

იურიდიული ეთიკა

ეკატერინე გასიტაშვილი

თამარ ზამბახიძე

ირაკლი კორძახია

ანა ლორია

ქეთევან მესხიშვილი

ჯეიმს მოლიტერნო

თამარ ხუბულური

იურიდიული ეთიკა

(ადვოკატების, მოსამართლეების, პროკურორების ეთიკა)

Legal Ethics

(Lawyers', Judges', Prosecutors' Ethics)

ე. გასიტაშვილი - E. Gasitashvili

თ. ზამბახიძე - T. Zambakhidze

ი. კორძახია - I. Kordzakhia

ა. ლორია - A. Loria

ქ. მესხიშვილი - K. Meskhishvili

ჯ. მოლიტერნო - J. Moliterno

თ. ხუბულური - T. Khubuluri

თბილისი - Tbilisi
2021

ნიუ ვიქენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულების საქმიანობის მიზანია იურიდიული პროფესიის ეთიკის სტანდარტების შესახებ ცნობიერების ამაღლება და ამ მიმართულების პოპულარიზაცია. იურიდიული ეთიკის მიმართულება შეიქმნა 2017 წელს და დღემდე აგრძელებს საქმიანობას აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) მხარდაჭერით აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) „კანონის უზენაესობის მხარდაჭერა საქართველოში“ (PROLoG) პროგრამის ხელშეწყობით.

იურიდიული ეთიკის სახელმძღვანელო შეიქმნა და გამოიცა ამერიკელი ხალხის გულუხვი მხარდაჭერითა და კეთილი ნებით, ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) მეშვეობით.

სახელმძღვანელოში განთავსებულ ინფორმაციაზე პასუხისმგებელნი არიან ავტორები. იგი არ წარმოადგენს ამერიკის მთავრობის ოფიციალურ მოსაზრებას და არ ასახავს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ან აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) შეხედულებებს.

იურიდიული ეთიკის სახელმძღვანელოზე საავტორო უფლება ეკუთვნის ავტორებს და EWMI-ს. დაუშვებელია მოცემული მასალის ან მისი ნაწილის გადაწერა, გაყიდვა, გამოცემა ან სხვა საშუალებით გამოყენება ავტორებისა და EWMI-ის წინასწარი წერილობითი თანხმობის გარეშე.

ავტორები:

ქ-ნი ეკატერინე გასიტაშვილი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე.

[თავები: XX, XXII, XXIII, XXVI, XXVIII (7,8,9), XXIX (4,5)]

ქ-ნი თამარ ზამზახიძე

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე, პროფესორი.

[თავები: XIX, XXIV, XXVII, XXIX (1,2,3)]

ბ-ნი ირაკლი კორმახია

ნიუ ვიქენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულების
ექსპერტი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის წევრი.

[XV თავი]

ქ-ნი ანა ლორია

ნიუ ვიქენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულების
თანახელმძღვანელი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის
წევრი.

[თავები: I, II (2,3,4), V, VI, VII, VIII, IX (2,4,5,6,7,8), X (2,3,4,5,6,8,9,10,14), XI, XII,
XIII, XIV, XVI (1,2,3,4,6,7,8,9,10,11)]

ქ-ნი ქეთევან მესხიშვილი

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლე, პროფესორი.

[თავები: XXI, XXV, XXVIII (1,2,3,4,5,6,), XXX]

ბ-ნი ჯეიმს მოლიტერნო

ექსპერტი იურიდიული ეთიკის საკითხებში, პროფესორი, Washington & Lee
University School of Law (U.S.).

[თავები: II (1), III (2,3,4), IX (1,3,9,10,11), X (1,3,12,13), XVI (5,12)]

ქ-ნი თამარ ხუბულური

ნიუ ვიქენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულების უფროსი
მკვლევარი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის აპარატის
უფროსი იურისტი.

[თავები: III (1,2,3,4), IV, XVII, XVIII]

მთავარი რედაქტორი

ქ-ნი ანა ლორია

ნიუ ვიქენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულების
თანახელმძღვანელი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის
წევრი.

მოცემული მასალის რედაქტირება შესაძლებელი გახდა ნიუ ვიჟენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულების შემდეგ თანამშრომელთა ძალისხმევითა და თავდაუზოგავი მუშაობით:

ქ-ნი სოფიო ჩაჩავა

ქ-ნი თამარ ცერცვაძე

ქ-ნი თამარ ხუბულური

ბ-ნი ირაკლი კორძაია

იურიდიული ეთიკის სახელმძღვანელოში, ევროპისა და აშშ-ის პრაქტიკის ნაწილში, გამოყენებულია მასალა სახელმძღვანელოდან „იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები“, რისთვისაც, შესაბამისი ნებართვების მონიჭებისათვის, ნიუ ვიჟენ უნივერსიტეტის იურიდიული ეთიკის მიმართულება მადლობას უხდის ამერიკის იურისტთა ასოციაცია „კანონის უზენაესობის ინიციატივას“ (ABA ROLI) და მითითებული სახელმძღვანელოს ავტორებს: ქ-ნ ნინო ხურციძეს, ქ-ნ მედეა მათიაშვილს, ბ-ნ ჯეიმს მოლიტერნოს, ქ-ნ თამარ ზამზახიძეს, ქ-ნ მარიამ ცისკაძესა და ბ-ნ გიორგი ჯოხაძეს. სახელმძღვანელო – „იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები“, გამოცემულია ABA ROLI-ის მიერ, გამოცემის ადგილი – თბილისი, წელი – 2009.

ტექნიკური რედაქტორი – მამუკა ხანთაძე

ენობრივი რედაქტორი – ლევან ინასარიძე

დიზაინი – მარგარიტა ცინცაძე

თარჯიმანი – ბ-ნი ჯეიმს მოლიტერნოს ნაწილი ინგლისურიდან ქართულ ენაზე თარგმნა ქ-ნმა ქეთევან ჩეკურიშვილმა.

სახელმძღვანელოს ციტირება შესაძლებელია შემდეგნაირად:

გასიტაშვილი ე., ზამზახიძე თ., კორძაია ი., ლორია ა., მესხიშვილი ქ., მოლიტერნო ჯ., ხუბულური თ., იურიდიული ეთიკა, ა. ლორიას რედაქტორობით, თბილისი, ნიუ ვიჟენ უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2021, (გვერდის ნომერი).

ISBN 978 9941 9692 9 4

© შესაბამისი თავების ავტორები, 2021;

© აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტი (EWMI);

The New Vision University Legal Ethics Chair aims to popularize legal ethics standards and raise awareness of ethics in the legal profession. The Legal Ethics Chair was established in 2017 and since then, continues to operate with the support of the United States Agency for International Development (USAID) and the East-West Management Institute (EWMI) Promoting Rule of Law Support in Georgia Activity (PROLoG).

The textbook on Legal Ethics is made possible by the generous support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). The contents of the textbook are the responsibility of the authors and do not necessarily reflect the views of USAID, the United States Government, or East-West Management Institute.

The copyright to the Legal Ethics textbook belongs to the authors and EWMI. No part of these materials may be copied, sold, or used in any way without prior written permission of the authors and EWMI.

Authors:

Ms. Ekaterine Gasitashvili

Judge, the Supreme Court of Georgia

[Chapters: XX, XXII, XXIII, XXVI, XXVIII (7,8,9), XXIX (4,5)]

Ms. Tamar Zambakhidze

Judge, the Supreme Court of Georgia, Professor

[Chapters: XIX, XXIV, XXVII, XXIX (1,2,3)]

Mr. Irakli Kordzakhia

Expert, New Vision University Legal Ethics Chair

Member of the Ethics Commission, the Georgian Bar Association

[Chapter XV]

Ms. Ana Loria

Legal Ethics Co-Chair, New Vision University,

Member of the Ethics Commission at the Georgian Bar Association

[Chapters: I, II (2,3,4), V, VI, VII, VIII, IX (2,4,5,6,7,8), X (2,3,4,5,6,8,9,10,14), XI, XII, XIII, XIV, XVI (1,2,3,4,6,7,8,9,10,11)]

Ms. Ketevan Meskhishvili

Judge, Tbilisi Court of Appeals, Professor

[Chapters: XXI, XXV, XXVIII (1,2,3,4,5,6), XXX]

Mr. James Moliterno

Expert in Legal Ethics, Professor

Washington & Lee University School of Law (U.S.)

[Chapters: II (1), III (2,3,4), IX (1,3,9,10,11), X(1,3,12,13), XVI(5,12)]

Ms. Tamar Khubuluri

Senior Researcher, New Vision University Legal Ethics Chair

Senior Lawyer of the Ethics Commission Staff, the Georgian Bar Association

[Chapters: III (1,2,3,4), IV, XVII, XVIII]

Editor-in-Chief

Ms. Ana Loria

Legal Ethics Co-Chair, New Vision University

Member of the Ethics Commission, the Georgian Bar Association

This textbook was edited by the New Vision University Legal Ethics Chair through the hard work and dedication of the following staff members:

Ms. Sophio Chachacva

Ms. Tamar Tsertsvadze

Ms. Tamar Khubuluri

Mr. Irakli Kordzakhia

In the textbook, some parts of European and US standards are used from the textbook on "Ethical Issues of the Legal Profession", for which the New Vision University Legal Ethics Chair thanks the American Bar Association Rule of Law Initiative (ABA ROLI) and its authors: Ms. Nino Khurtsidze, Ms. Medea Matiashvili, Mr. James Moliterno, Ms. Tamar Zambakhidze, Ms. Mariam Tsiskadze and Mr. Giorgi Jokhadze. Ethical Issues of the Legal Profession was published by the ABA ROLI in Tbilisi, in 2009.

Technical Editor – Mamuka Khantadze

Language Editor – Levan Inasaridze

Design – Margarita Tsintsadze

Translator – Professor Moliterno's part was translated from English into Georgian by Ms. Ketevan Chekurishvili.

The textbook can be cited as follows:

Gasitashvili E., Zambakhidze T., Kordzakhia I., Loria A., Meskhishvili K., Moliterno J., Khubuluri T., Legal Ethics, Edited by A. Loria, Tbilisi, New Vision University Press, 2021, (page number).

ISBN 978 9941 9692 9 4

© Authors of the Relevant Chapters, 2021;

© East-West Management Institute (EWMI);

წინასიტყვაობა

იურიდიული პროფესიის დასაბამიდან იურისტებმა მნიშვნელოვანი და აქტიური როლი შეასრულეს კანონების შემუშავებასა და ადმინისტრირებაში. საზოგადოებაში მათი როლისა და კანონის ადმინისტრირებაში მათი მჭიდრო ჩართულობიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, იურიდიულ პროფესიაში შემოსული თითოეული წევრი (მოსამართლე, ადვოკატი, პროკურორი) კარგად ერკვეოდეს სპეციალურ რეგულაციებსა და იმ პროფესიულ პასუხისმგებლობაში, რომელიც მათ აკისრიათ ამავე პროფესიისა და, ზოგადად, საზოგადოების წინაშე. სწორედ ამ მიზნით, მოსამართლეების, ადვოკატებისა და ეთიკის კომისიის წევრების, ქართველი და უცხოელი პროფესორების ერთობლივი ძალისხმევით შეიქმნა ეს სახელმძღვანელო იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტების, პრაქტიკოსი იურისტების, პროფესორ-მასწავლებლებისა და სხვა დაინტერესებული პირებისათვის.

სახელმძღვანელოში მოცემულია ადვოკატების, მოსამართლეებისა და პროკურორების ეთიკის საკითხები, რომელიც წარმოადგენს თეორიისა და პრაქტიკის ნაზავს. აღნიშნული სინთეზი, სტუდენტებსა და პრაქტიკოს იურისტებს დაეხმარებათ, უკეთ გაიაზრონ ეთიკის არსი, დაფიქრდნენ, რატომ არის მიღებული კონკრეტული წესი, რა მიზანს ემსახურება ესა თუ ის პროფესიული შეზღუდვა, მართებულად აღიქვან და დაეუფლონ პროფესიულ სტანდარტებს და პროფესიაში შესვლისთანავე იმოქმედონ ამავე პროფესიისა და საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პასუხისმგებლობის შესაბამისად.

ჩვენ კარგად გვესმის, რომ, იმ ძალისხმევის მიუხედავად, რაც ამ წიგნის ავტორებმა გასწიეს, მაინც იქნება იურიდიულ ეთიკაში ისეთი გამოწვევები, რომელიც პასუხგაუცემელი დარჩება და ყოველთვის არ იქნება ცხადად გამოჩენილი სწორი ქცევა არასწორი ქცევისაგან. თუმცა, ამ წიგნის მიზანი არის, არა ყველა ეთიკური დილემის გადაჭრის ამომწურავი გზები შევთავაზოთ სტუდენტებსა და პრაქტიკოს იურისტებს, არამედ მივცეთ მათ დაფიქრების საშუალება და გაეხადოთ ეთიკური გამოწვევა მსჯელობის საგანი; გამოვუმუშაოთ მათ იურიდიული ეთიკის საკითხებზე საკუთარი არგუმენტების უკეთ დასაბუთების უნარი. ჩვენ სრულად ვემსახურებით ამ მიზანს.

ანა ლორია

მთავარი რედაქტორი

სარჩევის მოკლე შინაარსი

პირველი კარი - ადვოკატების ეთიკა

I თავი. შესავალი.....	25
II თავი. მოსამართლის, ადვოკატის, პროკურორის როლი.....	29
III თავი. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის წყაროები და მათი გამოყენება.....	39
IV თავი. დისციპლინური წარმოება.....	60
V თავი. კანონიერების პრინციპი საადვოკატო საქმიანობაში.....	134
VI თავი. ნდობა.....	144
VII თავი. კლიენტის ინტერესების უპირატესობა.....	151
VIII თავი. ადვოკატის დამოუკიდებლობა.....	166
IX თავი. შეუთავსებელი ურთიერთობები.....	177
X თავი. კონფიდენციალობა და პრივილეგია.....	228
XI თავი. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა.....	267
XII თავი. კლიენტის ინფორმირება.....	301
XIII თავი. კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა.....	322
XIV თავი. ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები.....	364
XV თავი. ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებები ფულის გათეთრების აღკვეთასთან დაკავშირებით.....	402
XVI თავი. ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლება, ადვოკატის იმუნიტეტი....	421
XVII თავი. საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირება.....	484
XVIII თავი. არაადვოკატებთან დაკავშირებული რეგულაციები.....	500

მეორე კარი - მოსამართლეთა პროფესიული ეთიკა

XIX თავი. სასამართლოს/მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც კანონით
--

დაცული, გარანტირებული სიკეთე და დეონტოლოგიური ღირებულება.....	502
XX თავი. მიუკერძოებლობა, როგორც კანონისმიერი ვალდებულება და დეონტოლოგიური ღირებულება.....	543
XXI თავი. კეთილსინდისიერება, შეუვალობა.....	603
XXII თავი. პატიოსნება, წესიერება.....	627
XXIII თავი. თანასწორობა, როგორც კონსტიტუციური გარანტია და ეთიკური ღირებულება.....	643
XXIV თავი. კომპეტენტურობა.....	651
XXV თავი. გულმოდგინება.....	663
XXVI თავი. მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტი.....	666
XXVII თავი. სპიკერი მოსამართლის როლი სასამართლოსა და საზოგადოებას შორის კომუნიკაციის პროცესში.....	679
XXVIII თავი. გამოხატვის თავისუფლება.....	685
XXIX თავი. მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობა, ინტერესთა კონფლიქტი.....	729
XXX თავი. მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობა.....	755
მესამე კარი - პროკურორების ეთიკა	
XXXI თავი. პროკურორების ეთიკა, რეგულაციები.....	804
ბიბლიოგრაფია.....	871

სარჩევი

პირველი კარი - ადვოკატების ეთიკა

I თავი. შესავალი.....	25
1. რა არის ეთიკა?.....	25
2. ეთიკური აზროვნების სოკრატეს მაგალითი.....	26
3. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	27
II თავი. მოსამართლის, ადვოკატის, პროკურორის როლი.....	29
1. მოსამართლის როლი.....	29
2. ადვოკატის როლი	30
2.1. ევროპის სტანდარტი.....	33
2.2. აშშ-ის სტანდარტი.....	34
3. პროკურორის როლი.....	35
4. დასკვნა.....	37
5. მაგალითი დისკუსიისათვის.....	38
III თავი. ადვოკატა პროფესიული ეთიკის წყაროები და მათი გამოყენება.....	39
1. შესავალი.....	39
2. ადვოკატა ლიცენზირება და მულტიურიდიქციული საადვოკატო პრაქტიკა.....	40
2.1. ევროპის სტანდარტი.....	45
2.2. აშშ-ის სტანდარტი.....	46
3. ადვოკატის პროფესიის თვითრეგულირება და მისი დანიშნულება.....	47
4. ადვოკატა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა.....	51
4.1. საქართველოს კანონმდებლობა.....	53
ა) ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი.....	53
ბ) ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი.....	54
გ) ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება.....	55
4.2. საერთაშორისო კანონმდებლობა.....	55
ა) გაეროს ძირითადი პრინციპები ადვოკატთა როლის შესახებ.....	55
ბ) ევროპის საბჭო, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია REC (2000) 21.....	56
გ) ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული ქცევის მოდელური წესები.....	56
დ) ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსი.....	57
4.3. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა — ევროპის სტანდარტი.....	59
4.4. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა — აშშ-ის სტანდარტი.....	59
IV თავი. დისციპლინური წარმოება.....	61
1. დისციპლინური წარმოების მიზანი.....	61
2. არაჯეროვანი მომსახურების და დისციპლინური დარღვევის გამოიწვევანა	60

3. დისციპლინური წარმოების ეტაპები.....	63
3.1. დისციპლინური წარმოება საპროცესო ეტაპზე.....	63
ა) საპროცესო კოლეგიის გადაწყვეტილებები.....	65
ბ) დისციპლინური წარმოების შეწყვეტა.....	66
გ) დისციპლინური დევნის აღძვრაზე უარი.....	66
დ) დისციპლინური დევნის აღძვრა.....	67
3.2. დისციპლინური წარმოება განხილვის ეტაპზე.....	67
ა) განხილვის კოლეგიის გადაწყვეტილებები.....	68
4. ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის მიერ საქმის განხილვა.....	73
5. მტკიცების სტანდარტი დისციპლინური წარმოების პროცესში.....	75
5.1. ეთიკის კომისიის პრაქტიკა დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტზე...77	
6. მტკიცების ტვირთის გადანაწილება.....	85
6.1. ეთიკის კომისიის პრაქტიკა მტკიცების ტვირთის გადანაწილებაზე.....	87
ა) კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება.....	87
ბ) ინფორმაციის კონფიდენციალურად შენახვის ვალდებულება.....	89
გ) კეთილსინდისიერად და კვალიფიციურად მომსახურების ვალდებულება.....	90
დ) მომსახურების საზღაურის განაკვეთისა და გამოთვლის წესის კლიენტთან შეთანხმების ვალდებულება.....	91
ე) გამოუმუშავებელი მომსახურების საზღაურის კლიენტისთვის დაბრუნების ვალდებულება.....	93
ვ) დოკუმენტაციის დაბრუნების ვალდებულება.....	95
ზ) პროცესის მონაწილის პატივისცემის ვალდებულება.....	96
თ) კოლეგიალობის ვალდებულება.....	98
7. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებების გასაჩივრების თავისებურებები.....	100
8. ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების აღსრულება.....	103
9. დისციპლინური წარმოების ევროპული სტანდარტი.....	105
9.1. დისციპლინური დევნის ორგანოს ფორმირების წესი.....	107
9.2. დისციპლინური წარმოების წესები.....	110
9.3. დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმები.....	115
9.4. დისციპლინური დევნის ორგანოს გადაწყვეტილებათა გასაჩივრება....117	
9.5. გადაწყვეტილებათა საჯაროობა.....	117
10. დისციპლინური წარმოების ამერიკული სტანდარტი.....	117
10.1. მუდმივმოქმედი კომიტეტი.....	118
10.2. საჩივარზე წარმოების დაწყება.....	120
10.3. საჩივრის მდგომარეობა.....	121
10.4. რაიონული კომიტეტის მოკვლევა ასოციაციის იურისტის ან კომიტეტის იურისტის მიერ.....	121
10.5. ქვეკომიტეტის მოქმედება.....	122
10.6. უარი საჩივარზე.....	122
10.7. სამსახურიდან დათხოვნა როგორც დისციპლინური ისტორიის ჩანაწერი.....	122
10.8. საქმის დისციპლინური საბჭოსთვის გადაცემა.....	123
10.9. სრული რაიონული კომიტეტის მიერ საქმის მოსმენის გადაწყვეტილება.....	123
10.10. რაიონული კომიტეტის მოქმედება.....	124

10.11. გადაცდომაში ზრალდება.....	124
10.12. რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილებები.....	126
10.13. რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილების გასაჩივრება.....	126
10.14. დისციპლინური საბჭოს შემადგენლობა.....	126
10.15. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილება.....	127
10.16. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება.....	128
10.17. დისციპლინირებისას გასათვალისწინებელი გარემოებები.....	128
11. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის რეკომენდაციები.....	129
11.1. რეკომენდაციის არსი.....	129
11.2. შეკითხვის განხილვისა და გაცემის წესი.....	130
11.3. რეკომენდაციათა საჯაროობა და იურიდიული ძალა.....	131
V თავი. კანონიერების პრინციპი საადვოკატო საქმიანობაში.....	134
1. შესავალი.....	134
2. კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედების ვალდებულება და კანონიერების პრინციპის ურთიერთმიმართება.....	135
3. სხვის ნაცვლად ხელმოწერის შესრულება.....	135
4. ყალბი მტკიცებულების შექმნისა და წარდგენის დაუშვებლობა.....	137
5. „ფიქტიური ორდერი“.....	138
6. კანონიერების პრინციპის შეფასების ფარგლები.....	140
7. ევროპის სტანდარტი.....	141
8. აშშ-ის სტანდარტი.....	141
9. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	142
VI თავი. ნდობა.....	144
1. ნდობის პრინციპი.....	144
2. ევროპის სტანდარტი.....	149
3. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	150
VII თავი. კლიენტის ინტერესების უპირატესობა.....	151
1. კლიენტის ინტერესებისათვის პრიორიტეტის მინიჭება.....	151
2. ევროპის სტანდარტი.....	161
3. აშშ-ის სტანდარტი.....	163
4. მაგალითები დისკუსიისთვის.....	164
VIII თავი. ადვოკატის დამოუკიდებლობა.....	166
1. შესავალი.....	166
2. ვისგან და/ან რისგან უნდა იყოს ადვოკატი დამოუკიდებელი?.....	167
2.1. ადვოკატის დამოუკიდებლობა სახელმწიფოსგან, მათ შორის სასამართლოსა და პროკურორისაგან.....	168
2.2. ადვოკატის დამოუკიდებლობა მესამე პირებისგან, მათ შორის სხვა კლიენტებისა და კოლეგებისაგან.....	170
2.3. ადვოკატის დამოუკიდებლობა კლიენტისაგან.....	170
2.4. ადვოკატის დამოუკიდებლობა ადვოკატის პირადი ინტერესებისგან, საკუთარი მოსაზრებებისა და შეხედულებისაგან პოლიტიკის, მორალისა თუ საზოგადოებრივი საკითხების თაობაზე.....	171

3. ევროპის სტანდარტი.....	173
4. აშშ-ის სტანდარტი.....	174
5. მაგალითები დისკუსიისთვის.....	174
IX თავი. შეუთავსებელი ურთიერთობები.....	177
1. შესავალი.....	177
2. ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირება.....	179
3. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის წყაროები.....	181
4. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტს შორის.....	183
4.1. ერთ საადვოკატო ბიუროში მომუშავე ადვოკატებზე კონფლიქტის გავრცელების წესები.....	186
5. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის კლიენტსა და მესამე პირს შორის.....	187
5.1. საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების დაუშვებლობა მეორე მხარის სასარგებლოდ.....	192
5.2. საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების დაუშვებლობა იმავე საქმეზე, სადაც ადვოკატი სხვა სტატუსით მონაწილეობდა.....	193
6. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატსა და კლიენტს შორის.....	194
7. ინტერესთა კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის შეწყვეტა.....	197
8. კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის დაშვება დაპირისპირებული მხარეების ინფორმირებული თანხმობისას.....	200
9. ევროპის სტანდარტი.....	207
9.1. ადგილობრივი ევროპის ქვეყნების სტანდარტი.....	208
ა). იტალია.....	209
ბ). გერმანია.....	209
გ). სომხეთი.....	210
დ). ალბანეთი.....	212
10. იაპონიის სტანდარტი.....	212
11. აშშ-ის სტანდარტი.....	214
11.1. მესამე მხარის ჩარევა (აშშ-ის სტანდარტი).....	215
11.2. კონფლიქტი ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესებს შორის (აშშ-ის სტანდარტი).....	215
11.3. კონფლიქტი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტის ინტერესებს შორის (აშშ-ის სტანდარტი).....	218
12. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	223
X თავი. კონფიდენციალობა და პრივილეგია.....	228
1. შესავალი.....	228
2. კონფიდენციალური ინფორმაციის ცნება.....	231
3. ხელშეუხებელი (პრივილეგირებული) ინფორმაციის ცნება.....	236
4. ხელშეუხებელი ინფორმაციის დაცვის მიზანი.....	239
5. ხელშეუხებელი ინფორმაციით სარგებლობის უფლება.....	240
6. ხელშეუხებელი ინფორმაციის შესახებ ჩვენების მიცემა.....	242
7. პრივილეგიით სარგებლობის ზღვარი.....	242
8. განსხვავება კონფიდენციალობასა და ხელშეუხებელ ინფორმაციას შორის.....	244
9. კონფიდენციალობის ვალდებულებიდან გამონაკლისები.....	246
9.1. თავად კლიენტის თანხმობა.....	246
9.2. თუ ინფორმაციის ამგვარი გამოყენება წარმომადგენლობის ან დაცვის	

პროცესში გამართლებულია და აუცილებელია კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, იმ პირობით, რომ ამ ინფორმაციის გამჟღავნება კლიენტს ადვოკატისათვის წინასწარ არ აუკრძალავს.....	246
9.3. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიმართ წაყენებული ბრალდებისაგან ან მოთხოვნისაგან თავის დასაცავად.....	248
9.4. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიერ ჰონორარის მიღების მოთხოვნის დასაბუთებისათვის.....	249
10. ნორმათა კოლიზია დანაშაულის შეუტყობინებლობის მაგალითზე.....	250
11. პასუხისმგებლობა კონფიდენციალობის დარღვევისთვის.....	252
12. ევროპის სტანდარტი.....	256
13. აშშ-ის სტანდარტი.....	261
14. დასკვნა.....	262
15. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	263

XI თავი. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა.....267

1. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყება.....	267
ა. შეთანხმება, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების საფუძველი.....	268
ბ. სამართლებრივი რჩევის გაცემა, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების საფუძველი.....	269
გ. სავალდებულო დაცვა.....	273
2. საქმის აღების ვალდებულება.....	275
3. იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების ფორმა.....	276
4. იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების მხარე.....	277
5. ვინ არის კლიენტი?.....	278
6. შეთანხმება წარმომადგენლობის ფარგლებზე.....	280
7. კლიენტის მითითებების შესაბამისად მოქმედება.....	280
8. გარანტიის მიცემის დაუშვებლობა.....	281
9. ადვოკატის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შეზღუდვა.....	284
10. ადვოკატის პრო ბონო (pro bono) საქმიანობა.....	285
11. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულება.....	287
ა. ნებაყოფლობითი შეწყვეტა.....	287
ბ. სავალდებულო შეწყვეტა.....	290
12. კლიენტის უწყვეტი დაცვის ვალდებულება.....	291
13. ხელშეკრულების შეწყვეტის ფორმა.....	294
14. ევროპის სტანდარტი.....	294
15. აშშ-ის სტანდარტი.....	296
ა. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის სავალდებულო წესით შეწყვეტა.....	297
ბ. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის ნებაყოფლობით შეწყვეტა.....	297
16. მაგალითები დისკუსიისთვის.....	298

XII თავი. კლიენტის ინფორმირება.....301

1. შესავალი.....	301
2. კლიენტის ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასაწყისში.....	303
2.1. პოტენციური კლიენტის ინფორმირება ადვოკატის სპეციალიზაციის	

შესახებ.....	303
2.2. პოტენციური კლიენტის ინფორმირება ჰონორარის ოდენობის შესახებ.....	304
2.3. კლიენტის ინფორმირება მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ.....	306
2.4. საქმისწარმოებაში სხვა ადვოკატის და/ან სტაჟიორის ჩართვის შესახებ კლიენტის ინფორმირება.....	307
2.5. ინფორმაციის მიწოდების დროულობა.....	308
2.6. შეთანხმება ინფორმაციის მიწოდების ფორმაზე.....	309
2.7. ინფორმაციის მიღებაზე უფლებამოსილი პირი.....	310
3. კლიენტის ინფორმირება წარმომადგენლობის პროცესში.....	311
3.1. საქმის მიმდინარეობის შესახებ.....	311
3.2. გადაწყვეტილება, რომელიც არსებითად უკავშირდება კლიენტის საქმის შედეგს.....	313
ა) დაცვის სტრატეგიის შესახებ კლიენტის ინფორმირება.....	314
ბ) მორიგების/საპროცესო შეთანხმების პირობების შესახებ კლიენტის ინფორმირება.....	314
4. კლიენტის ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულების შემდეგ.....	315
5. მტკიცების ტვირთის გადანაწილება.....	317
6. დასკვნა.....	317
7. ევროპის სტანდარტი.....	318
8. აშშ-ის სტანდარტი.....	318
9. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	320

XIII თავი. კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა.....322

1. შესავალი.....	322
2. კეთილსინდისიერი და კვალიფიციური წარმომადგენლობა, როგორც ეთიკური ვალდებულება.....	324
3. კვალიფიციური მომსახურების განმსაზღვრელი კრიტერიუმები.....	327
3.1. საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოქმედებების შესრულება.....	327
3.2. წარმომადგენლობა მინიჭებული სპეციალიზაციის ფარგლებში.....	333
3.3. კლიენტის ინფორმირება და დაცვის სტრატეგიის შეთანხმება კლიენტთან.....	335
4. კეთილსინდისიერება საადვოკატო საქმიანობაში.....	341
5. კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი მომსახურების შეფასების ფარგლები.....	346
6. პასუხისმგებლობა არაკვალიფიციური მომსახურებისათვის.....	347
6.1. დისციპლინური საქმე №079/16.....	350
6.1.1. ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნა.....	351
6.1.2. ადვოკატის მიერ არაკვალიფიციური მომსახურებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა.....	353
6.2. დისციპლინური საქმე №049/12.....	353
6.2.1. ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნა.....	354
6.2.2. ადვოკატისათვის გადახდილი ჰონორარის უკან დაბრუნების მოთხოვნა.....	355
7. დასკვნა.....	355

8. ევროპის სტანდარტი.....	356
9. აშშ-ის სტანდარტი.....	357
10. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	359

XIV თავი. ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური

ვალდებულებები.....	364
1. შესავალი.....	364
2. ჰონორარის განსაზღვრა.....	365
3. ჰონორარის ოდენობის გამოთვლის მეთოდები.....	365
3.1. საათობრივი ანაზღაურება (Hourly Rate).....	366
3.2. ფიქსირებული ოდენობა/მყარად განსაზღვრული ოდენობა (Fixed Fee/Flat Fee).....	366
3.3. პირობითი ანაზღაურება/წარმატების ჰონორარი (Contingent Fee).....	368
4. ჰონორარის ოდენობის გონივრულობა.....	369
5. მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტისათვის ინფორმაციის მიწოდება.....	371
6. მინდობილი თანხები და მასთან დაკავშირებული ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები.....	372
6.1. მინდობილი თანხების კუთვნილება.....	375
6.2. მინდობილი თანხების განთავსებასთან დაკავშირებული შეზღუდვები.....	375
6.3. მინდობილი თანხების განკარგვის უფლებამოსილება.....	376
6.4. მინდობილი თანხების და/ან ქონების კეთილსინდისიერი მართვის ვალდებულება.....	377
7. ხარჯთაღრიცხვის წარმოება.....	378
8. ადვოკატის რეკომენდირებისათვის გადასახადის, საკომისიოს ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაციის დაწესების აკრძალვა.....	381
9. ჰონორარის რეგულირება საადვოკატო საქმიანობის შეწყვეტისას.....	385
9.1. გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნება.....	387
9.2. გამოუმუშავებელი ჰონორარის პროპორციული ოდენობის განსაზღვრა.....	387
9.3. გამოუყენებელი მინდობილი თანხების ან სხვა ქონების დაბრუნება.....	390
9.4. საქმის მასალების დაბრუნება.....	393
10. დასკვნა.....	394
11. ევროპის სტანდარტი.....	396
12. აშშ-ის სტანდარტი.....	397
13. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	400

XV თავი. ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებები

ფულის გათეთრების აღკვეთასთან დაკავშირებით.....	404
1. საქართველოში საკანონმდებლო ცვლილებების მიმოხილვა.....	404
2. ევროპული სასამართლო პრაქტიკა.....	409
ა) ფრანგულენოვანი და გერმანულენოვანი ადვოკატთა ასოციაცია და სხვები მინისტრთა საბჭოს წინააღმდეგ (Ordre des barreaux francophones et germanophone and Others v Conseil des ministres, C-305/05, 26.06.2007).....	409
ბ) მიშო საფრანგეთის წინააღმდეგ - (Michaud v. France, 12323/11, 06.12.2012).....	411

3. აშშ-ის გამოცდილება.....	415
4. მონიტორინგის აღსრულების ზოგიერთი საკითხი.....	416
ა) კლიენტის იდენტიფიკაცია და ვერიფიკაცია.....	416
ბ) ნომინალური მფლობელობის ანგარიშების რეგულირება.....	417

XVI თავი. ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლება, ადვოკატის იმუნიტეტი....421

1. შესავალი.....	422
2. გამოხატვის თავისუფლება, როგორც კონსტიტუციური უფლება.....	422
3. უხამსი ფორმით გადმოცემული აზრი.....	424
4. კოლეგიალობის დაცვა, როგორც ეთიკური ვალდებულება.....	427
4.1. კოლეგიალობისა და კლიენტის ინტერესების ურთიერთმიმართება.....	428
4.2. კოლეგის შეტყობინების ვალდებულება საქმეში ჩართვის თაობაზე.....	431
4.3. კოლეგიალობის გავრცელების ფარგლები.....	435
4.4. კომუნიკაციის შეზღუდვა მოწინააღმდეგე მხარესთან, რომელიც წარმოდგენილია ადვოკატით.....	438
5. სოციალური მედიის როლი ადვოკატის საქმიანობაში.....	442
6. სოციალურ ქსელსა და მედიასივრცეში ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების ფარგლები ეთიკის კომისიის პრაქტიკის მიხედვით.....	444
7. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლებაზე.....	449
ა. Kyprianou v. Cyprus.....	449
ბ. Morice v. France.....	453
გ. Amihalachioaie v. Moldova.....	456
8. სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტი.....	459
8.1. სასამართლოში მოქმედი ქცევის წესების დაცვა, როგორც ეთიკური ვალდებულება.....	463
8.2. მოსამართლესთან ex parte კომუნიკაციის დამყარება, როგორც ეთიკური გადაცდომა.....	466
8.3. სასამართლოსათვის ყალბი მტკიცებულების წარდგენის დაუშვებლობა.....	467
9. პროცესის მონაწილეებთან და მესამე პირებთან ადვოკატის კომუნიკაციის სტანდარტი.....	470
10. ადვოკატის იმუნიტეტი.....	470
11. ევროპის სტანდარტი.....	474
11.1. ვალდებულებები მესამე მხარისა და მართლმსაჯულების მიმართ (ABA).....	475
12. აშშ-ის სტანდარტი.....	477
12.1. იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების (მოსამართლე, პროკურორი, ადვოკატი) გამოხატვის თავისუფლება.....	477
12.2. მოსამართლისა და პროკურორის გამოხატვის თავისუფლება.....	478
12.3. ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლება.....	480
13. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	482

XVII თავი. საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირება.....484

1. შესავალი.....	484
2. რეკლამირების პირობა: ინფორმაცია სწორია, ინფორმაცია არ არის შეცდომაში შეყვანილი.....	485

3. რეკლამაში გამოყენებული ინფორმაცია არ არის შეცდომაში შემყვანი და არ არღვევს პროფესიის ძირეულ ფასეულობებს.....	487
4. თვითრეკლამა თუ პირდაპირი ან ირიბი მითითება კონკურენტზე ან მის მომსახურებაზე?.....	488
5. ევროპის სტანდარტი.....	492
6. აშშ-ის სტანდარტი.....	492
7. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	499

XVIII თავი. არაადვოკატებთან დაკავშირებული რეგულაციები.....500

მეორე კარი - მოსამართლეთა პროფესიული ეთიკა

XIX თავი. სასამართლოს/მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც კანონით დაცული, გარანტირებული სიკეთე და დეონტოლოგიური ღირებულება.....	502
1. ზოგადი დებულებები.....	503
2. მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც კანონით დაცული და გარანტირებული სიკეთე.....	505
3. სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა.....	507
4. მოსამართლის ინდივიდუალური დამოუკიდებლობა.....	510
5. დამოუკიდებლობის ინსტიტუციური და ინდივიდუალური ასპექტების ურთიერთმიმართება.....	516
6. დამოუკიდებლობა, როგორც დეონტოლოგიური ვალდებულება.....	516
7. დამოუკიდებლობის და მიუკერძოებლობის პრინციპების ურთიერთმიმართება.....	520
8. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებები დამოუკიდებლობის პრინციპის შესახებ.....	520
9. დამოუკიდებლობა, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების არსებითი შემადგენელი და მისი განმარტება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკაში.....	523
10. გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) განმარტებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შესახებ.....	525
11. დამოუკიდებლობის პრინციპის დარღვევა, როგორც დისციპლინური პასუხისმგებლობის ერთ-ერთი სახე.....	527
12. დამოუკიდებლობა და მოსამართლის როლი სამართლის განვითარებაში.....	531
13. დამოუკიდებლობის პრინციპი და კოლეგიის წევრის განსხვავებული აზრი.....	535
14. დამოუკიდებლობის საფრთხეები. დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის აუცილებელი პირობები.....	536
15. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	541

XX თავი. მიუკერძოებლობა, როგორც კანონისმიერი ვალდებულება და დეონტოლოგიური ღირებულება.....	543
1. მიუკერძოებლობა, როგორც ცნება.....	543
2. მიუკერძოებლობა, როგორც ღირებულება, საქართველოს კონსტიტუციაში.....	547
3. მიუკერძოებლობა, როგორც კრიტერიუმი ან გარემოება ორგანული კანონის	

მიხედვით.....	548
4. მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევა, როგორც დისციპლინური გადაცდომის ერთ-ერთი სახე.....	550
5. მოსამართლის მიერ მიუკერძოებლობის პრინციპის დაცვა, როგორც საპროცესო კანონმდებლობის მოთხოვნა.....	551
6. მიუკერძოებლობის პრეზუმფცია - სუბიექტური და ობიექტური ტესტები.....	554
7. მოსამართლის მიუკერძოებლობის შემოწმება სუბიექტური და ობიექტური ტესტების მიხედვით საქართველოს საერთო სასამართლოების ცალკეული გადაწყვეტილების/განჩინების მაგალითზე.....	557
8. მიუკერძოებლობა, როგორც დეონტოლოგიური ვალდებულება.....	575
9. მოსამართლის აცილება/თვითააცილება და კავშირი მიუკერძოებლობის პრინციპთან.....	588
10. საქმეთა განაწილება და მოსამართლის მიუკერძოებლობა.....	591
11. მიუკერძოებლობის ეთიკური ვალდებულება და მოსამართლის ურთიერთობა საზოგადოებასთან.....	594
12. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	599
XXI თავი. კეთილსინდისიერება, შეუვალობა.....	603
1. კეთილსინდისიერება.....	603
ა) პიროვნული კეთილსინდისიერება და პროფესიული სინდისი.....	610
ბ) დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა.....	610
გ) პიროვნული და პროფესიული ქცევა.....	610
დ) პიროვნული და პროფესიული რეპუტაცია.....	611
2. შეუვალობა.....	622
3. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	631
XXII თავი. პატიოსნება, წესიერება.....	627
1. პატიოსნება, წესიერება (შესაბამისობა).....	627
2. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	640
XXIII თავი. თანასწორობა, როგორც კონსტიტუციური გარანტია და ეთიკური ღირებულება.....	643
1. თანასწორობა, როგორც კონსტიტუციური გარანტია და ეთიკური ღირებულება.....	643
2. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	647
XXIV თავი. კომპეტენტურობა.....	651
1. ზოგადი დებულებები.....	651
2. კომპეტენტურობა, როგორც მოსამართლეობის კანდიდატის შერჩევის კრიტერიუმი.....	652
3. კომპეტენტურობის შენარჩუნება და გაღრმავება, როგორც მოქმედი მოსამართლის დეონტოლოგიური ვალდებულება.....	657
4. მაგალითი დისკუსიისათვის.....	661
XXV თავი. გულმოდგინება.....	663
1. გულმოდგინება.....	663

2. მაგალითი დისკუსიისათვის.....	665
---------------------------------	-----

XXVI თავი. მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტი.....666

1. მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტი.....	666
2. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	677

XXVII თავი. სპიკერი მოსამართლის როლი სასამართლოსა და საზოგადოებას შორის კომუნიკაციის პროცესში.....679

1. ზოგადი დებულებები.....	679
2. სპიკერი მოსამართლის უფლებამოსილება.....	681
3. მაგალითი დისკუსიისათვის.....	684

XXVIII თავი. გამოხატვის თავისუფლება.....685

1. სოციალური მოსამართლის როლი და მნიშვნელობა.....	686
2. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების ზოგადი მიმოხილვა.....	688
3. მოსამართლე და სოციალური მედია.....	691
4. მოსამართლეთა სოც.ქსელში აქტიურობის თაობაზე შექმნილი საერთაშორისო სტანდარტები.....	693
5. მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლების დაცვის განსაკუთრებული შემთხვევები.....	698
6. მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლება და სოციალური ქსელები.....	701
7. მოსამართლეების მიერ სოციალური მედიის გამოყენება.....	703
ა) მოსამართლეთა იდენტიფიცირება სოციალურ ქსელში.....	706
ბ) მოსამართლის მიერ სოციალურ მედიაში გამოქვეყნებული, გაზიარებული, მოწონებული ან კომენტირებული სტატუსები, მოსაზრებები, ინფორმაცია, აუდიო-ვიზუალური მასალა და სხვ.....	706
გ) სოციალურ მედიაში დამეგობრება და ურთიერთობები.....	707
დ) სოციალურ მედიაში სამართლებრივი ხასიათის კომენტარის თუ მოსაზრების გამოქვეყნება.....	708
ე) კომენტარი პროკურორის ან ადვოკატის/წარმომადგენლის კომპეტენციის თაობაზე.....	708
ვ) მოსამართლის მიერ კოლეგა მოსამართლის/მოსამართლეების მხარდაჭერის მიზნით სოციალური მედიის გამოყენება.....	709
ზ) მოსამართლის მიერ სასამართლო ხელისუფლების ფუნქციონირებასთან, საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლებების მიერ მისაღებ ან უკვე მიღებულ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით მოსაზრების გამოხატვა სოციალური ქსელით.....	709
8. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ზოგიერთი პრეცედენტი.....	711
ა) Harabin v. Slovakia.....	712
ბ) Kudeshkina v. Russia.....	713
გ) Pitkevich v. Russia.....	717
დ) Baka v. Hungary.....	720
9. მოსამართლის მიერ სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე აზრის საჯაროდ გამოხატვა.....	724
10. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	727

XXIX თავი. მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობა, ინტერესთა კონფლიქტი.....	729
1. ზოგადი დებულებები.....	729
2. მოსამართლისთვის ნებადართული არასამოსამართლო საქმიანობა.....	730
3. მოსამართლისთვის აკრძალული საქმიანობა.....	733
4. მოსამართლე და პოლიტიკური საქმიანობა.....	738
5. ინტერესთა კონფლიქტი.....	744
6. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	753

XXX თავი. მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობა.....	755
1. მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის არსი და დანიშნულება.....	755
2. მოსამართლისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძვლები და პროცედურა საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს კანონის მაგალითზე.....	768
3. მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის წარმოების განზოგადება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს პრაქტიკის მიხედვით.....	781
4. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	797

მესამე კარი - პროკურორების ეთიკა

XXXI თავი. პროკურორების ეთიკა, რეგულაციები.....	804
1. ამონაჩვენები პროკურატურის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონიდან.....	804
2. საქართველოს გენერალური პროკურორის 26.08.2020 წლის N038 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსი.....	818
3. საქართველოს გენერალური პროკურორის 29.10.2019 წლის N6 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს გენერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექციის (დეპარტამენტი) დებულება.....	828
4. საქართველოს საპროკურორო საბჭოს 16.01.2019 წლის N1 განკარგულებით დამტკიცებული - საპროკურორო საბჭოს დებულება.....	844
5. სახელმძღვანელო პრინციპები პროკურორთა როლის შესახებ, გაეროს მერვე კონგრესი დანაშაულის პრევენციისა და დამნაშავეთა მიმართ მოპყრობის შესახებ, ჰავანა, 1990.....	850
6. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია [REC(2000) 19] წევრი სახელმწიფოებისათვის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში საჯარო პროკურორთა როლის შესახებ.....	858
7. მაგალითები დისკუსიისათვის.....	859

ბიბლიოგრაფია.....	871
--------------------------	------------

პირველი კარი - ადვოკატების ეთიკა

I თავი. შესავალი

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. რა არის ეთიკა?
2. ეთიკური აზროვნების სოკრატეს მაგალითი;
3. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. რა არის ეთიკა?

„In Civilized Life, Law Floats in a Sea of Ethics. Each is Indispensable to Civilization. Without Law, We Should Be at the Mercy of the Least Honorable Scrupulous; Without Ethics, Law Could Not Exist.“

Earl Warren¹

„ცივილიზებულ სამყაროში კანონი ეთიკის ზღვაში ტივტივებს. ცივილიზაციისთვის თითოეული მათგანი სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. კანონის გარეშე, არაკეთილსინდისიერთა ნებაზე ვიქნებოდით დამოკიდებულნი, ეთიკის გარეშე კი – კანონი ვერ იარსებებდა.“

ერლ უორენი

ხშირად გვესმის კითხვა – რა არის ეთიკა? არის თუ არა მორალი და ეთიკა იდენტური ცნებები? არის თუ არა არაეთიკური ქცევა მორალურად გაუმართლებელი ან პირიქით? ვინ განსაზღვრავს ზოგადად, რა ითვლება ეთიკურად სწორად და რა – არა? ეთიკა ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს „ზნეს“. ეს არის ფილოსოფიური მოძღვრება მორალის, ზნეობის, როგორც საზოგადოებრივი შეგნების ერთ-ერთი ფორმის, შესახებ². ეთიკა მორალური პრინციპებისა და ღირებულებების ერთობლიობაა, რომე-

¹ ერლ უორენი (Earl Warren) – იყო ამერიკელი პოლიტიკოსი და იურისტი, ამერიკის შეერთებული შტატების უზენაესი სასამართლოს რიგით მეთოთხმეტე თავმჯდომარე (1953-1969). მისი მოსამართლეობის პერიოდში, მისივე მონაწილეობით დაიწერა ისეთი პრეცედენტული გადაწყვეტილებები, როგორიც არის: Brown v. Board of Education (1954), Reynolds v. Sims (1964), Miranda v. Arizona (1966) and Loving v. Virginia (1967).

² უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, <<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=3&t=12407>>, [16.06.2021].

ლიც განსაზღვრავს ქცევის ზოგად წესს და არეგულირებს პროფესიას, მათ შორის, იურიდიულ პროფესიას. ეთიკა განსაზღვრავს გარკვეულ ვალდებულებებს კონკრეტული ინდივიდებისა და საზოგადოებისათვის, რომელიც გვეხმარება უკეთესი გარემოს შექმნაში. ეს არის წესი, რომელიც განსაზღვრავს შესაფერის ქცევას პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას.

არ არსებობს ერთიანი აღქმა, რა შეიძლება ჩაითვალოს ეთიკურად შესაფერის ქცევად. ამიტომ, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია თვითრეგულირებადმა პროფესიებმა განსაზღვრონ და გაწერონ ის სტანდარტები, რომელიც ერთიანი იქნება ამ პროფესიის თითოეული წევრისათვის. სხვა შემთხვევაში, შეუძლებელი იქნება ამ პროფესიის წარმომადგენლების დამოუკიდებლობის შენარჩუნება და პროფესიული განვითარება. დამოუკიდებელი იურიდიული პროფესია კი კანონის უზენაესობის დაცვის განუყოფელი ნაწილია³.

შეუძლებელია კლიენტის სრულყოფილი და ეფექტიანი დაცვა, სახელმწიფო ბრალდების ეფექტიანი მხარდაჭერა და სამართლიანი მართლმსაჯულების განხორციელება ეთიკის ნორმების სათანადო ცოდნისა და აღქმის გარეშე. რაც უფრო სრულყოფილად ეუფლება ადვოკატი, პროკურორი, მოსამართლე ეთიკურ სტანდარტებს, მით უფრო მეტი შესაძლებლობები ეძლევათ მათ პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია ამ პროფესიებში შემოსულ პირებს თავიდანვე ჰქონდეთ გათვითცნობიერებული ის უფლებები და ვალდებულებები, რომელსაც პროფესიული სტანდარტები უწყესებს მათ.

2. ეთიკური აზროვნების სოკრატეს⁴ მაგალითი - An Example of Ethical Thinking (Socrates)⁵

დავუშვათ, რომ მთელი ცხოვრება თქვენ ცდილობდით, ყოფილიყავით კარგი ადამიანი, ასრულებდით თქვენს მოვალეობას ისე, როგორც სწორად

³ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, Preamble.

⁴ სოკრატეს მიიჩნევენ პირველ ფილოსოფოსად, რომელიც ყურადღებას უმთავრესად აქცევდა ეთიკის, მორალის, ზნეობის პრობლემების დასმასა და გადაწყვეტას.

⁵ William K. Frankena, Ethics, second edition, 1973, <<http://www.ditext.com/frankena/ethics.html>>, [20.06.2021].

მიგაჩნდათ და ცდილობდით, ყველაფერი თქვენი თანამემამულეების სასიკეთოდ გაგვეთვინათ. ასევე დავუშვათ, რომ თქვენს ბევრ თანამემამულეს არ მოსწონს ის, რასაც აკეთებთ და მიაჩნიათ საფრთხედ საზოგადოებისთვის. დავუშვათ, რომ თქვენ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლომ გაგასამართლათ და სიკვდილი მოგისაჯათ იმისთვის, რაც თქვენ სწორად მიგაჩნიათ, თქვენი აზრით, სრულიად უსამართლოდ. დავუშვათ, ციხეში ყოფნის პერიოდში, სანამ თქვენ ელოდებით სიკვდილით დასჯას, თქვენი მეგობრები გაძლევენ შესაძლებლობას, გაიქცეთ და გადასახლდეთ ოჯახთან ერთად. თქვენი მეგობრები ამტკიცებენ, რომ მათ შეუძლიათ, მოიძიონ ქრთამისათვის საჭირო თანხა და თქვენი გაქცევით საფრთხე არ დაემუქრებათ; მათივე მტკიცებით, თუ გაიქცევით, ცხოვრებით უფრო დიდხანს დატკბებით; თქვენი ოჯახი უკეთესად იქნება; თქვენს მეგობრებს მაინც შეეძლება თქვენი ნახვა და, ზოგადად, ხალხი იფიქრებს, რომ გაქცევით სწორად მოიქცით. უნდა გამოიყენოთ თუ არა ეს შანსი?

ამ ეთიკური დილემის გადასაწყვეტად, სოკრატე მიმართავდა ზოგად მორალურ წესს ან პრინციპს, რომელსაც ის აღიარებდა, როგორც მართებული: (1) რომ ჩვენ არასოდეს არავის ზიანი არ უნდა მივაყენოთ; (2) რომ ჩვენ უნდა შევასრულოთ დანაპირები; და (3) რომ ჩვენ პატივი უნდა ვცეთ ჩვენს მშობლებსა და მასწავლებლებს. მოცემულ საქმეზე მსჯელობისას, ფაქტებისა და არსებული წესების თუ პრინციპების სინთეზით, ის აკეთებდა შემდეგ ანალიზს: (1a) თუ გავიპარები, ზიანს მივაყენებ საზოგადოებას; (2a) თუ გავიპარები, მე დავარღვევ დანაპირებს; და (3a) თუ გავიპარები, მე პატივს არ ვცემ ჩემს მშობელს და მასწავლებელს. შემდეგ ის აკეთებდა დასკვნას იმის შესახებ, თუ რა უნდა გააკეთოს ადამიანმა ამ კონკრეტულ სიტუაციაში.

სოკრატე ჯერ აღგენდა რამდენიმე პუნქტს მიდგომის შესახებ. დასაწყისისთვის, ჩვენ არ უნდა დავუშვათ, რომ ჩვენი გადაწყვეტილება განისაზღვროს ჩვენი ემოციებით, არამედ უნდა შევისწავლოთ საკითხი და მივყვეთ საუკეთესო მსჯელობას. ჩვენ უნდა შევეცადოთ, გავერკვეთ ჩვენი საქმის ფაქტებში და შევინარჩუნოთ საღი აზრი.

მსგავსი საკითხები შეიძლება და უნდა მოგვარდეს გონივრულად. ჩვენზე გავლენა არ უნდა მოახდინოს იმან, თუ რას იფიქრებს ჩვენს გადაწყვეტილებაზე ხალხი. ხალხი შეიძლება ცდებოდეს. ჩვენ უნდა ვეცადოთ ვიპოვოთ პასუხი, რომელიც ჩვენ თვითონ შეგვიძლია მივიჩნიოთ სწორად. ჩვენ თვითონ უნდა ვიფიქროთ.

ერთადერთი კითხვა, რომელსაც ასეთ დროს უნდა ვუპასუხოთ, არის ის, სწორია თუ არა ეს შემოთავაზება, და არა ის, რა დაგვემართება ან რას იფიქრებს ხალხი ჩვენზე, ან როგორ ვგრძნობთ თავს მომხდარის შესახებ. აქედან გამომდინარე, სოკრატე აცხადებდა, რომ გაქცევა სასჯელის მოხდის თავიდან აცილების მიზნით, მორალურად და ეთიკურად გაუმართლებელია. ჩვენ არასოდეს უნდა გავაკეთოთ ის, რაც მორალურად და ეთიკურად არასწორია.

3. მაგალითები დისკუსიისათვის

1) მგზავრებით სავსე ავტობუსი ავტობანზე მოდის მაღალი სიჩქარით. თქვენ ხართ მძღოლი და უეცრად დაინახავთ, რომ გზაზე ხუთი ადამიანი დგას, რომელთაც ეჯახებით. ერთადერთი არჩევანი მარჯვნიდან გვერდის ავლაა, სადაც ერთი ადამიანი დგას. მარცხენა მხარეს კლდეა. ნებისმიერ შემთხვევაში, მსხვერპლი გარდაუვალია. პირდაპირი მიმართულებით ავტობუსის წასვლის შედეგად ხუთი, თქვენთვის უცნობი ადამიანი დაიღუპება, მეორე მიმართულებით წასვლისას – ერთი, თქვენთვის უცნობი ადამიანი. როგორი იქნებოდა თქვენი გადაწყვეტილება?

2) მგზავრებით სავსე ავტობუსი ავტობანზე მოდის მაღალი სიჩქარით. თქვენ ხართ მძღოლი და უეცრად დაინახავთ, რომ გზაზე ხუთი ადამიანი დგას, რომელთაც ეჯახებით. ერთადერთი არჩევანი მარჯვნიდან გვერდის ავლაა, სადაც ერთი ადამიანი დგას. მარცხენა მხარეს კლდეა. ნებისმიერ შემთხვევაში, მსხვერპლი გარდაუვალია. პირდაპირი მიმართულებით ავტობუსის წასვლის შედეგად ხუთი, თქვენთვის უცნობი ადამიანი დაიღუპება, მეორე მიმართულებით წასვლისას ერთი, თუმცა თქვენთვის კარგად ნაცნობი ადამიანი – ოჯახის წევრი დაიღუპება. როგორი იქნებოდა თქვენი გადაწყვეტილება?

3) მგზავრებით სავსე ავტობუსი ავტობანზე მოდის მაღალი სიჩქარით. თქვენ ხართ მძღოლი და უეცრად დაინახავთ, რომ გზაზე ხუთი ადამიანი დგას, რომელთაც ეჯახებით. გზას გვერდის ვერ უვლით, რადგან გარშემო კლდეებია. დამუხრუჭების მიუხედავად, სიჩქარესაც ვერ შეამცირებთ ისე, რომ თავიდან აირიდოთ ხუთ ადამიანთან დაჯახება. მსხვერპლი გარდაუვალია. თუმცა, ავტობუსის კართან მდგომი ერთი მგზავრის გადაგდებით, თქვენ შეძლებთ ავტობუსის შეჩერებას შეჯახებამდე. როგორი იქნებოდა თქვენი გადაწყვეტილება?

II თავი. მოსამართლის, ადვოკატის, პროკურორის როლი

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. მოსამართლის როლი;
2. ადვოკატის როლი:
 - 2.1. ევროპის სტანდარტი;
 - 2.2. აშშ-ის სტანდარტი;
3. პროკურორის როლი;
4. დასკვნა;
5. მაგალითი დისკუსიისათვის.

1. მოსამართლის როლი

მოსამართლეები და სასამართლოს პერსონალი კერძო პრაქტიკის მქონე იურისტებისგან განსხვავებულ როლს ასრულებენ. უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, მათი ეთიკური ქცევის ანალიზი საკმაოდ განსხვავებული დებულებებიდან მომდინარეობს. მოსამართლეები მიუკერძოებლად იღებენ გადაწყვეტილებებს იმ დავებში, რომლებიც მხარეებმა განსახილველად მართლმსაჯულების სისტემას გადასცეს. მოსამართლეები არა კლიენტის, არამედ მართლმსაჯულების სისტემის ერთგულნი არიან. მოსამართლეები არსებულ დავებში შესაბამისი კანონის გამოყენებას უზრუნველყოფენ. საერთო სამართლის მქონე ქვეყნებში, მოსამართლეები ერთგვარი კანონშემოქმედნიც არიან, რადგან მათ გადაწყვეტილებებს პრეცედენტული ღირებულება აქვთ და ემსახურებიან არა მხოლოდ მხარეებს შორის მიმდინარე დავის გადაწყვეტას, არამედ საზოგადოების ქცევის რეგულირებასაც. კონტინენტური ევროპის სამართლის ოჯახში შემაჯალ ქვეყნებში კი მოსამართლეები პარლამენტის მიერ კონსტიტუციის ნორმების დაცვით მიღებული კანონების ერთგვარი ანალიზატორები არიან და ამ კანონებით ხელმძღვანელობენ.

სასამართლოს როლისთვის ძირითადი ცნება მიუკერძოებლობაა. უფრო ვრცელ კონტექსტში, სასამართლოს ერთ-ერთ ძირითად ატრიბუტად, ასევე, დამოუკიდებლობა განიხილება. ამ და მოსამართლის საქმიანობის სხვა პრინციპების თაობაზე დამატებით იხილეთ მეორე კარი.

2. ადვოკატის როლი

მოსამართლის როლისაგან განსხვავებით, ადვოკატის როლი ფუნდამენტურად ორიენტირებულია კლიენტის ინტერესებზე, თუმცა არ შემოიფარგლება ამით. ადვოკატს უმნიშვნელოვანესი როლი აკისრია ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელებაში.

ადვოკატის როლი უფრო აქტიურია საერთო სამართლის მქონე ქვეყნების სასამართლო პროცესებში და, რა თქმა უნდა, კონტინენტური სამართლის მქონე ქვეყნებშიც, იქ, სადაც შეჯიბრებითობის პრინციპი მოქმედებს⁶. ორივე შემთხვევაში, ადვოკატი, დემოკრატიული სახელმწიფოს არსებობისათვის ფუნდამენტური სისტემის (მართლმსაჯულების სისტემის) ეფექტიან ფუნქციონირებასა და განვითარებაში უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს.

საადვოკატო საქმიანობა არის მომსახურების ერთ-ერთი სფერო, თუმცა ის განსხვავდება სხვა პროფესიის წარმომადგენლების მიერ გაწეული მომსახურებისაგან (მაგ. სამედიცინო მომსახურება, ტურისტული მომსახურება, აუდიტორული მომსახურება) სწორედ იმით, რომ ამ მომსახურების მიმწოდებლები სხვადასხვა როლის მატარებლები არიან. განსხვავებით სტანდარტული ნარდობის ხელშეკრულებისაგან, სადაც დამკვეთი კლიენტს მისი სურვილის შესაბამის მომსახურებას სთავაზობს, იურიდიული მომსახურების გაწევისას ადვოკატის ქმედებები შემოფარგლულია პროფესიული სტანდარტებით. მართალია, ადვოკატი უნდა იყოს ორიენტირებული კლიენტის ინტერესებზე, უნდა მიაწოდოს მათ პრიორიტეტი, თუმცა ამავედროულად, ადვოკატმა უნდა იმოქმედოს მისი როლისა და პასუხისმგებლობის გათვალისწინებით კლიენტის, ადვოკატის პროფესიის, საზოგადოებისა და მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ.

ადვოკატთა პროფესიული მარეგულირებელი ნორმების „ინტერპრეტაცია და გაცნობიერება ხდება მათი წაკითხვით ადვოკატის როლის კონტექსტში“⁷. ამდენად, მნიშვნელოვანია ადვოკატის როლის მართებული

⁶ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 2.

⁷ იქვე, 1.

აღქმა, როგორც თავად ადვოკატების, ასევე პროცესის მწარმოებელი ორგანოების (სასამართლო, ეთიკის კომისია) მხრიდან.

იურიდიულ ლიტერატურაში⁸, რიგ შემთხვევებში, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობას აიგივებენ „მიკერძოებულ მიდგომასთან“ („*partisanship*“). ამ ურთიერთობის ძირითადი იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ ადვოკატის ქმედებების ცენტრი ყოველთვის არის კლიენტის ინტერესები. „მიკერძოებული მიდგომა“ ეფუძნება ძირითად ეთიკურ პრინციპებს. ესენია: (1) ლოიალობა/ერთგულება⁹, (2) კომპეტენტურობა და (3) კონფიდენციალობა¹⁰. თუმცა, ამ ვალდებულებების მიუხედავად, რომელიც განმტკიცებულია ადვოკატთა პროფესიული ქცევის მარეგულირებელ როგორც ეროვნულ, ასევე საერთაშორისო კანონმდებლობაში, ადვოკატის ქმედებები მაინც უნდა შეესაბამებოდეს იმ ეთიკურ სტანდარტებს, რასაც ადვოკატის როლიდან გამომდინარე უწესებს კანონმდებელი/ადვოკატთა ასოციაცია ადვოკატს. ასეთი ვალდებულებებია: კლიენტის ინტერესების წარმოდგენა მხოლოდ კანონიერი საშუალებებით (ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.1); სასამართლოში, ტრიბუნალში, არბიტრაჟთან, ეთიკის კომისიაში და მართლმსაჯულების და/ან სასამართლოს მსგავსი ფუნქციის განმახორციელებელ სხვა ორგანოში მოქმედი ქცევის წესების დაცვა და პატივისცემა (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლები 9.1, 9.2, 9.4), სასამართლოს, ტრიბუნალის, არბიტრაჟის, ეთიკის კომისიის, მართლმსაჯულებისა და/ან სასამართლოს მსგავსი ფუნქციის განმახორციელებელი ორგანოსათვის, წინასწარი შეცნობით, ყალბი მტკიცებულების წარდგენა/არასწორი ინფორმაციის მიწოდება - მოტყუება (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 9.3), პროცესის მონაწილის პატივისცემა (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 9.4) და ა.შ.

ადვოკატის როლზე მსჯელობისას, საინტერესოა, ასევე განვიხილოთ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკა,

⁸ Bradley Wendel W., Professional Responsibility, fifth edition, Wolters Kluwer, New York, 2016. ასევე, Bellow G., Moulton B., Lawyering Process: Ethics and Professional Responsibility, the Foundation Press, Inc., New York, 1981.

⁹ ლოიალობის/ერთგულების ვალდებულება მოიცავს კლიენტის ინტერესების უპირატესობას, კეთილსინდისიერებას, ინტერესთა კონფლიქტის არიდების ვალდებულებასა და დამოუკიდებლობას.

¹⁰ Bradley Wendel W., Professional Responsibility, fifth edition, Wolters Kluwer, New York, 2016, 525-526.

სადაც კომისია მსჯელობს ადვოკატის როლზე. ერთ-ერთ საქმეზე, სადაც ადვოკატმა კლიენტის ინტერესების წარმომადგენლობისას გამოიყენა უკანონო საშუალებები (ადვოკატმა კლიენტს წარუდგინა ყალბი სასამართლო გადაწყვეტილება, რომლითაც კლიენტის მოთხოვნები დაკმაყოფილდა), კომისიამ გამოიყენა სახდელის უმეცრესი ზომა - საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრობის შეწყვეტა. ამ საქმეზე კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატს, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის ნაწილს, უმნიშვნელოვანესი როლი აკისრია დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფოს შენების პროცესში. ამდენად, მნიშვნელოვანია ადვოკატის ყოველი ქმედება ჯდებოდეს კანონის ჩარჩოებში. ადვოკატი, როგორც უფლებების დამცველი, არა მხოლოდ კლიენტის უფლებების დაცვისთვის და დარღვეული უფლებების აღდგენისათვის უნდა ზრუნავდეს, არამედ თავად უნდა იყოს მაგალითი სხვებისთვის“¹¹.

ასევე საინტერესოა ეთიკის კომისიის წერილობითი რეკომენდაცია, რომელშიც „საქმის განზრახ გაჭიანურება“ შეფასდა ადვოკატის როლის შეუსაბამო ქმედებად. კერძოდ, ეთიკის კომისიამ წერილობით რეკომენდაციაში განმარტა, რომ „პროცესის განზრახ გაჭიანურება არ არის ადვოკატის როლის შესაბამისი ქმედება, რადგან ადვოკატი არის მართლმსაჯულების ეფექტიანი განხორციელების ერთ-ერთი გარანტი... სასამართლო პროცესების განზრახ გაჭიანურება აფერხებს ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელებას. ეფექტიანი მართლმსაჯულება კი თავისთავში მოიცავს სწრაფ მართლმსაჯულებასაც, რომლის მიღწევაშიც ადვოკატს უმნიშვნელოვანესი როლი აკისრია, როგორც კლიენტის, ასევე მართლმსაჯულების სისტემის, პროფესიისა და სახელმწიფოს წინაშე“¹².

ადვოკატის როლის გათვალისწინებით, კანონიერების პრინციპის უპირატესობაზე იმსჯელა ასევე ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში და მიუთითა, რომ „კანონიერების პრინციპი ყველა სხვა პრინციპზე მაღლა დგას. ადვოკატის მიერ კანონიერების პრინციპის დაცვის გარეშე შეუძლებელია კანონის უზენაესობის დამკვიდრება საზოგადოებაში.

¹¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N033/17, 7.9, <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [29.03.2021].

¹² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.01.2021 წლის N012/19 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5f02e4d238167.pdf/werilobiti%20rekomendacia%20%2012.19%20%20gacemis%20tarigi%2005.01.20.pdf>>, [14.05.2021].

ადვოკატს მნიშვნელოვანი როლი აკისრია მართლმსაჯულების განხორციელებაში. ადვოკატი იცავს კლიენტების კანონიერ უფლებებს სხვის მიერ მათი ხელყოფის დროს. ადვოკატს ორმაგად მოეთხოვება კანონიერების ფარგლებში მოქმედება, რათა თავად იყოს მაგალითი საზოგადოებისათვის¹³.

შესაბამისად, „მიკერძოებული მიდგომა“ და მხოლოდ კლიენტის ინტერესების გათვალისწინება, რიგ შემთხვევაში, შესაძლოა არ შეესატყვისებოდეს ადვოკატის როლს პროფესიის, საზოგადოებისა და მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ. საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას, ადვოკატის ქცევა ყოველთვის უნდა შეესაბამებოდეს კანონს და გამომდინარეობდეს პროფესიული პასუხისმგებლობიდან, იმისდა მიუხედავად, თანხვედრაშია თუ არა ის კლიენტის ინტერესებთან.

2.1. ევროპის სტანდარტი

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საერთაშორისო წყარო, რომელიც ადვოკატის როლს ეხება, არის ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია ადვოკატის პროფესიის განხორციელების თავისუფლების შესახებ. ამ რეკომენდაციით¹⁴ ევროპის საბჭოს ადვოკატები და ადვოკატთა პროფესიული ასოციაციები უადრესად მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ადამიანის უფლებებისა და ფუნდამენტური თავისუფლებების უზრუნველყოფის საქმეში.

ევროსაბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციის თანახმად, წევრმა ქვეყნებმა უნდა უზრუნველყონ ადვოკატთა პროფესიული თავისუფლება. ადვოკატი არ უნდა დაექვემდებაროს რაიმე სანქციას ან ზეწოლას, თუ იგი მოქმედებდა შესაბამისი სტანდარტების დაცვით.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია გაეროს ძირითადი პრინციპები ადვოკატის როლის შესახებ¹⁵, რომელიც 1990 წელს გაერთიანებული ერების მერვე

¹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე N093/17.

¹⁴ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

¹⁵ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990.

კონგრესმა მიიღო. ეს პრინციპები აღწერს ადვოკატის როლს იურიდიულ პროფესიაში, მართლმსაჯულების სისტემასა თუ სახელმწიფოში. ამ პრინციპების მიხედვით, ადვოკატებმა, მათი კლიენტების უფლებების დაცვისა და მართლმსაჯულების ინტერესების ხელშეწყობისას, უნდა განამტკიცონ საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი სამართლით აღიარებული ადამიანის უფლებები და ძირითადი თავისუფლებები. ადვოკატებმა ყოველთვის უნდა იმოქმედონ თავისუფლად და ღირსეულად, კანონისა და პროფესიული მოვალეობების სტანდარტებისა და ეთიკის წესების შესაბამისად. ადვოკატებმა ყოველთვის პატივი უნდა სცენ თავიანთი კლიენტების ინტერესებს.¹⁶

ევროპის ადვოკატთა ასოციაციებისა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს (CCBE) მიერ მიღებული პროფესიული რეგულაციები ადვოკატთა როლს საკმაოდ ზოგადად განმარტავს. კერძოდ, პრეამბულაში ვკითხულობთ, რომ „ადვოკატი უნდა ემსახურებოდეს სამართლიანობის ინტერესებს ისევე, როგორც მათ, ვისი რწმუნებულიც თავადაა და ვის უფლებებსა და თავისუფლებებსაც იცავს, ამასთან, ადვოკატის ვალდებულებაა, იყოს არა მხოლოდ კლიენტის დამცველი, არამედ - მისი მრჩეველიც“¹⁷.

ადვოკატის განსაკუთრებულ როლზე იმსჯელა ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე *KYPRIANOU v. CYPRUS*¹⁸ და ადვოკატი მოიხსენია „შუამავლად“ ხალხსა და სასამართლოს შორის. სასამართლოს განმარტებით, ადვოკატებმა, თავიანთი როლიდან გამომდინარე, ხელი უნდა შეუწყონ მართლმსაჯულების ჯეროვნად განხორციელებასა და ხალხის ნდობის უზრუნველყოფას.

2.2. აშშ-ის სტანდარტი

ადვოკატის როლზე მიუთითებს ასევე ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მიერ მიღებული პროფესიული ქცევის მოდელური წესების პრეამბულა

¹⁶ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 14, 15.

¹⁷ The Code of Conduct for European Lawyers, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), preamble, <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [16.06.2021].

¹⁸ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 15.12.2005 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Kyprianou v. Cyprus*.

ლაც¹⁹, რომლის მიხედვით, ადვოკატი, როგორც იურიდიული პროფესიის წევრი, არის (1) კლიენტის წარმომადგენელი, (2) სამართლებრივი სისტემის ოფიცერი და (3) საზოგადოების წარმომადგენელი, რომელსაც განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა ეკისრება მართლმსაჯულების მაღალი ხარისხის უზრუნველსაყოფად.

3. პროკურორის როლი

კანონის უზენაესობის დამკვიდრებასა და მართლმსაჯულების სისტემისადმი საზოგადოების ნდობის გაზრდაში მნიშვნელოვანი როლი აკისრია პროკურორს. პროკურორის მთავარი როლი მოიაზრებს სწრაფი, ყოველმხრივი, სრულყოფილი, კვალიფიციური და კანონის შესაბამისი გამოძიების ჩატარების უზრუნველყოფას, სისხლისსამართლებრივი დევნის მართებულ განხორციელებასა და ეფექტიანი მართლმსაჯულების ხელშეწყობას. პროკურორი სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის ერთ-ერთი მთავარი მონაწილეა. ამიტომაც, მნიშვნელოვანია იურიდიულ პროფესიაში პროკურორის როლის მართებული აღქმა.

ქვეყანაში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, დემოკრატიული პრინციპების განვითარების და ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის განმტკიცების საქმეში საქართველოს პროკურატურის მნიშვნელოვან როლზე მიუთითა საქართველოს გენერალურმა პროკურორმა 2020 წლის 26 აგვისტოს №038 ბრძანებაში²⁰ და პროკურორის მითითებული როლის შესაბამისად, განსაზღვრა პროფესიული ქცევის სტანდარტები, რომლის მიხედვითაც უნდა იხელმძღვანელონ საქართველოს პროკურატურის თანამშრომლებმა.

პროკურორის როლს განსაზღვრავს, როგორც ეროვნული, ასევე საერთაშორისო რეგულაციები. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა, 2000 წლის 6 ოქტომბერს მიიღო რეკომენდაცია, რომელიც კიდევ ერთხელ

¹⁹ „A lawyer, as a member of the legal profession, is a representative of clients, an officer of the legal system and a public citizen having special responsibility for the quality of justice“ – Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, Preamble, <https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_preamble_scope/>, [15.05.2021].

²⁰ საქართველოს გენერალური პროკურორის 26.08.2020 წლის №038 ბრძანება საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსის დამტკიცების შესახებ.

აღნიშნავს, რომ წევრი სახელმწიფოების დემოკრატიული განვითარებისათვის აუცილებელია კანონის უზენაესობის განმტკიცება. შესაბამისად, წევრი ქვეყნებისათვის, მინისტრთა კომიტეტი განსაზღვრავს რეკომენდაციებს პროკურორის როლის შესახებ²¹ სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში. ამ რეკომენდაციის მიხედვით, „საჯარო პროკურორები არიან სახელმწიფო ხელისუფლების თანამდებობის პირები, რომლებიც, საზოგადოების სახელით და მისი ინტერესების დაცვით, უზრუნველყოფენ კანონის აღსრულებას, როდესაც ეს პროცესულურად არის სანქცირებული, ამასთან ითვალისწინებენ, როგორც ინდივიდუალურ პირთა უფლებებს, ისე სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის საჭირო ეფექტიანობას“²². მართალია, პროკურორის „კლიენტი“ სახელმწიფოა, რომლის ინტერესების შესაბამისადაც მოქმედებს პროკურორი (კანონიერების ფარგლებში), თუმცა, როგორც ვხედავთ, პროკურორის გარკვეული პასუხისმგებლობა გააჩნია ასევე თავისი პროფესიის, საზოგადოებისა თუ კონკრეტული ინდივიდის მიმართ.

პროკურორის ძირითადი როლი გამოიხატება კანონის უზენაესობის დაცვაში, კანონის აღსრულებასა და ადამიანის უფლებების სრულ განხორციელებაში. ის სისხლის სამართლის სისტემაში, ერთგვარად, „ადამიანის უფლებათა სადარაჯოზე“²³ დგას. პროკურორის სამაგალითო ქცევა ხელს უწყობს პროკურორის პროფესიისა და მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ საზოგადოების ნდობის განმტკიცებას. შესაბამისად, პროკურორების როლი არ შემოიფარგლება მხოლოდ სახელმწიფოს, საზოგადოების ინტერესებისა თუ კონკრეტული პირის უფლებების დაცვით. საპროკურორო საქმიანობის განხორციელებისას, პროკურორები ამავდროულად უნდა ცდილობდნენ, დაიცვან თავიანთი პროფესიის პატივი და ღირსება. „პროკურორები, როგორც სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების განხორციელების უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლები, განუხრელად იცავენ თავიანთი პროფესიის პატივსა და ღირ-

²¹ Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers to member states on the role of public prosecution in the criminal justice system, COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS (Adopted by the Committee of Ministers on 6 October 2000 at the 724th meeting of the Ministers' Deputies).

²² იქვე.

²³ ალინიკი მ., ადამიანის უფლებათა სახელმძღვანელო პროკურორებისათვის, პროკურორთა საერთაშორისო ასოციაცია, ჰააგა, 2003, ლალი კერესელიძის თარგმანი, გამომცემლობა „პეტიტი“, თბილისი, 2008, <<https://rm.coe.int/168008ebdd>>, [15.05.2021].

სებას²⁴. ევროპის საბჭოს რეკომენდაციაში მითითებულია პროკურორის ის ძირითადი ფუნქციები, რომელიც მისივე როლიდან გამომდინარეობს. ამავე რეკომენდაციით არის დარეგულირებული პროკურორის ურთიერთობა აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებასთან, სასამართლოსთან (მაგალითისათვის, პროკურორებმა სასამართლო უნდა უზრუნველყონ ყველა შესაბამისი ფაქტითა და სამართლებრივი არგუმენტით, რომლებიც აუცილებელია მართლმსაჯულების სამართლიანი განხორციელებისთვის²⁵), პოლიციასა და ინდივიდუალურ პირებთან. ასევე, რეკომენდაცია აღწერს პროკურორის როლს საერთაშორისო სამართლებრივი თანამშრომლობის ფარგლებში.

შესაბამისად, პროკურორს, როგორც ადამიანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის დამცველს, მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია სისხლის სამართალწარმოებაში, როგორც ეროვნულ, ასევე საერთაშორისო დონეზე. პროკურორის მიერ თავისი როლის მართებული აღქმა და მის შესაბამისად მოქმედება, განამტკიცებს კანონის უზენაესობას. კანონის უზენაესობა კი მართლმსაჯულების ეფექტიანი განხორციელების მთავარ მომდრავებელ ძალას წარმოადგენს.

4. დასკვნა

შეჯამებისთვის, მოსამართლის, ადვოკატისა და პროკურორის როლი, მიუხედავად მართლმსაჯულების სისტემაში მათი ადგილისა და საერთო პრინციპებისა²⁶, განსხვავდება ერთმანეთისაგან. მოსამართლეს აქვს ვალდებულება, იყოს დავის მიუკერძოებელი განმხილველი, არ გადაიხაროს რომელიმე მხარისაკენ. პროკურორი, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის ნაწილი, წარმოადგენს სახელმწიფოს და საზოგადოებასთან განსაკუთრებული ვალდებულება გააჩნია. ადვოკატი კი უპირატესად გამოდის კლიენტის ინტერესებიდან, თუმცა ამავდროულად შეზღუდულია იმ პროფესიული პასუხისმგებლობით, რომელიც

²⁴ Guidelines on the Role of Prosecutors, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990.

²⁵ Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers to member states on the role of public prosecution in the criminal justice system, COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS (Adopted by the Committee of Ministers on 6 October 2000 at the 724th meeting of the Ministers' Deputies).

²⁶ ამ საერთო პრინციპებში მოიაზრება კანონის უზენაესობა, დამოუკიდებლობა, კეთილსინდისიერება, კომპეტენტურობა.

აკისრია პროფესიის, საზოგადოებისა და მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ. სწორედ ამიტომ, თითოეული მათი ქმედება უნდა შეფასდეს მოსამართლის, ადვოკატისა და პროკურორის როლის გათვალისწინებით.

5. მაგალითი დისკუსიისათვის

ადვოკატმა იცის, რომ მისმა კლიენტმა ჩაიდინა დანაშაული, რომელშიც მას ბრალი ედება. ადვოკატი კლიენტს განუმარტავს ყველა შესაძლო ვარიანტს, თუმცა, ვინაიდან კლიენტის წინააღმდეგ არსებული მტკიცებულებები სუსტია, ურჩევს მას, რომ მისი აზრით, კლიენტმა ბრალი არ უნდა აღიაროს. მოიქცა, თუ არა ადვოკატი ეთიკურად?

III თავი. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის წყაროები და მათი გამოყენება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. ადვოკატთა ლიცენზირება და მულტიურისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკა;
 - 2.1. ევროპის სტანდარტი;
 - 2.2. აშშ-ის სტანდარტი;
3. ადვოკატის პროფესიის თვითრეგულირება და მისი დანიშნულება;
4. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა;
 - 4.1. საქართველოს კანონმდებლობა:
 - ა) ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი;
 - ბ) ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი;
 - გ) ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება.
 - 4.2. საერთაშორისო კანონმდებლობა:
 - ა) გაეროს ძირითადი პრინციპები ადვოკატთა როლის შესახებ;
 - ბ) ევროპის საბჭო, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია REC (2000) 21;
 - გ) ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული ქცევის მოდელური წესები;
 - დ) ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსი.
 - 4.3. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა — ევროპის სტანდარტი;
 - 4.4. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა — აშშ-ის სტანდარტი.

1. შესავალი

საქართველოში საადვოკატო საქმიანობას ახორციელებს ადვოკატი, რომელიც არის თავისუფალი პროფესიის პირი, ემორჩილება მხოლოდ კანონს, პროფესიული ეთიკის ნორმებს და გაწევრიანებულია საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში.²⁷

ნებისმიერ თანამედროვე იურისდიქციაში სავალდებულოა ადვოკატე-

ბის ლიცენზირება. აღნიშნული წესი აყალიბებს ადვოკატის კვალიფიკაციას და გამორიცხავს არაკვალიფიციური პირის მიერ საადვოკატო საქმიანობას. წარმომადგენლობისა და საპროცესო დოკუმენტების შემუშავების გარდა, თუ რა არის ადვოკატის მონოპოლიური სფერო — ქვეყნების მიხედვით იცვლება, თუმცა როგორც წესი, საადვოკატო საქმიანობის ლიცენზიის გარეშე განხორციელება გარკვეული ფორმით ყველგან აკრძალულია.²⁸

ლიცენზია როგორც წესი, გაიცემა ცალკეული სახელმწიფოს ფარგლებში. თანამედროვე მსოფლიოში ეკონომიკა, კლიენტები, ბიზნესი და სხვა ინტერესები მოითხოვს, რომ საადვოკატო საქმიანობა გასცდეს იმ სახელმწიფოს საზღვრებს, რომლის ფარგლებშიც მოქმედებს კონკრეტული ლიცენზია. ასეთ შემთხვევებს მულტიურისდიქციის საადვოკატო პრაქტიკას უწოდებენ.²⁹

2. ადვოკატთა ლიცენზირება და მულტიურისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკა

ადვოკატის პროფესიაში შესვლა გათანაბრებულია პირის მიერ ადვოკატთა ასოციაციაში გაწევრიანებასთან, ანუ ნებისმიერი პირი, ვინც აპირებს საადვოკატო საქმიანობას, სავალდებულო წესით უნდა გაწევრიანდეს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში (იხ. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლები 1, 10).

იურისტის ადვოკატის პროფესიაში შესვლის წინაპირობებია:

- საქართველოს მოქალაქეობა;
- უმაღლესი იურიდიული განათლება, რომელშიც მოიაზრება სამართლის ბაკალავრის ხარისხი;
- ადვოკატთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარება ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით ან მოსამართლეთა/პროკურატურის მუშაკთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარება;
- საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს მიერ დამტკიცებული პროფესიული ადაპტაციის პროგრამის გავლა, რომელიც ერთწლიანია და შედგება თეორიული ნაწილისა და სტა-

²⁸ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 15.

²⁹ იქვე.

ჟირებისგან.³⁰

ადვოკატობის მსურველი ნებისმიერი პირი ვალდებულია, გაიაროს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს მიერ დამტკიცებული პროფესიული ადაპტაციის პროგრამა, რომელიც ორი ნაწილისგან შედგება. ადაპტაციის პირველი ნაწილი მოიცავს სამთვლიან სწავლებას ადვოკატთა ასოციაციის ბაზაზე, რომლის ფარგლებშიც მომავალი ადვოკატები ისწავლიან და გაიძლიერებენ ისეთ პრაქტიკულ უნარებს, რაც ნაკლებად ისწავლება უნივერსიტეტებში. საკვალიფიკაციო გამოცდაც არ ითვალისწინებს მთელი რიგი ისეთი უნარების შემოწმებას, რაც პრაქტიკოს ადვოკატს ესაჭიროება ყოველდღიურ საქმიანობაში. ადაპტაციის პროგრამის ფარგლებში მომავალი ადვოკატები შეისწავლიან პროფესიულ ეთიკას, იურიდიულ მართლწერას, რიტორიკას, საადვოკატო უნარ-ჩვევებს და საადვოკატო ბიუროს მართვას. ადაპტაციის პროგრამის მეორე — ცხრათვიანი პერიოდი დაეთმოა რეალურ პრაქტიკულ სტაჟირებას, რომელსაც ადვოკატობის მსურველი პირები გაივლიან მათ მიერ, ადვოკატთა ასოციაციის მენტორ ადვოკატთა რეესტრიდან, შერჩეულ ადვოკატებთან, ადვოკატთა ასოციაციის მიერ დამტკიცებული ერთიანი სტანდარტით.³¹

პროფესიაში შესვლის მოცემული რეგულირების მიზანია, გაიზარდოს ადვოკატის პროფესიაში კეთილსინდისიერი და კვალიფიციური იურისტების მიღება, რომელნიც მზად იქნებიან საადვოკატო საქმიანობისთვის.³²

აღსანიშნავია, რომ მოქმედი კანონმდებლობა (იხ. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მუხლის 10.2) ითვალისწინებს გამონაკლის შემთხვევას, როდესაც პირი ვერ გახდება ადვოკატი. კერძოდ, ადვოკატი არ

³⁰ 2018 წლის მაისში ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონში გატარდა ცვლილებები, რომლის თანახმად 2019 წლის 1 იანვრიდან შეიცვალა კანონის მუხლი 10.1 (გ) და ახლებურად მოწესრიგდა პროფესიაში შესვლის სტანდარტი.

³¹ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ადაპტაციის პროგრამის დებულება, მუხლები 1, 4, 6, 9. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 10.4 მუხლის თანახმად, პირს, რომელსაც აქვს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლე, საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემის მოსამართლე ან/და პროკურორად მუშაობის არანაკლებ 3 წლის გამოცდილება, მოეთხოვება მხოლოდ ამ მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული პროფესიული ადაპტაციის პროგრამის 3-თვიანი თეორიული ნაწილის გავლა.

³² იქვე, მუხლი 2.

შეიძლება იყოს განზრახი მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისათვის ნასამართლევი პირი, თუ ნასამართლობა არ აქვს მოხსნილი ან გაქარწყლებული კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

გარდა კანონმდებლობით პირდაპირ დადგენილი გამომრიცხავი საფუძვლისა (იხ. ზემოთ), კანონმდებლობა ასევე ითვალისწინებს ისეთ შემთხვევას, როდესაც პირი მისი სამსახურებრივი სტატუსიდან გამომდინარე ვერ განახორციელებს საადვოკატო საქმიანობას, კერძოდ, ადვოკატი არ შეიძლება იმავდროულად იყოს „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული თანამდებობის პირი და სხვა პირი, რომელსაც კანონმდებლობით ეკრძალება საადვოკატო საქმიანობის განხორციელება (იხ. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მუხლის 10.3).

რაც შეეხება ადვოკატის პროფესიაში შესვლის ისეთ ნორმატიულ საფუძველს, როგორიც არის ადვოკატთა საკვალიფიკაციო გამოცდა, მისი გავლის უფლება აქვს უმაღლესი იურიდიული განათლების (ბაკალავრის ხარისხის) მქონე ნებისმიერ პირს. საკვალიფიკაციო გამოცდას ორგანიზებას უწევს და წელიწადში ორჯერ ატარებს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია. გამოცდა ტარდება სახელმწიფო ენაზე. გამოცდის ჩატარების წესს, პროგრამას ამტკიცებს და გამოცდის ჩატარების თარიღს განსაზღვრავს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭო.³³ გამოცდის ჩაბარებამდე იურისტმა უნდა გადაწყვიტოს თუ სამართლის რომელი მიმართულებით აპირებს გამოცდის ჩაბარებას, კერძოდ, გამოცდა ტარდება საერთო ან სპეციალიზაციის მიხედვით, ხოლო სპეციალიზაცია ხდება სამოქალაქო და სისხლის სამართლის მიმართულებით.³⁴ ადვოკატს, რომელსაც გამოცდა ჩაბარებული აქვს სპეციალიზაციის მიხედვით, საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების უფლება ეძლევა სამართლის შესაბამის დარგში.³⁵ პროფესიაში შესვლის გამოცდის წარმატებით ჩაბარების შემთხვევაში, პირი იღებს ადვოკატთა

³³ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 11.1 და 11.2.

³⁴ იქვე, მუხლი 11.3.

³⁵ ეთიკის კომისიამ პრაქტიკით დაადგინა, რომ ადვოკატი, რომელიც არ საქმიანობს სპეციალიზებული მიმართულებით და არ აწვდის უფლებამოსილების თაობაზე კლიენტს ინფორმაციას, არღვევს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.5 მუხლით დადგენილ მოთხოვნას კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად მომსახურების გაწევის თაობაზე.

საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარების დამადასტურებელ დოკუმენტს (სერტიფიკატს). ადვოკატთა საკვალიფიკაციო გამოცდის გავლის დამადასტურებელი სერტიფიკატი ძალაშია გამოცდის წარმატებით ჩაბარებიდან 10 წლის განმავლობაში, შესაბამისად, ამ პერიოდის განმავლობაში უნდა გაიაროს იურისტმა ადაპტაციის პროგრამა და ვადის გასვლამდე მიმართოს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციას გაწევრიანების მოთხოვნით.³⁶

ლიცენზირების შემდეგ ადვოკატს უფლება აქვს, საადვოკატო საქმიანობის განსახორციელებლად, ინდივიდუალურად, სხვა ადვოკატებთან ან სხვა პირებთან ერთად შექმნას საადვოკატო ბიურო ამხანაგობის ან მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონით განსაზღვრული სამეწარმეო იურიდიული პირის სახით. დამწყები ადვოკატები, ხშირ შემთხვევაში, სანამ სხვა ადვოკატებთან ერთად შექმნიან საადვოკატო ბიუროს, ეწევიან დამოუკიდებელ საადვოკატო პრაქტიკას, ფიზიკური პირის სტატუსით, რა დროსაც აუცილებელია საგადასახადო აღრიცხვაზე დადგომა. აღნიშნული ფორმა საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისა ფართოდ გავრცელებულია საქართველოში, მათ შორის, ბევრი გამოცდილი ადვოკატი საქმიანობს ამ ფორმით და ერთგვარად მარტივი ფორმაა პროფესიული საქმიანობის განხორციელების, როდესაც დამოუკიდებლად, არავისთან, გარდა პროფესიული ვალდებულებებისა და საგადასახადო ანგარიშგებისა, ეწევა პირი საქმიანობას. თუმცა, მეორე მხრივ, აღსანიშნავია, რომ როდესაც ადვოკატი სხვა ადვოკატებთან ერთად ქმნის საადვოკატო ბიუროს, ფართოდ გავრცელებული ფორმებია საადვოკატო საქმიანობის წარმოების შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება და სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, მათი სამეწარმეო სამართლებრივი ბუნების გათვალისწინებით, შესაბამისად, ამ ორი ფორმით პროფესიული საქმიანობის განხორციელება ასევე ხშირი და პოპულარულია ქართულ საადვოკატო ბაზარზე. საადვოკატო ბიუროს შექმნის შესახებ ინფორმაცია მისი შექმნიდან 10 დღის ვადაში უნდა წარედგინოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელ საბჭოს.³⁷

აღსანიშნავია, რომ წლებია ქართულ იურიდიულ საზოგადოებაში მიმდინარეობს დისკუსია თემაზე, ხომ არ დადგინდეს კანონის ძალით რეგულაცია, რომლის მიხედვითაც, იურიდიული ფირმის დამფუძნებელი

³⁶ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლები 11.10 და 11.11.

³⁷ ყანდაშვილი ი., ტურაზაშვილი გ., პროფესია ადვოკატი, GIZ, თბილისი, 2018, 12.

პირი სავალდებულო წესით უნდა იყოს მოქმედი ადვოკატი. დღეის მდგომარეობით, მსგავსი ტიპის მოთხოვნა ქართულ კანონმდებლობაში არ ფიქსირდება, თუმცა 2018 წელს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონში გატარებული ცვლილებების შედეგად განისაზღვრა, რომ სა-ადვოკატო ბიუროს სახელით კლიენტთან ურთიერთობისას წარმოდგენლობით უფლებამოსილებებს ახორციელებს მხოლოდ ადვოკატი, ანუ საადვოკატო ბიუროს დირექტორს უნდა წარმოადგენდეს მხოლოდ ადვოკატი. აღნიშნული ცვლილება ნამდვილად პროგრესულია და, მათ შორის, წარმოადგენს საადვოკატო საქმიანობის ევროპული გამოცდი-ლების გაზიარებას, რადგან საადვოკატო საქმიანობაზე ვალდებულების აღება, მთელი იმ პროფესიული სტანდარტების და ვალდებულებების ნაწილში, რასაც საადვოკატო მომსახურება მოიცავს თავის თავში, არ შეიძლება, სხვა გარეშე პირები ფიგურირებდნენ და კლიენტის წინაშე იღებდნენ იმ სახის ვალდებულებას, რაც მათ პროფესიულ სტანდარტს არ შეესაბამება. აღსანიშნავია, რომ საგადასახადო სამართლის მიზნე-ბისთვის საადვოკატო საქმიანობა წარმოადგენს სამეწარმეო საქმიანობას და ექვემდებარება სრულ საგადასახადო დაბეგვრას.³⁸

ნებისმიერ დახვეწილ იურისდიქციაში ადვოკატის საქმიანობის განსა-ხორციელებლად ითხოვენ ლიცენზიას, როგორც კვალიფიკაციის დამა-დასტურებელ საბუთს, ამავე დროს, ეს მიდგომა გამორიცხავს არალი-ცენზირებული პირის მიერ „ადვოკატის საქმიანობის“ განხორციელებას; ადვოკატის ექსკლუზიური უფლებამოვალეობა, გარდა სასამართლო დარბაზში საქმიანობისა და დოკუმენტების შედგენისა, სხვადასხვა ადგილას (ქვეყანაში) განსხვავებულია. ნებისმიერ შემთხვევაში, არალი-ცენზირებული პირის მიერ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელება ყველა ქვეყანაში გარკვეულწილად აკრძალულია.

ლიცენზირებას ახორციელებს სახელმწიფო. ეკონომიკის გლობალური ხასიათი, კლიენტების საქმიანობა და სხვა ინტერესები ზრდიან საად-ვოკატო საქმიანობის პერსპექტივას იმ სახელმწიფოს საზღვრებს გარეთ, რომელმაც ადვოკატს ლიცენზია მიანიჭა. ამგვარ პრეტიკას „მულტიიუ-რისდიქციული საადვოკატო საქმიანობა“ ეწოდება.

რაც შეეხება მულტიიურისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკის წარმო-ებას, საქართველოს კანონი ადვოკატთა შესახებ ადვოკატისადმი წაყე-

³⁸ ყანდაშვილი ი., ტურაზაშვილი გ., პროფესია ადვოკატი, GIZ, თბილისი, 2018, 13.

ნებული მოთხოვნების დასახელებისას ადგენს, რომ ადვოკატი შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე, რომელიც აკმაყოფილებს კანონში მითითებულ კრიტერიუმებს (მუხლი 10.1). კანონი არ შეიცავს უცხო ქვეყნის მოქალაქის მიერ საქმიანობის განხორციელების ან აკრძალვის მოწესრიგებას.³⁹ აღნიშნული საკანონმდებლო ჩანაწერი, ერთი შეხედვით, გამორიცხავს მხოლოდ უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებული ადვოკატების მიერ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების შესაძლებლობას საქართველოს ტერიტორიაზე. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსიც მხოლოდ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრ ადვოკატებზე ვრცელდება. თუმცა, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ გარკვეული უფლებები და მოვალეობები არ უნდა გავრცელდეს უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებული ადვოკატების მიმართ, რომლებიც ფუნქციურად ანალოგიურ საქმიანობას ახორციელებენ. ამის ბევრი მაგალითია მსოფლიოში და ამის საჭიროება დღეს ჩვენთანაც დადგა. ევროკავშირმა 1998 წელს მიიღო დირექტივა 98/5/EC2, რომელიც ეხება ადვოკატის პროფესიაში პრაქტიკული საქმიანობის ხელშეწყობას ევროკავშირის იმ წევრ ქვეყნებში, სადაც ადვოკატს კვალიფიკაცია არ მოუპოვებია. მითითებული დირექტივა მხოლოდ ევროკავშირის წევრ ქვეყნებზე ვრცელდება და არ არეგულირებს ადვოკატის სამართლებრივ სტატუსსა და პრივილეგიის გავრცელების ფარგლებს იმ ადვოკატებისათვის, რომლებმაც ლიცენზია ევროკავშირის არაწევრ ქვეყნებში მოიპოვეს. ამდენად, აღნიშნული საკითხი დღესაც არ არის დარეგულირებული. სამწუხაროდ, ჯერ არც საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიას და არც სასამართლოს მიეცა საშუალება, ემსჯელა ამ საკითხზე.⁴⁰

2.1. ევროპის სტანდარტი

ადვოკატთა ლიცენზირების საკითხი ევროკავშირის ყველა ქვეყანას განსხვავებულად აქვს მოწესრიგებული და, შესაბამისად, მოცემული თავის მიზანს არ წარმოადგენს მათი დეტალური განხილვა. არსებობს CCBE-ის მიერ შემუშავებული ადვოკატთა ეთიკის ჩარჩო კოდექსი, რომელსაც შეესაბამება წევრი ქვეყნების კანონმდებლობა და ამავე დროს არეგულირებს ადვოკატთა საქმიანობას როგორც ევროკავშირის საზღვრებში,

³⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 16.

⁴⁰ ლორია ა., უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებულ ადვოკატზე ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესების გავრცელება, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2018, 4-5.

ასევე მის საზღვრებს გარეთ.

მულტიურისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკის სფეროში პირველი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ევროპულმა ეკონომიკურმა თანამეგობრობამ (EEC) 1977 წელს გადადგა, როდესაც მიიღო დირექტივა და გაამარტივა სახელმწიფოებს შორის საადვოკატო საქმიანობის გავრცელების პროცედურა. დირექტივიდან გამომდინარე, სახელმძღვანელო პრინციპების თანახმად, იმისათვის, რომ ერთი წევრი სახელმწიფოს ადვოკატს კლიენტის ინტერესები დაეცვა მეორე წევრ სახელმწიფოში, მას უნდა დაეკმაყოფილებინა მეორე სახელმწიფოს მოთხოვნები და ემოქმედა ამ სახელმწიფოს კანონის შესაბამისად იმის მიუხედავად, აკმაყოფილებდა თუ არა იგი მეორე ქვეყნის მოქალაქეობის კრიტერიუმს და იყო თუ არა ამ ქვეყნის ადვოკატთა ასოციაციის წევრი.⁴¹

1998 წელს, ევროპარლამენტმა და ევროპული თანამეგობრობის საბჭომ მიიღო დირექტივა მოწვეული ადვოკატების ხელშეწყობის შესახებ, რომელიც მიზნად ისახავს ადვოკატთა ქვეყნის რეგულირებას მათ მიერ საადვოკატო პრაქტიკის განხორციელებისას იმ ქვეყნებში, სადაც მათ ლიცენზია არა აქვთ მიღებული. ამ დირექტივის თანახმად, ადვოკატს შეუძლია, სამი წლის განმავლობაში განახორციელოს საადვოკატო მომსახურება საკუთარი ქვეყნის კანონმდებლობის, ევროპის თანამეგობრობის კანონმდებლობის, საერთაშორისო სამართლის და უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად. უცხო ქვეყანაში, სულ მცირე, სამი წლის მუშაობის შემდეგ ადვოკატს უფლება აქვს, მოითხოვოს ლიცენზირება და ამის შემდეგ მას შეუძლია, საქმიანობა უცხო ქვეყნის სახელით განახორციელოს.

2.2. აშშ-ის სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში თითოეული შტატი გაცემს ლიცენზიას და ადვოკატს სხვა შტატში მუშაობის მხოლოდ შეზღუდული უფლება აქვს. მაგალითად, ტენესის შტატში მცხოვრები ადვოკატისთვის, რომელსაც საადვოკატო პრაქტიკაც ამავე შტატში აქვს, სავალდებულოა ტენესის შტატის ადვოკატთა საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარება და

⁴¹ ლორია ა., უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებულ ადვოკატზე ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესების გავრცელება, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2018, 17.

ამავე შტატის იურისტთა ასოციაციის წევრობა. იმ შემთხვევაში, თუ მისი კლიენტი ჯორჯიის შტატის კანონმდებლობას დაარღვევდა, ადვოკატი ვერ მოახერხებდა მის წარმომადგენლობას ჯორჯიის შტატში, ჯორჯიის იურისტთა ასოციაციის წევრობის გარეშე. ამიტომაც, ბოლო წლებში, ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციამ მიიღო მულტიიურისდიქციის პირობებში საადვოკატო საქმიანობის მოდალური წესი, რომელიც არ ზღუდავს შტატის დონეზე ლიცენზირებას, მაგრამ ადვოკატებს შტატებს შორის უფრო თავისუფალი მოქმედების საშუალებას აძლევს თავიანთი კლიენტების წარმოსადგენად.

ამერიკის იურისტთა ასოციაციას არანაირი კავშირი არ აქვს ადვოკატების ლიცენზირებასთან. მისი ძირითადი ფუნქციაა სამართლის სკოლების პროგრამული აკრედიტაცია, პროფესიული ეთიკის მოდალური კოდექსის შემუშავება, განმარტება და შესრულებაზე კონტროლი.

3. ადვოკატის პროფესიის თვითრეგულირება და მისი დანიშნულება

სამართლის უზენაესობის პატივისცემაზე დაფუძნებულ საზოგადოებაში ადვოკატი ასრულებს განსაკუთრებულ როლს. ადვოკატი ემსახურება, როგორც მართლმსაჯულების ინტერესებს, ასევე იმ პირის უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლებმაც მას მიანდეს მათი უფლებები დასაცავად. ადვოკატი წარმოადგენს კლიენტის მრჩეველს. ადვოკატის პროფესიული ფუნქციის პატივისცემა არსებითი პირობაა საზოგადოებაში კანონის უზენაესობისათვის და დემოკრატიისთვის.⁴²

თვითრეგულირება პროფესიული დამოუკიდებლობის ფორმაა. იგი მოითხოვს, რომ ადვოკატის პროფესია სახელმწიფოს პოლიტიკურ ნებას არ ემორჩილებოდეს.⁴³ თვითრეგულირება ადვოკატებს აძლევთ შესაძლებლობას, თავად მართონ ადვოკატის პროფესია, რაც გამოიხატება მართვაში ჩართულობაში საერთო კრებაში მონაწილეობის სახით.⁴⁴ ადვოკატთა საერთო კრებაზე ადვოკატები იღებენ პროფესიასთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან სამართლებრივ დოკუმენტებს, ირჩევენ მმართვე-

⁴² Code of Conduct for European Lawyers (CCBE), 1.1., <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [16.06.2021].

⁴³ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 19.

⁴⁴ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 24.

ლობით ორგანოებს.⁴⁵ ადვოკატები თავად უზრუნველყოფენ ადვოკატის როლის გაძლიერებას და პროფესიული საქმიანობის დაცვის გარანტიების რეალიზებას, საქმიანობის ორგანიზებას, პროფესიულ განვითარებას და ეთიკური სტანდარტების შესრულებაზე ზედამხედველობას, პროფესიის დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად იხდიან საწევრო გადასახადს, რაც გამოიყენება კვლავ პროფესიული მიზნებისთვის.⁴⁶

თვითრეგულირების ფარგლებში ადვოკატები პროფესიის მართვაში ჩართულნი არიან ადვოკატთა ასოციაციის ფორმირებით, რომელიც წარმოადგენს ქვეყანაში ადვოკატთა ერთადერთ ოფიციალურ გაერთიანებას და არის მართლმსაჯულების სისტემის სრულფასოვანი წევრი.⁴⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია არის პირთა წევრობაზე დაფუძნებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, რომლის საქმიანობის ძირითადი პრინციპები და მიმართულებები განისაზღვრება ასოციაციის წესდებით.⁴⁸

ადვოკატთა ასოციაციაში მის ფუნქციათა შესასრულებლად შექმნილია ორგანოები, რომელიც აირჩევა ადვოკატთა მიერ საერთო კრებაზე და პროფესიის მართვის საშუალებებია: ა) აღმასრულებელი საბჭო; ბ) ეთიკის კომისია; გ) სარევიზიო კომისია.⁴⁹

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის უმაღლესი ორგანოა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრება. საერთო კრება იმართება, სულ მცირე, წელიწადში ერთხელ და იგი უფლებამოსილია თუ მას ესწრება ასოციაციის არანაკლებ 800 წევრისა. კვორუმის არარსებობის შემთხვევაში, 2 კვირის ვადაში მოიწვევა განმეორებითი საერთო კრება, რომელიც უფლებამოსილია, მიუხედავად დამსწრე წევრთა რაოდენობისა. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრება დამსწრე წევრთა ხმების უბრალო უმრავლესობით:

ა) ამტკიცებს ასოციაციის წესდებას და შეაქვს მასში ცვლილებები და დამატებები;

⁴⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 24.

⁴⁶ იქვე.

⁴⁷ იქვე, მუხლი 20.1.

⁴⁸ იქვე.

⁴⁹ იქვე, მუხლი 23.1.

- ბ) ირჩევს და ათავისუფლებს ასოციაციის თავმჯდომარეს, აღმასრულებელი საბჭოს, ეთიკის კომისიისა და სარევიზიო კომისიის წევრებს ასოციაციის წესდებით დადგენილი წესით;
- გ) ამტკიცებს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსსა და ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულებას;
- დ) ისმენს აღმასრულებელი საბჭოს, ეთიკის კომისიისა და სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარეთა ანგარიშებს გაწეული საქმიანობის შესახებ;
- ე) აწესებს საწევრო გადასახადის ფიქსირებულ ოდენობას.⁵⁰

თვითრეგულირების ფარგლებში მნიშვნელოვანია პროფესიულ განვითარებაზე ზრუნვა, რა მიზნითაც საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციასთან შექმნილია ადვოკატთა ასოციაციის სასწავლო ცენტრი, რომელიც ახორციელებს ადვოკატთა პროფესიულ გადამზადებას, უფრო კონკრეტულად: სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის სასწავლო ცენტრი არის საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მმართველობის სფეროში მოქმედი ინსტიტუტი.⁵¹ სასწავლო ცენტრის მიზანია, ასწავლოს და გაუზიაროს გამოცდილება ადვოკატებს და დაინტერესებულ პირებს უწყვეტად და ხარისხიანად. ცენტრი ანგარიშვალდებულია ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს და საგანმანათლებლო საბჭოს წინაშე. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის სასწავლო ცენტრი უზრუნველყოფს უმაღლესი ხარისხის, სპეციალიზებული, პროფესიული იურიდიული სწავლების შესაძლებლობას მოქმედი და მომავალი ადვოკატებისთვის და იურიდიული პროფესიის სხვა წარმომადგენლებისთვის.⁵²

2012 წლიდან საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ფარგლებში მოქმედებს განგრძობადი იურიდიული განათლების პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც, ადვოკატები გადიან სავალდებულო პროფესიულ მომზადებას. ყველა ადვოკატი ვალდებულია, პროფესიულ გადამზადების კურსებში მიიღოს მონაწილეობა, რაც წარმოადგენს პროფესიული განვითარების წინაპირობას და გარანტიას იმისა, რომ მოქმედი ადვოკატების

⁵⁰ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 24.

⁵¹ ცენტრი შექმნილია ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 23-ე მუხლის მესამე პუნქტისა და ადვოკატთა ასოციაციის წესდების მე-6 მუხლის 6.1 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.

⁵² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 24.

პროფესიული მომზადების დონე აკმაყოფილებს ბაზრის მოთხოვნებს.⁵³

პროფესიული თვითრეგულირების მნიშვნელოვანი ნაწილი ეთიკის კომისიის საქმიანობა და დისციპლინური წარმოებაა, რომელიც მეოთხე თავში დეტალურად იქნება განხილული. ადვოკატის პროფესიის ქცევის სტანდარტების განვითარება და დაცვაზე ზედამხედველობა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის, როგორც თვითმმართველი პროფესიული ასოციაციის, მნიშვნელოვან როლს წარმოადგენს. კარგად განსაზღვრული ეთიკის ნორმები და დისციპლინური წარმოება არის საუკეთესო მეთოდი მართლმსაჯულების აღსრულების სამართლიანი სისტემის უზრუნველსაყოფად, რომელიც იძლევა ადვოკატების დამოუკიდებლობის გარანტიას, პროფესიული ვალდებულებების შესრულების შესაძლებლობას ნებისმიერი არასათანადო შეზღუდვის, გავლენის, წაქეზების, ზეწოლის, პირდაპირი ან არაპირდაპირი ჩარევის მუქარის გარეშე, ნებისმიერ დროს ან ნებისმიერი მიზეზით.

აშშ-ში თვითმმართველობის ძირითად თვისებას წარმოადგენს წესი, რომელიც ადვოკატებს სხვა ადვოკატის სერიოზული გადაცდომის მხილებას ავალდებულებს ადვოკატთა ასოციაციის წინაშე, შესაძლო დისციპლინური დევნის მიზნით. სამწუხაროდ, ამ სავალდებულო წესის შესრულება და აღსრულება იშვიათად ხდება.

ადვოკატთა დისციპლინური დევნა არ არის ადვოკატთა ქცევის ერთადერთი სამართლებრივი კონტროლის მექანიზმი. კლიენტის წინაშე პასუხისმგებლობა, სამოქალაქო კოდექსის არსებობა, სადაზღვევო დაფარვის უზრუნველყოფის აუცილებლობა და სხვა პასუხისმგებლობები უფრო მეტად ეფექტურია ადვოკატთა ქცევის საკონტროლებლად, ვიდრე ადვოკატთა ასოციაციის მიერ დისციპლინური დევნა. სასამართლოები ასევე აკონტროლებენ ადვოკატებს სასამართლოსთვის დაუმორჩილებლობის გამო სხვადასხვა სანქციების დაწესების მეშვეობით. უნდა განიხილებოდეს თუ არა განსხვავებული გადაცდომები განსხვავებულ სააღსრულებლო სისტემებში?

თუ დისციპლინური დევნა იდეალური არ არის, როგორ უნდა მოხდეს კომპეტენციის აღსრულება? როგორც ჩანს, პასუხი შეიძლება იყოს არაკეთილსინდისიერად მოპყრობით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება. ეს

⁵³ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 26.7(ე).

მიდგომა აქტიურად გამოიყენება აშშ-ში, მაგრამ მსგავსი ქმედება ევროპის მხოლოდ რამდენიმე იურისდიქციაშია გავრცელებული. იმ ადგილებში, სადაც ეს საშუალებაა შემუშავებული, კლიენტისთვის ზიანი დანაკარგის ოდენობით ანაზღაურდება.

4. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა

იურიდიული პროფესიის ეთიკის საკითხების განხილვა იწყება მომწესრიგებელი კანონმდებლობით, სადაც გარკვეულწილად დარეგულირებულია ქცევის წესები, თუმცა პროფესიული ეთიკის ყველა მხარეს მხოლოდ კანონმდებლობა ვერ მოიცავს, ამისათვის აუცილებელია, განისაზღვროს ადვოკატის ადგილი საზოგადოებაში და ამის მიხედვით ჩამოყალიბდეს პროფესიული ეთიკის თვალსაზრისით, მართებული ქცევის კონცეფცია.⁵⁴

საზოგადოებაში ადვოკატის როლი იურიდიულ პროფესიათა შორის უმაღლეს საფეხურზე დგას. თუ კანონმდებლობა სათანადოდაა შემუშავებული, მასში კარგად არის გამოკვეთილი ადვოკატის ფუნქცია საზოგადოებასა და მართლმსაჯულების სისტემაში. ყველა საზოგადოებაში ადვოკატები გადამწყვეტ როლს ასრულებენ და კანონის დახმარებით წყვეტენ კლიენტთა პრობლემებს. ისინი ხელს უწყობენ კანონმდებლობის რეფორმირებას მისი გაუმჯობესების მიზნით. ასევე ხელს უწყობენ სამეწარმეო დაგეგმარებას და წვლილი შეაქვთ ეკონომიკის განვითარებაში. ადვოკატები იცავენ ადამიანის უფლებებს და მონაწილეობენ მართლმსაჯულების განხორციელებაში.

ადვოკატის საქმიანობასთან დაკავშირებით შესაძლოა, სხვადასხვა შეხედულება არსებობდეს. ზოგისთვის ადვოკატი საქმიანი ადამიანია, რომელიც ბევრად არ განსხვავდება ექიმისა თუ მაღაზიის მეპატრონისგან ან სხვა ისეთი პირისგან, რომელიც ფასიან მომსახურებას უწევს მომხმარებელს. სხვებისთვის კი, ადვოკატი საზოგადოებასთან მჭიდროდ დაკავშირებული ადამიანია — იგი მომსახურებას უწევს კლიენტებს, მაგრამ, იმავდროულად, ზრუნავს საზოგადოებრივი ინტერესისათვის, მართლმსაჯულებისა და სამართლიანობისთვის. შეხედულებებს შორის არსებული ეს განსხვავება განაპირობებს სხვადასხვა მოსაზრებას

⁵⁴ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 11.

იმასთან დაკავშირებით თუ როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი მორალური თვალსაზრისით სხვადასხვა მდგომარეობაში.

დემოკრატიულ საზოგადოებაში ადვოკატები უდავოდ ასრულებენ ისეთ მნიშვნელოვან ფუნქციას, როგორსაც ვერ შეასრულებს სხვა პროფესიის წარმომადგენელი — ადვოკატი კანონის უზენაესობის დამცველია. იგი იცავს იდეას, რომ ყველა ადამიანი კანონის წინაშე თანასწორია. დემოკრატიის განვითარების სტადიაზე მყოფ ქვეყნებში ადვოკატთა ეს ფუნქცია განსაკუთრებულია, რადგან მათ აქვთ პოტენციალი, დაარეგულირონ ძლიერთა და მათზე სუსტთა ინტერესები. რა თქმა უნდა, ადვოკატთა მომსახურების ბაზარი, თვით მაღალგანვითარებულ დემოკრატიულ ქვეყნებშიც, მკვეთრად იზრება კორპორატიული სამყაროსკენ და მათკენ, ვისაც ადვოკატის მომსახურებისათვის საჭირო სახსრები აქვს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ სისხლის სამართლის საქმეებში ადვოკატის მომსახურების გარანტირებული უფლება, სოციალურად დაუცველი ფენისათვის სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული იურიდიული დახმარების გარანტია და კერძო ადვოკატთა და იურიდიული პროფესიის წარმომადგენელთა მიერ იურიდიული მომსახურების გაწევა ყველა მოქალაქისთვის, განურჩევლად ფინანსური შესაძლებლობისა.⁵⁵

ადვოკატთა საქმიანობის მომწესრიგებელი კანონი ისე უნდა შემუშავდეს და განიმარტოს, რომ ადვოკატთა სათანადო როლს ზუსტად შეესაბამებოდეს. საქმიანობის თავისებურებებიდან გამომდინარე, ადვოკატებს ზოგჯერ ისეთი ქმედების (მოქმედების ან უმოქმედობის) ჩადენა უწევთ, რაც სხვა პირთათვის მორალურად გაუმართლებელია. მაგალითისთვის, ადვოკატს კლიენტის საიდუმლოების დაცვა ევალება მაშინაც, თუ ეს ხელს უშლის საკითხის სამართლიან გადაწყვეტას. თუ გავითვალისწინებთ, რომ მართლმსაჯულების სისტემა სამართლიანობის პრინციპს ეფუძნება, ზოლო ადვოკატი აუცილებელია ამ სისტემის ჯგეროვანი ფუნქციონირებისათვის, ნათელი გახდება, რომ სხვა პირობებში ამორალური ქმედება მორალურად გარდაიქმნება, რადგან ადვოკატის ამგვარი მეცადინეობა ხელს უწყობს მართლმსაჯულების სამართლიან განხორციელებას. ამ კონცეფციას ფუნქციურ ეთიკურობასაც უწოდებენ.

როგორია ადვოკატების პროფესიული პასუხისმგებლობა? — სპეცია-

⁵⁵ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 11.

ლისტების აზრით, საადვოკატო საქმიანობა სამ რამეზეა დაფუძნებული: კვალიფიკაცია, პროფესიული ეთიკა და პროფესიული უნარ-ჩვევები. პროფესიული ეთიკა საადვოკატო საქმიანობის ხერხემალს წარმოადგენს, რადგან თუ დავაკვირდებით, საადვოკატო საქმიანობის მიზანს და საშუალებას, მივხვდებით, რომ ეს არის ადამიანის უფლებების დაცვა, ხოლო მისი საშუალება კი კანონიერი გზა, რომელიც მართლმსაჯულების განხორციელებას (სამართლიან ბალანსს) ემსახურება. კანონიერება კანონმდებლობის, აქტების, წესების გამოყენებას გულისხმობს და ეს არის ადვოკატის მოქმედებების ხერხი და საშუალება. ამიტომაც უწოდებენ იურიდიულ მოქმედებებს ნახსენებ საშუალებებს. საინტერესო ის არის, რომ ეს ყოველივე მოხმარდება არა ადვოკატს, არამედ მის კლიენტს. შესაბამისად, საადვოკატო საქმიანობის განხორციელება ხდება არა თავად ადვოკატისათვის, არამედ მისი კლიენტისათვის და საამისოდ, როგორც აღინიშნა, ადვოკატი იყენებს კანონებს და კანონქვემდებარე ნორმატიულ/ინდივიდუალურ აქტებს, რომლებიც ადვოკატს არ ეხება. (ძალზე იშვიათად, ცალკეული საპროცესო შემთხვევის გარდა). ადვოკატის იურიდიული ნაბიჯები, მოქმედებები გამოიხატება წერილობით და ზეპირ მოქმედებებში, რომელშიც ადვოკატი სწორედ ამ კანონებს იყენებს და, როგორც ვხედავთ, არა თავისთვის, არამედ კლიენტისათვის. ამ ფონზე ადვოკატის პროფესიული ეთიკის ნორმები წარმოადგენს ერთადერთ რეგულიაციას, რომელიც თავად ადვოკატის პროფესიულ არსს, როლს, დანიშნულებასა და ქცევის წესებს ეხება, რის გამოც, მისი მნიშვნელობა ძალზე დიდია და მას შეიძლება, პირობითად, პროფესიული კონსტიტუციაც კი ვუწოდოთ. სწორედ ამ მთავარი მარეგულირებელი ქცევის კოდექსის საწყისს წარმოადგენს პროფესიული პრინციპები ანუ ფასეულობები, რომელიც საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებას თან სდევს ყველა პრაქტიკულ ნაბიჯში.⁵⁶

4.1. საქართველოს კანონმდებლობა

ა) ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი

საქართველოს კანონი ადვოკატთა შესახებ ადვოკატთა საქმიანობის მომწესრიგებელი ძირითადი კანონია, რომელიც საქართველოს პარლამენტმა 2011 წლის 20 ივნისს მიიღო, აქედან გამომდინარე, ადვოკატის პროფესიისთვის სამართლის ძირითადი წყარო არის საქართველოს კანონი ადვოკატთა შესახებ.

⁵⁶ ყანდაშვილი ი., ტურაზაშვილი გ., პროფესია ადვოკატი, GIZ, თბილისი 2018, 40-41.

ბ) ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მიღებიდან ხუთი წლის შემდეგ, 2006 წლის აპრილში, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ მიიღო ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, რომელიც ადვოკატებისთვის ქცევის ძირითადი დოკუმენტია.⁵⁷

საქართველოში საადვოკატო საქმიანობის ხანგრძლივი საუკეთესო ტრადიციებისა და თავისუფალი პროფესიის წარმომადგენელთა მორალურ-ზნეობრივი ღირებულებების გათვალისწინებით, ეთიკის კოდექსმა ასახა ადვოკატთა ასოციაციის თითოეული წევრის პროფესიული ღირებულება, კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით ემსახუროს კლიენტის საუკეთესო ინტერესებს, ღირსეულად განახორციელოს საქმიანობა, როგორც მართლმსაჯულების მონაწილე პირმა, და წარმოაჩინოს პროფესიული სახე იმგვარად, რომ საზოგადოების მხრიდან მოიპოვოს ნდობა ადვოკატის პროფესიისადმი.⁵⁸

ეთიკის კოდექსის მიზანმა უნდა განსაზღვროს მიღებული და მისაღები ქცევები და უნდა შეუწყოს ხელი პრაქტიკის მაღალ სტანდარტებს, უნდა შექმნას პროფესიული ქცევისა და პასუხისმგებლობების ჩარჩო და უზრუნველყოს ადვოკატებისთვის კრიტერიუმის (შესაძარბელი სტანდარტის) არსებობა.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი განსაზღვრავს ადვოკატთა პროფესიულ ეთიკის ნორმებს და ქცევის წესებს. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიზანია, საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე, განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები და დაამკვიდროს ადვოკატის ვალდებულება, შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას და იზრუნოს ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებისთვის (იხ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის პრეამბულა).

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი რამდენიმე ნაწილისგან შედგება და ადვოკატის ქცევის სტანდარტებს განსაზღვრავს კლიენტე-

⁵⁷ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, www.gba.ge, [16.06.2021].

⁵⁸ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი 2013. 8-9.

ბის, კოლეგების, სასამართლოს და საქმისმწარმოებელი სხვა ორგანოების, პროცესის მონაწილეების მიმართ. კოდექსი ადვოკატის საქმიანობის ძირითად პრინციპებად აყალიბებს: დამოუკიდებლობა, ნდობა, კონფიდენციალობა, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა, კოლეგიალობა (იხ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის პირველი მუხლი).

გ) ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება

ადვოკატთა მიმართ დისციპლინური წარმოება ხორციელდება ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონისა და ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულების საფუძველზე.

ეთიკის კომისია ორი მიმართულებით საქმიანობს: რეკომენდაციათა გაცემა ადვოკატებისთვის და პირთა პრეტენზიების განხილვა დისციპლინური წარმოების ფარგლებში. დებულება ორივე მიმართულების პროცედურას აწესრიგებს და ეთიკის კომისიის ძირითადი სახელმძღვანელო აქტია.⁵⁹

4.2. საერთაშორისო კანონმდებლობა

ა) გაეროს ძირითადი პრინციპები ადვოკატთა როლის შესახებ

გაეროს ძირითადი პრინციპები ადვოკატთა როლის შესახებ შეიქმნა მონაწილე სახელმწიფოების დასახმარებლად, რათა მათ ხელი შეუწყონ და უზრუნველყონ ადვოკატთა როლის დამკვიდრება. მთავრობებმა შიდა-სახელმწიფოებრივი კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ფარგლებში პატივი უნდა სცენ და ანგარიში გაუწიონ წინამდებარე პრინციპებს და ისინი უნდა გადაეცეს როგორც ადვოკატებს, ასევე სხვა პირებს, კერძოდ, მოსამართლეებს, პროკურორებს, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების წარმომადგენლებსა და, მთლიანად, საზოგადოებას. ეს პრინციპები თანაბრად უნდა შეეფარდოს იმ პირებს, რომლებიც ახორციელებენ ადვოკატთა ფუნქციებს ადვოკატის ფორმალური სტატუსის გარეშე.⁶⁰

⁵⁹ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 1.

⁶⁰ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, preamble.

გაეროს ძირითადი პრინციპები მიზნად ისახავს ადვოკატისა და იურიდიული მომსახურების ხელმისაწვდომობის ზრდას, ადგენს სპეციალურ გარანტიებს სისხლისსამართალწარმოებაში, აყალიბებს მიდგომებს ადვოკატის კვალიფიკაციის მიმართ, ადგენს ადვოკატთა საქმიანობის გარანტიებს, ადვოკატთა პროფესიულ ვალდებულებებს, განსაზღვრავს ადვოკატთა პროფესიული გაერთიანების როლს ადვოკატურის პროფესიის მართვაში და ეთიკური სტანდარტების დაცვისთვის დისციპლინური წარმოების ძირითად საკითხებს.⁶¹

ბ) ევროპის საბჭო, მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია REC (2000) 21
მინისტრთა კომიტეტმა ევროპის საბჭოს წესდების შესაბამისად, რეკომენდაცია გაუწია წევრი სახელმწიფოების მთავრობებს, მიეღოთ და განეხორციელებინათ ყველა ზომა, რომელიც აუცილებელად მიაჩნდათ ადვოკატთა როლისა და სამართლის უზენაესობის გაძლიერებისთვის, ადვოკატთა დამოუკიდებელი საქმიანობის ხელშეწყობისა და კვალიფიკაციის ზრდისთვის, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობისთვის, ისარგებლონ ადვოკატთა მომსახურებით.⁶²

რეკომენდაცია შეეხება ადვოკატის პროფესიის თავისუფლების ძირითად პრინციპებს. პროფესიაში შესვლის სტანდარტსა და ადვოკატთა პროფესიულ განათლებას, ადვოკატის როლსა და მოვალეობებს, საადვოკატო მომსახურების ხელმისაწვდომობას, ადვოკატთა ასოციაციების, როგორც თვითრეგულირების პროცესში მნიშვნელოვანი ორგანოს საქმიანობას, დისციპლინური წარმოების პროცესს.⁶³

გ) ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული ქცევის მოდელური წესები

აშშ-ის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის მიხედვით, ძირითადად, ცალკეული შტატის უფლებამოსილების ფარგლებშია ადვოკატისთვის საქმიანობის განსაცორციელებლად ლიცენზიის მინიჭება. ასეთი ლიცენზიის მოპოვება აუცილებელია, რათა უნებართვო საქმიანობის მეშვეობით,

⁶¹ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990.

⁶² Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, preamble, <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

⁶³ იქვე, I-IV.

პასუხისმგებლობის თავიდან აცილება არ მოხდეს. რადგან ადვოკატებს ლიცენზიას შტატი ანიჭებს, მასვე აქვს უფლება, დისციპლინური სახდელი შეუფარდოს მათ. შტატებში მიიღეს ადვოკატთა ეთიკის საკუთარი კოდექსები, მაგრამ თითქმის ყველა შტატის კოდექსი ემყარება ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ქცევის მოდელს (მოდელურ წესებს). შტატების ადვოკატთა ეთიკის კოდექსებში მასალის უმეტესობა მოდელურ წესებს ეხება. პირველი ეთიკის მოდელური კანონი (ABA) მიიღეს 1908 წელს, მეორე მიიღეს 1969 წელს, დღეს მოქმედი კი — 1983 წელს. 2002 წელს განხორციელდა ძირითადი ცვლილებები.

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის გარდა, ამერიკის ადვოკატთა ქცევას სხვა კანონებიც არეგულირებს. მაგალითად, ადვოკატებს შეიძლება, გააჩნდეთ სამოქალაქო პასუხისმგებლობა კლიენტების მიმართ (მომსახურების გონივრულად შეუსრულებლობის გამო). აგრეთვე, არსებობს სასამართლოს წესები (მაგალითად, სამოქალაქო პროცესის ფედერალური წესი 11) და დებულებები, როლებიც კონკრეტულად აწესებს ადვოკატთა პასუხისმგებლობებსა და ჯარიმებს (მაგალითად, წესი 11 ფულადი სანქციის შესახებ) პასუხისმგებლობის უგულვებელყოფისთვის.

დ) ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსი

ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭომ (CCBE) 2006 წლის 25 ნოემბერს მიიღო პროფესიული ეთიკის ძირითადი წესები იმ ადვოკატებისთვის, რომლებიც სახელმწიფოთაშორის საქმიანობას ეწევიან — „ევროგაერთიანების ადვოკატთა პროფესიული ქცევის კოდექსი“. კოდექსი მოიცავს ათ საერთო პრინციპს, რაც აერთიანებს ადვოკატის პროფესიის ევროპელ კოლეგებს და აწესრიგებს ევროპელ ადვოკატთა პროფესიას, როგორც ეროვნულ, ასევე საერთაშორისო დონეზე. მოცემული პრინციპების პატივისცემა წარმოადგენს დაცვის უფლების საფუძველს, რაც დემოკრატიულ სახელმწიფოში სხვა ძირითადი უფლებების საყრდენია.⁶⁴

კოდექსის შემუშავებისას გათვალისწინებულია ადვოკატის პროფესიული საქმიანობის მომწესრიგებელი ეროვნული თუ საერთაშორისო აქტები. კოდექსი მიზნად ისახავს, ადვოკატებს, კლიენტებს თუ პოტენციურ კლიენტებს, საზოგადოებას სწორად დაანახვოს ადვოკატის

⁶⁴ Charter of Core Principles of the European Legal Profession, <https://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf>, [16.06.2021].

როლი საზოგადოებაში. რეგულაციები, რაც ადვოკატის პროფესიას აწესრიგებს, მიმართულია სწორედ ადვოკატის როლის გაძლიერების მხარდაჭერისკენ. ადვოკატი, იქნება ფიზიკური პირის მიერ დაქირავებული, კომპანიის თუ სახელმწიფოსი, როგორც კლიენტის მრჩეველი და წარმომადგენელი, პროფესიონალი, რომელიც იმსახურებს პროცესის მონაწილეებისგან პატივისცემას, სამართლიანი მართლმსაჯულების ადმინისტრირებაში შეუცვლელი მონაწილეა. ადვოკატი, რომელიც კეთილსინდისიერად ემსახურება კლიენტის ინტერესებს და იცავს მის უფლებებს, ამავდროულად ასრულებს იურისტის ფუნქციებს საზოგადოებისთვის — რაც მიზნად ისახავს სამართლებრივი დავების არიდებას ან გადაწყვეტას სამოქალაქო, სისხლის თუ საჯარო სამართლის მიხედვით, რაც ანვითარებს კანონმდებლობას და, საერთო ჯამში, იცავს თავისუფლებას, სამართლიანობას და კანონის უზენაესობას.⁶⁵

ევროგაერთიანების ქცევის კოდექსში არსებული პრინციპები მცირე სხვაობებით ასახულია ადვოკატთა პროფესიული ქცევის მომწესრიგებელ ეროვნულ კანონმდებლობაში. ევროპელი ადვოკატები იცავენ აღნიშნულ სტანდარტებს, ვინაიდან ისინი აუცილებელია მართლმსაჯულების ჯეროვნად განხორციელებისთვის, სამართლიანი სასამართლოს უფლების ხელმისაწვდომობისთვის. ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა, სასამართლოებმა, კანონმდებლებმა, აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ და საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, საჯარო ინტერესიდან გამომდინარე, მხარი უნდა დაუჭირონ ძირითადი პრინციპების დაცვას.⁶⁶

ევროგაერთიანების ქცევის კოდექსი შემდეგ ძირითად პრინციპებს მოიცავს: დამოუკიდებლობა, ნდობა, კონფიდენციალურობა, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა, პროფესიული ღირებულებების პატივისცემა და ადვოკატის კარგი რეპუტაციის დაცვა, კეთილსინდისიერება, კლიენტის ფულადი სახსრების კეთილსინდისიერად მართვა, კვალიფიციურობა, კოლეგიალობა, კანონის უზენაესობისა და სასამართლოს პატივისცემა, პროფესიის თვითრეგულირება.⁶⁷

⁶⁵ Charter of Core Principles of the European Legal Profession, <https://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf>, [16.06.2021].

⁶⁶ იქვე.

⁶⁷ იქვე.

4.3. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა — ევროპის სტანდარტი

ევროპის ბევრ ქვეყანაში ადვოკატთა ეთიკის კანონი შექმნილია საპარლამენტო აქტებით და სხვადასხვა სახელმწიფოთა იურიდიული საზოგადოებებისათვის ან ადვოკატთა ასოციაციებისათვის უფლებამოსილების დელეგირების ერთობლიობით. აღსანიშნავია, ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო (CCBE), რომელმაც შეიმუშავა პროფესიული ეთიკის ძირითადი წესები იმ ადვოკატებისთვის, რომლებიც სახელმწიფოთაშორის საქმიანობას ეწევიან.

4.4. ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობა — აშშ-ის სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატთა ეთიკის საკითხებს ცალკეული შტატების ადვოკატთა ასოციაციები არეგულირებს, რომლებიც ამავდროულად, ადვოკატთა საქმიანობის ლიცენზირებასაც განსაზღვრავს. ლიცენზირება კი, აუცილებელია, რათა თავიდან იქნეს აცილებული პასუხისმგებლობა საადვოკატო საქმიანობის უკანონოდ განხორციელებისთვის, ვინაიდან ლიცენზიას შტატი გასცემს. სწორედ შტატს, და არა ფედერალურ სტრუქტურას, აქვს უფლება, დისციპლინური სახდელი შეუფარდოს ადვოკატს. თითოეულ შტატს შემუშავებული აქვს ადვოკატთა ეთიკის ინდივიდუალური კოდექსი, თუმცა, თითქმის ყველა ეთიკის კოდექსის საფუძველია ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული ეთიკის მოდალური კოდექსი. მოცემულ მასალებში ძირითადი მითითებები სწორედ მოდალურ კოდექსს ეფუძნება. ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კოდექსის პირველი მოდალური კოდექსი 1908 წელს მიიღეს; მეორე კოდექსი 1969 წელს შეიქმნა, ხოლო თანამედროვე კოდექსი — 1983 წელს და ძირითადი შესწორებები 2002 წელს შევიდა. აშშ-ს ადვოკატთა ქცევას, ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის გარდა, აშშ-ის სხვა კანონიც არეგულირებს. მაგალითად, სამოქალაქო პროცესის ფედერალური წესი N11 და კანონქვემდებარე აქტები, რომლებიც ადვოკატებისთვის ადგენენ კონკრეტულ პასუხისმგებლობებსა და სანქციებს მათ მიერ მოვალეობების შეუსრულებლობის შემთხვევაში.

IV თავი. დისციპლინური წარმოება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. დისციპლინური წარმოების მიზანი;
2. არაჯეროვანი მომსახურების და დისციპლინური დარღვევის გამოიკვანა;
3. დისციპლინური წარმოების ეტაპები;
 - 3.1. დისციპლინური წარმოება საპროცესო ეტაპზე:
 - ა) საპროცესო კოლეგიის გადაწყვეტილებები;
 - ბ) დისციპლინური წარმოების შეწყვეტა;
 - გ) დისციპლინური დევნის აღძვრაზე უარი;
 - დ) დისციპლინური დევნის აღძვრა.
 - 3.2. დისციპლინური წარმოება განხილვის ეტაპზე:
 - ა) განხილვის კოლეგიის გადაწყვეტილებები.
4. ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის მიერ საქმის განხილვა;
5. მტკიცების სტანდარტი დისციპლინური წარმოების პროცესში;
 - 5.1. ეთიკის კომისიის პრაქტიკა დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტზე.
6. მტკიცების ტვირთის გადანაწილება;
 - 6.1. ეთიკის კომისიის პრაქტიკა მტკიცების ტვირთის გადანაწილებაზე:
 - ა) კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება;
 - ბ) ინფორმაციის კონფიდენციალურად შენახვის ვალდებულება;
 - გ) კეთილსინდისიერად და კვალიფიციურად მომსახურების ვალდებულება;
 - დ) მომსახურების საზღაურის განაკვეთისა და გამოთვლის წესის კლიენტთან შეთანხმების ვალდებულება;
 - ე) გამოუმუშავებელი მომსახურების საზღაურის კლიენტისთვის დაბრუნების ვალდებულება;
 - ვ) დოკუმენტაციის დაბრუნების ვალდებულება;
 - ზ) პროცესის მონაწილის პატივისცემის ვალდებულება;
 - თ) კოლეგიალობის ვალდებულება.
7. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებების გასაჩივრების თავისებურებები;
8. ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების აღსრულება;
9. დისციპლინური წარმოების ევროპული სტანდარტი;
 - 9.1. დისციპლინური დევნის ორგანოს ფორმირების წესი;
 - 9.2. დისციპლინური წარმოების წესები;
 - 9.3. დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმები;

- 9.4. დისციპლინური დევნის ორგანოს გადაწყვეტილებათა გასაჩივრება;
- 9.5. გადაწყვეტილებათა საჯაროობა.
10. დისციპლინური წარმოების ამერიკული სტანდარტი;
- 10.1. მუდმივმოქმედი კომიტეტი;
- 10.2. საჩივარზე წარმოების დაწყება;
- 10.3. საჩივრის მდგომარეობა;
- 10.4. რაიონული კომიტეტის მოკვლევა ასოციაციის იურისტის ან კომიტეტის იურისტის მიერ;
- 10.5. ქვეკომიტეტის მოქმედება;
- 10.6. უარი საჩივარზე;
- 10.7. სამსახურიდან დათხოვნა როგორც დისციპლინური ისტორიის ჩანაწერი;
- 10.8. საქმის დისციპლინური საბჭოსთვის გადაცემა;
- 10.9. სრული რაიონული კომიტეტის მიერ საქმის მოსმენის გადაწყვეტილება;
- 10.10. რაიონული კომიტეტის მოქმედება;
- 10.11. გადაცდომაში ბრალდება;
- 10.12. რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილებები;
- 10.13. რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილების გასაჩივრება;
- 10.14. დისციპლინური საბჭოს შემადგენლობა;
- 10.15. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილება;
- 10.16. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება;
- 10.17. დისციპლინირებისას გასათვალისწინებელი გარემოებები.
11. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის რეკომენდაციები;
- 11.1. რეკომენდაციის არსი;
- 11.2. შეკითხვის განხილვისა და გაცემის წესი;
- 11.3. რეკომენდაციათა საჯაროობა და იურიდიული ძალა.

1. დისციპლინური წარმოების მიზანი

ადვოკატის პროფესიის დაცვისა და გამლიერებისთვის ადვოკატთა ასოციაციის მიზანია პროფესიული ეთიკის ნორმების დაცვის უზრუნველყოფა, რასაც ასოციაცია ახორციელებს დამოუკიდებელი ორგანოს, ეთიკის კომისიის მეშვეობით. ეთიკის კომისია ამოწმებს ადვოკატზე შემოსულ ინფორმაციას, სწავლობს მის საფუძვლიანობას და წყვეტს ადვოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხს, ასევე პროფესი-

ული ეთიკის საკითხებზე გასცემს რეკომენდაციებს ადვოკატებისთვის.⁶⁸

ეთიკის კომისია საქმიანობს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის და პროფესიული ეთიკის ნორმების საფუძველზე. ეთიკის კომისია ხელმძღვანელობს ადვოკატთა დისციპლინური წარმოებისა და დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ დებულებით.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ 2006 წლის 15 აპრილის საერთო კრებაზე დაამტკიცა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი და ეთიკის კომისიის ისტორიაც 2006 წლიდან დაიწყო. პროფესიის დაცვის სამსახურში კომისიის არჩევიდან დღემდე წევრები იყვნენ როგორც ადვოკატები, ასევე არაადვოკატი წევრები. სხვადასხვა დროს იყვნენ იურიდიული მეცნიერების გამოჩენილი სპეციალისტები, ჟურნალისტები და საზოგადო მოღვაწეები.

2. არაჯეროვანი მომსახურების და დისციპლინური დარღვევის გამოიწვანა

პროფესიულ საქმიანობაში დაშვებული ნებისმიერი შეცდომა, არაჯეროვანი მომსახურება არ წარმოადგენს დისციპლინურ დარღვევას და ამ უკანასკნელისგან განსხვავებულ სამართლებრივ შედეგებს იწვევს ადვოკატისთვის. ადვოკატის დისციპლინირების მიზანია პროფესიისა და საზოგადოების დაცვა არაკომპეტენტური ადვოკატებისგან, ადვოკატისთვის არაეთიკური ქცევის გამო დისციპლინური პასუხისმგებლობის გამოყენების გზით. კანონით აღიარებული საადვოკატო საქმიანობის ლიცენზიის გაცემა იმთავითვე გულისხმობს ადვოკატებზე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის უფლებამოსილების გავრცელებას. საადვოკატო საქმიანობა არის უფლებამოსილება, რომელიც ენიჭება ადვოკატს საკვალიფიკაციო მოთხოვნების დაკმაყოფილებისა და წევრობის მოთხოვნით მომართვის შემთხვევაში. პროფესიული ქცევის წესების დარღვევას შეიძლება მოჰყვეს ადვოკატის დისციპლინირება.

არასათანადო პრაქტიკა წარმოშობს კომპენსაციას დაზარალებული მხარისთვის ისევე, როგორც ეს ხდება სახელშეკრულებო ან დელიქტური ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში. კანონი ადვოკატთა შესახებ არასათანადო პრაქტიკას ეხება ასევე იმ კუთხით, რომ თითოეული ად-

⁶⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 28.

ვოკატი უფლებამოსილია, იქონიოს პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა დაუდევრობის შემთხვევაში, იმისათვის, რომ დაზარალებულ კლიენტს მიენიჭოს გარკვეული ანაზღაურება მიყენებული ზიანის გამო.⁶⁹

3. დისციპლინური წარმოების ეტაპები

ეთიკის კომისია, როგორც კვაზი სასამართლო, აერთიანებს დისციპლინური წარმოების ორ ეტაპს: საპროცესო და განხილვის ეტაპებს. საპროცესო ეტაპს გამოკვლევის ეტაპიც შეიძლება ვუწოდოთ, ვინაიდან ყველა საქმე გადის წარმოების მოცემულ საფეხურზე არსებულ პროცედურებს და შედეგად წყდება წარმოების დასრულების თუ გაგრძელების საკითხი. განხილვის ეტაპი შინაარსით ჰგავს სასამართლო საქმის განხილვის პროცესს და აერთიანებს განხილვის კოლეგიის ან ეთიკის კომისიის მთლიანი შემადგენლობის მიერ გადაწყვეტილების მიღებას.⁷⁰

3.1. დისციპლინური წარმოება საპროცესო ეტაპზე

დისციპლინური წარმოება იწყება ეთიკის კომისიისადმი წერილობითი მიმართვით.⁷¹ ეთიკის კომისიაში საჩივრით მიმმართველ ავტორთა წრე საკმაოდ ფართოა. კომისიას საჩივრით შეუძლია მიმართოს პირმა, რომელსაც მიაჩნია, რომ: ადვოკატის ქმედებით დაირღვა მისი უფლებები და ინტერესები, ასევე, ადვოკატმა, სხვა ადვოკატის მიერ დისციპლინური გადაცდომის თაობაზე; პროცესის მწარმოებელმა ორგანომ; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის თავმჯდომარემ, აღმასრულებელმა საბჭომ, სარევიზიო კომისიამ, ეთიკის კომისიამ. კომისია არ განიხილავს ანონიმურ საჩივარს.⁷²

საჩივრის წარდგენამდე დაინტერესებულ პირს შესაძლებლობა აქვს ეთიკის კომისიის იურისტისგან მიიღოს ინფორმაცია პროცედურებთან დაკავშირებით ან გაეცნოს მას ადვოკატთა ასოციაციის გვერდზე ხშირად დასმული კითხვების სახით.

⁶⁹ მოლიტერნო ჯ., ტრენინგ მოდული ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის საკითხებზე, 2012.

⁷⁰ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 5.1.

⁷¹ იქვე, მუხლი 7.1.

⁷² იქვე, მუხლი 6.

საჩივრის ადრესატს წარმოადგენს სსიპ ადვოკატთა ასოციაციის წევრი ადვოკატი, მოქმედი სტატუსით. ეთიკის კომისიაში მხარეები არიან საჩივრის, მიმართვის ავტორი და ადვოკატი.

საჩივრის ავტორში იგულისხმება პირი, რომელსაც მიაჩნია, რომ ადვოკატის ქცევით დაირღვა მისი უფლებები და ინტერესები.⁷³ ეთიკის კომისიის სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, საჩივრის ავტორთა უმეტეს ნაწილს წარმოადგენენ კლიენტები, შემდეგ — ადვოკატის კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარეები, ადვოკატი, მოსამართლე, პროკურატურის მუშაკი და სხვა საქმისმწარმოებელი პირები.⁷⁴

ეთიკის კომისიაში მხარეთა წარმომადგენელი შეიძლება იყოს ნებისმიერი სრულწლოვანი, ქმედუნარიანი პირი ან ადვოკატი, სათანადო დოკუმენტის — მინდობილობის საფუძველზე.⁷⁵

საპროცესო კოლეგია წყვეტს, იქნება თუ არა დისციპლინური წარმოება ინიცირებული.⁷⁶ იღებს გადაწყვეტილებას ადვოკატის მიმართ დისციპლინური დევნის აღძვრის, დევნის აღძვრაზე უარის თქმის ან დისციპლინური წარმოების შეწყვეტის თაობაზე.⁷⁷ საპროცესო კოლეგიის გადაწყვეტილება მიიღება ეთიკის კომისიის სახელით საპროცესო კოლეგიის შემადგენლობის უმრავლესობით.⁷⁸

საქმის მოკვლევისთვის საპროცესო კოლეგია მუშაობს, რაც მოიცავს შემდეგ უფლებამოსილებებს:

- საქმის მომზადება, შესწავლა და წევრებს შორის შეთანხმება საქმის გამოკვლევისთვის მოქმედებებზე;
- მხარეთა დავალება, წარმოადგინონ გარკვეული მასალა;
- თავად გამოითხოვოს მასალა კოლეგიამ;

⁷³ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 6 (ა).

⁷⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სტატისტიკა, <www.gba.ge>, [16.06.2021].

⁷⁵ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 10.1.

⁷⁶ იქვე, მუხლი 5.2.

⁷⁷ იქვე, მუხლი 27.

⁷⁸ იქვე, მუხლი 4.5.

- განიხილოს მხარეთა შუამდგომლობები;
- გამოკითხოს მხარეები, მოწმეები და საქმის გამოკვლევასთან დაკავშირებული სხვა პირები.⁷⁹

მხარეებს ეთიკის კომისიაში აქვთ თანაბარი საპროცესო უფლება-მოვალეობები, მხარეები თავად განსაზღვრავენ, რომელი მტკიცებულებით უნდა იყოს გამყარებული მათ მიერ მითითებული ფაქტები. მხარეებს აქვთ უფლება, გაეცნონ საქმის მასალებს და გადაიღონ მათი ასლები; განაცხადონ აცილებები; წარადგინონ მტკიცებულებები; ეთიკის კომისიას მიმართონ შუამდგომლობებით; მისცენ ახსნა-განმარტებები და წარადგინონ თავიანთი მოსაზრებები დისციპლინური წარმოების დროს წამოჭრილ ყველა საკითხზე.⁸⁰

საპროცესო კოლეგია საქმის გამოკვლევისას ხელმძღვანელობს ინკვიზიციურობის პრინციპით. კოლეგიას უფლება აქვს, მხარეები გამოკითხოს ცალ-ცალკე, დაუსვას მათ შეკითხვები, დაავალოს გარკვეულ მოქმედებათა შესრულება, მაგალითად, მოწმის წარმოდგენა.⁸¹

საპროცესო კოლეგია საჩივარს იკვლევს მასში აღწერილი ფაქტების ფარგლებში, მაგრამ კოლეგია უფლებამოსილია, გასცდეს საჩივარში მითითებულ ფაქტებს და წარმოების პროცესში გამოვლენილი ფაქტებიც შეაფასოს.

საჩივრის ავტორმა შეიძლება არ იცოდეს ეთიკური სტანდარტები. შესაბამისად, 1. კოლეგიას უფლება აქვს, ყველა იმ ფაქტზე მოახდინოს რეაგირება, რასაც წარმოების პროცესში იგებს. 2. დისციპლინური წარმოება არ არის სამოქალაქო წარმოება და არავის აქვს მოლოდინი, რომ საჩივრის ავტორი იდეალურად გამოკვეთს არსებით ფაქტებს სამოქალაქო წარმოების მოსარჩელის მსგავსად. დისციპლინური წარმოება ადვოკატებისთვის პროფესიული ქცევების პოლიტიკის განმსაზღვრელია.

ა) საპროცესო კოლეგიის გადაწყვეტილებები

დისციპლინური წარმოების საფუძვლები ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონითა და დისციპლინური წარმოების დებულებით არის მოწესრიგებული.

⁷⁹ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 27.

⁸⁰ იქვე, მუხლი 16.

⁸¹ იქვე.

ბ) დისციპლინური წარმოების შეწყვეტა

ეთიკის კომისია საჩივარს არსებითად არ იხილავს და დისციპლინურ წარმოებას წყვეტს იმ შემთხვევაში, როდესაც:⁸²

- სადავო ქმედების ჩადენიდან ეთიკის კომისიაში საჩივრის შეტანის თარიღამდე გასულია კანონით დადგენილი ხანდაზმულობის ვადა - 5 წელი;
- საჩივრის ავტორი უარს იტყვის საჩივარზე;
- საჩივარის განხილვა არ შედის ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში;
- საჩივარი წარდგენილია ქმედუუნარო პირის მიერ;
- საჩივარი წარდგენილია იმ პირის მიერ, ვისაც არ აქვს საჩივრის წარდგენის უფლება დებულების მე-6 მუხლის შესაბამისად;
- დაინტერესებული პირის სახელით საჩივარი შეიტანა პირმა, რომელსაც არა აქვს უფლებამოსილება საქმის წარმოებაზე;
- ეთიკის კომისიის წარმოებაშია დისციპლინური საქმე იმავე მხარეებს შორის, იმავე საფუძველით;
- არსებობს ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება იმავე მხარეებს შორის იმავე საკითხზე;
- საჩივარი არ შეიცავს დებულებით განსაზღვრულ სავალდებულო რეკვიზიტებს.
- დისციპლინური წარმოების შეწყვეტისას, მხარეებს ეგზავნება დასაბუთებული გადაწყვეტილება.⁸³

გ) დისციპლინური დევნის აღძვრაზე უარი

საპროცესო კოლეგია, კოლეგიის შემადგენლობის უმრავლესობით, იღებს გადაწყვეტილებას ადვოკატის მიმართ დისციპლინური დევნის აღძვრაზე უარის თქმის შესახებ იმ შემთხვევაში, თუ საქმეში წარმოდგენილი გარემოებების გამოკვლევით გამოიკვეთება, რომ ადვოკატს არ ჩაუდენია ეთიკური გადაცდომა; სადავო ქმედება ეთიკური გადაცდომის ნიშნებს შეიცავს, მაგრამ ვერ დგინდება სადავო ქცევა; საქმეში არსებული გარემოებების დადასტურების შემთხვევაშიც, ადვოკატის სადავო ქმედება არ ჩაითვლება დისციპლინურ გადაცდომად.⁸⁴ დისციპლინური დევნის აღძვრაზე უარის თქმა იწვევს წარმოების დასრულებას.⁸⁵ მხარე-

⁸² ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 9.

⁸³ იქვე, მუხლი 20.

⁸⁴ იქვე, მუხლი 30.2.

⁸⁵ იქვე, მუხლი 5.4.

ებს ბარდება დასაბუთებული გადაწყვეტილება.⁸⁶

დ) დისციპლინური დევნის აღძვრა

ისეთ ვითარებაში, როდესაც საქმეში წარმოდგენილი გარემოებების დადგენის შემთხვევაში, სავარაუდოა ადვოკატის მიერ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-5-მე-9 მუხლებით ან ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმებით განსაზღვრული ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებების დარღვევა, საპროცესო კოლეგია იწყებს ადვოკატის მიმართ დისციპლინურ დევნას.⁸⁷ დისციპლინური დევნის აღძვრის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებისას, დასაბუთებული გადაწყვეტილება ეგზავნებათ მხარეებს და საქმე გადასაწყვეტად გადაეცემა განხილვის კოლეგიას.⁸⁸ საპროცესო კოლეგიის გადაწყვეტილებები არ საჩივრდება.⁸⁹

3.2. დისციპლინური წარმოება განხილვის ეტაპზე

განხილვის კოლეგია აგრძელებს დისციპლინურ წარმოებას მიღებულ დისციპლინურ საქმეზე და საქმეს განიხილავს მიუკერძოებლად, შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპების დაცვით.⁹⁰ განხილვის ეტაპზე საქმის მხარეები არიან საჩივრის, მიმართვის ავტორი და ადვოკატი. ასევე, საჭიროების შემთხვევაში, საქმის განხილვაში მონაწილეობს თარჯიმანი, სპეციალისტი, ექსპერტი, მოწმე.⁹¹ განხილვის ეტაპზე საქმე განიხილება ზეპირი მოსმენით. სხდომაში მონაწილეობის უფლება აქვთ მხარეებს.⁹² სხდომაზე განხილვის კოლეგიის თავმჯდომარე განუმარტავს მხარეს უფლებებს, რაც მოიცავს მხარის უფლებას, აიცილოს მთლიანი კოლეგია ან კოლეგიის რომელიმე წევრი; უფლებას, რომ წარმოდგენილი იყოს ადვოკატი; შუამდგომლობების დაყენებისა და მტკიცე-

⁸⁶ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 20.

⁸⁷ იქვე, მუხლი 30.1.

⁸⁸ იქვე, მუხლი 5.5.

⁸⁹ იქვე, მუხლი 40.1.

⁹⁰ იქვე, მუხლი 33.2.

⁹¹ იქვე.

⁹² იქვე, მუხლი 33.1.

ბულებათა წარმოდგენის უფლებას.⁹³

პროცედურულად, განხილვის კოლეგიას ახსნა-განმარტებას ჯერ ამ-
ლევს განმცხადებელი, რომელიც არის საჩივრის ავტორი და გააჩნია პრე-
ტენზია ადვოკატის მიმართ. განმცხადებელი პასუხობს კოლეგიის მიერ
დასმულ კითხვებს; განმცხადებლის შემდეგ, განხილვის კოლეგიას თა-
ვის პოზიციას მოახსენებს ადვოკატი და პასუხობს კოლეგიის მიერ დას-
მულ კითხვებს. ამის შემდეგ, მხარეებს ეძლევათ უფლება, ერთმანეთს
დაუსვან შეკითხვები.⁹⁴ კოლეგიის თავმჯდომარეს თავისი ინიციატი-
ვით ან მეორე მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე, უფლება აქვს და-
უშვას ან მოხსნას შეკითხვა, რომელიც არის მიმანიშნებელი, შეიცავს პა-
სუხს, აცდენილია საკითხისაგან ან არის შეურაცხყოფელი შინაარსის.⁹⁵
მხარეთა ახსნა-განმარტების შემდეგ, განხილვის კოლეგია უფლებამო-
სილია, მხარის შუამდგომლობით ან თავისი ინიციატივით განიხილოს
და შეამოწმოს სადავო ფაქტებთან დაკავშირებული მტკიცებულებები.⁹⁶

განხილვის კოლეგიას უფლება აქვს, სხდომაზე მოიწვიოს და შეკითხვე-
ბით მიმართოს მოწმეებსა და ექსპერტებს საქმეში არსებული გარემოებე-
ბის გამოკვლევის მიზნით, ასევე მისცეს მხარეებს მათთვის შეკითხვების
დასმის საშუალება.⁹⁷ განხილვის კოლეგიის სხდომის ბოლოს, მხარეებს
უფლება აქვთ, გამოვიდნენ შემაჯამებელი სიტყვით, ამასთან ბოლოს შე-
მაჯამებელ სიტყვას წარმოთქვამს ადვოკატი, რის შემდეგაც კოლეგია გა-
დის სათათბიროდ და აცხადებს გადაწყვეტილებას.⁹⁸ განხილვის კოლე-
გიის გადაწყვეტილებას საჯაროდ აცხადებს კოლეგიის თავმჯდომარე
ან მისი დავალებით კოლეგიის სხვა წევრი. ეთიკის კომისიის დასაბუ-
თებული გადაწყვეტილება უნდა მომზადდეს და გაეგზავნოს მხარეებს
მისი საჯაროდ გამოცხადებიდან 30 დღის ვადაში.⁹⁹

⁹³ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 33.5.

⁹⁴ იქვე, მუხლი 33.6.

⁹⁵ იქვე, მუხლი 33.9.

⁹⁶ იქვე, მუხლი 33.7.

⁹⁷ იქვე, მუხლი 33.8.

⁹⁸ იქვე, მუხლი 33.10.

⁹⁹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 35.5.

ა) განხილვის კოლეგიის გადაწყვეტილებები

განხილვის კოლეგია გადაწყვეტილებას იღებს შემადგენლობის უმრავლესობით. გადაწყვეტილებას ხელს აწერს განხილვის კოლეგიის ყველა წევრი. განხილვის კოლეგიის წევრის განსხვავებული აზრი წერილობითი ფორმით დაერთვის საქმეს.¹⁰⁰ განხილვის კოლეგიას, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, შეუძლია მიიღოს შემდეგი შინაარსის გადაწყვეტილებები:

- დისციპლინური წარმოების შეწყვეტის თაობაზე;

დისციპლინური დევნის აღძვრის შემდეგ, საჩივრის ავტორის მიერ საჩივარზე უარის თქმა ამჟამად არსებული წარმოების პროცედურით გამოიწვევს წარმოების შეწყვეტას.¹⁰¹

- ადვოკატისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებაზე უარის თქმის თაობაზე;

იმ შემთხვევაში თუ განხილვის ეტაპზე ვერ დადგინდა სადავო ქცევა, რაც თავისი შინაარსით დისციპლინური გადაცდომაა, განხილვის კოლეგია მიიღებს გადაწყვეტილებას ადვოკატისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებაზე უარის თქმის თაობაზე.

- ადვოკატის მიმართ დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიების დაკისრების თაობაზე;

კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის, აღმასრულებელი საბჭოს, ეთიკის კომისიის, სარევიზიო კომისიის წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტა წარმოადგენს ადვოკატზე, მის მიერ ჩადენილი ეთიკური გადაცდომის გამო, დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიებებს.¹⁰²

დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიების მიზანია არა მხოლოდ კონკრეტული ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის მოწესრიგება,

¹⁰⁰ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 35.

¹⁰¹ იქვე, მუხლი 22.1(ა).

¹⁰² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 34.2

არამედ ქცევის ისეთი სტანდარტების დამკვიდრების ხელშეწყობა, რომელიც ადვოკატის პროფესიისადმი საზოგადოებრივი ნდობის განმტკიცებას ემსახურება და პრევენციული ხასიათის იქნება ყველა ადვოკატისათვის პროფესიულ საქმიანობაში. კერძო სარეკომენდაციო ბარათის შინაარსი კონფიდენციალურია და ეგზავნება მხოლოდ ადვოკატს.¹⁰³ კერძო სარეკომენდაციო ბარათის ასლი ინახება დისციპლინურ საქმეში დაბეჭდილ კონვერტში. მისი გახსნა მოხდება, თუ ადვოკატის მიმართ დაიწყება ახალი დისციპლინური დევნა.

განხილვის კოლეგიის მიერ დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიებების სახით ადვოკატისთვის კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვის შემთხვევაში, კერძო სარეკომენდაციო ბარათი უნდა შეიცავდეს რჩევებსა და რეკომენდაციებს იმ ზომების შესახებ, რომელიც ადვოკატმა უნდა მიიღოს პროფესიული მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებული პრობლემების აღმოფხვრისა და დისციპლინური გადაცდომის მომავალში თავიდან აცილების მიზნით.¹⁰⁴

დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება, მათ შორის, კერძო სარეკომენდაციო ბარათი არ არის დისციპლინური სახდელი, შესაბამისად, მას არ აქვს გაქარწყლების ვადა და ასეთი ღონისძიების გამოყენება ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებით საბოლოოა და არ საჩივრდება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში.

- ადვოკატისათვის დისციპლინური სახდელის დაკისრების თაობაზე;

განხილვის კოლეგია უფლებამოსილია ადვოკატს დააკისროს დისციპლინური სახდელი — გაფრთხილება.¹⁰⁵ ადვოკატისათვის დისციპლინური სახდელის დადების საკითხს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისია თავის სხდომაზე განიხილავს კოლეგიურად, 3 წევრის შემადგენლობით, ხოლო გადაწყვეტილებას იღებს ხმათა უმრავლესობით.¹⁰⁶ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და

¹⁰³ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 38.2.

¹⁰⁴ იქვე, მუხლი 38.1.

¹⁰⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 34.1 (ა).

¹⁰⁶ იქვე, მუხლი 35.1.

დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულების 2(5) მუხლი პირდაპირ უთითებს, რომ ადვოკატისთვის დისციპლინური სახდელის დაკისრებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს დისციპლინური გადაცდომის სიმძიმე და მიყენებული ზიანი. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატის მიერ ჩადენილ დისციპლინურ გადაცდომასთან შეფარდებული სახდელის პროპორციულობის განხილვისას ეთიკის კომისიამ უნდა გაითვალისწინოს ადვოკატის მიერ ჩადენილი გადაცდომის სახე, სიმძიმე, პროფესიისათვის მიყენებული ზიანი, კლიენტისათვის მიყენებული ზიანი, ადვოკატის პიროვნება, მისი რეპუტაცია, ადვოკატის მიერ ადრე ჩადენილი გადაცდომები, რომლებიც არ არის გაქარწყლებული, ადვოკატის დამოკიდებულება ჩადენილი ქმედების მიმართ, არაეთიკური ქცევის თაობაზე ადვოკატის ადეკვატური აღქმა და სხვა გარემოებები, რომელიც მნიშვნელოვანია ეთიკის კოდექსის ძირითადი მიზნის მისაღწევად“.¹⁰⁷

ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატის დისციპლინირების მიზანი არის არა მისი დასჯა, არამედ ადვოკატის მიერ დისციპლინური გადაცდომის პრევენცია, საზოგადოების დაცვა ადვოკატის არაეთიკური ქცევისაგან და პროფესიული ღირებულებების დაცვა, რაც საბოლოო ჯამში ემსახურება საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის დამკვიდრებას.“¹⁰⁸

განხილვის კოლეგია ადვოკატისათვის დისციპლინური სახდელის — გართილების დაკისრებისას მხედველობაში იღებს უზენაესი სასამართლოს განმარტებას: „სახდელის დანიშვნის დროს ეთიკის კომისიის მიერ მხედველობაში მიიღება ის ზოგადი წესები, რომლებიც განაპირობებს სამართლიანი სახდელის დაკისრებას, პირის დასჯას მის მიერ ჩადენილი ქმედების თანაზომიერად. აღნიშნულის მიღწევა შესაძლებელია ჩადენილი გადაცდომის ხასიათის, დამრღვევის პიროვნების, გადაცდომის სიმძიმის, შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებების მხედველობაში მიღებით, რაც სახდელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპის გატარების აუცილებელ პირობათაგანია“.¹⁰⁹

¹⁰⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 31.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №098/17, 8.21
<<https://gba.ge/pdf/5e6234ec48edc.pdf/098.17%2031.05.2018%20gaftrxileba.pdf>>, [16.06.2021].

¹⁰⁸ იქვე.

¹⁰⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 22.05.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/3-17
<<https://gba.ge/pdf/5c4c0ecd6c63c.pdf/5c4c0ecd6c63c.pdf>>, [16.06.2021].

განხილვის კოლეგია გადაწყვეტილების მიღებისას ასევე ითვალისწინებს იმ გარემოებასაც, ადვოკატისათვის კომისიას მიმართული აქვს თუ არა კერძო სარეკომენდაციო ბარათით. თუ ადვოკატს მანამდე გადაცემული ჰქონდა კერძო სარეკომენდაციო ბარათი, ამ შემთხვევაში, კომისია გახსნის დალუქულ კერძო სარეკომენდაციო ბარათს და გაეცნობა მის შინაარსს, თუ რა რჩევა (რეკომენდაცია) მიიღო ადვოკატმა ეთიკის კომისიისაგან. განხილვის კოლეგია იმასაც ითვალისწინებს დისციპლინური სახდელის კონკრეტული ღონისძიების გამოყენებისას, ადვოკატს დაკისრებული აქვს თუ არა დისციპლინური სახდელი, რომელიც შესულია კანონიერ ძალაში და სხვა დარღვევასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების დროისათვის ჯერ კიდევ არ არის გაქარწყლებული.

განხილვის კოლეგია საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებისას ხელმძღვანელობს ადვოკატისათვის განსაზღვრული პასუხისმგებლობის პროპორციულობის, სამართლიანობისა და კანონიერების პრინციპებით, ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის განმარტებებით ადვოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობის პროპორციულობასთან დაკავშირებით.

- გადაწყვეტილება საქმის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობისათვის განსახილველად გადაცემის თაობაზე.

თუ განხილვის კოლეგია დისციპლინური საქმის განხილვის პროცესში მიიჩნევს, რომ ადვოკატის მიმართ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს განსაზღვრული ვადით საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა ან ადვოკატთა ასოციაციის წევრობის შეწყვეტა, განხილვის კოლეგია თავისი გადაწყვეტილებით დისციპლინური საქმეს განსახილველად გადასცემს ეთიკის კომისიას.¹¹⁰ აღსანიშნავია, რომ ამ საფუძველით გადაცემული საქმის განხილვის შემთხვევაში, ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობა არ არის შეზღუდული განხილვის კომისიის მოსაზრებით. ეს იმას გულისხმობს, რომ ადვოკატს შესაძლოა, არ დაეკისროს სახდელის სახით საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა ან ადვოკატთა ასოციაციის წევრობის შეწყვეტა. ადვოკატს შესაძლოა, დაეკისროს უფრო ნაკლები სიმძიმის სახდელი — გაფრთხილება ან მის მიმართ გამოყენებულ იქნეს ზემოქმედების ღონისძიება; ასევე, შესაძლე-

¹¹⁰ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 36.

ბელია, ადვოკატი გამართლდეს და არ დადასტურდეს მის წინააღმდეგ აღძრული პრეტენზია.

განხილვის კოლეგია საქმის კომისიის მთლიანი შემადგენლობისათვის განსახილველად გადაცემის დროს ითვალისწინებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის განმარტებებს ადვოკატის პასუხისმგებლობის პროპორციულობასთან დაკავშირებით, სავარაუდოდ დისციპლინური გადაცდომის სიმძიმეს, საჩივრის ავტორისათვის მიყენებულ ზიანს, ასევე გარემოებას, რომ დისციპლინირების მთავარი მიზნის მისაღწევად ზემოქმედების ღონისძიების გამოყენება — კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა ან გაფრთხილება, ვერ იქნება ქმედითი ღონისძიება. ამ ყველა გარემოების ერთობლიობით, განხილვის კოლეგია იღებს გადაწყვეტილებას საქმის განსახილველად ეთიკის კომისიისათვის გადაცემის შესახებ.

ეთიკის კომისიამ მიიღო რეკომენდაცია, რომ განხილვის კოლეგიის გადაწყვეტილებით, რომლითაც საქმე განსახილველად გადაეცემა ეთიკის კომისიას, გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილში დასაბუთდეს მხოლოდ სახდელის პროპორციულობის ნაწილი, რაც წარმოადგენს საქმის ეთიკის კომისიისათვის გადაცემის მოტივაციას.¹¹¹ აღნიშნული რეკომენდაციის მიღების აუცილებლობა განაპირობა იმ გარემოებამ, რომ ამ ეტაპზე ეთიკის კომისია არ ადგენს ადვოკატის დისციპლინურ გადაცდომას. თუ კომისია დაადგენს გადაცდომას და დაასაბუთებს, სახეზე იქნება ერთი და იმავე ორგანოს მიერ მიღებული ორი გადაწყვეტილება ერთსა და იმავე საკითხზე. ამ სამართლებრივი პრობლემის თავიდან ასაცილებლად, კომისიამ მიიღო რეკომენდაცია, რომ არ დაადგინოს დარღვევა და დაასაბუთოს მხოლოდ შესაძლო სახდელის პროპორციულობის ნაწილი — თუ რა მოტივით მიაჩნია განხილვის კომისიას, რომ საქმე ეთიკის კომისიის სრულმა შემადგენლობამ უნდა განიხილოს.

4. ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის მიერ საქმის განხილვა

ეთიკის კომისია საქმის გამოკვლევას იწყებს თავიდან, რაც გულისხმობს იმას, რომ კომისიის სრული შემადგენლობის მიერ საქმის განხილვის ეტაპზე მხარეებს აქვთ უფლება, კომისიას მისცენ ახსნა-განმარტება,

¹¹¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.07.2018 წლის სხდომის ოქმი.

დააყენონ შუამდგომლობები, მოიწვიონ ექსპერტი, სპეციალისტი, გამოიკვლიონ საქმის მასალები. ეთიკის კომისიის მიერ გადაწყვეტილების მიღებამდე ადვოკატს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა, გამოთქვას აზრი ზეპირად ან წერილობით, გამოითხოვოს და წარადგინოს მტკიცებულებები და სრულად ისარგებლოს დაცვის უფლებით.¹¹²

ეთიკის კომისია დისციპლინურ საქმეს განიხილავს არანაკლებ 10 წევრის მონაწილეობით, ხოლო გადაწყვეტილებას იღებს არანაკლებ 8 წევრის მიერ.¹¹³ აქვეა დათქმა, რომ სხდომაში მონაწილეობის უფლება აქვთ იმ საპროცესო კოლეგიის წევრებსაც, ვინც მიიღო გადაწყვეტილება ადვოკატის მიმართ დისციპლინური დევნის აღმშრის თაობაზე.¹¹⁴ ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის წევრს, რომელიც არ იზიარებს დებულებით დადგენილ წესს, უფლება აქვს, საქმეზე თვითაღიკვეთის უფლებით ისარგებლოს და არ მიიღოს მონაწილეობა ეთიკის კომისიის მიერ იმ საქმის განხილვაში, რომელ საქმეზეც თავად აღძრა დევნა ადვოკატის მიმართ.¹¹⁵

ეთიკის კომისიის მიერ საქმის განხილვისას სხდომის თავმჯდომარის უფლებამოსილებას ახორციელებს ეთიკის კომისიის თავმჯდომარე ან, მისი არყოფნისას, ეთიკის კომისიის მიერ საამისოდ უფლებამოსილი წევრი.¹¹⁶

ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობისთვის საქმის გადაცემის სა-

¹¹² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 35.2.

¹¹³ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 39.3.

¹¹⁴ შენიშვნა ავტორისგან: კომისიის წევრთა ნაწილის მოსაზრებით, ეთიკის კომისიის მიერ საქმის განხილვაში მონაწილეობა არ უნდა მიიღოს კომისიის იმ წევრმა, წევრებმა, რომელმაც მიიღო გადაწყვეტილება ადვოკატის მიმართ დისციპლინური დევნის აღმშრის თაობაზე. ამ შეხედულების მომხრე კომისიის წევრთა მოტივაციას წარმოადგენს ის გარემოება, რომ დისციპლინური დევნის აღმშრისას კომისიის წევრს უკვე აქვს ჩამოყალიბებული პოზიცია ადვოკატის მიმართ და წევრის მიერ ეთიკის კომისიის საქმის განხილვაში მონაწილეობა წარმოადგენს ადვოკატისათვის სამართლიანი მართლმსაჯულების მიღების უფლების დარღვევას.

¹¹⁵ რედაქტორის კომენტარი — მნიშვნელოვანია ამ საკითხის საკანონმდებლო გზით მოწესრიგება, რათა გამჭვირვალე და სამართლიანი იყოს დისციპლინური სამართალწარმოების პროცედურა, მით უმეტეს, როდესაც მსგავს საკითხზე არსებობს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს არაერთი პრეცედენტი.

¹¹⁶ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 39.2.

ფუძველია განხილვის კოლეგიის პოზიცია, რომ ადვოკატის მიმართ სადავო ქმედების დადასტურებისას შესაძლოა, გამოყენებულ იქნეს საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა ან საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრობის შეწყვეტა, მაგრამ ეთიკის კომისიას აქვს უფლებამოსილება, მიიღოს შემდეგი გადაწყვეტილებები:

- დისციპლინური წარმოების შეწყვეტის თაობაზე;
- დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებაზე უარის თქმის თაობაზე;
- ადვოკატისათვის დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიების დაკისრების თაობაზე;
- დისციპლინური გადაცდომის სიმძიმიდან გამომდინარე, ადვოკატისათვის დისციპლინური სახდელების — გაფრთხილების დაკისრების, საქმიანობის უფლების ჩამორთმევის ან საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრობის შეწყვეტის თაობაზე.

5. მტკიცების სტანდარტი დისციპლინური წარმოების პროცესში

საპროცესო კოლეგია ადვოკატის მიმართ დაიწყებს დისციპლინურ დევნას, თუ საქმეში წარმოდგენილი გარემოებების დადგენის შემთხვევაში, სავარაუდოა ადვოკატის მიერ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-5-მე-9 მუხლებით ან ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმებით განსაზღვრული ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებების დარღვევა. კომისია საქმის შესწავლისას საჩივრით არ არის შეზღუდული და თუ აღმოაჩენს ადვოკატის ქმედებაში გადაცდომას, შეუძლია დისციპლინური დევნის აღძვრა.¹¹⁷ საპროცესო კოლეგიის მიერ ადვოკატის მიმართ არ დაიწყება დისციპლინური დევნა, თუ საქმეში არსებული გარემოებების დადასტურების შემთხვევაშიც, ადვოკატის ქმედება არ ჩაითვლება დისციპლინურ გადაცდომად.¹¹⁸ კომისიის შეფასებით, თუ საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებები არ არის საკმარისი დასაბუთებული ვარაუდისთვის, დისციპლინური დევნა არ დაიწყება.¹¹⁹

¹¹⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.06.2013 წლის სხდომის ოქმი 05/13.

¹¹⁸ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 30.2.

¹¹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.06.2013 წლის სხდომის ოქმი 05/13.

დისციპლინური დევნის დაწყების შემთხვევაში განხილვის კოლეგია დისციპლინური დევნის აღდგომის ფარგლებში იხილავს საქმეს. განხილვის ეტაპზე ვერ დამძიმდება ადვოკატის სამართლებრივი მდგომარეობა.¹²⁰ განხილვის კოლეგია დისციპლინურ საქმეს იხილავს მიუკერძოებლად, შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპების დაცვით.¹²¹

საპროცესო ეტაპზე წარმოება განსახორციელებელი მოქმედებებიდან გამომდინარე ინკვიზიციურია, საჩივრის ავტორი გამოდის ადვოკატის მოწინააღმდეგე მხარედ. განხილვის ეტაპზე წარმოება უფრო მეტად შეჯიბრებითი ხდება, ამასთან საქმის მოკვლევა განხილვის კოლეგიის მიერ გრძელდება საპროცესო კოლეგიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების ფარგლებში. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატა უთითებს, რომ ეთიკის კომისიაში დისციპლინური წარმოება საჩივარზე (მიმართვაზე) არის ინკვიზიციური ხასიათის.¹²²

დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტი, დისციპლინარების მიზნებისთვის ახლახან განიმარტა პოზიტიურად, სასამართლო რეფორმის მეოთხე ტალღის ფარგლებში შეტანილი ცვლილებებით საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში (13.12.2019): მუხლი 11.2(ა): „დასაბუთებული ვარაუდი – ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობა, რომელიც მოცემული დისციპლინური საქმის წარმოების მასალების მიხედვით დააკმაყოფილებდა ნეიტრალურ მეთვალყურეს, რათა დაესკვნა მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის შესაძლო ჩადენა“. აღნიშნული განმარტება შესაბამისობაშია საუკეთესო გამოცდილებასთან და ასევე არ არსებობს საფუძველი, რის გამოც დისციპლინური დევნის განმახორციელებელმა ორგანომ სხვაგვარი სტანდარტი უნდა გამოიყენოს გადაწყვეტილების მიღებისას.¹²³

საპროცესო ეტაპზე მტკიცების სტანდარტი უფრო დაბალია, ვიდრე გან-

¹²⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.05.2013 წლის სხდომის ოქმი 04/13.

¹²¹ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 33.2.

¹²² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 16.10.2013 წლის გადაწყვეტილება, №დს/შ10-13 <<https://gba.ge/pdf/5c4c058bd5536.pdf/5c4c058bd5536.pdf>>, [16.06.2021].

¹²³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №127/19.

ხილვის ეტაპზე. ამ შემთხვევაში დგინდება ადვოკატის მიერ დისციპლინური ქმედების ჩადენა ან არჩადენა და მიიღება გადაწყვეტილება ადვოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობის ზომის თაობაზე. შესაბამისად, დასაბუთებული ვარაუდის ხარისხი იწევს და კომისია სარწმუნო მტკიცებულებათა ერთობლიობის სტანდარტით (საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების სარწმუნოება არსებითად უნდა აჭარბებდეს მეორე მხარის მტკიცებულებებს), ადგენს და აფასებს ფაქტებს. საქმის განხილვის წესით გამოკვლევისას ადმინისტრაციულ წარმოებაში არსებული მტკიცების სტანდარტია გამოყენებადი. ეს ფაქტების მტკიცებულებებით დადასტურების უფრო მაღალ დამარწმუნებლობას ითხოვს, ვიდრე სამოქალაქო საქმისწარმოებაშია მოთხოვნილი, სადაც მტკიცების ტვირთის მქონე მხარის წარმოდგენილი მტკიცებულებების სარწმუნოების გადაჭარბება მეორე მხარის მტკიცებულებებზე საკმარისი საფუძველია სადავო ფაქტის დასადგენად. დისციპლინურ წარმოებაში უბრალო გადაჭარბება არ არის საკმარისი, გადაჭარბება უნდა იყოს არსებითი, განპირობებული მხარის მიერ წარმოდგენილი ან მოკვლევის მიზნით გამოთხოვილი მტკიცებულებების სარწმუნოებიდან და ურთიერთშესაბამისობიდან. თუმცა ეს სტანდარტი, არ არის იმ დონის, როგორც საქართველში სისხლის სამართალში მიღებული სტანდარტია – გონივრულ ეჭვს მიღმა.¹²⁴

5.1. ეთიკის კომისიის პრაქტიკა დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტზე

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში კლიენტი დავობდა შემდეგ ფაქტზე: ადვოკატი მისი სისხლის სამართლის საქმეში დაიკითხა მოწმის სახით, ხოლო შემდეგ საქმეში ჩაერთო, როგორც მისი ადვოკატი.¹²⁵

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 33-ე მუხლის შესაბამისად, ადვოკატის მიმართ დისციპლინური დევნის აღძვრაზე ან აღძვრაზე უარის თქმის თაობაზე გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისია. დებულების მე-19 მუხლიდან გამომდინარე, ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება უნდა შეიცავდეს სამოტივა-

¹²⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.01.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №077/16, <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [16.06.2021].

¹²⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №073/17, 6.1, <<https://gba.ge/pdf/5da03d6439ea1.pdf/073.17%20ar%20agdzhvra%2005.06.18.pdf>>, [16.06.2021].

ციო ნაწილს, შესაბამისად, ის უნდა იყოს დასაბუთებული. გამომდინარე აქედან, ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება, თუ რატომ ჩათვალა მან სავარაუდოდ ადვოკატის მიერ დისციპლინური დარღვევის ჩადენა, უნდა იყოს დასაბუთებული.¹²⁶

მიუხედავად საპროცესო ეტაპზე არსებული მტკიცებების შედარებით დაბალი სტანდარტისა, დისციპლინური დევნის აღმგზისათვის არ არის საკმარისი მხოლოდ ვარაუდი და ეს ვარაუდი უნდა იყოს დასაბუთებული. შესაბამისად, დისციპლინური დევნის აღსაძრავად, კუმულატიურად დაკმაყოფილებული უნდა იყოს ორი წინაპირობა:

- (1) ადვოკატის ქმედება მისი დამტკიცების შემთხვევაში იყო დისციპლინური დარღვევა;
- (2) საპროცესო კოლეგიას უნდა შეექმნას ვარაუდი, რომ ადვოკატმა ეს ქმედება ჩაიდინა.¹²⁷

საპროცესო ეტაპზე მტკიცებების სტანდარტის შეფასებისას აღებულ უნდა იქნეს ის სტანდარტი, რომელიც იძლევა საშუალებას, რომ განხილვის ეტაპზე, დებულების 33.3 მუხლის შესაბამისად წარმართული შეჯიბრებითი პროცესის ფარგლებში, მხარეს ჰქონდეს რეალური შესაძლებლობა, დაამტკიცოს მის მიერ წარმოდგენილი პოზიცია. დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტის დასაკმაყოფილებლად, გარკვეულ შემთხვევებში, შეიძლება საკმარისი იყოს მხოლოდ საჩივრის ავტორის ახსნა-განმარტება, თუ ის არ იქნება კონკრეტულად ან კვალიფიცირებულად შედავებული ადვოკატის მიერ. თუმცა, ხშირად, მხოლოდ საჩივრის ავტორის განმარტება არ არის საკმარისი, მაგალითად, როდესაც საუბარია თანხის გადახდის ფაქტზე, ან როდესაც საჩივრის ავტორი თავად არ შესწრებია ფაქტს, რომელიც იძლევა ადვოკატის ქმედების დისციპლინურ დარღვევად კლასიფიცირების საშუალებას, და მან მხოლოდ ყურმოკრულად იცის აღნიშნულის თაობაზე. ამ შემთხვევაში წარმოსადგენია თუნდაც ერთი მტკიცებულება, რომელიც სარწმუნოდ მიუთითებდა აღნიშნულის თაობაზე. ამ წინაპირობის დაკმაყოფილების გარეშე, დისციპლინური დევნის აღმგზისას, განხილვის ეტაპზე ადვოკატის მიმართ ვერ დადგება დისციპლინური პასუხისმგებლობა, რაც ეწინააღმდეგება

¹²⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No073/17, 6.6, <<https://gba.ge/pdf/5da03d6439ea1.pdf/073.17%20ar%20agdzvra%2005.06.18.pdf>>, [16.06.2021].

¹²⁷ იქვე, 6.4.

სამართალწარმოებაში აღიარებულ ეკონომიურობის პრინციპს.¹²⁸

ადვოკატსა და მომჩივანს შორის ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა მოცემულ საქმეში უდავო გარემოება იყო. სადავო იყო, მისცა თუ არა ადვოკატმა ჩვენება სისხლის სამართლის საქმეში ან სხვა საქმეში, რომლითაც საფრთხე შეექმნებოდა მომავალში მომჩივნის ინტერესებს, ადვოკატის პროფესიულ საქმიანობას ან დამოუკიდებლობას. კომისიის შეფასებით, დასაბუთებული ვარაუდის შექმნისთვის, რომ ადვოკატმა მართლაც განახორციელა ეს ქმედება, ვერ იქნება საკმარისი მხოლოდ საჩივრის ავტორის განმარტება, მით უმეტეს, ისეთ პირობებში, როდესაც აღნიშნულს უარყოფს ადვოკატი. ამ შემთხვევაში, დასაბუთებული ვარაუდის შესაქმნელად აუცილებელია წერილობითი მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებს ადვოკატის მიერ ჩვენების მიცემის ფაქტს ან იმ პირის ჩვენება, რომელიც ესწრებოდა ამ მოქმედებას. საპროცესო კოლეგიამ დებულებით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში ხელი შეუწყო საჩივრის ავტორს საჭირო მტკიცებულებების მოპოვებაში – გამოითხოვა ინფორმაცია საქართველოს მთავარი პროკურატურიდან. საქართველოს მთავარმა პროკურატურამ წერილით გამორიცხა შესაძლებლობა, რომ ადვოკატის მომავალი კლიენტის – მომჩივნის ბრალდების სისხლის სამართლის საქმეში ადვოკატი გამოკითხულია, რითაც გამოირიცხა დასაბუთებული ვარაუდი ადვოკატის მიერ კანონის 8.3 მუხლით აკრძალული ქმედების ჩადენის თაობაზე. არსებულ პირობებში, ეთიკის კომისიას ვერ შეეძლო დასაბუთებული ვარაუდი ადვოკატის მიერ საჩივრის ავტორის მიერ მითითებული ქმედების ჩადენის თაობაზე, რაც დისციპლინურ დევნის აღძვრაზე უარის საფუძველი გახდა.

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა ადვოკატის მიერ კლიენტის კეთილსინდისიერად მომსახურება და სწორი ინფორმირება საქმის მიმდინარეობაზე.¹²⁹ განმცხადებელმა მიუთითა ფაქტებზე და წარმოადგინა მათი დამადასტურებელი სარწმუნო მტკიცებულებები, ხოლო ადვოკატს არათუ საპირისპირო მტკიცებულებები არ წარმოუდგენია, საერთოდ არ შეედავა მათ.

¹²⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No073/17, 6.7.

¹²⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.01.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №077/16, 7.1
<<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [16.06.2021].

კომისიის განცხადებით, ეთიკის კომისიაში დისციპლინური საქმის წარმოება მიმდინარეობს „მიუკერძოებლად, შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპების დაცვით“ (ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულების 33.2). საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „შეჯიბრებითობის პრინციპი ეფუძნება მხარეთა თანაბარ შესაძლებლობას, აღიჭურვონ სათანადო საპროცესო ინსტრუმენტებით და გამოიყენონ საიმისოდ, რათა წარადგინონ მათი პოზიციების სასარგებლო არგუმენტები“. იმავდროულად, ამ პრინციპის უმთავრესი მიზანია სწორი გადაწყვეტილების მიღების ხელშეწყობა და ამ მიზნისთვის ეს პრინციპი ეყრდნობა ორივე მხარის მიერ არგუმენტების თავისუფლად წარდგენის შესაძლებლობას (იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 30 სექტემბრის გადაწყვეტილება N1/8/594 საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ხ.შ. საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ,“ II, 27).¹³⁰

დისციპლინური საქმის წარმოების შეჯიბრებითობის კონსტიტუციურ პრინციპზე დაყრდნობა არ გულისხმობს წმინდა შეჯიბრებითი პროცესის არსებობას, პირიქით, ეთიკის კომისია მისი როლისა და საქმიანობის მიზნიდან გამომდინარე მოქმედებს ადმინისტრაციულ საქმისწარმოებაში არსებული მტკიცების შედარებით მაღალი სტანდარტის და ეთიკის კომისიის პროცესში აქტიური როლის გათვალისწინებით. სწორედ აქტიური როლი პროცესის წარმართვისას, ეთიკის კომისიას საშუალებას აძლევს, მისთვის განსახილველად წარდგენილი საქმე სრულყოფილად იქნეს შესწავლილი. „საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიაში საჩივარზე (მიმართვაზე) დისციპლინური საქმის წარმოება არის ინკვიზიციური ხასიათის“ (საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 16.10.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს/შ10-13).¹³¹

შედეგად, ეთიკის კომისიამ დაადგინა, რომ დისციპლინურ პროცესში არსებული მტკიცების სტანდარტი დაკმაყოფილებული იყო, ვინაიდან ეთიკის კომისიაში ადვოკატს არ წარმოუდგენია რაიმე მტკიცებულება, რითიც დადასტურდებოდა, რომ მან განახორციელა ხელშეკრულებით ნაკისრი იურიდიული მოქმედებები კლიენტის სასარგებლოდ. დადგინ-

¹³⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.01.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No077/16, 7.5 <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [16.06.2021].

¹³¹ იქვე, 7.6.

და, რომ ადვოკატმა კლიენტს მხოლოდ რამდენჯერმე გაუწია კონსულტაცია საქმის ირგვლივ, აგრეთვე, რამდენჯერმე მასთან კომუნიკაციის დროს საჩივრის ავტორს ეუბნებოდა, რომ ის „ყველაფერს მოაგვარებდა“. ადვოკატი საჩივრის ავტორს საქმის თაობაზე მეორედ დაუკავშირდა მაშინ, როდესაც მან მოითხოვა თანხის მისთვის გადაცემა, იმ მიზნით, რომ ქონება შეეფასებინა. საჩივრის ავტორმა ადვოკატს გადასცა მოცემული თანხა, თუმცა ადვოკატს ამასთან დაკავშირებით არანაირი იურიდიული მოქმედება არ შეუსრულებია და არც რაიმე დოკუმენტი წარუდგინა კლიენტს, რაც ადვოკატის მიერ არაკეთილსინდისიერ მომსახურებად შეფასდა.¹³²

კომისიის განმარტებით, საპროცესო ეტაპი კოლეგიის აქტიურობით გამოიხატება, რადგან ის ახორციელებს მოკვლევას, ხშირად განმცხადებლის ან ადვოკატის მიერ მითითებული ფაქტები არ არის გამყარებული სხვა სახის მტკიცებულებებით, ან არ არსებობს სხვა მტკიცებულება, გარდა მოწმეების ჩვენებისა. დებულება არ ადგენს შეზღუდვებს შეკითხვის დასმის ფორმაზე, ის შეიძლება იყოს როგორც ღია, ასევე დახურული. კოლეგიას აქვს ფართო დისკრეცია, დასვას შეკითხვები საჩივარში მითითებული გარემოებების გარშემო.¹³³

სხვა დისციპლინურ საქმეში, სადაც სადავო იყო ადვოკატის მიერ კლიენტის პროცესუალური მოწინააღმდეგის შეურაცხყოფა, ამ ფაქტის მტკიცების კუთხით პირდაპირი მოწმეები წარმოადგინა კლიენტმა ოჯახის წევრების სახით. თუმცა მათ საჩივრის ავტორის განცხადებებთან და სხვა მტკიცებულებებთან წინააღმდეგობრივი ჩვენება მისცეს კომისიას. კომისიამ მხედველობაში მიიღო მოწმეთა წინააღმდეგობრივი ჩვენებები, ახლო ნათესაური კავშირი განმცხადებელთან და დაბალი მტკიცებულებითი ძალა მიანიჭა მათ ჩვენებებს. შედეგად კომისიას არ ჰქონდა საკმარისი მტკიცებულებები, რომ დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტით დაედგინა სადავო ფაქტი.¹³⁴

¹³² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.01.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No077/16, 7.8 <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [16.06.2021].

¹³³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №073/17, 6.5, <<https://gba.ge/pdf/5da03d6439ea1.pdf/073.17%20ar%20agdzvra%2005.06.18.pdf>>, [16.06.2021].

¹³⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №098/18.

კომისიის შეფასებით, ამ შემთხვევაში ერთმანეთს უპირისპირდება ორი მტკიცებულება, ადვოკატის და განმცხადებლის განმარტება. ზოგადი კეთილსინდისიერების პრინციპიდან გამომდინარე, სხვა თანაბარ გარემოებებში ეს შეიძლება ვარაუდის საფუძველს ქმნიდეს, რომ დარღვევა მოხდა, მაგრამ ორი თანაბარი წონის მტკიცებულება არ არის საკმარისი დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტისთვის. ამისთვის უნდა წარმოდგენილი იყოს დამატებითი მტკიცებულება. სწორედ ამიტომ საპროცესო კოლეგიამ მისცა შესაძლებლობა განმცხადებლებს, წარმოდგენათ მოწმეები. არსებული დისციპლინური წარმოება, განსხვავებით მსოფლიოში არსებული გამოცდილებისგან, განმცხადებლის აქტიურ როლს ითვალისწინებს, საპროცესო კოლეგიას მხოლოდ დამხმარე როლი აქვს მტკიცებულებების მოპოვებაში. ამ შემთხვევაში, კოლეგიამ სრულად მისცა განმცხადებლებს შესაძლებლობა, მოეპოვებინათ მათ მიერ მითითებული ფაქტების დამადასტურებელი მტკიცებულებები. რადგან დისციპლინური წარმოება ადმინისტრაციული წარმოების სტანდარტით ხორციელდება, განხილვის ეტაპზე შეუჯიბრებითი პროცესის პირობებში არ არის საკმარისი მხოლოდ ერთი მტკიცებულების მეორეზე მცირე გადაწონვა. საჭიროა, რომ იყოს ცხადი და დამაჯერებელი მტკიცებულება ან მათი ერთობლიობა, რომელიც სადავო ფაქტს დაადგენდა, იმ პირობებში, როდესაც გამომრიცხველი დამაჯერებელი მტკიცებულება არ იქნა წარმოდგენილი.¹³⁵

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა კლიენტისთვის სწორი ინფორმაციის მიწოდება საქმის შედეგზე.¹³⁶ ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ კლიენტისათვის ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულების შესრულების მტკიცების ტვირთი აკისრია ადვოკატს. ადვოკატს არ წარმოუდგენია პოზიცია საჩივარში აღნიშნულ რომელიმე ფაქტობრივ გარემოებასთან დაკავშირებით, რომელსაც დაეთანხმებოდა ან სადავოდ გახდიდა. განმცხადებელმა მიუთითა ფაქტებზე და წარმოადგინა მათი დამადასტურებელი სარწმუნო მტკიცებულებები, ხოლო ადვოკატს

¹³⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე No098/18.

¹³⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №033/17, 7.1, <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [29.03.2021]. შენიშვნა: აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაესი სასამართლოში, რომელმაც უცვლელად დატოვა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 07.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-13-19. <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [16.06.2021].

არათუ საპირისპირო მტკიცებულებები არ წარმოდგენია, საერთოდ არ შეედავა მათ. შედეგად, ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ პროცესში არსებული მტკიცების სტანდარტი დაკმაყოფილებულად შეაფასა და განმცხადებლის მიერ მითითებული ფაქტები დადგენილად მიიჩნია.¹³⁷

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა ადვოკატის მიერ კლიენტისგან მიღებული ფულადი სახსრების მიზნობრიობის თაობაზე კლიენტის ინფორმირება და აღნიშნული ფულადი სახსრების კეთილსინდისიერად მართვა. წარმოება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში გაგრძელდა. სადისციპლინო პალატამ მტკიცების სტანდარტი არ მიიჩნია დაკმაყოფილებულად და მხარი დაუჭირა ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვებას.¹³⁸ პალატის დასკვნით, ადვოკატი არ აწარმოებდა სრულ და ზუსტ ფინანსურ ჩანაწერებს, კლიენტის მიერ მიწოდებული თანხების მართვისას არ ხელმძღვანელობდა ეთიკის ნორმებით, ასევე კლიენტს არ დაუბრუნა დოკუმენტაცია და მისთვის მიწოდებული ფულადი სახსრები. აღნიშნული კი გულისხმობს სწორედ იმას, რომ ადვოკატის მხრიდან არ მომხდარა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-12, მე-13 და მე-15 ნაწილებით გათვალისწინებული ნორმების დაცვა, რაც უცილობლად უნდა ასახულიყო მის მიერ წარმოებულ ოფიციალურ დოკუმენტებში და არა რაიმე სხვა ზეპირსიტყვიერ შეთანხმებაში. აღნიშნული მოთხოვნების დაცვა ზედმიწევნით უზრუნველყოფს როგორც კლიენტის ნდობას ადვოკატის მიერ ფულადი სახსრების მართვისას, ასევე განაპირობებს ნდობას ადვოკატის პროფესიული ნიშნისადმი. მითითებულ ვალდებულებათა ნორმატიულ დონეზე დაცვა კი, თავისი არსით, ემსახურება როგორც კლიენტის ინტერესების მაღალი ხარისხით წარმოჩინებას, ასევე განამტკიცებს სანდოობის უკეთეს ხარისხს კლიენტსა და მისი ინტერესების დამცველს შორის. აღნიშნულ ფორმის ურთიერთობა კი, თავის მხრივ, განაპირობებს სამართლებრივი ურთიერთობის ეფექტიანობას.¹³⁹

სადისციპლინო პალატამ არ გაიზიარა ადვოკატის პოზიცია სხვა დისციპ-

¹³⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №033/17.

¹³⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 გადაწყვეტილება, საქმე №დს/მ-5-14, <<https://gba.ge/pdf/5c4c08f47e6ff.pdf/5c4c08f47e6ff.pdf>>, [16.06.2021].

¹³⁹ იქვე.

ლინურ საქმეში, სადაც ადვოკატსა და კლიენტს შორის იურიდიული მომსახურების შესახებ მხოლოდ ზეპირი შეთანხმება და რწმუნებულება არსებობდა; ადვოკატსა და კლიენტს შორის არ არსებობდა რაიმე სახის წერილობითი ხელშეკრულება, რომლითაც განსაზღვრული იქნებოდა სა-ადვოკატო საქმიანობის საგანი, ამ ხელშეკრულებით დადგენილი უფლებები და მოვალეობები; ადვოკატსა და კლიენტს შორის გახსნილი იყო საერთო სადეპოზიტო ანგარიში, რომლის გამოყენება მხოლოდ ორმხრივი ხელმოწერის დადასტურებით იყო შესაძლებელი; კლიენტი როგორც უთითებდა, მას ადვოკატმა სხვადასხვა საქმეზე გაუწია მომსახურება, რისთვისაც გადაუხადა მომსახურების საზღაური და დაფარა საქმისწარმოების ხარჯები, თუმცა ადვოკატს თანხას ნაღდი ანგარიშსწორებით უხდიდა. ადვოკატის მიერ არ ყოფილა ნაწარმოები კლიენტისა და საერთო სადეპოზიტო თანხების ფინანსური ანგარიშგება. ადვოკატის მიერ საზღაურის მიღება დადგენილი წესით არ ხდებოდა, ასევე არ ხდებოდა მისი დოკუმენტური აღრიცხვა; ურთიერთობის შეწყვეტისას ადვოკატმა კლიენტს არ გადასცა მოთხოვნილი დოკუმენტაცია.¹⁴⁰

სადისციპლინო პალატა მიუთითებს, რომ საქმისწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე კლიენტისათვის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ფინანსურ საკითხებზე ინფორმაცია. ადვოკატის მიერ „სრული და ზუსტი“ ჩანაწერის წარმოების ვალდებულება გულისხმობს ადვოკატის მიერ კლიენტის საქმეზე ფინანსურ დანახარჯებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შემცველი ნებისმიერი დოკუმენტის წარმოებას. ადვოკატს საქმისწარმოების არც ერთ ეტაპზე არ წარმოუდგენია იმის დამადასტურებელი მტკიცებულება, რომ იგი აწარმოებდა ფინანსური ანგარიშგების სრულ და ზუსტ ჩანაწერებს. აღნიშნული ვალდებულება უკავშირდება კლიენტის მოთხოვნისთანავე ანგარიშგების მოწესრიგებული სახით მიწოდების ვალდებულებას, რაც ადვოკატის მხრიდან არ შესრულებულა. როგორც საქმის მასალებიდან და მხარეთა ახსნა-განმარტებებიდან ირკვეოდა, ადვოკატს არც ურთიერთობის დასრულების შემდეგ არ დაუბრუნებია კლიენტისთვის მისგან მიწოდებული ფულადი სახსრები და საერთო სადეპოზიტო ანგარიშზე არსებული თანხა.¹⁴¹

¹⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 გადაწყვეტილება, საქმე Nდს/შ-5-14, <<https://gba.ge/pdf/5c4c08f47e6ff.pdf/5c4c08f47e6ff.pdf>>, [16.06.2021].

¹⁴¹ იქვე.

სადისციპლინო პალატის განმარტებით, საქმის მასალებით დადგენილია, რომ ზემოაღნიშნული თანხა განთავსდა ადვოკატისა და კლიენტის შვილის ერთობლივ ანგარიშზე. ადვოკატმა ვერც ეთიკის კომისიაში და ვერც სადისციპლინო პალატაში ვერ წარმოადგინა რაიმე წერილობითი მტკიცებულება (ხელშეკრულება), სადაც მითითებული იქნებოდა ადვოკატ-კლიენტის უფლებავალდებულებებზე, ასევე ის, რომ სადავო თანხა მიღებული ანაზღაურება იყო. ადვოკატმა ვერ დაადასტურა, რომ სადავო თანხა საინვესტიციო პროექტის განხორციელების მომსახურებისთვის განკუთვნილ ჰონორარს წარმოადგენდა. შესაბამისად, ანგარიშზე არსებული თანხა სასამართლომ შეაფასა, როგორც ხარჯისთვის გადაცემული ფულადი სახსრები, რომელიც ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.15 ნაწილის საფუძველზე ადვოკატს კლიენტისთვის უნდა დაებრუნებინა.¹⁴²

სადისციპლინო პალატამ არ დააკმაყოფილა ადვოკატის მიერ სადავო გარემოების (ანგარიშზე არსებული თანხა წარმოადგენდა გამომუშავებულ ჰონორარს თუ ხარჯებისთვის მიღებულ თანხას) დასადასტურებლად სადისციპლინო სამართალწარმოების ეტაპზე აღმრული შუამდგომლობა ისეთი წერილობითი მტკიცებულებების წარდგენის თაობაზე, რომელიც ადვოკატს ხელთ ჰქონდა ეთიკის კომისიაში მიმდინარე წარმოებისას და არ გამოიყენა საკუთარი ინტერესების დასაცავად. სადისციპლინო პალატის განმარტებით, ასეთი მტკიცებულებების წარდგენა შესაძლებელი იყო ეთიკის კომისიაში საქმის განხილვის ნებისმიერ ეტაპზე, როგორც დისციპლინური დევნის აღმგზის ან არაღმგზის საკითხის განხილვისას, ასევე საქმის განხილვის მიმდინარეობისას, მაგრამ ადვოკატის მხრიდან ასეთ შუამდგომლობას ადგილი არ ჰქონია. სადისციპლინო პალატამ განმარტა, რომ წარმოდგენილ დოკუმენტაციაში არ იყო წერილობითი მითითება იმის თაობაზე, რომ ეს მტკიცებულება მომსახურების გაწევის თაობაზე უკავშირდება ამ მომსახურებისთვის სწორედ სადავო თანხის გადახდას. სადისციპლინო პალატამ მიუთითა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლზე, რომლის თანახმად, გარემოება, რომელიც შეიძლება დადასტურდეს გარკვეული მტკიცებულებებით, არ შეიძლება დადასტურდეს სხვა მტკიცებულებებით. მოცემულ შემთხვევაში, სადავო გარემოება უნდა დადასტურებულიყო წერილობითი მტკიცებუ-

¹⁴² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 გადაწყვეტილება, საქმე Noდს/შ-5-14, <<https://gba.ge/pdf/5c4c08f47e6ff.pdf/5c4c08f47e6ff.pdf>>, [16.06.2021].

ლებებით, რაც ადვოკატმა პალატის სხდომაზე ვერ წარმოადგინა.¹⁴³

6. მტკიცების ტვირთის გადანაწილება

ეთიკის კომისიას რომლის წარმოებაშიც ყოველწლიურად საშუალოდ 200 საქმეა, დისციპლინური საქმეების განხილვისა და გადაწყვეტის კუთხით საკმაო გამოცდილება დაუგროვდა. დისციპლინური წარმოების ერთ-ერთი ყველაზე ყურადსადები ინსტიტუტია მტკიცება, რომლის განზოგადება, სტანდარტიზაცია შესაძლებელია, თუმცა თითოეული დავა ადვოკატის სადავოდ გამხდარი ქცევიდან გამომდინარე მას თავის სპეციფიკას სძენს.

განხილვის საგანია მტკიცების ტვირთის, როგორც დისციპლინური პროცესის ერთ-ერთი ფუნდამენტური ინსტიტუტის, სამართლებრივი გაგება და მახასიათებლები დისციპლინურ დავებში. ამისთვის განვიხილავთ ეთიკის კომისიისა და უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის პრაქტიკას, შევაფასებთ არსებული პრაქტიკის ძლიერ და სუსტ მხარეებს, პრობლემებს.

დისციპლინური დავის შედეგი წარმოების მონაწილე სუბიექტების მტკიცებით საქმიანობაზეა დამოკიდებული. ამიტომ, მტკიცების ტვირთი წარმოდგენილია, როგორც მოდავე მხარეთა შორის რისკების განაწილება, რომელსაც პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. აღნიშნულზეა დამოკიდებული წარმოების შედეგი.

ყველა საქმეში ადვოკატის სადავოდ გამხდარი ქცევიდან გამომდინარე უნდა განისაზღვროს, თუ რომელ ფაქტებს აქვს არსებითი მნიშვნელობა ადვოკატის შესამოწმებელი ქცევის შესაბამისი ნორმიდან გამომდინარე. შესაბამისად, მტკიცების ტვირთი დამოკიდებულია არა მხარის როლზე წარმოებაში, არამედ მისი პრეტენზიის შინაარსზე.

მტკიცების ტვირთს არ აწესრიგებს ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულება და ზოგადი ჩანაწერია, რომ მხარეებს თანაბარი უფლებები აქვთ, წარადგინონ მტკიცებულებები, დააყენონ შუამდგომლობები

¹⁴³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 გადაწყვეტილება, საქმე №დს/შ-5-14, <<https://gba.ge/pdf/5c4c08f47e6ff.pdf/5c4c08f47e6ff.pdf>>, [16.06.2021].

და ა.შ. მტკიცების ტვირთი მხარეებს თანაბრად ეკისრებათ, თუმცა თუ რომელმა მხარემ რომელი ფაქტები უნდა დაამტკიცოს, ეს უკვე დამოკიდებულია იმ პროფესიული ქცევის სტანდარტზე, რომლის ფარგლებშიც მოწმდება ადვოკატის ქცევა.¹⁴⁴

მტკიცების ტვირთის განაწილება დისციპლინური წარმოების მონაწილე იმ სუბიექტებზე ხდება, რომელთაც აქვთ იურიდიული ინტერესი პროცესის შედეგის, გადაწყვეტილების მიმართ. მტკიცების ტვირთის განაწილებისას ერთი მხარე, რომელიც ფაქტებს ამტკიცებს, თავისუფლდება იმ ფაქტების დამტკიცებისგან, რომელიც მოპასუხემ უნდა დაამტკიცოს ან პირიქით.

მტკიცების პროცესში, რასაკვირველია, გადამწყვეტ მნიშვნელობას მტკიცებულებები იძენს და ზოგადად, მტკიცების ცნება განუყოფლად და დაკავშირებული მტკიცებულებებთან, რადგან მხოლოდ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით და მათ საფუძველზე შეიძლება დადგინდეს საქმისთვის არსებითი და საჭირო ცნობების შესახებ. ხოლო იმას, თუ რომელი მტკიცებულებებით გაამყარონ საკუთარი მტკიცების ტვირთი, მხარეები თავად განსაზღვრავენ.

კომისიის ამოცანა წარმოდგენილი ფაქტების სისწორის დადგენისას, სუბიექტური შეფასების ფარგლებს სცდება, უფრო მეტიც, კომისიის რწმენას უნდა ჰქონდეს ობიექტური საფუძველი, რომლითაც გადაწყვეტილების მიღებისას იხელმძღვანელებს.

6.1 ეთიკის კომისიის პრაქტიკა მტკიცების ტვირთის გადანაწილებაზე

ა) კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა ადვოკატის მიერ კლიენტის ინფორმირება, რომ იგი სასამართლოს მიერ სისხლის სამართლის განხილვისას გარკვეული პერიოდით მიემგზავრებოდა საზღვარგარეთ.¹⁴⁵ კლიენტმა სასამართლო პროცესზე აღმოაჩინა, რომ ადვოკატი ვერ დაიცავდა, რადგან დაყენებული ჰქონდა სხდომის გაურკვეველი

¹⁴⁴ ადვოკატა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 16.

¹⁴⁵ საქართველოს ადვოკატა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №026/17, 8, <<https://gba.ge/pdf/5f47ae2fa9e2b.pdf>/026.17-%2022.05.2018%20gaftxileba.pdf>, [16.06.2021].

ვადით გადადების შუამდგომლობა, ხოლო შემდეგ ადვოკატის ოჯახის წევრებისგან შეიტყო, რომ მან საქართველო დატოვა. საჩივრის ავტორსა და ადვოკატს განსხვავებული ახსნა-განმარტება ჰქონდა წარმოდგენილი ერთი და იმავე ფაქტთან დაკავშირებით და შესაბამისად, კომისიამ იმსჯელა მტკიცების ტვირთის გადანაწილების საკითხზე. კომისიის განმარტებით, ზოგადად, მომჩივანს აწევს მტკიცების ტვირთი ამა თუ იმ ფაქტობრივი გარემოების შესახებ. ისეთი გარემოების დამტკიცებისას, რომელიც მოითხოვს ადვოკატის აქტიურ ქმედებას, ეთიკის კომისია განმარტავს, რომ მტკიცების ტვირთი უნდა გადავიდეს მოპასუხე მხარეზე, რადგან საჩივრის ავტორი ვერ დაასაბუთებს ინფორმაციის მიუწოდებლობის ფაქტს. გამომდინარე იქიდან, რომ ინფორმაციის მიწოდება წარმოადგენს ადვოკატის აქტიურ ქმედებას, მოცემულ გარემოებასთან დაკავშირებით, ეთიკის კომისიამ მიიჩნია, რომ მტკიცების ტვირთი ეკისრებოდა ადვოკატს.¹⁴⁶

ადვოკატმა შუამდგომლობით მიმართა კომისიას კლიენტთან კომუნიკაციის შესახებ ინფორმაციის ქონის გამო მოწმის გამოკითხვის თაობაზე, თუმცა შემდეგ არ წარმოადგინა მოწმე და არც თავად გამოცხადდა კომისიის სხდომაზე. ადვოკატს პოზიციის დასადასტურებლად გონივრული დრო მიეცა, რომელიც არ გამოიყენა და კომისიასთან არ ითანამშრომლა.¹⁴⁷

სხვა დისციპლინურ საქმეში კლიენტის ინფორმირების ვალდებულებაზე კომისიამ ასევე განმარტა, რომ იმ ფაქტის მტკიცების ტვირთი, მიაწოდა თუ არა კლიენტს ინფორმაცია სხდომის თარიღის შესახებ, ასევე რა ინტენსივობით ჰქონდათ კონტაქტი მათ, აკისრია ადვოკატს.¹⁴⁸

ადვოკატი კლიენტს არ აწვდიდა ინფორმაციას საქმის მიმდინარეობის შესახებ. მათ შორის, ადვოკატმა კლიენტს არ მიაწოდა ინფორმაცია ჩანიშნული სასამართლო სხდომის შესახებ. ადვოკატი კლიენტს თავად არასოდეს ურეკავდა და კლიენტის ზარებს პასუხობდა ისე, რომ კლიენ-

¹⁴⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No026/17, 8, <<https://gba.ge/pdf/5f47ae2fa9e2b.pdf/026.17-%2022.05.2018%20gaftxileba.pdf>>, [16.06.2021].

¹⁴⁷ იქვე.

¹⁴⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №101/17, 6.4, <<https://gba.ge/pdf/5f47af344e9fa.pdf/101-17%20%20%20%20%2025.07.18%20%20%20%20gaftxileba.pdf>>, [16.06.2021].

ტი ინფორმაციას სრულყოფილად ვერ იღებდა. ადვოკატსა და კლიენტს განსხვავებული მოსაზრებები ჰქონდათ სადავო საკითხზე. ა) საჩივრის ავტორის განმარტებით, მან ინფორმაცია სხდომის თარიღის შესახებ შეიტყო შემთხვევით, სხდომის წინა დღეს, მოსამართლის თანაშემწისაგან. მისთვის ინფორმაცია სხდომის თაობაზე ადვოკატს არ მიუწოდებია; ბ) ადვოკატის განმარტებით, კლიენტი იყო მუდმივად ინფორმირებული. მან როგორც კი შეიტყო სხდომის თარიღის თაობაზე, ინფორმაცია მიაწოდა კლიენტს.

კომისიამ მტკიცების ტვირთი კლიენტის ინფორმირებაზე გადაიტანა ადვოკატზე და განმარტა, რომ საქმეში ადვოკატს კომისიისათვის არ წარმოუდგენია სარწმუნო მტკიცებულება იმის თაობაზე, რომ იგი აწვდიდა კლიენტს ინფორმაციას საქმის მიმდინარეობის თაობაზე. მათ შორის, ადვოკატმა ვერ დაამტკიცა სარწმუნო მტკიცებულებით, რომ მან კლიენტს მიაწოდა ინფორმაცია სხდომის თარიღის შესახებ. შესაბამისად, ეთიკის კომისიამ დაადგინა, რომ ადვოკატს სხდომის თარიღის თაობაზე ინფორმაცია კლიენტისათვის არ მიუწოდებია.

ბ) ინფორმაციის კონფიდენციალურად შენახვის ვალდებულება

სასჯელალსრულების დაწესებულებაში ამბოხებისას მსჯავრდებულთან შეხვედრის შემდეგ ადვოკატმა მისცა სატელეფიო ინტერვიუ, სადაც ისაუბრა დაცვის ქვეშ მყოფის ვინაობის მითითებით მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ.¹⁴⁹ კლიენტმა დაიწყო დავა და მიუთითა, რომ ადვოკატს ჰქონდა მისი თანხმობა მოშიშმილე პატიმრების ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ სატელეფიო ინტერვიუს მიცემისას გაქდერებულიყო მისი სახელი და გვარი, ხოლო ადვოკატს არ უნდა ესაუბრა კონკრეტულად მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობაზეც.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი პირდაპირ მიუთითებს, რომ კონფიდენციალურობის ვალდებულება დროში არ არის შეზღუდული. ამასთან, ადვოკატი ამ პრინციპით შეზღუდულია, როგორც საქმიანობის განხორციელებისას და კონკრეტული კლიენტის დაცვისას, ასევე საქმის დასრულების შემდეგაც.

პროფესიული მიდგომა კლიენტის ინტერესების დასაცავად მის ინფორ-

¹⁴⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 04.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №115/13, 6.

მირებას, კონკრეტული ინფორმაციის (მ.შ. მტკიცებულების) გამოყენებისთვის კლიენტისგან თანხმობას მოითხოვს. პროფესიული მიდგომა ავალდებულებს ადვოკატს კლიენტის იურიდიულ დახმარებას გადაწყვეტილების მიღებაში, კლიენტისათვის სასურველი ინტერესის დასაცავად და შედეგის მისაღწევად კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით განხორციელებულ საქმიანობას. ადვოკატის პოზიციით, მან კლიენტს სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში შეხვედრისას შეუთანხმა გასამჯდავენებელი ინფორმაციის შინაარსი.

კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების აუცილებელ პირობად კანონი კლიენტის თანხმობას ადგენს, ადვოკატს ეკისრება იმ ფაქტის მტკიცების ტვირთი, რომ მან კლიენტის მიერ განდობილი ინფორმაცია კლიენტის თანხმობით გამჟღავნა. იქიდან გამომდინარე, რომ საქმეში წარმოდგენილი იყო ორი განსხვავებული პოზიცია, და ამ შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ადვოკატს ეკისრებოდა, ეთიკის კომისიას მტკიცებულებათა უქონლობის გამო არ შეექმნა დასაბუთებული ვარაუდი ადვოკატის მიერ კონფიდენციალური ინფორმაციის კლიენტის თანხმობის არსებობისას გამჟღავნების ეთიკური ვალდებულების დაცვის თაობაზე.

გ) კეთილსინდისიერად და კვალიფიციურად მომსახურების ვალდებულება

სამოქალაქო სამართლის საქმეებზე კვალიფიკაციის არქონისას არსებობს საფრთხე, რომ კლიენტი არ იქნება სათანადოდ წარმოდგენილი, რაც კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად წარმომადგენლობის პროფესიული ვალდებულების დარღვევას წარმოადგენს. ამასთან, საქმის სააპელაციო წესით გასაჩივრების შემთხვევაში, ადვოკატი ვერ შეძლებს, წარმოადგინოს კლიენტის ინტერესები სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში, ვინაიდან არ აქვს მინიჭებული ლიცენზია შესაბამისი მიმართულებით, რაც წარმოშობს სხვა ადვოკატის მოძიებისათვის და მის მიერ საქმის მომზადებისათვის დამატებითი დროისა და რესურსების ხარჯვის აუცილებლობას. აღნიშნული რისკის შესახებ კლიენტი წინასწარ, იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების დადებამდე უნდა იყოს ინფორმირებული. იმისათვის, რომ კვალიფიციური მომსახურების რისკი ადვოკატიდან გადავიდეს კლიენტზე, აუცილებელია, ადვოკატს გააჩნდეს კლიენტის ინფორმირებული თანხმობა მსგავს წარმომადგენლობაზე. ხოლო ამ ინფორმაციის მიწოდებისა და კლიენტისგან ინფორმირებული თანხმობის არსებობის ფაქტის შესახებ მტკიცების

ტვირთი აკისრია ადვოკატს. ადვოკატმა სარწმუნო მტკიცებულებით უნდა ადასტუროს, რომ თავისი კვალიფიკაციის შესახებ ინფორმაცია მიაწოდა კლიენტს და მიიღო მისგან ინფორმირებული თანხმობა.¹⁵⁰

დისციპლინურ საქმეში ადვოკატმა კლიენტს ინფორმაცია სპეციალიზაციის მეშვეობით სოციალური ქსელით მიაწოდა. საჩივრის ავტორის მიერ წარმოდგენილი სოციალურ ქსელში ადვოკატთან მიმოწერის ამონაწერით დადგინდა, რომ კლიენტის შეკითხვაზე, რამდენად იყო ადვოკატი სამოქალაქო საქმეზე „დამცველი“, ადვოკატი პასუხობს, რომ საერთო სპეციალიზაცია აქვს და ამლევს მხარეს საკონტაქტო ინფორმაციას. მოგვიანებით ადვოკატმა კლიენტთან სოციალური ქსელით კომუნიკაცია უარყო. საქმის განხილვისას ადვოკატს არ წარმოდგენია არანაირი მტკიცებულება, რომელიც სარწმუნო იქნებოდა კომისიისათვის, რომ ადვოკატმა ნამდვილად მიაწოდა კლიენტს ინფორმაცია თავისი კვალიფიკაციის შესახებ და მიიღო მისგან ინფორმირებული თანხმობა. უფრო მეტიც, ადვოკატმა უარყო კომუნიკაცია კლიენტთან სოციალური ქსელის მეშვეობით, რაც საპროცესო კოლეგიის სხდომაზეც დაადასტურა, მაშინ, როდესაც, საჩივრის ავტორის – კლიენტის მიერ წარმოდგენილი სოციალურ ქსელში ადვოკატთან მიმოწერის ამონაწერით საწინააღმდეგო დადგინდა. ადვოკატს საჩივრის ავტორის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულება – სოციალურ ქსელში მასსა და საჩივრის ავტორს შორის განხორციელებული კომუნიკაციის ამონაწერი - სადავოდ არ გაუხდია.

დ) მომსახურების საზღაურის განაკვეთისა და გამოთვლის წესის კლიენტთან შეთანხმების ვალდებულება

დისციპლინურ საქმეში სადავო გარემოებას წარმოადგენდა ადვოკატის მიერ კლიენტისთვის საადვოკატო მომსახურების გაწევამდე არსებობდა თუ არა მხარეებს შორის შეთანხმება მომსახურების საზღაურზე – მოგებული თანხის 50%-ის ოდენობით ადვოკატისთვის გადახდის შესახებ. კომისიამ აღნიშნული დაადგინა მხარეთა შორის გადანაწილებული მტკიცების ტვირთისა და მტკიცების სტანდარტის გათვალისწინებით.¹⁵¹

საჩივრის ავტორის პოზიციით მას, როგორც 2008 წლის ომის შედეგად

¹⁵⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №035/18, 5.

¹⁵¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.11.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №047/14, 5.

დევნილს, სახელმწიფოსგან ეკუთვნოდა კომპენსაცია 10 000 (ათი ათასი) აშშ დოლარის ოდენობით. მისი თქმით, სურდა, რომ ადვოკატი დახმარებოდა კომპენსაციის მიღების პროცესის დაჩქარებაში. სანაცვლოდ, ის და ადვოკატი ზეპირად შეთანხმდნენ, რომ ადვოკატს გადაუხდიდა მიღებული კომპენსაციის ანუ 10 000 (ათი ათასი) აშშ დოლარის 10 %-ს. საჩივრის ავტორის განცხადებით, ადვოკატსა და კლიენტს შორის იურიდიული მომსახურების შესახებ წერილობითი ხელშეკრულება არ დადებულა, საჩივრის ავტორი უარყოფს მოგებული თანხის 50%-ზე შეთანხმებას ადვოკატთან. ადვოკატის განმარტების მიხედვით, მასსა და საჩივრის ავტორს შორის დადებული ზეპირი ხელშეკრულების თანახმად, უნდა დახმარებოდა ლევან ძამამიას კომპენსაციის მიღებაში, საქმის წარმატებით დასრულების შემდეგ კი ადვოკატს ჰონორარის სახით უნდა მიეღო კომპენსაციის 50%. ადვოკატის განმარტებით, მან კვალიფიციურად განახორციელა თავისი მოვალეობები და სწორედ მისმა მომსახურებამ განაპირობა საჩივრის ავტორის საქმეზე დადებითი შედეგი. საქმეზე გამოიკითხა მოწმე, რომელმაც განმარტა, რომ ადვოკატსა და საჩივრის ავტორს შორის არსებობდა მეგობრული ურთიერთობა, მათ შორის არ დადებულა ხელშეკრულება საადვოკატო მომსახურების შესახებ წერილობითი ფორმით და მხარეები არასდროს შეთანხმებულან ჰონორარის კონკრეტულ ოდენობაზე.

ეთიკის კომისიამ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8.8 მუხლის შინაარსიდან გამომდინარე, მტკიცების ტვირთი ადვოკატს დააკისრა. ვინაიდან მომჩივნის პრეტენზია ჰონორარის ოდენობაზე შეთანხმების საკითხს ეხება, ადვოკატს ეკისრება ჰონორარის ოდენობისა და გადახდის წესზე შეთანხმების არსებობის მტკიცების ტვირთი. ადვოკატს აკისრია მტკიცების ტვირთი, რომ უტყუარად დაადასტუროს ადვოკატ-კლიენტს შორის მომსახურების საზღაურის ოდენობის, მისი გამოთვლის წესისა და გადახდის ვადების თაობაზე შეთანხმების წინასწარ, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყებისას არსებობა.

საქმეში წარმოდგენილი წერილობითი მტკიცებულებები არ შეიცავდა მონაცემებს მხარეთა შორის ადვოკატის მომსახურების საფასურზე წინასწარი შეთანხმების შესახებ. ამგვარი შეთანხმების არსებობა გამორიცხა მოწმემ. მისი განცხადებით, შეთანხმება ადვოკატის მომსახურების საფასურზე საჩივრის ავტორსა და ადვოკატს შორის არათუ ადვოკატის მიერ საქმის დაწყების წინ, არამედ მიმდინარეობის დროსაც კი არ შემდგარა.

უფრო მეტიც, მოწმემ გამორიცხა ადვოკატის მიერ მოთხოვნილ თანხაზე საჩივრის ავტორის თანხმობის შესაძლებლობა. ამის მტკიცების საშუალებას, მიწმისავე განცხადებით, მას აძლევს ის გარემოება, რომ იგი მეგობრობდა რა ორივე მხარესთან, საკმაოდ ხშირი ურთიერთობა ჰქონდა მათთან, როგორც ერთად, ასევე ცალ-ცალკე, და ასევე შესანიშნავად იცოდა საჩივრის ავტორის ფინანსურ-ეკონომიური მდგომარეობა, რაც გამორიცხავდა საჩივრის ავტორისგან ადვოკატის მიერ საქმის დასრულების შემდგომ მოთხოვნილ თანხაზე წინასწარი თანხმობის მიცემას, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ადვოკატი ასეთ მოთხოვნას წინასწარ დააყენებდა. მოწმემ კატეგორიულად უარყო საჩივრის ავტორსა და ადვოკატს შორის ადვოკატის მომსახურების საფასურზე წინასწარი შემთანხმების არსებობა. რაც შეეხება ადვოკატის განმარტებას, იგი ახსნა-განმარტების გარდა, სხვა მტკიცებულებით ვერ ადასტურებდა საჩივრის ავტორთან მოგებული თანხის 50%-ის საზღაურის სახით კლიენტთან წინასწარი შეთანხმების ფაქტს.

მხარეთა შორის სასამართლოში დავაც წარიმართა ადვოკატის მოთხოვნის საფუძველზე კლიენტისთვის ჰონორარის სახით თანხის დაკისრების თაობაზე, მაგრამ სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ადვოკატს უარი ეთქვა ჰონორარის ანაზღაურებასთან დაკავშირებული სარჩელის დაკმაყოფილებაზე, ასევე უარი ეთქვა მას საჩივრის დაკმაყოფილებაზე თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ხოლო საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ საჩივარი დაუშვებლად ცნო. სასამართლომ არ გაიზიარა ადვოკატის პოზიცია კლიენტთან საადვოკატო მომსახურების ანაზღაურების ოდენობის სახით 50 %-ის შეთანხმების თაობაზე. განჩინების თანახმად, ადვოკატის მიერ მითითებული და სასამართლოს მიერ უდავოდ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების ანალიზი არ იძლეოდა იმ დასკვნის გაკეთების საფუძველს, რომ რწმუნებულებით გათვალისწინებული საადვოკატო მომსახურების ღირებულება, განსაზღვრული იყო 5000 აშშ დოლარის ოდენობით და რომ მხარეები შეთანხმებულნი იყვნენ იმის შესახებ, რომ საქმის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში მარწმუნებელი ჰონორარის სახით რწმუნებულს გადაუხდიდა 5000 აშშ დოლარს. ადვოკატმა ეთიკის კომისიაში წარმოადგინა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინება იმის დასტურად, რომ მისი პროფესიული ქცევა კანონმდებლობის ფარგლებში ჯდებოდა, თუმცა ვინაიდან მოცემული განჩინებით დგინდება, რომ ადვოკატს საჩივრის ავტორთან 50%-ის ოდენობით ჰონორარის თაო-

ბაზე წინასწარი შეთანხმება არ ჰქონია, ხოლო მოცემული ფაქტის დასადასტურებლად სხვა მტკიცებულება ადვოკატის მხრიდან წარმოდგენილი არ ყოფილა, ეთიკის კომისიამ მომჩივნის პოზიციისა და მოწმის განმარტებაზე, ადვოკატის განმარტებაზე, სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ ადვოკატი და კლიენტი არ შეთანხმებულან მომსახურების საზღაურზე მოგებული თანხის 50%-ის ოდენობით, მისი გამოთვლისა და გადახდის წესის თაობაზე.

ე) გამოუმუშავებელი მომსახურების საზღაურის კლიენტისთვის დაბრუნების ვალდებულება

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.15 მუხლით დადგენილი ვალდებულების შესრულების შესაფასებლად უნდა დადგინდეს, განისაზღვროს, რა მოცულობის სამუშაოს გაწევაზე იყვნენ შეთანხმებული მხარეები, საადვოკატო მომსახურების შეწყვეტისას რა მოცულობის სამუშაოს გაწევა მოხდა და ანაზღაურების გადახდის რა წესზე იყვნენ შეთანხმებული მხარეები, ასევე დადგინდეს, ვის აქვს ზემოაღნიშნულის მტკიცების ტვირთი.

დისციპლინურ საქმეში, სადაც სადავო გახდა გამოუმუშავებელი ჰონორარის კლიენტისთვის დაბრუნების სტანდარტის დაცულობა დაბრუნებული თანხის პროპორციულობის გამო, ვკითხულობთ, რომ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.15 მუხლის სტანდარტის დადგენა შედარებით მარტივია, როდესაც ადვოკატს კლიენტთან შეთანხმებული აქვს საათობრივი ანაზღაურება და ხდება კლიენტის მომსახურებაზე დახარჯული დროის აღრიცხვა. ამ შემთხვევაში, დახარჯული დროის ეკვივალენტი ჰონორარის გამოკლება მოხდება კლიენტის მიერ გადახდილი ავანსიდან. შესაძლებელია, არსებობდეს კლიენტის პრეტენზიები გაწეული დროის აღრიცხვის სიზუსტესთან დაკავშირებით, მაგრამ ნაკლებია ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.15 მუხლის საფუძველზე თანხის დაბრუნების საფუძვლიანი პრეტენზიის წარდგენის შესაძლებლობა.¹⁵²

მნიშვნელოვნად რთულდება გაწეული მომსახურების და ანაზღაურების ეკვივალენტურობის დადგენა, როდესაც ადვოკატს შეთანხმებული აქვს

¹⁵² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.02.2018 წლის

გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №057/17, 6

<<https://gba.ge/pdf/5cb72938afcd9.pdf/057-17%20%20%20%2022.02.18%20%20%20%20ar%20agdavra.pdf>>, [16.06.2021].

ფიქსირებული ანაზღაურება და ხელშეკრულება წყდება სამუშაოს დასრულებამდე. ამ შემთხვევაში, ეთიკის კომისია იყენებს ტერმინებს „სავარაუდოს“ და „ეკვივალენტურს“, (იხილეთ ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება საქმეზე №037/14, ასევე გადაწყვეტილება №167/13, 11.09.2014, 5.9, გადაწყვეტილება №038/16, 16.09.2016, 6.5.). შესაბამისად, ეთიკის კომისიის შესაფასებელია, დაიცვა თუ არა ადვოკატმა სავარაუდო და ეკვივალენტური ანაზღაურების მიღების სტანდარტი.

მტკიცების ტვირთის სწორ განაწილებასთან დაკავშირებით დასადგენია, თუ ვინ უნდა ამტკიცოს, თუ რას წარმოადგენს გაწეული მომსახურების მოცულობის ეკვივალენტური ანაზღაურება. ეთიკის კომისიას აქვს ჩამოყალიბებული პრაქტიკა, რომლის თანხმად, მტკიცების ტვირთი კლიენტისგან მინდობილ სახსრების ხარჯვაზე ზუსტი ხარჯთაღრიცხვის წარდგენაზე აქვს ადვოკატს (იხ. გადაწყვეტილება №007/16, 25.10.2016, 6.15.). არ არსებობს არგუმენტი, რომელიც მტკიცების ტვირთის სხვანაირად განაწილებას საფუძველს მოგვცემდა კლიენტისთვის თანხის დაბრუნების მოცულობასთან დაკავშირებით.

შესაბამისად, ადვოკატის სამტკიცებელია კლიენტის მიერ გადახდილი თანხიდან უკვე გაწეული მომსახურებისთვის ანაზღაურების ოდენობის შესაბამისობა და სავარაუდოება. სიცხადისათვის და განსხვავებული შეფასების რისკის თავიდან აცილებისთვის, ფიქსირებულ ანაზღაურებაზე შეთანხმებისას, ადვოკატს შეუძლია განსაზღვროს ანაზღაურების წილი თითოეული განსაზღვრადი ეტაპისთვის. ამასთან, რაც უფრო მცირე ეტაპები იქნება, მით უფრო ნაკლები იქნება დავის საფუძველი და სავარაუდოობის სხვაგვარი შეფასების რისკი. თუმცა ზეპირი და, შესაბამისად, ზოგადი ხელშეკრულების შემთხვევაში აღნიშნულის მტკიცება განსაკუთრებით რთულია.

ვ) დოკუმენტაციის დაბრუნების ვალდებულება

დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა კლიენტთან სააღსრულებო ფურცლის მოთხოვნის შესახებ სასამართლოში განცხადების წარდგენის შეთანხმება და ადვოკატის მიერ ჩაბარებული სააღსრულებო ფურცლის კლიენტისთვის გადაცემა.¹⁵³ ადვოკატი უთითებდა, რომ კლიენტთან თავიდანვე შეთანხმდა, ვინ დაწერდა სააღსრულებო ფურცლის გაცემის

¹⁵³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.03.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №065/14, 5.

მოთხოვნას სასამართლოში და ვინ ჩაიბარებდა, ასევე უთითებდა, რომ სააღსრულებო ფურცელი კლიენტისთვის გადაცემული ჰქონდა. კლიენტის განმარტებით, ადვოკატი ცრუობდა და მან სააღსრულებო ფურცლის გადაცემის სანაცვლოდ ახალი მოთხოვნა წამოუყენა კლიენტს. ეთიკის კომისიამ აღნიშნა, რომ მხარეთა ახსნა-განმარტებებიდან და საქმეში არსებული დოკუმენტებიდან გამომდინარე, ვერ დგინდებოდა, რომ ადვოკატმა კლიენტს შეუთანხმა სამოქალაქო საქმეზე გაცემული სააღსრულებო ფურცლის მოთხოვნის შესახებ სასამართლოში განცხადების წარდგენა და მიღებული სააღსრულებო ფურცელი გადასცა მას. საქმეში წარმოდგენილი იყო მხოლოდ მხარეთა ურთიერთსაწინააღმდეგო პოზიციები და ადვოკატს მტკიცებულება იმისა, რომ ეთიკის კოდექსით ნაკისრი ვალდებულება შესრულებული აქვს, არ წარმოუდგენია. ვერც საჩივრის ავტორმა წარმოადგინა მტკიცებულება იმისა, რომ ადვოკატმა დაარღვია მათი შეთანხმება სააღსრულებო ფურცლის ჩაბარების შესახებ, თუმცა კომისია ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ, ამ შემთხვევაში, მტკიცების ტვირთი არის ადვოკატზე. კომისიამ გამოითხოვა ინფორმაცია სასამართლოდან და დადგინდა სააღსრულებო ფურცლის ადვოკატის მიერ ჩაბარება. კომისიის განმარტებით, კლიენტის კანონიერი მითითებების შესრულებისა და კლიენტისათვის სასამართლოდან მიღებული დოკუმენტების დაბრუნების ეთიკური ვალდებულებიდან გამომდინარე, მტკიცების ტვირთი, რომ კოდექსის მოცემული მოთხოვნები შეასრულა, ეკისრება ადვოკატს. ადვოკატს ეკისრება იმ ფაქტის მტკიცების ტვირთი, რომ მან კლიენტს წინასწარ შეუთანხმა სააღსრულებო ფურცლის მის მიერ ჩაბარება და მისი აღების შემდეგ გადასცა კლიენტს. გამომდინარე იქიდან, რომ მტკიცების ტვირთი ეკისრება ადვოკატს, ხოლო ადვოკატმა ვერ წარმოადგინა სააღსრულებო ფურცლის კლიენტისთვის გადაცემის დამადასტურებელი მტკიცებულება, ეთიკის კომისია მიიჩნევს, რომ ადვოკატმა იმოქმედა დაუდევრად, ვერ გამოიჩინა ჯეროვანი წინდახედულება და დაარღვია ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-2 და მე-15 ნაწილები.

ზ) პროცესის მონაწილის პატივისცემის ვალდებულება

დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა კლიენტის კანონიერი და ეთიკური საშუალებებით დაცვა, ვინაიდან მოწინააღმდეგე მხარე დავობდა მის მიმართ ადვოკატის მხრიდან უპატივცემულობის გამოვლენაზე, კერძოდ, საფოსტო გზავნილით შეურაცხმყოფელი წერილის გაგზავნაზე.¹⁵⁴

¹⁵⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.05.2018 წლის

კომისიის შეფასებით, სადავო წერილის ადვოკატის მიერ გაგზავნის ფაქტის თაობაზე მტკიცების ტვირთი ეკისრება მომჩივანს. გარდა იმისა, რომ აღნიშნულს ეფუძნება მომჩივანის პრეტენზია და შეჯიბრებითობაში მოქმედებს ზოგადი პრინციპი, რომ ამტკიცებს, ვინც უთითებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ადვოკატს მოუწევდა ამტკიცებინა, რომ მას არ გაუგზავნია გზავნილი. ზოგადი უარყოფის დამტკიცება კი შეუძლებელია და ამიტომაც ვერ იქნება უარყოფის მტკიცების ტვირთი ადვოკატის მხარეს. საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით ვერ დადგინდა, რომ სადავო კონვერტი ადვოკატმა გაუგზავნა მოწინააღმდეგე მხარეს. ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში სადავო გახდა ადვოკატის ქცევა თბილისის საქალაქო სასამართლოში პროცესის მონაწილის ნათესავის მიმართ. ადვოკატმა, რომელიც კლიენტის თანდასწრებით ესაუბრებოდა პროცესუალურ მოწინააღმდეგეს, გაურკვეველი მიზეზის გამო სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა მოწინააღმდეგის ნათესავს. საჩივრის ავტორმა მოუწოდა ადვოკატს, რომ ასეთი საქციელი მას არ შეეფერებოდა, რაზეც ადვოკატმა უპასუხა – „წადი, შენი დედა... დაახვიე აქედან“.¹⁵⁵ ამ შემთხვევაში ეთიკის კომისიამ უნდა დაადგინოს, მიაყენა, თუ არა გინების ფორმით სიტყვიერი შეურაცხყოფა ადვოკატმა პროცესის მონაწილეს, სწორედ გადანაწილებული მტკიცების ტვირთის და დადგენილი მტკიცების სტანდარტის გათვალისწინებით.

მტკიცების ტვირთის განაწილებისას, ეთიკის კომისია ეყრდნობა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 28 ივნისის განჩინებას №2b/183-11, რომლის მიხედვით, „მტკიცების ტვირთს მატერიალური კანონი განსაზღვრავს, კერძოდ, ეს ის შემთხვევებია, როდესაც კანონით გათვალისწინებული შემადგენლობის არსებობის პრეზუმფცია მოქმედებს, ხოლო კანონით გათვალისწინებული შემადგენლობისგან განსხვავებული ფაქტობრივი გარემოებების მტკიცების ტვირთი იმას ეკისრება, ვინც საკანონმდებლო წესრიგიდან არსებულ გადახრას ამტკიცებს.“

სამოქალაქო ურთიერთობებში მოქმედებს კეთილსინდისიერების პრე-

გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №086/15, 10 <<https://gba.ge/pdf/5e296fa8229ae.pdf/086.15%20gamartleba%2001%2005%2018.pdf>>, [16.06.2021].

¹⁵⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №089/17, 6 <https://gba.ge/pdf/5c6289c50531d.pdf/089_17,%2002.07.18.%20disciplinruli%20psuxismgeblobis%20dawesebaze%20uari.pdf>, [16.06.2021].

ზუმფცია, იხ. სუსგ №: ას-899-1185-09, თარიღი: 26/03/2010, რაც წარმოადგენს დამკვიდრებულ პრაქტიკას, იხ. ას-1252-1181-2012, თარიღი 11/03/2013, №: ას-23-23-2016 თარიღი 09/03/2016 და სხვა. შესაბამისად, საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე ივარაუდება, რომ ადვოკატი კეთილსინდისიერად ასრულებს ხელშეკრულებით და პროფესიული წესებით დაკისრებულ მოვალეობებს, ეს განსაკუთრებით ნათელია იმ როლის გათვალისწინებით, რომელიც ადვოკატს და ადვოკატის პროფესიას აქვს მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში.

მოცემულ შემთხვევაში, ვინაიდან პროცესის მონაწილეს გააჩნდა პრეტენზია, რომ ადვოკატმა მის მიმართ დაარღვია ადვოკატთა ქცევის სტანდარტი, საჩივრის ავტორს ეკისრება ფაქტობრივი გარემოებების მტკიცების ტვირთი. ამ დროს საჩივრის ავტორმა უნდა დაამტკიცოს დისციპლინირების საქმის განხილვაში სარწმუნო და ურთიერთშეთანხმებული მტკიცებულებებით, რომ ადვოკატმა დაარღვია პროფესიული ეთიკის ნორმები. მას ამისთვის მიეცა სრული შესაძლებლობა, როგორც საპროცესო მოკვლევის, ასევე განხილვის ეტაპზე. საჩივრის ავტორი და მისი მოწმე არ გამოცხადნენ განხილვის კოლეგიის სხდომაზე და განხილვის კოლეგიას არ მიეცა საშუალება, არსებითად თავიდან გამოეკვლია მხარეთა პოზიციები. ამ პირობებში საჩივრის ავტორის მიერ საპროცესო მოკვლევის ეტაპზე მიცემულ განმარტებას ვერ ექნება მაღალი მტკიცებულებითი ძალა.

აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ ადვოკატი გამოცხადდა განხილვის სხდომაზე, პასუხი გასცა კოლეგიის წევრთა კითხვებს, უარყო ზემოაღნიშნული ფრაზის წარმოთქმა და ასევე წარმოადგინა მოწმე თავისი პოზიციის დასადასტურებლად. ზემოაღნიშნული მტკიცებულებების არსებობის პირობებში და მოთხოვნილი მტკიცების სტანდარტის გათვალისწინებით, კომისიამ ვერ დაადგინა ადვოკატის მიერ პროცესის მონაწილის მისამართით „წადი, შენი დედა.. დაახვიე აქედან“ ფრაზის თქმის ფაქტი.

თ) კოლეგიალობის ვალდებულება

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში ადვოკატმა სადავოდ გახადა კოლეგის ქცევა მის მიმართ.¹⁵⁶ ვინაიდან ადვოკატი მის მიერ მომჩივანთათვის შე-

¹⁵⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №016/18, 5.8, 5.10, <<https://gba.ge>

ურაცხოფის მიყენების ფაქტს სადავოდ ხდიდა, კოლეგიის შეფასებით, მოპასუხე ადვოკატის მიერ საჩივრის ავტორთათვის შეურაცხოფის მიყენების ფაქტის მტკიცების ტვირთი ეკისრებოდა საჩივრის ავტორებს.

კომისია დაეყრდნო თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 28 ივნისის განჩინებას №2b/183-11, რომლის მიხედვით, „მტკიცების ტვირთს მატერიალური კანონი განსაზღვრავს, კერძოდ, ეს ის შემთხვევებია, როდესაც კანონით გათვალისწინებული შემადგენლობის არსებობის პრეზუმფცია მოქმედებს, ხოლო კანონით გათვალისწინებული შემადგენლობისგან განსხვავებული ფაქტობრივი გარემოებების მტკიცების ტვირთი იმას ეკისრება, ვინც საკანონმდებლო წესრიგიდან არსებულ გადახრას ამტკიცებს.“

კომისიამ იმსჯელა საქმეში არსებულ სადავო გარემოებებზე და აღნიშნა, რომ „ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ“ დებულების მე-16 მუხლის მიხედვით, „დისციპლინური წარმოების მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებით, გაეცნონ საქმის მასალებს და გადაიღონ მათი ასლები, განაცხადონ აცილებები, წარადგინონ მტკიცებულებები, ეთიკის კომისიას მიმართონ შუამდგომლობებით, მისცენ ახსნა-განმარტებები და წარადგინონ საკუთარი მოსაზრებები დისციპლინური წარმოების დროს წამოჭრილ ყველა საკითხზე“, ხოლო ამავე დებულების მე-17 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, „მტკიცებულებებს დისციპლინურ კოლეგიას წარუდგენენ მხარეები“. კომისია გადაწყვეტილების მიღებისას ხელმძღვანელობს მხარეთა პოზიციებიდან და მათ მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებებიდან გამომდინარე.

ამ შემთხვევაში, ერთმანეთს დაუპირისპირდა ორი მტკიცებულება, ადვოკატის და განმცხადებლის განმარტება. ზოგადი კეთილსინდისიერების პრინციპიდან გამომდინარე, სხვა თანაბარ გარემოებებში ეს შეიძლება ვარაუდის საფუძველს ქმნიდეს, რომ დარღვევა მოხდა, მაგრამ ორი თანაბარი წონის მტკიცებულება არ არის საკმარისი დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტისთვის. ამისთვის უნდა წარმოდგენილი იყოს დამატებითი მტკიცებულება. სწორედ ამიტომ კომისიამ მისცა შესაძლებლობა განმცხადებლებს, წარმოედგინათ მოწმეები, და

გამოეთხოვით აუდიოჩანაწერი. არსებული დისციპლინური წარმოება, განსხვავებით მსოფლიოში არსებული გამოცდილებისგან, განმცხადებლის აქტიურ როლს ითვალისწინებს, საპროცესო კოლეგიას მხოლოდ დამხმარე როლი აქვს მტკიცებულებების მოპოვებაში. ამ შემთხვევაში, კოლეგიამ სრულად მისცა განმცხადებლებს შესაძლებლობა, მოეპოვებინათ მათ მიერ მითითებული ფაქტების დამადასტურებელი მტკიცებულებები. რადგან დისციპლინური წარმოება ადმინისტრაციული წარმოების სტანდარტით ხორციელდება, განხილვის ეტაპზე შეჯიბრებითი პროცესის პირობებში არ არის საკმარისი მხოლოდ ერთი მტკიცებულების მეორეზე მცირე გადაწონვა. საჭიროა, რომ იყოს ცხადი და დამაჯერებელი მტკიცებულება ან მათი ერთობლიობა, რომელიც სადავო ფაქტს დაადგენდა იმ პირობებში, როდესაც გამომრიცხველი დამაჯერებელი მტკიცებულება არ იქნა წარმოდგენილი.

კომისიამ შეაფასა სასამართლოს მიერ წარმოდგენილი სხდომის დარბაზში არსებული მდგომარეობის ამსახველი ვიდეოჩანაწერი, რომლითაც კომისიას ვერ შეექმნა დასაბუთებული ვარაუდი, რომ ადვოკატმა წარმოთქვა სადავო სიტყვები.

დისციპლინურ საქმეში, სადაც სტაჟიორი დავობდა ადვოკატის მხრიდან ქცევის წესების დარღვევაზე, კერძოდ, მის შეურაცხყოფაზე, კომისიამ ასევე იხელმძღვანელა დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტით.¹⁵⁷ ადვოკატის სტაჟიორის განცხადებით, ადვოკატმა მას არაერთგზის მიაყენა სიტყვიერი შეურაცხყოფა. კომისიის შეფასებით, საჩივრის ავტორს ეკისრება ფაქტობრივი გარემოებების მტკიცების ტვირთი, მან უნდა შეუქმნას კომისიას დასაბუთებული ვარაუდი, რომ აღნიშნული სადავო ქმედება ჩაიდინა ადვოკატმა. ეთიკის კომისიაში მხარეს მტკიცებულებების წარდგენის საშუალება აქვს საჩივრის წარდგენისას და საპროცესო კოლეგიაში საქმის წარმოების დროს, სანამ საპროცესო კოლეგია მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმესთან დაკავშირებით. აღნიშნულ შემთხვევაში, საჩივრის ავტორმა ვერ შეძლო ადვოკატის მიერ მისთვის სიტყვიერი შეურაცხყოფის ფაქტის დასადასტურებელი მტკიცებულებების წარმოდგენა, ვინაიდან ამ ფაქტის შემსწრე მოწმემ, რომელიც ადვოკატის ბიუროშია დასაქმებული, უარი განუცხადა ჩვენების მიცემაზე, შესაბამისად, მხოლოდ საჩივრის ავტორის განცხადების საფუძველზე, მაშინ როდესაც

¹⁵⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.02.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №083/17, 4.

ადვოკატი საწინააღმდეგო ფაქტს ადასტურებს, ეთიკის კომისიას არ შეეძენა დასაბუთებული ვარაუდი ადვოკატის მიერ სტაჟიორის სიტყვიერი შეურაცხყოფის თაობაზე.

7. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებების გასაჩივრების თავისებურებები

ეთიკის კომისიის მიერ ადვოკატისთვის დისციპლინური სახდელის დადების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას, ადვოკატი სარგებლობს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლებით საქართველოს უზენაესი სამართლოს სადისციპლინო პალატაში:¹⁵⁸

- გასაჩივრების უფლება აქვს მხოლოდ დისციპლინური წარმოების მოპასუხე მხარეს – ადვოკატს;
- საჩივრდება მხოლოდ დისციპლინური სახდელი. დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება არ წარმოადგენს დისციპლინურ სახდელს, ადვოკატს მისი გასაჩივრების უფლება არ აქვს;
- ადვოკატს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება აქვს მისთვის გადაწყვეტილების ჩაბარებიდან ერთი თვის ვადაში;
- ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების გასაჩივრებისას საქართველოს უზენაეს სამართლოში სახელმწიფო ბაჟი არ გადაიხდება.

ადვოკატს საჩივარი ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებაზე შეაქვს ეთიკის კომისიაში. კომისია ინფორმაციას აწვდის საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციას, ვინაიდან სადისციპლინო პალატის მიერ საქმის განხილვის პროცესში მხარეებს წარმოადგენენ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია და ადვოკატი. ეთიკის კომისიის მიერ გადაწყვეტილების გასაჩივრებისას ინფორმაცია ასევე მიეწოდება საჩივრის ავტორს. დისციპლინური საქმის ასლი მზადდება და ეგზავნება სადისციპლინო პალატას განხილვისთვის.¹⁵⁹

საქართველოს უზენაესი სამართლოს სადისციპლინო კოლეგია საქმეს განიხილავს ზეპირი მოსმენის წესით, მიუკერძოებლად და ობიექტურად, მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების სა-

¹⁵⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 35¹.1. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონში 2018 წელს განხორციელებული ცვლილებით, გაიწერა ადვოკატის მიერ ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებით დაკისრებული დისციპლინური სახდელის გასაჩივრების წესი და საჩივრის განხილვის პროცედურები.

¹⁵⁹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 35¹.1.

ფუძველზე. დისციპლინური საქმის წარმოების პროცესი კონფიდენციალურია, ხოლო საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის სხდომა – დახურული. ორივე მხარის მოთხოვნის შემთხვევაში უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის სხდომა უნდა ჩატარდეს საჯაროდ.¹⁶⁰

საჩივრის განხილვისას სადისციპლინო პალატა ხელმძღვანელობს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონითა და საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით. საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების გასაჩივრებისათვის დადგენილი წესები გამოყენება ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების გასაჩივრებისას იმ ნაწილში, რაც ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონით არ არის გათვალისწინებული.¹⁶¹

საჩივრის წარმოებაში მიღების შემთხვევაში, სადისციპლინო პალატა ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებას ამოწმებს ადვოკატის საჩივრის ფარგლებში, როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი და დაკისრებული სახდელის სამართლიანობის თვალსაზრისით.¹⁶²

საქმის არსებითი განხილვა მოიცავს სხდომის გახსნის, მხარეთა ახსნა-განმარტების წარმოდგენის, მოსამართლეთა შეკითხვების, ურთიერთ-შეკითხვების, პაექრობის, რეპლიკის, გადაწყვეტილების გამოცხადების ეტაპებს.¹⁶³

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატა გადაწყვეტილებას იღებს ხმათა უმრავლესობით, სადისციპლინო პალატის წევრს არ აქვს უფლება, თავი შეიკავოს ხმის მიცემისაგან. სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება. თუმცა, მხარეთა თხოვნით ან საკუთარი ინიციატივით, პალატას შეუძლია, გაასწოროს გადაწყვეტილებაში დაშვებული უსწორობანი ან ამკარა არითმეტიკული შეცდომები, თუ მიზანშეწონილად მიაჩნია შესწორებათა შეტანა. გადაწყვეტილებაში შესწორების შეტანის შესახებ გან-

¹⁶⁰ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 35¹.4.

¹⁶¹ იქვე, მუხლი 35¹.2.

¹⁶² საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონი, მუხლი 75⁵⁹.1.

¹⁶³ იქვე, მუხლი 75⁶¹.

ჩინება არ საჩივრდება.¹⁶⁴

სადისციპლინო პალატა იღებს შემდეგი სახის გადაწყვეტილებებს: ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებას ტოვებს უცვლელად; აუქმებს ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებას და საქმეს უკან აბრუნებს განსახილველად; აუქმებს ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებას და იღებს ახალ გადაწყვეტილებას; ცვლის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებას.¹⁶⁵

8. ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების აღსრულება

ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებები ძალაში შედის გასაჩივრების ვადის გასვლისთანავე ან ადვოკატის მიერ მისი გასაჩივრების შემთხვევაში, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლისთანავე.¹⁶⁶

ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებას ადვოკატისათვის საადვოკატო საქმიანობის უფლების შეჩერების ან შეწყვეტის თაობაზე აღასრულებს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭო, მას შემდეგ, რაც ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება შევა კანონიერ ძალაში. აღნიშნული მოქმედების განხორციელება აღმასრულებელი საბჭოს ფუნქციაა.¹⁶⁷

ეთიკის კომისიის ყველა შემაჯამებელი გადაწყვეტილება თავსდება საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ოფიციალურ ვებგვერდზე – www.gba.ge, პერსონალური მონაცემების დამუშავების შემდეგი წესის შესაბამისად: დისციპლინური წარმოების შეწყვეტის, დისციპლინური დევნის აღმზრახე უარის თქმის, გამართლების, ადვოკატისათვის კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვის შესახებ გადაწყვეტილებები საჯაროდ თავსდება ადვოკატის პერსონალური მონაცემების დაფარვით-დამტრიხული სახით.

¹⁶⁴ საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონი, მუხლი 75⁶².

¹⁶⁵ იქვე, მუხლი 75⁶³. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილებები ხელმისაწვდომია, როგორც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ვებგვერდზე <www.supremecourt.ge>, ასევე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ვებგვერდზე <www.gba.ge>.

¹⁶⁶ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 25.1.

¹⁶⁷ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 26.7 (მ).

ადვოკატისათვის დისციპლინური სახდელის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილებები გამოქვეყნდება ასოციაციის ვებგვერდზე, ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან, ადვოკატის პერსონალური მონაცემების აღნიშვნით (ადვოკატის სახელი, გვარი, სიითი ნომერი).¹⁶⁸

გაფრთხილების დაკისრების თაობაზე ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება, ადვოკატის პერსონალური მონაცემების მითითებით, ასოციაციის ვებგვერდზე განთავსებული იქნება გადაწყვეტილების ძალაში შესვლიდან 18 თვის განმავლობაში.

საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევის შესახებ ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება, ადვოკატის პერსონალური მონაცემების მითითებით, ასოციაციის ვებგვერდზე განთავსდება გადაწყვეტილების ძალაში შესვლისთანავე და გამოქვეყნებული იქნება წევრობის აღდგენიდან 2 წლის განმავლობაში. ასოციაციის წევრობის შეწყვეტის შესახებ ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება, ადვოკატის პერსონალური მონაცემების მითითებით, ასოციაციის ვებგვერდზე განთავსებული იქნება გადაწყვეტილების ძალაში შესვლიდან 5 წლის განმავლობაში.

მოცემული ვადების გასვლის შემდეგ ზემოთ დასახელებული გადაწყვეტილებები ვებგვერდზე განთავსდება ადვოკატის პერსონალური მონაცემების დაფარვით, დაშტრიხული სახით. კონკრეტული სახდელის დაკისრების შემთხვევაში, მოცემული ვადების გასვლამდე, ადვოკატის გარდაცვალების შემთხვევაში, ინფორმაციის მიღებისთანავე, ადვოკატის პერსონალური მონაცემები იშტრიხება.¹⁶⁹

ვებგვერდზე გამოქვეყნებულ ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებებში საჩივრის (მომართვის) ავტორის პერსონალური მონაცემები დაშტრიხვის გზით დაფარულია, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ არსებობს მხარის წერილობითი თანხმობა მისი პერსონალური მონაცემების ვებგვერდზე გასაჯაროების შესახებ.¹⁷⁰

ეთიკის კომისია ამავე წესით ამუშავებს და ასოციაციის ვებგვერდზე გა-

¹⁶⁸ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 2.1 (ა).

¹⁶⁹ იქვე, მუხლი 2.1 (ბ).

¹⁷⁰ იქვე, მუხლი 2.1 (გ).

ნათავსებს ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებებზე მიღებულ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილებებს.

9. დისციპლინური წარმოების ევროპული სტანდარტი

ევროგაერთიანების ადვოკატთა ასოციაციის წევრ ქვეყანათა უმრავლესობაში დისციპლინური წარმოება ორეტაპიანია საქართველოს მსგავსად, თუმცა დისციპლინური წარმოების პირველ და მეორე ეტაპზე კომისიის წევრთა შორის უფლებამოსილება გამიჯნულია. საქართველოში ეთიკის კომისიის წევრს, რომელიც საპროცესო წესით გამოიკვლევს საქმეს, ეკრძალება განხილვის ეტაპზე საქმეში მონაწილეობა, თუმცა ერთი და იგივე წევრი სხვადასხვა საქმეში წარმოების ეტაპების მიხედვით არის მომკვლევია, ისევე როგორც საქმის განმხილველი. საპროცესო კოლეგია 3 წევრის შემადგენლობით იხილავს საჩივარს შემოტანიდან ორი თვის ვადაში, მხარეებთან ნიშნავს გასაუბრებას, რასაც შედეგად შეიძლება მოჰყვეს წარმოების შეწყვეტა, დევნის არაღმტრად ან აღმტრად. ამ 3 წევრს პარალელურად წარმოებაში აქვს განხილვის საქმეები, რომელზეც უკვე აღმტრულია დისციპლინური დევნა და პასუხისმგებლობის ფორმის დასადგენად კოლეგიამ უნდა განიხილოს საქმე. შესაბამისად, ჩვენს რეგულაციასა და პრაქტიკაში წარმოება ორეტაპიანია ფუნქციურად, თუმცა წევრები პერიოდულად ორივე ეტაპის ფუნქციებს პარალელურად ახორციელებენ, რაც ამჟამად არსებული დისციპლინური წარმოების გამოწვევად მიიჩნევა.¹⁷¹

¹⁷¹ ხუმბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 1. შენიშვნა ავტორისგან: ეთიკის კომისიის იურისტთაგან შემდგარმა სამუშაო ჯგუფმა ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებების მომზადებისათვის შეისწავლა CCBE-ს წევრ სახელმწიფოებში არსებული დისციპლინური წარმოების სისტემები, დისციპლინური წარმოების წესები, რისთვისაც ჯგუფმა მოიპოვა ინფორმაცია, თარგმნა და დაამუშავა ყველა CCBE-ს წევრ იმ სახელმწიფოთა დისციპლინური წარმოების წესები, რომელთაც ინფორმაცია ინგლისურ ენაზე ჰქონდათ განთავსებული (ფინეთი, შვედეთი, იტალია, გერმანია, ლატვია, ჩეხეთი, სლოვენია, პორტუგალია, პოლანდია, პოლონეთი, დანია, ლუქსემბურგი, ისლანდია, ესტონეთი, საბერძნეთი, კვიპროსი, ირლანდია). დისციპლინური წარმოების სისტემის არსებით ცვლილებაზე რეკომენდაციები გასცა 2013 წელს ევროპის საბჭოს ექსპერტმა, ხორვატიის ადვოკატთა ასოციაციის წევრმა ადვოკატმა რანკო პელიკარიკმა, რომლის მოსაზრებით, ეთიკის კომისიის ფუნქციები: ასოციაციის წევრთა ქცევასთან დაკავშირებული ეთიკის საკითხების შესახებ მოსაზრებების მომზადება, დისციპლინური დევნისა და თვით დისციპლინური გადაწყვეტილებების მიღების ფუნქცია მკაცრად უნდა იყოს ერთმანეთისაგან გამიჯნული და თითოეულ ფუნქციას სხვადასხვა კომისიის

CCBE-ს წევრ სახელმწიფოთა უმეტესობაში საჩივრის შეტანიდან სავარაუდო დარღვევის დადგენამდე საქმეს „საგამოძიებო“ ტიპის ორგანოში იკვლევენ, რომელიც დისციპლინური დევნის აღძვრაზე უარის თქმის შემთხვევაში თავად იღებს გადაწყვეტილებას, ხოლო დისციპლინური დევნის აღძვრის შემთხვევაში საქმეს უგზავნის ეთიკის კომისიას. მომკვლელები შეიძლება იყვნენ იმავე წესით შერჩეულნი, როგორითაც ეთიკის კომისიის წევრები – არჩეულნი საერთო კრების მიერ/ან დანიშნულნი სასამართლოს, სხვადასხვა სახელმწიფო ორგანოს მიერ. გვხვდება ისეთი სისტემა, სადაც კომისიიდან ირჩევა ერთი წევრი, რომელიც იკვლევს საქმეს და მხოლოდ სავარაუდო დარღვევისას გადასცემს საქმეს კომისიის კოლეგიას.¹⁷²

ასევე, დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმების დაკისრების შესაძლებლობის მიხედვით, განსხვავდება ორეტაპიანი წარმოება. ზემოქმედების ღონისძიების გამოყენება შეუძლია იმ ორგანოს/პირს, რომელიც პირველ ეტაპზე იკვლევს საქმეს, სახდელთა გარკვეულ ნაწილს იყენებს საქმის განმხილველი ორგანო მეორე ეტაპზე, ხოლო საქმიანობის უფლების შეჩერების ან შეწყვეტის გადაწყვეტილება მიიღება სრული შემადგენლობით.¹⁷³

წარმოების მხრივ მნიშვნელოვანია, რომ სისტემათა უმეტესობაში საჩივრის ავტორის მიერ საჩივრის გახმოვანების შედეგად წარმოება არ წყდება და კომისია აგრძელებს წარმოებას. ასევე ადვოკატისთვის კომისიასთან თანამშრომლობა, განმარტების წარმოდგენა, სხდომაში მონაწილეობა და ა.შ. სავალდებულოა.¹⁷⁴

ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების ქართული მოწესრიგებისგან განსხვავებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმებიდან აღსანიშნავია ჯარიმა, დისციპლინური წარმოების ხარჯების ანაზღაურება, რომელიც ბევრ სისტემაში გამოიყენება, ასევე გამოცემაში გადაწყვეტილების განთავსება, ფასიანი ტრენინგის გავლის საჭიროების განსაზღვრა, ტრენინგობის აკრძალვა.

წევრი უნდა ასრულებდეს.

¹⁷² ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 1.

¹⁷³ იქვე, 2.

¹⁷⁴ იქვე.

9.1. დისციპლინური დევნის ორგანოს ფორმირების წესი

დისციპლინური დევნის ორგანო შედგენა – თავმჯდომარისა და 11 წევრისგან, ასევე, მათი წარმომადგენლებისგან. თავმჯდომარე და 6 წევრი, მათი წარმომადგენლებით უნდა იყვნენ ადვოკატები. 3 წევრი და მათი წარმომადგენლები არ არიან ადვოკატები, თუმცა, აქვთ მაგისტრის ხარისხი სამართალში და აქვთ განსახილველი საკითხების კარგი ცოდნა. 2 წევრი და მათი წარმომადგენლები არიან ლიცენზირებული მრჩეველები. წევრები აირჩევიან 3 წლით. კომისიის თავმჯდომარეობა შესაძლებელია მაქსიმუმ 6 წლით. წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტის შემთხვევაში, საერთო კრება ირჩევს ახალ წევრებს, დარჩენილი ვადით უფლებამოსილების შესასრულებლად (ვინეთი).¹⁷⁵

დისციპლინური კომისია აირჩევა სამი წლით, ხოლო წევრების რაოდენობა განისაზღვრება საერთო კრების მიერ. თუ კომისიის რომელიმე წევრი შეწყვეტს კომისიის წევრობას (მიზეზს არ აქვს მნიშვნელობა), მაშინ სხვა ადვოკატი აირჩევა კომისიის წევრად დაუყოვნებლივ მოწვეულ საერთო კრებაზე (ლატვია).¹⁷⁶

არსებობს დისციპლინური კომისია და სააპელაციო განყოფილება, სადაც 40 წლის ზემოთ, პროფესიული გამოცდილების მქონე ადვოკატები აირჩევიან წევრებად. შედგება 11 წევრისაგან (ჩეხეთი).¹⁷⁷

დისციპლინური კომიტეტი შედგება 11 წევრისაგან. მათგან 3 ინიშნება მთავრობისაგან (ხალხის წარმომადგენლის სტატუსით). კომისია დაყოფილია სამ განხილვის კოლეგიად. შვედეთის ადვოკატთა ასოციაციის დისციპლინური კომიტეტი ფაქტობრივად საზედამხედველო ორგანოა, ვინაიდან მისი ფუნქციაა, უზრუნველყოს ადვოკატის მიერ მისი მოვალეობის კვალიფიციურად შესრულება ნებისმიერი ტიპის საადვოკატო საქმიანობაში. ადვოკატი ვალდებულია, მაიწოდოს კომიტეტს ყველა საჭირო ინფორმაცია, რაც დაეხმარება მას ზედამხედველობაში. ზედამხედველობის ფუნქციის განხორციელების შედეგად მიღებული ინფორ-

¹⁷⁵ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 3.

¹⁷⁶ იქვე.

¹⁷⁷ იქვე.

მაცია კონფიდენციალურია (შვედეთი).¹⁷⁸

ადგილობრივი ასოციაციის სადისციპლინო ფუნქციას ასრულებენ პირველი ინსტანციის დისციპლინური სასამართლოები, რომელთა შემადგენლობა, რეგიონული ასოციაციის სიდიდის მიხედვით, 7-დან 15 წევრამდე მერყეობს. მხოლოდ ადგილობრივი ასოციაციის შემადგენლობაში მყოფი დისციპლინური სასამართლოები განიხილავენ ადვოკატის წინააღმდეგ შემოსულ საჩივრებს. არ არსებობს სხვა დამოუკიდებელი დისციპლინური სასამართლო ასოციაციების გარეთ. პირველი ინსტანციის მიერ ადვოკატის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, საქმე გადაეცემა მეორე ინსტანციას, რომლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს შესაბამის სასამართლოში. კლიენტს შეუძლია, საჩივრით მიმართოს უშუალოდ ადგილობრივ ასოციაციას (იტალია).¹⁷⁹

ეთიკის კომიტეტი შედგება 15 წევრისგან, რომელსაც ჰყავს პრეზიდენტი. წევრები აირჩევიან სამი წლის ვადის. დაყოფილია კოლეგებად (სამი წევრის შემადგენლობით) (სლოვენია).¹⁸⁰

ესტონეთის ეთიკის სასამართლო არის თვითრეგულირებადი, დამოუკიდებელი ორგანო. ეთიკის სასამართლო შედგება შვიდი წევრისგან და ოთხი სარეზერვო წევრისგან, მაღალკვალიფიციური, 10 წლის გამოცდილების მქონე ადვოკატებისგან (პორტუგალია).¹⁸¹

ჰოლანდიაში არის ადვოკატთა რეგიონული ასოციაციები, სადაც არის დისციპლინური საბჭოები. საბჭოს ხელმძღვანელობს თავმჯდომარე. დისციპლინური საბჭო 9 წევრისგან შედგება. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს დისციპლინურ სასამართლოში, რომელიც ორპალატიანია. დისციპლინური საბჭო, რომელიც ადვოკატის მიმართ შემოტანილ საჩივრებს განიხილავს და დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხს წყვეტს, შედგება 5 წევრისგან. აქედან სამი მათგანი მოსამართლეა, ხოლო ორი ადვოკატი. საბჭოს თავმჯდო-

¹⁷⁸ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 3.

¹⁷⁹ იქვე.

¹⁸⁰ იქვე. 4.

¹⁸¹ იქვე.

მარე ყოველთვის მოსამართლე უნდა იყოს (პოლანდია).¹⁸²

დისციპლინური სასამართლო შედგება 23 წევრისგან და სამი შემცვლელი წევრისგან. მათ ჰყავთ არა მხოლოდ თავმჯდომარე, არამედ ორი მოადგილე. პოლონეთის ადვოკატთა დისციპლინური სასამართლოს კოლეგიები სამი წევრის შემადგენლობითაა დაკომპლექტებული, რომლებიც საქმის განხილვისას წარმოადგენენ პირველი ინსტანციის სასამართლოს (პოლონეთი).¹⁸³

ლუქსემბურგში არის სადისციპლინო და ადმინისტრაციული საბჭო, რომელიც შედგება 5 წევრისგან. საბჭო განიხილავს ადვოკატის მიმართ შემოტანილ საჩივრებს. სადისციპლინო და ადმინისტრაციული საბჭო – პირველ ეტაპზე სამი წევრის შემადგენლობით კოლეგია განიხილავს ადვოკატის მიმართ შემოტანილ საჩივარს. მოცემული სამი წევრი აირჩევა ადვოკატთა გენერალური ასამბლეის მიერ, დანარჩენ ორს გენერალურ ასამბლეაზე წარადგენს ასოციაციის პრეზიდენტი, რომლებიც წარმოადგენენ საქმის განხილვის მეორე ინსტანციის სასამართლოს (ლუქსემბურგი).¹⁸⁴

კომიტეტი შედგება 5 წევრისგან, საიდანაც მინიმუმ ორი მათგანი უნდა იყო ისლანდიის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე. კომიტეტი შეხვედრებს მართავს თვეში ერთხელ – გარდა ივლისისა და აგვისტოს თვისა, ხოლო გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში შეხვედრა შეიძლება გაიმართოს თვეში რამდენიმეჯერ (ისლანდია).¹⁸⁵

ადვოკატთა კოლეგიების და გაერთიანების ორგანოები: ადვოკატთა საერთო კრება, გენერალური საბჭო, დისციპლინური საბჭო, რაიონული კომიტეტი და რაიონული შეხვედრები. ადვოკატებზე საჩივრებს იხილავს დისციპლინური საბჭო, რომელიც შედგება 21 წევრისგან. საბჭოს თავმჯდომარეს და მის ორ მოადგილეს ნიშნავს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე და სამივე მათგანი უნდა იყვნენ მოსამართლეები. 9 პროფესიით ადვოკატ წევრს ნიშნავს ადვოკატთა გაერთიანება, ხოლო და-

¹⁸² ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 4.

¹⁸³ იქვე.

¹⁸⁴ იქვე.

¹⁸⁵ იქვე.

ნარჩენ 9 არაადვოკატ წევრს ნიშნავს დანიის იუსტიციის მინისტრი. დისციპლინური საბჭოს წევრი ადვოკატი და ორი ალტერნატიული კანდიდატი არჩეული უნდა იყოს ადგილობრივი რაიონის ადვოკატებიდან 6 წლის ვადით, ხელმეორედ არჩევის შესაძლებლობის გარეშე. პირველი ოლქი ირჩევს 3 წევრს, მეორე-მეექვსე ოლქები ირჩევენ თითო წევრს თითოეული, მე-7 და მე-8 ოლქები ერთობლივად ირჩევენ 1 წევრს (დანია).¹⁸⁶

9.2. დისციპლინური წარმოების წესები

კომისიის სხდომები შესაძლებელია ჩატარდეს საქმის ზეპირი განხილვით ან ზეპირი განხილვის გარეშე. ზეპირი მოსმენის გარეშე საქმის განხილვისას შესაძლებელია ადვოკატისთვის მხოლოდ გაფრთხილების ან ჯარიმის დაკისრება. ზეპირი მოსმენის გარეშე გამოტანილ გადაწყვეტილებას ეწოდება დისციპლინური ბრძანება და საჩივრდება 15 დღეში. გადაწყვეტილების გასაჩივრებისას, შესაძლოა დაინიშნოს ზეპირი განხილვა და ბრძანებაში არსებული მითითებები არ ბოჭავს კომისიას. დისციპლინური გადაწყვეტილებაც საჩივრდება 15 დღეში (ჩეხეთი).¹⁸⁷

საქმეებს განსახილველად ამზადებას დისციპლინური განყოფილება (a.k.a. აპარატი). განყოფილების ხელმძღვანელია იურისტი, მაგისტრის ხარისხით, რომელსაც აქვს სათანადო ცოდნა პროფესიული ეთიკის საკითხებში. აპარატში შედიან სადისციპლინო კოლეგიის მდივნებიც და სხვა თანამშრომლებიც (ფინეთი).¹⁸⁸

კოლეგიები როტაციის პრინციპით განიხილავენ საქმეებს ორ ეტაპად. პირველ ეტაპზე, იმ შემთხვევაში, თუ კოლეგია მიიჩნევს, რომ ადვოკატის მიერ, სავარაუდოდ, დარღვეულ იქნა ეთიკის კოდექსი, საქმე გადაეცემა სხვა კოლეგიას, როგორც დისციპლინური პასუხისმგებლობის თაობაზე გადაწყვეტილების მიმღებ კოლეგიას (სლოვენია).¹⁸⁹

ადვოკატთა ასოციაციის დისციპლინური ორგანო განიხილავს ად-

¹⁸⁶ ზუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 5.

¹⁸⁷ იქვე.

¹⁸⁸ იქვე.

¹⁸⁹ იქვე.

ვოკატა წინააღმდეგ შემოსულ საჩივრებსა და წყვეტს ადვოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხს. დისციპლინური წარმოება ორეტაპიანია. პირველ ეტაპზე რაიონული საბჭო განიხილავს საჩივრებს, ხოლო მოცემული ორგანოს გადაწყვეტილება შესაძლოა გასაჩივრდეს უზენაეს საბჭოში. დისციპლინური წარმოება შეიძლება დაიწყოს საჩივრის გარეშეც, უშუალოდ სადისციპლინო ორგანოს ინიციატივით. საგამოძიებო ორგანოები ვალდებული არიან ეთიკის სადისციპლინო ორგანოს გადაუგზავნონ საჩივრები. საჩივრის მიღების წესი: ადვოკატის წინააღმდეგ დაწერილი საჩივარი, პირველ რიგში, მიემართება საქმის გამომძიებელ ორგანოში. საქმის სირთულიდან გამომდინარე, მას შეუძლია, საქმე გადასცეს საზედადმხედველო საბჭოს. საქმის გამომძიებელ ორგანოსა და ადვოკატს შორის შესაძლოა მოლაპარაკების საფუძველზე გაფორმდეს წერილობითი შეთანხმება, წინააღმდეგ შემთხვევაში, საქმე გადაეცემა სადისციპლინო საბჭოს, რომელიც დაიწყებს დისციპლინურ წარმოებას ადვოკატის წინააღმდეგ. დისციპლინური საბჭო იღებს გადაწყვეტილებას ადვოკატის მიმართ დისციპლინური სახდელის დაკისრების ან დაკისრებაზე უარის თქმის თაობაზე (ჰოლანდია).¹⁹⁰

ეთიკის სასამართლოსადმი მიმართვა შეუძლია ნებისმიერ პირს. ეთიკის სასამართლო საჩივრის მიღების შემდეგ ამოწმებს თუ რამდენად არსებობს საჩივრიდან გამომდინარე ლეგიტიმური ინტერესი. შესაძლო დარღვევის თაობაზე ეთიკის სასამართლო გადაწყვეტილებას იღებს საჩივრის შემოტანიდან 2 თვის განმავლობაში. ეთიკის სასამართლო უფლებამოსილია, შეაჩეროს საქმის წარმოება დისციპლინური წარმოების პროცესში (ესტონეთი).¹⁹¹

საბერძნეთში არის რეგიონული ადვოკატთა ასოციაციები, რომელთა შემადგენლობაშია დისციპლინური საბჭოები. საბერძნეთის დისციპლინური საბჭო დამოუკიდებელია საბერძნეთის ადვოკატთა ასოციაციისგან. ადვოკატი, რომლის მიმართაც დისციპლინური საჩივრები გახორციელდა, უფლებამოსილია, 10 დღის ვადაში მიმართოს უმაღლეს დისციპლინურ საბჭოს, რომელიც უფლებამოსილია გადაწყვეტილება მიიღოს აღნიშნული საჩივრის მიღებიდან 3 თვის ვადაში. ადვოკატის მიმართ საჩივრის დისციპლინურ საბჭოში შეტანა ორი გზით ხორცი-

¹⁹⁰ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 6.

¹⁹¹ იქვე.

ელდება: პირველი – კლიენტს, რომელსაც ადვოკატის მიმართ პრეტენზიები გააჩნია, შეუძლია საჩივრის შეტანა ან მეორე – საბერძნეთის ადგილობრივი ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტია უფლებამოსილი საჩივრის შეტანაზე (საბერძნეთი).¹⁹²

საჩივრის დისციპლინურ საბჭოში მიღების შემდეგ, საბჭო თავისივე შემადგენლობიდან ირჩევს საქმის გამომძიებელს. იმ შემთხვევაში, თუ საქმე სირთულით ხასიათდება, გამომძიებელი გადასცემს საქმეს დისციპლინურ საბჭოს. დისციპლინურმა საბჭომ საქმე უნდა განიხილოს და მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება 6 თვის ვადაში. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატის ქცევა სისხლისსამართლებრივი ხასიათისაა, აღნიშნული არ აფერხებს მოცემული საქმის განხილვასა და წარმოებას დისციპლინურ საბჭოში. საბოლოო გადაწყვეტილება ძალაში შედის ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტის ხელმოწერის დღიდან. ადვოკატთა ასოციაციიდან გარიცხვის თაობაზე გადაწყვეტილება ძალაში შედის სასამართლოს თანხმობის შემდეგ (საბერძნეთი).¹⁹³

ადგილობრივი ასოციაციის დისციპლინური სასამართლო იკვლევს საქმეს და ისმენს მოწმეთა ჩვენებებს, რის შემდგომაც მიიღებს გადაწყვეტილებას. პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილების მიუხედავად, ადვოკატს, რომლის წინააღმდეგაც მიმდინარეობს წარმოება, უფლება აქვს განახორციელოს საადვოკატო საქმიანობა. ადვოკატის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების და მასზე უარის თქმის თაობაზე გადაწყვეტილებას უშუალო ეფექტი იმ შემთხვევაში გააჩნია, თუ ის მეორე ინსტანციის მიერაა მიღებული. (იტალია)¹⁹⁴

არჩევის პერიოდის გასვლის მიუხედავად, არჩეულმა წევრმა უნდა დაასრულოს იმ მოვალეობის შესრულება, რაც წევრობის პერიოდში დაიწყო, რაც შეეხება საქმის მოგვლევასა და ა.შ. (კვიპროსი).¹⁹⁵

საადვოკატო საქმიანობის შეწყვეტის ან ჯარიმის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება მხოლოდ სრული შემადგენლობის სხდომაზე

¹⁹² ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 6.

¹⁹³ იქვე.

¹⁹⁴ იქვე.

¹⁹⁵ იქვე, 7.

და ზეპირი მოსმენით. კონფიდენციალობის დარღვევის შემთხვევაში, კომისიის წევრთა პასუხისმგებლობა განსაზღვრულია კონკრეტული ნორმატიული აქტით (ფინეთი).¹⁹⁶

ისლანდიის ადვოკატთა ასოციაციის კომიტეტმა უნდა სცადოს, გადაჭრას ადვოკატებს შორის არსებული შიდა დავები. ადვოკატთა დისციპლინური კომიტეტი იღებს გადაწყვეტილებას არსებული ნორმების ინტერპრეტირების შესახებ. ადვოკატი კომისიის ან დისციპლინური კომიტეტის თხოვნის შესაბამისად ვალდებულია, წარუდგინოს კომისიას ადეკვატური ახსნა თავის საქმესთან დაკავშირებით, რომელიც შეიცავს საგარაუდო დავას, დაკავშირებულს, ზემოთხსენებული პრინციპების ინტერპრეტირებასთან. ამასთან დაკავშირებით, ადვოკატი ვალდებულია, დაუყოვნებლივ უპასუხოს კითხვებს და ყურადღებით ჩაიბაროს კომისიის ან დისციპლინური კომიტეტის უწყება.

ადვოკატთა დისციპლინურმა კომიტეტმა უნდა გააფრთხილოს ინდივიდუალური წევრები ან მიმართოს უფრო მკაცრ ღონისძიებებს. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატი აღმოჩნდება დამნაშავე ადვოკატის სახელის შელახვისთვის, უფლებამოსილი ადვოკატთა დისციპლინური კომიტეტი განსაზღვრავს სახდელს განკარგულების ან რეკომენდაციის საფუძველზე შემდეგ შემთხვევებში: თუ ადვოკატმა არაერთგზის დაარღვია თავისი პროფესიული ვალდებულებები; თუ ადვოკატი მიჩნეულ იქნა დამნაშავედ „კარგი საადვოკატო პრაქტიკის“ დარღვევის გამო; ან თუ სხვა მნიშვნელოვანი საჯარო ინტერესი ან იურიდიული პროფესია ამართლებს ამას. კომიტეტს ირჩევს ადვოკატთა ასოციაცია და მის ხარჯებს ფარავს თავად ასოციაცია (ისლანდია).¹⁹⁷

ადვოკატების მიმართ საჩივრებს იკვლევს და წყვეტს ადვოკატთა პროფესიული ქცევის ტრიბუნალი. გადაწყვეტილება საჩივრდება ადვოკატთა პროფესიული ქცევის სააპელაციო საბჭოში (დავების განხილვის საბჭო) (ირლანდია). ტრიბუნალი 9 წევრისგან შედგება. 4 წევრი არის პრაქტიკოსი ადვოკატი, რომლებსაც ნიშნავს ადვოკატთა ასოციაციის საბჭო, მაგრამ ადვოკატთა ასოციაციის საბჭოს თავისი შეხედულებით, წევრად შეუძლია, დანიშნოს არაპრაქტიკოსი ადვოკატიც. დანარჩენი 5 წევრი უნდა

¹⁹⁶ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 7.

¹⁹⁷ იქვე.

იყვნენ არაიურისტები, ერთ-ერთი მათგანი წარდგენილია ირლანდიელ ბიზნესმენტა და დამსაქმებელთა გაერთიანების მიერ, შემდეგ წევრს წარადგენს ირლანდიის კონგრესის აღმასრულებელი საბჭო, ხოლო დანარჩენს წარადგენს ადვოკატთა ასოციაციის საბჭო. ტრიბუნალის ნებისმიერ წევრ ადვოკატს, რომელიც ხდება პროფესიული პრაქტიკის კომიტეტის წევრი, ადვოკატთა საბჭო შეუწყვეტს ტრიბუნალის წევრობას. თითოეული ტრიბუნალის წევრი თანამდებობაზე რჩება დანიშნვიდან 2 წლის განმავლობაში. წევრის გარდაცვალების ან გადადგომის შემთხვევაში, ტრიბუნალს შეუძლია, წარადგინოს ახალი წევრი ყოფილი წევრების ოდენობიდან.

ტრიბუნალის ფუნქციაში შედის გამოიძიოს ბრალდებები და გადაცდომები ნებისმიერი ადვოკატის ან ადვოკატთა გაერთიანების და გადაწყვეტოს, წარმოადგენს თუ არა ეს გადაცდომა ირლანდიის ადვოკატთა ასოციაციის ქცევის კოდექსისა და სათანადო პროფესიული სტანდარტების დარღვევას.¹⁹⁸

ფინეთის ადვოკატთა ასოციაცია იყენებს მედიაციას, როგორც დავის გადაწყვეტის საშუალებას. მედიატორებად შეიძლება დაინიშნონ ადვოკატები, რომელთაც აქვთ სათანადო მომზადება მედიაციაში. არსებობს დაწვრილებითი წესები, რომელიც ამ პროცესს არეგულირებს.¹⁹⁹

კლიენტის მიერ თანხაზე საჩივრით მომართვის შემთხვევაში, თანხაზე მსჯელობა დასაშვებია, თუმცა, დისციპლინური საბჭო თანხასთან დაკავშირებულ დავებზე გამოსცემს რეკომენდაციას და არა შესასრულებლად სავალდებულო გადაწყვეტილებას. სასამართლო წარმოება ამ საკითხებზე ჩერდება დისციპლინური საბჭოს რეკომენდაციამდე. რეკომენდაციას მოჰყვება ინსტრუქცია, თუ როგორ შეუძლია კლიენტს, მოიქცეს, როდესაც სურს, ამ საკითხზე მიმართოს სასამართლოს. გადაწყვეტილებები გარკვეული პერიოდით ხელმისაწვდომია (ფინეთი)²⁰⁰.

თანხის გადახდის საკითხებთან მიმართებით, შვედეთის ადვოკატთა ასოციაციას შექმნილი აქვს არბიტრაჟი, რომელიც იხილავს ასეთ საქმე-

¹⁹⁸ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 16.

¹⁹⁹ იქვე, 19.

²⁰⁰ იქვე.

ებს. არბიტრაჟი საქმეს იხილავს სამი ადვოკატის მონაწილეობით (შვედეთი)²⁰¹.

ადვოკატთა ასოციაციის სამეთვალყურეო საბჭო აკონტროლებს ადვოკატის მიმართ სახდელის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილების აღსრულებას. ადვოკატის გარიცხვის შემთხვევაში, შესაბამისი სასამართლო აუქმებს რეგისტრაციას მისი ადვოკატთა ასოციაციაში მიღების თაობაზე. სანქციის დაკისრებიდან ერთი წლის განმავლობაში საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევის გადაწყვეტილება ძალაში შედის ესტონეთის ადვოკატთა ასოციაციის თანხმობის შემდეგ, სხვა დანარჩენი ვალიდურია ესტონეთის ეთიკის სასამართლოს გადაწყვეტილების შემდეგ (ესტონეთი)²⁰².

საადვოკატო საქმიანობის შეჩერებისა და ჩამორთმევის გადაწყვეტილებების აღსრულებას ზედამხედველობას უწევენ სასამართლოები (იტალია)²⁰³.

9.3 დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმები

- ჯარიმა. ჯარიმა, როგორც დისციპლინური პასუხისმგებლობის ღონისძიება გამოიყენება გამოკვლეული ქვეყნებიდან შემდეგში: კვიპროსი, ლატვია, ფინეთი, ჩეხეთი, სლოვენია, პოლონეთი, საბერძნეთი, ესტონეთი, პორტუგალია, ჰოლანდია. ჯარიმა გადაიხდება მოპასუხე ადვოკატთა მიერ ადვოკატთა გაერთიანებების ბიუჯეტში. იცვლება ჯარიმების ოდენობა და გადახდის წესი.
- საჯარო საყვედური. ასოციაციის თავმჯდომარე აქვეყნებს ასეთ ფაქტს ასოციაციის ოფიციალურ გამოცემაში (ჩეხეთი);
- საყვედური – სლოვენია, პოლონეთი, საბერძნეთი, ესტონეთი;
- გაფრთხილება – სლოვენია, იტალია, სლოვენია, პორტუგალია, ჰოლანდია, ისლანდია.
- საქმიანობის უფლების შეწყვეტა – (6 დღიდან 6 თვემდე ვადით – საბერძნეთი; ორი თვიდან ერთ წლამდე, ყველა დარგში ქვეყნის მასშტაბით – იტალია, ჰოლანდია, ისლანდია, ესტონეთი; ხუთ წლამდე

²⁰¹ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 19.

²⁰² იქვე, 20.

²⁰³ იქვე.

ვადით – სლოვენია; სამი თვიდან ხუთ წლამდე ვადით – პოლონეთი, პორტუგალია. იმ შემთხვევაში, თუ სამ თვეზე მეტ ხანს შეუჩერდება ადვოკატს საქმიანობის უფლება დისციპლინური სასამართლოს მიერ, ადვოკატის მიერ აღნიშნული გადაწყვეტილების მეორე ინსტანციაში გასაჩივრების დროს მას შეუძლია, მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება (პოლონეთი);

- საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა – იტალია, საბერძნეთი, ესტონეთი, ჰოლანდია, ისლანდია;
- ეთიკის დისციპლინური საბჭოს ოფიციალური გადაწყვეტილება ადვოკატის პირობითი სახდელის შესახებ (პრობაცია) ჰოლანდია;
- ადვოკატის ქცევის საჯარო წერილობითი კრიტიკა – (შვედეთი);
- იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატის ქმედებებმა შესაძლოა გამოიწვიოს მესამე პირების დაზარალება ან ასოციაციის პრესტიჟის შელახვა, ადვოკატთა ასოციაციის თავმჯდომარეს შეუძლია, მიიღოს სხვადასხვა ზომა, მაგალითად, აუკრძალოს ადვოკატს სასჯელალსრულების დაწესებულებაში ვიზიტი, ფულის მიღება სხვადასხვა პირებისაგან (კლიენტი და სხვა), სტაჟიორ-ადვოკატის უფროსად მუშობა, კონკრეტული კლიენტების წარმომადგენლობა და ა.შ. (ბელგია);
- სხვა დასახლებულ პუნქტში გარკვეული დროით მუშაობის განსაზღვრა ან კონკრეტულ დასახლებულ პუნქტში საქმიანობის განხორციელების აკრძალვა (ლატვია);
- შეიძლება დაწესდეს შემამსუბუქებელი სანქციები – ახალგაზრდა ადვოკატებისათვის ტრენერობის აკრძალვა ან პრაქტიკის აკრძალვა გარკვეული ხნის განავლობაში; ხმის უფლების ჩამორთმევა (პოლონეთი);
- შესაძლებელია წაგებულ მხარეს დაეკისროს დისციპლინური წარმოების ხარჯების გადახდა. ხარჯები უნდა განისაზღვროს ცალკე კომიტეტის მიერ და დამტკიცდეს დისციპლინური საბჭოს მიერ (ჩეხეთი);
- დისციპლინური წარმოების პროცედურულ ხარჯებს განსაზღვრავს თავად დისციპლინური საბჭო და მისი გადახდა ეკისრება ადვოკატს (კვიპროსი).²⁰⁴

9.4. დისციპლინური დევნის ორგანოს გადაწყვეტილებათა გასაჩივრება

დისციპლინური დევნის ორგანოს გადაწყვეტილებათა გასაჩივრების წესი იცვლება ქვეყნების მიხედვით: გასაჩივრების ვადა შეადგენს 2 თვეს

²⁰⁴ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჭოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 17-18.

და გადაწყვეტილება საჩივრდება სასამართლოში. დისციპლინურმა საბჭომ შესაძლოა ადვოკატისათვის წევრობის შეწყვეტის შემთხვევაში, ხუთი წლის გასვლის შემდეგ, გამოსცეს ბრძანება და ეს პირი აღადგინოს ადვოკატის სტატუსში, რაც დაუყოვნებლივ აისახება წევრთა საერთო სიაში. მომჩივანს გასაჩივრების უფლება არ აქვს (შვედეთი); ესტონეთის ეთიკის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება შესაძლებელია ადმინისტრაციულ სასამართლოში (ესტონეთი); გასაჩივრების უფლება აქვს როგორც ადვოკატს, ასევე მომჩივანს (კვიპროსი).²⁰⁵

9.5. გადაწყვეტილებათა საჯაროობა

გადაწყვეტილებათა შედეგების მიხედვით იცვლება მათი გასაჯაროების წესები:

მხოლოდ საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევის შესახებ გადაწყვეტილება ქვეყნდება ადვოკატთა ასოციაციის ოფიციალურ ვებგვერდზე (ესტონეთი); დისციპლინური საბჭოს ის გადაწყვეტილებები, რომელიც ეხება საადვოკატო საქმიანობის უფლების შეწყვეტას, საჯაროა და ქვეყნდება ადვოკატთა ასოციაციის საიტზე (საბერძნეთი); დისციპლინური წარმოების პროცესი არის კონფიდენციალური, სანამ ადვოკატის მიმართ არ დადგება დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი (პორტუგალია)²⁰⁶.

10. დისციპლინური წარმოების ამერიკული სტანდარტი

დისციპლინური წარმოების ამერიკული მოდელი იცვლება შტატების მიხედვით.²⁰⁷ მომჩივანი ასრულებს მხოლოდ ინფორმაციის მიწოდების ფუნქციას, საჩივარს იკვლევენ მომკვლევნი იურისტები, რომელნიც არაღმერთის შემთხვევაში, თავად იღებენ გადაწყვეტილებას, ხოლო სავარაუდოდ დარღვევის შემთხვევაში, საქმეს რაიონულ კომიტეტს უგზავნიან. თავის მხრივ, რაიონული კომიტეტი დარღვევიდან გამომდინარე,

²⁰⁵ ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 19.

²⁰⁶ იქვე, 20.

²⁰⁷ მოცემულ თავში განხილულია ვირჯინიის შტატის დისციპლინური წარმოების მოდელი. ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017, 17.

უფლებამოსილია გარკვეული პასუხისმგებლობის ფორმები გამოიყენოს ან საქმე პირდაპირ დისციპლინურ საბჭოს გადასცეს, რომელიც უფლებამოსილია, მხოლოდ შედარებით მკაცრ სახდელებს მიმართოს, როგორცაა საჯარო გაფრთხილება, საქმიანობის უფლების შეჩერება/შეწყვეტა. ამერიკულ მოდელში დისციპლინურ წარმოებაში არ არსებობენ მხარეები მომჩივანისა და ადვოკატის სახელით, არამედ მომკვლევო იურისტი იქნება ეს თუ რაიონული კომიტეტი, დევნის დაწყებისას ის მოქმედებს ადვოკატთა ასოციაციის სახელით. ამერიკელმა ექსპერტმა პროფესორმა ჯეიმზ მოლიტერნომ 2013 წელს დებულების კომენტარებისას განმარტა, რომ „ასოციაცია უნდა წარმოადგენდეს გამომძიებელ მხარეს და მომჩივანი იყოს მხოლოდ ინფორმაციის წყარო. დისციპლინური პროცესის დროს მომჩივანი არ არის ერთადერთი, ვისი ინტერესების დაცვაც ხდება. დებულებაში მხარის გამოყენება ქმნის მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის მოჩვენებითი სამოქალაქო დავის აღქმას.“

ვირჯინიის იურისტთა ასოციაციაში დისციპლინურ წარმოებაში ჩართულნი არიან: ასოციაციის იურისტები, მიმღები იურისტები, ეთიკის იურისტები, მთავარი მომკვლევო და მომკვლევები, ტექნიკური და-მხმარებელი (იურისტ-თანაშემწეები).

ეთიკის იურისტი მუშაობს ასოციაციის ცხელ ხაზზე, მუშაობს კომისიის რეკომენდაციებზე, არალიცენზირებული საქმიანობის გამოკვლევაზე, ასრულებს სპეციალურ დავალებებს, მუშაობს განგრძობადი იურიდიული განათლების პრეზენტაციებზე.

10.1. მუდმივმოქმედი კომიტეტი

გამოსცემს წერილობით რეკომენდაციებს ასოციაციის წევრებისთვის ჰიპოთეტურ შეკითხვებზე. მომმართველი ადვოკატის ვინაობა კონფიდენციალურია. შეკითხვა არ უნდა შეიცავდეს ზოგად სამართლებრივ შეკითხვას ან კონკრეტულ ფაქტებს.

შედეგა 9 იურისტისაგან, რომელთაც ნიშნავს ასოციაციის თავმჯდომარე და ამტკიცებს ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭო. ინიშნებიან 3 წლის ვადით და შესაძლებელია 3 წლის ვადით კიდევ ერთხელ დანიშვნა. წევრთა შერჩევა დამოკიდებულია მათ გამოცდილებაზე და გეოგრაფიულ მდებარეობაზე. წევრები ხვდებიან ორ თვეში ერთხელ.

რეკომენდაციები ატარებს სარეკომენდაციო ხასიათს სასამართლო-სთვის და სასამართლო ტიპის ორგანოსათვის მანამ, სანამ ვირჯინიის უზენაესი სასამართლო არ გაიზიარებს მას.

არალიცენზირებული საქმიანობა – პირები, რომელნიც ეწევიან პრაქტიკას ლიზენციის გარეშე (არაიურისტები) ან იურისტები, რომელთან შეუწყდათ წევრობა.

მუდმივმოქმედი კომიტეტი შეისწავლის საჩივრებს, რომელიც ეხება არალიცენზირებულ საქმიანობას. აწერს საქმეს მომკვლევს, სისხლის სამართლებრივი დევნისთვის საქმეს გადასცემს პროკურატურას, გამოსცემს რეკომენდაციებს არალიცენზირებულ საქმიანობაზე.

- ცხელი ხაზი;
- რეკომენდაციები;
- წინასწარი გამოძიება.

საჩივარი წარმოადგენს ზეპირ ან წერილობით კომუნიკაციის ფორმას, რაც გამოხატავს ეთიკის კოდექსის დარღვევას ან გონივრულად სავარაუდოა დარღვევა. წერილობითი ფორმა არ არის სავალდებულო.

მიმღები დეპარტამენტი – იღებს გადაწყვეტილებას, საჩივარი ერთი შეხედვით არღვევს თუ არა ეთიკის ნორმებს; საკითხი უნდა გადაწყდეს თუ არა აქტიური პროცესით; უნდა დარეგისტრირდეს თუ არა საჩივარი და გადაეცეს თანაშემწე-იურისტს.

მიღების პროცედურა – საჩივრის მიღების შემდეგ *assistant bar counsel* მიღების განყოფილებაში გადახედავს საქმეს, რომ გადაწყვიტოს, პრეტენზიები დადასტურების შემთხვევაში არღვევს თუ არა ეთიკის კოდექსს. გადახედვის პირველი ეტაპი მოზნად ისახავს იმ საჩივრების შემცირებას, რაც ან არასერიოზულია, ან შეუსაბამოა დისციპლინური სისტემისათვის. 75% საჩივრებისა უარყოფილია იმის გამო, რომ დარღვევა მომჩივანის პრეტენზიებიდან არ გამომდინარეობს. საჩივრები, რომელიც ამის გამო წარმოებაში არ მიიღება, არ ხდება ადვოკატის დისციპლინური ისტორიის ნაწილი და საჩივარი ნადგურდება შემოტანიდან 12 თვეში.

ამ ეტაპზე შესაძლებელია, რაიონული კომიტეტის მოხალისე იურისტმა ჩაატაროს არაფორმალური ან მოკლე მოკვლევა, რომელიც შეეცდება სა-

კითხის გადაწყვეტას 90 დღეში.

თუ ამ პროცესში საჩივარი გადაწყდება მომჩივნის, მოპასუხის და ასოციაციისთვის, საქმე უარყოფილია ან არ გახდება მოპასუხის დისციპლინური ისტორიის ნაწილი.

საქმე შესაძლებელია გადაწყდეს პროაქტიულად მიმღებ თანამშრომელთა მიერ მდგომარეობის გადასაწყვეტად. ეს მოიცავს თანამშრომელთა მიერ მომჩივანთან და მოპასუხესთან დაკავშირებას გადაწყვეტის მისაღწევად.

ასოციაციის იურისტი - საჩივრის ასლს უგზავნის ადვოკატს და სთხოვს მას განმარტების წარმოდგენას 21 დღის განმავლობაში; არსებობს თანამშრომლობის მოვალეობა; ადვოკატის პასუხს უგზავნის მომჩივანს კომენტარისთვის ან უარყოფისთვის; აწარმოებს წინასწარ მოკვლევას; იღებს გადაწყვეტილებას 75 დღეში საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ ან საქმის რაიონულ კომიტეტში გაგზავნის თაობაზე მეტი დეტალური მოკვლევისთვის.

10.2. საჩივარზე წარმოების დაწყება

მიღების პროცესის გავლის შემდეგ, საქმე გადადის ასოციაციის იურისტის მოადგილესთან იმ გეოგრაფიული მდებარეობის მიხედვით, საიდანაც საჩივარი შემოვიდა. ასოციაციის იურისტის მოადგილე აწარმოებს წინასწარ მოკვლევას, რომ განსაზღვროს, საჩივარი უნდა გადაეცეს თუ არა რაიონულ კომიტეტს. შემოწმების მეორე ეტაპი მოიცავს მოპასუხისთვის პასუხის წარმოდგენისა და მომჩივნისთვის შეპასუხების საშუალების მიცემას. ასოციაციის იურისტის მოადგილეს მოპასუხის პასუხი აძლევს ნათელ ახსნას საჩივრის გარემოებების თაობაზე, რისი მიხედვითაც იღებს გადაწყვეტილებას, საჩივარი რაიონულმა კომიტეტმა უნდა გამოიკვლიოს თუ არა სრულად.

ასოციაციას აქვს 60-დღიანი ვადა წინასწარი მოკვლევისთვის.

10.3. საჩივრის მდგომარეობა

60 დღის ვადაში ასოციაციის იურისტის მოადგილემ უნდა გადაწყვიტოს

საჩივრის მდგომარეობა შემდეგი ალტერნატივების გათვალისწინებით:

ა) საჩივარზე უარი თქვას შემდეგ შემთხვევებში, თუ:

- სადავოდ გამხდარი მოქმედება არ წარმოადგენს გადაცდომას;
- მტკიცებულებიდან გამომდინარე, მოპასუხეს მონაწილეობა არ მიუღია სადავოდ გამხდარ გადაცდომაში;
- არ არის წარმოდგენილი მოპასუხის მხრიდან გადაცდომის დამადასტურებელი სარწმუნო მტკიცებულება;
- წარმოდგენილი მტკიცებულება გადაცდომას ვერ დაადასტურებს „ნათელი და დამაჯერებელი“ მტკიცებულების სტანდარტის ქვეშ.

ბ) თუ საჩივარზე უარის თქმის ზემოაღნიშნული საფუძვლები არ იარსებებს, ის გადაეცემა შესაბამის რაიონულ კომიტეტს დეტალური გამოკვლევისთვის.

ასოციაციის იურისტს წინასწარი მოკვლევის დროს უფლება აქვს, გამოჰკითხოთ მხარეები. ასევე იგი უფლებამოსილია, შეამოწმოს ადვოკატის ფინანსური დოკუმენტები და ანგარიშები, რომელიც ადვოკატს ეკუთვნის. ვირჯინიის პროფესიული ქცევის წესები ითხოვს დისციპლინური მოკვლევის „კანონიერი მოთხოვნის“ არსებობისას თანამშრომლობას. დისციპლინური საბჭო უფლებამოსილია, გამოიყენოს წევრობის დროებითი შეჩერება თუ ადვოკატი საბჭოს რომელიმე წევრის, საბჭოს იურისტის ან რაიონული კომიტეტის რომელიმე იურისტის დაბარებაზე იტყვის უარს, რაც უკავშირდება ადვოკატის ტრასტანგარიშებს, ფიდუციურ ანგარიშებს, საოპერაციო ანგარიშებს ან სხვა ჩანაწერებს, რომელსაც ადვოკატი ან საადვოკატო ბიურო აწარმოებს.

10.4. რაიონული კომიტეტის მოკვლევა ასოციაციის იურისტის ან კომიტეტის იურისტის მიერ

რაიონულ კომიტეტში მოკვლევა შეიძლება განახორციელოს ან ასოციაციის იურისტმა ან რაიონული კომიტეტის წევრმა ადვოკატმა. საქმეთა უმეტესობას იკვლევს ასოციაციის თანამშრომელი მომკვლევებიდან ერთ-ერთი. მხარეებთან გასაუბრებაც მოკვლევის შემადგენელი ნაწილია. მოკვლევა აისახება მოხსენებაში, რომელიც წარედგინება რაიონული კომიტეტის ქვეკომიტეტს.

10.5. ქვეკომიტეტის მოქმედება

ქვეკომიტეტი შედგება სამი რაიონული კომიტეტის წევრისგან (2 იურისტისა და ერთი არაიურისტისგან) და იხილავს ასოციაციის იურისტთა ოფისის მოხსენებებს და რეკომენდაციებს თითოეულ საჩივარზე გადაწყვეტილების მისაღებად. ქვეკომიტეტი გადაწყვეტილებას იღებს ხმათა უმრავლესობით, გარდა შეთანხმებული მოცემულობისა (Agreed Dispositions), რაც ერთხმად მიღებულ გადაწყვეტილებას საჭიროებს. ქვეკომიტეტს უფლება აქვს, უარი თქვას საჩივარზე, გამოიყენოს შეზღუდული დისციპლინირება, მიიღოს/დაეთანხმოს დისციპლინირების შეთანხმებულ მოცემულობას ან გადასცეს საქმე განსახილველად სრულ რაიონულ კომიტეტს ან დისციპლინურ საბჭოს.

10.6. უარი საჩივარზე

- სადავოდ გამხდარი მოქმედება არ წარმოადგენს გადაცდომას;
- მტკიცებულებიდან გამომდინარე, მოპასუხეს მონაწილეობა არ მიუღია სადავოდ გამხდარ გადაცდომაში;
- არ არის წარმოდგენილი მოპასუხის მხრიდან გადაცდომის დამადასტურებელი სარწმუნო მტკიცებულება;
- წარმოდგენილი მტკიცებულება გადაცდომას ვერ დაადასტურებს „ნათელი და დამაჯერებელი“ მტკიცებულების სტანდარტის ქვეშ.

10.7. სამსახურიდან დათხოვნა, როგორც დისციპლინური ისტორიის ჩანაწერი

მოპასუხის დისციპლინური ისტორიის ჩანაწერი მოიცავს ნებისმიერ გადაცდომას. შესაბამისად, ქვეკომიტეტის რჩევა, სამსახურიდან დათხოვნა, მაშინ როცა გადაცდომა არ არის ისეთი ხასიათის, რაც იწვევს დისციპლინირებას და მოპასუხემ მიიღო ზომები გადაცდომის განმეორების თავიდან ასაცილებლად, ან სამსახურიდან დათხოვნა გამონაკლის შემთხვევებში, როდესაც არსებობს საგამონაკლისო გარემოებები, რაც პროცესის შემდგომ გაგრძელების გამორიცხავს, მოპასუხის დისციპლინური ისტორიის ჩანაწერის ნაწილი გახდება.

10.8. საქმის დისციპლინური საბჭოსთვის გადაცემა

საქმე პირდაპირ დისციპლინურ საბჭოს გადაეცემა თუ არსებობს გონივრული ვარაუდი, რომ მოპასუხემ ჩაიდინა ისეთი ტიპის გადაცდომა, რაც, დადასტურების შემთხვევაში, გამოიწვევს ლიცენზიის შეჩერებას ან შეწყვეტას. საქმის ასეთი პირდაპირი გადაცემა გამორიცხავს საქმის რაიონული კომიტეტის მიერ მოსმენას.

10.9. სრული რაიონული კომიტეტის მიერ საქმის მოსმენის გადაწყვეტილება

როდესაც ინიშნება საქმეზე მოსმენა, მოპასუხეს გადაეცემა მომკვლევის მოხსენება. არ არის აუცილებელი, მოპასუხეს შეპასუხების წარმოსადგენად მიეცეს დრო. იურისტმა დისციპლინურ საქმესთან დაკავშირებით დისციპლინურ ორგანოს შეგნებულად არ უნდა მიაწოდოს ფაქტები არასწორად, უნდა გაამჟღავნოს ისეთი ფაქტი, რაც საქმის არასწორად გაგებას აარიდებს დისციპლინურ ორგანოს თავიდან; დისციპლინურ ორგანოს, კანონიერი მოთხოვნის შემთხვევაში, მიაწოდოს ინფორმაცია, გარდა კონფიდენციალური ინფორმაციისა ან ხელი შეუშალოს დისციპლინური ორგანოს მიერ კანონიერ გამოძიებას.

პირობები

ქვეკომიტეტი უფლებამოსილია, მოიწონოს გადაწყვეტილება, რომელიც უნდა შეიცავდეს მოპასუხის მიერ შესასრულებელ პირობებს, რომლის შესრულებაც განაპირობებს მისთვის პასუხისმგებლობის ფორმად სამსახურიდან პირობით დათხოვნას, კერძო ან საჯარო საყვედურს პირობის დათქმით. გადაწყვეტილება ასევე უნდა მოიცავდეს განსაზღვრულ ვადაში პირობების შეუსრულებლობისას ალტერნატიულ სანქციას.

პირობები ქვეკომიტეტის მიერ დადგენილ ვადებში უნდა შესრულდეს. თუ პირობები არ სრულდება, მოპასუხის მიმართ ალტერნატიული სანქცია იქნება გამოყენებული საქმის მოსმენის შედეგად.

პირობების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, ასოციაციის იურისტი რაიონულ კომიტეტთან დააყენებს საქმის მოსმენის საკითხს.

მოსმენა საშუალებას აძლევს მოპასუხეს, დაასაბუთოს, რომ მან შეას-

რულა პირობები; ეს სხდომა მიზნად არ ისახავს პირობების შესრულების დროის გაგრძელებას.

მტკიცების ტვირთი ეკისრება მოპასუხეს, რომელმაც ნათელი და დამაჯერებელი მტკიცებულებით უნდა დაადასტუროს, რომ მან დააკმაყოფილა პირობები მისთვის განსაზღვრულ დროში. იმ შემთხვევაში, თუ პირობები შეუსრულებელი აღმოჩნდება, მოპასუხეს შესაძლოა დაეკისროს სახდელი.

10.10. რაიონული კომიტეტის მოქმედება

შედგება მოხალისეებისგან; იხილავს მოკვლევის მოხსენებებს, ადმინისტრირებას უწევს მხარეთა მოსმენებს და იღებს დისციპლინირების გადაწყვეტილებას, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს საჯარო საყვედურს; ორგანიზებულია სასამართლო სისტემის მიერ; ჰყავს იურისტი და არაიურისტი წევრები; სულ 17 რაიონული კომიტეტი/170 მოხალისე.

10.11. გადაცდომაში ბრალდება

ბრალდების წარმდგენი პირველი დოკუმენტი მოიცავს ზოგად ბრალდებას და არა ბრალდებას კონკრეტულ ფაქტებზე. ეს არის არაფორმალური პროცედურა, რომელიც მიზნად ისახავს მოპასუხის ინფორმირებას ბრალდების ხასიათზე და მისთვის პასუხის წარმოდგენის საშუალების მიცემას. შეთანხმებულ სხდომამდე რამდენიმე დღით ადრე ასოციაციის იურისტი მოპასუხეს გაუგზავნის ელექტრონულად გადაცდომაში ბრალდებას, მომკვლევის მოხსენებას და ნებისმიერ გამამართლებელ მასალებს, რაც ასოციაციის იურისტს მოეპოვება. ადვოკატი ბრალდების მიწოდებიდან განსაზღვრულ ვადაში დაწერს პასუხს, თანხმობას რაიონული კომიტეტის იურისდიქციაზე ან მოითხოვს პროცედურების შეწყვეტას და 3 მოსამართლისგან შემდგარი საოლქო სასამართლოს მიერ განხილვას.

მოპასუხემ ხელი უნდა მოაწეროს მის წერილობით პასუხს, იქნება ეს საჩივარზე, ბრალდების წარდგენაზე თუ საქმის გადაცემაზე მისი მოსაზრება. ადვოკატის ფინანსურ დოკუმენტებთან და ანგარიშებთან დაკავშირებულ დავებს იხილავს რაიონული კომიტეტი. ასოციაციის იურისტი ან კომიტეტის იურისტი წარმოადგენს ადვოკატის წინააღმდეგ საქმეს ასოციაციის სახელით; მოპასუხე ან მისი წარმომადგენელი

წარმოადგენს მოპასუხის პოზიციას. განმხილველ კომისიას შეუძლია, მოწმეებს შეკითხვები დაუსვას.

პროცესი, როგორც წესი, შემდეგი ეტაპებისგან შედგება შემდეგი თანმიმდევრობით:

- შესავალი სიტყვები;
- ასოციაციის საქმის პრეზენტაცია;
- მოპასუხის საქმის პრეზენტაცია;
- დასაბუთება შეკითხვაზე, დისციპლინური გადაცდომა მტკიცდება თუ არა ნათელი და დამაჯერებელი მტკიცებულებით, რაც, ნებისმიერ შემთხვევაში, ამყარებს დასკვნას, რომ მოპასუხემ ჩაიდინა სავარაუდო გადაცდომა. სხდომას უძღვება სხდომის თავმჯდომარე;
- კომიტეტის განხილვა დისციპლინურ გადაცდომებზე;
- კომიტეტის გადაწყვეტილების გამოცხადება დისციპლინურ გადაცდომებზე;
- სანქციის დაკისრების მტკიცებულებები და არგუმენტები;
- კომიტეტი ადგილზე თათბირით აცხადებს სანქციის შესახებ გადაწყვეტილებას;
- რაიონული კომიტეტის ფორმალური წერილობითი გადაწყვეტილება უთითებს ფაქტებს, გადაცდომის ტიპს, დარღვეულ წესებს და გამოყენებულ სანქციას.

მტკიცების წესები არ არის მკაცრად განსაზღვრული.. თითოეულ მხარეს აქვს საშუალება, ჯვარედინად დაჰკითხოს მოწინააღმდეგე მხარის მოწმეები. პროტესტის წარდგენა შესაძლებელია და წესრიგდება სხდომის თავმჯდომარის მიერ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც პროტესტზე უნდა იმსჯელოს განხილვის კოლეგიამ. რაიონული კომიტეტის განმხილველ წევრებს საშუალება აქვთ, მოწმეებს შეკითხვები დაუსვან.

საქმეს იხილავს რაიონული კომიტეტის 5 წევრი. თითოეული რაიონული კომიტეტი შედგება 7 ადვოკატისა და 3 ალერნატიული წევრისგან. ნებისმიერმა 5 წევრმა შეიძლება განიხილოს საქმე. როცა შესაძლებელია, კომიტეტის შემადგენლობაში შევა ალერნატიული წევრიც. ქვეკომიტეტის წევრებს, რომელთაც საქმე რაიონულ კომიტეტს გადასცეს განსახილველად, უფლება აქვთ, მონაწილეობა მიიღონ სხდომაში. რაიონული კომიტეტის სხდომები, გარდა თათბირისა, საჯაროა.

მომჩივნის იურისტს ან ნებისმიერ მოწმეს არ აქვს უფლება, დაჰკითხოს ან ჯვარედინად დაჰკითხოს რომელიმე მოწმე, წარმოადგინოს მტკიცებულება ან არგუმენტი.

10.12. რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილებები

- თანამდებობიდან გათავისუფლება;
- თანამდებობიდან გათავისუფლება გამონაკლის შემთხვევებში;
- რჩევა პირობით ან უპირობოდ;
- საჯარო საყვედური პირობით ან უპირობოდ;
- საქმის დისციპლინური საბჭოსათვის ან 3 კაციანი სასამართლოსათვის *circuit court* გადაცემა.

10.13. რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილების გასაჩივრება

რაიონული კომიტეტის გადაწყვეტილება საჩივრდება ან დისციპლინურ საბჭოში, ან სამი მოსამართლის მონაწილეობით საოლქო სასამართლოში მოპასუხის ნების გათვალისწინებით. ასეთი საჩივარი ეფუძნება რაიონული კომიტეტის ჩანაწერებს. გასაჩივრებისთვის სტანდარტს წარმოადგენს, რაიონული კომიტეტის დადგენილი გადაცდომები მტკიცდება თუ არა მყარი მტკიცებულებით.

პირობები

რაიონულ კომიტეტს აქვს ქვეკომიტეტის მსგავსი უფლებამოსილება პირობების გაცემასა და შესრულებაზე.

10.14. დისციპლინური საბჭოს შემადგენლობა

დისციპლინური საბჭო შედგება 20 პირისაგან, რომელთაგან 16 ადვოკატია და 4 ალტერნატიული წევრი. მათ ნიშნავს ვირჯინიის უზენაესი სასამართლო; როგორც წესი, საბჭოს სხდომები ტარდება რიჩმონდში. სხდომა ტარდება 5 წევრის მონაწილეობით. თითოეულ სხდომაში მონაწილეობს ერთი ალტერნატიული წევრი.

უწყება

დისციპლინური სისტემის თანამშრომელი სხდომამდე 21 დღით ადრე უგზავნის უწყებას მოპასუხე ადვოკატს.

მოპასუხის უფლება

მოპასუხეს ექნება 21 დღე საქმის განხილვამდე, რომლის განმავლობაშიც მას შეუძლია: წარადგინოს ხელმოწერილი პასუხი ან წარადგინოს ხელმოწერილი პასუხი მოთხოვნით, საქმის განხილვა შეწყდეს დისციპლინურ საბჭოში და შემდგომი პროცედურები განხორციელდეს სამი მოსამართლისგან შემდგარ საოლქო სასამართლოში.

თუ წარმოდგენილია პასუხი ან არც პასუხია და არც მოთხოვნა წარმოდგენილი 21 დღეში „ბრალის წარდგენიდან“, საჩივარს განიხილავს დისციპლინური საბჭო.

სხდომები

საბჭოს სხდომები რაიონული კომიტეტის სხდომების მსგავსია ეტაპებით, თუმცა უფრო მეტად ფორმალური და ზუსტად განსაზღვრული ქრონოლოგიით.

10.15. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილება

დისციპლინური საბჭო უფლებამოსილია, მიიღოს შემდეგი გადაწყვეტილებები:

- თანამდებობიდან გათავისუფლება;
- რჩევა პირობით ან უპირობოდ;
- საჯარო საყვედური პირობით ან უპირობოდ;
- შეჩერება 5 წლის ზევით და როდესაც 1 წელზე მეტი ვადით ჩერდება საქმიანობის უფლება, მოპასუხემ განაცხადი უნდა შეიტანოს წევრობის აღდგენის მოთხოვნით;
- შეჩერება 1 წლის ვადით ან ნაკლებით პირობით ან უპირობოდ;
- შეწყვეტა.

შენიშვნა: არ არსებობს საბჭოს გადაწყვეტილება, რომელიც მოიცავს სიტყვას „კერძო“. დისციპლინური საბჭოს საქმეები იწარმოება საჯარო პროცედურებით.

10.16. დისციპლინური საბჭოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება

ყველა დისციპლინირებულ იურისტს აქვს აპელაციის უფლება რაიონული კომიტეტიდან დისციპლინურ კომისიამდე; დისციპლინური კომისიიდან ვირჯინიის უზენაეს სასამართლომდე, აშშ-ს უზენაეს სასა-

მართლოში გადაწყვეტილება აღარ საჩივრდება და ძალაში რჩება გადაწყვეტილება.

მოპასუხეს აქვს უზენაეს სასამართლოში გასაჩივრების უფლება თუ დისციპლინური საბჭო მის მიმართ გამოიყენებს საჯარო საყვედურს, საქმიანობის უფლების შეჩერებას ან შეწყვეტას.

საჩივარი მოპასუხემ უნდა შეიტანოს 30 დღეში მას შემდეგ, რაც დისციპლინური საბჭო მას ან მის წარმომადგენელს უგზავნის გადაწყვეტილებას.

10.17. დისციპლინირებისას გასათვალისწინებელი გარემოებები

- კლიენტის მიმართ არსებული ვალდებულებების დარღვევა;
- საზოგადოების მიმართ არსებული ვალდებულებების დარღვევა;
- სამართლის სისტემის მიმართ არსებული ვალდებულებების დარღვევა;
- პროფესიის მიმართ არსებული ვალდებულებების დარღვევა;
- წინა დისციპლინური ისტორია;
- დამამძიმებელი გარემოებები;
- შემამსუბუქებელი გარემოებები.

დამამძიმებელი გარემოებები

წინა დისციპლინური გადაცდომები; არაკეთილსინდისიერების მოტივი; რამდენიმე გადაცდომა; სხვადასხვა გადაცდომა; დისციპლინური პროცედურების მიმართ არაკეთილსინდისიერად ხელის შეშლა; დისციპლინური პროცედურების განმავლობაში ყალბი მტკიცებულების წარდგენა, არასწორი ინფორმაციის მიწოდება ან მოქმედება; არასწორი ქცევის გაცნობიერებაზე უარი; მნიშვნელოვანი გამოცდილება; რესტიტუციისადმი გულგრილობა; უკანონო მოქმედება.

შემამსუბუქებელი გარემოებები

წინა დისციპლინირების ჩანაწერის არარსებობა; არაკეთილსინდისიერი ქცევის მოტივის არარსებობა; პირადი ან ემოციური პრობლემები; რესტიტუციის დროული კეთილსინდისიერი მცდელობა ან გადაცდომის შედეგების გამოსწორება; დისციპლინური საბჭოსადმი ინფორმაციის სრულად მიწოდება ან პროცედურებში მონაწილეობა; გამოუცდელობა; ხასიათი ან რეპუტაცია; ფიზიკური ნაკლი; გონებრივი შეზღუდულობა

ან წამალდამოკიდებულება, მათ შორის, ალკოჰოლზე ან ნარკოტიკზე დამოკიდებულება (ადვოკატის გადაცდომა გამოწვეული უნდა იყოს მისი ამ დამოკიდებულებიდან); დაკისრებული აქვს უკვე სხვა ჯარიმები ან სანქციები; მონაწილეობა.

სანქციები

- თანამდებობიდან გათავისუფლება;
- თანამდებობიდან გათავისუფლება გამონაკლის შემთხვევებში;
- პირადი რჩევა პირობით ან უპირობოდ;
- პირადი საყვედური პირობით ან უპირობოდ;
- საჯარო საყვედური პირობით ან უპირობოდ;
- საადვოკატო საქმიანობის შეჩერება;
- წევრობის შეწყვეტა.

ასოციაციის მტკიცების ტვირთი

- ნათელი და დამაჯერებელი მტკიცებულება;
- ნაკლები ვიდრე „გონივრულ ეჭვს მიღმა“;
- მეტი ვიდრე „მტკიცებულების უპირატესობა“.

11. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის რეკომენდაციები

11.1. რეკომენდაციის არსი

ეთიკის კომისია საქმიანობს ორი მიმართულებით: დისციპლინური წარმოება და პროფესიული ეთიკის საკითხებზე რეკომენდაციათა გაცემა ადვოკატებისთვის.²⁰⁸

რეკომენდაცია წარმოადგენს ეთიკის კომისიის მოსაზრებას ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის საკითხებზე და არის ადვოკატის დამხმარე საშუალება პროფესიული გადაწყვეტილებების მიღებისას.²⁰⁹ ადვოკატის შეკითხვა შეიძლება ეხებოდეს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონიდან, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსიდან გამომდინარე.

²⁰⁸ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 1; ეთიკის კომისიამ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის საკითხებზე ადვოკატებისათვის რეკომენდაციის გაცემა 2012 წლიდან დაიწყო.

²⁰⁹ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 41.1

ნარე, ეთიკური ქცევის სტანდარტებს, ასევე დისციპლინური წარმოების პროცედურულ საკითხებს. ადვოკატი, რომელიც არჩევს, პროფესიული ეთიკის მისთვის საინტერესო თემაზე შეკითხვით მიმართოს კომისიას, მიიღებს კომისიის დასაბუთებულ მოსაზრებას შეკითხვაში ჩამოყალიბებული ფაქტების მიხედვით, შეკითხვაში გადმოცემული ქმედება რამდენად ეთიკურია.²¹⁰ ეთიკის კომისიის რეკომენდაცია, ერთი მხრივ, ეხმარება ადვოკატს, საქმიანობა განახორციელოს ადვოკატის ეთიკური სტანდარტების მიხედვით და, მეორე მხრივ, არის პროფესიულ სტანდარტებზე ცოდნის გავრცელების საშუალება, ვინაიდან ადვოკატთა ვებ-გვერდზე განთავსებით, შეკითხვები და კომისიის რჩევები სხვა დაინტერესებული ადვოკატებისთვისაც ხელმისაწვდომია.

11.2. შეკითხვის განხილვისა და გაცემის წესი

რეკომენდაციის მისაღებად ეთიკის კომისიას შეკითხვით შეიძლება მიმართოს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მოქმედმა წევრმა ზეპირად ან წერილობით.²¹¹ შეკითხვაში ადვოკატმა უნდა აღწეროს ჰიპოთეტური ფაქტები, შესაძლო ქმედება და არ მიუთითოს პერსონალური ინფორმაცია.²¹² ბუნდოვანი შეკითხვის შემთხვევაში, ეთიკის კომისიამ ადვოკატს შესაძლოა მოსთხოვოს შეკითხვის დაკონკრეტება. ანონიმური შეკითხვა არ განიხილება, ვინაიდან შეკითხვაზე რეკომენდაციის გაცემის მიზანია კონკრეტული ადვოკატისთვის პროფესიული რჩევის მიცემა ქცევასთან დაკავშირებით.

პროცედურულად განსხვავებულია ზეპირი ან წერილობითი შეკითხვის განხილვა: წერილობით შეკითხვას, მისი შინაარსის გათვალისწინებით, ეთიკის კომისიის თავმჯდომარე გადასცემს კომისიის აპარატის იურისტს, მორიგე საპროცესო კოლეგიას ან ეთიკის კომისიის სრულ შემადგენლობას.²¹³

შეკითხვაზე, რომელიც ეხება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმების განმარტებას და დადგენილია ეთიკის კომისიის ერთგვაროვანი

²¹⁰ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 41.1

²¹¹ იქვე, მუხლი 42.

²¹² იქვე, მუხლი 43.

²¹³ იქვე, მუხლი 45.

პრაქტიკით, რეკომენდაციას მოამზადებს კომისიის აპარატის იურისტი.²¹⁴ შეკითხვაზე, რომელიც ეხება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმების განმარტებას და არ არის დადგენილი ეთიკის კომისიის ერთგვაროვანი პრაქტიკით, რეკომენდაციას მოამზადებს დისციპლინური კოლეგია, რომელიც მორიგეობს საპროცესო კოლეგიის სახით.²¹⁵

შეკითხვაზე, რომელიც ეხება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმების განმარტებას, არ არის დადგენილი ეთიკის კომისიის პრაქტიკით და საკითხის სირთულით ხასიათდება, რეკომენდაციას მოამზადებს ეთიკის კომისია არანაკლებ რვა წევრის მონაწილეობით.²¹⁶

რეკომენდაციის კოლეგიურად მომზადებისას ეთიკის კომისია საბოლოო მოსაზრებას იღებს ხმათა უმრავლესობით.²¹⁷

რეგისტრირებული შეკითხვის განხილვისას, თუ აღმოჩნდება, რომ ანალოგიურ საკითხზე არსებობს რეკომენდაცია, კომისიას შეუძლია, არ გასცეს რეკომენდაცია და მიუთითოს არსებულზე. ასევე, ეთიკის კომისია, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, უფლებამოსილია, უარი თქვას რეგისტრირებული შეკითხვის განხილვაზე, თუ მოთხოვნილი რეკომენდაცია ეხება კომისიის დისციპლინურ სამართალწარმოებაში არსებულ საქმეს. შეკითხვის განხილვაზე უარი ეცნობება ადვოკატს.²¹⁸

რეკომენდაციის განხილვისა და მომზადებისთვის მაქსიმალურ ვადად დისციპლინური წარმოების დებულება 45 დღეს განსაზღვრავს,²¹⁹ თუმცა, რეკომენდაციის მიზნობრიობიდან გამომდინარე, რადგან, ხშირ შემთხვევაში, ადვოკატს პროფესიული გადაწყვეტილების მისაღებად ესაჭიროება რჩევა, რეკომენდებულია, 15 დღის განმავლობაში მომზადდეს.²²⁰

²¹⁴ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 45.3.

²¹⁵ იქვე, მუხლი 45.4.

²¹⁶ იქვე, მუხლი 45.5.

²¹⁷ იქვე, მუხლი 45.6.

²¹⁸ იქვე, მუხლი 45.7.

²¹⁹ იქვე, მუხლი 47.

²²⁰ იქვე.

ზეპირი რეკომენდაცია გაიცემა სატელეფონო გასაუბრებით ეთიკის კომისიის იურისტის მიერ. ზეპირი რეკომენდაცია გაიცემა ადვოკატზე, რომლის იდენტიფიცირება შესაძლებელია ადვოკატთა ერთიან რეესტრში არსებული მონაცემების საფუძველზე. იდენტიფიცირება ხორციელდება შემდეგი პირობების დაცვით: კომისიის აპარატის იურისტი ერთიან რეესტრში ამოწმებს ადვოკატის სახელს, გვარს, პირად ნომერს, სიით ნომერს, სპეციალიზაციას და მხოლოდ ამის შემდეგ გასცემს პასუხს ადვოკატს. ადვოკატსა და კომისიის აპარატის იურისტს შორის საუბარი, რაც ეცნობება ადვოკატს საუბრის დაწყებისთანავე, იწერება ტექნიკური საშუალების გამოყენებით და ინახება კომისიის არქივში.²²¹

კომისიის აპარატის იურისტი უფლებამოსილია, ადვოკატის შეკითხვა ჩაიწეროს და რეკომენდაცია გასცეს შეკითხვის დაფიქსირებიდან არაუგვიანეს ხუთი სამუშაო დღისა.²²²

11.3. რეკომენდაციათა საჯაროობა და იურიდიული ძალა

რეკომენდაციის მომთხოვნი ადვოკატის ვინაობა რეგისტრირდება და ინახება ეთიკის კომისიის მონაცემთა ბაზაში და ხელმისაწვდომია მხოლოდ ეთიკის კომისიისათვის.

წერილობითი და ზეპირი რეკომენდაციები საჯაროა, ადვოკატის იდენტიფიცირების გარეშე ქვეყნდება ადვოკატთა ასოციაციის ვებგვერდზე, ასევე, ასოციაციის პერიოდულ გამოცემაში.²²³

გაცემული რეკომენდაციები შეიცავს შეკითხვას და დასაბუთებულ პასუხს, ასევე მითითებას, რომ ეთიკის კომისიის რეკომენდაციას არ აქვს სავალდებულო ხასიათი.

რეკომენდაცია არც ეთიკის კომისიისათვის არის მხოლოდ, რეკომენდაციაში დაფიქსირებული მოსაზრებით კომისია არ იზღუდება დისციპლინური სამართალწარმოების დროს საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებისას, თუმცა რეკომენდაცია შესაძლებელია, ეთიკის კომისიამ ნორმის

²²¹ ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 48.5.

²²² იქვე, მუხლი 48.6.

²²³ იქვე, მუხლი 51.

განმარტების დროს ერთ-ერთ წყაროდ გამოიყენოს გადაწყვეტილებანი.²²⁴

V თავი. კანონიერების პრინციპი საადვოკატო საქმიანობაში

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედების ვალდებულება და კანონიერების პრინციპის ურთიერთმიმართება;
3. სხვის ნაცვლად ხელმოწერის შესრულება;
4. ყალბი მტკიცებულების შექმნისა და წარდგენის დაუშვებლობა;
5. „ფიქტიური ორდერი“;
6. კანონიერების პრინციპის შეფასების ფარგლები;
7. ევროპის სტანდარტი;
8. აშშ-ის სტანდარტი;
9. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. შესავალი

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში გაწევრიანებისას პირი დებს ფიცს²²⁵, რომ იქნება სამართლიანობის იდეების ერთგული, კეთილსინდისიერად და პირნათლად შეასრულებს ადვოკატის მოვალეობებს, დაიცავს საქართველოს კონსტიტუციას, კანონებს, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსს და ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს.

კანონიერება²²⁶ საადვოკატო საქმიანობის უზენაესი პრინციპია, რომელიც საადვოკატო საქმიანობას გარკვეულ ჩარჩოებში აქცევს, მათ შორის, კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედების დროსაც კი. კანონი²²⁷ აკისრებს ადვოკატს ვალდებულებას, კლიენტის ინტერესების წარმომადგენლობა განახორციელოს ყველა იმ საშუალებით, რომელიც არ არის აკრძალული კანონით და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის ნორმებით. ანალოგიურ მოთხოვნას აწესებს პროფესიული ეთიკის კოდექსიც, რომელიც უთითებს, რომ კლიენტის ინტერესების დასაცავად მიმართული ადვოკატის მოქმედებები უნდა შეესაბამებოდეს კანონმდებლობას და პროფესიული ეთიკის ნორმებს²²⁸. „კანონიერების პრინციპისადმი ერთგულება, ადვოკატის, როგორც კლიენტის საუკეთესო ინტერესების დამცველის, მართლმსაჯულების მონაწილე პირისა და თავისუფალი პროფე-

სიის წარმომადგენლის „ოქროს“ პრინციპია“²²⁹.

ადვოკატის თავისუფლება გარანტირებულია კანონით. ადვოკატი ემორჩილება მხოლოდ და მხოლოდ კანონს და მოქმედებს პროფესიული ეთიკის სტანდარტების შესაბამისად²³⁰.

2. კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედების ვალდებულება და კანონიერების პრინციპის ურთიერთმიმართება

მაშინ, როდესაც ვსაუბრობთ ადვოკატის დამოუკიდებლობაზე თავად კლიენტისაგან, სწორედ იმას მოვიაზრებთ, რომ ადვოკატი კლიენტის მითითებების შესრულებისას იზღუდება კანონიერების პრინციპით. მართალია, პროფესიული კანონმდებლობა ადვოკატს აკისრებს ვალდებულებას, რომ კლიენტის ინტერესებს პრიორიტეტი უნდა მიანიჭოს და მის მიხედვით იმოქმედოს, თუმცა ეს არ გულისხმობს კლიენტის უკანონო მითითებების შესრულებას ან კლიენტის წარმომადგენლობას კანონით აკრძალული საშუალებებით. ვრცლად კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობაზე იხილეთ მეშვიდე თავი.

3. სხვის ნაცვლად ხელმოწერის შესრულება

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში²³¹, სადაც ადვოკატმა კლიენტის მითითების შესაბამისად, საპროცესო დოკუმენტს კლიენტის სახელით და გვარით მოაწერა ხელი, ეთიკის კომისიამ დაადგინა კანონიერების პრინციპის დარღვევა და განმარტა, რომ „ადვოკატს არ აქვს უფლება, კლიენტისათვის სასურველ შედეგს მიაღწიოს არაკანონიერი საშუალების გამოყენების გზით, თუნდაც ეს კლიენტის მითითებებიდან გამომდინარეობდეს. ადვოკატს არ აქვს უფლება, იმოქმედოს ეთიკური ვალდებულების საწინააღმდეგოდ და კონკრეტული შედეგის მიღწევისათვის გამოიჩინოს მსგავსი დაუდევრობა... ადვოკატმა პროფესიულ საქმიანობაში უნდა აირიღოს ისეთი ქმედება, რომელიც საფრთხეს შეუქმნის კლიენტის

²²⁹ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 12.

²³⁰ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 1.2.

²³¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 15.05.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №157/13, <<https://gba.ge/pdf/5c471f6612b5a.pdf/5c471f6612b5a.pdf>>, [15.05.2021].

ინტერესებს, თავად ადვოკატის პროფესიულ საქმიანობას - კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით და ადვოკატთა კორპუსისადმი სანდოობას²³².

ანალოგიურ საქმეში, სადაც ადვოკატმა კლიენტის თხოვნით შეადგინა შესაგებელი და მის ნაცვლად მოაწერა ხელი, ეთიკის კომისიამ დაადგინა კანონიერების პრინციპის დარღვევა და განმარტა, რომ „ადვოკატის მიერ შესაგებელზე კლიენტის ნაცვლად მისი სახელითა და გვარით ხელმოწერისას და ასეთი შესაგებლის სასამართლოში წარდგენისას, მარწმუნებელთა ინტერესებიდან გამომდინარე მოქმედების შემთხვევაშიც, სახეზეა ადვოკატის მიერ კანონსაწინააღმდეგო საშუალების გამოყენება, მიუხედავად იმისა, ეს ქმედება ექცევა თუ არა კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგო სფეროში“²³³.

კანონიერების პრინციპის დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეში²³⁴, სადაც ადვოკატმა, კლიენტის ინფორმირების გარეშე, პროკურორს გადასცა 1500 ლარი ქრთამის სახით, რათა გაეფორმებინა თავის კლიენტთან საპროცესო შეთანხმება. აღნიშნულ საქმეში ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ მართალია, „ადვოკატის მიზანი კლიენტის დაცვაა, თუმცა, აღნიშნულ ადვოკატს მაინც არ აქვს უფლება გამოიყენოს კანონსაწინააღმდეგო საშუალებები, თუნდაც ამის თაობაზე კლიენტმა სთხოვოს და კლიენტს საჭიროდ მიაჩნდეს დაცვის ამგვარი გზით განხორციელება... ადვოკატი თავისი მოქმედებით ორიენტირებული იყო უკანონო გზით შედეგის მიღწევაზე და არა სამართლებრივი გზით კლიენტისთვის დახმარების აღმოჩენაზე... ადვოკატის ქრთამის მიცემის თაობაზე განხორციელებული მოქმედებით საფრთხე შეექმნა კლიენტის ინტერესების დაცვას, რითაც ადვოკატმა პირადად კლიენტი დააყენა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის რისკის ქვეშ“²³⁵.

²³² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 15.05.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №157/13, 6.6, 6.7, <<https://gba.ge/pdf/5c471f6612b5a.pdf>>, [15.05.2021].

²³³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.04.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №025/13, <https://gba.ge/pdf/5d71fdc7c175d.pdf/025_13_16.04.2014.pdf>, [15.05.2021].

²³⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 07.03.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №057/10, <<https://gba.ge/pdf/5ca494d178d74.pdf/057.10%2007.03.2011%20saqmianobis%20uflebis%20sheherebaa-converted.pdf>>, [15.05.2021].

²³⁵ იქვე, 7.4.

4. ყალბი მტკიცებულების შექმნისა და წარდგენის დაუშვებლობა

სხვა გადაცდომებთან ერთად, N033/17 დისციპლინურ საქმეში²³⁶ ეთიკის კომისიამ დაადგინა კანონიერების პრინციპის დარღვევა. მოცემულ საქმეში ადვოკატმა გააყალბა სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომლითაც თავისი კლიენტის ყველა მოთხოვნა დააკმაყოფილა. ამ გადაწყვეტილების ასლი კი გაუზიარა კლიენტს ელექტრონული ფოსტის მეშვეობით. სასამართლოდან გამოთხოვილი ინფორმაციით, დადასტურდა, რომ ამ გადაწყვეტილებაში მითითებული შინაარსი არ შეესაბამებოდა სინამდვილეს, რადგან მითითებული ნომრით სასამართლომ მიიღო განჩინება, რომლითაც არ მიიღო ადვოკატის სარჩელი წარმოებაში. აღნიშნულ საქმეში ეთიკის კომისიამ კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით განმარტა, რომ „ადვოკატმა კეთილსინდისიერად უნდა დაიცვას კლიენტის ინტერესები, რაც მოიცავს კანონიერად მოქმედების ვალდებულებასაც. ადვოკატს, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის ნაწილს, უმნიშვნელოვანესი როლი აკისრია დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფოს შენების პროცესში. ამდენად, მნიშვნელოვანია ადვოკატის ყოველი ქმედება ექცეოდეს კანონის ჩარჩოებში. ადვოკატი, როგორც უფლებების დამცველი, არა მხოლოდ კლიენტის უფლებების დაცვისა და დარღვეული უფლებების აღდგენისათვის უნდა ზრუნავდეს, არამედ თავად უნდა იყოს მაგალითი სხვებისთვის“²³⁷.

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში²³⁸ ადვოკატმა სამოქალაქო რეესტრში კლიენტის ნაცვლად თავად მოაწერა ხელი დოკუმენტს - „საცხოვრისის მესაკუთრის თანხმობა“, რის საფუძველზეც კლიენტი დარეგისტრირდა სადავო პრივატიზებულ ბინაში. აღნიშნულ დოკუმენტთან დაკავშირებით ადვოკატი ცნობილ იქნა დამნაშავედ ყალბი დოკუმენტების დამზადება-გამოყენების საფუძველით და გაუფორმდა საპროცესო შეთანხმება. ადვოკატის კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარემ შეიტანა საჩივარი ეთიკის კომისიაში და მოითხოვა ადვოკატის დისციპლინირება. ეთიკის კომისიამ აღნიშნულ საქმეში დაადგინა კანონიერების პრინციპის

²³⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/17, <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [29.03.2021].

²³⁷ იქვე.

²³⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 09.02.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №106/12, <<https://gba.ge/pdf/5c4c373385822.pdf/5c4c373385822.pdf>>, [15.05.2021].

დარღვევა და განმარტა, რომ „ხელმოწერის გრაფაში ნიმუშად დოკუმენტის ნამდვილი ავტორის ხელმოწერის შესრულება ადვოკატის მიერ გაუმართლებელია; ხელმოწერა პირის იდენტიფიცირების საშუალებაა და მხოლოდ პირს აქვს თავისი სახელით ხელმოწერის უფლება. სხვისი სახელით ხელმოწერილმა დოკუმენტმა შეიძლება შეცდომაში შეიყვანოს მესამე პირები, რადგან ხელმოწერილი დოკუმენტი მესამე პირების მიერ აღიქმება, როგორც ხელმომწერის ნების გამოვლენა. შესაბამისად, ასეთი დოკუმენტის არასწორად გამოყენებით შეიძლება არასასურველი შედეგი დადგეს, როგორც ხელმომწერი პირისათვის, ასევე იმ პირისათვის, ვისი სახელითაც განხორციელდა ხელმოწერა“²³⁹. ამ საქმეში ეთიკის კომისიამ გაყალბების განზრახვა ვერ დაადგინა და გაიზიარა ადვოკატის არგუმენტი იმის თაობაზე, რომ მან ნიმუშად შეავსო საცხოვრისის მესაკუთრის თანხმობა. თუმცა კომისიამ აქვე განმარტა, რომ „ადვოკატს, უნდა გამოეჩინა გონივრული წინდახედულება, გაეთვალისწინებინა ნიმუშად შევსებული ხელმოწერილი დოკუმენტის გამოყენების საშიშროება და მისი სავარაუდო შედეგები“²⁴⁰.

5. „ფიქტიური ორდერი“

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკით²⁴¹, კანონიერების პრინციპის დარღვევად კვალიფიცირდება ადვოკატის მიერ ორდერის „ფიქტიურად“, არა იმ მიზნით გამოწერა, რასაც თავისი შინაარსით ითვალისწინებს ორდერი. ორდერი წარმოადგენს კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის მინიჭებული უფლებამოსილების დამადასტურებელ დოკუმენტს²⁴², რომელსაც ადვოკატი დამოუკიდებლად, კლიენტის²⁴³ ნების გათვალისწინებით წერს. საქართველოს სისხლის სა-

²³⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 09.02.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №106/12, 7.11.

²⁴⁰ იქვე, 7.10.

²⁴¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 17.11.2014 წლის N009/14 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5c7fba026c0f1.pdf>>/17%20November%202014%20009.14.pdf>, [21.05.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 29.04.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №124/12, <<https://gba.ge/pdf/5c471d47889b7.pdf>>, [15.05.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 18.04.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №048/15, <<https://gba.ge/pdf/5c471d761168c.pdf>>, [15.05.2021].

²⁴² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 19.

²⁴³ კლიენტს წარმოადგენს ის პირი, რომელმაც ადვოკატს სამართლებრივი დახმარების

მართლის საპროცესო კანონმდებლობა²⁴⁴ ანალოგიურ დანაწესს გვთავაზობს. ორდერი წარმოადგენს კლიენტის მიერ ადვოკატისთვის მინიჭებული უფლებამოსილების ერთგვარ დამოწმებას, რაც ავალდებულებს ადვოკატს თავისი ქმედებები მხოლოდ და მხოლოდ კლიენტის სახელით და მისი ინტერესების დასაცავად განახორციელოს.

ორდერის გამოწერის კანონიერების შეფასებისას, ეთიკის კომისია ყურადღებას ამახვილებს მიზანზე და განმარტავს, რომ „იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატის მიერ ორდერის გამოწერა არ ხდება უპირველესად და ექსკლუზიურად ორდერში მითითებული პირის ინტერესების დაცვის მიზნით, ადვოკატმა უარი უნდა თქვას ორდერის გამოწერასა და დაცვის განხორციელებაზე“²⁴⁵. დაუშვებელია ადვოკატმა ორდერი გამოწეროს მხოლოდ იმ მიზნით, რომ შევიდეს პირთან პენიტენციურ დაწესებულებაში, თუ ეს პირი არ არის მისი კლიენტი. თუნდაც აღნიშნული საქციელი გამომდინარეობდეს ადვოკატის სხვა კლიენტის ინტერესებიდან და/ან მისი დავალებიდან.

ორდერის გამოწერა მხოლოდ იმ მიზნით, რომ ადვოკატი შევიდეს მოწინააღმდეგე მხარესთან ან სხვა პირთან, რომელიც არ არის ადვოკატის კლიენტი, თავისთავად უკანონო ხასიათისაა და ეწინააღმდეგება ორდერის სამართლებრივ ბუნებას. „ფორმალური ორდერის“ გამოწერა „ფიქტიურ კლიენტზე“, თუნდაც ეს ადვოკატის სხვა მოქმედი კლიენტის მითითებების შესაბამისად ხდებოდეს, არ წარმოადგენს კლიენტის დასაცავად განხორციელებულ კანონიერ საშუალებას.

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში²⁴⁶ ადვოკატმა გამოწერა ორდერი მისი კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარის სახელზე, რათა დაედგინა პენიტენციურ დაწესებულებაში მყოფი მოპასუხის ზუსტი ადგილსამყოფელი და შეეცა, ამავე საფუძველით, სასამართლოს მიერ დადგენილი ხარვეზი. ადვოკატი განმარტავდა, რომ ეს ორდერი გამოწერა „ერთჯერადად“ მხოლოდ მისი კლიენტის ინტერესების დაცვის მიზნიდან გამომდინარე. მომღების მიზნით მიმართა, ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 2.

²⁴⁴ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 44.

²⁴⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 29.04.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №124/12, 6.8, <<https://gba.ge/pdf/5c471d47889b7.pdf/5c471d47889b7.pdf>>, [15.05.2021].

²⁴⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 18.04.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №048/15, <<https://gba.ge/pdf/5c471d761168c.pdf/5c471d761168c.pdf>>, [15.05.2021].

ცემულ საქმეში არ იყო სადავო ფაქტი, რომ მოპასუხე არ წარმოადგენდა ადვოკატის კლიენტს. ადვოკატმა თავის სახელზე, როგორც „კლიენტზე“ ორდერი მხოლოდ იმ მიზნით გამოწერა, რომ დაეცვა თავისი კლიენტის - მოსარჩელის ინტერესები. აღნიშნულ საქმეში, ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან დისციპლინური გადაცდომა და განმარტა, რომ ორდერის გამოწერა გულისხმობს ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის წარმოშობას. ეთიკის კომისიის განმარტებით, ადვოკატის მიერ „სხვა მიზნით გამოწერილი ორდერი იქნება ფიქტიური ხასიათის, რაც არ შეესაბამება საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ ორდერის სამართლებრივ ბუნებას და იწვევს ადვოკატის მიერ ორდერის საფუძველზე წარმოშობილი ვალდებულებების დარღვევას სამართლებრივი ურთიერთობის დაწყებისთანავე“²⁴⁷. ანალოგიური მსჯელობა აქვს განვითარებული ეთიკის კომისიას სხვა²⁴⁸ გადაწყვეტილებებშიც.

შესაბამისად, ორდერის გამოწერის „უფლებამოსილება“ ადვოკატმა კანონიერების პრინციპის დაცვით უნდა გამოიყენოს და მხოლოდ იმ პირის ნების გათვალისწინებით და მისი დაცვის განხორციელების მიზნით გამოწეროს, ვისაც უთითებს ორდერში კლიენტად.

6. კანონიერების პრინციპის შეფასების ფარგლები

სამოსამართლო საქმიანობისგან განსხვავებით, საადვოკატო საქმიანობაში, კანონიერების ეთიკური პრინციპი არ განიმარტება ვრცლად და არ მოიცავს ადვოკატის მიერ ნებისმიერ კანონდარღვევას. იმისათვის, რომ ადვოკატის კანონდარღვევა შეფასდეს არაეთიკურად, აუცილებელია, ეს დარღვევა კავშირში იყოს საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებასთან. კერძოდ, ის გარემოება, რომ შესაძლოა ადვოკატი ნასვამ მდგომარეობაში მართავდა საკეს ან წითელზე გაიარა და დაარღვია საგზაო მოძრაობის წესები, არ შეიძლება მისი დისციპლინირების საფუძველი გახდეს. კანონის დაცვა საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებიდან

²⁴⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 18.04.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №048/15, 7.6, <[https://gba.ge/pdf/5c471d761168c.pdf](https://gba.ge/pdf/5c471d761168c.pdf/5c471d761168c.pdf)>, [15.05.2021].

²⁴⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.03.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №142/12, 6.6, <[https://gba.ge/pdf/5c529a4d9ee92.pdf](https://gba.ge/pdf/5c529a4d9ee92.pdf/5c529a4d9ee92.pdf)>, [15.05.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.07.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №044/10, <[https://gba.ge/pdf/5c582e0e25af5.pdf](https://gba.ge/pdf/5c582e0e25af5.pdf/5c582e0e25af5.pdf)>, [15.05.2021].

უნდა გამომდინარეობდეს ან მას უკავშირდებოდეს. მაგ., კლიენტის სახელით ხელმოწერის შესრულება არის კანონსაწინააღმდეგო ქმედება - დოკუმენტის გაყალბება, რომელიც უკავშირდება საადვოკატო საქმიანობას, ისევე, როგორც ყალბი მტკიცებულების შექმნა. შესაბამისად, ამ შემთხვევებში, ადვოკატის ქმედება დაკვალიფიცირდება, როგორც დისციპლინური გადაცდომა და ადვოკატს შესაძლოა სხვა პასუხისმგებლობასთან ერთად დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობაც. კლიენტის ინტერესების დაცვა ადვოკატმა უნდა განახორციელოს კანონიერი საშუალებებით²⁴⁹.

7. ევროპის სტანდარტი

კანონიერების პრინციპის დაცვისაკენ მოუწოდებს ადვოკატებს ასევე გაეროს პრინციპები ადვოკატის როლის შესახებ, რომლის მიხედვითაც, ადვოკატებმა ყოველთვის უნდა იმოქმედონ თავისუფლად და ღირსეულად, კანონის, პროფესიული მოვალეობების, სტანდარტებისა და ეთიკის წესების შესაბამისად²⁵⁰.

8. აშშ-ის სტანდარტი

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული პასუხისმგებლობის კოდექსით, ადვოკატმა გულმოდგინედ უნდა წარმოადგინოს კლიენტის ინტერესები, კანონიერების ფარგლებში²⁵¹. ამავე კოდექსით, ადვოკატის მოვალეობა, როგორც კლიენტის, ასევე სამართლებრივი სისტემის წინაშე არის კლიენტის გულმოდგინედ წარმოდგენა კანონის ფარგლებში, რომელიც მოიცავს დისციპლინური წესებისა და აღსრულებადი პროფესიული რეგულაციების შესაბამისად მოქმედებას. ადვოკატის პროფესიული პასუხისმგებლობა გამომდინარეობს იმ პროფესიის წევრობიდან, რომელსაც ევალება, დაეხმაროს საზოგადოების წევრებს, უზრუნველყონ, დაიცვან და ხელმისაწვდომი გახადონ სამართლებრივი უფლებები და სარგებელი. ჩვენი რეგულაციებით, ჩვენი საზოგადოების თითოეულ

²⁴⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.06.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №010/10, <https://gba.ge/pdf/5c59bf53684a9.pdf/010_10_22.07.2010%20kerdzo%20sarekomendacio%20barati.pdf>, [15.05.2021].

²⁵⁰ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 14.

²⁵¹ American Bar Association Model Code of Professional Responsibility, 1983, Canon 7.

წევრს უფლება აქვს, მისი ქმედება შეფასდეს და მოწესრიგდეს კანონის ფარგლებში და მის შესაბამისად; მათ უფლება აქვთ, მიაღწიონ დასახულ კანონიერ მიზანს იურიდიულად დასაშვები საშუალებების გამოყენებით და წარადგინონ ნებისმიერი კანონიერი სარჩელი თუ საჩივარი განსახილველად²⁵². კანონიერების ფარგლებში მოქმედების ვალდებულება მითითებულია ამავე კოდექსის დისციპლინურ წესებშიც²⁵³.

ანალოგიურ დანაწესს იმეორებს ნიუ იორკის შტატის პროფესიული პალატისმგებლობის კოდექსიც (*NY Canons & Disciplinary Rules*), რომლის დისციპლინური წესების მიხედვითაც, ადვოკატი აქტიურად უნდა იცავდეს კლიენტის ინტერესებს ისე, რომ არ გასცდეს კანონის ფარგლებს²⁵⁴.

9. მაგალითები დისკუსიისთვის

1. სასჯელადსრულების დეპარტამენტში კლიენტთან შესახვედრად მისულ ადვოკატს კლიენტისათვის გადასაცემად თან ჰქონდა გაურკვეველი საგანი. სასჯელადსრულების დეპარტამენტის თანამშრომლებმა ადვოკატს მოსთხოვეს, განემარტა, რა იყოს ეს საგანი, რაზედაც ადვოკატმა უარი განაცხადა. სასჯელადსრულების დეპარტამენტის დაჟინებული მოთხოვნის შემდეგ, ადვოკატმა ეს გაურკვეველი საგანი გადაჰყარა. ექსპერტიზის შედეგად, გამოვლინდა, რომ ამ საგანში, რომელიც ადვოკატმა გადაჰყარა გახვეული იყო ნარკოტიკული ნივთიერება. იმავე დღეს ჩატარებული ექსპერტიზის დასკვნით დადგინდა, რომ ადვოკატი იმყოფებოდა ნარკოტიკული ნივთიერების ზემოქმედების ქვეშ. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

2. ადვოკატის მიერ წარდგენილ სარჩელზე მოპასუხემ შეგებებული სარჩელი აღმრა. ადვოკატმა სასამართლოს მოსამზადებელ სხდომაზე წარადგინა განცხადება სარჩელის გამოხმობის თაობაზე, რომელსაც ადვოკატმა ხელი მოაწერა არა საკუთარი სახელით და გვარით, არამედ კლიენტის (მარწმუნებლის) სახელით და გვარით. მოწინააღმდეგე მხარემ განცხადების საფუძველზე გამოითხოვა სასამართლოდან ადვოკა-

²⁵² American Bar Association Model Code of Professional Responsibility, 1983, Canon 7, EC 7-1 – EC 7-39.

²⁵³ იქვე, DR 7-101, DR 7-102.

²⁵⁴ New York Code of Professional Responsibility: Canons and Disciplinary rules, the American Bar Association, 1990, DR7-101, DR7-102.

ტის მიერ საკუთარი კლიენტის სახელითა და გვართ ხელმოწერილი განცხადების ასლი, რაც საჩივართან ერთად წარადგინა ეთიკის კომისიაში ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნით. ეთიკის კომისიას ადვოკატმა დაუდასტურა, რომ მართლაც საკუთარი კლიენტის ნაცვლად მოაწერა განცხადებას ხელი სარჩელის გამოხმობის შესახებ და მიუთითა კლიენტის სახელი და გვარი. თუმცა, მიუთითა, რომ მისი ქმედება შეთანხმებული იყო კლიენტთან და ამიტომ არ შეიძლებოდა მიჩნეულიყო არაეთიკურად. აღნიშნულს ადასტურებს ადვოკატის კლიენტიც. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

3. ადვოკატი, რომელიც გაბრაზდა სასამართლო გადაწყვეტილებით, შევიდა ბარში, მიიღო დიდი რაოდენობით ალკოჰოლიანი სასმელი და საკუთარი ავტომობილით ბრუნდებოდა სახლში, რა დროსაც გააჩერა საპატრულო პოლიციამ. ადვოკატს ჩამოართვეს მართვის მოწმობა. აღნიშნულის თაობაზე რომ შეიტყო ადვოკატის კლიენტმა, შეწყვიტა მასთან ხელშეკრულება და შეიტანა საჩივარი ეთიკის კომისიაში ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნით. კლიენტი ითხოვს ადვოკატის დისციპლინირებას იმ საფუძვლით, რომ ადვოკატმა ნასვამ მდგომარეობაში მართვით დაარღვია კანონი. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

4. ადვოკატმა ურჩია კლიენტს, მოემეხნა ვინმე ახლობელი/მეგობარი, რომელიც იტყოდა, რომ დანაშაულის ჩადენის დროს ბრალდებული (ადვოკატის კლიენტი) მასთან ერთად იმყოფებოდა სახლში. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

VI თავი. ნდობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. ნდობის პრინციპი;
2. ევროპის სტანდარტი;
3. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. ნდობის პრინციპი

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიზანია საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე, განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები და დაამკვიდროს ადვოკატის ვალდებულება, შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას და იზრუნოს ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებისთვის.²⁵⁵ ადვოკატის თითოეული ქმედება და მისი პროფესიული ყოფა მიმართული უნდა იყოს არა მხოლოდ კონკრეტული კლიენტის, არამედ მთელი საზოგადოების მიმართ ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის გაღრმავებისაკენ.

კლიენტისა და ადვოკატის ურთიერთობა ეფუძნება ნდობას. ადვოკატისადმი კლიენტის ნდობა ეფუძნება ადვოკატის პირად ღირსებას, პატიოსნებას, შეუვალობას, კომპეტენტურობასა და დამოუკიდებლობას. ადვოკატმა არ უნდა იმოქმედოს ისე, რომ ექვეყნე დააყენოს მისდამი კლიენტის ნდობა. აღნიშნული თვისებები ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებაა.²⁵⁶ ადვოკატსა და კლიენტს შორის ნდობის ჩამოყალიბებას ხელს უწყობს ადვოკატის მიერ პროფესიული ფუნქციების კეთილსინდისიერად შესრულება და შეთანხმებული წესით კლიენტის ჯეროვანი ინფორმირება.²⁵⁷

²⁵⁵ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, პრეამბულა.

²⁵⁶ იქვე, მუხლი 3.

²⁵⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №101/17, 6.2.<https://gba.ge/pdf/5f47af344e9fa.pdf/101-17%20%20%20%2025.07.18%20%20%20%20%20gaftrixileba.pdf>, [16.06.2021].

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობაში ნდობის პრინციპს არსებითი მნიშვნელობა აქვს. იმისათვის, რომ ადვოკატმა განახორციელოს კომპეტენტური წარმომადგენლობა, აუცილებელია, ის სრულად იყოს ინფორმირებული იმ საქმეში არსებული ფაქტების შესახებ, რომელსაც აწარმოებს.²⁵⁸ კლიენტი კი არ გაანდობს ადვოკატს საქმის ისეთ ფაქტებს, რომელიც უხერხული ან ინკრიმინაციულია, თუ არ იქნება დარწმუნებული იმაში, რომ ადვოკატი ამ ინფორმაციას კონფიდენციალურად შეინახავს.²⁵⁹ სწორედ ამიტომაც არის ადვოკატსა და კლიენტს შორის ნდობის არსებობა უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი კვალიფიციური წარმომადგენლობისა და ეფექტიანი მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობაში. ადვოკატის მიმართ ნდობის არარსებობის შემთხვევაში, მაღალია ალბათობა იმისა, რომ კლიენტმა ვერ მიიღოს სრულყოფილი და ეფექტიანი სამართლებრივი დაცვა. კლიენტი, რომელიც ადვოკატს ნდობას უცხადებს, უფრო გულახდილია თავის იურიდიულ მრჩეველთან, აწვდის მას სრულყოფილ და სწორ ინფორმაციას, რასაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს ეფექტიანი წარმომადგენლობისთვის. ამდენად, უაღრესად მნიშვნელოვანია, ადვოკატის ყოველი ქმედება მომართული იყოს მის მიმართ ნდობის გაზრდისაკენ.

ნდობის პრინციპს მჭიდრო კავშირი აქვს სხვა ეთიკურ ვალდებულებებთან (მაგ., ერთგულების, კონფიდენციალობის, ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან არიდების, ფიდუციურ და სხვა ვალდებულებებთან), რომელსაც პროფესიული რეგულაციები უწესებენ ადვოკატებს. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატი არღვევს პროფესიული სტანდარტებით დადგენილ ერთ ან რამდენიმე ეთიკურ ვალდებულებას, როგორც წესი, ეს გადაცდომა აისახება ადვოკატ-კლიენტს შორის არსებულ ნდობაზეც. მაგ., თუ ადვოკატი კლიენტს არ მიაწვდის საქმესთან დაკავშირებულ ინფორმაციას, ან აწვდის არასწორ ინფორმაციას, იყენებს კლიენტის ქონებას არაკეთილსინდისიერად, ან არ ათანხმებს კლიენტთან ისეთ ქმედებებს, რომელიც არსებითად ისახება კლიენტის საქმის შედეგზე (მაგალითად, საქმის მორიგებით დასრულება, სარჩელის ცნობა, გამოხმობა, გასაჩივრება, გასაჩივრების უფლებაზე უარის თქმა და ა.შ.), ეს უარყოფითად აისახება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობაზე, რადგან კლიენტს დაეკარგება ნდობა არა მხოლოდ მისი ადვოკატის, არამედ, ზოგადად, ამ პრო-

²⁵⁸ *Upjohn v. United States*, 449 U.S. 383, 391, 101 S.Ct. 677. 683 (1981), from – Freedman M.H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd edition, LexisNexis, 2004, 129.

²⁵⁹ იქვე.

ფესიის წარმომადგენლების მიმართ. სწორედ ამიტომ ადგენს ეთიკური სტანდარტები ადვოკატის ვალდებულებას, თავისი ყოველი ქმედებით შეუწყოს ხელი ამ პროფესიის მიმართ საზოგადოებაში არსებული ნდობის გაღრმავებას.

ნდობის პრინციპზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებაში²⁶⁰, სადაც ადვოკატმა არ მიაწოდა კლიენტს ინფორმაცია საქმისათვის არსებითად მნიშვნელოვან საკითხებზე. კერძოდ, ადვოკატი არ გამოცხადდა სასამართლოში თავისი კლიენტის საქმეზე ჩანიშნულ სხდომაზე, რის გამოც კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგოდ, სასამართლომ გამოიტანა დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. კლიენტი არ იყო ინფორმირებული იმის შესახებ, რომ ადვოკატი ვერ დაესწრებოდა სასამართლო სხდომას, ადვოკატს არ შეუტყობინებია მისთვის სასამართლო სხდომაზე გამოუცხადებლობის უარყოფითი შედეგები. აღნიშნული გადაწყვეტილება ადვოკატმა გაასაჩივრა ზემდგომ ინსტანციაში, თუმცა არ გადაუხდია სახელმწიფო ბაჟი, რის გამოც, მხარეს სააპელაციო საჩივარზე დაუდგინდა ხარვეზი. ადვოკატმა აღნიშნულის თაობაზე არ მიაწოდა ინფორმაცია კლიენტს, არც შეავსო ხარვეზი დადგენილ ვადაში. შესაბამისად, კლიენტის საჩივარი დარჩა განუხილველი. ეთიკის კომისიის შეფასებით, ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის ერთ-ერთი ამოსავალი პრინციპია ნდობის პრინციპი. კოდექსი ადვოკატის პროფესიულ ვალდებულებად მიიჩნევს იმგვარ დამოკიდებულებას კლიენტთან ურთიერთობაში, რომ ეჭვქვეშ არ დადგეს ნდობა. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა ამ უკანასკნელის მიერ ადვოკატისათვის საკუთარი პრობლემის გახდომით იწყება და ყოველი შემდგომი ნაბიჯი კლიენტის დაცვისათვის სათანადოდ განმარტებული და შეთანხმებული უნდა იყოს კლიენტთან. ადვოკატი, როგორც სპეციალური ცოდნის მქონე პირი, ვალდებულია, კლიენტს მიაწოდოს კანონიერი რჩევა, სრული და ამომწურავი ინფორმაცია გასაგებ ენაზე.²⁶¹ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

²⁶⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/11, <<https://gba.ge/pdf/5c49d8062a4dc.pdf>>, [21.06.2021].

²⁶¹ იქვე, 6.2.

ნდობის პრინციპზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ საქმეზე²⁶², სადაც ადვოკატმა, კლიენტისაგან მინდობილობის გაუქმების შემდეგ, კლიენტის ნების საწინააღმდეგოდ მიიღო მონაწილეობა სასამართლო სხდომაზე, სადაც საქმე მორიგებით დაასრულა და კლიენტს მიაყენა 18.000 აშშ დოლარის ოდენობის ზიანი. კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან დისციპლინური გადაცდომა, მათ შორის, ნდობის პრინციპის დარღვევა, და განმარტა, რომ „ადვოკატმა ყოველთვის უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და არ განახორციელოს მოქმედება, რითაც შესაძლებელია, ავნოს, როგორც კლიენტის, ისე პროფესიის პრესტიჟს. დაუშვებელია, ადვოკატმა გამოიყენოს მის მიმართ გამოხატული ნდობა და მორიგება გააფორმოს თავისი კლიენტის ნების საწინააღმდეგოდ, თუნდაც მორიგების უფლების შესახებ აღნიშნული იყოს მის მოქმედ რწმუნებაში. ეთიკის კომისიამ აქვე განმარტა, რომ თუმცა მორიგება ძალაში რჩება მესამე მხარეების მიმართ (თუკი არ გაუქმდება სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილებით), ადვოკატი პასუხს აგებს თავისი კლიენტების წინაშე მორიგების პირობებიდან და შედეგებიდან გამომდინარე... რწმუნებაზე ხელის მოწერით კლიენტი გამოხატავს ნდობას არა მხოლოდ ადვოკატის, არამედ მისი პროფესიის მიმართ. ადვოკატი ვალდებულია, კეთილსინდისიერად გამოიყენოს მისთვის მინიჭებული უფლება მხოლოდ კლიენტის სასარგებლოდ და ნებისმიერ შემთხვევაში მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია თავისი სტრატეგიის და, მით უფრო, ისეთი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილების შესახებ, როგორიც მორიგებაა.“²⁶³ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

პროფესიისადმი ნდობის შენარჩუნების მნიშვნელობაზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ საქმეზე, სადაც ადვოკატმა სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის N5 საპყრობილეში, თავის პატიმარ კლიენტთან შეხვედრამდე, საპყრობილის ადმინისტრაციასთან გასაუბრებისას, მოახდინა გაურკვეველი საგნის – სავარაუდოდ, ნარკოტიკული ნივთიერების გადაყლაპვა. იმავე დღეს ჩატარებული ანალოზის საფუძველზე, სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტის მიერ შედგენილი დასკვნის თანახმად, ადვოკატი იმყოფებოდა ნარკოტიკული საშუალების ზემოქმედების ქვეშ. ეთიკის კომისიამ კიდევ

²⁶² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 29.11.2007 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №3091/11/07, <<https://gba.ge/pdf/5c55d5a40cc04.pdf/5c55d5a40cc04.pdf>>, [21.06.2021].

²⁶³ იქვე.

ერთხელ განმარტა ნდობის პრინციპით განმტკიცებული პროფესიული ღირებულებების – პირადი ღირსებისა და პატიოსნების მნიშვნელობა საადვოკატო საქმიანობაში. კომისიის შეფასებით, „ადვოკატის ვალდებულებას, შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება და პატივი სცეს თავის საქმიანობას. ადვოკატმა არ უნდა იმოქმედოს იმგვარად, რომ ექვექვემ დააყენოს ადვოკატის პროფესიის ავტორიტეტი. კომისიის შეფასებით, ადვოკატის პირადი ღირსება და პატიოსნება არა მხოლოდ კონკრეტული ადვოკატის, როგორც ინდივიდის პიროვნული თვისებებია, არამედ თავისი მნიშვნელობით უფრო ვრცელი მასშტაბისაა და ეთიკის კოდექსის მე-3 მუხლში (ნდობის პრინციპი) ყველა ის პირადი თვისება, რომელიც ადვოკატს პიროვნულად უნდა ახასიათებდეს, იმავდროულად, ადვოკატის პროფესიულ ვალდებულებებად განიხილება. ყოველი კონკრეტული ადვოკატისადმი კლიენტის ნდობა, იმავდროულად, ხელს უწყობს კოდექსში გაცხადებულ მიზნის – ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებას“²⁶⁴. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა საადვოკატო საქმიანობის უფლების შეჩერება.

კლიენტისათვის ინფორმაციის მიუწოდებლობა, ცრუ ინფორმაციის მიწოდება, ყალბი სასამართლო გადაწყვეტილების კლიენტისათვის გაგზავნა და დოკუმენტების დაუბრუნებლობა ნდობის პრინციპის დარღვევად შეაფასა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ გადაწყვეტილებაში²⁶⁵, სადაც განმარტა, რომ „ადვოკატისადმი კლიენტის ნდობის დამკვიდრება, მათ შორის, მომავალი საქმიანი ურთიერთობის ჩამოყალიბებისა და გაგრძელების საფუძველია. კლიენტს ადვოკატის პიროვნული და საქმიანი თვისებების გათვალისწინებით უყალიბდება იმის რწმენა, რომ ადვოკატი კეთილსინდისიერად მიუდგება მისდამი მინდობილ საქმეს და დაიცავს მის ინტერესებს. შესაბამისად, ადვოკატი არ უნდა მოქმედებდეს ისე, რომ ექვექვემ დააყენოს მისდამი კლიენტის ნდობის საკითხი და ჩრდილი მიაყენოს ადვოკატის პროფესიისადმი საზოგადოებაში დამ-

²⁶⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 10.10.2007 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №3030/10/07, <[https://gba.ge/pdf/5c55d73148a7c.pdf](https://gba.ge/pdf/5c55d73148a7c.pdf/5c55d73148a7c.pdf)>, [21.06.2021].

²⁶⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/17, <[https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf](https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf)>, [29.03.2021].

შენიშვნა: აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, რომელმაც უცვლელად დატოვა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, იხილეთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 07.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-13-19.

კვიდრებულ მაღალ შეხედულებას. აღნიშნულს მოითხოვს ადვოკატთა პროფესიის კორპორატიული არსი²⁶⁶.

შესაბამისად, ნდობის პრინციპი წარმოადგენს ერთგვარ მაკავშირებელ პრინციპს, რომელიც, როგორც წესი, სხვა ეთიკური ვალდებულებების თანმდევია. მეტწილად, ნებისმიერი ეთიკური გადაცდომა კლიენტში იწვევს ნდობის დაკარგვას. ამდენად, ადვოკატმა მისი ყოველდღიური ყოფა ისე უნდა მომართოს, რომ ბევრად უფრო განამტკიცოს საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი არსებული ნდობა.

2. ევროპის სტანდარტი

ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობების არსებობა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატის პირადი ღირსება, პატიოსნება და შეუვალობა ეჭვგარეშეა. ადვოკატისათვის აღნიშნული ტრადიციული თვისებები პროფესიული ვალდებულებაა.²⁶⁷ სწორედ ნდობის პრინციპიდან გამომდინარე აწვდის კლიენტი/პოტენციური კლიენტი ადვოკატს ინფორმაციას. კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის ისეთი ინფორმაციის განდობა, რომელსაც კლიენტი სხვა პირს არ გაანდობდა, ეფუძნება ადვოკატისადმი კლიენტის ნდობას, რომლის არსებობა შეუძლებელია კონფიდენციალობის დაცვის გარანტიის გარეშე.²⁶⁸

ადვოკატის მიმართ კლიენტის ნდობის დაკარგვის შემთხვევაში, ადვოკატი ვალდებულია, შეწყვიტოს კლიენტის სახელით საადვოკატო საქმიანობა.²⁶⁹ კოდექსი, ასევე, ავალდებულებს ადვოკატს, თავი შეიკავოს ახალი საქმის აღებისაგან იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს ადვოკატისადმი ყოფილი კლიენტის ნდობის დაკარგვის საფრთხე.²⁷⁰

²⁶⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/17, 7.7., <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [29.03.2021].

²⁶⁷ Code of Conduct for European Lawyers (CCBE), 2.2, <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [21.06.2021].

²⁶⁸ იქვე, 2.3.1.

²⁶⁹ იქვე, 3.2.2.

²⁷⁰ იქვე, 3.2.3.

3. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ადვოკატი ახორციელებს კლიენტის წარმომადგენლობას. ადვოკატი შესანიშნავად ასრულებს მასზე დაკისრებულ დავალებას და კლიენტის მიმართ გამოდის მისთვის ყველაზე უფრო სასურველი გადაწყვეტილება. მაგრამ, წარმომადგენლობის პერიოდში, ადვოკატმა კლიენტი მოატყუა იმასთან დაკავშირებით, თუ რას აკეთებდა ეს ადვოკატი. უნდა დაექვემდებაროს თუ არა ადვოკატი დისციპლინირებას? პასუხისმგებლობას არასათანადო პრაქტიკის გამო? ორივეს?

2. ადვოკატი წარმოადგენს კლიენტს. კლიენტი ზედმეტად ჯიუტი და არაკეთილგონიერია. კლიენტი დაჟინებით მოითხოვს, რომ მოწინააღმდეგე მხარემ მას გადაუხადოს 50 000 ლარი კომპენსაციის სახით იმ ზიანისთვის, რაც მას მოწინააღმდეგე მხარემ მიაყენა. ადვოკატს სჯერა, რომ კლიენტის მოთხოვნა სამართლიანია, თუმცა ის სასარჩელო მოთხოვნა, საქმეში არსებული მტკიცებულებებიდან გამომდინარე, რეალურად არ შეიძლება აღმატებოდეს 5 000 ლარს. ადვოკატმა ეს აუხსნა კლიენტს, მაგრამ კლიენტი მაინც ითხოვს 50 000 ლარს. პროცესუალური მოწინააღმდეგის ადვოკატი საქმის გადაწყვეტას სთავაზობს მორიგებით და მზადაა, გადაიხადოს 5 000 ლარი. ადვოკატი ფიქრობს, რომ ეს ძალიან კეთილგონიერული წინადადებაა. ადვოკატი ადგენს მორიგების აქტს და კლიენტს აწერინებს ხელს. კლიენტის ხელმოწერის მისაღებად, ადვოკატი ეუბნება კლიენტს, რომ უარს იტყვის კლიენტის წარმომადგენლობაზე, თუკი კლიენტი არ დათანხმდება საქმის გადაწყვეტას შემოთავაზებული მორიგების პირობით – 5 000 ლარის მიღებით. დაარღვია თუ არა ადვოკატმა ნდობის პრინციპი?

3. წარმომადგენლობის პროცესში, ადვოკატი კლიენტის პირად ინტიმურ ურთიერთობებთან დაკავშირებით შეიტყობს ინფორმაციას, რომელსაც შემხებლობა არ აქვს საქმესთან. აქედან გამომდინარე, ადვოკატი ჩათვლის, რომ ეს არ არის კონფიდენციალური ინფორმაცია და გაამჟღავნებს მას. როგორ ფიქრობთ, ასეთ შემთხვევაში, ირღვევა თუ არა ნდობის პრინციპი?

VII თავი. კლიენტის ინტერესების უპირატესობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. კლიენტის ინტერესებისათვის პრიორიტეტის მინიჭება;
2. ევროპის სტანდარტი;
3. აშშ-ის სტანდარტი;
4. მაგალითები დისკუსიისთვის.

1. კლიენტის ინტერესებისათვის პრიორიტეტის მინიჭება

*“The Lawyer, like a friend, acts in your interests, not his own;
or rather he adopts your interests as his own”²⁷¹*

Charles Anthony Fried²⁷²

„ადვოკატი, როგორც მეგობარი,
მოქმედებს თქვენს და არა საკუთარი ინტერესებისათვის;
უფრო სწორად, ის აღიქვამს თქვენს ინტერესებს, როგორც საკუთარს“
ჩარლზ ენტონი ფრიდი

ადვოკატმა ყოველთვის უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და დააყენოს ისინი პირადი და სხვა პირების ინტერესებზე მაღლა. თუმცა კლიენტის ინტერესების დასაცავად ადვოკატის მოქმედებები უნდა შეესაბამებოდეს კანონმდებლობას და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსს.²⁷³ კანონიერების ფარგლებში კლიენტის ინტერესების დაცვაზე მიუთითებს ასევე ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონიც, რომლის მიხედვითაც, ადვოკატს უფლება აქვს, კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოიყენოს ყველა საშუალება, რომელიც აკრძალული არ არის კანონმდებლობით ან პროფესიული ეთიკის ნორმე-

²⁷¹ Fried Ch., the Lawyer as Friend; the Moral Foundations of the Lawyer-Clients Relation, 85 Yale L. J. 1976, 1071, <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/23903316/Fried_Lawyer%20As%20Friend.pdf?sequence=3>, [03.04.2021].

²⁷² Charles Anthony Fried - არის ამერიკელი იურისტი, მასაჩუსეტის შტატის მოსამართლე, ჰარვარდის სამართლის სკოლის პროფესორი. ის ასევე კითხულობდა ლექციებს კოლუმბიის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლაში.

²⁷³ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 5.

ბით²⁷⁴. მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი ცალკე არ გამოყოფს კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის ვალდებულებას, ზოგადი ნორმებით არეგულირებს აღნიშნულ საკითხს. კერძოდ, პრინციპების დონეზე გამოყოფს კლიენტის უფლებებისა და თავისუფლებების პატივისცემასა და დაცვას²⁷⁵ და უთითებს ადვოკატის ვალდებულებაზე – კეთილსინდისიერად დაიცვას პროფესიული ფუნქციები²⁷⁶. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი კლიენტის ინტერესებისა და კოლეგიალობის პრინციპის ურთიერთმიმართებაზეც მიუთითებს, რომლის მიხედვითაც, მიუხედავად იმისა, რომ პროფესიის კორპორატიული არსი მოითხოვს ადვოკატთა შორის ნდობასა და თანამშრომლობაზე დამყარებულ ურთიერთობას მათი კლიენტების სასარგებლოდ სასამართლო პროცესების და სხვა კლიენტისთვის საზიანო ქმედებების თავიდან აცილების მიზნით, დაუშვებელია კლიენტის ინტერესებზე წინ პროფესიის ინტერესების დაყენება²⁷⁷.

კლიენტი ადვოკატის მომსახურებას იმიტომ საჭიროებს, რომ მას არ აქვს შესაბამისი იურიდიული ცოდნა და გამოცდილება საკუთარი ინტერესების ეფექტიანად დასაცავად. თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ადვოკატი დამოუკიდებლად განსაზღვრავს კონკრეტული სამართლებრივი პრობლემის მოგვარების გზაზე, რა შეიძლება იყოს კლიენტის ინტერესი. კლიენტის ინტერესი ყოველთვის გამართლება ან ფულადი კომპენსაციის მიღება არ არის. სწორედ ამიტომ, კლიენტის კონსულტირების ეტაპზე, უმნიშვნელოვანესია, ადვოკატმა დაადგინოს, რა არის კლიენტის ინტერესი. კერძოდ, რა შედეგის მიღწევა სურს მას კონკრეტული სამართლებრივი დავიდან. მაგალითისათვის, შესაძლოა სამკვიდრო დავაში კლიენტის ინტერესი იყოს არა ფულადი კომპენსაციის მიღება, არამედ იმ ქონებაზე საკუთრების უფლების მოპოვება და მატერიალური სახით დაუფლება, სადაც გაიზარდა, რადგან ემოციური კავშირი აქვს ამ ქონებასთან. შესაბამისად, მოწინააღმდეგე მხარისაგან თუნდაც იმაზე მეტი კომპენსაციის შეთავაზება, ვიდრე ეს ქონება რეალურად ღირს, შესაძლოა არ იყოს კლიენტის რეალური კანონიერი ინტერესი. სწორედ ამიტომ, ადვოკატმა კლიენტთან ურთიერთობის დაწყების პირველივე

²⁷⁴ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.1.

²⁷⁵ იქვე, მუხლი 3(თ).

²⁷⁶ იქვე, მუხლი 5(ა).

²⁷⁷ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 10.2.

ეტაპზე უნდა დაადგინოს, რა არის მისი ინტერესი და საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას, მიანიჭოს მას პრიორიტეტი. ადვოკატებმა ყოველთვის პატივი უნდა სცენ თავიანთი კლიენტის ინტერესებს.²⁷⁸ „ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესებში მოქმედების, კლიენტის ნების შესაბამისად საქმიანობის მოთხოვნა ექვს არ იწვევს. ამ ეთიკური სტანდარტის დაცვა ადვოკატის პროფესიული ქცევის იმპერატივია.“²⁷⁹ ბუნებრივია, ადვოკატი კლიენტის ისეთ ინტერესს ანიჭებს უპირატესობას, რომელიც არ სცილდება კანონმდებლობას ან პროფესიული ეთიკის კოდექსს. ადვოკატის მიერ კლიენტის წარმომადგენლობა არ ნიშნავს ადვოკატის მიერ კლიენტის პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური ან მორალური მოსაზრებების ან აქტივობების მხარდაჭერას.²⁸⁰ მაგალითად, ე.წ. „ფორმალური ორდერის“ გამოწერა, თუნდაც ის კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობით იყოს განპირობებული, ფასდება როგორც კლიენტის ინტერესების წარმოდგენა კანონსაწინააღმდეგო საშუალებებით, რომელზეც ვრცლად შეგიძლიათ იხილოთ მეხუთე თავი – კანონიერების პრინციპი საადვოკატო საქმიანობაში. შესაბამისად, თუ კლიენტის ინტერესი, მისი მოთხოვნა კანონმდებლობასა და პროფესიული ეთიკის ნორმებს არ ეწინააღმდეგება, ადვოკატს გააჩნია პროფესიული ვალდებულება, პატივი სცეს თავისი კლიენტის უფლებებს, თავისუფლებებს და მიანიჭოს პრიორიტეტი კლიენტის კანონიერ ინტერესს.

დისციპლინურ საქმეზე²⁸¹, სადაც ადვოკატი კლიენტის საქმის წარმოების პროცესში, ასევე, მონაწილეობდა არჩევნებში, რის გამოც არ ჰქონდა „საკმარისი დრო“, რომ კლიენტისათვის მიეწოდებინა ინფორმაცია საქმის მიმდინარეობის თაობაზე, ეთიკის კომისიამ დაადგინა კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის ვალდებულების დარღვევა. ეთიკის კომისიის განმარტებით, კლიენტის მიერ ადვოკატისთვის წარმომადგენლის

²⁷⁸ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, principle 15.

²⁷⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-32-19.

²⁸⁰ American Bar Association Model Code of Professional Responsibility, rule 1.2(b), წიგნიდან – მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 57.

²⁸¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №096/14, < <https://gba.ge/pdf/5c484f5ad6ba2.pdf/5c484f5ad6ba2.pdf>>, [20.06.2021].

უფლებამოსილების მინიჭებისას, ადვოკატი იღებს ვალდებულებას, მისი სახელით და მის ნაცვლად განახორციელოს ყველა ის საპროცესო მოქმედება, რაც საქმის წარმოების პროცესში იქნება აუცილებელი, გარდა კანონმდებლობით განსაზღვრული იმ საპროცესო მოქმედებებისა, რომელიც უშუალოდ მარწმუნებელმა უნდა განახორციელოს.²⁸² ეთიკის კომისიის შეფასებით, საჩივრის ავტორისა და ადვოკატის ელექტრონული მიმოწერიდან ირკვევა, რომ ადვოკატი საჩივრის ავტორის საქმის წარმოებისას მონაწილეობდა არჩევნებში და ადვოკატმა, კლიენტის საქმის წარმოებისას, სავარაუდოდ, კლიენტის ინტერესებზე მაღლა დააყენა საკუთარი ინტერესები. კერძოდ, არჩევნების გამო, დროის სიმცირიდან გამომდინარე, სათანადო გულისხმიერებით და კეთილსინდისიერად არ აწარმოა კლიენტის საქმე. ადვოკატი კლიენტთან ელექტრონული ფოსტით მიმოწერაში ხაზს უსვამს, რომ არჩევნებში მონაწილეობის გამო, დროის ნაკლებობას განიცდიდა და ვერ მოახერხა საჩივრის ავტორის ოჯახში გასვლა, ერთ-ერთ წერილში მითითებულია, რომ „არჩევნების გადამკიდეს ამ დრომდე არ ჰქონდა საშუალება, ეპასუხა კლიენტის წერილისთვის და ჩამოსვლისას ჩააბარებდა დეტალურ ანგარიშს“, ადვოკატმა კლიენტს არ აცნობა, რომ საჭირო იყო სააპელაციო ინსტანციაში საქმის წარმოების გაგრძელებისთვის ახალი მინდობილობის გაფორმება, ისე შეწყვიტა კლიენტის წარმომადგენლობა სამსახურებრივი შეუთავსებლობის გამო.²⁸³ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

დისციპლინურ საქმეზე²⁸⁴, სადაც ადვოკატმა, შიშისა და არა კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, კლიენტის ინფორმირებისა და თანხმობის გარეშე მიიღო მონაწილეობა ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებაში, ამასთან, პროკურორს, კლიენტისათვის სასურველი პირობებით საპროცესო შეთანხმების გაფორმების მიზნით, ქრთამის სახის გადასცა 1500 ლარი, ეთიკის კომისიამ დაადგინა კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის ვალდებულებისა და კანონიერების პრინციპის დარღვევა. ეთიკის კომისიის განმარტებით, ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიე-

²⁸² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №096/14, 5.2.

²⁸³ იქვე, 5.13.

²⁸⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 07.03.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №057/10, <<https://gba.ge/pdf/5ca494d178d74.pdf/057.10%2007.03.2011%20saqmianobis%20uflebis%20sheherebaa-converted.pdf>>, [20.06.2021].

რობაში უმთავრესი პრინციპია ადვოკატის მიერ კლიენტისადმი ერთგულების ვალდებულება. კლიენტის ინტერესები ადვოკატის პირად ინტერესებზე ან სხვა პირთა ინტერესებზე მაღლა უნდა განიხილებოდეს. ეთიკის კომისიის შეფასებით, ინტერესთა კონფლიქტი სხვა პირთა ინტერესებსა და კლიენტის ინტერესებს შორის წარმოადგენს ზემოთდასახელებული პრინციპის დარღვევას. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა უნდა იყოს კლიენტზე ორიენტირებული, რაც გულისხმობს, რომ ადვოკატმა და კლიენტმა თანაბრად უნდა გაინაწილონ გადაწყვეტილების მიღების პასუხისმგებლობა და თანაბრად უნდა იყვნენ ჩართული კლიენტის საქმესთან დაკავშირებით ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებაში. ადვოკატმა უნდა გამოიყენოს ყველა გონივრული შესაძლებლობა კლიენტისათვის ინფორმაციის მიწოდების მიზნით და უნდა მიიღოს მისგან უფლებამოსილება შემდგომი ქმედებების განხორციელების თაობაზე. ყველა სახის გადაწყვეტილება, რომელმაც შესაძლოა მოახდინოს ან არ მოახდინოს კლიენტის ინტერესებზე ზეგავლენა, უნდა იქნეს მოწონებული კლიენტის მიერ. კლიენტი ენდობა ადვოკატს და ადვოკატმა უნდა გაამართლოს ეს ნდობა. ეთიკის კომისიის შეფასებით, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით, ადვოკატი ვალდებულია, მიაწოდოს კლიენტს ნებისმიერი ინფორმაცია, რათა კლიენტმა შემდეგში მიიღოს გადაწყვეტილება საკუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე. ადვოკატს, პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას კლიენტის წინაშე აკისრია დამოუკიდებლობის პერსონალური განსჯის ვალდებულება. ადვოკატებმა პროფესიული განსჯა უნდა განახორციელონ თავიანთი კლიენტის სახელით, ნებისმიერი სახის გავლენის გარეშე, მათ შორის, თავიანთი პირადი ინტერესების, სხვა კლიენტების ინტერესების, მესამე პირთა ინტერესების და სხვათა მხრიდან ნებისმიერი გავლენის გარეშე.²⁸⁵ ადვოკატი თავისი მოქმედებით ორიენტირებული იყო უკანონო გზით შედეგის მიღწევაზე და არა სამართლებრივი გზით კლიენტისთვის დახმარების აღმოჩენაზე. ადვოკატის მიერ ქრთამის მიცემის თაობაზე განხორციელებული მოქმედებით საფრთხე შეექმნა კლიენტის ინტერესების დაცვას. ადვოკატმა პირადად კლიენტი დააყენა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის რისკის ქვეშ, როდესაც უკანონო ხერხით განახორციელა კლიენტისთვის სასუ-

²⁸⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 07.03.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No057/10, 7.8-7.11, <<https://gbage/pdf/5ca494d178d74.pdf/057.10%2007.03.2011%20saqmianobis%20uflebis%20sheherebaa-converted.pdf>>, [20.06.2021].

რველი შედეგის მიღწევა.²⁸⁶ ეთიკის კომისიამ მხედველობაში მიიღო არა მარტო კლიენტისთვის ზიანის მიყენების რეალური შემთხვევა, არამედ, ასევე, ასეთი ზიანის მიყენების რისკი, რომელიც არამარტო კონკრეტული კლიენტის ინტერესებს შეეხება, არამედ, რომლითაც საფრთხე ექმნება ადვოკატის, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის არსებითი ნაწილის მიმართ კლიენტებისა და საზოგადოების სხვა წევრთა ნდობას, რადგან საზოგადოებას, ასეთ შემთხვევებში, ექმნება წარმოდგენა ადვოკატთა მიმართ, რომლებიც კანონსაწინააღმდეგო საშუალებებით ცდილობენ კლიენტისათვის წარმომადგენლობის განხორციელებას.²⁸⁷ ადვოკატს ჩამოერთვა საქმიანობის უფლება 18 თვის ვადით.

კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის დარღვევად შეაფასა ეთიკის კომისიამ ადვოკატის ქმედება, როდესაც მან არ დააყენა თვითაცილება და კლიენტის ნების საწინააღმდეგოდ განახორციელა დაცვა, იმ პირობებში, როდესაც კლიენტი სარგებლობდა სხვა ადვოკატების სამართლებრივი მომსახურებით, და ადვოკატისათვის ცნობილი იყო, რომ კლიენტი წინააღმდეგი იყო ამ ადვოკატს დაეცვა მისი ინტერესები. აღნიშნულ დისციპლინურ საქმეში²⁸⁸, ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებით, ადვოკატს დაეკისრა დისციპლინური სახდელი – გაფრთხილება.

დისციპლინურ საქმეში²⁸⁹, სადაც ადვოკატმა არ წარადგინა მტკიცებულებები სასამართლოში იმ საფუძველით, რომ მისივე განმარტებით, მას არ აუღია ვალდებულება კლიენტთან მტკიცებულების გამოთხოვის შესახებ, ყველა მტკიცებულება საქმეზე თავად კლიენტს უნდა მოეპოვებინა და წარმოედგინა მისთვის, ეთიკის კომისიის შეფასებით, ასევე, კლიენტთან შეთანხმების გარეშე უარი განაცხადა მორიგებაზე, ადვოკატმა დაარღვია კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპი და

²⁸⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 07.03.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No057/10, 7.6, <<https://gba.ge/pdf/5ca494d178d74.pdf/057.10%2007.03.2011%20saqmianobis%20uflebis%20sheherebaa-converted.pdf>>, [20.06.2021].

²⁸⁷ იქვე, 7.18.

²⁸⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.12.2007 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №3083/12/07, <[https://gba.ge/pdf/5c4ab6fe9b1ee.pdf](https://gba.ge/pdf/5c4ab6fe9b1ee.pdf/5c4ab6fe9b1ee.pdf)>, [20.06.2021].

²⁸⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №066/10, <[https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf](https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf/5c49d7dedf601.pdf)>, [20.06.2021].

არსებითად დააზარალა კლიენტი. ეთიკის კომისიის შეფასებით, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა ავალდებულებს ადვოკატს, კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, მიმართოს მტკიცებულებების მოპოვებისათვის კანონით გათვალისწინებულ საშუალებებს, რაც მოცემულ შემთხვევაში, ადვოკატის მიერ არ განხორციელებულა.²⁹⁰ ამასთან, მორიგებაზე უარის თქმამ დავის სპეციფიკიდან გამომდინარე, არსებითად დააზარალა კლიენტის პოზიცია.²⁹¹ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

დისციპლინურ საქმეში²⁹², სადაც ადვოკატმა, კლიენტის საზიანოდ, მისი სახელით, კლიენტის ინფორმირებისა და თანხმობის გარეშე, შეიტანა სასამართლოში განცხადება სარჩელზე უარის თქმის, ყადაღის გაუქმებისა და საქმის წარმოების შეწყვეტის თაობაზე, ეთიკის კომისიამ დაადგინა კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის ვალდებულების დარღვევა. ეთიკის კომისიის შეფასებით, ადვოკატმა უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და არ მიიღოს გადაწყვეტილებები, რომლებიც შესაძლოა, ეწინააღმდეგებოდეს კლიენტის ინტერესებს. ადვოკატის მიერ საქმის წარმოებისას კლიენტი უნდა იღებდეს თავის საქმესთან დაკავშირებით არსებით გადაწყვეტილებებს, როგორცაა: სასამართლოში სარჩელის შეტანა ან მასზე უარი; სარჩელის ცნობა, სარჩელის საგნის შეცვლა, მორიგება, სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრება და ა.შ., ხოლო ადვოკატი უნდა იყოს მისი მრჩეველი და წარმომადგენელი. ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის მიცემული რჩევა და განხორციელებული წარმომადგენლობა შესაბამისობაში უნდა იყოს კლიენტის ინტერესებთან და მიზნად უნდა ისახავდეს კლიენტის ინტერესების დაცვას. კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის გაცემული მინდობილობის მიუხედავად, კლიენტის ინტერესებისათვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღება ადვოკატის მიერ უნდა განხორციელდეს კლიენტთან შეთანხმებით და არა ადვოკატის მიერ ერთპიროვნულად.²⁹³

²⁹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No066/10, 3.14, <<https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf/5c49d7dedf601.pdf>>, [20.06.2021].

²⁹¹ იქვე, 3.18.

²⁹² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №022/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4eb0365ba17.pdf/5c4eb0365ba17.pdf>>, [20.06.2021].

²⁹³ იქვე, 6.2.-6.3.

ეთიკის კომისიის შეფასებით, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ადვოკატის მიერ კლიენტის თანხმობის გარეშე გაკეთებულ განცხადებებს, რომლებიც კლიენტს უზღუდავს სასამართლოს გზით ინტერესების დაცვის საშუალებას (სარჩელზე უარის თქმა, საქმის წარმოების შეწყვეტის მოთხოვნა, და ა.შ.) და საფრთხის ქვეშ აყენებს კლიენტის მოთხოვნის დაკმაყოფილებას (სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გაუქმების მოთხოვნა).²⁹⁴ ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგო ქმედებების განხორციელება შესაძლებელია, შეფასდეს კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის მინიჭებული მინდობილობის ბოროტად გამოყენებად და უარყოფითად აისახოს კლიენტსა და ადვოკატს შორის ნდობაზე დაფუძნებულ ურთიერთობაზე. ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგოდ მიღებულმა გადაწყვეტილებებმა შესაძლებელია, გამოუსწორებელი ზიანი მიაყენოს კლიენტს, რადგან ადვოკატის მიერ კლიენტის სახელით გაკეთებული განცხადებები მესამე პირების მიერ განიხილება, როგორც კლიენტის ნების გამოხატულება და, როგორც წესი, ეჭვქვეშ არ დგება ადვოკატის საიმედოობა და კეთილსინდისიერება. განსახილველ შემთხვევაში, ადვოკატის მიერ წარდგენილი შუამდგომლობა სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გაუქმების თაობაზე დაკმაყოფილდა, რადგან იგი სასამართლოს მიერ მიჩნეული იქნა, როგორც კლიენტის სურვილი და ამ გზით ზიანი მიაღდა კლიენტის ინტერესებს.²⁹⁵ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა – გაფრთხილება.

კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ დისციპლინურ საქმეში²⁹⁶, სადაც ადვოკატმა, რომელიც ერთდროულად რამდენიმე საქმეს აწარმოებდა, სამსახურებრივი ინტერესი დააყენა კლიენტის ინტერესზე მაღლა, რამაც გამოიწვია კლიენტისათვის მძიმე და გამოუსწორებელი სამართლებრივი შედეგი. კერძოდ, ადვოკატი, სამსახურებრივი მივლინების გამო, არ გამოცხადდა სასამართლო სხდომაზე, რასაც დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა მოჰყვა შედეგად. ეთიკის კომისიის შეფასებით, საქმეთა პარა-

²⁹⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No022/11, 6.5, <<https://gba.ge/pdf/5c4eb0365ba17.pdf>>, [20.06.2021].

²⁹⁵ იქვე, 6.7.-6.8.

²⁹⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/11, <<https://gba.ge/pdf/5c49d8062a4dc.pdf>>, [20.06.2021].

ლელური წარმოებისას, ორ და მეტ სამუშაო ადგილზე საქმიანობისას, ადვოკატი საკუთარ თავზე იღებს რისკს, ასწიოს ის ტვირთი, რომელიც რამდენიმე ადგილზე მუშაობას უკავშირდება და რომელიც იურისტის მიერ პროფესიული საქმიანობის განხორციელების შედეგად კონკრეტულ პირთა ინტერესებს ეხება. მოცემულ შემთხვევაში, ადვოკატი საკუთარ გამოცდილებაზე დაყრდნობით, უსაფუძვლოდ იყო დარწმუნებული, რომ სასამართლო საქმის თავისი კლიენტის ინტერესებისათვის ყველაზე ცუდი შედეგით დამთავრების შემთხვევაშიც კი, პროცესუალური კანონი დაიცავდა კლიენტის ინტერესებს და იგი შეძლებდა უარყოფითი შედეგის გაუქმებას. ეთიკის კომისია ყურადღებას ამახვილებს ადვოკატის განმარტებაზე, სადაც ის აღნიშნავს, რომ კლიენტს არ განუმარტა დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანის შესაძლებლობაზე, რადგან მას მიაჩნდა, რომ საკმარისი მტკიცებულებები იყო საქმეში და შეძლებდა, დაუსწრებელი გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, მის გაუქმებას. ადვოკატის განმარტებით, მას არაერთი ასეთი შემთხვევა ჰქონდა საადვოკატო პრაქტიკაში და საკუთარ გამოცდილებას ეყრდნობოდა. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ მის კომპეტენციაში არ შედის დაადგინოს, თუ რა სამართლებრივ სტრატეგიას დასახავს ადვოკატი საქმის წარმოებისას, თუმცა, კომისიის შეფასებით, ადვოკატს საადვოკატო საქმიანობის რამდენად დიდი გამოცდილებაც არ უნდა გააჩნდეს, მას მაინც მოეთხოვება საქმის გარემოებათა შეფასება იმის გათვალისწინებით, რომ ყოველი საქმე თავისი სპეციფიკურობით ხასიათდება, საქმეში არსებული არცერთი მტკიცებულება კანონის ძალით არ არის სასამართლოსათვის დადგენილი იურიდიული ძალის მქონედ და, შესაბამისად, ადვოკატმა ყოველთვის უნდა შეძლოს იმ საფრთხეების განჭვრეტა, რაც გონივრულობის ფარგლებში შეიძლება შეფასდეს, როგორც რისკის შემცველად კლიენტის ინტერესებისათვის.²⁹⁷ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა – გაფრთხილება.

კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ დისციპლინურ საქმეზე²⁹⁸, სადაც ადვოკატს გაუჩნდა პირადი ფინანსური დაინტერესება და კლიენტის საქმეზე მოპოვე-

²⁹⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No034/11, 6.8, <[https://gba.ge/pdf/5c49d8062a4dc.pdf](https://gba.ge/pdf/5c49d8062a4dc.pdf/5c49d8062a4dc.pdf)>, [20.06.2021].

²⁹⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 10.04.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №094/11, <[https://gba.ge/pdf/5c47284380180.pdf](https://gba.ge/pdf/5c47284380180.pdf/5c47284380180.pdf)>, [20.06.2021].

ბული კონფიდენციალური ინფორმაცია, საკუთარი ინტერესებისათვის გამოიყენა. კერძოდ, კლიენტმა მოწინააღმდეგე მხარეს გადაუხადა 500 აშშ დოლარი და შეუთანხმდა, რომ ის აღსრულების პროცედურებისთვის არ მიმართავდა შესაბამის ორგანოს და 3-4 თვე არ გაიტანდა ქონებას აუქციონზე. ადვოკატმა არ დაიცვა კლიენტსა და მის მოწინააღმდეგე მხარეს შორის არსებული შეთანხმება, კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგოდ დაუკავშირდა კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარეს და კლიენტის ნებართვისა და მასთან შეთანხმების გარეშე, გადაუხადა მას 10 000 აშშ დოლარი. ადვოკატმა, კლიენტის ინტერესების უგულვებელყოფით, კლიენტზე უკეთესი პირობა შესთავაზა მოწინააღმდეგე მხარეს, რის შედეგადაც, კლიენტის პროცესუალურმა მოწინააღმდეგემ, უარი განაცხადა ადვოკატის კლიენტთან არსებულ შეთანხმებაზე და ადვოკატის შემოთავაზებას დათანხმდა. ეთიკის კომისიის შეფასებით, კლიენტის მიერ დადებული შეთანხმება ადვოკატს, როგორც კლიენტის წარმომადგენელს, ავალდებულებდა ემოქმედა შეთანხმების მიხედვით, დაეცვა მხარეებს შორის არსებული შეთანხმება და ხელი შეეწყო მისი შესრულებისთვის. ადვოკატმა კონკურენცია გაუწია კლიენტს და მისი ინტერესების საწინააღმდეგოდ იმოქმედა.²⁹⁹ წარმომადგენლობის განხორციელებისას მნიშვნელოვანი ფაქტორია, ადვოკატმა კლიენტის ინტერესების დაცვა უზრუნველყოს დამოუკიდებელი პროფესიული მომსახურებით, რაც გულისხმობს, რომ ადვოკატი ვალდებულია, დამოუკიდებელი იყოს გარეშე გავლენისაგან, მათ შორის, თავისი პირადი ინტერესებისაგან. ადვოკატმა კლიენტის ინტერესები ყოველთვის უნდა დააყენოს უპირატესად სხვა პირთა ან თავის პირად ინტერესებთან შედარებით, რათა დაცული იყოს კლიენტისადმი ერთგულების ვალდებულება წარმომადგენლობის განხორციელების განმავლობაში. შესაბამისად, დამოუკიდებლობის პრინციპს მჭიდრო კავშირი აქვს კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპთან. ადვოკატის მიერ განხორციელებული მოქმედებები არ გახლდათ კეთილსინდისიერი და წარმომადგენლობის ამ ეტაპზე ადვოკატმა არ დაიცვა კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპი, ადვოკატმა საკუთარი ინტერესები დააყენა უპირატესად, რითაც კლიენტის ინტერესები მნიშვნელოვნად დააზარალა და არ განხორციელა წარმომადგენლობა სათანადოდ.³⁰⁰ ადვოკატს ჩამოერთვა საადვო-

²⁹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 10.04.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No094/11, 8.6, 8.7, <<https://gba.ge/pdf/5c47284380180.pdf>>, [20.06.2021].

³⁰⁰ იქვე, 8.8.-8.9.

კატო საქმიანობის უფლება 6 თვის ვადით.

შესაბამისად, კლიენტის კანონიერი ინტერესები ადვოკატისათვის, როგორც კლიენტის სამართლებრივი მრჩეველისა და „ლიმიტირებული და სპეციალური მიზნისათვის შეძენილი მეგობრისათვის“³⁰¹, უნდა იყოს უპირატესი. კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა გულისხმობს, რომ კლიენტის ინტერესები ადვოკატის პირად ინტერესებზე ან სხვა პირთა ინტერესებზე მაღლა უნდა განიხილებოდეს. ადვოკატის დამოუკიდებლობის დაკარგვა და/ან ინტერესთა კონფლიქტი მჭიდრო კავშირშია კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის ეთიკურ ვალდებულებასთან, რადგან ასეთ დროს, კლიენტის ინტერესის ხარჯზე, ხდება ადვოკატის, ადვოკატის სხვა კლიენტის ან ადვოკატთან დაკავშირებული სხვა პირის ინტერესების გათვალისწინება. აღნიშნული კი მნიშვნელოვნად აზიანებს ადვოკატის პროფესიისადმი საზოგადოების ნდობას, რადგან კლიენტისადმი ერთგულებისა და ლოიალობის ვალდებულება, საადვოკატო საქმიანობის ერთ-ერთი მთავარი ღერძია, რომლის გარეშეც შეუძლებელია ეფექტიანი დაცვის უფლების უზრუნველყოფა.

2. ევროპის სტანდარტი

ადვოკატის როლის შესახებ გაეროს ძირითადი პრინციპების მიხედვით, ადვოკატი ვალდებულია, დაეხმაროს კლიენტს ყველა შესაძლო ფორმით და მიიღოს ყველა ზომა კლიენტის ინტერესების დასაცავად³⁰². ადვოკატებმა ყოველთვის პატივი უნდა სცენ თავიანთი კლიენტის ინტერესებს³⁰³.

ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა უნდა ითანამშრომლონ მთავრობებთან, რათა უზრუნველყონ იურიდიული მომსახურების ეფექტიანი და თანაბარი ხელმისაწვდომობა, აგრეთვე, იმ მიზნით, რომ ადვოკატებმა შეძლონ, რაიმე გარე ჩარევის გარეშე, კანონის, იურიდიული პროფესიისა და ეთიკის აღიარებული ნორმების დაცვით, კონსულტაცია გაუწიონ და დაეხმარონ კლიენტებს.³⁰⁴

³⁰¹ Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, 2004, 49.

³⁰² Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 13(b).

³⁰³ იქვე, 15.

³⁰⁴ იქვე, 25.

საზოგადოებაში ადვოკატის ფუნქციაზე მიუთითებს ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსიც, რომლის მიხედვითაც, კანონის უზენაესობის მიმართ პატივისცემაზე დაფუძნებულ საზოგადოებაში, ადვოკატს განსაკუთრებული როლი აკისრია. მისი მოვალეობები არ შემოიფარგლება იმით, რომ კანონით დაშვებული ფარგლებში პატიოსნად შეასრულოს მასზე დაკისრებული ფუნქციები იქამდე. ადვოკატი უნდა ემსახუროდეს სამართლიანობის ინტერესებს და მათ, ვისი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა და განმტკიცებაც აქვს დაკისრებული. გარდა ამისა ადვოკატის მოვალეობაა არა მხოლოდ კლიენტის პოზიციის დაცვა, არამედ იგი ვალდებულია, იყოს კლიენტის მრჩეველიც.³⁰⁵

რიგი მოვალეობები, რომლებიც ადვოკატს აკისრია, მოითხოვს მის სრულ დამოუკიდებლობას, თავისუფლებას ყოველგვარი გარეშე გავლენისაგან, განსაკუთრებით ისეთი გავლენისაგან, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას მისი პირადი ინტერესებიდან ან გარეშე ზეწოლისაგან. ასეთი დამოუკიდებლობა აუცილებელია მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში ნდობისათვის, ისევე როგორც მოსამართლის მიუკერძოებლობისათვის. აქედან გამომდინარე, ადვოკატმა თავიდან უნდა აიცილოს თავისი თავისუფლების ნებისმიერი სახით მიკერძოება და გაუფრთხილდეს თავისი პროფესიული სტანდარტების კომპრომეტირებას, რათა ასიამოვნოს კლიენტი, სასამართლო ან მესამე მხარე.³⁰⁶

ადვოკატმა ყოველთვის უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და კლიენტის ინტერესები პირადი ან იურიდიული პროფესიის წევრების ინტერესებზე წინ დააყენოს.³⁰⁷

ადვოკატთა ასოციაციებმა ან სხვა სახის ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა უნდა მიიღონ პროფესიული სტანდარტები და ქცევის კოდექსი. მათ უნდა უზრუნველყონ, რომ თავიანთი კლიენტების კანონიერი ინტერესებისა და უფლებების დაცვისას, ადვოკატი ვალდებული იყოს, იმოქმედოს დამოუკიდებლად, გულდასმით და სამართლიანად.³⁰⁸

³⁰⁵ The Code of Conduct for European Lawyers, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), article 1.1, <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [16.06.2021].

³⁰⁶ იქვე, 2.1.1.

³⁰⁷ იქვე, 2.7.

³⁰⁸ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, III, 1,

კლიენტის წინაშე ადვოკატის ვალდებულებები უნდა მოიცავდეს სამართლებრივი ქმედებების განხორციელებას თავიანთი კლიენტების უფლებებისა და ინტერესების დაცვის, პატივისცემისა და რეალიზაციის მიზნით.³⁰⁹

ადვოკატის მიერ თავისი საქმიანობის განხორციელებისაგან ნებისმიერი სახით თავის შეკავებამ თავიდან უნდა აიცილოს კლიენტის ინტერესების ან სხვა პირების, რომელთაც მისი მომსახურება ესაჭიროებათ, დაზიანება.³¹⁰

3. აშშ-ის სტანდარტი

მოქმედ კლიენტებთან ურთიერთობისას გამოსაყენებელ სპეციალური ქცევის სტანდარტებს ითვალისწინებს ამერიკის იურისტთა ასოციაციის ქცევის მოდელური წესებიც³¹¹, რომლის მიხედვითაც, ადვოკატი კლიენტთან არ უნდა შევიდეს ბიზნეს ტრანსაქციაში ან ნებისმიერ სხვა გარიგებაში, ან გაცნობიერებულად არ უნდა შეიძინოს კლიენტის საკუთრებაში არსებული ქონება, ან არ მიიღოს სხვა ფინანსური სარგებელი ამ გარიგებიდან, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ: (1) ტრანსაქცია და გარიგების პირობები, რომლითაც ადვოკატი იძენს გარკვეულ ინტერესს, სამართლიანი და გონივრულია კლიენტისათვის და კლიენტი გასაგები ფორმით, წერილობით არის ინფორმირებული აღნიშნული გარიგების შინაარსზე; (2) კლიენტი წერილობით არის ინფორმირებული, აღნიშნული ტრანსაქციის ფარგლებში სხვა ადვოკატის მომსახურებით სარგებლობის შესაძლებლობაზე, ამასთან, კლიენტს ადვოკატისაგან მიეცემა გონივრული შესაძლებლობა, მიიღოს სამართლებრივი რჩევა დამოუკიდებელი ადვოკატისაგან ამ ტრანსაქციისა თუ გარიგების ფარგლებში; (3) კლიენტი განაცხადებს თანხმობას ხელმოწერილი წერილით, სადაც განმარტებული იქნება ტრანსაქციის, გარიგების არსებითი პირობები და ადვოკატის როლი ამ გარიგებაში, მათ შორის, აძლევს თუ არა ის სამართლებრივ რჩევას კლიენტს

<https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

³⁰⁹ იქვე, III, 3(c).

³¹⁰ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, III, 4, <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

³¹¹ Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, Rule 1.8, <https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/>, [16.06.2021].

აღნიშნული გარიგების ფარგლებში. აღნიშნული წესები³¹² ეხება არა მხოლოდ ადვოკატ-კლიენტს შორის ბიზნესტრანსაქციებსა და გარიგებებში მონაწილეობას, არამედ, ასევე, კლიენტისაგან მნიშვნელოვანი საჩუქრის მიღებას, ადვოკატ-კლიენტს შორის პირადი ინტიმური ურთიერთობების დამყარებას და სხვა ისეთ საკითხებსაც, რამაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს კლიენტის მიმართ ერთგულების ვალდებულებაზე და საფრთხის ქვეშ დადგეს კლიენტის ინტერესების უპირატესი დაცვა.

4. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ადვოკატი შეუთანხმდა კლიენტს, დაეცვა მისი ინტერესები სისხლის სამართლის საქმეზე. ადვოკატმა კლიენტს მიაწოდა ინფორმაცია ჰონორარის ოდენობისა და გაანგარიშების წესის შესახებ, თუმცა კლიენტმა განუმარტა, რომ არ ჰქონდა ფინანსური შესაძლებლობა პირადად გადაეხადა აღნიშნული თანხა. მომდევნო დღეს კლიენტის დედა დაუკავშირდა ადვოკატს, სრულად გადაურიცხა ადვოკატს მის მიერ განსაზღვრული ჰონორარის ოდენობა და სთხოვა საქმის დაწყება. ადვოკატმა დაიწყო კლიენტის წარმომადგენლობა. წარმომადგენლობის პროცესში, პროკურორმა შესთავაზა ადვოკატს საპროცესო შეთანხმების გაფორმება. ადვოკატმა ეს ინფორმაცია მიაწოდა კლიენტს, რომელიც დათანხმდა შემოთავაზებულ პირობებს, თუმცა კლიენტის დედამ დაურეკა ადვოკატს და განუცხადა, რომ არც ერთ შემთხვევაში არ დათანხმდებოდა საპროცესო შეთანხმებით საქმის დასრულებას, რადგან მისი შვილის საქმეზე, ბრალდების მხარეს არანაირი მტკიცებულებები არ ჰქონდა და ამ საქმეს მოიგებდნენ. შესაბამისად, მოსთხოვა ადვოკატს საქმის გაგრძელება, წინააღმდეგ შემთხვევაში, განუმარტა მას, რომ მოსთხოვდა ადვოკატს თავისი გადახდილი ჰონორარის უკან დაბრუნებას. როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი? ვისი ინტერესები უნდა გაითვალისწინოს?

2. ადვოკატმა, კლიენტისაგან მიღებული ინფორმაციისა და მტკიცებულებების საფუძველზე განსაზღვრა დაცვის სტრატეგია, შეადგინა სარჩელი და გააცნო კლიენტს. კლიენტმა განუცხადა, რომ საქმეში მითითებული ფაქტები სრულად შეესაბამებოდა სინამდვილეს, თუმცა, თუ სხვა ფორმით მიუთითებდნენ ამ ფაქტებს, უფრო მეტის მოთხოვნის შესაძლებლობა ექნებოდათ. შესაბამისად, კლიენტმა ურჩია ადვოკატს, ჩაესწორებინა ეს ნაწილი და გაეზარდა მოთხოვნა. ადვოკატმა განუმარტა,

³¹² Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, Rule 1.8.

რომ თავისი როლიდან გამომდინარე, მას ეკრძალებოდა, წინასწარი შეცნობით, არასწორი ინფორმაციის მიწოდება სასამართლოსათვის. შესაბამისად, უარი განაცხადა კლიენტის მითითებების შესრულებაზე. კლიენტმა შეიტანა საჩივარი ეთიკის კომისიაში და მოითხოვა ადვოკატის დისციპლინირება იმ საფუძვლით, რომ ადვოკატმა პროფესიული ინტერესი მის პირად ინტერესზე მაღლა დააყენა. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

3. კლიენტმა სამართლებრივი დახმარებისათვის მიმართა ადვოკატს და სთხოვა შეცდომით გაკეთებული ოპერაციის (საშვილოსნოს ამოკვეთის) და არასწორი მკურნალობის შედეგად მიყენებულ მატერიალურ ზიანთან ერთად, 5 მილიონი ლარის ოდენობით, მორალური ზიანის დაკისრება სამედიცინო დაწესებულებისათვის. ადვოკატმა განუმარტა, რომ მორალური ზიანის ოდენობა შეუსაბამოდ მაღალი იყო, რასაც სასამართლო არცერთ შემთხვევაში არ დააკმაყოფილებდა. ამასთან, ურჩია კლიენტს, რომ მორალური ზიანი გონივრული ოდენობის ფარგლებში განესაზღვრა. ადვოკატის რჩევის მიუხედავად, კლიენტმა აზრი არ შეიცვალა. როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი?

VIII თავი. ადვოკატის დამოუკიდებლობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. ვისგან და/ან რისგან უნდა იყოს ადვოკატი დამოუკიდებელი?
 - 2.1. ადვოკატის დამოუკიდებლობა სახელმწიფოსგან, მათ შორის სასამართლოსა და პროკურორისაგან;
 - 2.2. ადვოკატის დამოუკიდებლობა მესამე პირებისგან, მათ შორის სხვა კლიენტებისა და კოლეგებისაგან;
 - 2.3. ადვოკატის დამოუკიდებლობა კლიენტისაგან;
 - 2.4. ადვოკატის დამოუკიდებლობა ადვოკატის პირადი ინტერესებისგან, საკუთარი მოსაზრებებისა და შეხედულებისაგან პოლიტიკის, მორალისა თუ საზოგადოებრივი საკითხების თაობაზე;
3. ევროპის სტანდარტი;
4. აშშ-ის სტანდარტი;
5. მაგალითები დისკუსიისთვის.

1. შესავალი

დამოუკიდებლობა წარმოადგენს ისეთ ეთიკურ ვალდებულებას, რომელიც საერთოა მოსამართლეების, პროკურორებისა და ადვოკატების საქმიანობისათვის. მართალია, ადვოკატი წარმოადგენს მიკერძოებულ, მტკიცე, მხარდამჭერ მხარეს („*partisan*“³¹³), თუმცა ეს მიკერძოება კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობიდან და კლიენტისადმი ლოიალობის ვალდებულებიდან გამომდინარეობს. მიკერძოება არ უნდა გავავივივოთ დამოუკიდებლობასთან. ეს ორი სხვადასხვა ცნებაა, ადვოკატი, მიუხედავად იმისა, რომ მიკერძოებულ მხარეს წარმოადგენს, თავისი პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას თავისუფალია და ინარჩუნებს პროფესიულ დამოუკიდებლობას. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი ერთ-ერთი პრინციპად³¹⁴ გამოყოფს საადვოკატო

³¹³ Atkinson R., Neutral Partisan Lawyering and International Human Rights Violators, Fordham International Law Journal, 17(3), 1993, < <http://ir.lawnet.fordham.edu/ilj>>, [16.06.2021]; ასევე, იხილეთ Luban D., Partisanship, Betrayal and Autonomy in the Lawyer-Client Relationship, Columbia Law Review 90(4), 1990, 1004-1043.

³¹⁴ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 3(ე).

საქმიანობის თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას. ამავე კანონით³¹⁵, ადვოკატს აკისრია ვალდებულება, არ განახორციელოს ისეთი ქმედება და არ დაამყაროს ისეთი ურთიერთობა, რომელიც საფრთხეს შეუქმნის კლიენტის ინტერესებს, ადვოკატის პროფესიულ საქმიანობასა და დამოუკიდებლობას.

იმისათვის, რომ სათანადო დონეზე იყოს უზრუნველყოფილი ადამიანის კონსტიტუციით აღიარებული დაცვის უფლება³¹⁶, აუცილებელია, ადვოკატმა შეინარჩუნოს დამოუკიდებლობა და თავისუფლება ნებისმიერი გავლენისა თუ ზეწოლისაგან. ადვოკატი ვალდებულია, პატიოსნად და უშიშრად დაიცვას კლიენტის ინტერესები, მიუხედავად მისი პირადი ინტერესებისა ან მისთვის ან ნებისმიერი სხვა პირისათვის შესაძლო შედეგებისა³¹⁷. პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას ადვოკატი ემორჩილება მხოლოდ კონსტიტუციას, საერთაშორისო კანონმდებლობასა და შიდა კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებს, მათ შორის - პროფესიული ეთიკის ნორმებს³¹⁸.

2. ვისგან და/ან რისგან უნდა იყოს ადვოკატი დამოუკიდებელი?

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 2.2 მუხლი (ადვოკატის დამოუკიდებლობა) საინტერესოდ არის განმარტებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის ერთ-ერთი გადაწყვეტილებით³¹⁹, რომელიც ადვოკატის დამოუკიდებლობას, პირობითად, ოთხ კატეგორიად ჰყოფს:

- ადვოკატის დამოუკიდებლობა სახელმწიფოსგან, მათ შორის, სასამართლოსა და პროკურორისაგან;
- ადვოკატის დამოუკიდებლობა მესამე პირებისგან, მათ შორის, სხვა კლიენტებისა და კოლეგებისაგან;
- ადვოკატის დამოუკიდებლობა კლიენტისაგან;

³¹⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 8.1.

³¹⁶ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 31.3.

³¹⁷ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.14.

³¹⁸ იქვე, 2.1.

³¹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 07.03.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №057/10, <<https://gba.ge/pdf/5ca494d178d74.pdf/057.10%2007.03.2011%20saqmianobis%20uflebis%20sheherebaa-converted.pdf>>, [15.05.2021].

- ადვოკატის დამოუკიდებლობა ადვოკატის პირადი ინტერესებისგან, საკუთარი მოსაზრებებისა და შეხედულებისაგან პოლიტიკის, მორალისა თუ საზოგადოებრივი საკითხების თაობაზე.

ქვემოთ განვიხილავთ თითოეულ მათგანს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი კანონმდებლობისა და ეთიკის კომისიის პრაქტიკის ანალიზზე დაყრდნობით.

2.1. ადვოკატის დამოუკიდებლობა სახელმწიფოსგან, მათ შორის, სასამართლოსა და პროკურორისაგან

ადვოკატის დამოუკიდებლობაში სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევის დაუშვებლობაზე მიუთითებს საქართველოს კანონმდებლობა³²⁰, რომლის თანახმადაც, გამომძიებელს, პროკურორს, მოსამართლეს უფლება არა აქვთ, რეკომენდაცია გაუწიონ რომელიმე ადვოკატს; ბრალდებული (მისი ახლო ნათესავი, სხვა პირი) და ადვოკატი თავიანთ ურთიერთობებს აწესრიგებენ შეთანხმების საფუძველზე.

ადვოკატებმა უნდა შეინარჩუნონ დამოუკიდებლობა სახელმწიფოსაგან, სასამართლოსა და პროკურატურისაგან³²¹. დაუშვებელია, ადვოკატმა დაუშვას კომპრომისი მათ სასარგებლოდ, რადგან საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას ადვოკატის ქმედებების განმსაზღვრელი არის კლიენტის ინტერესი.

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში³²² სადაც ადვოკატმა საგამომიებო მოქმედებაში მონაწილეობა ბრალდების მხარის თხოვნითა და ინიციატივით მიიღო, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა საადვოკატო საქმიანობის ფუნდამენტური პრინციპის - ადვოკატის პროფესიული დამოუკიდებლობისა და სხვადასხვა პირის ნების სასარგებლოდ, ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებების განხორციელებისას კომპრომისის დაუშვებლობის ეთიკური ვალდებულების

³²⁰ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 41.

³²¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.04.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №001/10, <https://gba.ge/pdf/5c4ec384b14b6.pdf/5c4ec384b14b6.pdf>, [16.06.2021].

³²² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 29.03.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №061/14, https://gba.ge/pdf/5c653155c1a52.pdf/061_14_29.03.2016.pdf, [16.06.2021].

დარღვევა. „დასაცავი პირი, თავისი ნების გათვალისწინებით ირჩევს ადვოკატს, რომელსაც მიანდობს თავისი უფლებების დაცვას სისხლის-სამართლის საქმეზე.“³²³ ამდენად, საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებას კლიენტის თანხმობის გარეშე, სახელმწიფო ორგანოების, თანამდებობის პირების მითითებების გათვალისწინებით, ეთიკის კომისია აკვალიფიცირებს ადვოკატის დამოუკიდებლობის დარღვევად.

ადვოკატი არ უნდა ჩაებას საქმეში კლიენტის თანხმობის გარეშე, სახელმწიფოს თხოვნის, მითითებებისა თუ ზეწოლის მიუხედავად. „საქართველოს კონსტიტუცია უზრუნველყოფს დაცვის უფლების ისეთ პირობებს, როდესაც უპირატესობა ენიჭება დასაცავი პირის სურვილსა და უნარს, ჰყავდეს დამცველი, ან პირის სურვილს, მაგრამ უუნარობას, იყოლიოს დამცველი“³²⁴. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისია, კლიენტის შეთანხმებას არ უთანაბრებს მის ინფორმირებას და არ თვლის საადვოკატო საქმიანობის დაწყების საკმარის საფუძვლად. „გათვალისწინებელია, რომ პირი დაკავებისას ხშირად იმყოფება მძიმე სტრესულ მდგომარეობაში. შესაბამისად, ადვოკატის მიერ დაკავებულის ინფორმირება საქმეში მისი ადვოკატად ჩართვისა და საგამომიებო მოქმედებაში მონაწილეობის შესახებ, არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს კლიენტთან შეთანხმების საფუძველზე დაცვის განხორციელებად“³²⁵.

შესაბამისად, საქართველოს კანონმდებლობით და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, ადვოკატის დამოუკიდებლობის დარღვევად ფასდება შემთხვევები, როდესაც ადვოკატები, კლიენტთან შეთანხმების გარეშე (გარდა სავალდებულო დაცვის შემთხვევებისა), სასამართლოს, პროკურატურისა ან სახელმწიფოს სხვა ორგანოს, თანამდებობის პირის მითითებების შესაბამისად ერთვებიან საქმეში და ექცევიან მათი გავლენის ქვეშ.

³²³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 25.05.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №112/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4729396cddb.pdf>>, [16.06.2021].

³²⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 29.01.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ფირუზ ბერიაშვილი, რევაზ ჯიმშერიშვილი და საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

³²⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 29.03.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №061/14, <<https://gba.ge/pdf/5c653155c1a52.pdf>>, [16.06.2021].

2.2. ადვოკატის დამოუკიდებლობა მესამე პირებისგან, მათ შორის, სხვა კლიენტებისა და კოლეგებისაგან

ადვოკატთა პროფესიული კანონმდებლობა³²⁶ ადვოკატს აკისრებს ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან არიდების, კონფიდენციალობის დაცვის, კლიენტების, კოლეგებისა და პროცესის მონაწილეთა უფლებების პატივისცემის ვალდებულებას.

ადვოკატს, გარკვეული პროფესიული ვალდებულებები (მაგალითისთვის, კონფიდენციალობის ვალდებულება, ინტერესთა კონფლიქტი) გააჩნია არა მხოლოდ კლიენტის მიმართ, ასევე პოტენციური და ყოფილი კლიენტის მიმართაც.

ამასთან, ეთიკის სტანდარტები კლიენტის ინტერესებისათვის პრიორიტეტის მინიჭების ვალდებულებას აწესებს ადვოკატისათვის. ამ ეთიკური ვალდებულებების გათვალისწინებით, ადვოკატმა უნდა შეინარჩუნოს დამოუკიდებლობა და თავიდან აირიდოს მოსალოდნელი კონფლიქტი (მაგ. შემთხვევა, როდესაც ადვოკატის ერთი კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის ვალდებულება წინააღმდეგობაში მოდის ადვოკატის მეორე კლიენტის ინტერესებთან). ადვოკატმა არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა უგულებელყოს ერთი კლიენტის ინტერესები, მეორე კლიენტის ინტერესების სასიკეთოდ.

საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას, ადვოკატმა უნდა შეინარჩუნოს პროფესიული თავისუფლება და დამოუკიდებელი იყოს თავის ქმედებებში. ადვოკატმა არ უნდა დაუშვას კომპრომისი რომელიმე კლიენტის, პროცესის მონაწილის, კოლეგის ან მესამე პირის სასარგებლოდ. შეუთავსებელ ურთიერთობებზე ვრცლად იხილეთ მეცხრე თავი.

2.3. ადვოკატის დამოუკიდებლობა კლიენტისაგან

საინტერესოა, როგორ თანხვედრაშია დამოუკიდებლობის პრინციპი კლიენტის ინტერესების უპირატესობასთან. ლოიალობის/ერთგულების ვალდებულება, რომელიც ადვოკატს გააჩნია კლიენტის მიმართ სწორედ იმას მოიცავს, რომ ადვოკატმა კლიენტის მითითებების შესაბამისად

³²⁶ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლები 6, 7, 8; ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლები 4, 5, 6, 7, 9, 10.

იმოქმედოს და დააყენოს კლიენტის ინტერესები ყველა სხვა ინტერესზე მაღლა. მაშინ ჩნდება კითხვა, მოიცავს თუ არა ეს ვალდებულება ადვოკატის დამოუკიდებლობას თავად კლიენტისგანაც? პასუხი მოცემულია საქართველოს კანონში ადვოკატთა შესახებ³²⁷, რომელიც ავალდებულებს ადვოკატს კლიენტის მხოლოდ კანონიერი მითითებების შესრულებას და წარმომადგენლობის ფარგლებს კანონიერების პრინციპით ზღუდავს. კანონიერების პრინციპზე დამატებით იხილეთ მეხუთე თავი.

ამდენად, ადვოკატი ინარჩუნებს დამოუკიდებლობას თავად კლიენტისგანაც, იმ შემთხვევაში, როდესაც კლიენტის მითითებები ეწინააღმდეგება კანონმდებლობას და ადვოკატებისათვის დეკლარირებულ პროფესიული ქცევის სტანდარტებს.

2.4. ადვოკატის დამოუკიდებლობა ადვოკატის პირადი ინტერესებისგან, საკუთარი მოსაზრებებისა და შეხედულებისაგან პოლიტიკის, მორალისა თუ საზოგადოებრივი საკითხების თაობაზე

ადვოკატმა დამოუკიდებლობა უნდა შეინარჩუნოს პირადი ინტერესებისგან. ასევე, საკუთარი დამოკიდებულებისგან, მოსაზრებისგან კლიენტის პიროვნების, მისი საქმიანობისა თუ მის მიერ ჩადენილი ქმედების მიმართ.

ადვოკატმა წარმომადგენლობის პროცესში არ უნდა დადოს ხელშეკრულება კლიენტის სადავო ქონებაზე, რადგან ამით საფრთხე ექმნება ადვოკატის დამოუკიდებლობას. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის პრაქტიკით³²⁸, ადვოკატის დამოუკიდებლობის დარღვევად ფასდება კლიენტთან, წარმომადგენლობის პროცესში, სხვა სამოქალაქო-სამართლებრივ ურთიერთობაში შესვლა, მაგ. სესხი, ჩუქება, ნასყიდობა, სამისდღემიო რჩენა და ა.შ..

³²⁷ საქართველოს კანონი ადვოკატთა შესახებ, მუხლი 6.1.

³²⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №086/17, <<https://gba.ge/pdf/5fa93bb5745d5.pdf/086.17%20%2025.02.2019%20gaftrtileba.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 14.05.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №030/18, <<https://gba.ge/pdf/5fa940ca094ba.pdf/030.18%2014.05.2019%20gaftrtileba.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/18, <<https://gba.ge/pdf/5e2fea51eb2c3.pdf/034.18%20gaftrtileba%2028.06.19.pdf>>, [16.06.2021].

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა დამოუკიდებლობის დარღვევა საქმეზე, სადაც ადვოკატმა წარმომადგენლობის პროცესში გადაიფორმა კლიენტის სადავო ქონება და კლიენტის ნაცვლად, თავად ჩაება მხარედ მიმდინარე სასამართლო დავაში. კომისიის შეფასებით, ნასყიდობის ხელშეკრულების გაფორმებით, ადვოკატსა და კლიენტს დამატებით სამოქალაქო სამართლებრივი უფლება-მოვალეობები წარმოეშვათ ერთმანეთის მიმართ. ამ ფაქტს კი შეუძლია გავლენა მოახდინოს ადვოკატის საქმიანობაზე და ხელი შეუშალოს მის მიერ დამოუკიდებელ პროფესიულ განსჯას. მართალია, ადვოკატმა განმარტა, რომ ეს კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობიდან გამომდინარე გააკეთა, თუმცა ეთიკის კომისიის შეფასებით, „ასეთ ვითარებაშიც, ადვოკატის დამოუკიდებლობის დაკარგვა ვერ იქნება გამართლებული კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპით“³²⁹. ამავე გადაწყვეტილებაში, ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატი ვალდებულია, თავი აარიდოს ისეთ ვითარებას, რომელსაც შეუძლია თუნდაც ეჭვის საფუძვლის გაჩენა საადვოკატო საქმიანობის თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის დაკარგვის თაობაზე. ადვოკატი უნდა ზრუნავდეს, ყოველგვარი ზეგავლენისგან დამოუკიდებლად წარმართოს საქმიანობა და არ დაუშვას თავის საქმიანობაში რაიმე სახით ჩარევა, თუნდაც აღნიშნული კლიენტის მითითებებიდან გამომდინარეობდეს“³³⁰. ადვოკატს, დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - გაფრთხილება.

საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას ადვოკატმა ასევე უნდა შეინარჩუნოს დამოუკიდებლობა თავისი პირადი მოსაზრებებისა თუ შეხედულებებისაგან კლიენტზე/მის საქმეზე. ადვოკატისთვის შესაძლოა ხშირად ამორალური იყოს ის ქმედება, რაც თავისმა კლიენტმა ჩაიდინა, თუმცა ადვოკატის პროფესიის არსი სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ადვოკატმა, ყოველგვარი გავლენის გარეშე, თავისუფლად უნდა დაიცვას თავისი კლიენტის ინტერესები. დაცვის უფლება უზრუნველყოფილია ყველასთვის. არ აქვს მნიშვნელობა, რაში ედავებიან ადვოკატის კლიენტს, ან რა დანაშაულის ჩადენაში ედება მას ბრალი. კონსტიტუციით ყველა პირისთვის, თანასწორად არის გარანტირებული დაცვის უფლება.

³²⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №086/17, <<https://gba.ge/pdf/5fa93bb5745d5.pdf/086.17%20%2025.02.2019%20gaftrxileba.pdf>>, [16.06.2021];

³³⁰ იქვე.

ადვოკატი თავისუფალია, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში აიღოს კონკრეტული საქმე/დაიცვას კონკრეტული პირის ინტერესები (გარდა სავალდებულო დაცვის შემთხვევებისა). მაგრამ, თუ ადვოკატმა აიღო კონკრეტული საქმე, ის ვალდებულია, შეინარჩუნოს დამოუკიდებლობა საკუთარი პირადი ინტერესების, შეხედულებებისა თუ მოსაზრებებისაგან. თუ ადვოკატი ვერ ინარჩუნებს თავისუფლებას კონკრეტული კლიენტის ინტერესების დაცვისას, ადვოკატმა უნდა შეწყვიტოს წარმომადგენლობა, რადგან ის კონფლიქტში მოდის საკუთარ თავთან. შეუთავსებელი ურთიერთობები ვრცლად იხილეთ მეცხრე თავში.

ადვოკატმა ყველა კლიენტს, მასთან შეთანხმებული მომსახურების ფარგლებში, უნდა გაუწიოს მომსახურება, რომლის დროსაც ის იქნება თავისუფალი და დამოუკიდებელი პირადი ინტერესებისგან, საკუთარი შეხედულებებისა თუ მოსაზრებებისაგან.

შეჯამებისთვის, ადვოკატმა თავისუფლად უნდა განახორციელოს საადვოკატო საქმიანობა. ადვოკატმა პროფესიული დამოუკიდებლობა უნდა შეინარჩუნოს საქმის განხორციელების ყველა ეტაპზე. ის არ მოექცეს არაფრის და არავის, მათ შორის, სახელმწიფოს, მესამე პირების, კლიენტისა თუ საკუთარი ინტერესების, მოსაზრებებისა და შეხედულებების ზეგავლენის ქვეშ.

3. ევროპის სტანდარტი

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა, 1994 წელს მიიღო რეკომენდაცია³³¹, რომლის ერთ-ერთი მიზანი იყო სწორედ ადვოკატის დამოუკიდებლობის მნიშვნელობის ხაზგასმამართლმსაჯულების სისტემის სამართლიანად განხორციელებასა და სამართლის უზენაესობის განმტკიცებაში.

წევრმა ქვეყნებმა უნდა უზრუნველყონ ადვოკატთა პროფესიული თავისუფლება. ადვოკატი არ უნდა დაექვემდებაროს რაიმე სანქციას ან ზეწოლას, თუ იგი მოქმედებდა შესაბამისი სტანდარტების დაცვით³³².

³³¹ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

³³² იქვე, 1.4.

სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ კლიენტის ინტერესების წარმომადგენლობისას ადვოკატები მოქმედებდნენ დამოუკიდებლად, გულდასმით და სამართლიანად³³³.

ადვოკატის დამოუკიდებლობას განამტკიცებს ასევე გაეროს ძირითადი პრინციპები ადვოკატის როლის შესახებ. ამ საერთაშორისო დოკუმენტით, სახელმწიფოს აკისრია ვალდებულება, ადვოკატებს შეუქმნას ისეთი გარემო, რომ ადვოკატებმა: (a) შეძლონ თავიანთი პროფესიული ფუნქციების შესრულება, დაშინების, დაბრკოლების, ღირსების შელახვისა და არასათანადო ჩარევის გარეშე; (b) შეძლონ თავისუფლად გადაადგილდნენ და კონსულტაცია გაუწიონ კლიენტს, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ; და (c) თავიანთი პროფესიული მოვალეობების, წესებისა და ეთიკის შესაბამისად, განხორციელებული რაიმე ქმედების გამო, არ განიცადონ გაკიცხვა ან დევნა ადმინისტრაციული, ეკონომიკური, სოციალური ან სხვა სანქციების მიხედვით³³⁴.

4. აშშ-ის სტანდარტი

აშშ-ის სტანდარტებით, ადვოკატის დამოუკიდებლობის პრინციპი შეუთავსებელი ურთიერთობების ნაწილია. შესაბამისად, აღნიშნულ სტანდარტზე ვრცლად იხილეთ მეცხრე თავი - ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ აშშ-ის სტანდარტი.

5. მაგალითები დისკუსიისთვის

1. ადვოკატი პოლიციის შეტყობინების/მიწვევის საფუძველზე ჩაერთო სისხლის სამართლის საქმეში ისე, რომ ბრალდებულთან ან მის ოჯახის წევრთან მომსახურების ხელშეკრულება არ გაუფორმებია. ადვოკატი დაესწრო კლიენტის დაკითხვას და მონაწილეობა მიიღო სისხლის სამართლის საქმეზე ჩატარებულ საგამომიებო ექსპერიმენტში. ბრალდებულმა არ იცოდა წერა-კითხვა. ადვოკატისათვის ცნობილი იყო, რომ კლიენტს იცავდა სხვა - შეთანხმებით აყვანილი ადვოკატი, თუმცა რადგან მეორე ადვოკატი არ გამოჩნდა, თავად გადაწყვიტა, დაეცვა

³³³ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, 3.1., <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

³³⁴ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 16.

ბრალდებულის ინტერესები, რაზეც ამ უკანასკნელს უარი არ განუცხადებია. ადვოკატის განმარტებით, კლიენტი მაინც არ ხდიდა სადავოდ გარემოებებს და არ ჰქონდა მნიშვნელობა, ვინ იქნებოდა მისი ადვოკატი. ადვოკატი ადასტურებს, რომ ის არ იცნობდა საქმის მასალებს, არ ახსოვს, მოითხოვა თუ არა საქმის მასალების გადაცემა, თუმცა, რადგან ბრალდებული აღიარებდა ჩადენილ ქმედებებს, მან ამაზე ყურადღება აღარ გაამახვილა. ამასთან, ადვოკატმა განმარტა, რომ უმეტესად სამოქალაქო სამართლის საქმეებზე მუშაობს და სისხლის სამართალში კომპეტენტურად არ მიაჩნია თავი, თუმცა, რადგან საქმე არ ეჭვენა განსაკუთრებული სირთულის და, ამასთან, ბრალდებული აღიარებდა ჩადენილ დანაშაულს, გადაწყვიტა, დაეცვა მისი ინტერესები. როგორ შეაფასებდით ადვოკატის ქმედებას?

2. ადვოკატი წარმოადგენს ბევრ კლიენტს ცალკეულ სისხლის სამართლის საქმეებში. პროკურორი ეუბნება ადვოკატს, რომ იგი ყველა ბრალდებას მოუხსნის პირველ კლიენტს პირველ საქმეში, თუ ადვოკატი დაარწმუნებს მეორე კლიენტს, რომ თავი დამნაშავედ ცნოს მეორე საქმეში. პირველი და მეორე საქმეები ერთმანეთთან კავშირში არ არის. როგორ უნდა იმოქმედოს ადვოკატმა?

3. ადვოკატი წარმოადგენს კლიენტს სისხლის სამართლის საქმეში. როდესაც ადვოკატი კლიენტს ეწვევა ციხეში სასამართლო პროცესის გამართვამდე, ციხის მოხელე ადვოკატისგან მოითხოვს კლიენტისაგან მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნებას სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე. ადვოკატს ეშინია, ციხის მოხელემ ფიზიკური შეურაცხყოფა არ მიაყენოს მას. როგორ უნდა იმოქმედოს ადვოკატმა?

4. ადვოკატი განიცდის ფინანსურ კრიზისს და ვერ იხდის საკუთარი ბინის გადასახადს. ადვოკატის ფინანსური პრობლემა ყველასთვის ცნობილია ქალაქში. ადვოკატი მოლაპარაკებას აწარმოებს კლიენტის საქმესთან დაკავშირებით პროცესუალური მოწინააღმდეგის ადვოკატთან. მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატი ამბობს, რომ მის კლიენტს სურს, ადვოკატის კლიენტს გადაუხადოს 20.000 ლარი სადავო საქმის გადასაწყვეტად. მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატს სურს, 20.000 ლარიდან 18.000 ლარი გადასცეს ადვოკატის კლიენტს, ხოლო 2.000 ლარი ადვოკატს, თუკი „საქმე წინ წაიწევს“. როგორ უნდა იმოქმედოს ადვოკატმა?

5. ადვოკატი აწარმოებს კლიენტის საქმეს, რომელშიც მოპასუხე ბანკია. ერთ-ერთი სასამართლო სხდომის შემდეგ, მოპასუხე ბანკმა ადვოკატს შესთავაზა კრედიტის გაცემა შეღავათიანი პირობებით. შეუძლია თუ არა ადვოკატს დათანხმდეს მოპასუხე ბანკის შეთავაზებას?

6. ადვოკატი აწარმოებს კლიენტის საქმეს, რომელშიც მოპასუხე ბანკია. ერთ-ერთი სასამართლო სხდომის შემდეგ, მოპასუხე ბანკმა ადვოკატს შესთავაზა კრედიტის გაცემა სტანდარტული პირობებით. შეუძლია თუ არა ადვოკატს დათანხმდეს მოპასუხე ბანკის შეთავაზებას?

IX თავი. შეუთავსებელი ურთიერთობები

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირება;
3. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის წყაროები;
4. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტს შორის;
 - 4.1. ერთ საადვოკატო ბიუროში მომუშავე ადვოკატებზე კონფლიქტის გავრცელების წესები;
5. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის კლიენტსა და მესამე პირს შორის;
6. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატსა და კლიენტს შორის;
7. ინტერესთა კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის შეწყვეტა;
8. კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის დაშვება დაპირისპირებული მხარეების ინფორმირებული თანხმობისას;
9. ევროპის სტანდარტი;
 - 9.1. ადგილობრივი ევროპის ქვეყნების სტანდარტი:
 - ა). იტალია;
 - ბ). გერმანია;
 - გ). სომხეთი;
 - დ). ალბანეთი;
10. იაპონიის სტანდარტი;
11. აშშ-ის სტანდარტი;
 - 11.1. მესამე მხარის ჩარევა (აშშ-ის სტანდარტი);
 - 11.2. კონფლიქტი ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესებს შორის (აშშ-ის სტანდარტი);
 - 11.3. კონფლიქტი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტის ინტერესებს შორის (აშშ-ის სტანდარტი);
12. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. შესავალი³³⁵

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის ძირითადი პირობა ადვოკატების

³³⁵ შესავალში, ავტორის თანხმობით, მითითებულია ამონარიდები წიგნიდან - Moliterno J., Cases and Materials on the Law Governing Lawyers, Carolina Academic Press, 2012, და წიგნიდან - Moliterno J., Ethics of the Lawyers Work, West Publishing, United States, 2003, (დედაწილში მოცემული მითითებები/აღნიშვნები წაშლილია).

მიერ კლიენტის წინაშე აღებული ვალდებულებების ერთგულად შესრულება. ადვოკატების ვალდებულებები მოიცავს კლიენტისათვის დამოუკიდებელი პროფესიული მომსახურების გაწევას. როცა პირობას კლიენტისგან დამოუკიდებლად საფრთხეს სხვა გარემოებები უქმნის, შეიძლება საქმე გვექონდეს ინტერესთა კონფლიქტთან, რაც ანალიზს საჭიროებს. ინტერესთა კონფლიქტი ძირითადად მაშინ წამოიჭრება, როცა კონფიდენციალობა ირღვევა. თუ ადვოკატი მომსახურებას რამდენიმე კლიენტს უწევს და რომელიმე მათგანისგან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია მეორე კლიენტისთვის სარგებლის მომტანია, სწორედ ამ დროს წამოიჭრება ინტერესთა კონფლიქტის პრობლემა. ასეთ შემთხვევაში, ადვოკატი გამოწვევის წინაშე დგება, უნდა დაარღვიოს თუ არა ერთი კლიენტის კონფიდენციალობა, თუ მეორე კლიენტის ინტერესები ნაკლები ძალისხმევით დაიცვას?! ნებისმიერი არჩევანის შემთხვევაში, ადვოკატი არღვევს ვალდებულებას. ამ დროს სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი.

ბოლო წლებში, ინტერესთა კონფლიქტის კონცეფცია ბევრად მნიშვნელოვანი გახდა რამდენიმე მიზეზის გამო:

პირველი, ადვოკატები, თავიანთი კარიერის განმავლობაში უფრო ხშირად იცვლიან სამსახურს, ვიდრე თუნდაც 20 წლის წინ. მსგავს ადვოკატს, ყოველთვის აქვს პოტენციური შანსი, რომ ყოფილ კლიენტსა და ამჟამინდელ კლიენტს ჰქონდეთ ინტერესთა კონფლიქტი.

მეორე, კორპორაციების შერწყმა, შეძენა, დაშლა და ჩამორთმევა დღეს ბევრად ხშირად ხდება, ვიდრე 20 წლის წინ ხდებოდა. როდესაც კორპორატიული კლიენტები და მათი ოპონენტები ყიდულობენ და ყიდიან ან ჰყოფენ თავიანთი კომპანიის წილებს, პოტენციური კონფლიქტი ხშირად დღის წესრიგში დგება.

მესამე, იურიდიული ფირმები დღეს უფრო დიდია, ვიდრე 20 წლის წინ იყო. მრავალი სახის კონფლიქტი გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ფირმაში დასაქმებულ ადვოკატზე ინდივიდუალურად, არამედ მთელ ფირმაზე, ასეთი კონფლიქტები კი საკმაოდ მრავალრიცხოვანია. ამიტომ მსგავსი კონფლიქტები მოქმედებს, შეიძლება ითქვას, ათჯერ უფრო მეტ ადვოკატზე, ვიდრე 20 წლის წინ შეიძლებოდა, ემოქმედა.

დაბოლოს, სამსახურის ცვლამ დიდი გავლენა მოახდინა ინტერესთა კონფლიქტზე, მსხვილი ფირმის ადვოკატები სხვა მსხვილ ფირმაში გადადიან სამუშაოდ და იქ ასრულებენ მოვალეობას თავიანთი სპეციალიზაციის სფეროში. შედეგად კი, სამსახურის შეცვლისას, სავარაუდოდ, ადვოკატები იწყებენ მუშაობას იმ ფირმაში, რომელიც ემსახურება ამავე ადვოკატების ყოფილი სამსახურის კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარეს, სწორედ ამ ორ კლიენტს შორის არსებულ საკითხთან დაკავშირებით.

2. ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირება

ინტერესთა კონფლიქტი არის პროფესიული ეთიკის ისეთი სფერო, რომელიც ყველაზე კომპლექსური და ბუნდოვანია პრაქტიკოსი ადვოკატებისათვის.

ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნა, თავისთავადად, არ არის ეთიკური გადაცდომა. მთავარია, ადვოკატმა დროულად მოახდინოს კონფლიქტის იდენტიფიცირება³³⁶ და ეთიკური სტანდარტების შესაბამისად იმოქმედოს. ამისთვის კი აუცილებელია ადვოკატი სიღრმისეულად ერკვეოდეს ეთიკურ სტანდარტებში, რომლებიც ინტერესთა კონფლიქტს უკავშირდება.

ნებისმიერი კონფლიქტის წარმოშობის დროს ეთიკურ ჩარჩოებში მოქმედებისათვის მნიშვნელოვანია ადვოკატმა გაიაროს შემდეგი ოთხი საფეხური³³⁷: (1) განსაზღვროს კლიენტთან ურთიერთობის სპეციფიკა და ის საკითხები, რომელზეც ადვოკატი ან იურიდიული კომპანია წარმოადგენს/წარმოადგენდა კლიენტს; (2) დაადგინოს არის თუ არა სახეზე კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის მნიშვნელოვანი საფრთხე; (3) განსაზღვროს არის თუ არა კონფლიქტი იმგვარი, რა დროსაც დასაშვებია ინფორმირებული თანხმობის შემთხვევაში წარმომადგენლობა; და (4) ბოლო პირობის არსებობის შემთხვევაში, აქვს თუ არა ყველა იმ პირის ინფორმირებული თანხმობა, ვისი ინტერესების სასარგებლოდ მოქმედების ვალდებულებაც წინააღმდეგობაში მოდის ადვოკატის სხვა ვალდებულებებთან.

³³⁶ Wendel W.B., Professional Responsibility, fifth edition, Wolters Klawer publishing, New York, USA, 2016, 325.

³³⁷ იქვე, 323.

რა არის მნიშვნელოვანი ინტერესთა კონფლიქტის დროული იდენტიფიცირებისათვის? უმთავრესი, რაც ადვოკატმა უნდა შეაფასოს კონფლიქტის აღმოჩენის მიზნით, არის ის წინააღმდეგობა, რომელიც შესაძლოა არსებობდეს მის მიერ წარმომადგენლობის განხორციელებასა და მის პროფესიულ ვალდებულებებს შორის - მოქმედი, პოტენციური თუ ყოფილი კლიენტების მიმართ. „ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიშობა, თუ ადვოკატის მიერ განხორციელებულ წარმომადგენლობაზე არსებით და უარყოფით გავლენას ახდენს ადვოკატის პირადი ინტერესი ან ვალდებულება კლიენტის, ყოფილი კლიენტის ან მესამე პირის მიმართ.“³³⁸ კონფლიქტი სახეზეა მაშინ, როდესაც ადვოკატის ან მასთან დაკავშირებული პირის ინტერესები წინააღმდეგობაში მოდის ადვოკატის ეთიკურ ვალდებულებებთან. კონფლიქტის განსაზღვრისათვის ადვოკატმა მნიშვნელოვანია გააცნობიეროს კონკრეტულ საქმეში ვის წინაშე აქვს მას ერთგულების ვალდებულება. ინტერესთა კონფლიქტად ჩაითვლება სიტუაცია, სადაც არსებობს გონივრული შესაძლებლობა³³⁹ იმისა, რომ ადვოკატი ვერ შეასრულებს კლიენტის ყველა კანონიერ მოთხოვნას და ვერ იმოქმედებს კლიენტისადმი ერთგულების ვალდებულებიდან გამომდინარე. თუ ადვოკატი, საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას ლოიალურია არა ცალსახად კლიენტის, არამედ მესამე პირის, სხვა კლიენტის, სახელმწიფოს, საკუთარი თავის ან ნებისმიერი სხვა პირის მიმართ, სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი. ინტერესთა კონფლიქტი, შესაძლოა, წარმოიშვას სხვადასხვა წყაროდან, რომელსაც ქვემოთ განვიხილავთ.

ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირებისათვის, აუცილებელია არა თავად ვალდებულების დარღვევის არსებობა, არამედ იმის დადასტურება, რომ „საფრთხე შეექმნება“³⁴⁰ ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობას, პროფესიულ საიდუმლოებას ან ადვოკატის მიერ კვალიფიციური მომსახურების გაწევას. ამდენად, აუცილებელი არ არის იმის დადასტურება, რომ ადვოკატმა კლიენტს არ გაუწია კვალიფიციური მომსახურება ან ადვოკატმა დაარღვია კონფიდენციალობის ვალდებულება. ინტერეს-

³³⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.04.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N015/10, 6.1, <<https://gba.ge/pdf/5da04ed1d2aee.pdf/015.10%2020.04.2011%20კერძო.pdf>>, [03.04.2021]; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №027/11, 9.19, <<https://gba.ge/pdf/5c4837a7a52f3.pdf/5c4837a7a52f3.pdf>>, [03.04.2021].

³³⁹ Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, 2004, 269.

³⁴⁰ იქვე.

თა კონფლიქტის დადგენისათვის მთავარია არსებობდეს ამ ვალდებულებების დარღვევის საფრთხე³⁴¹.

შესაბამისად, თავად კონფლიქტის წარმოქმნა არ არის ეთიკური გადაცდომა. მთავარია, ადვოკატმა სწორად და დროულად მოახდინოს მისი იდენტიფიცირება, რათა თავიდან აირიდოს ეთიკური ვალდებულებების დარღვევა. ამასთან, ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირებისათვის, მნიშვნელობა არ აქვს კონფლიქტის გამომწვევი რომელიმე ეთიკური ვალდებულება დაირღვა თუ არა. მთავარია დადგინდეს გონივრული საფრთხე იმისა, რომ ადვოკატის მიერ კონკრეტულ საქმეზე წარმომადგენლობის განხორციელებისას, შესაძლოა, დაირღვეს ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები, რომელიც მას აკისრია სხვა კლიენტებისა თუ მესამე პირების მიმართ.

3. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის წყაროები³⁴²

ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიქმნება სულ ცოტა სამ შემთხვევაში: (1) მესამე მხარის ჩარევისას; (2) ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესების შეჯახებისას; (3) ერთი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტს შორის დაპირისპირების არსებობისას. ამ საკითხის გადასაჭრელად, ძირითადი პრინციპი დაკავშირებულია ყველა სახის პრობლემასთან: ადვოკატმა კლიენტს იურიდიული მომსახურება დამოუკიდებელად უნდა გაუწიოს. როცა დამოუკიდებელი რჩევის მიცემას საფრთხე ემუქრება, სწორედ მაშინ წარმოიშობა შესაძლო კონფლიქტი. ზოგიერთი წესი, ჩვეულებრივ, მათ ინტერესთა კონფლიქტის წესებს უწოდებს, რაც გულისხმობს ადვოკატის მიერ დამოუკიდებელი რჩევის/გადაწყვეტილების უუნარობას, რომელიც ეწინააღმდეგება კლიენტის ინტერესებს. ეს წესები შეიძლება განვიხილოთ, როგორც „კონფლიქტს მიღმა“ არსებული წესები.

ინტერესთა კონფლიქტისას, საჭიროა დაისვას შემდეგი კითხვები:

³⁴¹ Hazard G.C. Jr., Hodes W., *The Law of Lawyering*, 3rd ed., Aspen Law & Business, USA, 2001, 10.4; See also, Kevin McMunigal, *Rethinking Attorney Conflict of Interest Doctrine*, 5Geo. J. Legal Ethics 823, USA, 1992, from Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, 2004, 269.

³⁴² ამ ნაწილში, ავტორის თანხმობით, მითითებულია ამონარიდები წიგნიდან - Moliterno J., *Cases and Materials on the Law Governing Lawyers*, Carolina Academic Press, 2012, და წიგნიდან - Moliterno J., *Ethics of the Lawyers Work*, West Publishing, United States, 2003, (დედანიშნული მოცემული მითითებები/აღნიშვნები წაშლილია).

- რა არის კონფლიქტის წყარო? (მაგ. მესამე მხარის ჩარევა? რამდენიმე კლიენტთან დაკავშირებული კონფლიქტი? ადვოკატის ინტერესი?)
- შეესაბამება თუ არა ინტერესთა კონფლიქტი მისთვის განკუთვნილი წესის მოთხოვნებს?
- ინტერესთა კონფლიქტი მთელ ორგანიზაციას ეხება? თუ ასეა, შესაძლებელია თუ არა ორგანიზაციის დაცვა ან ადვოკატის განცალკევება ორგანიზაციიდან?
- არის თუ არა ინტერესთა კონფლიქტი იმგვარი, რომ კლიენტს შეეძლოს უარის თქმა ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე?
- თუ ასეა, რა უნდა გაკეთდეს/მოხდეს საიმისოდ, რომ კლიენტის უარი ეფექტური იყოს?

ადვოკატმა უნდა გააცნობიეროს, რომ ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებული წესები ემყარება შემდეგ ძირითად სამ საკითხს: (ა) კონფიდენციალობის შენარჩუნება აუცილებელია; (ბ) მნიშვნელოვანია, რომ კლიენტის ერთგულება არ შეილახოს; (გ) მნიშვნელოვანია, რომ ადვოკატის მიერ შეუფერებელ დამოკიდებულებას, გამოხატვის სახითაც კი, ადგილი არ უნდა ჰქონდეს.

ინტერესთა კონფლიქტის წესების არსი წარმოდგენილია ხელშეკრულებებთან, წარმომადგენლობასთან და დელიქტთან დაკავშირებული კანონების მიხედვით, რომლებიც წარმართავენ ადვოკატთა ქცევის ეთიკას სამოქალაქო კანონმდებლობით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობის დაკისრების მეშვეობით.

ტერმინი „დამოუკიდებლობა“ გამოიყენება ადვოკატისთვის შესაფერისი მახასიათებლის დასახელების მიზნით. თუმცა, თავად ტერმინი აჩენს კითხვას: რისგან დამოუკიდებლობა? პასუხი დიდწილად დამოკიდებულია იურისდიქციასა და სამართლებრივ სისტემაზე. ზოგიერთი ევროპული ქვეყნის იურისდიქციაში ეს ტერმინი გამოიყენება სახელმწიფო კონტროლთან დაკავშირებით. ამ შემთხვევაში, დამოუკიდებლობა გულისხმობს მზაობას, დაუპირისპირდეს სახელმწიფოსგან მიღებულ მითითებებს და თავიდან აირიდოს ხელისუფლებისგან კონტროლი. აშშ-ში ეს ტერმინი წინასწარვე გადაწყვეტილია: სახელმწიფოს მხრიდან კონტროლის კონცეფცია თითქმის უცხო საკითხია ამერიკელი ადვოკატებისთვის. აშშ-ში ეს ტერმინი გულისხმობს გავლენებისგან დამოუკიდებლობას, რათა საფრთხე არ შეექმნას ადვოკატის ერთგულებას კლიენტისადმი; საქმე ეხება ისეთ გავლენებს, რომლის დროსაც კლიენტის

ინტერესები შეიძლება დაზარალებდეს. მაგალითად, ადვოკატის პირადი ინტერესების, მესამე მხარის მიერ ადვოკატზე ზემოქმედების ან ადვოკატის ისეთი ინტერესების შემთხვევაში, რომლებიც ეწინააღმდეგება კლიენტის ინტერესებს. სწორედ ეს შემთხვევები განიხილება აშშ-ისა და სხვა ადვოკატებისთვის ინტერესთა კონფლიქტის წყაროდ. სხვა მხრივ, უმეტესად ევროპელი ადვოკატებისთვის, ტერმინი გულისხმობს დამოუკიდებლობას კლიენტის მოთხოვნებისგან, სულ ცოტა, მაშინ მაინც, როცა კლიენტის მოთხოვნები არაგონივრულია ან საზიანოა საჯარო ინტერესისთვის. აშშ-ში ტერმინს საპირისპირო მნიშვნელობა აქვს, რაც გულისხმობს, რომ ადვოკატი კლიენტის მიერ წარმოდგენილი შეხედულებების გამო პასუხისმგებელი არ არის. ეს განმარტება უზრუნველყოფს დაქირავებული ადვოკატის დამოუკიდებლობას, ადვოკატის ლეგიტიმაციის ფარგლებში მას შეუძლია ჩაერთოს არასასურველ საქმეშიც კი. დამოუკიდებლობის ქართულ სტანდარტზე იხილეთ მერვე თავი.

ამ თავში, ტერმინი „დამოუკიდებლობა“ ეხება ძირითადად დამოუკიდებელი გადაწყვეტილებების მიღების იდეას: გადაწყვეტილება მიღებული არ უნდა იყოს მესამე პირის მუქარის, გავლენის შედეგად; ადვოკატის და/ან სახელმწიფოს ინტერესების გათვალისწინების შედეგად.

4. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტს შორის

ინტერესთა კონფლიქტის განსაზღვრისას, ადვოკატმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ მას გააჩნია კლიენტისადმი ერთგულების, მისი ინტერესების პრიორიტეტულობის, კონფიდენციალობის, დამოუკიდებლობისა და კვალიფიციური წარმომადგენლობის ეთიკური ვალდებულება. შესაბამისად, როდესაც ადვოკატის ზემოაღნიშნული ეთიკური ვალდებულებები ერთი კლიენტის მიმართ უპირისპირდება ადვოკატის ვალდებულებებს სხვა კლიენტის მიმართ, წარმოიქმნება კონფლიქტი.

დისციპლინურ საქმეზე, ადვოკატი ერთდროულად იცავდა სამი ბრალდებულის ინტერესებს, ერთ-ერთმა ბრალდებულმა გამოძიებას მისცა ჩვენება, რომლის მიხედვითაც, დანარჩენი ორი ბრალდებული დაადანაშაულა დანაშაულის ჩადენაში. ამის საპირისპიროდ, დანარჩენმა ორმა ბრალდებულმა მისცა ჩვენება პირველი ბრალდებულის წინააღმდეგ და დადანაშაულა ის დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენაში.

ამ საქმეზე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის რამდენიმე კლიენტს შორის ინტერესთა კონფლიქტი და განმარტა, რომ „ინტერესთა კონფლიქტზე მსჯელობისას გათვალისწინებულ უნდა იქნას სისხლის სამართლის პროცესისათვის დამახასიათებელი თავისებურებები და კლიენტების ინტერესებს შორის კონფლიქტის წარმოშობის შესაძლო შემთხვევები. სისხლის სამართლის საქმეში, კლიენტების ინტერესებს შორის კონფლიქტი წარმოიშობა იმ შემთხვევაში, თუ ერთ-ერთი კლიენტი საქმის მსვლელობის პროცესში ადანაშაულებს სხვა კლიენტს ან მის მიერ ადვოკატისათვის მიწოდებული ინფორმაცია არ შეესაბამება სხვა კლიენტების მიერ წარმოდგენილ გარემოებებს. შესაბამისად, აღნიშნულ სისხლის სამართლის საქმეში ადვოკატს ინტერესთა კონფლიქტი წარმოეშვა იმ დროიდან, როდესაც მისმა კლიენტებმა გამოძიებას მისცეს განსხვავებული ჩვენებები, კერძოდ, ერთ-ერთმა კლიენტმა დაადანაშაულა მისი ორი კლიენტი დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენაში.“³⁴³

რიგ შემთხვევაში, ადვოკატის ორ კლიენტს შორის კონფლიქტი არ არის ცხადი, რადგან, ერთი შეხედვით, შესაძლოა, რამდენიმე კლიენტს საერთო ინტერესი ჰქონდეს. თუმცა, ადვოკატმა უნდა შეაფასოს მათი სამართლებრივი პოზიციები და მხოლოდ ამის შემდეგ განსაზღვროს რამდენად არსებობს ან შესაძლოა წარმოიშვას მათ ინტერესებს შორის კონფლიქტი. მაგალითისათვის, ერთ-ერთ საქმეზე³⁴⁴, სადაც ადვოკატი ერთდროულად იცავდა მამა-შვილის ინტერესებს, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის არსებულ კლიენტებს შორის, რადგან მამა აღიარებდა ბრალს, ხოლო შვილი - არა. საბოლოო ჯამში კი, მამის აღიარებითი ჩვენება (რომელიც დაკავებული იყო შვილის საქმეზე ცრუ ჩვენების მიცემის თაობაზე მოწმის დაყოლიების ბრალდებით) სასამართლოს მხრიდან შეფასდა, როგორც დანაშაულის დაფარვის მცდელობა, რაც საფუძვლად დაედო შვილისათვის გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანას. ეთიკის კომისიამ, აღნიშნულ საქმეზე განმარტა, რომ „ის სისხლის სამართლის საქმეები, რომელთაც ადვოკატი აწარმოებდა მიუხედავად

³⁴³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.04.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N015/10, 6.2, 6.3, 6.4, <<https://gba.ge/pdf/5da04ed1d2aee.pdf/015.10%2020.04.2011%20კერძო.pdf>>, [03.04.2021].

³⁴⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.08.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N019/12, <<https://gba.ge/pdf/5eeb5b59c5eb8.pdf/019.12%2002.08.2012%20გაფრთხილება.pdf>>, [17.04.2021].

იმისა, რომ ფორმალურად სისხლის სამართლის ორ სხვადასხვა საქმეს წარმოადგენდა, ადვოკატის პროფესიული ეთიკის თვალსაზრისით, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობის ვალდებულებისთვის მიიჩნევა არსებითად ურთიერთდაკავშირებულ საქმედ. ერთი კლიენტის სისხლის სამართლის საქმიდან გამოიყო ახალი სისხლის სამართლის საქმე, ადვოკატის მეორე კლიენტის მიმართ, რომელიც შეეხებოდა პირველი კლიენტის სისხლის სამართლის საქმეზე მოწმეთა დაყოლიებას ცრუ ჩვენების მიცემისათვის, მისთვის ალიბის შესაქმნელად, რამაც შექმნა ობიექტური საფრთხე იმისა, რომ ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის შემთხვევაში, ადვოკატი დაარღვევდა ინფორმაციის კონფიდენციალურად დაცვის ვალდებულებას, დაკარგავდა ერთ–ერთი კლიენტის ნდობას ან რისკის ქვეშ დადგებოდა მის მიერ ერთ–ერთი კლიენტის დასაცავად ყველა კანონიერი საშუალების გამოყენების შესაძლებლობა³⁴⁵.

არსებული კლიენტების ინტერესებს შორის კონფლიქტად შეაფასა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთი შემთხვევა, სადაც ადვოკატი იცავდა ერთ კლიენტს სახელშეკრულებო ურთიერთობის ფარგლებში. ამავდროულად, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენელი, ადვოკატი უსასყიდლო იურიდიულ მომსახურებას უწევდა მეორე კლიენტს, სავალდებულო წესით, რომელმაც წინასწარი გამოძიებისას პირველი კლიენტი დანაშაულის ჩადენაში ამხილა და მისი საწინააღმდეგო ჩვენება მისცა. მეორე კლიენტი პირველი კლიენტის საქმეზე დანაშაულის შეუტყობინებლობისათვის იყო ბრალდებული. ადვოკატმა ორივე კლიენტი წარმოადგინა ორი ინსტანციის ფარგლებში და განმარტა, რომ მეორე კლიენტის ინტერესების დაცვა განხორციელდა, რადგან მას არ მიეცა პირველი კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგო ჩვენება. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ მითითებულ დისციპლინურ საქმეში დაადგინა ადვოკატის ორი კლიენტის ინტერესს შორის კონფლიქტი და განმარტა, რომ „ადვოკატს, მეორე კლიენტის დასაცავად ისევე უნდა ემოქმედა, როგორც ნებისმიერი სხვა კლიენტის ინტერესების დაცვისას. ადვოკატს უნდა გამოეყენებინა საპროცესო კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება, რისი განხორციელების შემთხვევაშიც ადვოკატი პირველი კლიენტის ინტერესებს სათანადოდ და გულმოდგინედ ვერ დაიცავდა,

³⁴⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.08.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N019/12, 7.7, <<https://gba.ge/pdf/5eeb5b59c5eb8.pdf/019.12%2002.08.2012%20gaftrtileba.pdf>>, [17.04.2021].

რადგან მეორე კლიენტი ამხელდა მას დანაშაულის ჩადენაში და კლიენტების ინტერესები ურთიერთსაწინააღმდეგო გახლდათ... ადვოკატი ობიექტურად ვერ შეძლებდა ორივე კლიენტის მიმართ დაცვის კეთილსინდისიერად განხორციელებას. ადვოკატის მიერ ერთ-ერთი კლიენტის ინტერესების დაცვის გაგრძელება, ადვოკატს დააკისრებდა ვალდებულებას, ერთი მხრივ, დაეცვა კლიენტის მიერ მისთვის მიწოდებული ინფორმაციის კონფიდენციალობა, ხოლო, მეორე მხრივ, კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოეყენებინა კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება³⁴⁶.

ადვოკატის ორ კლიენტს შორის კონფლიქტად შეაფასა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთი შემთხვევა, სადაც ადვოკატი კლიენტის წარმომადგენლობას ახორციელებდა იმ გარემოებებში, როდესაც აღნიშნული კლიენტი მისი სხვა კლიენტის საწინააღმდეგოდ, არსებითად დაკავშირებულ საქმეში წარმომადგენდა პროცესუალურ მონაწილეს - მოწმეს. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატმა კლიენტის წარმომადგენლობის დაწყებისას უნდა გაითვალისწინოს ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის საფრთხე და თავი უნდა აარიდოს ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევებს არსებულ და მომავალ კლიენტებს შორის“³⁴⁷.

4.1. ერთ საადვოკატო ბიუროში მომუშავე ადვოკატებზე კონფლიქტის გავრცელების წესები

პროფესიული სტანდარტებით³⁴⁸, დაუშვებელია ერთ ბიუროში, ოფისში, იურიდიულ ფირმაში და ა.შ. მომუშავე ადვოკატებმა მისცენ პროფესიული რჩევა ან წარმოდგინონ რამდენიმე პირი (კლიენტი) ერთი და იმავე ან ერთმანეთთან დაკავშირებულ საქმეზე, თუკი აღნიშნულ კლიენტებს შორის არსებობს ინტერესთა კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის მნიშვნელოვანი საფრთხე. მითითებული შეზღუდვის მიზანი არის ადვოკატის მიერ პროფესიული საიდუმლოების დაცვა. იმ შემთხვევაში თუ

³⁴⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.01.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №078/11, 6.7, 6.8, <<https://gba.ge/pdf/5c48386687f78.pdf/5c48386687f78.pdf>>, [18.04.2021].

³⁴⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიის 02.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N058/12, 6.3, <<https://gba.ge/pdf/5c48495f59dd4.pdf/5c48495f59dd4.pdf>>, [21.04.2021].

³⁴⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 6.3.

ადვოკატები ტერიტორიულად ერთ შენობაში სხედან, ან ერთი ელექტრონული სისტემით/ბაზით სარგებლობენ, ალბათობა იმისა, რომ გამჟღავნდეს კონფიდენციალური ინფორმაცია, მაღალია. სწორედ ამიტომ, ადვოკატებმა, რომლებიც ერთ საადვოკატო ბიუროსა თუ სივრცეში ახორციელებენ საადვოკატო საქმიანობას, ერთდროულად არ უნდა წარმოადგინონ ისეთი პირების ინტერესები, რომელთა შორისაც არსებობს კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის საფრთხე.

5. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატის კლიენტსა და მესამე პირს შორის

ინტერესთა კონფლიქტი სახეზეა, როდესაც ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები კონკრეტული კლიენტის მიმართ უპირისპირდება მესამე პირის ინტერესს, რომელიც არ არის კლიენტი. მესამე პირში, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის 6.2.ბ. მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე, მოიაზრება ადვოკატის პოტენციური და ყოფილი კლიენტი. ვინ შეიძლება ჩაითვალოს პოტენციურ კლიენტად? პოტენციური კლიენტი შესაძლოა იყოს არა ნებისმიერი პირი, რომელიც ადვოკატს თავის საქმის შესახებ ანდობს ინფორმაციას, არამედ ისეთი პირი, რომელიც ადვოკატს სამართლებრივი დახმარების მიღების მიზნით მიმართავს და აქვს გონივრული მოლოდინი³⁴⁹ იმისა, რომ მასსა და ადვოკატს შორის დაიწყება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა.

კონფლიქტის ეს ფორმა ყველაზე გავრცელებულია პრაქტიკაში. ასეთ დროს, კონფლიქტის წარმოქმნის წყარო უკავშირდება ადვოკატის მიერ კონფიდენციალობის დარღვევის საფრთხეს. ადვოკატს კონფიდენციალობის ვალდებულება გააჩნია, როგორც მოქმედი, ასევე პოტენციური და ყოფილი კლიენტის მიმართ. შესაბამისად, როდესაც ადვოკატის მიერ კლიენტის ერთგულად წარმოდგენის, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის, დამოუკიდებლობის, კვალიფიციური წარმომადგენლობისა და ინფორმირების ვალდებულება წინააღმდეგობაში მოდის ადვოკატის კონფიდენციალობის ვალდებულებასთან, რომელიც მას აკისრია, როგორც ყოფილი, ასევე პოტენციური კლიენტის მიმართ, სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატი არსებული კლიენტის საქმეზე გამოიყენებს ყოფილი კლიენტის კონფიდენციალურ ინფორმაციას, დაარღვევს პროფესიული საიდუმლოების ვალდებუ-

³⁴⁹ Professional Responsibility Standards, Rules & Statutes, 2003-2004 Abridged Edition, Selected and Edited by Dzienkowski J.S., Thomson West Publication, 2003, 87.

ლებას; ხოლო თუ არ გამოიყენებს ამ ინფორმაციას, მაშინ დაარღვევს ახალი კლიენტის ინფორმირების, კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ვალდებულებას.³⁵⁰ სხვა სიტყვებით, თუ შეუძლებელია კლიენტის ინტერესების კვალიფიციური წარმომადგენლობა ყოფილი ან პოტენციური კლიენტის კონფიდენციალური ინფორმაციის გამოყენების გარეშე, სახეზე იქნება ინტერესთა კონფლიქტი.

ადვოკატის ყოფილ და მოქმედ კლიენტს შორის კონფლიქტად შეაფასა შემთხვევა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ რეკომენდაციაში, სადაც ადვოკატმა უფასო იურიდიულ რჩევა გასცა პირისათვის სარჩელის აღძვრის თაობაზე, ხოლო მოგვიანებით, ამავე პირის მიერ აღძრულ სარჩელში წარმოადგინა მოპასუხე მხარის ინტერესები. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ინტერესთა კონფლიქტმა შესაძლებელია თავი იჩინოს, როგორც საადვოკატო მომსახურების დაწყებამდე, ისე მისი განხორციელებისას ან დასრულების შემდეგ, რადგან ადვოკატს პროფესიული პასუხისმგებლობა გააჩნია არამხოლოდ არსებული, არამედ ყოფილი კლიენტების მიმართაც, როგორიცაა კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვა და ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან აცილება, რაც ახალი კლიენტის მიღებისას უნდა გაითვალისწინოს... ადვოკატის მიერ იმ პირის (შემდგომში ყოფილი კლიენტის) წინააღმდეგ წარმომადგენლობა, რომელსაც წარსულში იმავე საქმეზე გაუწია კონსულტაცია, წარმოადგენს ყოფილი კლიენტის წინააღმდეგ იმავე საქმეზე საადვოკატო მომსახურების განხორციელებას... კომისიის შეფასებით, ადვოკატის მიერ ყოფილი კლიენტის წინააღმდეგ იმ საქმის წარმოება, რომელზეც უკვე ყოფილმა კლიენტმა ადვოკატისგან მიიღო იურიდიული რჩევა, წარმოადგენს ყოფილი და არსებული კლიენტების ინტერესების დაპირისპირებას, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს პროფესიული ვალდებულებების დარღვევა, მათ შორის საფრთხე ექმნება ყოფილი კლიენტისგან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვას...“³⁵¹

ადვოკატის ყოფილი და მოქმედი კლიენტის ინტერესებს შორის კონ-

³⁵⁰ Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, 2004, 272.

³⁵¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის რეკომენდაცია N013/18, <<https://gba.ge/pdf/5c74019c3f8bd.pdf>>/013.18opinion%20%E1%83%92%E1%83%20%90%E1%83%AA%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%20%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A6%E1%83%98%2003.12.18.%20pdf>, [10.04.2021].

ფლიქტად შეაფასა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთი შემთხვევა, სადაც ადვოკატი იურიდიულ მომსახურებას ახორციელებდა მეორე იპოთეკარის სასარგებლოდ უძრავ ქონებასთან დაკავშირებულ დავაში, ხოლო შემდეგ დაიცვა პირველი იპოთეკარის ინტერესები, ამავე უძრავ ქონებაზე. აღნიშნულ დავაში ადვოკატი ითხოვდა მეორე იპოთეკარისათვის თანხის დაკისრებასა და მის სახელზე აღრიცხული უძრავი ქონების რეალიზაციას პირველი იპოთეკარის სასარგებლოდ (რომელიც ამავდროულად ადვოკატის მეუღლე იყო). მიუხედავად იმისა, რომ ეს ორი დავა არ იყო ერთი და იგივე დავა, ეთიკის კომისიამ, „ადვოკატის პროფესიული ეთიკის თვალსაზრისით, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობის ვალდებულებისათვის მიიჩნია არსებითად ურთიერთდაკავშირებულ საქმეებად“³⁵². ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ მსგავსი წარმომადგენლობით შეიქმნა საფრთხე იმისა, რომ ადვოკატი დაარღვევდა ინფორმაციის კონფიდენციალურად დაცვის ვალდებულებას, დაკარგავდა ერთ-ერთი კლიენტის ნდობას ან რისკის ქვეშ დადგებოდა მის მიერ ერთ-ერთი კლიენტის დასაცავად ყველა კანონიერი საშუალებების გამოყენების შესაძლებლობა³⁵³. „კლიენტისა და ადვოკატის სახელშეკრულებო ურთიერთობის დასრულების შემდეგ, ადვოკატს კვლავ გააჩნია გარკვეული ვალდებულებები ყოფილი კლიენტის მიმართ, როგორიცაა კონფიდენციალობისა და ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობის ვალდებულებათა დაცვა, რომელიც კონფიდენციალობის დაცვიდან გამომდინარეობს. ერთი მხრივ, ყოფილ კლიენტთან მიმართებით ადვოკატის მიერ აღნიშნული ვალდებულებების შესრულება და მეორე მხრივ, არსებული კლიენტის ინტერესების დაცვა, ერთმანეთის კონკურენტულია და წარმოიშობა ადვოკატის მიერ ერთ-ერთი ვალდებულების დარღვევის საფრთხე, რაც შესაძლოა, უარყოფითად აისახოს ყოფილი კლიენტის ან არსებული კლიენტის ინტერესებზე.“³⁵⁴ ამავე გადაწყვეტილებაში, ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ ადვოკატს ეკრძალება საადვოკატო მომსახურების გაწევის შემდეგ იმ კლიენტისათვის სამართლებრივი დახმარება, რომელსაც ყოფილი კლიენტისაგან განსხვავებული, არსებითად საწინააღმდეგო პოზიცია გააჩნია

³⁵² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/11, 7.10, <[https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf](https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf/5c4728f4799c9.pdf)>, [17.04.2021].

³⁵³ იქვე.

³⁵⁴ იქვე, 7.11-7.12.

იმავე ან არსებითად სამართლებრივად დაკავშირებულ დავაში³⁵⁵. კლიენტის ინტერესების დაცვისას, რომლის ინტერესებიც ეწინააღმდეგება ყოფილი კლიენტის ინტერესებს, ადვოკატის მიერ საადვოკატო მომსახურებისას, ადვოკატი ვერ უზრუნველყოფს, ერთი მხრივ, არსებული კლიენტის საუკეთესო ინტერესების დაცვას და მეორე მხრივ, ყოფილი კლიენტის მიმართ არსებული ვალდებულების შესრულებას. ადვოკატი ვალდებულია დაიცვას თითოეული კლიენტის მიერ მოწოდებული კონფიდენციალური ინფორმაცია და ამავე დროს, ვალდებულია კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოიყენოს კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება. ადვოკატის მიერ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში ორივე ინტერესის (კონფიდენციალობა, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა) დაცვა თანაბრად მნიშვნელოვანია და ადვოკატმა თავი უნდა აარიდოს შემთხვევებს, როდესაც შესაძლოა საფრთხის ქვეშ დადგეს ერთ-ერთი ინტერესი.³⁵⁶ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა 6 თვის ვადით. აღნიშნული გადაწყვეტილება ადვოკატმა გაასაჩივრა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში, რომელმაც არ დააკმაყოფილა ადვოკატის საჩივარი, სრულად გაიზიარა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სამართლებრივი დასაბუთება და უცვლელად დატოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება³⁵⁷.

ურთიერთდაკავშირებული საქმეების განმარტება გააკეთა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ გადაწყვეტილებაში³⁵⁸, სადაც იმსჯელა ინტერესთა კონფლიქტზე ადვოკატის ყოფილ და ამჟამინდელ კლიენტს შორის. აღნიშნულ საქმეში ადვოკატი წარმოადგენდა საჩივრის ავტორის ინტერესებს სესხის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავაში. საჩივრის ავტორის საქმე ადვოკატმა წარმატებულად დაასრულა და მოწინააღმდეგე მხარის

³⁵⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No100/11, 7.14, <[https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf](https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf/5c4728f4799c9.pdf)>, [17.04.2021].

³⁵⁶ იქვე, 7.15.

³⁵⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 26.07.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/3-13, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/26ivnisi-kandelakiii.pdf>>, [27.04.2021].

³⁵⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 14.06.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №092/10, <[https://gba.ge/pdf/5c483887f0e84.pdf](https://gba.ge/pdf/5c483887f0e84.pdf/5c483887f0e84.pdf)>, [15.05.2021].

კუთვნილი საცხოვრებელი სახლი, ადვოკატის დახმარებით, საჩივრის ავტორის სახელზე აღირიცხა. მოგვიანებით, ამავე ადვოკატმა წარმოადგინა თავისი ყოფილი კლიენტის (საჩივრის ავტორის) მოწინააღმდეგე მხარე, საჩივრის ავტორის წინააღმდეგ. დავის საგანს წარმოადგენდა პირველი დავის ფარგლებში საჩივრის ავტორზე გადაფორმებულ საცხოვრებელ ბინაში სახლის ყოფილი მესაკუთრის (ადვოკატის ახალი კლიენტის) მიერ განხორციელებული მიწენების ხარჯების ანაზღაურება. კომისიამ აღნიშნული შემთხვევა შეაფასა ინტერესთა კონფლიქტად და განმარტა, რომ „ადვოკატი, რომელიც ახორციელებდა კლიენტის წარმომადგენლობას, არ უნდა წარმოადგინოს სხვა პირი იმავე ან არსებითად დაკავშირებულ საქმეში, სადაც ამ უკანასკნელის ინტერესები არსებითად საწინააღმდეგოა ყოფილი კლიენტის ინტერესებისა, გარდა შემთხვევისა, როდესაც კონსულტაციის შედეგად ყოფილი კლიენტი განაცხადებს თანხმობას. ადვოკატმა არ უნდა წარმოქმნას ინტერესთა კონფლიქტი ყოფილი და ამჟამად არსებულ კლიენტის ინტერესებს შორის. ადვოკატის აღნიშნული ვალდებულება დაკავშირებულია კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნებასთან. ადვოკატმა ყოფილი კლიენტისაგან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია შემდეგში მის წინააღმდეგ არ უნდა გამოიყენოს, ამასთან, ადვოკატმა უნდა აიცილოს კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების შესაძლო საფრთხის შექმნა. მოცემულ შემთხვევაში, ადვოკატს, ერთი მხრივ, გააჩნდა ვალდებულება, არ გაემჟღავნებინა ყოფილი კლიენტის მიერ მიწოდებული კონფიდენციალური ინფორმაცია და, მეორე მხრივ, არსებული კლიენტის მიმართ გამოეყენებინა კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება მისი ინტერესების დასაცავად. კომისიის შეფასებით, ადვოკატის მიერ აღნიშნული ვალდებულებების შესრულება ერთმანეთის კონკურენტულია და წარმოიშობა ადვოკატის მიერ ერთ-ერთი ვალდებულების დარღვევის საფრთხე, რაც შესაძლოა უარყოფითად აისახოს ყოფილი კლიენტის ან არსებული კლიენტის ინტერესებზე.“³⁵⁹ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - გაფრთხილება.

შესაბამისად, კონფლიქტის ერთ-ერთ წყაროს წარმოადგენს ადვოკატის კლიენტისა და ადვოკატთან დაკავშირებული სხვა პირის (ადვოკატის

³⁵⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 14.06.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №092/10, 6.2, 6.7-6.9, <<https://gba.ge/pdf/5c483887f0e84.pdf/5c483887f0e84.pdf>>, [15.05.2021].

პოტენციური კლიენტი, ყოფილი კლიენტი) ინტერესების შეუთავსებლობა, რომელთა მიმართაც ადვოკატს აკისრია პროფესიული საიდუმლოებისა და ინტერესთა კონფლიქტის არიდების ეთიკური ვალდებულება, შეუზღუდავად დროში.

5.1. საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების დაუშვებლობა მეორე მხარის სასარგებლოდ

დაუშვებელია, ადვოკატმა საადვოკატო საქმიანობა განახორციელოს მეორე მხარის სასარგებლოდ იმავე საქმეზე³⁶⁰. 2012 წელს, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში განხორციელებული ცვლილებებით, აღნიშნული შეზღუდვა გავრცელდა, ასევე, ურთიერთდაკავშირებულ საქმეებზეც³⁶¹.

დისციპლინურ საქმეში³⁶², ადვოკატი წარმოადგენდა მოსარჩელის ინტერესებს სამი მოპასუხის წინააღმდეგ სესხის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე თანხის დაკისრების თაობაზე. სასამართლომ დააკმაყოფილა სარჩელი თანხის დაკისრების თაობაზე, აღსასრულებლად მიეცა ერთ-ერთი მოპასუხის საცხოვრებელი სახლი და საკუთრებაში გადაეცა მოსარჩელეს. გადაწყვეტილება შევიდა კანონიერ ძალაში. გარკვეული პერიოდის გასვლის შემდეგ, იმავე ადვოკატმა წარმოადგინა საცხოვრებელი სახლის ყოფილი მესაკუთრის (პირველ საქმეში მოპასუხის) ინტერესები ახლანდელი მესაკუთრის (პირველ საქმეში მოსარჩელის და ადვოკატის ყოფილი კლიენტის) წინააღმდეგ წარმოებულ დავაში. სასამართლოში დავის საგანს წარმოადგენდა იმავე საცხოვრებელ ბინაში განხორციელებული მიშენების ხარჯების ანაზღაურება. ადვოკატმა ამავდროულად წარმოადგინა პირველ საქმეში მეორე მოპასუხის ინტერესები საცხოვრებელი სახლის ახლანდელი მესაკუთრის (ადვოკატის ყოფილი კლიენტის) წინააღმდეგ წარმოებულ დავაში. სასამართლოში დავის საგანს წარმოადგენდა საცხოვრებელ ბინაში განხორციელებული რემონტის ხარჯების ანაზღაურება. მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატის მიერ წარმოებულ სამი დავა არ იყო ერთი და იგივე დავა, საქარ-

³⁶⁰ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 8.2.

³⁶¹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლები 6.1, 6.2, 6.5.

³⁶² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 04.02.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N092/10, <<https://gba.ge/pdf/5c483887f0e84.pdf/5c483887f0e84.pdf>>, [10.04.2021].

თველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ისინი ჩათვალა ურთიერთდაკავშირებულ საქმეებად და ადვოკატის მხრიდან დაადგინა ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონით (მუხლი 8.2 - წარმომადგენლობის დაუშვებლობა მეორე მხარის სასარგებლოდ) გათვალისწინებული ვალდებულების დარღვევა. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატმა, რომელიც ახორციელებდა კლიენტის წარმომადგენლობას, არ უნდა წარმოადგინოს სხვა პირი იმავე ან არსებითად დაკავშირებულ საქმეში, სადაც ამ უკანასკნელის ინტერესები არსებითად საწინააღმდეგოა ყოფილი კლიენტის ინტერესებისა, გარდა შემთხვევისა, როდესაც კონსულტაციის შედეგად ყოფილი კლიენტი განაცხადებს თანხმობას... ადვოკატის მიერ განხორციელებული მომდევნო წარმომადგენლობა მოიცავდა ყოფილი კლიენტისათვის არახელსაყრელ პოზიციას. ადვოკატმა დაარღვია ვალდებულება თავი აერიდებინა ინტერესთა კონფლიქტისათვის ყოფილ კლიენტსა და ამჟამად არსებულ კლიენტს შორის.“³⁶³

ეთიკის კომისიის შეფასებით, „ადვოკატს, ერთი მხრივ, გააჩნდა ვალდებულება, არ გაემჟღავნებინა ყოფილი კლიენტის მიერ მიწოდებული კონფიდენციალური ინფორმაცია და მეორე მხრივ, არსებული კლიენტების მიმართ გამოეყენებინა კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება მათი ინტერესების დასაცავად. ადვოკატის მიერ აღნიშნული ვალდებულებების შესრულება ერთმანეთის კონკურენტულია და წარმოიშობა ადვოკატის მიერ ერთ-ერთი ვალდებულების დარღვევის საფრთხე, რაც შესაძლოა უარყოფითად აისახოს ყოფილი კლიენტის ან არსებული კლიენტის ინტერესებზე“³⁶⁴. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა - გაფრთხილება.

5.2. საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების დაუშვებლობა იმავე საქმეზე, სადაც ადვოკატი სხვა სტატუსით მონაწილეობდა

დაუშვებელია ადვოკატის მიერ პროფესიული ფუნქციების შესრულება იმ საქმეზე, რომელზედაც მან უკვე განახორციელა მოსამართლის, პროკურორის, გამომძიებლის, მედიატორის, არბიტრის, აღმასრულებლის, მოსამართლის თანაშემწის, სასამართლო სხდომის მდივნის, თარჯიმ-

³⁶³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 04.02.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N092/10, 6.2, 6.4, <<https://gba.ge/pdf/5c483887f0e84.pdf/5c483887f0e84.pdf>>, [10.04.2021].

³⁶⁴ იქვე, 6.8, 6.9.

ნის, დამსწრის, მოწმის, ექსპერტის, სპეციალისტის, საჯარო მოსამსახურის ან ნოტარიუსის სტატუსით და საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილებანი.³⁶⁵

დისციპლინურ საქმეში, სადაც ადვოკატმა, როგორც მუდმივმოქმედი კერძო არბიტრაჟის თავმჯდომარემ, მიიღო გადაწყვეტილება საარბიტრაჟო პრეტენზიის თაობაზე; ხოლო შემდეგ, ამავე გადაწყვეტილების აღსრულების ეტაპზე წარმოადგინა ერთ-ერთი მხარის ინტერესები, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობის ვალდებულების დარღვევა, რომელიც გათვალისწინებულია ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 8.3. მუხლით. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 8.3. მუხლი დაუშვებლად მიიჩნევს საადვოკატო მომსახურების გაწევას იმ საქმეზე, რომელზეც პირმა განახორციელა პროფესიული საქმიანობა არბიტრის ან კანონით დადგენილი სხვა სტატუსით. საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების მიღება და მასზე სააღსრულებო ფურცლის გაცემა ერთიანი პროცესია, რაც მიზნად ისახავს კონკრეტული პრეტენდენტისთვის სამართლებრივი შედეგის მიღებას - გადაწყვეტილების აღსრულებას. სააღსრულებო ფურცლის გაცემის დღესვე მინდობილობის მიღებით ადვოკატმა გამოხატა თანხმობა, ადვოკატის სტატუსით მიეღო მონაწილეობა იმავე საქმეზე, სადაც, როგორც არბიტრს, უკვე შესრულებული ჰქონდა პროფესიული ფუნქცია³⁶⁶. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა 6 თვის ვადით, რომელიც უცვლელად იქნა დატოვებული საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილებით³⁶⁷.

6. ინტერესთა კონფლიქტი ადვოკატსა და არსებულ კლიენტს შორის

ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის ერთ-ერთი წყაროა ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესების შეუთავსებლობა. ადვოკატსა და კლიენტს

³⁶⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 8.3.

³⁶⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/11, 7.5, <<https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf/5c4728f4799c9.pdf>>, [17.04.2021].

³⁶⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 26.07.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/3-13, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/26ivnisi-kandelakiii.pdf>>, [27.04.2021].

შორის ინტერესთა კონფლიქტი შესაძლოა სახეზე იყოს მაშინ, როდესაც ადვოკატი უთანხმდება კლიენტს საათობრივ ანაზღაურებაზე და კლიენტს სურს დავის საწყის ეტაპზევე მოურიგდეს მოწინააღმდეგე მხარეს. ასეთ დროს, შესაძლოა ადვოკატის ინტერესი - დახარჯოს მეტი დრო და გამოიმუშავოს მეტი ჰონორარი, წინააღმდეგობაში მოვიდეს კლიენტის ინტერესთან, დაასრულოს დავა მორიგებით და გააკეთოს ფინანსური დანაზოგი. ადვოკატ-კლიენტს შორის კონფლიქტი სახეზე იქნება იმ შემთხვევაშიც, თუ ფიქსირებულ ჰონორარზე შეუთანხმდა ადვოკატი კლიენტს და ურჩევს მას დავის მორიგებით დასრულებას მხოლოდ იმიტომ, რომ აღარ დახარჯოს მეტი დრო კლიენტის საქმეზე და, ამის მიუხედავად, მიიღოს კუთვნილი ჰონორარი. ასევე, მაგალითად, თუ კლიენტი ადვოკატს სთხოვს იმ კომპანიის სამართლებრივ შეფასებას/ანალიზს (*due diligence*), სადაც მას აქვს წილი, სახეზე იქნება კონფლიქტი ადვოკატის პირად ფინანსურ ინტერესსა და კლიენტის ინტერესს შორის. შესაძლოა, ადვოკატსა და კლიენტს შორის კონფლიქტი საერთოდ არ უკავშირდებოდეს ფინანსურ მხარეს ან ადვოკატის ფიდუციურ ვალდებულებებს. მაგალითისათვის, როდესაც ადვოკატი და კლიენტი ვერ თანხმდებიან დაცვის სტრატეგიაზე. ასეთ შემთხვევაშიც, შესაძლოა, წარმოიქმნას კონფლიქტი ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესებს შორის.

„ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიშობა თუ ადვოკატის მიერ განსახორციელებელ წარმომადგენლობაზე არსებით და უარყოფით გავლენას ახდენს ადვოკატის პირადი ინტერესი ან ვალდებულება კლიენტის, ყოფილი კლიენტის ან მესამე პირის მიმართ.“³⁶⁸ ადვოკატის პირადი ინტერესი მოიცავს, ასევე, მისი ოჯახის წევრის, ნათესავის, მეგობრისა და სხვა დაკავშირებული პირის ინტერესსაც. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატის ვალდებულებები კლიენტის მიმართ წინააღმდეგობაში მოდის მისი ოჯახის წევრის, ნათესავის, მეგობრის და/ან ადვოკატის სხვა დაკავშირებული პირის ინტერესთან, არსებობს ადვოკატის დამოუკიდებლობის დაკარგვის საფრთხე და წარმოიქმნება კონფლიქტი.

ყველა შესაძლო შემთხვევის მიუხედავად, ადვოკატმა საკუთარ ინტერესზე მაღლა კლიენტის კანონიერი ინტერესი უნდა დააყენოს და ყოველთვის იმოქმედოს კლიენტის კანონიერი მითითებების შესაბამისად,

³⁶⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №027/11, 9.19, <<https://gba.ge/pdf/5c4837a7a52f3.pdf/5c4837a7a52f3.pdf>>, [03.04.2021].

მისივე ინტერესების გათვალისწინებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ადვოკატმა არ უნდა განახორციელოს წარმომადგენლობა. კლიენტის ინტერესების უპირატესობაზე დამატებით იხილეთ მეშვიდე თავი.

იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატსა და კლიენტს შორის კონფლიქტი ეხება კლიენტის საქმეზე განსაზღვრული დაცვის სტრატეგიას, ადვოკატმა ან აქაც კლიენტის ინტერესების გათვალისწინებით უნდა იმოქმედოს, ან შეწყვიტოს წარმომადგენლობა. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტაზე დამატებით იხილეთ მეთერთმეტე თავი.

ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესებს შორის კონფლიქტის საფრთხე წარმოიქმნება იმ შემთხვევაშიც, როდესაც წარმომადგენლობის პროცესში, ადვოკატი კლიენტთან შედის სახელშეკრულებო ურთიერთობებსა³⁶⁹ თუ ბიზნეს ტრანსაქციებში³⁷⁰. ამგვარი ტრანსაქცია შესაძლოა შეეხებოდეს კლიენტის ქონების უზრუნველყოფას ადვოკატის ჰონორარის მიღების მიზნით. მსგავს გარიგებებში, სადაც მხარეები არიან ადვოკატი და კლიენტი, ადვოკატმა არ უნდა განახორციელოს საადვოკატო საქმიანობა კლიენტის სასარგებლოდ, მსგავსი გარიგების ფარგლებში. ადვოკატმა ამომწურავი ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს კლიენტს ტრანსაქციის შესახებ. მან უნდა ურჩიოს კლიენტს, რომ მოიძიოს სხვა ადვოკატი და ამ ტრანსაქციის ფარგლებში მიიღოს იურიდიული რჩევა³⁷¹ დამოუკიდებელი ადვოკატი-საგან. ამისათვის, ადვოკატმა კლიენტს უნდა მისცეს გონივრული შესაძლებლობა³⁷² და მოემზადოს იმისათვის, რომ დაასაბუთოს გარიგებაში/ტრანსაქციაში მის მიერ განსაზღვრული პირობების სამართლიანობა.

ადვოკატმა ეჭვქვეშ არ უნდა დააყენოს კლიენტის მისდამი ნდობა³⁷³. ადვოკატმა არ უნდა ისარგებლოს იმით, რომ ადვოკატს გააჩნია სპეციალური უნარები და ხშირ შემთხვევაში, კლიენტი დამოკიდებულია მასზე. ამავე მიზეზით, ადვოკატმა, წარმომადგენლობის პროცესში, არ

³⁶⁹ მაგალითად, სესხის ხელშეკრულება, ჩუქების ხელშეკრულება, ნასყიდობის ხელშეკრულება და სხვა.

³⁷⁰ Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, 2004, 271.

³⁷¹ იქვე.

³⁷² იქვე.

³⁷³ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 3.

უნდა მიიღოს კლიენტისაგან მნიშვნელოვანი საჩუქარი (*substantial gift*³⁷⁴). მაშინ, როდესაც ადვოკატის ინტერესი უპირისპირდება კლიენტის ინტერესს, წარმოიქმნება საფრთხე, რომ ადვოკატი დაკარგავს დამოუკიდებლობას და ვერ განახორციელებს კლიენტის ინტერესების შესაბამის წარმომადგენლობას, ვეღარ იქნება მის მიმართ ერთგული (ადვოკატის დამოუკიდებლობაზე დამატებით იხილეთ მერვე თავი). სწორედ ამიტომ, ადვოკატმა თავი უნდა აარიდოს ისეთ შემთხვევებს, სადაც შესაძლოა მისი ინტერესები დაუპირისპირდეს კლიენტის ინტერესებს და საფრთხე შეექმნას ადვოკატის მხრიდან ეთიკური ვალდებულებების დაცვას.

7. ინტერესთა კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის შეწყვეტა

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის სავალდებულო შეწყვეტის საფუძველია ინტერესთა კონფლიქტი. ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს ყველა კლიენტის საქმის წარმოება, რომელთა ინტერესებსაც იგი წარმოადგენდა, თუკი კლიენტებს შორის წარმოიქმნა ინტერესთა კონფლიქტი მოცემულ ან დაკავშირებულ საქმეზე და არსებობს ადვოკატის მიმართ ნდობის დარღვევის და/ან კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხე.³⁷⁵ კონფლიქტის ან მისი წარმოქმნის საფრთხის არსებობისას, თუ არ არსებობს წარმომადგენლობის გაგრძელების საგამონაკლისო შემთხვევა (ვრცლად, ამ საგამონაკლისო წესის შესახებ იხილეთ ამავე თავში), ადვოკატი ვალდებულია ყველა იმ პირის წარმომადგენლობა შეწყვიტოს, ვის ინტერესებს შორისაც წარმოიქმნა კონფლიქტი ან კონფლიქტის საფრთხე. დაუშვებელია, ადვოკატმა აირჩიოს, ვის წარმომადგენლად დარჩება, რადგან, ასეთ შემთხვევაში, ადვოკატი საფრთხეს შეუქმნის მეორე კლიენტის წინაშე არსებულ პროფესიულ საიდუმლოებას.

დისციპლინურ საქმეზე³⁷⁶, სადაც ადვოკატის მიერ სამი კლიენტის წარმომადგენლობისას, მათ მიერ ურთიერთსაწინააღმდეგო ჩვენების მიცემით (ერთმანეთის დადანაშაულებით) წარმოიშვა ადვოკატის რამდენიმე კლიენტის ინტერესებს შორის კონფლიქტი, ადვოკატმა უარი განაცხადა

³⁷⁴ Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, 2004, 271.

³⁷⁵ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 6.5.

³⁷⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.04.2011წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №015/10, <<https://www.gba.ge/pdf/5da04ed1d2aee.pdf/015.10%2020.04.2011%20კერძო.pdf>>, [15.05.2021].

ორი ბრალდებულის ინტერესების დაცვაზე და განაგრძო პირველი ბრალდებულის წარმომადგენლობა. დანარჩენ ორ ბრალდებულს სახელმწიფო წესით დაენიშნა დაცვა. ამ საქმეზე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ადვოკატის ქმედება შეაფასა ინტერესთა კონფლიქტის მარეგულირებელ ნორმებთან შესაბამისობაში და დაადგინა, რომ ადვოკატის მიერ ჩადენილი იყო დისციპლინური გადაცდომა. მითითებულ გადაწყვეტილებაში, ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს ყველა კლიენტის საქმის წარმოება, რომელთა ინტერესებსაც იგი წარმოადგენდა, თუკი კლიენტებს შორის წარმოიქმნა ინტერესთა კონფლიქტი მოცემულ საქმეზე და არსებობს ადვოკატის მიმართ ნდობის დარღვევის და/ან კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხე... ადვოკატი ვალდებული იყო, შეეწყვიტა სამივე კლიენტის დაცვის განხორციელება, რადგან მათ მიერ განსხვავებული ჩვენებების მიცემამდე იგი წარმოადგენდა სამივე კლიენტის ინტერესებს და ფლობდა სამივე მათგანისაგან მიღებულ ინფორმაციას“³⁷⁷.

„რამდენიმე კლიენტის დაცვის შემთხვევაში ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობისას, ადვოკატის მიერ ერთ-ერთი კლიენტის ინტერესების დაცვის გაგრძელება ადვოკატს აკისრებს ვალდებულებას, ერთი მხრივ, დაიცვას ყოფილი კლიენტების მიერ მისთვის მიწოდებული ინფორმაციის კონფიდენციალობა, ხოლო, მეორე მხრივ, დარჩენილი კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოიყენოს კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება. ადვოკატის მიერ აღნიშნული ვალდებულებების შესრულება ერთმანეთის კონკურენტულია და წარმოიშობა ადვოკატის მიერ ერთ-ერთი ვალდებულების დარღვევის საფრთხე, რაც შესაძლოა, უარყოფითად აისახოს ყოფილი კლიენტის ან არსებული კლიენტის ინტერესებზე. ადვოკატის მიერ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში ორივე ინტერესის (კონფიდენციალობისა და კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა) დაცვა თანაბრად მნიშვნელოვანია და ადვოკატმა უნდა თავი აარიდოს შემთხვევებს, როდესაც შესაძლოა, საფრთხის ქვეშ დადგეს ერთერთი ინტერესი.“³⁷⁸ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება - კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

³⁷⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.04.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N015/10, 6.6, 6.7, <<https://gba.ge/pdf/5da04ed1d2aee.pdf/015.10%2020.04.2011%20კერძო.pdf>>, [03.04.2021].

³⁷⁸ იქვე, 6.9 – 6.11.

წარმომადგენლობის შეწყვეტის სავალდებულოობაზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ გადაწყვეტილებაში³⁷⁹, სადაც ადვოკატმა არ შეწყვიტა ორივე კლიენტის წარმომადგენლობა მას შემდეგ, რაც ამ კლიენტებს შორის, ურთიერთსაწინააღმდეგო ჩვენების მიცემის საფუძველზე, წარმოიშვა ინტერესთა კონფლიქტი. აღნიშნულ საქმეზე, ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „კლიენტის ინტერესების დაცვისას ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის საფრთხის არსებობისას, ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს ყველა კლიენტის ინტერესების დაცვა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 6.4 მუხლის თანახმად, ადვოკატის მიმართ ნდობის დარღვევისა და/ან კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხის თავიდან აცილების მიზნით. რამდენიმე კლიენტის დაცვის შემთხვევაში ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის საფრთხის არსებობისას, ადვოკატის მიერ ორივე კლიენტის ინტერესების დაცვის გაგრძელებისას, მის მიერ მიცემული პროფესიული რჩევები და განხორციელებული წარმომადგენლობა განსხვავებულად აისახება კლიენტების ინტერესებზე მათ შორის, თანხვედრის არარსებობის გამო და ადვოკატი ვერ უზრუნველყოფს თითოეული კლიენტის საუკეთესო ინტერესების დაცვას. ადვოკატი ვალდებულია, დაიცვას თითოეული კლიენტის მიერ მიწოდებული კონფიდენციალური ინფორმაცია და, ამავე დროს, ვალდებულია, კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოიყენოს კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება. ადვოკატის მიერ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში ორივე ინტერესის (კონფიდენციალობისა და კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა) დაცვა თანაბრად მნიშვნელოვანია და ადვოკატმა თავი უნდა აარიდოს შემთხვევებს, როდესაც შესაძლოა საფრთხის ქვეშ დადგეს ერთ-ერთი ინტერესი... კომისიის შეფასებით, ადვოკატი ვალდებული იყო, შეეწყვიტა ორივე კლიენტის დაცვის განხორციელება ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის საფრთხის არსებობის გამო, რადგან ერთ-ერთი კლიენტის მიერ ბრალის აღიარებამდე, წარმომადგენდა ორივე კლიენტის ინტერესებს და ფლობდა ორივე მათგანისგან მიღებულ ინფორმაციას. შესაბამისად, ორივე კლიენტის ადვოკატად დარჩენა ქმნიდა ერთ-ერთი კლიენტის ინფორმაციის კონფიდენციალურობის დარღვევის ობიექტურ საფრთხეს და რისკის ქვეშ აყენებდა ადვოკატის მიერ მეორე კლიენტის დასაცავად ყველა კა-

³⁷⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.08.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N019/12, <<https://gba.ge/pdf/5eeb5b59c5eb8.pdf/019.12%2002.08.2012%20gafrtxileba.pdf>>, [17.04.2021].

ნონიერი საშუალების გამოყენების შესაძლებლობას³⁸⁰. ადვოკატს განესაზღვრა დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმა - გაფრთხილება.

დისციპლინურ საქმეში³⁸¹, სადაც ადვოკატი, ორი ინსტანციის ფარგლებში, ერთდროულად იცავდა ორი პირის ინტერესებს, საიდანაც ერთი კლიენტი მეორეს ამხელდა დანაშაულის ჩადენაში, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან ინტერესთა კონფლიქტის არიდების ვალდებულების დარღვევა და განმარტა, რომ „ადვოკატს ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობისას უნდა შეეწყვიტა ორივე კლიენტის ინტერესების დაცვა, რადგან ერთი მხარისგან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია მეორის სასარგებლოდ (პირველის საწინააღმდეგოდ) არ გამოეყენებინა“³⁸².

შესაბამისად, იმ შემთხვევებში, როდესაც კონფლიქტი წარმოიშობა წარმომადგენლობის პროცესში ადვოკატის რამდენიმე კლიენტს შორის, პროფესიული სტანდარტები ავალდებულებს ადვოკატს, შეწყვიტოს ყველა ასეთი კლიენტის წარმომადგენლობა და არ დაუშვას მათ საქმეზე მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაციის ხელყოფა.

8. კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის დაშვება დაპირისპირებული მხარეების ინფორმირებული თანხმობისას

2019 წლამდე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკით³⁸³ დაუშვებელი იყო ინტერესთა კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობა, მიუხედავად იმისა, ადვოკატს ჰქონდა თუ არა კლიენტე-

³⁸⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.08.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N019/12, 7.11-7.13, <<https://gba.ge/pdf/5eeb5b59c5eb8.pdf/019.12%2002.08.2012%20gafrtxileba.pdf>>, [17.04.2021].

³⁸¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.01.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №078/11, <<https://gba.ge/pdf/5c48386687f78.pdf/5c48386687f78.pdf>>, [18.04.2021].

³⁸² იქვე, 6.9.

³⁸³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №027/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4837a7a52f3.pdf/5c4837a7a52f3.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.08.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №079/14, <<https://gba.ge/pdf/5c484ee82d4cd.pdf/5c484ee82d4cd.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 04.02.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №092/10, <<https://gba.ge/pdf/5c483887f0e84.pdf/5c483887f0e84.pdf>>, [16.06.2021].

ბისაგან ინფორმირებული თანხმობა. 2019 წლიდან პრაქტიკა შეიცვალა ამ მხრივ. კერძოდ, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრულმა შემადგენლობამ მიიღო რეკომენდაცია³⁸⁴, სადაც იმსჯელა ინფორმირებული თანხმობის დროს წარმომადგენლობის დასაშვებობაზე. შეკითხვაში მოცემული იყო შემდეგი ჰიპოთეტური ფაქტები: ადვოკატი წარმომადგენლობას უწევდა „ა-ს“ (კლიენტი) სასამართლოში, ორ სამოქალაქო საქმეზე. ამ საქმეებში „ა-ს“ სარჩელები მიმართული იყო მოპასუხე - შპს „ბ-ს“ მიმართ. სასარჩელო მოთხოვნას ერთ საქმეზე წარმოადგენდა საიჯარო თანხების დაკისრება, ხოლო მეორეზე - ზიანის (მიუღებელი შემოსავალი) ანაზღაურება. ორივე საქმის წარმოება დასრულდა ადვოკატის კლიენტის („ა-ს“) სასარგებლოდ. აღნიშნულ საქმეებში მოპასუხედ გამოსული კომპანიის შპს „ბ-ს“ ერთ-ერთ დამფუძნებელი და პარტნიორია „გ“, მოსარჩელე „ა-ს“ მეუღლე (ქმარი). შესაძლებელია თუ არა იმავე ადვოკატმა სასამართლოში წარმოადგინოს „გ-ს“ ინტერესები შპს „ბ-ს“ დირექტორის წინააღმდეგ დავაში, სადაც სასარჩელო მოთხოვნას წარმოადგენს დირექტორის მიერ ზიანის ანაზღაურება საზოგადოების (შპს „ბ-ს“) სასარგებლოდ. ეთიკის კომისიამ მოცემული ფაქტები შეაფასა ინტერესთა კონფლიქტის მარეგულირებელ ნორმებთან მიმართებით და განმარტა, რომ სახეზე იყო კონფლიქტი ურთიერთდაკავშირებულ საქმეზე, რადგან მეორე დავის საფუძველი წარმოშვა პირველი დავის კომპანიის საწინააღმდეგოდ დასრულებამ. შედეგად პირველ დავაზე მიღებული ინფორმაცია შესაძლოა გამოყენებულ იქნას მეორე დავაში კომპანიის დირექტორის წინააღმდეგ. ამ შემთხვევაში, ინტერესთა კონფლიქტის განსაზღვრის ჭრილში, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საადვოკატო მომსახურების დაწყების ეტაპიდანვე, ადვოკატს წარმოეშობა პროფესიული პასუხისმგებლობა კლიენტის საქმის მიმართ და ის ვალდებულია, შემდგომში პროფესიულ ვალდებულებასთან შეუთავსებელი მოქმედებები არ განახორციელოს, მათ შორის, მეორე კლიენტის ინტერესების სასარგებლოდ არ გამოიყენოს პირველი კლიენტისგან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია, რამაც შესაძლოა ზიანი მიაყენოს თავდაპირველი კლიენტის საქმეს. შესაბამისად, შესაძლებელია, არსებობდეს ისეთი შემთხვევა, როდესაც საქმეთა შორის ინტერესთა კონფლიქტის არსებობით, კლიენტის საქმეს შედეგობრივად ზიანი არ ადგებოდეს, თუმცა ახალ საქმეში ადვოკატის ჩართვა საზიანო იყოს

³⁸⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 27.05.2019 წლის რეკომენდაცია №016/18, <<https://gba.ge/pdf/5daf14b070f62.pdf/016.18%20rekomendacia%20gacemis%20tarigi%2027.05.19.pdf>>, [03.04.2021].

კლიენტისთვის, იმდენად, რამდენადაც ადვოკატს მან გაანდო კონფიდენციალური ინფორმაცია, რომლის გამოყენებაც მხოლოდ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 4.4 მუხლის შემთხვევაში - ინფორმირებული თანხმობით შეეძლება. მოცემულ შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, რომ საქმეები დაკავშირებულია, ადვოკატის კლიენტი თავიდან იყო პირველი მოსარჩელე. თუ ადვოკატი ჩაერთვება მეორე დავაში, მისი კლიენტი იქნება კომპანიის პარტნიორი. კითხვაში მოცემული გარემოებები არ იძლევა შესაძლებლობას დავადგინოთ, წარმომადგენდა თუ არა კომპანიის პარტნიორის ინტერესს პირველ დავის პირველი მოსარჩელის თუ კომპანიის სასარგებლოდ დასრულება. თუმცა რადგან პირველი მოსარჩელე და კომპანიის პარტნიორი მეუღლეები არიან, ვაკეთებთ დაშვებას, რომ მათი ინტერესები თანხმვედრია. მათ შორის რაიმე კავშირის არარსებობისას, ბუნებრივია, რომ კომპანიის პარტნიორი დაინტერესებული იქნებოდა დავის კომპანიის სასარგებლოდ გადაწყვეტით, და შესაძლებელია სხვაგვარი ყოფილიყო რეკომენდაციის შინაარსი და შედეგიც. რადგან კონფიდენციალობის ვალდებულება არ არის შემოსაზღვრული დროში, წარმომადგენლობის დასრულების შემდეგაც კომპანიის პარტნიორის ინტერესების დაცვის დაწყებამდე, ადვოკატმა უნდა შეამოწმოს, ხომ არ ექმნება საფრთხე პირველი მოსარჩელის საქმესთან დაკავშირებულ კონფიდენციალურ ინფორმაციას ახალ დავაში პარტნიორის ინტერესების კეთილსინდისიერად და კვალიფიციურად დაცვისას. კლიენტი ანდობს თავისი საქმის თაობაზე ინფორმაციას ადვოკატს ეფექტიანი იურიდიული მომსახურების უზრუნველსაყოფად. დავების კავშირი წარმოშობს გონივრულ ვარაუდს, რომ პირველი მოსარჩელისგან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია ადვოკატს შეიძლება დაეხმაროს მეორე დავაში კომპანიის დირექტორის საწინააღმდეგოდ. ამ შემთხვევაში ერთმანეთს უპირისპირდება ადვოკატის ორი ვალდებულება: პირველი მოსარჩელის მიმართ კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება³⁸⁵ და მეორე, კომპანიის პარტნიორის მიმართ ვალდებულება, იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და დააყენოს ისინი სხვა პირების ინტერესებზე მაღლა³⁸⁶. შედეგად, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 6.2(ა) მუხლის საფუძველზე, ადვოკატს ეკრძალება კომპანიის პარტნიორის წარმომადგენლობა კომპანიის დირექტორის წინააღმდეგ ზიანის ანაზღაურების მიზნით.³⁸⁷

³⁸⁵ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.1.

³⁸⁶ იქვე, 5.

³⁸⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის

მიუხედავად იმისა, რომ კომისიის შეფასებით, სახეზე იყო ინტერესთა კონფლიქტი, ამავე რეკომენდაციაში, ეთიკის კომისიის სრულმა შემადგენლობამ იმსჯელა კონფიდენციალობის ვალდებულების არააბსოლუტურ ბუნებაზე და აღნიშნულზე დაყრდნობით, ინფორმირებული თანხმობის შემთხვევაში, დაუშვა წარმომადგენლობის შესაძლებლობა კონკრეტული პირობებით.

რეკომენდაციის გაცემისას, ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობა დაეყრდნო ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონითა და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების საგამონაკლისო წესს - კლიენტის თანხმობას, ასევე, პროფესიული ქცევის შესახებ ამერიკის მოდელურ წესებს³⁸⁸, რომლითაც დარეგულირებულია ინტერესთა კონფლიქტის არსებობისას წარმომადგენლობის დასაშვებობის შემთხვევები³⁸⁹ და განმარტა, რომ „ინფორმირებული თანხმობის მიღება - ეს არის ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე უარის თქმა. შესაბამისად, თუ ადვოკატი მიიღებს მკაფიოდ და ცხადად გამოხატულ ინფორმირებულ თანხმობას პირველი მოსარჩელისგან, მაშინ აღარ იარსებებს დაპირისპირებული ვალდებულებები პირველი მოსარჩელის და კომპანიის პარტნიორის მიმართ. ადვოკატს შეეძლება კომპანიის პარტნიორის ინტერესების საუკეთესოდ დაცვა, მათ შორის პირველი დავიდან მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაციის გამოყენებით. ამერიკის მოდელური წესებისგან განსხვავებით, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 6.2(ა) მუხლი არ ითვალისწინებს გამონაკლისს. თუმცა, რადგან ამ ნორმაში ერთმანეთს უპირისპირდება ორი კლიენტის მიმართ ვალდებულებები, რომელთაგან ერთი ვალდებულება არ არის აბსოლუტური და კლიენტის ინფორმირებული თანხმობით ექვემდებარება გაუქმებას, ეს თავად 6.2(ა) მუხლს აქცევს არააბსოლუტურ ვალდებულებად, რომელიც გარკვეულ გამონაკლისებს ექვემდებარება. ინფორმირებული თანხმობის მისაღ-

27.05.2019 წლის რეკომენდაცია №016/18, <<https://gba.ge/pdf/5daf14b070f62.pdf/016.18%20rekomendacia%20gacemis%20tarigi%2027.05.19.pdf>>, [03.04.2021].

³⁸⁸ ABA Model Rules of Professional Conduct, rule 1.7.

³⁸⁹ ინტერესთა კონფლიქტის არსებობისას, ადვოკატი უფლებამოსილია განახორციელოს წარმომადგენლობა თუ: (1) ადვოკატი აცნობიერებს, რომ ორივე კლიენტისთვის უზრუნველყოფს კომპეტენტურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობას; (2) წარმომადგენლობა კანონით არ არის აკრძალული; (3) წარმომადგენლობა არ მოიცავს საქმისწარმოებას სასამართლოში ერთ დავაში ან სხვა საპროცესო მოქმედებაში, როდესაც მხარეების მოწინააღმდეგენი არიან; (4) თითოეული კლიენტი, რომელზეც ინტერესთა კონფლიქტი ახდენს გავლენას, იძლევა ინფორმირებულ წერილობით თანხმობას.

ბად ადვოკატმა პირველ მოსარჩელეს გასაგებად უნდა აუხსნას შესაძლო უარყოფითი შედეგები, რაც ამ თანხმობის გაცემას უკავშირდება, ურჩიოს რომ მან აიღოს დამოუკიდებელი საადვოკატო რჩევა გადაწყვეტილების მიღებამდე. სასურველია, რომ თანხმობა გაცემული იყოს იმგვარი ფორმით, რომელიც მისი გაცემის მარტივი შემოწმების საშუალებას იძლევა, მაგ. მატერიალური ან ელექტრონული ფორმით.³⁹⁰

დასკვნის სახით, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ, „ა-ს“ დავა შპს „ბ-ს“ წინააღმდეგ და „გ-ს“ დავა შპს „გ-ს“ დირექტორის წინააღმდეგ შეაფასა ურთიერთდაკავშირებულ საქმეებად და განმარტა, რომ „ადვოკატის ვალდებულება, დაიცვას კონფიდენციალობა „ა-ს“ მიმართ, უპირისპირდება „გ-ს“ მიმართ ვალდებულებას, დააყენოს მისი ინტერესები სხვა პირების ინტერესებზე მაღლა. შესაბამისად, ამ პირობებში, ზოგადი წესით ადვოკატს ეკრძალება „გ-ს“ წარმომადგენლობა. ადვოკატს შეუძლია „გ-ს“ წარმომადგენლობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ „ა-სგან“ მიიღებს ინფორმირებულ თანხმობას, რომ მან გამოიყენოს პირველ დავასთან დაკავშირებული კონფიდენციალური ინფორმაცია იმ ფარგლებში, რაც აუცილებელი იქნება „გ-ს“ ინტერესების კვალიფიციურად დასაცავად კლიენტის ინტერესების უპირატესობის პრინციპის შესაბამისად“³⁹¹.

კონფლიქტის მიუხედავად წარმომადგენლობის დასაშვებობაზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ მეორე რეკომენდაციაშიც, სადაც გამოიყენა აშშ-ის სტანდარტი³⁹² და განმარტა, რომ „ასეთ დროს, მთავარია ადვოკატმა დაადგინოს: (1) აქვს თუ არა სხვადასხვა კლიენტს საერთო ინტერესი; (2) თანხმობას აცხადებენ თუ არა ეს კლიენტები მათი ინტერესები ერთი და იმავე ადვოკატმა წარმოადგინოს; (3) არ არსებობს კონფიდენციალობის დარღვევის საფრთხე იმ პირობებშიც კი, როდესაც ადვოკატი წარმოადგენს რამდენიმე კლიენტს; (4) კონფლიქტი არ უშლის ადვოკატს ხელს, იმოქმედოს თავისი ყველა კლიენტის ინტერესების ფარგლებში“³⁹³. ეთი-

³⁹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 27.05.2019 წლის რეკომენდაცია №016/18, <<https://gba.ge/pdf/5daf14b070f62.pdf/016.18%20rekomentacia%20gacemis%20tarigi%2027.05.19.pdf>>, [03.04.2021].

³⁹¹ იქვე.

³⁹² Model Rules of Professional Conduct, Rule 1.7(b).

³⁹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2020 წლის რეკომენდაცია №003/20, <<https://gba.ge/pdf/5f7c317634947.pdf/werilobiti%20>

კის კომისიამ აქვე განმარტა, რომ „ეს შესაძლებლობა არ მოიცავს დაპირისპირებული პირების (მაგალითისათვის მოსარჩელის და მოპასუხის) ერთი და იმავე საქმეში, ერთი ადვოკატის მიერ წარმომადგენლობას“³⁹⁴, რაც აკრძალულია კანონით³⁹⁵.

კონფლიქტის დროს წარმომადგენლობის დასაშვებობის თაობაზე ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მოდელური წესებით³⁹⁶ განსაზღვრულ კრიტერიუმებს იზიარებენ ასევე ევროპელებიც³⁹⁷.

შესაბამისად, რომ შევაჯამოთ, იმისათვის, რომ ადვოკატმა შეძლოს იმ პირების წარმოდგენა, რომელთა ინტერესებზეც გავლენას ახდენს კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის საფრთხე, ერთსა და იმავე და/ან დაკავშირებულ საქმეზე, უნდა არსებობდეს შემდეგი კრიტერიუმები:

პირველი, სხვადასხვა კლიენტს, რომელსაც ეხება კონფლიქტი, უნდა ჰქონდეს საერთო ინტერესი, მაგალითად საერთო მემკვიდრეობა. ამის დადგენა ადვოკატისათვის ძალიან ადვილია.

მეორე, კლიენტებმა, რომელთა ინტერესებზეც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს კონფლიქტმა, უნდა განაცხადონ ინფორმირებული თანხმობა, რომ მათი ინტერესები ერთი და იმავე ადვოკატმა წარმოადგინოს. ამ კრიტერიუმის განსაზღვრაც ადვილია ადვოკატისათვის.

მესამე, არ არსებობს კონფიდენციალური ინფორმაციის ხელყოფის საფრთხე კონფლიქტში მყოფი პირების წარმომადგენლობისას. მაგალითისათვის, ადვოკატს აქვს გარკვეული ინფორმაცია ძველი საქმიდან, ან აქვს ინფორმაცია ახალ საქმეში იმ კლიენტებისაგან, რომელთა ინტერესები ერთმანეთს ეწინააღმდეგება. ამ კრიტერიუმის დადგენა შედარებით რთულია, თუმცა ადვოკატს შეუძლია მისი განსაზღვრაც. ასეთ დროს,

rekomendacia%20%20003.20%2030.06.20.pdf>, [03.04.2021].

³⁹⁴ იქვე.

³⁹⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 8.2.

³⁹⁶ Model Rules of Professional Conduct, Rule 1.7(b).

³⁹⁷ Klatka J., The Scope and Content of Rules of Ethics: Independence, Confidentiality and Conflict of Interest: The Practice of Council of Europe Member States, Yerevan, 2018, 19, <https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Events/20180309_Yerevan/J-Klatka-presentation.pdf>, [08.04.2021].

ადვოკატმა თავის თავს უნდა დაუსვას შემდეგი შეკითხვა - ამ ინფორმაციის გარეშე იგივე იქნებოდა თუ არა მისი მიერ შერჩეული დაცვის სტრატეგია და მისი ქცევა? როდესაც ადვოკატის მიერ კონფიდენციალური ინფორმაციის ცოდნა აისახება მის ქმედებებზე, როდესაც ადვოკატი სხვაგვარად იმოქმედებდა კონფიდენციალური ინფორმაციის ცოდნის გარეშე, სახეზე იქნება კონფიდენციალური ინფორმაციის ხელყოფის საფრთხე. ამ შემთხვევაში ადვოკატს არ აქვს უფლება წარმოადგინოს კლიენტები, რომელთა ინტერესები კონფლიქტშია. ასეთ დროს, ასევე, გასათვალისწინებელი იქნება კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების საგამონაკლისო წესი - კლიენტის თანხმობა, რომელსაც ადგენს ადვოკატთა პროფესიული რეგულაციები³⁹⁸. სხვა მხრივ, როდესაც კონფიდენციალური ინფორმაცია არ ახდენს გავლენას ადვოკატის ქმედებებზე, კონფლიქტში მყოფ კლიენტებთან მუშაობის პროცესში, ასეთ დროს, არ არსებობს კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების საფრთხე და ადვოკატს შეუძლია, განახორციელოს მსგავსი წარმომადგენლობა.

მეოთხე, ადვოკატის რწმენით, კონფლიქტი არ უშლის მას ხელს იმოქმედოს თავისი კლიენტების საუკეთესო ინტერესის ფარგლებში, მათი ინტერესების პრიორიტეტულობის დაცვით. ამ კრიტერიუმის - კლიენტების საუკეთესო ინტერესების ფარგლებში მოქმედების განსაზღვრა არის ადვოკატისათვის ყველაზე რთული. თუმცა, ამ კრიტერიუმის განსაზღვრის დროსაც, ადვოკატმა, თავის თავს უნდა დაუსვას კითხვა - იქნებოდა თუ არა მისი ქმედებები იდენტური იმ შემთხვევაში, თუ ინტერესთა კონფლიქტში მყოფი პირებიდან წარმოადგენდა ყველას, ან მხოლოდ რამდენიმეს. მაგალითისთვის, როდესაც ადვოკატი იცავს ორ კლიენტს - ა-ს და ბ-ს, იქნებოდა თუ არა მისი ქმედებები სხვაგვარი იმ შემთხვევაში, თუ მხოლოდ ა-ს, ან მხოლოდ ბ-ს ინტერესებს დაიცავდა? თუ პასუხი დადებითია - ადვოკატი სხვაგვარად იმოქმედებდა, იმ შემთხვევაში, თუ კონფლიქტში მყოფ პირთაგან მხოლოდ ერთს წარმოადგენდა, მაშინ ადვოკატმა თავი უნდა შეიკავოს მსგავსი წარმომადგენლობისაგან, რადგან კონფლიქტი მას ხელს უშლის, იმოქმედოს მისი ყველა კლიენტის საუკეთესო ინტერესის ფარგლებში. სხვა მხრივ, თუ პასუხი უარყოფითია - თუ ადვოკატი ანალოგიურად იმოქმედებდა იმ შემთხვევაში, როდესაც კონფლიქტში მყოფ პირთაგან მხოლოდ ერთს წარმოადგენდა, ეს იმას ნიშნავს, რომ ადვოკატს, კონფლიქტის მიუხედავად, აქვს საშუალება

³⁹⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 7.3(ა); ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.4(ა).

განახორციელოს მსგავსი წარმომადგენლობა თავისი ყველა კლიენტის ინტერესების გათვალისწინებით, მათივე თანხმობის შემთხვევაში.

დაბოლოს, ადვოკატის მიერ მსგავსი წარმომადგენლობის განხორციელება არ უნდა იყოს აკრძალული კანონით. მაგ. ადვოკატი ვერ შეასრულებს პროფესიულ ფუნქციებს მოსარჩელის ინტერესების დასაცავად, თუ იმავე საქმეში ადვოკატმა უკვე განახორციელა საადვოკატო საქმიანობა მოპასუხის სასარგებლოდ³⁹⁹; ან როდესაც იმავე საქმეზე, ადვოკატმა უკვე განახორციელა მოსამართლის, პროკურორის, გამომძიებლის, მედიატორის, არბიტრის, აღმასრულებლის, მოსამართლის თანაშემწის, სასამართლო სხდომის მდივნის, თარჯიმნის, დამსწრის, მოწმის, ექსპერტის, სპეციალისტის, საჯარო მოსამსახურის ან ნოტარიუსის სტატუსით და საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილებანი⁴⁰⁰.

შესაბამისად, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ რეკომენდაციებში⁴⁰¹ ასახა ამერიკის შეერთებული შტატების რეგულაციები⁴⁰² და განსხვავებით თავდაპირველი პრაქტიკისაგან, რომელიც ყველა შემთხვევაში კრძალავდა ინფორმირებული თანხმობის შემთხვევაშიც კონფლიქტის დროს საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებას, დაუშვა კონფლიქტის არსებობისას წარმომადგენლობა კონკრეტული კრიტერიუმების დაკმაყოფილების შემთხვევაში.

9. ევროპის სტანდარტი

ევროპის ადვოკატთა ასოციაციებისა და სამართლის საბჭო (CCBE) არ აძლევს საშუალებას კლიენტებს, დათანხმდნენ ან უარი თქვან ადვოკატთან თანამშრომლობაზე ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის შემთხვევაში. ევროგაერთიანების წესები კონფიდენციალობის შესახებ ასახავს

³⁹⁹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 8.2.

⁴⁰⁰ იქვე, მუხლი 8.3.

⁴⁰¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 27.05.2019 წლის რეკომენდაცია №016/18, <<https://gba.ge/pdf/5daf14b070f62.pdf>>/016.18%20rekomendacia%20gacemis%20tarigi%2027.05.19.pdf>, [03.04.2021]; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2020 წლის რეკომენდაცია №003/20, <<https://gba.ge/pdf/5f7c317634947.pdf>>/werilobiti%20rekomendacia%20%20003.20%2030.06.20.pdf>, [03.04.2021].

⁴⁰² Model Rules of Professional Conduct, Rule 1.7(b).

გარე გავლენებისგან ადვოკატის დამოუკიდებლობის განსხვავებულ სახეს.

ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსის 3.2-ე მუხლში, შემდეგს ვკითხულობთ:

3.2.1. ადვოკატს არა აქვს უფლება, კონსულტაცია გაუწიოს ან წარმოადგინოს ორი ან მეტი კლიენტი ერთი და იმავე საქმეზე აღნიშნული კლიენტების ინტერესებს შორის კონფლიქტის არსებობის ან კონფლიქტის წარმოქმნის მნიშვნელოვანი რისკის არსებობის შემთხვევაში;

3.2.2. ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს საქმიანობა ორივე კლიენტის სახელით მათ შორის ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის შემთხვევაში, ნდობის დარღვევის ან მისი დამოუკიდებლობის ხელყოფის რისკის არსებობისას;

3.2.3. ამასთან, ადვოკატმა თავი უნდა შეიკავოს ახალი კლიენტის სახელით საქმიანობაზე, თუ არსებობს ყოფილი კლიენტის ადვოკატისადმი ნდობის დარღვევის რისკი ან თუ ყოფილი კლიენტის საქმეების შესახებ ინფორმაცია, რომელსაც ადვოკატი ფლობს, ახალი კლიენტისათვის არამართებულ უპირატესობას შეიძლება წარმოადგენდეს;

3.2.4. თუ ადვოკატების პრაქტიკის განხორციელება ხდება ასოციაციაში, მუხლები 3.2.1-3.2.3. ვრცელდება ასოციაციაზე და მის ყველა წევრზე.

9.1. ადგილობრივი ევროპის ქვეყნების სტანდარტი

ევროპული კონტინენტური სამართლის მქონე ქვეყნების უმეტესობა ბევრად მკაცრია ინტერესთა კონფლიქტის აკრძალვასთან დაკავშირებით, მიუხედავად კლიენტის დამოკიდებულებისა. ამასთან, ევროპის ქვეყნების უმეტესობაში, ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს ადგილობრივი ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტი. ევროპის უმეტეს ქვეყანაში მიიჩნიეს, რომ გარკვეული პროფესიები ეთიკურად არ შეესაბამება ადვოკატის პრაქტიკას. ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსში 2.5 მუხლი სწორედ ამ შეუსაბამობას განიხილავს. ამასთან, ერთ-ერთი ძლიერი ტენდენცია შიდა კორპორაციული პრაქტიკის აკრძალვაა. ქვემოთ მოცემულია ევროპის ქვეყნებისთვის არსებული ინტერესთა კონფლიქტის წესები.

ა. იტალია

იტალიის ადვოკატთა ქცევის კოდექსი (2014), მუხლი 24

(1) ადვოკატი ვალდებულია, თავი შეიკავოს ისეთი დავალების მიღებისგან, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს კლიენტთან ინტერესთა კონფლიქტი ან რომელმაც შეიძლება ხელი შეუშალოს დავალების შესრულებას, თუნდაც ეს არ იყოს პროფესიული.

(2) ადვოკატის დამოუკიდებლობასა და თავისუფლებაზე, პროფესიული პრაქტიკის ფარგლებში, გავლენა არ უნდა იქონიოს არც ერთმა გარე ფაქტორმა, მათ შორის, არც პირად სფეროსთან დაკავშირებულმა ინტერესებმა.

(3) ინტერესთა კონფლიქტი ასევე წამოიჭრება თუ:

- ახალ წარმომადგენლობაზე დათანხმებამ შეიძლება, გამოიწვიოს სხვა კლიენტის კონფიდენციალობის დარღვევა;
- ადვოკატის მიერ კლიენტის საქმეების ცოდნამ შეიძლება, უსამართლოდ მიანიჭოს სხვა კლიენტს უპირატესობა;
- არსებული კლიენტის წარმომადგენლობა ზღუდავს ადვოკატის დამოუკიდებლობას ახალი წარმომადგენლობის განხორციელებისას.

(4) ადვოკატი ვალდებულია, აცნობოს კლიენტს ის გარემოებები, რომლებიც ხელს უშლის მოთხოვნილი საქმეების განხორციელებას;

(5) დავალების შესრულებაზე ასევე უარი უნდა ითქვას იმ შემთხვევაში, როცა დაპირისპირებული მხარეები მიმართავენ ადვოკატებს, რომლებიც ერთი და იმავე პროფესიული ასოციაციის წევრები არიან ან ადვოკატებს, რომლებიც ერთი და იმავე შენობაში მუშაობენ ან პროფესიული საფუძვლით ერთმანეთთან ხშირად თანამშრომლობენ;

(6) (1), (3) და (5) ქვეპუნქტების დარღვევისთვის განისაზღვრება დისციპლინური სახდელი, პროფესიული პრაქტიკის შეჩერება ერთიდან სამ წლამდე. (2) და (4) ქვეპუნქტების შეუსრულებლობა ითვალისწინებს დისციპლინურ სახდელს საყვედურის გამოცხადების სახით.

ბ. გერმანია

სსკ. § 356. ინტერესთა კონფლიქტში ჩაბმა წარმოადგენს დანაშაულებრივ საქმიანობას.

BORA-ს პროფესიული პრაქტიკის წესები (2020), მუხლი 3; BRAO-ს ფედერალურ ადვოკატთა კანონი (ჩასწორებულია 2019 წლის დეკემბერში), მუხლი 43 (ა)(4)

(1) ადვოკატს არ შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს იმ საქმეში, რომელთან დაკავშირებითაც მას რჩევა აქვს გაცემული ამჟამინდელი

კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარის სასარგებლოდ. საქმის მიმდინარეობის პერიოდში, ადვოკატმა არც კლიენტისგან და არც მოწინააღმდეგე მხარისგან არ უნდა მიიღოს რაიმე სახის აქტივი ორივე მხარის ნდობის შენარჩუნების მიზნით;

(2) (1) ქვეპუნქტით განსაზღვრული აკრძალვა ვრცელდება ასევე იმ ადვოკატებზე, რომლებიც საქმეში ჩართულ ადვოკატთან ერთად ერთსა და იმავე ფირმაში ან შენობაში მუშაობენ, მიუხედავად სამართლებრივ-ორგანიზაციული წყობისა, მიუხედავად იმისა, რომ თავად კლიენტი მკაფიოდ აცხადებს ამაზე თანხმობას და წარმომადგენლობა არ ეწინააღმდეგება მართლმსაჯულების სათანადოდ განხორციელების ინტერესებს;

(3) ქვეპუნქტები (1) (2) ვრცელდება ასევე იმ ადვოკატებზე, რომლებიც ტოვებენ ფირმას ან საზიარო ოფისს და სხვაგან გადადიან სამუშაოდ;

(4) ადვოკატი თუ იგებს, რომ ირღვევა (1)-(3) პუნქტი, იგი ვალდებულია, კლიენტებს ამის შესახებ მიაწოდოს ინფორმაცია და შეწყვიტოს მიმდინარე საქმეში ჩართულობა;

(5) ზემოთხსენებული არ მოქმედებს კონფიდენციალობის ვალდებულებაზე.

გ. სომხეთი

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2012), მუხლი 2.6.2:

ყოფილ კლიენტსა და ამჟამინდელ კლიენტს შორის ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის შემთხვევაში, ადვოკატი მოქმედებს მხოლოდ ამჟამინდელი კლიენტის ინტერესების გათვალისწინებით.

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2012), მუხლი 3.2.

3.2.1. ადვოკატს არ შეუძლია, დათანხმდეს დავალებას, თუ მას ან მის ოჯახის წევრს კავშირი აქვს მიმდინარე საქმეში ჩართულ ოფიციალურ პირთან;

3.2.2. ადვოკატს არ შეუძლია იურიდიული დახმარება გაუწიოს ორ ან მეტ კლიენტს თუ მათ შორის ინტერესთა კონფლიქტია, მიუხედავად კლიენტის თანხმობისა ან ხელშეკრულებაში კლიენტსა და ადვოკატს შორის შესაბამისი დათქმის არსებობისას;

3.2.3. სამომავლო კლიენტების შემთხვევაში, ადვოკატი ვალდებულია იხელმძღვანელოს 3.2.2. პუნქტით, გარდა იმ საქმეების მიმდინარეობისას, რომელიც გაწერილია 3.2.4 პუნქტში;

3.2.4 3.2.3 პარაგრაფით განსაზღვრულ საქმეებში ადვოკატს შეუძლია

კლიენტს წარმომადგენლობა გაუწიოს, თუ:

- ყოფილმა კლიენტმა შეინარჩუნა ადვოკატი იმ მიზნით, რომ შეექმნა 3.2.2 ქვეპუნქტით განსაზღვრული გარემოებები, რათა გამოერიცხა ადვოკატის საქმეში ჩართვა;
- ყოფილმა კლიენტმა ანალოგიურად შეინარჩუნა მიმდინარე საქმის სფეროში სპეციალიზებული ადვოკატები, ამავე დროს, თანამშრომლობდა სხვა ადვოკატთანაც;
- ყოფილმა კლიენტმა ადვოკატს არ გაანდო ინფორმაცია კონფიდენციალურად და ეს ინფორმაცია ხელმისაწვდომი გახდა საჯაროდ;
- ადვოკატს არ გაუწევია იურიდიული დახმარება კლიენტისთვის;
- ეს პუნქტი არ გამოიყენება თუ ადვოკატმა ყოფილი კლიენტისგან მიიღო ანაზღაურება საქმის შესწავლის მიზნით.

3.2.5 ადვოკატს არ აქვს უფლება, დათანხმდეს დავალების შესრულებას კანონით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში;

3.2.6 ადვოკატს არ შეუძლია, მიმდინარე საქმესთან დაკავშირებით სხვა პირს მისცეს რჩევა, ან იმოქმედოს ორი ან მეტი კლიენტის სახელით, თუ არსებობს ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის საფრთხე;

3.2.7 ადვოკატი წყვეტს საქმიანობას ორი ან მეტი დაინტერესებული პირის სახელით, თუ კლიენტებს შორის იკვეთება ინტერესთა კონფლიქტი ან არსებობს კონფიდენციალობის დარღვევის საფრთხე, ან ადვოკატის დამოუკიდებლობა შეიძლება შეიზღუდოს;

3.2.8 ადვოკატი ვალდებულია, უარი თქვას ახალი კლიენტის სასარგებლოდ მოქმედებაზე, თუ არსებობს ყოფილი კლიენტის კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების საშიშროება, ან ადვოკატის ინფორმირებულობამ ყოფილ კლიენტთან დაკავშირებით შეიძლება ახალი კლიენტი უსამართლოდ ჩააყენოს უპირატეს მდგომარეობაში;

3.2.9 ამ დებულებით განსაზღვრული შეზღუდვები ვრცელდება ერთსა და იმავე ფირმაში მომუშავე ადვოკატებზეც, მაშინ როცა ყოფილი კლიენტის ადვოკატი ფირმის ერთ-ერთი თანამშრომელია და ახლანდელი კლიენტის ადვოკატობას ამავე ფირმის სხვა თანამშრომელი აპირებს.

3.2.10 პუნქტით განსაზღვრულ შემთხვევებში, ერთი და იმავე ფირმის ადვოკატებს, ისევე, როგორც მმართველ პარტნიორს, პასუხისმგებლობა ეკისრებათ შეზღუდვის შესახებ ინფორმირების საფუძველზე;

3.2.10 ამ პარაგრაფის დარღვევის შემთხვევაში, პალატის საბჭოს მიერ ადვოკატისთვის პასუხისმგებლობის დაკისრების შემდეგ კლიენტის ინტერესების წარდგენა ან კლიენტის წარმომადგენლობაზე უარის თქმა აშკარა უხეში დისციპლინური დარღვევაა.

დ. ალბანეთი

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2005), მუხლი 24

ადვოკატი ვალდებულია, არ ჩაერთოს კლიენტთან საქმიან ურთიერთობაში, თუ მასსა და მის კლიენტს შორის განსხვავებული ინტერესებია ან კლიენტი თუ ფიქრობს, რომ ადვოკატი პროფესიულ გადაწყვეტილებას იღებს მის დასაცავად, გარდა შემდეგი შემთხვევებისა:

- როცა ადვოკატსა და კლიენტს შორის დადებული გარიგებები და პირობები არის სამართლიანი და გონივრული კლიენტის სასარგებლოდ და შესრულებულია სრული ფორმით, წერილობით ფორმით, კლიენტისთვის გასაგებ ენაზე;
- როცა ადვოკატი ურჩევს კლიენტს, კონსულტაცია გაიაროს დამოუკიდებელ ადვოკატთან არსებულ გარიგებასთან დაკავშირებით;
- როცა კლიენტი წერილობით აცხადებს თანხმობას.

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2005), მუხლი 25.

ადვოკატმა თავი უნდა შეიკავოს ახალი კლიენტის წარმომადგენლად ყოფნისგან, თუ არსებობს საფრთხე, რომ ამით დაარღვევს ყოფილი კლიენტის კონფიდენციალობას, ან ამ კლიენტის წარმომადგენლობისთვის სასარგებლო ცოდნა შეიძინა, როგორც სახელმწიფო მოსამსახურემ, მოსამართლემ, პროკურორმა, სასამართლო პოლიციის ოფიცერმა ან ნოტარიუსმა.

10. იაპონიის სტანდარტი

იაპონიაში, ადვოკატებს არ შეუძლიათ შეაყოვნონ შეტყობინება იმის შესახებ, მიიღეს თუ არა საქმე (მუხლი 21). მათ კლიენტს უნდა გაუჩინონ წარმატების რეალური მოლოდინი (მუხლი 22), მაგრამ არასდროს მისცენ სასარგებლო შედეგის დადების გარანტია (მუხლი 23). ადვოკატმა არასდროს უნდა მიიღოს „არალეგიტიმური“ საქმეები (მუხლი 24). საქმეები შეიძლება მოგვარდეს იმ შემთხვევაშიც, როცა ადვოკატს „განსაკუთრებული“ ურთიერთობა აქვს მოწინააღმდეგე მხარესთან, მაშინაც კი თუ არსებობს მოსაზრება, რომ ეს ზიანს მიაყენებს ფიდუციურ ურთიერთობას (მუხლი 25).

მუხლი 25 განსაზღვრავს იმ სპეციფიკურ შემთხვევებს, რომლის დროსაც ადვოკატი არ უნდა დათანხმდეს საქმის მიღებას. ესენია:

- როცა ადვოკატი კონსულტაციას გაუწევს კლიენტის მოწინააღ-

მდეგე მხარეს, მანამ სანამ კლიენტთან ჩამოყალიბდება ფიდუციური ურთიერთობა.

- როცა ადვოკატის ერთი კლიენტის ინტერესები კონფლიქტშია მეორე კლიენტის ინტერესებთან.
- როცა ადვოკატი კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარის ინტერესებს წარმოადგენს სხვა საქმეში (კლიენტს შეუძლია უფლებაზე უარის თქმა).
- როცა კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარე ადვოკატს სთხოვს სხვა საკითხის მოგვარებას (კლიენტს შეუძლია უფლებაზე უარის თქმა).
- როცა ადვოკატმა იგივე საქმე აწარმოა სხვა უფლებამოსილების ფარგლებში.

ინტერესთა კონფლიქტს განსაკუთრებით ეხება მუხლები 27-29 და მუხლი 32. ნებისმიერ შემთხვევაში, როცა საკითხი ექვეშა აყენებს ადვოკატის სამართლიანობას, მან საქმის წარმოებაზე უარი უნდა თქვას. ასევე, როცა მისმა ქმედებამ შეიძლება ექვეშა დააყენოს მასთან ერთად ოფისში მომუშავე სხვა ადვოკატების, კლიენტების ან სხვა ადვოკატების კლიენტების სამართლიანობის საკითხი. თუ ადვოკატს საქმე უკვე აღებული აქვს, ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ გაგების შემთხვევაში, იგი ვალდებულია, შეატყობინოს კლიენტს და აღმოფხვრას კონფლიქტი. ამასთან, სასურველია, რომ ასეთი შემთხვევა არ მოხდეს, საქმის აღებამდე მან უნდა შეამოწმოს ყველა შესაძლო საფრთხე. თუ ინტერესთა კონფლიქტი კლიენტებს შორისაა, ადვოკატმა ორივე მათგანს ეს გარემოება უნდა აცნობოს. ინტერვენციის მუხლები (30-31) ასახავს უწყვეტ პროცედურულ მოვალეობებს და კლიენტისთვის პროგრესის შესახებ ანგარიშის წარდგენის ვალდებულებას.

მუხლი 25 ასახავს საქმეების იმ ფართო სიას (გამომდინარე 26-ე მუხლიდან), რომელთა განხილვაც ადვოკატს ეკრძალება. იხილეთ ჩამონათვალი:

- „საქმეები, რომლის დროსაც ადვოკატმა მოწინააღმდეგე მხარეს გაუწია კონსულტაცია ან მოწინააღმდეგე მხარე ადვოკატის კლიენტი იყო“;
- „საქმეები, რომლებშიც მას მოწინააღმდეგე მხარემ გაუწია კონსულტაცია და კონსულტაციის ხარისხისა და ფორმის გამო ის შეიძლება მიჩნეულ იქნეს ადვოკატ-კლიენტს შორის ორმხრივ ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობის საფუძველად“;

- „ნებისმიერი სხვა საქმე, რომელიც მას მოეთხოვება, აწარმოოს მოწინააღმდეგე მხარისთვის უკვე მის მიერ წარმოებულ საქმეზე“;
- „საქმეები, რომელიც მან აწარმოა, როგორც საჯარო მოხელემ პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას“;
- „საქმეები, რომლებიც აწარმოა, როგორც არბიტრმა საარბიტრაჟო პროცედურების დროს“;
- „საქმეები, რომლებშიც იურიდიულმა ფირმამ კონსულტაცია გაუწია მოწინააღმდეგე მხარეს ან მომსახურება გაუწია, როგორც კლიენტს, და რომელშიც ის მონაწილეობდა, როგორც პარტნიორი ან როგორც ზემოთ აღნიშნულ ფირმაში დასაქმებული ადვოკატი“;
- „საქმეები, რომლებშიც [იურიდიულ ფირმას] კონსულტაცია გაუწია მოწინააღმდეგე მხარემ და კონსულტაციის ხარისხი და ფორმა იყო ისეთი, რომ შეიძლება ჩაითვალოს ადვოკატ-კლიენტის ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობის საფუძვლად, და რომელშიც ის ჩართული იყო, როგორც პარტნიორი ან ზემოთ აღნიშნულ ოფისში დასაქმებული“;
- „საქმეები, რომლებიც უკვე წარმოებულია მოწინააღმდეგე მხარისათვის იმ იურიდიული ფირმის მიერ, რომლის პარტნიორიც ის არის, ან რომელშიც დასაქმებულია“.
- „ნებისმიერი სხვა საქმე, როლის შესრულებაც მოითხოვს მოწინააღმდეგე მხარემ იმ იურიდიული ფირმისგან, რომლის თანამშრომელიც ის არის და აღნიშნულმა ფირმამ ეს მოთხოვნა უკვე შეასრულა (ან რომელშიც ის ჩართულია)“.
- მესამე და ბოლო კატეგორიაში, ადვოკატებს თავისუფლად შეუძლიათ აიღონ საქმე, თუ კლიენტები არსებული საკითხის შესახებ თანხმდებიან.

11. აშშ-ის სტანდარტი

ადვოკატთა ეთიკის მოდელური წესები, რომლებიც დაკავშირებულია ინტერესთა კონფლიქტთან, გაწერილია 1.7-1.13 და 1.18 მუხლებში. მოდელური წესი 1.7 განსაზღვრავს ინტერესთა კონფლიქტის ანალიზის ზოგად სტანდარტებს. 1.8 მოდელური წესი ადგენს სპეციფიკური კონფლიქტის წესებს, რომლებიც დაკავშირებულია ადვოკატ-კლიენტის გარიგებებთან. მოდელური წესი 1.9 ვრცელდება რამდენიმე კლიენტის კონფლიქტზე, როდესაც ერთ-ერთი კლიენტი ყოფილი კლიენტია. 2002 წლის თებერვალში მიღებული იქნა ახალი წესი, 1.18 წესი განსაზღვრავს

სამომავლო კლიენტებთან შესასრულებელ ვალდებულებებს. კონფლიქტები, რომლებიც ეხება უშუალოდ ადვოკატის როლს, რეგულირდება 1.11, 1.12 და 1.13 წესებით. მოდელური წესი 1.10 მოიცავს დისკვალიფიკაციასთან დაკავშირებულ ზოგად საკითხებს. დისკვალიფიკაციის სპეციფიკური საკითხები კი განხილულია 1.9. 1.11 და 1.12 წესებში.

იმის გამო, რომ კონფლიქტების უმეტესობა საფრთხის წინაშე აყენებს კლიენტის ინტერესებს და იმის გამო რომ კლიენტის ავტონომია და გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობა პატივისცემას იმსახურებს, კლიენტებს შეუძლიათ საკუთარი ნებით თქვან უარი ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე. კლიენტის ავტონომიის მოტივით დასაბუთება არ განიხილება, მაშინ როცა კონფლიქტი იმდენად უხეშია, რომ კლიენტს შეუძლია, ეჭვი ნებისმიერ შემთხვევაში გაუჩნდეს. იხ. მუხლი 1.7(b). კლიენტის ავტონომიის მოტივით დასაბუთება არ განიხილება მაშინ, როცა კლიენტის კონფლიქტთან დაკავშირებული წესები უფრო ნაკლებმნიშვნელოვანია, ვიდრე მართლმსაჯულების სისტემის ინტერესებისთვის საფრთხის შემცველი რისკები.

ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე უარის თქმა, სულ მცირე, მოითხოვს ინფორმირებული კლიენტის თანხმობას. კონფლიქტის ზოგიერთი წესი, რომელიც უშვებს უარის თქმას, მოითხოვს ინფორმირებულ თანხმობაზე უფრო მეტი საკითხის განხილვას. იხ. მაგ. მუხლი 1.8(a); 1.8(a/v).

არსებობს ინტერესთა კონფლიქტის სამი ძირითადი წყარო: მესამე მხარის ჩარევა; ადვოკატის ინტერესები და რამდენიმე კლიენტის ინტერესები.

11.1. მესამე მხარის ჩარევა (აშშ-ის სტანდარტი)

მესამე მხარის ჩარევით კონფლიქტის გამოწვევა მაშინ ხდება, როცა მხარე, რომელიც არ მონაწილეობს ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობაში, ცდილობს, გავლენა ან პოზიციონირება მოახდინოს კლიენტის სახელით მოქმედი ადვოკატის გადაწყვეტილებაზე. იხ. მოდელური წესი 1.7(a)(2). ასეთი კონფლიქტი შეიძლება უარყოფილი იქნეს კონსულტაციის შემდეგ კლიენტის თანხმობით.

მსგავსი კონფლიქტები შეიძლება წარმოიშვას მაშინ, როცა, მაგალითად, კლიენტის ნაცვლად ადვოკატს მომსახურების საფასურს სხვა უხდის. ეს სხვა შეიძლება იყოს კლიენტის ოჯახი, დამსაქმებელი ან პროფკავშირული გაერთიანება. მსგავსი რამ ყოველდღიურად ხდება, მაგალითად, იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკატის შემთხვევაში, რომლის ანაზღაურებასაც გასცემს კლიენტისთვის სათანადო მომსახურების დამქირავებელი პირი. სადაზღვევო ადვოკატებს, რომლებიც ავტოსაგზაო შემთხვევებისას ბრალდებულებს წარმოადგენენ, მაგალითად, ანაზღაურებას რეგულარულად უხდის სადაზღვევო კომპანია, მაგრამ ისინი წარმოადგენენ დაზღვეულ პირს ან ორგანიზაციას. ყველა ამ შემთხვევაში, ადვოკატისთვის ანაზღაურების გამცემს, პოტენციურად შეუძლია გავლენა მოახდინოს მის მიერ სამუშაოს შესრულებაზე, რადგან როგორც გადამხდელს, მას უპყრია მაკონტროლებელი ბერკეტი. მესამე მხარის მიერ ადვოკატის ანაზღაურების დაფარვა არ იკრძალება სამი პირობის გათვალისწინებით: მაშინ, როცა კლიენტი თანხმობას აცხადებს; ადვოკატს უფლება აქვს, უარი თქვას გადამხდელის ნების შესრულებაზე და ადვოკატი კლიენტის კონფიდენციალობას იცავს და ინფორმაციას არ უმხელს ანაზღაურების გადამხდელსაც კი.

11.2. კონფლიქტი ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესებს შორის (აშშ-ის სტანდარტი)

კონფლიქტის მეორე მთავარი წყაროა ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესთა კონფლიქტი. ზოგადად, ინტერესთა კონფლიქტი მაშინ წამოიჭრება, როცა „კლიენტის წარმომადგენლობა მატერიალურად ზღუდავს ადვოკატის პასუხისმგებლობას სხვა კლიენტის, ყოფილი კლიენტის, ან მესამე პირის ან ადვოკატის პირად ინტერესებს“. მოდელური ქცევის წესი 1.7(b).

ადვოკატებსა და კლიენტებს შორის ურთიერთობები რეგულირდება კონფლიქტთან დაკავშირებული კონკრეტული წესებით.

მოდელურ ქცევის წესში 18.1(a) განხილულია ტრანსაქციები ადვოკატსა და კლიენტს შორის და მოითხოვს კლიენტის წერილობით თანხმობას, მას უნდა მიეცეს დამოუკიდებელი რჩევა, ტრანსაქცია უნდა იყოს ობიექტურად გონივრული და შესრულებული წერილობითი ფორმით, კლიენტისთვის გასაგებ ენაზე.

მოდელური ქცევის 1.8(a) წესით განსაზღვრული ბიზნეს ტრანსაქციების შეზღუდვა ვრცელდება მაშინ, როცა კლიენტი ადვოკატისგან ტრანსაქციასთან დაკავშირებული სამართლებრივი გადაწყვეტილების მიღებას ელის.

წარმომადგენლობის დასრულებამდე, ადვოკატს ეკრძალება კლიენტის საქმის შესახებ მედიასთან საუბრის ან ლიტერატურული ამბის შეთხზვის უფლების მოპოვება. მოდელური წესი 1.8(d). დაუშვებელია ამ კონფლიქტის უფლებაზე უარის თქმა.

ადვოკატს ან ადვოკატის ახლო ნათესავს, ეკრძალება მნიშვნელოვანი საჩუქრის მიღება. ეს შეზღუდვა არ ვრცელდება მაშინ, როცა საქმე ეხება დონორს. მოდელური წესი 1.8(c).

ვინაიდან ადვოკატისა და კლიენტის ინტერესების შერწყმა ხდება, შესაძლებელია პროფესიული ურთიერთობა სასიყვარულო ურთიერთობაში გადაიზარდოს, ამიტომ ადვოკატებს ურჩევენ, არსებულ კლიენტთან სასიყვარულო ურთიერთობა თავიდან აიცილონ. ახალი მოდელური წესი 1.8(k) მიიღეს 2002 წლის თებერვალში, რომელიც კრძალავს სექსუალურ ურთიერთობას კლიენტსა და ადვოკატს შორის. ეს წესი სექსუალურ ურთიერთობას არ კრძალავს, თუ ადვოკატ-კლიენტს შორის ასეთი ურთიერთობა უკვე არსებობდა პროფესიული ურთიერთობის დაწყებამდე.

ადვოკატს ეკრძალება ისეთ საკონტრაქტო ურთიერთობაში შესვლა კლიენტთან, რომელიც პოტენციურად ზღუდავს ადვოკატის პასუხისმგებლობას დაუდევრობის/არაკეთილსინდისიერების გამო, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა სახელმწიფო კანონი ამაზე თანხმდება და კლიენტი ხელშეკრულების ფარგლებში დამოუკიდებელი წარმომადგენლითაა წარმოდგენილი. მოდელური წესი 1.8(t).

ადვოკატს ეკრძალება დაუდევრობის/არაკეთილსინდისიერების შესახებ დავის მოგვარება კლიენტთან ან ყოფილ კლიენტთან, თუ ადვოკატი ამ კლიენტს არ ურჩევს, რომ რჩევა მიიღოს დამოუკიდებელი ადვოკატისგან. მოდელური წესი 1.8(t).

ადვოკატს ეკრძალება კლიენტისთვის ფინანსური დახმარების გაწევა საქმის მიმდინარეობის პერიოდში, ადვოკატს შეუძლია, გასწიოს მხო-

ლოდ სასამართლო ხარჯები. ამ „კონფლიქტში“ კლიენტის მხრიდან კონფლიქტის უფლებაზე უარის თქმა დაუშვებელია. მოდელური წესი 1.8(e). ადვოკატს ეკრძალება საქმის განხილვის პერიოდში ინტერესის „მოპოვება“, მიუხედავად იმისა, ეს ინტერესი შეესაბამება თუ არა კლიენტის ინტერესებსაც. ეს აკრძალვა არ წარმოადგენს ადვოკატისა და კლიენტის კონტრაქტის შეზღუდვას გონივრული პირობით. კონფლიქტის უფლების უარზე კლიენტის თანხმობა არ დაიშვება. მოდელური წესი 1.8(i).

ადვოკატს ეკრძალება კლიენტ-ადვოკატის ურთიერთობისას მიღებული ინფორმაციის გამოყენება კლიენტის წინააღმდეგ. მოდელური წესი 1.8(b).

11.3. კონფლიქტი ადვოკატის რამდენიმე კლიენტის ინტერესებს შორის (აშშ-ის სტანდარტი)

კონფლიქტის მესამე ძირითადი წყაროა რამდენიმე კლიენტის ინტერესები. რამდენიმე კლიენტის კონფლიქტი შეიძლება წამოიჭრას არა მხოლოდ არსებულ კლიენტებს შორის, არამედ ყოფილ და ამჟამინდელ კლიენტებს, ამჟამინდელ და სამომავლო კლიენტებს შორისაც.

მაშინაც კი, როცა კონფლიქტი მხოლოდ ამჟამინდელ კლიენტებს მოიცავს, მდგომარეობა შეიძლება სხვადასხვა კონფიგურაციით იყოს წარმოდგენილი.

უმარტივესი შემთხვევები მოიცავს რამდენიმე კლიენტის წარმომადგენლობას, რომელთა ინტერესები პირდაპირ კონფლიქტშია. მსგავსი კონფლიქტის უფლებაზე უარს კლიენტი ვერ იტყვის, რადგან ეს შემთხვევა უხეშ კონფლიქტად ითვლება. მოდელური წესი 1.7(a).

ადვოკატი შეიძლება აღმოჩნდეს ერთი კლიენტის წარმომადგენელი ერთ საქმეში და ამავე საქმეში ჩართული მეორე მხარის წარმომადგენელი სხვა საქმეში. ჩვეულებრივ, ასეთი კონფლიქტის უფლებაზე უარის თქმა არ შეიძლება, მაგრამ როცა მსგავს შემთხვევას ზოგადი ხასიათი აქვს, უარი დაშვებულია.

რამდენიმე კლიენტის წარმომადგენლობაც კი, რომლებიც დასაწყისშივე არიან დავის ერთ მხარეს, საჭიროებს ანალიზს.

ადვოკატები ვალდებული არიან სამომავლო კლიენტებთან იკისრონ შეზღუდული ერთგულებისა და კონფიდენციალობის დაცვის მოვალეობა. მოდელური წესი 1.18. რადგან კონფიდენციალურობის დარღვევა ძირითად საკითხს წარმოადგენს რამდენიმე კლიენტის კონფლიქტის ანალიზისას, მსგავსი ანალიზი უნდა გაკეთდეს სამომავლო და ამჟამინდელ კლიენტს შორის შესაძლო კონფლიქტის არსებობის გამოსარკვევად.

წარმომადგენლობის დასრულების შემდეგ, ადვოკატი ვალდებულია, ყოფილი კლიენტის ერთგულება და კონფიდენციალობა ძველებურად დაიცვას, ამიტომ ყოფილ და ამჟამინდელ კლიენტს შორის ინტერესთა კონფლიქტი მაშინ წამოიჭრება, როცა მათი ინტერესები ერთმანეთის საწინააღმდეგო ან ორი კლიენტის საქმე ერთმანეთთან არსებით კავშირშია. მსგავსი კონფლიქტის უფლებაზე შეიძლება ორივე კლიენტმა უარი თქვას. მოდელური წესი 1.9.

ადვოკატი, რომელიც წარმოადგენს ისეთ ორგანიზაციას, როგორიცაა კორპორაცია, პროფკავშირი ან საჯარო ინტერესების მქონე ორგანიზაცია, წარმოადგენს თავად ორგანიზაციას და არა მასში დასაქმებულ პირებს. ამავდროულად, ორგანიზაციისა და მასში დასაქმებული პირის ინტერესები შეიძლება ერთმანეთთან თანხვედრაში მოდიოდეს. მსგავს შემთხვევაში, ადვოკატმა შეიძლება წარმოადგინოს, როგორც ორგანიზაცია, ასევე იქ დასაქმებული პირი, მაგრამ ორგანიზაციისა და დასაქმებული პირის ინტერესი თუ განსხვავდება, ადვოკატი საქმეს უნდა ჩამოშორდეს. მოდელური წესი 1.13.

როცა ადვოკატი წარმოადგენს ორ კლიენტს ერთმანეთთან პირდაპირი ურთიერთობის არმქონე საკითხში და ადვოკატმა უნდა იდავოს საწინააღმდეგო მოსაზრებებით, თავს იჩენს პოზიციური ინტერესთა კონფლიქტი. „მიუხედავად იმისა, რომ სხვადასხვა დროს ადვოკატს კლიენტის სახელით შეუძლია დაიკავოს სხვადასხვა სამართლებრივი პოზიცია სასამართლო განხილვებზე..., მაინც არსებობს ინტერესთა კონფლიქტის საფრთხე, რადგან კლიენტის სახელით მოღვაწე ადვოკატის ეფექტურობა იზღუდება მეორე კლიენტის წარმომადგენლობისას განსხვავებულ საქმეში...“ მოდელური წესი 1.7. კომენტარი 24. განსაკუთრებით მაშინ, როცა ადვოკატი საპირისპირო პოზიციას იცავს ერთსა და იმავე სასამართლოში და ამტკიცებს, რომ ერთი და იგივე საკითხი ერთ შემთხვევაში კლიენტს აყენებს ზიანს, მეორე შემთხვევაში კი სამარ-

თლებრივად გამართლებულია. ასეთი მიდგომა, შეიძლება ერთი კლიენტისთვის სასარგებლო აღმოჩნდეს, მეორესთვის კი - დამაზიანებელი.

როგორც წესი, როცა ადვოკატს აქვს ინტერესთა კონფლიქტი, ეს კონფლიქტი ვრცელდება იმ ორგანიზაციაში (ჩვეულებრივ იურიდიული ფირმა) მომუშავე ადვოკატებზეც, რომელშიც თავად კონფლიქტის მქონე ადვოკატი საქმიანობს. მოდელური წესი 1.10.

მსგავსი დისკვალიფიკაციის წესი ემყარება მოსაზრებას, რომლის მიხედვითაც, ადვოკატის მიერ მოძიებულ კონფიდენციალურ ინფორმაციას ფლობენ იმავე ფირმაში დასაქმებული სხვა ადვოკატებიც.

ფირმა, რომელშიც დისკვალიფიცირებული ადვოკატები მუშაობენ, მოწინააღმდეგე მხარისთვის რჩევის მიცემას არ თანხმდება, რათა საფრთხე არ შეექმნას მართლმსაჯულების სისტემას ინტერესთა კონფლიქტის გამო.

ადვოკატის მიერ ერთი საადვოკატო ფირმიდან მეორეში გადასვლის შემთხვევები გაიზარდა, რამაც გამოიწვია სადავო დისკვალიფიკაციის წესების სიმრავლე.

სასამართლოთა გაზრდილი რაოდენობა, რომელსაც მხარს უჭერს მოდელური წესი 1.10., 1.11. და 1.12, მოიაზრებს, რომ ეფექტიანი სქრინინგ-პროცედურები ხელს შეუშლის დისკვალიფიკაციის წესების გამოყენებას. ზოგიერთმა სასამართლომ, ეს სქრინინგ-პროცედურები დაასახელა ერთგვარ თავდაცვით „ჩინეთის კედლად“, რომელთა მეშვეობითაც, კონფლიქტის მქონე ადვოკატები სხვადასხვა საშუალებით განცალკევდებიან ორგანიზაციაში მომუშავე სხვა ადვოკატებისგან.

როცა სასამართლო განიხილავს დისკვალიფიკაციის შესახებ შუამდგომლობას, დისკვალიფიკაციის პრინციპის გარდა, სხვა საკითხებიც შეიძლება იყოს განხილული დისკვალიფიკაციის ქრილში.

ადვოკატის არჩევისას, კლიენტს აქვს შეზღუდული ინტერესი. ეს ინტერესი ეწინააღმდეგება დისკვალიფიკაციის შუამდგომლობის დაკმაყოფილებას.

ნაკლებ სავარაუდოა, რომ ეფექტურმა სქრინინგ-პროცედურებმა, რომ-

ლებიც დაწყებულია მას შემდეგ, რაც კონფლიქტის მქონე ადვოკატი დასაქმებული იყო იურიდიულ ფირმაში, ან უარესი, მას შემდეგ, რაც დისკვალიფიკაციის შესახებ შუამდგომლობა წარდგენილია, წარმატებით გაამართლოს დისკვალიფიკაციის საფუძველი.

ზოგიერთი ინსტიტუციური კლიენტი (ბანკი, საავადმყოფო, სადაზღვევო კომპანია და ა.შ.) თავის საქმიანობაში რთავს სხვადასხვა იურიდიულ ფირმას, ასე რომ, შეიძლება ასეთმა ფირმებმა დისკვალიფიკაცია მიიღონ იმ კლიენტებისგან, რომლებიც ამავე იურიდიული ფირმის კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარეები არიან. თუმცა, სულ ცოტა, ერთ სასამართლოს მაინც აქვს აღნიშნული, რომ მსგავსი მიდგომა ინსტიტუტების მხრიდან დისკვალიფიკაციის მისანიჭებლად ნაკლებად წარმატებულია.

როცა დისკვალიფიკაციის შესახებ შუამდგომლობა განსახილველად მიიღება, სასამართლო განხილვა გადაიდება, სანამ შემცვლელი ადვოკატი საქმის მასალებს გაეცნობა.

დისკვალიფიკაციის შესახებ განსაკუთრებული წესები ვრცელდება ყოფილ სამთავრობო იურისტებსა და მოსამართლეებზე.

ადვოკატებზე, რომლებიც განსაკუთრებულ როლში აღმოჩნდებიან, გამოიყენება კონფლიქტის მარეგულირებელი განსაკუთრებული წესები.

ყოფილი მოსამართლეების კონფლიქტი განსხვავდება ადვოკატებისგან, რომლებიც ერთი სამსახურიდან მეორეში გადადიან და მათ კონფლიქტის სპეციალური მარეგულირებელი წესები სჭირდებათ. მოდელური წესი 1.12. ყოფილი მოსამართლე არ უნდა ჩაერთოს იმ კერძო წარმომადგენლობით საქმეებში, რომლებშიც მონაწილეობდა, როგორც მოსამართლე პირადად და არსებითად, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა კლიენტი თანხმობას აცხადებს კონსულტაციის შემდეგ. მოდელური წესი 1.12(b).

განსაკუთრებული, უფრო მსუბუქი დისკვალიფიკაციის წესები ვრცელდება იმ იურიდიულ ფირმებზე, რომლებშიც მუშაობენ ყოფილი მოსამართლეები. ეფექტური სქრინინგპროცედურები და მხარეების ინფორმირებულობა, ასევე, სასამართლოს თანხმობა ითვალისწინებს, რომ ყოფილმა მოსამართლემ გააგრძელოს წარმომადგენლობითი საქმიანობა იურიდიულ ფირმაში, რომელშიც ყოფილი მოსამართლე მხარეების

მიერ დისკვალიფიცირებულია. მოდელური წესი 1.12(c).

კონფლიქტის განსაკუთრებული წესები ვრცელდება იმ ადვოკატებზე, რომლებიც სამთავრობო საქმიანობიდან კერძო საქმიანობაზე გადადიან. მოდელური წესი 1.11.

ყოფილმა სამთავრობო „ადვოკატმა არ უნდა წარმოადგინოს კლიენტი იმ საქმეში, რომელშიც ადვოკატი პირადად და არსებითად მონაწილეობდა“, როგორც სამთავრობო ადვოკატი. მოდელური წესი 1.11. გასათვალისწინებელია, რომ კონფლიქტის ეს წესი მოქმედებს იმის მიუხედავად, თუ რამდენად ეფექტურად შეიცვალა მხარეები ამ საქმეში.

ყოფილ სამთავრობო ადვოკატს სამი გამონაკლისი საშუალებას აძლევს ჩაერთოს კერძო წარმომადგენლობით საქმეში, მაშინაც კი, თუ თავის სამთავრობო, პროფესიულ წარმომადგენლობას პირადად და არსებითად ახორციელებდა.

კონფლიქტების წესები გამორიცხავს იმ საქმეებს, რომლებისთვისაც კანონი თავად არ გვაძლევს კერძო წარმომადგენლობის უფლებას. წესი განსაზღვრავს, რას ნიშნავს „საქმე“. სამომავლოდ კერძო წარმომადგენლობა კავშირში თუა სამთავრობო „საქმესთან“, საჭიროა ინტერესთა კონფლიქტის ანალიზი. „საქმე“ მოიცავს მრავალფეროვან შემთხვევებსა და ქმედებებს, რომელშიც წარმომადგენელი მონაწილეობს მხარესთან ან მხარეებთან ერთად. ეს განმარტება გამორიცხავს იმ წესების შემუშავებას, რომლებიც უფრო ზოგადად გამოიყენება. ინფორმაციის მიღების შემდეგ, წარმომადგენელმა შეიძლება უარი თქვას ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე.

გარდა იმ შემთხვევისა, როცა კანონი სხვა მხრივ არ იძლევა ამგვარი წარმომადგენლობის უფლებას, ყოფილ სამთავრობო ადვოკატს ეკრძალება იმ კერძო მხარის წარმომადგენლობა, რომელიც იმ მხარის მოწინააღმდეგეა, რომლის შესახებაც ადვოკატი სამთავრობო საქმიანობისას მიღებულ კონფიდენციალურ ინფორმაციას ფლობს. მოდელური წესი 1.11(c). ამ დროს, კერძო მხარის ინტერესები საფრთხის ქვეშ დგება. ამრიგად, კერძო მხარემ და არა წარმომადგენელმა შეიძლება უარი თქვას ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე თუ ადვოკატი ჩაერთვება პროცესებში.

უფრო მსუბუქი, განსაკუთრებული დისკვალიფიკაციის წესები მოქმედებს მაშინ, როცა ყოფილი სამთავრობო იურისტები იურიდიულ ფირმაში მუშაობენ და აქვთ ინტერესთა კონფლიქტი.

ინტერესთა კონფლიქტის განსაკუთრებული პრობლემები უკავშირდება შემთხვევას, რომლის დროსაც ადვოკატი მოწმის სახითაა დაბარებული. მოდელური წესი 3.7.

ზოგადად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, როცა ადვოკატს ინტერესთა კონფლიქტი აქვს, ეს კონფლიქტი ვრცელდება იმ ორგანიზაციაში (ჩვეულებრივ იურიდიული ფირმა) მომუშავე ადვოკატებზეც, რომელშიც თავად კონფლიქტის მქონე ადვოკატი საქმიანობს. მსგავსი დისკვალიფიკაციის წესი ემყარება მოსაზრებას, რომლის მიხედვითაც, ადვოკატის მიერ მოდიებულ კონფიდენციალურ ინფორმაციას ფლობენ იმავე ფირმაში დასაქმებული სხვა ადვოკატებიც. ამასთან, ფირმაში მომუშავე ადვოკატის ერთგულება და კეთილსინდისიერება ეჭვქვეშ დგება, როცა იმავე ფირმაში მომუშავე სხვა ადვოკატი დისკვალიფიცირებულია ინტერესთა კონფლიქტის გამო.

12. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ოცდასამი წლის ნანა ხვდება ადვოკატს განქორწინების საკითხზე წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით. ნანა სამსახურიდან წამოვიდა და ახალი სამსახური ჯერ არ დაუწყია. ადვოკატი ნანას თანხმდება წარმომადგენლობაზე საათში 100 ევროს სანაცვლოდ, რაც ადვოკატის ჩვეულებრივი ანაზღაურების ნახევარია. მეორე დღეს, ადვოკატს ნანას დედა ურევავს. ის ადვოკატს ეუბნება, რომ ნანამ მასთან დადებული შეთანხმების შესახებ მოუყვა და დედა მზადაა, დაფაროს ანაზღაურების დარჩენილი ნახევარიც. ნანას დედა აღნიშნავს, რომ ნანა ზედმეტად თავმოყვარეა და კარგი იქნება, დედის გადაწყვეტილების შესახებ თუ არ შეატყობინებს. რა უნდა უპასუხოს ადვოკატმა? რა ალტერნატივა არსებობს?

2. ორი წლის წინ, ბესო შვიდი წლის განმავლობაში, როგორც კომპანიონი და შემდეგ სამი წლის განმავლობაში, როგორც პარტნიორი მუშაობდა BNG იურიდიულ ფირმაში. ამ კომპანიაში, მარკო იყო გუნდის წევრი, რომელიც წარმოადგენდა კომპანიის „პეჟო“ ინტერესებს სხვადასხვა საქმე-

ეზში მანქანათმშენებელი კომპანიის წინააღმდეგ. BNG წარმოადგენდა „პეჟოს“ სამუხრუჭე სისტემის გაუმართაობის, გამათბობლის გაუმართაობისა და საწვავი სისტემის გაუმართაობის საქმეზე. ორი წლის წინ ბესომ და მისმა კოლეგამ დატოვეს BNG და დააარსეს საკუთარი ფირმა. ერთი თვის წინ ბესოს მიმართა შესაძლო კლიენტმა. კლიენტის შვილი დაიღუპა ტრაგიკული შემთხვევისას. კლიენტი მართავდა „პეჟოს“, როდესაც ნასვამო მძღოლი მარცხნიდან დაეჯახა სატვირთო მანქანით. შეჯახების შედეგად, ავტომანქანის უკანა კარი გაიღო, ბავშვი გადმოვარდა და სასიკვდილო დაზიანებები მიიღო. ბესომ, სხვადასხვა შემთხვევებიდან იცის, რომ ერთობლივი სარჩელი მზადდება უკანა კარის საკეტის გაუმართაობის თაობაზე. ბესომ უნდა გადაწყვიტოს, ჩაერთოს თუ არა საქმეში. როგორ უნდა აწარმოოს ანალიზი? რას ურჩევდით?

3. M&D იურიდიულ ფირმას აქვს ოფისი თბილისში და ფილიალები ხუთ სხვადასხვა ქალაქში, მათ შორის, ბათუმში. ქეთი ასრულებს რუტინულ კორპორატიულ საქმიანობას „ფოტო ტოტოსთვის“, რომელიც არის სავაჭრო ცენტრის ცენტრალურ ტერიტორიაზე მდებარე პატარა დაწესებულება და რომელიც ფლობს და ამუშავებს ფოტოკიოსკს, სადაც სურათები ერთ საათში იბეჭდება. „ფოტო ტოტო“ არის ფართო სპექტრის წარმოების წილების მფლობელის, „ლაგუნას“, ძალიან პატარა შვილობილი კომპანია. თბილისის ოფისის წარმომადგენელ ნინოს უკავშირდება საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენელი და სთავაზობს, აიღოს „ლაგუნას“ საერთაშორისო ორგანიზაციის საკუთრებაში გადაცემის საქმე. ნინოს ძალიან სურს წარმომადგენლობა. არსებობს თუ არა რაიმე საშუალება, რომლის მეშვეობითაც ნინო გახდება ამ საქმეში წარმომადგენელი?

4. როცა იურიდიულ ფირმაში ადვოკატი ასრულებს წვრილმან საქმეს კლიენტისათვის, ეს გარემოება ხელს უშლის ფირმას, კლიენტთან დაპირისპირებული მხარისგან აიღოს საქმე, თუმცა ფირმას შეუძლია ამჟამინდელი კლიენტი აქციოს ყოფილ კლიენტად. ფირმის არსებული და ყოფილი კლიენტის სტატუსიდან გამომდინარე, რატომ შეიძლება შეიცვალოს იურიდიული ფირმის არგუმენტი საიმისოდ, რომ შეძლოს სამომავლო კლიენტთან მუშაობა? სულ ცოტა სამი გზა არსებობს, რომ არსებული კლიენტი გახდეს ყოფილი კლიენტი: არსებულ კლიენტთან დაასრულეთ სამუშაო და მიწერეთ წერილი, სადაც ნათლად იქნება ხაზგასმული, რომ თქვენი წარმომადგენლობა დასრულებულია; „დაით-

ხოვეთ“ კლიენტი (წარმომადგენლობის მოვალეობის შესრულებისგან გათავისუფლდით); ან დაითხოვეთ ადვოკატი, რომელიც ემსახურება კლიენტს და მიეცით უფლება, რომ თან წაიყვანოს კლიენტი. რა შედეგი შეიძლება მოჰყვეს თითოეულ მათგანს? დაწერეთ ორგვერდიანი ანალიზი თქვენი პარტნიორისთვის ფირმის სამომავლო მოქმედებების შესახებ.

5. მიშა და მახო სამსახურში ერთი ავტომანქანით მიდიოდნენ, როცა ავარიში მოხვდნენ. ავტომანქანას მიშა მართავდა. მიშა და მახო ფიქრობენ, რომ ავარიის გამოწვევა მეორე მანქანის მძღოლის ბრალია, ამასთან ერთად, ავარიის დროს მიშა უსაფრთხოების ღვედს იხსნიდა, ეს კი არის ფაქტი, რომელიც შეიძლება ფაქტების დამდგენმა აღნიშნოს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმე კორპორაციულ დაუდევრობასთან გვაქვს. მიშამ და მახომ მოგმართათ ერთობლივი წარმომადგენლობისთვის. არსებობს გარემოებები, რომელთა მიხედვითაც თქვენ შეგიძლიათ, მიშას და მახოს გაუწიოთ ერთობლივი წარმომადგენლობა თუ ერთ-ერთ მათგანს ურჩევთ, რომ მიმართოს სხვა ადვოკატს?

6. დავუშვათ, რომ ამ შემთხვევაშიც, იგივე ფაქტებია, რაც ზემოთ მოცემულ კაზუსში იყო. მიშას და მახოს სურთ ერთობლივი წარმომადგენელი მძღოლის წინააღმდეგ ავტოავარიის საქმეზე. ამ საქმის შესახებ კლიენტებთან გასაუბრების შემდეგ, გამოვლინდა, რომ მიშამ ავტოავარიამდე დაღია ალკოჰოლიანი სასმელი და შესაძლოა, ავტოავარიის გამომწვევი მიზეზიც სწორედ ეს იყო. სრული კონსულტაციის შემდეგ, მიშას და მახოს კვლავ ერთობლივი ადვოკატი სურთ და უარს ამბობენ ყველა შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტზე. შეგიძლიათ მათი ინტერესების წარმოდგენა?

7. მოსამართლე აბესაძე სასამართლო ხელისუფლებიდან კერძო იურიდიულ ფირმაში M&G გადავიდა სამუშაოდ. კომპანიას M&G დაუკავშირდა კომპანია „ამალთეა“ იურიდიული წარმომადგენლობისთვის. მაშინ, როცა აბესაძე მოსამართლე იყო, მას შეხვდა წარმოებაში საქმე „ამალთეას“ წინააღმდეგ. მოსამართლემ გამოიტანა გადაწყვეტილება და დაადგინა, რომ „ამალთეამ“ დაარღვია ვადები და დაავალა მას, დაებრუნებინა მასალები ან დადანაშაულებული იქნებოდა განზრახ გულგრილობაში. ამ შემთხვევაში მოსამართლე აბესაძე წარმომადგენლობისთვის დისკვალიფიცირებულია თუ არა?

8. ანამ მიმართა ადვოკატ დათოს ადგილობრივი უძრავი ქონების სააგენტოს წინააღმდეგ შესაძლო სასამართლო სარჩელის თაობაზე. სააგენტოს მესაკუთრე და მენეჯერი არის დათოს მეუღლე და წყვილმა ამ საქმიანობის წამოსაწყებად საკუთარი ფულადი სახსრები გაიღო. დათო დარწმუნებულია, რომ შემდეგს ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებას და სრული კონსულტაციის შემდეგ ანა უარს იტყვის ინტერესთა კონფლიქტის უფლებაზე. არღვევს თუ არა ეთიკის ნორმებს დათოს მიერ ანას ინტერესების წარმომადგენლობა?

9. კერძო პრაქტიკის მქონე ადვოკატი მერაბი იღებს პრო ბონო (უსასყიდლოდ) დელიქტის საქმეს სოციალურად დაუცველი კლიენტის ინტერესების დასაცავად. რადგან კლიენტი ღარიბია, მერაბი კლიენტს სთავაზობს გადაუხადოს მას გარკვეული ხარჯები, მათ შორის ძვირადღირებული ექსპერტი-მოწმის ხარჯები. მერაბის ერთ-ერთი მეგობარი ეჭვობს, ხომ არ არღვევს მერაბი შესაბამის წესებს, მერაბი კი მეგობარს არწმუნებს, რომ კლიენტმა ხელი მოაწერა ინტერესთა კონფლიქტის უფლების დათმობას. მერაბის მიერ ხარჯების დაფარვა არღვევს თუ არა ეთიკის ნორმებს?

10. შრომის სამინისტროს იურისტი იგებს, რომ ცირკის თანამშრომლების პროფკავშირმა აღმოაჩინა ორაზროვანი დებულება ერთ-ერთი დეპარტამენტის რეგულაციაში. პროფკავშირის მოქმედების შედეგად, ადვოკატი წარადგენს ინიციატივას და საბოლოოდ შეიცვლება რეგულაცია, რომელიც განაპირობებს პროფკავშირის შემდგომ აქტივობას. ახლა ეს ადვოკატი კერძო პრაქტიკას ახორციელებს. შეუძლია თუ არა წარმოადგინოს პროფკავშირი რეგულაციის საფუძველზე ქმედების დასაცავად?

11. თქვენ გყავთ მეგობარი ადვოკატი, სახელად ანანო. იგებთ, რომ ანანო უკანონო ქმედებაში მონაწილეობს. იცით, რომ ადვოკატებს ეკრძალებათ ისეთი დოკუმენტების შედგენა, რომლებშიც თავად არიან ბენეფიციარები. იგებთ, რომ ანანომ შეადგინა დეიდის ანდერძი, რომელშიც თავადაა ბენეფიციარად დასახელებული. ვალდებული ხართ თუ არა, განაცხადოთ ანანოს ქმედების შესახებ?

12. დაჯის დაცვას სისხლის სამართლებრივ საქმეში აპირებთ. დაჯის ფინანსურ პრობლემებთან ერთად, სისხლისსამართლებრივი პრობლემებიც აქვს და აპირებთ დაიცვათ იგი პრო ბონო (უსასყიდლოდ). მოგვი-

ანებით, იმავე კვირაში, მისი ძმა გირეკავთ და ანაზღაურების გადახდას გთავაზობთ. რა უნდა მოხდეს საიმისოდ, რომ მიიღოთ ძმის შემოთავაზება?

13. საოჯახო სამართალი გაძლევთ უფლებას, განქორწინების საქმეში, როცა მხარეებს გასაყოფი არაფერი აქვთ, ჰყავდეთ ერთი და იგივე ადვოკატი, თუ ეს გარემოება გონივრულია. ადვოკატმა ელენემ, განქორწინების საქმეებთან მუშაობის პერიოდში, წარმოადგინა რამდენიმე ასეთი წყვილი და მოქმედებდა, როგორც წარმატებული შუამავალი. დღეს, ნიკა და მია მივიდნენ მის ოფისში, მათაც სწორედ მსგავსი შემთხვევა აქვთ. შვილი არ ჰყავთ, არც რთული ურთიერთობა აქვთ და ქონებაც გაიყვეს. ერთი შეხედვით, მსუბუქი საქმეა და ელენემ მოაწერა ხელი კონტრაქტს ყოველგვარი განხილვის გარეშე. მხოლოდ ამის შემდეგ დაიწყეს საუბარი განქორწინების დეტალებზე. დაარღვია თუ არა ელენემ რომელიმე ნორმა?

X თავი. კონფიდენციალობა და პრივილეგია

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. კონფიდენციალური ინფორმაციის ცნება;
3. ხელშეუხებელი (პრივილეგირებული) ინფორმაციის ცნება;
4. ხელშეუხებელი ინფორმაციის დაცვის მიზანი;
5. ხელშეუხებელი ინფორმაციით სარგებლობის უფლება;
6. ხელშეუხებელი ინფორმაციის შესახებ ჩვენების მიცემა;
7. პრივილეგიით სარგებლობის ზღვარი;
8. განსხვავება კონფიდენციალობასა და ხელშეუხებელ ინფორმაციას შორის;
9. კონფიდენციალობის ვალდებულებიდან გამონაკლისები;
 - 9.1. თავად კლიენტის თანხმობა
 - 9.2. თუ ინფორმაციის ამგვარი გამოყენება წარმომადგენლობის ან დაცვის პროცესში გამართლებულია და აუცილებელია კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, იმ პირობით, რომ ამ ინფორმაციის გამჟღავნება კლიენტს ადვოკატისათვის წინასწარ არ აუკრძალავს
 - 9.3. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიმართ წაყენებული ბრალდებისაგან ან მოთხოვნისაგან თავის დასაცავად
 - 9.4. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიერ ჰონორარის მიღების მოთხოვნის დასაბუთებისათვის
10. ნორმათა კოლიზია დანაშაულის შეუტყობინებლობის მაგალითზე;
11. პასუხისმგებლობა კონფიდენციალობის დარღვევისთვის;
12. ევროპის სტანდარტი;
13. აშშ-ის სტანდარტი;
14. დასკვნა;
15. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. შესავალი⁴⁰³

უმეტესობას, ვინც ამას კითხულობთ, გექნებათ გამოცდილება, რომლის დროსაც მეგობარი, ოჯახის წევრი ან კლასელი გეტყოდათ, მსურს ვინ-

⁴⁰³ შესავალი, ავტორის თანხმობით, აღებულია წიგნიდან - Moliterno J., *Ethics of the Lawyer's Work*, 2d Ed., West Publishing, United States, 2003, (დედაწი მთავარი მითითებები/აღნიშვნები წაშლილია).

მეს მნიშვნელოვან საკითხზე ვესაუბრო და რასაც მოგიყვები, ჩვენ შორის დარჩესო. გაიხსენეთ, რა გრძნობა დაგეუფლათ. ბევრი ადამიანი ამბობს, რომ ასეთ დროს თავს განსაკუთრებულ, ნდობით სავსე და მნიშვნელოვან პიროვნებად აღიქვამს. რადგან ადამიანი ასეთი თხოვნით თქვენთან მოდის, ეს იმას ნიშნავს, რომ ამის შესახებ მან ბევრი იფიქრა. ზოგიერთი ადამიანი ამბობს, რომ მსგავსი თხოვნა აწუხებთ, რადგან გარკვეულ პასუხისმგებლობას გრძნობენ. ზოგისთვის კი საიდუმლოს ცოდნა არაკომფორტულია.

პროფესიული ან ფიდუციური ურთიერთობის არარსებობის შემთხვევაშიც კი, კონფიდენციალობის დაცვა მორალურ საკითხს უკავშირდება. როდესაც თქვენგან ვინმე ნდობას ითხოვს, გიჩნდებათ კონფიდენციალობის დაცვის პასუხისმგებლობა. თქვენსა და იმ პირს შორის ურთიერთობაზე, რომელიც გენდოთ, გავლენას ახდენს კონფიდენციალობის დაცვის პასუხისმგებლობის ის ხარისხი, რომელსაც განიცდით. ასეთი მორალური ძალის მეშვეობით, შეიძლება საიდუმლო შეინახოთ, მაგრამ ზღვარი მორალურ ძალასაც გააჩნია; მაგალითად, შეიძლება საიდუმლო გაამჟღავნოთ, თუ ამით სერიოზულ საფრთხეს აღმოფხვრით.

ადვოკატებს ხალხი ენდობა, მათ თავიანთ საიდუმლოს ანდობს. ხალხი ადვოკატს ენდობა არა მეგობრობის ან სხვა სახის პირადი ურთიერთობის გამო, არამედ იმიტომ, რომ ადვოკატი მიეკუთვნება ისეთ პროფესიას, რომელიც საზოგადოებაში კარგად არის ცნობილი საიდუმლოების შენახვით. საიდუმლოების შენახვის ეს შესაძლებლობა არის კლიენტის მიმართ ადვოკატის ერთგულების ვალდებულების ცენტრი, რომელიც მეტად თვალსაჩინო ასპექტია. კონფიდენციალობა (კლიენტის საიდუმლოსა და კონფიდენციალური ინფორმაციის შენახვა) ყოველთვის იყო ადვოკატის ერთ-ერთი ძირითადი მოვალეობა.

კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ძირითადი თემაა სამართლებრივი ეთიკის საკითხებში. მაგალითად, ინტერესთა კონფლიქტის წესები ნაწილობრივ ემყარება კონფიდენციალობის დაცვის ბოროტად გამოყენების საფრთხეებს. კლიენტთან ძირითად ურთიერთობაზე კი, რომელიც გასაუბრებით დაიწყო, გავლენას ახდენს ადვოკატის ვალდებულების დაცვის უნარი, შეინარჩუნოს კონფიდენციალობა.

როდესაც მეგობარი გენდობათ, თავად წყვეტთ, გაამხელთ მის საიდუმ-

ლოს თუ არა, მაგრამ როგორც ადვოკატს, იურისტს და სამართლებრივი დარგის პროფესიონალს, გადაწყვეტილებების მიღება კანონის მიხედვით გიწევთ. გაწერილი წესები, რიგ შემთხვევაში, ადვოკატს საიდუმლოს გამჟღავნების სივრცეს უტოვებს, მაგალითად, მაშინ როდესაც კანონი ამბობს, რომ ადვოკატმა შეიძლება გაამჟღავნოს კლიენტისგან მიღებული ინფორმაცია. ეს დათქმა გვეუბნება, რომ ადვოკატს კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების უფლება აქვს და არა - ვალდებულია. ადვოკატმა ამ წესის საფუძველზე გადაწყვეტილება შეიძლება მიიღოს საკითხის კარგად გაანალიზების შემდეგ. მაგრამ, როდესაც კანონი გამონაკლისს არ უშვებს, ადვოკატმა საიდუმლო უნდა შეინახოს ან დაარღვიოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი და შესაბამისი პასუხი აგოს.

კონფიდენციალობის შესახებ შეზღუდვები ფუნდამენტურ გავლენას ახდენს ურთიერთობაზე, რომელიც უნდა დამყარდეს ადვოკატსა და კლიენტს შორის. როგორც ჩანს, ამ ურთიერთობის სათანადო ხასიათისთვის არანაირი კონსენსუსი არ არსებობს. განვიხილოთ მაგალითები: უნდა უთხრას თუ არა ადვოკატმა კლიენტს, რომ ყველაფერი კონფიდენციალურია, როდესაც რეალურად, ასე არ არის? უნდა გააცნოს თუ არა ადვოკატმა კლიენტს ის საკითხები, რომელთა კონფიდენციალობის დაცვა მოხდება/არ მოხდება? შეუძლია თუ არა ადვოკატს, ხელი შეუწყოს კლიენტის გულახდილობას და შემდეგ მიღებული ინფორმაცია გაამჟღავნოს, რადგან კანონი ამის უფლებას აძლევს? ამ კითხვებზე მიღებული პასუხები რა გავლენას ახდენს ადვოკატის ურთიერთობაზე კლიენტთან? რა გავლენას მოახდენს პასუხები ადვოკატთან კლიენტის ღია საუბრისას? შეუძლია ადვოკატს, შეასრულოს იმგვარი საკონსულტაციო ფუნქცია, რომელიც ასეთ ღიაობას გამორიცხავს?

ადვოკატის ვალდებულება დაიცვას კლიენტის კონფიდენციალური ინფორმაცია, იწყება დამოუკიდებელი მორალური ხედვიდან და გაძლიერებულია ადვოკატების მიერ განსაკუთრებული ადგილის მინიჭებით მართლმსაჯულების სისტემაში, ასევე ამ ვალდებულებას უფრო დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს კლიენტის მოლოდინი, მაშინ, როდესაც იგი ადვოკატს ნდობას უცხადებს. ადვოკატ-კლიენტს შორის დამტკიცებული პრივილეგია უზრუნველყოფს მათ შორის კონფიდენციალურ კომუნიკაციას. მიუხედავად ამისა, არსებობს ზღვარი ადვოკატის მიერ კონფიდენციალობის დაცვასთან დაკავშირებით. სინამდვილეში, კონფიდენცია-

ლობის ვალდებულება მნიშვნელოვანი ფაქტორია ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის ჩამოყალიბებასა და ადვოკატის როლში. რაც უფრო დიდია კონფიდენციალობის დაცვის ხარისხი, მით უფრო მეტია კლიენტის მიერ გამოჩენილი ნდობის ხარისხიც. რაც უფრო მეტია კლიენტის ნდობის ხარისხი, მით მეტი მორალური ძალა აქვს ადვოკატს სრულად შეასრულოს წარმომადგენლის როლი. თუ კლიენტები ადვოკატებს ზუსტად არ ეტყვიან თავიანთ ჩანაფიქრს, ეს უკანასკნელნი მათ დახმარებას ვერ შეძლებენ.

2. კონფიდენციალური ინფორმაციის ცნება

შეუძლებელია, ადვოკატმა განახორციელოს კომპეტენტური წარმომადგენლობა თუ „ადვოკატი სრულად არ ფლობს ინფორმაციას იმ საქმეში არსებული ყველა ფაქტის შესახებ, რომელსაც იგი მართავს“⁴⁰⁴. ამ ფაქტების შესახებ კი ინფორმაციას ადვოკატს უპირველესად აძლევს კლიენტი/პოტენციური კლიენტი. ინფორმაციის საიდუმლოდ შენახვის ვალდებულება ადვოკატს წარმოეშობა ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების მომენტიდან. კერძოდ, იმ მომენტიდან, როდესაც ადვოკატი მოისმენს ინფორმაციას „შესაძლო წარმომადგენლის როლში, პროფესიის მაღალი სტანდარტიდან გამომდინარე, ადვოკატს წარმოეშობა ვალდებულება დაიცვას დროში შეუზღუდავი კონფიდენციალობის ვალდებულება“⁴⁰⁵. იმ შემთხვევაში, თუ კლიენტს/პოტენციურ კლიენტს არ ექნება გარანტია, რომ ადვოკატი ამ ინფორმაციას კონფიდენციალურად შეინახავს, ის არასრულ ან არასწორ ინფორმაციას მიაწვდის ადვოკატს, რაც გაართულებს მის საქმეზე კვალიფიციური მომსახურების გაწევას. სწორედ ამიტომ, კანონმდებლობა⁴⁰⁶ უწესებს ადვოკატს ვალდებულებას, როგორც მოქმედი, ასევე პოტენციური და ყოფილი კლიენტის წინაშე, რომ არ გაამჟღავნოს კონფიდენციალური ინფორმაცია, რათა საფრთხე არ შეექმნას ეფექტიან წარმომადგენლობას და ადვოკატის პროფესიის მიმართ ნდობას.

⁴⁰⁴ *Upjohn v. United States*, 449 U.S. 383, 391, 101 S.Ct. 677,683 (1981), Model Code of Professional Responsibility EC 4-1 (1969), წიგნიდან - Freedman M.H., Smith A., *Understanding Lawyers Ethics*, 3rd ed., LexisNexis, United States, 2004, 129.

⁴⁰⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.11.2014 წლის რეკომენდაცია №013/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fba97cd020.pdf/28%20November%202014%2013.14.pdf>> [20.03.2021].

⁴⁰⁶ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლები 3, 5, 7, 38; ასევე, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 43; ასევე, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.

რა ინფორმაცია შეიძლება ჩაითვალოს კონფიდენციალურად? ინფორმაციის კონფიდენციალურად მიჩნევისათვის, აუცილებელია ეს ინფორმაცია: (1) არ იყოს საჯარო და (2) ადვოკატმა მიიღოს საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4). ინფორმაციაზე კონფიდენციალობის ვალდებულების წარმოშობისათვის არ აქვს მნიშვნელობა ინფორმაციის მიღების წყაროს. მთავარია, ეს ინფორმაცია ეხებოდეს კლიენტის საქმეს და ადვოკატისათვის ცნობილი გახდეს პროფესიული საქმიანობის განხორციელების პროცესში. მაგალითი: წარმომადგენლობის პროცესში ადვოკატმა მოიპოვა კლიენტის ჯანმრთელობის შესახებ ცნობა და უმრავლესობაზე (სამ მიწის ნაკვეთზე) კლიენტის საკუთრების უფლების დამადასტურებელი მოწმობა (ამონაწერი რეესტრიდან), რომელიც კლიენტის თანხმობის გარეშე გამოიყენა სხვა საქმეში. ადვოკატი დაექვემდებარება დისციპლინირებას, რადგან კლიენტის თანხმობის გარეშე გაამჟღავნა ინფორმაცია მისი ჯანმრთელობის შესახებ. თუმცა, უმრავლესობაზე კლიენტის საკუთრების დამადასტურებელი ამონაწერის გამჟღავნება არ ჩაითვლება კონფიდენციალობის დარღვევად, რადგან ეს ინფორმაცია საჯაროა. ამასთან, წარმომადგენლობის პროცესი არ გულისხმობს ინფორმაციის მოპოვების მომენტში საადვოკატო საქმიანობის უშუალოდ განხორციელებას. მთავარია, ადვოკატისათვის ინფორმაცია მოპოვებული იყოს მისი სტატუსიდან გამომდინარე, დროის იმ მონაკვეთში, როდესაც ადვოკატი ახორციელებს კლიენტის წარმომადგენლობას, მიუხედავად იმისა, ინფორმაციის მიღების მომენტში ადვოკატი უშუალოდ არის თუ არა ჩართული საადვოკატო საქმიანობაში (მაგ. შვებულებაში ყოფნის დროს, არასამუშაო საათებში და სხვ.).

პროფესიულ სტანდარტებში, კონფიდენციალობის ვალდებულება იმით გამოირჩევა, რომ მისი წარმოშობა არ არის დაკავშირებული ადვოკატ-კლიენტს შორის ურთიერთობის დაწყებაზე. პროფესიულ საიდუმლოებად ჩაითვლება, ასევე, პოტენციური⁴⁰⁷ კლიენტის საქმესთან დაკავშირებით ადვოკატის მიერ მიღებული ინფორმაცია. პოტენციური კლიენტის

⁴⁰⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიის 18.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №164/18, 5.5, <<https://gba.ge/pdf/5ce2983dd77fb.pdf/164-18%2018.02.19%20ar%20aRZvra.pdf>>, [23.03.2021]; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.11.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №062/19, <<https://gba.ge/pdf/60c895cf9d678.pdf/062.19%20gaftrixileba%2002.11.20.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №059/19, <<https://gba.ge/pdf/60bf74c224010.pdf/059.19%20gaftrixileba%2012.10.20.pdf>>, [16.06.2021].

საქმეზე კონფიდენციალური ინფორმაციის მიღების მომენტიდან ადვოკატს წარმოეშობა პროფესიული საიდუმლოების ვალდებულება, თუნდაც მათ შორის არ ჩამოყალიბდეს ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა და ადვოკატმა არ გაუწიოს იურიდიული მომსახურება მასთან სამართლებრივი დახმარების მისაღებად მისულ პირს. ამდენად, ადვოკატს კონფიდენციალობის ვალდებულება აკისრია ამჟამინდელი, პოტენციური და ყოფილი კლიენტების მიმართ.

კონფიდენციალობა არ არის შეზღუდული დროში⁴⁰⁸. ადვოკატი კონფიდენციალობის პრინციპით შეზღუდულია, როგორც საქმიანობის განხორციელებისას და კონკრეტული კლიენტის დაცვისას, ასევე, საქმის დასრულების შემდეგაც⁴⁰⁹. დაუშვებელია ადვოკატმა კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვა კონკრეტულ ვადას დაუკავშიროს.

მხარეთა შეთანხმებით, კონფიდენციალობის ვალდებულების ზოგადი შეზღუდვა დაუშვებელია, რადგან აღნიშნული წინააღმდეგობაში მოდის პროფესიულ სტანდარტებთან.

მხარეებმა შესაძლოა ხელშეკრულებით განსაზღვრონ თუ რომელი კონფიდენციალური ინფორმაცია შეიძლება გაამჟღავნოს ადვოკატმა გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ, რადგან ამ შემთხვევაში მოქმედებს საგამონაკლისო წესი - კლიენტის თანხმობა. თუმცა, ამგვარი თანხმობა არ უნდა იყოს აბსტრაქტული/ზოგადი. მასში კონკრეტულად უნდა იყოს მითითება იმის შესახებ, თუ რომელი ინფორმაციის გამჟღავნებაზე აცხადებს კლიენტი თანხმობას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებაში ზოგადი ჩანაწერის მითითებით, რომ მხარეთა შორის კონფიდენციალური ინფორმაციის შენახვის ვალდებულება ადვოკატს დროის გარკვეული პერიოდით აქვს, ბათილია, რადგან ეწინააღმდეგება კანონით გათვალისწინებულ იმპერატიულ დანაწესს.

კონფიდენციალობის ვალდებულების შეზღუდვაზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ

⁴⁰⁸ ადვოკატთა შესახებ კანონი, მუხლი 7.1(ა); ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.2.

⁴⁰⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიის 09.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №029/11, 4.13, <<https://gba.ge/pdf/5c4c47fbd8450.pdf/5c4c47fbd8450.pdf>>, [22.03.2021].

საქმეზე⁴¹⁰, სადაც ადვოკატმა ხელშეკრულებით შემოიფარგლა კონფიდენციალური ინფორმაციის შენახვის ვალდებულება 10 წლის ვადით. ეთიკის კომისიამ დაადგინა დარღვევა და განმარტა, რომ „ადვოკატის მიერ საადვოკატო მომსახურების გაწევის შესახებ ხელშეკრულებით კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულების გარკვეული ვადით შეზღუდვა ეწინააღმდეგება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით დადგენილ კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულებას იმის მიუხედავად, რომ კლიენტმა ხელი მოაწერა ხელშეკრულებაზე და შესაბამისად, დაეთანხმა მასში მითითებულ პირობებს... მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატს არ გაუხმაურებია კონფიდენციალური ინფორმაცია, ადვოკატის მიერ აღნიშნული პუნქტის მითითება ხელშეკრულებაში ეწინააღმდეგება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მოთხოვნას-კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება არ არის შეზღუდული დროში. დაუშვებელია, ადვოკატმა საკუთარ თავს კლიენტთან დადებული ხელშეკრულებით მიანიჭოს ისეთი ქმედების განხორციელების უფლება, რასაც უკრძალავს პროფესიული ეთიკის ნორმები. განსახილველ შემთხვევაში, კლიენტს შეეზღუდა უფლება - ადვოკატის მიერ მისი საქმის შესახებ მიღებული ინფორმაცია განუსაზღვრელი ვადით დარჩეს კონფიდენციალური, გარდა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით დადგენილი გამონაკლისი შემთხვევებისა“⁴¹¹. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება - კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონში 2018 წლის მაისში განხორციელებულ ცვლილებებამდე, თავად კლიენტის ვინაობაც ითვლებოდა კონფიდენციალურად⁴¹², რადგან ამის თაობაზე არ არსებობდა სპეციალური მინიშნება. კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებების შემდეგ, კლიენტის ვინაობა აღარ ითვლება კონფიდენციალურად გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც კლიენტმა წინასწარ წერილობით მოითხოვა მისი ვინაობის თაობაზე ინფორმაციის კონფიდენციალურად

⁴¹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.05.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №134/12, <<https://gba.ge/pdf/5c4c501888895.pdf/5c4c501888895.pdf>>, [22.03.2021].

⁴¹¹ იქვე, 6.5., 6.6.

⁴¹² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 7 (2018 წლამდე არსებული რედაქცია).

დაცვა⁴¹³. თუმცა არაფერია მითითებული იმის შესახებ თუ საიდან უნდა იცოდეს კლიენტმა ამის თაობაზე. ამდენად, სასურველია, ურთიერთობის დაწყებისთანავე ადვოკატებმა თავად განუმარტონ კლიენტს, რომ მისი ვინაობა არ ჩათვლება კონფიდენციალურად, თუ კლიენტი წინასწარ წერილობით არ მოითხოვს მისი ვინაობის შესახებ ინფორმაციის საიდუმლოდ შენახვას.

იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატმა წარმომადგენლობის პერიოდში მოიპოვა ისეთი ინფორმაცია, რომელიც ეხება კლიენტის პიროვნებას, მის პირად ცხოვრებას ან სხვა ისეთ გარემოებას, რომელიც არ უკავშირდება კლიენტის საქმეს, აღნიშნული არ ჩათვლება კონფიდენციალურ ინფორმაციად. თუმცა, ნდობის პრინციპიდან გამომდინარე, სასურველია წარმომადგენლობის პროცესში მიღებული ამგვარი ინფორმაციაც შეინახოს ადვოკატმა კონფიდენციალურად. ნდობის პრინციპზე დამატებით იხილეთ მეექვსე თავი.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კონფიდენციალურ ინფორმაციად ჩათვალა კლიენტის ფულადი სახსრების არსებობისა და ფულის ოდენობის თაობაზე ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატმა შეიტყო მის მიერ კლიენტთან დადებული საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების ფარგლებში, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ინფორმაცია უშუალოდ კლიენტის მიერ არ ყოფილა მიწოდებული⁴¹⁴.

დისციპლინურ საქმეში⁴¹⁵, სადაც ადვოკატმა კუთვნილი ჰონორარის მოთხოვნის თაობაზე წერილი გააგზავნა კლიენტის დეიდასთან, ეთიკის კომისიამ არ ჩათვალა კონფიდენციალობა დარღვეულად და განმარტა, რომ გაგზავნილი შეტყობინებები, რომელიც ეხებოდა იურიდიული მომსახურების ღირებულების გადაუხდელობისა და მის სახელზე ორჯერ გაგზავნილი შეტყობინების ჩაუბარებლობის საკითხს, არ წარმოადგენდა კონფიდენციალურ ინფორმაციას, რადგან მიმართვაში არ იყო აღნიშნული ის კონკრეტული მომსახურების საგანი, რომლით განსა-

⁴¹³ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 7.1(ზ).

⁴¹⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 10.04.2012 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №094/11, <<https://gba.ge/pdf/5c47284380180.pdf/5c47284380180.pdf>>, [22.03.2021].

⁴¹⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.07.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №098/16, 6.8, 6.9, <https://gba.ge/pdf/5c63fe28409e1.pdf/098-16_12.07.2017%20gamartleba.pdf>, [23.03.2021].

ზღვრული მომსახურებაც გასწია იურიდიულმა კომპანიამ.

ეთიკის კომისიამ, ერთ-ერთ დისციპლინური საქმეში, კონფიდენციალურად მიიჩნია საოჯახო დავაში ბავშვთან დაკავშირებით ექსპერტიზის დანიშვნისა და ბავშვთან მამის მხრიდან ურთიერთობის აღდგენის გეგმის შესახებ ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატისათვის ცნობილი გახდა პოტენციური კლიენტისაგან⁴¹⁶.

შეჯამებისთვის, საქართველოს კანონმდებლობითა და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, კონფიდენციალურად ითვლება ადვოკატის მიერ წარმომადგენლობის პროცესში, ნებისმიერი წყაროდან მოპოვებული ინფორმაცია, რომელიც არ არის საჯარო და უკავშირდება კლიენტის საქმეს. ამასთან, არ აქვს მნიშვნელობა ინფორმაციის მოპოვების მომენტში ადვოკატი უშუალოდ ახორციელებს თუ არა საადვოკატო საქმიანობას. მთავარია, რომ ეს ინფორმაცია მისთვის ცნობილი გახდეს კლიენტის წარმომადგენლობის პერიოდში.

3. ხელშეუხებელი (პრივილეგირებული) ინფორმაციის ცნება⁴¹⁷

ხელშეუხებელია/პრივილეგირებულია ინფორმაცია, რომელიც იმ კლიენტთან კომუნიკაციის შედეგად გახდა ცნობილი ადვოკატისათვის, რომელმაც მას დაცვის უფლების უზრუნველყოფის მიზნით მიმართა.⁴¹⁸ კანონში პროფესიულ საიდუმლოსთან დაკავშირებით ორი საფუძველი არსებობს: პირველი, ადვოკატის ვალდებულება, დაიცვას კლიენტის კონფიდენციალური ინფორმაცია. თუ ადვოკატი ამ წესს არღვევს, იგი შეიძლება დაისაჯოს; მეორე საფუძველი - არის არა ადვოკატის ვალდებულება, არამედ კანონით მინიჭებული უფლება, არ მისცეს ჩვენება, რომელსაც პრივილეგია ეწოდება. როდესაც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობაზე პრივილეგია ვრცელდება, ადვოკატმა შეიძლება, არ უპასუხოს

⁴¹⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.11.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №062/19, 8.19, <<https://gba.ge/pdf/60c895cf9d678.pdf/062.19%20gaftxileba%2002.11.20.pdf>>, [16.06.2021].

⁴¹⁷ ამ ნაწილში, ავტორის თანხმობით, მოყვანილია ამონარიდები სტატიიდან - ლორია ა., უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებულ ადვოკატზე ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესების გავრცელება, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2018.

⁴¹⁸ Wendel W.B., Professional Responsibility, fifth edition, Wolters Klawer publishing, New York, 2016, 169.

მოსამართლის, პროკურორის ან სხვა სახელმწიფო გამომძიებლის შეკითხვებს და ასევე, არ გადასცეს ის დოკუმენტები, რომლებიც პრივილეგიის საფუძველზე მოიპოვა.

ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია კანონის მეშვეობით ინფორმაციის დაცვა უფროა, ვიდრე ადვოკატის ოფიციალური მოვალეობა. ვინაიდან, ადვოკატები კლიენტის სახელით მოქმედებენ, მათ ევალებათ მოპოვებული ინფორმაციის გულმოდგინედ დაცვა. პრივილეგია კი ადვოკატს იცავს, არ გაამჟღავნოს კლიენტისგან მიღებული და/ან კლიენტის შესახებ ინფორმაცია გამომძიებლებისა და სასამართლოს წინაშე.

პრივილეგია არ განიმარტება იმდენად ფართოდ, რამდენადაც კონფიდენციალობის დაცვის ეთიკური ვალდებულება. ეთიკურ ვალდებულებაში იგულისხმება პრაქტიკულად ყველანაირი ინფორმაცია კლიენტის შესახებ; პრივილეგიის კონტექსტში კი განიხილება ადვოკატსა და კლიენტს შორის კომუნიკაცია. ასე რომ, ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობა, რომელსაც ადვოკატი მოწმის ჩვენებით იგებს, დაზღვეულია კონფიდენციალობის დაცვის მოვალეობით და არა პრივილეგიით.

ხელშეუხებელია ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატისათვის ცნობილი გახდა უშუალოდ კლიენტისაგან⁴¹⁹, მასთან კომუნიკაციის შედეგად, წარმომადგენლობის პროცესში. შესაბამისად, სხვა წყაროდან მიღებულ ინფორმაციზე არ ვრცელდება პრივილეგია. კანონმდებლობა პირდაპირ არ გვთავაზობს პრივილეგირებული ინფორმაციის დეფინიციას. თუმცა, ეთიკის კომისიამ, თავის გადაწყვეტილებაში განმარტა ეს ტერმინი და მიუთითა, რომ „ხელშეუხებლად ითვლება მხოლოდ ის ინფორმაცია (პრივილეგირებული ინფორმაცია), რომელიც ადვოკატისათვის ცნობილი ხდება უშუალოდ კლიენტისაგან და/ან იურიდიული რჩევის მიღების მსურველისაგან, რომელმაც დაცვის უფლების უზრუნველყოფის მიზნით მიმართა ადვოკატს“⁴²⁰.

ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია გამოიხატება ადვოკატის უფლებაში, ჩვეულებრივი პირებისაგან განსხვავებით, არ დაიკითხოს მოწმედ და არ

⁴¹⁹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლები 7, 38.3, 38.7.

⁴²⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.11.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №062/19, 8.16, <<https://gba.ge/pdf/60c895cf9d678.pdf>>062.19%20gaftxileba%2002.11.20.pdf>, [16.06.2021].

დაეკისროს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ინფორმაციის შემცველი საგნის, დოკუმენტის, ნივთიერების ან სხვა ობიექტის გადაცემის ვალდებულება. ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია უზრუნველყოფილია, როგორც ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონით, ასევე სისხლის სამართლის საპროცესო და სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით.

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონით, არ შეიძლება ადვოკატი დაიკითხოს მოწმედ იმ საქმეზე, რომელშიც იგი მონაწილეობდა, როგორც ადვოკატი⁴²¹.

ადვოკატსა და კლიენტს შორის წარმოებული საუბრის მიყურადება და ჩაწერა დაუშვებელია, ხოლო მათ შორის მიმოწერა — ხელშეუხებელი.⁴²² ანალოგიურ გარანტიას ითვალისწინებს გაეროს პრინციპებიც ადვოკატთა როლის შესახებ, რომლის მიხედვით, სახელმწიფოებმა უნდა აღიარონ და პატიცი სცენ ადვოკატებსა და მათ კლიენტებს შორის ყველა კომუნიკაციისა და კონსულტაციის კონფიდენციალობას მათი პროფესიული ურთიერთობის ფარგლებში⁴²³.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის თანახმად, ადვოკატს არ ევალება, გამოვიდეს მოწმედ ან გადასცეს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ინფორმაციის შემცველი საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან სხვა ობიექტი: ა) იმ გარემოების შესახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა ამ საქმეში ადვოკატის მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით; ბ) იმ გარემოების შესახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა იურიდიული დახმარების გაწევასთან დაკავშირებით.⁴²⁴

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით, არ შეიძლება მოწმედ გამოძახებული და დაკითხულ იქნენ წარმომადგენლები სამოქალაქო საქმეებსა და დამცველები სისხლის სამართლის საქმეებზე ისეთ გარემოებებთან დაკავშირებით, რომლებიც მათთვის ცნობილი გახდა მათ მიერ წარმო-

⁴²¹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 38.3.

⁴²² იქვე, მუხლი 38.7.

⁴²³ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 22.

⁴²⁴ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 50.

მადგენლის ან დამცველის მოვალეობის შესრულებისას⁴²⁵. იმისათვის, რომ ინფორმაციას/დოკუმენტს მიენიჭოს პრივილეგია, აუცილებელია, ადვოკატმა ეს ინფორმაცია/დოკუმენტი მიიღოს უშუალოდ კლიენტთან კომუნიკაციის შედეგად⁴²⁶, და არა ნებისმიერი სხვა საშუალებით; მათ შორის, თავად ადვოკატის მიერ, რომელიც კლიენტის სახელითა და მისი ინტერესების გათვალისწინებით მოქმედებს.

ამდენად, კანონმდებლობა, ჩვეულებრივი პირისაგან განსხვავებით, პრივილეგირებულ მდგომარეობაში აყენებს ადვოკატს, არ გაამჟღავნოს ისეთი ინფორმაცია/დოკუმენტი, რომელიც ადვოკატმა მოიპოვა კლიენტთან კომუნიკაციის შედეგად, მაშინ, როდესაც ეს კლიენტი ადვოკატი-საგან ითხოვს სამართლებრივ დაცვას.

4. ხელშეუხებელი ინფორმაციის დაცვის მიზანი⁴²⁷

პრივილეგირებული ინფორმაცია დაცულია გამჟღავნებისაგან. ამგვარი ინფორმაცია ხელშეუხებელია. პრივილეგირებული ინფორმაციის დაცულობა გარანტირებულია, ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონითა⁴²⁸ და სხვა ნორმატიული აქტებით⁴²⁹. ამ სამართლებრივი აქტების ანალიზის საფუძველზე, შეგვიძლია გამოვიტანოთ დასკვნა, რომ ამგვარი ინფორმაციის ხელშეუხებლობის მიზანი არის დაცვის უფლების ეფექტიანი უზრუნველყოფა და ადვოკატის როლი ამ უფლების რეალიზებაში.

იმისათვის, რომ დაცვის უფლება იყოს უზრუნველყოფილი, აუცილებელია დასაცავ პირს მივანიჭოთ იმის გარანტია, რომ მის მიერ ადვოკატისადმი განდობილი ინფორმაცია ხელშეუხებელია და მხოლოდ მისი თანხმობის შემთხვევაში შეიძლება გავრცელდეს (გარდა საგამონაკლისო

⁴²⁵ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლი 141(გ).

⁴²⁶ Dupree v. Better Way, Inc., 86 So.2d 425 (Fla.1956), წიგნიდან Schwartz M.D., Wydick R.C., Perschbacher R.R., Bassett D.L., Problems in Legal Ethics, sixth edition, Thomson West, St. Paul, MN, 2003, 168.

⁴²⁷ ამ ნაწილში, ავტორის თანხმობით, მოყვანილია ამონარიდები სტატიიდან - ლორია ა., უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებულ ადვოკატზე ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესების გავრცელება, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2018.

⁴²⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 38.7.

⁴²⁹ მაგ., სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით, სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსით.

შემთხვევებისა⁴³⁰). თუ დასაცავ პირს არ ექნება ეს პრივილეგია, ის, დიდი ალბათობით, არ გაუმჟღავნებს ადვოკატს სრულ ინფორმაციას თავის საქმესთან დაკავშირებით, ადვოკატს კი, თავის მხრივ, არ ექნება შესაძლებლობა, განახორციელოს სრულყოფილი და კვალიფიციური დაცვა.

იურიდიული რჩევის დოქტრინის შემზღუდველი და მაკონტროლებელი სისტემა ეფუძნება სამართლის უზენაესობის რწმენას, რომ კლიენტსა და ადვოკატს შორის კომუნიკაცია, როდესაც კლიენტებს ადვოკატებისაგან, მათ სამართლებრივ უნარებზე დაყრდნობით, სამართლებრივი დახმარების მიღების იმედი აქვთ, დარწმუნებულები უნდა იყვნენ, რომ არ მოექცევიან არანაირი კრიტიკის ქვეშ, ვისგანაც არ უნდა მომდინარეობდეს იგი — იქნება ეს პოლიცია, აღმასრულებელი, ბიზნესკონკურენტი, ინკვიზიციური ინსტიტუციის წარმომადგენელი თუ ვინმე სხვა პირი.⁴³¹

5. ხელშეუხებელი ინფორმაციით სარგებლობის უფლება

პრაქტიკოს ადვოკატებში, ხშირად დისკუსიის თემას წარმოადგენს იმის დადგენა, თუ ვის შეუძლია, უარი თქვას პრივილეგიის უფლებით სარგებლობაზე, რადგან აღნიშნული არ არის პირდაპირ გაწერილი ქართულ კანონმდებლობაში.

პრივილეგიის უფლება ეკუთვნის კლიენტს - დასაცავ პირს. შესაბამისად, სწორედ კლიენტია უფლებამოსილი, განაცხადოს უარი პრივილეგიის უფლებით სარგებლობაზე (*waive the privilege*). ხელშეუხებელი ინფორმაციის გაცემაზე უფლებამოსილი პირისა და ამ უფლებით სარგებლობაზე უარის განცხადების ფორმასთან დაკავშირებით, 2021 წლის 3 თებერვალს, მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა ინგლისისა და უელსის უმაღლესმა სასამართლომ საქმეზე - *ALAN EDWARDS & CO SOLICITORS and TWM SOLICITORS LLP*⁴³².

⁴³⁰ იგულისხმება კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების საგამონაკლისო შემთხვევები, რომელსაც ადგენს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი (მუხლი 7.3) და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი (მუხლი 4.4).

⁴³¹ *Three Rivers District Council and others (Respondents) v. Governor and Company of the Bank of England* (Appellants), გაერთიანებული სამეფოს ლორდთა პალატა [2005], A.C.610, იხ. წიგნიდან მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორძაბიას რედაქტორებით, თბილისი, 2014, 119.

⁴³² ინგლისისა და უელსის უმაღლესი სასამართლოს 03/02/2021 წლის გადაწყვეტილება,

აღნიშნულ საქმეში დავა (შემდეგში „მეორე დავა“) მიმდინარეობდა ორ კომპანიას - *ALAN EDWARDS & CO SOLICITORS* (შემდეგში „პირველი კომპანია“) და *TWM SOLICITORS LLP* (შემდეგში „მეორე კომპანია“) შორის. პირველი კომპანია მეორე კომპანიისაგან ითხოვდა პასუხისმგებლობის ნაწილის აღებასა და შესაბამისი ზიანის ანაზღაურებას, რაც მასსა და ფიზიკურ პირ - *Amber Galloway*-ს შორის არსებული სასამართლო დავის (შემდეგში „პირველი დავა“) მორიგებით დასრულებით დაეკისრა პირველ კომპანიას *Amber Galloway*-ს სასარგებლოდ. ამავე საქმეზე მტკიცებულების სახით პირველი კომპანია ითხოვდა იმ დოკუმენტების გამოყენებას, რომელიც მეორე კომპანიის განმარტებით, იყო ხელშეუხებელი (*privileged*). მეორე კომპანიის კლიენტი იყო *Enfranchisement & Leasehold Solutions Limited* (შემდეგში „კლიენტი“), რომლის წარმომადგენლობის დროს, მეორე კომპანიის განმარტებით, მან მოიპოვა პრივილეგიის უფლება სადავო დოკუმენტებზე.

Amber Galloway-ს ადვოკატებმა მიმართეს კომპანია *Enfranchisement & Leasehold Solutions Limited*-ს, რათა მათ პირველი კომპანიისაგან გამოეთხოვათ სადავო დოკუმენტები, რომელიც *Amber Galloway*-ს სჭირდებოდა პირველი კომპანიის წინააღმდეგ მიმდინარე დავაში (პირველ დავაში). *Enfranchisement & Leasehold Solutions Limited*-ს თანალიკვიდატორმა, საკუთარი ნებით, ყოველგვარი დათქმის გარეშე გადასცა სადავო დოკუმენტები *Amber Galloway*-ს ადვოკატებს პირველ კომპანიასთან მიმდინარე დავაში გამოყენების მიზნით. ხოლო პირველმა კომპანიამ აღნიშნული დოკუმენტები გამოიყენა მეორე კომპანიის მიმართ დავაში.

მეორე დავის ფარგლებში მიღებულ გადაწყვეტილებაში, ინგლისისა და უელსის უმაღლესმა სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ პრივილეგიის უფლება ეკუთვნის კლიენტს⁴³³ და არა ადვოკატს. ამავე გადაწყვეტილებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ პრივილეგიის უფლების სარგებლობაზე უარი შესაძლოა გამოიხატოს როგორც კლიენტის მიერ ხელშეუხებელი ინფორმაციის გამჟღავნებით, ასევე ხელშეუხებელი ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტების გადაცემით. მოცემულ შემთხვევაში, ხელშეუხებელი ინფორმაციით სარგებლობის უფლება ეკუთვნოდა კლიენტს - *Enfranchisement & Leasehold Solutions Limited*-ს, ხოლო მისი

საქმეზე *ALAN EDWARDS & CO SOLICITORS and TWM SOLICITORS LLP*, EWHC 176 (Ch), Case No: BL-2020-000593.

⁴³³ იქვე, 9.

ერთ-ერთი ლიკვიდატორის მიერ, ყოველგვარი დათქმის გარეშე, დოკუმენტების ნებაყოფლობითი გადაცემით, კლიენტმა გამოხატა უარი ამ უფლებით სარგებლობაზე.

შესაბამისად, ხელშეუხებელი ინფორმაციით სარგებლობის უფლება ეკუთვნის კლიენტს. ხელშეუხებელი ინფორმაციის გაცემაზე თანხმობად კი შესაძლოა, ჩაითვალოს არა მხოლოდ კლიენტის მიერ გაცხადებული თანხმობა, არამედ მისი ქმედებაც - დოკუმენტის უშუალოდ გადაცემა. ყოველგვარი დათქმის გარეშე, ხელშეუხებელი ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტის გადაცემის მომენტიდან, კლიენტი კარგავს პრივილეგიით სარგებლობის უფლებას ამ ინფორმაციაზე.

6. ხელშეუხებელი ინფორმაციის შესახებ ჩვენების მიცემა

როგორც ზემოთ ვახსენეთ, პრივილეგია კლიენტის და არა ადვოკატის უფლებაა, შესაბამისად, კლიენტის გადასაწყვეტია ისარგებლებს თუ არა ის ამ უფლებით. მიუხედავად იმისა, რომ, ერთი შეხედვით, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი (მუხლი 50.1(ა, ბ)) ადვოკატს უფლებას ანიჭებს მისცეს ჩვენება („...არ ეკისრება ჩვენების მიცემის ვალდებულება...“), პროფესიული სტანდარტებით, ადვოკატს ეკრძალება ხელშეუხებელი ინფორმაციის შესახებ ჩვენების მიცემა გარდა შემდეგი გამონაკლისი შემთხვევებისა: (1) თუ კლიენტი თავად ითხოვს ადვოკატისაგან ამ ინფორმაციის შესახებ ჩვენების მიცემას; და (2) თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს ინფორმაცია არ არის ხელშეუხებელი⁴³⁴ და მხარეები ვერ ისარგებლებენ ამ პრივილეგიით.

7. პრივილეგიით სარგებლობის ზღვარი

პრივილეგიით სარგებლობას აქვს თავისი ზღვარი. თუ ადვოკატი და კლიენტი იქცევიან ისე, რომ მათ მიერ საიდუმლოს დაფარვას აზრი არ აქვს, პრივილეგია აღარ მოქმედებს. კლასიკური სიტუაციაა მაშინ, როდესაც კლიენტს ადვოკატთან მეგობარი მიჰყავს და მოსალაპარაკებლად ერთად სხდებიან. საუბრისას „სხვა“ პირის დასწრება პრივილეგიას უგულებელყოფს. როდესაც საქმე ბიზნესს ეხება, პრივილეგიის კონცეფცია უფრო რთულ ფორმას იძენს. ადვოკატის მიერ ბიზნესის წარმომადგენ-

⁴³⁴ Freedman M. H., Smith A., Understanding Lawyers' Ethics, 3rd ed., Lexis Law Publishing, United States, 2004, 131.

ლობისას, ბიზნესის მფლობელი ფრთხილად უნდა იყოს, რომ ადვოკატთან კომუნიკაციის ამსახველი ასლები იმ ბიზნესმენებს არ გაუზავნოს, რომლებისთვისაც ადვოკატისგან მიღებული რჩევები ცნობილი არ უნდა გახდეს. მსგავსი შემთხვევა არსებითად ჰგავს ადვოკატის ოფისში „სხვა“ ადამიანის მიყვანას და ამ შემთხვევაშიც პრივილეგია აზრს კარგავს.

პრივილეგიას, ასევე, აზრი ეკარგება მაშინ, როდესაც კლიენტის განზრახვა კომუნიკაციის გამოყენება სამომავლო დანაშაულის ჩასადენად. რეალურად, კლიენტმა ადვოკატისგან უნდა მიიღოს რჩევა თუ რამდენად კანონიერია მისგან დაგეგმილი საქმიანობის გაგრძელება, სწორედ საამისოდ არის გამიზნული კონფიდენციალობის პრივილეგიით სარგებლობა; მაგრამ, როდესაც კლიენტი კომუნიკაციას აწარმოებს თაღლითობის ან დანაშაულის ჩადენის მიზნით, ამგვარი კომუნიკაციის შემთხვევაში კლიენტი და ადვოკატი პრივილეგიით ვერ ისარგებლებენ.

არსებობს პრივილეგიაზე უარის თქმის გზები. კლიენტს შეუძლია, ისარგებლოს პრივილეგიით და შეუძლია, უარი თქვას მასზე. უარი შეიძლება ითქვას პირდაპირ ან შეიძლება გამოვლინდეს სხვადასხვა ქმედებით, მაგალითად, კლიენტის მიერ სხვა პირებისთვის იმ ამბის მოყოლით, რომელიც კლიენტმა ადვოკატთან განიხილა.

პრივილეგია იცავს კომუნიკაციას და არა გადაცემულ ინფორმაციას. თუ ქვეყანას მტკიცებულებების გადაცემის სისტემა აქვს ჩამოყალიბებული, კლიენტს შეიძლება ჰკითხონ რაიმე ინფორმაციის შესახებ, ეს უკანასკნელი კი პასუხის გაცემას თავს ვერ აარიდებს იმ მოტივით, რომ ის ამის შესახებ ადვოკატს უკვე ესაუბრა. მაგალითად, სამოქალაქო საქმეში ავტოსაგზაო შემთხვევის განხილვისას, კლიენტმა ადვოკატს შეიძლება უთხრას თუ რა ფერის იყო შუქნიშანი, როდესაც მან გზა გადაკვეთა. მტკიცებულებების წარდგენის პროცესში, დაკითხვისას კლიენტს შეიძლება დაუსვან შეკითხვა: „რა ფერის იყო შუქნიშანი, მაშინ, როდესაც გზა გადაკვეთეთ?“. კლიენტს მოეთხოვება ამ შეკითხვაზე პასუხის გაცემა. კლიენტს ვერ დაუსვამენ ასეთ შეკითხვას: „რა უთხარით ადვოკატს შუქნიშნის ფერის შესახებ?“. ვერც ადვოკატს დაუსვამენ მსგავს შეკითხვას: „რა გითხრათ კლიენტმა, გზაზე რომ გადავდიოდი, შუქნიშანი რა ფერის იყო?“

სისხლის სამართლის საქმეში, იმ ქვეყანაში, სადაც პრივილეგიებული საკუთარი თავის წინააღმდეგ ჩვენებისაგან თავის შეკავება, სამოქალაქო საქმისგან განსხვავებით, კლიენტს ყველა კითხვაზე პასუხის გაცემას ვერ

აიძულებენ. ასე რომ, საკუთარი თავის წინააღმდეგ ჩვენების მიუცემლობის პრივილეგია და ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია ერთად მუშაობს საიმისოდ, რომ ბრალდების მხარისთვის კლიენტის წინააღმდეგ ინფორმაცია ცნობილი არ გახდეს ადვოკატისგან ან თავად კლიენტისაგან.

8. განსხვავება კონფიდენციალობასა და ხელშეუხებელ ინფორმაციას შორის⁴³⁵

ხელშეუხებელ (პრივილეგირებულ) ინფორმაციას ხშირად მოიხსენიებენ, როგორც კონფიდენციალურ ინფორმაციას, რაც, ერთი შეხედვით, შეცდომა არ არის, თუმცა ამ ორ ცნებას არც იდენტური მნიშვნელობა აქვს. კონფიდენციალური ინფორმაცია ბევრად ფართო ცნებაა და პრივილეგირებულ ინფორმაციასთან ერთად მოიცავს ბევრ სხვა ინფორმაციას, რომელიც ადვოკატმა კლიენტის საქმის წარმოების პროცესში თავად შექმნა ან ნებისმიერი სხვა წყაროდან მოიპოვა.

საქართველოს კანონმდებლობით არ არის დიფერენცირებული ადვოკატ-კლიენტს შორის პრივილეგირებული ინფორმაციისა და კონფიდენციალური ინფორმაციის ცნებები, რის გამოც პრაქტიკაში ხშირად ხდება მათი აღრევა.

კონფიდენციალობისა და პრივილეგირებული ინფორმაციის განსხვავებაზე მსჯელობისას, მნიშვნელოვანია, გამოვყოთ რამდენიმე ძირითადი განმასხვავებელი ნიშანი:

(1) პირველი, კონფიდენციალური ინფორმაცია გაცილებით ფართო ცნებაა, ვიდრე პრივილეგირებული ინფორმაცია, და მოიცავს ყველა ინფორმაციას, რომელიც ადვოკატმა კლიენტის საქმის წარმოების დროს მოიპოვა, ხოლო პრივილეგირებული ინფორმაცია წარმოადგენს მხოლოდ და მხოლოდ ადვოკატსა და კლიენტს შორის კომუნიკაციას, იქნება ეს ზეპირი, წერილობითი, სატელეფონო თუ ელექტრონული საშუალებებით განხორციელებული კომუნიკაცია⁴³⁶. პრივილეგირებულად ით-

⁴³⁵ ამ ნაწილში, ავტორის თანხმობით, მოყვანილია ამონარიდები სტატიიდან - ლორია ა., უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებულ ადვოკატზე ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესების გავრცელება, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2018.

⁴³⁶ Michmerhuizen S., Confidentiality, Privilege: A Basic Value in Two Different Applications, American Bar Association, Center for Professional Responsibility, 2007.

ვლება მხოლოდ კლიენტისაგან მიღებული ინფორმაცია, დაცვის უფლებით სარგებლობის დროს. შესაბამისად, ადვოკატის მიერ ნებისმიერი წყაროდან მიღებულ ინფორმაციაზე, რომელიც ჩაითვლება კონფიდენციალურად — არ ვრცელდება ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია.

(2) მეორე განმასხვავებელი ნიშანი სამართლებრივ სისტემაში მათ განაწილებას უკავშირდება. კერძოდ, კონფიდენციალობა წარმოადგენს ეთიკურ ვალდებულებას მაშინ, როდესაც ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია წარმოადგენს ადვოკატისათვის კანონმდებლობით მინიჭებულ უფლებას, არ მისცეს ჩვენება კლიენტთან კომუნიკაციის შედეგად მოპოვებული ინფორმაციის შესახებ⁴³⁷.

(3) მესამე განმასხვავებელი ნიშანი არის მიზანი. იმისათვის, რომ ინფორმაცია ჩავთვალოთ კონფიდენციალურად, არ აქვს მნიშვნელობა, რა მიზნით აწვდის კლიენტი ადვოკატს ინფორმაციას, მაშინ, როდესაც ადვოკატ-კლიენტის კომუნიკაციაზე პრივილეგია მხოლოდ იმ შემთხვევაში ვრცელდება, თუ ეს კომუნიკაცია შედგა დაცვის უფლებით სარგებლობის დროს. კერძოდ, ადვოკატ-კლიენტის კომუნიკაციის პრივილეგირებულად მიჩნევისათვის აუცილებელია, რომ ამ კომუნიკაციის მიზანი იყოს დაცვის უფლების განხორციელება.

შესაბამისად, მიუხედავად კონფიდენციალური ინფორმაციისა და ხელშეუხებელი (პრივილეგირებული) კომუნიკაციის მსგავსებისა, არ შეიძლება ეს ორი ცნება მივიჩნიოთ იდენტურად, რადგან კონფიდენციალობა გაცილებით ფართო ცნებაა, ვიდრე პრივილეგირებული ინფორმაცია. კონფიდენციალობისაგან განსხვავებით პრივილეგირებული ინფორმაცია მოიცავს მხოლოდ და მხოლოდ ადვოკატ-კლიენტს შორის კომუნიკაციას და კლიენტისაგან მიღებულ ინფორმაციას, რომელიც დაცვის უფლებით სარგებლობის დროს იქნა ადვოკატის მიერ მოპოვებული.

https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/confidentiality_or_attorney.authcheckdam.pdf, [10.09.2018].

⁴³⁷ იქვე.

9. კონფიდენციალობის ვალდებულებიდან გამონაკლისები

საქართველოს კანონმდებლობა⁴³⁸ ითვალისწინებს ოთხ საგამონაკლისო შემთხვევას რა დროსაც ადვოკატი უფლებამოსილია (და არა ვალდებული), გააშუალოს კონფიდენციალური ინფორმაცია. ეს შემთხვევებია:

9.1. თავად კლიენტის თანხმობა

კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ადვოკატს აკისრია კლიენტის მიმართ. სწორედ კლიენტი წარმოადგენს პირს, რომელთან კომუნიკაციასაც კანონმდებლობა ანიჭებს სპეციალურ დაცვას. შესაბამისად, უპირველეს საგამონაკლისო ამ წესიდან წარმოადგენს თავად კლიენტის თანხმობა. თუმცა ეს თანხმობა უნდა იყოს ინფორმირებული. ამასთან, მიუხედავად იმისა, რომ კანონი ამგვარი თანხმობისათვის პირდაპირ არ მოითხოვს წერილობით ფორმას, მტკიცების ტვირთის გადანაწილებიდან გამომდინარე, სასურველია, ადვოკატს კლიენტისაგან წერილობით ჰქონდეს მიანიჭებული თანხმობა, რათა ადვოკატმა შეძლოს დამტკიცება, რომ კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების უფლება მას ნამდვილად კლიენტმა მიანიჭა.

9.2. თუ ინფორმაციის ამგვარი გამოყენება წარმომადგენლობის ან დაცვის პროცესში გამართლებულია და აუცილებელია კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, იმ პირობით, რომ ამ ინფორმაციის გამჟღავნება კლიენტს ადვოკატისათვის წინასწარ არ აუკრძალავს

ეს საგამონაკლისო წესი მოქმედებს მხოლოდ იმ პირობით, თუ ინფორმაციის გამოყენება კლიენტის ინტერესებით არის გამართლებული, აუცილებელია მისი ინტერესებიდან გამომდინარე და ასეთი ინფორმაციის გაცემა კლიენტს ადვოკატისათვის წინასწარ არ აუკრძალავს. ამ შემთხვევაში, აუცილებელია ორივე პირობა ერთდროულად არსებობდეს: (1) ინფორმაციის გამოყენება აუცილებელი (და არა სასურველი ან ნეიტრალური) უნდა იყოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე; (2) კლიენტს ინფორმაციის ამგვარი გამოყენება წინასწარ არ უნდა ჰქონდეს ადვოკატისათვის აკრძალული. ამ შემთხვევაში, აკრძალვა შესაძლოა გამომდინარეობდეს როგორც მოქმედებით, ასევე უმოქმედობით (მაგ., თუ

⁴³⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 7.3, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.4.

კლიენტი ადვოკატს არ უმხელს კონკრეტულ ინფორმაციას, ხოლო ადვოკატი წარმომადგენლობის პროცესში სხვა წყაროდან გაიგებს ამ ინფორმაციას, მას არ აქვს უფლება, კლიენტთან შეთანხმების გარეშე გაამჟღავნოს ის. პირველ რიგში, ადვოკატმა უნდა შეატყობინოს კლიენტს, რომ მოიპოვა ეს ინფორმაცია და ამის შემდეგ გაიგოს მისი აზრი ინფორმაციის გამოყენებასთან დაკავშირებით). ადვოკატის „სუბიექტური აღქმა“, რომ ინფორმაციის გამჟღავნებით „არაფერი დაშავდება“ არ შეიძლება ჩაითვალოს კონფიდენციალობის წესიდან გამონაკლის შემთხვევად, რადგან არ გვაქვს სახეზე ინფორმაციის გამოყენების აუცილებლობა.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიამ არ დაიწყო დისციპლინური დევნა საქმეზე⁴³⁹, სადაც ადვოკატმა, კლიენტთან შეთანხმების გარეშე, სატელევიზიო საშუალებით გაავრცელა მის კლიენტსა (ბრალდებულსა) და დაზარალებულს შორის ნაცნობობის ფაქტი, რამაც კლიენტის განმარტებით, ზიანი მიაყენა (გამოიწვია მოსახლეობის უკმაყოფილება და დამაბულობა, რის გამოც ვეღარ ახერხებდა პანკისის ხეობაში ჩასვლას). ადვოკატის განმარტებით, პანკისის მოსახლეობის უკმაყოფილება არცერთ მედიასაშუალებას არ გაუშუქებია. შესაბამისად, მის ინტერვიუს უარყოფითი გავლენა კლიენტის ოჯახზე არ მოუხდენია. ადვოკატმა მიიჩნია, რომ ინფორმაციის გამოყენება დაცვის პროცესში გამართლებული იყო და ამით არ დამძიმებულა მისი დაცვის ქვეშ მყოფის სამართლებრივი მდგომარეობა. საპროცესო კოლეგიამ გაიზიარა ადვოკატის მოსაზრება და მიიჩნია, რომ სახეზე იყო კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების საგამონაკლისო წესი - ინფორმაციის გამოყენების აუცილებლობა კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე⁴⁴⁰.

კანონმდებლობით გათვალისწინებული ამ საგამონაკლისო წესით სარგებლობის დროს, მნიშვნელოვანია ნორმის მიზნის დადგენა და მტკიცების ტვირთის მართებული გადანაწილება. ნორმის მიზანია კლიენტის ინტერესების დაცვა იმ შემთხვევებში, როდესაც ადვოკატს კლიენტის წინასწარი თანხმობა არ აქვს, მაგრამ კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედების ვალდებულება აუცილებლად მოითხოვს ამ ინ-

⁴³⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიის 18.04.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №025/18, <https://gba.ge/pdf/5cb5e43e54d06.pdf/025_18,%2018.04.18,%20ar%20aghdzvra.pdf>, [22.03.2021].

⁴⁴⁰ იქვე, 5.8.

ფორმაციის გამოყენებას. თუმცა, აქვე კანონმდებელი უთითებს, რომ ისევ და ისევ კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, ადვოკატი ვერ ისარგებლებს საგამონაკლისო შემთხვევით, თუ ამგვარი ინფორმაციის გამოყენება კლიენტმა მას წინასწარ აუკრძალა. რაც შეეხება მტკიცების ტვირთის გადანაწილებას, კონფიდენციალობის დარღვევის ფაქტი უნდა დაადასტუროს მომჩივანმა, მაგრამ კონფიდენციალობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობიდან განთავისუფლების საგამონაკლისო წესის არსებობა უნდა ასაბუთოს ადვოკატმა. დაუშვებელია გამონაკლისის არსებობის თაობაზე მტკიცების ტვირთის საჩივრის ავტორზე გადატანა. ადვოკატმა, საქმისწარმოების საპროცესო ეტაპზე - დასაბუთებული ვარაუდის, ხოლო განხილვის ეტაპზე - სარწმუნო მტკიცების სტანდარტით უნდა დაუსაბუთოს ეთიკის კომისიას, რომ კონფიდენციალური ინფორმაციის ამგვარი გამოყენება აუცილებელი იყო კლიენტის ინტერესებისათვის და ამ ინფორმაციის გამჟღავნება კლიენტს მისთვის არ აუკრძალავს (ინფორმაციის გამჟღავნების აკრძალვის ფაქტთან მიმართებით მტკიცების ტვირთი კლიენტზე გადადის). შესაბამისად, ადვოკატმა ამ საგამონაკლისო წესით სარგებლობისას ის კი არ უნდა ასაბუთოს, რომ ამ ინფორმაციის გამჟღავნებით კლიენტს ზიანი არ მიაღწა, არამედ ის უნდა ასაბუთოს, რომ ამგვარი გამოყენება აუცილებელი იყო კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე.

9.3. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიმართ წაყენებული ბრალდებისაგან ან მოთხოვნისაგან თავის დასაცავად

გონივრულია, ადვოკატს მიეცეს შესაძლებლობა, კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნებით დაიცვას თავი იმ ბრალდებებისა თუ საჩივრებისგან (მათ შორის, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიაში წარდგენილი საჩივრებისგან), რომელსაც მას უყენებენ მის მიერ განხორციელებული საადვოკატო საქმიანობიდან გამომდინარე. თუმცა, ეს საგამონაკლისო წესი არაუფლებამოსილი პირის მიერ ადვოკატის დადანაშაულების შემთხვევაში არ გამოიყენება. ადვოკატის მიმართ ბრალი წაყენებული და/ან წარდგენილი საჩივარი რეალური უნდა იყოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ადვოკატი ვერ ისარგებლებს ამ გამონაკლისით. მაგალითისათვის, იმ შემთხვევაში თუ კლიენტის ახლობელი ადვოკატს ბრალს სდებს კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის დარღვევაში, ეს არ მისცემს ადვოკატს უფლებას, კანონის 7.3(გ) მუხლზე დაყრდნობით გამჟღავნოს კლიენტის კონფიდენციალური ინფორმა-

ცია. ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში, სადაც კლიენტი ადვოკატს არაკვალიფიციურ, არაკეთილსინდისიერ მომსახურებასა და ინფორმირების ვალდებულების დარღვევაზე ედავებოდა, ადვოკატმა საჩივარზე საპასუხოდ წარდგენილ ახსნა-განმარტებაში, კლიენტის მიმართ გააკეთა შემდეგი შეფასებები: „მე პირადად დავრწმუნდი მასში, რომ ჩემი კლიენტი (სახელის და გვარის მითითებით) არის უარყოფითი პიროვნება, მას წინასწარ განზრახ ჰქონდა ჩადენილი დანაშაული მრავალგზის, რასაც ახორციელებდა სხვადასხვა გზითა და მეთოდით... ჩემი დაცვის ქვეშ მყოფს 80 000 (ოთხმოცი ათასი) აშშ დოლარი ჰქონდა თაღლითურად მითვისებული თურქეთის მოქალაქისგან, საქმე მქონდა კლასიკურ თაღლითთან და მისივე ჯგუფის წევრებთან, რომლებიც მიიმალნენ სასამართლო მსვლელობის დროს. მე ნამდვილად ვეღარ გავაგრძელებდი მის დაცვას“⁴⁴¹. ეს ინფორმაცია საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ მიიჩნია პროფესიულ საიდუმლოებად და მისი გამჟღავნებით დაადგინა კონფიდენციალობის დარღვევა. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ამ განცხადებების გაკეთება არ არის განპირობებული ადვოკატის მიმართ ეთიკის კომისიაში წაყენებული ბრალდებიდან თავის დაცვის აუცილებლობით... კლიენტის „კლასიკურ თაღლითად“ მოხსენიება, ასევე მასთან დაკავშირებული პირებისთვის დანაშაულში ბრალის დადება, არ არის კავშირში ადვოკატის მიერ დაცვის განხორციელების შეწყვეტის თაობაზე კლიენტისთვის ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო თავის მართლებასთან“⁴⁴².

9.4. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიერ ჰონორარის მიღების მოთხოვნის დასაბუთებისათვის

დაუშვებელია, ადვოკატმა ეს საგამონაკლისო წესი გამოიყენოს მუქარის ან შანტაჟის⁴⁴³ ფორმით. მაგ., ადვოკატმა მოსთხოვოს კლიენტს კუთვნილი ჰონორარის გადახდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ის წავა და გაამჟღავნებს ინფორმაციას კლიენტის ფინანსური მაქინაციების ან იმ სხვა უკანონო ქმედებების შესახებ, რაც ადვოკატმა წარმომადგენლობის პე-

⁴⁴¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიის 09.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №029/11, 4.14, <<https://gba.ge/pdf/5c4c47fbd8450.pdf/5c4c47fbd8450.pdf>>, [22.03.2021].

⁴⁴² იქვე, 4.15.

⁴⁴³ Freedman M. H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd ed., Lexis Law Publishing, United States, 2004, 155.

რიოდში შეიტყო კლიენტის საქმიანობასთან დაკავშირებით. ადვოკატმა ეს გამონაკლისი უნდა გამოიყენოს კანონიერი მიზნით. კერძოდ, მისი კუთვნილი ჰონორარის მოთხოვნის სამართლებრივი დასაბუთების მიზნით. ამასთან, აქაც მნიშვნელოვანია კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების ფარგლების დაცვა. როგორც მე-3, ასევე მე-4 საგამონაკლისო შემთხვევებში, ადვოკატი უფლებამოსილია გაამჟღავნოს არა სრული, არამედ კონფიდენციალური ინფორმაციის მხოლოდ ის ნაწილი, რომელიც აუცილებელია მისი მოთხოვნის დასაბუთებისათვის და/ან თავის დაცვისათვის.

საქართველოს კანონმდებლობისაგან განსხვავებით, საგამონაკლისო შემთხვევების ჩამონათვალი უფრო ვრცელია ABA-ს მოდელურ წესებში, რომელზეც ვრცლად შეგიძლიათ იხილოთ ამავე თავის შესაბამის ნაწილში (აშშ-ის სტანდარტი).

შეჯამებისთვის, კლიენტის თანხმობა, წინასწარი აკრძალვის გარეშე, კლიენტის ინტერესების დაცვის მიზანი, ადვოკატის მიმართ წაყენებული ბრალდებისა თუ საჩივრებისაგან საკუთარი თავის დაცვა და კუთვნილი ჰონორარის მოთხოვნა წარმოადგენს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ იმ საგამონაკლისო შემთხვევებს, რადროსაც კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნებისათვის ადვოკატს არ შეიძლება დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

10. ნორმათა კოლიზია დანაშაულის შეუტყობინებლობის მაგალითზე

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი⁴⁴⁴ მძიმე და/ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის შეუტყობინებლობისათვის ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას იმ პირისათვის, რომელმაც იცის, რომ მზადდება ან ჩადენილია ასეთი დანაშაული. ხოლო, ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი (მუხლები 7, 38) ადვოკატს ავალდებულებს, კონფიდენციალურად შეინახოს მათ შორის ისეთი ინფორმაცია, რომელიც შეიცავს ცნობებს მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის მომზადებისა თუ ჩადენის შესახებ. შესაბამისად, სახეზე გვაქვს ნორმათა კოლიზია, რადგან ორი ნორმატიული აქტი განსხვავებულად არეგულირებს ერთსა და იმავე სამართლებრივ ურთიერთობას.

⁴⁴⁴ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, მუხლი 376.

ხშირ შემთხვევაში, ადვოკატმა, მისი საქმიანობიდან გამომდინარე, იცის, რომ მზადდება ან ჩადენილია მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაული. თუმცა, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული მავალდებულებელი ნორმა ადვოკატზე ვერ გავრცელდება, რადგან კანონმდებლობა⁴⁴⁵ ადვოკატს უფლებას ანიჭებს, ამგვარი ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატმა წარმომადგენლობის პროცესში გაიგო, საიდუმლოდ შეინახოს. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონს, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსსა და საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსს თანაბარი იურიდიული ძალა აქვთ⁴⁴⁶. კოლიზიის დროს, თანაბარი იერარქიის მქონე ნორმების შემთხვევაში კი, უნდა გამოიყენებოდეს ისეთი ნორმა, რომელიც ზოგადისაგან განსხვავებით, უფრო სპეციალურად არეგულირებს (*Lex specialis derogat legi generali*⁴⁴⁷) ერთსა და იმავე სამართლებრივ ურთიერთობას.

დაცვის უფლება გარანტირებულია საქართველოს კონსტიტუციით (მუხლი 31). ქვეყნის უზენაესი კანონი ყველას ანიჭებს უფლებას დაიცვას თავისი უფლებები პირადად, ადვოკატის ან კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში, წარმომადგენლის მეშვეობით. ადვოკატის უფლებების შეუფერხებელი განხორციელება და ადვოკატთა თვითორგანიზების უფლება გარანტირებულია კანონით (საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 31.3). „საჯარო ინტერესში შედის ის, რომ თუნდაც ყველაზე მძიმე დანაშაულში ბრალდებულ პირსაც ჰქონდეს შესაძლებლობა, ჰყავდეს ადვოკატი, ხოლო მისი ადვოკატი სათანადოდ ვერ განახორციელებს საადვოკატო მომსახურებას, სრულყოფილად ვერ დაიცავს კლიენტის ინტერესებს, თუ მას არ ეცოდინება სიმართლე“⁴⁴⁸. სიმართლეს კი კლიენტი ადვოკატს მხოლოდ იმ შემთხვევაში გაანდობს, თუ ექნება საკანონმდებლო გარანტია, რომ ადვოკატი ამ ინფორმაციას შეინახავს საიდუმლოდ. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება ადვოკატისათვის კონფიდენციალობის ვალდებულების დაწესება თუნდაც მძიმე და/ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის მომზადებისა და ჩადენის შესახებ

⁴⁴⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლები 7, 38; საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 50.1(ა,ბ); ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.

⁴⁴⁶ ნორმატიული აქტების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 7.

⁴⁴⁷ Fellmeth A. X. and Horwitz M., Guide to Latin in International Law, Oxford University Press, UK, 2009.

⁴⁴⁸ The Formal Opinions of the ABA Committee on Professional Ethics, opinion 23, 1930.

ინფორმაციაზე, რომელიც მან წარმომადგენლობის პროცესში მიიღო.

კლიენტის მიერ დანაშაულის ჩადენის შესახებ ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობაზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ ერთ-ერთ რეკომენდაციაში⁴⁴⁹, სადაც განმარტა, რომ „ადვოკატის მიერ კლიენტის შესახებ ინფორმაციის (მის მიერ დანაშაულის ჩადენის შესახებ) გაუმჟღავნებლობა ნებისმიერი მესამე პირისთვის, წარმომადგენს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით დადგენილი კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულებას. შესაბამისად, შეუძლებელია, ეს ქმედება განხილულ იქნას, როგორც დანაშაულის დაფარვა ან დანაშაულის შეუტყობინებლობა“⁴⁵⁰.

შესაბამისად, მძიმე და/ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის მომზადებისა თუ ჩადენის შესახებ ინფორმაციის შეტყობინების ვალდებულება ვერ გავრცელდება ადვოკატებზე, რადგან ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონსა და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი უფრო სპეციალურად არეგულირებს ამ სამართლებრივ ურთიერთობას. კერძოდ, სპეციალური კანონმდებლობა ადვოკატს აკისრებს პროფესიულ ვალდებულებას და ანიჭებს უფლებას, კლიენტთან დაკავშირებით, წარმომადგენლობის პროცესში მიღებული ინფორმაცია, თუნდაც მძიმე და/ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის მომზადებისა თუ ჩადენის შესახებ, შეინახოს კონფიდენციალურად.

11. პასუხისმგებლობა კონფიდენციალობის დარღვევისთვის

ზოგიერთ ქვეყანაში, კონტინენტური სამართლის ქვეყნების უმრავლესობის ჩათვლით, კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ადვოკატის მიერ მართლმსაჯულების ადმინისტრირების საჯარო ვალდებულებად⁴⁵¹ მეტად ითვლება, ვიდრე კლიენტის მიმართ ვალდებულებად.

რიგ ქვეყანაში, კლიენტის კონფიდენციალური ინფორმაციის არამიზნო-

⁴⁴⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.11.2013 წლის რეკომენდაცია №019/13, <<https://gba.ge/pdf/5cf66950aef4d.pdf>>/25%20November%202013%20019.13.pdf>, [23.03.2021].

⁴⁵⁰ იქვე.

⁴⁵¹ მოლიტერნო ჯ., ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯავარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 117.

ბრივი გამჟღავნება სისხლის სამართლის დანაშაულია. მაგალითად, იაპონიის⁴⁵² და საფრანგეთის⁴⁵³ კანონმდებლობით, კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნება სისხლისსამართლებრივ დანაშაულს წარმოადგენს. იაპონიის კანონმდებლობით, თუ ადვოკატი არამიზნობრივად, კანონის მოთხოვნათა დარღვევით გამჟღავნებს კონფიდენციალურ ინფორმაციას, მას იაპონიის კანონმდებლობით სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის სახით შესაძლოა დაეკისროს თავისუფლების აღკვეთა 6 თვის ვადით ან ჯარიმა 100.000 იენის⁴⁵⁴ ოდენობით⁴⁵⁵. საფრანგეთის კანონმდებლობით, ისეთი ინფორმაციის გამჟღავნება, რომელიც ვინმესთვის საიდუმლოდ ბუნებრივად იქცა სტატუსის, პროფესიის ან დროებითი მოვალეობის შესრულების გამო, ისჯება ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთით და ჯარიმით 4000 ევროს ოდენობით. საქართველოში კონფიდენციალური ინფორმაციის არამიზნობრივი გამჟღავნება, გამონაკლისი წესის არარსებობის დროს, დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველს წარმოადგენს. ეს არ არის ქმედება, რომლისთვისაც ადვოკატს შესაძლოა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა დაეკისროს, განსხვავებით საფრანგეთისა და იაპონიის კანონმდებლობისაგან. შესაბამისად, კონფიდენციალობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობა სხვადასხვაგვარია.

საქართველოში, როგორც ზემოთ განვმარტეთ, კონფიდენციალური ინფორმაციის არამიზნობრივი გამჟღავნებისათვის ადვოკატს შესაძლოა, დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა. თუმცა, ამისათვის, აუცილებელია, ერთდროულად სახეზე იყოს სამი წინაპირობა: (1) შევასდეს ინფორმაცია და დადგინდეს, რომ წარმოიშვა კონფიდენციალობის ვალდებულება; (2) დადგინდეს ადვოკატის მხრიდან მოხდა თუ არა ამ ინფორმაციის გამჟღავნება (აქტიური ან პასიური მოქმედებით); (3) დადგინდეს არსებობდა თუ არა გამონაკლისები, რომელიც გამორიცხავდა პასუხისმგებლობას კონფიდენციალობის ვალდებულების დარღვევისათვის⁴⁵⁶.

⁴⁵² Penal Code of Japan, Article 134.

⁴⁵³ Penal Code of France, Article 226-13.

⁴⁵⁴ იაპონური ფულის ერთეული (JPY).

⁴⁵⁵ Penal Code of Japan, article 134 - Unlawful Disclosure of Confidential Information, <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=02&ia=03&vm=02&id=1960> [04.03.2021].

⁴⁵⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.11.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №062/19, 8.18., <<https://gba.ge/pdf/60c895cf9d678.pdf/062.19%20gaftxileba%2002.11.20.pdf>>, [16.06.2021];

(1) პირველ რიგში, უნდა შეფასდეს ინფორმაცია და დადგინდეს, როდიდან წარმოეშვა ადვოკატს ამ ინფორმაციის საიდუმლოდ შენახვის ვალდებულება. აქ მნიშვნელოვანია იმის დადგენა, თუ რამდენად წარმოადგენდა კონფიდენციალურს ის ინფორმაცია, რომლის გამჟღავნებასაც ედავებიან ადვოკატს. მაგალითად, შესაძლოა ადვოკატმა გაამჟღავნოს კლიენტის სახელზე რეგისტრირებული უძრავი ქონების ამონაწერი საჯარო რეგისტრიდან, რომელიც წარმომადგენლობის პროცესში, კლიენტისაგან მიიღო, თუმცა, რადგან თავისი ბუნებით, ეს დოკუმენტი არის საჯარო, ის ვერ ჩაითვლება კონფიდენციალურ ინფორმაციად, მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატმა ის კლიენტისაგან მიიღო წარმომადგენლობის პროცესში. ამდენად, მთავარია, დადგინდეს, კონფიდენციალური იყო თუ არა ინფორმაცია, რომლის გამჟღავნებასაც ედავებიან ადვოკატს.

(2) ამის შემდეგ, უნდა შეფასდეს, რამდენად მოხდა ამ ინფორმაციის გამჟღავნება ადვოკატის მხრიდან (უნდა შეფასდეს ადვოკატის ბრალეულობა). ადვოკატს პროფესიული საიდუმლოების გამჟღავნებისათვის დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისრება არა მხოლოდ აქტიური ქმედებით – ამ ინფორმაციის გამჟღავნებით, არამედ, ასევე პასიური ქმედებით – როდესაც კონფიდენციალურ ინფორმაციას არ შეინახავს სათანადოდ და ხელმისაწვდომს გახდის გარეშე პირებისათვის (მაგ., თავის სამუშაო ადგილას, ან სახლში, ისეთ ადგილას განათავსებს კონფიდენციალურ ინფორმაციას, სადაც გარეშე პირი, განსაკუთრებული ძალისხმევის გარეშე, შეძლებს გაცნოს ამ ინფორმაციას. ასევე, მაგ. როდესაც კომპიუტერზე, რომელზეც სხვასაც მიუწვდება ხელი, არ განათავსებს პაროლს, რათა დაიცვას მასში არსებული საიდუმლო ინფორმაცია). ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი (მუხლი 11.1), ადვოკატს აკისრებს პასუხისმგებლობას იმ პირთა ეთიკურ ქცევაზე ვინც მოქმედებს ადვოკატის დავალებით ან მისი სახელით ახორციელებს ქმედებას, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ადვოკატმა მიიღო ყველა გონივრული ზომა იმისთვის, რომ ამ პირების ქცევა შესაბამისობაში ყოფილიყო ეთიკის კოდექსის მოთხოვნებთან. შესაბამისად, ადვოკატს, ასევე, დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისრება, პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, მის მიერ მოწვეული პირების⁴⁵⁷ მხრიდან პროფესიული საიდუმლოების გამჟღავნებისათვის. პირველ ორ საკითხთან მიმართებით

⁴⁵⁷ იგულისხმება ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 4.5 მუხლით განსაზღვრული პირები: ადვოკატის პარტნიორები, თანამშრომლები და სხვა პირები, რომლებიც მოიწვია ადვოკატმა.

(ინფორმაციის კონფიდენციალობასა და ამ ინფორმაციის ადვოკატის და/ან მის მიერ მოწვეული პირის მხრიდან გამჟღავნებაზე) მტკიცების ტვირთი აკისრია საჩივრის ავტორს. საჩივრის ავტორმა, დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტით - საპროცესო ეტაპზე, ხოლო სარწმუნო მტკიცების სტანდარტით - განხილვის ეტაპზე უნდა დაასაბუთოს, რომ ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატმა და/ან მის მიერ მოწვეულმა პირმა გამჟღავნა - კონფიდენციალურია.

(3) მას შემდეგ, რაც დადგინდება, რომ ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატის (და/ან მის მიერ მოწვეული პირის მიერ) აქტიური ან პასიური ქმედებით გამჟღავნდა, კონფიდენციალურია, უნდა შეფასდეს, ხომ არ არსებობდა კანონით გათვალისწინებული ის საგამონაკლისო წესები⁴⁵⁸, რომელიც გამორიცხავდა ადვოკატის დისციპლინურ პასუხისმგებლობას. ამ საკითხთან მიმართებით, მტკიცების ტვირთი უკვე გადმოდის ადვოკატზე, რომელმაც საქმისწარმოების საპროცესო ეტაპზე დასაბუთებული ვარაუდის, ხოლო განხილვის ეტაპზე სარწმუნო მტკიცების სტანდარტით უნდა დაასაბუთოს, რომ არსებობდა კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნებისათვის კანონით გათვალისწინებული გარემოებები.

შესაბამისად, თუ გამჟღავნებული ინფორმაცია კონფიდენციალურია, გამჟღავნება მოხდა ადვოკატის ქმედებით (და/ან მის მიერ მოწვეული პირების მეშვეობით) და არ არსებობს პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი გამონაკლისი გარემოებები, ადვოკატს დაეკისრება დისციპლინური პასუხისმგებლობა კონფიდენციალობის ვალდებულების დარღვევისათვის.

კონფიდენციალობის ვალდებულების დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ დისციპლინური საქმეზე⁴⁵⁹, სადაც ადვოკატმა, კლიენტთან

⁴⁵⁸ აქ იგულისხმება ის ოთხი საგამონაკლისო წესი, რომელსაც ადგენს პროფესიული კანონმდებლობა (ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 7.3): 1. კლიენტის თანხმობა; 2. იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი ინფორმაციის გამოყენება წარმომადგენლობის ან დაცვის პროცესში აუცილებელია კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და თუ მისი გამჟღავნება კლიენტს ადვოკატისთვის წინასწარ არ აუკრძალავს; 3. იმ შემთხვევაში, თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიერ მისთვის წაყენებული ბრალდებისგან ან მოთხოვნისგან თავის დასაცავად; და 4. თუ ეს აუცილებელია ადვოკატის მიერ მიუღებელი ჰონორარის თაობაზე სასამართლო დავის არსებობისას.

⁴⁵⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.03.2014 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №054/13, 6.5, <<https://gba.ge/pdf/5c471f4c4137.pdf/5c471f4c4137.pdf>>, [22.03.2021].

შეთანხმების გარეშე, საქმე იურიდიული მომსახურების გაწევის მიზნით გადასცა არაუფლებამოსილ პირს - სხვა ადვოკატს. მეორე საქმეზე, სადაც ადვოკატმა კლიენტის ინფორმირების გარეშე, საქმის წარმოებაში, მასთან ერთად, ასევე ჩართო თავისი პრაქტიკანტი (სხვა ადვოკატი), ეთიკის კომისიამ არ მიიჩნია კონფიდენციალობის პრინციპი დარღვეულად და განმარტა, რომ „ადვოკატი, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 4.5 მუხლის საფუძველზე, უფლებამოსილია თავის ოფისში პროფესიული საქმიანობა განახორციელოს მის მიერ მოწვეულ პარტნიორებთან, თანამშრომლებთან, თანაშემწეებთან, სტაჟიორებთან, პრაქტიკანტებთან და იურისტებთან ერთად კონფიდენციალობის პრინციპის დაცვით“⁴⁶⁰. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნულ საქმეში ეთიკის კომისიამ არ დაადგინა კონფიდენციალობის დარღვევა, მაღალი პროფესიული სტანდარტიდან გამომდინარე, მიუთითა ადვოკატებს, რომ მათ კლიენტს მიაწოდონ ინფორმაცია იმის თაობაზე, თუ ვინ ჩაერთვება მათთან ერთად კლიენტის საქმის წარმოების პროცესში და რა როლი ექნებათ მათ.

12. ევროპის სტანდარტი

ევროპის ადვოკატთა ასოციაცია და სამართლის საბჭო (CCBE) არის ოფიციალურად აღიარებული ორგანიზაცია, რომელიც წარმოადგენს იურიდიულ პროფესიას ევროკავშირში. ევროპის ადვოკატთა ასოციაციებისა და სამართლის საბჭო მოქმედებს ევროპის ქვეყნებში. მისი წესები არეგულირებს ევროპელი ადვოკატების ქცევას საზღვრების გადაკვეთისას. როდესაც ადვოკატი სამშობლოში მოქმედებს, მის ქცევას შიდასახელმწიფოებრივი კანონი განსაზღვრავს. ამასთან, ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის მოდელურ წესებში გვხვდება გამონაკლისი შემთხვევები კონფიდენციალობასთან დაკავშირებით, ევროპის ადვოკატთა ასოციაციებისა და სამართლის საბჭოს შემთხვევაში კი, გამონაკლისები არ არსებობს.

შესაბამისი წესები გვხვდება ევროკავშირში მოქმედ ადვოკატთა ქცევის კოდექსში. წესში 2.3.1 ნათქვამია, რომ ადვოკატის ძირეული ფუნქციაა, კლიენტისაგან მიიღოს ინფორმაცია, რომელსაც ეს უკანასკნელი

⁴⁶⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.06.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №085/16, 6.7, <https://gba.ge/pdf/5c63c33272f5b.pdf/085-16_19.06.2017%20kerzo%20sarekomendacio.pdf>, [23.03.2021].

სხვა პირს არ გაანდობდა და ინფორმაციის მიღება ხდებოდა ნდობის საფუძველზე. ნდობის არსებობა შეუძლებელია კონფიდენციალობის უქველობის გარეშე. ამდენად, კონფიდენციალობა ადვოკატის უპირველესი ფუნდამენტური უფლება და მოვალეობაა. ამასთან, ადვოკატის კონფიდენციალობის ვალდებულება ემსახურება, როგორც მართლმსაჯულების განხორციელებას, ისე კლიენტის ინტერესებს. ამიტომ სახელმწიფოსგან მას განსაკუთრებული დაცვა ეკუთვნის. წესში 2.3.2 აღნიშნულია, რომ ადვოკატმა პატივი უნდა სცეს იმ ინფორმაციის კონფიდენციალობას, რომელიც მისთვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას გახდება ცნობილი. წესის 2.3.3 მიხედვით, კონფიდენციალობის ვალდებულება დროში შეზღუდული არ არის. უფრო მეტიც, წესი 2.3.4 მიუთითებს, რომ ადვოკატმა პარტნიორებს, თანამშრომლებს და სხვა პირებს, რომლებიც მის მიერ დაქირავებულნი არიან პროფესიული მომსახურების გაწევის პროცესში, უნდა მოსთხოვოს კონფიდენციალობის იმავე ვალდებულების შესრულება.

ზოგადად, ზოგიერთი ადგილობრივი წესი აფართოებს კონფიდენციალობას ადვოკატებს შორის კომუნიკაციისას, რაც შეიძლება კლიენტისთვის ცნობილი არ იყოს. ეს სრულებით განსხვავდება შეერთებული შტატების მიდგომისაგან, რომელიც, პირველ რიგში, კლიენტებს ანიჭებს ინფორმირებულობისა და გადაწყვეტილების მიღების უფლებას. ამ წესის გარკვეული წესები ვრცელდება რამდენიმე ქვეყანაზე, მათ შორისაა ქვეყნები: საბერძნეთი, იტალია, პორტუგალია, ბელგია და საფრანგეთი. ქვემოთ მოყვანილია სხვადასხვა ქვეყანაში არსებული კონფიდენციალობის დაცვის მაგალითები.

ინგლისი

ინგლისის ადვოკატთა ქვეყის კოდექსი, § 702 (ადვოკატთათვის)

- კონფიდენციალური ინფორმაცია არ შეიძლება გამჟღავნებული ან გამოყენებული იყოს კლიენტის საზიანოდ ან სხვა კლიენტის სასარგებლოდ კლიენტის თანხმობის გარეშე ან კანონიერი საფუძვლის გარეშე;

ადვოკატთა ქვეყის კოდექსი რეგისტრირებული ევროპელი ადვოკატებისთვისა და რეგისტრირებული უცხოელი ადვოკატებისთვის (2019), წესები 6.3, 6.4 და 6.5

- კონფიდენციალობა ვრცელდება არსებულ და ყოფილ კლიენტებზე, თუ ამას კანონი არ მოითხოვს ან კლიენტის მიერ თანხმობა თუ არაა განცხადებული;
- როდესაც კლიენტს წარმოადგენთ, უზრუნველყავით თქვენთვის ცნობილი ყველა ინფორმაციით, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ კონკრეტული ინფორმაციის გამჟღავნებას კანონი კრძალავს ან ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობა ხდება დანაშაულის პრევენციის მიზნით. კლიენტი გაძლევთ თანხმობას ინფორმაციის დაფარვაზე, თქვენ კი ინფორმაციის დასაფარად მიზეზი უნდა გქონდეთ, რომ ინფორმაციის გამჟღავნებამ შეიძლება საფრთხე შეუქმნას კლიენტის ან სხვა პირის ფიზიკურ ან სულიერ უსაფრთხოებას, ან ინფორმაცია, რომელსაც ფლობთ, პრივილეგირებული დოკუმენტია, რადგან შეცდომით იქნა თქვენთვის გამჟღავნებული;
- არ ითანამშრომლოთ კლიენტთან, რომელსაც ინტერესთა კონფლიქტი აქვს თქვენს ამჟამინდელ ან ყოფილ კლიენტთან ან საქმიანობასთან ან დამსაქმებელთან, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გამჟღავნების რეალური საფრთხე აღმოფხვრილია ან ამჟამინდელი ან ყოფილი კლიენტი ინფორმირებულ თანხმობას აცხადებს.

იტალია

იტალიის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2014), მუხლი 13

- ადვოკატი ვალდებულია, უზრუნველყოს კონფიდენციალობის „მკაცრი დაცვა“ და მაქსიმალური სიფრთხილით მოეკიდოს კლიენტისგან გაგებულ ფაქტებსა და გარემოებებს წარმომადგენლობის, იურიდიული რჩევის, დამატებითი იურიდიული მომსახურებისა და ნებისმიერი პროფესიული საქმიანობის განხორციელების პროცესში;

იტალიის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2014), მუხლი 28

- ადვოკატი ვალდებულია დაიცვას კლიენტის კონფიდენციალობა და საიდუმლო განხორციელებული მომსახურების ფარგლებში, ისევე როგორც წარმომადგენლობასთან დაკავშირებული გარემოებების შესახებ;
- კონფიდენციალობა დაცული უნდა იყოს მაშინაც, როდესაც წარმომადგენლობა დასრულებულია, მიუხედავად იმისა, წარმომადგენლობასთან დაკავშირებული საქმე ბოლომდე იქნა თუ არა მიყვა-

ნილი, შეწყდა თუ საქმე საერთოდ არ მიიღო ადვოკატმა.

- ადვოკატი ვალდებულია დარწმუნდეს, რომ კონფიდენციალობას იცავენ თანამშრომლები, სტაჟიორები, კონსულტანტები და პროფესიული მხარეები, მაშინაც კი თუ მათთვის, როგორც ადვოკატებისთვის ან პროფესიული საქმის შესრულებისას გარემოებები შემთხვევით იქნა გაგებული;
- ადვოკატს შეუძლია კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულების უგულებელყოფა, თუ ეს აუცილებელია წარმომადგენლობის განსახორციელებლად, „განსაკუთრებულად მძიმე“ დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ადვოკატსა და კლიენტს შორის სადავო გარემოებების დასამტკიცებლად ან დისციპლინური მოქმედების ფარგლებში. ინფორმაციის გამჟღავნება უნდა მოხდეს მხოლოდ აუცილებლობის დროს;
- კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულების დარღვევა ითვალისწინებს დისციპლინურ სანქციებს და სადავო დარღვევა უკავშირდება „პროფესიული საიდუმლოს“ გამჟღავნებას, სანქცია გულისხმობს საქმიანობის აკრძალვას ერთიდან სამ წლამდე.

გერმანია

პროფესიული პრაქტიკის წესები (2020) ნაწილი 2, § 2

- ადვოკატს აქვს, როგორც ვალდებულება, ისე უფლება, დაიცვას პროფესიული საქმიანობის ფარგლებში კლიენტისაგან კონფიდენციალურად მიღებული ინფორმაცია მიმდინარე ან უკვე გადაწყვეტილი საქმის შესახებ;
- კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ადვოკატისგან მოითხოვს იურიდიული პროფესიისთვის შესაფერის აუცილებელი, ორგანიზაციული და ტექნიკური, ადეკვატური და გონივრული ზომების მიღებას;
- ამ ვალდებულების დარღვევა არ ხდება, როდესაც კანონი და დებულება გამონაკლისს წარმოადგენს;
- დარღვევას არ აქვს ადგილი, როდესაც ადვოკატის მოქმედება ხორციელდება კლიენტის თანხმობით, აუცილებელია საქმესთან დაკავშირებული პრეტენზიის/საჩივრის გასაბათილებლად ან თავის დასაცავად, ადვოკატის ინტერესების დასაცავად ან კონფიდენციალობის დარღვევა ხდება ფირმის სამუშაო პროცესის ფარგლებს გარეთ.

საფრანგეთი

საფრანგეთის სისხლის სამართლის კოდექსი, მუხლი 266.13

- ისეთი ინფორმაციის გამჟღავნება, რომელიც ვინმესთვის საიდუმლოდ ბუნებრივად იქცა სტატუსის, პროფესიის ან დროებითი მოვალეობის შესრულების გამო, ისჯება ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთით და ჯარიმით ოთხი ათასი ევროს ოდენობით.

ხორვატია

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (1999), მუხლი 26

- ადვოკატი ვალდებულია დაიცვას ნებისმიერი იმ ინფორმაციის კონფიდენციალობა, რომელიც მიიღო კლიენტისგან პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას. ადვოკატის შეხედულებისამებრ „განისაზღვრება თუ რისი დაცვა სურს და რა გაანდო ადვოკატს კლიენტმა, როგორც საიდუმლო“;

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (1999), მუხლები 27, 30 და 33

- იურიდიულ ფორმაში კონფიდენციალობის შენარჩუნების მიზნით, ადვოკატებმა უნდა დაიცვან „გონივრული ზრუნვის“ სტანდარტი. ამის უგულვებელყოფამ, შეიძლება გამოიწვიოს სამსახურიდან გათავისუფლება;

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (1999), მუხლი 34

- ნებადართულია ინფორმაციის გამჟღავნება კლიენტის თანხმობით, თუ ადვოკატი ბრალდებულია ან ცდილობს საქმიდან ჩამოშორებას.

ალბანეთი

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (2005), მუხლი 14

- კონფიდენციალობის ვალდებულება უსასრულოდ არსებობს;
- კონფიდენციალობა არის ადვოკატის უფლება, ვალდებულება და დაცვა;
- ადვოკატი ვალდებულია, კომპანიონებს და თანამშრომლებს და ნებისმიერ პირს, რომელიც მისი მხრიდან საქმეშია ჩართული, მოსთხოვოს პროფესიული მომსახურების პერიოდში მიღებული ინფორმაციის კონფიდენციალობის დაცვა;

- ამ ვალდებულებამ ზიანი არ უნდა მიაყენოს ადვოკატის უფლებას, მიაწოდოს ინფორმაცია იმ დელეგატს ან ხელქვეითს, რომელთანაც ამის ვალდებულება აქვს; გაამჟღავნოს ინფორმაცია კლიენტის თანხმობით; გაამჟღავნოს ინფორმაცია, რომელიც ხელს შეუშლის კლიენტის მიერ დანაშაულის ჩადენას ან გაამჟღავნოს ინფორმაცია ადვოკატის საფასურის მისაღებად ან დაიცვას ადვოკატი ან დასაქმებულები მათ წინააღმდეგ არასათანადო მოპყრობისაგან.

მაკედონია

ადვოკატების, პარტნიორებისა და ხელქვეითების პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 18

* კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ვრცელდება ინფორმაციაზე, რომლის გამჟღავნებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს კლიენტს. ამ ვალდებულების დარღვევამ შეიძლება გამოიწვიოს, როგორც სისხლის სამართლებრივი, ასევე დისციპლინური სასჯელი;

* ინფორმაციის გამჟღავნება დასაშვებია კლიენტის თანხმობით, თუ ეს ქმედება სასარგებლოა მის დასაცავად ან თუ ადვოკატს აქვს გამჟღავნების უფლება.

13. აშშ-ის სტანდარტი⁴⁶¹

კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ვრცელდება არსებულ, ყოფილ და სამომავლო კლიენტებთან დაკავშირებით. ყოფილ კლიენტებთან დაკავშირებული კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულების ხარისხი იკლებს წარმომადგენლობის ვადის დასრულების შემდეგ. ადვოკატი იღებს ვალდებულებას, დაიცვას კლიენტის კონფიდენციალობა და მისგან მიღებული ინფორმაცია სიკვდილამდე. ასევე, კონფიდენციალობის დაცვა ევალუატირება სამომავლო კლიენტებთან დაკავშირებითაც. იმ წუთიდან, როგორც კი ადვოკატი და კლიენტი საუბარს დაიწყებენ, კლიენტისგან მიღებული ინფორმაცია კონფიდენციალური ხდება. თუ წარმომადგენლობაზე ვერ შეთანხმდნენ, მაშინ კლიენტმა და ადვოკატმა უნდა გადაწყვიტონ, აპირებდა თუ არა კლიენტი ადვოკატის მომსახურებით სარგებლობას და სწორედ ამ პირობით გადასცა მას კონფიდენციალური ინფორმაცია.

⁴⁶¹ ამ ნაწილში, ავტორის თანხმობით, მოყვანილია ამონარიდები წიგნიდან - Moliterno J. Cases and Materials on the Law Governing Lawyers, Lexis Law Publishing, United States, 2012.

გარდა კერძო პირებისა, ადვოკატები ორგანიზაციებსაც წარმოადგენენ. კონფიდენციალობის დაცვის ვალდებულება ადვოკატს აკისრია, როგორც კერძო პირის, ასევე, ორგანიზაციის, კორპორაციის, პროფკავშირის, საჯარო ინტერესის მქონე ჯგუფის ან სამთავრობო ორგანოს მიმართ.

კონფიდენციალობის დაცვა ხელს უწყობს უამრავ მნიშვნელოვან საკითხს. ადვოკატთან სრული ინფორმაციის გაზიარება, ამ უკანასკნელს კლიენტის უკეთესად წარდგენის საშუალებას აძლევს; ასევე, ადვოკატს ნებას რთავს, იცოდეს საკმარისი ინფორმაცია კლიენტის სამომავლო ქმედებებისა და გეგმების შესახებ და ჩამოაყალიბოს მრჩეველის როლის შესრულების პირობები, მისცეს კლიენტს რჩევა სამართლებრივი მოქმედებებისთვის და აუწყოს კანონსაწინააღმდეგო ქმედებების შესახებ.

მტკიცებულებათა წარმოდგენის პრივილეგიერებულობა აუცილებელი ნაწილია კონფიდენციალობის დაცვის ეთიკური მოვალეობის გასაგებად. კონფიდენციალობის დაცვის ეთიკური მოვალეობა უფრო ფართოა, ვიდრე მტკიცებულებათა წარმოდგენის პრივილეგიერებულობა, რადგან ადვოკატს უფლება აქვს, სასამართლოში არ წარადგინოს კლიენტსა და ადვოკატს შორის კომუნიკაციისას მიღებული ინფორმაცია კლიენტზე. მტკიცებულებათა პრივილეგიერებულობის ეფექტურობა ხშირად უნდა გაკონტროლდეს.

განსაკუთრებული სპეციფიკური წესები გვხვდება ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ეთიკის მოდელურ წესებში. ამ საკითხს მოიცავენ წესები 1.2, 1.6, 1.13, 1.18, 3.3, 3.4, 4.10, and DR 4-101.

14. დასკვნა

ადვოკატის ფუნქციის არსი არის ის, რომ კლიენტმა მას უნდა უთხრას ის, რასაც არ ეტყოდა სხვას, ადვოკატმა ეს ინფორმაცია უნდა მიიღოს კონფიდენციალობის დაცვის საფუძველზე.⁴⁶² ამიტომ განამტკიცებს კანონმდებელი კონფიდენციალობის პრინციპს და ჩვეულებრივი მოქალაქისაგან განსხვავებით, ანიჭებს ადვოკატს პრივილეგიას - არ მისცეს ჩვენება. ამავდროულად, კანონი ადვოკატს უწესებს ვალდებულებებს

⁴⁶² მოლიტერნო ჯ., ჰარისი ჯ., ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 117.

- კლიენტის თანხმობისა და სხვა საგამონაკლისო წესის გარეშე, არ გამჟღავნოს კონფიდენციალური ინფორმაცია. ამით, კანონმდებელი კლიენტს აძლევს გარანტიას, რომ ნებისმიერი ინფორმაცია, მათ შორის, დანაშაულის მომზადებისა და ჩადენის შესახებ, რომელსაც სამართლებრივი მომსახურების მისაღებად მისული კლიენტი გაუმხელს ადვოკატს, იქნება ხელშეუხებელი.

კონფიდენციალობის პრინციპის მართებული აღქმითა და გამოყენებით, ადვოკატი კიდევ უფრო ამყარებს საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობას, რაც ამ პროფესიაში ეთიკური სტანდარტების განმტკიცების უმნიშვნელოვანეს წინაპირობას წარმოადგენს. თავად ამ ნდობისადმი ერთგულება კი - ადვოკატის პროფესიის მთავარი ღერძია.

15. მაგალითები დისკუსიისთვის

1. ანამ შპს-ში MMCA სახლიდან მუშაობა ამჯობინა ყოფილ სამსახურს, საადვოკატო ფირმას, რომელშიც ყოფნა მთელი კვირის განმავლობაში 50 სთ-დან 70 სთ-მდე უწევდა. შპს MMCA დისტრიბუციას უწევს სამედიცინო აღჭურვილობას, მათ შორის თირკმლის დიალიზისთვის საჭირო აპარატურას. ანა განიხილავს პროდუქციის ხარისხთან დაკავშირებულ ანგარიშებს ადგილობრივი საკვებისა და სანიტარული რეგულაციების შესამოწმებლად. ერთ-ერთ ასეთ ანგარიშში მითითებულია, რომ ახლაზან წარმოებული დიალიზის ფილტრები არ შეესაბამება წარმოების სტანდარტებს. პაციენტები მიიღებენ ნაკლებ სარგებელს მკურნალობისას, როდესაც ფილტრები დაზიანებულია. ფილტრები ერთი შეხედვით იმდენად უდეფექტოა, რომ პაციენტებს მკურნალობის პროცესში სიცოცხლისთვის საფრთხის შემცველი ზიანიც რომ მიადგეთ, გამომწვევი მიზეზი შეიძლება ფილტრებს არც დააბრალონ. ანა შპს-ს MMCA საბჭოს აცნობებს, რომ ამ ფილტრების დისტრიბუცია არ შეიძლება. საბჭო თანხმდება და ანაც კმაყოფილია შესრულებული სამუშაოთი. ორი კვირის შემდეგ, ანა ამოწმებს დისტრიბუციის ჩანაწერებს და იგებს, რომ დაწუნებული ფილტრები გაიყიდა და გამოიყენებენ. ის უკავშირდება საბჭოს და უხსნის, რომ ფილტრების დისტრიბუციისას დაშვებულია შეცდომა. საბჭო კი პასუხობს: „შეცდომა არ დაგვიშვია, ანა. ხარვეზი უმნიშვნელო იყო და მათ გაყიდვაზე პასუხისმგებლობა მე ავიღე. ვიფიქრე, კარგი იქნებოდა, ამის შესახებ თუ არ გეტყოდი, რადგან არ მსურდა, პროფესიულ საკითხში თავი უხერხულად გეგრძნოთ. დარწმუნებული ვარ, ამ

საკითხს აღარ შეეხებით“. რა უნდა მოიმოქმედოს ანამ?

2. ბრალდებულს ბრალად ედება რამდენიმე სისხლისსამართლებრივი დანაშაულის ჩადენა და ასევე, მოპასუხეა სამოქალაქო საქმეზე. ბრალდებული ადვოკატს ეუბნება, რომ მან ტყუილი თქვა და ჩვენება არ მისცა ისეთ საკითხებზე, რომლებიც განსახილველია სამოქალაქო საქმის არსებით განხილვაზე. ადვოკატი სთავაზობს, რომ შეცდომა გამოასწოროს და სწორი ჩვენება მისცეს სისხლის ან სამოქალაქო საქმის განხილვისას სასამართლოში. შეუძლია ან ვალდებულია თუ არა ადვოკატი, გამოავლინოს კლიენტის ტყუილი?

3. ილია ლანჩუ ადვოკატს შეხვდა ერთ-ერთ პოპულარულ ადგილობრივ რესტორანში. სასადილოში ილიამ ისაუბრა თავისი როლის შესახებ ერთ-ერთ დანაშაულში, რის გამოც ახლახან ბრალი წარედგინა. იცავს თუ არა ინფორმაციის კონფიდენციალობას ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია იმ პირობების გათვალისწინებით, რომ ილია ადვოკატს ლანჩის დროს გაესაუბრა?

4. იგორმა და ნანამ ერთად ჩაიდინეს სისხლისსამართლებრივი დანაშაული. იგორმა ადვოკატს ყველაფერი უამბო და უარს ამბობს ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის უფლებაზე. ნანას არ სურს, იგორის ადვოკატმა გაამჟღავნოს საუბრისას მიღებული ინფორმაცია, რადგან ისიც მხილებული იქნება და აპირებს დაამტკიცოს, რომ დანაშაულის ჩადენაში მონაწილეობა არ მიუღია. შეუძლია თუ არა ნანას ხელი შეუშალოს კომუნიკაციის გამჟღავნებას ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიაზე დაყრდნობით?

5. ვანომ ადვოკატს უამბო, რომ იმყოფებოდა შენობის გარეთ, ახორციელებდა დათვალიერებას, როდესაც დანაშაული მოხდა. ვანო სასამართლოზე ჩვენების მისაცემად დაიბარეს. მოწმის სახით დაკითხვისას, პროკურორი ვანოს ეკითხება იყო თუ არა შენობაში, როდესაც დანაშაული მოხდა. შემდეგ ვანო ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის გამოყენებას საიმისოდ, რომ არ უპასუხოს შეკითხვას?

6. გიგამ ადვოკატს უთხრა, რომ ჩაიდინა დანაშაული და იარაღი ტყეში გადაადგო. ადვოკატი მიდის ტყეში და პოულობს იარაღს, მაგრამ არ ეხება მას და იქვე ტოვებს. პროკურორი ეკითხება ადვოკატს, იცის თუ არა, სად არის იარაღი. გაამჟღავნებს თუ არა ადვოკატი იარაღის ადგილ-

მდებარეობას, ისე რომ არ მიუთითოს ინფორმაციის წყარო?

7. დავუშვათ, მოცემულია მე-6 კაზუსში მოცემული სიტუაცია, მაგრამ ამ შემთხვევაში, ადვოკატი იღებს იარაღს და მიაქვს თავის ოფისში. რა დაიცავდა ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიას ასეთ დროს?

8. კახი და სანდრო მიდიან ადვოკატთან, რათა სთხოვონ დახმარება იმ ბიზნესშეთანხმების მიღწევაში, რომლის დადებასაც აპირებენ. რა გავლენას მოახდენს ეს შეთანხმება ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის შექმნაზე?

9. ადვოკატი იკვლევს იმ დანაშაულის გარემოებებს, რომლის ჩადენაშიც ბრალი მის კლიენტს, პეტრეს დაედო. გამოძიების პროცესში, პეტრეს მეგობარმა ადვოკატს გაუშვილა პეტრეს ადგილსამყოფელი დანაშაულის ღამეს. კლიენტის მეგობარსა და ადვოკატს შორის კომუნიკაციას იცავს თუ არა ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია?

10. ოთხი წლის წინ, ნიკა მივიდა ადვოკატთან და მკვლელობის ჩადენა აღიარა. ნიკამ ადვოკატს სთხოვა, რომ მისი წარმომადგენელი ყოფილიყო, ოდესმე ბრალს თუ წაუყენებდნენ. ნიკა მკვლელობაში ბრალის წაყენების მიზნით არ დაუკავებიათ და ამიტომ ნიკას სასარგებლოდ ადვოკატის წარმომადგენლობაც დასრულდა სამი წლის წინ. ანდრომ ამავე ადვოკატს ახლახან წარმომადგენლობა სთხოვა. იგი ნიკას ოთხი წლის წინ მომხდარი მკვლელობის ჩადენაში ადანაშაულებს. რა უნდა გააკეთოს ადვოკატმა?

11. ადვოკატმა წარმოადგინა დავითი და წარმომადგენლობისას შეიტყო, რომ დავითმა ჰონორარს დააკლო მნიშვნელოვანი თანხა. ადვოკატმა დავითს ვერ გამოართვა გასამრჯელო და საზღაურის მისაღებად სარჩელი შეიტანა დავითის წინააღმდეგ. სასამართლო განხილვის დროს, დავითი აცხადებს, რომ არ გააჩნია საზღაურის დარჩენილი ნაწილის გადასახდელი თანხა. ინფორმაციის გამჟღავნება ადვოკატის საქმეს აუცილებლად დაეხმარება, მაგრამ საზიანო იქნება დავითისთვის. უნდა გაჩუმდეს თუ არა ადვოკატი?

12. ადვოკატი წარმოადგენს კომპანიას, რომელიც განიხილავს დიდი პარკის მშენებლობას სოფლის ტერიტორიაზე. პარკი თუ გაშენდება, მიმდებარე უძრავი ქონების ფასი მოიმატებს. ადვოკატი ფიქრობს პარკის

გვერდით უძრავი ქონების შეძენას. ასეთ შემთხვევაში, ადვოკატი დაარღვევს თუ არა ეთიკის რომელიმე წესს?

13. ნინა იჭრება ადვოკატის ოფისში და ამბობს: „ოფისს დავტოვებ თუ არა, ლუკას მოვძებნი და ვესვრი“. ადვოკატი ფიქრობს, რომ ნინა სიმაღლეს ამბობს. ამ კომუნიკაციის კონფიდენციალობის დაცვას ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია იცავს თუ ადვოკატს ლუკას გაფრთხილების პასუხისმგებლობა აკისრია?

14. სამთავრობო ორგანოში მომუშავე ადვოკატისთვის ცნობილი ხდება, რომ ორგანოს თანამშრომლებმა არაკანონიერად მიიღეს ათასობით ლარი მოგზაურობებისთვის და საჩუქრები სისტემატიზებული ლობისტური ჯგუფებიდან. ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგია ავალდებულებს თუ არა ადვოკატს არ გამოავლინოს ეს დარღვევა?

XI თავი. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყება:
 - ა. შეთანხმება, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების საფუძველი;
 - ბ. სამართლებრივი რჩევის გაცემა, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების საფუძველი;
 - გ. სავალდებულო დაცვა.
2. საქმის აღების ვალდებულება;
3. იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების ფორმა;
4. იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების მხარე;
5. ვინ არის კლიენტი?
6. შეთანხმება წარმომადგენლობის ფარგლებზე;
7. კლიენტის მითითებების შესაბამისად მოქმედება;
8. გარანტიის მიცემის დაუშვებლობა;
9. ადვოკატის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შეზღუდვა;
10. ადვოკატის პრო ბონო (pro bono) საქმიანობა;
11. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულება:
 - ა. ნებაყოფლობითი შეწყვეტა;
 - ბ. სავალდებულო შეწყვეტა.
12. კლიენტის უწყვეტი დაცვის ვალდებულება;
13. ხელშეკრულების შეწყვეტის ფორმა;
14. ევროპის სტანდარტი;
15. აშშ-ის სტანდარტი:
 - ა. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის სავალდებულო წესით შეწყვეტა;
 - ბ. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის ნებაყოფლობით შეწყვეტა.
16. მაგალითები დისკუსიისთვის.

1. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყება

ეთიკური ვალდებულებების წარმოშობის მართებული განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია დადგინეს, როდის დაიწყო და დასრულდა ადვოკატ-კლიენტის შორის ურთიერთობა. ძირითადად, ამ დროს სა-

ხელშეკრულებო სამართლის პრინციპები გამოიყენება, თუმცა ადვოკატს კლიენტის წინაშე, სხვა ვალდებულებებთან ერთად, აკისრია ფიდუციური ვალდებულებები. ამიტომაც, ადვოკატსა და კლიენტს შორის არსებული ურთიერთობა გაცილებით უფრო მრავალმხრივია, ვიდრე მხოლოდ მხარეებს შორის სახელშეკრულებო ურთიერთობა.⁴⁶³ როდესაც იწყება ადვოკატ-კლიენტს შორის ურთიერთობა, ადვოკატს წარმოეშობა მთელი რიგი ეთიკური ვალდებულებები, როგორცაა კლიენტის ინფორმირება, კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედება, კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა, ნდობა, კანონიერი საშუალებებით კლიენტის ინტერესების წარმომადგენლობა, კლიენტის თანხებისა და მინდობილი ქონების კეთილსინდისიერი მართვა, კონფიდენციალური ინფორმაციის საიდუმლოდ შენახვა, კონფლიქტის თავიდან არიდება და სხვა. ამ ვალდებულებათაგან ნაწილი ადვოკატს უნარჩუნდება კლიენტთან ურთიერთობის შეწყვეტის შემდეგაც. კერძოდ, კონფიდენციალობისა და კონფლიქტის თავიდან არიდების ეთიკური ვალდებულებები, ადვოკატს გააჩნია ყოფილი კლიენტების მიმართაც. კონფიდენციალობასა და შეუთავსებელ ურთიერთობებზე დამატებით იხილეთ მეცხრე და მეთათე თავები.

ადვოკატ-კლიენტს შორის ურთიერთობა შესაძლოა დაიწყოს: ა.) კლიენტთან ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე; ბ. სამართლებრივი რჩევის გაცემის საფუძველზე; გ.) სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში, პროცესის მწარმოებელი ორგანოს გადაწყვეტილების საფუძველზე.

ა. შეთანხმება, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების საფუძველი

ზოგადი წესის⁴⁶⁴ მიხედვით, ადვოკატმა შესაძლოა შეთანხმება დადოს, როგორც კლიენტთან, ასევე, მასთან ურთიერთობაში მყოფ უფლებამოსილ პირთან (როდესაც ადვოკატს შეუძლია ივარაუდოს, რომ შეთანხმებას დებს კლიენტთან ურთიერთობაში მყოფ უფლებამოსილ პირთან). ორივე შემთხვევაში, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა დაწყებულად ჩაითვლება.

იმ შემთხვევაში, თუ მხარეთა შორის იურიდიული მომსახურების

⁴⁶³ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 22.

⁴⁶⁴ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.1.

ხელშეკრულება დაიდება წერილობითი ფორმით, ხელშეკრულებების ასლები აუცილებლად უნდა იყოს მიწოდებული კლიენტისათვის, ხელშეკრულების დადებისთანავე, ან თუ არსებობს ობიექტური ხელისშემშლელი გარემოება, ამ გარემოების აღმოფხვრისთანავე⁴⁶⁵.

დისციპლინურ საქმეში⁴⁶⁶, სადაც ადვოკატმა მონაწილეობა მიიღო საგამოძიებო მოქმედებაში ბრალდების მხარის მიწვევითა და ინიციატივით, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა ეთიკის კოდექსის 8.1 მუხლის დარღვევა და განმარტა, რომ „დაცვის უფლებაზე ხელმისაწვდომობა ნიშნავს პირის შესაძლებლობას, დაიცვას თავი მის მიერ არჩეული დამცველის საშუალებით, ანუ დაცვის უფლების განმარტებაში დომინირებს პირის სურვილის უზენაესობა ჰყავდეს ის დამცველი, რომელიც მისი არჩეულია და რომელსაც ენდობა“⁴⁶⁷. ბრალდების მხარის მოწვევის საფუძველზე საქმეში ჩართვით კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან პროფესიული ეთიკის 8.1 მუხლით დადგენილი ვალდებულების დარღვევა, რადგან ადვოკატს არ წარმოშობია კანონით გათვალისწინებული უფლება, დაეცვა ბრალდებულის ინტერესები მითითებულ სისხლის სამართლის საქმეზე. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

შესაბამისად, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყებისათვის აუცილებელია ადვოკატთან შეთანხმებას დებდეს კლიენტი ან მასთან ურთიერთობაში მყოფი უფლებამოსილი პირი.

ბ. სამართლებრივი რჩევის გაცემა, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების საფუძველი

გარდა მხარეთა შეთანხმებისა, ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი (მუხლი 2) განსაზღვრავს ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების კიდევ ერთ საფუძველს – ადვოკატის მიერ იურიდიული რჩევის მიცემას იმ პირისათვის, რომელმაც მას სამართლებრივი დახმარების მიღების მიზნით მიმართა. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი (მუხლი 2)

⁴⁶⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №066/10, 3.2, <[https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf](https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf/5c49d7dedf601.pdf)>, [18.04.2021].

⁴⁶⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 29.03.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №061/14, <https://gba.ge/pdf/5c653155c1a52.pdf/061_14_29.03.2016.pdf> [20.03.2021].

⁴⁶⁷ იქვე, 8.3.

სამართლებრივ რჩევას გამოყოფს ცალკე, როგორც საადვოკატო საქმიანობის ერთ-ერთ ფორმას. ეს მუხლი ასევე „ვრცელდება იურისტებზე, რომლებიც ირიცხებიან ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრთა ერთიან რეესტრში და წარმოადგენენ სამინისტროებს თუ კერძო კომპანიებს“⁴⁶⁸. იმ მომენტიდან, როდესაც „ადვოკატი პირს მისცემს იურიდიულ რჩევას, დაიწყება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა“⁴⁶⁹, მიუხედავად იმისა, მომსახურების ფარგლებზე, ჰონორარის ოდენობასა ან ხელშეკრულების სხვა არსებით პირობებზე შეთანხმდნენ თუ არა მხარეები.

სამართლებრივი რჩევის გაცემით ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყებაზე საინტერესო პრაქტიკა აქვს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიას. ადვოკატმა, რეკომენდაციის მიღების მიზნით, მიმართა ეთიკის კომისიას შემდეგი შეკითხვით: „იმ შემთხვევაში, როდესაც სოციალურ ქსელში დასმულია სამართლებრივი კითხვა, ადვოკატი აღნიშნულ შეკითხვას გამოეხმაურება და გაუწევს კონსულტაციას მისთვის უცნობ ან ნაცნობ ადამიანს, აღნიშნული შეიძლება თუ არა შეფასდეს ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობად და შესაბამისად, ადვოკატს წარმოეშობა თუ არა მოცემულ ურთიერთობებზე ის ვალდებულებები, რაც კანონმდებლობითა და ეთიკის კოდექსით არის დარეგულირებული?“ ეთიკის კომისიამ მითითებულ რეკომენდაციაში განმარტა, რომ „სამართლებრივი რჩევის გაცემით დაიწყო საადვოკატო მომსახურების გაწევა და ადვოკატს წარმოეშობა ეთიკური ვალდებულებები... სოციალურ ქსელში სამართლებრივი შეკითხვის განთავსებით ივარაუდება, რომ შეკითხვის ავტორს სურს მიიღოს კვალიფიციური პასუხი. მიუხედავად იმისა, რომ შეკითხვის ავტორის სამართლებრივი შეკითხვა კონკრეტულად არ იყო მიმართული რომელიმე ადვოკატის მიმართ, ეს არ ათავისუფლებს ადვოკატს, დაიცვას პროფესიული სტანდარტები იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ის თავისი ინიციატივით გასცემს პასუხს სოციალურ ქსელში დასმულ შეკითხვას... ადვოკატის მიერ აღ-

⁴⁶⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf/5c4728f4799c9.pdf>> [20.03.2021]; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 08.01.2015 წლის რეკომენდაცია №012/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fb8704daf9.pdf/08%20January%202015%20012.14.pdf>> [30.03.2021].

⁴⁶⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf/5c4728f4799c9.pdf>> [20.03.2021]; ასევე, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 26.07.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-მ/3-13, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/26ivnisi-kandelaki.pdf>>, [27.04.2021].

ნიშნულ შეკითხვაზე პასუხის გაცემისას ადვოკატი ახორციელებს საადვოკატო საქმიანობას და შესაბამისად, სამართლებრივი კონსულტაციის გაწევის მომენტიდან იწყება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა და ადვოკატის პროფესიული ვალდებულება, შეკითხვაზე პასუხის გაცემისას იმოქმედოს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონისა და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მოთხოვნათა დაცვით“. ამავდროულად ითიკის კომისიამ, ასევე, იმსჯელა სამართლებრივი რჩევის გაცემის ფორმაზე, იმ შემთხვევაში, როდესაც ადვოკატი რჩევას გასცემს სოციალური ქსელის მეშვეობით. კომისიის განმარტებით, „მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ შეკითხვის ავტორი საჯაროს ხდის მის სამართლებრივ შეკითხვას, შესაბამისად ივარაუდება, რომ მას სურს საჯაროდ მიიღოს სამართლებრივი კონსულტაცია. თუმცა რეკომენდირებულია, ადვოკატმა, რომელსაც სურს, თავისი ინიციატივით გაუწიოს სამართლებრივი კონსულტაცია შეკითხვის ავტორს, წინასწარ შეათანხმოს მასთან, სურს თუ არა, საჯაროდ მიიღოს პასუხი სამართლებრივ შეკითხვაზე.“⁴⁷⁰

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ადვოკატის მიერ სამართლებრივი რჩევის გაცემა დაუკავშირა პროფესიული ვალდებულებების წარმოშობას კიდევ ერთ რეკომენდაციაში, სადაც ადვოკატს აინტერესებდა „ვრცელდება თუ არა კომპანიის იურისტზე სამართალწარმოების დროს ყველა ეთიკური ნორმა? თუ პასუხი დადებითია, რა დოზით ვრცელდება? კომპანიის იურისტი, ამავდროულად, მოქმედი ადვოკატია“. ამ რეკომენდაციაში, ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატმა შესაძლოა „არაორგანიზებულად“ განახორციელოს საადვოკატო საქმიანობა - მას მხოლოდ სთხოვონ რჩევა დამოუკიდებლად იმისა, შემდეგ გაფორმდება თუ არა მხარეთა შორის იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულება ან თანახმა იქნება თუ არა ადვოკატი, განახორციელოს ამ პირის წარმომადგენლობა. ამის მიუხედავად, ადვოკატზე პასუხისმგებლობა მაინც გავრცელდება, რადგან იგი ადვოკატის სტატუსის მატარებელი და პროფესიის წარმომადგენელია მას შემდეგ, რაც გაწევრიანდა ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში.“⁴⁷¹

⁴⁷⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 07.08.2013 წლის რეკომენდაცია №011/13, <<https://gba.ge/pdf/5c7fc14bdb6da.pdf/07%20August%202013%20011.13.pdf>> [21.03.2021].

⁴⁷¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 08.01.2015 წლის რეკომენდაცია №012/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fb8704daf9.pdf/08%20January%202015%20012.14.pdf>> [30.03.2021].

ადვოკატის შევითხვავ - „უფასო იურიდიული კონსულტაციის გაწევისას ხდება თუ არა კონსულტაციის მიმღები პირი კლიენტი?“ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „იმ ეტაპიდან, როდესაც პირი მიმართავს ადვოკატს საადვოკატო მომსახურების მიღების მიზნით, გაანდობს მას საქმის თაობაზე ინფორმაციას და მიიღებს იურიდიულ რჩევას ზეპირი თუ წერილობითი ფორმით, იწყება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა და შესაბამისად, ადვოკატს წარმოეშობა პროფესიული ნორმების დაცვის ვალდებულება“⁴⁷².

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ, ამავე საკითხზე, ასევე იმსჯელა ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებაში, სადაც განმარტა, რომ „ჯერ კიდევ, პოტენციური კლიენტისათვის ადვოკატის მიერ სამართლებრივი რჩევის გაცემით იწყება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა“⁴⁷³.

შესაბამისად, გარდა მხარეთა შეთანხმებისა, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა იწყება ასევე სამართლებრივი რჩევის მიცემის მომენტიდან მიუხედავად იმისა, ადვოკატი იურიდიულ რჩევას გასცემს პირისპირ, ონლაინ თუ სოციალური ქსელის მეშვეობით. სამართლებრივი რჩევა არის საადვოკატო მომსახურება, რომლის გაცემის მომენტიდან, ადვოკატს წარმოეშობა ეთიკური ვალდებულებები კლიენტის მიმართ მიუხედავად იმისა, ადვოკატი დამოუკიდებელ საადვოკატო მომსახურებას ახორციელებს თუ შრომითი სამართლებრივი ურთიერთობის საფუძველზე გასცემს იურიდიულ რჩევას. რჩევა, რომელსაც ადვოკატი აძლევს კლიენტს, სულ მცირე, უნდა იყოს კვალიფიციური და გამომდინარეობდეს კლიენტის ინტერესებიდან.

გ. სავალდებულო დაცვა

სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა იწყება ადვოკატის დანიშვნით.

სავალდებულო დაცვა, თავისი ბუნებით, განსხვავდება ადვოკატ-კლი-

⁴⁷² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის რეკომენდაცია №013/18, <<https://www.gba.ge/pdf/5c74019c3f8bd.pdf>/013.18opinion%20გაცემის%20თარიღი%2003.12.18.pdf> [20.03.2021].

⁴⁷³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №027/11, 9.3, <<https://gba.ge/pdf/5c4837a7a52f3.pdf>>, [03.04.2021].

ენტს შორის შეთანხმებით განხორციელებული დაცვისაგან, რადგან სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში კლიენტის ნებას - ისარგებლოს სახელმწიფოს მიერ დანიშნული ადვოკატის მომსახურებით, გადაწყვეტი მნიშვნელობა არ ენიჭება. სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში, კლიენტის ნების მიუხედავად, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა იწყება. სისხლის სამართლის საქმეებზე, სავალდებულოა, ბრალდებულს ჰყავდეს დამცველი/ადვოკატი ისეთ შემთხვევაში, თუ იგი: არასრულწლოვანია; არ იცის სისხლის სამართლის პროცესის ენა; აქვს შესაძლებლობის იმგვარი შეზღუდვა, რაც ხელს უშლის მის მიერ საკუთარი დაცვის განხორციელებას; გამოტანილია განჩინება (დადგენილება) სასამართლო-ფსიქიატრიული ექსპერტიზის დანიშვნის შესახებ; ჩადენილი ქმედებისათვის საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობა უვადო თავისუფლების აღკვეთის სახით; მასთან მიმდინარეობს მოლაპარაკება საპროცესო შეთანხმების დადების თაობაზე; სისხლის სამართლის საქმეს იხილავს ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო; თავს არიდებს სამართალდამცავ ორგანოში გამოცხადებას; გაამევეს სასამართლო სხდომის დარბაზიდან; არაიდენტიფიცირებული პირია; განიხილება მისი გამარტივებული პროცედურის გამოყენებით უცხო სახელმწიფოში ექსტრადიციის საკითხი და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევაში (საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 45). სავალდებულო დაცვის შემთხვევები გაწერილია ასევე იურიდიული დახმარების შესახებ საქართველოს კანონში, რომელიც დამატებით უზრუნველყოფს იურიდიულ დახმარებას იმ შემთხვევებში, როდესაც ბრალდებული, მსჯავრდებული და/ან გამართლებული გადახდისუუნაროა, ასევე, თავშესაფრის მაძიებლისათვის, საერთაშორისო დაცვის მქონე პირისათვის, რომლის დავაც უნდა განიხილოს სასამართლომ და სხვა შემთხვევებში⁴⁷⁴. ამავე კანონით⁴⁷⁵, საქმის სირთულიდან და მოცულობიდან გამომდინარე, შესაძლოა, იურიდიული დახმარება უზრუნველყოფილი იყოს სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებზეც. „კანონით განსაზღვრულ ვითარებაში მყოფ პირათათვის იურიდიული დახმარების ხელმისაწვდომობა სახელმწიფოს ვალდებულებაა. ამ ვალდებულებას სახელმწიფო ახორციელებს იურიდიული დახმარების სამსახურის მეშვეობით. უშუალოდ საადვოკატო მომსახურებას ახორციელებს საზოგადოებრივი ადვოკატი.

⁴⁷⁴ იურიდიული დახმარების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 5.

⁴⁷⁵ იქვე, 5.2.

სისხლის სამართლის პროცესში საზოგადოებრივი ადვოკატის საქმეში ჩართვას უზრუნველყოფს იურიდიული დახმარების ბიურო, მიმწოდებელი ან საკონსულტაციო ცენტრი.“

სავალდებულო დაცვას სახელმწიფო უზრუნველყოფს იურიდიული დახმარების სამსახურის მეშვეობით⁴⁷⁶, მისივე ადვოკატების (საზოგადოებრივი ადვოკატები) ჩართულობით. იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკატები არიან საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრები. შესაბამისად, მათზე ვრცელდება ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონითა და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით დადგენილი ეთიკური სტანდარტები.

სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში, ადვოკატი საადვოკატო საქმიანობას იწყებს ან კლიენტის (ან მისი წარმომადგენლის, ახლო ნათესავის მიმართვის საფუძველზე) ან პროცესის მწარმოებელი ორგანოს მიმართვის საფუძველზე⁴⁷⁷, მიუხედავად იმისა, კლიენტი თანახმა არის თუ არა მსგავს წარმომადგენლობაზე. ერთ-ერთ საქმეზე, სადაც არასამთავრობო ორგანიზაციაში მომუშავე ადვოკატმა სავალდებულო დაცვის განხორციელება დაიწყო პროკურატურის მიმართვის საფუძველზე, ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.1 მუხლის დარღვევა და მიუთითა, რომ პროკურატურა არ იყო პროცესის მწარმოებელი ორგანო, რომლის მითითებითაც ადვოკატს უფლება ექნებოდა, განეხორციელებინა საადვოკატო საქმიანობა. ადვოკატი არ უნდა ჩართულიყო საქმეში, რადგან არც „კლიენტის ნების ავტონომია არსებობდა“ და არც პროცესის მწარმოებელი ორგანოს - სასამართლოს მითითება⁴⁷⁸ აღნიშნულის თაობაზე. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - გაფრთხილება. შესაბამისად, სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში, ადვოკატი საადვოკატო საქმიანობას იწყებს ან პროცესის მწარმოებელი ორგანოს მიმართვის საფუძველზე, ან კლიენტთან (მასთან უფლებამოსილებაში მყოფ პირთან) შეთანხმების საფუძველზე. ამასთან, სავალდებულო დაცვის განხორციელებისას, იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკა-

⁴⁷⁶ იურიდიული დახმარების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 21.

⁴⁷⁷ იქვე, 21.1.

⁴⁷⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.01.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №078/11, 6.17, 6.18, 6.21, <<https://gba.ge/pdf/5c48386687f78.pdf>> [23.03.2021].

ტებზე სრულყოფილად ვრცელდება ის ეთიკური ვალდებულებები, რასაც თვითრეგულირებადი პროფესია აწესებს ადვოკატებისათვის.

2. საქმის აღების ვალდებულება

ადვოკატს არ აქვს ვალდებულება აიღოს საქმე და განახორციელოს იურიდიული მომსახურება, გარდა სავალდებულო დაცვის⁴⁷⁹ შემთხვევებისა. სამოქალაქო კანონმდებლობა ითვალისწინებს ხელშეკრულების დადების თავისუფლების პრინციპს, რაც „სამართლებრივი ბრუნვის, ეკონომიკური ცხოვრებისა და პირადი ინიციატივის განვითარების წინაპირობაა“⁴⁸⁰. ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი მხარეებს ანიჭებს თავისუფლებას, თავად აირჩიონ კონტრაპენტი და განსაზღვრონ ხელშეკრულების შინაარსი⁴⁸¹. ბუნებრივია, ეს პრინციპი საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებაზეც, როგორც სამოქალაქო-სამართლებრივ გარიგებაზე ვრცელდება. „იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების დადება ორმხრივი ნების გამოვლენაზეა დამოკიდებული - მხარეთა შეთანხმების არარსებობის შემთხვევაში ვერ მოხდება იძულებითი მექანიზმის გამოყენება ადვოკატის მიმართ, გაუწიოს იურიდიული მომსახურება კლიენტს.“⁴⁸² ადვოკატი თავად ირჩევს კლიენტს და შეუძლია, ნებისმიერი მიზეზით, უარი უთხრას პოტენციურ კლიენტს, რომელიც მასთან მივა იურიდიული მომსახურების მიღების მიზნით, გარდა გამონაკლისი შემთხვევისა. ეს გამონაკლისი შემთხვევაა კლიენტისათვის უწყვეტი დაცვის ვალდებულება⁴⁸³, თუმცა ეს ნორმა, როგორც წესი, უკვე მოქმედ კლიენტებზე ვრცელდება. მაგრამ, თუ ადვოკატმა დაიტოვა საქმის მასალები, რომელსაც ეწურება გასაჩივრების ვადა და მისცა კლიენტს პირობა, რომ გადახედავდა მასალებს, ასეთ დროს, პოტენციურ კლიენტს, ადვოკატის

⁴⁷⁹ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლები 45-46.

⁴⁸⁰ ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, გამომცემლობა „სამართალი“, 2011, 31, სახელმძღვანელოდან ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლება სამოქალაქო სამართალში, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტი, თბილისი, 2017, 59.

⁴⁸¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის რეკომენდაცია №013/18, <<https://www.gba.ge/pdf/5c74019c3f8bd.pdf>>/013.18opinion%20გაცემის%20თარიღი%2003.12.18.pdf> [20.03.2021].

⁴⁸² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.11.2014 წლის რეკომენდაცია №013/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fba97cd020.pdf>>/28%20November%202014%20013.14.pdf> [20.03.2021].

⁴⁸³ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.7.

პროფესიიდან გამომდინარე, უჩნდება მის მიმართ ნდობა. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა ფორმალურად დაწყებულად ითვლება, როდესაც კლიენტს გონივრულად სჯერა, რომ ადვოკატმა აიღო საქმის წარმოების ვალდებულება.⁴⁸⁴ ამ მოლოდინის გონივრულობაზე მეტყველებს საქმის მასალების დატოვება და მასალების გაცნობაზე⁴⁸⁵ პოტენციური კლიენტისათვის პირობის მიცემა. გასათვალისწინებელია, რომ ამ პერიოდში, პოტენციური კლიენტი აღარ ეძებს ახალ ადვოკატს, რადგან მისი ხედვით, ადვოკატის პროფესიისადმი არსებული ნდობიდან გამომდინარე, მისი საქმე „საიმედო ხელშია“. ადვოკატი კი ვალდებულია გაამართლოს ეს ნდობა და არ დააზიანოს ასეთი პირის ინტერესები.

შესაბამისად, ადვოკატს არ აქვს ვალდებულება, აიღოს საქმე, თუმცა თუ პოტენციურ კლიენტს აქვს იმის გონივრული მოლოდინი, რომ მისი საქმე საიმედო ხელშია, ადვოკატი ვალდებულია, გაამართლოს ეს მოლოდინი და იმგვარად იმოქმედოს, რომ არ დააზარალოს იმ პირის ინტერესები, ვინც მას მიმართა სამართლებრივი მომსახურების მიღების მიზნით. ადვოკატი ვალდებული იქნება, ვადების დაცვით, კლიენტის ინტერესების შესაბამისად იმოქმედოს, რათა არ დატოვოს ის დაცვის უფლების გარეშე (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.7). ხოლო სურვილის შემთხვევაში, შემდგომ ეტაპზე შეწყვიტოს წარმომადგენლობა, ეთიკის კოდექსის 8.7 მუხლის დაცვით. კლიენტის უწყვეტი დაცვის ვალდებულების სამართლებრივ რეგულირებასა და პრაქტიკას ქვემოთ, ამავე თავში განვიხილავთ.

3. იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების ფორმა

საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულება კანონმდებლობით არ არის ფორმალურად დადგენილი გარიგება. საადვოკატო მომსახურების თაობაზე შეთანხმება, განიხილება, როგორც დავალების ხელშეკრულება⁴⁸⁶, ვინაიდან ადვოკატი რწმუნებულებით ვალდებულია, შეასრულოს მისთვის დავალებული რამდენიმე მოქმედება მარწმუნებლის სახელით და ხარ-

⁴⁸⁴ Moliterno J., Professional Responsibility, 3rd ed. The Crunchtime Series, Aspen Publishers, New York, 2010, 69.

⁴⁸⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №066/10, 3.6 – 3.8, <<https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf/5c49d7dedf601.pdf>>, [18.04.2021].

⁴⁸⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 709.

ჯზე⁴⁸⁷. საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების სამართლებრივ ბუნებაზე იმსჯელა, ასევე, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში⁴⁸⁸, სადაც განმარტა, რომ „კლიენტსა და ადვოკატს შორის წარმოშობილი ურთიერთობის მატერიალური საფუძველია დავალების ხელშეკრულება (სკ-ის 709-ე მუხლი). სამოქალაქო კოდექსით დავალების ხელშეკრულების მომწესრიგებელ მუხლებში გათვალისწინებული არ არის სპეციალური მოთხოვნა ხელშეკრულების ფორმის თაობაზე. ამდენად, მხარეებს შორის იგი შეიძლება დაიდოს როგორც წერილობით, ისე ზეპირად“⁴⁸⁹. შესაბამისად, საადვოკატო მომსახურების შესახებ შეთანხმება წარმოადგენს დავალების ხელშეკრულებას, რომლისათვის შესაძლებელია ხელშეკრულების როგორც წერილობითი, ასევე, ზეპირი ფორმის გამოყენება. თუმცა, გამომდინარე იქიდან, რომ გარკვეული ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებით (მაგ. ადვოკატის ლიცენზიის, ჰონორარის ოდენობისა და გამოთვლის წესის შესახებ კლიენტის ინფორმირების თაობაზე და ა.შ.) ადვოკატს აკისრია მტკიცების ტვირთი, სასურველია, დავის არსებობისას, თავისივე უფლებების უკეთ დასაცავად, ადვოკატმა საადვოკატო მომსახურებაზე შეთანხმებისათვის აირჩიოს წერილობითი ფორმა.

4. იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების მხარე

საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების მხარეები, როგორც წესი, არიან ადვოკატი და კლიენტი. თუმცა, საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულება შესაძლოა გაფორმდეს იურიდიულ ფირმასა და „კლიენტის ოჯახის წევრს, ახლო ნათესავს, მეგობარს ან ნებისმიერ სხვა ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირს შორის, რომელიც სარგებლობს კლიენტის ნდობით და უფლებამოსილია, დადოს შეთანხმება ადვოკატთან. კლიენტისგან ადვოკატის აყვანის უფლებამოსილების არსებობისთვის არ არის აუცილებელი, მესამე პირს გააჩნდეს ადვოკატის აყვანის მინდობილობა. საკმარისია, როცა სახეზეა, რომ მესამე პირი ნამდვილად მოქმედებს კლიენტის ნების გათვალისწინებით და მისთვის დებს შეთანხმებას

⁴⁸⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.11.2014 წლის რეკომენდაცია №013/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fba97cd020.pdf/28%20November%202014%2013.14.pdf>> [21.03.2021].

⁴⁸⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 31.03.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/1-17, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/31-marti-1-17.pdf>> [31.03.2021].

⁴⁸⁹ იქვე.

ადვოკატთან⁴⁹⁰. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატთან ხელშეკრულებას აფორმებს კლიენტთან ურთიერთობაში მყოფი უფლებამოსილი პირი, ადვოკატმა, პირველივე შესაძლებლობისთანავე უნდა გადაამოწმოს ამ უფლებამოსილების შესახებ კლიენტთან და მიიღოს მისგან ინფორმირებული თანხმობა წარმომადგენლობაზე. ამგვარ გარიგებებში, როგორც ამავე თავში განვმარტეთ, კლიენტად რჩება ის პირი, ვინ იღებს სამართლებრივ მომსახურებას. იურიდიული ფირმის შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი შესაძლოა დადგეს მხოლოდ და მხოლოდ ადვოკატის მიმართ და არა იმ იურიდიული პირის მიმართ, სადაც ეს ადვოკატი მუშაობს და რომლის მეშვეობითაც აფორმებს იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებას.

5. ვინ არის კლიენტი?

კლიენტი არის პირი, რომელიც იღებს სამართლებრივ მომსახურებას ადვოკატისაგან. სისხლის სამართალწარმოებაში, ადვოკატს იწვევს ბრალდებული ან მისი ნების გათვალისწინებით, ახლო ნათესავი ან სხვა პირი⁴⁹¹. „კლიენტს წარმოადგენს პირი, რომლის ინტერესების დაცვის ვალდებულებასაც საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებით იღებს ადვოკატი... ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობად ითვლება ადვოკატისა და იმ პირის ურთიერთობა, უშუალოდ ვისი სახელითაც მოქმედებს ადვოკატი, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების მხარე“⁴⁹².

პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც ხელშეკრულებას ადვოკატთან აფორმებს კლიენტის ახლობელი, ოჯახის წევრი, მეგობარი და ა.შ. ამ შემთხვევაში, სახეზეა მესამე პირის სასარგებლოდ დადებული გარიგება⁴⁹³, რომელიც ნამდვილობისათვის საპირობებს მესამე პირის თანხმობას. ამ ტიპის გარიგებებში კლიენტად რჩება ის მესამე პირი, ვინც იღებს სამართლებრივ მომსახურებას. ამგვარი ხელშეკრულების ლეგიტიმუ-

⁴⁹⁰ ხუბულური თ., ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2014-2016, თბილისი, 2016, 70.

⁴⁹¹ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხლი 41.

⁴⁹² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №029/11, 4.9, <<https://gba.ge/pdf/5c4c47fbd8450.pdf>>, [23.03.2021].

⁴⁹³ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 349.

რობისათვის აუცილებელია, ადვოკატმა მოიპოვოს მესამე პირის - კლიენტის თანხმობა.

თუ მესამე პირთან შეთანხმების გაფორმების შემდეგ ადვოკატი აღმოაჩენს, რომ კლიენტს არ სურდა მისი მომსახურება, მან უნდა გააუქმოს შეთანხმება საადვოკატო მომსახურების შესახებ.⁴⁹⁴ საადვოკატო მომსახურების თაობაზე მესამე პირის სასარგებლოდ დადებულ გარიგებებში, თუ სამართლებრივი მომსახურების მიმღები - კლიენტი უარს აცხადებს საადვოკატო მომსახურებით შეძენილ უფლებაზე, ადვოკატმა არ უნდა განახორციელოს საადვოკატო მომსახურება ხელშეკრულების დამდები პირის - კრედიტორის მიმართ⁴⁹⁵, რადგან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების არსი გამორიცხავს მსგავს შესაძლებლობას.

იმ შემთხვევაში, თუ ხელშეკრულების დამდებისა და სამართლებრივი მომსახურების მიმღების - კლიენტის ინტერესები ერთმანეთს არ ემთხვევა, ადვოკატმა ყოველთვის უნდა იმოქმედოს მესამე პირის - კლიენტის ინტერესების შესაბამისად⁴⁹⁶, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ იხდის ჰონორარს ან ვინ დებს მასთან საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებას.

შესაბამისად, კლიენტი არის სამართლებრივი მომსახურების მიმღები პირი, ხოლო ხელშეკრულებაზე ხელმომწერი პირი და/ან მომსახურებისათვის განკუთვნილი ჰონორარის გადამხდელი პირი ჩაითვლება სპონსორად ამ საქმეში, რომელსაც, მაგალითისათვის, ხელშეკრულების შეწყვეტისას, გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნების მოთხოვნის უფლება გააჩნია. თუმცა ხელშეკრულებაზე ხელმომწერი პირი, თუ ის არ არის სამართლებრივი მომსახურების ადრესატი, ვერ ჩაითვლება კლიენტად და ადვოკატს მის მიმართ არც ინფორმირების და არც სხვა ისეთი ვალდებულება არ გააჩნია, რაც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობიდან გამომდინარეობს. წინააღმდეგ შემთხვევაში დაირღვევა კონფიდენციალობის პრინციპი, რომელიც ადვოკატს კლიენტის და არა ხელშეკრულებაზე ხელმომწერი პირის მიმართ გააჩნია. სასურველია, ამის შესახებ, თავიდანვე იყოს ინფორმირებული ხელშეკრულების მხარე.

⁴⁹⁴ ეთიკის კომისიის საქმიანოა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 70.

⁴⁹⁵ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 351.

⁴⁹⁶ Wendel B. W., Professional Responsibility, 5th ed., Wolters Kluwer, New York, 2016, 24.

6. შეთანხმება წარმომადგენლობის ფარგლებზე

სასურველია, მხარეები შეთანხმდნენ წარმომადგენლობის ვადებსა და ფარგლებზე. ვადებთან დაკავშირებით, მხარეებს საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებაში შეუძლიათ, განსაზღვრონ კონკრეტული პერიოდი, მაგალითად, 6 თვე, 1 წელი და ა.შ., რის განმავლობაშიც განახორციელებს ადვოკატი კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე საადვოკატო მომსახურებას. მხარეებს წარმომადგენლობა შეუძლიათ ასევე დაუკავშირონ კონკრეტული პირობის დადგომას. მაგალითისათვის, კონკრეტულ საქმეზე, მომსახურება შემოფარგლონ პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანით, ან პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლით. მთავარია, რომ მომსახურების ფარგლები ცნობილი და მისაღები იყოს კლიენტისათვის.

7. კლიენტის მითითებების შესაბამისად მოქმედება

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი ადვოკატის ერთ-ერთ ეთიკურ ვალდებულებად განსაზღვრავს კლიენტის მითითებების შესრულებას (ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.2). ნორმის შინაარსიდან იკვეთება, რომ ადვოკატმა საქმე ასევე კლიენტის უფლებამოსილი წარმომადგენლის ან შესაბამისი ორგანოს მიერ დანიშნული კომპეტენტური პირის მითითებით უნდა აწარმოოს (სავალდებულო დაცვის შემთხვევებში). ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია, მართებულად განიმარტოს უფლებამოსილი წარმომადგენლის ცნება. თუ კლიენტი სრულწლოვანი და ქმედუნარიანია, მაგრამ საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებას მისთვის აფორმებს მისი ოჯახის წევრი, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ კლიენტის ოჯახის წევრი იქნება უფლებამოსილი წარმომადგენელი და ადვოკატმა მისი მითითებები უნდა შეასრულოს. ასეთ დროს, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის არსიდან გამომდინარე, ადვოკატმა კლიენტის კანონიერი მითითებებით უნდა იმოქმედოს. კლიენტის უფლებამოსილი წარმომადგენლის მითითებებით ადვოკატმა იმ შემთხვევაში უნდა იმოქმედოს, თუ კლიენტი არასრულწლოვანი (ამ შემთხვევაში, უფლებამოსილ წარმომადგენლად ჩაითვლება არასრულწლოვანი კლიენტის მშობლები), ან შეზღუდულქმედუნარიანია/ქმედუნაროა (ასეთ შემთხვევაში უფლებამოსილ წარმომადგენლად ჩაითვლება დანიშნული მეურვე/მზრუნველი). სავალდებულო დაცვის შემთხვევას რაც შეეხება,

„ადვოკატი ვალდებულია, განახორციელოს დაცვა (შეასრულოს კომპეტენტური პირის მითითება სავალდებულო დაცვის განხორციელების შესახებ) იმის მიუხედავად, კლიენტი თანახმაა თუ არა. ეს გამომდინარეობს თავად სავალდებულო დაცვის არსიდან“⁴⁹⁷.

8. გარანტიის მიცემის დაუშვებლობა

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით, ადვოკატს ეკრძალება კლიენტისათვის გარანტიის მიცემა მისგან აღებული საქმის შედეგთან დაკავშირებით⁴⁹⁸, რადგან ამით შეცდომაში შეჰყავს კლიენტი. მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა, ერთი შეხედვით, მარტივი კატეგორიის სამართლებრივი დავა იყოს გადასაჭრელი, რომელიც კანონმდებლობითაც პირდაპირ არის დარეგულირებული და შესაბამისი პრაქტიკაც არსებობს, ადვოკატმა მაინც არ უნდა მისცეს კლიენტს გარანტია შედეგზე. აღნიშნული აკრძალვის არსი გამომდინარეობს იქიდან, რომ ადვოკატი თავად არ არის გადაწყვეტილების მიმღები პირი.

მნიშვნელოვანია, გავმიჯნოთ შედეგზე გარანტია, მომსახურების გარანტიისაგან. „კვალიფიციური წარმომადგენლობის შესახებ დაპირება არ წარმოადგენს საქმის შედეგის შესახებ გარანტიის მიცემას“⁴⁹⁹. პროფესიული სტანდარტებით დაუშვებელია გარანტიის მიცემა - შედეგზე და არა გარანტიის მიცემა - სამართლებრივ მომსახურებაზე. ადვოკატმა, მისი ცოდნისა და კვალიფიკაციის შესაბამისად, სრულყოფილი სამართლებრივი კვლევის საფუძველზე, უნდა აცნობოს კლიენტს საქმესთან დაკავშირებული რისკებისა და მოსალოდნელი სავარაუდო შედეგის თაობაზე.

ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის ნათქვამი ფრაზა - „საქმის 100%-ით მოგების შანსი“ არ ჩათვალა ეთიკის კომისიამ გარანტიად შედეგზე ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში⁵⁰⁰, თუმცა განმარტა გარანტიის მიცემის

⁴⁹⁷ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 74.

⁴⁹⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.3.

⁴⁹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.09.2011 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №037/11, 1.2., 1.6.

⁵⁰⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.06.2014 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №077/13, <<https://gba.ge/pdf/5c484a807dbf8.pdf/5c484a807dbf8.pdf>>, [23.03.2021].

დაუშვებლობის მიზანი. კერძოდ, „ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის გარანტიის მიცემა ზიანს აყენებს ადვოკატის პროფესიისადმი საზოგადოებაში დამკვიდრებულ შეხედულებებსა და ნდობას და ასევე, კლიენტს უჩენს არასწორ მოლოდინს სასამართლო გადაწყვეტილებისადმი და კლიენტის მიერ შესაძლო რისკების შეფასება რთულდება. შესაბამისად, ადვოკატის მიერ გაცემული გარანტია საფრთხეს უქმნის, როგორც საადვოკატო საქმიანობისადმი სანდოობას, ისე, მართლმსაჯულების სისტემისადმი დამოკიდებულებას; თუკი კლიენტისათვის მოულოდნელი სასამართლო გადაწყვეტილებით სრულდება საქმე, კლიენტი, როგორც საზოგადოების წევრი უნდობლობით განიმსჭვალება ან ადვოკატის ან სასამართლო ხელისუფლების მიმართ, რაც, საბოლოო ჯამში, უარყოფითად აისახება ადვოკატის პროფესიის განზოგადებულ რეპუტაციაზე ან მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირებაზე“⁵⁰¹. აღნიშნულ საქმეზე დადგინდა ადვოკატის მხრიდან სხვა დისციპლინური გადაცდომების ჩადენა, რის გამოც ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - გაფრთხილება.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის გარანტიის მიცემის აკრძალვის პრინციპთან დაკავშირებით ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში⁵⁰² განმარტა, „რომ ადვოკატის მიერ საქმის 100 %-იანი წარმატებით დასრულების შეპირება განსხვავდება აღნიშნული შედეგის მიღწევის მიზნით კვალიფიციური სამართლებრივი მომსახურების გაწევის შეპირებისაგან. ადვოკატის სიტყვები: „მან მკითხა, დარწმუნებული თუ ვიყავი იმაში, რომ ამ თანხას მიიღებდა. მე ვუპასუხე, რომ 100 %-ით დარწმუნებული ვიყავი, რომ ამ თანხას არც ერთი თეთრი არ დააკლდებოდა, ისე მივიღებდით. დარწმუნებული ვარ მეთქი, ვუთხარი არა იმიტომ, რომ სხვა გარიგებებიც მქონდა, არამედ სასამართლო გადაწყვეტილებით ორი უძრავი ქონება იყო ამ პიროვნებაზე ასაღრიცხი. იმ სააღსრულებო ფურცელს დღეს გამოვიხმოზღი, დაკვარავდი 1 000 (ათას) ლარს, ხვალ შევიტანდი უკვე ზედმეტი 1 000 (ათასი) ლარით, რომელსაც საბოლოო ჯამში ის მხარე დაფარავდა“ - წარმოადგენს კლიენტისათვის გარანტიის მიცემას გადაწყვეტილების აღსრულების ეტაპზე თანხის მიღების თაობაზე და არა

⁵⁰¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.06.2014 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №077/13, 7.12.

⁵⁰² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №054/11, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4722ed9b6ef.pdf/5c4722ed9b6ef.pdf>> [23.03.2021].

საადვოკატო მომსახურების კვალიფიციურად წარმართვის დაპირებას... საქმეზე გარანტიის მიცემა კლიენტისთვის, იქნება ეს სასამართლო პროცესი თუ ადმინისტრაციული საქმისწარმოება, მაშინ, როდესაც ადვოკატის მიერ დაპირებული პირობები არ სრულდება, იწვევს ნდობის დაკარგვას ადვოკატთა პროფესიისადმი და, დამატებით, მართლმსაჯულების სისტემის დისკრედიტაციას.⁵⁰³

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ, ადვოკატის მომართვის საფუძველზე შეაფასა იურიდიული ფირმის სლოგანი - „შედეგიანი პასუხისმგებლობა“, რაც მაღალი ალბათობით მიიჩნია შედეგზე გარანტიის გაცემად და გასცა რეკომენდაცია⁵⁰⁴ აღნიშნული სლოგანის გამოყენებისაგან თავის შეკავებაზე. კომისიის განმარტებით, „მითითებული სიტყვათა წყობა („შედეგიანი პასუხისმგებლობა“) შინაარსობრივად ბუნდოვანია, არ იძლევა ფრაზის მნიშვნელობის გასაგებად განმარტების შესაძლებლობას და შეკითხვებს ბადებს; რას ასახავს კონკრეტული სლოგანი: საადვოკატო ბიუროს პასუხისმგებლობით აღსავსე დამოკიდებულებას საქმისადმი და კლიენტისათვის სასურველი შედეგისაკენ სწრაფვას თუ კლიენტისათვის მნიშვნელოვან იურიდიულ ინტერესზე, როგორც საქმის შედეგზე, პასუხისმგებლობას... შეკითხვაში მითითებული სლოგანის სახით გამოყენებული ფრაზა არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციის ფართო ასპარეზს ტოვებს და მიზანშეწონილი არ არის მისი გამოყენება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.3 მუხლის შესაბამისად, რადგან სლოგანის სიტყვები მაღალი ალბათობით აღიქმება, როგორც გარანტია საქმის შედეგზე... ამასთან, სლოგანში გამოყენებული სიტყვები - „შედეგიანი პასუხისმგებლობა“ შესაძლოა, მიმზიდველი აღმოჩნდეს პოტენციური მომხმარებლისათვის და არასწორი მოლოდინი გააჩინოს კლიენტის საქმის შედეგზე საადვოკატო ბიუროს მიერ პასუხისმგებლობის აღებასთან დაკავშირებით.“⁵⁰⁵

ასევე, გარანტიის მიცემად დააკვალიფიცირა ეთიკის კომისიამ ადვოკატის მიერ ხელშეკრულებაში მითითებული შემდეგი ჩანაწერი - „ადვოკატმა

⁵⁰³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №054/11, 7.10, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4722ed9b6ef.pdf/5c4722ed9b6ef.pdf>> [23.03.2021].

⁵⁰⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.05.2014 წლის რეკომენდაცია №004/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fb88b1bd6f.pdf/08%20May%202014%20004.14.pdf>> [23.03.2021].

⁵⁰⁵ იქვე.

აიღო ვალდებულება კანონით გათვალისწინებული პროცესებით დააბრუნებინოს „დამკვეთს“ კლიენტს თანხა, რომელიც მას თბილისის საქალაქო სასამართლოს განაჩენით ეკუთვნის“⁵⁰⁶. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი - გაფრთხილება.

შესაბამისად, პროფესიული სტანდარტებით დაუშვებელია, ადვოკატმა კლიენტს მისცეს გარანტია საქმის შედეგთან დაკავშირებით, რადგან კლიენტს უჩენს არასწორ მოლოდინს, თუმცა ადვოკატს შეუძლია, მისცეს კლიენტს გარანტია კვალიფიციურ მომსახურებაზე. კერძოდ, მისცეს კლიენტს გარანტია, რომ ის ყველა შესაძლო, კანონიერ საშუალებას გამოიყენებს იმისათვის, რომ კლიენტის საქმისათვის სასურველი შედეგი დადგეს.

9. ადვოკატის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შეზღუდვა

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, კლიენტისათვის მიყენებული მატერიალური ზიანის ანაზღაურების მიზნით, ადვოკატებს ავალდებულებს, დააზღვიონ მათი პროფესიული პასუხისმგებლობა (მუხლი 9 - ადვოკატის დაზღვევა). მიუხედავად იმისა, რომ ეს ჩანაწერი კანონის მიღების მომენტიდან - 2001 წლიდან არსებობს, პასუხისმგებლობის დაზღვევის ვალდებულების წარმოშობა დამოკიდებულია ადვოკატის პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევის შესახებ კანონის მიღებასთან⁵⁰⁷. რადგან ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მიღებიდან 20 წლის გასვლის შემდეგაც პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევის შესახებ კანონი არ შემუშავებულა, საქართველოში ადვოკატის პასუხისმგებლობის დაზღვევა, დღეის მდგომარეობით, არ არის სავალდებულო.

მიუხედავად იმისა, რომ პასუხისმგებლობის დაზღვევა სავალდებულო არ არის, იურიდიული ფირმების დიდ ნაწილს, მათ ფირმაში მომუშავე ადვოკატების პასუხისმგებლობა სხვადასხვა კერძო სადაზღვევო კომპანიების მეშვეობით აქვთ დაზღვეული. თუმცა, ადვოკატების მხრიდან მათი პასუხისმგებლობის დაზღვევას არ აქვს მასშტაბური ფორმა. ამ პი-

⁵⁰⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.12.16 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №044/16, <<https://www.gba.ge/pdf/5c62b8681abeb.pdf/044.16%2019.12.2016.%20gaftrxiLeba.pdf>>, [31.03.2021].

⁵⁰⁷ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 46.2.

რობებში, მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა ისარგებლოს სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შეზღუდვის შესაძლებლობით, რომელსაც პროფესიული სტანდარტები დასაშვებად მიიჩნევს. ადვოკატს შეუძლია შეზღუდოს თავისი სამოქალაქო პასუხისმგებლობა კონკრეტული თანხით. თუმცა ამისათვის აუცილებელია, რომ პასუხისმგებლობის ამგვარი შეზღუდვა იყოს გამოხატული წერილობით და კლიენტი თანახმა იყოს ამგვარ შეზღუდვაზე. მაგალითად, ადვოკატს შეუძლია საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებაში მიუთითოს, რომ კონკრეტულ საქმეში, მისი გაუფრთხილებელი ქმედებით კლიენტისათვის მიყენებულ ზიანს ანაზღაურებს 5000 ლარის, 10000 ლარის ან მათ მიერ შეთანხმებული სხვა თანხის ფარგლებში.

ამასთან, მნიშვნელოვანია განიმარტოს, რომ პასუხისმგებლობის შეზღუდვის ეს შესაძლებლობა გამოიყენება მხოლოდ და მხოლოდ „უხეში გაუფრთხილებლობის“⁵⁰⁸ შემთხვევებში. დაუშვებელია, ადვოკატმა შეიზღუდოს პასუხისმგებლობა განზრახი ქმედებისთვის.

10. ადვოკატის პრო ბონო (*pro bono*) საქმიანობა

სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულება შესაძლოა იყოს სასყიდლიანი ან უსასყიდლო. ადვოკატს სრული უფლება აქვს, განახორციელოს პრო ბონო საქმიანობა, თუმცა განსხვავებით სხვა ქვეყნებისაგან (მაგ. მოლდოვა, სერბეთი, ამერიკის შეერთებული შტატები), საქართველოში ადვოკატს პროფესიის წინაშე არ აკისრია ვალდებულება, განახორციელოს პრო ბონო საქმიანობა. შედარებისთვის, ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატებს აქვთ ლიმიტირებული ვალდებულება, აიღონ პრო ბონო საქმეთა სამართლიანად განსაზღვრული რაოდენობა და უსასყიდლოდ წარმოადგინონ იმ პირთა ინტერესები, რომელზეც მიუთითებს სასამართლო, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც მსგავს წარმომადგენლობაზე უარისათვის ადვოკატს გააჩნია პატივსადები საფუძველი⁵⁰⁹. ადვოკატის მიერ პრო ბონო საქმიანობის განხორციელების მნიშვნელობაზე ამახვილებს ყურადღებას ევროპის მინისტრთა საბჭოს რეკომენდაციაც, რომლის მიხედვითაც, „მიღებულ უნდა იქნეს ყველა ზომა, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს ყველა პირის მიერ დამოუკიდებელი ადვოკატების მიერ გა-

⁵⁰⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.4.

⁵⁰⁹ Moliterno J., Professional Responsibility, 3rd ed. The Crunchtime Series, Aspen Publishers, 2010, 69.

წეული იურიდიული მომსახურებისადმი ხელმისაწვდომობა. ადვოკატი უნდა იქნეს წაქეზებული, გაუწიოს იურიდიული მომსახურება პირებს, რომლებიც მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობაში არიან⁵¹⁰. მიუხედავად პრო ბონო საქმიანობის მნიშვნელობისა, საქართველოში მომსახურების უსასყიდლოდ გაწევა დამოკიდებულია ადვოკატის ნებაზე.

უსასყიდლო მომსახურების გაწევის დროს მნიშვნელოვანია ასევე იმის შეფასება, თუ რამდენად ევალეზა ადვოკატს პროფესიული ეთიკის სტანდარტების დაცვა პრო ბონო მომსახურების გაწევისას. მიუხედავად იმისა, ადვოკატი კლიენტისაგან იღებს თუ არა თანხას მის მიერ გაწეული იურიდიული მომსახურებისათვის, (მაგალითად, კლიენტი არის მისი ოჯახის წევრი, მეგობარი, ახლობელი), ადვოკატზე თანაბრად ვრცელდება პროფესიული რეგულაციები და პრო ბონო საქმიანობის განხორციელებისას, ადვოკატი არ თავისუფლდება იმ ეთიკური ვალდებულებებისაგან, რომელიც ადვოკატს გააჩნია კლიენტისა და პროფესიის მიმართ. კლიენტის წინაშე ეთიკური ვალდებულებების დაცვა არ არის დამოკიდებული იმაზე, ადვოკატის მიერ გაწეული კონსულტაცია ფასიანი იქნება თუ არა.⁵¹¹ ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყებისათვის არ არის აუცილებელი სასყიდლიან მომსახურებაზე შეთანხმება⁵¹².

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ რეკომენდაციაში⁵¹³ იმსჯელა უსასყიდლო ხელშეკრულების დროს პროფესიული სტანდარტების გავრცელებაზე და მიუთითა, რომ „ადვოკატი ორივე შემთხვევაში - გასამრჯელოს მიღების გარეშე ან ჰონორარის მიღების დროს საადვოკატო მომსახურების გაწევისას (იურიდიული რჩევის მიცემისას) ვალდებულია იმოქმედოს პროფესიული ღირებულებების შესაბამისად. კლიენტის წინაშე ეთიკური ვალდებულებების დაცვა

⁵¹⁰ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, IV, 1,2, <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

⁵¹¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის №013/18 რეკომენდაცია, <<https://www.gba.ge/pdf/5c74019c3f8bd.pdf/013.18opinion%20გაცემის%20თარიღი%2003.12.18.pdf>> [20.03.2021].

⁵¹² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.01.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4728f4799c9.pdf/5c4728f4799c9.pdf>> [20.03.2021].

⁵¹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის რეკომენდაცია №013/18, <<https://www.gba.ge/pdf/5c74019c3f8bd.pdf/013.18opinion%20გაცემის%20თარიღი%2003.12.18.pdf>> [20.03.2021].

არ არის დამოკიდებული იმაზე, ადვოკატის მიერ გაწეული კონსულტაცია ფასიანი იქნება თუ არა⁵¹⁴.

შესაბამისად, პრო ბონო (*pro bono*) საქმიანობის განხორციელების დროსაც ადვოკატზე სრულად ვრცელდება ის პროფესიული სტანდარტები, რასაც თვითრეგულირებადი პროფესია უწესებს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრ ადვოკატებს.

11. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულება

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა ვადამდე შესაძლოა შეწყდეს ნებაყოფლობით როგორც ადვოკატის, ისე კლიენტის ინიციატივით (ნებაყოფლობითი შეწყვეტა), ან კანონით/პროფესიული ეთიკის ნორმებით დადგენილ შემთხვევებში (სავალდებულო შეწყვეტა). ორივე შემთხვევაში, ადვოკატ-კლიენტს შორის ურთიერთობა სრულდება და ადვოკატს წარმოეშობა გამოუმუშავებელი ჰონორარის, გამოუყენებელი მინდობილი თანხებისა და საქმის მასალების უკან დაბრუნების ეთიკური ვალდებულება. ამ და ადვოკატის სხვა ფიდუციურ ვალდებულებებზე დამატებით იხილეთ მეთოთხმეტე თავი.

ა. ნებაყოფლობითი შეწყვეტა

• ნებაყოფლობითი შეწყვეტა ადვოკატის ინიციატივით

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ბველი რედაქცია⁵¹⁵ დაუშვებლად მიიჩნევდა ადვოკატის ინიციატივით იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულების შეწყვეტას ამისათვის პატივსაღები მიზეზის არსებობის გარეშე. ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში 2012 წელს მიღებული ცვლილებებით, ადვოკატს აღარ სჭირდება პატივსაღები საფუძველი სამართლებრივი მომსახურების შეწყვეტისას. ამასთან, ადვოკატი არ არის ვალდებული განმარტოს, თუ რა მიზეზით წვეტს სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულებას კლიენტთან. „ხელშეკრულების დადების თავისუფლება გულისხმობს იმასაც, რომ მხარეებს შეუძლიათ, უარი

⁵¹⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის

რეკომენდაცია №013/18, <<https://www.gba.ge/pdf/5c74019c3f8bd.pdf/013.18opinion%20გაცემის%20თარიღი%2003.12.18.pdf>> [20.03.2021].

⁵¹⁵ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.4 (2006 წლის 15 აპრილის რედაქცია).

თქვან მის შესრულებაზე და შეწყვიტონ იგი.⁵¹⁶ „იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატს არ სურს, კონკრეტულ პიროვნებას გაუწიოს იურიდიული მომსახურება, ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, მას აქვს უფლება, უარი თქვას აღნიშნულზე. ადვოკატი თავისუფალი პროფესიის მქონე პირია, რომელიც ემორჩილება მხოლოდ კანონსა და პროფესიული ეთიკის ნორმებს, ხოლო სამოქალაქო სამართალში მოქმედი ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპის შესაბამისად, ადვოკატს შეუძლია აირჩიოს როგორც კონტრაპენტი, ისე განსაზღვროს ხელშეკრულების შინაარსი. შესაბამისად, ადვოკატის იძულება, განახორციელოს გარკვეული ქმედება, გარდა კანონით და პროფესიული ეთიკით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, დაუშვებელია.“⁵¹⁷

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტისას, ადვოკატი ვალდებულია სათანადო ფორმით მოახდინოს კლიენტის ინფორმირება აღნიშნულის თაობაზე. კერძოდ, კლიენტისათვის გასაგები უნდა იყოს ადვოკატის ნება - ურთიერთობის შეწყვეტაზე. ეს ნება გამოხატული უნდა იყოს მკაფიოდ და გასაგებად.

ამასთან, ადვოკატმა ურთიერთობის შეწყვეტის თაობაზე თავისი ნება უნდა გამოხატოს კლიენტთან და არა სხვა პირთან. იმ შემთხვევაში, როდესაც საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებას ადვოკატთან აფორმებს კლიენტთან ურთიერთობაში მყოფი უფლებამოსილი პირი, ამ პირის ინფორმირება არ შეიძლება ჩაითვალოს კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების შესრულებად. ხელშეკრულების შეწყვეტის თაობაზე ინფორმირების ეთიკური ვალდებულება ადვოკატს აკისრია კლიენტის მიმართ. „ადვოკატს ვალდებულებები ეკისრება კლიენტის წინაშე და ყველა სახის ინფორმაცია, რომელიც მისი საქმის წარმოებასთან არის დაკავშირებული, უშუალოდ მას უნდა შეუთანხმოს, განსაკუთრებით ისეთი ინფორმაცია, როგორიცაა კლიენტთან საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების შეწყვეტა, მიუხედავად იმისა, რომ ამის თაობაზე ინფორმირებულია თავად საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების მხარე“⁵¹⁸.

⁵¹⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.11.2014 წლის №013/14 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5c7fba97cd020.pdf/28%20November%202014%20013.14.pdf>> [20.03.2021].

⁵¹⁷ იქვე.

⁵¹⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.07.2011 წლის

შესაბამისად, ადვოკატს უფლება აქვს, ნებისმიერ დროს, ნებისმიერი საფუძვლით შეწყვიტოს სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულება. მთავარია, ადვოკატმა დროულად მოახდინოს კლიენტის ინფორმირება ხელშეკრულების შეწყვეტის შესახებ და არ დაარღვიოს კლიენტის უწყვეტი დაცვით სარგებლობის უფლება.

• *ნებაყოფლობითი შეწყვეტა კლიენტის ინიციატივით*

კლიენტსაც ნებისმიერ დროს, ნებისმიერი საფუძვლით შეუძლია, შეწყვიტოს სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულება ადვოკატთან. ამისათვის აუცილებელია, კლიენტმა ცხადად გამოხატოს ნება ადვოკატთან ურთიერთობის შეწყვეტის თაობაზე. მხოლოდ მინდობილობის გაუქმება არ შეიძლება ჩაითვალოს ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტად თუ აღნიშნულის თაობაზე არ არის ინფორმირებული ადვოკატი.

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის ვადამდე შეწყვეტისას, მეორე მხარის ინფორმირების ვალდებულებაზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში და განმარტა, რომ „დაუსაბუთებელი იყო განმცხადებლის მოთხოვნა ადვოკატის საქმიდან ჩამოშორების შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ საწინააღმდეგო აქტით დადასტურებულია კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის წარმომადგენლობის უფლების გაუქმება, აღნიშნულის შესახებ არ ჰქონდა ინფორმაცია ადვოკატს. მინდობილობის გაუქმების თაობაზე ადვოკატის ინფორმირების ვალდებულება კი ეკისრება მარწმუნებულს“⁵¹⁹.

შესაბამისად, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა შესაძლოა, შეწყდეს ნებაყოფლობით როგორც ადვოკატის, ასევე კლიენტის ინიციატივით, ამისათვის პატივსაღები საფუძვლის გარეშე. ამასთან, ურთიერთობის შეწყვეტის თაობაზე ინფორმაციის მიწოდების მტკიცების ტვირთი აკისრია იმ მხარეს, რომლის ინიციატივითაც წყდება სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულება.

ბ. სავალდებულო შეწყვეტა

ადვოკატს აკისრია ვალდებულება, შეწყვიტოს კლიენტის წარმომადგენ-

გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №029/11, 4.10, <<https://gba.ge/pdf/5c4c47fbd8450.pdf/5c4c47fbd8450.pdf>>, [23.03.2021].

⁵¹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.02.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №005/10.

ლობა, თუ მომსახურების გაგრძელება გამოიწვევს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი ნორმების დარღვევას. მაგ. ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევაში, ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს კლიენტთან ურთიერთობა. იმ შემთხვევაში, თუ წარმომადგენლობის დროს ადვოკატის კლიენტებს შორის წარმოიქმნა ინტერესთა კონფლიქტი მოცემულ ან დაკავშირებულ საქმეზე და არსებობს ადვოკატის მიმართ ნდობის დარღვევის და/ან კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხე, ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს ყველა კლიენტის საქმის წარმოება⁵²⁰. შეუთავსებელ ურთიერთობებზე დამატებით იხილეთ მეცხრე თავი.

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის სავალდებულო შეწყვეტის საფუძველია ასევე კლიენტის დანაშაულებრივი საქმიანობა, რომლისთვისაც კლიენტი იყენებს ადვოკატის მომსახურებას. ადვოკატს ყოველთვის უნდა ახსოვდეს, რომ „უკანონო საქმიანობისათვის პასუხისმგებლობისაგან ვერ გაათავისუფლებს პროფესიით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში მოქმედება (acting in a professional capacity)“⁵²¹. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატი აღმოაჩნეს, რომ კლიენტი მის მომსახურებას დანაშაულებრივ საქმიანობაში იყენებს, მან დაუყოვნებლივ უნდა შეწყვიტოს წარმომადგენლობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ადვოკატი შესაძლოა, თანამონაწილედ ჩაითვალოს და დაეკისროს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა თავისი კლიენტის დანაშაულებრივი ქმედებებისათვის. თუმცა, კლიენტის დანაშაულებრივი ქმედებების შესახებ ინფორმაციის შეტყობინების ვალდებულება ადვოკატს არ ეკისრება, კონფიდენციალობის პრინციპის არსიდან გამომდინარე. აღნიშნულ საკითხზე დამატებით იხილეთ მეათე თავი - კონფიდენციალობა და ხელშეუხებელი ინფორმაცია.

12. კლიენტის უწყვეტი დაცვის ვალდებულება

დაცვის უფლება გარანტირებულია. ყველას აქვს უფლება, სასამართლოში დაიცვას თავისი უფლებები პირადად ან ადვოკატის მეშვეობით, აგრეთვე, კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში – წარმომადგენლის მეშვეობით. ადვოკატის უფლებების შეუფერხებელი განხორციელება და

⁵²⁰ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 6.5.

⁵²¹ Wendel W. B., Professional Responsibility, 5th Ed., Wolters Kluwer, New York, USA, 2016, 296.

ადვოკატთა თვითორგანიზების უფლება გარანტირებულია კანონით.⁵²²

ადვოკატმა არ უნდა ისარგებლოს საქმეზე უარის თქმის უფლებით ისეთ გარემოებებში, როდესაც კლიენტი უძლური იქნება, დროულად ისარგებლოს სხვა ადვოკატის იურიდიული დახმარებით, კლიენტისათვის ზიანის მიყენების თავიდან აცილების მიზნით.⁵²³

მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატს შეუძლია, ყოველგვარი საფუძვლის გარეშე უარი თქვას წარმომადგენლობაზე, ის ვერ შეწყვეტს კლიენტის დაცვას, თუკი კლიენტს არა აქვს შესაძლებლობა, დროულად ისარგებლოს სხვა ადვოკატის იურიდიული მომსახურებით. ადვოკატი ვალდებულია, გააგრძელოს წარმომადგენლობა უწყვეტი დაცვის უფლების უზრუნველსაყოფად და მისცეს კლიენტს გონივრული ვადა, მოძებნოს შემცველი ადვოკატი. იმისათვის, რომ ურთიერთობის შეწყვეტით კლიენტს არ მიადგეს ზიანი, გონივრულ ვადაში მოიაზრება არა მხოლოდ ის დრო, რაც დასჭირდება კლიენტს ახალი ადვოკატის მოსაძიებლად, არამედ, ასევე დრო, რომელიც საკმარისი იქნება ახალი ადვოკატის მიერ საქმის გასაცნობად.

ადვოკატის მხრიდან უწყვეტი დაცვის უზრუნველყოფის ვალდებულების დარღვევა დაადგინა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეზე⁵²⁴, სადაც ადვოკატმა წარმომადგენლობის დაწყებიდან რამდენიმე თვის შემდგომ, კლიენტის ინფორმირების გარეშე, შეიტანა სასამართლოში განცხადება, მოითხოვა სასამართლო სხდომის გადადება მიზეზის დაუსახელებლად და დატოვა საქართველოს ტერიტორია. ადვოკატი გამგზავრებიდან ერთ წელიწადში დაბრუნდა საქართველოში, რა დროისთვისაც, სისხლის სამართლის საქმეზე დამდგარი იყო უკვე განაჩენი. ეთიკის კომისიამ აღნიშნულ გადაწყვეტილებაში განმარტა, რომ „ადვოკატს უფლება აქვს, ცალმხრივი ნების გამოვლენის საფუძველზე, უარი თქვას საქმის წარმოებაზე, მაგრამ ასეთ შემთხვევაში, მან უნდა გაითვალისწინოს კლიენტის ინტერესები და უარის თქმა უნდა განხორციელდეს ისეთ გარემოში,

⁵²² საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 31.3.

⁵²³ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.7.

⁵²⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №026/17, <<https://gba.ge/pdf/5f47ae2fa9e2b.pdf/026.17-%2022.05.2018%20gaftxileba.pdf>>, [29.03.2021].

როდესაც კლიენტი წინასწარ არის ინფორმირებული და აქვს შესაძლებლობა და გონივრული დრო იმისათვის, რომ მიმართოს სხვა ადვოკატს ინტერესების დასაცავად... გონივრული ვადის შეფასებისას, კომისია მხედველობაში იღებს იმ დროს, რომელიც საკმარისი იქნება კლიენტის მიერ ახალი ადვოკატის მოსაძიებლად და ამ ახალი ადვოკატის მიერ საქმის გასაცნობად. ორივე ფაქტორის გათვალისწინება არის ძალიან მნიშვნელოვანი, რადგან ახალი ადვოკატის ჩართულობისა და საქმის გაცნობის მოტივით სხდომის გადადება არ წარმოადგენს მოსამართლის ვალდებულებას, ეს მოსამართლის დისკრეციული უფლებამოსილებაა. შესაბამისად, რისკი იმისა, რომ სასამართლომ ამ მოტივით არ გადადოს სხდომა, ყოველთვის არსებობს. აქედან გამომდინარე, ეს რისკი, რომელმაც შესაძლოა, მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენოს კლიენტის ინტერესებს და შეუზღუდოს მას დაცვის უფლებით სარგებლობა, ადვოკატმა არ უნდა გაწიოს... სამდღიანი ვადა არ შეიძლება, ჩაითვალოს ადვოკატის ინიციატივით სამართლებრივი ურთიერთობის შეწყვეტისათვის დადგენილ გონივრულ ვადად.⁵²⁵

ურთიერთობის შეწყვეტისას კლიენტისათვის გონივრული ვადის მიცემაზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ასევე რეკომენდაციაში, სადაც ადვოკატმა კომისიას მიმართა შემდეგი შეკითხვით: „...იმ პირობებში, როდესაც ადვოკატს ეძაბება კლიენტთან ურთიერთობა, კლიენტი მას აყენებს შეურაცხყოფას, ემუქრება და ბრალს სდებს მიკერძოებაში, შეუძლია თუ არა ადვოკატს, შეწყვიტოს კლიენტის წარმომადგენლობა?... ადვოკატის განმარტებით, კლიენტს ძალზე დიდი (და საკმარისზე მეტიც) დრო აქვს ახალი ადვოკატის ასაყვანად, ჯერ ბოლო დაზუსტებული სარჩელი მოპასუხეს არც კი ჩაბარებია სასამართლოდან“. ეთიკის კომისიამ შეკითხვაში აღწერილი ჰიპოთეტური ფაქტები შეაფასა და განმარტა: „კლიენტის საქმიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია იმ გონივრული ვადის განსაზღვრა, რაც ახალი ადვოკატის საქმეში ჩართვის შესაძლებლობას უზრუნველყოფს ისე, რომ თავიდან იქნება აცილებული კლიენტის ინტერესებისათვის ზიანის მიყენება. ადვოკატმა უნდა გაითვალისწინოს საქმე მარტივი კატეგორიისაა თუ რთული, რაც ერთ-ერთი ინდიკატორია ახალი ადვოკატის აყვანამდე გონივრული ვადის განსაზღვრისთვის. როდესაც საქმე მარტივი კატეგორიისაა, შეიძლება გონივრულად ჩაითვალოს სულ ცოტა 2 კვირა

⁵²⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №026/17, 8.13.

პროცესის დანიშნულ დღემდე ან სხვა საპროცესო მოქმედებამდე, რასაც კლიენტი ახალი ადვოკატის მოძიებისთვის, ხოლო ახალი ადვოკატი საქმის გაცნობისთვის გამოიყენებს. რთული კატეგორიის საქმისთვის შედარებით დიდი პერიოდი იქნება საჭირო, როგორც ადვოკატის მოძიებისთვის, ისე ახალი ადვოკატის მიერ საქმის გაცნობისთვის. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, გონივრული ვადა საქმის სირთულის, საქმეზე მოპოვებული მასალის მოცულობის, კლიენტის გათვითცნობიერებულობის, საქმის წარმოების ეტაპის, და სხვა გარემოებების მიხედვით არის შესაფასებელი. შესაძლოა რთული კატეგორიის საქმეებში ის 2 თვესაც შეადგენდეს, ასევე არ იძლეოდეს შესაძლებლობას, რომ ადვოკატმა უარი უთხრას კლიენტს კერძო, სააპელაციო ან საკასაციო საჩივრის წარდგენაზე კანონში განსაზღვრული მცირე საპროცესო ვადების გათვალისწინებით და ა.შ.⁵²⁶

შესაბამისად, მიუხედავად იმისა, რომ ხელშეკრულების დადების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, ადვოკატს აქვს უფლება, ნებისმიერი საფუძვლით თქვას უარი მომსახურებაზე, ეთიკური სტანდარტების მიხედვით, ადვოკატმა არ უნდა ისარგებლოს ამ უფლებით იმ პირობებში, როდესაც კლიენტი უძლური იქნება ისარგებლოს სხვა ადვოკატის მომსახურებით და არსებობს კლიენტისათვის ზიანის მიყენების რისკი. აუცილებელია, რომ ადვოკატმა ურთიერთობის შეწყვეტამდე დაიცვას გონივრული ვადა, რომელიც მოიცავს არა მხოლოდ ახალი ადვოკატის მოძიებისთვის საკმარის დროს, არამედ ამ ადვოკატის მიერ საქმის გაცნობისათვის საჭირო დროს, რომელიც ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა შეფასდეს საქმის სირთულის, მოცულობისა და სხვა ფაქტორების გათვალისწინებით.

13. ხელშეკრულების შეწყვეტის ფორმა

რადგან იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულება არ არის ფორმასავალდებულო გარიგება და შესაძლებელია, დაიდოს როგორც წერილობით, ასევე ზეპირი ფორმით, მისი შეწყვეტაც შესაძლებელია, მოხდეს როგორც წერილობით, ასევე ზეპირი ფორმით. თუმცა, იმ შემთხვევაში, თუ იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულება დაიდება წერილო-

⁵²⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.11.2019 წლის რეკომენდაცია №008/19, <<https://gba.ge/pdf/5e28057a8322d.pdf>>/008.19%20werilobiti%20rekomendacia%2022.11.19.pdf>, [29.03.2021].

ბიტი ფორმით, შეწყვეტის შეთხვევაში, რეკომენდებულია, მხარეებმა ანალოგიური (წერილობითი) ფორმა გამოიყენონ.

14. ევროპის სტანდარტი⁵²⁷

ისევე როგორც იურიდიული ეთიკის არაერთ სხვა საკითხში, ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასაწყისთან დაკავშირებით, ევროპული სტანდარტები გაცილებით უფრო მრავალფეროვანია, ვიდრე ერთი კონკრეტული ქვეყნის, მათ შორის, აშშ-ის პროფესიული ეთიკის სტანდარტები. ევროპის კავშირის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს კოდექსი ცალკე არ არეგულირებს ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასაწყისთან დაკავშირებულ სპეციფიკურ საკითხებს. კოდექსში განმტკიცებულია ძირითადი პრინციპები, რომლის მიხედვითაც, ადვოკატი ემყარება იმ სასამართლოს სტანდარტებს, სადაც კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოდის. თავად ეს სტანდარტები სხვადასხვა ქვეყნის მაგალითზე საკითხის გადაწყვეტის განსხვავებულ მიდგომებს წარმოაჩენენ.

ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასაწყისთან დაკავშირებით, მეტად მნიშვნელოვანი საკითხია ადვოკატის მიერ იურიდიული მომსახურების გაწევაზე უარის თქმის შესაძლებლობა. მაგალითად, იტალიასა და ჩეხეთში სასამართლოს უფლება აქვს, ადვოკატს აუკრძალოს იურიდიულ მომსახურებაზე უარის თქმა. ლიეტუვაში ასეთი უფლებამოსილება ადვოკატთა ასოციაციას აქვს მინიჭებული და შესაბამისად, რიგ შემთხვევებში, ადვოკატებს აქვს ეკრძალებათ იურიდიულ მომსახურებაზე უარის თქმა. უმეტეს ქვეყნებში ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობის რეგულირება სახელშეკრულებო სამართლის პრინციპებით ხდება. ადვოკატის მიერ საქმის აღებისა და აცილების წინაპირობები ამომწურავადაა ჩამოთვლილი სერბულ სტანდარტებში. კონტინენტური ევროპის სამართლის ქვეყნები არაერთ სხვა ვალდებულებასაც ითვალისწინებს. ფრანგი ადვოკატებისათვის, მაგალითად, არსებობს კეთილსინდისიერების წინასახელშეკრულებო ვალდებულება პოტენციური კლიენტების მიმართ.

⁵²⁷ ევროპის სტანდარტი, ავტორების თანხმობით, მოცემულია წიგნიდან - იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009.

ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასრულებასთან დაკავშირებით, ევროპული სტანდარტები შედარებით ცალსახა და ერთგვაროვანია. ევროპის ადვოკატთა გაერთიანებების საბჭოს კოდექსის მიხედვით, ადვოკატს მხოლოდ მაშინ შეუძლია უარის თქმა საქმეზე, თუ ის დაამტკიცებს იმ შესაძლებლობის არსებობას, რომ კლიენტს ყოველგვარი ზიანის მიყენების გარეშე შეუძლია, მიმართოს სხვა ადვოკატს. დანარჩენ შემთხვევებში მხოლოდ ვალდებულების დარღვევა არ ანიჭებს ადვოკატს აღებულ საქმეზე უარის თქმის უფლებას.

ევროპის ქვეყნები ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის სხვა შესაძლებლობასაც ითვალისწინებენ. მაგალითად, იტალია, ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის იმდენად ფართო უფლებამოსილებას განამტკიცებს, რომ ადვოკატს შეზღუდვები თითქმის არ აქვს. მას შემდეგ, რაც კლიენტს ეცნობება ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის შესახებ, ის სასამართლოში წარმომადგენლის გარეშე რჩება.

ესპანეთის სტანდარტების მიხედვით, ასეთ შემთხვევებში კლიენტის შემდგომი ბედი აქტუალურია. ადვოკატს ევალება დააზუსტოს, რომ მისი ყოფილი კლიენტის სასამართლოში წარმომადგენლობა უზრუნველყოფილი იქნება სხვა ადვოკატის მიერ. საინტერესოა, რომ ესპანური სტანდარტების მიხედვით, ადვოკატს საქმეზე უარის თქმის უფლება იმ შემთხვევაში ენიჭება, თუ ასეთი წარმომადგენლობით მის დამოუკიდებლობას საფრთხე ექმნება. ხორვატიაში ადვოკატი უფლებამოსილია, უარი თქვას საქმეზე, თუ თვლის, რომ ამ საქმის მოგება შეუძლებელია, ან საქმე მის პროფესიულ ეთიკაზე უარყოფითად მოქმედებს. მაკედონიის სტანდარტების მიხედვით, ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის საფუძველი სამართლიანი უნდა იყოს. კერძოდ, საქმის მოგების ძალზე მცირე შესაძლებლობა და კლიენტის გადახდისუუნარობა.

15. აშშ-ის სტანდარტი⁵²⁸

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატი არ განიხილება როგორც საზოგადოებრივი სარგებლობის ობიექტი, რომელიც ვალდებულია, ყველა გადახდისუნიარიან მსურველს მოემსახუროს. ამიტომაც, როგორც წესი, აქ

⁵²⁸ აშშ-ის სტანდარტი, ავტორების თანხმობით, მოცემულია წიგნიდან - იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009.

ადვოკატი არ არის ვალდებული, აიღოს ყველა საქმე. ადვოკატები თავად ირჩევენ იმ კლიენტებს, რომელთა სასამართლოში წარმომადგენლობაც სურთ. ცალკეული ადვოკატისაგან განსხვავებით, ადვოკატთა გაერთიანებას, როგორც ერთ მთლიანობას, პირდაპირი კავშირი აქვს საზოგადოებრივ მოთხოვნებთან. ადვოკატებს სახელმწიფოსაგან მინიჭებული აქვთ იურიდიული მომსახურების განხორციელების მონოპოლიური უფლებამოსილება. ამიტომაც, აშშ-ს ზოგიერთ შტატში ადვოკატი დებს ფიცს, რომლის თანახმადაც, ის ვალდებულებას იღებს, არასოდეს უთხრას უარი დაცვის გარეშე დარჩენილ მოქალაქეს. იურიდიული მომსახურების განხორციელების მონოპოლიური უფლებამოსილება და ზემოთ აღნიშნული ფიცის კონტექსტი შეიძლება გაგებული იქნეს, როგორც ყველა ადვოკატს შორის თანაბრად განაწილებული დაუცველი კლიენტების სასამართლოში წარმომადგენლობის სოლიდარული ვალდებულება. გარდა იმისა, რომ ადვოკატს არ ეკისრება ვალდებულება, აიღოს ყველა საქმე, პროფესიული ეთიკის წესებიდან გამომდინარე, მას შეიძლება გარკვეული ტიპის საქმეების აღების უფლებაც კი შეეზღუდოს.

ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა ფორმალურად იწყება მაშინ, როდესაც კლიენტი ირწმუნება, რომ ამ კონკრეტულ ადვოკატს აღებული აქვს მისი იურიდიული მომსახურებით უზრუნველყოფის ვალდებულება. ეს ურთიერთობა არ არის დამოკიდებული არც წერილობითი კონტრაქტის არსებობის და არც თანხის გადახდის ფაქტზე. ადვოკატსა და კლიენტს შორის არსებული ფორმალური ურთიერთობა მთავრდება ადვოკატის მიერ კლიენტის სასამართლოში წარმომადგენლობის შეწყვეტით. ამ ურთიერთობის შეწყვეტის მიუხედავად, ძალაში რჩება ადვოკატის რიგი ვალდებულებები, როგორცაა, მაგალითად, კონფიდენციალობისა და შეზღუდული კონფლიქტის აცილების ვალდებულება. ძალზე მნიშვნელოვანი საკითხია ადვოკატის მიერ სასამართლოში წარმომადგენლობაზე უარის თქმა, როდესაც ასეთი წარმომადგენლობის გაგრძელება პროფესიული ეთიკის ნორმების დარღვევის საფრთხეს ქმნის. გარკვეულ შემთხვევებში, ამერიკულ სტანდარტებში პირდაპირ არის მინიშნებული ასეთი წარმომადგენლობის აკრძალვის შესახებ. თუმცა ზოგჯერ საკითხი წარმომადგენლობის განგრძობადობასთან დაკავშირებით, თავად ადვოკატის მიერ წყდება.

ა. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის სავალდებულო წესით შეწყვეტა

რიგ შემთხვევაში, ადვოკატს ეკრძალება სასამართლოში კლიენტის წარმომადგენლობის გაგრძელება და შესაბამისად, იგი ვალდებულია, შეწყვიტოს კლიენტთან ურთიერთობა. ადვოკატის მიერ აღნიშნული ვალდებულების დარღვევა მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობის დადგომას იწვევს. მაგალითად, ამერიკელი ადვოკატი ვალდებულია, შეწყვიტოს წარმომადგენლობა, როდესაც იცის, რომ კლიენტი მის იურიდიულ მომსახურებას დანაშაულებრივი ქმედების ჩასადენად იყენებს.

ბ. ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის ნებაყოფლობით შეწყვეტა

ცალკეულ შემთხვევაში, კლიენტთა ურთიერთობის შეწყვეტა ადვოკატების უფლებაა და არა ვალდებულება. ეს წესი მიზნად ისახავს ადვოკატისათვის კლიენტის წარმომადგენლობის შეწყვეტის უფლებამოსილების მინიჭებას განსაზღვრულ გარემოებებში ისე, რომ არ დაირღვეს ადვოკატის მხრიდან კლიენტის მიმართ უწყვეტი წარმომადგენლობის უზრუნველყოფის ვალდებულება. ადვოკატს შეუძლია, ნებისმიერი საფუძველზე შეწყვიტოს კლიენტისათვის იურიდიული დახმარების გაწევა, თუ ამ ქმედებით კლიენტს პირდაპირი ზიანი არ მიადგება.

ამ წესიდან არსებობს გამონაკლისები, როდესაც კლიენტისათვის ზიანის დადგომის შემთხვევებშიც კი, ადვოკატს უფლება აქვს, შეწყვიტოს კლიენტის წარმომადგენლობა. ამერიკულ სისტემაში, როდესაც არსებული ვარაუდის საფუძველზე ადვოკატს ღრმად სწამს, რომ მისი მხრიდან კლიენტისათვის იურიდიული დახმარების გაწევის შედეგად ხდება დანაშაულებრივი ქმედების ხელშეწყობა, მას შეუძლია, უპირობოდ შეწყვიტოს კლიენტთან ურთიერთობა. თუკი ადვოკატი შეიტყობს, რომ მის მიერ კლიენტისათვის გაწეული იურიდიული დახმარება დანაშაულებრივი ქმედების ჩასადენად იქნა გამოყენებული, მას შეუძლია, შეწყვიტოს კლიენტთან ურთიერთობა იმის მიუხედავად, კლიენტმა ბოროტად გამოიყენა თუ არა მისი მომსახურება. ასეთი წესის არსებობა ადვოკატს უფლებას აძლევს, კლიენტთან ურთიერთობის გაწყვეტის გზით, დროულად აარიდოს თავი დანაშაულებრივი ქმედების ხელშეწყობას.

ადვოკატს იმ შემთხვევაშიც შეუძლია კლიენტთან ურთიერთობის შეწყვეტა, როდესაც მისი რჩევის მიუხედავად, კლიენტი, თუნდაც კანონით გათვალისწინებულ, მაგრამ ადვოკატისათვის მორალურად მიუღებელი

ქმედების ჩადენას აგრძელებს. ადვოკატი უფლებამოსილია შეწყვიტოს კლიენტისათვის იურიდიული დახმარების გაწევა, როდესაც კლიენტი თავს არიდებს თავისი ვალდებულებების შესრულებას, რაც უმეტესად ადვოკატისათვის იურიდიული მომსახურების ანაზღაურების გადაუხდელობაში გამოიხატება. ასეთი შემთხვევებში, ადვოკატი ვალდებულია, გააფრთხილოს კლიენტი მოსალოდნელი შედეგის შესახებ და თუ კლიენტი, გაფრთხილების მიუხედავად, მაინც არ შეასრულებს მოვალეობას, ადვოკატს უფლება აქვს შეწყვიტოს მისთვის იურიდიული დახმარების გაწევა.

თუ ადვოკატის მიერ წარმომადგენლობითი უფლების განხორციელება მისთვის არახელსაყრელ ფინანსურ შედეგებს იწვევს, ადვოკატს შეუძლია, უარი თქვას კლიენტის იურიდიულ დახმარებაზე. აღნიშნული არ გამოიხატება მხოლოდ მატერიალურ ზიანში. აქ საუბარია ისეთი ტიპის არახელსაყრელ ფინანსურ შედეგებზე, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც, ადვოკატს სასამართლო სხდომის დარბაზში გამოცხადებაზე უარის თქმაც კი, შეუძლია. ადვოკატი უფლებამოსილია შეწყვიტოს წარმომადგენლობა, როდესაც კლიენტის მიზეზით ასეთი წარმომადგენლობის განხორციელება არაგონივრულად გამართლებულია ადვოკატისათვის კანონით გათვალისწინებული გონივრული საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში, ადვოკატს შეუძლია უპირობოდ შეწყვიტოს კლიენტისათვის იურიდიული დახმარების გაწევა.

16. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ადვოკატი წარმოადგენს მოსარჩელეს ფიზიკური ზიანის მიყენების საქმეში. კლიენტი უმიზეზოდ ათავისუფლებს ადვოკატს. დარწმუნებულია რა, რომ მოქმედებს კლიენტის ინტერესის სასარგებლოდ და სურს, რომ დაუმტკიცოს კლიენტს თავისი დადებითი როლი, ადვოკატი მოლაპარაკებას მართავს მოპასუხის ადვოკატთან, ვითომდა იგი წარმოადგენს კლიენტის ინტერესებს. სწორად იქცევა თუ არა ადვოკატი?

2. კლიენტი მიმართავს ადვოკატს თხოვნით, რომ ადვოკატმა წარმოადგინოს კლიენტი უძრავი ქონების გადაცემის საქმეში. ადვოკატი თანხმდება. წარმომადგენლობის პროცესში ადვოკატი აღმოაჩენს, რომ კლიენტი ადვოკატის მომსახურებას იყენებს კლიენტის მიერ უკანონო სპეკულაციის განსახორციელებლად (ბირჟაზე უძრავი ნივთების სისტემატურად ყიდ-

ვა-გაციდება გამორჩენის მიზნით). როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი?

3. ადვოკატი ზის ბარში და მიირთმევს ყავას, ამ დროს მასთან მიდის შორეული ნაცნობი და სთხოვს, რომ გაეცნოს მის საქმეს, ამავე დროს გადასცემს მას საქმის მასალებს. ადვოკატი ჰპირდება, რომ გაეცნობა საქმის მასალებს და ამის მერე მიიღებს გადაწყვეტილებას, აიღოს თუ არა მისი საქმე. გადის დრო მაგრამ ადვოკატი არ უკავშირდება ნაცნობს. შედეგად საქმეზე გადის ხანდაზმულობის ვადა. წარმოიშვა თუ არა ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობა და დაექვემდებარება თუ არა ადვოკატი დისციპლინირებას?

4. კლიენტმა ავანსის გადახდით დაიქირავა ადვოკატი, რომ ამ უკანასკნელმა წარმოადგინოს მისი ინტერესები ქმართან განქორწინების საქმეში. კლიენტმა გადაიხადა ჰონორარის ავანსი და თავდაპირველი ხარჯების ოდენობის ნომინალური თანხა და აიღო ვალდებულება, დაფაროს მომავალში წარმოშობილი ჰონორარის და ხარჯების ოდენობა. ადვოკატმა ინტენსიურად იმუშავა კლიენტის რთულ საქმეზე, გამოდიოდა სასამართლოში მისი სახელით და 20-ზე მეტი საათი დახარჯა ოფისში მის საქმეზე მუშაობაში. კლიენტმა დაკარგა სამსახური, გახდა პენსიონერი და არ ჰქონდა საკმარისი თანხა ადვოკატისთვის გადასახდელად. ადვოკატმა დაიწყო კლიენტის წარმომადგენლობიდან გამოსვლა. სწორად იქცევა თუ არა ადვოკატი?

5. კლიენტმა ავანსის გადახდით დაიქირავა ადვოკატი ფიზიკური ზიანის მიყენებასთან დაკავშირებით საქმის აღძვრის მიზნით. ხანდაზმულობის ვადა კლიენტის საჩივრის შესატანად კიდევ სამი წელია. კლიენტის წარმომადგენლობაზე თანხმობის გამოთქმის შემდეგ ადვოკატი გადაწყვეტს, აღარ აიღოს სამოქალაქო საქმეები ფიზიკური ზიანის მიყენებასთან დაკავშირებით და იმუშაოს სისხლის სამართალში. ადვოკატის მიერ კლიენტის წარმომადგენლობაზე უარის თქმა არ გამოიწვევს რაიმე განსაკუთრებულ უარყოფით შედეგს კლიენტისთვის. აქვს თუ არა უფლება ადვოკატს, უარი თქვას ამ წარმომადგენლობაზე?

6. პირი სოციალური ქსელის მეშვეობით მიმართავს ადვოკატებს (არა კონკრეტულ ადვოკატს, არამედ ამ პროფესიის წარმომადგენელ ნებისმიერ პირს) ღიად, უთითებს საქმის ფაქტებს და ითხოვს სამართლებრივ რჩევას. ამ განცხადებას/ფეისბუქპოსტს გამოეხმაურა ადვოკატი,

რომელმაც მიუთითა რჩევის მიღების მსურველს, რომ ეს იყო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი დავა და მითითებული აქტი ორი თვის ვადაში უნდა გაესაჩივრებინა ჯერ ადმინისტრაციულ ორგანოში, ხოლო შემდგომ - სასამართლოში. დაიწყო თუ არა მათ შორის ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა?

XII თავი. კლიენტის ინფორმირება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. კლიენტის ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასაწყისში;
 - 2.1. პოტენციური კლიენტის ინფორმირება ადვოკატის სპეციალიზაციის შესახებ;
 - 2.2. პოტენციური კლიენტის ინფორმირება ჰონორარის ოდენობის შესახებ;
 - 2.3. კლიენტის ინფორმირება მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ;
 - 2.4. საქმისწარმოებაში სხვა ადვოკატის და/ან სტაჟიორის ჩართვის შესახებ კლიენტის ინფორმირება;
 - 2.5. ინფორმაციის მიწოდების დროულობა;
 - 2.6. შეთანხმება ინფორმაციის მიწოდების ფორმაზე;
 - 2.7. ინფორმაციის მიღებაზე უფლებამოსილი პირი;
3. კლიენტის ინფორმირება წარმომადგენლობის პროცესში;
 - 3.1. საქმის მიმდინარეობის შესახებ;
 - 3.2. გადაწყვეტილება, რომელიც არსებითად უკავშირდება კლიენტის საქმის შედეგს:
 - ა) დაცვის სტრატეგიის შესახებ კლიენტის ინფორმირება;
 - ბ) მორიგების/საპროცესო შეთანხმების პირობების შესახებ კლიენტის ინფორმირება.
4. კლიენტის ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულების შემდეგ;
5. მტკიცების ტვირთის გადანაწილება;
6. დასკვნა;
7. ევროპის სტანდარტი;
8. აშშ-ის სტანდარტი;
9. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. შესავალი

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების ჯეროვნად შესრულებას. ადვოკატის ეს ვალდებულება მჭიდრო კავშირშია კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობასთან. შეუძლებე-

ლია, ადვოკატმა „კეთილსინდისიერად და სრულყოფილად აწარმოოს მასზე მიწოდებული საქმე“⁵²⁹ კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების ჯეროვნად შესრულების გარეშე. ადვოკატი კლიენტის ინფორმირებით აღრმავებს ნდობას არა მხოლოდ მის მიმართ, არამედ, ზოგადად – ადვოკატის პროფესიის მიმართ.

ინფორმირების ვალდებულება გაწერილია ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონსა და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში. კანონის თანახმად, ადვოკატი ვალდებულია: ა. კლიენტს მიაწოდოს სრული⁵³⁰ ინფორმაცია; ბ. კლიენტს განუმარტოს ყველა შესაძლო ფინანსური ვალდებულება; და გ. კლიენტის ინფორმირება განახორციელოს დროულად⁵³¹. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი კი უთითებს ადვოკატის ვალდებულებაზე, წინასწარ შეუთანხმოს კლიენტს მასთან კომუნიკაციის წესი და მიაწოდოს ინფორმაცია, როგორც საქმის მსვლელობის შესახებ, ასევე საქმის წარმოების მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ⁵³².

ამ ნორმების მიზანია, კლიენტს მიეცეს შესაძლებლობა, ადვოკატისაგან მიიღოს სრული და სწორი⁵³³ ინფორმაცია, რათა კლიენტმა შეძლოს მის სამართლებრივ პრობლემასთან დაკავშირებით, ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღება.

ინფორმირების ვალდებულება, პირობითად, იყოფა სამ ეტაპად: 1. ინ-

⁵²⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N077/16, <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf>>/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>, [16.06.2021].

⁵³⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №066/10, <<https://gba.ge/pdf/5c49d7dedf601.pdf>>, [18.04.2021].

⁵³¹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.2; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №027/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4837a7a52f3.pdf>>/5c4837a7a52f3.pdf>, [03.04.2021].

⁵³² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.6.

⁵³³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N033/17, <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf>>/033.17%2003.12.2018.pdf>, [29.03.2021]

შენიშვნა: აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, რომელმაც უცვლელად დატოვა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 07.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-13-19.

ფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის საწყის ეტაპზე; 2. ინფორმირება წარმომადგენლობის პროცესში; 3. ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულების ეტაპზე.

2. კლიენტის ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასაწყისში

2.1. პოტენციური კლიენტის ინფორმირება ადვოკატის სპეციალიზაციის შესახებ

ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის საწყის ეტაპზე ადვოკატმა პოტენციურ კლიენტს უნდა მიაწოდოს ინფორმაცია თავისი სპეციალიზაციის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული ვალდებულება პირდაპირ არ არის გაწერილი ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელ კანონმდებლობაში, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკითა⁵³⁴ და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის პრაქტიკით⁵³⁵, ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის თავისი სპეციალიზაციის თაობაზე ინფორმაციის მიუწოდებლობა ეთიკურ გადაცდომად კვალიფიცირდება. ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, „კეთილსინდისიერების ვალდებულების უხეში დარღვევაა, როცა ადვოკატი წინასწარ არ აცნობებს კლიენტს, რომ მას არ აქვს უფლებამოსილება, გამოვიდეს მის წარმომადგენლად სასამართლო პროცესზე ყველა ინსტანციის სასამართლოში. საქმის სააპელაციო წესით გასაჩივრების შემთხვევაში, ადვოკატი, რომელსაც არ აქვს მინიჭებული ლიცენზია

⁵³⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 15.06.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №072/16, <<https://gba.ge/pdf/6012958b897fa.pdf/072.16%20-%2015.06.2017%20shechereba..pdf>>, [15.05.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 20.02.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №055/12, <<https://gba.ge/pdf/5c4729d428e1f.pdf/5c4729d428e1f.pdf>>, [15.01.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/18, <<https://gba.ge/pdf/5e2fea51eb2c3.pdf/034.18%20gaftrixileba%2028.06.19.pdf>>, [15.05.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.04.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №069/18, <<https://gba.ge/pdf/5e3156414fff2.pdf/069.18%2023.04.2019%20კერძო.pdf>>, [15.05.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.12.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №046/12, <<https://gba.ge/pdf/5ca204f4bf78b.pdf/საქმე%20№046-12%2012.12.2012.pdf>>, [15.05.2021].

⁵³⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 25.09.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-24-19; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-31-19.

შესაბამისი მიმართულებით, ვერ შეძლებს წარმოადგინოს კლიენტის ინტერესები, რაც წარმოშობს სხვა ადვოკატის მოძიებისათვის და მის მიერ საქმის მომზადებისათვის დამატებითი დროისა და რესურსების ხარჯვის აუცილებლობას, რის შესახებაც კლიენტი წინასწარ უნდა იყოს ინფორმირებული⁵³⁶.

შესაბამისად, ურთიერთობის საწყის ეტაპზე, სანამ პოტენციური კლიენტი მიიღებს გადაწყვეტილებას ხელშეკრულების გაფორმების შესახებ, მას ადვოკატმა უნდა განუმარტოს ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა სპეციალიზაცია აქვს მას მინიჭებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ და სამართლის რომელ დარგში აქვს მას საქმიანობის უფლება, რათა კლიენტის სამართლებრივი ინტერესები არ დააყენოს რისკის ქვეშ.

ვრცლად სპეციალიზაციის დარღვევით წარმომადგენლობაზე იხილეთ მეცამეტე თავი – კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა.

2.2 პოტენციური კლიენტის ინფორმირება ჰონორარის ოდენობის შესახებ

იმისათვის, რომ კლიენტმა მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება ადვოკატთან სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულების გაფორმების თაობაზე, ადვოკატმა მას წინასწარ უნდა განუმარტოს ინფორმაცია ჰონორარის ოდენობისა და ამ ოდენობის გამოთვლის წესზე⁵³⁷, რომელიც მოიცავს განმარტებას თუ მომსახურების რა ფარგლებს სთავაზობს ადვოკატი⁵³⁸ პოტენციურ კლიენტს მის მიერ შეთავაზებულ ჰონორარში.

ჰონორარის განსაზღვრის წესის თაობაზე კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება მოიცავს „ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის ისეთი ინფორმაციის მიწოდებას, რომელიც ზუსტად განსაზღვრავს ადვოკატის მიერ შეთავაზებული ჰონორარის ეკვივალენტური მომსახურების ფარგლებს“⁵³⁹.

⁵³⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-31-19.

⁵³⁷ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.8.

⁵³⁸ ლორია ა., ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2019, <<http://legalethicschair.newvision.ge/ge/books>>, [20.05.2021].

⁵³⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 10.01.2019 წლის

ამდენად, პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი კანონმდებლობითა და პრაქტიკით, იმპერატიულად არის დადგენილი, რომ ურთიერთობის საწყის ეტაპზე, ადვოკატმა პოტენციურ კლიენტს უნდა განუმარტოს როგორც ჰონორარის ოდენობა, ასევე, მისი გამოთვლის წესი, რათა კლიენტს შეეძლოს, გამოხატოს ინფორმირებული თანხმობა ადვოკატთან სამართლებრივ ურთიერთობაში შესვლის თაობაზე. ვრცლად ადვოკატის ჰონორარის ოდენობის განსაზღვრისა და გაანგარიშების წესის შესახებ იხილეთ მეთოთხმეტე თავი.

2.3 კლიენტის ინფორმირება მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ⁵⁴⁰

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ვალდებულება, რომელიც ადვოკატს აკისრია კლიენტთან ურთიერთობისას, არის მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის წინასწარი ინფორმირება. „მოსალოდნელი ხარჯები“ — ეს არის ჰონორარის მიღმა არსებული ისეთი ტიპის ხარჯები, რომელიც უკავშირდება კლიენტის საქმის წარმოებას. მაგალითად, სახელმწიფო ბაჟი, სანოტარო მომსახურების საფასური, ადმინისტრაციული ორგანოებიდან დოკუმენტაციის გამოთხოვის/ქონების რეგისტრაციის ან სხვა მომსახურებისათვის დადგენილი საფასური, ექსპერტიზის საფასური, დოკუმენტაციის გადათარგმნის საფასური, ტრანსპორტის საფასური, ფოსტის საფასური და სხვა დანარჩენი ხარჯი, რომელიც უკავშირდება კლიენტის საქმის წარმოებას.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი კანონმდებლობა განსაზღვრავს ადვოკატის ვალდებულებას, წინასწარ განუმარტოს ყველა შესაძლო ფინანსური ვალდებულება და მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია საქმის წარმოებასთან დაკავშირებული მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ.⁵⁴¹ ბუნებრივია, ეს ნორმა არ ავალდებულებს ადვოკატს, ზუსტად განსაზღვროს ყველა ის ხარჯი, რომელიც შესაძლოა უკავშირდებოდეს კლიენტის საქმეს, ეს შეუძლებელიც არის. თუმცა, ადვოკატს

გადაწყვეტილება, საქმე №011/18, < <https://gba.ge/pdf/5d3ed7b8cff41.pdf/011.18%2010.01.19%20gafrtxileba.pdf> >, [20.05.2021].

⁵⁴⁰ ამ ნაწილში მოცემულია ამონარიდები სტატიიდან – ლორია ა., ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2019, <<http://legalethicschair.newvision.ge/ge/books>> [20.05.2021].

⁵⁴¹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.2; ასევე, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.6.

გააჩნია ვალდებულება, წინასწარ განსაზღვროს ისეთი ხარჯები, რაც თავიდანვე ნათელია და აღნიშნული ინფორმაცია წარუდგინოს კლიენტს. მაგალითისათვის, სახელმწიფო ბაჟის ოდენობა, ისევე როგორც საწოტარო, სათარჯიმნო, სატრანსპორტო, საექსპერტო ან საჯარო რეესტრში უძრავი ქონების რეგისტრაციისათვის განკუთვნილი ხარჯები წინასწარ განსაზღვრადია. აღნიშნულ ვალდებულებას ფართოდ განმარტავს ეთიკის კომისია თავის გადაწყვეტილებებში და უთითებს, რომ ამ ვალდებულების ჯეროვანი შესრულება მოიცავს კლიენტისათვის (ა) მისთვის გასაგებ ენაზე⁵⁴², (ბ) სწორი ინფორმაციის⁵⁴³, (გ) დროულად⁵⁴⁴ მიწოდებას. „ეს საკითხი პირდაპირაა დაკავშირებული კლიენტის ინტერესების საუკეთესოდ დაცვასთან, რადგან კლიენტმა ყოველთვის უნდა იცოდეს, ფინანსურად რამდენად შეძლებს ის სამართლებრივი მომსახურებით სარგებლობას, რომელსაც ითხოვს ადვოკატისაგან კონკრეტული იურიდიული შედეგის მისაღწევად. კლიენტისათვის მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ ინფორმაციის დროულად და მისთვის გასაგებ ენაზე მიწოდება ხელს უწყობს ადვოკატის მიმართ ნდობის ჩამოყალიბებას“⁵⁴⁵.

საინტერესოა, რატომ ანიჭებს კანონმდებელი ამხელა მნიშვნელობას ამ ტიპის ინფორმაციის წინასწარ მიწოდებას კლიენტისათვის. ეთიკის კომისიამ აღნიშნულ საკითხზე იმსჯელა ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში და მიუთითა, რომ ამ ინფორმაციის კლიენტისათვის წინასწარ მიწოდება მნიშვნელოვანია სამი ძირითადი ფაქტორის გამო. კერძოდ, კლიენტს ეძლევა საშუალება:

(1) თავად მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება, გააგრძელოს თუ

⁵⁴² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.10.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №103/18, <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [20.05.2021].

⁵⁴³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/17, <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [29.03.2021], შენიშვნა: აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, რომელმაც უცვლელად დატოვა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, იხილეთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 07.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-13-19.

⁵⁴⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 25.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №077/16, <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [20.05.2021].

⁵⁴⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.10.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №103/18, 8.4, <<https://gba.ge/pdf/5db1483210a1b.pdf/077.16%2025.06.18%20shechereba.pdf>>, [20.05.2021].

არა თავისი საქმისწარმოება სასამართლოში, რადგან შესაძლოა ხარჯმა გადააჭარბოს მისაღებ სარგებელს;

(2) თავად მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება, მიმართოს თუ არა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ მეთოდებს, რაც დაზოგავს მის ფინანსებს;

(3) თავად მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება, მოურიგდეს თუ არა მხარეს, რათა შეიმციროს საქმესთან დაკავშირებით გასაწევი ხარჯები. ამ ნორმის არსი გამომდინარეობს იქიდან, რომ კლიენტს წინასწარ უნდა მიეცეს საშუალება, მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება თავისი საქმის წარმოების შესახებ. შესაბამისად, მოცემული ნორმის დაცვა, ადვოკატის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ეთიკურ ვალდებულებას წარმოადგენს, რომელიც, როგორც საპროცესო ეკონომიურობიდან, ასევე კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარეობს⁵⁴⁶.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომაც იმსჯელა მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის ინფორმირების ვალდებულებაზე, რომელიც ადვოკატს აკისრია და ამ ინფორმაციის „დროულად და კვალიფიციურად მიწოდება დაუკავშირა კეთილსინდისიერების პრინციპს“⁵⁴⁷.

შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა ზედმიწევნით დაიცვას ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონითა და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება, რათა არ დადგეს მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი და არ დაზარალდეს კლიენტის ინტერესები.

2.4. საქმისწარმოებაში სხვა ადვოკატის და/ან სტაჟიორის ჩართვის შესახებ კლიენტის ინფორმირება

ადვოკატმა კლიენტს წინასწარ უნდა განუმარტოს თუ ვინ ჩაერთვება მასთან ერთად კლიენტის საქმეზე წარმომადგენლობის პროცესში და ამის თაობაზე უნდა მიიღოს კლიენტის თანხმობა. კლიენტისათვის ურთიერთობის დაწყებისთანავე უნდა იყოს ცნობილი, ვინ იმუშავებს

⁵⁴⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 31.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №098/17, <<https://gba.ge/pdf/5e6234ec48edc.pdf/098.17%2031.05.2018%20gaftrixileba.pdf>>, [16.06.2021].

⁵⁴⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 12.10.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1161-1116-2016.

მის საქმეზე⁵⁴⁸. საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობით⁵⁴⁹, რწმუნებულმა დავალება უნდა შეასრულოს უშუალოდ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მას მარწმუნებლისაგან მინიჭებული აქვს გადანდობის უფლება.

ამდენად, მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ კლიენტის ინფორმირება, არამედ, ასევე კლიენტის თანხმობა საქმისწარმოებაში სხვა ადვოკატის და/ან სტაჟიორის ჩართვაზე. ხოლო თუ კლიენტი წინააღმდეგი იქნება, ადვოკატმა უნდა გაითვალისწინოს კლიენტის ინტერესი, დაიცვას კონფიდენციალობის პრინციპი და თავი უნდა შეიკავოს საქმეში სხვა პირის ჩართვაზე.

2.5 ინფორმაციის მიწოდების დროულობა

ინფორმირების ვალდებულება, მოიცავს ინფორმაციის დროულად მიწოდების ვალდებულებასაც. ერთ-ერთ საქმეზე, სადაც ადვოკატმა პოტენციურ კლიენტს დროულად არ მიაწოდა ინფორმაცია საქმის არაპერსპექტიულობის თაობაზე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ადვოკატის ქმედება შეაფასა, როგორც დისციპლინური გადაცდომა და განმარტა, „რომ ადვოკატის ვალდებულებაა, კლიენტს მიაწოდოს ყველა ინფორმაცია, რაც უკავშირდება მისი საქმის წარმოებას, რათა კლიენტმა იცოდეს მის მიერ მინდობილი საქმის მსვლელობის თაობაზე. ეთიკის კომისიის აზრით, ადვოკატის აღნიშნული ვალდებულება პირდაპირ კავშირშია კლიენტის ინტერესებთან, რადგან კლიენტი წარმოადგენს საქმის შედეგით დაინტერესებულ პირს და მნიშვნელოვანია, ის ზედმიწევნით ფლობდეს ინფორმაციას თავისი საქმის მიმდინარეობის ყველა ეტაპზე. ეთიკის კომისიის შეფასებით, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საქმის არაპერსპექტიულობის თაობაზე ინფორმაციის დროულად მიწოდება, მით უფრო, მაშინ, როდესაც კლიენტის მიერ წარდგენილი დოკუმენტების საფუძველზე სამართლებრივი მოქმედების განხორციელება შეზღუდულია კონკრეტული ვადით და არსებობს იმის საფრთხე, რომ ამ ვადების გასვლის შემდეგ კლიენტი ვეღარ მოახდენს

⁵⁴⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.03.2014 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №054/13, <<https://gba.ge/pdf/5c471fce4137.pdf/5c471fce4137.pdf>>, [16.06.2021].

⁵⁴⁹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 711.

საკუთარი უფლებების რეალიზაციას⁵⁵⁰.

შესაბამისად, ადვოკატს ინფორმაციის დროული მიწოდების ვალდებულება გააჩნია არა მხოლოდ მოქმედი, არამედი პოტენციური კლიენტის მიმართაც, რადგან საქმის არაპერსპექტიულობის თაობაზე კლიენტისათვის ინფორმაციის არადროულმა მიწოდებამ, შესაძლოა, მძიმე ზიანი მიაყენოს კლიენტს.

2.6. შეთანხმება ინფორმაციის მიწოდების ფორმაზე

როგორც ამ თავის დასაწყისში ვახსენეთ, ადვოკატმა კლიენტს წინასწარ უნდა შეუთანხმოს მასთან კომუნიკაციის წესი⁵⁵¹. კერძოდ, კლიენტთან კომუნიკაციის რა საშუალებებს, ფორმას და ვადებს აირჩევს ადვოკატი წარმომადგენლობის პროცესში.

იმ შემთხვევებში, როდესაც ერთი და იმავე საქმეში ადვოკატს რამდენიმე კლიენტი ჰყავს (მაგ., ბინათმშენებლობის ამხანაგობის დავებზე, შრომის დავებზე და ა.შ.), შესაძლებელია ადვოკატმა, ყველა კლიენტთან შეთანხმებით, განსაზღვროს მათში ერთი პირი, რომელიც მიიღებს ადვოკატისაგან ინფორმაციას და გაუზიარებს დანარჩენ კლიენტებს. თუმცა, ამისათვის, აუცილებელია, რომ კომუნიკაციის ამ ფორმაზე ადვოკატს შეთანხმება ჰქონდეს ყველა კლიენტთან. „მსგავსი სახის ინფორმაციის მიწოდების ფორმა გამოიყენება სასამართლოსა და მხარეებს შორის კომუნიკაციის პროცესში აღნიშნულ ფორმაზე მხარეთა შეთანხმების არსებობისას... თუ სასამართლოსთან კომუნიკაცია მინდობილი აქვს ერთ-ერთ თანამონაწილეს, სასამართლო უწყებას ახარებს მინდობილ პირს და იგი ვალდებულია, ინფორმაცია მიაწოდოს სხვა თანამონაწილეებს. შესაბამისად, ადვოკატის დავალდებულება, ინფორმაცია მიაწოდოს თითოეულ კლიენტს იმ პირობებში, როდესაც კლიენტებმა საადვოკატო საქმიანობის დაწყების პროცესში ან შემდგომ თანხმობა გამოხატეს, რომ ადვოკატმა ინფორმაცია მიაწოდოს ერთ-ერთ მათგანს, შეიძლება ზედმეტად დამავალდებულებელი იყოს ადვოკატისათვის“⁵⁵². შესაბამისად, თუ

⁵⁵⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №027/11, 9.9 – 9.11, <<https://gba.ge/pdf/5c4837a7a52f3.pdf/5c4837a7a52f3.pdf>>, [03.04.2021].

⁵⁵¹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.6.

⁵⁵² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.07.2012 წლის

მხარეთა შორის არსებობს შეთანხმება კომუნიკაციის ამგვარ ფორმაზე, ადვოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი აღარ დადგება.

2.7. ინფორმაციის მიღებაზე უფლებამოსილი პირი

ადვოკატს ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება გააჩნია მხოლოდ და მხოლოდ კლიენტის მიმართ ან კლიენტის მიერ უფლებამოსილი პირის მიმართ. პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულებას აფორმებს კლიენტის ახლობელი, მეგობარი, ოჯახის წევრი ან სხვა პირი. ასეთი გარიგება წარმოადგენს მესამე პირის სასარგებლოდ დადებულ შეთანხმებას, თუმცა ადვოკატს ინფორმაციის მიწოდების ეთიკური ვალდებულებები წარმოეშობა კლიენტის ან მის მიერ უფლებამოსილი პირის მიმართ. უფრო მეტიც, იმ შემთხვევაში, თუ კლიენტის ნების გარეშე მოხდება ხელშეკრულებაზე ხელმოწერი პირის ინფორმირება კლიენტის საქმის მიმდინარეობაზე, ადვოკატი დაარღვევს კონფიდენციალობის პრინციპს.

შესაბამისად, სასურველია, ადვოკატმა კლიენტთან წინასწარ შეათანხმოს თუ ვინ იქნება მისი მხრიდან ინფორმაციის მიღებაზე უფლებამოსილი პირი იმ შემთხვევებში, თუ თავად კლიენტი ვერ ახერხებს ადვოკატთან კომუნიკაციას (მაგ., იმყოფება საზღვარგარეთ, პენიტენციურ დაწესებულებაში, საავადმყოფოში ან სხვა ისეთ ვითარებაში, რომელიც აძნელებს ადვოკატთან კომუნიკაციას). ასეთ შემთხვევებში, თუ კლიენტი არ დაასახელებს კონკრეტულ უფლებამოსილ პირს, ვინც მის ნაცვლად მიიღებს საქმესთან დაკავშირებულ ინფორმაციას, ადვოკატს ეკრძალება, თავისი ინიციატივით კლიენტის ახლობლებისთვის, ოჯახის წევრებისთვის, მეგობრებისთვის, მედია-საშუალებებისთვის და ა.შ. ინფორმაციის მიწოდება კლიენტის საქმის მიმდინარეობის თაობაზე, რადგან აღნიშნული წარმოადგენს კონფიდენციალურ ინფორმაციას, რომელიც მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში შეიძლება გამჟღავნდეს. კონფიდენციალური ინფორმაციის შესახებ იხილეთ დამატებით მეათე თავი.

3. კლიენტის ინფორმირება წარმომადგენლობის პროცესში

3.1. საქმის მიმდინარეობის შესახებ

პროფესიული კანონმდებლობა⁵⁵³ ადვოკატს ავალდებულებს კლიენტის ინფორმირებას საქმის მიმდინარეობის თაობაზე. საქმის მიმდინარეობა მოიცავს ინფორმაციას საქმესთან დაკავშირებულ ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა მაგ.: სარჩელის/შეგებებული სარჩელის, შესაგებლის, საჩივრის შინაარსის გაცნობა, მოწინააღმდეგე მხარესთან ან მის ადვოკატთან კომუნიკაცია, მორიგების პირობების განხილვა, საქმესთან დაკავშირებული დოკუმენტების შედგენა, მოპოვება, ექსპერტიზის დანიშვნა, სხდომის დანიშვნა, სხდომის გადადება, სარჩელის/შეგებებული სარჩელის გამოხმობა, დავის საგნის შემცირება, გაზრდა, სარჩელის/შეგებებული სარჩელის ცნობა და სხვა ისეთი ქმედებები, რომელიც პირდაპირ თუ ირიბად უკავშირდება კლიენტის საქმის შედეგს.

ეთიკის კომისიამ არაკეთილსინდისიერად შეაფასა კლიენტისადმი ინფორმაციის დროულად მიუწოდებლობა სასამართლო სხდომის ჩანიშვნის თარიღების, საქმეზე მოსალოდნელი შედეგებისა და საქმესთან დაკავშირებული სხვა ინფორმაციის შესახებ და განმარტა, რომ ადვოკატს არ აქვს უფლება, კლიენტის ნაცვლად მიიღოს გადაწყვეტილება⁵⁵⁴. მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატს შესაძლოა კლიენტისაგან რწმუნებულებით ჰქონდეს მინიჭებული უფლებამოსილება სარჩელის გამოხმობაზე, სარჩელის ცნობაზე, დავის საგნის შემცირებაზე, გაზრდაზე და ა.შ. თუმცა „რწმუნებულებით ასეთი უფლებამოსილების მინიჭება არ გულისხმობს, რომ ადვოკატი თავისუფლდება ამ მოქმედებების განხორციელებისთვის კლიენტის ინფორმირებული თანხმობის მიღების ვალდებულებისაგან“⁵⁵⁵. „იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატი არ მიაწვდის და

⁵⁵³ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.2; ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.6.

⁵⁵⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N101/17 <<https://gba.ge/pdf/5f47af344e9fa.pdf>>/101-17%20%20%20%20%2025.07.18%20%20%20%20%20gafrtxileba.pdf>, [29.03.2021].

⁵⁵⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.03.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N092/11, <<https://gba.ge/pdf/5c47281d2769c.pdf>>, [29.03.2021]; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N054/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4722ed9b6ef.pdf>>/5c4722ed9b6ef.pdf>, [29.03.2021].

სათანადოდ არ განუმარტავს კლიენტს კანონით მინიჭებულ საპროცესო უფლებებს, აღნიშნულმა შეიძლება გამოიწვიოს კლიენტისათვის საზიანო სამართლებრივი შედეგის დადგომა⁵⁵⁶. ინფორმირებული თანხმობა ნიშნავს არა ნებისმიერ თანხმობას, არამედ კლიენტის გონივრული ინფორმირების შედეგად მიღებულ თანხმობას. იურისტმა მაქსიმალური ძალისხმევა უნდა გამოიყენოს, რათა კლიენტს მიაწოდოს ყველა ის ინფორმაცია, რომელიც აუცილებელი იქნება კლიენტის მხრიდან გონივრული და ადეკვატური გადაწყვეტილების მისაღებად⁵⁵⁷.

საქმის მიმდინარეობის თაობაზე კლიენტის ინფორმირება გულისხმობს კლიენტისათვის სრული და სწორი ინფორმაციის მიწოდებას. კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება უშუალოდ კავშირშია კლიენტის ინტერესებთან, რადგან კლიენტი წარმოადგენს საქმის შედეგით დაინტერესებულ პირს, ის ენდობა ადვოკატს და მნიშვნელოვანია ის ფლობდეს სწორ ინფორმაციას თავისი საქმის მიმდინარეობის თაობაზე.⁵⁵⁸

დაუშვებელია, ადვოკატმა თავისი შეფასებით, მხოლოდ მნიშვნელოვანი ან ისეთი სიახლის შესახებ მიაწოდოს ინფორმაცია კლიენტს, რომელიც სასარგებლოა მათი საქმისთვის⁵⁵⁹. კლიენტის სრული ინფორმირება მოიცავს მისი საქმის მიმდინარეობის თაობაზე, როგორც მნიშვნელოვან, ასევე ნაკლებ მნიშვნელოვან, სასარგებლო თუ კლიენტის სამართლებრივი პოზიციისათვის საზიანო ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულებას. „ადვოკატმა სათანადო გულმოდგინეობითა და სასამართლო საქმის მიმდინარეობის ყველა შესაძლო რისკის შეფასებით, დროულად და გასაგებ ენაზე უნდა მიაწოდოს კლიენტს ყველა ინფორმაცია და მასთან ერთად მიიღოს გადაწყვეტილებები, რომელიც შეესაბამება კლიენტის ინტერესებს. ადვოკატი ვალდებულია, განუმარტოს კლიენტს საკითხები ზედმიწევნით, რაც კლიენტს მისცემს შესაძლებლობას, მიიღოს ინ-

⁵⁵⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 02.07.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N003/12, 7.9, <<https://gba.ge/pdf/5c472298b5467.pdf/5c472298b5467.pdf>>, [29.03.2021].

⁵⁵⁷ Professional Responsibility Standards, Rules & Statutes, 2003-2004 Abridged Edition, Selected and Edited by Dzienkowski J.S., Thomson West Publication, 2003, 15.

⁵⁵⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.06.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N085/16, 6.7, <https://gba.ge/pdf/5c63c33272f5b.pdf/085-16___19.06.2017%20kerzo%20sarekomendacio.pdf>, [23.03.2021].

⁵⁵⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 17.10.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N024/15.

ფორმირებული გადაწყვეტილებები⁵⁶⁰.

პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელ კანონმდებლობაში გაწერილი ინფორმირების ვალდებულება მოიცავს საქმის მიმდინარეობის თაობაზე არა მარტო ინფორმაციის მიწოდების, არამედ, ასევე წარმოდგენლობის პროცესში, კლიენტისათვის, მის საქმთან დაკავშირებული დოკუმენტების გადაცემის⁵⁶¹ ვალდებულებასაც. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულების შემდგომ, დოკუმენტების გადაცემის ვალდებულებას არეგულირებს სხვა ნორმა (ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.15), რომელიც დაწვრილებით შეგიძლიათ იხილოთ მეთოთხმეტე თავში.

შესაბამისად, ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, მნიშვნელოვანია საქმის მიმდინარეობის შესახებ კლიენტის ინფორმირება და მისი მოთხოვნით, თავის საქმესთან დაკავშირებული დოკუმენტების გადაცემა, რადგან ადვოკატის მხრიდან აღნიშნული ვალდებულების ჯეროვნად შესრულება საქმეზე გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში კლიენტის ჩართულობას უზრუნველყოფს.

3.2. გადაწყვეტილება, რომელიც არსებითად უკავშირდება კლიენტის საქმის შედეგს

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა კლიენტს მიაწოდოს ინფორმაცია ისეთ საკითხებზე, რომლებიც არსებითად უკავშირდება კლიენტის საქმეს და შესაძლოა სამართლებრივი გავლენა იქონიოს კლიენტის საქმის შედეგზე, რადგან გადაწყვეტილების მიმღები პირი არის კლიენტი და არა ადვოკატი. ყველა სახის გადაწყვეტილება, რომელმაც შესაძლოა მოახდინოს ან არ მოახდინოს კლიენტის ინტერესებზე ზეგავ-

⁵⁶⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N026/17, <<https://gba.ge/pdf/5f47ae2fa9e2b.pdf/026.17-%2022.05.2018%20gafxileba.pdf>>, [29.03.2021]; ასევე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.03.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N092/11, <<https://gba.ge/pdf/5c47281d2769c.pdf/5c47281d2769c.pdf>>, [29.03.2021].

⁵⁶¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.01.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №074/11, <[https://gba.ge/pdf/5c4722373507e.pdf](https://gba.ge/pdf/5c4722373507e.pdf/5c4722373507e.pdf)>, [29.03.2021]; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/17, <<https://gba.ge/pdf/5d00c5429dc0f.pdf/033.17%2003.12.2018.pdf>>, [29.03.2021]. შენიშვნა - მითითებული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაესი სასამართლოში, რომელმაც ძალაში დატოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება.

ლენა, უნდა იქნას მოწონებული კლიენტის მიერ.⁵⁶²

ა) დაცვის სტრატეგიის შესახებ კლიენტის ინფორმირება

ადვოკატმა თავის მიერ შერჩეული დაცვის სტრატეგიის შესახებ უნდა მოახდინოს კლიენტის ინფორმირება⁵⁶³ და მიიღოს მისგან თანხმობა. ეთიკურ გადაცდომად აფასებს ეთიკის კომისია დაცვის სტრატეგიის შეუთანხმებლობას კლიენტთან⁵⁶⁴ და განმარტავს, რომ „ადვოკატის მიერ კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის განხორციელება ემყარება ადვოკატსა და კლიენტს შორის ეფექტიან კომუნიკაციას, რაც ადვოკატს აძლევს შესაძლებლობას, საქმის წარმოების პროცესში შეათანხმოს დაცვის სტრატეგია კლიენტთან, მუდმივად მიიღოს კლიენტისაგან დაცვის განხორციელებისათვის საჭირო ინფორმაცია, გაითვალისწინოს კლიენტის რჩევები და ინტერესები“⁵⁶⁵. მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატს გააჩნია სპეციალური ცოდნა, ის ვერ მიიღებს კლიენტის ნაცვლად გადაწყვეტილებას. ადვოკატმა თავისი სამართლებრივი ცოდნა და გამოცდილება უნდა გამოიყენოს კლიენტისათვის რჩევის მიცემაში, თუ რა სამართლებრივი გზები არსებობს კლიენტის პრობლემის მოსაგვარებლად და რომელ გზას რა სავარაუდო შედეგი მოჰყვება.

შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა დროულად, სწორად და სრულად მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია დაცვის სტრატეგიის შესახებ, რადგან გადაწყვეტილებას იღებს კლიენტი, ადვოკატის მხრიდან მიღებული სამართლებრივი რჩევის ანალიზის საფუძველზე.

ბ) მორიგების/საპროცესო შეთანხმების პირობების შესახებ კლიენტის ინფორმირება

ადვოკატი ვალდებულია, მორიგების/საპროცესო შეთანხმების პირობების შესახებ მიაწოდოს ინფორმაცია კლიენტს. ადვოკატმა არ შეი-

⁵⁶² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №054/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4722ed9b6ef.pdf/5c4722ed9b6ef.pdf>>, [29.03.2021].

⁵⁶³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება №066/11.

⁵⁶⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 17.10.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №024/15.

⁵⁶⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №096/11, 6.9, <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021].

ძლება, კლიენტის ნაცვლად შეაფასოს შემოთავაზებული მორიგების/საპროცესო შეთანხმების პირობები და დამოუკიდებლად მიიღოს ან უარი განაცხადოს შეთავაზებულ მორიგებაზე/შეთანხმებაზე, კლიენტის თანხმობის გარეშე. არ აქვს მნიშვნელობა, აქვს თუ არა ადვოკატს საქმის მორიგებით დასრულების უფლებამოსილება რწმუნებულებით მინიჭებული. აუცილებელია, პირობები, რასაც ითვალისწინებს მორიგების აქტი/საპროცესო შეთანხმება ცნობილი და მისაღები იყოს კლიენტისათვის⁵⁶⁶. ის ფაქტი, რომ რწმუნებულებით ადვოკატს მინიჭებული აქვს საქმის მორიგებით/საპროცესო შეთანხმებით დასრულების უფლებამოსილება, არ ათავისუფლებს ადვოკატს კლიენტის ინფორმირების ვალდებულებისაგან. რწმუნებულება არის იურიდიული დოკუმენტი, რომელიც ადვოკატს ანიჭებს უფლებამოსილებას, კლიენტის ნაცვლად მოაწეროს ხელი მორიგების აქტს, მაგრამ რწმუნებულება არ ანიჭებს ადვოკატს უფლებას, კლიენტის ნაცვლად მიიღოს გადაწყვეტილება, ადვოკატი ვალდებულია, კლიენტთან შეათანხმოს საქმის წარმოებისას თავის მიერ განსახორციელებელი მოქმედებები⁵⁶⁷. ადვოკატი ვალდებულია, ნებისმიერი პირობა, რომელსაც მოწინააღმდეგე მხარისაგან მიიღებს, გადასცეს კლიენტს, რადგან საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება ამ პირობებზე დათანხმებასა თუ უარყოფაზე, კლიენტის პრეროგატივაა.

4. კლიენტის ინფორმირება ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დასრულების შემდეგ

ადვოკატის ინიციატივით, კლიენტთან მომსახურების ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა ცხადად და არა-ორაზროვნად განუმარტოს კლიენტს, მისთვის გასაგებ ენაზე, ხელშეკრულების შეწყვეტის ნება. ამასთან, სასურველია ხელშეკრულების შეწყვეტის თაობაზე ნება ადვოკატმა კლიენტს განუმარტოს წერილობითი ფორმით, მიუხედავად იმისა, ზეპირად აქვს დადებული კლიენტთან მომსახურების შეთანხმება თუ წერილობით, რადგან მტკიცების ტვირთი ხელშეკრულების შეწყვეტის თაობაზე კლიენტის ინფორმირების შესახებ აკისრია ადვოკატს.

⁵⁶⁶ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.

⁵⁶⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №054/11, 7.5, <<https://gba.ge/pdf/5c4722ed9b6ef.pdf/5c4722ed9b6ef.pdf>>, [29.03.2021].

ეთიკის კომისიის პრაქტიკით⁵⁶⁸, ადვოკატმა მომსახურების ხელშეკრულების შეწყვეტის შესახებ ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს უშუალოდ კლიენტს. თუმცა ხელშეკრულების შეწყვეტის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება ადვოკატს უნარჩუნდება იმ პირების მიმართაც, ვისთანაც მან კლიენტის სასარგებლოდ გააფორმა საადვოკატო მომსახურების შეთანხმება.

იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატის კლიენტი ძებნილია და შეუძლებელია მასთან დაკავშირება, ადვოკატი ვალდებულია ეცადოს, კავშირი დაამყაროს ბრალდებულთან მისი ოჯახის წევრების მეშვეობით⁵⁶⁹, ხოლო თუ ესეც შეუძლებელია, ადვოკატს არ დაეკისრება დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

როგორც წესი, ადვოკატს ყოფილი კლიენტის წინაშე ინფორმირების ვალდებულება აღარ გააჩნია, განსხვავებით კონფიდენციალობის ვალდებულებისა, რომელიც შეუზღუდავია დროში, თუმცა ამ წესშიც არსებობს გამონაკლისი. კერძოდ, თუ ურთიერთობის დასრულების შემდეგ/ან რწმუნებულების ვადის ამოწურვისას ადვოკატმა ჩაიბარა ყოფილი კლიენტის სახელზე გამოგზავნილი დოკუმენტი, მას წარმოეშობა ყოფილი კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება. რწმუნებულების ვადის ამოწურვა არ წარმოადგენს ადვოკატის კლიენტისთვის ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულებისაგან გათავისუფლების საფუძველს, იმ ვითარებაში, როცა თავად ადვოკატმა, რწმუნებულების ვადის ამოწურვის მიუხედავად, ჩაიბარა სასამართლოს განჩინება ხარვეზის დადგენის თაობაზე.⁵⁷⁰ მსგავსი ვალდებულებისაგან ადვოკატი თავისუფლდება, თუ განუმარტავს დოკუმენტის გამომგზავნს, რომ ის აღარ წარმოადგენს დოკუმენტის ადრესატის ინტერესებს და არ ჩაიბარებს თავისი ყოფილი კლიენტის სახელზე გამოგზავნილ დოკუმენტებს.

⁵⁶⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიის 09.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №029/11, 4.14, <<https://gba.ge/pdf/5c4c47fbd8450.pdf/5c4c47fbd8450.pdf>>, [22.03.2021].

⁵⁶⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.05.2013 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №128/12.

⁵⁷⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.01.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №074/10, <<https://www.gba.ge/pdf/5d8c96810e4e1.pdf/074.10%2028.01.2011%20gaftrxileba.pdf>>, [29.03.2021].

5. მტკიცების ტვირთის გადანაწილება

მტკიცების ტვირთის სწორად განაწილება განაპირობებს საქმეზე დასაბუთებული და კანონიერი გადაწყვეტილების მიღებას.⁵⁷¹ შესაბამისად, დისციპლინურ წარმოებაშიც მნიშვნელოვანია მტკიცების ტვირთის სწორი გადანაწილება, რათა პროცესი სამართლიანად წარიმართოს.

მტკიცების ტვირთის განაწილება არ არის დარეგულირებული დისციპლინური წარმოების დებულებით, თუმცა ზოგადი წესის მიხედვით, მტკიცების ტვირთი საჩივრის ავტორს აკისრია. ამ ზოგადი წესიდან არსებობს გამონაკლისი, რა დროსაც მტკიცების ტვირთი გადადის მოპასუხე ადვოკატზე. მათ შორის არის კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების შესახებ მტკიცების ტვირთიც, რომელიც ადვოკატზე გადადის.

მტკიცების ტვირთის გადანაწილება დარეგულირებულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის⁵⁷² და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკით⁵⁷³, რომლის მიხედვით, კლიენტის ინფორმირების თაობაზე მტკიცების ტვირთი ეკისრება მოპასუხე ადვოკატს.

6. დასკვნა

კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების ძირითადი მიზანი არის კლიენტის ჩართულობა წარმომადგენლობის პროცესში, რაც მას საშუალებას მისცემს გონივრულად მართოს მისი საქმე და მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილებები. შესაბამისად, ადვოკატმა გულმოდგინებით უნდა შეასრულოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი კანონმდებლობით განსაზღვრული კლიენტის ინფორმირების ვალდე-

⁵⁷¹ ახალაძე მ., მტკიცების ტვირთი - საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის პრაქტიკის ანალიზი, საქართველოს უზენაესი სასამართლო, თბილისი, 2018, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mtkicebis-tvirti.pdf>>, [29.03.2021].

⁵⁷² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სდ-31-19, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/15-ianvari-31-19.pdf>>, [29.03.2021].

⁵⁷³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.10.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №084/13, <<https://gba.ge/pdf/5cb586a8ee7aa.pdf/085.13%2016.10.18,%20kerzo.pdf>>, [29.03.2021].

ბულება და მისცეს კლიენტს შესაძლებლობა, მისი სურვილის შემთხვევაში, ჩაერთოს საქმისწარმოებაში მისივე ინტერესებიდან გამომდინარე.

7. ევროპის სტანდარტი

ევროპული სტანდარტების მიხედვითაც მოეთხოვება ადვოკატს კლიენტის ინფორმირება. გაეროს პრინციპები ადგენს, რომ კლიენტის წინაშე ადვოკატთა მოვალეობაა, მისცეს რჩევა კლიენტს უფლებებსა და მოვალეობებთან მიმართებაში სამართლებრივი სისტემის მოქმედების შესახებ⁵⁷⁴. ადვოკატების მოვალეობები კლიენტების მიმართ უნდა მოიცავდეს მათი კანონიერი უფლებებისა და ვალდებულების შესახებ კონსულტაციას, საქმის სავარაუდო რეზულტატის და შედეგების, ისევე, როგორც ფინანსური ხარჯების შესახებ ჩათვლით⁵⁷⁵. ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსი ადვოკატს აკისრებს ვალდებულებას, რეგულარულად მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია მასზე მინდობილი საქმის მსვლელობის შესახებ⁵⁷⁶.

8. აშშ-ის სტანდარტი

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული ქცევის მოდელური წესებით⁵⁷⁷, ადვოკატი ვალდებულია:

- დაუყოვნებლივ აცნობოს კლიენტს ნებისმიერი გადაწყვეტილების ან გარემოების შესახებ, რომელიც, ამავე წესებით, მოითხოვს კლიენტის ინფორმირებულ თანხმობას, როგორც ეს განსაზღვრულია 1.0(e) წესში; მაგალითისთვის, თუ ადვოკატი თავისი კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარისაგან მიიღებს შეთავაზებას მორიგებაზე (სამოქალაქო სამართლის საქმეში), ან საპროცესო შეთანხმებაზე (სისხლის სამართლის საქმეში), მან დაუყოვნებლივ უნდა გააცნოს ამ შეთავა-

⁵⁷⁴ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 13(a).

⁵⁷⁵ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, 3(a), <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

⁵⁷⁶ The Code of Conduct for European Lawyers, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), 3.1.2, <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [16.06.2021].

⁵⁷⁷ Model Rules of Professional Conduct (MRPC), the American Bar Association, 1983, rule 1.4(a).

ზების პირობები და შინაარსი კლიენტს⁵⁷⁸. ამ წესიდან გამონაკლისია შემთხვევა, როდესაც კლიენტმა ადვოკატს წინასწარ მისცა თანხმობა, ან უარი ამგვარი მორიგების, შეთანხმების გაფორმებაზე⁵⁷⁹;

- გაუწიოს კლიენტს გონივრული კონსულტაცია იმის შესახებ, თუ რა საშუალებით უნდა შესრულდეს კლიენტის მიზნები;
- მოახდინოს კლიენტის გონივრული ინფორმირება საქმის მიმდინარეობის თაობაზე;
- დაუყოვნებლივ შეასრულოს ინფორმაციის გონივრული მოთხოვნები;
- როდესაც კლიენტი ადვოკატისაგან ითხოვს ისეთი ქმედების განხორციელებას, რაც არ არის ნებადართული პროფესიული ქცევის წესებით ან სხვა კანონით, გაუწიოს მას კონსულტაცია, ამ წესებით, ადვოკატებისათვის დადგენილი ქცევის ნებისმიერი შეზღუდვის შესახებ.

ადვოკატი ასევე ვალდებულია, იმგვარად მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია, რაც გონივრულად აუცილებელი იქნება იმისათვის, რომ კლიენტს მიეცეს საშუალება, მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილებები წარმომადგენლობის შესახებ⁵⁸⁰.

ამერიკის შეერთებული შტატების სტანდარტებით, ადვოკატს უფლება აქვს, თავი შეიკავოს კლიენტისათვის ინფორმაციის მიწოდებისაგან იმ საგამონაკლისო შემთხვევაში, თუ ამ ინფორმაციის გამხელის ზიანს მიაყენებს კლიენტს. მაგალითისათვის, ადვოკატს უფლება აქვს, არ გაუმხილოს კლიენტს მისი ფსიქიატრიული დიაგნოზის შესახებ ექსპერტიზის დასკვნა, თუ მისი მკურნალი ფსიქიატრის მითითებით, ამ ინფორმაციის გამხელა ზიანს მიაყენებს კლიენტს, გააუარესებს მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობას⁵⁸¹. თუმცა, ადვოკატმა არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა დამალოს ინფორმაცია კლიენტისაგან მისი პირადი ან სხვა პირის ინტერესის სასარგებლოდ.

⁵⁷⁸ Professional Responsibility, Standards, Rules and Statutes, 2003-2004 Abridged Edition, Selected and Edited by Dzienkowski J.S., West Group, USA, 2003, 23.

⁵⁷⁹ იქვე.

⁵⁸⁰ იქვე.

⁵⁸¹ იქვე, 25.

9. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ადვოკატსა და კლიენტს შორის გაფორმდა მომსახურების ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზეც ადვოკატმა აიღო ვალდებულება, წარმოედგინა კლიენტის ინტერესები სამივე ინსტანციის სასამართლოში. ჰონორარი განისაზღვრა 1000 ლარით, რაც სრულად გადაუხადა კლიენტმა ადვოკატს. წარმომადგენლობის პროცესში ადვოკატს დაახლოებით ერთი თვის განმავლობაში შეწყვეტილი ჰქონდა უფლებამოსილება საწევროს გადაუხდელობის გამო, რის თაობაზეც არ შეატყობინა კლიენტს. კლიენტის განმარტებით, სწორედ ამ მიზეზით ათქმევინა ადვოკატმა მას უარი სააპელაციო სასამართლოში საქმის განხილვის გაგრძელებაზე. ადვოკატის განმარტებით, კლიენტმა თავად განაცხადა უარი სააპელაციო სასამართლოში საქმის გაგრძელებაზე. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

2. ადვოკატმა ეთიკის კომისიას შეკითხვით მიმართა თუ როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი, როდესაც მისთვის უცნობია კლიენტის (მსჯავრდებულის) ადგილსამყოფელი და, შესაბამისად, უცნობია მისი პოზიცია საკსაცო წესით განაჩენის გასაჩივრების თაობაზე, ისე, რომ ადვოკატმა არ დაურღვიოს თავისი დაცვის ქვეშ მყოფ პირს დაცვის უფლება. ადვოკატმა უნდა გაასაჩივროს სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი პირადად, დასაცავი პირის თანხმობის გარეშე, დადგენილ 1-თვიან ვადაში თუ არ უნდა გაასაჩივროს თავისი დასაცავი პირის თანხმობის გარეშე?

3. სასამართლომ განსასჯელს დაუნიშნა ადვოკატი მისი ყაჩაღობისათვის გამამტყუნებელი განაჩენის გასაჩივრებისათვის. განსასჯელმა ადვოკატს გაუგზავნა იმ საკითხების სია, რომელიც მას სურდა, რომ ადვოკატს აპელაციაზე გაეხმოვანებინა. ადვოკატი არ დაეთანხმა განსასჯელის წინადადებების უმრავლესობას, რადგან მათ არ ჰქონდათ საფუძველი მტკიცებულებათა შესაბამის ოქმში, თუმცა მან წერილობით უპასუხა განსასჯელს და მიუთითა სხვა პოტენციური საკითხები და სთხოვა მისი მოსაზრებების წარმოდგენა. ადვოკატმა შემდგომ წარადგინა თავისი განცხადება, რომელიც მოიცავდა მისი მიერ განსასჯელისადმი გაგზავნილ წერილში მითითებულ არგუმენტებს. ზეპირი განხილვისას, ადვოკატმა დააყენა მხოლოდ მის მიერ შედგენილი არგუმენტები. სააპელაციო სასამართლომ გამამტყუნებელი განაჩენი ძალაში დატოვა. განსასჯელმა დისციპლინური საჩივრით მიმართა ადვოკატთა ასოციაციას. მიუხედავად იმისა, რომ განსასჯელს უნდა ჰქონოდა გარკვეული

ფუნდამენტური გადაწყვეტილებების მიღების უფლებამოსილება საქმესთან დაკავშირებით, სტრატეგიული და ტაქტიკური გადაწყვეტილებები ადვოკატის ექსკლუზიურ უფლებამოსილებას წარმოადგენს კლიენტთან კონსულტაციების შემდეგ.

4. ადვოკატმა კლიენტს არ აცნობა სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო ინსტანციაში გასაჩივრების შემთხვევაში, ამ ეტაპზე ისევ გადასახდელი სახელმწიფო ბაჟის შესახებ. შესაბამისად, კლიენტმა არ იცოდა, რომ ისევ მოუწევდა სახელმწიფო ბაჟის გადახდა, ოღონდ ამჯერად დავის საგნის ღირებულების 4 %-ის ოდენობით. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

XIII თავი. კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. კეთილსინდისიერი და კვალიფიციური წარმომადგენლობა, როგორც ეთიკური ვალდებულება;
3. კვალიფიციური მომსახურების განმსაზღვრელი კრიტერიუმები;
 - 3.1. საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოქმედებების შესრულება;
 - 3.2. წარმომადგენლობა მინიჭებული სპეციალიზაციის ფარგლებში;
 - 3.3. კლიენტის ინფორმირება და დაცვის სტრატეგიის შეთანხმება კლიენტთან;
4. კეთილსინდისიერება საადვოკატო საქმიანობაში;
5. კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი მომსახურების შეფასების ფარგლები;
6. პასუხისმგებლობა არაკვალიფიციური მომსახურებისათვის;
 - 6.1. დისციპლინური საქმე №079/16;
 - 6.1.1. ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნა;
 - 6.1.2. ადვოკატის მიერ არაკვალიფიციური მომსახურებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა;
 - 6.2. დისციპლინური საქმე №049/12;
 - 6.2.1. ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნა;
 - 6.2.2. ადვოკატისათვის გადახდილი ჰონორარის უკან დაბრუნების მოთხოვნა;
7. დასკვნა;
8. ევროპის სტანდარტი;
9. აშშ-ის სტანდარტი;
10. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. შესავალი

პროფესიაში შესვლისას ადვოკატი დებს ფიცს, რომ „იქნება სამართლიანობის იდეების ერთგული, კეთილსინდისიერად და პირნათლად შესრულებს ადვოკატის მოვალეობებს, დაიცავს საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონებს, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსს,

ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს⁵⁸². თუ პირი თავისი მსოფლმხედველობიდან გამომდინარე უარს ამბობს ფიცის დადებაზე, იგი ფიცის ნაცვლად წერს განცხადებას, რომლითაც ადასტურებს, რომ კეთილსინდისიერად შეასრულებს ამ კანონით დადგენილ ადვოკატის მოვალეობებს.⁵⁸³

ფიცის დადების შემდეგ პირი იძენს ადვოკატის სტატუსს და იღებს საადვოკატო საქმიანობის უფლების დამადასტურებელ მოწმობას, რომლითაც იგი ახორციელებს საადვოკატო საქმიანობას.⁵⁸⁴ ადვოკატის სტატუსის შეძენიდან, ადვოკატს ეკისრება მთელი რიგი ვალდებულებები კლიენტის, პროფესიისა და მართლმსაჯულების წინაშე, მათ შორის, ვალდებულება იმისა, რომ კლიენტს გაუწიოს კეთილსინდისიერი და კვალიფიციური⁵⁸⁵ იურიდიული მომსახურება. ადვოკატსა და კლიენტს შორის რწმუნებულების გაფორმების და/ან დავალების ხელშეკრულების საფუძველზე, ადვოკატი იღებს ვალდებულებას კლიენტის სახელით და მის ნაცვლად განახორციელოს ყველა ის საპროცესო მოქმედება, რაც საქმის წარმოების პროცესში იქნება აუცილებელი. ადვოკატს წარმოეშობა ვალდებულებები, სათანადოდ დაიცვას და წარმოადგინოს კლიენტის ინტერესები მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში.⁵⁸⁶

შესაბამისად, ადვოკატის სტატუსის შეძენიდან, მას აკისრია ვალდებულება, საადვოკატო საქმიანობა განახორციელოს კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად, რაც საბოლოო ჯამში, ემსახურება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ერთ-ერთი ძირითადი მიზნის მიღწევას – საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის გაღრმავებას.

⁵⁸² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 21¹.1.

⁵⁸³ იქვე, მუხლი 21¹.2.

⁵⁸⁴ იქვე, მუხლი 21¹.4.

⁵⁸⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 25.09.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-24-19.

⁵⁸⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.01.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №090/13, 6.8, <<https://gba.ge/pdf/5c484abdbcdcb9.pdf>>, [16.06.2021].

2. კეთილსინდისიერი და კვალიფიციური წარმომადგენლობა, როგორც ეთიკური ვალდებულება

პროფესიული სტანდარტები ადვოკატს ავალდებულებს, საადვოკატო საქმიანობა (იურიდიული რჩევა, კლიენტის წარმომადგენლობა სასამართლოში, არბიტრაჟში, დაკავებისა თუ გამოძიების ორგანოებში, მესამე პირის მიმართ, სამართლებრივი დოკუმენტების მომზადება, კლიენტის სახელით ნებისმიერი დოკუმენტაციის წარდგენა თუ სხვა სახის იურიდიული მომსახურება⁵⁸⁷) განახორციელოს კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად⁵⁸⁸.

კვალიფიციურად მიიჩნევა ადვოკატი, რომელმაც სამართლის ცოდნასთან ერთად, იცის თუ როგორ იპოვოს პასუხები სამართალთან დაკავშირებულ კითხვებზე, შეუძლია სათანადო ხარისხით დაასრულოს კლიენტის საქმე, და ვისთვისაც დამახასიათებელია კეთილსინდისიერება კლიენტის სამუშაოს დროულად დასრულებისათვის.⁵⁸⁹

კვალიფიციურობა გულისხმობს ადვოკატის მიერ ცოდნის კლიენტის ინტერესების სასარგებლოდ გამოყენებას და კანონმდებლობის შესაბამისად წარმომადგენლობას.⁵⁹⁰ ადვოკატი ვალდებულია, უზრუნველყოს კლიენტის კომპეტენტური წარმომადგენლობა. კონკრეტული საქმის აღებისას, ადვოკატმა ან უნდა დაუთმოს საკუთარ თავს საკმარისი დრო, რომ აიმაღლოს კომპეტენცია იმ სფეროში, რომელიც ახალია მისთვის, ან ისეთ ადვოკატთან ერთად აწარმოოს თავისთვის სამართლებრივად ნაკლებად ცნობადი საქმე, რომელიც უკვე გამოცდილია ამ საკითხებში.⁵⁹¹

კვალიფიციური წარმომადგენლობისთვის საჭიროა იურიდიული ცოდნა, უნარი, საფუძველი და მომზადება, რომელიც გონივრულად

⁵⁸⁷ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 2.

⁵⁸⁸ იქვე, მუხლი 5(ა), ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.5.

⁵⁸⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა, ABA ROLI, თბილისი, 2009, 43.

⁵⁹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 10.10.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №122/18, <<https://gba.ge/pdf/5e4bf8c14722c.pdf/122.18%20kerdzo%20sarekomendacio%62010.10.2019.pdf>>, [16.06.2021].

⁵⁹¹ Wendel W.B., Professional Responsibility, fifth edition, Walter Klawer publishing, New York, 2016, 130.

აუცილებელია წარმომადგენლობისთვის.⁵⁹² კვალიფიციურად მიიჩნევა ადვოკატი, რომელმაც სამართლის ცოდნასთან ერთად იცის, თუ როგორ იპოვოს პასუხები სამართალთან დაკავშირებულ კითხვებზე, შეუძლია სათანადო ხარისხით დაასრულოს კლიენტის საქმე, და ვისთვისაც დამახასიათებელია კეთილსინდისიერება კლიენტის სამუშაოს შესრულებისას. ადვოკატმა სარჩელის შეტანიდან საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე უნდა უზრუნველყოს საქმის კვალიფიციურად წარმართვა და იმ საპროცესო მოქმედებების კეთილსინდისიერად შესრულება, რაც კანონმდებლობითაა გათვალისწინებული.⁵⁹³

კვალიფიციური წარმომადგენლობის ვალდებულებაზე მიუთითებენ ადვოკატის პროფესიის სფეროში არსებული საერთაშორისო რეგულაციებიც. კერძოდ, ადვოკატთა როლის შესახებ გაეროს ძირითადი პრინციპების მიხედვით, ადვოკატს, კლიენტის წინაშე აკისრია ვალდებულება, დაეხმაროს მას ყველა შესაძლო ფორმით და მიიღოს ყველა ზომა მისი ინტერესების დასაცავად.⁵⁹⁴ ევროპის საბჭოს რეკომენდაციით, ადვოკატების მოვალეობები კლიენტების მიმართ უნდა მოიცავდეს სამართლებრივი ქმედების განხორციელებას მათი კლიენტების უფლებებისა და ინტერესების დაცვის, პატივისცემისა და რეალიზაციის მიზნით.⁵⁹⁵ ადვოკატმა კლიენტის კონსულტაცია და წარმომადგენლობა დაუყოვნებლივ, კეთილსინდისიერად და გულმოდგინედ უნდა განახორციელოს. მან პირადი პასუხისმგებლობა უნდა აიღოს მიღებული მითითებების შესრულებაზე.⁵⁹⁶ ამასთან, მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში, კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა „და“ კავშირის ნიშნით არის გამოყოფილი, შესაძლოა, მათგან ერთ-ერთის (კვალიფიციურობის და/ან კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის) დარღვევის შემთხვევაში,

⁵⁹² Model Rules of Professional Conduct, the American Bar Association, 1983, 1.1.

⁵⁹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.01.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №074/10, 5.3., <<https://gba.ge/pdf/5d8c96810e4e1.pdf/074.10%2028.01.2011%20gafrtileba.pdf>>, [16.06.2021].

⁵⁹⁴ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 13.b.

⁵⁹⁵ Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer, III, 3.c., <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d0fc8>, [16.06.2021].

⁵⁹⁶ The Code of Conduct for European Lawyers, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), 3.1.2., <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [16.06.2021].

ადვოკატის შესაბამისი პასუხისმგებლობის საკითხი დადგეს. შესაბამისად, ქმედების, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.5 მუხლით კვალიფიკაციისათვის, არ არის სავალდებულო ორივე დარღვევა (არაკვალიფიციური მომსახურება და კეთილსინდისიერების პრინციპის დარღვევა) ერთდროულად არსებობდეს.

თავისთავად ის ფაქტი, რომ ადვოკატმა საქმე „წააგო“ არ შეიძლება გახდეს მისი კვალიფიციურობის ექვექცემ დაყენების საფუძველი. შესაძლოა, ადვოკატმა არაჩვეულებრივად გაართვას თავი თავის საქმეს, თუმცა მისი კლიენტისათვის არასასურველი შედეგი დადგეს. საქმის „წაგება“ არ ნიშნავს ადვოკატის მიერ უხარისხო მომსახურების გაწევას. კვალიფიციურობა მოიცავს ადვოკატის მხრიდან მისი ცოდნისა და გამოცდილების შესაბამისი, ხარისხიანი იურიდიული მომსახურების გაწევას და არა კლიენტისათვის სასურველი შედეგის მიღებას, რადგან კლიენტის საქმეზე გადაწყვეტილების მიმღები პირი არ არის ადვოკატი. უფრო მეტიც, საქმის წარმატებით დასრულების შემთხვევაშიც, შესაძლოა დადგეს საკითხი ადვოკატის კვალიფიციურობის თაობაზე. მაგალითად, თუ სისხლის სამართალში სპეციალიზებული ადვოკატი არ მიაწვდის კლიენტს ინფორმაციას თავისი კვალიფიკაციის თაობაზე, ისე აწარმოებს მის სამოქალაქო საქმეს. მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა ამ საქმეში წარმატებას მიაღწიოს და კლიენტისათვის სასურველი შედეგით დაასრულოს დავა, მაინც შესაძლოა მას არაკვალიფიციური მომსახურების საფუძველით დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისროს, რადგან მსგავსი ფორმით წარმომადგენლობისას, ადვოკატი რისკის ქვეშ აყენებს კლიენტის ინტერესებს. კლიენტს უნდა ჰქონდეს საშუალება, მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება.

შესაბამისად, ეთიკური სტანდარტის ნაწილს წარმოადგენს ადვოკატის მიერ საადვოკატო საქმიანობის კვალიფიციური და/ან კეთილსინდისიერი განხორციელება. კვალიფიციური წარმომადგენლობა მოიცავს ადვოკატის ცოდნისა და გამოცდილების კლიენტის ინტერესების შესაბამისად გამოყენებას – კანონიერების ფარგლებში; ხოლო კეთილსინდისიერება კი – ზოგადი პრინციპის შესაბამისად განიმარტება და უკავშირდება ადვოკატის სუბიექტურ აღქმას, მის პირად თვისებებსა და პროფესიულ ღირებულებებს. თუ ადვოკატი კლიენტს ვერ გაუწევს კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ მომსახურებას, შესაძლოა, დადგეს მისი, როგორც დისციპლინური, ასევე სამოქალაქო პასუხისმგებლობის საკითხი.

3. კვალიფიციური მომსახურების განმსაზღვრელი კრიტერიუმები

ქართული კანონმდებლობა არაფერს ამბობს იმის შესახებ, თუ რა ჩაითვლება კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ იურიდიულ მომსახურებად. თუმცა, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკა გარკვეულწილად მიუთითებს იმ ფაქტორებზე, რაც შესაძლოა, გახდეს ადვოკატის მიერ გაწეული მომსახურების არაკვალიფიციურად შეფასების საფუძველი.

3.1. საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოქმედებების შესრულება

არაკვალიფიციურად შეფასდება ადვოკატის მომსახურება, თუ ის, კლიენტთან შეთანხმების ფარგლებში, არ ასრულებს საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ მოქმედებებს.

დისციპლინურ საქმეში⁵⁹⁷, სადაც ადვოკატმა არ შეავსო სასამართლოს მიერ დადგენილი ხარვეზი (არ წარადგინა დასაბუთებული სააპელაციო საჩივარი, საჩივრის ელექტრონული ვერსია და განახლებული ამონაწერი სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზიდან, რის გამოც სააპელაციო საჩივარი განუხილველი დარჩა და კლიენტს წაერთვა გასაჩივრების უფლება), ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან კვალიფიციური მომსახურების ვალდებულების დარღვევა. ეთიკის კომისიის შეფასებით, კლიენტი ადვოკატთან ურთიერთობას იწყებს ადვოკატის ცოდნის და გამოცდილების გამო, მაშინ როდესაც თავად არ შეუძლია აწარმოოს საქმე კვალიფიციურად და დაიცვას თავისი ინტერესები შესაბამის ორგანოებში. კლიენტის ადვოკატთან მიმართვის საფუძველია გარკვეული სამართლებრივი მდგომარეობის შეცვლა. საადვოკატო მომსახურების თაობაზე შეთანხმების შემდეგ კლიენტი მოელის, რომ ადვოკატი ამ მდგომარეობის შეცვლის მიზნით განახორციელებს შესაბამის მოქმედებებს.⁵⁹⁸ ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების შემდეგ, ადვოკატმა კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად უნდა განახორციელოს წარმომადგენლობა. კლიენტის მიერ ადვოკატისთვის წარმომადგენლის

⁵⁹⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 10.10.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №122/18, <<https://gba.ge/pdf/5e4bf8c14722c.pdf/122.18%20kerdzo%20sarekomendacio%2010.10.2019.pdf>>, [16.06.2021].

⁵⁹⁸ იქვე, 7.2.

უფლებამოსილების მინიჭებისას, ადვოკატი იღებს ვალდებულებას მისი სახელით და მის ნაცვლად განახორციელოს ყველა ის საპროცესო მოქმედება, რაც საქმის წარმოების პროცესში იქნება აუცილებელი. შესაბამისად, ადვოკატი ვალდებულია, კლიენტის სახელით მოიპოვოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი მტკიცებულებები და წარმოადგინოს კლიენტი სხვადასხვა ორგანოსა თუ დაწესებულებაში, მათ შორის, წარადგინოს დასაბუთებული და ფორმალურად გამართული სააპელაციო საჩივარი სასამართლოში. აღნიშნული მოქმედებების განხორციელებისას, ადვოკატმა უნდა გამოიყენოს თავის ხელთ არსებული ცოდნა და უზრუნველყოს კლიენტის სათანადო წესით დაცვა. ადვოკატის მიერ აღნიშნული ვალდებულების დარღვევა იწვევს ადვოკატის მიმართ დადგენილი ეთიკური მოთხოვნების დარღვევას, რაც, თავის მხრივ, ტოვებს კლიენტს დაუცველს და ეჭვქვეშ აყენებს ადვოკატის პროფესიის სანდოობას⁵⁹⁹. ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებით, აღნიშნულ დისციპლინურ საქმეში, ადვოკატს, დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა ზემოქმედების ღონისძიება – კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა. კომისიის ორი წევრის განსხვავებული მოსაზრებით, ადვოკატს, მის მიერ ჩადენილ გადაცდომასთან შედარებით, შეეფარდა არაპროპორციული, კერძოდ – მსუბუქი პასუხისმგებლობის ზომა⁶⁰⁰. მათი შეფასებით, კლიენტს მიაღდა მნიშვნელოვანი ზიანი, რადგან ადვოკატის ქმედებით, კლიენტს წაერთვა გასაჩივრების უფლება. ამასთან, ადვოკატმა ვერ გააცნობიერა ჩადენილი გადაცდომის სიმძიმე და თავის ქმედებებზე პასუხისმგებლობა სრულად კლიენტს გადააკისრა. აქვე, კომისიის წევრებმა კიდევ ერთხელ გაუსვეს ხაზი თანმიმდევრული პრაქტიკის მნიშვნელობას, დისციპლინური პასუხისმგებლობის წინაშე ყველა ადვოკატის თანასწორობას და განმარტეს, რომ მოცემულ საქმეზე, ადვოკატისათვის პროპორციული და სამართლიანი პასუხისმგებლობის ფორმა იქნებოდა – გაფრთხილება.

ადვოკატის მიერ შესაგებელის წარდგენის ვადის გაშვება და კლიენტის საწინააღმდეგოდ გამოტანილ დაუსწრებელ გადაწყვეტილებაზე საჩივრის წარუდგენლობა, მით უფრო, იმ პირობებში, როდესაც ამის თაობაზე

⁵⁹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 10.10.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №122/18, 7.3., <<https://gba.ge/pdf/5e4bf8c14722c.pdf/122.18%20kerdzo%20sarekomendacio%2010.10.2019.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁰⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 10.10.2019 წლის გადაწყვეტილებაზე, დისციპლინური საქმე №122/18, ეთიკის კომისიის წევრების განსხვავებული მოსაზრება, <<https://gba.ge/pdf/5e4bf8c14722c.pdf/122.18%20kerdzo%20sarekomendacio%2010.10.2019.pdf>>, [16.06.2021].

არსებობდა კლიენტის ნება, ეთიკის კომისიამ შეაფასა, როგორც კლიენტის არაკვალიფიციური და არაკეთილსინდისიერი დაცვა⁶⁰¹. მხარეებს შორის არსებული ხელშეკრულებისა და რწმუნებულების საფუძველზე კლიენტმა გამოთქვა მზადყოფნა, გადაეცა ადვოკატისათვის უფლებამოსილება, დაეცვა მისი ინტერესები სამოქალაქო საქმესთან დაკავშირებით, ხოლო ადვოკატმა აიღო ვალდებულება, წარმოედგინა კლიენტის ინტერესები და განეხორციელებინა კლიენტის უფლებების სათანადო დაცვა.⁶⁰² კომისიის შეფასებით, ადვოკატს, სამოქალაქო დავასთან დაკავშირებით, როგორც საჩივრის ავტორის წარმომადგენელს, კლიენტის ინტერესების დასაცავად უნდა განეხორციელებინა საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოქმედებები. კერძოდ, ადვოკატს გააჩნდა ვალდებულება, წარედგინა შესაგებელი სასამართლოს მიერ დადგენილ ვადაში, რაც არ განახორციელა და სასამართლომ მიიღო დაუსწრებელი გადაწყვეტილება კლიენტის საწინააღმდეგოდ.⁶⁰³ ადვოკატმა გამოიჩინა გულგრილობა კლიენტის საქმის წარმოებისას, რითაც მნიშვნელოვნად დააზარალა კლიენტი და მატერიალური ზიანი მიაყენა მას.⁶⁰⁴ აღნიშნულ გადაცდომაზე, ადვოკატს შეუჩერდა საადვოკატო საქმიანობის უფლება.

ფორმალურ წარმომადგენლობად აფასებს ეთიკის კომისია ადვოკატის საქმიანობას, როდესაც ის არ ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ მოქმედებებს კლიენტის სასარგებლოდ. ამგვარ წარმომადგენლობას კი მიიჩნევს არაკვალიფიციურ და არაკეთილსინდისიერ მომსახურებად⁶⁰⁵. კლიენტის მიერ ადვოკატისთვის წარ-

⁶⁰¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 26.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №030/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4722ca469d0.pdf/5c4722ca469d0.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁰² იქვე, 7.3.

⁶⁰³ იქვე, 7.5.

⁶⁰⁴ იქვე, 7.7.

⁶⁰⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №096/14, <<https://gba.ge/pdf/5c484f5ad6ba2.pdf/5c484f5ad6ba2.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 23.09.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №035/10, <<https://gba.ge/pdf/5c58286826332.pdf/5c58286826332.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №096/11 <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021]; საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.10.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №024/12, <<https://gba.ge/pdf/5c471ca263011.pdf/5c471ca263011.pdf>>, [16.06.2021].

მომადგენლის უფლებამოსილების მინიჭებისას, ადვოკატი იღებს ვალდებულებას, მისი სახელით და მის ნაცვლად განახორციელოს ყველა ის საპროცესო მოქმედება, რაც საქმის წარმოების პროცესში იქნება აუცილებელი, გარდა კანონმდებლობით განსაზღვრული იმ საპროცესო მოქმედებებისა, რომელიც უშუალოდ მარწმუნებელმა უნდა განახორციელოს.⁶⁰⁶ თუ ადვოკატი კლიენტის ინტერესებს სასამართლოში წარმოადგენს და, კლიენტის მოთხოვნის მიუხედავად, არ ახორციელებს საქართველოს სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ მოქმედებებს, როგორიცაა შუამდგომლობათა დაყენება, მტკიცებულებათა მოპოვება და სასამართლოში წარდგენა, მხოლოდ სასამართლო სხდომებზე დასწრება, ვერ შეფასდება კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ საადვოკატო მომსახურებად. ადვოკატის მიერ გაწეული საადვოკატო მომსახურება არ უნდა დაემსგავსოს ფორმალურ წარმომადგენლობას, ვინაიდან კლიენტი იმის გამო სარგებლობს ადვოკატის მომსახურებით, რომ მას აქვს ის სპეციალური ცოდნა და უნარები, რაც კლიენტს არ გააჩნია.⁶⁰⁷ ეთიკის კომისიის შეფასებით, ადვოკატი პასუხისმგებელია კლიენტის წინაშე საქმისწარმოების ყველა ეტაპზე. ადვოკატს კანონით და პროფესიული ეთიკის კოდექსით ევალება კეთილსინდისიერად, კვალიფიციურად განახორციელოს წარმომადგენლობა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ადვოკატმა სათანადო გულმოდგინებითა და სასამართლო საქმის მიმდინარეობის ყველა შესაძლო რისკის შეფასებით, დროულად და გასაგებ ენაზე უნდა მიაწოდოს კლიენტს ყველა ინფორმაცია და მასთან ერთად მიიღოს გადაწყვეტილებები, რომელიც შეესაბამება კანონს.⁶⁰⁸ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება. შესაბამისი მტკიცებულებების წარუდგენლობაც არაკვალიფიციურ საადვოკატო მომსახურებად შეაფასა ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში⁶⁰⁹ და განმარტა, რომ „თუ ადვოკატი კლიენტის

⁶⁰⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №096/14, 5.2., <<https://gba.ge/pdf/5c484f5ad6ba2.pdf/5c484f5ad6ba2.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁰⁷ იქვე, 5.4.

⁶⁰⁸ იქვე, 5.10.

⁶⁰⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.10.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №007/16, <<https://gba.ge/pdf/5c5826a50715e.pdf/5c5826a50715e.pdf>>, [16.06.2021]. შენიშვნა: აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში, რომელმაც 31.03.2017 წლის გადაწყვეტილებით (საქმე №დს-შ/1-17), სრულად გაიზიარა ეთიკის კომისიის სამართლებრივი შეფასება, პროპორციულად მიიჩნია გამოყენებული სახდელი და უცვლელი დატოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება.

ინტერესებს სასამართლოში წარმოადგენს და, კლიენტის მოთხოვნის მიუხედავად, არ ახორციელებს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ მოქმედებებს, როგორცაა შუამდგომლობათა დაყენება, მტკიცებულებათა მოპოვება და სასამართლოში წარდგენა, მხოლოდ სასამართლო სხდომებზე დასწრება ვერ შეფასდება კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ საადვოკატო მომსახურებად. ადვოკატის მიერ გაწეული საადვოკატო მომსახურება არ უნდა დაემსგავსოს ფორმალურ წარმომადგენლობას, ვინაიდან კლიენტი იმის გამო სარგებლობს ადვოკატის მომსახურებით, რომ მას აქვს ის სპეციალური ცოდნა და უნარები, რაც კლიენტს არ გააჩნია⁶¹⁰. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

ფორმალური წარმომადგენლობაც არაკვალიფიციურ და არაკეთილსინდისიერ საადვოკატო საქმიანობად შეაფასა საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ თავის გადაწყვეტილებაში, სადაც განმარტა, რომ „ადვოკატმა თავისი საქმიანობა უნდა წარმართოს კეთილსინდისიერად, კვალიფიციურად და წარმომადგენლობა განახორციელოს კანონმდებლობის შესაბამისად. კლიენტის ინტერესების დაცვა არ ნიშნავს ფორმალურ წარმომადგენლობას სასამართლოში. კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, ადვოკატი ვალდებულია, გამოიყენოს მის დასაცავად ყველა საშუალება, რაც არ არის აკრძალული კანონითა და პროფესიული ეთიკის კოდექსით“⁶¹¹.

არაკვალიფიციურად შეაფასა ეთიკის კომისიამ ადვოკატის მიერ საკასაციო საჩივრის წარდგენა გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდგომ, რის გამოც საკასაციო საჩივარი დარჩა განუხილველი. ამავე საქმეზე, ეთიკის კომისიამ არაკეთილსინდისიერად შეაფასა ადვოკატის შემდგომი ქმედებები. კერძოდ, არაკეთილსინდისიერად შეფასდა ადვოკატის ქმედება, როდესაც მან არ გააცნო კლიენტს საკასაციო საჩივარი, არ აცნობა მას საკასაციო საჩივრის მიღებაზე უარის თქმის საფუძვლები და მოსალოდნელი სამართლებრივი შედეგები. ეთიკის კომისიის შეფასებით, კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის წარმომადგენლის უფლებამოსილების მინიჭებისას, ადვოკატი იღებს ვალდებულებას, მისი სახელით და

⁶¹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.10.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No007/16, 4.5., <<https://gba.ge/pdf/5c5826a50715e.pdf/5c5826a50715e.pdf>>, [16.06.2021].

⁶¹¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-31-19.

მის ნაცვლად განახორციელოს ყველა ის მოქმედება, რაც საქმის წარმოების პროცესში იქნება აუცილებელი, გარდა კანონმდებლობით განსაზღვრული იმ საპროცესო მოქმედებებისა, რომელიც უშუალოდ მარწმუნებელმა უნდა განახორციელოს.⁶¹² საადვოკატო საქმიანობა, ადვოკატის მოვალეობები და კლიენტის ინტერესების დაცვა არ მოიცავს კლიენტის მხოლოდ ფორმალურ წარმომადგენლობას სასამართლოში. კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, ადვოკატი ვალდებულია, მის დასაცავად გამოიყენოს ყველა საშუალება, რაც არ არის აკრძალული კანონით და პროფესიული ეთიკის ნორმებით. ადვოკატმა სარჩელის შეტანიდან საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე უნდა უზრუნველყოს საქმის კვალიფიციურად წარმართვა და იმ საპროცესო მოქმედებების კეთილსინდისიერად შესრულება, რაც კანონმდებლობითაა გათვალისწინებული. მართალია, ეთიკის კომისია არ ახდენს ადვოკატის მიერ განხორციელებული საპროცესო ქმედებებისა და ტაქტიკის არსებით სამართლებრივ შეფასებას, თუმცა, ადვოკატის მიერ კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად განხორციელებულ წარმომადგენლობად არ შეიძლება ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ ადვოკატი სარჩელის მომზადებითა და სასამართლოში მისი შეტანით შემოიფარგლება.⁶¹³ ადვოკატისათვის უფლებამოსილების მინიჭებისას, კლიენტს ჰქონდა კანონიერი მოლოდინი და იურიდიული ინტერესი, რომ ადვოკატი მის საქმეს კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად აწარმოებდა.⁶¹⁴ ეთიკის კომისიის შეფასებით, კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობად არ შეიძლება ჩაითვალოს საჩივრის საპროცესო ვადის დაუცველად წარდგენა.⁶¹⁵ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილება.

როდესაც საუბარია კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობაზე, წარმოიშობა საკითხი, როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი, როცა კლიენტის მითითება არ არის უკანონო ხასიათის, თუმცა, მისმა შესრულებამ შესაძლოა, ზიანი მიაყენოს თავად კლიენტის სამართლებრივ პოზიციას. ეთიკის კომისია ამ საკითხს შეეხო ადვოკატის მიმართ

⁶¹² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.04.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №080/13, 5.2, <<https://gba.ge/pdf/5c484a9f4631c.pdf>>, [16.06.2021].

⁶¹³ იქვე, 5.3.

⁶¹⁴ იქვე, 5.7.

⁶¹⁵ იქვე, 5.10.

დისციპლინური დევნის არადმერის შესახებ გადაწყვეტილებაში. კომისიის აზრით, კლიენტის მითითებების შესრულება ადვოკატის ეთიკურ ვალდებულებას წარმოადგენს, თუ არ არსებობს ამ მითითების შეუსრულებლობის მნიშვნელოვანი საფუძველი. ასეთი საფუძველი, პირველ რიგში, შეიძლება გამოიხატებოდეს კლიენტის სამართლებრივი პოზიციისთვის ზიანის მიყენებაში, თუმცა, კომისიის საბოლოო დასკვნით „აქვს ძირითად გადაწყვეტილებას კერძო ავტონომიის ფარგლებში იღებს კლიენტი ადვოკატისაგან მიღებული კვალიფიციური რჩევის შემდეგ“⁶¹⁶.

შესაბამისად, კანონიერების ფარგლებში, კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოქმედებებისა და კლიენტის კანონიერი მითითებების შეუსრულებლობა, თუ ის ზიანს არ აყენებს კლიენტის სამართლებრივ პოზიციას, ფასდება არაკვალიფიციურ და არაკეთილსინდისიერ მომსახურებად, რომლისთვისაც ადვოკატს შესაძლოა, დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

3.2. წარმომადგენლობა მინიჭებული სპეციალიზაციის ფარგლებში

ეთიკის კომისიის ერთგვაროვანი პრაქტიკით⁶¹⁷, არაკვალიფიციურად ფასდება ადვოკატის მიერ საადვოკატო მომსახურების გაწევა იმ დარგში, რაშიც მას არ აქვს სპეციალიზაცია მინიჭებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ. მაგალითისათვის, როდესაც სისხლის სამართლის სპეციალიზაციის მქონე ადვოკატი აწარმოებს სამოქალაქო საქმეს.

ადვოკატს, რომელსაც ჩაბარებული აქვს ადვოკატთა, მოსამართლეთა, პროკურატურის მუშაკთა საკვალიფიკაციო გამოცდა სპეციალიზაციის მიხედვით, უფლება ეძლევა, საადვოკატო საქმიანობა შესაბამის დარგში განახორციელოს. საკონსტიტუციო სამართალწარმოებასა და ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში ადვოკატად მონაწილეობის

⁶¹⁶ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013.

⁶¹⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/18; 06.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №017/11; 24.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/17; 26.06.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №091/13.

უფლება აქვს ნებისმიერ ადვოკატს.⁶¹⁸

ადვოკატს აქვს იურიდიული უფლებამოსილება, განახორციელოს წარმომადგენლობა, მაგრამ ადვოკატის სტატუსი მას ავალდებულებს, როგორც ადვოკატმა გასწიოს საადვოკატო მომსახურება იმ სფეროში, რომლის სპეციალიზაცია (კვალიფიკაცია) მას გააჩნია. ადვოკატი ვალდებულია, კონსულტაციის ეტაპის დაწყებამდე განუმარტოს პოტენციურ კლიენტს რომელი სპეციალიზაციით შეუძლია (ადვოკატის სტატუსით), განახორციელოს წარმომადგენლობა. ადვოკატის მიერ არასპეციალიზებული მიმართულებით იურიდიული მომსახურების გაწევა ვერ ჩაითვლება კვალიფიციურად.⁶¹⁹

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს კანონმდებლობით არ არის დარეგულირებული მტკიცების ტვირთის გადანაწილების საკითხი, ადვოკატის სპეციალიზაციის შესახებ კლიენტის ინფორმირების თაობაზე, იმსჯელა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატამ თავის გადაწყვეტილებაში და განმარტა, რომ „ადვოკატს ეკისრება მტკიცების ტვირთი, მიაწოდოს კლიენტს სამართლის შესაბამის დარგში სპეციალიზაციის არქონაზე ინფორმაცია“⁶²⁰. ამავე გადაწყვეტილებაში, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ გაიზიარა ეთიკის კომისიის შეფასება, რომ „სამართლის დარგში სპეციალიზაციის გარეშე ადვოკატის მომსახურება არ მიიჩნევა კლიენტის კვალიფიციურ მომსახურებად“⁶²¹.

შესაბამისად, ეთიკის კომისიის ერთგვაროვანი პრაქტიკით, ადვოკატის მიერ იურიდიული მომსახურების გაწევა სამართლის იმ დარგში, რაშიც მას არ აქვს სპეციალიზაცია მინიჭებული, ფასდება როგორც არაკვალიფიციური წარმომადგენლობა. ამასთან, ადვოკატის კვალიფიკაციის თაობაზე ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება აკისრია ადვოკატს. საინტერესოა, ჩაითვლება თუ არა დისციპლინურ გადაცდომად ადვოკატის მხრიდან კლიენტის ინტერესების წარმომადგენლობა არა იმ დარგში,

⁶¹⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 11.8.

⁶¹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/17, 6.7, <https://gba.ge/pdf/5c628da5045f8.pdf/100_17,%2024.12.18.%20kerdzo%20sarekomendacio%20barati.pdf>, [16.06.2021].

⁶²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სსდ-31-19.

⁶²¹ იქვე.

რაშიც მას სპეციალიზაცია აქვს მინიჭებული, იმის გათვალისწინებით, რომ კლიენტი ინფორმირებული იყო ადვოკატის სპეციალიზაციის თაობაზე. ამ საკითხს არც კანონმდებლობა და არც პრაქტიკა პირდაპირ არ არეგულირებს. ასეთ შემთხვევაში, ადვოკატის მხრიდან, კლიენტის თანხმობით, იურიდიული მომსახურება არა იმ დარგში, რაშიც ადვოკატს აქვს სპეციალიზაცია მინიჭებული, შესაძლოა, არ ჩაითვალოს გადაცდომად, რადგან კლიენტის მხრიდან ინფორმირებული თანხმობის მიღების შემთხვევაში, კლიენტისათვის შესაძლო ზიანის მიყენების რისკი კლიენტზე გადავა. თუმცა, ეს საკითხი კანონმდებლობითაც და პრაქტიკითაც დღემდე დაურეგულირებელია.

3.3 კლიენტის ინფორმირება და დაცვის სტრატეგიის შეთანხმება კლიენტთან

ისეთი გადაწყვეტილებები, რომელიც არსებითად უკავშირდება კლიენტის საქმის შედეგს, მიღებული უნდა იყოს კლიენტის და არა ადვოკატის მიერ. ადვოკატი არის კლიენტის მრჩეველი. მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატს შესაძლოა, კლიენტმა მინდობილობით მიანიჭოს მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღების უფლებამოსილება (მაგ., საქმის მორიგებით დასრულება, დავის საგნის შემცირება, გაზრდა, სარჩელის ცნობა და ა.შ.), ეს არ ნიშნავს იმას, რომ აღნიშნულ ქმედებებზე გადაწყვეტილებას იღებს ადვოკატი. მინდობილობა ადვოკატს ანიჭებს იურიდიულ უფლებამოსილებას, კლიენტის ნაცვლად მოაწეროს ხელი ან გამოხატოს ნება, თუმცა ეს არ აძლევს ადვოკატს უფლებას, კლიენტის ნაცვლად მიიღოს გადაწყვეტილებები.

მართალია, ადვოკატი დამოუკიდებელია დაცვის სტრატეგიის განსაზღვრაში, თუმცა პროფესიული სტანდარტები ადვოკატს ავალდებულებს, ეს სტრატეგია შეათანხმოს კლიენტთან და წარმომადგენლობის განხორციელებისას, იმოქმედოს კლიენტის მითითებების⁶²² შესაბამისად. ყველა სახის გადაწყვეტილება, რომელმაც შესაძლოა მოახდინოს ან არ მოახდინოს კლიენტის ინტერესებზე ზეგავლენა, უნდა იქნეს მოწონებული კლიენტის მიერ.⁶²³ კლიენტის ინტერესებისათვის მნიშვნელოვანი

⁶²² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.2.

⁶²³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.03.2011 წლის გადაწყვეტილება დისციპლინური საქმე №057/10, <<https://gba.ge/pdf/5ca494d178d74.pdf/057.10%2007.03.2011%20saqmianobis%20uflebis%20sheherebaa-converted.pdf>>, [16.06.2021].

გადაწყვეტილებები ადვოკატმა უნდა მიიღოს კლიენტთან შეთანხმებით და არა ერთპიროვნულად. ადვოკატის მიერ კლიენტის სახელით გაკეთებული განცხადებები მესამე პირების მიერ განიხილება, როგორც კლიენტის ნების გამოვლენა და როგორც წესი, ექვემდებარება ადვოკატის საიმედოობა და კეთილსინდისიერება.⁶²⁴ ადვოკატის მიერ საქმის წარმოებისას კლიენტი უნდა იღებდეს თავის საქმესთან დაკავშირებით არსებით გადაწყვეტილებებს, როგორცაა: სასამართლოში სარჩელის შეტანა ან მასზე უარი; სარჩელის ცნობა, სარჩელის საგნის შეცვლა, მორიგება, სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრება და ა.შ., ხოლო ადვოკატი უნდა იყოს მისი მრჩეველი და წარმომადგენელი. კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის გაცემული მინდობილობის მიუხედავად, კლიენტის ინტერესებისათვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღება ადვოკატის მიერ უნდა განხორციელდეს კლიენტთან შეთანხმებით და არა ადვოკატის მიერ ერთპიროვნულად.⁶²⁵ კლიენტთან დაცვის სტრატეგიის შეუთანხმებლობა და არსებით საკითხებზე, კლიენტის ინფორმირების გარეშე ადვოკატის მიერ ერთპიროვნული გადაწყვეტილებების მიღება, ეთიკის კომისიისა და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკით, ფასდება, როგორც არაკეთილსინდისიერი და არაკვალიფიციური წარმომადგენლობა.

დისციპლინურ საქმეში⁶²⁶, სადაც ადვოკატმა არ მისცა კლიენტს იურიდიული რჩევა, თუ რა ნივთმტკიცებები იქნებოდა საჭირო კონკრეტული ექსპერტიზის ჩატარებისათვის, ასევე, არ შეაფასა კლიენტის ხელთ არსებული ნივთმტკიცებები და არ განუმარტა კლიენტს მათი წარუდგენლობის მოსალოდნელი შედეგები, ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან კვალიფიციური წარმომადგენლობის ვალდებულების დარღვევა. ეთიკის კომისიის შეფასებით, „კვალიფიციურ საადვოკატო მომსახურებას არ ექნება ადგილი, თუ ადვოკატი არ შეაფასებს ექსპერტიზის ჩასატარებლად საჭირო ნივთმტკიცებების მნიშვნელობას. ადვოკატის ვალდებულებაა, კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით, ურჩიოს

⁶²⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 22.11.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სპ-09-17.

⁶²⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №022/11, 6.3, <<https://gba.ge/pdf/5c4eb0365ba17.pdf/5c4eb0365ba17.pdf>>, [16.06.2021].

⁶²⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.02.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №133/13, <<https://gba.ge/pdf/5c484f79da0dd.pdf/5c484f79da0dd.pdf>>, [16.06.2021].

კლიენტს სამართლებრივად რამდენად მნიშვნელოვანი იქნება სადავო საკითხისათვის ექსპერტიზის ჩატარება და მხოლოდ ამის შემდეგ წარადგინოს კონკრეტულ ექსპერტიზათა ჩატარების განცხადება სათანადო ნივთმტკიცებათა დანართით. საქმის მომზადების მიზნით, ადვოკატის ვალდებულებაა, სამართლებრივად შეაფასოს და კლიენტთან ერთად გადაწყვიტოს ექსპერტიზისათვის დასართავი ნივთმტკიცებების საკითხი⁶²⁷. ამავე გადაწყვეტილებაში, ეთიკის კომისიამ იმსჯელა დაცვის სტრატეგიის განსაზღვრაზე და განმარტა, რომ „ადვოკატის ვალდებულებაა, კლიენტს მიაწოდოს ყველა ინფორმაცია, რაც უკავშირდება მისი საქმის წარმოებას, რათა კლიენტმა იცოდეს მის მიერ მიწოდებული საქმის მსვლელობის თაობაზე; ადვოკატმა კლიენტთან უნდა შეათანხმოს ამ უკანასკნელის საქმის წარმოებისას განსახორციელებელი მოქმედებები, რაც გულისხმობს კლიენტისაგან ინფორმაციის მიღებას, მისი პოზიციის, მოთხოვნის გაგებას და შემდეგ ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის პროფესიული რჩევის მიცემას შემდგომში განსახორციელებელი ქმედებების თაობაზე; ადვოკატი და კლიენტი ერთდროულად შეიმუშავენ საადვოკატო მომსახურების ტაქტიკას ან ადვოკატი დამოუკიდებლად შეიმუშავენ საქმეზე წარმომადგენლობის სტრატეგიას კლიენტისათვის ინფორმაციის რეგულარული მიწოდებით და საპროცესო მოქმედებათა განსახორციელებლად მისგან სათანადო უფლებამოსილების მინიჭებით⁶²⁸. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

ასევე, არაკვალიფიციურ მომსახურებად შეაფასა ეთიკის კომისიამ ადვოკატის არასათანადო მომზადება სასამართლო სხდომებისთვის, რაც გამოიხატა მორიგებასთან დაკავშირებით კლიენტთან პოზიციების შეუთანხმებლობაში. ადვოკატს კლიენტთან ერთად არ შეუფასებია, თუ რამდენად სასარგებლო იქნებოდა სხდომაზე წარსადგენი მოწმეების ხელთ არსებული ინფორმაცია კლიენტის ინტერესებისათვის. ეთიკის კომისიის განმარტებით, საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას ადვოკატი ვალდებულია, დაიცვას კლიენტის ინტერესები შესატყვისი კვალიფიციურობითა და პროფესიული კეთილსინდისიერებით, ხელშეკრულებითა და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინე-

⁶²⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.02.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No133/13, 6.10, <<https://gba.ge/pdf/5c484f79da0dd.pdf/5c484f79da0dd.pdf>>, [16.06.2021].

⁶²⁸ იქვე, 6.11.

ბულ ფარგლებში. ადვოკატმა კლიენტის ინტერესების დასაცავად უნდა გამოიყენოს კანონით გათვალისწინებული ყველა საშუალება, რათა კლიენტის საუკეთესო ინტერესები ჯეროვნად იქნეს წარმოდგენილი და ადვოკატისათვის მინდობილი საქმის თაობაზე, რათა კლიენტმა მიიღოს სრული მომსახურება.⁶²⁹ ადვოკატმა კლიენტთან უნდა შეათანხმოს ამ უკანასკნელის საქმეზე განსახორციელებელი მოქმედებები, რაც გულისხმობს კლიენტისგან ინფორმაციის მიღებას, მისი პოზიციის, მოთხოვნის გაგებას და შემდეგ ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის პროფესიული რჩევის მიცემას, მომავალში განსახორციელებელი ქმედებების თაობაზე; ადვოკატი და კლიენტი ერთდროულად შეიმუშავებენ საადვოკატო მომსახურების ტაქტიკას ან ადვოკატი დამოუკიდებლად შეიმუშავებს საქმეზე წარმომადგენლობის სტრატეგიას კლიენტისათვის ინფორმაციის რეგულარული მიწოდებით და საპროცესო მოქმედებათა განსახორციელებლად მისგან უფლებამოსილების მინიჭებით.⁶³⁰

ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში არ შედის ადვოკატის მიერ გაწეული მომსახურების კვალიფიციურობის შემოწმებისას, მის მიერ განხორციელებული საპროცესო ქმედებებისა და ტაქტიკის არსებითი სამართლებრივი შეფასება. რაც საადვოკატო საქმიანობის პროფესიული დამოუკიდებლობის პრინციპის მაღალი სტანდარტით განხორციელების საწინდარია. ეთიკის კომისია ვერ შეაფასებს, თუ რამდენად დასაბუთებული იყო ადვოკატის მიერ სასამართლო სხდომაზე წარმოთქმული სიტყვა, მის მიერ მომზადებული განცხადებები, შუამდგომლობები ან კლიენტის ინტერესების დაცვის მიზნით, დამატებით რისი გაკეთება შეეძლო ადვოკატს, მაგრამ კვალიფიციურ საადვოკატო მომსახურებას არ ექნება ადგილი, თუ ადვოკატი არ შეაფასებს მოწმეების ხელთ არსებული ინფორმაციის მნიშვნელობას კლიენტის ინტერესების სასარგებლოდ, კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით, რაც საბოლოოდ, სასამართლოს მიერ უნდა იქნეს შეფასებული სხვა მტკიცებულებებთან ერთად. შესაძლებელია, რომ ადვოკატს, რომელსაც წლების განმავლობაში თითქმის ყოველდღიური შეხება აქვს სამართალთან და იურიდიულ ტერმინოლოგიასთან, მარტივად მოეჩვენოს სასამართლოზე მოწმეთა მიერ ახსნა-განმარტების მიცემა, მაგრამ ადვოკატი იურიდი-

⁶²⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 14.04.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №061/12, 8.2, <<https://gba.ge/pdf/5c484a3fa4a48.pdf>>, [16.06.2021].

⁶³⁰ იქვე, 8.3.

ული მომსახურების გაწევისას, დაწვრილებით უნდა ეცნობოდეს საქმის თითოეულ გარემოებას და აფასებდეს სავარაუდო საფრთხეებს, ვინაიდან შესაძლებელია, აღნიშნულს არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდეს საქმის კლიენტის ინტერესებისათვის და სასამართლო საქმის შედეგისათვის. საქმის მომზადების მიზნით, ადვოკატის ვალდებულებაა, დაცვის პოზიცია და წარმომადგენლობის ტაქტიკა შეათანხმოს კლიენტთან. ამასთან, კლიენტის ინტერესების უპირატესობის გათვალისწინებით, სამართლებრივად შეაფასოს და კლიენტთან ერთად გადაწყვიტოს სხდომაზე წარსადგენ მოწმეთა განმარტებების მნიშვნელობა კლიენტის საუკეთესო ინტერესებისათვის, კანონით მინიჭებული შესაძლებლობის ფარგლებში. ადვოკატის ვალდებულებაა, კლიენტთან შეთანხმებით, კანონიერების პრინციპზე დაყრდნობით, შეაფასოს მოწმის ხელთ არსებული ინფორმაცია და ამის მიხედვით ურჩიოს კლიენტს სამართლებრივად რამდენად მნიშვნელოვანი იქნება მისი სადავო საკითხისათვის კონკრეტული მოწმის წარდგენა სასამართლო სხდომაზე გარკვეული გარემოებების დასადასტურებლად და მხოლოდ ამის შემდეგ წარადგინოს კონკრეტულ მოწმეთა მოწვევის შუამდგომლობა.⁶³¹ აღნიშნულ საქმეში, ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილება.

დისციპლინურ საქმეში⁶³², სადაც საზოგადოებრივმა ადვოკატმა მონაწილეობა მიიღო კლიენტის საქმესთან დაკავშირებით გამართულ სასამართლო პროცესში კლიენტთან შეხვედრისა და მასთან დაცვის პოზიციის შეთანხმების გარეშე (კლიენტი თავად აცხადებდა უარს ადვოკატთან შეხვედრაზე და საქმიდან მის აცილებას ითხოვდა), ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ვალდებულების დარღვევა. კომისიის შეფასებით, ადვოკატის მიერ კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის განხორციელება ემყარება ადვოკატსა და კლიენტს შორის ეფექტიან კომუნიკაციას, რაც ადვოკატს აძლევს შესაძლებლობას, საქმის წარმოების პროცესში შეათანხმოს დაცვის სტრატეგია კლიენტთან, მუდმივად მიიღოს კლიენტისაგან დაცვის განხორციელებისათვის საჭირო ინფორმაცია, გაით-

⁶³¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 14.04.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No061/12, 8, 9, <<https://gba.ge/pdf/5c484a3fa4a48.pdf>>, [16.06.2021].

⁶³² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №096/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021].

ვალისწინოს კლიენტის რჩევები და ინტერესები მიმდინარე სამართალ-წარმოებასთან დაკავშირებით, უზრუნველყოს კლიენტის პოზიციის დაფიქსირება სასამართლო პროცესზე მოქმედების დაკითხვის, მტკიცებულებების გამოკვლევისა და სხვა საპროცესო მოქმედებების განხორციელების დროს.⁶³³

კლიენტის კეთილსინდისიერად წარმომადგენლობის ვალდებულება, სხვა ფაქტორებთან ერთად მოიცავს იმ სამართლებრივი რისკების შეფასებას, რომელიც კონკრეტული მტკიცებულებების გამოკვლევას და ამ მტკიცებულებათა კლიენტის კანონიერ ინტერესებთან შემხედბლობას უკავშირდება.⁶³⁴ სამართლებრივი დასაბუთებისას, ეთიკის კომისია დაეყრდნო ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებას, საქმეზე *Kamasinski v Austria*⁶³⁵ და განმარტა, რომ „ადვოკატის პროფესიის დამოუკიდებლობა განსაზღვრავს, რომ ადვოკატის მიერ შემუშავებული დაცვის სტრატეგია არსებითად უნდა დაემყაროს ადვოკატისა და მისი დაცვის ქვეშ მყოფი პირის ურთიერთობას იმის მიუხედავად, ადვოკატი დანიშნულია იურიდიული დახმარების სისტემის ფარგლებში თუ დაქირავებულია კლიენტის მიერ. სახელმწიფო ხელისუფლება ვალდებულია, მხოლოდ მაშინ ჩაერიოს სახელმწიფოს იურიდიული დახმარების სამსახურის მიერ დანიშნული ადვოკატის საქმიანობაში, თუ ადვოკატის მიერ ეფექტური წარმომადგენლობის განხორციელების უუნარობა აშკარაა ან ამის შესახებ სხვაგვარად გახდა ცნობილი ხელისუფლების ორგანოებისათვის“⁶³⁶.

ეთიკის კომისიის შეფასებით, ადვოკატისა და კლიენტის კომუნიკაცია მიზნად ისახავს ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის საქმის წარმოების პროცესში მიღებული ყველა გადაწყვეტილებების შეთანხმებას და არა მხოლოდ დაცვის საბოლოო პოზიციის გამოქვეყნებას. ადვოკატის მიერ

⁶³³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No096/11, 6.9., <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021].

⁶³⁴ იქვე.

⁶³⁵ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.12.1989 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Kamasinski v Austria*.

⁶³⁶ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.12.1989 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Kamasinski v Austria*, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილებიდან, დისციპლინური საქმე №096/11, 6.12., <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021].

საქმის წარმოების პროცესში მიღებული გადაწყვეტილებების კლიენტთან შეუთანხმებლობამ შესაძლოა ზიანი მიაყენოს ეფექტური დაცვის მიზნის მიღწევას და ვერ უზრუნველყოს კლიენტის ინტერესების სათანადოდ დაცვა.⁶³⁷ კლიენტმა ვერ მოახერხა, საზოგადოებრივი ადვოკატის მეშვეობით კითხვები დაესვა სასამართლო სხდომაზე დაკითხული მოწმეებისათვის, რადგან ადვოკატი აღნიშნულ სხდომამდე არ შეხვდა მას, არ შეუთანხმა თავის მიერ შემუშავებული დაცვის სტრატეგია და საქმესთან დაკავშირებით არ მიიღო ინფორმაცია უშუალოდ კლიენტისაგან. შესაბამისად, ეთიკის კომისია ადვოკატის მიერ განხორციელებულ წარმომადგენლობას არ მიიჩნევს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-5 ნაწილის მოთხოვნის შესაბამისად.⁶³⁸ საზოგადოებრივ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილება.

შესაბამისად, ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, განსაზღვრულია ის კრიტერიუმები, რაც უნდა ახასიათებდეს ადვოკატის მიერ კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობას. ეს კრიტერიუმებია: სპეციალიზაციის შესახებ კლიენტის ინფორმირება და მინიჭებული სპეციალიზაციის ფარგლებში წარმომადგენლობა; კლიენტის ინფორმირება საქმის მიმდინარეობის თაობაზე; კლიენტისათვის სწორი ინფორმაციის მიწოდება; საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოქმედებების კლიენტის ინტერესების შესაბამისად განხორციელება; დაცვის სტრატეგიის შეთანხმება კლიენტთან; კლიენტის მითითებების გათვალისწინება და კლიენტთან შეთანხმებით მოქმედება, განსაკუთრებით ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებზე, რომლებიც არსებითად უკავშირდება კლიენტის საქმის შედეგს. თუმცა ეს ჩამონათვალი, ბუნებრივია, არ არის ამომწურავი და შესაძლოა ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, არაკვალიფიციური და არაკეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის სხვა კრიტერიუმებიც განისაზღვროს.

4. კეთილსინდისიერება საადვოკატო საქმიანობაში

ადვოკატის კეთილსინდისიერება (პატიოსნება) ფასდება მისი სუ-

⁶³⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილებიდან, დისციპლინური საქმე №096/11, 6.21, <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021].

⁶³⁸ იქვე, 6.22.

ბიექტური დამოკიდებულებით ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებებისა და, ზოგადად, საადვოკატო საქმიანობის მიმართ. არაკეთილსინდისიერი წარმომადგენლობისას, ადვოკატი მოქმედებს გაცნობიერებულად. სამოსამართლო ეთიკის წესებისაგან განსხვავებით, სამართლებრივი შეცდომის გამო, ადვოკატს შესაძლოა დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა, თუ დადასტურება, რომ ამგვარი შეცდომა, ადვოკატის მიერ გაწეული არაკვალიფიციური მომსახურების შედეგია. თუმცა, შეუძლებელია, შეცდომა ჩაითვალოს ადვოკატის არაკეთილსინდისიერ ქცევად, რადგან არაკეთილსინდისიერი ქცევა ადვოკატის პიროვნულ თვისებებს, გაცნობიერებულ ქმედებებსა და კონკრეტული ქცევისადმი მის სუბიექტურ დამოკიდებულებას ემყარება.

ადვოკატის მიერ მომსახურების კეთილსინდისიერად გაწევის ვალდებულება არის სტაბილური სამოქალაქო ბრუნვის ერთ-ერთი ძირეული ნორმატიული პრინციპის – კეთილსინდისიერების ვალდებულების (სსკ 8.3 მუხლი), რომელიც ამავდროულად სუბიექტური შემადგენელის მატარებელია, კერძო გამოხატულება.⁶³⁹ ცალკეული სახელშეკრულებო პირობები თუ შესაბამისი ვალდებულებანი უნდა განიმარტოს კეთილსინდისიერების საფუძველზე.⁶⁴⁰

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ არაერთ გადაწყვეტილებაში დაადგინა კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ვალდებულების დარღვევა. კერძოდ, ეთიკის კომისიამ არაკეთილსინდისიერად შეაფასა ადვოკატის ქმედება, როდესაც ადვოკატმა კლიენტი-საგან მიიღო სარჩელზე გადასახდელი სახელმწიფო ბაჟი, მაშინ როდესაც კლიენტი გათავისუფლებული იყო სახელმწიფო ბაჟის გადახდისგან და აღნიშნული გარემოება ცნობილი იყო ადვოკატისთვის. ეთიკის კომისიის განმარტებით, ადვოკატის მხრიდან კლიენტისათვის სახელმწიფო ბაჟის სახით თანხის გამორთმევა, იმ პირობებში, როდესაც კლიენტი განთავისუფლებული იყო ბაჟის გადახდისაგან, შესაძლებელია, შეფასდეს არაკეთილსინდისიერ წარმომადგენლობად⁶⁴¹. აღნიშნულ საქმეში,

⁶³⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №083/18, 6.2., <https://gba.ge/pdf/5e613377e2183.pdf/083_18%20ar%20agdzvra%2028.02.19.pdf>, [16.06.2021].

⁶⁴⁰ კერესელიძე დ., კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, ევროპული და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტის გამომცემლობა, თბილისი, 2009, 85.

⁶⁴¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.01.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №090/13, 6.9., <<https://gba.ge/pdf/5c484abdbcd9>>.

ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილება.

არაკეთილსინდისიერად შეაფასა ეთიკის კომისიამ ადვოკატის მიერ ისეთი დაცვის განხორციელება, რომელიც წინააღმდეგობაში მოდიოდა კლიენტის ინტერესებთან. აღნიშნულ დისციპლინურ საქმეში⁶⁴² ეთიკის კომისიამ მიუთითა, რომ „ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის მიცემული რჩევა და განხორციელებული წარმომადგენლობა შესაბამისობაში უნდა იყოს კლიენტის ინტერესებთან და მიზნად უნდა ისახავდეს კლიენტის ინტერესების დაცვას. ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგო ქმედებების განხორციელება, შესაძლებელია, შეფასდეს კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის მინიჭებული მინდობილობის ბოროტად გამოყენებად და უარყოფითად აისახოს კლიენტსა და ადვოკატს შორის ნდობაზე დაფუძნებულ ურთიერთობაზე“⁶⁴³. ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგოდ მიღებულმა გადაწყვეტილებებმა შესაძლებელია, გამოუსწორებელი ზიანი მიაყენონ კლიენტს, რადგან ადვოკატის მიერ კლიენტის სახელით გაკეთებული განცხადებები მესამე პირების მიერ განიხილება, როგორც კლიენტის ნების გამოხატულება და, როგორც წესი, ეჭვქვეშ არ დგება ადვოკატის საიმედოობა და კეთილსინდისიერება. ადვოკატის მიერ წარდგენილი შუამდგომლობა სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გაუქმების თაობაზე დაკმაყოფილდა, რადგან იგი სასამართლოს მიერ მიჩნეული იქნა, როგორც კლიენტის სურვილი და ამ გზით ზიანი მიაღდა კლიენტის ინტერესებს.⁶⁴⁴

კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ვალდებულების დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ დისციპლინურ საქმეზე⁶⁴⁵, სადაც ადვოკატმა სასამართლოს და ბრალდების მხარეს არ გადასცა ინფორმაცია, რომ ბრალდებულის მხარეს ლევან სამხარაულის სახელობის ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროსთან გაფორმებული ჰქონდა ხელშეკრულება ავტოტექნიკური ექსპერტიზის ჩატარების თაობაზე. ადვოკატმა [pdf/5c484abdbcd9.pdf](https://gba.ge/pdf/5c484abdbcd9.pdf), [16.06.2021].

⁶⁴² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №022/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4eb0365ba17.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁴³ იქვე, 6.7.

⁶⁴⁴ იქვე, 6.8.

⁶⁴⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.10.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №024/12, <<https://gba.ge/pdf/5c471ca263011.pdf>>, [16.06.2021].

სასამართლოს სხდომაზე არ წარადგინა შუამდგომლობა ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნისა და გადახდის ქვითრის მტკიცებულების სახით საქმეზე დართვის თაობაზე და სასამართლოს მიაწოდა ცრუ ინფორმაცია, რომ ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნა არ იყო მზად. ამასთან, ადვოკატმა კლიენტს განუმარტა, რომ სააპელაციო სასამართლო სსსკ-ის 297(დ) მუხლის საფუძველზე მიიღებდა ექსპერტიზის დასკვნას მტკიცებულების სახით და კლიენტმა უარი განაცხადა მტკიცებულების წარდგენის საგამონაკლისო უფლებით სარგებლობაზე. სააპელაციო სასამართლომ კი არ დაურთო საქმეს აღნიშნული მტკიცებულებები. ადვოკატის აღნიშნული ქმედებები, ეთიკის კომისიამ შეაფასა, როგორც არაკეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა და განმარტა, რომ „ადვოკატი ვალდებულია, დაცვის განხორციელების პროცესში, კლიენტის დავალებით და მისი სახელით, შეასრულოს კლიენტის ინტერესების დასაცავად საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ყველა საჭირო საპროცესო მოქმედება. ადვოკატი ვალდებულია, საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით, მოიპოვოს და წარადგინოს მტკიცებულებები სასამართლოში, რაც გულისხმობს ადვოკატის მიერ მტკიცებულების წარდგენისათვის კანონით დადგენილი წინაპირობების შესრულებასა და დადგენილი საპროცესო ვადების დაცვას“⁶⁴⁶.

ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში არ შედის ადვოკატის მიერ განხორციელებული საპროცესო ქმედებებისა და ტაქტიკის არსებითი სამართლებრივი შეფასება, თუმცა, კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობად არ მიიჩნევა ადვოკატის მიერ ექსპერტიზის დასკვნის მომზადების თაობაზე მხოლოდ განცხადების წარდგენა ექსპერტიზის ბიუროში. ადვოკატმა უნდა განახორციელოს საპროცესო კანონმდებლობით განსაზღვრული ქმედებები, რათა ექსპერტიზის ბიუროს მიერ მომზადებული ექსპერტიზის დასკვნა მტკიცებულების სახით წარადგინოს სასამართლოში და დაურთოს საქმეს.⁶⁴⁷ ეთიკის კომისიის შეფასებით, ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნა მომზადდა დაცვის მხარის ინიციატივით, დაჩქარებული წესით, რისთვისაც დაცვის მხარეს დაჩქარებული მომსახურებისათვის დამატებითი თანხის გადახდა მოუხდა და, შესაბამისად, გააჩნდა იურიდიული ინტერესი, ექსპერტიზის დასკვნა წარედგინა მტკი-

⁶⁴⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.10.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No024/12, 6.3., <<https://gba.ge/pdf/5c471ca263011.pdf/5c471ca263011.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁴⁷ იქვე, 6.5.

ცებულების სახით სასამართლოში. დაცვის მხარისა და ადვოკატისათვის ცნობილი იყო, რომ ბრალდების მხარისა და სასამართლოსათვის 5 დღით ადრე უნდა მიეწოდებინათ მტკიცებულებები, რის გამოც გამოწვეული იყო ექსპერტიზის დაჩქარებული წესით დანიშვნა. ეთიკის კომისიის შეფასებით, ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნა წარმოადგენდა მტკიცებულებას, რომელსაც შეეძლო, დაედاسტურებინა განსასჯელის უდანაშაულობა წაყენებულ ბრალდებაში.⁶⁴⁸ ადვოკატმა არ განუმარტა კლიენტს, რომ საგამონაკლისო უფლება წარმოადგენდა ერთადერთ საპროცესო საშუალებას ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნის მტკიცებულების სახით საქმეზე დართვის უზრუნველსაყოფად და კლიენტი ვალდებული იყო, სასამართლოს მიერ განსაზღვრული ჯარიმა გადაეხდა.⁶⁴⁹ ადვოკატმა არასწორი ინფორმაცია მიაწოდა კლიენტს, როდესაც განუმარტა, რომ საპელაგო სასამართლო მიიღებდა ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნას სსკ-ის 297(დ) მუხლის საფუძველზე, რადგან აღნიშნული მუხლი უშვებს შესაძლებლობას, საპელაგო სასამართლომ მიიღოს ახალი მტკიცებულება, თუ მისი წარმოდგენა პირველი ინსტანციის სასამართლოში ობიექტურად შეუძლებელი იყო და არა იმ შემთხვევაში, თუ მხარის მიერ დარღვეული არის საპროცესო კანონმდებლობით მტკიცებულების წარდგენისთვის განსაზღვრული საპროცესო ვადა.⁶⁵⁰ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ვალდებულების დარღვევის მტკიცების ტვირთის გადანაწილებაზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში⁶⁵¹, სადაც დაეყრდნო სასამართლო პრაქტიკის⁶⁵² შესაბამისად სამართალში არსებულ სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილეთა

⁶⁴⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.10.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No024/12, 6.7., <[https://gba.ge/pdf/5c471ca263011.pdf](https://gba.ge/pdf/5c471ca263011.pdf/5c471ca263011.pdf)>, [16.06.2021].

⁶⁴⁹ იქვე, 6.14.

⁶⁵⁰ იქვე, 6.15.

⁶⁵¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №083/18, <https://gba.ge/pdf/5e613377e2183.pdf/083_18%20ar%20agdsvra%2028.02.19.pdf>, [16.06.2021].

⁶⁵² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 28.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-589-2019, 28, შეადარეთ ამავე სასამართლოს: 26.03.2010 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-899-1185-09, 11.03.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1252-1181-2012; 03.09.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-23-23-2016, <www.supremecourt.ge>, [16.06.2021].

კეთილსინდისიერების პრეზუმფციას⁶⁵³ და განმარტა, რომ „იმ ფაქტებზე მითითება და მტკიცებულებების წარმოდგენა, რომ ადვოკატი არაკეთილსინდისიერად მოქმედებდა, თუნდაც საპროცესო ეტაპისთვის საჭირო დასაბუთებული ვარაუდის შესაქმნელად, განმცხადებელზეა. კეთილსინდისიერად მოქმედების ვარაუდი ქარწყლდება, თუ წარმოიშობა საფუძვლიანი ეჭვი, რომ ადვოკატი არ იყო დამოუკიდებელი, ჰქონდა ინტერესთა კონფლიქტი ან არსებობდა ამ კონფლიქტის წარმოშობის არსებითი საფრთხე, და, სხვა შემთხვევაში, როდესაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება ადვოკატის მიერ დამოუკიდებელი იურიდიული რჩევის გაცემის შესაძლებლობა“⁶⁵⁴.

შესაბამისად, იმ შემთხვევაში, თუ საჩივრის ავტორი საქმისწარმოების საპროცესო ეტაპზე დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტით, ხოლო განხილვის ეტაპზე – სარწმუნო მტკიცების სტანდარტით დაადასტურებს, რომ ადვოკატმა დაარღვია კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ეთიკური ვალდებულება, რომელიც იყო არა სამართლებრივი შეცდომის, არამედ კონკრეტული ქმედებისადმი ადვოკატის სუბიექტური დამოკიდებულების გამოვლინება, ადვოკატს შესაძლოა, დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა არაკეთილსინდისიერი წარმომადგენლობისათვის.

5. კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი მომსახურების შეფასების ფარგლები

კვალიფიციური წარმომადგენლობის ვალდებულების დარღვევა ერთ-ერთი რთულად გამოსავლენი გადაცდომაა, რადგან არსებობს ადვოკატის დამოუკიდებლობაში შეჭრის საფრთხე. კერძოდ, იმ შემთხვევაში, თუ ეთიკის კომისია შინაარსობრივად, არსებითად შეაფასებს ადვოკატის მიერ შერჩეულ დაცვის სტრატეგიას და მიიჩნევს, რომ ადვოკატმა ნაკლებმომგებიანი დაცვის სტრატეგია შეიმუშავა, ამით შესაძლოა შეიჭრას ადვოკატის მიერ დაცვის სტრატეგიის დამოუკიდებლად განსა-

⁶⁵³ საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე ივარაუდება, რომ ადვოკატი კეთილსინდისიერად ასრულებს ხელშეკრულებით და პროფესიული წესებით დაკისრებულ მოვალეობებს, ეს განსაკუთრებით ნათელია იმ როლის გათვალისწინებით, რომელიც ადვოკატს და ადვოკატის პროფესიას აქვს მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში.

⁶⁵⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №083/18, 6.5, <https://gba.ge/pdf/5e613377e2183.pdf/083_18%20ar%20agdsvra%2028.02.19.pdf>, [16.06.2021].

ზღვრის უფლებამოსილებაში და დაუწესოს ადვოკატებს გარკვეული ჩარჩოები, რის ფარგლებშიც უნდა იმოქმედონ მათ მსგავსი კატეგორიის სამართლებრივ დავებში წარმომადგენლობისას.

ადვოკატის პროფესიული დამოუკიდებლობის არსი, მისი საქმიანობისას, არა მხოლოდ გავლენებისაგან თავის დაღწევაში მდგომარეობს, არამედ ადვოკატის საქმიანობის სპეციფიკურობაში, რაც მოქმედებათა იურიდიულ ბუნებას/სახეს გულისხმობს, რის გამოც კლიენტი მიმართავს ადვოკატს. შესაბამისად, ადვოკატი განსაზღვრავს პროფესიული საქმიანობისას სტრატეგიას, იურიდიულ მოქმედებათა სახეებს, რჩევის ტენდენციასა და მტკიცებულებათა შერჩევას, მათი რელევანტურობის კუთხით კლიენტის ინტერესებისათვის.⁶⁵⁵

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისია თავის გადაწყვეტილებებში იზიარებს მართლმსაჯულების ევროპული სასამართლოს მიერ ერთ-ერთ საქმეზე⁶⁵⁶ გამოტანილი გადაწყვეტილების სამართლებრივ დასაბუთებას, რომლის მიხედვითაც, „ადვოკატთა ასოციაციას არ შეუძლია, დაადგინოს წესები ადვოკატისათვის, რომელიც მათ მიერ გაწეული სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივი რჩევის ხარისხს შეაფასებს. ადვოკატები საადვოკატო საქმიანობის ლიცენზიის მისაღებად აბარებენ გამოცდებს და მუდმივად გადიან კვალიფიკაციის ასამაღლებელ სემინარებს. გარდა ამისა, იურიდიული მომსახურების ბაზარზე კლიენტი აკეთებს არჩევანს, თუ რომელი ადვოკატის მომსახურება მიიღოს და შესაბამისად, წინასწარ ითვალისწინებს მისი კვალიფიკაციის ხარისხს“⁶⁵⁷. თუმცა, ეთიკის კომისიამ საჭიროდ ჩათვალა განემარტა, რომ მართლმსაჯულების ევროპული სასამართლოს მითითებულ გადაწყვეტილებაში, სასამართლო იმის დასასაბუთებლად, რომ ადვოკატთა გაერთიანებებს არ აქვთ უფლება, შეაფასონ საადვოკატო მომსახურების ხარისხი, *inter alia* მიუთითებს, რომ კლიენტი თავად ირჩევს ადვოკატს... იმ შემთხვევაში, როდესაც ადვოკატის დანიშვნა ხდება კლიენტის ნების გარეშე, სახელმწიფოს მიერ, ასეთი ადვოკატის ქმედე-

⁶⁵⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №062/15, 5.8, <<https://gba.ge/pdf/5c4ec20cd61fa.pdf/5c4ec20cd61fa.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁵⁶ მართლმსაჯულების ევროპული სასამართლოს 19.02.2002 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Wouters and others vs Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, განაცხადი №C309/99.

⁶⁵⁷ იქვე.

ბების კონტროლის ფარგლები უფრო ფართოა, ვიდრე იმ შემთხვევაში, როდესაც კლიენტი თავად ირჩევს ადვოკატს. თუმცა, ამ შემთხვევაშიც გაუმართლებელია ხარისხის შეფასება და განხორციელებული მომსახურების არსობრივი კრიტიკა, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც აშკარაა, რომ განხორციელებული დაცვა მოჩვენებით და კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპის და მისი უშიშრად დაცვის ვალდებულების დარღვევით ხდება და ეს აშკარაა.⁶⁵⁸

ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში არ შედის ადვოკატის მიერ განხორციელებული საპროცესო ქმედებებისა და ტაქტიკის არსებითი სამართლებრივი შეფასება, თუმცა ადვოკატის მიერ კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერად განხორციელებულ წარმომადგენლობად არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს მხოლოდ ის გარემოება, რომ ადვოკატი სარჩელის მომზადებისა და სასამართლოში შეტანით შემოიფარგლა.⁶⁵⁹

ადვოკატების მიერ კვალიფიციური იურიდიული მომსახურების ფარგლებში განხორციელებული თითოეული მოქმედება წარმოადგენს სამართლებრივი სტრატეგიის ნაწილს. ის დაკავშირებულია ადვოკატის თავისუფალი პროფესიის შედეგთან, რომელიც ეფუძნება მის პროფესიულ გამოცდილებას და კვალიფიკაციას. გაწეული იურიდიული მომსახურების სრულფასოვანი შეფასებისთვის საჭირო იქნებოდა ეთიკის კომისიის მიერ ადვოკატის მიერ საქმის წარმოების მიზნით განხორციელებული თითოეული მოქმედების ხარისხის შეფასება, რის უფლებამოსილებაც ეთიკის კომისიას არ გააჩნია. ადვოკატის პროფესიის დამოუკიდებლობიდან გამომდინარე, ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში არ შედის ადვოკატის მიერ განხორციელებული საპროცესო ქმედებებისა და ტაქტიკის არსებითი სამართლებრივი შეფასება. კოლეგია ვერ მიუთითებს ადვოკატს, რომელი საპროცესო მოქმედების განხორციელება იქნებოდა კლიენტის ინტერესებისთვის უკეთესი, როგორ შეიძლებოდა უკეთ დასაბუთებულიყო საპროცესო დოკუმენტი ან სამართლებრივი დასკვნა, და რა სავარაუდო გავლენას იქონიებდა აღნიშნული საქმის მიმდინარეობასა და შედეგზე. ეთიკის კომისია ვერ შევა სასამართლოს კომპეტენციაში,

⁶⁵⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2012 წლის გადაწყვეტილებიდან, დისციპლინური საქმე №096/11, 6.28, <<https://gba.ge/pdf/5c4838a722edb.pdf/5c4838a722edb.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁵⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.01.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №074/10, <<https://gba.ge/pdf/5d8c96810e4e1.pdf/074.10%2028.01.2011%20gaftrtileba.pdf>>, [16.06.2021].

რომელსაც შეუძლია წარმომადგენლობით წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების ადვოკატისთვის დაკისრება (სსკ 712, 719 და სხვა მუხლები).⁶⁶⁰ თუმცა პროფესიული ეთიკა ავალდებულებს ადვოკატს, საქმის წარმოების მიზნით შემუშავებული სტრატეგია და საპროცესო მოქმედებები შეუთანხმოს კლიენტს, რაც უკავშირდება საქმის მსვლელობის მნიშვნელოვან დეტალებსა და მოსალოდნელ შედეგებზე კლიენტის ინფორმირების ვალდებულებას. არაინფორმირებული კლიენტი ვერ მიიღებს გათვითცნობიერებულ გადაწყვეტილებას თავის საქმესთან დაკავშირებით, შედეგად ის ვერ იქნება ეფექტიანად ჩართული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.⁶⁶¹

შესაბამისად, ადვოკატის მიერ გაწეული მომსახურების შეფასებისას, მნიშვნელოვანია, ეთიკის კომისიამ დაიცვას ის ზღვარი, სადაც დგება ადვოკატის დამოუკიდებლობაში შეჭრის საფრთხე. მაგალითად, ეთიკის კომისია ვერ მიუთითებს ადვოკატს, რომ მის მიერ შერჩეული დაცვის სტრატეგია, რომელიც კანონის შესაბამისია, ნაკლები შედეგის მომტანი იყო კლიენტისათვის, რადგან ამით საფრთხის ქვეშ აყენებს ადვოკატის დამოუკიდებლობას. ერთი და იმავე საქმეზე შესაძლოა სხვადასხვა ადვოკატმა ერთმანეთისაგან მნიშვნელოვნად განსხვავებული დაცვის სტრატეგია შეიმუშავოს. ეთიკის კომისია ვერ დაადგენს გარკვეულ ჩარჩოებს, თუ როგორი უნდა იყოს ამა თუ იმ საქმისათვის ადვოკატის მიერ განსაზღვრული სამართლებრივი ნაბიჯები, რადგან ადვოკატი დამოუკიდებელია თავისი საქმიანობის განხორციელებისას. თუმცა, ამავდროულად, ეთიკის კომისია უფლებამოსილია იმსჯელოს იმაზე, თუ რამდენად შეესაბამებოდა კანონმდებლობასა და პროფესიულ სტანდარტებს ადვოკატის მიერ გაწეული მომსახურება. მაგალითად, თუ ადვოკატი საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას იყენებს კანონს, რომელიც აღარ მოქმედებს, სამართლებრივი რჩევის გაცემამდე არ ეცნობა საქმის მასალებს, არ ატარებს სამართლებრივ კვლევას, უშვებს გასაჩივრების ვადას და ა.შ., ადვოკატის მიერ გაწეული ამგვარი მომსახურება, შესაძლოა ჩაითვალოს არაკვალიფიციურად.

⁶⁶⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №083/18, 6.5., <https://gba.ge/pdf/5e613377e2183.pdf/083_18%20ar%20agdzvra%2028.02.19.pdf>, [16.06.2021].

⁶⁶¹ იქვე, 6.6.

6. პასუხისმგებლობა არაკვალიფიციური მომსახურებისათვის

ადვოკატები, როგორც წესი, იცავენ სხვის უფლებებს, თუმცა, ადვოკატის პროფესიულ საქმიანობაში დგება შემთხვევებიც, როდესაც ადვოკატს თავად სჭირდება დაცვა. ეს ის შემთხვევებია, როდესაც კლიენტი ან იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებაზე ხელმოძღვრი პირი შეიტანს სარჩელს სასამართლოში უხარისხო მომსახურებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით და ამავდროულად, ეთიკის კომისიაში წარადგენს საჩივარს ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნით.

არაკვალიფიციური მომსახურებისათვის ადვოკატს შესაძლოა, დაეკისროს როგორც დისციპლინური, ასევე სამოქალაქო პასუხისმგებლობაც იმ ზიანისათვის, რომელიც ადვოკატის არასათანადო, არაკვალიფიციურმა მომსახურებამ გამოიწვია. ამ ორ პასუხისმგებლობას შორის ორი ძირითადი განსხვავებაა. პირველი, არასათანადო პრაქტიკით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება სამოქალაქო სასამართლოს განსჯადი საქმეა, მაშინ როდესაც, არაკვალიფიციური მომსახურება – დისციპლინური გადაცდომაა და მას ეთიკის კომისია განიხილავს ადმინისტრაციული წესით; და მეორე, არასათანადო მომსახურებისათვის სამოქალაქო დავის დაწყების მიზანია კლიენტის ან იმ პირის კომპენსირება, რომელსაც ადვოკატის ქმედებით მიაღდა ზიანი, ხოლო არაკვალიფიციური მომსახურების გაწევისათვის დისციპლინური წარმოების მიზანი კი არის არა კლიენტის კომპენსირება, ან მხარეთა მორიგება, არამედ ადვოკატისათვის შესაბამისი პასუხისმგებლობის დაკისრება, დისციპლინური გადაცდომის პრევენცია, ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის გაღრმავება და საზოგადოების დაცვა⁶⁶².

6.1. დისციპლინური საქმე №079/16⁶⁶³

კლიენტმა, სამართლებრივი მომსახურების მიღების მიზნით, ადვოკატთან ზეპირი ფორმით დადო იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულება. მხარეთა შეთანხმებით, ადვოკატს მისი, როგორც მოპასუხე მხარის, ინტერესები უნდა წარმოედგინა ბანკთან ურთიერთობასა და

⁶⁶² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, პრეამბულა.

⁶⁶³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემაჯგნელობის 26.06.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №079/16, <<https://gba.ge/pdf/5c62cb9eeb939.pdf/079.16%20%2026.06.17%20shechereba.pdf>>, [16.06.2021].

ხაშურის რაიონულ სასამართლოში მიმდინარე სამოქალაქო დავაში. საქმე ხეობოდა კლიენტის გარდაცვლილი ძმის ვალს ბანკის მიმართ. კლიენტის ძმასა და ბანკს შორის 2011 წლის 14 აპრილს დაიდო სესხის ხელშეკრულება. მსესხებელი (კლიენტის ძმა) გარდაიცვალა 2013 წლის 11 აპრილს. კლიენტისათვის, თავისი ძმის ვალების შესახებ ცნობილი გახდა 2016 წელს, მას შემდეგ, რაც მიუვიდა ბანკის სარჩელი, რომლითაც გამსესხებელი სთხოვდა მას, როგორც მემკვიდრეს, გადაეხადა 32.019,54 აშშ დოლარი. ამ დროისათვის, მამკვიდრებლის გარდაცვალებიდან გასული იყო 3 წელი და 3 თვე. კლიენტი აღიარებდა ძირითად თანხას, თუმცა უარს აცხადებდა ძმის გარდაცვალების შემდეგ დარიცხული პროცენტების გადახდაზე. მიუხედავად იმისა, რომ ბანკის მოთხოვნა ხანდაზმული იყო, ადვოკატმა აღნიშნულის თაობაზე კლიენტს არ მიაწოდა ინფორმაცია და კლიენტთან შეთანხმების გარეშე, საკუთარი ინიციატივით, სარჩელი სასამართლო სხდომაზე სრულად ცნო. ამავე სხდომაზე ადვოკატმა ასევე განაცხადა, რომ სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრებაზე უარს ამბობდა და ყოველგვარი განმარტების გარეშე კლიენტს ისე მოაწერინა ხელი აღნიშნულ განცხადებაზე, რომ კლიენტისთვის უცნობი იყო თუ რას ნიშნავდა სარჩელის ცნობა და რა შედეგებს გამოიწვევდა გადაწყვეტილების გასაჩივრებაზე უარის თქმა. აქვე, კლიენტისათვის არ იყო ცნობილი, რომ ბანკის მოთხოვნა ხანდაზმული იყო. კლიენტმა გამოიყენა სამართლებრივი დაცვის შემდეგი მექანიზმები:

- (1) მიმართა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიას ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნით; და
- (2) მიმართა სასამართლოს ადვოკატის მიერ უხარისხო მომსახურებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით.

6.1.1. ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნა

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ იმსჯელა კლიენტის პრეტენზიაზე და დაადგინა, რომ ადვოკატმა დაარღვია კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 5), კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ვალდებულება (ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 5(ა), ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.5).

მოცემულ საქმეზე ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ კლიენტის მიერ ად-

ვოკატისთვის წარმომადგენლის უფლებამოსილების მინიჭებისას, ადვოკატი იღებს ვალდებულებას, მისი სახელით და მის ნაცვლად შეასრულოს ყველა ის საპროცესო მოქმედება, რაც საქმის წარმოების პროცესში იქნება აუცილებელი, გარდა კანონმდებლობით განსაზღვრული იმ საპროცესო მოქმედებებისა, რომლებიც უშუალოდ მარწმუნებელმა უნდა განახორციელოს. ადვოკატმა კლიენტის საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე უნდა იმოქმედოს და არ მიიღოს ისეთი გადაწყვეტილება, რომელიც შესაძლოა ეწინააღმდეგებოდეს კლიენტის ინტერესებს⁶⁶⁴.

კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის გაცემული მინდობილობის მიუხედავად, კლიენტის ინტერესებისათვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები ადვოკატმა უნდა მიიღოს კლიენტთან შეთანხმებით და არა ერთპიროვნულად. ადვოკატის მიერ კლიენტის სახელით გაკეთებული განცხადებები მესამე პირების მიერ განიხილება, როგორც კლიენტის ნების გამოხატულება და, როგორც წესი, ეჭვქვეშ არ დგება ადვოკატის საიმედოობა და კეთილსინდისიერება.

ეთიკის კომისიის შეფასებით, ადვოკატმა არ იმოქმედა კლიენტის ინტერესების შესაბამისად, კლიენტთან შეთანხმებით, კლიენტთან არ ჰქონია სარჩელის ცნობის შესახებ გადაწყვეტილება შეთანხმებული, არ აუხსნია მისი თანმდევი სამართლებრივი შედეგები, არ აუხსნია გადაწყვეტილების გასაჩივრებაზე უარის თქმის თანმდევი სამართლებრივი შედეგები, შესაბამისად, ადვოკატის მიერ დარღვეულია კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის, კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად წარმომადგენლობის ვალდებულებები. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა 6 თვის ვადით.

აღნიშნული გადაწყვეტილება ადვოკატმა გაასაჩივრა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში, რომელმაც საჩივარი ნაწილობრივ დააკმაყოფილა⁶⁶⁵. კერძოდ, ადვოკატს, საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევის ნაცვლად, დაეკისრა დისციპლი-

⁶⁶⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 26.06.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No079/16, 6.4., <<https://gba.ge/pdf/5c62cb9eeb939.pdf/079.16%20%2026.06.17%20shechereba.pdf>>, [16.06.2021].

⁶⁶⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 22.11.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №სპ-09-17, <<https://gba.ge/pdf/5c4c0f183fac1.pdf/5c4c0f183fac1.pdf>>, [16.06.2021].

ნური ზემოქმედების ღონისძიება – კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

სადისციპლინო პალატის მოსაზრებით, ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესებში მოქმედების, კლიენტის ნების შესაბამისად საქმიანობის მოთხოვნა ეჭვს არ იწვევს. ამ ეთიკური სტანდარტის დაცვა ადვოკატის პროფესიული ქცევის იმპერატივია. დავას იწვევს აღნიშნული სტანდარტის დარღვევა ადვოკატის მიერ.

სადისციპლინო პალატამ განმარტა, რომ რადგან კლიენტი თავად ესწრებოდა სასამართლო სხდომებს, მათ შორის იმ სხდომას, რომელზედაც ადვოკატმა სარჩელი ცნო, ივარაუდება, რომ ადვოკატს ეს პოზიცია შეთანხმებული ჰქონდა კლიენტთან, რადგან კლიენტმა არაფერი მოიმოქმედა ამის საპირისპიროდ. ამასთან, განცხადება, გასაჩივრებაზე უარის თქმის თაობაზე ხელმოწერილი იყო არა მხოლოდ ადვოკატის, არამედ კლიენტის მიერაც, რაც ადასტურებდა იმ გარემოებას, რომ კლიენტისათვის ცნობილი იყო განცხადების შინაარსი და ეთანხმებოდა მას. შესაბამისად, სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილებით, ადვოკატს გაფრთხილების ნაცვლად დაეკისრა დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება.

6.1.2. ადვოკატის მიერ არაკვალიფიციური მომსახურებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა

რადგან სადისციპლინო პალატამ ამავე საქმეზე არ დაადგინა ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის ზიანის მიყენების ფაქტი არაკვალიფიციური მომსახურებით, ხაშურის საქალაქო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა კლიენტის სარჩელი ადვოკატის მიმართ ზიანის ანაზღაურების თაობაზე. კლიენტმა ეს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა, თუმცა თბილისის სააპელაციო სასამართლომ საჩივარი არ დააკმაყოფილა და უცვლელი დატოვა ხაშურის რაიონული სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ კი დაუშვებლად ცნო კლიენტის საკასაციო საჩივარი.⁶⁶⁶

⁶⁶⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 19.11.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1077-2019.

6.2. დისციპლინური საქმე №049/12⁶⁶⁷

ადვოკატს უნდა დაეცვა დაკავებული ბრალდებულის ინტერესები სისხლის სამართლის საქმეზე უსასყიდლოდ, თუმცა ადვოკატი ბრალდებულის მეუღლეს დაუკავშირდა და ამ უკანასკნელთან, ბრალდებულის ინფორმირებისა და თანხმობის გარეშე გააფორმა იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულება, სადაც ჰონორარის ოდენობა განსაზღვრა 2000 ლარით. კლიენტის მეუღლემ ადვოკატს გადაუხადა 1150 ლარი. ამასთან, კლიენტი არ იყო ინფორმირებული არც ამ შეთანხმების და არც საქმის მიმდინარეობის თაობაზე. ნდობის დაკარგვის გამო, კლიენტმა ადვოკატის აცილების შუამდგომლობით მიმართა გამომძიებელს. ამ მიმართვიდან რამდენიმე დღეში, ადვოკატმა ბრალდებულის ინფორმირებისა და მისი თანხმობის გარეშე, მის მეუღლეს დაზარალებულთან გააფორმებინა ზიანის ანაზღაურების ხელშეკრულება. ბრალდებულის განმარტებით, ამ ქმედებით, ადვოკატმა უხეშად დაარღვია მისი ინტერესები, რადგან ის ბრალს არ აღიარებდა; ეს არ იყო ბრალდებულის ინტერესი და/ან სურვილი. ამასთან, ბრალდებულის მეუღლეს ადვოკატისაგან ჰქონდა ინფორმაცია, რომ დაზარალებულისათვის თანხის გადახდა, სწორედ მისი მეუღლის ნებას წარმოადგენდა და ეს ქმედებები შეთანხმებული იყო მასთან. კლიენტმა ადვოკატს მოსთხოვა თავისი მეუღლის მიერ გადახდილი ჰონორარისა და დაზარალებულისათვის გადაცემული თანხის უკან დაბრუნება, რაც ადვოკატმა არ შეასრულა. ადვოკატი არ დაეთანხმა საჩივარს და განმარტა, რომ ის კეთილსინდისიერად მოქმედებდა. ეთიკის კომისიაში წარდგენილ საჩივარში, კლიენტმა ადვოკატის მიმართ, ასევე, დააყენა ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა.

6.2.1. ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნა

კლიენტმა საჩივარი შეიტანა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიაში. კომისიამ აღნიშნულ საქმეზე დაადგინა ადვოკატის მხრიდან კლიენტის ინფორმირების, კლიენტის მითითებებით საქმის წარმოების, კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ეთიკური ვალდებულებების დარღვევა.

⁶⁶⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 13.06.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №049/12, <https://www.gba.ge/pdf/5c484a17effe2.pdf/5c484a17effe2.pdf>, [16.06.2021].

ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ შესაძლებელია ადვოკატი მოქმედებდა თავისი კლიენტის საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე, როდესაც მის მეუღლეს დაზარალებულთან გააფორმებინა ზიანის ანაზღაურების ხელშეკრულება, მაგრამ ადვოკატი ვალდებული იყო, შეხვედროდა კლიენტს ხელშეკრულების დადებამდე, დაეზუსტებინა მისი პირობები და ემოქმედა მისი მითითებების შესაბამისად. კლიენტთან კომუნიკაციის გარეშე, როდესაც ასეთი შესაძლებლობა არსებობს, ადვოკატის მიერ დამოუკიდებლად მიღებული გადაწყვეტილებები, არ შეიძლება შეფასდეს კვალიფიციურ და კეთილსინდისიერ წარმომადგენლობად. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება. გადაწყვეტილება ადვოკატს არ გაუსაჩივრებია.

6.2.2 ადვოკატისათვის გადახდილი ჰონორარის უკან დაბრუნების მოთხოვნა

კლიენტის მეუღლემ სასამართლოში წარადგინა სარჩელი ადვოკატის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო, მისთვის გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების თაობაზე.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 5 ივნისის გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა, ადვოკატს (მოპასუხეს) კლიენტის მეუღლის (მოსარჩელის) სასარგებლოდ დაეკისრა 1150 ლარის გადახდა, რაც მოპასუხემ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 14 მარტის განჩინებით, მოპასუხის (ადვოკატის) არასაპატიო მიზეზით გამოუცხადებლობის გამო, სააპელაციო საჩივარი დარჩა განუხილველი.

შესაბამისად, არაკვალიფიციური და არაკეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის შემთხვევაში, ადვოკატი არა მხოლოდ აზიანებს ადვოკატის პროფესიისადმი სანდოობას, არამედ აზიანებს კლიენტის ინტერესებსაც, რაც შესაძლოა გახდეს მის მიმართ როგორც დისციპლინური, ასევე სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველი.

7. დასკვნა

კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობა ადვოკატის პროფესიული საქმიანობის თანმდევი ერთ-ერთი მთავარი ვალდებულებაა, რომლის დარღვევა, მნიშვნელოვნად აზიანებს ადვოკატის პროფესიისადმი სანდოობას. კვალიფიციური წარმომადგენლობა გულისხმობს ადვოკატის მიერ მინიჭებული სპეციალიზაციის ფარგლებში, მისი ცოდნისა და გამოცდილების შესაბამისი სამართლებრივი მომსახურების გაწევას, კლიენტის ინფორმირებას და მისი კანონიერი მითითებების შესაბამის მოქმედებას, ხოლო კეთილსინდისიერება – ადვოკატის პატიოსნებიდან და შეუვალობიდან გამომდინარეობს და დამოკიდებულია მის სუბიექტურ აღქმასა და მიდგომაზე ეთიკური სტანდარტების მიმართ. ადვოკატმა თითოეული კლიენტის საქმე სათანადო გულმოდგინებით უნდა აწარმოოს, რაც იმას ნიშნავს, რომ უპასუხოს კლიენტის ზარებს, მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია საქმის მიმდინარეობის თაობაზე, არ გამოტოვოს გასაჩივრების ვადები და ზოგადად, არ აიღოს იმდენი საქმე, რომ შეუძლებელი გახდეს მისი მხრიდან, თითოეული კლიენტის მიმართ ეფექტიანი დაცვის განხორციელება.⁶⁶⁸ ამასთან, არაკვალიფიციური და არაკეთილსინდისიერი მომსახურების გაწევისას შესაძლოა ადვოკატს დაეკისროს როგორც დისციპლინური, ასევე სამოქალაქო პასუხისმგებლობა. მართალია, ორივე წარმოებისას მტკიცების სხვადასხვა სტანდარტი არსებობს და სხვადასხვა გარემოებას ენიჭება მნიშვნელობა, თუმცა საფრთხე იმისა, რომ ადვოკატის მიერ არაკვალიფიციური – უხარისხო მომსახურების გაწევისას შესაძლოა, ორივე პასუხისმგებლობა დადგეს, მაღალია. შესაბამისად, ადვოკატმა უნდა გააანალიზოს აღნიშნული საფრთხე და საადვოკატო საქმიანობა განახორციელოს კვალიფიციურად და კეთილსინდისიერად.

8. ევროპის სტანდარტი⁶⁶⁹

ევროპელი ადვოკატები, ამერიკელი კოლეგების მსგავსად, ვალდებული არიან, კომპეტენტურად და გულისხმიერად შეასრულონ მათზე დაკისრებული ვალდებულებები. თუმცა, ევროპაში სხვადასხვაგვარად უდგე-

⁶⁶⁸ Wendel W.B., Professional Responsibility, fifth edition, Walter Klawer publishing, New York, 2016, 130.

⁶⁶⁹ ევროპის სტანდარტი, ავტორების თანხმობით, მოცემულია წიგნიდან – იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 47.

ბიან საკითხს – არის თუ არა ეს მოთხოვნები ადვოკატთა ეთიკური ჩარჩოს უდავო ნაწილი. ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო (CCBE) „კომპეტენტურობას“ სრულიად მკაფიოდ იყენებს და ადვოკატებს უკრძალავს საქმის წარმართვას, თუ მათ არ შეუძლიათ დროულად გაართვან მას თავი. იმ შემთხვევაში, როდესაც ადვოკატმა თავად იცის, რომ იგი კომპეტენტური არ არის, მას ეკრძალება საქმის წარმართვა სხვა, უფრო კომპეტენტურ ადვოკატთან თანამშრომლობის გარეშე.

ადვოკატისაგან კვალიფიციურობასა და კეთილსინდისიერებას, ასევე, მკაფიოდ მოითხოვს ბევრი სხვა ქვეყანა. მაგალითად, იტალიასა და ესპანეთში სპეციალურ სიტყვებსაც კი იყენებენ კომპეტენტურობის აღსანიშნავად. მეტიც, იტალია ადვოკატებს ავალდებულებს, თავიანთ კლიენტებს აცნობონ ყველაფერი, რამაც შესაძლოა ხელი შეუშალოს მათ კომპეტენტურობას. საფრანგეთში ადვოკატებს მოეთხოვებათ არა მარტო კვალიფიციურობა და კეთილსინდისიერება, არამედ ერთგულებისა და გულისხმიერების დემონსტრირებაც. პოლონელ ადვოკატებს მოეთხოვებათ კეთილსინდისიერება, პატიოსნება და ცოდნა, ხოლო მათი ბელგიელი კოლეგები უნდა იყვნენ ღირსეულები, პატიოსნები და დელიკატურები.

9. აშშ-ის სტანდარტი⁶⁷⁰

კომპეტენტურობა და კეთილსინდისიერება ის ორი ძირითადი მახასიათებელია, რომლებსაც ამერიკელი ადვოკატები უნდა აკმაყოფილებდნენ. იგულისხმება, რომ იურიდიულ სასწავლებლებში ჩაბარების, მათი დამთავრებისა და ადვოკატთა ასოციაციაში ტესტირების გავლისას, გათვალისწინებულია კომპეტენტურობის მინიმალური, საწყისი დონე. თუმცა, ადვოკატს კომპეტენტურობის შენარჩუნება მთელი კარიერის განმავლობაში მოეთხოვება.

ადვოკატები ვალდებული არიან, კომპეტენტურობა გონივრული გულისხმიერებით გამოიყენონ. როგორც წესი, ადვოკატები რამდენიმე საქმეს ერთდროულად წარმართავენ. სტანდარტი, რომელიც ადვოკატისაგან მოითხოვს, კლიენტის საქმე უფრო მეტი სისწრაფით წარმართოს, ვიდრე ეს გონივრული გულისხმიერებით იქნებოდა შესაძლებელი, არ

⁶⁷⁰ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 48-49.

არის პრაქტიკული. ამავდროულად, ადვოკატი ვალდებულია, საქმის სრულყოფილად წარმართვის მიზნით, გააკონტროლოს სამუშაოს მოცულობა, რათა კლიენტს მიეცეს საშუალება, დროული და გააზრებული გადაწყვეტილება მიიღოს მათ წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით.

ადვოკატის კომპეტენტურობა ცალკეული საქმის ირგვლივ არსებული გარემოებებით იზომება. კერძოდ, ადვოკატის გამოცდილებით, საკითხის სირთულით და იმ შესაძლებლობებით, რასაც იძლევა კლიენტის საქმე მსჯელობისა და დაგეგმვის თვალსაზრისით. სრულყოფილი არავინ არ არის, განსაკუთრებით, როდესაც შეფასება რეტროსპექტულად ხდება. კომპეტენტურობის მოვალეობა მოითხოვს, რომ ადვოკატს ჰქონდეს სამართლის საფუძვლიანი ცოდნა, კვლევის საშუალებით კანონის გაგებისა და სწორი შეფარდების უნარი და სასამართლო პროცესის წარმოებისათვის საჭირო ძირითადი უნარ-ჩვევები. თუ ადვოკატმა კლიენტის დახმარებით ჯეროვნად გამოიკვლია არსებული ინფორმაცია და გააანალიზა შესაბამისი კანონმდებლობა და ჩატარებული ანალიზის შედეგად გამოვლენილი რამდენიმე ტაქტიკური ალტერნატივის პირობებში ერთი აირჩია, კლიენტის ინტერესების საწინააღმდეგო გადაწყვეტის შემთხვევაშიც, მისი კომპეტენტურობის საკითხი არ დგება.

ერთ-ერთი სფერო, სადაც ადვოკატის კომპეტენციის საკითხი წარმოიშობა – საქმის ფაქტობრივი მხარის გამოძიებაა. ჩვეულებრივ, გამოძიების დროს დაშვებული შეცდომა, ასევე, სათანადო სამართლებრივი ორგანოს ან მნიშვნელოვანი მოწმის მოძებნისას გამოჩენილი გულგრილობა, წარმოშობს პასუხისმგებლობას არაჯეროვანი საქმიანობისათვის და არა დისციპლინურ პასუხისმგებლობას – არაკომპეტენტურობისათვის. ზოგჯერ, როდესაც უხეში შეცდომაა დაშვებული, შეიძლება წარმოიშვას ეთიკური ხასიათის დარღვევა. მაგალითად, აშშ-ში ადვოკატის მიმართ, რომელიც კლიენტს კონსულტაციას უწევს კერძო კომპანიის შემენასთან დაკავშირებით და არ მოიძიებს ამ კომპანიის აქტივებთან და პასივებთან დაკავშირებულ ინფორმაციას (*due diligence*), აუცილებლად დადგება მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი არაკომპეტენტურობასთან დაკავშირებით.

ანალოგიურად, თუმცა უფრო სამართლებრივი და არა ფაქტობრივი მხარის კვლევის კუთხით, ადვოკატი, რომელმაც არ გაითვალისწინა უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა თავისი კლიენტის საქმესთან დაკავში-

რებულ კონკრეტული საკითხების თაობაზე, არაკომპეტენტურად იქნა მიჩნეული ერთ-ერთი შტატის ადვოკატთა ასოციაციის მიერ. კეთილსინდისიერების ვალდებულების ყველაზე უფრო გავრცელებული დარღვევის მაგალითია, როდესაც ადვოკატმა დაიწყო კლიენტის საქმეზე მუშაობა, მაგრამ ძალზე ცოტა რამ, ან სულაც არაფერი არ გააკეთა საქმის დასრულებისათვის.

ადვოკატი ვალდებული არ არის, საქმის აღებაზე თანხმობისას ამ საქმის ირგვლივ არსებული ყველა დეტალი იცოდეს. ასეთი ყოვლისმომცველი ცოდნის გარეშე საქმის აღება კომპეტენტურობის მოთხოვნის დარღვევა არ არის, თუ ადვოკატი სათანადო ცოდნას და ინფორმაციას მოაგროვებს გონივრული კეთილსინდისიერების ფარგლებში.

10. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. უძრავი ქონების დაკანონების საკითხებზე იურიდიული მომსახურების მიღების მიზნით ქეთევანმა მიმართა სისხლის სამართლის სპეციალიზაციის მქონე ადვოკატს. ადვოკატმა ქეთევანს განუმარტა, რომ ეს იყო სამოქალაქო კატეგორიის დავა, თუმცა, საქართველოს კანონმდებლობით, მას უფლება ჰქონდა, პირველი ინსტანციის სასამართლოში დაეცვა ქეთევანის ინტერესები. ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ ქეთევანს დასჭირდება ადვოკატის მომსახურება აპელაციის ან კასაციის ეტაპზე, მას სამოქალაქო ან საერთო სპეციალიზაციის მქონე ადვოკატისათვის უნდა მიემართა. ქეთევანმა თანხმობა განაცხადა ადვოკატის მომსახურებაზე პირველი ინსტანციის სასამართლოში. ადვოკატმა დაიცვა კლიენტის ინტერესები პირველი ინსტანციის სასამართლოში, თუმცა ქეთევანისათვის არასასურველი შედეგი დადგა. ქეთევანმა მოითხოვა ადვოკატის დისციპლინირება. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

2. ადვოკატსა და კლიენტს შორის გაფორმდა სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულება, რომლის თანახმადაც, ადვოკატის ვალდებულებას წარმოადგენდა კლიენტის ინტერესების დაცვა თბილისის საქალაქო სასამართლოსა და, საჭიროების შემთხვევაში, საგამოძიებო ორგანოში. ადვოკატმა სასამართლოში შეიტანა სარჩელის აღძვრამდე უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენების შესახებ განცხადება, რომელიც დაკმაყოფილდა, თუმცა სასამართლოს მიერ განსაზღვრული 10-დღიანი ვადის ბოლო დღის 18:00 საათამდე ვერ მოასწრო სასამართლოში მისვლა

და სარჩელის შეტანა, ამიტომ ფოსტის მეშვეობით გადააგზავნა. რადგან სასამართლოში არ იქნა წარდგენილი სარჩელი 10 დღის ვადაში, სასამართლომ გააუქმა უზრუნველყოფის ღონისძიება. მართალია, აღნიშნული გადაწყვეტილება ადვოკატმა გაასაჩივრა, თუმცა მოპასუხეს ქონება უკვე გასხვისებული ჰქონდა. ადვოკატმა მითითებული სარჩელი წარმოებაში მიღების შემდეგ გამოიხმო ისე, რომ აღნიშნულის თაობაზე არ შეატყობინა კლიენტს. ადვოკატის განმარტებით, მან გამოიხმო სარჩელი საქმისწარმოების დაჩქარების მიზნით, რადგან სასამართლო სარჩელზე უარს მაინც ეტყოდა გარკვეული დროის შემდეგ, ამიტომ მან არჩია, დროულად დაეწყო ახალი სასარჩელო წარმოება, თუმცა აღნიშნულის თაობაზე არ აცნობა კლიენტს. ადვოკატის განმარტებით, მას მომზადებული სარჩელი კლიენტისათვის არ გაუცნია და სარჩელის რამდენიმეჯერ შეტანა-გამოტანის პროცესის შესახებ კლიენტისათვის ინფორმაცია არ მიუწოდებია. ის მაშინ მიაწვდიდა კლიენტს ინფორმაციას, როდესაც მისთვის სასარგებლო ინფორმაცია ექნებოდა. როგორ შეაფასებდით ადვოკატის ქმედებას?

3. როგორ უნდა მოიქცეს ადვოკატი, როდესაც მისთვის უცნობია კლიენტის (მსჯავრდებულის) ადგილსამყოფელი და, შესაბამისად, უცნობია მისი პოზიცია საკასაციო წესით განაჩენის გასაჩივრების თაობაზე, ისე, რომ ადვოკატმა არ დაურღვიოს თავის დაცვის ქვეშ მყოფ პირს დაცვის უფლება; ადვოკატმა უნდა გაასაჩივროს სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი პირადად, დასაცავი პირის თანხმობის გარეშე, დადგენილ 1-თვიან ვადაში თუ არ უნდა გაასაჩივროს თავისი დასაცავი პირის თანხმობის გარეშე?

4. ადვოკატი წარმოადგენს კლიენტს საოჯახო ურთიერთობების საქმეზე. მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატმა მას გადასცა თავისი კლიენტის შეთავაზება მორიგებასთან დაკავშირებით. ადვოკატი პასუხობს, რომ „ეს შეთავაზება სასაცილოა“ და არ აცნობებს თავის კლიენტს შეთავაზების შესახებ. სწორად მოიქცა თუ არა ადვოკატი?

5. ადვოკატი იცავდა ა-ს ინტერესებს სავალდებულო დაცვის წესით, გამოძიებლის მიმართვის საფუძველზე. ა-სთვის ბრალის წარდგენისა და ბრალდებულად დაკითხვის ოქმს ხელი მოაწერა ადვოკატმა, თუმცა ა-ს განმარტებით, ადვოკატი არ დასწრებია მისთვის ბრალის წარდგენასა და ბრალდებულად დაკითხვას, ისე – ფორმალურად მოაწერა ამ ოქმებს

ხელი. ა-ს მტკიცებით, მას ადვოკატი არასდროს უნახავს. ადვოკატს არ მიუღია მონაწილეობა საქმეში და არ ფლობდა ინფორმაციას ა-ს საქმის თაობაზე. ადვოკატის განმარტებით, ის დაესწრო ა-ს მიმართ ბრალის წარდგენასა და ბრალდებულად დაკითხვას და, შესაბამისად, ვინაიდან ეს საპროცესო მოქმედებები განახორციელა, მან ყველაფერი გააკეთა, რაც ევალებოდა. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

6. ადვოკატსა და კლიენტს შორის გაფორმდა შეთანხმება იურიდიული მომსახურების თაობაზე. ადვოკატმა არ შეიტანა შესაგებელი კანონით დადგენილ ვადაში, რასაც მოჰყვა კლიენტის მიმართ დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა. შესაგებლის წარუდგენლობის მიზეზად ადვოკატმა თავისი ავადმყოფობა დაასახელა (იშემიური ინსულტი), თუმცა არ წარუდგენია ჯანმრთელობის შესახებ ცნობა, რომელიც აღნიშნულ ფაქტს დაადასტურებდა. კლიენტმა შეიტანა საჩივარი საქალაქო სასამართლოში და მოითხოვა ადვოკატისათვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრება. კლიენტის სარჩელი დაკმაყოფილდა და სასამართლომ ადვოკატს დააკისრა 5000 ლარის ოდენობით ზიანის ანაზღაურება კლიენტის სასარგებლოდ. გადაწყვეტილება არც ერთ მხარეს არ გაუსაჩივრებია. კლიენტმა ადვოკატის ქმედებაზე ასევე წარადგინა საჩივარი საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიაში ადვოკატის დისციპლინირების მოთხოვნით. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

7. ადვოკატსა და კლიენტს შორის გაფორმდა სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულება, რომელიც მოიცავდა კლიენტის ინტერესების წარმოდგენას კონკრეტულ დავაში. კერძოდ კი შეგებებული სარჩელის შედგენას. აღნიშნული მომსახურება ასევე მოიცავდა კლიენტის ინტერესების დაცვას აღნიშნულ საქმეში სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში. ადვოკატმა დაიწყო საადვოკატო მომსახურების განხორციელება, გამოითხოვა საქმის მასალები, შეადგინა შესაგებელი, რომელშიც მიუთითა, რომ აპირებდა შეგებებული სარჩელის წარდგენასაც, თუმცა შეგებებული სარჩელი აღარ წარუდგენია. ამასთან, არ გამოცხადდა სასამართლოს მოსამზადებელ სხდომაზე, რომელიც მთავარ სხდომაში გადაიზარდა და კლიენტის საწინააღმდეგო გადაწყვეტილება იქნა გამოტანილი. მიზეზად ბეზიის გარდაცვალება დაასახელა, თუმცა აღნიშნულის დამადასტურებელი მტკიცებულება სასამართლოსთვის არ წარუდგენია. კლიენტი კი წინასწარ არ იყო ინფორმირებული სხდომის გადადების მოთხოვნასთან დაკავშირებით. ადვოკატი ატყობინებს კლიენტს,

რომ მის საქმეზე გადაწყვეტილება ჯერ გამოტანილი არ არის, მაშინ, როდესაც პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ უკვე გამოტანილი იყო გადაწყვეტილება. მოგვიანებით, ადვოკატმა გაასაჩივრა, როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, ისე საოქმო განჩინება, რითაც არ დაკმაყოფილდა მისი შუამდგომლობა სხდომის გადადების თაობაზე, რასაც ამჯერადაც არ დაურთო შესაბამისი მტკიცებულებები. აღნიშნულ საჩივარზე სასამართლოს მიერ დადგინდა ხარვეზი შემდეგი საფუძვლებით: დასაზუსტებელი იყო მოთხოვნა, სახელმწიფო ბაჟი არ იყო გადახდილი და საჩივარს არ ერთვოდა წარმომადგენლობის დამადასტურებელი დოკუმენტი, ხოლო საჩივარი ხელმოწერილი იყო მხოლოდ ადვოკატის მიერ. ადვოკატმა კლიენტს შეატყობინა, რომ სახელმწიფო ბაჟი გადახდილი იყო, თუმცა ეს თანხა არც კლიენტისთვის და არც მისი ოჯახის წევრებისთვის არ გამოურთმევია. მოგვიანებით, ადვოკატმა კლიენტს შეატყობინა, რომ არჩევნებში მონაწილეობის გამო დროის სიმცირეს განიციდიდა და არ ჰქონდა საშუალება, ეპასუხა კლიენტისთვის წერილებზე. აღნიშნულის შემდეგ, ადვოკატმა შეწყვიტა კლიენტის ინტერესების წარმოდგენა შეუთავსებლობის მოტივით, თუმცა ჰონორარი, რომელიც სრულად ჰქონდა აღებული კლიენტისაგან, არ დაუბრუნებია. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

8. ადვოკატსა და კლიენტს შორის გაფორმდა მომსახურების ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზეც, ადვოკატმა იკისრა ვალდებულება, წარმოედგინა კლიენტის ინტერესები საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, კერძოდ, გაესაჩივრებინა სააპელაციო სასამართლოს განჩინება. ადვოკატმა მოამზადა საკასაციო საჩივარი. მოგვიანებით, ადვოკატსა და კლიენტს შორის შედგა შეთანხმება, რომლის საფუძველზეც ადვოკატმა იკისრა ვალდებულება, გაესაჩივრებინა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განჩინება ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში და დაეცვა კლიენტის ინტერესები, რომელიც არ შეასრულა. თუმცა კლიენტს შეატყობინა, რომ გაგზავნილი ჰქონდა განაცხადი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში. კლიენტის განმარტებით, ადვოკატმა არ მიაწოდა მას სწორი ინფორმაცია მისი საქმის მიმდინარეობის შესახებ და არც საქმის მასალები გადასცა მას. კლიენტმა ასევე აღნიშნა, რომ ველარ უკავშირდება ადვოკატს. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

9. ადვოკატი იცავდა ა-ს ინტერესებს სისხლის სამართლის საქმეზე

საქმის წინასწარი გამოძიებისას. ადვოკატის მონაწილეობით, დაიდო ხელშეკრულება დაზარალებულისათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურების თაობაზე დაზარალებულსა და ა-ს მეუღლეს ბ-ს შორის, რის თაობაზეც ა – კლიენტი არ იყო ინფორმირებული. კლიენტისათვის არ იყო ცნობილი აღნიშნული შეთანხმების პირობები წინასწარ და არც გარეგნობის შემდგომ მოწონებას ჰქონია ადგილი მისი მხრიდან. აღნიშნული ფაქტი კი, თავის მხრივ, უცნობი იყო ბ-სათვის, რომელსაც პირდაპირი კომუნიკაცია არ ჰქონდა მეუღლესთან. ბ-მ მხოლოდ სასამართლო პროცესიდან შეიტყო, რომ მისი მეუღლე – ა არ აღიარებდა დანაშაულს და არ აპირებდა დაზარალებულისათვის არანაირი თანხის გადახდას. ბ-ს განმარტებით, იგი არ გააფორმებდა მსგავს შეთანხმებას დაზარალებულთან თავისი მეუღლის პოზიცია რომ სცოდნოდა. ამასთან, რამდენიმე დღით ადრე, სანამ ეს შეთანხმება შედგებოდა, ა-მ წერილობითი შუამდგომლობა დააყენა გამომძიებელთან ადვოკატის აცხილების თაობაზე უნდობლობის მოტივით. აღნიშნულის მიუხედავად, ადვოკატი აგრძელებდა ა-ს სახელით მოქმედებას, კერძოდ, სწორედ აღნიშნულის შემდეგ გაფორმდა ზიანის ანაზღაურების შესახებ ხელშეკრულება მისი მონაწილეობით დაზარალებულსა და ბ-ს შორის. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

XIV თავი. ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები⁶⁷¹

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. ჰონორარის განსაზღვრა;
3. ჰონორარის ოდენობის გამოთვლის მეთოდები;
 - 3.1. საათობრივი ანაზღაურება (Hourly Rate);
 - 3.2. ფიქსირებული ოდენობა/მყარად განსაზღვრული ოდენობა (Fixed Fee/Flat Fee);
 - 3.3. პირობითი ანაზღაურება/წარმატების ჰონორარი (Contingent Fee);
4. ჰონორარის ოდენობის გონივრულობა;
5. მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტისათვის ინფორმაციის მიწოდება;
6. მინდობილი თანხები და მასთან დაკავშირებული ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები;
 - 6.1. მინდობილი თანხების კუთვნილება;
 - 6.2. მინდობილი თანხების განთავსებასთან დაკავშირებული შეზღუდვები;
 - 6.3. მინდობილი თანხების განკარგვის უფლებამოსილება;
 - 6.4. მინდობილი თანხების და/ან ქონების კეთილსინდისიერი მართვის ვალდებულება;
7. ხარჯთაღრიცხვის წარმოება;
8. ადვოკატის რეკომენდირებისათვის გადასახადის, საკომისიოს ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაციის დაწესების აკრძალვა;
9. ჰონორარის რეგულირება საადვოკატო საქმიანობის შეწყვეტისას;
 - 9.1. გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნება;
 - 9.2. გამოუმუშავებელი ჰონორარის პროპორციული ოდენობის განსაზღვრა;
 - 9.3. გამოუყენებელი მინდობილი თანხების ან სხვა ქონების დაბრუნება;
 - 9.4. საქმის მასალების დაბრუნება;
10. დასკვნა;
11. ევროპის სტანდარტი;
12. აშშ-ის სტანდარტი;
13. მაგალითები დისკუსიისათვის.

⁶⁷¹ ამ თავში, ავტორის თანხმობით, მოცემულია ამონარიდები სტატიიდან – ლორია ა., ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი, 2018.

1. შესავალი

ადვოკატსა და კლიენტს შორის, ურთიერთობის დასაწყისშივე დგება გარკვეული ფინანსური საკითხები, რომლებიც წარმატებით უნდა შეთანხმდეს.⁶⁷² ბოლო წლებში ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის პრაქტიკის ანალიზი ცხადყოფს, რომ დარღვევების უმეტესობა ეხება ადვოკატის მიერ ჰონორარის განსაზღვრას, გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნებას, მინდობილ თანხებსა და ზოგადად ფინანსებთან დაკავშირებულ ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებების სათანადოდ შესრულებას საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში. კანონმდებლობით არ არის გაწერილი ერთიანი სტანდარტები, რითაც შეუძლია ადვოკატს, იხელმძღვანელოს ჰონორარის განსაზღვრისა და მისი გამოანგარიშების წესის შემუშავების პროცესში. ასევე, ადვოკატებში არსებობს იმ ფიდუციური ვალდებულებების არაერთგვაროვანი გაგება, რომელიც მათ აკისრიათ საქართველოში არსებული პროფესიული ქცევის მარეგულირებელი კანონმდებლობით.

ადვოკატს მნიშვნელოვანი როლი აკისრია მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია ადვოკატმა სწორად განმარტოს ის ნორმები, რასაც პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი კანონმდებლობა ითვალისწინებს ადვოკატებისათვის, მათ შორის, ჰონორარის განსაზღვრის, მისი გამოთვლის წესის, მინდობილი თანხის/ქონების და მასთან დაკავშირებული შეზღუდვებისა თუ სხვა ფიდუციური ვალდებულებების შესახებ.

2. ჰონორარის განსაზღვრა

ჰონორარი არის კომპენსაცია იმ მომსახურებისათვის, რომელსაც ადვოკატი სთავაზობს კლიენტს. ეს არის ადვოკატ-კლიენტის შეთანხმების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილი. ამიტომ, ეთიკის კოდექსიც ეხება აღნიშნულ საკითხს და ადვოკატის მიმართ გარკვეულ სტანდარტებს აწესებს. ეთიკური სტანდარტებით, ჰონორარის ოდენობა და მისი გამოთვლის წესი წინასწარ უნდა იყოს ცნობილი და მისაღები კლიენტისათვის (ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.8). ეს ნორმა ავალდებულებს ადვოკატს არა მხოლოდ ჰონორარის ოდენობის

⁶⁷² იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 30.

მითითებას, არამედ იმის განსაზღვრასაც, თუ როგორ გამოითვლება ეს ოდენობა. რას ნიშნავს ჰონორარის ოდენობის გამოთვლის წესის განსაზღვრა? აღნიშნული ვალდებულება უკავშირდება ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის ისეთი ინფორმაციის მიწოდებას, რომელიც ზუსტად განსაზღვრავს ადვოკატის მიერ შეთავაზებული ჰონორარის ეკვივალენტური მომსახურების ფარგლებს⁶⁷³.

პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც ადვოკატი სამართლებრივი მომსახურების ხელშეკრულებაში უთითებს მის მიერ გასაწევი იურიდიული მომსახურებისათვის გათვალისწინებულ ჰონორარს, თუმცა არ აკონკრეტებს, რა ფარგლებში სთავაზობს კლიენტს მომსახურებას. მომსახურების ფარგლების განსაზღვრა ხშირად გამხდარა დავის საგანი ადვოკატ-კლიენტს შორის. ეთიკური სტანდარტებით, კლიენტისათვის წინასწარ უნდა იყოს ცნობილი, თუ რა მომსახურებას სთავაზობს ადვოკატი მას შეთავაზებულ ჰონორარში. აღნიშნული ინფორმაციის მიუწოდებლობა ჩათვლება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული ჰონორარის ოდენობისა და მისი გამოთვლის წესის შესახებ კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების (მუხლი 8.8) დარღვევად.

ამდენად, შესაძლებელია კლიენტისათვის ცნობილი და მისაღები იყოს სრული მომსახურების საფასური, თუმცა სრულიად უცნობი იყოს ადვოკატის ანაზღაურების გამოთვლის წესი და შესაბამისი განაკვეთი, რაც ეთიკის კოდექსის იმპერატიულ მოთხოვნას წარმოადგენს.

3. ჰონორარის ოდენობის გამოთვლის მეთოდები

მსოფლიოში გავრცელებულია ადვოკატის ჰონორარის ოდენობის გამოთვლის შემდეგი მეთოდები: (1) საათობრივი ანაზღაურება (*Hourly Rate*); (2) ფიქსირებული ოდენობა (*Fixed Fee*); და (3) პირობითი ანაზღაურება/წარმატების ჰონორარი (*Contingent Fee*).

3.1. საათობრივი ანაზღაურება (*Hourly Rate*)

საათობრივი ანაზღაურება, როგორც წესი, განისაზღვრება ადვოკატის

⁶⁷³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 10.01.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №011/18, 8.8., <<https://gba.ge/pdf/5d3ed7b8cff41.pdf/011.18%2010.01.19%20gaftrtxileba.pdf>>, [16.06.2021].

განათლების, სამუშაო გამოცდილებისა და სტატუსის (პარტნიორი, უფროსი იურისტი, იურისტი, პარალელალი და ა.შ.) შესაბამისად. ამერიკის შეერთებულ შტატებში, საათობრივი ანაზღაურების ოდენობა ასევე დამოკიდებულია ადვოკატის რეპუტაციაზე, დარგობრივ კომპეტენციასა და ადვოკატის სამუშაო ადგილზე/ლოკაციაზე⁶⁷⁴. საქართველოში ადვოკატი, მის მიერ გაწეული სამუშაოსათვის დამოუკიდებლად განსაზღვრავს საათობრივი ანაზღაურების ოდენობას. საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს რაიმე შეზღუდვებს საათობრივი ანაზღაურების ოდენობის განსაზღვრისას, ეს მთლიანად დამოკიდებულია ადვოკატის დისკრეციაზე. მთავარია, რომ ანაზღაურების გამოთვლის ეს წესი და ოდენობა ცნობილი და მისაღები იყოს კლიენტისათვის. ამ მეთოდით სარგებლობისას, მნიშვნელოვანია, რომ ადვოკატი კეთილსინდისიერად მოქმედებდეს და არ აღრიცხოს იმაზე მეტი დრო, რაც რეალურად დახარჯა კლიენტის საქმის წარმოებისათვის. კმაყოფილ კლიენტს ყოველთვის მიჰყავს ადვოკატთან სხვა კლიენტი და პირიქით.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში გავრცელებულია ასევე ჰონორარის გამოთვლის ისეთი წესი, რომელიც კლიენტს სთავაზობს საათობრივ ანაზღაურებას არა იურიდიულ კომპანიაში მომუშავე კონკრეტული ადვოკატის მიერ განსაზღვრული ფასის მიხედვით, არამედ ამავე კომპანიაში არსებული საათობრივი ანაზღაურების საშუალო ოდენობის (ყველაზე მაღალ განაკვეთს დამატებული ყველაზე დაბალი განაკვეთი და გაყოფილი ორზე) გამოთვლის გზით (*Blended Rate*)⁶⁷⁵. თუმცა ეს მეთოდი არც ისეთი დიდი „პოპულარობით“ სარგებლობს ამერიკელ ადვოკატებში.

საათობრივი ანაზღაურების მეთოდი საქართველოშიც გამოიყენება, თუმცა ის ისეთი გავრცელებული არ არის, როგორც ევროპის ქვეყნების უმეტესობასა (მაგ., ჰოლანდია, ლუქსემბურგი, ირლანდია, ესპანეთი, პორტუგალია, ნორვეგია, ავსტრია, დანია და ა.შ.⁶⁷⁶) და ამერიკის შეერთებულ შტატებში. მიუხედავად იმისა, რომ საათობრივი ანაზღაურების მეთოდის გამოყენება ზრდის ადვოკატის პასუხისმგებლობას, საადვოკატო მომსახურებისათვის განსაზღვრული ანაზღაურების ეს მოდელი „მეტად

⁶⁷⁴ Kent D. Kauffman – Legal Ethics, third edition, Cengage Learning, NY, USA, 2014, 304.

⁶⁷⁵ იქვე, 303.

⁶⁷⁶ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია, კანონის უზენაესობის ინიციატივა, ვაშინგტონი, 2009, 32.

ეფექტიან და კლიენტზე ორიენტირებულ მიდგომად განიხილება⁶⁷⁷.

3.2. ფიქსირებული ოდენობა/მყარად განსაზღვრული ოდენობა (Fixed Fee/Flat Fee)

ფიქსირებული ოდენობა არ არის დამოკიდებული ადვოკატის მიერ დახარჯულ დროზე ან საქმეთა რაოდენობაზე. ანაზღაურების გამოთვლის ეს მეთოდი მეტად გავრცელებულია და აღიქმება, როგორც „მომხმარებელზე მორგებული“ გამოთვლის მეთოდი, რადგან კლიენტმა წინასწარ იცის, რა დაუჯდება ადვოკატის მომსახურება სრულად⁶⁷⁸. აღნიშნული მეთოდით ანაზღაურების გამოთვლა საქართველოშიც ყველაზე მეტად არის გავრცელებული. თუმცა, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემა, რაც ამ მეთოდს უკავშირდება არის ის, რომ ადვოკატები ზუსტად არ განსაზღვრავენ, მათ მიერ მითითებულ ფიქსირებულ ოდენობაში რა მოცულობით სთავაზობენ კლიენტებს სამართლებრივ მომსახურებას; კლიენტისათვის ხშირად ბუნდოვანია ადვოკატის მომსახურების ფარგლები. ამიტომ, მნიშვნელოვანია ანაზღაურების გამოთვლის ფიქსირებული ოდენობის მეთოდის გამოყენებისას, ადვოკატმა ზუსტად განსაზღვროს, თუ რომელ დავაში მოემსახურება კლიენტს და რა ფარგლებში (პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანამდე, გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე, სამივე ინსტანციის ჩათვლით, აღსრულების ეტაპის ჩათვლით თუ სხვა).

საუკეთესო შემთხვევაში, ადვოკატმა ჰონორარის ოდენობა უნდა განსაზღვროს მის მიერ გასაწევი მომსახურების დეტალური განმარტებით. მაგალითისათვის, ჰონორარის ოდენობა ადვოკატის მიერ სრულად, ადმინისტრაციულ ორგანოებსა და სასამართლოს სამივე ინსტანციაში განსახორციელებელი სამართლებრივი მომსახურებისათვის თუ შეადგენს 5000 ლარს, ადვოკატმა სასურველია, ხელშეკრულებაში მიუთითოს მისი ჰონორარის ოდენობა ინსტანციების მიხედვით – ადმინისტრაციულ ორგანოებში დავის დასრულების შემთხვევაში, ჰონორარის ოდენობა შეადგენს 2000 ლარს, პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმისწარმოება (სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანის ჩათვლით) შეადგენს 1000 ლარს, მეორე ინსტანციაში (გადაწყვეტილების გამოტანის

⁶⁷⁷ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია, კანონის უზენაესობის ინიციატივა, ვაშინგტონი, 2009, 37.

⁶⁷⁸ Kent D. Kauffman – Legal Ethics, third edition, Cengage Learning, NY, USA, 2014, 307.

ჩათვლით) – ასევე 1000 ლარს და მესამე ინსტანციაში – 1000 ლარს. ასეთ დროს ადვოკატისთვისაც და კლიენტისთვისაც წინასწარ იქნება განსაზღვრული ჰონორარის გამოთვლის წესი და მათ შორის ურთიერთობის შეწყვეტის შემთხვევაში, ადვილად მოხდება გამოუმუშავებელი ჰონორარის ოდენობის პროპორციულობის გამოთვლა.

3.3 პირობითი ანაზღაურება/წარმატების ჰონორარი (*Contingent Fee*)

ტრადიციულად, პირობითი ანაზღაურების სისტემა მიჩნეულია გადახდის ხელსაყრელ მექანიზმად იმ კლიენტებისათვის, რომელთაც არ შესწევთ უნარი, საათობრივად ან მყარად განსაზღვრული (ფიქსირებული) თანხა აანაზღაურონ, მაგრამ სამაგიეროდ აქვთ „მოსაგები“ საქმე⁶⁷⁹.

აღნიშნული მეთოდის გამოყენება უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობას იმ ფენებისთვისაც, რომლებიც მართალია, არ განეკუთვნებიან სოციალურად დაუცველ ფენას, თუმცა არ აქვთ ეკონომიკური შესაძლებლობა, ისარგებლონ ადვოკატის მომსახურებით.

ძირითადად, პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება ისეთი საქმეების წარმოებისას გამოიყენება, რომელთა მოგების შემთხვევაშიც მოსალოდნელია კლიენტის მიერ თანხის მოგება მისი ქონებრივი ან პირადი ინტერესის შესაბამისად⁶⁸⁰.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში მოგებული თანხის პროცენტი საქმის მორიგებით დასრულების შემთხვევაში, მერყეობს საშუალოდ 25%-დან 35%-მდე; საქმის სასამართლოში წარმატებით მოგების შემთხვევაში – 35%-დან 40%-მდე. მოგებული თანხის პროცენტი შესაძლოა, იყოს უფრო მაღალი, თუ გასაჩივრების შემთხვევაშიც, უცვლელი დარჩება კვება ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, რის მიხედვითაც ადვოკატმა მოიგო კლიენტის საქმე⁶⁸¹. შესაბამისად, მოგებული თანხის პროცენტი არ არის დამოკიდებული „მოგებული“ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლაზე ან თანხის ამოღებაზე.

⁶⁷⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 35.

⁶⁸⁰ იქვე.

⁶⁸¹ Kent D. Kauffman – Legal Ethics, third edition, Cengage Learning, NY, USA, 2014, 304.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ძირითადად, ჯანმრთელობისათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურების საქმეებზე გამოიყენება ადვოკატის მომსახურებისათვის ანაზღაურების გამოანგარიშების ეს მეთოდი⁶⁸², თუმცა ამ მეთოდის გამოყენება არაეთიკურად ითვლება არასრულწლოვანი კლიენტის წარმომადგენლობის შემთხვევაში⁶⁸³, ასევე „საოჯახო დავებსა და სისხლის სამართლის საქმეებზე“⁶⁸⁴, რადგან ასეთ საქმეებზე არ არსებობს ის „მოგებული სიკეთე“, საიდანაც თანხის ამოღება იქნებოდა შესაძლებელი და გარკვეულწილად, ასეთი ტიპის საქმეებისადმი არსებობს საზოგადოების განსაკუთრებული ინტერესი⁶⁸⁵.

პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება არც ისეთი დიდი პოპულარობით სარგებლობს ევროპის ქვეყნებში. მეტიც, მაგალითად, იტალიის⁶⁸⁶ კანონმდებლობით, პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება საერთოდ დაუშვებელია. საქართველოს კანონმდებლობით, ანაზღაურების ამ მეთოდზე შეთანხმება არ ეწინააღმდეგება ეთიკურ სტანდარტებს.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ განიხილა ადვოკატის ჰონორარის გამოთვლის წესი და განმარტა, რომ საადვოკატო მომსახურების „ხელშეკრულების შინაარსი: „თანხის გადახდა უნდა მომხდარიყო ადვოკატის კლიენტის სასარგებლოდ მოპასუხისათვის დაკისრებული თანხის ამოღებისთანავე რწმუნებულის ანგარიშზე ჩარიცხვის გზით“ – არ წარმოადგენს პირობადადებულ გარიგებას, რადგან საადვოკატო ჰონორარის ანაზღაურების კლიენტის ნებაზე დამოკიდებულ პირობად ან პოზიტიურ პირობად განმარტება სრულიად არაგონივრული, უსამართლო და სამოქალაქო ბრუნვის დამაზიანებელი იქნებოდა“⁶⁸⁷.

თუ ადვოკატი გადაწყვეტს, აირჩიოს ანაზღაურების გამოთვლის ეს მე-

⁶⁸² Kent D. Kauffman – Legal Ethics, third edition, Cengage Learning, NY, USA, 2014, 303.

⁶⁸³ Robert L. Wheeler, INC. v. Scott, Supreme Court of Oklahoma, 1989, 777 P.2d, 394.

⁶⁸⁴ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, 2014, 84; ასევე, American Bar Association Model Code of Professional Responsibility, 1.5(d).

⁶⁸⁵ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 35.

⁶⁸⁶ The Code of Conduct for Italian Lawyers.

⁶⁸⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 12.10.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1161-1116-2016.

თოდი, მნიშვნელოვანია, გაითვალისწინოს დავის მორიგებით დასრულების შემთხვევაში თავისი პროცენტი. ასევე მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა კლიენტს წინასწარ განუმარტოს, თუ რას ნიშნავს წარმატების ჰონორარი; უკავშირდება თუ არა ის გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლას და დამოკიდებულია თუ არა გადაწყვეტილების აღსრულებაზე. საქართველოში ხშირად მიმართავენ ანაზღაურების გამოთვლის კომბინირებულ მეთოდს: ფიქსირებულ ოდენობაზე შეთანხმებას და პირობით ანაზღაურებაზე/წარმატების ჰონორარზე შეთანხმებას; ან საათობრივ ანაზღაურებაზე შეთანხმებას და პირობით ანაზღაურებაზე/წარმატების ჰონორარზე შეთანხმებას. საქართველოში, ადვოკატთა პროფესიული ქცევის მარეგულირებელი კანონმდებლობის თანახმად, ამგვარი შეთანხმება არ ითვლება არაეთიკურად, თუ ის წინასწარ არის ცნობილი და მისაღები კლიენტისათვის.

4. ჰონორარის ოდენობის გონივრულობა

პრაქტიკაში ხშირია ადვოკატ-კლიენტს შორის დავა ჰონორარის ოდენობის გონივრულობასთან დაკავშირებით. საქმის შედეგით ან/და ადვოკატის მომსახურებით უკმაყოფილო კლიენტი ჰონორარის ოდენობის გონივრულობაზეც ამახვილებს ყურადღებას და იწყებს ადვოკატის წინააღმდეგ დავას სასამართლოში ან/და შეაქვს საჩივარი ადვოკატის მიმართ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიაში. ადვოკატის ჰონორარის ოდენობის გონივრულობასთან დაკავშირებით, ადვოკატთა პროფესიის მარეგულირებელმა კანონმდებლობამ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა, რასაც ქვემოთ მიმოვიხილავთ.

2012 წლამდე, ეთიკის კოდექსში არსებობდა ჩანაწერი, რომლის მიხედვითაც განისაზღვრებოდა ჰონორარის ოდენობის გონივრულობა. კოდექსი პირდაპირ განსაზღვრავდა წესებს, რომლითაც უნდა ეხელმძღვანელათ ადვოკატებს ჰონორარის ოდენობის განსაზღვრისას. იმისათვის, რომ ადვოკატის მიერ განსაზღვრული ჰონორარის ოდენობა ჩათვლილიყო გონივრულად, ის შესაბამისობაში უნდა ყოფილიყო საქმის სირთულესთან, მოცულობასთან, საქმის შესრულების ხანგრძლივობასთან, კვალიფიკაციასთან, ხოლო ქონებრივი დავების შემთხვევაში – დავის საგნის (სარჩელის ფასის) ღირებულებასა და მნიშვნელობასთან და ა.შ.⁶⁸⁸. ეს ნორმა ჰონორარის ოდენობის გონივრულობის შეფასების მეტად ფართო

⁶⁸⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.8 (2006 წლის რედაქცია).

და სუბიექტურად შეფასებით კრიტერიუმებს განსაზღვრავდა.

თავისუფალი ბაზრის პირობებში, არსებული საჭიროებებიდან გამომდინარე, 2012 წელს ეს ნორმა შეიცვალა და მას მერე ადვოკატს აქვს მინიჭებული დისკრეცია, თავად განსაზღვროს ჰონორარის რა ოდენობა იქნება გონივრული ამა თუ იმ საქმისათვის. შესაძლოა, ერთი ადვოკატის მიერ განსაზღვრული ჰონორარი კონკრეტული საქმისთვის იყოს 100 ლარი, ხოლო მეორე ადვოკატის მიერ იმავე საქმისთვის განსაზღვრული ჰონორარის ოდენობა იყოს – 50 000 ლარი. ეს საკითხი ადვოკატ-კლიენტის შორის შეთანხმების საგანია. კლიენტთან შეთანხმებული ჰონორარის ოდენობის გონივრულობის საკითხის შეფასება 2012 წლის ცვლილებების შემდეგ აღარ შედის ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში. ეთიკის კომისიის მიერ მთავარ შესაფასებელ ნაწილად რჩება ჰონორარის ოდენობისა და მისი გამოთვლის წესის შესახებ კლიენტის წინასწარ ინფორმირება და მისგან თანხმობის მოპოვება⁶⁸⁹. სხვა მხრივ, ეთიკის კომისია აღარ იჭრება ადვოკატის დისკრეციაში, თავად განსაზღვროს თავისთვის და თავისი კლიენტისათვის მისაღები ჰონორარის ოდენობა, და აღარ აფასებს ადვოკატის ჰონორარის ოდენობის გონივრულობას.

5. მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტისათვის ინფორმაციის მიწოდება

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ვალდებულება, რომელიც ადვოკატს აკისრია კლიენტთან ურთიერთობისას, არის მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის წინასწარი ინფორმირება. „მოსალოდნელი ხარჯები“ – ეს არის გამომუშავებული ჰონორარის მიღმა არსებული ისეთი ტიპის ხარჯები, რომელიც უკავშირდება კლიენტის საქმის წარმოებას. მაგალითად, სახელმწიფო ბაჟი, სანოტარო მომსახურების საფასური, ადმინისტრაციული ორგანოებიდან დოკუმენტაციის გამოთხოვის/ქონების რეგისტრაციის ან სხვა მომსახურებისათვის დადგენილი საფასური, ექსპერტიზის საფასური, დოკუმენტაციის გადათარგმნის საფასური, ტრანსპორტის საფასური, ფოსტის საფასური და სხვა დანარჩენი ხარჯი, რომელიც უკავშირდება კლიენტის საქმის წარმოებას. გამომუშავებული ჰონორარიც მინდობილი თანხაა, რომელიც ადვოკატის მიერ გამომუშავებამდე კლიენტის საკუთრებად რჩება. გამომუშავებული ჰონორარი წარმოადგენს ადვოკატის საკუთრებას, ხოლო გამომუშავებული ჰონორარი და

⁶⁸⁹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.8 (2012 წლის რედაქცია).

ხარჯების სახით კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის გადაცემული თანხა – მინდობილი თანხა წარმოდგენს კლიენტის⁶⁹⁰ და არა ადვოკატის საკუთრებას, რის გამოც ამ თანხების მიმართ ეთიკის კოდექსი განსაკუთრებულ სტანდარტებს აწესებს ადვოკატისათვის. გამოუშუშავებელი ჰონორარის სამართლებრივ რეგულირებას ვრცლად ქვემოთ, ამავე თავში განვიხილავთ.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელი კანონმდებლობა განსაზღვრავს ადვოკატის ვალდებულებას, წინასწარ მიაწოდოს კლიენტს ინფორმაცია საქმის წარმოებასთან დაკავშირებული მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ.⁶⁹¹ ბუნებრივია, ეს ნორმა არ ავალდებულებს ადვოკატს, ზუსტად განსაზღვროს ყველა ის ხარჯი, რომელიც შესაძლოა უკავშირდებოდეს კლიენტის საქმეს, ეს შეუძლებელიც არის. თუმცა, ადვოკატს გააჩნია ვალდებულება, წინასწარ განსაზღვროს ისეთი ხარჯები, რაც თავიდანვე ნათელია და აღნიშნული ინფორმაცია წარუდგინოს კლიენტს. მაგალითისათვის, სახელმწიფო ბაჟის ოდენობა, ისევე როგორც სანოტარო, სათარჯიმნო, სატრანსპორტო, საექსპერტო ან საჯარო რეესტრში უძრავი ქონების რეგისტრაციისათვის განკუთვნილი ხარჯები წინასწარ განსაზღვრადია. „ადვოკატის კანონისმიერი ვალდებულებაა, კლიენტს განუმარტოს საქმისწარმოებასთან დაკავშირებული ყველა ფინანსური ვალდებულება, რაც იმას ნიშნავს, რომ კლიენტი წინასწარ უნდა იცოს ინფორმირებული იმ ყველა შესაძლო ფინანსურ დანახარჯზე, რომლის გაღებაც მას შეიძლება მოუხდეს. ეს ვალდებულება ნიშნავს, რომ ადვოკატმა საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე, დარწმუნებულიც რომ იყოს საქმის წარმატებულ შედეგში, უნდა განჭვრიტოს ყველა ის გარემოება, რომელიც შესაძლოა, გონივრული განსჯის შედეგად წინასწარ იქნეს შეფასებული როგორც რისკი.“⁶⁹²

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში⁶⁹³, ადვოკატმა კლიენტს, ჰონორარის

⁶⁹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 31.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №098/17, 8.4, <<https://gba.ge/pdf/5e6234ec48edc.pdf/098.17%2031.05.2018%20gaftrixileba.pdf>>, [06.03.2021].

⁶⁹¹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 6.2; ასევე, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.6.

⁶⁹² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.08.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/11, 6.3., <<https://gba.ge/pdf/5c49d8062a4dc.pdf/5c49d8062a4dc.pdf>>, [21.06.2021].

⁶⁹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.10.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №084/13,

მიღმა გამოართვა 500 ლარი, რომელიც კლიენტის განმარტებით, ექსპერტიზისთვის საჭირო თანხა იყო, ხოლო ადვოკატის განმარტებით – ეს იყო კლიენტის საქმესთან დაკავშირებით მისი ყოველდღიური ხარჯების თანხა და არა ექსპერტიზისათვის საჭირო თანხა. ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან დისციპლინური გადაცდომა და განმარტა, რომ „ადვოკატს პროფესიული რეგულაცია ავალდებულებს, რომ კლიენტს წინასწარ მიაწოდოს სწორი და ზუსტი ინფორმაცია იმასთან დაკავშირებით, თუ რას მოხმარდება კლიენტის მიერ გადახდილი თანხა⁶⁹⁴... კომისიის შეფასებით, იმ ფაქტის მტკიცების ტვირთი, რომ კლიენტს წინასწარ მიაწოდა ინფორმაცია თანხის მიზნობრიობასთან დაკავშირებით და შემდეგ წარუდგინა ანგარიშგება, ეკისრება ადვოკატს⁶⁹⁵“. ადვოკატს დაეკისრა დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება – კერძო სარეკლამო ბარათით მიმართვა.

მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის ინფორმირების ვალდებულების დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეზე⁶⁹⁶, სადაც ადვოკატმა კლიენტს ჰონორართან ერთად დამატებით გამოართვა თანხა, რომელიც მისივე განმარტებით – „საქმეზე სამომხრად სჭირდებოდა“, რადგან კლიენტისათვის არ იყო ცხადი და გასაგები, რას მოხმარდებოდა მისი კუთვნილი თანხა. აღნიშნულ გადაწყვეტილებაში ეთიკის კომისიამ მიუთითა, რომ ამ ინფორმაციის კლიენტისათვის წინასწარ მიწოდება მნიშვნელოვანია სამი ძირითადი ფაქტორის გამო: „1) თავად მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება, გააგრძელოს თუ არა თავისი საქმისწარმოება სასამართლოში, რადგან შესაძლოა ხარჯმა გადააჭარბოს მისაღებ სარგებელს; 2) თავად მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება, მიმართოს თუ არა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ მეთოდებს, რაც დაზოგავს მის ფინანსებს; 3) თავად მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება, მოურიგდეს თუ არა მხარეს, რათა შეიმციროს საქმესთან დაკავშირებით გასაწევი ხარჯები. ამ ნორმის არსი გამომდინარეობს იქიდან, რომ კლიენტს წინასწარ უნდა მიეცეს საშუალება,

<https://gba.ge/pdf/5cb586a8ee7aa.pdf/085.13%2016.10.18,%20kerzo.pdf>, [05.03.2021].

⁶⁹⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.10.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე No084/13, 6.6., <https://gba.ge/pdf/5cb586a8ee7aa.pdf/085.13%2016.10.18,%20kerzo.pdf>, [05.03.2021].

⁶⁹⁵ იქვე, 6.8.

⁶⁹⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 31.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №098/17, <https://gba.ge/pdf/5e6234ec48edc.pdf/098.17%2031.05.2018%20gaftrtileba.pdf>, [06.03.2021].

მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება თავისი საქმის წარმოების შესახებ. შესაბამისად, მოცემული ნორმის დაცვა, ადვოკატის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ეთიკურ ვალდებულებას წარმოადგენს, რომელიც, როგორც საპროცესო ეკონომიურობიდან, ასევე კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარეობს⁶⁹⁷.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომაც იმსჯელა მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის ინფორმირების ვალდებულებაზე, რომელიც ადვოკატს აკისრია და ამ ინფორმაციის „დროულად და კვალიფიციურად“ მიწოდება დაუკავშირა „კეთილსინდისიერების პრინციპს“⁶⁹⁸.

შესაბამისად, პროფესიული სტანდარტებით, ადვოკატს მოეთხოვება მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის სათანადო ინფორმირება, რათა არ დაზარალდეს კლიენტის ინტერესები და მიეცეს მას საშუალება, მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილებები საქმის წარმოებასთან დაკავშირებით.

6. მინდობილი თანხები და მასთან დაკავშირებული ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები

მას შემდეგ, რაც ადვოკატი შეასრულებს პროფესიული ეთიკის ნორმებით გათვალისწინებულ მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ კლიენტის წინასწარი ინფორმირების ვალდებულებას, კლიენტი ცალკე, ჰონორარისაგან დამოუკიდებლად გადასცემს ადვოკატს, საქმის წარმოებასთან დაკავშირებით მოსალოდნელი ხარჯებისათვის გათვალისწინებულ თანხას. ეს თანხა წარმოადგენს სწორედ „მინდობილ თანხას“, რომელთან დაკავშირებითაც, ეთიკის კოდექსი სპეციალურ წესებს ადგენს ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებიდან გამომდინარე. ამ თავში მიმოხილული იქნება მინდობილი თანხები, მისი კუთვნილება, განკარგვის უფლებამოსილება და მასთან დაკავშირებული ვალდებულებები, რომელიც ადვოკატს პროფესიული ეთიკის ნორმებიდან გამომდინარე აკისრია.

⁶⁹⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 31.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე No098/17, 8.3., <<https://gba.ge/pdf/5e6234ec48edc.pdf/098.17%2031.05.2018%20gaftrtileba.pdf>>, [06.03.2021].

⁶⁹⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 12.10.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1161-1116-2016.

6.1 მინდობილი თანხების კუთვნილება

მინდობილი თანხა, როგორც ამ თავში განვმარტეთ, არის თანხა, რომელსაც კლიენტი ადვოკატს გადასცემს თავისი საქმის წარმოებისათვის. ამ თანხაში შედის როგორც საპროცესო ხარჯები (სახელმწიფო ბაჟი, ექსპერტიზის ხარჯი და ა.შ.), ასევე სანოტარო, სათარჯიმნო, საფოსტო, სატრანსპორტო და ა.შ. მომსახურების თანხა, რომელიც აუცილებელია კლიენტის ინტერესების შესაბამისად, მისი საქმის წარმოებისათვის. ასევე, მინდობილ თანხად ითვლება კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის გადაცემული ჰონორარი იმ მომენტამდე, სანამ ადვოკატი არ გამოიმუშავებს მას.

მინდობილი თანხების მესაკუთრე არის კლიენტი. სწორედ აქედან გამომდინარე განისაზღვრება ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულება, განსაკუთრებული გულისხმიერებით იმოქმედოს მინდობილ თანხებთან მიმართებით. ფინანსებთან დაკავშირებულ ფიდუციურ ვალდებულებათაგან, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გამოვყოთ მინდობილი თანხების დამოუკიდებელ, ნეიტრალურ ანგარიშზე განთავსების ვალდებულება.

6.2. მინდობილი თანხების განთავსებასთან დაკავშირებული შეზღუდვები

ნებისმიერი ფულადი სახსრები, რომელსაც კლიენტი მიანდობს ადვოკატს, უნდა ინახებოდეს დამოუკიდებლად ადვოკატის პირადი ფულადი სახსრებისაგან და იმართებოდეს კეთილსინდისიერად.⁶⁹⁹ რას ნიშნავს დამოუკიდებელი/ნეიტრალური ანგარიში? ხშირ შემთხვევაში, ამ ვალდებულების შესრულების მიზნით, ადვოკატი ბანკში, თავის სახელზე ხსნის ცალკე ანგარიშს (მიმდინარე/სახელფასო ანგარიშს) კლიენტების მინდობილი თანხების განსათავსებლად. ეს არ არის დამოუკიდებელი/ნეიტრალური ანგარიში. შესაბამისად, ამგვარ ანგარიშებზე მინდობილი თანხების განთავსება წარმოადგენს პროფესიული ეთიკის ნორმების დარღვევას, რადგან საფრთხე ექმნება კლიენტის ფულად სახსრებს.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული ამ მავალდებულებელი ნორმის მიზანი არის ის, რომ ადვოკატის პირადი ფინანსური ვალდებულებები (მაგ., იპოთეკა, გირავნობა, იმულებითი

⁶⁹⁹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.13.

ადსრულება და ა.შ.) არ გავრცელდეს კლიენტის საკუთრებაში არსებულ თანხებზე, რომელიც მინდობილია ადვოკატზე. სწორედ ამ მიზნით, იმისათვის, რათა დაცული იყოს კლიენტის ქონება, ადვოკატს ეკისრება ვალდებულება, მინდობილი თანხები განათავსოს არა პირად, არამედ დამოუკიდებელ/ნეიტრალურ ანგარიშზე. ადრე მხოლოდ ნოტარიუსები სარგებლობდნენ ნეიტრალური ანგარიშებით, დღეს საბანკო სფერო ადვოკატებსაც სთავაზობს მსგავს მომსახურებას, რომელსაც „ესქრო მომსახურება“⁷⁰⁰ ეწოდება.

ესქრო მომსახურების დროს ფული, ფინანსური ინსტრუმენტი ან აქტივი, ხელშეკრულების მხარეების მითითებით, არის მესამე მხარის მფლობელობაში, სანამ მესამე მხარე – ესქროაგენტი არ მიიღებს მხარეებისგან მითითებას მათ გადაცემაზე, ან არ შესრულდება ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობები. ესქრო მომსახურების მიღება შესაძლებელია ესქროაგენტის მეშვეობით, რომელიც შეიძლება იყოს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული ნებისმიერი კომერციული ბანკი. ესქრო მომსახურების მიღება შეუძლიათ როგორც რეზიდენტ, ასევე არარეზიდენტ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, ასევე ორგანიზაციულ წარმონაქმნებს, რომლებიც არ არიან იურიდიული პირები⁷⁰¹.

ადვოკატს შეუძლია, გახსნას ასეთი ტიპის ანგარიში, რომელსაც გამოიყენებს საადვოკატო საქმიანობის პროცესში კლიენტებისაგან მიღებული მინდობილი თანხების განსათავსებლად. ამით არა მხოლოდ თავიდან აიცილებს დისციპლინურ პასუხისმგებლობას, არამედ დაიცავს კლიენტის ქონებას.

6.3. მინდობილი თანხების განკარგვის უფლებამოსილება

მინდობილი თანხების განკარგვის უფლებამოსილებას კლიენტი ანიჭებს ადვოკატს, რათა გაუადვილოს საადვოკატო საქმიანობის განხორციელება და ეს პროცესი არ გაჭიანურდეს. შესაბამისად, ადვოკატი არის

⁷⁰⁰ ეს არის მომსახურება, რომლის დროსაც ფული, ფინანსური ინსტრუმენტი ან აქტივი, ხელშეკრულების მხარეების მითითებით, არის მესამე მხარის მფლობელობაში, სანამ მესამე მხარე – ესქროაგენტი, არ მიიღებს მხარეებისგან მითითებას მათ გადაცემაზე, ან არ შესრულდება ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობები. ესქრო მომსახურება არის გარიგების თანმდევი რისკის დაზღვევის სამართლებრივი მექანიზმი.

⁷⁰¹ საქართველოს ეროვნული ბანკის განმარტება, <<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=660>>, [05.03.21].

მინდობილი თანხების უშუალო მფლობელი და განკარგვაზე უფლება-
მოსილი პირი, თუმცა მინდობილ თანხებზე საკუთრების უფლება ბო-
ლომდე უნარჩუნდება კლიენტს.

6.4. მინდობილი თანხების და/ან ქონების კეთილსინდისიერი მართვის ვალდებულება

ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები მოიცავს კლიენტის მიერ
ადვოკატისათვის მინდობილი როგორც თანხების, ასევე ქონების კე-
თილსინდისიერ მართვას⁷⁰². კერძოდ, ამ ქონების ადვოკატის ქონებისა-
გან დამოუკიდებლად შენახვისა და მისი კეთილსინდისიერად მართვის
ვალდებულებას.

ადვოკატისაგან კლიენტის ქონების დაცვა, ადვოკატის ფიდუციური
ვალდებულების ერთ-ერთი ასპექტია⁷⁰³. კლიენტის ქონებისადმი გუ-
ლისხმიერი მოპყრობის ვალდებულების (ფიდუციური ვალდებულე-
ბის) დამრღვევი ადვოკატი პოტენციურად, მომავალი კლიენტებისათ-
ვისაც წარმოადგენს საფრთხეს. ამიტომაც, ასეთი ტიპის დარღვევების
შემთხვევებში, ტრადიციულად, დისციპლინური პასუხისმგებლობის
სახით გამოიყენება საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების უფლე-
ბის ჩამორთმევა⁷⁰⁴.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში, მინდობილი თანხების ანგარიშიდან,
კლიენტის ინფორმირების გარეშე, ადვოკატის მიერ თანხის პირადი
მიზნებისთვის გამოტანა და გარკვეული პერიოდის შემდეგ დაბრუნება,
ჩაითვალა დისციპლინურ გადაცდომად⁷⁰⁵ და ადვოკატს ჩამოერთვა სა-
ადვოკატო საქმიანობის უფლება.

არანაკლებ მნიშვნელობას ანიჭებს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია-

⁷⁰² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.13.

⁷⁰³ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის
კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 38.

⁷⁰⁴ იქვე, 40.

⁷⁰⁵ The matter of ARNOLD M. WARHAFTIG - an attorney at law, the Supreme Court of New
Jersey, 106 N.J. 529 (1987); 524 A.2d 398. ასევე, The Matter of the Disciplinary Proceeding
Against JOHN M. ROSELLINI - an Attorney at Law. No. C.D. 7768, the Supreme Court of
Washington, En Banc.

ციის ეთიკის კომისია ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულების დარღვევას, თუმცა ამ საფუძვლით საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წევრობის შეწყვეტა (ლიცენზიის ჩამორთმევა), როგორც სახდელის ფორმა, ჯერ არ გამოყენებულა საქართველოში ლიცენზირებული არც ერთი ადვოკატის მიმართ.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დაადგინა ეთიკური სტანდარტების დარღვევა ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში⁷⁰⁶, სადაც ადვოკატმა, კლიენტის მიერ სახელმწიფო ბაჟის გადასახდელად გადაცემული 200 ლარი (რომლის გადახდის საჭიროებაც აღარ დადგა), კლიენტს მხოლოდ ეთიკის კომისიაში საჩივრის წარდგენის შემდეგ დაუბრუნა, ადვოკატის განმარტებით, ეს თანხა მასთან ინახებოდა და ნებისმიერ დროს შეეძლო ამ თანხის კლიენტისათვის დაბრუნება. მოცემულ საქმეზე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ, ადვოკატის ქმედება შეაფასა ფიდუციური ვალდებულებების დარღვევად და განმარტა, რომ „ადვოკატი ვალდებულია, არ დაუშვას იმ ფულადი სახსრების დაყოვნება, რაიმე სახით საკუთარ ანგარიშზე თუ პირად სალაროში შენახვა, რომელიც არ წარმოადგენს ადვოკატის ქონებას. მოცემულ შემთხვევაში, კლიენტის მიერ სახელმწიფო ბაჟის სახით გადასახდელი ფულადი თანხის მინდობა ადვოკატისათვის, ამ უკანასკნელისათვის წარმოშობს ვალდებულებას, მინდობილი თანხა კლიენტის მითითებისამებრ, კონკრეტული დანიშნულებით გამოიყენოს. იმ შემთხვევაში, თუ კლიენტის მიერ მინდობილი თანხის გამოყენება აღარ არის საჭირო, მნიშვნელობა არ აქვს, სუბიექტური თუ ობიექტური საფუძვლის გამო, ადვოკატს პროფესიული ეთიკური ვალდებულებიდან გამომდინარე, კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ფარგლებში, ეკისრება პასუხისმგებლობა, შეძლებისდაგვარად უმოკლეს დროში აცნობოს კლიენტს თანხის დაბრუნების შესახებ და პირველი შესაძლებლობისთანავე, ყოველგვარი დაყოვნებისა და კლიენტთან შეთანხმების გარეშე, მინდობილი ქონების სხვა ქმედების განსახორციელებლად გადამისამართების არიდებით, უკლებლივ დაუბრუნოს კლიენტს ამ უკანასკნელის კუთვნილი თანხა, თუ სხვა ქონება“⁷⁰⁷. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის

⁷⁰⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.07.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №003/12, <<https://gba.ge/pdf/5c472298b5467.pdf/5c472298b5467.pdf>> [06.03.2021].

⁷⁰⁷ იქვე, 7.13.

ფორმად განესაზღვრა საადვოკატო საქმიანობის ჩამორთმევა ერთი წლის ვადით.

კლიენტის მინდობილი თანხების არაკეთილსინდისიერი მართვა დაადგინა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრულმა შემადგენლობამ დისციპლინურ საქმეზე⁷⁰⁸, სადაც ადვოკატმა კლიენტს მხოლოდ მას შემდეგ გადასცა სასამართლოს მიერ გირაოს სახით დაბრუნებული თანხა, რაც კლიენტმა მიმართა სასამართლოს ადვოკატისათვის მინდობილი თანხების დაბრუნების მოთხოვნით.

მინდობილი თანხების დამოუკიდებელ ანგარიშზე განთავსებისა და კეთილსინდისიერი მართვის ვალდებულების დარღვევა დაადგინა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ ასევე სხვა დისციპლინურ საქმეზეც⁷⁰⁹, სადაც ადვოკატმა, მოწინააღმდეგე მხარისგან, მისი კლიენტისათვის გადასაცემად მიღებული თანხა არ განათავსა თავისი ქონებისგან დამოუკიდებლად და კლიენტის ნაცვლად თანხა დაუბრუნა მოწინააღმდეგე მხარეს. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა 6 თვის ვადით.

ადვოკატის მიერ კლიენტის ქონების კეთილსინდისიერი მართვის შეფასებისას, მნიშვნელოვანია იმის განსაზღვრა, თუ რამდენად არის კავშირში აღნიშნული ქონების მინდობა საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებასთან. კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის ქონების მინდობა, რიგ შემთხვევებში, შესაძლოა არ იყოს პირდაპირ დაკავშირებული საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებასთან (მაგ., არ უკავშირდება დავის საგანს⁷¹⁰). თუმცა, საკითხი ასე მარტივად გადასაწყვეტი არ არის. წარმომადგენლობის პროცესში, კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის მინდობილი ქონების კეთილსინდისიერად მართვის ეთიკური

⁷⁰⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.04.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №012/16, <<https://gba.ge/pdf/5e301aebba33e.pdf/012.16%20%2005.04.2019%20gafitxileba%20+gansxvavebuli%20azri.pdf>> [10.02.2021].

⁷⁰⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №054/11, <<https://gba.ge/pdf/5c4722ed9b6ef.pdf>>, [29.03.2021].

⁷¹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №096/18, <<https://gba.ge/pdf/5df0cda54085b.pdf/096.18%2006.06.19%20%20%20shewyveta.pdf>>.

სტანდარტების გავრცელებაზე მსჯელობისას, მნიშვნელოვანია, შეფასდეს რამდენად მიანდობდა კლიენტი ადვოკატს საკუთარ ქონებას იმ შემთხვევაში, თუ მათ შორის არ იარსებებდა ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა. თუ პასუხი უარყოფითია (თუ ურთიერთობის არარსებობის შემთხვევაში კლიენტი ადვოკატს ქონებას არ მიანდობდა), მაშინ მასზე უნდა გავრცელდეს ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებების განმსაზღვრელი პროფესიული სტანდარტები, რადგან ქონების მინდობა უკავშირდება ადვოკატის პროფესიულ საქმიანობას.

შეჯამებისთვის, მინდობილი თანხებისა და ქონების მართვა ადვოკატის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფიდუციურ ვალდებულებას წარმოადგენს. ამასთან, შესაძლოა მინდობილი ქონება უშუალოდ არ უკავშირდებოდეს დავის საგანს, თუმცა პროფესიული სტანდარტები ადვოკატს აკისრებს ამგვარი ქონების მიმართაც კეთილსინდისიერი მართვის ვალდებულებას, იმ შემთხვევაში, თუ ქონების მინდობა უკავშირდება ადვოკატის მიერ პროფესიული ფუნქციების განხორციელებას.

7. ხარჯთაღრიცხვის წარმოება

ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებებიდან ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ვალდებულებას წარმოადგენს სწორედ მინდობილი თანხებისა და ქონების შესახებ ხარჯთაღრიცხვის წარმოება⁷¹¹ და კლიენტისათვის ანგარიშგების წარდგენა⁷¹². ეს ნორმა აწესებს ადვოკატის ვალდებულებას, აწარმოოს ხარჯთაღრიცხვა, მიუხედავად იმისა, კლიენტი ითხოვს თუ არა ამას. მართალია, ანგარიშგების წარდგენის ვალდებულება ადვოკატს მხოლოდ კლიენტის მოთხოვნის შემდეგ წარმოეშობა, მაგრამ ეს არ ვრცელდება ხარჯთაღრიცხვის წარმოების ვალდებულებაზე. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის საპროცესო კოლეგიამ, დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტით, ფიდუციური ვალდებულების დარღვევა დადგინა საქმეზე, სადაც ადვოკატმა არ აწარმოა ხარჯთაღრიცხვა კლიენტის საქმეზე, მიუხედავად იმისა, რომ კლიენტს წინასწარ არ მოუთხოვია ადვოკატისაგან აღნიშნული. ადვოკატის მიერ ხარჯთაღრიცხვის წარმოების შესახებ ვალდებულების შესრულება არ არის დაკავშირებული კლიენტის მოთხოვნასთან. მიუხედავად იმისა, კლიენტი მოითხოვს თუ არა ამას, ადვოკატს საწმისწარმოების პროცესში

⁷¹¹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.12.

⁷¹² იქვე, მუხლი 8.13.

ევალება ხარჯთაღრიცხვის წარმოების ვალდებულების შესრულება. შესაბამისად, ადვოკატის მიერ საქმისწარმოების ხარჯთაღრიცხვის ვალდებულება წარმოიშობა არა კლიენტის მოთხოვნის მომენტიდან, არამედ ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის დაწყების მომენტიდან.

ფიდუციური ვალდებულებების დარღვევა დაადგინა ასევე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ საქმეზე⁷¹³, სადაც ადვოკატი არ ახორციელებდა მინდობილი თანხების ანგარიშგებას. კერძოდ, ადვოკატსა და კლიენტს შორის გახსნილი იყო საერთო სადეპოზიტო ანგარიში, რომელზეც კლიენტმა განათავსა 49 785 ლარი. ამ თანხის გამოყენება მხოლოდ ორმხრივი ხელმოწერის დადასტურებით იყო შესაძლებელი. ადვოკატმა არ განახორციელა კლიენტისა და საერთო სადეპოზიტო თანხების ფინანსური ანგარიშგება. ადვოკატის მიერ საზღაურის მიღება დადგენილი წესით არ ხდებოდა, ასევე არ ხდებოდა მისი დოკუმენტური აღრიცხვა. მოცემულ საქმეზე ეთიკის კომისიამ იმსჯელა და განმარტა, რომ „კლიენტისათვის საქმისწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ფინანსურ საკითხებთან დაკავშირებით ინფორმაცია. ადვოკატის მიერ „სრული და ზუსტი ჩანაწერის“ წარმოების ვალდებულება მოიცავს კლიენტის საქმეზე ფინანსურ დანახარჯებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შემცველი ყველა დოკუმენტის (ხელშეკრულება, საბანკო ქვითრები, საგადასახადო დავალებები, ცნობები და სხვ.) წარმოებას. აღნიშნული ვალდებულება უკავშირდება კლიენტის მოთხოვნისთანავე ანგარიშგების მოწესრიგებული სახით მიწოდების ვალდებულებას“⁷¹⁴. ადვოკატს დისციპლინური სახდელის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება. ეს საქმე ადვოკატმა გაასაჩივრა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, რომელმაც სრულად გაიზიარა ეთიკის კომისიის სამართლებრივი შეფასება, გამოყენებული სახდელის პროპორციულობა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დატოვა ძალაში⁷¹⁵. ამავ გადაწყვეტილებაში უზენაესმა სასამართლომ იმსჯელა მტკიცების ტვირთზე და განმარტა, რომ „ფინანსური ანგარიშგების სრული და

⁷¹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 07.07.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №103/13, <<https://gba.ge/pdf/5c484add02177.pdf/5c484add02177.pdf>> [06.03.2021].

⁷¹⁴ იქვე, 6.3. ანალოგიური მსჯელობა აქვს განვითარებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიას 02.02.2015 წლის გადაწყვეტილებაში, დისციპლინური საქმე №133/13, <<https://gba.ge/pdf/5c484f79da0dd.pdf/5c484f79da0dd.pdf>>, [16.06.2021].

⁷¹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №დს-შ/5-14.

ზუსტი ჩანაწერების წარმოების“ ვალდებულების შესრულების მტკიცე-
ბის ტვირთი აკისრია ადვოკატს⁷¹⁶.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ადვოკატის მიერ ფიდუციური ვალდებულებები დარღვეულად ჩათვალა დისციპლინურ საქმეზე⁷¹⁷, სა-
დაც ვერ დგინდებოდა კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის გადაცემული
თანხების მიზნობრიობა (კლიენტის ინფორმაციით ადვოკატისათვის
ჰონორარის გარდა გადაცემული 100 ლარი წარმოადგენდა სახელმწიფო
ბაჟის თანხას, რომლისგანაც ის განთავისუფლებული იყო, ხოლო ადვო-
კატის განმარტებით, ეს თანხა მისი პირადი ხარჯებისთვის იყო განკუთ-
ვნილი). საქართველოს უზენაესი სასამართლო მტკიცების ტვირთის გა-
დანაწილების საკითხს ამ გადაწყვეტილებაშიც შეეხო და განმარტა, რომ
„საჩივრის ავტორს არც ეთიკის კომისიაში და არც სადისციპლინო პალა-
ტაში არ წარმოუდგენია მიღებული თანხების მიზნობრიობის დამადას-
ტურებელი მტკიცებულება, შესაბამისად, სადისციპლინო პალატა მიი-
ჩნევს, რომ ადვოკატმა დაარღვია კლიენტის მიერ გადაცემული საქმის
წარმოების ხარჯებთან დაკავშირებით სრული და ზუსტი ჩანაწერების
წარმოების ვალდებულება“⁷¹⁸.

ფიდუციური ვალდებულების დარღვევა დაადგინა საქართველოს ადვო-
კატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრულმა შემადგენლობამ დისციპ-
ლინურ საქმეზე⁷¹⁹, სადაც ადვოკატმა სასამართლოსაგან გირაოს სახით
დაბრუნებული 5000 ლარი მხოლოდ მას მერე გადასცა კლიენტს, რაც ამ
უკანასკნელმა აღნიშნული მოთხოვნით მიმართა თბილისის საქალაქო
სასამართლოს. კომისიამ განმარტა, რომ „რომ ეს თანხა წარმოადგენს
მინდობილ ხარჯებს, რომლის განკარგვასთან დაკავშირებითაც ადვო-
კატს განსაკუთრებული გულისხმიერება მართებს. კერძოდ, ადვოკატი
ვალდებულია, მართოს მინდობილი ხარჯები კეთილსინდისიერად და
აწარმოოს სრული და ზუსტი ჩანაწერები მის განკარგვასთან დაკავში-

⁷¹⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 წლის
გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №დს-შ/5-14.

⁷¹⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 31.03.2017 წლის
გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/1-17.

⁷¹⁸ იქვე.

⁷¹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის
25.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №012/16, <<https://gba.ge/pdf/5e301aebba33e.pdf/012.16%20%2005.04.2019%20gaftrtileba%20+gansxvavebuli%20azri.pdf>> [16.03.2021]

რებით. მინდობილი ხარჯები არ წარმოადგენს ადვოკატის საკუთრებას და შესაბამისად, პროფესიული ეთიკის ნორმებიდან გამომდინარე, ადვოკატს ურთიერთობის შეწყვეტისას აკისრია მისი დაბრუნების ვალდებულება⁷²⁰. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება. ამავე საქმეზე კომისიის წევრის განსხვავებული აზრით, ადვოკატს შეეფარდა არაპროპორციული სახდელი, რადგან საქმეში არსებობდა შემდეგი დამამძიმებელი გარემოებები⁷²¹:

ა. საპროცესო კოლეგიამ ეს საქმე განიხილა 2016 წელს. შემდგომ განხილვის კოლეგიამ იმსჯელა 2018 წელს. 2016 წელს და 2018 წელს ადვოკატი კოლეგიებს უდასტურებდა, რომ მან კლიენტის უფლებამოსილ პირს დაუბრუნა გირაოს თანხა 5000 ლარი. მხოლოდ 2019 წელს გამართულ სხდომაზე ადვოკატმა განაცხადა, რომ მან რამდენიმე თვის წინ დაუბრუნა თანხა კლიენტს. ადვოკატის მიერ ეთიკის კომისიისთვის ყალბი ჩვენების მიცემა არამართო დამამძიმებელი გარემოებაა, არამედ შეიძლება ცალკე პასუხისმგებლობის საფუძველს წარმოადგენდეს.

ბ. შემდგომი დამამძიმებელი გარემოებაა ის, რომ ადვოკატმა მისდამი მინდობილი თანხის დაბრუნება მოახდინა მოთხოვნიდან 3 წელზე მეტი პერიოდის გასვლის შემდეგ, რაც მნიშვნელოვნად ხანგძლივი ვადაა.

გ. ადვოკატმა საჩივრის ავტორს თანხა დაუბრუნა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც საჩივრის ავტორმა სასამართლოს მიმართა სარჩელით ადვოკატის წინააღმდეგ. ამ შემთხვევაში, რთულია ზიანის ანაზღაურება ჩაითვალოს ნებაყოფლობით ანაზღაურებად, რაც შესაძლებელია შემამსუბუქებელი გარემოება ყოფილიყო. პირიქით, სასამართლოსადმი მიმართვის შემდეგ თანხის დაბრუნება წარმოადგენს დამამძიმებელ გარემოებას, რადგან სასამართლოსადმი მიმართვა დაკავშირებულია დაზარალებული პირის დამატებით ხარჯთან და დროსთან.

დ. საპროცესო ან განხილვის კოლეგიების სხდომებზე 2016, 2018 და 2019 წლებში ადვოკატს არ უღიარებია თავისი რაიმე სახის დარღვევა კლიენტთან ან მის უფლებამოსილ პირთან მიმართებით. იმ პირობებში, როდესაც თანხის 3 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში დაუბრუნებლობის ფაქტი ადვოკატმა აღიარა თანხის შემდგომი დაბრუნებით, დარღვევის აღიარების შემთხვევაში, ნათელი იქნებოდა, რომ ადვოკატმა იდენტიფიცირება გაუკეთა მის მიერ პროფესიული ვალდებულების დარღვევას

⁷²⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 25.06.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №012/16, 12.4.

⁷²¹ იქვე, ეთიკის კომისიის წევრის განსხვავებული აზრი, 16.

და ნაკლები იქნებოდა იმის ალბათობა, რომ ადვოკატი მომავალშიც არ ჩაიდენს მსგავსი ხასიათის დარღვევას. ამ შემთხვევაში, ასეთი აღიარების არარსებობა, დამამძიმებელ გარემოებად უნდა ჩაითვალოს.

ამდენად, კომისიის წევრის განსხვავებულ აზრში ჩამოყალიბებული შეფასებით, ადვოკატისათვის საადვოკატო საქმიანობის უფლების შეჩერება 6 თვის ვადით იქნებოდა სამართლიანი და პროპორციული სახდელი.

დასკვნის სახით, შესაძლოა ითქვას, რომ ხარჯთაღრიცხვის წარმოების ვალდებულება ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფიდუციური ვალდებულებაა, რომელიც ადვოკატს აკისრია საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას. ამ ვალდებულების წარმოშობა არ არის დამოკიდებული კლიენტის მოთხოვნაზე. ადვოკატს კლიენტთან ურთიერთობის დაწყების მომენტიდან წარმოეშობა ეს ვალდებულება, რომელიც კეთილსინდისიერად უნდა შეასრულოს, რათა კლიენტში არ გაჩნდეს ეჭვი მისი თანხების არამიზნობრივ ხარჯვასთან დაკავშირებით, რაც საბოლოო ჯამში, არა მხოლოდ ამ ადვოკატის რეპუტაციას, არამედ მთლიანად ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიას მიაყენებს ზიანს.

8. ადვოკატის რეკომენდირებისათვის გადასახადის, საკომისიოს ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაციის დაწესების აკრძალვა

ადვოკატს არა აქვს უფლება, გადაუხადოს გადასახადი, საკომისიო ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაცია პირს, კლიენტისათვის პირადად მისი რეკომენდირებისათვის. ამ აკრძალვის დარღვევად არ ჩაითვლება, თუკი ერთ საადვოკატო ბიუროში მომუშავე ადვოკატი საკუთარი ანაზღაურების ნაწილს გადასცემს ამ ბიუროში მომუშავე სხვა ადვოკატებს, პენსიაზე გასულ ადვოკატს ან ადვოკატის მემკვიდრეს.⁷²² ამ შეზღუდვის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ადვოკატმა მოქმედ კლიენტს მხოლოდ იურიდიული და არა სხვა, მათ შორის საშუაშელო მომსახურებისთვის უნდა გამოართვას ჰონორარი. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, ეს შეზღუდვა არ ეხება ადვოკატის მიერ მისი მომსახურების რეკლამისათვის გადახდილ საზღაურს.

მითითებულ ეთიკურ სტანდარტზე ეთიკის კომისიამ იმსჯელა დისციპ-

⁷²² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.10.

ლინური საქმეზე 2011 წელს მიღებულ გადაწყვეტილებაში⁷²³. მოცემული საქმის ფაქტები მდგომარეობდა შემდეგში: 2009 წელს, კლიენტმა მიმართა ადვოკატს უძრავ ქონებაზე ყადაღის მოხსნის მოთხოვნით. ადვოკატმა კლიენტს ჰონორარის სახით გამოართვა \$620 აშშ დოლარი. სასამართლო გადაწყვეტილებით, დაკმაყოფილდა კლიენტის მოთხოვნა ყადაღის მოხსნის თაობაზე. ეს გადაწყვეტილება, განცხადებასთან ერთად წარადგინა კლიენტმა საჯარო რეესტრში, რაზედაც უარი ეთქვა, რადგან აღნიშნულ უძრავ ქონებაზე ყადაღა დიდი ხნის მოხსნილი იყო, კერძოდ, ეს ქონება უფლებრივად უნაკლო იყო 2016 წლიდან, იქამდე 3 წლით ადრე, ვიდრე ადვოკატი დაიწყებდა ამ საქმის წარმოებას. ადვოკატის ქმედებით უკმაყოფილო კლიენტმა მოსთხოვა მას თანხის უკან დაბრუნება, რაზედაც ადვოკატმა შესთავაზა მას, რომ მიეყვანა მასთან ახალი კლიენტი, ხოლო მიღებული ჰონორარის ნახევარს მას გადაუხდიდა (დაუბრუნებდა). კომისიის შეფასებით, ადვოკატის მხრიდან რეკომენდირების გადასახადის გადახდის აკრძალვა ეხება არა მხოლოდ გადასახადის, საკომისიოს ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაციის გადახდას, არამედ აღნიშნულის დაპირებას და/ან შეთავაზებასაც⁷²⁴. „ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაციის“ გადახდის შეპირებას წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ ადვოკატმა აღნიშნული რეკომენდაციის სანაცვლოდ ყოფილ კლიენტს შესთავაზა, რომ მის მიერ მიყვანილი კლიენტისაგან საადვოკატო მომსახურებისთვის მიღებული ჰონორარიდან გადაუხდიდა/დაუბრუნებდა მას იმ თანხას, რომელსაც სთხოვდა. კომპენსაციის გადახდის აკრძალვა მოიცავს, რომ რეკომენდატორ პირს ადვოკატი არ უნდა დაპირდეს არანაირ ქონებრივ სარგებელს. ამ შემთხვევაში, ნორმა მოიცავს არა მარტო ქმედებას, არამედ ამ ქმედების დაპირებას, იმის მიუხედავად, შემდგომში შეასრულა თუ არა ადვოკატმა აღნიშნული ქმედება.⁷²⁵ შესაბამისად, კომისიის შეფასებით, ადვოკატმა დაარღვია ადვოკატის რეკომენდირებისათვის გადასახადის, საკომისიოს ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაციის დაწესების აკრძალვის ეთიკური ვალდებულება⁷²⁶.

ამდენად, ადვოკატმა თავი უნდა შეიკავოს ყოველგვარი გადასახადის,

⁷²³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 18.10.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №047/11, [https://gba.ge/pdf/5c4c54547df21.pdf](https://gba.ge/pdf/5c4c54547df21.pdf/5c4c54547df21.pdf)

⁷²⁴ იქვე, 6.2.

⁷²⁵ იქვე, 6.3.

⁷²⁶ იქვე, 6.10.

კომპენსაციისა თუ სხვა ფინანსური სარგებლის დაწესების და/ან მიღებისაგან, ან ამგვარი დაპირებისაგან ადვოკატის რეკომენდირებისათვის.

9. ჰონორარის რეგულირება საადვოკატო საქმიანობის შეწყვეტისას

ადვოკატებს შორის ყველაზე დიდ ინტერესს იჩენს ჰონორარის რეგულირების საკითხი კლიენტის ან თავად ადვოკატის ინიციატივით საადვოკატო საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში. ამ საკითხს არეგულირებს პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილი. მოცემულ თავში საუბარი იქნება საადვოკატო საქმიანობის შეწყვეტისას ადვოკატის ისეთ ვალდებულებებზე, როგორიც არის: (9.1) გამოუმუშავებული ჰონორარის დაბრუნება; (9.2) პროპორციული ოდენობის განსაზღვრა; (9.3) გამოუყენებელი მინდობილი თანხების ან სხვა ქონების დაბრუნება; (9.4) საქმის მასალების დაბრუნება.

9.1. გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნება

კლიენტის ინტერესების დაცვის შეწყვეტისას, ადვოკატი ვალდებულია, კლიენტს დაუბრუნოს გამოუმუშავებელი ჰონორარი. ამასთან, მნიშვნელობა არ აქვს იმ გარემოებას, თუ „ვისი ინიციატივით წყდება ხელშეკრულება“⁷²⁷ – ადვოკატის თუ კლიენტის, და რა საფუძველი უდევს მას. ეთიკის კოდექსი უთითებს ადვოკატის მიერ გამოუმუშავებელი ჰონორარის, მინდობილი თანხებისა და ქონების კლიენტისათვის დაბრუნების ვალდებულებებზე – „კლიენტის ინტერესების დაცვის შეწყვეტისას“⁷²⁸. კლიენტის ინტერესების დაცვის შეწყვეტა კი შესაძლოა განხორციელდეს, როგორც კლიენტის, ასევე ადვოკატის ინიციატივით, ამისათვის ყოველგვარი საპატიო მიზეზის არსებობის გარეშე. აღნიშნულ საკითხზე იმსჯელა ასევე საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ და განმარტა, რომ „მითითებული ნორმით გათვალისწინებული ვალდებულება ვრცელდება, როგორც კლიენტის, ისე ადვოკატის ინიციატივით ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევებზე“⁷²⁹. შესაბამისად, ეთიკის კოდექსი,

⁷²⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №101/17, 6.18., <<https://gba.ge/pdf/5f47af344e9fa.pdf/101-17%20%20%20%2025.07.18%20%20%20%2020gaftrixileba.pdf>> [15.03.2021].

⁷²⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.15.

⁷²⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/5-14.

ამ თავში მიმოხილული ვალდებულებების განსაზღვრისას, მოიაზრებს ორივე მხარის ინიციატივით ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევებს.

ამასთან, მნიშვნელოვანია, აღინიშნოს, რომ დაუშვებელია ადვოკატის მიერ გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაუბრუნებლობის ვალდებულების გაქარწყლება იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებით. ეს ვალდებულება არ ეწინააღმდეგება ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპს. ამ საკითხზე იმსჯელა, როგორც საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ თავის გადაწყვეტილებაში, ასევე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატამ, რასაც ქვემოთ განვიხილავთ.

ფიდუციური ვალდებულებების დარღვევა დაადგინა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეზე⁷³⁰, სადაც იურიდიული მომსახურებით უკმაყოფილო კლიენტმა შეუწყვიტა ადვოკატს ხელშეკრულება და მოსთხოვა ჰონორარის დაბრუნება, რაზედაც ადვოკატისაგან მიიღო უარი. კერძოდ, ადვოკატმა კლიენტს არ დაუბრუნა გამოუმუშავებელი ჰონორარი იმ საფუძველით, რომ კლიენტმა თავად შეუწყვიტა საადვოკატო მომსახურების თაობაზე კლიენტსა და ადვოკატს შორის გაფორმებული წერილობითი ხელშეკრულება, რომლის მიხედვითაც, ჰონორარი არ ექვემდებარებოდა უკან დაბრუნებას. მითითებულ გადაწყვეტილებაში, ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ „ხელშეკრულების ჩანაწერი, რომლის საფუძველზეც ადვოკატი უარს აცხადებს ჰონორარის ნაწილის დაბრუნებაზე, ეწინააღმდეგება პროფესიული ეთიკის ნორმებს და არ ათავისუფლებს ადვოკატს გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნების ვალდებულებისაგან“⁷³¹. ანალოგიურ საკითხზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ გადაწყვეტილებაშიც, სადაც ადვოკატს მომსახურების ხელშეკრულებაში მითითებული ჰქონდა, რომ მიღებულ ჰონორარს უკან არ უბრუნებდა კლიენტს. ეთიკის კომისიამ აღნიშნული ქმედება დააკვალიფიცირა, როგორც დისციპლინური გადაცდომა და განმარტა, რომ „ადვოკატის მიერ პროფესიული ეთიკის საწინააღმდეგო რეგულირების ჩაწერა საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულებაში წარმოადგენს დისციპლინურ გადაცდომას, მიუხედავად იმ გარემოებისა, დაირღვა თუ არა, ფაქტობრივად, აღნიშნული მუხლით დადგენილი

⁷³⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №101/17, <<https://gba.ge/pdf/5f47af344e9fa.pdf>>/101-17%20%20%20%20%2025.07.18%20%20%20%20%20gaftrtileba.pdf> [15.03.2021].

⁷³¹ იქვე, 6.17.

ვალდებულება⁷³². ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნების ეთიკური ვალდებულებისა და სამოქალაქო კანონმდებლობით განმტკიცებული ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპის ურთიერთმიმართებაზე იმსჯელა საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ 2016 წელს და დაადგინა, რომ „ხელშეკრულების თავისუფლება არ ქმნის დადგენილი პროფესიული სტანდარტის უარყოფის საფუძველს, სახელშეკრულებო დათქმა ეწინააღმდეგება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის სპეციალურ ნორმას, რომლის თანახმად, კლიენტის ინტერესების დაცვის შეწყვეტისას ადვოკატმა კლიენტს უნდა დაუბრუნოს ყველა დოკუმენტი, ფულადი სახსრები ან სხვა ქონება, რომელიც კლიენტმა ადვოკატს გადასცა ან მიანდო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელებისას ან წარმოების პროცესში. ამასთანავე, დავალების ხელშეკრულების მომწესრიგებელი წესების თანახმად, რწმუნებული მოვალეა, დაუბრუნოს მარწმუნებელს ყველაფერი, რაც მან მიიღო მინდობილი მოქმედების შესასრულებლად⁷³³, მათ შორის, წარმომადგენლობითი ფუნქციის განხორციელებისათვის ანაზღაურების სახით გადახდილი საფასურის თანხის ის ნაწილი, რომელიც ეხება გაუწეველი მომსახურების ღირებულებას. სადისციპლინო კოლეგია ადვოკატის ქცევის სტანდარტის დაცულობის შემოწმებისას არ არის შეზღუდული მხარეებს შორის დადებული შეთანხმების ტექსტით. პროფესიული ქცევის სტანდარტის სფეროს შეადგენს არა გასამრჯელოს ოდენობა, არამედ ადვოკატის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება, შეთანხმებით გათვალისწინებული საადვოკატო მომსახურების მოცულობისა და ფარგლების დაცულობა⁷³⁴.

მართალია, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მარეგულირებელ ნორმებში არ არის პირდაპირ გაწერილი, თუ რა ვადაში უნდა დაუბრუნოს ადვოკატმა კლიენტს გამოუმუშავებელი ჰონორარი და დარჩენილი მი-

⁷³² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.09.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №070/18, <<https://gba.ge/pdf/5e4bbebaa8248f.pdf/070.18%20kerzo%20sarekomendacio%202020.09.2019.pdf>>, [16.06.2021].

⁷³³ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 715.1.

⁷³⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 21.11.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/17-16.

ნდობილი თანხები, თუმცა კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის არსი სწორედ იმას გულისხმობს, რომ ეს თანხები ადვოკატმა კლიენტს უნდა დაუბრუნოს დაუყოვნებლივ. იმ შემთხვევაში, თუ ადვოკატი დაიცავს ეთიკურ სტანდარტებს, შეინახავს კლიენტის ფულად სახსრებს (გამოუმუშავებელ ჰონორარს და საქმის წარმოებისათვის აუცილებელ თანხებს) დამოუკიდებლად და მართავს კეთილსინდისიერად, მას არ ექნება ეს თანხა დახარჯული და შესაბამისად, არ შეიქმნება ამ თანხების დაბრუნების დაყოვნების პრობლემა.

ამდენად, ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი არ გამორიცხავს ადვოკატის ეთიკურ ვალდებულებას, ნებისმიერი მხარის მიერ ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში, დაუბრუნოს კლიენტს გამოუმუშავებელი ჰონორარის პროპორციული ოდენობა. ამასთან, გამოუმუშავებელი ჰონორარის ოდენობას განსაზღვრავს ადვოკატი, თუმცა ეს არ გულისხმობს იმას, რომ ადვოკატს შეუძლია, ნებისმიერი ოდენობის თანხა დაუბრუნოს კლიენტს და ამით „ფორმალურად“ დაიცვას ეთიკის კოდექსის მოთხოვნები. ფიდუციური ვალდებულების არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ადვოკატი კეთილსინდისიერად მოქმედებდეს გამოუმუშავებელი ჰონორარის განსაზღვრისა და ამ თანხის დაბრუნების ვალდების გონივრულობაში.

9.2. გამოუმუშავებელი ჰონორარის პროპორციული ოდენობის განსაზღვრა

საადვოკატო საქმიანობის ვადამდე შეწყვეტისას მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა განსაზღვროს გამოუმუშავებული ჰონორარის პროპორციული ოდენობა კლიენტისათვის დაბრუნების მიზნით. თავდაპირველად, ეს ვალდებულება ეთიკის კომისიის ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში⁷³⁵ განმარტებულია ფორმალურად. კერძოდ, თუ ადვოკატი დაუბრუნებდა კლიენტს თუნდაც 1 ლარს, ეთიკის კომისია, არსებითად აღარ შედიოდა იმის განხილვაში, თუ რამდენად პროპორციული იყო ადვოკატის მიერ კლიენტისათვის დაბრუნებული გამოუმუშავებელი ჰონორარის ოდენობა. ამ მხრივ, ბოლო წლებში, ეთიკის კომისიის პრაქტიკა შეიცვალა და ეს ვალდებულება აღარ არის განმარტებული ფორმალურად. ნორმის მიზნიდან

⁷³⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.02.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №057/17, <<https://gba.ge/pdf/5cb72938afcd9.pdf/057-17%20%20%20%2022.02.18%20%20%20%20ar%20agdavra.pdf>>, [16.06.2021].

გამომდინარე, ეთიკის კომისია ადვოკატის მიერ გამოუმუშავებული ჰონორარისა და გამოუყენებელი მინდობილი თანხების დაბრუნების ვალდებულების შესრულებას არა მხოლოდ ფორმალურ დაბრუნებას უკავშირებს, არამედ ამ თანხის პროპორციულობის საკითხზეც მსჯელობს. თუ ადვოკატის მიერ განსაზღვრული გამოუმუშავებული ჰონორარის ოდენობა მის მიერ გაწეულ მომსახურებასთან აშკარად არაპროპორციულია, ეთიკის კომისია ადგენს პროფესიული ეთიკის ნორმების დარღვევას.

დისციპლინურ საქმეზე⁷³⁶, სადაც ადვოკატმა კლიენტს არ დაუბრუნდა გამოუმუშავებული ჰონორარი, ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან დისციპლინური გადაცდომა და კიდევ ერთხელ განმარტა ადვოკატის ვალდებულება, დაიცვას პროპორციულობის პრინციპი გაწეულ საადვოკატო მომსახურებასა და მიღებულ ჰონორარს შორის და დაუბრუნოს კლიენტს ის თანხა, რომელიც მას არ გამოუმუშავებია. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

ანალოგიურ საკითხზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ გადაწყვეტილებაში⁷³⁷ და განმარტა, რომ „კლიენტს უფლება აქვს, ნებისმიერ დროს განაცხადოს უარი ადვოკატის მომსახურებაზე, რა დროსაც ადვოკატს წარმოეშობა ეთიკური ვალდებულება – სავარაუდო თანხა, რაც შეიძლება ეკვივალენტური იყოს მის მიერ გაწეული მომსახურებისა, გამოქვითოს გადახდილი ჰონორარიდან და დარჩენილი ნაწილი დაუბრუნოს კლიენტს“⁷³⁸.

„თუ ადვოკატი ბოლომდე ვერ ასრულებს საადვოკატო მომსახურების შესახებ ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას, იგი ვალდებულია, გაწეული მომსახურების და მომსახურებასთან დაკავშირებული ხარჯე-

⁷³⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.09.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №015/18, <<https://gba.ge/pdf/5e2feaf816a38.pdf/015.18%20gaftrtileba%2001.10.19.pdf>>, [16.06.2021].

⁷³⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №101/17, <<https://gba.ge/pdf/5f47af344e9fa.pdf/101-17%20%20%20%20%2025.07.18%20%20%20%20gaftrtileba.pdf>>, [16.06.2021].

⁷³⁸ იქვე, 6.13; ანალოგიურ საკითხზე დამატებით იხილეთ ეთიკის კომისიის წევრის განსხვავებული მოსაზრება, დისციპლინურ საქმეზე №057/17; ასევე, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 31.05.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №098/17.

ბის გათვალისწინებით, კლიენტს დაუბრუნოს საადვოკატო ჰონორარის ნაწილი. ადვოკატს შეუძლია თავად განსაზღვროს მიღებული ჰონორარის რა ოდენობა გამოიმუშავა სამართლიანად და რა ნაწილი უნდა დაუბრუნოს კლიენტს, თუმცა აღნიშნული გაანგარიშება უნდა იყოს ადვოკატის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სრული მომსახურებიდან და ანაზღაურებიდან ხელშეკრულების შეწყვეტამდე, მის მიერ შესრულებული სამუშაოს პროპორციული. მხოლოდ ფორმალურად, ნებისმიერი თანხის ოდენობის დაბრუნება არ შეიძლება ჩაითვალოს პროპორციულ ოდენობად და შესაძლოა კვლავ იკვეთებოდეს პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის დარღვევა.⁷³⁹

ეთიკის კომისიამ ერთ-ერთი გადაწყვეტილებაში ადვოკატის მიერ გამოთვლილი ჰონორარი მიიჩნია „არაგონივრულად“ და „არაპროპორციულად“ და მიუთითა შემდეგი, „ადვოკატს რომ შესრულებინა ეთიკის კოდექსით დადგენილი სტანდარტი – მიეწოდებინა კლიენტისათვის ზუსტი და დეტალური ინფორმაცია მისთვის ჰონორარის სახით გაცემული თანხის სანაცვლოდ მის მიერ შესასრულებელი სამუშაოს შესახებ, ეწარმოებინა სრული და ზუსტი ჩანაწერები კლიენტის მიერ გაცემულ თანხასთან დაკავშირებით, ადვოკატი შეძლებდა, მარტივად და გონივრულად გამოეთვალა თავისი ჰონორარი და შესაძლოა მხარეთა შორის დავა ისე მოგვარებულიყო, რომ კლიენტს ადვოკატის გამოუმუშავებელი ჰონორარის დასაბრუნებლად სასამართლოსთვის მიმართვა არ დაჭირებოდა“⁷⁴⁰.

ამდენად, ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, ადვოკატის მიერ გამოუმუშავებელი ჰონორარის დაბრუნების ვალდებულების შესრულებაზე მსჯელობისას, ეთიკის კომისია აფასებს ადვოკატის მიერ განსაზღვრული ოდენობის პროპორციულობას და ფორმალურად არ განმარტავს პროფესიული ეთიკის კოდექსში გათვალისწინებულ ნორმას. ამასთან, მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ პროპორციულობის განსაზღვრა, არამედ ასევე პროპორციულობის დასაბუთება. ამისათვის კი აუცილებელია, ადვოკატმა სწორად განსაზღვროს ჰონორარი, მისი გამოთვლის წესი, კეთილსინდისიერად შეაფასოს მის მიერ შესრულებული სამუშაო და გა-

⁷³⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №035/18.

⁷⁴⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №093/17.

მოითვალოს კლიენტისათვის დასაბრუნებელი თანხის პროპორციული ოდენობა. „ადვოკატის პროფესიული ქცევის აღნიშნული სტანდარტი ემსახურება კლიენტის ინტერესებს და ადვოკატის ავტორიტეტის დაცვას, გამომდინარეობს ადვოკატის ვალდებულებიდან, იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებით, თავისი ქცევით პატივისცემას იწვევდეს კლიენტში.“⁷⁴¹ ადვოკატმა აბსტრაქტულად არ უნდა განსაზღვროს კლიენტისათვის დასაბრუნებელი თანხის ოდენობა. კლიენტისათვის ნათელი უნდა იყოს, თუ საიდან გამოიანგარიშა ადვოკატმა მისთვის დასაბრუნებელი თანხის ოდენობა, რათა არ გაუჩნდეს ეჭვი ადვოკატის მიერ დასაბრუნებელი თანხის პროპორციულობის სამართლიანად და კეთილსინდისიერად განსაზღვრაში.

9.3. გამოუყენებელი მინდობილი თანხების ან სხვა ქონების დაბრუნება

საადვოკატო საქმიანობის ვადამდე შეწყვეტისას მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა გამოუმუშავებელ ჰონორართან ერთად, კლიენტს დაუბრუნოს ყველა ის თანხა ან სხვა ქონება, რომელიც არ/ვერ გამოიყენა წარმომადგენლობის პერიოდში (მაგალითად, სახელმწიფო ბაჟის სახით კლიენტისაგან მიღებული თანხა, თუ სასამართლოში სარჩელის/შეგებებული სარჩელის წარდგენამდე შეწყდა ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა, ან ექსპერტიზის ხარჯის სახით მიღებული თანხა, თუ საქმეზე აღარ ჩატარდა ექსპერტიზა და ა.შ.). ამასთან, დაუშვებელია ადვოკატის მიერ ამ ვალდებულებისგან თავის არიდება იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებით. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი, თავისუფლება არ შეიძლება იყოს აბსოლუტური⁷⁴² და იგი შესაძლოა შეიზღუდოს სამართლებრივი საფუძველით⁷⁴³. სწორედ ერთ-ერთი ასეთი სამართლებრივი საფუძველი არის ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით (მუხლი 8.15) დადგენილი ეთიკური სტანდარტი გამოუმუშავებელი ჰონორარის, გამოუყენებელი მინდობილი თანხებისა თუ ქონების კლიენტისათვის დაბრუნების თაობაზე.

ეს ვალდებულება გარკვეულწილად უკავშირდება ადვოკატის მიერ

⁷⁴¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 21.11.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/17-16.

⁷⁴² Di Fabio U., Sicherheit in Freiheit, NJW, Heft 7, Verlag C.H. Beck, München, 2008, 422, სახელმძღვანელოდან – ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლება სამოქალაქო სამართალში, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტი, თბილისი, 2017, 83.

⁷⁴³ ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლება სამოქალაქო სამართალში, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტი, თბილისი, 2017, 83.

ხარჯთაღრიცხვის წარმოების მოვალეობას⁷⁴⁴, რადგან სწორედ ამ ვალდებულების კეთილსინდისიერად შესრულების შემთხვევაში ხდება შესაძლებელი დაუხარჯავი მინდობილი თანხების ოდენობის ზუსტი განსაზღვრა. გამომდინარე იმ მოცემულობიდან, რომ მინდობილი თანხები არის კლიენტის საკუთრება, ურთიერთობის შეწყვეტისას, ბუნებრივია, ადვოკატს წარმოეშობა ამ თანხებიდან იმ ნაწილის კლიენტისათვის დაბრუნების ვალდებულება, რომელიც საქმისწარმოების პროცესში არ/ვერ დაიხარჯა. კლიენტისათვის არ უნდა იყოს ბუნდოვანი ინფორმაცია მისი კუთვნილი თანხების ხარჯვასთან დაკავშირებით.

კანონმდებლობა არაფერს უთითებს დარჩენილი მინდობილი თანხების დაბრუნების ვადებზე. თუმცა მინდობილი თანხების 3 წელზე მეტი პერიოდის გასვლის შემდეგ დაბრუნება დამამძიმებელ გარემოებად მიიჩნია საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის განხილვის კოლეგიის წევრმა, განსხვავებულ მოსაზრებაში, საქმე №012/16⁷⁴⁵, სადაც ადვოკატისათვის გამოყენებული სახდელის (გაფრთხილება) პროპორციულობის ნაწილზე იმსჯელა. მიუხედავად იმისა, რომ კანონმდებლობა პირდაპირ არ არეგულირებს ამ საკითხს, გამოუმუშავებული ჰონორარის დაბრუნების მსგავსად, ფიდუციური ვალდებულებიდან გამომდინარე, ადვოკატმა მინდობილი თანხის და/ან ქონების ის ნაწილი, რომელიც აღარ დასჭირდა საქმის წარმოებას, უნდა დაუბრუნოს კლიენტს – დაუყოვნებლივ. ადვოკატის მიერ აღნიშნული ფიდუციური ვალდებულების შესრულება მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ კონკრეტული კლიენტის ინტერესებისათვის, არამედ, ზოგადად, საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი პატივისცემისა და ნდობის გაღრმავებისათვის.

9.4. საქმის მასალების დაბრუნება

გამოუმუშავებული ჰონორარის პროპორციული ოდენობის, დაუხარჯავი მინდობილი თანხებისა თუ ქონების დაბრუნების ვალდებულების გარდა, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტისას ადვოკატს ეკისრება ვალდებულება, დაუბრუნოს კლიენტს საქმის მასალები. კერ-

⁷⁴⁴ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის 8.14 მუხლი განსაზღვრავს ხარჯთაღრიცხვის წარმოების ვალდებულებას.

⁷⁴⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის წევრის განსხვავებული მოსაზრება, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.06.2018 წლის გადაწყვეტილებაზე, საქმე №012/16, 16(b), <<https://gba.ge/pdf/5e301aebba33e.pdf/012.16%20%2005.04.2019%20gaftrxileba%20+gansxvavebuli%20azri.pdf>> [16.03.2021].

მოდ, ადვოკატმა კლიენტს უნდა დაუბრუნოს ყველა ის დოკუმენტი/ნო-
ვთი, რომელიც საქმისწარმოებისას მოიპოვა ნებისმიერი პირისგან, მათ
შორის კლიენტისგან, ან, რომელიც თავად შექმნა.

პროფესიული სტანდარტები არ არეგულირებს საკითხს, თუ რა ვადაში
უნდა დაუბრუნოს ადვოკატმა კლიენტს საქმის მასალები. თუმცა, აქაც,
გამოუმუშავებელი ჰონორარისა და მინდობილი თანხების დაბრუნების
ვალდებულების მსგავსად, ადვოკატმა კეთილსინდისიერების პრინ-
ციპზე დაყრდნობით, უმოკლეს ვადებში უნდა დაუბრუნოს კლიენტს
საქმის მასალები, მით უფრო, მაშინ, როდესაც დედნები მასთან ინახება.
აღნიშნულ საკითხზე იმსჯელა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის
ეთიკის კომისიამ წერილობით რეკომენდაციაში⁷⁴⁶ და განმარტა, რომ
„მომსახურების შეწყვეტისას, ადვოკატმა მასთან არსებული საქმის მასა-
ლები არაგონივრული დაყოვნების გარეშე უნდა დაუბრუნოს კლიენტს,
მისი ინტერესებისათვის ზიანის მიყენების თავიდან აცილების, მათ შო-
რის, ახალი ადვოკატისთვის საქმის გაცნობის ხელშეწყობის მიზნით.“⁷⁴⁷
ადვოკატის მიერ ნათლად უნდა იქნეს გამოხატული მზაობა, საქმის
ყველა მასალა გადასცეს ახალ ადვოკატს, რაც კლიენტის უფლებების რე-
ალიზაციის ხელშემწყობი იქნება⁷⁴⁸. დაუშვებელია, ადვოკატმა განახო-
რციელოს მანიპულირება კლიენტის საქმის მასალებით, გარდა იმ შემ-
თხვევისა, როდესაც არსებობს ამის ლეგიტიმური მიზანი, მაგალითად,
ადვოკატის მიერ გამომუშავებული ჰონორარის მიღება. ასეთ დროს, ად-
ვოკატი ინარჩუნებს გირავნობის უფლებას აღნიშნულ დოკუმენტებზე.
თუმცა, ამით, არ უნდა შეფერხდეს კლიენტის დაცვის უფლებით სარ-
გებლობა.

კლიენტის მიერ ადვოკატისთვის გადაცემული საქმის მასალები,
აგრეთვე, საქმის თაობაზე ადვოკატის მიერ ნაწარმოები დოკუმენტა-
ცია წარმოადგენს კლიენტის საკუთრებას და, თავის მხრივ, ადვოკატის
პროფესიული პასუხისმგებლობაა, კლიენტს არ შეუზღუდოს საქმის
მასალების ხელმისაწვდომობა, მათ შორის, იმ შემთხვევაში, თუ აღარ
სურს კლიენტს, ადვოკატმა განაგრძოს მისი საქმისწარმოება და ითხოვს

⁷⁴⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.11.2019 წლის
რეკომენდაცია №008/19, <<https://gba.ge/pdf/5e28057a8322d.pdf>>/008.19%20werilobiti%20
rekomendacia%2022.11.19.pdf>, [29.03.2021].

⁷⁴⁷ იქვე.

⁷⁴⁸ იქვე.

საქმის მასალების დაბრუნებას. ასეთ შემთხვევაში, ადვოკატი ვალდებულია, დროულად უზრუნველყოს კლიენტისათვის მასზე მინდობილი დოკუმენტაციის გადაცემა, მით უმეტეს, თუ მასთან იმყოფება დოკუმენტაციების ორიგინალები, რომელთა ადვოკატის მიერ დროულად დაბრუნებამ შესაძლოა, გავლენა მოახდინოს კლიენტის სამომავლო ინტერესებზე.⁷⁴⁹

საქმის მასალების დაბრუნების ვალდებულებასთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვანია მტკიცების ტვირთის გადანაწილების საკითხიც. სამწუხაროდ, არც კანონმდებლობით და არც ეთიკის კომისიის პრაქტიკით დადგენილი არ არის მტკიცების ტვირთის გადანაწილების საკითხი ამ შემთხვევაში, თუმცა საღი აზრიდან და ლოგიკური მსჯელობიდან გამომდინარე, საქმის მასალების, ისევე როგორც დაუხარჯავი მინდობილი თანხების, კლიენტის ქონებისა და გამოუმუშავებელი ჰონორარის კლიენტისათვის დაბრუნების ვალდებულების შესრულების მტკიცების ტვირთი ადვოკატის მხარეს იქნება, რადგან ადვოკატის აქტიურ ქმედებას მოითხოვს. ამიტომ, მნიშვნელოვანია ადვოკატებმა, საკუთარი უფლებების დასაცავად, წინასწარ იზრუნონ ამ საკითხზე და მოიპოვონ ნებისმიერი სახის სარწმუნო მტკიცებულება, რომელიც მათი მხრიდან ამ ვალდებულების შესრულებას დაადასტურებს.

10. დასკვნა

დასკვნის სახით უნდა აღინიშნოს, რომ ადვოკატის მიერ მასზე დაკისრებული ფიდუციური ვალდებულებების დაცვა მნიშვნელოვანია, როგორც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობაში, ასევე იმ ძირითადი მიზნის მიღწევაში, რასაც ეთიკის კოდექსი ითვალისწინებს – საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის გაღრმავებაში. ამიტომ მნიშვნელოვანია, ადვოკატმა ზუსტად დაიცვას პროფესიული ეთიკის ნორმები, არ დააზიანოს კლიენტის ნდობა და კეთილსინდისიერად განახორციელოს თავისი მოვალეობები. ადვოკატის მხრიდან ფიდუციური ვალდებულებების დაცვა ზედმიწევნით უზრუნველყოფს, როგორც კლიენტის ნდობას ადვოკატის მიერ ფულადი სახსრების მართვისას, ასევე განაპირობებს ნდობას ადვოკატის პროფესიული ნიშნისადმი. მითითებულ ვალდებუ-

⁷⁴⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.09.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №015/18, <<https://gba.ge/pdf/5e2feaf816a38.pdf/015.18%20gaftxileba%2001.10.19.pdf>>, [16.06.2021].

ლებათა ნორმატიულ დონეზე დაცვა კი, თავისი არსით, ემსახურება როგორც კლიენტის ინტერესების მაღალი ხარისხით წარმოჩინებას, ასევე განამტკიცებს სანდოობის უკეთეს ხარისხს კლიენტსა და მისი ინტერესების დამცველს შორის. აღნიშნული ფორმის ურთიერთობა კი, თავის მხრივ, განაპირობებს სამართლებრივი ურთიერთობის ეფექტიანობას⁷⁵⁰.

11. ევროპის სტანდარტი

ევროპის ადვოკატთა ასოციაციებისა და სამართლის საბჭოს (CCBE) მიერ 1988 წელს მიღებული ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსიც მოდელური წესების მსგავსად აფასებს ადვოკატის მიერ ჰონორარის ოდენობის განსაზღვრისას გონივრულობას. კერძოდ, ევროგაერთიანების კოდექსი ადგენს, რომ ადვოკატის მიერ მოთხოვნილი ჰონორარი სრულად უნდა გაუმჟღავნდეს კლიენტს და უნდა იყოს „სამართლიანი“⁷⁵¹ და „ზომიერი“⁷⁵². თუ ადვოკატი ჰონორარის ანგარიშზე ან/და ხელზე გადახდას მოითხოვს, ამგვარმა გადახდამ არ უნდა გადააჭარბოს ჰონორარის ზომიერ ოდენობას და შეესაბამებოდეს სავარაუდო გადახდას.⁷⁵³

ევროგაერთიანების კოდექსი, მართალია, აწესებს ჰონორარის გონივრულობის სავალდებულობას, თუმცა მოდელური წესებისაგან განსხვავებით, არ გვთავაზობს გონივრულობის შეფასების ამომწურავ ჩამონათვალს და არ ადგენს ჰონორარის ოდენობის გონივრულობის შეფასებისას სამართლიანობისა და ზომიერების განსაზღვრის კრიტერიუმებს.

12. აშშ-ის სტანდარტი

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მიერ შემუშავებული პროფესიული პასუხისმგებლობის მოდელური წესების⁷⁵⁴ თანახმად, ადვოკატის მიერ

⁷⁵⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/5-14.

⁷⁵¹ Code of Conduct for European Lawyers (CCBE), 3.4.1., <https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/2006_code_en.pdf>, [16.06.2021].

⁷⁵² იქვე.

⁷⁵³ იქვე, 3.5.

⁷⁵⁴ Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, <https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/>

განსაზღვრული ჰონორარის გონივრულობის საკითხის განხილვა შედის ეთიკის კომისიის კომპეტენციაში, რადგან კანონმდებლობა პირდაპირ ადგენს იმ კრიტერიუმებს, რითაც უნდა იხელმძღვანელოს ადვოკატმა ჰონორარის „გონივრული“ ოდენობის განსაზღვრისას. კერძოდ, მოდელური წესების თანახმად, ადვოკატმა არ უნდა მიიღოს „ამჟამად ზედმეტი“ ჰონორარი მომსახურებისათვის. ჰონორარი „ამჟამად ზედმეტია“ იმ შემთხვევებში, როდესაც ფაქტების გადასინჯვისას ადვოკატი, რომელიც გააზრებულად ფრთხილად მოქმედებდა, აბსოლუტურად დარწმუნებულია, რომ ჰონორარი აღემატება მისაღებ თანხას⁷⁵⁵. ამავე წესების მიხედვით, საფასურის გონივრულობა/რაციონალურობა განისაზღვრება შემდეგი ფაქტორების მიხედვით (1) საჭირო დრო და სამუშაო, საკითხის ორიგინალურობა და სირთულე, იურიდიული მომსახურების სწორად წარმართვისათვის საჭირო უნარ-ჩვევები; (2) შესაძლებლობა იმისა (თუ ეს ნათელია კლიენტისათვის), რომ გარკვეული საქმიანობის მიღება შეაჩერებს ამ ადვოკატის სხვა საქმიანობას; (3) ამ რეგიონში მსგავსი იურიდიული მომსახურებისათვის მიღებული გადასახადი; (4) დახარჯული თანხა და მიღებული შედეგი; (5) დროითი შეზღუდვები, რომელიც გარკვეულმა გარემოებებმა ან თავად კლიენტმა გამოიწვია; (6) კლიენტთან პროფესიული ურთიერთობების ბუნება და ხანგრძლივობა; (7) იმ ადვოკატის ან ადვოკატების გამოცდილება, რეპუტაცია და უნარი, რომლებმაც განახორციელეს იურიდიული მომსახურება; და (8) გადასახადი იყო ფიქსირებული თუ პირობითი.⁷⁵⁶

შესაბამისად, რადგან ამერიკაში, ეთიკის მარეგულირებელ კანონმდებლობაში პირდაპირ არის მითითებული ის კრიტერიუმები, რითაც უნდა იხელმძღვანელოს ადვოკატმა ჰონორარის გონივრული ოდენობის განსაზღვრისას, ეთიკის კომისია უფლებამოსილია, იმსჯელოს ამ საკითხზე და დარღვევის აღმოჩენის შემთხვევაში, მიიღოს შესაბამისი დისციპლინური ზომები გადაცდომის ჩამდენი ადვოკატის მიმართ.

ამდენად, ჰონორარის გონივრულობის საკითხი სხვადასხვაგვარად წესრიგდება საქართველოში, ამერიკასა და ევროპაერთიანებაში არსებული

model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/>, [16.06.2021]; ასევე, იხილეთ Model Rules for Client Trust Account Records, American Bar Association, < https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/resources/client_protection/aba-model-rules-on-client-trust-account-records---rule-1/>, [16.06.2021].

⁷⁵⁵ იქვე, 2-106(a).

⁷⁵⁶ იქვე, 2-106(b).

პროფესიული ქცევის სტანდარტების მარეგულირებელი კანონმდებლობით. 2012 წლამდე, საქართველოს კანონმდებლობაც ითვალისწინებდა გონივრულობის შეფასების კრიტერიუმებს, თუმცა, დღეის მდგომარეობით, ეს ნორმა უკვე აღარ მოქმედებს. 2012 წელს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრებაზე, ეთიკის კოდექსში შეტანილი ცვლილებების შემდეგ, ჰონორარის ოდენობის განსაზღვრისას აღარ არსებობს კანონმდებლობაში „ზედმეტად მაღალი“, „შეუსაბამო“ ან მსგავსი შეფასებითი კრიტერიუმები და ადვოკატს სრული ავტონომია აქვს, ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, თავად განსაზღვროს თავისთვის და თავისი კლიენტისათვის მისაღები ჰონორარის ოდენობა.

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მოდელური წესები⁷⁵⁷ მინდობილი თანხების ნეიტრალურ ანგარიშებზე განთავსების ვალდებულებასაც ითვალისწინებს ადვოკატებისთვის, საქართველოს კანონმდებლობის მსგავსად.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ამ ვალდებულების შესრულებას იმდენად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, რომ მისი დარღვევის შემთხვევაში, შესაძლოა დადგეს ადვოკატს საქმიანობის ლიცენზიის ჩამორთმევის საკითხი. ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში, მხოლოდ იმის გამო, რომ ადვოკატმა კლიენტის ნებართვის გარეშე, პირადი მიზნებისათვის, სადებოზიტო ანგარიშებიდან მოხსნა კლიენტის კუთვნილი თანხა და მალევე უკან დააბრუნა, მოხდა მისი დისციპლინირება და სახდელის სახით განესაზღვრა საადვოკატო საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა⁷⁵⁸.

კლიენტის ქონებისადმი გულისხმიერი მოპყრობის ვალდებულების დამრღვევი ადვოკატი, პოტენციურად, მომავალი კლიენტებისთვისაც წარმოადგენს საფრთხეს, რის გამოც, ასეთი ტიპის დარღვევებისათვის, ტრადიციულად, დისციპლინური პასუხისმგებლობის სახით გამოიყენება საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების უფლების ჩამორთმევა.⁷⁵⁹

⁷⁵⁷ Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, 1.15, <https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/>, [16.06.2021].

⁷⁵⁸ In Re Arnold M. Warhaftig, DRB, 524 A.2d 398 (N.J. 1987); ასევე In Re John M. Rosellini, DRB, 646 P.2d 122 (Wash. 1982).

⁷⁵⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009.

13. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. კლიენტსა და ადვოკატს შორის გაფორმდა ხელშეკრულება, რომლის თანახმად, ადვოკატმა იკისრა ვალდებულება, წარმოედგინა კლიენტის ინტერესები სასამართლოს ყველა ინსტანციაში, შსს-ში, პროკურატურაში, საკონსტიტუციო სასამართლოსა თუ პრეზიდენტის შეწყალების კომისიაში. ხელშეკრულებით ადვოკატმა აიღო ვალდებულება, კანონით გათვალისწინებული პროცესებით დააბრუნებინოს კლიენტს თანხა, რომელიც მას 2010 წლის 13 თებერვლის თბილისის საქალაქო სასამართლოს განაჩენით ეკუთვნის. ადვოკატს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებისათვის მიეცა ვადა: მინიმალური – 6 თვე, მაქსიმალური – 9 თვე. თავის მხრივ, კლიენტის ვალდებულებას წარმოადგენდა ჰონორარის გადახდა სამ ეტაპად, ჯამში 10 000 ლარის ოდენობით. 3000 ლარის ოდენობით პირველი გადახდა უნდა განხორციელებულიყო ხელშეკრულებაზე ხელმოწერის მომენტი-სათვის, მეორე 3000 ლარის გადახდა – პირველი ეტაპის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში, ხოლო მესამე გადახდა 4000 ლარის ოდენობით უნდა განხორციელებულიყო მეორე გადახდიდან ერთ თვეში, წინა ორი ეტაპის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში. ამასთან, საქმის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში, კლიენტის ვალდებულებას წარმოადგენდა დამატებითი ჰონორარის გადახდა ადვოკატისათვის ამოღებული თანხის 20%-ის ოდენობით. კლიენტმა ვერ მიიღო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შესრულება ადვოკატისაგან. ამავე ხელშეკრულებით, ადვოკატმა აიღო ვალდებულება, სრულად დაუბრუნოს კლიენტს მოთხოვნიდან ერთი თვის განმავლობაში, მის მიერ გადახდილი ჰონორარი თუ ის სრულად არ დააკმაყოფილებს კლიენტის მიერ წამოჭრილ ამ კონკრეტულ პრობლემას. კლიენტის განმარტებით, მან ადვოკატს თანხა გადაუხადა არა მისი კვალიფიციურობის გამო, არამედ ზეგავლენით ვაჭრობის გამო. ადვოკატი არწმუნებდა, რომ მისი ახლო მეგობრები იყვნენ მაღალი თანამდებობის პირები და მათი ჩარევით საქმე გადაწყდებოდა კლიენტის სასარგებლოდ. ადვოკატმა არც წერილობითი ახსნა-განმარტება წარმოადგინა და არც ეთიკის კომისიის სხდომაზე გამოცხადდა. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება?

2. ადვოკატები საადვოკატო საქმიანობას ახორციელებენ საადვოკატო ბიუროს მეშვეობით, თუმცა ისინი ყველა საქმეზე ერთად არ ახორციელებენ წარმომადგენლობას. ბიუროში მათ დადგენილი აქვთ კლიენტე-

ბისგან მიღებული ჰონორარის განაწილების საკითხი. არღვევენ თუ არა ადვოკატები ეთიკის კოდექსს ამგვარი შეთანხმებით?

3. კლიენტი მიმართავს ადვოკატს წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით საგადასახადო საკითხზე. ადვოკატს ადრე არასოდეს უწარმოებია საგადასახადო საქმე და ფიქრობს, რომ მან უნდა მოიპოვოს საჭირო ცოდნა 10 საათის განმავლობაში გულმოდგინე შესწავლის გზით. ადვოკატი სთავაზობს ჰონორარს, რაც ითვალისწინებს 10 საათის შესწავლის პროცესის ანაზღაურებასაც. შეესაბამება თუ არა ამგვარი შეთანხმება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის სტანდარტებს?

4. კლიენტი მიმართავს ადვოკატს წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით საგადასახადო საქმეზე. ადვოკატს ადრე არასოდეს უწარმოებია საგადასახადო საქმე და ფიქრობს, რომ ის ალბათ არაკომპეტენტური იქნება ამ საქმის წარმოებისთვის. ადვოკატი იცნობს საგადასახადო საკითხებზე მომუშავე ადვოკატს, რომელიც ექსპერტია და ის სთავაზობს, რომ კლიენტს შეახვედრებს საგადასახადო ადვოკატს. საგადასახადო ადვოკატი ითხოვს ჰონორარს, რაც ითვალისწინებს 200 ლარის ოდენობის კომპენსაციასაც ადვოკატისთვის. შეესაბამება თუ არა ადვოკატის ქმედება პროფესიული ეთიკის სტანდარტებს?

5. კლიენტი მიმართავს ადვოკატს წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით საგადასახადო საქმეზე. ადვოკატს ადრე არასოდეს უწარმოებია საგადასახადო საქმე და ფიქრობს, რომ ის ალბათ არაკომპეტენტური იქნება ამ საქმის წარმოებისთვის. ადვოკატი იცნობს საგადასახადო საკითხებზე მომუშავე ადვოკატს, რომელიც ექსპერტია და ის სთავაზობს, რომ კლიენტს შეახვედრებს საგადასახადო ადვოკატს. საგადასახადო ადვოკატი ითხოვს ჰონორარს, რაც ითვალისწინებს ადვოკატის საათობრივ ანაზღაურებასაც 50 ლარის ოდენობით და სთავაზობს, რომ ადვოკატი აწარმოებს ელემენტარულ საგამოძიებო სამუშაოს და საქმის შესწავლას, ხოლო საგადასახადო ადვოკატი აწარმოებს უფრო კომპლექსურ, სპეციალიზებულ სამუშაოს ერთი საათის სამუშაოსათვის 100 ლარის გადახდის საფასურად. შეესაბამება თუ არა ადვოკატის ქმედება პროფესიული ეთიკის სტანდარტებს?

6. ქართველი ბიზნესმენი (კლიენტი) მიმართავს ქართველ ადვოკატს და სთხოვს მომსახურების გაწევას თავისი საერთაშორისო ბიზნესის საქმე-

ეზმი. ქართველი ადვოკატი ხვდება, რომ კლიენტს გარკვეულწილად ესაჭიროება ამერიკელი ადვოკატის მომსახურება. თუ კლიენტი თანახმაა, აქვთ თუ არა ამერიკელ ადვოკატს და ქართველ კლიენტს უფლება, გაიყონ კლიენტისათვის გაწეული მომსახურების ანაზღაურება? თუ აქვთ, რა შეზღუდვები უნდა არსებობდეს ასეთ შეთანხმებების მიმართ?

7. ბრიტანელი ადვოკატი წარმოადგენს საერთაშორისო კომერციულ კომპანიას, რომელსაც სურს, შემოვიდეს საქართველოს ბაზარზე თბილისში საცალო მაღაზიის გახსნით. ბრიტანელი ადვოკატი უკავშირდება ქართველ ადვოკატს და სთავაზობს გარკვეული საფასურის გადახდას იმისთვის, რომ ქართველმა ადვოკატმა სათანადო ორგანოებში შეიტანოს ყველა დოკუმენტი, რაც აუცილებელია იმისათვის, რომ კლიენტი შემოვიდეს საქართველოს ბაზარზე. დასაშვებია თუ არა ასეთი შეთანხმება და თუ დასაშვებია, რა პირობებით?

8. ადვოკატმა თინამ, რომელსაც სამოქალაქო სპეციალიზაციით საქმიანობის ნებართვა აქვს, მასთან კონსულტაციაზე მისულ კლიენტს ურჩია, მიემართა სისხლის სპეციალიზაციით მომუშავე მისი კოლეგისათვის – ზაზასთვის. კლიენტმა მიმართა ადვოკატ ზაზას, შეუთანხმდა მას მომსახურებაზე და ტელეფონით შეატყობინა ამის შესახებ თინას. ადვოკატი თინა დაუკავშირდა თავის კოლეგას ზაზას და მოსთხოვა საკომისიო კლიენტისათვის რეკომენდირებისათვის. შეაფასეთ თინას ქმედება.

9. ადვოკატი წარმოადგენს კლიენტს კონტრაქტის საქმეზე. ჰონორარის განსაზღვრის შესახებ წერია, რომ: „წარმომადგენლობის განხორციელების დაწყებისას, კლიენტმა ადვოკატის დეპოზიტზე უნდა განათავსოს 10 000 ლარი. წარმომადგენლობისას ადვოკატმა კლიენტს ყოველთვე უნდა მიაწოდოს ინვოისი, სადაც მითითებული იქნება საათების რაოდენობა კლიენტის საქმეზე მუშაობისას. ყოველ ნამუშევარ საათზე, რომელიც მითითებულია ინვოისში, ადვოკატი გამოიმუშავეს 50 ლარს და ეს თანხა გადაირიცხება ადვოკატის პირად ანგარიშზე დეპოზიტზე განთავსებული 10 000 ლარიდან. იმ შემთხვევაში, თუ კლიენტი შეწყვეტს ხელშეკრულებას და დაითხოვს ადვოკატს, თანხა ჩაითვლება გამომუშავებულად ადვოკატის მიერ და არანაირი წილი არ დაბრუნდება უკან“. მართებულია ამგვარი შეთანხმება?

10. ადვოკატი წარმოადგენს კლიენტს სადავო საქმეში. მოწინააღმდეგე

მხარე თანახმაა მორიგებაზე და ადვოკატს უგზავნის ჩეკს, რომელიც წარმოადგენს მორიგების თანხას. კლიენტი აცხადებს, რომ მას ეკუთვნის მორიგების თანხის 100%, ხოლო ადვოკატი აცხადებს, რომ კლიენტს ეკუთვნის უფრო მცირე თანხა, მთლიანი თანხიდან ადვოკატის ჰონორარის და სამართალწარმოების ხარჯების გამოკლებით. თუ ადვოკატი მორიგების თანხას შეიტანს საკუთარ ანგარიშზე და არა კლიენტის მინდობილ ანგარიშზე, დაექვემდებარება თუ არა ადვოკატი დისციპლინირებას ამ შემთხვევაში?

11. ადვოკატმა კლიენტს განუსაზღვრა საადვოკატო მომსახურების ჰონორარი 10 000 ლარის ოდენობით სამივე ინსტანციაში. კლიენტმა ხელშეკრულების დადებიდან 2 კვირაში გადაიფიქრა დავის გაგრძელება და ადვოკატს მოსთხოვა გადახდილი თანხის უკან დაბრუნება. ადვოკატმა განუცხადა, რომ კლიენტის ინიციატივით ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, გადახდილი ჰონორარი უკან არ ბრუნდება. შეესაბამება თუ არა ადვოკატის ქმედება პროფესიული ეთიკის სტანდარტებს?

XV თავი. ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებები ფულის გათეთრების აღკვეთასთან დაკავშირებით

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. საქართველოში საკანონმდებლო ცვლილებების მიმოხილვა;
2. ევროპული სასამართლო პრაქტიკა:
 - ა) ფრანგულენოვანი და გერმანულენოვანი ადვოკატთა ასოციაცია და სხვები მინისტრთა საბჭოს წინააღმდეგ (*Ordre des barreaux francophones et germanophone and Others v Conseil des ministres*, C-305/05, 26.06.2007);
 - ბ) მიშო საფრანგეთის წინააღმდეგ - (*Michaud v. France*, 12323/11, 06.12.2012).
3. აშშ-ის გამოცდილება;
4. მონიტორინგის აღსრულების ზოგიერთი საკითხი:
 - ა) კლიენტის იდენტიფიკაცია და ვერიფიკაცია;
 - ბ) ნომინალური მფლობელობის ანგარიშების რეგულირება.

1. საქართველოში საკანონმდებლო ცვლილებების მიმოხილვა

2013 წელს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლს დამატება რეგულირება⁷⁶⁰, რომელიც ადვოკატებს აკისრებს, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონით⁷⁶¹ გათვალისწინებული გარიგების თაობაზე ინფორმაცია მი-აწოდონ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციას. თავის მხრივ ადვოკატთა ასოციაცია ამ ინფორმაციას აწვდის ფინანსური მონიტორინგის სამსახურს („სამსახური“). კანონის განმარტებითი ბარათი მიუთითებს, რომ ფინანსური ქმედების სპეციალური ჯგუფის (FATF) რეკომენდაციის⁷⁶² შესაბამისად, მონიტორინგის განმახორციელებელ პირთა წრეს

⁷⁶⁰ საქართველოს 2013 წლის 27 ნოემბრის კანონი №1639 - ვებგვერდი, 10.12.2013.

⁷⁶¹ ამჟამად ძალადაკარგულია და ჩანაცვლებულია ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ კანონით.

⁷⁶² როგორც ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყანას, საქართველოს ევალება კანონმდებლობის FATF რეკომენდაციებთან შესაბამისობაში მოყვანა. აღნიშნულის მონიტორინგს ფულის გათეთრების წინააღმდეგ მიმართულ ღონისძიებათა შემფასებელ რჩეულ ექსპერტთა კომიტეტი (MONEYVAL) უწევს, მათ შორის, პერიოდული სამშემფასებლო მისიებით. დამატებით, საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმება ითვალისწინებს საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოებას ფულის გათეთრებასთან ბრძოლის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან. აღნიშნულ სფეროში ამჟამად მოქმედებს ფულის

ემატებიან ადვოკატები, რომლებიც კანონით განსაზღვრული გარიგებების დადებაში მონაწილეობისას, გარიგების საექვობისას ვალდებული არიან, ადვოკატთა ასოციაციის მეშვეობით ინფორმაცია მიაწოდონ სამსახურს. ცხადია, რომ აღნიშნული ცვლილების განხორციელება გამოწვეული იყო საქართველოს მიერ ნაკისრი საერთაშორისო ვალდებულებებით.

ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ ამჟამად მოქმედმა კანონმა („ახალი კანონი“) გააფართოვა ანგარიშვალდებულ პირთა წრე და, ადვოკატებთან ერთად, საადვოკატო ბიუროებსაც დაეკისრათ საექვო გარიგებებზე ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება. კანონი ზუსტად განსაზღვრავს გარიგებებს, რომელთა დადებაში ან განხორციელებაში ჩართულობისას, ადვოკატს წარმოეშობა კლიენტის იდენტიფიკაციის და ვერიფიკაციის, ხოლო გარიგების საექვობისას, გარიგებაზე ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება. ასეთია უძრავი ქონების გასხვისების გარიგებები, ფულადი სახსრების, ფასიანი ქაღალდების ან სხვა ქონების მართვა, იურიდიული პირის შექმნისას ან საქმიანობის პროცესში შენატანების განხორციელება, წილის და აქციების ნასყიდობა, იურიდიული პირის, არარეგისტრირებული ორგანიზაციის ან ტრასტის შექმნა და მართვა.⁷⁶³

მე-5 მუხლთან ერთად, პროფესიული საიდუმლოების დაცვას მარეგულირებელ მე-7 მუხლსაც დაემატა პუნქტი, რომლის თანახმადაც, ადვოკატებს ინფორმაციის მიწოდება ევალებათ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული არ ეწინააღმდეგება პროფესიული საიდუმლოების დაცვის პრინციპს. მართლმსაჯულების განხორციელებისას, ასევე ადვოკატის პროფესიის მიმართ ნდობის შენარჩუნებისთვის პროფესიული საიდუმლოს დაცვას და ადვოკატ-კლიენტს შორის გაცვლილი ინფორმაციის ხელშეუხებლობას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება⁷⁶⁴. ამიტომ ადვოკატთა

გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების მიზნებისთვის ფინანსური სისტემის გამოყენების აღკვეთის თაობაზე 2015 წლის 20 მაისის 2015/849 დირექტივა, ხშირად მოხსენიებული, როგორც მეოთხე დირექტივა.

⁷⁶³ დეტალურად იხილეთ ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 3.2.

⁷⁶⁴ ტერმინოლოგიური გაურკვევლობის გამოსარიცხად, პროფესიული საიდუმლოება ან კონფიდენციალური ინფორმაცია არის ის ინფორმაცია, რომლის დაცვა ევალება ადვოკატს პროფესიის მარეგულირებელი კანონდებლობით და ეთიკის კოდექსით, ხოლო კლიენტ-ადვოკატის ინფორმაციის ხელშეუხებლობა წარმოადგენს სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებას, არ მოიპოვოს ეს ინფორმაცია.

ასოციაცია იყო მოაზრებული შუამავალ რგოლად ადვოკატსა და სამსახურს შორის იმ მიზნით, რომ ადვოკატთა ასოციაციას კიდევ ერთხელ შეემოწმებინა, ხომ არ დაირღვეოდა პროფესიული საიდუმლოება ინფორმაციის სამსახურისთვის მიწოდებით. თუ აღნიშნულ კითხვაზე პასუხი იქნებოდა უარყოფითი, მხოლოდ ამ შემთხვევაში გადაეგზავნა მას ინფორმაცია სამსახურისთვის.

აღნიშნული გარანტია გარკვეულწილად მცირდება 2019 წელს, როდესაც ძალაში შევიდა ახალი კანონი. ახალი კანონის მიღებასთან ერთად, 2019 წლის ოქტომბერში ცვლილება შევიდა ადვოკატთა შესახებ კანონის მე-5 მუხლშიც და განისაზღვრა, რომ ადვოკატს შეუძლია, ასევე მიაწოდოს ინფორმაცია სამსახურს, ადვოკატთა ასოციაციის, როგორც შუალედური რგოლის გამოყენების გარეშე.⁷⁶⁵ კანონპროექტის განმარტებით ბარათში ვკითხულობთ, რომ აღნიშნული ცვლილების აუცილებლობა გამოწვეულია 2019 წელს მიღებული კანონის 26 მუხლში ჩაწერილი შესაძლებლობით, რომლითაც ადვოკატებს აქვთ შესაძლებლობა, პირდაპირაც მიაწოდონ ინფორმაცია სამსახურს. გარდა იმისა, რომ დასაბუთებაში ახალ, ჯერ მიუღებელ კანონზე დაყრდნობა სადავოა, განმარტებით ბარათში არ არის ასახული, ჩატარდა თუ არა კონსულტაციები ადვოკატთა ასოციაციასთან ამ ცვლილებაზე, როგორც ეს 2013 წლის ცვლილებების განმარტებით ბარათში იყო აღნიშნული.

შედეგად, ადვოკატი თუ გადაწყვეტს, ადვოკატთა ასოციაციის ფილტრის გატარების გარეშე, პირდაპირ მიაწოდოს ინფორმაცია სამსახურს, მას მეტი გულისხმიერება დასჭირდება ინფორმაციის პროფესიული გაუთქმელობის წესებით დაცულობის შესამოწმებლად. ადვოკატის ასოციაციის, როგორც მნიშვნელოვანი ფილტრის საჭიროებაზე და ადვოკატის მიერ შეტყობინების ვალდებულების ევროკონვენციის 8 მუხლთან შესაბამისობის დადგენისას ერთ-ერთ გადამწყვეტ მნიშვნელობაზე დეტალურად იმსჯელა ევროპის ადამიანთა უფლებების სასამართლომ საქმეში *Michaud v. France*, 12323/11 06/12/2012, &129.

სასამართლოს აზრით, ადვოკატთა ასოციაციის თავმჯდომარეს ამ პროცესში არ აქვს ფორმალური როლი. ის დეტალურად სწავლობს, ინფორმაცია წარმოადგენს თუ არა კლიენტ-ადვოკატის ხელშეუხებელ ინფორმაციას და თუ არ წარმოადგენს, არსებობს თუ არა კანონის შესაბამისად

⁷⁶⁵ საქართველოს 2019 წლის 30 ოქტომბრის კანონი №5235 – ვებგვერდი, 30.10.2019.

ექვის საფუძველი, რომელიც ასეთი ინფორმაციის კომპეტენტური უწყებისთვის მიწოდების ვალდებულებას წარმოშობს. ეს კიდეც ერთხელ ადასტურებს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია საქართველოში ადვოკატის ასოციაციის ფილტრად გამოყენების შესაძლებლობის გამოყენება ადვოკატების მიერ საექვო გარიგებებზე სამსახურისთვის შეტყობინების გაგზავნისას და რამდენად საფრთხილოა 2019 წელს განხორციელებული ცვლილების შედეგი.

სამსახურის მიერ 2020 წლის 5 ივნისს N 1 ბრძანებით დამტკიცდა ანგარიშვალდებული პირის მიერ გარიგების თაობაზე ინფორმაციის აღრიცხვის, შენახვისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურისთვის წარდგენის წესი. წესში განსაზღვრულია, რომ ადვოკატმა საექვო გარიგების შესახებ, დაუყოვნებლივ, საფუძვლიანი ექვის გაჩენის დღესვე უნდა გააგზავნოს სამსახურის მიერ დადგენილი ფორმით შეტყობინება⁷⁶⁶. ასევე განსაზღვრულია, რა ინფორმაციას უნდა შეიცავდეს ეს შეტყობინება.⁷⁶⁷

გამომდინარე იქიდან, რომ ადვოკატის ვალდებულება საექვო გარიგებების თაობაზე ინფორმაციის მიწოდებაზე ჩაიწერა ადვოკატთა შესახებ კანონის მე-5 მუხლში, ამ ვალდებულების შეუსრულებლობა იწვევს დისციპლინურ პასუხისმგებლობას.⁷⁶⁸ შესაბამისად, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია, რომ ადვოკატებმა, ერთი მხრივ, არ გაამჟღავნონ პროფესიული საიდუმლოება, რაც ასევე დისციპლინურად ისჯება, მეორე მხრივ, შეასრულონ ახალი კანონით დაკისრებული ვალდებულება. ამისთვის საჭიროა ზუსტი ცოდნა, თუ რა ფარგლებში მოქმედებს პროფესიული საიდუმლოების დაცვა.

ის, რომ მეტი სიცხადეა საჭირო შეტყობინების ვალდებულების თავსებადობაზე პროფესიულ საიდუმლოებასთან, აღიარებულია საქართველოში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების 2019 წლის ანგარიშში. აქ სტატისტიკის – 2015 წლიდან ადვოკატების მიერ გაგზავნილი მხოლოდ 2 შეტყობინების კომენტარებისას, აღნიშნუ-

⁷⁶⁶ ანგარიშვალდებული პირის მიერ გარიგების თაობაზე ინფორმაციის აღრიცხვის, შენახვისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურისთვის წარდგენის წესი, მუხლი 9.1.

⁷⁶⁷ ექვე, მუხლი 3.6.

⁷⁶⁸ ადვოკატთა შესახებ კანონი, მუხლი 32.1(ა).

ლია, რომ „ეს გარემოება შეიძლება მიუთითებდეს, რომ საჭიროა მეტი სიცხადის შეტანა საექვო ტრანსაქციების გამოვლენის და ფმს-სთვის შეტყობინების ვალდებულების თავსებადობის საკითხზე პროფესიული საიდუმლოების დაცვის პრინციპთან“.⁷⁶⁹

მეოთხე ევროდირექტივა საკმაოდ ცხადად ადგენს გამონაკლისს – ხელ-შეუხებელ ინფორმაციას, რომლის შეტყობინების ვალდებულება ადვოკატს არ ევალება: ეს არის ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატს გადაეცა კლიენტის საქმისწარმოებაში წარმომადგენლობისას და კლიენტისთვის რჩევის მიცემისას, რომელიც უკავშირდება ასეთი წარმოებიდან თავის დაცვას ან ასეთი წარმოების დაწყებას. მსგავსი შინაარსის გამონაკლისი მითითებულია ახალი კანონის 3.3 მუხლში, თუმცა ის ვრცელდება მხოლოდ სერტიფიცირებულ ბუღალტრებზე და აუდიტორებზე, მათ მიერ კლიენტისთვის „იურიდიული რჩევის მიცემის შემთხვევაში ან ადმინისტრაციულ წარმოებაში, საგამომიებო ორგანოში, სასამართლოში ან არბიტრაჟში კლიენტის წარმომადგენლობის ან/და ასეთი წარმომადგენლობის მომზადების შემთხვევაში“. კანონის ხარვეზი აშკარაა, რადგან საგამომიებო ორგანოში და სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში კლიენტის წარმომადგენლობის უფლება მხოლოდ ადვოკატს აქვს. შესაბამისად, გარდა იმისა, რომ 3.3 მუხლით დადგენილი დანაწესი არსებითად ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას, მისი მოქმედების სფეროდან საერთოდ ამოღებულია ადვოკატის პროფესია.

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-7.11 მუხლში ზოგადად მითითებული გამონაკლისი „...თუ ეს არ ეწინააღმდეგება მისი საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობით განსაზღვრულ პროფესიული საიდუმლოების დაცვის პრინციპს“ არ იძლევა საკმარის სიცხადეს, რადგან, პროფესიული საიდუმლოება, ერთი შეხედვით, ასევე მოიცავს ასევე უძრავ ქონებასთან, წილებთან და ფინანსურ გარიგებებთან დაკავშირებულ ინფორმაციას, როდესაც ადვოკატი ახორციელებს „ისეთი იურიდიული დახმარების გაწევას, რომელიც არ უკავშირდება მესამე პირის წინაშე წარმომადგენლობას“, რაც ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლით მიჩნეულია საადვოკატო საქმიანობის ერთ-ერთ სახედ. კლიენტის მიერ მიწოდებულ ნებისმიერი ინფორმაციის კონფიდენციალობას ადგენს ასევე ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის

⁷⁶⁹ საქართველოში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების 2019 წლის ანგარიში, 9.4.

კოდექსის 4.1 მუხლი. თუმცა ასეთი განმარტების არჩევისას, ადვოკატს არასოდეს დაეკისრება ახალი კანონიდან გამომდინარე საექვო გარიგებებზე ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება, რაც არ უნდა იყოს მართებული მიდგომა. კანონმდებლის მიზანი ვერ იქნება აღუსრულებელი კანონების მიღება.

ჯერჯერობით აღნიშნულ საკითხზე ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიას არ უმსჯელია კონკრეტული დისციპლინური საქმისწარმოების ფარგლებში, შესაბამისად, არც მისი რევიზია მომხდარა უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის მიერ. თუმცა საქართველოში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების ანგარიშსა და სამოქმედო გეგმაში (გვ. 13)⁷⁷⁰ მითითებულია, რომ 2016 და 2017 წლებში 2 შეტყობინება გააგზავნეს ადვოკატებმა ფინანსური მონიტორინგის სამსახურში. ამ პერიოდში ჯერ კიდევ აუცილებელი იყო ადვოკატთა ასოციაციის მეშვეობით გაგზავნა შეტყობინების. რადგან ადვოკატთა ასოციაცია ამოწმებდა, რომ შეტყობინების გაგზავნისას არ იყო დარღვეული პროფესიული საიდუმლოება, უნდა ვივარაუდოთ, რომ ადვოკატთა ასოციაცია მიიჩნევს, რომ მე-7 მუხლის ინტერპრეტაცია არ არის აბსოლუტური და საექვო გარიგებებთან დაკავშირებით ინფორმაცია არ არის დაცული პროფესიული საიდუმლოებით⁷⁷¹.

ადგილობრივი პრაქტიკის არარსებობისას, განსაკუთრებით საინტერესოა ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლოს და ევროპის ადამიანთა უფლებების სასამართლოს მიდგომები ადვოკატისთვის დაკისრებული შეტყობინების ვალდებულებასა და კლიენტ-ადვოკატის ხელშეუხებელი ინფორმაციის ურთიერთმიმართების ასეთ არაცალსახა საკითხზე.

2. ევროპული სასამართლო პრაქტიკა

ა) ფრანგულენოვანი და გერმანულენოვანი ადვოკატთა ასოციაცია და სხვები მინისტრთა საბჭოს წინააღმდეგ (*Ordre des barreaux francophones et germanophone and Others v Conseil des ministres*, C-305/05, 26.06.2007)
ევროპელ ადვოკატებს ჰქონდათ არაერთი მცდელობა, რომ დაემტკიცე-

⁷⁷⁰ დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 30 ოქტომბრის №2257 განკარგულებით.

⁷⁷¹ მხოლოდ რამდენიმე ევროპულ ქვეყანაში აქვს მინიჭებული ადვოკატთა ასოციაციას (ან მსგავსი ფუნქციის მქონე ორგანოს) ასეთი ფილტრის ფუნქცია, ასეთებია: საფრანგეთი, დანია, ჩეხეთის რესპუბლიკა, ესპანეთი, პორტუგალია.

ბინათ, რომ პროფესიული საიდუმლოება ასევე ვრცელდება ფინანსურ და უძრავ ქონებასთან დაკავშირებულ გარიგებებში ადვოკატის მონაწილეობაზე. ერთ-ერთი პირველი ასეთი მცდელობა ჰქონდა ბელგიის რამდენიმე ადვოკატთა ასოციაციას, რომლებმაც მიმართეს ბელგიის საკონსტიტუციო სასამართლოს 2001/97/EC დირექტივის⁷⁷² რეცეფციით არსებული ქვეყნის შიდა რეგულირების გაუქმების მოთხოვნით. ადვოკატთა ასოციაცია ამტკიცებდა, რომ იმ გარიგებებზე შესაბამისი უწყებებისთვის ინფორმაციის მიწოდება, რომლებიც საექსპო იყო ფულის გათეთრების კუთხით, წარმოადგენდა პროფესიული საიდუმლოების და ადვოკატის დამოუკიდებლობის პრინციპების დარღვევას, რომლებიც, თავის მხრივ, სამართლიანი სასამართლოს და დაცვის უფლების არსებითი ნაწილია. 2005 წელს ბელგიის საკონსტიტუციო სასამართლომ მიმართა შეკითხვით ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლოს შეკითხვით, მეორე დირექტივაში მოცემული დამოუკიდებელი იურიდიული პროფესიებისთვის ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო მიზნით შესაბამისი უწყებების ინფორმირების ვალდებულებების დაკისრება ხომ არ იყო შეუსაბამო ევროპის ადამიანთა უფლებების კონვენციის 6 მუხლთან (შეკითხვის შემოკლებული თარგმანი).⁷⁷³

მართლმსაჯულების სასამართლომ 26.06.2007 გადაწყვეტილებაში აღნიშნა, რომ განსახილველი დირექტივა შეეხებოდა ადვოკატებს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ისინი წარმოადგენდნენ კლიენტებს უძრავ ქონებასთან დაკავშირებულ და ფინანსურ გარიგებებში, რომლებიც თავისი ბუნებით ვერ იქნებოდა მართლმსაჯულების პროცესის ნაწილი და, შესაბამისად, სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლებასთან კავშირში არ იყო. სასამართლომ დამატებით აღნიშნა, რომ თუ ადვოკატის დახმარება გარიგებაში მოთხოვნილი იყო იმ მიზნით, რომ კლიენტი წარმოდგენილი ყოფილიყო სამართლებრივ წარმოებაში, ან რჩევა მიეღო ასეთი წარმოების დაწყებისთვის ან თავიდან არიდებისთვის, ამ შემთხვევაში, დირექტივა გამოწვევას უშვებდა ადვოკატისთვის. ეს გამოწვევის სასამართლომ მიიჩნია სამართლიანი სასამართლოს უფლების დაცვის გარანტიად. დამატებით დაადგინა, რომ სამართლიანი სასამართლოს უფლება არ გამორიცხავდა ადვოკატების ვალდებულებას, რომ ინფორ-

⁷⁷² აღნიშნული დირექტივა (მეორე დირექტივა) შეიცვალა მესამე დირექტივით - 2005/60/EC, ამჟამად მოქმედია მეოთხე დირექტივა - 2015/849.

⁷⁷³ აღწერილია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 06/12/2012 წლის გადაწყვეტილებაში, საქმეზე - *Michaud v. France*, 12323/11, 27.

მაცია მიეწოდებინათ და ეთანამშრომლათ ზემოთ აღნიშნული გარიგებების დადებისას, რაც გამართლებული იყო ფულის გათეთრებასთან და ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის მიზნით.⁷⁷⁴ სასამართლოს აზრით, ინფორმაცია ასევე ვერ იქნებოდა დაცული პროფესიული საიდუმლოებით, როდესაც ადვოკატი ამღვეს კლიენტს რჩევას, თუ როგორ გაათეთროს უკანონო ფული, ან როცა ადვოკატმა იცის, რომ კლიენტს ადვოკატის რჩევა ესაჭიროებოდა სწორედ ფულის გათეთრების მიზნით.

ბ) მიშო საფრანგეთის წინააღმდეგ – (*Michaud v. France*, 12323/11, 06.12.2012)

ადგილობრივი სასამართლო პრაქტიკის არარსებობის პირობებში, განსაკუთრებით საინტერესოა ევროპის ადამიანთა უფლებების სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი ამ საკითხზე, რადგან აღნიშნული წარმოადგენს სამართლის წყაროს საქართველოში.

ამ საქმეში ფრანგი ადვოკატი, პატრიკ მიშო, რომელიც გაწევრიანებული იყო პარიზის ადვოკატთა ასოციაციაში, ასაჩივრებდა მესამე დირექტივის (2005/60/EC 26.10.2005) რეგულაციათა გადატანას საფრანგეთის მონეტარულ და ფინანსურ კოდექსში. შედეგად, ადვოკატები ვალდებული გახდნენ, გულმოდგინე შემოწმების პროცედურების შეექმნათ კლიენტების იდენტიფიკაციის და ვერიფიკაციისთვის, ხოლო საექვო გარიგებების შესახებ ინფორმაცია მიეწოდებინათ უფლებამოსილი ორგანოსთვის. საფრანგეთის ადვოკატთა ნაციონალური ასოციაციის საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება, რომლითაც დაავალა ფრანგ ადვოკატებს გულმოდგინე შემოწმების პროცედურების დანერგვა და თანამშრომლობა საექვო გარიგებების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებაში, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ადვოკატები დაექვემდებარებოდნენ დისციპლინურ დევნას. პატრიკ მიშომ უშედეგოდ გაასაჩივრა აღნიშნული გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული წესით *Conseil d'Etat*-ში, რის შემდეგ მიმართა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს.

განმცხადებელი უთითებდა კონვენციის 8 მუხლზე, რომელიც ასევე იცავს ადვოკატ-კლიენტს შორის გაცვლილი ინფორმაციის საიდუმლოებას. განმცხადებელი არ დავობდა შეზღუდვის ლეგიტიმურ მიზანზე

⁷⁷⁴ ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლოს 26.06.2007 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Ordre des barreaux francophones et germanophone and Others v. Conseil des ministres*, C-305/05.

– ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლაზე – არამედ მიუთითებდა, რომ მიზნის მისაღწევად შერჩეული საშუალება არ იყო „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“, რადგან ის იყო ზედმეტად შემზღუდველი საშუალება. ამ საშუალებას უარყოფითი ეფექტი ექნებოდა ადვოკატის როლზე, რადგან საიდუმლოების დაცვაზე დამოკიდებული იყო კლიენტის ნდობა, ინდივიდუალური თავისუფლება და მართლმსაჯულების ეფექტიანი ფუნქციონირება. შეზღუდვის არათანაზომიერების დამტკიცებას განმცხადებელი ცდილობდა სტატისტიკურადაც: 2010 წელს საფრანგეთის ფინანსური დაზვერვის უწყებაში (*Tracfin*) იურიდიული პროფესიების წარმომადგენელთა მიერ გაგზავნილ 19 208 შეტყობინებიდან დეტალურად შემოწმდა მხოლოდ 5 123 და მათგან 404 შემთხვევა გადაეგზავნა შესაბამის უწყებებს მოკვლევის მიზნით. შედეგად, განმცხადებლის აზრით, პროფესიული საიდუმლოების „შეწირვა“ მოხდა ფულის გათეთრებასთან ბრძოლაში მცირე ეფექტის მისაღებად.

განმცხადებელი მიუთითებდა კავშირზე პროფესიულ საიდუმლოებასა და თვითინკრიმინაციის დაუშვებლობაზე, რასაც სასამართლომ ხაზი გაუსვა გადაწყვეტილებაში *André and Another v. France*, № 18603/03, 24.07. 2008, შესაბამისად განმცხადებლის აზრით ასეთი ინფორმაცია დაცულია ასევე კონვენციის 6.1 მუხლით. განმცხადებელი მიუთითებდა, რომ თანაბარი დაცვის პრეზუმფცია გამოსაყენებელი არ არის, ხოლო ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლომ *Ordre des barreaux francophones et germanophone* საქმეში იმსჯელა მხოლოდ სამართლიანი სასამართლოს უფლებასთან – კონვენციის მე-6 მუხლთან მიმართებაში და არ უმსჯელია 8 მუხლთან მიმართებით.

განმცხადებლის მხარეზე სასამართლოს მიმართეს მესამე პირებმა: ევროპის ადვოკატთა ასოციაციების და იურისტთა საზოგადოებების საბჭომ (CCBE), ბრიუსელის ფრანგულენოვანმა ადვოკატთა ასოციაციის საბჭომ და ევროპულმა ადამიანთა უფლებების ინსტიტუტმა (EBHRI).

საფრანგეთის მთავრობამ მიუთითა, რომ თანაბარი დაცვის პრეზუმფცია გამოსაყენებელია, ასევე მიუთითა ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლოს დასაბუთებაზე, რომლის თანახმად, გამჟღავნების ვალდებულება არ არსებობს, როდესაც ადვოკატი ახორციელებს წარმომადგენლობას სამართალწარმოებაში ან აღნიშნულზე გასცემს იურიდიული რჩევას, ხოლო შედეგად სამართლიანი სასამართლოს უფლება დაცულია.

სასამართლო დაეთანხმა განმცხადებელს, რომ ამ შემთხვევაში თანაბარი დაცვის პრეზუმფცია არ იყო გამოსაყენებელი, რადგან დირექტივა ტოვებდა შესაძლებლობას, რომ წევრ ქვეყანას აერჩია ფორმა და პროცედურა დირექტივის მიზნის მისაღწევად, და რადგან ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლომ 2007 წლის გადაწყვეტილებაში იმსჯელა 6.1 მუხლთან მიმართებაში, ხოლო მე-8 მუხლი, გარდა კლიენტის უფლებებისა, ეხება თავად ადვოკატის უფლებებს, როგორც ეს სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალშია დადგენილი⁷⁷⁵.

სასამართლომ დაადგინა, რომ შეზღუდვა იყო კანონიერი და ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს, ხოლო შემდგომ იმსჯელა მის პროპორციულობაზე. სასამართლო არ დაეთანხმა განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი სტატისტიკური ინფორმაციის შეფასებას, რადგან აღმოჩნდა, რომ იურიდიული პროფესიის წარმომადგენელთა მიერ გაგზავნილ 19 208 შეტყობინებაში ადვოკატების შეტყობინებები არ მოიპოვებოდა. სასამართლოს აზრით, პირიქით, წარმოდგენილი სტატისტიკური ინფორმაცია და სხვა წყაროები ადასტურებდა, რომ საფრანგეთის ფულის გათეთრებასთან ბრძოლის მექანიზმი ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტიანი იყო მსოფლიოში. სასამართლომ ჩათვალა, რომ შეზღუდვა იყო პროპორციული ორ ძირითად არგუმენტზე დაყრდნობით:

პირველ რიგში, როგორც *Conseil d'Etat*-მ აღნიშნა, როდესაც განმცხადებლის საჩივარს განიხილავდა ადმინისტრაციული წესით, ადვოკატები ექვემდებარებიან საეჭვო გარიგებაზე შეტყობინების ვალდებულებას მხოლოდ ორ შემთხვევაში: როდესაც ისინი სამეწარმეო საქმიანობაში წარმომადგენენ ფინანსურ ან უძრავ ქონებასთან დაკავშირებულ კომპანიებში კლიენტს ან მოქმედებენ როგორც მინდობილი მესაკუთრე, და როდესაც ისინი ეხმარებიან კლიენტს განსაზღვრულ გარიგებებში. ადვოკატების მიერ შეტყობინების ვალდებულებები უკავშირდება მათი ჩართვის მიზანს, რაც მსგავსია სხვა პროფესიების წარმომადგენელთა ფუნქციების და არ უკავშირდება როლს, რომელიც ადვოკატებს აკისრია კლიენტის დაცვისას. დამატებით, საფრანგეთის კანონმდებლობა

⁷⁷⁵ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს შემდეგი გადაწყვეტილებები: *Kopp v. Switzerland* (25.03.1998, 1998II), *André and Another v. France* (no. 18603/03, 24.06.2008), *Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria* (no. 74336/01, ECHR 2007-IV), რომლებშიც განხილული იყო ადვოკატის სატელეფონო ჩაწერის კანონიერება, ადვოკატების ოფისების ჩხრეკას კლიენტის წინააღმდეგ აღძრული საქმის ფარგლებში და კომპიუტერში შენახული ინფორმაციის ამოღებას.

შეიცავს გამონაკლისს, რომლის მიხედვით, ადვოკატებს არ აქვთ შეტყობინების ვალდებულება, თუ მათი საქმიანობა უკავშირდება სამართლებრივი რჩევის მიცემას ან სასამართლო წარმოებას, მიუხედავად იმისა, ინფორმაცია როდის მიიღეს, წარმოებამდე, წარმოების დროს თუ შემდეგ. ეს ასევე მოიცავს კლიენტისთვის მიცემულ რჩევას, რომელიც უკავშირდება სასამართლო წარმოების დაწყებას ან თავიდან არიდებას, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც რჩევა მიცემულია ფულის გათეთრებისთვის ან ტერორიზმის დაფინანსებისთვის; ან თუ ადვოკატმა იცოდა, რომ კლიენტი ამ მიზნით გამოიყენებდა მის რჩევას. შედეგად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ ეჭვის თაობაზე შეტყობინება არ ეხება ადვოკატის დაცვით როლს, რომელიც ქმნის პროფესიულად ხელშეუხებელი ინფორმაციის საფუძველს.

მეორე ფაქტორი, რომელიც სასამართლომ მიიღო მხედველობაში, იყო ფილტრი, რომელიც იცავს პროფესიულად ხელშეუხებელ ინფორმაციას. ადვოკატები პირდაპირ არ გადასცემენ ინფორმაციას Tracfin-ს, არამედ მას გადასცემენ *Conseil d'Etat*-ს და საკასაციო სასამართლოსთან არსებული ადვოკატთა ასოციაციის საბჭოს პრეზიდენტს ან იმ ასოციაციის თავმჯდომარეს, რომელშიც ადვოკატია გაწევრიანებული. ამ დროს კოლეგა, რომელიც არჩეულია ადვოკატების მიერ და რომლისთვის ინფორმაციის მიწოდება არ შეიძლება ჩაითვალოს პროფესიული საიდუმლოების ხელყოფად, საუკეთესოდ შეფასებს, არის თუ არა ინფორმაცია დაცული ადვოკატ-კლიენტის ინფორმაციის ხელშეუხებლობით. თუ ეს არ არის სახეზე, კანონით განსაზღვრული სხვა წინაპირობების შემოწმების შემდეგ გადასცემს ინფორმაციას Tracfin-ს. სასამართლომ დამატებით აღნიშნა ადვოკატთა ასოციაციების თავმჯდომარის განსაკუთრებული როლი, როდესაც საქმე შეეხება პროფესიულ საიდუმლოებას და მიუთითა არაერთი გადაწყვეტილება, სადაც მან აღნიშნულზე იმსჯელა.⁷⁷⁶

თუ ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისია ან უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატა მიშოს საქმეს საფუძვლად გამოიყენებს, მაშინ კლიენტ-ადვოკატის ხელშეუხებელი ინფორმაციის ფარგლები, რომელზეც დაუშვებელია შეტყობინების ვალდებულების გავრცელება, განისაზღვრება ადვოკატის მიერ კლიენტისთვის რჩევის მიცემისას და

⁷⁷⁶ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები შემდეგ საქმეებზე: *André and Another* (42, 43), *Roemen and Schmit* (69), *Xavier Da Silva* (37, 43) მითითებული ზემოთ.

სამართლებრივ პროცესში (ადმინისტრაციული საქმისწარმოება, სასამართლო, არბიტრაჟი და სხვ.) კლიენტის წარმომადგენლობისას გაცვლილი ან სხვაგვარად მოპოვებული ინფორმაციით. ინფორმაციის ხელშეუხებლობაში დაიშვება გამონაკლისი მხოლოდ მაშინ, როდესაც ადვოკატი არ ახორციელებს რჩევის მიცემას ან წარმომადგენლობას და ის ახორციელებს მომსახურებას ახალი კანონის 3.2 მუხლში ჩამოთვლილ გარიგებებთან მიმართებით. თუ ადვოკატს მაინც აქვს ეჭვი, დაცულია თუ არა ინფორმაცია პროფესიული ხელშეუხებლობით, მას აქვს საშუალება, ინფორმაცია გაუგზავნოს ადვოკატთა ასოციაციას, რომლის თავმჯდომარე მხოლოდ დამატებითი გადამოწმების შემდეგ გადაუგზავნის ან არ გადაუგზავნის ინფორმაციას სამსახურს. ამ ფილტრის გამოყენებით ნაკლები რისკია, რომ ადვოკატმა მოახდინოს ადვოკატთა შესახებ კანონის მე-7 მუხლით დაცული ინფორმაციის გამჟღავნება და დაექვემდებაროს დისციპლინურ პასუხისმგებლობას.

3. აშშ-ის გამოცდილება

2016 წელს FATF ანგარიშში აღინიშნა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო და ფინანსურ ტერორიზმთან ბრძოლის კანონმდებლობა განვითარებულია, მას აქვს ხარვეზები, რომლებიც *inter alia* უკავშირდება ფედერალურ დონეზე ფულის გათეთრების და საექვო გარიგებების რეპორტირების ვალდებულებების არარსებობით იურისტების მიმართ. აღნიშნული ანგარიშის და სხვა ფაქტორების ზეგავლენის შედეგად⁷⁷⁷, კონგრესის ქვედა პალატამ 2019 წელს მიიღო კანონი, რომლითაც ადვოკატებს და საადვოკატო ფირმებს ენიჭებათ აგენტის სტატუსი და საბანკო საიდუმლოების კანონის თანახმად ევალებათ ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო და საექვო გარიგებების თაობაზე ინფორმირების ვალდებულებები, როდესაც ისინი კლიენტებს ახალი კომპანიების დაფუძნების პროცესში უწევენ მომსახურებას. აღნიშნული კანონი გადაეგზავნა სენატს, რომელსაც ჯერჯერობით ის არ დაუმტკიცებია. ადვოკატების აღნიშნული ვალდებულების წინააღმდეგ გამოდის ამერიკის იურისტთა ასოციაცია (ABA), რომელმაც არაერთხელ მიმართა წარმომადგენელთა პალატას და სენატს, და მათ სხვადასხვა კომიტეტს, და გამოთქვა შეშფოთება, რომ ადვოკატებისთვის აღნიშნული ვალდე-

⁷⁷⁷ უფრო დეტალურად იხილეთ:

<https://www.americanbar.org/advocacy/governmental_legislative_work/priorities_policy/independence_of_the_legal_profession/bank_secrecy_act/>, [20.06.2021].

ბულების დაკისრება გამოიწვევდა ადვოკატის საიდუმლოების დაცვის, ადვოკატ-კლიენტის ხელშეუხებელი ინფორმაციის გაუმართლებელ ხელყოფას და ადვოკატის ტრადიციული როლის დაკნინებას. ჯერჯერობით სენატს ზემოაღნიშნულ კანონპროექტი არ დაუმტკიცებია.

ამერიკის ადვოკატთა ასოციაცია 2012 წლიდან წევდა ძალისხმევას, რომ ადვოკატებს აენასად მიღებული თანხების ან კლიენტებისთვის საბანკო ანგარიშის გახსნისას ფონდების ბენეფიციარი მესაკუთრეების გამჟღავნების ვალდებულება არ დაკისრებოდათ, როგორც ეს ფინანსურ დანაშაულებთან ბრძოლის ქსელს (FinCEN) რეგულაციების პროექტებში იყო გათვალისწინებული. შედეგად 2018 წელს ამოქმედებულ რეგულაციაში FinCEN დაეთანხმა ABA-ს შეთავაზებას და ადვოკატებს და საადვოკატო ფირმებს კლიენტის ესქრო და საავანსო ანგარიშებზე თანხების განთავსებისას დაევალებათ მხოლოდ საკუთარ ბენეფიციარებთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამჟღავნება⁷⁷⁸.

ამჟამად ადვოკატებს და საადვოკატო ფირმებს აშშ-ი, განსხვავებით ევროკავშირის ქვეყნებისა და საქართველოსგან, არ აქვთ ვალდებულება, შეატყობინონ საექვო გარიგებების შესახებ რეგულატორს ან განახორციელონ ფულის გათეთრების წინააღმდეგ სხვა ღონისძიებები. ისინი ასევე არ აწვდიან ინფორმაციას კომერციულ ბანკებს ან სხვა უწყებებს კლიენტის ნომინალური (ესქრო) ანგარიშის გახსნისას მასზე განთავსებული სახსრების ბენეფიციარი მესაკუთრის თაობაზე.

4. მონიტორინგის აღსრულების ზოგიერთი საკითხი

ა) კლიენტის იდენტიფიკაცია და ვერიფიკაცია

ახალი კანონის საფუძველზე სამსახურის მიერ 5.06.2020 მიღებული N2 ბრძანებით დამტკიცდა ანგარიშვალდებული პირის მიერ კლიენტის იდენტიფიკაციისა და ვერიფიკაციის წესი. ადვოკატს არამხოლოდ საექვო გარიგების შესახებ ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება აქვს, არამედ ის ვალდებულია, რომ ფიზიკურ პირების იდენტიფიკაციისთვის მოიპოვოს წესის მე-4 მუხლით განსაზღვრული ინფორმაცია. მოთხოვნები მცირდება, თუ ერთჯერადი გარიგების თანხა არ აღემატება 15 000 ლარს. იურიდიული პირებისთვის იდენტიფიკაციისთვის საჭირო ინფორმაცია მოცემულია წესების მე-6 მუხლში, ხოლო არარეგისტრირ-

⁷⁷⁸ იქვე.

რებული ორგანიზაციული წარმონაქმნებისთვის – მე-8 მუხლში. ცალკე წესია, კლიენტის სახელით მოქმედი პირის იდენტიფიკაციისთვის.

იდენტიფიკაციის გარდა, დამატებით მოთხოვნილი ვერიფიკაცია ძირითადად საჯარო უწყებების მიერ გაცემული დოკუმენტების შემოწმებით ხორციელდება. იმისთვის, რომ ვერიფიკაციისთვის ადვოკატებს, ისევე როგორც სხვა ანგარიშვალდებულ პირებს, ჰქონდეთ ეფექტიანი საშუალება, წესები ითვალისწინებს ადვოკატების დაშვებას სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მონაცემთა ელექტრონული ბაზასთან, ფიზიკური პირის და იურიდიული პირის ხელმძღვანელის საიდენტიფიკაციო მონაცემებისა და ფოტოსურათის მოპოვების მიზნით. თუმცა პრაქტიკამ აჩვენა, რომ ხშირად ამ მოთხოვნის აღსრულება პრაქტიკაში გართულებულია და სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო სხვადასხვა მიზეზით უარს ამბობს ამ წვდომის ადვოკატებისთვის მიცემაზე⁷⁷⁹.

წინამდებარე თავის მიზნებისთვის დაწვრილებით არ არის განხილული იდენტიფიკაციის და ვერიფიკაციის წესი, რადგან ის დეტალურად არის მოცემული სამსახურის ბრძანებაში. აღსანიშნავია, რომ ფულის გათეთრების წინააღმდეგ მიმართული კანონმდებლობის მიღებამდე, კლიენტის იდენტიფიკაცია შედიოდა ადვოკატის გულისხმიერების ფარგლებში, თუნდაც იმ მიზნით, რომ ადვოკატს დაედგინა ინტერესთა კონფლიქტის არარსებობა. ზემოაღნიშნულმა წესმა დამატებითი ფორმალიზაცია შემოიტანა ამ პროცესში ადვოკატებისთვის.

ბ) ნომინალური მფლობელობის ანგარიშების რეგულირება

საქართველოში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების 2019 წლის ანგარიშში მითითებულია, რომ „ადვოკატის საბანკო ანგარიში ... შეიძლება გამოყენებულ იქნეს კრიმინალური ფულის საფინანსო სისტემაში განთავსების, შენახვის და მოძრაობისთვის“. ასევე აღნიშნულია, რომ „2019 წლიდან ადვოკატებს აქვთ ნომინალური მფლობელობის ერთობლივი ან სეგრეგირებული საბანკო ანგარიშის გახსნის უფლება“⁷⁸⁰. ნომინალური მფლობელობის ანგარიში

⁷⁷⁹ აღნიშნული დასკვნის საფუძველს იძლევა ავტორის წერილი, რომლითაც მოთხოვნილი იყო ბაზაზე წვდომის მიღება, რომელსაც, მიუხედავად რამდენიმე შეხვედრისა, შედეგი არ მოჰყოლია.

⁷⁸⁰ იგულისხმება საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 7 დეკემბრის №267/04 ბრძანებით „საბანკო დაწესებულებებში ანგარიშების გახსნის შესახებ

ჯერჯერობით იშვიათად გამოიყენება, თუმცა მომავალში ხელს შეუწყობს ქონებრივ გარიგებებში ადვოკატების როლის ზრდას“.

2019 წლის ანგარიშში საადვოკატო მომსახურების სფეროში ფულის გათეთრების რისკი შეფასდა როგორც საშუალოდ დაბალი⁷⁸¹. ერთ-ერთი ხარვეზი იყო ნომინალური მფლობელობის საბანკო ანგარიშზე კლიენტის თანხების მიღების და განკარგვის სპეციალური წესების არარსებობა, რაზეც, ანგარიშის ავტორების ინფორმაციით, მუშაობა მიმდინარეობდა.

ჯერჯერობით ადვოკატთა ასოციაციას არ დაუდგენია ეს წესები. ეთიკის კომისიას გაცემული აქვს №010/19 რეკომენდაცია, რომელშიც ერთ-ერთ შეკითხვას წარმოადგენს: „ნომინალური მფლობელობის ერთობლივი და სეგრეგირებული საბანკო ანგარიშის გამოყენების დროს რა წინაპირობები უნდა დაიცვას ადვოკატმა რათა არ დაირღვეს პროფესიული ეთიკის კოდექსი და მოქმედი კანონმდებლობა?“

რეკომენდაციაში განსაზღვრულია, რომ თანხის შეტანა ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე და გადარიცხვა უნდა მოხდეს მხოლოდ უნაღდო ანგარიშსწორებით, თუმცა არ არის მითითება, თუ რომელი ნორმატიული აქტით ან პროფესიული ეთიკის კოდექსის რომელი მუხლით არის აღნიშნული დადგენილი. რეკომენდაციაში ასევე მითითებულია, რომ ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე „პროფესიული სტანდარტების დაცვისთვის საჭიროა, ადვოკატმა და კლიენტმა შეადგინონ საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების გარდა, დავალების ხელშეკრულება, ფულადი სახსრების მიბარებისა და განკარგვის შესახებ, სადაც აღინიშნება: შედგენის ადგილი და თარიღი, ფულის გადამცემის სრული რეკვიზიტები, მიღებული ფულადი სახსრების ოდენობა, მიღების საფუძველი, მიმღები სუბიექტის რეკვიზიტები“. გარდა იმისა, რომ საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულება ხშირად თავად წარმოადგენს დავალების ხელშეკრულებას, გაუგებარია, რატომ უნდა შედგეს მეორე დავალების ხელშეკრულება? პროფესიული ეთიკის კოდექსის 8.13 მუხლი განსაზღვრავს ადვოკატისთვის მინდობილი თანხების შენახვის და მართვის წესს, შესაბამისად, აღნიშნული საკითხი მოიაზრება საადვოკატო მომსახურების სფეროში. რეკომენდაციის ეს მოსაზრება

ინსტრუქციაში“ შესული ცვლილებები.

⁷⁸¹ საქართველოში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების 2019 წლის ანგარიში, 9.4.

აშკარად ხარვეზიანია, რადგან დაუსაბუთებლობის გარდა, ეწინააღმდეგება პროფესიული ეთიკის კოდექსს 8.13 მუხლს.

რეკომენდაციის ავტორების აზრით, „ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე განსათავსებელი თანხა არ არის კავშირში ადვოკატის მიერ კლიენტისგან მიღებული მომსახურების საზღაურის განკარგავსთან“, მაშინ როდესაც აღნიშნული მოსაზრების საწინააღმდეგოდ არსებობს ეთიკის კომისიის პრაქტიკა. №044/16 საქმეში განხილვის კოლეგია განმარტავს, „ადვოკატ გ. მ.-ის მიერ მიღებული თანხა, ხელშეკრულების შინაარსიდან გამომდინარე, ადვოკატთან ვერ დარჩებოდა, ეს არ წარმოადგენს მიბარებულ თანხას, მაგრამ მას შემდეგ, რაც კლიენტმა ვერ მიიღო ხელშეკრულების საგნით გათვალისწინებული შესრულება და გაირკვა, რომ ადვოკატის მიერ კლიენტისგან მიღებული თანხა საადვოკატო მომსახურების საზღაურად არ გარდაიქმნა ადვოკატის ვალდებულების შესრულებისთვის განსაზღვრული ცხრა თვის უშედეგოდ გასვლის გამო და ადვოკატს დასაბრუნებელი ჰქონდა მიღებული თანხა, აღნიშნული შინაარსით მოცემული თანხა მიბარებულ თანხას გაუტოლდა და მასზე ვრცელდება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მე-8 მუხლის მე-13 და მე-15 ნაწილებით გათვალისწინებული რეგულაციები“ (პარ. 6.15). შესაბამისად, წინასწარ გადაცემულ ჰონორართან დაკავშირებით გარკვეული წინაპირობების დადგომისას მოქმედებს 8.13 მუხლი და შედეგად გამოუმუშავებელი ჰონორარი ადვოკატის სახსრებისგან დამოუკიდებლად უნდა იქნას შენახული, რაც მისი ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე განთავსებით მიიღწევა.

ეთიკის კომისიის რეკომენდაციას არ აქვს სავალდებულო ხასიათი⁷⁸². შესაბამისად, ის ვერ გამოდგება 2019 წლის ანგარიშში მითითებული დოკუმენტის ჩამნაცვლებლად. თან, კვლავ პასუხგაუცემელია ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორიც არის:

- ა) სეგრეგირებული და ერთობლივი მფლობელობის ნომინალურ ანგარიშებს შორის არსებული განსხვავების განხილვა და ადვოკატებისთვის წესის შედგენა, როდის უნდა განათავსოს ადვოკატმა თანხა სეგრეგირებულ ანგარიშზე და როდის ერთობლივზე;
- ბ) რა წინაპირობების არსებობისას აქვს უფლება ადვოკატს განკარგოს ნომინალურ ანგარიშზე შენახული თანხა?

⁷⁸² ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 41.2.

გ) ვის ეკუთვნის პროცენტი, რომელიც შეიძლება დაირიცხოს ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე?

დ) რა წესი მოქმედებს, ნომინალური მფლობელობის ანგარიშზე განთავსებული თანხების მიმართ, როდესაც ადვოკატს საკუთარი განცხადებით ან დისციპლინირების შედეგად უჩერდება წევრობა ან გაირიცხება ადვოკატთა ასოციაციიდან?

ზემოთ არის მხოლოდ არაამომწურავი საკითხების ჩამონათვალი, რომლებზეც საჭიროა ცხადი რეგულაცია, თუმცა სანამ აღნიშნული წესი იარსებებს, შესაძლებელია, საადვოკატო ბიუროებმა და ადვოკატებმა თავად დაადგინონ ნომინალური მფლობელობის ანგარიშებით ოპერირების წესები.

XVI თავი. ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლება, ადვოკატის იმუნიტეტი

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. გამოხატვის თავისუფლება, როგორც კონსტიტუციური უფლება;
3. უზამის ფორმით გადმოცემული აზრი;
4. კოლეგიალობის დაცვა, როგორც ეთიკური ვალდებულება;
 - 4.1. კოლეგიალობისა და კლიენტის ინტერესების ურთიერთმიმართება;
 - 4.2. კოლეგის შეტყობინების ვალდებულება საქმეში ჩართვის თაობაზე;
 - 4.3. კოლეგიალობის გავრცელების ფარგლები;
 - 4.4. კომუნიკაციის შეზღუდვა მოწინააღმდეგე მხარესთან, რომელიც წარმოდგენილია ადვოკატით;
5. სოციალური მედიის როლი ადვოკატის საქმიანობაში;
6. სოციალურ ქსელსა და მედიასივრცეში ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების; ფარგლები ეთიკის კომისიის პრაქტიკის მიხედვით;
7. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლებაზე:
 - ა. *Kyprianou v. Cyprus*;
 - ბ. *Morice v. France*;
 - გ. *Amihalachioaie v. Moldova*.
8. სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტი;
 - 8.1. სასამართლოში მოქმედი ქცევის წესების დაცვა, როგორც ეთიკური ვალდებულება
 - 8.2. მოსამართლესთან *ex parte* კომუნიკაციის დამყარება, როგორც ეთიკური გადაცდომა;
 - 8.3. სასამართლოსათვის ყალბი მტკიცებულების წარდგენის დაუშვებლობა;
9. პროცესის მონაწილეებთან და მესამე პირებთან ადვოკატის კომუნიკაციის სტანდარტი
10. ადვოკატის იმუნიტეტი;
11. ევროპის სტანდარტი;
 - 11.1. ვალდებულებები მესამე მხარისა და მართლმსაჯულების მიმართ (ABA);
12. აშშ-ის სტანდარტი;
 - 12.1. იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების (მოსამართლე, პროკურორი, ადვოკატი) გამოხატვის თავისუფლება;
 - 12.2. მოსამართლისა და პროკურორის გამოხატვის თავისუფლება;

*12.3. ადვოკატის გამომხატვის თავისუფლება;**13. მაგალითები დისკუსიისათვის.***1. შესავალი**

პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც ადვოკატის დისციპლინირების საფუძველი ხდება მის მიერ სხვა ადვოკატის, მოწინააღმდეგე მხარის, მოწმის, პროკურორის, მოსამართლის ან პროცესის სხვა მონაწილის მისამართით გამომხატული ფაქტი, აზრი, შეხედულება და ა.შ. მიუხედავად იმისა, რომ გამომხატვის თავისუფლება კონსტიტუციური უფლებაა, მისი შეზღუდვა დასაშვებია კანონით, ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ამგვარი გამომხატვა ლეგიტიმურ მიზანს არ ემსახურება და ამით ილახება სხვისი უფლებები. ამასთან, კანონი ადვოკატისათვის აწესებს სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტს, რომლის დაცვაც მართლმსაჯულების სისტემაში ადვოკატის როლით არის განპირობებული.

2. გამომხატვის თავისუფლება, როგორც კონსტიტუციური უფლება

სახელმწიფო ცნობს და იცავს სიტყვისა და გამომხატვის თავისუფლებას, როგორც წარუვალ და უზენაეს ადამიანურ ფასეულობებს.⁷⁸³ საქართველოს კონსტიტუციით⁷⁸⁴, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციითა და სიტყვისა და გამომხატვის თავისუფლების შესახებ კანონით⁷⁸⁵, ყველას აქვს აზრის გამომხატვის თავისუფლება. ეს უფლება მოიცავს ადამიანის თავისუფლებას, გააჩნდეს საკუთარი შეხედულება, მიიღოს ან გაავრცელოს ინფორმაცია ან იდეები საჯარო ხელისუფლების ჩაურევლად და სახელმწიფო საზღვრების მიუხედავად.⁷⁸⁶ აზრის გამომხატვის თავისუფლება „დემოკრატიული საზოგადოების ფუნდამენტია და ემსახურება, როგორც თავად დემოკრატიული საზოგადოების, ისე – ინდივიდის ინტერესებს, გააჩნდეს საკუთარი შეხედულება ამა თუ იმ საკითხზე, თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს

⁷⁸³ სიტყვისა და გამომხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 3.1.

⁷⁸⁴ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 17.1.

⁷⁸⁵ სიტყვისა და გამომხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 3.2.

⁷⁸⁶ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, 1994, მუხლი 10.1. შენიშვნა: საქართველოს მიერ კონვენციის რატიფიცირება განხორციელდა 20.05.1999 წელს.

ინფორმაცია და იდეები⁷⁸⁷. „გამოხატვის თავისუფლება წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ არსებით საფუძველს, მისი პროგრესირების ერთ-ერთ საბაზისო პირობას და თითოეული ინდივიდის სრულყოფილი თვითგანვითარების საშუალებას.“⁷⁸⁸

ადვოკატს, ისევე, როგორც ნებისმიერ პირს აქვს აზრისა და გამოხატვის თავისუფლება⁷⁸⁹. ადვოკატებს უფლება აქვთ, მონაწილეობა მიიღონ საზოგადოებრივ დისკუსიებში, რომლებიც დაკავშირებულია იურიდიულ, მართლმსაჯულების განხორციელების, ადამიანის უფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის საკითხებთან. ამ უფლების რეალიზაციისას, ადვოკატებმა უნდა იმოქმედონ კანონის, იურიდიული პროფესიისა და ეთიკის აღიარებული ნორმების შესაბამისად.⁷⁹⁰

ადამიანის უფლებათა შორის სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლება ერთ-ერთი უმთავრესი უფლებაა, რომელიც დაცულია საქართველოს კონსტიტუციის მიხედვით, თუმცა ეს უფლება შეიძლება შეიზღუდოს, თუ იგი ლახავს სხვათა უფლებებს ან ღირსებას.⁷⁹¹ „თავისუფალი სიტყვა იმით ფასობს, რომ ის მოიცავს არა მხოლოდ ისეთ მოსაზრებებს თუ გამონათქვამებს, რომლებიც ყველასათვის მისაღებია, დადებითად აღიქმება, მთლიანად საზოგადოების ან თუნდაც მისი დიდი ნაწილის, უმრავლესობის აზრს და გემოვნებას ეხმიანება, არ ითვლება საჩოთიროდ, არამედ მოიცავს ისეთ იდეებს, აზრებს თუ გამონათქვამებსაც, რომლებიც მიუღებელია ხელისუფლებისთვის, საზოგადოების ნაწილისთვის თუ ცალკეული ადამიანებისთვის, შოკის მომგვრელია, რომელმაც შეიძლება აღაშფოთოს საზოგადოება, ადამიანები, წყენაც კი მიაყენოს მათ, გამოიწვიოს საზოგადოებაში ვნებათაღელვა, ასევე იგი მოიცავს კრიტიკას და სარკაზმსაც. ასეთია ტოლერანტობის, პლურალიზმის, შემწყნარებლობის მოთხოვნები, რომლებიც დემოკრატიის

⁷⁸⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 16.04.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-591-591-2018, 1.4.3.

⁷⁸⁸ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 27.05.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Skalka v. Poland*, 32.

⁷⁸⁹ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 17.

⁷⁹⁰ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 23.

⁷⁹¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.11.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/14, 7.3, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4849d57c68b.pdf/5c4849d57c68b.pdf>>, [21.05.2021].

საზრდოობისთვის შეუცვლელი წყაროა⁷⁹². გამოხატვის უფლების შეზღუდვისათვის აუცილებელია ლეგიტიმური მიზნის არსებობა. ადვოკატების შემთხვევაში, გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა შესაძლებელია იმ ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად, რომელიც ემსახურება ადვოკატის როლის განმტკიცებას, ადვოკატის პროფესიის დაცვასა და მის მიმართ საზოგადოების ნდობის გაღრმავებას.⁷⁹³ ადვოკატთა შესახებ კანონი და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი ზღუდავს ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებს, ვინაიდან ადვოკატის მიერ წარმოთქმულ შეურაცხმყოფელ ფრაზას შეუძლია, დააზიანოს არამარტო კონკრეტული პირის უფლებები, არამედ, მას ასევე შეუძლია, ხელი შეუშალოს ადვოკატის პროფესიის როლის გაძლიერებას და მისი წარმომადგენლებისადმი საზოგადოებაში ნდობისა და პატივისცემის დამკვიდრებას. შესაბამისად, ადვოკატმა თავი უნდა შეიკავოს არაეთიკური გამოხატვებისგან, რათა შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება და პატივი სცეს თავის პროფესიას.⁷⁹⁴ შესაბამისად, ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების უფლება იქ იზღუდება, სადაც იწყება სხვათა უფლებების შელახვა. მთავარია, მართებულად განისაზღვროს, სად გადის ზღვარი დასაშვებ კრიტიკასა და სხვისი უფლებების შელახვას შორის.

3. უხამსი ფორმით გადმოცემული აზრი

საქართველოს კონსტიტუციითა⁷⁹⁵ და სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ კანონით,⁷⁹⁶ აზრი დაცულია აბსოლუტური პრივილეგიით. თუმცა, „გამოხატვის თავისუფლება არ არის აბსოლუტური უფლება“⁷⁹⁷ და ლეგიტიმური მიზნის არსებობისას, შესაძლოა შეიზღუდოს. აზრისა და გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა დასაშვებია

⁷⁹² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 30.09.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე იური ვაზაგაშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“).

⁷⁹³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 18.11.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №156/18, 6.9, <<https://gba.ge/pdf/5f71ca665b85e.pdf/156.18%20%20gaftrtixileba%2018.11.2019.pdf>>, [16.06.2021].

⁷⁹⁴ იქვე, 6.8.

⁷⁹⁵ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 17.1.

⁷⁹⁶ სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 4.1.

⁷⁹⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 14.05.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ალექსანდრე ბარამიძე, ლაშა ტულუში, ვახტანგ ხმაღაძე და ვახტანგ მაისაია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-7.

მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან ტერიტორიული მთლიანობის უზრუნველსაყოფად, სხვათა უფლებების დასაცავად, კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად ან სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.⁷⁹⁸

აზრის გამოხატვა შესაძლოა შეიზღუდოს, როდესაც აზრი გადმოცემულია უხამსი ფორმით და/ან შეიცავს პირისპირ შეურაცხყოფას, უხამსობას⁷⁹⁹. უხამსობა არის განცხადება, რომელსაც არა აქვს პოლიტიკური, კულტურული, საგანმანათლებლო ან სამეცნიერო ღირებულება და რომელიც უხეშად ლახავს საზოგადოებაში საყოველთაოდ დამკვიდრებულ ეთიკურ ნორმებს.⁸⁰⁰ შეზღუდვა უნდა განხორციელდეს გამონათქვამის შეფასებით – მისი შინაარსის, ფორმისა და კონტექსტის გათვალისწინებით.⁸⁰¹

ერთი შეხედვით, შესაძლოა ჩანდეს, რომ აზრის გამოხატვაში პირი შეუზღუდავია, რადგან ეს არის მისი აზრი, რომელიც მის სუბიექტურ აღქმაზეა დამოკიდებული. თუმცა, „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონის ინტერპრეტირება უნდა მოხდეს საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს მიერ ნაკისრი საერთაშორისო სამართლებრივი ვალდებულებების, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის შესაბამისად“⁸⁰².

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია კი ადგენს იმ შემთხვევებს, რა დროსაც აზრის გამოხატვა შესაძლოა, შეიზღუდოს. კერძოდ, აზრის გამოხატვა შეიძლება დაექვემდებაროს კანონით დადგენილ ისეთ წესებს, პირობებს, შეზღუდვებს ან სანქციებს, რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესები-

⁷⁹⁸ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 17.5.

⁷⁹⁹ სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 9.1.

⁸⁰⁰ იქვე, მუხლი 1(ვ).

⁸⁰¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №098/18, 12.6, <<https://gba.ge/pdf/5fa933c675364.pdf/098-18%20gaftrxileba%2030.01.2019.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁰² სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 2.

სათვის, საზოგადოებრივი უწყესრიგობის თუ დანაშაულის აღსაკვეთად, ჯანმრთელობის ან მორალის დაცვის მიზნით, სხვათა უფლებების ან ღირსების დასაცავად, საიდუმლოდ მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად, ანდა სასამართლოს ავტორიტეტისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.⁸⁰³

მართალია, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო გამოხატვის თავისუფლებით დაცულ სფეროში აქცევს შეურაცხყოფელ გამოხატვას, თუმცა, არა ყოველთვის. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს შეფასებით, მნიშვნელობა ენიჭება შეურაცხყოფელი გამოხატვის მიზანს. კერძოდ, სასამართლოს შეფასებით, „დაცულია, შეურაცხყოფელი გამოხატვა, თუ მას საზოგადოებისათვის გარკვეული ღირებულების მომტანი, საჯარო დისკუსიაში წვლილის შემტანი ან სხვა მსგავსი მიზანი გააჩნია. ხოლო, რაც შეეხება, იმგვარ გამოხატვას, რომლის ერთადერთ მიზანსაც, პირის დამცირება, მისი პატივისა და ღირსების შელახვა წარმოადგენს, იგი ვერ ისარგებლებს კონვენციის მე-10 მუხლით გარანტირებული გამოხატვის თავისუფლებით“⁸⁰⁴. გამოხატვის თავისუფლებასა და მისი შეზღუდვის ლეგიტიმურობაზე იმსჯელა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომაც ერთ-ერთ საქმეზე და განმარტა, რომ „კანონმდებელი ვალდებულია, უფლებამწიფედ დაცული ნორმების დადგენისას, დაიცვას გონივრული ბალანსი მისაღწევ მიზანსა და შეზღუდულ უფლებას შორის, რათა ადამიანის უფლება იმაზე მეტად არ შეიზღუდოს, ვიდრე ეს აუცილებელია დემოკრატიული საზოგადოების არსებობისათვის. წინააღმდეგ შემთხვევაში, კონსტიტუციური უფლებების არსებობა მხოლოდ ფორმალურ, დეკლარაციულ ხასიათს შეიძენდა. დემოკრატიული სახელმწიფო პატივისცემით უნდა მოეკიდოს ადამიანის გამოხატვის თავისუფლებას, მისი შეზღუდვა უნდა იყოს დასაბუთებული, საჭირო და აუცილებელი თავად დემოკრატიული საზოგადოების არსებობის, ადამიანთა თანაცხოვრებისათვის. უდავოა, რომ გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევის უფლებამოსილება არსებობს, თუმცა მხოლოდ და მხოლოდ თანაზომიერების პრინციპის მკაცრი დაცვის პირობით“⁸⁰⁵

⁸⁰³ სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 10.2.

⁸⁰⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 30.01.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Sekmadienis Ltd. vs. Lithuania*, 80-81.

⁸⁰⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 14.05.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ალექსანდრე ბარამიძე, ლაშა ტულუში, ვახტანგ ხმაღაძე და ვახტანგ მაისიაი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-7.

ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა შესაძლებელია იმ ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად, რომელიც ემსახურება ადვოკატის როლის განმტკიცებას, ადვოკატის პროფესიის დაცვასა და მის მიმართ საზოგადოების ნდობის გაღრმავებას.⁸⁰⁶

შესაბამისად, აზრის გამოხატვა, მიუხედავად იმისა, რომ სარგებლობს აბსოლუტური პრივილეგიით, შესაძლოა, შეიზღუდოს გარკვეულ შემთხვევებში, მათ შორის, მაშინ, როდესაც აზრის გამოხატვით ილახება სხვათა უფლებები ან ღირსება. ამ დროს, მნიშვნელოვანია სწორად განისაზღვროს ზღვარი დასაშვებ კრიტიკასა და არალეგიტიმური მიზნით გამოხატულ შეურაცხყოფელ გამოხატვას შორის.

4. კოლეგიალობის დაცვა, როგორც ეთიკური ვალდებულება

ადვოკატების მხრიდან კოლეგიალობის პრინციპის დაცვა, ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის გაღრმავების თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი როლის მატარებელია. ადვოკატი ვალდებულია, იმგვარად განახორციელოს საადვოკატო საქმიანობა, რომ დაიცვას კოლეგიალობის პრინციპი და კლიენტის ინტერესების წარმოდგენისას არ გასცდეს გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებს. ადვოკატმა შეურაცხყოფა არ უნდა მიაყენოს სხვა ადვოკატს. „თუ კოლეგის ღირსების შელახვის აკრძალვა ნეგატიურია, პატივისცემის ვალდებულება პოზიტიურია, რაც დამატებით ვალდებულებებს აკისრებს ადვოკატს, კერძოდ, კოლეგებთან კომუნიკაციასა და მოქმედებებში, უნდა ჩანდეს ურთიერთპატივისცემა, ხოლო ნებისმიერი საპროცესო დაპირისპირება, თუნდაც კოლეგის პოზიციის მკაცრი კრიტიკა, არ უნდა შეეხოთ ისეთ საკითხებს, რომლებიც ადვოკატის პროფესიისადმი პატივისცემას ექვეყნებ დააყენებს ან შელახავს კოლეგის ღირსებას. პატივისცემის ვალდებულებაში პიროვნული შემადგენელი მეორეხარისხოვანია და ის გამომდინარეობს ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის დაცვის და გამყარების აუცილებლობიდან, რაც საბოლოოდ, მართლმსაჯულების განხორციელების ინტერესიდან გამომდინარეობს.“⁸⁰⁷

⁸⁰⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №063/19, 6.5, <<https://gba.ge/pdf/5fe233f92e14f.pdf/063.19%20kerzo%20sarekomendacio%2005.10.2020.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁰⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №086/18, 5.3, <<https://gba.ge/pdf/5ce26a70b1709.pdf/086.18%20%2001.11.18%20ar%20agdvr.pdf>>, [21.05.2021].

საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას, ადვოკატმა ღირსეულად უნდა იმოქმედოს მოწინააღმდეგე მხარის წარმომადგენლისა თუ საქმეში მონაწილე სხვა ადვოკატის მიმართ. ამით ადვოკატი გამოხატავს პატივისცემას მისი საქმიანობის მიმართ. კოლეგიალობის პრინციპი ავალდებულებს ადვოკატს, კორექტული გამონათქვამებით შემოიფარგლოს და პატივისცემა გამოხატოს კოლეგებისადმი, მიუხედავად მათ შორის არსებული საწინააღმდეგო მოსაზრებებისა და შეხედულებებისა. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 2012 წლამდე არსებული რედაქციით, ადვოკატს კოლეგიალობის დაცვა მხოლოდ საადვოკატო საქმიანობის დროს ევალებოდა, თუმცა ეთიკის კოდექსის ძირითადი მიზნიდან⁸⁰⁸ გამომდინარე, ეს ნორმა შეიცვალა 2012 წელს, და დღევანდელი რედაქციით⁸⁰⁹, კოლეგიალობის ვალდებულება ადვოკატს აკისრია, როგორც საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების დროს, ისე ზოგადად, ადვოკატის სტატუსით სარგებლობის პერიოდში, რათა კიდევ უფრო გაღრმავდეს ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობა და პატივისცემა საზოგადოებაში.

4.1. კოლეგიალობისა და კლიენტის ინტერესების ურთიერთმიმართება

მიუხედავად იმისა, რომ კოლეგიალობის დაცვა, ერთ-ერთი ეთიკური ვალდებულებაა, რომელიც ადვოკატს აკისრია ადვოკატთა ასოციაციაში გაწევრიანების მომენტიდან, დაუშვებელია, კოლეგიალობის პრინციპისათვის პრიორიტეტის მინიჭება, მაშინ როდესაც ის წინააღმდეგობაში მოდის კლიენტის ინტერესებთან.

კოლეგიალობისა და კლიენტის ინტერესების თანხვედრაზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეში⁸¹⁰, სადაც, არაკოლეგიალურად არ ჩათვალა ადვოკატის მიერ კოლეგის შუამდგომლობაზე საწინააღმდეგო მოსაზრების წარდგენა. აღნიშნული საქმე მოიცავდა შემდეგ ფაქტებს: კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, საქმეში მონაწილე სხვა ადვოკატებმა მხარი არ დაუჭირეს კოლეგის შუამდგომლობას, რა-

⁸⁰⁸ იგულისხმება საზოგადოებაში ადვოკატის პროფესიისადმი ნდობის გაღრმავება, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, პრეამბულა.

⁸⁰⁹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 7.

⁸¹⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 20.08.2012 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №100/12, <[https://gba.ge/pdf/5c4eca0a01dcd.pdf](https://gba.ge/pdf/5c4eca0a01dcd.pdf/5c4eca0a01dcd.pdf)>, [21.05.2021].

სთან დაკავშირებითაც, ადვოკატმა საჩივარი წარადგინა ეთიკის კომისიაში და განმარტა, რომ აღნიშნული ქმედებით ადვოკატებმა დაარღვიეს კოლეგიალობის პრინციპი. კომისიის შეფასებით, საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას, ადვოკატმა უნდა იმოქმედოს იმგვარად, რომ პატივი სცეს სხვა ადვოკატებს და კლიენტის ინტერესების დაცვის პროცესში იყოს კოლეგიალური. ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე ქმედებების განხორციელება და გადაწყვეტილების მიღება არ მიიჩნევა კოლეგისადმი უპატივცემულობად, თუ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, ადვოკატებს განსხვავებული მოსაზრებები გააჩნიათ და ადვოკატის გადაწყვეტილება მიზნად ისახავს საკუთარი კლიენტის ინტერესების დაცვას და არა კოლეგა ადვოკატის შეურაცხყოფას. ადვოკატმა უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპიდან გამომდინარე, როდესაც კლიენტის ინტერესების წარმოდგენისას იღებს გადაწყვეტილებას სხვა ადვოკატის პოზიციის გაზიარების ან მხარდაჭერის თაობაზე.“

ადვოკატმა სასამართლოში წარადგინა დამატებითი მოსაზრებები სააპელაციო შესაგებელზე. მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატმა, ეთიკის კომისიაში შეიტანა საჩივარი და მოითხოვა ადვოკატის დისციპლინირება. საჩივრის ავტორის შეფასებით, მოპასუხე ადვოკატის მოსაზრებებში მითითებული იყო შეურაცხმყოფელი ფრაზები, რომელიც მისი მისამართით გამოხატა მოპასუხე ადვოკატმა. სასამართლოში წარდგენილ წერილობით მოსაზრებაში ადვოკატმა საჩივრის ავტორს და მის კლიენტებს (ადვოკატის კლიენტის პროცესუალურ მოწინააღმდეგეებს) ბრალი დასდო ორგანიზებულ ჯგუფთან ერთად, სამსახურეობრივი მდგომარეობის გამოყენებით და წინასწარი შეთანხმებით თაღლითობაში თანამონაწილეობაში. მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატმა განმარტა, რომ მისი განცხადება მიზნად არ ისახავდა მისი კოლეგის პატივისა და ღირსების შელახვას, მან, უბრალოდ, გამოხატა მარწმუნებლის აზრი და ვარაუდი. მოპასუხე ადვოკატის განმარტებით, ეს განცხადება მისმა კლიენტმა მოამზადა; ხოლო ადვოკატმა მას, შინაარსის გაცნობის გარეშე, მოაწერა ხელი და წარადგინა სასამართლოში. აღნიშნულ საქმეში, ეთიკის კომისიამ დაადგინა ადვოკატის მხრიდან კოლეგიალობის პრინციპის დარღვევა და განმარტა, რომ „ადვოკატის მიერ კოლეგიალობის პრინციპის დაცვის ვალდებულება გულისხმობს კოლეგებისადმი ღირსეული დამოკიდებულების არსებობასა და პატივისცემას პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას. აღნიშნული ვალდებულება გამომდი-

ნარეობს ადვოკატთა საერთო კორპორატიული ინტერესებიდან, იზრუნონ ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებისათვის, რაც მოიცავს ადვოკატის ვალდებულებას, შეინარჩუნოს და დაიცვას პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას⁸¹¹.

კომისიის შეფასებით, „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლება გარანტირებულია როგორც საერთაშორისო ხელშეკრულებებით, ასევე შიდა კანონმდებლობით, მაგრამ აზრისა და სიტყვის თავისუფლებამ არ უნდა შელახოს სხვათა უფლებები. არ შეიძლება, აზრისა და გამოხატვის თავისუფლების კონტექსტში იქნეს განხილული ადამიანისათვის შეურაცხყოფის მიყენების ფაქტი ან/და დანაშაულის ჩადენაში დადანაშაულება, რაც პატივისა და ღირსების შემლახავი მოპყრობის ტოლფასია“⁸¹². „კოლეგებისადმი გამოხატული თავაზიანობა და პატივისცემა არის ცივილიზებული იურიდიული პროფესიის ნიშანი, რაც ხელს უწყობს მართლმსაჯულების განხორციელებას, იურიდიული პროფესიის დამოუკიდებლობას, საზოგადოებაში მაღალი ნდობის მოპოვებას და სამართლებრივი კულტურის ჩამოყალიბებას.“⁸¹³ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა ზემოქმედების ღონისძიება – კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

კოლეგიალობის დარღვევად შეაფასა ეთიკის კომისიამ ადვოკატის ქმედება ერთ-ერთ რეკომენდაციაში⁸¹⁴. ადვოკატმა, ეთიკის კომისიას მიმართა შემდეგი შეკითხვით: „დასაშვებია თუ არა სასამართლო სხდომაზე საქმის ზეპირი განხილვისას ადვოკატის მხრიდან საკუთარი პოზიციის განსამტკიცებლად და მოწინააღმდეგე მხარის არგუმენტების გასაბათილებლად, საკუთარ საადვოკატო გამოცდილებაზე აქცენტის გაკეთება და ამის საპირისპიროდ მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატის შესაძლო გამოუცდელობაზე მითითება (რაც მხოლოდ განპირობებულია მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატის ასაკით). კერძოდ, შეაფასეთ შემდეგი ფრაზა:

⁸¹¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.12.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №037/13, 6.2, <<https://gba.ge/pdf/5c4720b5ab172.pdf/5c4720b5ab172.pdf>>, [21.05.2021].

⁸¹² იქვე, 6.10.

⁸¹³ იქვე, 6.15.

⁸¹⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.01.2017 წლის №013/16 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5c7fb571bb203.pdf/03%20January%202017%20013.16.pdf>>, [21.05.2021].

„იმდენი წელია ადვოკატი ვარ, შენნაირი ბავშვი კი არ ვარ“, ამავე პროცესს ესწრება მხარე, რომლის ადვოკატსაც მიემართება ზემოაღნიშნული ფრაზა და არსებობს იმის რეალური საფრთხე, რომ კლიენტს გაუჩნდეს განცდა თავისი ადვოკატის არაკომპეტენტურობის თაობაზე“. ეთიკის კომისიამ შეაფასა ადვოკატის გამოხატვის ფარგლები და განმარტა, რომ ის არღვევდა კოლეგიალობისა და ურთიერთპატივისცემის ვალდებულებას, რადგან ფრაზის ავტორი ადვოკატი შეეცადა, კოლეგის პროფესიული უნარების დაკნინების ხარჯზე მიეთითებინა საკუთარ პროფესიულ ღირებულებებზე, ნაცვლად იმისა, რომ გამოეყენებინა საპროცესო სამართლებრივი მექანიზმები და შესაბამისი გზით გამოეხატა საკუთარი მოსაზრება.

4.2. კოლეგის შეტყობინების ვალდებულება საქმეში ჩართვის თაობაზე

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის 2012 წლამდე არსებული რედაქციით, თუ ადვოკატს მიმართავდა კლიენტი, რომელსაც ჰყავდა სხვა ადვოკატი, ადვოკატი ვალდებული იყო, ეცნობებინა კოლეგისათვის ამ კლიენტისათვის კონსულტაციის გაწევის ან სხვა სახის სამართლებრივი დახმარების გაწევის დაწყების შესახებ. 2012 წელს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ გამართულ საერთო კრებაზე, ადვოკატებმა ეთიკის კოდექსის ეს ჩანაწერი ამოიღეს, რადგან ის ეწინააღმდეგებოდა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით განსაზღვრულ ისეთ ძირითად პრინციპებს, როგორიცაა ნდობა, კონფიდენციალობა და კლიენტის ინტერესების უპირატესობა.

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში⁸¹⁵, სადაც ადვოკატმა არ შეატყობინა მეორე ადვოკატს, რომ მისმა კლიენტებმა სთხოვეს სამართლებრივი დახმარების გაწევა, კომისიამ არ დაადგინა კოლეგიალობის დარღვევა. საქმე ეხებოდა შემდეგ გარემოებებს: შვებულებაში ყოფნისას ადვოკატს დაუკავშირდნენ კლიენტები კონკრეტულ სამართლებრივ მომსახურებაზე, რომელიც უკავშირდებოდა მხარეთა შეთანხმების საგანს. კლიენტებმა ადვოკატისაგან მიიღეს უარი მომსახურების გაწევაზე, იმ მოტივით, რომ ადვოკატი იყო შვებულებაში. აქედან გამომდინარე, კლიენტებმა გადაწყვიტეს საქმეში სხვა ადვოკატის ჩართვა, რომელიც მათ

⁸¹⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 26.10.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №066/17, <<https://gba.ge/pdf/5e3d327fede05.pdf/066.17%20ar%20agdzvra%2026.10.2017.pdf>>, [21.05.2021].

პირველი ადვოკატის შვებულებაში ყოფნის პერიოდშიც მოემსახურებოდა და პირველ ადვოკატთან ერთად გააგრძელებდა კლიენტების საქმის წარმოებას. პირველი ადვოკატის განმარტებით, მეორე ადვოკატმა დაარღვია კოლეგიალობის პრინციპი, რადგან მისი კლიენტების საქმეში ისე ჩაერთო, რომ არ შეატყობინა ამის თაობაზე პირველ ადვოკატს. კომისიამ დარღვევა ვერ დაადგინა და განმარტა, რომ „ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა, მათი შეთანხმება კონფიდენციალურია, ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობის წარმოშობა ადვოკატ-კლიენტის შეთანხმების საფუძველზე ხდება, ხოლო ადვოკატთან ურთიერთობის შეწყვეტა კლიენტის ექსკლუზიურ და შეუზღუდავ უფლებას წარმოადგენს. კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების უფლება ადვოკატს კლიენტის თანხმობის გარეშე არ აქვს, ხოლო მისი გამჟღავნება იწვევს ნდობის, კონფიდენციალობისა და კლიენტის ინტერესების უპირატესობის პრინციპის დარღვევას. კოლეგიალობის არსიდან გამომდინარე, ნდობაზე დამყარებული ურთიერთობა მიმართული უნდა იყოს კლიენტის ინტერესის პრიორიტეტისაკენ და კანონის ფარგლებში მათი რეალიზებისაკენ. კოლეგიალობა ხელს უწყობს კლიენტების პრობლემების სწრაფ გადაწყვეტას. კოლეგიალობა საბოლოო ჯამში კლიენტის კანონიერ ინტერესს ემსახურება და მართლმსაჯულების ეფექტური აღსრულების მექანიზმაცა“⁸¹⁶. საპროცესო კოლეგიის შეფასებით, „კონფიდენციალური ინფორმაცია, ასევე, მოიცავს ინფორმაციას იმის თაობაზე, რომ ადვოკატს გაუფორმდეს ხელშეკრულება კონკრეტული კლიენტის დაცვის მიზნით, თუ თავად კლიენტი არ მისცემს ადვოკატს უფლებას, საჯარო გახადოს აღნიშნული საკითხი. კლიენტის შესახებ არსებული ინფორმაციის დაცვის ვალდებულება ყოველთვის უპირატესია ადვოკატებს შორის ურთიერთანამშრომლობიდან გამომდინარე ვალდებულებაზე, ამას ითვალისწინებს აგრეთვე ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილი, რომლის თანახმად, დაუშვებელია კლიენტის ინტერესებზე წინ პროფესიის ინტერესების დაყენება. შესაბამისად, ადვოკატს თავისი მოქმედებით არ გამოუვლენია კოლეგიის მიმართ უპატივცემულობა და არაკოლეგიალურობა“⁸¹⁷. ადვოკატის მიმართ არ აღიძრა დისციპლინური დევნა.

⁸¹⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 26.10.2017 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No066/17, 5.5., <<https://gba.ge/pdf/5e3d327fede05.pdf/066.17%20ar%20agdzvra%2026.10.2017.pdf>>, [21.05.2021].

⁸¹⁷ იქვე, 5.6.

კოლეგისადმი ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ დისციპლინური საქმეში⁸¹⁸, სადაც ადვოკატმა სასამართლოს მეშვეობით წარადგინა პასუხი შესაგებელზე/მოსარჩელის მოსაზრებები. აღნიშნულ დოკუმენტში ადვოკატმა თავისი კლიენტის პროცესუალური მოწინააღმდეგის ადვოკატს მიმართა შემდეგი ფრაზებით: „თქვენ ადვოკატი ბრძანდებით, ესე იგი, ჩააბარეთ საკვალიფიკაციო გამოცდები, ეს კი ჩემთვის იმას ნიშნავს, რომ, მინიმუმ, გაქვთ საბაზისო იურიდიული განათლება, ამიტომ უნდა იცოდეთ, რომ საქართველოს კანონმდებლობით, რამდენ გაცხადებასაც დაწერთ, იმდენჯერვე დაიწყება გამოძიება...“ „მგონი, ადვოკატი ვერ აცნობიერებს, რომ მხარე, როგორც ფიზიკური პირი, როგორც წარმოების დამფუძნებელი და როგორც წარმოების დირექტორი თავისი უფლებებით და მოვალეობებით, ეს სამი სხვადასხვა პირია... როგორც იტყვიან იგრძენით განსხვავება“, „უფრო დაწვრილებით ახსნას აზრი არა აქვს, კვალიფიციური იურისტი გაიგებს, რაზეც არის ლაპარაკი“; „ადვოკატის შესაგებელი ეწინააღმდეგება საღ იურიდიულ ლოგიკას“, „რას იზამდა კვალიფიციური იურისტი ამ დროს? აუცილებლად დააყენებდა შუამდგომლობას სასამართლოს წინაშე მხარის არასათანადო მოპასუხედ ცნობაზე. რა გააკეთა ადვოკატმა? – არაფერი.“ „რა უნდა მოჰყოლოდა კვალიფიცირებული იურისტის ამ სიტყვებს? – ალბათ, ა, ბატონო, ამის დამადასტურებელი საბუთები“... ამ ნაწილში ეთიკის კომისიამ იმსჯელა ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლებაზე და დაადგინა, რომ აღნიშნული გამონათქვამები დაცული იყო გამოხატვის თავისუფლების უფლებით. შესაბამისად, ამ ნაწილში არ აღიძრა დევნა ადვოკატის მიმართ.

თუმცა, ამავე განცხადებაში, ადვოკატმა თავისი კლიენტის პროცესუალური მოწინააღმდეგის ადვოკატის მისამართით, ასევე, გააკეთა შემდეგი განცხადებები: „...ბატონო ადვოკატო, ბალზაკმა თქვა, სულელის გვერდით, ყოველთვის მოიძებნება თაღლითი“; „ალბათ დამეთანხმებით, ხომ უნდა გავარკვიოთ, თქვენ ბრძანდებით უბრალოდ ცრუპენტელა, თუ შეგიყვანეს შეცდომაში, თუ პირველია, მომილოცავს, ღმერთმა მოგახმაროთ“; „ვერ ვხვდებოდი და სულ მაინტერესებდა, რატომ დაწერა ეს შესაგებელი იურისტმა – ადვოკატმა, და გაუგზავნა მეორე კვალიფიცირებულ იურისტს – მოსამართლეს? მაგრამ შემდეგ გამახსენ-

⁸¹⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.01.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/18, <<https://gba.ge/pdf/5fa93deb57ec6.pdf/033.18%20%20gafrtxileba%2030.01.2019.pdf>>, [21.05.2021].

ნდა მარკიზ დე ვოვენარგის სიტყვები „სულელი ყოველთვის დარწმუნებულია, რომ მასზე უკეთესად ვერავინ გაცურებს ჭკვიან ადამიანს“; „...თუ მხარეს ღმერთმა ასეთი ადვოკატი გამოუგზავნა, როგორც თქვენ ბრძანდებით, აუხსენით მას... ასეთ სპეციალისტთან, როგორც თქვენ ბრძანდებით, ეს არ გაუჭირდება“, „რა გითხრათ ამაზე, ბატონო ადვოკატო, წავიკითხე თქვენი პასაჟი და გამახსენდა ფრანგი მწერლის პიერ დანინოსის სიტყვები: ის არც ისე სულელია, როგორც გამოიყურება, ის უფრო დიდი სულელიაო“; „...გამახსენდა კარლო ჩიპოლას „სიბრიყვის ხუთი კანონი“, მოვუწოდებდი ადვოკატს, გაცნობოდა ამ „კანონებს“; „ჩემი აზრით, რაც ადვოკატს სჭირს, არის ნარცისიზმი, ნარცისიზმი ეგოიზმის, მედიდურობისა და პატივმოყვარეობის პიროვნული თვისებაა... ნარცისი იყო პათოლოგიურად ეგოცენტრული ახალგაზრდა კაცი, რომელსაც აუზში თავისი ანარეკლი შეუყვარდა. ბევრი ექსპერტის აზრით, ნარცისიზმის პათოლოგიის სიმპტომია ობიექტურობისა და გონიერი განსჯის უკმარობა“, ადვოკატის აზრით, ჩვენ ყველა უნდა ვამაყობდეთ, რომ ვცხოვრობთ ერთ ეპოქაში ამ უდიდეს და უძლიერეს იურისტთან ერთად, ვსუნთქავთ მასთან ერთად ერთ ჰაერს და დავდივართ ერთ მიწაზე. დაე, ვიამყოთ. მაგრამ მე რატომღაც მრცხვენია, რომ ჩვენ ორივე ვართ ადვოკატები...“. ამ ნაწილში ეთიკის კომისიამ ადვოკატის ქმედება შეაფასა დისციპლინურ გადაცდომად. კომისიის განმარტებით, „ადვოკატს, როგორც მართლმსაჯულებაში მონაწილე პირს, მოეთხოვება ქცევის მაღალი სტანდარტი. მისი ყველა მოქმედება უნდა შეესაბამებოდეს ეთიკის კოდექსით დადგენილ ადვოკატთა ქცევის მოთხოვნებს. შესაბამისად, ადვოკატი უნდა შეეცადოს, თავი აარიდოს იმგვარ ქმედებასა და გამონათქვამებს, რაც არ შეესატყვისება ადვოკატის მნიშვნელოვან როლს საზოგადოებაში და ხელს შეუშლის ამ პროფესიისადმი საზოგადოებრივი ნდობის მოპოვებას. ადვოკატი სარგებლობს საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებული გამოხატვის თავისუფლებით, თუმცა გამოხატვის თავისუფლება არ არის აბსოლუტური ხასიათის და თავად კონსტიტუცია განსაზღვრავს პირის მიერ ამ უფლებით სარგებლობის ფარგლებს. ადვოკატი ვალდებულია, დაიცვას კოლეგიალობის პრინციპი და კლიენტის ინტერესების წარმოდგენისას არ გასცდეს გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებს, მათ შორის, არ დაუშვას კოლეგისადმი უხეში და შეურაცხყოფელი მოქცევა, მათ შორის, წერილობითი მოსაზრებების შედგენისას გამოიჩინოს პატივისცემა და იმოქმედოს ღირსეულად მოწინააღმდეგე მხარისა და მისი წარმომადგენლის მიმართ. კოლეგიალობის პრინციპის დაცვა წარმოადგენს პროფესიული საქმიან-

ნობისადმი პატივისცემას, რის დაცვის ვალდებულება ადვოკატს თავისი ყოველდღიური საქმიანობის დროს აკისრია⁸¹⁹. კომისიის შეფასებით, ადვოკატის აღნიშნული გამონათქვამები, „არ გამოდინარეობს კლიენტის საუკეთესო ინტერესებიდან და ობიექტური აღქმის საფუძველზე სცდება გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებს. წარმოდგენილი ფრაზები არ ემსახურება მართლმსაჯულების განხორციელების მიზანს. რიტორიკული ფორმით ადვოკატის მიერ კოლეგისადმი სამართლებრივ დოკუმენტში გამოყენებული ფრაზები სცდება დასაშვები კრიტიკის ფარგლებს“⁸²⁰. ადვოკატს, დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილების სახით.

4.3. კოლეგიალობის გავრცელების ფარგლები

სასამართლოში ქცევის წესებისა და კოლეგიალობის დარღვევად შეაფასა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატამ ადვოკატის ქმედება შემდეგ დისციპლინურ საქმეში⁸²¹: ადვოკატი, როგორც მხარე, საკუთარ ინტერესებს წარმოადგენდა სასამართლოში. მოწინააღმდეგე მხარის ინტერესებს იცავდა სხვა ადვოკატი. ადვოკატმა, როგორც მხარემ, პროცესის მიმდინარეობისას და სასამართლო სხდომის დასრულების შემდეგ, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატს მიაყენა სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა. ადვოკატსა და მისი პროცესუალური მოწინააღმდეგის ადვოკატს შორის კონფლიქტი დაიწყო სიტყვიერი შელაპარაკებით (ადვოკატმა მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატს მიმართა შემდეგი სიტყვებით: „უცოდინარი, გაუნათლებელი, არაკომპეტენტური, უზრდელი, ქუთაისიდან ჩამოთრეული, საუნის, თურქეთის პუტანკა“), ხოლო სასამართლო სხდომის დასრულების შემდეგ, სასამართლოს ეზოში, მათ შორის კონფლიქტი გაგრძელდა ფიზიკური შეხებით – ფეხის მოქნევით/პანლურის ამოკვრით.

⁸¹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.01.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №033/18, 5.2 – 5.3, <<https://gba.ge/pdf/5fa93deb57ec6.pdf/033.18%20%20gaftrixileba%2030.01.2019.pdf>>, [21.05.2021].

⁸²⁰ იქვე, 5.10.

⁸²¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.07.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №164/13, <[https://gba.ge/pdf/5c484b14b0d66.pdf](https://gba.ge/pdf/5c484b14b0d66.pdf/5c484b14b0d66.pdf)>, [21.05.2021]; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 06.05.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-მ/5-15, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4c0852ee38b.pdf/5c4c0852ee38b.pdf>>, [21.05.2021].

მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატის მიერ ეთიკის კომისიაში წარდგენილ საჩივარზე, ადვოკატმა განმარტა, რომ შეურაცხყოფა ორმხრივ ხასიათს ატარებდა. ამასთან, მასზე არ ვრცელდებოდა კოლეგიალობის პრინციპი, რადგან მიმდინარე დავაში წარმოადგენდა მხარეს და არა ადვოკატს. ამდენად, ის არ იყო შეზღუდული პროფესიული ვალდებულებებით და შესაბამისად, არ უნდა დაკისრებოდა პასუხისმგებლობა. ეთიკის კომისიამ იმსჯელა ადვოკატის ქმედებაზე კოლეგიალობის ნორმებთან მიმართებით და განმარტა, რომ „ადვოკატმა ნებისმიერ ვითარებაში უნდა შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, გამოიჩინოს მოთმინება და პატივი სცეს თავის საქმიანობას, არ უნდა მოიქცეს იმგვარად, რაც შეუფერებელია ადვოკატის თავისუფალი პროფესიის სტატუსებისათვის. ადვოკატი უნდა შეეცადოს, თავი აარიდოს იმგვარ ქმედებასა და გამონათქვამებს, რაც არ შეესატყვისება ადვოკატის მაღალ როლს საზოგადოებაში და ხელს შეუშლის ამ პროფესიისადმი საზოგადოებრივი ნდობის მოპოვებას. ადვოკატს, როგორც მართლმსაჯულებაში მონაწილე პირს, ქცევის მაღალი სტანდარდი მოეთხოვება, განსხვავებით სხვა პირებისგან“⁸²².

ეთიკის კომისიამ არ გაიზიარა ადვოკატის პოზიცია, რომ მოცემულ სამოქალაქო დავაზე ადვოკატი თავად იყო მოპასუხე მხარე და არ ახორციელებდა საადვოკატო საქმიანობას, ვინაიდან მოპასუხე ადვოკატის „პროფესიული მოვალეობაა, რომ სასამართლო დარბაზში მისი ნებისმიერი მოქმედება შეესაბამებოდეს ადვოკატის პროფესიულ ღირსებას, პროფესიული ეთიკის სტანდარტებს, რომლის შენარჩუნებაზეც უნდა ზრუნავდეს ადვოკატი, მიუხედავად იმისა, წარმოადგენს იგი კლიენტს თუ თავად არის მხარე სამართალწარმოების განხორციელებისას“⁸²³. განხილვის კოლეგიის შეფასებით, „ის ფაქტი, რომ ადვოკატი სამოქალაქო დავაში იყო მოპასუხე მხარე, არ ცვლის იმ ფაქტს, რომ მან კოლეგა ადვოკატს პანდური ამოარტყა, ვინაიდან მოპასუხე მხარისათვის და სასამართლოსთვის მისი პროფესიის შესახებ ცნობილი იყო და მისი ქმედება აღიქმებოდა, როგორც არა ფიზიკური პირის, არამედ როგორც ადვოკატის ქმედება“⁸²⁴. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილება,

⁸²² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.07.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №164/13, 6.3, <<https://gba.ge/pdf/5c484b14b0d66.pdf/5c484b14b0d66.pdf>>, [21.05.2021].

⁸²³ იქვე, 6.7.

⁸²⁴ იქვე, 6.9.

რომელიც მოპასუხე ადვოკატმა გაასაჩივრა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატამ სრულად გაიზიარა ეთიკის კომისიის სამართლებრივი დასაბუთება და გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უცვლელი დატოვა⁸²⁵. სადისციპლინო პალატამ განმარტა, „დისციპლინური პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძველს არ ქმნის ის გარემოება, რომ შეურაცხყოფა ორმხრივ ხასიათს ატარებდა. აღნიშნული ადვოკატს არ ათავისუფლებს დადგენილი ქცევის წესების დაცვისაგან, ვინაიდან მის მიმართ მოქმედებს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის სპეციალური ნორმები“⁸²⁶. სადისციპლინო პალატამ, ასევე იმსჯელა ეთიკის ნორმების გავრცელებაზე და განმარტა, „ეთიკის კოდექსი შეიცავს ნორმებს, რომლებიც ეხება არა მხოლოდ უშუალოდ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში ადვოკატის ქცევას, არამედ, ადვოკატის ქცევისადმი ზოგად სტანდარტებს საადვოკატო კორპუსის წევრებს შორის ურთიერთობებში, როგორიცაა კოლეგიალობის პრინციპი, სასამართლოს პატივისცემის ვალდებულება, პროცესის მონაწილის პატივისცემის ვალდებულება. ადვოკატის ქცევა უნდა პასუხობდეს ადვოკატის მაღალ როლს საზოგადოებაში, მისი მოქმედება უნდა შეესაბამებოდეს ადვოკატის პროფესიულ ღირსებას, ეთიკის სტანდარტებს, რომლის დაცვაზეც უნდა ზრუნავდეს ადვოკატი“⁸²⁷. სადისციპლინო პალატამ გაიზიარა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მოტივაცია ადვოკატისათვის დაკისრებული სახდელის – გაფრთხილების შეფარდებასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ „ადვოკატის ქმედებებს მართებულიად მიეცა დისციპლინური გადაცდომის კვალიფიკაცია და მას კანონიერი და სამართლიანი სახდელი დაეკისრა“⁸²⁸.

4.4 კომუნიკაციის შეზღუდვა მოწინააღმდეგე მხარესთან, რომელიც წარმოდგენილია ადვოკატით

დაუშვებელია, ადვოკატმა დაამყაროს კომუნიკაცია მოწინააღმდეგე მხარესთან მისი ადვოკატის გვერდის ავლით, თუ მისთვის ცნობილია, რომ

⁸²⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 06.05.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-მ/5-15, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4c0852ee38b.pdf/5c4c0852ee38b.pdf>>, [21.05.2021].

⁸²⁶ იქვე.

⁸²⁷ იქვე.

⁸²⁸ იქვე.

მხარე წარმოდგენილია ადვოკატით⁸²⁹. ამ წესიდან ორი გამონაკლისი არსებობს: (1) როდესაც თავად მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატი განაცხადებს თანხმობას ამგვარ კომუნიკაციაზე; (2) როდესაც ობიექტურად შეუძლებელია მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან დაკავშირება⁸³⁰.

კომუნიკაციის დამყარების შეზღუდვა არ ვრცელდება ადვოკატის მიერ, კლიენტთან შეთანხმებით, მოწინააღმდეგე მხარისათვის წერილის გაგზავნაზე, რომელიც შეიცავს (1) მოთხოვნას⁸³¹ მოწინააღმდეგე მხარის მიერ შესასრულებელ ვადამოსულ ვალდებულებაზე, ან (2) თხოვნას⁸³² მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატის ვინაობის გამხელის, მისი სამუშაო ადგილის დაზუსტებისა თუ საკონტაქტო ინფორმაციის გაზიარებაზე. თუ ადვოკატი მოწინააღმდეგე მხარესთან აგზავნის მოთხოვნის წერილს, მასში აუცილებლად უნდა იყოს მითითებული, რომ მოწინააღმდეგე მხარეს აქვს უფლება, დაუკავშირდეს საკუთარ ადვოკატს და მიიღოს მისგან კონსულტაცია. ამასთან, წერილის ასლი, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატსაც უნდა გაეგზავნოს.

ადვოკატის მიერ, თავისი კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარესთან გაგზავნილი წერილი არ უნდა იყოს მუქარის შემცველი. თუმცა, შესაძლებელია, ადვოკატმა მიუთითოს იმ სამართლებრივი მექანიზმების შესაძლო გამოყენებაზე⁸³³, რომელსაც კანონი აძლევს მის კლიენტს (მაგ., სასამართლოში სარჩელის წარდგენა, პროკურატურაში საჩივრის დაწერა, უზრუნველყოფის ღონისძიების მოთხოვნის წარდგენა, ქონების აუქციონზე გატანა, გადაწყვეტილების აღსასრულებლად მიქცევა და ა.შ.). დაუშვებელია, ამგვარი კომუნიკაცია მოიცავდეს ადვოკატის მიერ თავისი კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარისათვის იურიდიული რჩევის მიცემას.

იმ შემთხვევაში, თუ მოწინააღმდეგე მხარე არის იურიდიული პირი, ამ შემთხვევაში, ვის მიმართ ვრცელდება კომუნიკაციის შეზღუდვის საკითხი, შედარებით კომპლექსურია. ამ საკითხს ქართული კანონმდებლობა

⁸²⁹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 10.4.

⁸³⁰ იქვე.

⁸³¹ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 217.

⁸³² იქვე.

⁸³³ იქვე, 218.

არ არეგულირებს. თუმცა, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მოდელური წესების⁸³⁴ ანალოგს თუ გამოვიყენებთ, კომუნიკაციის შეზღუდვა უნდა გავრცელდეს მოწინააღმდეგე კომპანიის ისეთ წარმომადგენლებზე, რომლებიც არიან გადაწყვეტილების მიმღები პირები, ხელმძღვანელობენ ორგანიზაციას, მითითებებს აძლევენ კომპანიის ადვოკატებს, საქმესთან დაკავშირებით გააჩნიათ უფლებამოსილება, კომპანიის სახელით, აიღონ ვალდებულებები, ან ისეთი პირები, რომელთა მოქმედება ან უმოქმედობა შესაძლოა, გახდეს კომპანიის მიმართ დავის დაწყების საფუძველი⁸³⁵.

ადვოკატის მიერ თავისი კლიენტის მოწინააღმდეგე მხარესთან კომუნიკაციის შეზღუდვაზე ნამსჯელი აქვს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიას რამდენიმე რეკომენდაციაში. მაგალითად, ერთ-ერთი რეკომენდაცია ეთიკის კომისიამ გასცა ადვოკატის შემდეგ შეკითხვასთან დაკავშირებით – „რა უნდა ქნას ადვოკატმა იმ შემთხვევაში, როდესაც მოწინააღმდეგე მხარე თავად უკავშირდება ადვოკატს, თუმცა აცხადებს, რომ მისი ადვოკატი თანახმაა ამგვარ კომუნიკაციაზე? უნდა გადაამოწმოს თუ არა ადვოკატმა ინფორმაციის სისწორე?“⁸³⁶ ეთიკის კომისიის შეფასებით, თუ ობიექტურად შეუძლებელია მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან დაკავშირება, ბუნებრივია, ადვოკატი უნდა დასჯერდეს მიღებულ ინფორმაციას და ჩათვალოს, რომ მოწინააღმდეგე მხარის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია მისი ადვოკატის ინფორმირებულობის შესახებ არის ნამდვილი. თუ მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან დაკავშირება არის შესაძლებელი, კოლეგიალობის პრინციპი ადვოკატს ავალდებულებს, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან დაკავშირებას, რაც საკითხის დელიკატურობიდან გამომდინარე, უნდა ატარებდეს არა მოწინააღმდეგე მხარისაგან მიღებული ინფორმაციის გადამოწმების, არამედ კოლეგიალობის ხასიათს. კოლეგიალობის პრინციპი არ არის მარტოდენ ფორმალური ქცევის მოთხოვნა, არამედ იგი

⁸³⁴ Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, 4.2., <https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/>, [16.06.2021].

⁸³⁵ მოლიტერნო ჯ., ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 218.

⁸³⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.08.2014 წლის №006/14 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5c7fba378d16a.pdf/22%20August%202014%2000614.pdf>>, [21.05.2021].

შინაარსობრივი დატვირთვის მატარებელია. ამ პრინციპის დაცვით ადვოკატებს შესაძლებლობა ეძლევათ, გადაამოწმონ კლიენტისა და მოწინააღმდეგე მხარისაგან მიღებული ინფორმაცია საქმის მიმდინარეობისა, საქმესთან დაკავშირებული გარემოებებისა და მხარეთა შესაძლო მოთხოვნების შესახებ, თავიდან აიცილონ არასწორი კომუნიკაციის შედეგად მიღებული ინფორმაციის დამახინჯება, რამაც შესაძლოა, გამოიწვიოს საქმის განხილვის გართულება ან მოჰყვეს მხარეთა და/ან ადვოკატთა შორის ურთიერთობის დაძაბვა და კონფლიქტი. გარდა ამისა, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან ადვოკატის სავალდებულო კომუნიკაცია ზრდის ადვოკატის პასუხისმგებლობას, რომ არაფერი ვთქვათ კოლეგის მიმართ პატივისცემის დადასტურების შესაძლებლობაზე. შესაბამისად, კომისიის მიერ გაწეული რეკომენდაციით, ადვოკატი უნდა დაუკავშირდეს მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატს, თუ მასთან დაკავშირება ობიექტურად შესაძლებელია და მხოლოდ ამის შემდეგ, მისივე თანხმობით უნდა შეხვდეს მოწინააღმდეგე მხარეს. ამავდროულად, მოწინააღმდეგე მხარესთან შესაძლო კომუნიკაციის შესახებ დროულად უნდა იქნეს ინფორმირებული მისი, ადვოკატის კლიენტი და ეს შეხვედრა უნდა შედიოდეს მის ინტერესებში.

ეთიკის კომისიამ ამავე საკითხზე იმსჯელა სხვა ადვოკატის შეკითხვის ფარგლებშიც. ადვოკატის შეკითხვა მდგომარეობდა შემდეგში: „მოწინააღმდეგე მხარესთან უშუალოდ დაკავშირება, იმ შემთხვევაში, თუ მის ადვოკატთან დაკავშირება ვერ ხერხდება (ადვოკატისთვის ცნობილი ტელეფონის ნომერი გათიშულია) ხანგძლივი პერიოდის განმავლობაში, ხოლო მასთან დაუკავშირებლობა ზიანს აყენებს ჩემ მიერ წარმოდგენილი პირის ინტერესებს, მიიჩნევა ეთიკის ნორმების დარღვევად?“⁸³⁷ კომისიამ იმსჯელა შეკითხვაში მითითებულ ფაქტებზე და გასცა წერილობითი რეკომენდაცია, სადაც კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ პროფესიული სტანდარტები⁸³⁸ უკმადავს ადვოკატს საქმეზე მოწინააღმდეგე მხარესთან დაკავშირებას, ამ ადვოკატის გვერდის ავლით. კომისიის შეფასებით, ინიციატორ ადვოკატს მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეუძლია, საქმესთან დაკავშირებით მოწინააღმდეგე მხარეს მიაწოდოს ინფორმაცია, თუ დარწმუნდება, რომ მას არ ჰყავს ადვოკატი. ამასთან, მნიშვნე-

⁸³⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.03.2018 წლის №004/18 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5f730b0cdf32b.pdf/004.18%20gacemis%20tarigi%2009.03.18.pdf>>, [21.05.2021].

⁸³⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 10.4.

ლოვანია, ინიციატორი ადვოკატის მიერ მოწინააღმდეგე მხარესთან უშუალოდ დაკავშირებისას მისი მოქმედების ფარგლები. კერძოდ, მან ინფორმაციის მიწოდებისას, მოწინააღმდეგე მხარეს არ უნდა გაუწიოს საადვოკატო კონსულტაცია ან არ შექმნას ასეთი კონსულტაციის გაწევის აღქმა. მას შეუძლია ურჩიოს, რომ მოწინააღმდეგე მხარემ გადაწყვეტილების მიღებამდე მიიღოს რჩევა დამოუკიდებელი ადვოკატისგან.

იმ შემთხვევაში, თუ ტელეფონის მეშვეობით მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან დაკავშირება შეუძლებელია, ინიციატორ ადვოკატს შეუძლია, ადვოკატთა ასოციაციის ერთიან ბაზაში მითითებული მისამართზე ან სხვა ცნობილ მისამართზე გაუგზავნოს წერილი მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატს. მოცემული წერილის ჩაუბარებლობის შემთხვევაში, ადვოკატს შეუძლია, მოწინააღმდეგე მხარეს გაუგზავნოს მოცემული ინფორმაცია, რომელიც მატერიალურ ან ელექტრონულ მატარებელზეა ასახული და მისი შინაარსის სხვა ადვოკატის მიერ დეტალურად გაცნობის შესაძლებლობას იძლევა. შეტყობინებაში ასახული უნდა იყოს, ის მიზეზი, თუ რატომ გააგზავნა შეტყობინება ადვოკატმა უშუალოდ მასთან (მოწინააღმდეგე მხარესთან), ასევე მითითებული უნდა იყოს ის გარემოება, რომ ინიციატორ ადვოკატს აქვს მოლოდინი, რომ შეტყობინებას მოწინააღმდეგე მხარე განიხილავს თავის ადვოკატთან ერთად. შესაბამისად, მოცემულ შემთხვევაში, ინიციატორ ადვოკატს შეუძლია, მოწინააღმდეგე მხარეს დაუკავშირდეს უშუალოდ, თუმცა ეს უნდა განხორციელდეს ისე, რომ გარანტირებული იყოს ადვოკატის გარეშე წარმოდგენილი პირის უფლებათა დაცვა. აღნიშნული სტანდარტი გამომდინარეობს, ერთი მხრივ, მოწინააღმდეგე მხარესთან უშუალო კომუნიკაციის აკრძალვიდან და მეორე მხრივ, საქმეზე მორიგების მისაღწევად აუცილებელი ზომების მიღების ვალდებულებიდან.⁸³⁹

5. სოციალური მედიის როლი ადვოკატის საქმიანობაში

სოციალური მედია, ფაქტობრივად, არ განსხვავდება გამოხატვის სხვა ფორმებისგან, მაგრამ მას გამოხატვის უფრო ფართო შესაძლებლობები გააჩნია. ასევე, სოციალურ მედიაში განიხილება პირადი თუ ზოგადი საკითხები.

⁸³⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.03.2018 წლის №004/18 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5f730b0cdf32b.pdf/004.18%20gacemis%20tarigi%2009.03.18.pdf>>, [21.05.2021].

სოციალური მედია მხოლოდ საკომუნიკაციო საშუალება არ არის. სცენაზე მდგარმა პირმა შეიძლება საუბრისას გამოიყენოს მიკროფონი, წლების წინ მეგაფონსაც იყენებდნენ, რათა რაც შეიძლება მეტი ადამიანისთვის გაეგებინებინათ სათქმელი. სოციალური მედია კი არაფრით განსხვავდება იმ საშუალებისგან, რომლის მეშვეობითაც, ადამიანების დიდ რაოდენობას ხმას აწვდენენ. როგორც წესი, რეკლამასთან დაკავშირებული ადვოკატის მოწოდება ან საზოგადოებასთან კომუნიკაცია არ ეხება კონფიდენციალობას, ამიტომ სოციალურ მედიას ადვოკატებიც წარმატებით იყენებენ.

ადვოკატები ცდებიან თუ ფიქრობენ, რომ სოციალურ მედიაში აქტიურობა ადვოკატის როლის შესრულებას არ უკავშირდება და, ამ შემთხვევაში, მათზე ადვოკატთა ეთიკის ვალდებულებები არ მოქმედებს. პირველ რიგში, თუ ადვოკატი სოციალურ ქსელში მოსაზრებას გამოთქვამს, როგორც ადვოკატი, ეს მიიჩნევა ადვოკატის როლის შემსრულებლის მიერ წარმოებულ კომუნიკაციად. მეორე შემთხვევაში კი – ადვოკატთა ეთიკასთან დაკავშირებული ზოგიერთი წესი ეხება ისეთ საკითხებს, რომლის დროსაც არ ხდება იურიდიული პროფესიისთვის დამახასიათებელი ქმედებების განხორციელება. სერიოზული თაღლითობის ჩადენამ, მაშინაც კი, როცა ადვოკატი პროფესიულ მოვალეობას არ ასრულებს, შეიძლება გამოიწვიოს დისციპლინური ზომების მიღება.

თუ ადვოკატი კლიენტთან კომუნიკაციას სოციალური მედიის საშუალებით ამყარებს, დიდი ყურადღება უნდა გამოიჩინოს კონფიდენციალობასთან დაკავშირებით. მაგალითად, Facebook (შემდეგში „FB“) პოსტის ნახვა მრავალ ადამიანს შეუძლია. FB-ს გააჩნია კონფიდენციალობის დაცვის სხვადასხვა ხერხი, მაგრამ საბოლოოდ მაინც არ ვართ დარწმუნებულნი, რომ პოსტს ვერავინ ხედავს.

მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატ-კლიენტს შორის ურთიერთობა ორმხრივი თანხმობით ყალიბდება, ადვოკატი ხელშეკრულების დადება-მდეც კი იწყებს კონფიდენციალობასთან და ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებული მოვალეობების შესრულებას. თუ ადვოკატი კონფიდენციალობის დაცვაზე არ იზრუნებს, ელექტრონული საშუალებებით კომუნიკაციამ შეიძლება შექმნას კონფიდენციალობის დაცვასთან დაკავშირებული ვალდებულების დარღვევის შესაძლებლობა. სინამდვილეში, კლიენტები ადვოკატებს, თავდაპირველად მაინც, ელექტ-

რონული საშუალებებით, ელფოსტით, ადვოკატის ვებგვერდის ან სოციალური მედიის საშუალებით ეკონტაქტებიან, ამიტომ ადვოკატებს სიფრთხილის გამოჩენა მართებთ, თუნდაც იმიტომ, რომ კონფიდენციალობის დარღვევის შთაბეჭდილებაც კი არ შეიქმნას.

მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატი ერთგვარი გამოწვევის წინაშე დგება, მან მაინც უნდა შეინახოს კლიენტთან კომუნიკაციის ის ჩანაწერები, რომლებიც ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობას ეხება; ისევე, როგორც დაცული უნდა იყოს მიმოწერისა და ელფოსტიდან გაგზავნილი შეტყობინებების ასლები, რადგან, დავის შემთხვევაში, შეიძლება კრიტიკულად მნიშვნელოვანი აღმოჩნდეს ეს ადვოკატისათვის.

გამოძიების წარმოებისას, ადვოკატს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა, შეისწავლოს პირის სოციალური მედიის გასაჯაროებული ნაწილი. პირი ირჩევს, თუ ვის დართოს საკუთარ ინფორმაციაზე წვდომის უფლება, ასე რომ, ადვოკატს საშუალება აქვს, შეისწავლოს პირის საჯაროდ გამოქვეყნებული ინფორმაცია, ისევე როგორც გარედან დაათვალიეროს მისი საცხოვრებელი სახლი. ამასთან, ადვოკატს უნდა აეკრძალოს ყალბი ანგარიშით „მეგობრობის თხოვნის“ გაგზავნა იმ პირისთვის, ვის შესახებაც ინფორმაცია აინტერესებს. ადვოკატის მხრიდან განხორციელებული მსგავსი თაღლითური ქმედება ისჯება.

აზრთა სხვადასხვაობა იმის შესახებ, შეუძლია თუ არა ადვოკატს, საკუთარი ანგარიშიდან გააგზავნოს ასეთ ადამიანთან მეგობრობის თხოვნა; ყალბი ანგარიშიდან თუ არ ხდება მეგობრობის შეთავაზება, თავისთავად თაღლითობასთან არ გვაქვს საქმე და თავად პირზეა დამოკიდებული, დათანხმდება თუ არა ამ თხოვნას. თუ ადვოკატმა იცის, რომ პირს სხვა ადვოკატი წარმოადგენს, ამგვარი კონტაქტი იკრძალება პირის ადვოკატის თანხმობის გარეშე.

როდესაც ადვოკატი სოციალურ მედიას რეკლამის განსათავსებლად იყენებს, რეკლამასთან დაკავშირებული რეგულაციები ვრცელდება ადვოკატის მიერ ვებგვერდზე განთავსებულ რეკლამებზეც. ადვოკატის გვერდის შინაარსის ანალიზის შედეგად ირკვევა, ცდილობს თუ არა ადვოკატი კლიენტის მოზიდვას, მაგალითად, ადვოკატმა კლიენტის მოსაზიდად შეიძლება განათავსოს ინფორმაცია თავისი პროფესიის, მიღწევების, გამოცდილების შესახებ. ასევე, ადვოკატი, რომელიც სოციალურ

მედიას ინფორმაციის განსათავსებლად იყენებს, მედიით სარგებლობს არამხოლოდ პირადი მიზნებისთვის, არამედ რეკლამირებისათვის.

უკვე მსჯელობენ, სოციალურ ქსელში უნდა ემეგობრებოდნენ თუ არა ერთმანეთს ადვოკატი, მოსამართლე და პროკურორი. ამგვარი კავშირი წარმოშობს შიშის საფუძველს, ხომ არ აქვთ, მაგალითად, ადვოკატსა და მოსამართლეს უფრო ახლო ურთიერთობა და ხომ არაა შესაძლებელი, რომ ადვოკატი მოსამართლესთან ამყარებდეს *ex parte* კომუნიკაციას? როგორც ვხედავთ, სოციალური ქსელი აქაც კომუნიკაციის სხვა საშუალებადაა წარმოდგენილი. მოსამართლის მიმართ არსებობს ეთიკის წესები დისკვალიფიკაციასთან დაკავშირებით, მაშინ როცა საქმეში ჩართული ადვოკატი მოსამართლის ახლო მეგობარი აღმოჩნდება. იგივე უნდა ეხებოდეს სოციალურ მედიაში არსებულ ურთიერთობასაც, მიუხედავად იმისა, რომ ამ სივრცეში „მეგობრობა“ სულაც არ ნიშნავს ახლო ურთიერთობას. თუმცა სოციალური ქსელში არსებული მეგობრები რეალურად ერთმანეთის უბრალო ნაცნობები არიან, ამიტომ ეს ვერ გახდება მოსამართლის დისციპლინირების საფუძველი.

მამასადამე, სოციალური მედია არის კომუნიკაციისა და სოციალური ურთიერთობის ახალი ფორმა. სოციალური მედია მარტივად წარმოადგენს არსებული წესების გამოყენების ახალ კონტექსტს.

6. სოციალურ ქსელსა და მედიასივრცეში ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების ფარგლები ეთიკის კომისიის პრაქტიკის მიხედვით

მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატთა პროფესიული ქცევის მარეგულირებელი ნორმები არაფერს მიუთითებენ სოციალურ ქსელებსა და მედიასივრცეში ადვოკატების ქცევის წესზე, ეთიკის კომისიამ პრაქტიკით დაარეგულირა მითითებული საკითხი, რომელსაც ამავე თავში შევეხებით. ეთიკური სტანდარტები, საზოგადოებასა და მართლმსაჯულების სისტემაში, ადვოკატის როლიდან გამომდინარე, თანაბრად ვრცელდება ყველა ადვოკატის ქცევაზე სოციალურ ქსელებსა თუ მედიასივრცეში, თუ ისინი იდენტიფიცირებადი არიან, როგორც ადვოკატები (მაგალითად, ადვოკატის პროფილის სახელწოდებაში მითითებულია სიტყვა – „ადვოკატი“, ან სამუშაო ადგილას მითითებული აქვს, რომ არის ადვოკატი და სხვაგვარი ფორმით არის მინიშნებული, რომ ამ პროფესიის წარმომადგენელია). ადვოკატის გამოხატვა ფასდება არა მხოლოდ

სასამართლო დარბაზში ან მის გარეთ, არამედ ასევე სოციალურ ქსელშიც, რაც ბოლო წლებში, ადვოკატ-კლიენტსა და კოლეგებს შორის კომუნიკაციის ერთ-ერთი მეტად მოქნილი საშუალება გახდა. არ აქვს მნიშვნელობა, ადვოკატი სოციალური ქსელის მეშვეობით გამოხატავს აზრს, თუ თავისუფლების მოედანზე დაიჭერს ბანერს ან საჯაროდ გამოვა შეკრებებზე. სოციალური გვერდი არ არის ადვოკატის „პირადი სივრცე“. შესაბამისად, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მიზნიდან⁸⁴⁰ გამომდინარე, ადვოკატის მხრიდან სოციალური ქსელის მეშვეობით გამოხატულ მოსაზრებებზეც ვრცელდება პროფესიული სტანდარტები.

სოციალურ ქსელში ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეში⁸⁴¹, რომელიც შემდეგ ფაქტებს ეხებოდა: ინტერნეტგამოცემამ გამოაქვეყნა სტატია სამართლებრივ საკითხებზე, რომელიც გაავრცელა ადვოკატმა საკუთარი სოციალური ქსელის მეშვეობით. მეორე ადვოკატმა აღნიშნულ სტატუსზე, ასევე სოციალური ქსელის მეშვეობით, ადვოკატ ლ.ა-ს მისამართით გააკეთა შემდეგი კომენტარი – „ლ.ა-ს შიგ ხომ არ აქვს, ამას რომ ამბობს?“ ადვოკატმა, რომლის მისამართითაც იყო აღნიშნული კომენტარი გაკეთებული, შეიტანა საჩივარი ეთიკის კომისიაში და განმარტა, რომ ადვოკატმა დაარღვია კოლეგიალობის პრინციპი. აქვე, მან განმარტა, რომ არაეთიკური განცხადებები სოციალურ ქსელში გავრცელდა საჯაროდ და მისი ნახვის შესაძლებლობა ჰქონდა ადვოკატის კოლეგებს, ოჯახის წევრებს, მეგობრებს და კლიენტებს. მოპასუხე ადვოკატმა მიუთითა, რომ ინტერნეტგამოცემის სტატიაში არ იყო მითითებული, ვის ეკუთვნოდა სტატიაში გამოთქმული მოსაზრება და არც თავად სტატია წარმოადგენდა საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესს. შესაბამისად, მან არ იცოდა, რომ ლ. ა. იყო ადვოკატი, ვინაიდან მას საჩივრის ავტორთან არც პირადი ნაცნობობა და არც საქმიანი ურთიერთობა არ ჰქონია.

⁸⁴⁰ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიზანია, საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე, განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები და დაამკვიდროს ადვოკატის ვალდებულება, შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას და იზრუნოს ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებისთვის, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, პრეამბულა.

⁸⁴¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.11.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/14, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4849d57c68b.pdf/5c4849d57c68b.pdf>>, [21.05.2021].

ეთიკის კომისიის შეფასებით, „ადვოკატმა მოცემული სიტყვებით შეურაცხყოფა მიაყენა პროფესიას, რომელიც აკადემიური და ზნეობრივი ბუნებისაა. გაჟღერებული სიტყვები პირდაპირ სცილდება სიტყვისა და აზრის გამოხატვის თავისუფლებას და კატეგორიულად მიუღებელია, როგორც ადვოკატისათვის ისე არაადვოკატისათვისაც. ადვოკატის მიერ აზრის ასეთ გამოხატვას საჯაროდ აუცილებლად ესაჭიროება გაფრთხილება, რამეთუ საქმე მხოლოდ აკოლეგიალობასთან კი არ გვაქვს, არამედ საჯაროდ ადვოკატის განაცხადთან, რომელიც კატეგორიულად მიუღებელია პროფესიისათვის, მისდამი ნდობისათვის, მისი მისიისა და როლისათვის... სიტყვები, რომლებიც გამოიყენა ადვოკატმა, პროფესიისთვის არის კატეგორიულად მიუღებელი, რადგან გამოხატავს ადამიანის პიროვნების, პატივის და ღირსების შეურაცხყოფას. აღსანიშნავია, რომ ეს სიტყვები გაჟღერებული იქნა საჯაროდ, რაც უფრო ამძიმებს ადვოკატის პროფესიულ მდგომარეობას“⁸⁴². ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა სახდელი – გაფრთხილება.

სოციალურ ქსელში ქვეყნის სტანდარტზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ კიდევ ერთ გადაწყვეტილებაში⁸⁴³, სადაც ადვოკატმა შეურაცხყოფა მიაყენა კოლეგას. კერძოდ, ერთ-ერთმა ჟურნალმა, სოციალური ქსელის მეშვეობით განათავსა სამართლებრივი შინაარსის სტატია, სადაც მითითებული იყო ადვოკატის შეფასებები. ჟურნალი ფუნქციონირებს ელექტრონული სახითაც, რომელსაც სოციალურ ქსელში 40 000-მდე მომხმარებელი ადევნებს თვალს. სოციალურ ქსელში განთავსებულ სტატიაზე კოლეგის მისამართით მოპასუხე ადვოკატმა გააკეთა შემდეგი კომენტარი: „(ადვოკატის ვინაობა), ტოჟე მნე ავტორიტეტ. პროკურატურასთან მიკერძოებული ნა-სედკაა“. მოცემულ საქმეზე, ეთიკის კომისიამ, კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ პროფესიული სტანდარტები ადვოკატებზე ვრცელდება სოციალურ ქსელში გაკეთებული კომენტარების დროსაც და მიუთითა, რომ ნებისმიერ სოციალურ თუ მედიასაშუალებაში, ასევე საჯარო გამოხატვის სივრცეში ადვოკატი უნდა ხელმძღვანელობდეს პროფესიული ნორმების სრული დაცვით. ვინაიდან ადვოკატის კომენტარი უკავშირდებოდა კოლეგის პროფესიულ ქცევას, მოპასუხე ადვოკატის სოციალურ ქსელში გამოხატულ ქცევაზე ვრცელდებოდა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის

⁸⁴² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 25.11.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №034/14, 7.9, <<https://www.gba.ge/pdf/5c4849d57c68b.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁴³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 12.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №143/18.

კოდექსი. კომისიის შეფასებით, მოპასუხე ადვოკატის მიერ კომენტარის სახით საჯაროდ გამოთქმული მოსაზრება შეიცავდა ადვოკატის შეურაცხმყოფელი ხასიათის მსჯელობას, რაც უპირატეს მიზნად ისახავდა მისი პროფესიული ღირსების შელახვას. შესაბამისად, ადვოკატის მოცემული კომენტარი არ სარგებლობდა სამართლებრივი დაცვით და წარმოადგენდა კოლეგიალობის პრინციპის დარღვევას. ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვა გაფრთხილება.

ადვოკატის მიერ მედიასივრცეში გამოხატულ მოსაზრებებზე იმსჯელა ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეში⁸⁴⁴, სადაც არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენელმა გ.მ.-მ (რომელიც, ამავდროულად, არის ადვოკატი) მეორე არასამთავრობო ორგანიზაცია და მისი წარმომადგენელი გ.გ. (რომელიც, აგრეთვე, არის ადვოკატი) გააკრიტიკა შემდეგი ფრაზებით: „კი, კი გ.-ზე მაგარი ვარ“, „ნუ ახლა, გ.-ს თუკი მიიყვანს ქალბატონი წ. და იტყვის, რომ ეს არის არასამთავრობო ორგანიზაცია, ღმერთმა მშვიდობაში მოახმაროს“, „ადამიანი, რომელიც არის ერთი კაცის ენჯეო, რომელსაც გრანტი არ აუღია და ვიღაცის დაფინანსებაზეა მიბმული არასაჯაროდ...“, „ორგანიზაციას ობსერვატორია აქვს“, „ეს არის ხელოვნურად შექმნილი ორგანიზაციები, რომლებიც „გასაპრავებლად“ ჰყავთ ჩასმული ყველგან, მაპატიეთ ამ სლენგისთვის და ამ სიტყვისთვის“. აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით ეთიკის კომისიაში საჩივარი წარადგინა გ.გ.-მ და მოითხოვა გ.მ.-ს დისციპლინირება. ადვოკატი გ.მ. ადასტურებს, რომ გადაცემაში ისაუბრა ადვოკატ გ.გ.-ზე და მის დაფუძნებულ არასამთავრობო ორგანიზაციაზე, თუმცა მას არ უხსენებია გ.გ.-ს სახელი, ამასთან, მისი საუბარი არ იყო დაკავშირებული გ.გ.-ს პროფესიულ – საადვოკატო საქმიანობასთან, საუბრისას ის შეეხო გ.გ.-ს მიერ დაფუძნებულ არასამთავრობო ორგანიზაციის საქმიანობას. ადვოკატის განმარტებით, გ.გ.-ს მსგავსად, ისიც არის სხვა არასამთავრობო ორგანიზაციის თავმჯდომარე, თუმცა როდესაც გამოხატავს პოზიციას, ყოველთვის საუბრობს ორგანიზაციის სახელით. ადვოკატის შეფასებით, როდესაც პირი ხელმძღვანელობს არასამთავრობო ორგანიზაციას და აქვს საჯარო პოზიციები, უნდა ელოდოს, რომ შესაძლებელია, ის საჯაროდ გააკრიტიკონ საკუთარი საქმიანობის გამო. შესაბამისად, ადვოკატი თვლის, რომ აღნიშნული დავა წარმოადგენს ორ ორგანიზაციას

⁸⁴⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №086/18, <<https://gba.ge/pdf/5ce26a70b1709.pdf/086.18%20%2001.11.18%20ar%20agdvr.pdf>>, [21.05.2021].

შორის კონფლიქტს და მას კავშირი არ აქვს არც გ.გ.-ს პიროვნებასთან და არც მის მიერ განხორციელებულ საადვოკატო საქმიანობასთან.

აღნიშნულ საქმეში, ეთიკის კომისიამ არ დაადგინა კოლეგიალობის პრინციპის დარღვევა და არ აღმრა დისციპლინური დევნა ადვოკატის მიმართ. კომისიის შეფასებით, „გადაცემაში მიმდინარე დიალოგის დროს განვითარებული საუბარი ძირითადად ეხება არასამთავრობო ორგანიზაციებს. გ. მ. აკრიტიკებს გ. გ.-ს, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენელს და თავად მის ორგანიზაციას. რაც შეეხება, საჩივრის ავტორის მიერ მითითებულ სიტყვებს „კი, კი გ.გ.-ზე მაგარი ვარ“, მოცემული ფრაზა არ არის უპატივცემულობის გამომხატველი და ღირსების შემლახავი, ვინაიდან ნებისმიერ ადამიანს გარკვეულ სფეროში, შესაძლოა, თავი მიაჩნდეს სხვაზე უფრო კომპეტენტურად... მსგავსი ცნობის გავრცელებით, ხდება ადვოკატის მიერ სხვა ადვოკატის ეთიკის ნორმების დარღვევაში დადანაშაულება, რაც ვერ ჩაითვლება კოლეგის მიმართ პატივისცემის გამოხატვად. ამ შემთხვევაში, შესაფასებელია, რამდენად დაცულია ასეთი განცხადება გამოხატვის თავისუფლების ძირითადი უფლებით“⁸⁴⁵. „კოლეგისადმი მიმართვა, რომ მან ხელოვნურად შექმნა ორგანიზაცია, რომელიც ხელისუფლებას „გასაპრაველად ჰყავს ჩასმული ყველგან“ არის კოლეგის ნეგატიურ კონტექსტში მოხსენიება, რადგან მის დამოუკიდებლობას აყენებს ეჭვქვეშ. თუ ადვოკატი, თუნდაც ის არ წარმოადგენდეს კლიენტს, ასრულებს სახელმწიფოს კონფიდენციალურ დავალებებს, დგება დამოუკიდებლობის დაკარგვის რისკის წინაშე. სწორედ ამიტომ, ოპერატიულ-სამმეზრო საქმიანობის შესახებ კანონის 16.3 მუხლის შესაბამისად, დაუშვებელია ადვოკატის კონფიდენციალური ხელშეწყობის გამოყენება საკონტრაქტო საფუძველზე.“⁸⁴⁶ ეთიკის კომისიის შეფასებით, „ადვოკატის მიერ გადაცემაში გაჟღერებული მოსაზრებები სარგებლობენ სამართლებრივი დაცვით, რადგან მისი საუბარი შეიცავდა შეფასებით მსჯელობას გ. გ.-ს მიერ დაარსებულ ორგანიზაციასა და თავად გ. გ.-ზე, ხოლო მოსაზრებები იყო წარმოდგენილი საზოგადოებისთვის საინტერესო საკითხზე – მთავარი პროკურორის დანიშვნასთან დაკავშირებული საჯარო დისკუსიის ფარგლებში. შესაძლებელია, გ.მ.-ს გამონათქვამი აღქმული იყოს, როგორც ადვოკატ გ. გ.-ს მიერ დამოუკი-

⁸⁴⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 01.11.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №086/18, 5.11, <<https://gba.ge/pdf/5ce26a70b1709.pdf/086.18%20%2001.11.18%20ar%20agdvr.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁴⁶ იქვე, 5.15.

დებლობის პრინციპის დაცვასთან შეუფერებელი ქმედება, თუმცა, გ. მ. მოსაზრების წარმოდგენით არ ისახავდა უპირატეს მიზნად გ. გ.-ის, როგორც ადვოკატის, პროფესიული ღირსების შელახვას. გარდა ამისა, თუ არსებობს ეჭვი, ზემოაღნიშნული ცნობა ფაქტია თუ მოსაზრება, ყოველგვარი ეჭვი მოსაზრებას და ფაქტს შორის, უნდა გადაწყდეს გავრცელებული ინფორმაციისათვის აზრის სტატუსის მინიჭების სასარგებლოდ, რომელიც სარგებლობს სამართლებრივი დაცვით⁸⁴⁷. საპროცესო კოლეგიამ გ.მ.-ს მიერ გაჟღერებული ფრაზა მიიჩნია მოსაზრებად, რომელიც სარგებლობდა სამართლებრივი დაცვით. შესაბამისად, ადვოკატის მიმართ არ აღიძრა დისციპლინური დევნა.

7. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლებაზე

ა. *Kyprianou v. Cyprus*⁸⁴⁸

ადვოკატი, რომელსაც 40-ზე მეტწლიანი საადვოკატო გამოცდილება ჰქონდა, იცავდა ბრალდებულის ინტერესებს მკვლელობის საქმეზე სასამართლოში (*Limassol Assize Court*). ბრალდების მოწმეთა ჯვარედინი დაკითხვის დროს, მას სასამართლომ მისცა შენიშვნა, რომ გასცდა საქმის განხილვის არსებით საკითხებს. ადვოკატმა შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი, შეწყვიტა დაკითხვა და მიმართა სასამართლოს, რომ ჩამოეშორებინა საქმიდან, თუ მისი შეხედულებით, ადვოკატი თავის ფუნქციას ვერ ასრულებდა და სათანადოდ ვერ იცავდა თავის კლიენტს. სასამართლომ საქმიდან ადვოკატის ჩამოშორების შესახებ მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა. ადვოკატმა განაცხადა, რომ სასამართლომ აღუკვეთა შესაძლებლობა, საქმისათვის მნიშვნელოვან საკითხზე დაეკითხა მოწმე, რის გამოც, მისი როლი ამოწურული იყო ამ საქმეში და შეწყვიტა მოწმის დაკითხვა. ადვოკატმა, ასევე, სინანული გამოხატა იმ ფაქტის მიმართ, რომ „სანამ ადვოკატი ჯვარედინ დაკითხვას აწარმოებდა, მოსამართლეები ერთმანეთს ესაუბრებოდნენ და „სამიჯნურო ბარათებს“ (*ravasakia*)⁸⁴⁹

⁸⁴⁷ აღნიშნულ მსჯელობაში ეთიკის კომისია დაეყრდნო საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 17.01.2018 წლის განჩინებაში მითითებულ სამართლებრივ დასაბუთებას, საქმე №ას-790-739-2017.

⁸⁴⁸ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 15.12.2005 წლის განჩინება, საქმეზე *Kyprianou v. Cyprus*.

⁸⁴⁹ *Ravasakia*, მხოლოდითი - *Ravasaki* (ραβασάκι), ბერძნული წარმოშობის სიტყვაა, რომელსაც ორი მნიშვნელობა აქვს, ის აღნიშნავს, როგორც ჩვეულებრივ „ჩანაწერებს“ (*notes*), ასევე „სამიჯნურო წერილებს“ (*love letters*).

ცვლიდნენ ერთმანეთში, რის გამოც მას აღარ შესწევდა სათანადო უნარი და ენერგია, გაეგრძელებინა დაკითხვის პროცესი“. ადვოკატის ეს განცხადი (კონტექსტი, მანერა და გამოთქმის ტონი) მოსამართლეებმა სასამართლოსადმი უპატივცემულობად ჩათვალეს და ადვოკატს ორი არჩევანის გაკეთების საშუალება მისცეს: 1. ან განემარტა ადვოკატს თუ რატომ არ უნდა გამოეყენებინათ მის მიმართ სანქცია, ან 2. უკან დაეხია (*retract*), რაზედაც ადვოკატმა განაცხადა – „შეგიძლიათ გამომცადოთ“ (*you can try me*). მოკლევადიანი შესვენების შემდეგ, სასამართლომ, ხმათა უმრავლესობით, ადვოკატს ხუთდღიანი პატიმრობა მიუსაჯა. სასამართლოს განმარტებით, ადვოკატის განცხადებები მიზნად ისახავდა სასამართლოს დაშინებასა და დათრგუნვას. სასამართლოსადმი ასეთი აშკარა უპატივცემულობა წარმოუდგენელი იყო ნებისმიერი პიროვნების, მით უფრო, ადვოკატის მხრიდან და შესაბამისად, სასამართლოს რეაქცია უნდა ყოფილიყო მყისიერი. ადვოკატს პატიმრობასთან ერთად დაეკისრა ჯარიმა 75 კვიპროსული ფუნტის (დაახლოებით 130 ევროს) ოდენობით. ადვოკატმა შეიტანა სააპელაციო საჩივარი უმაღლეს სასამართლოში, რომელმაც განაჩენი უცვლელად დატოვა. ადვოკატმა მოიხადა საპატიმრო სასჯელის არასრული ვადა.

ადვოკატმა წარადგინა საჩივარი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში, სადაც მოითხოვა ასიზების სასამართლოს ქმედების კონვენციის ნორმებთან (მე-6 და მე-10 მუხლთან) შესაბამისობის შეფასება და მორალური ზიანის დაკისრება მოპასუხე სახელმწიფოსათვის. ადვოკატს სადავოდ არ გაუზღია ფაქტი, რომ „შემჭიდროვებული სამართალწარმოების“⁸⁵⁰ გამოყენება სასამართლოსადმი უპატივცემულობის საქმეებში ყოველთვის არ არის შეუთავსებელი კონვენციის მე-6 მუხლთან. მაგრამ, როდესაც უპატივცემულობა ჩადენილია სასამართლოს დარბაზში, სადაც მოსამართლე თვითონ არის თვითმხილველი და შეურაცხყოფა პიროვნულად მისკენაა მიმართული, საქმე სხვა მოსამართლემ უნდა განიხილოს, რადგან სავარაუდოდ დარღვევის მსხვერპლის თვალში, შეუძლებელია ასეთი პირი, ყოველგვარი ეჭვის გარეშე, იყოს მიუკერძოებელი მსაჯული. ადვოკატის განცხადებით, მოსამართლეებმა მისი სიტყვები, რომელიც კლიენტის ინტერესების დაცვას ემსახურებოდა, პირად შეურაცხყოფად აღიქვეს, რაც მათ პირად დაინტერესე-

⁸⁵⁰ სასამართლოსადმი უპატივცემულობის საქმეთა განხილვისას, საერთო სამართლის ქვეყნებში, გამოიყენება შემჭიდროვებული სამართალწარმოება, რომელიც გულისხმობს გამარტივებული და სწრაფი პროცედურით საქმის განხილვას მოსამართლის ან მაგისტრატის მიერ ერთპიროვნულად.

ბაზე მიუთითებდა. გარდა ამისა, მხედველობაშია მისაღები ისიც, რომ ეს მოსამართლეები, ფაქტობრივად წარმოადგენდნენ იმ მოვლენების თვითმხილველ მოწმეებს, რომლებიც მათ წინაშე განვითარდა. ამიტომ, მათ შეფასებასა და დასკვნებზე, იმის შესახებ, იყო თუ არა ჩადენილი სასამართლოსადმი უპატივცემულობა, უთუოდ მოახდენდა გავლენას მათი პირადი აღქმები და შთაბეჭდილებები. მომჩივნის აზრით, სწორედ ამაზე მეტყველებდა ის გარემოება, რომ სიტყვა „*ravasakia*“, მათ აღიქვეს, როგორც „სასიყვარულო წერილები“ და არა როგორც უბრალოდ „ჩანაწერები“, რა მნიშვნელობითაც მან ეს სიტყვა სინამდვილეში გამოიყენა.

კვიპროსის მთავრობის პოზიციის თანახმად, მართალია, მოსამართლეთა პირადი შეურაცხყოფისა და სასამართლო დარბაზში წესრიგის დარღვევის შემთხვევები ერთმანეთისაგან განსხვავდებოდა, მაგრამ ორივე მათგანი „სასამართლო პროცესისადმი უპატივცემულობას“ წარმოადგენდა. მაშინაც კი, როდესაც მოსამართლეთა პირად შეურაცხყოფას შეეხებოდა საქმე, პრინციპულად მცდარი იქნებოდა მიჩნეულიყო, რომ პირადი შეურაცხყოფა იყო ის მიზეზი, რომელიც განაპირობებდა სასამართლოს რეაქციასა და პასუხს შესაბამის დარღვევაზე. სასამართლოს საპასუხო მოქმედება მაინც ყოველთვის საერთო ინტერესის დაცვით იყო მოტივირებული და მას ემსახურებოდა. ამდენად, მთავრობის აზრით, სასამართლო არ იყო მიუკერძოებელი. მოსამართლეების მოპყრობა ადვოკატის მიმართ იყო ღირსეული, მიუხედავად ამ უკანასკნელის არაერთგზის შეურაცხყოფილი და თავშეუკავებელი მოქმედებისა.

ევროპულმა სასამართლომ უდავოდ მიიჩნია, რომ ადვოკატის დამნაშავედ ცნობა და სასჯელი სასამართლოსადმი უპატივცემულობისათვის, წარმოადგენდა მისი აზრის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას. დიდ პალატის შეფასებით, მოსამართლეთა საქციელი მართლმსაჯულების პროცესის დაცვის უზრუნველყოფას ბოლომდე არ შეესაბამებოდა. აქედან გამომდინარე, სასამართლოს მიუკერძოებლობისადმი ადვოკატ კიპრიანუს დაქვეება ევროპულმა სასამართლომ, სუბიექტური ტესტის საფუძველზეც გამართლებულად ჩათვალა. შესაბამისად, დაადგინა კონვენციის 6.1 მუხლის დარღვევა ორივე საფუძველით.

ევროპულმა სასამართლომ, ამავე გადაწყვეტილებით, დაადგინა, რომ ადვოკატის დამნაშავედ ცნობა და სასჯელი სასამართლოსადმი უპატივცემულობისათვის წარმოადგენდა მისი აზრის გამოხატვის თავისუფლე-

ბაში ჩარევას. დიდი პალატის განმარტებით, ფრაზა „სასამართლოს ავტორიტეტი“ მოიცავს იმ გაგებას, რომ სასამართლოები არიან და ხალხის მიერ აღიქმებიან, როგორც სამართლებრივი დავების გადაწყვეტის ერთადერთი სათანადო და შესაბამისი დაწესებულება. სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვა ფაქტობრივად გულისხმობდა დემოკრატიულ საზოგადოებაში საერთო სასამართლოსადმი, ისევე როგორც უშუალოდ მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესისადმი, ხალხის ნდობის უზრუნველყოფას. ევროპულმა სასამართლომ შეაფასა, რამდენად იქნა მიღწეული ბალანსი სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვასა და ადვოკატის აზრის გამოხატვის თავისუფლებას შორის. ევროპული სასამართლოს განმარტებით, ასიზების სასამართლოს მხედველობაში უნდა მიეღო ის გარემოებები, რომ მომჩივნის კრიტიკა და კომენტარი შემოფარგლული იყო საკითხებით, რომლებიც შეეხებოდა ასიზების სასამართლოს მიერ მკვლელობის საქმის განხილვის წარმართვის პროცესს და მანერას. დიდი პალატის შეფასებით, არსებობდა ადვოკატის შეუსაბამო საქციელზე რეაგირების არაერთი ალტერნატიული საშუალება. ასეთ პირობებში კი – საპატიმრო სასჯელი, მისი „მსუსხავი ეფექტის“ გათვალისწინებით, დასახულ კანონიერ მიზანთან მიმართებით, არათანაზომიერია. ის გარემოება, რომ მომჩივანმა ბოლომდე არ მოიხადა ეს სასჯელი, ზემოაღნიშნულ დასკვნაზე ვერ მოახდენს გავლენას.

შესაბამისად, დიდი პალატის გადაწყვეტილებით, ასიზების სასამართლომ ვერ ჩამოაყალიბა სამართლიანი ბალანსი სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვისა და ადვოკატის სიტყვის თავისუფლების დაცვის კანონიერ ინტერესებს შორის. ამიტომ კონვენციის მე-10 მუხლი შემზღუდველი ღონისძიების არათანაზომიერების მოტივით დარღვეულად მიიჩნია. ევროპული სასამართლო დაეთანხმა მოსაზრებას, რომ მხოლოდ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებების დარღვევით ადვოკატმა განიცადა მორალური ზიანი, რომლის კომპენსაციისთვის საკმარისი არ იყო მხოლოდ კონვენციის დარღვევის აღიარება, ამიტომ ადვოკატს მიაკუთვნა 15 000 ევროს კომპენსაცია.

ბ. *Morice v. France*⁸⁵¹

1995 წელს, საფრანგეთიდან ჯიბუტის რესპუბლიკაში მივლინებული მოსამართლე ბერნან ბორელი გარდაცვლილი იპოვეს. მომდევნო დღე-

⁸⁵¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 23.04.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Morice v. France*.

ეზში ჯიბუტის ჟანდარმერიის მიერ ჩატარებული გამოძიების შედეგად გაკეთდა დასკვნა, რომ მან თვითმკვლელობა ჩაიდინა. მისმა ქვრივმა, რომელიც სადავოდ ხდიდა თვითმკვლელობის დადგენას, აიყვანა ადვოკატი მორისი (*Morice*) და სამოქალაქო მხარის სტატუსით წარადგინა საჩივარი. დაუდგენელი პირის ან პირების მიერ განზრახ მკვლელობის ჩადენასთან დაკავშირებით ორი სასამართლო გამოძიება დაიწყო, რომლებსაც იხილავდნენ მოსამართლეები M. და L.L. 2000 წლის ივნისში „სააპელაციო სასამართლოს საბრალდებო განყოფილებამ“ ეს მოსამართლეები საქმეს ჩამოაშორა და ახალ გამოძიებელ მოსამართლეს P.-ს გადასცა. ახალმა მოსამართლემ გამოაქვეყნა ანგარიში საქმის მსვლელობის შესახებ, სადაც აღწერილი იყო მოსამართლე მ.-სა და ლ.ლ.-ის ქმედებები. აღნიშნული ანგარიშის საფუძველზე, ადვოკატმა კოლეგასთან ერთად განცხადებით მიმართა იუსტიციის მინისტრს მოსამართლის გარდაცვალების საქმის სასამართლო გამოძიებასთან დაკავშირებით, სადაც მიუთითეს მოსამართლეების M.-ისა და L.L.-ის ქმედებასთან დაკავშირებით, რომელიც „სრულ წინააღმდეგობაში მოდიოდა მიუკერძოებლობისა და სამართლიანობის პრინციპებთან“. შესაბამისად, მოითხოვეს „სასამართლო სამსახურების გენერალური ინსპექტორატის“ მიერ გამოძიების ჩატარება „იმ მრავალ ხარვეზთან დაკავშირებით, რაც გამოაშკარავდა სასამართლო გამოძიებისას“. მომდევნო დღეს გაზეთ *Le Monde*-ში გამოქვეყნებულ სტატიაში გაცხადებული იყო, რომ ქალბატონი ბორელის ადვოკატებმა „უხეშად გააკრიტიკეს“ მოსამართლე M. იუსტიციის მინისტრის წინაშე, კერძოდ კი ბრალი დასდეს ქმედებაში, რომელიც „სრულ წინააღმდეგობაში მოდიოდა მიუკერძოებლობისა და სამართლიანობის პრინციპებთან“ და დასძინეს, რომ, ფაქტობრივად, მან (მოსამართლე M.-მა) საქმეში არ აღრიცხა მასალა და შესაბამისად არ გადასცა თავის შემცველ მოსამართლეს.

ორივე მოსამართლემ სამოქალაქო მხარის სტატუსით წარადგინეს სისხლის სამართლის საჩივარი *Le Monde*-ის დირექტორის წინააღმდეგ, ასევე სტატიის ავტორი ჟურნალისტისა და ადვოკატი მორისის წინააღმდეგ, ბრალს სდებდნენ რა საჯარო მოსამსახურის საჯარო ცილისწამებას. სააპელაციო სასამართლომ ადვოკატი დამნაშავედ ცნო დასახელებულ დანაშაულში თანამონაწილეობისთვის და დააკისრა ჯარიმის გადახდა 4 000 ევროს ოდენობით. თითოეული მოსამართლის სასარგებლოდ განისაზღვრა 7 500 ევრო ზიანის ანაზღაურების სახით, რაც განმცხადებელს დანარჩენ თანამონაწილეებთან ერთობლივად უნდა გადაე-

ხადა. ადვოკატმა წარადგინა საჩივარი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში. პირველ რიგში, სასამართლომ იმსჯელა განმცხადებლის სტატუსზე და განმარტა, რომ სადავო ცილისწამებლური განცხადებები გაკეთებულ იქნა განმცხადებლის მიერ მისი, როგორც ადვოკატის უფლებამოსილების შესრულებისას და შეეხებოდა იმ საკითხებს, რომელიც დაკავშირებული იყო ბორელის საქმის პროცესებთან.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებით (ექვსი ერთი წინააღმდეგ) დადგინდა, რომ ადგილი არ ჰქონდა გამოხატვის თავისუფლების დარღვევას. სასამართლოს განმარტებით, მართალია, სადავო არ გამხდარა, რომ განსახილველი განცხადებები მიმდინარე საქმისწარმოების კონტექსტში ექცეოდა, თუმცა ისინი მიმართული იყო იმ გამომძიებელ მოსამართლეებზე, რომლებიც ამ განცხადებების გაკეთების მომენტისთვის ჩამოცილებული იყვნენ საქმისწარმოებიდან. შესაბამისად, ბატონი მორისის განცხადებები პირდაპირ წვლილს ვერ შეიტანდა მის ვალდებულებაში, დაეცვა კლიენტი, ვინაიდან იმ მომენტისთვის სასამართლო გამოძიების ვალდებულება სხვა მოსამართლეს ჰქონდა მიწოდებული, რომელიც, თავის მხრივ, არ იყო კრიტიკის ობიექტი. ადვოკატს დაეკისრა ჯარიმა 4000 ევროს ოდენობით, ასევე, სტატიის ავტორთან და გამოცემის დირექტორთან ერთად, დაეკისრა ზიანის ანაზღაურება თითოეული მოსამართლის მიმართ 7500 ევროს ოდენობით. ხოლო მხოლოდ ადვოკატს, დაეკისრა მოსამართლე M.-სათვის ხარჯების ანაზღაურება 1000 ევროს ოდენობით. მითითებული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა დიდ პალატაში.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის შეფასებით, განმცხადებლის გამოწვევები ვერ დავიწროვდება მოსამართლე M.-ის მიმართ მხოლოდ ანტაგონისტური დამოკიდებულების გამოხატვად. სადავო გამოწვევები ორი ადვოკატის ერთობლივი პროფესიული ინიციატივის ნაწილს წარმოადგენდა, ფაქტებთან მიმართებით, რომლებიც იყო ახალი, დადგენილი და მართლმსაჯულების სისტემაში არსებული მნიშვნელოვანი ხარვეზების საშუალოზე გამომტანი, იმ ორ მოსამართლესთან მიმართებით, რომლებიც, თავის მხრივ, აწარმოებდნენ გამოძიებას ადვოკატების კლიენტების სამოქალაქო მხარის სტატუსით მონაწილეობით მიმდინარე საქმეზე.

განმცხადებლის გამოწვევები ნეგატიური მნიშვნელობის იყო, თუმ-

ცა, მიუხედავად მათი გარკვეული მტრული ბუნებისა და სიმძიმისა, გამონათქვამების საკვანძო საკითხს წარმოადგენდა სასამართლო გამოძიების ფუნქციონირება, რაც, თავის მხრივ, საჯარო ინტერესის საგანს წარმოადგენდა. აღნიშნული კი გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვისთვის მეტად ვიწრო სივრცეს ტოვებს. აქვე, გასათვალისწინებელია, რომ ადვოკატს უნდა შეეძლოს, საზოგადოების ყურადღება მიმართოს მართლმსაჯულების სისტემაში არსებულ ხარვეზებზე; ხოლო, თავის მხრივ, მართლმსაჯულებამ შესაძლოა სარგებელი ნახოს კონსტრუქციული კრიტიკით. ამასთან, სასამართლოს აზრით, ადვოკატის მიერ გაკეთებული სადავო კომენტარები არ იყო ძლიერ საზიანო და უსაფუძვლო თავდასხმა სასამართლოს ქმედებებზე, არამედ წარმოადგენდა მოსამართლეების – M.-სა და L.L.-ს მიმართ კრიტიკას, მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებით საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხზე მსჯელობის ფარგლებსა და საქმის კონტექსტში, რომელიც მედიაში თავიდანვე ვრცლად შუქდებოდა. შესაძლებელია, ეს კომენტარები მკაცრად მიჩნეულიყო, თუმცა მიუხედავად ამისა, ისინი წარმოადგენდნენ შეფასებით მსჯელობას, რომელსაც საკმარისი „ფაქტობრივი საფუძველი“ ჰქონდა.

რაც შეეხება ადვოკატის მიმართ გამოყენებულ სანქციას, დიდმა პალატამ, კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ სახელმწიფო დაწესებულებების დომინანტური პოზიციიდან გამომდინარე, ხელისუფლების ორგანოებმა თავი უნდა შეიკავონ სისხლისსამართლებრივი საქმისწარმოების გამოყენებისაგან. სასამართლოს შეფასებით, წინამდებარე საქმეში განმცხადებლის სასჯელი არ შემოიფარგლებოდა სისხლის სამართლის დანაშაულში მსჯავრდებით: მასზე დაკისრებული სანქცია არ იყო „მაქსიმალურად რბილი“, არამედ პირიქით, იყო გარკვეული მნიშვნელობის მქონე და მეტიც, მისთვის უფრო მაღალი ჯარიმის დაკისრება განპირობებული იყო მისი, როგორც ადვოკატის სტატუსით.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის ერთხმად მიღებული გადაწყვეტილებით, განმცხადებლის მიმართ მიღებული გადაწყვეტილება ცილისწამებაში თანამონაწილეობისთვის მიჩნეულ იქნა გამოხატვის თავისუფლებაზე ადვოკატის უფლებაში არათანაზომიერ ჩარევად. შესაბამისად, დადგინდა კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევა.

გ. *Amihalachioaie v. Moldova*⁸⁵²

მოლდოვის რესპუბლიკაში მოქმედი კანონით, ქვეყნის ყველა ადვოკატი ვალდებული იყო, გამხდარიყო მოლდოვის ადვოკატთა საბჭოს წევრი. აღნიშნული კანონი საკონსტიტუციო სასამართლომ არაკონსტიტუციურად ცნო. მოლდოვის ადგილობრივ გაზეთში დაიბეჭდა სტატია, სადაც გაშუქდა საზოგადოების რეაქცია საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე, მათ შორის, სტატიაში ციტირებული იყო მომჩივნის, ადვოკატთა საბჭოს თავმჯდომარის, *Amihalachioaie*-ს კრიტიკული რეაქცია კანონის არაკონსტიტუციურად ცნობაზე. კერძოდ, *Amihalachioaie*-ს განაცხადებით:

„საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გამოიწვევს სრულ ანარქიას იურიდიულ პროფესიაში. თქვენ ნახავთ, რა მოხდება შემდეგ წელს. ჩვენ აღარ გვაქვს ერთიანი სისტემა, რომელიც დაარეგულირებს პროფესიას. ჩვენ ვიცხოვრებთ და ვიმუშავებთ ქაოსში. გადასახადებს აღარ გადაიხდიან, პროფესიის კონტროლი აღარ იქნება, არ იარსებებს ეთიკა და დისციპლინირების მექანიზმი, არ იარსებებს პასუხისმგებლობა. ამის შემდეგ, ჩნდება კითხვა, თავად საკონსტიტუციო სასამართლო არის თუ არა კონსტიტუციური. იურისტის პროფესია მსოფლიოში დამოუკიდებელია მსოფლიოში, მაგრამ მოლდოვაში იგი ექვემდებარება აღმასრულებელ ხელისუფლებას, რაც დემოკრატიული პრინციპების სერიოზული დარღვევაა. საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეებმა არ გაითვალისწინეს სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილებები, რომლებიც ადვოკატთა საბჭოს ზედამხედველობის აუცილებლობაზე მიუთითებდნენ. სავარაუდოდ, საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეები არ განიხილავენ სტრასბურგის სასამართლოს, როგორც ავტორიტეტს. უნდა ვიფიქროთ, რომ მათ 5 წლის განმავლობაში მეტი გამოცდილება შეიძინეს, ვიდრე სტრასბურგის მოსამართლეებმა 50 წლის განმავლობაში. ჩვენ აუცილებლად ვაცნობებთ ევროსაბჭოს, რომ მოლდოვა არ ასრულებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს ან მოთხოვნებს“.

საკონსტიტუციო სასამართლომ *Amihalachioaie*-ს ეს გამონათქვამები მიიჩნია უხეშად, რომელიც გამოხატავდა სასამართლოსადმი უპატივცემულობას. სასამართლომ ადვოკატთა საბჭოს თავმჯდომარეს დაა-

⁸⁵² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 20.07.2004 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Amihalachioaie v. Moldova*.

კისრა ჯარიმა 360 მოლდოვური ლეუს⁸⁵³ (დაახლოებით 36 ევროს) ოდენობით. *Amihalachioaie*-ს აზრით, მოლდოვის რესპუბლიკამ დაარღვია მისი გამოსაბრუნებელი თავისუფლება, რადგან ჩარევა არ იყო კანონით განსაზღვრული ან აუცილებელი დემოკრატიული საზოგადოებისთვის და მიმართა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს.

სასამართლომ შეისწავლა, იყო თუ არა მიღებული გადაწყვეტილება ლეგიტიმური მიზნის პროპორციული და დაადგინა, რომ არ არსებობდა აუცილებელი სოციალური საჭიროება იმისათვის, რომ შეზღუდულიყო განმცხადებლის გამოსაბრუნებელი თავისუფლება. სასამართლო, დაეყრდნო *Casado Coca v. Spain*⁸⁵⁴ საქმეზე გაკეთებულ სამართლებრივ დასაბუთებას და კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ „ადვოკატს, როგორც სპეციალური სტატუსის მატარებელ ფიგურას, მინიჭებული აქვს სასამართლოსა და საზოგადოებას შორის შუამავლის როლი. ზოგიერთი ქვეყნის შეზღუდვა ადვოკატის პროფესიის მქონე პირებისათვის, სწორედ ამ სტატუსის არსებობით არის განპირობებული“⁸⁵⁵. თუმცა, როგორც სასამართლომ აქამდე მიუთითა თავის არაერთ გადაწყვეტილებაში, ადვოკატებიც სარგებლობენ გამოსაბრუნებელი თავისუფლებით და მათაც აქვთ უფლება, საჯაროდ გააკეთონ კომენტარი, გამოსატონ მოსაზრება მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ, იმ პირობით, რომ მათ მიერ გამოხატული კრიტიკა არ გასცდება გარკვეულ საზღვრებს. ამასთან, კონვენციის მე-10 მუხლი იცავს არა მხოლოდ გამოხატული ინფორმაციისა და იდეის შინაარსს, არამედ, ასევე მათი გადმოცემის ფორმასაც. სტრასბურგის სასამართლო დაეყრდნო *Schöpfer v. Switzerland*⁸⁵⁶-ის საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებას და განმარტა, რომ „მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სხვადასხვა ინტერესს შორის სწორი ბალანსის დამყარების აუცილებლობა, რაც მოიცავს საზოგადოების უფლებას, მიიღოს ინფორმაცია იმ კითხვებზე, რომელიც ჩნდება სასამართლო გადაწყვეტილებების, მართლმსაჯულების სათანადო ფუნქციონირებისა და იურიდიული პროფესიის ღირებულებების ირგვლივ“⁸⁵⁷. სასამართლომ აღნიშნა,

⁸⁵³ Moldovan Lei (MDL) – მოლდოვის ფულის ერთეული – ლეუ.

⁸⁵⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1994 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Casado Coca v. Spain*.

⁸⁵⁵ იქვე, 54.

⁸⁵⁶ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 20.05.1998 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Schöpfer v. Switzerland*.

⁸⁵⁷ იქვე, 33.

რომ განმცხადებლის კომენტარი ეხებოდა ზოგადი ინტერესის საკითხს, რომელიც გაკეთდა ადვოკატებს შორის მწვავე დებატების ფონზე, პროფესიის სტატუსის შესახებ იმ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით, რომელმაც ბოლო მოუღო სისტემას, რომლის მიხედვითაც, იურისტების რეგულირება ერთიან სტრუქტურაში ექცეოდა, ისინი ერთ ორგანიზაციაში – მოლდოვის ადვოკატთა საბჭოში ერთიანდებოდნენ, რომელიც იყო ასოციაცია და რომელსაც თავმჯდომარეობდა განმცხადებელი. სასამართლოს განმარტებით, მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებლის კომენტარები ეხება საკონსტიტუციო სასამართლოს გარკვეულ ნაკლოვანებებს, გამომდინარე მიღებული გადაწყვეტილებიდან, ეს გამოხატვა მაინც არ შეიძლება შეფასდეს, როგორც მძიმე შეურაცხყოფა ან უპატივცემულობა საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეების მიმართ. ამასთან, იმის გათვალისწინებით, რომ ეს კომენტარი დაიწერა გაზეთში, საიდანაც ნაწილი განმცხადებელმა უარყო, დაუშვებელია მას პასუხისმგებლობა დაეკისროს ყველაფრისთვის, რაც გამოქვეყნებულია „ინტერვიუში“. დაბოლოს, მართალია, განმცხადებლისთვის დაკისრებული ჯარიმა მცირე თანხაა, მაგრამ მას აქვს სიმბოლური მნიშვნელობა და მიუთითებს საკონსტიტუციო სასამართლოს სურვილზე, დასაჯოს განმცხადებელი, რადგან დაკისრებული თანხის ოდენობა ახლოსაა მაქსიმალურ ოდენობასთან, რაც შეიძლება დაწესდეს მოლდოვის კანონმდებლობით. ამ მოსაზრებების გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ არ არსებობდა „მწვავე სოციალური საჭიროება“ განმცხადებლის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვისთვის, რადგან ეროვნულმა ხელისუფლებამ არ წარუდგინა „შესაბამისი და საკმარისი“ მიზეზები ამგვარი შეზღუდვის გასამართლებლად.

სასამართლოს შეფასებით, ვინაიდან განმცხადებელი არ გასცდა მისაღები კრიტიკის საზღვრებს, და გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა არ ჩაითვალა „აუცილებლად დემოკრატიულ საზოგადოებაში“, ევროსასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევა.

8. სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტი

მართლმსაჯულების ძირითადი მხარეების მიერ კრიტიკულად მნიშვნელოვანია სათანადო კომუნიკაციის სტანდარტების დამკვიდრება. „სასამართლოების სათანადო ფუნქციონირება შეუძლებელი იქნებოდა მართლმსაჯულების სისტემაში სხვადასხვა ძირითად მხარეთა შორის

ურთიერთპატივისცემაზე დამყარებული ურთიერთობის გარეშე.⁸⁵⁸ სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში სამი ძირითადი მხარეა – მოსამართლე, ადვოკატი და პროკურორი. შესაბამისად, მათ უნდა უზრუნველყონ ერთმანეთთან იმ ფორმით კომუნიკაცია, რომ უფრო სწრაფი და ეფექტიანი გახადონ მართლმსაჯულება და ამაღლონ საზოგადოების ნდობა ამ სისტემის მიმართ. „დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვა, ფაქტობრივად, გულისხმობს ზოგადად სასამართლოსადმი, ისევე როგორც უშუალოდ მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესისადმი ხალხის ნდობის უზრუნველყოფას“⁸⁵⁹. მართლმსაჯულებისადმი ნდობის გაზრდის მნიშვნელობაზე იმსჯელა ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ კიდევ არაერთ გადაწყვეტილებაში და განმარტა, რომ „ადვოკატების როლის გათვალისწინებით, საკვებით კანონიერია იმის მოლოდინი, რომ ისინი ხელს შეუწყობდნენ მართლმსაჯულების ჯეროვნად განხორციელებას და ხალხის ნდობის უზრუნველყოფას.“⁸⁶⁰ მართლმსაჯულების ეფექტიანი ფუნქციონირების გარეშე, შეუძლებელია ქვეყნის წინსვლა და განვითარება. ამდენად, უმნიშვნელოვანესია სისხლის სამართლის სფეროში მართლმსაჯულების სამივე ძირითადი რგოლის (მოსამართლის, ადვოკატის, პროკურორის) როლის გათვითცნობიერება ამ საერთო მიზნის მიღწევაში.

ადვოკატი ვალდებულია, პატივის სცეს სასამართლოს და „არ შელახოს სასამართლოს ან პროცესის სხვა მონაწილეთა უფლებები“⁸⁶¹. თუმცა ეს არ გულისხმობს ადვოკატის შეზღუდვას, გააკრიტიკოს გადაწყვეტილება ან სასამართლოს ქმედება. სასამართლოები არ არიან იმუნურები კრიტიკის მიმართ.⁸⁶² მთავარია, რომ ადვოკატის კრიტიკა გამოხატული იყოს დასაშვები ფორმით და არ გადალახოს ზღვარი. „მართალია, ადვოკატებს გააჩნიათ მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ კომე-

⁸⁵⁸ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 23.04.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Morice v. France*, 170.

⁸⁵⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1993 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Fey v. Austria*.

⁸⁶⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 20.07.2004 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Amihalachioaie v. Moldova*, 27; ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1994 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Casado Coca v. Spain*, 54.

⁸⁶¹ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 5(გ).

⁸⁶² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 27.05.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Skalka v. Poland*, 34.

ნტარის უფლება, მაგრამ მათ მიერ გამოთქმულმა კრიტიკამ არ უნდა გადალახოს განსაზღვრული მიზნები. ადვოკატის სიტყვის თავისუფლება სასამართლოს დარბაზში არ არის შეუზღუდავი და განსაზღვრული ინტერესები, მათ შორის, სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვა, წარმოადგენს საკმარის გამართლებას მის შესაზღუდად.⁸⁶³ სასამართლო, ისევე როგორც ყველა სხვა საჯარო დაწესებულება, შესაძლოა, გახდეს კრიტიკის ობიექტი. მთავარია, „მკაფიო განსხვავება გაკეთდეს კრიტიკასა და შეურაცხყოფას შორის. თუ გამოხატვის ნებისმიერი ფორმის მიზანი სასამართლოს ან ამ სასამართლოს წევრების შეურაცხყოფაა, შესაბამისი სასჯელი, არ წარმოადგენს კონვენციის მე-10.2 მუხლის დარღვევას“⁸⁶⁴. შესაბამისად, კრიტიკა არ უნდა გადადიოდეს შეურაცხყოფაში, რომელიც სცდება დასაშვებ ფარგლებს.

სასამართლოსათვის გაგზავნილ განცხადებებში ადვოკატის მიერ გამოხატული მოსაზრებები, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ შეაფასა, როგორც შეურაცხყოფელი და ადვოკატის პროფესიის მაღალი სტანდარტის დასამკვიდრებლად მიუღებელი, არაეთიკური გამოხატულებები, რის გამოც აღძრა ადვოკატის მიმართ დისციპლინური დევნა. ეთიკის კომისიის განხილვის კოლეგიამ გაიზიარა აღძვრის გადაწყვეტილება და ადვოკატის მხრიდან დაადგინა დისციპლინური გადაცდომის ჩადენა.⁸⁶⁵ საქმეში არსებული ფაქტების მიხედვით, ადვოკატმა, სხვადასხვა დროს სასამართლოს გაუგზავნა წერილობითი ფორმით გაკეთებული შემდეგი განცხადებები: „ჩამაბარეთ გადაწყვეტილება, რომელიც ეფუძნება ბოდიშით და ავადმყოფურ მოსაზრებებს...“, „თქვენ პრობლემები გაქვთ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებით, რასაც სასამართლო სხდომაზე ავლენთ ნერვიული გამოხტომებით...“, „თქვენ ბრძანდებით აგრესიული და თავშეუკავებელი, რომელიც თავს ვერ აკონტროლებს და იმის გამო, რომ საფრთხეს ვგრძნობ თქვენგან, სასამართლო სხდომაზე გამოცხადებას არც კი ვიკადრებ...“, „გაკვირვებული ვარ თქვენი უცნაური და ავადმყოფური ტონით ჩემდამი, რაც აშკარა უპატივცემულობაა...“, „...ჩემი ღრმა რწმენით ეფუძნება ალოგიკურ, ავადმყოფურ და ბოდიშით

⁸⁶³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 21.03.2002 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Nikula v. Finland*, 54-55.

⁸⁶⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 27.05.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Skalka v. Poland*, 34.

⁸⁶⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.11.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №043/10, <[https://gba.ge/pdf/5c49d7c63fb19.pdf](https://gba.ge/pdf/5c49d7c63fb19.pdf/5c49d7c63fb19.pdf)>, [21.05.2021].

მოსაზრებებს, რაც დაკვეთით არის მიღებული...“. ეთიკის კომისიის შეფასებით, „სასამართლოსადმი წარდგენილ განცხადებებში, ადვოკატის მიერ აშკარა უპატივცემულობა არის გამოხატული. კერძოდ, მათში გამოთქმულია აშკარად შეურაცხყოფელი და არაეთიკური შეფასებები, ასევე მიუღებელი ფორმითაა მოთხოვნილი სასამართლო გადაწყვეტილებები. დაცვის უფლების რეალიზება ადვოკატს შეუძლია, განახორციელოს სასამართლოს მიმართ შეურაცხყოფელი განცხადებების გარეშე. ადვოკატის განცხადება, რომლითაც მოთხოვნილია გადაწყვეტილების ჩაბარება, რომლის შინაარსიც მან არ იცის, იგი წინასწარვე აფასებს გადაწყვეტილების შინაარსობრივ მხარეს შემდეგი სიტყვებით „ეფუძნება ბოდიშით და ავადმყოფურ მოსაზრებებს“, მიზნად ისახავს სასამართლოს შეურაცხყოფას. მოსაზრების ამგვარი გამოხატვა ეწინააღმდეგება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის მიზანს – საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები... სასამართლოს სახელზე მიმართულ განცხადებებში, ადვოკატი მ. ნ. წერს შეურაცხყოფელ და ადვოკატის პროფესიის მაღალი სტანდარტის დასამკვიდრებლად მიუღებელ არაეთიკურ განცხადებებს“⁸⁶⁶. ადვოკატს მოსამართლის შესაძლო არაეთიკურ ქცევასთან დაკავშირებით, შეეძლო მიემართა კანონმდებლობით გათვალისწინებული დისციპლინური საჩივრის წარდგენის მექანიზმისთვის, რაც მის მიერ არ ყოფილა გამოყენებული, ხოლო შეურაცხყოფელი განცხადებებით პოზიციის ან საკუთარი პროტესტის დაფიქსირება არ მიიჩნევა კანონმდებლობით და პროფესიული ეთიკის ნორმებით გათვალისწინებული დაცვის კანონიერ საშუალებად.⁸⁶⁷ ადვოკატს მოეთხოვება სასამართლოსთან ურთიერთობის უფრო მაღალი და დახვეწილი სტანდარტი, მით უფრო, იმ ვითარებაში, როდესაც სასამართლოს გადაწყვეტილებისა და მოსამართლის მოქმედებებისადმი პროტესტის გამოხატვა შესაძლებელია კანონით დადგენილი წესით – ზემდგომ სასამართლო ინსტანციაში გასაჩივრებით, მოსამართლის წინააღმდეგ დისციპლინური საკითხის განხილვის ინიცირებით, მკაცრი და დაუნდობელი კრიტიკით, თუმცა არა არაადეკვატური, პროფესიული სტანდარტის უგულვებელყოფელი გამონა-

⁸⁶⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.11.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No043/10, 8.4.-8.6., <<https://gba.ge/pdf/5c49d7c63fb19.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁶⁷ იქვე, 8.8.

თქვამებით.⁸⁶⁸ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება.

დისციპლინურ საქმეში⁸⁶⁹, კომისიამ არ დაადგინა სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტის დარღვევა და არ აღძრა დისციპლინური დევნა ადვოკატის მიმართ. საქმის ფაქტების მიხედვით, სასამართლო სხდომის მიმდინარეობისას, ადვოკატმა მოსამართლის კომენტარს „არ შესულიყო მასთან პოლემიკაში, თორემ დააჯარიმებდა“, შემდეგნაირად უპასუხა: – „შემოვალ, ბატონო მოსამართლე. მთელი პროცესის განმავლობაში, რომ მეჭრება პროკურორი დაკითხვაში ნორმალურია?“ ... „იმიტომ არ მამღვეთ კითხვების დასმის საშუალებას, რომ თქვენ ხართ მოტივირებული იმავე გზით, რა გზითაც პროკურორები მიდიან, ბატონო მოსამართლე!“ ადვოკატის აღნიშნულ გამოხატვას მოჰყვა მისი გამეცება სასამართლო სხდომის დარბაზიდან.

კომისიამ განმარტა, რომ „ადვოკატის ქცევა არ შეიძლება გახდეს მისი დისციპლინირების საფუძველი, ვინაიდან ის მოქმედებდა კლიენტის ინტერესების დასაცავად. მაშინ როდესაც, საქმის სამართლიანი განხილვა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საბოლოო გადაწყვეტილებაზე, ადვოკატის მიერ გაკეთებული განცხადებები სწორედ მიმართული იყო საქმის სამართლიანი განხილვის მნიშვნელობაზე და ამ საკითხზე მოსამართლისთვის ყურადღების გამახვილებაზე. მას საჭიროდ და აუცილებლად მიაჩნდა საკუთარი აზრის დაფიქსირება მიმდინარე პროცესზე და მოსამართლის ქცევაზე. მართალია, ადვოკატის განცხადებები იყო კრიტიკული, თუმცა დასაშვები კრიტიკის ფარგლებში გამოთქმული (ის არ იყო უხამსი ან/და მოსამართლის მიმართ მტრულად განწყობილი ფორმით გადმოცემული), რის თმენის ვალდებულება მოსამართლეს გააჩნდა“⁸⁷⁰. შესაბამისად, ადვოკატის მიმართ არ აღიძრა დისციპლინური დევნა.

⁸⁶⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.11.2010 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No043/10, 8.14., <<https://gba.ge/pdf/5c49d7c63fb19.pdf/5c49d7c63fb19.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁶⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.12.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №019/19, <<https://gba.ge/pdf/5e3d4f4e3bc18.pdf/019-19%20ar%20agdzvra%2002.12.2019.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁷⁰ იქვე, 5.10.

8.1. სასამართლოში მოქმედი ქცევის წესების დაცვა, როგორც ეთიკური ვალდებულება

სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტი ეხება არა მხოლოდ ადვოკატის გამოხატვას, არამედ, ასევე, ადვოკატის მიერ სასამართლოში, ტრიბუნალში, არბიტრაჟში ან ნებისმიერ სხვა ორგანოში, რომელიც ახორციელებს კვაზი სასამართლოს მსგავს ფუნქციას⁸⁷¹, მოქმედი ქცევის წესების დაცვას⁸⁷². მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა, იმ მომენტისათვის, სასამართლოს მითითება ქცევის წესთან დაკავშირებით, არ იყოს სწორი, ადვოკატი მაინც უნდა დაემორჩილოს ამ მითითებებს და სხდომის ოქმში გააკეთოს შესაბამისი აღნიშვნა, თუ მისი მოსაზრებით, სასამართლო არღვევს კანონს ან ადვოკატს არ აძლევს საშუალებას, სრულყოფილად განახორციელოს თავისი საქმიანობა და დაიცვას თავისი კლიენტის ინტერესები.

ეთიკის კომისიამ სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტის დარღვევად შეაფასა ადვოკატის ქმედება დისციპლინურ საქმეში⁸⁷³, სადაც სარეზოლუციო გადაწყვეტილების გამოცხადებისას ადვოკატი სამოქალაქო საქმეთა პალატაში მიმდინარე სასამართლო პროცესის დასრულებამდე ადგა და მოსამართლეთა ნებართვის გარეშე, დატოვა სხდომის დარბაზი შემდეგი სიტყვებით – „როგორ არ გრცხვენიათ, თქვენი დროც მოვა“. ამ დროს ადვოკატი მარჯვენა ხელით, საჩვენებელი თითის ჟესტიკულაციით ახორციელებდა ამ სიტყვების დემონსტრირებას, ადვოკატის ხელი კი მოსამართლეებისაკენ იყო მიმართული. ეთიკის კომისიის შეფასებით, „ადვოკატის, როგორც მართლმსაჯულების წარმომადგენლის პროფესიული ვალდებულებები სასამართლოს მიმართ, უნდა ეფუძნებოდეს მართლმსაჯულების ინტერესს, ადვოკატის პროფესიულ თავისუფლებას და ღირსებას, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების, ასევე ეთიკის წესების დაცვას. დაცვის უფლების განხორციელებისას, ადვოკატი შეზღუდულია კანონით და პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმებით. ადვოკატი ვალდებულია, დაიცვას და პატივი სცეს სასამართლოში თუ ტრიბუნალში მოქმედი ქცევის წესებს, რომელიც საპ-

⁸⁷¹ მაგალითად, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისია.

⁸⁷² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 9(1,4).

⁸⁷³ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №158/13, <<https://gba.ge/pdf/5c4720732e191.pdf/5c4720732e191.pdf>>, [21.05.2021].

როცესო კანონმდებლობით არის განსაზღვრული.⁸⁷⁴

სასამართლო პროცესზე, სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებისას, ადვოკატის მოქმედება (უნებართვოდ სხდომის დატოვება), ასევე რეპლიკა („როგორ არ გრცხვენიათ“, „თქვენი დროც მოვა“), მუქარანარევ გაფრთხილებად აღიქმება, რომელსაც ამისათვის დამახასიათებელი ჟესტიკულაციაც (თითის ქნევა) ახლავს.⁸⁷⁵ კომისიის შეფასებით, „ადვოკატმა თავისი მოქმედებები და ემოცია უნდა გააკონტროლოს სხდომის დროს მოსამართლის მიერ გადაწყვეტილების გამოცხადების პროცესში, რომლის ხელშეშლას სხვა პირებთან ერთად არ უნდა შეუწყოს ხელი. ადვოკატმა არ უნდა დატოვოს სხდომის თავმჯდომარის ნებართვის გარეშე სასამართლო დარბაზი, მაშინაც კი, როდესაც გადაწყვეტილების გამოცხადება მიმდინარეობს.“⁸⁷⁶ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა გაფრთხილება, რომელიც ადვოკატმა გაასაჩივრა უზენაეს სასამართლოში. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატა⁸⁷⁷ დაეთანხმა ეთიკის კომისიის სამართლებრივ შეფასებას, თუმცა დაკისრებული სახდელი მიიჩნია არაპროპორციულად და გაფრთხილების ნაცვლად, ადვოკატს დააკისრა დისციპლინური პასუხისმგებლობის უფრო მსუბუქი ფორმა – კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

დისციპლინურ საქმეში⁸⁷⁸, სადაც ადვოკატი არ დაემორჩილა მოსამართლის მითითებებს პროცესის განმავლობაში, ეთიკის კომისიამ, ასევე, დაადგინა სასამართლოსთან კომუნიკაციის სტანდარტის დარღვევა. აღნიშნულ საქმეში, სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას, მოსამართლის ქმედებათა გამო, ადვოკატი ითხოვდა პრეტენზიის შეტანას სასამართლოს სხდომის ოქმში, სასამართლო პროცესის მიმდინარეობი-

⁸⁷⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 21.10.2014 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №158/13, 6.2., <<https://gba.ge/pdf/5c4720732e191.pdf/5c4720732e191.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁷⁵ იქვე, 6.5.

⁸⁷⁶ იქვე, 6.7.

⁸⁷⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 01.04.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №დს-შ/3-15, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/1april-3-15.pdf>>, [16.06.2021].

⁸⁷⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №010/10, <https://gba.ge/pdf/5c59b5f3684a9.pdf/010_10_22.07.2010%20kerdzo%20sarekomendacio%20barati.pdf>, [21.05.2021].

სას, მოსამართლე ადვოკატს აძლევდა შენიშვნებს, ხოლო ადვოკატი არ ემორჩილებოდა მის მითითებებს. რამდენიმე გაფრთხილების შემდეგ, ადვოკატი, მანდატურის დახმარებით, გააძევეს სხდომის დარბაზიდან. ადვოკატმა სასამართლო დარბაზიდან გაძევების შემდეგ არ გასაჩივრა სასამართლო სხდომის ოქმი. ადვოკატის განმარტებით, მისი შენიშვნები სასამართლოზე მიზნად ისახავდა უშუალოდ დაცვის ქვეშ მყოფი პირის ინტერესების დაცვას. კომისიამ იმსჯელა, ერთი მხრივ, სასამართლო დარბაზში ადვოკატის სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ და მეორე მხრივ, სასამართლო ხელისუფლებისა და მართლმსაჯულების ინტერესების დაცვის თაობაზე⁸⁷⁹, ასევე, ადვოკატის იმუნიტეტზე, და განმარტა, რომ „ადვოკატის მსგავსი ქმედებები მაშინაც კი არ არის გამართლებული, როდესაც იგი ადვოკატისათვის მინიჭებული საპროცესო უფლების განხორციელებას ისახავს მიზნად, რადგან ის არ წარმოადგენს ადვოკატის მიერ სასამართლო დარბაზში მოსამართლის მითითებისადმი დაუმორჩილებლობის გამართლების საფუძველს.“⁸⁸⁰ ადვოკატი, ნებისმიერ შემთხვევაში, უნდა დაემორჩილოს სასამართლოს გადაწყვეტილებას მის მიერ წარდგენილი შუამდგომლობის თაობაზე და თუ გადაწყვეტილება უკანონოდ მიჩნია, გამოიყენოს კანონით დადგენილი საპროცესო საშუალებები (გადაწყვეტილების გასაჩივრების, მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაყენების და სხვა კანონიერი მექანიზმი)⁸⁸¹. ეთიკის კომისიის შეფასებით, „კლიენტის ინტერესებში ობიექტურად შედის საქმის მიუკერძოებლად და სამართლიანად გადაწყვეტა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი საპროცესო წესების დაცვით. კლიენტის ინტერესების დაცვა ადვოკატმა უნდა განახორციელოს კანონით დადგენილი წესების შესაბამისად და ამ მიზნით სასამართლო დარბაზში არ დაარღვიოს წესრიგი. სასამართლო დარბაზში წესრიგის დარღვევა და სასამართლოს მითითებისადმი დაუმორჩილებლობა არ შეიძლება, გამართლებული იქნეს კლიენტის ინტერესების დაცვით. თუნდაც ადვოკატი დარწმუნებული იყოს, რომ მისი ქმედება შესაბამისობაშია საპროცესო კანონმდებლობასთან“⁸⁸². ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად ზემოქმედების ღო-

⁸⁷⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.07.2011 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No010/10, 5.2., <https://gba.ge/pdf/5c59bf53684a9.pdf/010_10_22.07.2010%20kerdzo%20sarekomendacio%20barati.pdf>, [21.05.2021].

⁸⁸⁰ იქვე, 5.9.

⁸⁸¹ იქვე, 5.10.

⁸⁸² იქვე, 5.22.

ნისიძე – კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა განესაზღვრა.

8.2. მოსამართლესთან *ex parte* კომუნიკაციის დამყარება, როგორც ეთიკური გადაცდომა

ადვოკატი არ უნდა დაუკავშირდეს ან შეხვდეს მოსამართლეს კონკრეტულ საქმეზე, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან შეთანხმების გარეშე, გარდა საპროცესო კანონმდებლობით ნებადართული შემთხვევებისა.⁸⁸³ 2019 წელს, ეთიკის კომისიამ დაადგინა აღნიშნული სტანდარტის დარღვევა ერთ-ერთ საქმეზე⁸⁸⁴, სადაც ადვოკატმა თავისი კლიენტის საქმის განმხილველ მოსამართლეს გაუგზავნა მოკლე ტექსტური შეტყობინებები შემდეგი სახით: „მოგესალმებით... თქვენთან კონსულტაცია მჭირდება, იქნებ მიმიღოთ შეხვედრაზე, პატივისცემით ადვოკატი.“ „თქვენ კარგად მიცნობთ, ამ ხელისუფლების მოყვანაში და მხარდაჭერაში ჩემი წვლილი მაქვს... როგორც პიროვნულად, ისე ორგანიზაციით...“, „ძალიან გთხოვთ, დამეხმარეთ რა... თუ არ გცალიათ, რომ შევხვდე... (წერს საქმის მხარეებს) და დაგვიკმაყოფილოთ მოთხოვნა, ძან გთხოვთ რა... ძალიან დიდი მადლობელი ვიქნები... პატივისცემით კეთილი სურვილებით, ვცდილობ, მეც გავხდე მოსამართლე.“ ასევე, როდესაც მოსამართლე კოლეგებთან ერთად იმყოფებოდა სამუშაო შეხვედრაზე, მის მწერალ-თანაშემწეს სამსახურის ტელეფონის შიდა ნომერზე დაუკავშირდა ადვოკატი და ითხოვა მოსამართლესთან შეხვედრა. მას შემდეგ რაც, თანაშემწის მიერ არაერთგზის განემარტა, რომ მოსამართლე არც ადვოკატებს და არც მხარეებს შეხვედრაზე არ იღებდა და ვერ შეხვდებოდა, ადვოკატმა დატოვა სასამართლოს შენობა; ადვოკატმა მოსამართლეს პირად მობილურის ნომერზე დაურეკა ოთხჯერ.

კომისიის შეფასებით, კონკრეტული საქმის არსებით საკითხზე კონსულტაციის მისაღებად, აკრძალული ფორმით, მოსამართლესთან დაკავშირებით, ადვოკატმა დაარღვია სასამართლოსთან კომუნიკაციის ეთიკური სტანდარტი⁸⁸⁵. კომისიის შეფასებით, „ადვოკატმა კლიენტის დასაცავად უნდა გამოიყენოს კანონით გათვალისწინებული საშუალებ-

⁸⁸³ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 9.2.

⁸⁸⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 17.09.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №027/19, <https://gba.ge/pdf/5e2ff0dfec614.pdf/027.19%20%20kerdzo%20sarekomendacio%2017.09.2019.pdf>, [21.05.2021].

⁸⁸⁵ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 9.2.

ბები, დაუშვებელია კლიენტის ინტერესების დასაცავად მოსამართლის მიმართ რაიმე სახის ზეგავლენის მოხდენა. აღნიშნული ვალდებულება გამომდინარეობს თანასწორობისა და შეჯიბრობითობის პრინციპიდან და მიზნად ისახავს სასამართლოზე ნებისმიერი ზეგავლენის განხორციელების აკრძალვას ან იმის შთაბეჭდილების შექმნას, რომ რადგან სასამართლო ახორციელებს ცალკე კომუნიკაციას მხარესთან ან მის წარმომადგენელთან, ის მიკერძოებულია. ექსპარტე კომუნიკაციის დაუშვებლობა სასამართლოს მიუკერძოებლობის და დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის და მართლმსაჯულებისადმი ნდობის არსებობის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.⁸⁸⁶ აქვე, კომისიამ იმსჯელა აღნიშნული შეზღუდვის მიზანზე და განმარტა, რომ „ექსპარტე კომუნიკაციის აკრძალვა საქმის განმხილველ მოსამართლესთან მართლმსაჯულების განხორციელების შემადგენელი პრინციპია და გამომდინარეობს, ერთი მხრივ, მხარეთა თანასწორობის კონსტიტუციური პრინციპიდან, მეორე მხრივ, საზოგადოებაში მართლმსაჯულების მიუკერძოებლად განხორციელების აღქმის დამკვიდრების საჭიროებიდან“⁸⁸⁷. კომისიის შეფასებით, ადვოკატმა განსაკუთრებით უნდა დაიცვას საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონით დადგენილი კომუნიკაციის ზოგადი სტანდარტი, რადგან აღნიშნული ასევე წარმოადგენს ეთიკურ ვალდებულებას. შესაბამისად, „ზოგადი აკრძალვა ექსპარტე კომუნიკაციის კიდევ უფრო მკაცრია ადვოკატებთან მიმართებით, ვინაიდან ის უკავშირდება ადვოკატის მაღალ სტატუსს და მის უშუალო მონაწილეობას მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში. ადვოკატები წარმოადგენენ თვითრეგულირებად პროფესიას, ისინი მონაწილეობენ განგრძობადი იურიდიული განათლების პროგრამაში და მათთვის კარგად ცნობილი უნდა იყოს მოსამართლესთან ექსპარტე კომუნიკაციის დაუშვებლობა და საქმის შეჯიბრებითობის და თანასწორობის პრინციპის დაცვით განხილვის მნიშვნელობა“⁸⁸⁸. ადვოკატს, დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად განესაზღვრა ზემოქმედების ღონისძიება – კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა.

⁸⁸⁶ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 17.09.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე No027/19, 6.2., <https://gba.ge/pdf/5e2ff0dfec614.pdf/027.19%20%20kerdz%20sarekomendacio%2017.09.2019.pdf>, [21.05.2021].

⁸⁸⁷ იქვე, 6.4.

⁸⁸⁸ იქვე, 6.7.

8.3. სასამართლოსათვის ყალბი მტკიცებულების წარდგენის დაუშვებლობა

მართლმსაჯულების ეფექტიან განხორციელებაში ადვოკატის მნიშვნელოვანი როლიდან გამომდინარე, ეთიკური სტანდარტები ადვოკატს სთხოვს, არ მიაწოდოს სასამართლოს წინასწარ შეცნობით არასწორი ინფორმაცია ან ყალბი მტკიცებულება. ადვოკატის როლი არის არა ის, რომ მოატყუოს სასამართლო, არამედ ის, რომ უზრუნველყოს თავისი კლიენტისათვის სამართლიანი და ეფექტიანი მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა. ადვოკატმა განზრახ არ უნდა მიუთითოს ისეთ ფაქტებზე, რაც სინამდვილეს არ შეესაბამება.⁸⁸⁹ ადვოკატს აქვს უფლება, ყველაფერი არ თქვას, თუმცა დაუშვებელია, ადვოკატმა „შეთხზას“ დაცვის სტრატეგია, რომელიც აგებული იქნება სიყალბესა და არასწორ ფაქტებზე.

არ მისცე საკუთარი თავის წინააღმდეგ ჩვენება, ეს მხარის კონსტიტუციური უფლებაა, მაგრამ აღნიშნული პრინციპი არ აძლევს მხარეს უფლებას, ტყუილი თქვას სასამართლოს წინაშე.⁸⁹⁰ ადვოკატი ვალდებულია, არ მიაწოდოს სასამართლოს წინასწარ შეცნობით ყალბი მტკიცებულება, არ მიიღოს მონაწილეობა ასეთი ტიპის მტკიცებულების შექმნაში. აღნიშნული წესის დაუცველობა ეწინააღმდეგება მართლმსაჯულების ინტერესებს და არ ემსახურება კლიენტის კანონიერი ინტერესების რეალიზებას, ამ შემთხვევაში, ადვოკატი წარმოადგენს დამრღვევ მხარეს, რომელიც კანონსაწინააღმდეგო მოქმედებებით ცდილობს, დააკმაყოფილოს კლიენტის არაკანონიერი ინტერესები.⁸⁹¹

მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატი არის კლიენტის სამართლებრივი მრჩეველი და მისი მითითებების შემსრულებელი, კლიენტის ინტერესებისათვის პრიორიტეტის მინიჭების დროსაც⁸⁹², ადვოკატი ინარჩუნებს დამოუკიდებლობას⁸⁹³. მაშინ კი, როდესაც კლიენტი უკანონო ან არაეთიკურ მითითებებს აძლევს, ადვოკატი ვალდებულია, განუმარტოს მას,

⁸⁸⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.06.2013 წლის №005/13 რეკომენდაცია, <<https://gba.ge/pdf/5c7fbb12ccf26.pdf/06%20June%202013%20005.13.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁹⁰ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, თბილისი, 2013, 119.

⁸⁹¹ იქვე.

⁸⁹² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 5.

⁸⁹³ იქვე, მუხლი 2.

რომ ის საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას შეზღუდულია კანონმდებლობითა და პროფესიული სტანდარტებით. ადვოკატი არის არაკლიენტის ნებისმიერი სურვილის შემსრულებელი, არამედ „შუამავალი მართლმსაჯულებასა და ხალხს შორის და ზოგიერთი ქცევის შეზღუდვა ადვოკატის პროფესიის მქონე პირებისათვის, სწორედ ამ სტატუსის არსებობით არის განპირობებული“⁸⁹⁴.

აღნიშნული ვალდებულების დარღვევაზე ეთიკის კომისიამ იმსჯელა დისციპლინურ საქმეში⁸⁹⁵, სადაც ადვოკატმა ეთიკის კომისიას წარუდგინა ყალბი მტკიცებულება. კერძოდ, ადვოკატმა ეთიკის კომისიის განხილვის კოლეგიის სხდომაზე განმარტა, რომ საპროცესო წესით მისი საქმის გამოკვლევისას, მას არ მიეცა საკმარისი დრო მტკიცებულების – შეწყალების შესახებ განცხადების წარსადგენად, რის გამოც მის მიმართ აღიმდგა დისციპლინური დევნა. განხილვის ეტაპზე, ადვოკატმა წარმოადგინა საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციიდან დოკუმენტის რეგისტრაციაში გატარების საბუთი, რომელზეც მითითებული იყო დოკუმენტის რეგისტრაციის თარიღი, ნომერი და მიმღების ხელმოწერა. ეთიკის კომისიამ გამოითხოვა ინფორმაცია საქართველოს პრეზიდენტის კანცელარიიდან და მიღებული პასუხით დაადგინა, რომ ადვოკატის მიერ წარმოდგენილი რეგისტრაციის ბარათის ნომრით, ადვოკატის კლიენტის სახელზე არ იყო რეგისტრირებული განცხადება. ეთიკის კომისიამ განმარტა, რომ სხვა განცხადების სარეგისტრაციო ბარათის მტკიცებულების სახით გამოყენებით, ადვოკატმა წინასწარი შეცნობით მიაწოდა ეთიკის კომისიას შეცდომაში შემყვანი ინფორმაცია, რითაც დაარღვია პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-9 მუხლის პირველი, მესამე და მეოთხე ნაწილების მოთხოვნები.⁸⁹⁶

შესაბამისად, ადვოკატმა, მართლმსაჯულების სისტემაში მისი მაღალი როლიდან გამომდინარე, უნდა უზრუნველყოს თავისი კლიენტის უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვა და ამავდროულად, არ მიაწოდოს სასამართლოს წინასწარი შეცნობით არასწორი ინფორმაცია, ფაქტი, ყალბი მტკიცებულება, რითაც, ხელს შეუწყობს მართლმსაჯუ-

⁸⁹⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1994 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Casado Coca v. Spain*.

⁸⁹⁵ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 02.10.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №133/13, <<https://gba.ge/pdf/5c484f79da0dd.pdf/5c484f79da0dd.pdf>>, [21.05.2021].

⁸⁹⁶ იქვე, 6.20.

ლების ეფექტიან ფუნქციონირებას.

9. პროცესის მონაწილეებთან და მესამე პირებთან ადვოკატის კომუნიკაციის სტანდარტი

ადვოკატისა და სასამართლოს ურთიერთობის მარეგულირებელი წესები ვრცელდება, ასევე, პროცესის მონაწილეებზეც.⁸⁹⁷ ადვოკატმა არ უნდა შელახოს პროცესის მონაწილეების უფლებები და თავისუფლებები.⁸⁹⁸ ადვოკატმა არა თუ თავად არ უნდა შეურაცხყოს პროცესის მონაწილენი, არამედ თავის კლიენტსაც უნდა მისცეს მითითებები, პატივი სცეს სხვათა უფლებებს.

პროცესის მონაწილეთა მიმართ კომუნიკაციის სტანდარტის დარღვევა დაადგინა ეთიკის კომისიამ დისციპლინურ საქმეზე⁸⁹⁹, სადაც ადვოკატმა კლიენტის სახელით, მისივე სოციალური ქსელის მეშვეობით მიმართა თავისი კლიენტის პროცესუალურ მოწინააღმდეგეებს შემდეგი განცხადებით: „პროკურორის ხალხი ხართ, მაგრამ სად წამიხვალთ, მაშინ როდესაც სტრასბურგის სასამართლო ციხიდან გამომიშვებს? ტრ... დან გიხმართ, პროკურორ ო-სთან ერთად“. ეს წერილი, დასათაურებით – „მიმართვა კომპანიის დაზარალებულებს“, შედგენილი იყო კლიენტის მიერ, თუმცა მისი გამოქვეყნება მოხდა ადვოკატის მეშვეობით, კლიენტის სოციალურ გვერდზე, მისივე მითითებების შესაბამისად. ადვოკატის განმარტებით, სოციალურ ქსელში წერილის განთავსებისას ის ასრულებდა კლიენტის მიერ მიცემულ დავალებას, რომელსაც მოიაზრებს საადვოკატო საქმიანობის ფარგლებში განხორციელებულ მოქმედებად, რაშიც მან აიღო შესაბამისი ანაზღაურება. ეთიკის კომისიამ შეაფასა ადვოკატის ქმედება და დაადგინა, რომ მისი მხრიდან ადგილი ჰქონდა პროცესის მონაწილეების – დაზარალებულების უფლებების შელახვას. კომისიის შეფასებით, მითითებულ ფრაზას უარყოფითი გავლენა შეუძლია მოახდინოს საზოგადოებაზე და მისი ღირებულება არ წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოებისთვის აუცილებელ მნიშვნელობას, რომლის გამოც ის მოექცეოდა გამოხატვის თავისუფლებით დაცულ ფარგლებში. ადვოკატს წერილი თავად არ დაუწერია, თუმცა იცნობდა

⁸⁹⁷ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 9.4.

⁸⁹⁸ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 5(გ).

⁸⁹⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.07.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №118/18, <<https://gba.ge/pdf/5e4a367453fda.pdf/118.18%20gaftrixileba%20-%2024.07.2019.pdf>>, [21.05.2021].

მის შინაარსს და თავად გამოაქვეყნა ის. ადვოკატთა შესახებ კანონიც (მუხლი 6.1.) და ეთიკის კოდექსიც (მუხლი 5) ერთიანია იმ საკითხში, რომ კლიენტის დასაცავად ადვოკატი შეზღუდულია კანონით და პროფესიული ვალდებულებებით.

კომისიამ განმარტა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობა სცდება ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის გაწერილ საადვოკატო საქმიანობათა ჩამონათვალს და გულისხმობს კლიენტის მიერ მიცემული ტექნიკური დავალებების შესრულებას. მიუხედავად ამისა, მსგავს შემთხვევებშიც, ადვოკატი ვალდებულია, იმოქმედოს პროფესიული ქცევის სტანდარტებით, ვინაიდან მას კლიენტის დავასთან თუნდაც ირიბად დაკავშირებული დავალებების შესრულების დროს უნარჩუნდება ეთიკური ქცევის ვალდებულება.⁹⁰⁰ კომისიის შეფასებით, „ადვოკატის მიერ კლიენტის ინტერესების შესაბამისად მოქმედებისას დაკმაყოფილებული უნდა იყოს ორი კუმულატიური წინაპირობა: ინტერესი უნდა იყოს კანონიერი, ასევე კანონიერი ინტერესის მიღწევის მიზნით ადვოკატის მოქმედება უნდა იყოს კანონიერი და ჯდებოდეს პროფესიული ეთიკის ფარგლებში. ამ შემთხვევაში, ორივე წინაპირობა დარღვეულია. კლიენტის კანონიერი ინტერესი ვერ იქნება პროცესის მონაწილე პირისათვის (ამ შემთხვევაში, დაზარალებულებისთვის) უხამსი მიმართვა, შეურაცხყოფა და ისეთი ტერმინები, რაც მიუღებელია საზოგადოებაში, იწვევს პირის პატივისა და ღირსების შელახვას. ასევე, დაუშვებელია ადვოკატის მიერ უხამსი გამონათქვამის გამოქვეყნებაში რაიმე სახით მონაწილეობის მიღება.⁹⁰¹ „ადვოკატი, როგორც – მართლმსაჯულების განხორციელებაში უშუალოდ მონაწილე პირი, (ზოგ ქვეყანაში მას მართლმსაჯულების მსახურად მოიხსენიებენ), ასეთი მაღალი სტატუსიდან გამომდინარე, შეზღუდულია ვალდებულებით – პატივი სცეს და არ შელახოს პროცესში მონაწილე ნებისმიერი პირის უფლება, მათ შორის, დაზარალებულის უფლება. ეს გამომდინარეობს იქიდან, რომ კლიენტის მიმართ ვალდებულებების გარდა, ადვოკატს აქვს ვალდებულებები საზოგადოების, მართლმსაჯულების, პროფესიის მიმართ... ადვოკატი ვერ იქნება ბრმა იარაღი კლიენტის ხელში. რაც შეიძლება მოიმოქმედოს კლიენტმა (ვისზეც არ ვრცელდება პროფესიული ეთიკა), ვერ განახორცი-

⁹⁰⁰ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.07.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No118/18, 6.8. – 6.10., <<https://gba.ge/pdf/5e4a367453fda.pdf/118.18%20gaftrtxileba%20-%2024.07.2019.pdf>>, [21.05.2021].

⁹⁰¹ იქვე, 6.11.

ელეებს ადვოკატი.⁹⁰² „ფართო საზოგადოებისათვის სადავო წერილის გამოქვეყნება განსაკუთრებით ზიანის შემცველია უზამსობის ადრესატისადმი. შესაბამისად, კომისია ვერ დაეთანხმება ადვოკატს, რომ წერილის გავრცელებით ზიანი არ მიაღწავთ საჩივრის ავტორებს, ვინაიდან ადვოკატის მოქმედებამ ხელი შეუწყო წერილის ხელმისაწვდომობას, წერილში მოცემული უზამსო ფრაზები კი არამარტო ობიექტური თვალთახედვით აყენებს თავის ადრესატს მორალურ ტკივილს, არამედ სუბიექტურადაც. ადვოკატის მიერ სოციალურ ქსელში გამოქვეყნებული წერილი შეიცავდა უზამსობას, რაც ეწინააღმდეგება საზოგადოებაში დამკვიდრებულ ზნეობრივ ღირებულებებს, ხოლო ასეთი შინაარსით წერილის გამოქვეყნება არ ემსახურებოდა კლიენტის ინტერესების დაცვის ლეგიტიმურ მიზანს. ადვოკატს უნდა გამოეჩინა გონივრული წინდახედულება და თავი უნდა შეეკავებინა წერილის მსგავსი სახით გამოქვეყნებისაგან.“⁹⁰³ ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობის ფორმად დაეკისრა სახდელი – გაფრთხილება, რომელიც ადვოკატმა გაასაჩივრა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატამ გაიზიარა ეთიკის კომისიის დასაბუთება გადაცდომის დადგენის ნაწილში, თუმცა დაკისრებული სახდელი მიიჩნია არაპროპორციულად. პალატის შეფასებით, სახდელის განსაზღვრისას, ეთიკის კომისიას უნდა გაეთვალისწინებინა ის შემამსუბუქებელი გარემოებები, რომ ტექსტის შინაარსი შედგენილი იყო არა ადვოკატის, არამედ კლიენტის მიერ, ადვოკატი არ იზიარებდა მის შინაარსს, ადვოკატი აქამდე არ იყო დისციპლინირებული⁹⁰⁴. შესაბამისად, პალატამ დაკისრებული სახდელი არაპროპორციულად ჩათვალა, რის გამოც გაფრთხილების ნაცვლად, ადვოკატს დააკისრა დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება – კერძო სარეკლამო ბარათით მიმართვა.

10. ადვოკატის იმუნიტეტი

საქართველოს კანონმდებლობით, უზრუნველყოფილია ადვოკატის სამართლებრივი დაცვა. კერძოდ, ადვოკატი საადვოკატო საქმიანობას ახორციელებს დამოუკიდებლად. დაუშვებელია მის საქმიანობაში არა-

⁹⁰² საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 24.07.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე No118/18, 6.12., <<https://gba.ge/pdf/5e4a367453fda.pdf/118.18%20gaftrixileba%20-%202024.07.2019.pdf>>, [21.05.2021].

⁹⁰³ იქვე, 6.13.

⁹⁰⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-32-19.

მართლზომიერი ჩარევა, ადვოკატის საქმიანობისათვის ხელის შეშლა, ადვოკატზე სახელმწიფო ორგანოს და/ან სხვა პირის არასათანადო ზემოქმედება, მისი დაშინება, შევიწროება, იძულება, დევნა, მასზე ზეწოლა, მისთვის მორალური და/ან მატერიალური ზიანის მიყენება, მის მიმართ ძალადობა ან ძალადობის მუქარა, აგრეთვე ნებისმიერი სხვა ქმედება, რომელმაც შეიძლება ხელყოს ადვოკატის დამოუკიდებლობა.⁹⁰⁵

ადვოკატი სარგებლობს იმუნიტეტით. ეს იმუნიტეტი იმაში მდგომარეობს, რომ მას არ შეიძლება რომელიმე სახის (სისხლის, სამოქალაქო, ადმინისტრაციული, დისციპლინური) პასუხისმგებლობა დაეკისროს იმ გამონათქვამებისთვის/განცხადებებისთვის, რომელიც მან ზეპირად ან წერილობით წარუდგინა სასამართლოს ან ადმინისტრაციულ ორგანოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე.⁹⁰⁶ ანალოგიურ სამართლებრივი დაცვის გარანტიას ითვალისწინებს გაეროს პრინციპებიც ადვოკატის როლის შესახებ, რომლის თანახმადაც, „სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ თავიანთი პროფესიული მოვალეობების, წესებისა და ეთიკის შესაბამისად, განხორციელებული რაიმე ქმედების გამო, ადვოკატებმა არ განიცადონ გაკიცხვა, ან დევნა ადმინისტრაციული, ეკონომიკური, სოციალური ან სხვა სანქციების მუქარით“⁹⁰⁷. ადვოკატი უნდა სარგებლობდეს სამოქალაქო და სისხლისსამართლებრივი იმუნიტეტით ყველა განცხადების მიმართ, რომელიც მის მიერ სასამართლოს, ტრიბუნალის ან სხვა სასამართლო ან ადმინისტრაციული ხელისუფლების წინაშე წარდგენილია კეთილი განზრახვით, ზეპირი ან წერილობითი ფორმით.⁹⁰⁸

ადვოკატების პროფესიული ქცევა ექვემდებარება გარკვეულ შეზღუდვებს. მათ მოეთხოვებათ თავდაკერილი, პატიოსანი და ღირსეული ქცევა, თუმცა, ამავედროულად, ისინი სარგებლობენ ექსკლუზიური უფლებებითა და პრივილეგიებით, რაც შეიძლება განსხვავდებოდეს იურისდიქციების მიხედვით.⁹⁰⁹ ადვოკატებს ეძლევათ გარკვეული დისკრეციული უფლებამოსილება სასამართლოში გამოყენებული არგუმენ-

⁹⁰⁵ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 38.1.

⁹⁰⁶ იქვე, მუხლი 38.4.

⁹⁰⁷ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 16(c).

⁹⁰⁸ იქვე, 20.

⁹⁰⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 28.10.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Steur v. the Netherlands*.

ნტების თვალსაზრისით.⁹¹⁰ საკუთარი კლიენტების ინტერესების გულმოდგინედ დაცვის ვალდებულებიდან გამომდინარე, ადვოკატებმა ზოგჯერ უნდა გადაწყვიტონ, გააპროტესტონ ან გაასაჩივრონ თუ არა სასამართლოს ესა თუ ის მოქმედება.⁹¹¹

როდესაც ადვოკატის ვალდებულება – არ მიაწოდოს სასამართლოს წინასწარი შეცნობით მცდარი ინფორმაცია და/ან ყალბი მტკიცებულება, წინააღმდეგობაში მოდის მისი კლიენტის უფლებასთან – არ მისცეს საკუთარი თავის წინააღმდეგ ჩვენება, ადვოკატმა უნდა ისარგებლოს იმუნიტეტით და დაიცვას თავისი კლიენტის უფლებები. მაგალითად, როდესაც ბრალდებული არ აღიარებს დანაშაულს, თუმცა ადვოკატს გაუმხელს ინფორმაციას, რომ აპირებს, სასამართლოს მცდარი ჩვენება მისცეს, ადვოკატმა უნდა ისარგებლოს იმუნიტეტით, შეინახოს ეს ინფორმაცია კონფიდენციალურად და არ შელახოს კლიენტის დაცვის უფლება⁹¹². ამისათვის ადვოკატს არ შეიძლება დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

შესაბამისად, იმისათვის, რომ შეფასდეს ადვოკატის ქმედების შესაბამისობა პროფესიულ სტანდარტებთან, აუცილებელია, პირველ რიგში, იმის დადგენა, სარგებლობდა თუ არა ადვოკატი იმუნიტეტით, რომელიც კლიენტის დაცვის უფლების უზრუნველყოფიდან გამომდინარეობდა.

11. ევროპის სტანდარტი

ადვოკატებმა, როგორც მართლმსაჯულების წარმომადგენლებმა, ყოველთვის უნდა იზრუნონ თავიანთი პროფესიის პატივისა და ღირსების შესანარჩუნებლად.⁹¹³

პროფესიის კორპორაციული არსი მოითხოვს ადვოკატთა შორის ურთიერთობაში ნდობას და თანამშრომლობას მათი კლიენტების სასარგებ-

⁹¹⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1994 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Casado Coca v Spain*.

⁹¹¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.04.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Morice v. France*.

⁹¹² მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 207.

⁹¹³ Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990, 12.

ლოდ და არასაჭირო სასამართლო გარჩევისა და სხვა საქციელის თავიდან აცილების მიზნით, რომელიც პროფესიის რეგულაციისთვის საზიანოა. თუმცა, ზემოაღნიშნული არ ამართლებს კლიენტის ინტერესებზე მაღლა პროფესიის ინტერესების დაყენებას. ადვოკატმა წვერი სახელმწიფოების ყველა ადვოკატი, პროფესიულ კოლეგებად უნდა აღიაროს და მათ მიმართ სამართლიანად და პატივისცემით იმოქმედოს.⁹¹⁴

ევროპის ადვოკატთა ასოციაციების და სამართლის საბჭოს (CCBE) მიერ მიღებული ევროპის ადვოკატთა ქცევის კოდექსი, ადვოკატების ერთ-ერთ ძირეულ პრინციპად განიხილავს კოლეგების პატივისცემას (*respect towards professional colleagues*)⁹¹⁵. მართლმსაჯულების სათანადო განხორციელება მოითხოვს ადვოკატებისაგან, რომ მათი ქცევა ერთმანეთის მიმართ იყოს დაფუძნებული ურთიერთპატივისცემაზე, რათა ნებისმიერი სადავო საკითხი ცივილიზებულად გადაწყდეს; ანალოგიურად, საზოგადოების ინტერესშია ის, რომ ადვოკატებმა კეთილსინდისიერად იმოქმედონ ერთმანეთთან და არ მოიტყუონ.⁹¹⁶ პროფესიულ კოლეგებს შორის ურთიერთპატივისცემა კლიენტის ინტერესებშიც შედის, რადგან ის ხელს უწყობს სათანადო მართლმსაჯულების განხორციელებასა და კონფლიქტების მოგვარებას⁹¹⁷ ცივილიზებული ფორმით.

11.1 ვალდებულებები მესამე მხარისა და მართლმსაჯულების მიმართ⁹¹⁸

ზოგადად, ევროპის ქვეყნებში მესამე მხარეთა მიმართ ადვოკატებს რაიმე სახის კონკრეტულ ეთიკურ ვალდებულებებს არ აკისრებენ. ეს ნათლად ჩანს ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს (CCBE) მიერ შემუშავებულ ეთიკის კოდექსშიც, რომლის მიხედვითაც, სასამართლო პროცესზე ადვოკატს მხოლოდ ის მოეთხოვება, რომ დაცვას სამართლიანობის პრინციპი. ამ ნორმის მეშვეობით, შესაძლოა

⁹¹⁴ The Code of Conduct for European Lawyers, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), 5.1.

⁹¹⁵ Charter of Core Principles of the European Legal Profession, 2006, principal (h).

⁹¹⁶ A Commentary on the Charter of Core Principles of the European Legal Profession, 9, <https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf>, [21.05.2021].

⁹¹⁷ იქვე.

⁹¹⁸ ეს ნაწილი ავტორების თანხმობით, მოცემულია წიგნიდან – იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009.

ჩაითვალოს, რომ ადვოკატებს მოწინააღმდეგე მხარისათვის შეტყობინების გარეშე მოსამართლესთან კონტაქტი ეკრძალებათ.

სხვა ადვოკატებთან ურთიერთობებში CCBE ადვოკატებს კოლეგიალობისაკენ მოუწოდებს, მაგრამ ამასთანავე კოდექსი განმარტავს, რომ ამ ურთიერთობებს კლიენტთა ინტერესები არ უნდა შეეწიროს. CCBE წევრი სახელმწიფოების ადვოკატებისაგან ასევე მოითხოვს უცხოელი კოლეგებისადმი თავაზიან მოპყრობას. CCBE არ ავალდებულებს ადვოკატებს, რაიმე განსაკუთრებული დამოკიდებულება ჰქონდეთ მოწმეებთან ან იმ მხარეებთან, რომლებსაც პროცესზე წარმომადგენელი არ ჰყავთ. ფაქტობრივად, CCBE მესამე მხარეთა მიმართ ადვოკატთა ვალდებულებების დახასიათებისას ამ ნორმებით შემოიფარგლება.

რაც შეეხება ადვოკატის ვალდებულებას მართლმსაჯულების წინაშე, ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო ევროპელ ადვოკატებს მოუწოდებს, პატიოსანი დამოკიდებულება ჰქონდეთ სასამართლოს მიმართ. კერძოდ, CCBE-ის ეთიკის კოდექსის მიხედვით, ადვოკატმა განზრაც არასოდეს არ უნდა მიაწოდოს სასამართლოს არასწორი ან შეცდომაში შემყვანი ინფორმაცია. სასამართლოს წინაშე კოდექსით გათვალისწინებული გულწრფელობა ასევე გულისხმობს, რომ სასამართლოს უფლება აქვს, ადვოკატებისაგან მოითხოვოს ფაქტების სამართლიანად გადმოცემა გაზვიადებისა და საკუთარ ინტერესებზე მორგების ან უმნიშვნელოვანესი ფაქტების გამოტოვების გარეშე.

როდესაც სასამართლო აღგენს, რომ იგი ვერ ენდობა ადვოკატის მიერ გაკეთებულ განცხადებას, ადვოკატი კარგავს ქმედითობას სასამართლოში და, აქედან გამომდინარე, ფაქტობრივად, თავის კლიენტს ზიანს აყენებს. ნებისმიერ სამართლებრივ სისტემაში საიმედოობა ადვოკატის უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელია. ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს მიერ შემუშავებული ეთიკის კოდექსის მიხედვით, როდესაც სასამართლო პროცესზე ადვოკატს არასერიოზული და დაუსაბუთებელი პოზიცია უკავია, მას შეიძლება დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

ზოგადად, CCBE ორიენტირებულია ადვოკატის პროფესიის რეპუტაციაზე და არეგულირებს იმ ასპექტებს, რომლებმაც შესაძლოა ზიანი მიაყენოს პროფესიის კორპორატიულ ინტერესებს. თუმცა, კოდექსი სათა-

ნადო ყურადღებას უთმობს პროცესის სამართლიანად წარმართვასაც. შესაბამისად, ევროპელ ადვოკატებს მოეთხოვებათ, სათანადოდ გაითავისონ პროცესის სამართლიანად წარმართვის ვალდებულება. მაგალითად, ისინი არ უნდა დაუკავშირდნენ მოსამართლეს მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატის წინასწარი შეტყობინების გარეშე, არ უნდა გადასცენ მოსამართლეს ნივთიერი მტკიცებულებები, ჩანაწერები ან დოკუმენტები, თუ ისინი დროულად არ აქვთ გადაცემული მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატისათვის, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ასეთი ქმედება საპროცესო ნორმებით არის დაშვებული. კანონით გათვალისწინებულ ფარგლებში, ადვოკატმა არ უნდა გაამჟღავნოს ან წარადგინოს სასამართლოში მეორე მხარის ან მისი ადვოკატის მიერ საქმეზე მორიგებასთან დაკავშირებული რაიმე წინადადება მეორე მხარის ადვოკატის მკაფიო თანხმობის გარეშე.

12. აშშ-ის სტანდარტი

12.1 იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების (მოსამართლე, პროკურორი, ადვოკატი) გამოხატვის თავისუფლება

გამოხატვის თავისუფლება, ზოგადად, ძალიან მნიშვნელოვანია თავისუფალ საზოგადოებებში, მაგრამ ის არ არის უსაზღვრო. გამოხატვის თავისუფლება, რომელიც მიზნად ისახავს ძალადობის წაქეზებას, აკრძალულია. პანიკის შემქმნელი გამოხატვის ფორმა შეიძლება აიკრძალოს (მაგალითად, ხალხით გადაჭედებულ თეატრის შენობაში წამოძახილი „ცეცხლი!“, მაშინ როცა ხანძარი არ არის). კანონი იცავს პირს ისეთი ცილისწამებისგან, რომელიც ზიანს აყენებს პირის რეპუტაციას ან საქმიანობას.

გამოხატვის თავისუფლება იურისტებისთვის, გარკვეულწილად, უფრო მეტად დასაშვებია, ვიდრე ჩვეულებრივი ფიზიკური პირებისთვის. ადვოკატებს ძალა შესწევთ, ისაუბრონ სასამართლო დარბაზში, დაიცვან სხვები, მაშინ როცა ამგვარ შესაძლებლობას სხვები მოკლებულნი არიან. ადვოკატის სიტყვას აქვს ძალა, დაიწყოს სასამართლო პროცესი, რადგან სხვისი სახელით მას შეაქვს სასამართლოში სარჩელი ან შუამდგომლობა. მოსამართლეებს აქვთ უფლება, გამოაცხადონ კანონის მიხედვით მიღებული გადაწყვეტილებები. საერთო სამართლის მქონე ქვეყნების მოსამართლეები ამას სრულყოფილად აკეთებენ, მათ ასევე შესწევთ ძალა,

შეცვალონ საერთო სამართლის იურიდიული პრონციპები. პროკურორებს აქვთ უფლებამოსილება, საკუთარი სახელით ისაუბრონ სისხლის სამართლის საქმეებში, მათ შორის, აღძრან სისხლის სამართლის საქმე წერილობითი ფორმით.

ამავდროულად, იურისტებისთვის გამოხატვის თავისუფლება შეიძლება უფრო შეზღუდული იყოს, ვიდრე ჩვეულებრივი პირებისთვის. ამ შეზღუდვების ანალიზი მოითხოვს როლისა და შინაარსის შესწავლას. ამ შეზღუდვების ზომა ლავირებს კონკრეტულ ქვეყანაში სიტყვის თავისუფლებისა და იურისტების როლის ხარისხის მიხედვით.

პირველი, მნიშვნელოვანია, იურისტი რომელ სფეროში მოქმედებს. მაგალითად, კერძო ადვოკატები შეიძლება მოქმედებდნენ, როგორც კლიენტის ადვოკატი, როგორც ფიზიკური პირი, თავად დავის მხარე, ან შეიძლება სხვა როლში მოგვევლინოს. მოსამართლეები და პროკურორები შეიძლება ასრულებდნენ ოფიციალურ სახელმწიფო როლს ან შეიძლება მოქმედებდნენ, როგორც ფიზიკური პირები ან დავის მხარეები.

მეორე, დიდი მნიშვნელობა აქვს შინაარსს. მოსამართლის, პროკურორის ან ადვოკატის როლის შესრულებისას მნიშვნელოვანია, რომელიმე პროფესიონალი ხომ არ გამოთქვამს ამ პროფესიის მოვალეობის შესრულებისთვის აკრძალული შინაარსის აზრს.

12.2. მოსამართლისა და პროკურორის გამოხატვის თავისუფლება

მოსამართლეებს აქვთ გამოხატვის თავისუფლება, მაგრამ ჩვეულებრივი მოქალაქეების გამოხატვის თავისუფლებასაც კი აქვს საზღვარი. მოსამართლეები კრიტიკული როლის გამო, ჩვეულებრივი მოქალაქეების მსგავსად, სარგებლობენ გამოხატვის თავისუფლებით, ოღონდ გარკვეული შეზღუდვებით.

სამოსამართლო სიტყვის თავისუფლების განხილვა მოითხოვს მოსამართლის როლის გააზრებას კონკრეტული სიტყვის წარმოთქმისას და ამ სიტყვის შინაარსის გაგებისას. მოსამართლეები შეიძლება ასრულებდნენ მოსამართლის, საკუთარი საქმის ერთ-ერთი მხარის ან კერძო მოქალაქის როლს. თითოეული მათგანი ცალ-ცალკე განსახილველია. მოსამართლეს, როცა მოსამართლის უფლება-მოვალეობას ასრულებს,

აქვს სიტყვის ის ძალა, რომელიც კერძო მოქალაქეს არ გააჩნია. მოსამართლეს აქვს სამართალშემოქმედის, იურიდიული ძალის მქონე განაჩენის გამოცხადების უფლება. ეს ყოველივე არის იმ შინაარსის მატარებელი, რომლის წარმოთქმის უფლებაც მოსამართლის გარდა, არავის აქვს.

მაგრამ მოსამართლეს უფლება-მოვალეობის შესრულებისას უწესდება საზღვრებიც. საზოგადოების ნდობა დამოკიდებულია თითოეული მოსამართლის ქცევაზე. მართლმსაჯულების ფუნქციონირებისთვის მოსამართლეები უნდა იყვნენ მიუკერძოებლები და ასეთივედ წარმოჩინდნენ. როგორც წესი, მოსამართლეებს ევრძალებათ საჯარო განცხადებების გაკეთება იმ საქმესთან დაკავშირებით, რომელსაც განიხილავენ. საზოგადოებას, რომელიც ისმენს მოსამართლის შეხედულებას კონკრეტულ საქმესთან დაკავშირებით და ამ საქმეზე გადაწყვეტილება ჯერ არ დამდგარა, ექმნება შთაბეჭდილება, რომ მოსამართლე მიკერძოებულია.

ანალოგიურად, საჯარო განცხადებები, რომლებიც საზოგადოების ყურადღებას იპყრობს, ზიანს აყენებს საზოგადოების ნდობას სასამართლოს მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით. მაგალითად, ქართველმა მოსამართლემ შეიძლება საგაზეთო სტატიაში დაწეროს უკრაინის კონფლიქტის შესახებ, რადგან ფიქრობს, რომ მსგავსი საქმე არ მოხვდება სასამართლოში განსახილველად. რეალურად, მოსამართლემ თავი უნდა შეიკავოს ასეთი მოსაზრებების საჯაროდ დაფიქსირებისგან, რადგან შესაძლებელია, იმავე თემატიკის საქმე სასამართლოში განსახილველად აღმოჩნდეს.

მეორე მხრივ კი, ღირებულია მოსამართლის მონაწილეობა მნიშვნელოვან საკითხებზე დებატებისას. მოსამართლეთა სიტყვის შეზღუდვები ამ კუთხით უნდა იქნეს გათვალისწინებული. ბალანსი იწვევს სიტყვის თავისუფლების აკრძალვას იმ საქმეებთან დაკავშირებით, რომლებიც სასამართლოში განიხილება ან შეიძლება განიხილოს.

მოსამართლეთა პოლიტიკური განცხადებები საგულდაგულოდ რეგულირდება და აკრძალულია. მოსამართლეები უნდა იყვნენ დამოუკიდებელნი პოლიტიკური პროცესებისგან და პოლიტიკური პარტიების გავლენისგან. როგორც წესი, მოსამართლეებს ევრძალებათ პოლიტიკური კანდიდატების მხარდასაჭერი განცხადებების გაკეთება მაშინ, როცა ჩვე-

ულებრივი მოქალაქეები თავისუფალნი არიან აზრის გამოთქმისას. გარდა ამისა, როცა მოსამართლე წარადგენს კანდიდატურას პოლიტიკურ თანამდებობაზე, მოსამართლის მანტია უნდა გაიხადოს.

მოსამართლეები ზოგჯერ საკუთარ საქმეზეც წარმოადგენენ მხარეს, ეს საქმე შეიძლება იყოს დისციპლინური წარმოება, კერძო ხელშეკრულება, ქონებრივი ან კერძო საჩივრის საფუძველით დაწყებული დავა. აქ მოსამართლემ თავი უნდა წარმოადგინოს, როგორც სამართალწარმოების სხვა მონაწილემ და მსგავსად გააკეთოს განცხადებები.

დაბოლოს, მოსამართლეები ზოგჯერ ჩვეულებრივი მოქალაქეები არიან, ურთიერთობენ მეზობლებთან და სარგებლობენ საზოგადოებისთვის საჭირო სხვადასხვა მომსახურებით. მოსამართლეს უფლება აქვს, მოქალაქის მსგავსად გამოხატოს აზრი, მაგრამ არ უნდა ისარგებლოს საკუთრი თანამდებობით.

12.3. ადვოკატის გამოხატვის თავისუფლება

მოსამართლეებისა და პროკურორების მსგავსად, ადვოკატიც, გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისას, შეიძლება სხვადასხვა როლს ასრულებდეს. ისინი შეიძლება მოქმედებდნენ, როგორც ფიზიკური პირები ან საკუთარი საქმის მხარე. მოსამართლისა და პროკურორისგან განსხვავებით, ადვოკატი შეიძლება კლიენტის დამცველად ან საქმოსნად მოგვევლინოს.

ადვოკატის იდენტიფიცირება ხდება საზოგადოების მიერ მართლმსაჯულების სისტემის ხარისხის მიხედვით, მაგრამ მათზე იმდენად დიდი ყურადღება არ მახვილდება, როგორც მოსამართლეებზე. ადვოკატები ლიცენზიას სახელმწიფოსგან იღებენ, მაგრამ ისინი სახელმწიფოს არ წარმოადგენენ.

გარდა ამისა, საზოგადოებას ესმის, რომ ადვოკატები უნდა მიიღონ, როგორც სხვადასხვა მხარის ინტერესების გამტარებლები. სამართლებრივ დავებში საზოგადოება მათგან მიუკერძოებლობას არ ელის, შედეგად კი, მოსამართლისა და პროკურორის მსგავსად, ადვოკატისგან ნეიტრალურ და მიუკერძოებელ განცხადებას არავინ მოითხოვს.

მაშინ, როცა მოსამართლეებსა და პროკურორებს სამართლიანობა და მიუკერძოებლობა ევალებათ, ადვოკატი აღიქმება, როგორც დავის ერთ-ერთი მხარე. ასე რომ, როცა ადვოკატი, რომელიც კლიენტის სასარგებლო არგუმენტებს იყენებს, ფაქტებს აზვიადებს ან სიმართლის საზღვრებს არღვევს, აღიქმება, როგორც ადვოკატის როლის შემსრულებელი.

მოსამართლეებისა და პროკურორების მსგავსად, ადვოკატებიც თავისუფალნი არიან გამოხატვის თვალსაზრისით, როცა მოქმედებენ, როგორც ჩვეულებრივი მოქალაქეები ან დავის მხარეები.

გამოხატვის თვალსაზრისით, ადვოკატისთვის პრობლემური ორი მიმართულებაა, საქმეზე მსჯელობა სასამართლო დარბაზის გარეთ და კლიენტის მოზიდვის მიზნით სარეკლამო განცხადებები.

ისეთ სისტემებში, რომლებშიც ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტია დანერგილი, განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია ადვოკატის მიერ კლიენტთან დაკავშირებული განცხადების გაკეთება მედიასა და სოციალურ მედიაში, რადგან ამან შეიძლება გავლენა იქონიოს ნაფიცი მსაჯულების წინასწარ განწყობაზე. ადვოკატებმა თავი უნდა შეიკავონ იმ საქმეებთან დაკავშირებით განცხადებების გაკეთებისგან, რომლებიც მსგავს რისკს შეიცავს. ამასთან, თუ მედიამ ან სახელმწიფოს წარმომადგენლებმა რომელიმე კლიენტის საწინააღმდეგო განცხადებები გააკეთეს საჯაროდ, ადვოკატს უნდა მიეცეს საშუალება, „გათანაბროს“ საზოგადოებაში წარმოქმნილი უარყოფითი დამოკიდებულება კლიენტის შესახებ. ზოგადად, ეს რისკები უფრო დაბალია ინკვიზიციური ხასიათის დავის გადაწყვეტის სისტემის მქონე ქვეყნებში, სადაც ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი მყარად არ არის ფესვგადგმული. მოსამართლეები ადვოკატებისგან განსხვავებით, რა თქმა უნდა, ნაკლებად არიან მიდრეკილნი, ნაფიცი მსაჯულების თვალში მხარის შესახებ რაიმე წარმოდგენის შექმნისკენ.

ადვოკატები, გარკვეულწილად, ბიზნესმენები არიან, თუმცა ზოგიერთ ქვეყანაში, მათ შორის, საქართველოშიც, მეწარმეთა შესახებ კანონი ამას გამორიცხავს. ისტორიულად, სახელმწიფომ დაარეგულირა ადვოკატის მიერ საკუთარი თავის „რეკლამირების“ პრაქტიკა. ევროპაში სიტყვის თავისუფლების შესახებ რეგულაცია ბევრად მკაცრად დარეგულირდა, ვიდრე სხვა ბიზნესისთვის რეკლამის გაკეთება. ანალოგიურად იყო აშშ-შიც 1980 წლამდე, მანამ, სანამ უზენაესმა სასამართლომ მიიღო კანონი,

რომლის მიხედვითაც, შტატებს აღარ მიეცათ უფლება დაერეგულირებინათ ადვოკატების მიერ საკუთარი თავისთვის რეკლამის გაკეთების ფორმები. როგორც წესი, აშშ-ში, სიტყვის თავისუფლება ხელს უშლის შტატების სურვილს, დაარეგულიროს ადვოკატის მიერ საკუთარი თავის „დარეკლამება“. აშშ-ში ადვოკატებს შეუძლიათ კონკრეტული მომსახურების სანაცვლოდ ფასის დასახელება, რეკლამის მუსიკითა და სხვადასხვა ეფექტით გაფორმება. მოკლედ, ადვოკატებს, სხვა ბიზნესმენების მსგავსად შეუძლიათ, ისეთი რეკლამა გააკეთონ, როგორსაც მოისურვებენ, იმ პირობით, რომ რეკლამა ყალბ ინფორმაციას არ უნდა შეიცავდეს.

სხვადასხვა ქვეყანაში ადვოკატს მეტ-ნაკლებად ბიზნესმენად აღიქვამენ. ისტორიულად, სამართალი აღიწერება, როგორც ნასწავლი პროფესია, მოწოდება და არა ბიზნესი. რეალურად კი, ადვოკატები ცხოვრებისთვის საჭირო სახსრებს თავიანთი საქმით გამოიმუშავენ, რაც რეგულირდება ეთიკის კოდექსითა და საზოგადოებრივი მოლოდინებით; სხვა დასაქმებულების მსგავსად, ადვოკატებსაც სჭირდებათ ანაზღაურების მიღება.

13. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. რადიო – ინტერვიუში ადვოკატს შეკითხვა დაუსვეს იმ საქმესთან დაკავშირებით, რომელსაც ის ამჟამად აწარმოებს. ადვოკატი ძალიან გაბრაზებულია მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატზე იმ არასერიოზული არგუმენტების გამო, რომლებსაც ის წარმოადგენს. ადვოკატს სჯერა კიდევაც, რომ მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატმა ტყუილი თქვა სასამართლოში საქმესთან დაკავშირებით. როდესაც ადვოკატს ეკითხებიან, რას ფიქრობს ის მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატის მუშაობის შესახებ, რა უნდა უპასუხოთ მან?

2. ადვოკატი მოლაპარაკებას აწარმოებს მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან. მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატი ახალგაზრდაა, რომელიც ჩანს სუსტი და საკუთარ თავში არ არის დარწმუნებული. ფაქტობრივად, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატი არ მიმართავს სწორ სამართლებრივ ნორმას, რომელიც შეესაბამება სიტუაციას. ადვოკატი აცნობიერებს, რომ მას მარტივად შეუძლია უპირატესობის მოპოვება მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატზე კლიენტის სასარგებლოდ. როგორ უნდა იმოქმედოს მან?

3. ადვოკატი აწარმოებს სამოქალაქო საქმეს და აცნობიერებს, რომ მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატმა არ იცის დავის მთავარი ფაქტი. უნდა მი-

აწოდოს ადვოკატმა ეს ინფორმაცია მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატს?

4. ადვოკატმა სოციალურ ქსელში დაწერა სტატუსი, სადაც კოლეგა ადვოკატი მოიხსენია როგორც „სუსის აგენტი“ და „გახრწნილი მატყუარა“. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

5. ადვოკატი იცავს იმულებით გადაყენებული პოლიტიკური თანამდებობის პირის ინტერესებს. ადვოკატი იმედგაცრუებულია მოსამართლის გადაწყვეტილებით. ადვოკატი უკავშირდება გაზეთის ჟურნალისტს რამდენიმე სასამართლო საქმის დეტალებთან დაკავშირებით, რომელმაც საზოგადოების ინტერესი გამოიწვია. მათ შორის არის ამ პოლიტიკური თანამდებობის პირის საქმეც. ადვოკატი ეუბნება ჟურნალისტს, რომ მოსამართლე სულელი და მიკერძოებულია. ადვოკატი ასევე ადანაშაულებს მოსამართლეს კრიმინალებთან კავშირში და აცხადებს, რომ მოსამართლე მექრთამეა. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

6. მოსამართლემ საჩივარი შეიტანა ადვოკატის წინააღმდეგ, რომელშიც ამტკიცებს, რომ ადვოკატმა უპატივცემულობა გამოიჩინა სასამართლოს მიმართ. მოსამართლე განმარტავს, რომ ადვოკატი გაბრაზდა მოსამართლის მიერ სადავო საქმეზე გამოტანილი გადაწყვეტილებით და უბრალოდ ადგა და გავიდა სასამართლო დარბაზიდან. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

7. ადვოკატმა, სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას, კანონით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში მოითხოვა პრეტენზიის შეტანა მოსამართლის ქმედების გამო სასამართლოს სხდომის ოქმში. მოსამართლემ უარი განუცხადა ოქმში შენიშვნის შეტანაზე და შენიშვნა მისცა. ადვოკატი არ დაემორჩილა სასამართლოს მითითებებს და კვლავ განაგრძო მოთხოვნის დაყენება, რის შედეგადაც მოსამართლემ ადვოკატი გააძევა სხდომის დარბაზიდან. ჰქონდა თუ არა ადგილი ადვოკატის მიერ ეთიკის კოდექსის დარღვევას?

8. სასამართლო დარბაზში სხდომის დაწყებამდე, ადვოკატმა სხდომაზე დამსწრე პირს (რომელიც არ იყო პროცესის მონაწილე), მის მიერ მიყენებულ სიტყვიერ შეურაცხყოფაზე უპასუხა შემდეგი გამონათქვამით: „დამთავრდეს სხდომა, გაჩვენებ, ვის უნდა მიაყენო შეურაცხყოფა, ცხვირ-პირს გაგიერთიანებ ისე, რომ მშობელმა დედამაც ვეღარ გიცნოს“. შეაფასეთ ადვოკატის ქმედება.

XVII თავი. საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. შესავალი;
2. რეკლამირების პირობა: ინფორმაცია სწორია, ინფორმაცია არ არის შეცდომაში შემყვანი;
3. რეკლამაში გამოყენებული ინფორმაცია არ არის შეცდომაში შემყვანი და არ არღვევს პროფესიის ძირეულ ფასეულობებს;
4. თვითრეკლამა თუ პირდაპირი ან ირიბი მითითება კონკურენტზე ან მის მომსახურებაზე?
5. შეცდომაში შემყვანი ინფორმაციის განთავსებაზე პასუხისმგებელი პირი და ადვოკატი, რომელმაც იცის რეკლამის არაეთიკურობის შესახებ;
6. ევროპის სტანდარტი;
7. აშშ-ის სტანდარტი;
8. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. შესავალი

რეკლამა⁹¹⁹ წარმოადგენს ინფორმაციას, რომელიც ვრცელდება ნებისმიერი მეთოდით, ნებისმიერი ფორმით და ხერხით, მიმართულია საზოგადოების ფართო მასებისკენ, რეკლამირების ობიექტის მიმართ მათი ყურადღების მიპყრობის და/ან ინტერესის გაღვივების მიზნით. ალტერნატიული განსაზღვრებით, რეკლამა ფასიანი ცალმხრივი კომუნიკაციაა, რომელშიც განსაზღვრულია სპონსორი და ინფორმაცია კი მართვადია. რეკლამის ვარიანტებია: პუბლიკაცია, „პიარი“, პროდუქტის ჩასმა, სპონსორობა, გაყიდვების წახალისება. ამგვარი ინფორმაციის გასავრცელებლად მედიის ყველა სახეობა გამოიყენება: ტელევიზია, რადიო, ფილმები, ჟურნალები, გაზეთები, ინტერნეტი და ბილბორდები.

ადვოკატის მომსახურებით დაინტერესებულ კლიენტთა ინფორმირების ერთ-ერთი გავრცელებული საშუალებაა საადვოკატო საქმიანობის რეკლამა, რისთვისაც ადვოკატები რეკლამის სხვადასხვა ფორმას იყენებენ.

აპკ-ით გათვალისწინებული რეგულაცია საადვოკატო საქმიანობის

⁹¹⁹ რეკლამა ლათინურად *reclamo* – „წამოვიყვრებ“

რეკლამის შესახებ ეყრდნობა რეკლამის შესახებ საქართველოს კანონის ისეთ ძირეულ კომპონენტებს, როგორებიცაა არასათანადო რეკლამა, შეცდომაში შემყვანი რეკლამა, შედარებითი რეკლამა, და განსაზღვრავს ადვოკატის უფლებამოსილებას, განახორციელოს საკუთარი საქმიანობის რეკლამირება შემდეგი პირობებით:

- გავრცელებული ინფორმაცია სწორია და არ არის შეცდომაში შემყვანი;
- დაცულია პროფესიის ძირითადი ფასეულობები;
- პირდაპირ ან ირიბად არ მიუთითებს კონკურენტზე ან მის მომსახურებაზე.⁹²⁰

აპეკ-ის ნორმა რეკლამირების შესახებ გამიზნულია კონკრეტულ პირთა გამოსაყენებლად და ეხება საადვოკატო საქმიანობის განმახორციელებელ პირებს – ადვოკატებს.

ეთიკის კომისიაში რეკომენდაციების სისტემის ამოქმედებისთანავე, პირველი შეკითხვა სწორედ აპეკ-ის ახალ ნორმას – მე-8 პრიმა მუხლს დაუკავშირდა, ვინაიდან ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ 2012 წლის 08 დეკემბრის გადაწყვეტილებით, შევიდა ეთიკის კოდექსში დამატება საადვოკატო საქმიანობასთან დაკავშირებით. მოცემულ ნაწილში განხილული იქნება ეთიკის კომისიის განმარტებები, რომელიც რეკომენდაციათა ფარგლებში გასცა კომისიამ.

2. რეკლამირების პირობა: ინფორმაცია სწორია, ინფორმაცია არ არის შეცდომაში შემყვანი

ეთიკის კომისიამ რეკომენდაცია გასცა შემდეგი შინაარსის შეკითხვაზე: „საადვოკატო ბიუროს საქმიანობა მოცულია ერთ აბრაში – წარწერით „ადვოკატურა“, ხოლო მის ქვემოთ განთავსებული დამატებითი აბრა წარწერით: „ადვოკატი, სახელი, გვარი, ყოფილი მოსამართლე.“⁹²¹

კომისიამ ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად შეაფასა თითოეულ აბრაზე დატანილი ინფორმაცია და განმარტა, რომ „პირველი აბრა წარწერით „ად-

⁹²⁰ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 81 .

⁹²¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.04.2013 წლის წერილობითი რეკომენდაცია №001/13, <<https://gba.ge/pdf/5c7fc201ddc84.pdf/19%20April%202013%20001.13.pdf>>, [16.06.2021].

ვოკატურა“ მკითხველს აწვდის ინფორმაციას, რომ აღნიშნულ შენობაში განთავსებულია საადვოკატო ბიურო და, შესაბამისად, აბრის წაკითხვის შემდეგ, არსებობს მოლოდინი, რომ იურიდიული კონსულტაციის მიღების მსურველს, შეუძლია მიმართოს აღნიშნულ ბიუროს, თუმცა, წარწერა „ადვოკატურა“ არის ზოგადი ინფორმაციის შემცველი და რეკომენდებულია, საადვოკატო ბიუროს ჰქონდეს შესაბამისი სახელი და საქმიანობის აღნიშვნა არ იყოს გვარეობითი ცნებით გამოხატული, როგორცაა „ადვოკატურა“, რაც საყოველთაოდ გამოიყენება და დამკვიდრებულ ტერმინს წარმოადგენს საადვოკატო ბიუროს საქმიანობისას. ასევე შეფასდა მეორე აბრაზე განთავსებული წარწერით – „ადვოკატი (სახელი, გვარი)“ და მასზე დამატებითი წარწერის აღნიშვნით „ყოფილი მოსამართლე“, ხომ არ ირღვევა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-81 მუხლი. რეკომენდაციაში აღინიშნა, რომ ადვოკატის სახელისა და გვარის გასწვრივ დამატებითი წარწერის მითითება „ყოფილი მოსამართლე“ არის ინფორმაციის შემადგენელი ნაწილი, რომ კონკრეტულ პირს აქვს სამოსამართლო საქმიანობის გამოცდილება, თუმცა, ეს არ გულისხმობს, რომ პირი ამ აბრების წაკითხვის შემდეგ უპირატესობას აუცილებლად მიანიჭებს იმ ადვოკატს, რომელსაც მოსამართლედ მუშაობის გამოცდილება აქვს, რადგან შესაძლოა საადვოკატო მომსახურების მიღების მსურველისათვის არ იყოს მისაღები იმ ადვოკატისგან იურიდიული კონსულტაციის მიღება, რომელიც მოსამართლე იყო.⁹²²

იმ შემთხვევაში, თუ მეორე აბრაზე გაკეთებული წარწერა არ არის მცდარი და შეცდომაში შემყვანი, რაც გულისხმობს, რომ წარწერაზე აღნიშნულ პირს აქვს მოქმედი ადვოკატის სტატუსი და წარსულში ნამდვილად იყო მოსამართლე, დაცული იქნება საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირების უმთავრესი პრინციპი – გავრცელებული ინფორმაცია სწორია და არ არის შეცდომაში შემყვანი. კომისიის რეკომენდაციის მიხედვით, ასეთი რეკლამა უნდა შეფასდეს იმის საფუძველზეც, თუ რამდენად არის დაცული რეკლამირების დროს პროფესიის ძირეული ფასეულობები და ხომ არ უთითებს პირდაპირ ან ირიბად კონკურენტზე ან მის მომსახურებაზე. რეკომენდაციის მიხედვით, დამატებით აბრაზე გაკეთებული წარწერა „ყოფილი მოსამართლე“ არ არის ირიბი მითითება შეკითხვაში აღნიშნულ საადვოკატო ბიუროში მომუშავე ადვოკატების იურიდიულ მომსახურებაზე. რეკომენდებულია, საადვოკატო ბიუროს ჰქონდეს შე-

⁹²² ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 101.

საბამისი სახელი და საქმიანობის აღნიშვნა არ იყოს გვარეობითი ცნებით გამოხატული, როგორიცაა „ადვოკატურა“, რაც საყოველთაოდ გამოიყენება და დამკვიდრებულ ტერმინს წარმოადგენს საადვოკატო ბიუროს საქმიანობისას.⁹²³

3. რეკლამაში გამოყენებული ინფორმაცია არ არის შეცდომაში შემყვანი და არ არღვევს პროფესიის ძირულ ფასეულობებს

ეთიკის კომისიამ რეკომენდაცია გასცა შემდეგი შინაარსის შეკითხვაზე: დაცულია თუ არა რეკლამირების პირობა იმ შემთხვევაში, როდესაც საადვოკატო ბიუროს სლოგანია „შედეგიანი პასუხისმგებლობა“?⁹²⁴

კომისიის განმარტებით, ადვოკატის პროფესიული დამოუკიდებლობა მაღალი სტანდარტით უნდა იქნეს დაცული და ადვოკატებს, როგორც თავისუფალი პროფესიის წარმომადგენლებს, საკუთარი საქმიანობის შესახებ ყველაზე ეფექტიანი, ლაკონური და დახვეწილი გამონათქვამით, ფრაზით თუ სიტყვათა წყობით ინფორმაციის თავისუფლად მიწოდება უნდა შეეძლოს, პროფესიული სტანდარტის შესატყვისად. პოტენციური მომხმარებლების ან, ზოგადად, პირთა განუსაზღვრელი წრისადმი, საადვოკატო საქმიანობის შესახებ დასამახსოვრებელი სლოგანის გამოყენება ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა საქმიანობის, პროფესიული ღირებულებებისა და კონკრეტული პირის იმიჯის წარმოსაჩენად.

რეკლამის შესახებ საქართველოს კანონი არ განმარტავს ცნებას „სლოგანი“, თუმცა, სლოგანის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ დასამახსოვრებელი ლაკონური, სხარტი და გასაგები ფრაზით მიაწოდოს პირთა განსაზღვრულ თუ განუსაზღვრელ წრეს მთავარი იდეა ან მიზანი, რომელიც ცხოვრების სხვადასხვა სფეროს ეხება, ზოგადად პროფესიული საქმიანობის ან კონკრეტული პირის სწრაფვას ასახავს. სლოგანის შინაარსი თავისი ძირითადი იდეის გასაგებად არ უნდა საჭიროებდეს დამატებით განმარტებას და ხანგრძლივ მსჯელობას.⁹²⁵

⁹²³ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 101.

⁹²⁴ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.05.2014 წლის წერილობითი რეკომენდაცია 004/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fb88b1bd6f.pdf/08%20May%202014%20004.14.pdf>>, [16.06.2021].

⁹²⁵ ხუბულური თ., ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2014-2016, თბილისი 2016, 122.

კომისიის განმარტებით, მნიშვნელოვანი იყო გარკვეულიყო, საადვოკატო ბიუროს სლოგანი „შედეგიანი პასუხისმგებლობა“ რა კონტექსტით შეიძლება აღიქვან პოტენციურმა კლიენტებმა თუ ზოგადად საზოგადოებამ. მითითებული სიტყვათა წყობა შინაარსობრივად ბუნდოვანია, არ იძლევა ფრაზის მნიშვნელობის გასაგებად განმარტების შესაძლებლობას და შეკითხვებს ბადებს; რას ასახავს კონკრეტული სლოგანი: საადვოკატო ბიუროს პასუხისმგებლობით აღსავსე დამოკიდებულებას საქმისადმი და კლიენტისათვის სასურველი შედეგისაკენ სწრაფვას თუ კლიენტისათვის მნიშვნელოვან იურიდიულ ინტერესს, როგორც საქმის შედეგზე პასუხისმგებლობას.⁹²⁶

კომისიის შეფასებით, შეკითხვაში მითითებული სლოგანის სახით გამოყენებული ფრაზა არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციის ფართო ასპარეზს ტოვებს და მიზანშეწონილი არ არის მისი გამოყენება აპეკ-ის მე-8 მუხლის მესამე ნაწილის შესაბამისად, რადგან სლოგანის სიტყვები, მაღალი ალბათობით, საქმის შედეგზე გარანტიად აღიქმება. ადვოკატთა პროფესიულ საქმიანობაში კლიენტთან ურთიერთობისას, ერთ-ერთი ძირეული ფასეულობაა ადვოკატის მიერ საქმის შედეგზე გარანტიის მიცემის დაუშვებლობა, ამასთან, რეკლამის რეგულირებასთან დაკავშირებით, აპეკ-ის მე-8 პრიმა მუხლი უთითებს საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირებისას ინფორმაციის იმგვარად გავრცელებაზე, რაც შეცდომაში შემყვანი არ იქნება ნებისმიერი მესამე პირისათვის. სლოგანში გამოყენებული სიტყვები: „შედეგიანი პასუხისმგებლობა“ შესაძლოა, მიმზიდველი აღმოჩნდეს პოტენციური მომხმარებლისათვის და საადვოკატო ბიუროს მიერ პასუხისმგებლობის აღების ფარგლებზე არასწორი მოლოდინი გაუჩნდეთ.⁹²⁷

4. თვითრეკლამა თუ პირდაპირი ან ირიბი მითითება კონკურენტზე ან მის მომსახურებაზე?

საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირების საკითხმა დიდი ინტერესი გამოიწვია ადვოკატებში და ადვოკატის შეკითხვა შეეხო ერთ-ერთი იურიდიული ფორმის ფეისბუქგვერდზე, მომხმარებლისათვის გასაცნობად, საჯაროდ, გამოქვეყნებულ შემდეგი შინაარსის განცხადებებს:

⁹²⁶ ხუბულური თ., ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრევენტები, რეკომენდაციები 2014-2016, თბილისი 2016, 123.

⁹²⁷ იქვე.

„რა გავაკეთოთ ბანკთან პრობლემების დროს? პირველ რიგში, მოგვმართეთ ჩვენ. ჩვენ ზუსტად ვიცით, რისი უფლება აქვს ბანკს კანონით. ჩვენ ვიცით, რა ტიპის ხელშეკრულებები ფორმდება ბანკთან სესხების დროს, როგორია იპოთეკის ხელშეკრულებები. შესაბამისად, ჩვენ ვიცით, ის წესები, რომელთა დაცვით, შეუძლია მოითხოვოს ბანკმა ხელშეკრულებების შესრულება“. „ჩვენი გუნდი დეტალურად შეისწავლის საქმეს, თუ აუცილებელია, დამატებით შეაგროვებს მტკიცებულებებს, დაიწყებს მოლაპარაკებებს მოპასუხე მხარესთან და მოამზადებს სასამართლო სტრატეგიას, რომელიც იქნება საუკეთესო გამოსავალი და მომავალი მოგების საწინდარი“.

„საუკეთესო იურისტები“.

„ჯგუფის შემადგენლობაში ყოველთვის შედის ადვოკატი ფინანსური განათლებით, რაც ფინანსური დავების მოგების საწინდარია“.

„თუ გჭირდებათ საუკეთესო ადვოკატები სამოქალაქო, სისხლის სამართლის ან ადმინისტრაციულ დავებში“.

„The best lawyers of Georgia“.

„თქვენს ინტერესებს დაიცავენ პროფესიონალი იურისტები, რომლებიც, გარდა იმისა, რომ თავისი საქმის საუკეთესო სპეციალისტები არიან...“⁹²⁸

ეთიკის კომისიამ მიიჩნია, რომ ადვოკატის შევითხვაში მოყვანილი ფრაზები უსაფუძვლოდ პრეტენზიულია, ვინაიდან შეუძლებელია იმ ობიექტური კრიტერიუმების დადგენა, რითაც რომელიმე ადვოკატი ან ადვოკატთა ჯგუფი შესაძლოა მიჩნეული იქნეს საუკეთესოდ, ანუ ყველა სხვა დანარჩენ ადვოკატზე უფრო ძლიერად, თანაც დროის განუსაზღვრელ მონაკვეთში. შესაბამისად, ვინაიდან აპკ-ის მე-81 მუხლი ავალებს ადვოკატს, საკუთარი საქმიანობის რეკლამირებისას გაავრცელოს სწორი და არა შეცდომაში შემყვანი ინფორმაცია, ზემოხსენებული ფრაზებით ილახება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით დაცული სიკეთე.⁹²⁹

გარდა ზემოაღნიშნულისა, მითითებული ფრაზები შეიცავს ინფორმაციას პოტენციურ კონკურენტებზე, რომლებშიც მოიაზრება ყველა სხვა ადვოკატი და მიზნად ისახავს საკუთარი თავის წარმოჩენას სხვაზე უკეთესად. ნებისმიერ ადვოკატს აქვს უფლება, საკუთარი თავი საუ-

⁹²⁸ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.01.2014 წლის წერილობითი რეკომენდაცია №016/14, <<https://gba.ge/pdf/5c7fb83d1e2f6.pdf>>/06%20January%202015%20016.14.pdf>, [16.06.2021]

⁹²⁹ ზუბულური თ., ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2014-2016, თბილისი 2016, 124.

კეთესოდ მიიჩნიოს, მაგრამ საკუთარი თავის რეკლამირებისას თავისი სუბიექტური შეფასება, როგორც ობიექტური საფუძვლის მქონე, არ უნდა შესთავაზოს პოტენციურ კლიენტებს (მომხმარებლებს), ვინაიდან მითითებული ფრაზეოლოგია არ შეიცავს ინფორმაციას რეკლამის გამავრცელებელი ადვოკატის, თუ ადვოკატთა ჯგუფის მიერ საკუთარი პროფესიული თვისებების სუბიექტური აღქმის შესახებ (მაგ., „ჩვენი აზრით“, „მიგვაჩნია, რომ“ და ა.შ.), უნდა ჩაითვალოს, რომ რეკლამის გამავრცელებლის მიზანია, მომხმარებელს შეუქმნას აღქმა გავრცელებული ინფორმაციის ობიექტურობის შესახებ, რაც ზემოაღნიშნული განმარტების გათვალისწინებით უნდა ჩაითვალოს აპეკ-ის მე-81 მუხლის მოთხოვნათა დარღვევად.⁹³⁰

შეცდომაში შემყვანი ინფორმაციის განთავსებაზე პასუხისმგებელი პირი და ადვოკატი, რომელმაც იცის რეკლამის არაეთიკურობის შესახებ ვრცელი შეკითხვა ეხებოდა საკითხს, როდესაც იურიდიული ფირმა მიუთითებს სატელევიზიო რეკლამაში, სოციალურ მედიაში, გაზეთებზე და სავიზიტო ბარათებზე, რომ მათი შპს არის საერთაშორისო იურიდიული ფირმა, რაც ტყუილია. ფირმის დამფუძნებელი არ არის ადვოკატთა ასოციაციის წევრი, მაგრამ კომპანიის სამი იურისტი არის ადვოკატთა ასოციაციის წევრი, რა პასუხისმგებლობა შეიძლება დაეკისროს კომპანიის ან მასში მომუშავე ადვოკატებს?⁹³¹

„თუ გსურთ კვალიფიციური ადვოკატების მომსახურება სამოქალაქო, ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართლის საქმეებზე, თუ გსურთ უიმედო ვალების ამოღება, მოგვმართეთ ჩვენ ტელ. „XXX“ საერთაშორისო იურიდიული ფირმა „NNN“. აღნიშნული ტექსტის ფონზე სატელევიზიო რეკლამაში გადის დამფუძნებლის ფოტოსურათი (რომელიც ადვოკატთა ასოციაციის წევრი არ არის) და კომპანიაში მომუშავე სხვა ადვოკატების ფოტოსურათები (რომლებიც ადვოკატთა ასოციაციის წევრები არიან).“⁹³² იურიდიული ფირმის მიერ გავრცელებული ზემოხსენებული ტექსტი არის რეკლამა, რადგან გავრცელებულია ინფორმაცია მომსახურებაზე,

⁹³⁰ ხუბულური თ., ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2014-2016, თბილისი 2016, 124.

⁹³¹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 07.08.2013 წლის წერილობითი რეკომენდაცია №012/13, <<https://gba.ge/pdf/5c7fc1312f1b6.pdf/07%20August%202013%20%20012.13.pdf>>, [16.06.2021].

⁹³² ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 105.

ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე, რომელიც გამიზნულია პირთა განსაზღვრული წრისათვის და ემსახურება საქონლისადმი ინტერესის ფორმირებასა და რეალიზაციის ხელშეწყობას.⁹³³

ეთიკის კომისიამ, კონკრეტულ შემთხვევაში, განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია რეკლამირებისას ისეთი კომპონენტის მითითებას, როგორიცაა „საერთაშორისო“ იურიდიული ფირმა. რეკომენდაციაში განმარტებულია, რომ კანონი პირდაპირ არ განსაზღვრავს საერთაშორისო იურიდიული ფირმის ცნებას, თუმცა, გონივრული განმარტებისა და არსებული პრაქტიკის მიხედვით, იურიდიული ფირმა შესაძლოა იყოს საერთაშორისო შემდეგ შემთხვევებში: ფირმას აქვს სხვადასხვა ქვეყანაში გახსნილი ფილიალი; მისი დამფუძნებელი არის უცხოური იურიდიული ფირმა; ფირმაში უნდა მუშაობდეს ადვოკატი, რომელსაც საქართველოს ფარგლებს გარეთ აქვს იურიდიული პრაქტიკის განხორციელების უფლებამოსილება; ფირმის საქმიანობაში სხვა სახით არის მოცემული უცხოური ელემენტი, რომელიც უკავშირდება საადვოკატო მომსახურების გაწევას.⁹³⁴

ამავე რეკომენდაციაში ყურადღება არის გამახვილებული საქართველოს კანონმდებლობაში ტერმინის „საერთაშორისო“ გამოყენებაზე და მითითებულია საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 23-ე მუხლის განმარტებაზე „საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის“ ცნების შესახებ, როდესაც ასეთი კომპანიის შემოსავლის უმეტესი ნაწილი დაკავშირებული უნდა იყოს უცხოეთის წყაროსთან.⁹³⁵

აპკ-ის მე-8 პრიმა მუხლის შესაბამისად, საადვოკატო საქმიანობასთან დაკავშირებული უცხოური ელემენტის არარსებობის შემთხვევაში, სარეკლამო ტექსტში იურიდიული ფირმის საერთაშორისო იურიდიულ ფირმად მოხსენიება შესაძლოა, არღვევდეს საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირების წესს. ეთიკის კოდექსის ნორმის მოთხოვნა რეკლამირების შესახებ შესაძლოა, დარღვეულ იქნეს იურიდიული ფირმის ხელმძღვანელი ან პარტნიორი ადვოკატების მიერ, რომელთაც საკუთარი გადაწყვეტილებით დაუშვეს შეცდომაში შემყვანი სარეკლამო ტექსტის განთავსება. ასევე, იმ ადვოკატის მიერ, რომელიც საადვოკატო საქმი-

⁹³³ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 105.

⁹³⁴ იქვე.

⁹³⁵ იქვე.

ანობას ახორციელებს აღნიშნულ იურიდიულ ფირმაში, მიუხედავად იმისა, რომ საქმის კურსშია რეკლამის არაეთიკურობის შესახებ და არ მიუღია გონივრული ზომები აღნიშნული დარღვევის შეწყვეტისათვის, ვინაიდან იგი, პირდაპირ ან ირიბად, სარგებლობს იმ იურიდიული ფირმის სახელით, რომელიც რეკლამაში საერთაშორისო იურიდიულ ფირმად არის მითითებული. საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება შესაძლოა დამოკიდებული იყოს რეკლამის შედეგად ადვოკატის მიერ მიღებულ სარგებელზე, ადვოკატის ჩართულობაზე რეკლამასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, ადვოკატის მიერ მიღებულ ზომებზე იურიდიული ფირმის ხელმძღვანელი პირებისათვის რეკლამის არაეთიკურობის შესახებ ინფორმაციის მისაწოდებლად და ა.შ.⁹³⁶

6. ევროპის სტანდარტი

ევროპის ქვეყნების უმრავლესობა არეგულირებს ადვოკატთა რეკლამირების ხასიათსა და ფარგლებს. ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს (CCBE) მიერ შემუშავებული პროფესიული ეთიკის კოდექსით, „ადვოკატი უფლებამოსილია, საზოგადოებას შეატყობინოს თავისი საქმიანობის შესახებ იმ პირობით, რომ ინფორმაცია სწორია და არ არის შეცდომაში შემყვანი, კონფიდენციალურობის ვალდებულებისა და სხვა ძირეული ფასეულობების გათვალისწინებით“.⁹³⁷

რეკლამირებასთან დაკავშირებული წესები იცვლება ქვეყნების მიხედვით, თუმცა საერთო მიდგომა, რომელიც მიზნად ისახავს მომხმარებლის სწორ ინფორმირებას და პროფესიული ღირებულებების დაცვას, ევროპის სახელმწიფოებს აერთიანებს.

7. აშშ-ის სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში საადვოკატო საქმიანობის რეკლამა დაშვებულია. ადვოკატებს აშშ-ში ყოველთვის სურდათ კლიენტების დაინტერესების მიზნით თავიანთი საქმიანობის რეკლამირება. თვით აბრაჰამ ლინკოლნი, ცნობილი ამერიკელი ლიდერიც კი კლიენტებს

⁹³⁶ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 106.

⁹³⁷ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 82.

რეკლამის საშუალებით იზიდავდა – „სტიუარტი და ლინკოლნი, ადვოკატი და კონსულტანტი ერთად ეწევიან პრაქტიკას ამ სასამართლო ოლქში – ოფისი 4 ჰოფმანის რიგი, ზედა სართული; სპრინგფილდი“, ეს რეკლამა განთავსებული იყო 1838 წლის 10 აგვისტოს ჟურნალში Sangamo. ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მიერ ეთიკის წესების (და შემდგომი დამატებების) მიღებამდე 1908 წელს შტატების ადვოკატთა ასოციაციები რეკლამირებაზე გარკვეულ შეზღუდვებს აწესებდნენ. თუმცა, ადვოკატთა რეკლამირება, ძირითადად, ეტიკეტის არაფორმალურ წესებს წარმოადგენდა და არა ეთიკით დადგენილ წესებს. 1908 წელს ადვოკატთა ასოციაციებმა აშშ-ში დაიწყეს ადვოკატების მიერ რეკლამირების აკრძალვა, ეს წესი მეოცე საუკუნის ძირითად პერიოდშიც კი შენარჩუნებული იყო. 1908 წელს გამოქვეყნებული (და შემდეგ 20 წლის განმავლობაში შესული ცვლილებები) პროფესიული ეთიკის კანონები ზღუდავდა რეკლამირებას, თუმცა, ადვოკატებს შეუნარჩუნდათ სავიზიტო ბარათების გავრცელების უფლება. ეს შეზღუდვები შენარჩუნდა 1969 წელს ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მიერ მიღებული პროფესიული პასუხისმგებლობის შესახებ მოდელური ქცევის კოდექსის საშუალებით.⁹³⁸

მოდელური ქცევის კოდექსი შეიცავდა რეკლამირებისა და მომსახურების შეთავაზების ამკრძალავ დისციპლინურ წესებს, რომლებიც ემთხვეოდა კანონთა კრებულს. ეს წესები უკრძალავდა ადვოკატს, გამოეყენებინა „საჯარო კომუნიკაციის რაიმე ფორმა გაუთვითცნობიერებელი კლიენტების მოსაზიდად, საკუთარ პროფესიულ ღირსებებზე ხმამაღალი განცხადებების გაკეთების გზით“. მოდელურმა ქცევის კოდექსმა ასევე შეზღუდა სავიზიტო ბარათებისა და ბლანკების გამოყენება მათი პრაქტიკის ხელისშეწყობის მიზნით. მომსახურების შეთავაზების აკრძალვის მიზნით, მოდელური ქცევის კოდექსი უკრძალავს ადვოკატს, დათანხმდეს ისეთ თანამშრომლობაზე, რომელიც წარმოიშვა ადვოკატის მიერ გაუთვითცნობიერებელი კლიენტისათვის ისეთი რჩევის მიცემის შედეგად, რომელიც არ მომხდარა თხოვნის საფუძველზე. ამ აკრძალვებმა მოდელური ქცევის კოდექსის სხვა ნაწილებთან ერთად დაუდო საფუძველი იმ საკითხის განხილვას, არღვევს თუ არა მსგავსი შეზღუდვები პირველი დამატებით გათვალისწინებულ სიტყვის თავისუფლებას.⁹³⁹

⁹³⁸ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 233.

⁹³⁹ იქვე, 234.

აშშ-ის უზენაესმა სასამართლომ, მოდელური ქცევის კოდექსის გამოცემამდე დიდი ხნით ადრე დაიწყო კომერციული რეკლამირების გარკვეულწილად რეგულირება. საქმეში ვალენტინი ქრისტენსენის წინააღმდეგ (*Valentine v. Chrestensen*) 316 U.S. (1942), სასამართლომ განიხილა, კომერციული და ბიზნესრეკლამების ქუჩაში დარიგების აკრძალვა რამდენად აწესებდა პრესისა და სიტყვის თავისუფლების არაკონსტიტუციურ შეზღუდვას. სასამართლომ გადაწყვეტილება იმით დაასაბუთა, რომ კითხვა არ მდგომარეობს იმაში, შეუძლია თუ არა საკანონმდებლო ორგანოს, ჩაერიოს კანონიერი საქმიანობის უსაფრთხო განხორციელებაში, არამედ უნდა მისცეს თუ არა მას ამის საშუალება იმ გზით, რომელსაც იგი არასასურველ ჩარევად მიიჩნევს – ხალხის მიერ ქუჩების სრული და თავისუფალი გამოყენება საჯარო დანიშნულებით, რისთვისაც ქუჩები რეალურად არის შექმნილი. ვინაიდან ამ შემთხვევაში ინდივიდმა სცადა გამოეყენებინა ნიუ-იორკის ქუჩები კომერციული რეკლამის გასავრცელებლად, სასამართლომ დაადგინა, რომ „კონსტიტუცია მთავრობას მხოლოდ კომერციული რეკლამის პატივისცემის ვალდებულებას არ აკისრებს“. თუმცა, მომავალში სასამართლო პირველი დამატების არგუმენტაციას მეტი ყურადღებით განიხილავს.⁹⁴⁰

დაახლოებით 30 წლის შემდეგ, რაც სასამართლომ გამოიტანა გადაწყვეტილება ვალენტინის საქმეში, დაიწყო მისი პოზიციის შეცვლა კომერციულ მოხსენებებთან დაკავშირებით. ვირჯინიის შტატის ბდ. ფარმაცენტრია ვირჯინიის მოქალაქე მომხმარებელთა საბჭოს წინააღმდეგ საქმეში (*Virginia State Bd. Of Pharmacy v. Virginia Citizens Consumer Council, Inc.*) სასამართლომ კანონი, რომელიც უკრძალავდა ფარმაცოლოგებს წამლების ფასების რეკლამირებას, მიიჩნია არაკონსტიტუციურად. უმრავლესობა თავიანთ პოზიციას ასაბუთებდა იმით, რომ კომერციული ინფორმაციის უფასო, შეუზღუდავი შემოღება აუცილებელია. უფრო მეტიც, „კონკრეტული მომხმარებლის ინტერესი კომერციული ინფორმაციის თავისუფალ მიღებაში, შეიძლება იყოს გაცილებით მაღალი, ვიდრე მისი ინტერესი დღის ყველაზე მნიშვნელოვანი პოლიტიკური დებატების შესახებ. სულ მცირე პერიოდში სასამართლო აღნიშნულ დასაბუთებას მიუსადაგებს ადვოკატების რეკლამირების საკითხებს. ერთი წლის შემდეგ, ბეიტსი არიზონის შტატის ადვოკატთა ასოციაციის წინააღმდეგ (*Bates v.*

⁹⁴⁰ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯავარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 234.

State Bar of Arizona) საქმეში, ორი არიზონელი ადვოკატი დაექვემდებარა დისციპლინირებას არიზონის შტატის ადვოკატთა ასოციაციის მიერ, რადგან მათ გაზეთში განათავსეს რეკლამა იურიდიული მომსახურების ფასებზე მითითებით. არიზონის შტატის ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტმა შეადგინა საჩივარი იმ მოტივით, რომ რეკლამა არღვევდა წესს, რომლის მიხედვით: „ადვოკატმა გაზეთის ან ჟურნალის, რადიოს, ტელევიზიის, ქალაქში რეკლამის, სატელეფონო წიგნის ან რაიმე სხვა კომერციული რეკლამირების გზით, არ უნდა განასაჯაროს საკუთარი თავი, პარტნიორი, კოლეგა ან ნებისმიერი სხვა ადვოკატი, რომელიც ასოცირდება მასთან ან მის ფირმასთან; ასევე, არ უნდა მისცეს უფლება სხვას, გააკეთოს იგივე მისი სახელით. ამ დასაბუთების მსგავსად, ფარმაცენტრია ვირჯინიის მოქალაქეთა მომხმარებლების საბჭოს წინააღმდეგ საქმეში (*Virginia State Bd. of Pharmacy v. Virginia Citizens Consumer Council, Inc.*), სასამართლომ დაასაბუთა, რომ ვირჯინიის კანონიდან გამომდინარე, დისციპლინური წესი ემსახურება კომერციული ინფორმაციის თავისუფალი შემოღინების შეფერხებას საზოგადოების უცოდინარობის შენარჩუნების მიზნით და რეკლამირების აკრძალვის მიზანს წარმოადგენს მომხმარებლებისთვის ინფორმაციის მიღების შეზღუდვა. შესაბამისად, უზენაესმა სასამართლომ გადაწყვეტილება გამოიყენა ადვოკატების მხარდასაჭერად. თუმცა, სასამართლო ადვოკატებსა და მომხმარებლებს შორის ყველა სახის კომუნიკაციას არ იწონებდა. ბეიტსის საქმეში (*Bates*) სასამართლომ დაადგინა, რომ მცდარი ან დამაბნეველი რეკლამა ადვოკატის მხრიდან არ არის დაცული პირველი დამატებით გათვალისწინებული სიტყვის თავისუფლებით. ბეიტსის საქმიდან 2 წლის შემდეგ, სასამართლომ მხარი დაუჭირა ადვოკატის მიერ მომსახურების შეთავაზებაზე დაწესებულ შეზღუდვებს საქმეში ოჰრალიკი ოჰაიოს შტატის ადვოკატთა ასოციაციის წინააღმდეგ (*Ohralik v. Ohio State Bar Assn.*). სასამართლომ განასხვავა მომსახურების შეთავაზება საგაზეთო რეკლამისაგან და დაასაბუთა, რომ „საჯარო რეკლამისაგან განსხვავებით, რომელიც მხოლოდ ინფორმირებას ახდენს და ინფორმაციის მიმღებს უტოვებს მოქმედების თავისუფლებას, პირადად მომსახურების შეთავაზებას შეიძლება შედეგად ზეწოლა და ხშირ შემთხვევაში სწრაფი პასუხის მოთხოვნა მოჰყვეს, შედარების ან დაფიქრების შესაძლებლობის მიცემის გარეშე.“⁹⁴¹

⁹⁴¹ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯავარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 236.

ახლანდელი ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მოდელური ქცევის წესები პროფესიული ქცევის შესახებ, რომელიც მიღებულია 1983 წელს და გამოყენებული იყო ბეიტსის და მსგავს საქმეებში, ადგენს გაცილებით ნაკლებად შემზღუდველ მიდგომებს. წესი 7.2(a) უფლებას აძლევს ადვოკატებს, გააკეთონ რეკლამა წერილობითი, ჩანაწერის ან ელექტრონული კომუნიკაციის გზით, საჯარო მედიის გამოყენების ჩათვლით. 7.2(b) წესი ზოგადად კრძალავს ადვოკატის მიერ რეფერირების თანხის გადახდას სხვა პირისათვის. სხვა რამდენიმე ტექნიკური აკრძალვა ასევე ზღუდავს ადვოკატის მიერ რეკლამირების სხვა მხრივ ფართო დისკრეციას.⁹⁴²

პირველი და ძირითადი წესი 7.1. კრძალავს ადვოკატის მიერ „მცდარ ან დამაბნეველ კომუნიკაციას ადვოკატისა და მის მიერ შემოთავაზებული სერვისების შესახებ. კომუნიკაცია მიიჩნევა მცდარად ან დამაბნეველად, თუ ის შეიცავს „ფაქტისა თუ კანონის არასწორ ინტერპრეტაციას, ან თუ გამოტოვებულია ფაქტი, რომელიც მნიშვნელოვანია ოფიციალური განცხადების გასაკეთებლად. ეს წესები არეგულირებს ადვოკატის მიერ შეთავაზებული სერვისების შესახებ კომუნიკაციას“. როგორც აღვნიშნეთ, მსგავსი დებულებები, რომლებიც კრძალავენ მცდარი განცხადებების გაკეთებას, თითქმის ყველა ქვეყნის ეთიკის კოდექსის ნაწილია.⁹⁴³ მეორე, წესი 7.3 აწესებს შეზღუდვებს ადვოკატების მიერ მომსახურების შეთავაზებაზე. კონკრეტულად კი, უკრძალავს ადვოკატს, დაამყაროს პირდაპირი კონტაქტი შესაძლო კლიენტთან მაშინ, როცა ასეთი საქციელი წარმოადგენს ადვოკატის ფულადი მოგების მიღების ძირითად მოტივს. ადვოკატი შეიძლება პირდაპირ დაუკავშირდეს შესაძლო კლიენტს, როცა ეს პირი ადვოკატია, ჰყავს ოჯახი, ახლობელი ან ადრე ჰქონდა პროფესიული კავშირი ადვოკატთან“. როგორც შემდგომში განვიხილავთ, მომსახურების შეთავაზებაზე აკრძალვის წესები სხვადასხვა ქვეყანაში არსებობს.⁹⁴⁴

მესამე, წესი 7.4(გ) უკრძალავს ადვოკატს იმის ხსენებასა და აღნიშვნას, რომ ის არის სერტიფიცირებული სპეციალისტი სამართლის რომელიმე

⁹⁴² მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 236.

⁹⁴³ იქვე.

⁹⁴⁴ იქვე, 237.

კონკრეტულ დარგში, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ადვოკატი სპეციალისტად აღიარა რომელიმე შტატის შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაციამ ან აკრედიტაცია მიანიჭა ამერიკის იურისტთა ასოციაციამ; სერტიფიცირების გამწევი ორგანიზაცია ნათლად უნდა იყოს მოხსენიებული კომუნიკაციაში“.⁹⁴⁵

ბოლოს, წესი 7.5 ითხოვს ადვოკატისაგან, არ გამოიყენოს ფირმის სახელი, ოფიციალური წერილებისთვის განკუთვნილი ფურცელი ან რაიმე სხვა პროფესიული აღნიშვნები, რომლებიც არის მცდარი ან დამაბნეველი. ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის მოდელური წესები არსებულია შორის ყველაზე დეტალური და კონკრეტული ნორმებია. ეს ორი წესი გამოიყენება 7.1 წესის განსაკუთრებულ და კონკრეტულ გაგრძელებად, რომელიც კრძალავს მცდარ და დამაბნეველ განცხადებებს.⁹⁴⁶

ადვოკატთა რეკლამირების საკითხების განხილვისას, ახალი გამოწვევები წამოიწია. მაგალითად, ნიუ-ჯერზის უზენაესი სასამართლოს ადვოკატთა რეკლამირების კომიტეტი ახლახან შეეხო რეკლამის გავრცელების საკითხს. რეკლამა, რომელიც კონკრეტულ ნიუ-ჯერზელ ადვოკატებს მოიხსენიებს, როგორც „სუპერ ადვოკატებს ან ამერიკის საუკეთესო ადვოკატებს“, არღვევს თუ არა შეზღუდვას იმის შესახებ, რომ რეკლამა არ უნდა იყოს შედარებითი ხასიათის, RPC 7.1(a)(3), ან იწვევდეს შედეგის მიღწევის უსაფუძვლო მოლოდინს RPC 7.1(a)(2). სასამართლომ დაადგინა, რომ ადვოკატებმა არ უნდა ახსენონ, რომ არიან ან სუპერ ადვოკატები ან საუკეთესო ადვოკატები ამერიკაში, კომიტეტმა აღნიშნა, რომ ყურადღების მისაქცევი სახელწოდებების მედიის საშუალებით გავრცელებას აქვს საზოგადოების შეცდომაში შეყვანის მიზანი. ამ მითითებების პოტენციური უნარი, შეცდომაში შეიყვანოს საზოგადოება, აღარ აძლევს მას საშუალებას, მიიღოს გაცნობიერებული გადაწყვეტილება. თუმცა, ზოგიერთმა სასამართლომ განსხვავებული გადაწყვეტილება გამოიტანა იმავე სახის პუბლიკაციებთან დაკავშირებით.⁹⁴⁷

ახლახან მიღებულ გადაწყვეტილებაში, ფლორიდის შტატის ადვო-

⁹⁴⁵ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. გაჯფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 236.

⁹⁴⁶ იქვე.

⁹⁴⁷ იქვე.

კატა ასოციაცია პეიპის წინააღმდეგ (Fla. Bar v Pape) ფლორიდის უზენაესმა სასამართლომ განიხილა საქმე, არღვევდა თუ არა პროფესიული ქცევის წესებს რეკლამა, სადაც გამოსახული იყო პიტბული, წვეტიანი საყელოთი და ტელეფონის ნომერი მთავრდებოდა ასოებით PIT-BULL. სასამართლომ დაადგინა, რომ ადვოკატებმა დაარღვიეს ფლორიდის შტატის ადვოკატთა ასოციაციის 4-7.2(b)(3), 4-7.2(b)(4) წესები, რომლებიც არეგულირებენ ადვოკატის რეკლამირებას, პიტბულის, როგორც სურათში, ასევე ტელეფონის ნომრად გამოყენებისას.⁹⁴⁸

უფრო მეტიც, „რეკლამირებისას ადვოკატი სარგებლობს პირველი დამატებით დაცული თავისუფლებით იმ ფარგლებში, რომ მან უნდა წარმოადგინოს ზუსტი ფაქტობრივი ინფორმაცია, რომლის ობიექტურად გადამოწმებაც იქნება შესაძლებელი. ეს არის აშშ-ის უზენაესი სასამართლოს პრეცედენტული გადაწყვეტილება.“⁹⁴⁹

იმის გამო, რომ ადვოკატების მიერ გამოყენებული მექანიზმები ხელს უშლის საზოგადოებას, მიიღოს გაცნობიერებული გადაწყვეტილება, სასამართლომ დაადგინა, რომ პირველი დამატება არ ზღუდავს იმ სანქციების გამოყენებას, რომლებიც ამ წესების დარღვევისას გამოიყენება. შესაბამისად, პირველი დამატება არ ზღუდავს რეგულაციებს, რომლებიც დააკისრა ფლორიდის შტატის ადვოკატთა ასოციაციამ.⁹⁵⁰

ცხადია, ამ აკრძალვების მიზანი ნორმატიულ ღირებულებებს ეფუძნება. ახალი გამოწვევები წარმოიშობა მაშინვე, როცა საზოგადოება შეიცვლის აზრს იმის შესახებ, თუ რა იწვევს პროფესიის დამცირებას. ეს გამოწვევები მხოლოდ აშშ-ს როდი ეხება, თუმცა, საღი აზრის გამოთქმის უფლება ასეთი საკითხების ანალიზისას აშშ-ში საკმაოდ განსხვავებულია. აშშ-ში კლიენტის მოზიდვის რეგულირება ყველაზე კონსტიტუციონალიზებულია სხვა სფეროების რეგულირებასთან შედარებით.⁹⁵¹

⁹⁴⁸ მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014, 238.

⁹⁴⁹ იქვე.

⁹⁵⁰ იქვე.

⁹⁵¹ იქვე, 239.

8. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ადვოკატს სურს, თავისი რეკლამა განათავსოს სატელევიზიო შოუში. რეკლამაში მითითებული იქნება ადვოკატის მისამართი და ტელეფონის ნომერი, პროფესიული საქმიანობის სფეროები და მომსახურების ძირითადი ფასები. რეკლამირების წესები დაცულია?
2. ადვოკატი ათავსებს თავის სარეკლამო განცხადებას გაზეთში, რომელშიც ნათქვამია: „მე ვიგებ ყველა სისხლის სამართლის საქმეს. გამოიყენეთ ჩემი დამსახურება და თქვენ არ გცნობენ დამნაშავედ“. ასეთი სახის რეკლამა ეთიკურია?

XVIII თავი. არაადვოკატებთან დაკავშირებული რეგულაციები

საქართველოში საადვოკატო საქმიანობას ახორციელებს ადვოკატი, რომელიც არის თავისუფალი პროფესიის პირი, ემორჩილება მხოლოდ კანონსა და პროფესიული ეთიკის ნორმებს და გაწევრიანებულია საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში.⁹⁵²

ადვოკატის უფლებამოსილება განსხვავდება იურისტების უფლებამოსილებისგან, რადგან იურისტებს არსებული კანონმდებლობის ფარგლებში არ აქვთ უფლება, წარმოადგინონ კლიენტის ინტერესები სისხლის სამართლის საქმეებზე, განახორციელონ პირთა წარმომადგენლობა მეორე და მესამე ინსტანციის წესით საქმეთა განხილვისას, გარდა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 94-ე მუხლით დადგენილი შემთხვევებისა, იურიდიულ პირთა წარმომადგენლობისას. არაადვოკატ პირებზე, იურისტებზე პროფესიული ეთიკის წესები არ ვრცელდება და კლიენტებს მათი მომსახურებით სარგებლობისას, არ აქვთ ინტერესების დაცვის ისეთი შესაძლებლობა, როგორიც ადვოკატების მომსახურებისას.

საადვოკატო საქმიანობა მოიცავს: ადვოკატის მიერ იურიდიული რჩევის მიცემას იმ პირისათვის, რომელმაც მას დახმარებისათვის მიმართა (კლიენტი); კლიენტის წარმომადგენლობას საკონსტიტუციო დავის, სისხლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული სამართლის საქმეზე სამართლოში, არბიტრაჟში, დაკავების, გამოძიების ორგანოებში; მესამე პირის მიმართ სამართლებრივი დოკუმენტების მომზადებას და კლიენტის სახელით ნებისმიერი დოკუმენტაციის წარდგენას; ისეთი იურიდიული დახმარების გაწევას, რომელიც არ უკავშირდება მესამე პირის წინაშე წარმომადგენლობას.⁹⁵³ მოცემული შინაარსის საქმიანობა ცალსახად ადვოკატის საქმიანობის სფეროს წარმოადგენს და ნებისმიერი სხვა პირის მხრიდან მსგავსი ფუნქციების შეთავსება წარმოადგენს „არალიცენზირებულ“ საქმიანობას.

უპირიანი იქნება, კანონის დონეზე აღნიშნული საკითხი ექვემდებარებო-

⁹⁵² ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 18.3.

⁹⁵³ იქვე, მუხლი 2.

დეს სანქციონირებას, რათა უკეთ იყოს დაცული ადვოკატის პროფესიული უფლებები, ისევე როგორც, საზოგადოების ინტერესი, რომელსაც აქვს უფლება, მიიღოს მაღალი ხარისხის საადვოკატო მომსახურება (რაც ივარაუდება, რომ სხვა პროფესიის წარმომადგენლის მიერ ვერ იქნება გაწეული იმ ხარისხითა და კვალიფიკაციით, რაც ადვოკატს შეუძლია). აღნიშნული მხოლოდ ადვოკატის პრეროგატივაა, ანუ პირის, რომელიც პასუხობს პროფესიული ცოდნის, ეთიკისა და უნარების სტანდარტებს.⁹⁵⁴

⁹⁵⁴ ტურაზაშვილი გ., ყანდაშვილი ი., პროფესია ადვოკატი, GIZ, თბილისი 2018, 12.

მეორე კარი მოსამართლეთა პროფესიული ეთიკა

XIX თავი. სასამართლოს/მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც კანონით დაცული, გარანტირებული სიკეთე და დეონტოლოგიური ღირებულება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. ზოგადი დებულებები;
2. მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც კანონით დაცული და გარანტირებული სიკეთე;
3. სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა;
4. მოსამართლის ინდივიდუალური დამოუკიდებლობა;
5. დამოუკიდებლობის ინსტიტუციური და ინდივიდუალური ასპექტების ურთიერთმიმართება;
6. დამოუკიდებლობა, როგორც დეონტოლოგიური ვალდებულება;
7. დამოუკიდებლობის და მიუკერძოებლობის პრინციპების ურთიერთმიმართება;
8. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებები დამოუკიდებლობის პრინციპის შესახებ;
9. დამოუკიდებლობა, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების არსებითი შემადგენელი და მისი განმარტება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკაში;
10. გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) განმარტებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შესახებ;
11. დამოუკიდებლობის პრინციპის დარღვევა, როგორც დისციპლინური პასუხისმგებლობის ერთ-ერთი სახე;
12. დამოუკიდებლობა და მოსამართლის როლი სამართლის განვითარებაში;
13. დამოუკიდებლობის პრინციპი და კოლეგიის წევრის განსხვავებული აზრი;
14. დამოუკიდებლობის საფრთხეები. დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის აუცილებელი პირობები;
15. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. ზოგადი დებულებები

სასამართლოს/მოსამართლის დამოუკიდებლობა (ინგლ. *Independence*, გერმ. *Unabhängigkeit*) სამართლებრივი სახელმწიფოს და თითოეული პირის უფლებების დაცვის საფუძველია. მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები (შემდეგში „ბანგალორის პრინციპები“) პირველ ღირებულებად განამტკიცებს სწორედ დამოუკიდებლობას და სასამართლოს დამოუკიდებლობას განსაზღვრავს, როგორც კანონის უზენაესობის უზრუნველყოფის წინაპირობას, სამართლიანი სასამართლო განხილვის ძირითად გარანტიას.

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს (შემდეგში „საკონსტიტუციო სასამართლო“) განმარტებით, მოსამართლე წარმოადგენს მართლმსაჯულების განმახორციელებელ სახელმწიფო თანამდებობის პირს, რომლის მიერ საკუთარი ფუნქციების მიუკერძოებლად, დამოუკიდებლად და მაღალი პროფესიონალიზმით განხორციელებაზე მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ნებისმიერ სახელმწიფოში კანონის უზენაესობის, სამართლებრივი სახელმწიფოს და, ზოგადად, დემოკრატიის არსებობა და მათი სრულყოფილი რეალიზაცია.⁹⁵⁵

ის თუ რამდენად მიიღებს და მხარს დაუჭერს საზოგადოება სასამართლო გადაწყვეტილებებს, დამოკიდებულია საზოგადოების რწმენაზე მოსამართლეთა პატიოსნებისა და დამოუკიდებლობისადმი. ეს, თავის მხრივ, დამოკიდებულია იმაზე თუ რამდენად იცავს მოსამართლე სასამართლოში ქცევის მაღალ სტანდარტებს. ამიტომ, მოსამართლე თავად უნდა იყოს მოსამართლეთა ქცევის მაღალი სტანდარტის, როგორც სასამართლოს დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის ერთ-ერთი ფაქტორის, გამტარებელი და დამცველი.⁹⁵⁶ სასამართლო სისტემისადმი საზოგადოებრივი ნდობის მოპოვება, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო სისტემის ჩამოყალიბება სამართლებრივი სახელმწიფოს განვითარების უმნიშვნელოვანესი გარანტიაა. ამიტომაც, ნებისმიერ მოსამართლეს ღრმად უნდა ჰქონდეს გააზრებული ის დიდი პასუხისმგებლობა, რომელიც მას მარ-

⁹⁵⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 16.11.2017 წლის №2/5/658 გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ომარ ჯორბენაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-15.

⁹⁵⁶ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 45, 85, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

თელმსაჯულების განხორციელების დროს ეკისრება.⁹⁵⁷

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-10 მუხლის თანახმად, ყოველ ადამიანს თავის უფლება-მოვალეობათა განსაზღვრისათვის და მისთვის წაყენებული სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის დასადგენად აქვს, სრული თანასწორობის საფუძველზე, იმის უფლება, რომ მისი საქმე საქვეყნოდ და სამართლიანობის ყველა მოთხოვნის დაცვით გაარჩიოს დამოუკიდებელმა და მიუკერძოებელმა სასამართლომ. დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლოზე საუბარი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლშიც.

სამოქალაქო, ადმინისტრაციული პროცესის დროს სასამართლოში სამართლიანობის მაძიებელი პირისა თუ სისხლის სამართლის პროცესის დროს ბრალდებულისათვის მოსამართლის დამოუკიდებლობა პროცესის სამართლიანად წარმართვის გარანტიას წარმოადგენს. რა თქმა უნდა, წაგებული მხარე ან მსჯავრდებული არ დაიწყებს მოსამართლის ქებას, მაგრამ ერთიც და მეორეც შინაგანად აღიარებს მოსამართლის გადაწყვეტილებას, თუკი დარწმუნებული იქნება, რომ მოსამართლემ სამართლიანი გადაწყვეტილება მიიღო, მოსამართლეს, სამართლებრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე, სხვა გადაწყვეტილების მიღება არც შეეძლო.⁹⁵⁸

სწორედ სასამართლოების დამოუკიდებლობისადმი, მოსამართლეების პატიოსნებისადმი, სასამართლო პროცესების მიუკერძოებლობისა და ქმედითობისადმი საზოგადოების ნდობაზე არის დამყარებული სასამართლო სისტემის არსებობა სახელმწიფოში.⁹⁵⁹ ადამიანებს, რომლებიც წყვეტენ სხვათა ზედს, სხვისგან მოითხოვენ კანონისა თუ მორალის დაცვას, ამისათვის უნდა ჰქონდეთ არა მხოლოდ ფორმალური და სამსახურებრივი, არამედ მორალური უფლებაც.⁹⁶⁰

⁹⁵⁷ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 91.

⁹⁵⁸ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 7.

⁹⁵⁹ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 13, 54 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

⁹⁶⁰ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 9.

2. მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც კანონით დაცული და გარანტირებული სიკეთე

თანამედროვე სახელმწიფოს ფუნქციაა, უზრუნველყოს სამართლებრივი მშვიდობა და სამართლებრივი უსაფრთხოება. მას აქვს ძალაუფლების მონოპოლია და კრძალავს მოქალაქეთა მიერ თვითიუსტიციის განხორციელებას. სამართლებრივი სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანესი ვალდებულებაა, ადამიანებისათვის უზრუნველყოს უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის სამართლებრივი გზა და ამით სოციალური კონფლიქტები მოაქციოს სახელმწიფოს მიერ დადგენილ და უზრუნველყოფილ სამართლებრივ პროცესებში.⁹⁶¹ ამ მიზნის მიღწევა მხოლოდ დამოუკიდებელი სასამართლო სისტემით არის შესაძლებელი.

მოსამართლის დამოუკიდებლობა რომელიმე ცალკეული მოსამართლის პრივილეგია თუ პრეროგატივა არაა. ეს არის პასუხისმგებლობა, რომელიც თითოეულ მოსამართლეს ეკისრება, რათა მათ კეთილსინდისიერად და მიუკერძოებლად გადაწყვიტონ სასამართლო დავები კანონისა და არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე, გარედან ყოველგვარი ზეწოლის, ზეგავლენისა თუ ჩარევის გარეშე.⁹⁶²

საქართველოს კონსტიტუციის⁹⁶³ (შემდეგში „კონსტიტუცია“) მიხედვით, სასამართლო ხელისუფლება დამოუკიდებელია და მას ახორციელებენ საკონსტიტუციო სასამართლო და საერთო სასამართლოები. საკონსტიტუციო კონტროლის სასამართლო ორგანოა საკონსტიტუციო სასამართლო. მისი შექმნისა და საქმიანობის წესი განისაზღვრება ორგანული კანონით. მართლმსაჯულებას ახორციელებენ საერთო სასამართლოები. საერთო სასამართლოების სისტემა, უფლებამოსილება და საქმიანობის წესი განისაზღვრება ორგანული კანონით.

მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ კონსტიტუციასა და კანონს. რაიმე ზემოქმედება მოსა-

⁹⁶¹ საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თავი მეორე, საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, გამომცემლობა შპს „პეტიტი“, თბილისი, 2013, 517-518.

⁹⁶² მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 22, 66, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

⁹⁶³ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 59.

მართლზე ან ჩარევა მის საქმიანობაში, გადაწყვეტილების მიღებაზე ზეგავლენის მიზნით, აკრძალულია და ისჯება კანონით. არავის აქვს უფლება, მოსახარტელს მოსამართლეს ანგარიში კონკრეტულ საქმეზე. ბათილია ყველა აქტი, რომელიც ზღუდავს მოსამართლის დამოუკიდებლობას.⁹⁶⁴

დამოუკიდებელი სასამართლოს/მოსამართლეების გარეშე შეუძლებელია ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა სათანადოდ უზრუნველყოფა. ამიტომ, სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა არის არა თვითმიზანი ან კონკრეტული მოსამართლის პრივილეგია, არამედ, იგი წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს საჯარო ინტერესს – მოსამართლეებს მიეცეთ ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების განსაზღვრისა და დაცვის ფუნქციის ეფექტიანად განხორციელების შესაძლებლობა.

საერთო სასამართლოების დამოუკიდებლობისა და ეფექტიანობის უზრუნველყოფის, მოსამართლეთა დანიშვნისა და გათავისუფლების და სხვა ამოცანების შესრულების მიზნით იქმნება საერთო სასამართლოების სისტემის ორგანო – საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო.⁹⁶⁵ ამ ფუნქციების განხორციელებისათვის უმნიშვნელოვანესია თავად საბჭოს დაკომპლექტების წესი, რათა მოსამართლეებს შეეძლოთ, მათ მიერ არჩეული წარმომადგენლების მეშვეობით, ამ მიზნის მიღწევაში მონაწილეობის მიღება. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრთა ნახევარზე მეტს შეადგენენ საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანოს მიერ მოსამართლეთაგან არჩეული წევრები. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს შემადგენლობაში, გარდა საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანოს მიერ არჩეული წევრებისა და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარისა, შედიან საქართველოს პრეზიდენტის მიერ დანიშნული წევრი და პარლამენტის მიერ სრული შემადგენლობის არანაკლებ სამი მეხუთედის უმრავლესობით არჩეული წევრები.

საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით⁹⁶⁶ (შემდეგში „ორგანული კანონი“) მართლმსაჯულება არის სასამართლო ხელისუფლების განხორციელების ერთ-ერთი ფორმა და მას სამოქალაქო, ად-

⁹⁶⁴ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 63.1.

⁹⁶⁵ იქვე, მუხლი 64.1.

⁹⁶⁶ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 1.2.

მინისტრაციულ და სისხლის სამართალწარმოებათა მეშვეობით ახორციელებენ საერთო სასამართლოები.

ორგანული კანონი⁹⁶⁷ განამტკიცებს მართლმსაჯულებისა და სამართალწარმოების ძირითად პრინციპებს. მისი პირველი პუნქტით, მართლმსაჯულება ხორციელდება კანონისა და სასამართლოს წინაშე საქმეში მონაწილე ყველა პირის თანასწორობის საფუძველზე, აგრეთვე საქვეყნოობის, მოსამართლეთა შეუცვლელობისა და დამოუკიდებლობის პრინციპების დაცვით.

სასამართლოს საქმიანობაში ჩაურევლობის უმნიშვნელოვანეს კონსტიტუციურ დებულების კონკრეტულ ფორმულირებას განამტკიცებს ორგანული კანონის მე-8 მუხლი, კერძოდ, სახელმწიფო თუ მუნიციპალიტეტის ორგანოს, დაწესებულებას, საზოგადოებრივ თუ პოლიტიკურ გაერთიანებას, თანამდებობის პირს, იურიდიულ თუ ფიზიკურ პირს ეკრძალებათ სასამართლოს დამოუკიდებლობის შელახვა. მოსამართლეზე რაიმე ზემოქმედება ან მის საქმიანობაში ჩარევა გადაწყვეტილების მიღებაზე ზეგავლენის მიზნით აკრძალულია და ისჯება კანონით.

მოსამართლის დამოუკიდებლობის პრინციპი ასახულია ასევე ცალკეულ საპროცესო ნორმებში. კერძოდ, მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონს. რაიმე ზემოქმედება მოსამართლეზე ან ჩარევა მის საქმიანობაში გადაწყვეტილების მიღებაზე ზეგავლენის მიზნით აკრძალულია და ისჯება კანონით.⁹⁶⁸ ასევე, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლი, 226-ე მუხლის მე-3 ნაწილი ეხება დამოუკიდებლობის პრინციპს.

3. სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა

დამოუკიდებელი, სამართლიანი და მიუკერძოებელი სასამართლო ხელისუფლება, როგორც ხელისუფლების შტო, წარმოადგენს დემოკრატიის მთავარ გარანტს სახელმწიფოში. მოსამართლეები კი, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის განუყოფელი ნაწილი, ვალდებულნი არიან

⁹⁶⁷ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 6.

⁹⁶⁸ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლი 6.1.

შეინარჩუნონ მოსამართლის თანამდებობის ღირსება და ამით განამტკიცონ საზოგადოების ნდობა საქართველოს მართლმსაჯულების მიმართ.

სასამართლოს დამოუკიდებლობა კანონით უნდა იყოს დაცული, რომელიც ქმნის და იცავს სასამართლოს ხელისუფლებას, რომელიც აბსოლუტურად და ეფექტიანად არის დამოუკიდებელი სხვა სახელმწიფო ძალაუფლების გავლენისაგან. მოსამართლეს, როგორც მართლმსაჯულების სისტემის წარმომადგენელს, უნდა ჰქონდეს საშუალება, გამოიყენოს სამოსამართლო ძალაუფლება, რომელიც თავისუფალია ნებისმიერი ზეწოლისაგან და დამოუკიდებელია სხვა მოსამართლეებისა და სასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრაციისაგან.⁹⁶⁹

მოსამართლეს თავის მოვალეობად უნდა მიაჩნდეს არა მარტო ქვეყნის მაღალი სტანდარტების დაცვა, არამედ მათი დადგენის, ხელშეწყობისა და დაცვის კოლექტიურ მუშაობაში მონაწილეობა.⁹⁷⁰ სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის ერთ-ერთ გარანტიად მიჩნეულია მოსამართლეთა თვითმმართველობის სისტემის არსებობა. ორგანული კანონის 63-ე მუხლის თანახმად, საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენცია არის საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანო. საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენცია შედგება უზენაესი სასამართლოს, სააპელაციო და რაიონული (საქალაქო) სასამართლოების მოსამართლეებისაგან. საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენცია იცავს და განამტკიცებს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობას, ხელს უწყობს სასამართლოებისადმი ხალხის ნდობისა და რწმენის განმტკიცებას, მოსამართლეთა ავტორიტეტის ამაღლებას.

ორგანული კანონის 65-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტით, საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენცია საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარდგინებით იღებს სამოსამართლო ეთიკის წესებს, აგრეთვე ამტკიცებს სამოსამართლო ეთიკის საბჭოს დებულებას და სამოსამართლო ეთიკის საბჭოს დებულების საფუძველზე ირჩევს სამოსამართლო ეთიკის საბჭოს წევრებს.

⁹⁶⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 101.

⁹⁷⁰ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, ველი 14, თბილისი, 2015, 55 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სასამართლო ხელისუფლების შტოებს შორის ურთიერთობა უნდა აიგოს ურთიერთპატივისცემასა და ყოველი მათგანისაგან ორი დანარჩენის შესაბამისი როლის აღიარებაზე. ეს აუცილებელია, ვინაიდან სასამართლო ხელისუფლება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ხელისუფლების ორი დანარჩენი შტოს გამართულ ფუნქციონირებაში. სწორედ სასამართლო ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს, რომ მთავრობამ და ადმინისტრაციულმა ორგანოებმა პასუხი აგონ საკუთარ ქმედებებზე; რაც შეეხება საკანონმდებლო ხელისუფლებას, სასამართლო ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს მიღებული და ძალაში შესული კანონების სათანადო გამოყენება. დაკისრებული ფუნქციების შესრულებისა და მართლმსაჯულების დამოუკიდებლად განხორციელებისათვის სასამართლო ორგანოებმა უნდა გამოიციონ ხელისუფლების დანარჩენ შტოებთან არამართლზომიერი ურთიერთობა, ასევე მათი გავლენა. ამგვარად, დამოუკიდებლობა მიუკერძოებლობისა და ობიექტურობის გარანტიაა.⁹⁷¹

მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა მოქალაქეთა უფლებასა და არა მოსამართლეთა პრივილეგია. მოსამართლე ვალდებულია, იყოს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი. მოსამართლის დამოუკიდებლობა და მხოლოდ კანონის შესაბამისად გადაწყვეტილების მიღება, პირველ რიგში, მოსამართლის კანონისმიერი ვალდებულებაა, მიუხედავად იმისა, ეს ღირებულებები ამავე დროს წარმოადგენს თუ არა კონკრეტული მოსამართლისათვის ეთიკურ (არა მხოლოდ კანონისმიერ) ღირებულებებსაც.⁹⁷²

ხელისუფლების დანაწილება გულისხმობს ძალაუფლების ბალანსს ხელისუფლებებს შორის. შესაბამისად, ორგანიზაციული სახის ფუნდამენტური გადაწყვეტილებები, როგორიცაა სასამართლოების ორგანიზაციული მოწყობა, თვისობრივად პარლამენტის მიერ გადაწყვეტის საგანს წარმოადგენს და არა მესამე ხელისუფლების კომპეტენციას.⁹⁷³

⁹⁷¹ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 36, 77 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

⁹⁷² სასამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა, თბილისი, 2008, 10.

⁹⁷³ ჰაგენლოხი უ., გერმანელი მოსამართლის თვალთ დანახული მართლმსაჯულების რეფორმა საქართველოში, სამართლის ჟურნალი N2, თბილისი, 2015, 212.

4. მოსამართლის ინდივიდუალური დამოუკიდებლობა

დაკისრებული ფუნქციების შესრულებისას მოსამართლე არავის არ ექვემდებარება. ის ექვემდებარება და პასუხს აგებს მხოლოდ კანონისა და საკუთარი სინდისის წინაშე.⁹⁷⁴

დამოუკიდებელი მართლმსაჯულების მიღწევისათვის არ არის საკმარისი კარგად ფორმირებული საკანონმდებლო ბაზა, გამოსავალი არის მართებული პრაქტიკა და კანონების სწორი გამოყენება.⁹⁷⁵ ყოველი მოსამართლე საკუთარი დამოუკიდებლობის სადარაჯოზე უნდა იდგეს.⁹⁷⁶

აქცენტი უნდა გაკეთდეს თითოეული მოსამართლის დამოუკიდებულებაზე თავისი დამოუკიდებლობის მიმართ, თითოეული პროკურორის დამოუკიდებულებაზე მოსამართლის დამოუკიდებლობის მიმართ, სასამართლოს თავმჯდომარის დამოუკიდებულებაზე მოსამართლის დამოუკიდებლობის მიმართ. ამ სისტემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ადამიანი მოწიწებით უნდა უყურებდეს მოსამართლის დამოუკიდებლობას, ანუ მთავარია შინაგანი სურვილი, ნამდვილი, წრფელი შინაგანი სურვილი იმისა, რომ ქვეყანას ჰყავდეს ინდივიდუალურად დამოუკიდებელი მოსამართლე. აქედან შეგვიძლია გავაკეთოთ შემდეგი დასკვნა – რაც არ უნდა საუკეთესო იყოს კანონი, რაც არ უნდა საუკეთესო რეგლამენტაციას ადგენდეს თუ ის მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში თითოეულმა მოსამართლემ ყოველდღიურად არ გააცოცხლა, კანონის შესაძლებლობები შეზღუდული იქნება. ამდენად, მნიშვნელოვანია თითოეული მოსამართლის სურვილი, იყოს დამოუკიდებელი, რაც ხელს შეუწყობს მთელი სისტემის განვითარებასა და წინსვლას. კანონი ისეთ ჩარჩოებს ქმნის, ისეთ რეგულირებას აწესებს, რომ მართლმსაჯულება ჯეროვნად განხორციელდეს, მაგრამ მართლმსაჯუ-

⁹⁷⁴ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 40, 82 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

⁹⁷⁵ ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეზდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014, <http://www.tbappeal.court.ge/appealAllFiles/files/appeal_docs/1408027241__-115936280.pdf>, [20.04.2021].

⁹⁷⁶ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 43, 84 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

ლებას საბოლოოდ ადამიანები ახორციელებენ.⁹⁷⁷

უდავოა, რომ სამართლიანი სასამართლოს უფლება სათანადო ღირსების, კვალიფიკაციის, კონსტიტუციურ ღირებულებათა და ადამიანის უფლებებისადმი ერთგული მოსამართლეების გარეშე, მართოდენ, ფიქციად იქცევა. საზოგადოებას ვერ ექნება სასამართლო ხელისუფლებისადმი ნდობა თუ თავად მოსამართლეებს არ შესწევთ უნარი, სათანადოდ აღასრულონ და ემსახურონ მართლმსაჯულებას. ამდენად, სამართლიანი სასამართლოს უფლების რეალიზების ერთადერთი უპირობო საშუალება მისი სათანადო მოსამართლეებით დაკომპლექტებაა. აღნიშნული, თავისთავად, გულისხმობს სასამართლოს იმ კანდიდატებით დაკომპლექტებას, რომლებიც სრულად აკმაყოფილებენ მოსამართლისათვის წაყენებულ კომპეტენტურობისა და კეთილსინდისიერების კრიტერიუმებს.⁹⁷⁸

თანამდებობის დაკავებამდე მოსამართლე, რომელიც პირველად დაინიშნა მოსამართლის თანამდებობაზე, დებს ფიცს. სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების დაწყებამდე ფიცის დადება კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი სიმბოლური პროცედურაა იმის ხაზგასასმელად, რომ მოსამართლეობა განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას მოითხოვს. ფიცის ტექსტი დამტკიცებულია საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 25.09.2007წ. გადაწყვეტილებით N1/204-2007 (ღვთისა და ერის წინაშე ვფიცავ, ყოველივეს ვიღონებ, რათა: ღირსვმსახურებდე სიმართლესა და სამართლიანობას; ერთგულად ვიცავდე ადამიანის უფლებებს, საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონებს; განვსჯიდე უანგაროდ, ცოდნითა და რწმენით; ვიყო დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი; პირნათლად ვასრულებდე მოსამართლის მაღალ დანიშნულებას). მოსამართლე უნდა იყოს ფიცის ერთგული. მოსამართლე ვალდებულია, თავისი საქმიანობით და მიღებული გადაწყვეტილებებით დაიცვას კანონის უზენაესობის პრინციპი საზოგადოებაში და განამტკიცოს სამართლიანობის განცდა.

⁹⁷⁷ ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეზდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014, <http://www.tbappeal.court.ge/appealAllFiles/files/appeal_docs/1408027241_-115936280.pdf>, [20.04.2021].

⁹⁷⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პლენუმის 30.07.2020 წლის №3/1/1459,1491 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-66.

მოსამართლე, ვალდებულია გადაწყვეტილების მიღებისას არ მოექცეს რაიმე ისეთი ფაქტორისა და გარემოების გავლენის ქვეშ, რაც ეჭვქვეშ დააყენებს კანონისა და სამართლის უზენაესობის პრინციპს და მოსამართლის დამოუკიდებლობას და მიუკერძოებლობას. გადაწყვეტილების მიღებაზე გავლენა არ უნდა მოახდინოს და ამ დროს მოსამართლის აზრი არ უნდა მერყეობდეს კორუფციული, პოლიტიკური, სოციალური, მხარის ინტერესის, საზოგადოებრივი ზემოქმედების ან სხვაგვარი ურთიერთობის ზეგავლენის გამო, ანდა კრიტიკის შიშით.⁹⁷⁹

მოსამართლემ თუ ყოველდღე არ დაიცვა თავისი დამოუკიდებლობა, იარსებებს მისი დაკარგვის რისკი. სასამართლო ხელისუფლება, როგორც დამოუკიდებელი მესამე ხელისუფლება, სრულად უნდა იყოს დაცული ნებისმიერი ჩარევისაგან. გერმანიაში ასეთი გამონათქვამი არსებობს, „ფეხი თუ შემოდგა, მერე უკვე გზასაც გაიკაფავსო“, ანუ პატარა ჭუჭრუტანაც რომ დარჩეს კარში, ფეხის შემოსადგმელი, შემდეგ ეს კარი კიდევ და კიდევ უფრო იღება.⁹⁸⁰

მოსამართლე ხშირად დგას საყოველთაო აზრის, განსაკუთრებით კი მასმედიის საშუალებების (პრესა, ტელევიზია) ზეწოლის ქვეშ. მან უნდა გაუძლოს ამ ზეწოლასა და ჰქონდეს გამბედაობა, მიიღოს არაპოპულარული გადაწყვეტილებები თუ დარწმუნებულია, რომ კანონის განმარტება სხვა გადაწყვეტილების მიღებას არ უშვებს. მოსამართლეს უწევს პარლამენტის ან მთავრობის მხრიდან მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების კრიტიკის მოსმენა. ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი არ კრძალავს სასამართლო გადაწყვეტილების ამგვარ კრიტიკას,⁹⁸¹ მაგრამ შესაძლოა, საზოგადოების თვალში ეს აღქმულ იქნეს სასამართლოზე ზეწოლის მცდელობად.

ინდივიდუალური დამოუკიდებლობა არ ნიშნავს საზოგადოებისაგან მოსამართლის იზოლაციას და მისი ინდივიდუალიზმის დაკარგვას. მო-

⁹⁷⁹ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA CEELI, თბილისი, 2008, 11.

⁹⁸⁰ ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეზდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014, <http://www.tbappeal.court.ge/appealAllFiles/files/appeal_docs/1408027241_115936280.pdf>, [20.04.2021].

⁹⁸¹ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 29.

სამართლე, რომელსაც არ აქვს ინდივიდუალურობის მახასიათებლები, როგორც წესი, მოქმედებს სწორხაზოვნად. სისტემის სიჯანსაღისთვის აუცილებელია მრავალფეროვნება. ასეთი მოსამართლეები ხელს უწყობენ თვითრეფლექსიას; ისმის კითხვა, იქნებ განსხვავებულად მოაზროვნე მართალია? სწორედ ამგვარად წარმოიშობა კონტროლისა და ბალანსის შინაგანი სისტემა.⁹⁸²

სხდომის წარმართვის დროს მოსამართლემ (კანონით პირდაპირ გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა, მაგ.: მორიგების შეთავაზება მხარეთათვის სამოქალაქო სამართალწარმოებაში) რაიმე ფორმით არ უნდა გამოთქვას ისეთი აზრი ან მისი ქცევა არ უნდა იყოს იმგვარი, რაც შეიძლება აღქმული იქნეს, როგორც წინასწარ ჩამოყალიბებული აზრი განსახილველ საკითხზე. მოსამართლემ არ უნდა გამოხატოს კეთილგანწყობა ან პირიქით, უარყოფითი დამოკიდებულება რომელიმე მხარის ან პროცესის სხვა მონაწილის მიმართ და ა. შ.⁹⁸³ მოსამართლემ უნდა შეინარჩუნოს შინაგანი დამოუკიდებლობა. მან ყოველი გადაწყვეტილების მიღების წინ უნდა შეამოწმოს საკუთარი თავი, სწორ გადაწყვეტილებას (კანონზე დაყრდნობით) იღებს თუ დაუშვებელ გადაწყვეტილებას (პირადი სიმპათიის საფუძველზე).⁹⁸⁴

მნიშვნელოვანია, რომ სასამართლო ორგანოები და მოსამართლეები აღიქმებოდნენ როგორც დამოუკიდებლები და რომ დამოუკიდებლობის შეფასების კრიტერიუმში ამ ასპექტსაც მოიცავდეს.⁹⁸⁵

მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა და სასამართლოს რეპუტაცია დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე, თუმცა, სასამართლოს დამოუკიდებლობის უზრუნველმყოფელ ინსტიტუციურ წესებთან ერთად, უმნიშვნელოვანესია საქმის განმხილველი კონკრეტული მოსამართლის პროფესიული და პირადი მახასიათებლები. ამიტომ, ინსტიტუციური

⁹⁸² ჰაგენლოხი უ., გერმანელი მოსამართლის თვალთ დასახული მართლმსაჯულების რეფორმა საქართველოში, სამართლის ჟურნალი, N2, თბილისი, 2015, 218.

⁹⁸³ სასამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA CEELI, თბილისი, 2008, 14.

⁹⁸⁴ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 29.

⁹⁸⁵ მოსამართლეთა ქცევის ბანკალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 37, 77 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

წესები იმდაგვარად უნდა იქნეს ჩამოყალიბებული, რომ უზრუნველყოს მაღალი კვალიფიკაციისა და მაღალი პიროვნული სანდოობის მქონე მოსამართლეების არჩევა და იმგვარი პირობების შექმნა, რომელშიც მოსამართლეები შეძლებენ ზედმეტი ზეგავლენისგან თავისუფალ გარემოში მუშაობას. მოსამართლე გამორჩეული უნდა იყოს თავისი კეთილსინდისიერებითა და კომპეტენტურობით, რათა დამოუკიდებლად და მიუკერძოებლად ადასრულოს მართლმსაჯულება, ეს ურთულესი და უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია.

მოსამართლის შინაგანი თავისუფლება - ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებლობა - ეს არის ქვაკუთხედი, რომელზეც დგას მართლმსაჯულება და ყველა სხვა სუბიექტი უნდა მოერიდოს ისეთ საკითხებთან შეხებას, რომელიც შეიძლება, თუნდაც მოჩვენებით, დაკავშირებული იყოს მოსამართლის შინაგანი დამოუკიდებლობის შეზღუდვასთან.⁹⁸⁶ ნებისმიერი პროფესიული ქმედების განხორციელებისას მოსამართლემ უნდა იხელმძღვანელოს ისეთი ღირებულებებით, როგორცაა კეთილსინდისიერება, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა.⁹⁸⁷

გერმანიაში მოსამართლის ინდივიდუალური დამოუკიდებლობის ფარგლებს უწოდებენ ე.წ. ბირთვს, რაც, ძირითადად, კანონის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღებას, მართლმსაჯულების განხორციელებას ეხება და არის აბსოლუტურად ხელშეუხებელი ყველანაირი შეფასებისაგან, კრიტიკისაგან, ჩარევისაგან. მნიშვნელოვანია დეტალურად განიმარტოს, რა მოიაზრება ამ ბირთვში. იგი არ გულისხმობს და არ არის განმარტებული ისე, როგორც მხოლოდ გადაწყვეტილება და მისი მიღების აქტი, როგორც ერთჯერადი მოვლენა, არამედ ასევე ამ გადაწყვეტილების მომჭიფების, მომზადების მთელი პროცესი, ანუ ამ გადაწყვეტილებამდე მისვლის, მოსამართლის შინაგანი რწმენის ჩამოყალიბების ყველა ეტაპი. მაგრამ იმავდროულად, სამოსამართლო საქმიანობას ახასიათებს მეორე სფეროც, რომელიც არ განეკუთვნება ბირთვს, აბსოლუტურად დაცულ სფეროს დამოუკიდებლობის კუთხით და რომლის გამოყოფაც მოსამართლის საქმი-

⁹⁸⁶ ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეხდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014, <http://www.tbappeal.court.ge/appealAllFiles/files/appeal_docs/1408027241__-115936280.pdf>, [20.04.2021].

⁹⁸⁷ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 111.

ანობაში მნიშვნელოვანია. ამას გერმანულ სამართალში ე.წ. გარე წესრიგს უწოდებენ.⁹⁸⁸ ამდენად, ბირთვი მოიცავს როგორც თავად გადაწყვეტილებას – დავის დასრულებას კონკრეტული შედეგით; გადაწყვეტილების სტუქტურას, შინაარსს; სასამართლო პრაქტიკის ტენდენციებს; ისე გადაწყვეტილებამდე მისვლის პროცესს – როდის დანიშნავს მოსამართლე საქმეზე სხდომას (დამოკიდებულია იმაზე, როდის მიიჩნევს მოსამართლე საქმეს მომზადებულად); დააკმაყოფილებს თუ არა შუამდგომლობას სხდომის გადადების შესახებ; როგორ დაგეგმავს გადაწყვეტილების მომზადების პროცესს.⁹⁸⁹ რაც შეეხება ე.წ. გარე წესრიგს, რაც ექვემდებარება სამსახურებრივ ზედამხედველობას, ის მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა: დანიშნული სხდომის პუნქტუალურად დაწყება; ურთიერთობა სასამართლოს მოხელეებთან; სხდომის დარბაზში ქცევა (მაგ.: მხარეებთან, წარმომადგენლებთან ვერბალური კომუნიკაცია). მოსამართლის გამონათქვამების ეთიკურობის შეფასების დროს უნდა გაირკვეს, რამდენად შეესაბამება კონკრეტული ტერმინოლოგია სამართლებრივი მოსაზრების სტანდარტს და ხომ არ არის შეურაცხყოფელი შინაარსის.

სასამართლოზე ზეგავლენის ნებისმიერი მცდელობა მხოლოდ სასამართლოს დარბაზით უნდა შემოიფარგლებოდეს და მხოლოდ დავის მხარეებისა თუ ადვოკატებისაგან უნდა მომდინარეობდეს, რომელიც შეეჯიბრებითობის ფარგლებში კანონით დადგენილი პროცედურების დაცვით ცდილობენ თავინთი პოზიციის მართებულობის დადასტურებას. არის შემთხვევები, როცა ვიღაც გარედან ცდილობს, გავლენა მოახდინოს მოსამართლის მიერ განსახილველი საქმის თაობაზე გამოსატან გადაწყვეტილებაზე. იმის მიუხედავად, ვისგან მოდის ეს, – მინისტრების, პოლიტიკოსების, მოხელეების, ჟურნალისტების, ოჯახის წევრებისა თუ სხვა პირებისაგან – ყველა ამგვარი მცდელობა გადაჭრით უნდა აღიკვეთოს. ზოგჯერ მოსამართლის დამოუკიდებლობას შეიძლება იმ ადამიანების მხრიდან შეექმნას საფრთხე, რომლებიც ცდილობენ, შეფარვით მოახდინონ გავლენა მოსამართლის დამოკიდებულებაზე კონკრეტული საქმისადმი ან იმ ადამიანებისაგან, რომლებიც მისი კეთილგანწყობის მოპოვებას ცდილობენ. მოსამართლეზე პირდაპირი ან ირიბი ზეგავლე-

⁹⁸⁸ ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეზდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014, <http://www.tbappeal.court.ge/appealAllFiles/files/appeal_docs/1408027241_-115936280.pdf>, [20.04.2021].

⁹⁸⁹ იქვე.

ნის ნებისმიერი ასეთი მცდელობა უნდა აღიკვეთოს.⁹⁹⁰

5. დამოუკიდებლობის ინსტიტუციური და ინდივიდუალური ასპექტების ურთიერთმიმართება

სასამართლოს თუ მოსამართლის დამოუკიდებლობა გულისხმობს, როგორც ინსტიტუციურ, ისე ინდივიდუალურ ასპექტებს. აქედან გამომდინარე, მოსამართლის დამოუკიდებლობა უნდა განიხილებოდეს როგორც, ერთი მხრივ, თავად მოსამართლის საორიენტაციო სისტემა, მისი პროფესიული მრწამსის ერთგვარი სისტემა, მეორე მხრივ კი, როგორც იმ ინსტიტუციური და ოპერაციული ღონისძიებების კომპლექსი, რომლებიც ამ დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფადაა მოწოდებული. რაც შეეხება დამოუკიდებლობის ინსტიტუციური და ინდივიდუალური ასპექტების ურთიერთმიმართებას, მოსამართლე შეიძლება დამოუკიდებელი იყოს თავისი შეხედულებებსა და მსჯელობაში, მაგრამ თუ თავად სასამართლო სისტემა არ არის ხელისუფლების სხვა შტოებისაგან დამოუკიდებელი იმ საკითხებში, რომლებიც მისი სათანადო ფუნქციონირებისთვისაა მნიშვნელოვანი, მოსამართლე დამოუკიდებლად ვერ ჩაითვლება.⁹⁹¹

დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის კონკრეტული გარანტიები განისაზღვრება თითოეული ქვეყნის კანონმდებლობით.

6. დამოუკიდებლობა, როგორც დეონტოლოგიური ვალდებულება

მოსამართლის ქცევას, მის პიროვნულ და პროფესიულ თვისებებს, საქართველოში ყოველთვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა. ჯერ კიდევ ვახტანგ მეექვსე სამართლის წიგნში მიუთითებდა, რომ: „მოსამართლე დიდად მჩხრეკელი, მიმხვდარი, გამამძიებელი, გონება-აუჩქარებელი, დაწყნარებული, გამგონე, საჩივრის ყურის მიმგდები, გამსინჯავი და სხვისაც მკითხველი (თუ ამისი სამართალი თქვენგან როგორ ისინჯვის), მოწმის მამებარი უნდა იყოს, უქრთამო, ღვთის მოშიში“.⁹⁹²

⁹⁹⁰ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 29, 71-72, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

⁹⁹¹ იქვე, ველი 23, 66-67.

⁹⁹² იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის

პირველი ეთიკის კოდექსი საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენციამ მიიღო 2001 წელს. შემდგომ, მოსამართლეთა საერთაშორისო პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების, მათ შორის, ბანგალორის პრინციპების, ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს N3 დასკვნის ძირითადი მოსაზრებების გათვალისწინებით, გადამუშავდა საქართველოს მოსამართლეთა ეთიკის ნორმები და 2007 წელს საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა კონფერენციის მიერ მიღებულ იქნა ამჟამად მოქმედი რეგულაცია⁹⁹³ - საქართველოს მოსამართლეთა ეთიკის წესები (შემდეგში „ეთიკის წესები“). ეთიკის წესების 1-7 მუხლები ეთმობა მოსამართლის დამოუკიდებლობის და მიუკერძოებლობის ვალდებულებებს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უკვე შემუშავებულია ახალი სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტიც (შემდეგში „პროექტი“), რომელიც ამ უმნიშვნელოვანეს ღირებულებებს მიჯნავს. კერძოდ, დამოუკიდებლობას ეთმობა 1-5 მუხლები, მიუკერძოებლობას კი - 6-12 მუხლები.

მოსამართლე უნდა შეეგუოს, რომ ის მუდმივად იმყოფება საზოგადოების დაკვირვების ქვეშ. ამიტომ, მან უნდა აღიაროს ქცევის ის წესები, რაც შეიძლება ჩვეულებრივი მოქალაქისთვის შემზღუდავი იყოს, მაგრამ მოსამართლისთვის აუცილებელი, და მან ეს ნებაყოფლობით უნდა გააკეთოს.⁹⁹⁴ მოსამართლე დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპს არ უნდა აღიქვამდეს როგორც მხოლოდ კანონისმიერ ვალდებულებას, რომლის დარღვევის შემთხვევაში მას შესაძლოა, დაეკისროს შესაბამისი პასუხისმგებლობა, არამედ ამ პრინციპების დაცვა უნდა იყოს მისი ცხოვრების წესი, შინაგანი მოთხოვნილება. სწორედ ამაში მდგომარეობს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპების სამოსამართლო ეთიკის წესად აღიარების არსი.⁹⁹⁵

მოსამართლედ განწესებული პირის მიერ სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების დაწყებამდე ფიცის დადება კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი სიმბოლური პროცედურაა იმის ხაზგასმელად, რომ მოსამართლეობა განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას მოითხოვს. მო-

კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 89.

⁹⁹³ იქვე, 90.

⁹⁹⁴ იქვე, 96.

⁹⁹⁵ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA CEELI, თბილისი, 2008, 10.

სამართლე უნდა იყოს კანონისა და მოსამართლის ფიცის ერთგული, მართლმსაჯულების განხორციელებისას კანონისა და სამართლის უზენაესობის გარანტი. მისი აზრი არ უნდა მერყეობდეს პოლიტიკური, სოციალური, მხარის ინტერესის, საზოგადოებრივი ზემოქმედების ან სხვაგვარი ურთიერთობის ზეგავლენის გამო, ანდა კრიტიკის შიშით. მოსამართლე მართლმსაჯულების განხორციელებისას დამოუკიდებელია და გადაწყვეტილებას იღებს მხოლოდ კანონის შესაბამისად.

მოსამართლის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე გავლენას არ უნდა ახდენდეს ის გარემოება, „პოპულარული“ იქნება თუ არა ეს გადაწყვეტილება. გადაწყვეტილება, პირველ რიგში, დაფუძნებული უნდა იყოს კანონის წინაშე ყველას თანასწორობის, სამართლიანობის, კანონისა და სამართლის უზენაესობის პრინციპებზე. მოსამართლე ვალდებულია, ყველა შემთხვევაში მიიღოს კანონის შესაბამისი გადაწყვეტილება, თუნდაც იგი იყოს „არაპოპულარული“ და გამოიწვიოს ამ მოსამართლის კრიტიკა გარკვეული ჯგუფების, პიროვნებების და ა. შ. მხრიდან.⁹⁹⁶ პოლიტიკური, სოციალური, საზოგადოებრივი ან სხვაგვარი ურთიერთობა, მხარის სტატუსი, მედიის ზეწოლა, კრიტიკის (მათ შორის – უსაფუძვლო კრიტიკის), ფიზიკური ზიანის ან დევნის შიში მოსამართლის აზრზე გავლენას არ უნდა ახდენდეს. მოსამართლემ გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს შინაგანი რწმენის საფუძველზე, გამბედავად და გულისხმიერად. მოსამართლე უნდა შთააგონებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, სამართლიანობის და მიუკერძოებლობისადმი.

მოსამართლე არ უნდა იყოს დამოკიდებული თავის კოლეგა მოსამართლეებზე ისეთი გადაწყვეტილების გამოტანისას, რომელიც მან დამოუკიდებლად უნდა მიიღოს. დაშვებულია მოსამართლეთა შორის აზრთა გაცვლა მართლმსაჯულების განხორციელებისას წამოჭრილ სამართლებრივ კაზუსთან დაკავშირებით. ამასთან, მოსამართლემ თავი უნდა შეიკავოს სხვა მოსამართლეებთან ისეთი კომუნიკაციისაგან, რომლის მიზანია ამ მოსამართლეების მიერ განსახილველი საქმის შედეგზე გავლენის მოხდენა.

მოსამართლის მიერ გამოტანილი ყოველი განაჩენი და გადაწყვეტი-

⁹⁹⁶ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA CEELI, თბილისი, 2008, 11.

ლება, კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად იმდენად უნდა იყოს დასაბუთებული, რომ წაგებული მხარე დაარწმუნოს თავისი მოთხოვნის უსაფუძვლობაში. საზოგადოებას მხოლოდ ისეთი მოსამართლის მიმართ აქვს ნდობა, რომლის პატივი, ღირსება, პატიოსნება და პროფესიული მოღვაწეობა ეჭვს არ იწვევს.⁹⁹⁷ მოსამართლე ინსტიტუციონალურ და ინდივიდუალურ დონეზე უნდა განამტკიცებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების სისტემისადმი. მოსამართლე არის არა მარტო ის, ვინც კარგად უნდა იცოდეს კანონები, არამედ, პიროვნება, რომელიც უნდა განამტკიცებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობისადმი, ანუ სწორედ სასამართლომ (ცალკე აღებულმა მოსამართლემ და მთლიანობაში, სასამართლო ხელისუფლებამ) უნდა უზრუნველყოს კანონის უზენაესობისა და სამართლიანობის შეგრძნების დამკვიდრება საზოგადოებაში.⁹⁹⁸ სასამართლოს დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობაზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება საუბარი თუ მოსამართლე ყველა განსახილველ საქმეზე თავად, დამოუკიდებლად ახდენს კანონის სწორ შეფარდებას.⁹⁹⁹

მოსამართლე უნდა უფრთხილდებოდეს მართლმსაჯულების პრესტიჟს და სასამართლო შენობაში თუ მის გარეთ არ იქცეოდეს სასამართლოს ავტორიტეტისა და მოსამართლის თანამდებობისათვის შეუფერებლად. მოსამართლე მართლმსაჯულების პრესტიჟს უნდა უფრთხილდებოდეს არა მხოლოდ მართლმსაჯულების (სამოსამართლო საქმიანობის) განხორციელების პროცესში, არამედ, არასამოსამართლო საქმიანობის დროსაც უნდა იქცეოდეს ისე, რომ მისმა ქცევამ საზოგადოებას განუმტკიცოს რწმენა იმის შესახებ, რომ ის არის ღირსეული და სამართლიანი ადამიანი.¹⁰⁰⁰

⁹⁹⁷ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 93.

⁹⁹⁸ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA CEELI, თბილისი, 2008, 12.

⁹⁹⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 95.

¹⁰⁰⁰ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA CEELI, თბილისი, 2008, 12.

7. დამოუკიდებლობის და მიუკერძოებლობის პრინციპების ურთიერთმიმართება

„დამოუკიდებლობა“ და „მიუკერძოებლობა“ ერთმანეთთან ძალზე მჭიდრო კავშირშია და ამის მიუხედავად, ეს განსხვავებული ცნებებია. „მიუკერძოებლობა“ განსაზღვრავს თუ რა დამოკიდებულება აქვს მოსამართლეს კონკრეტული საქმისადმი და ამ საქმის მხარეებისადმი. სიტყვა „მიუკერძოებელი“ ნიშნავს წინასწარი განწყობის არმქონეს, როგორც რეალურად, ისე გარშემომყოფთა აღქმით. სიტყვა „დამოუკიდებლობა“ კი გამოხატავს ერთ-ერთ კონსტიტუციურ პრინციპს. შესაბამისად, იგი გულისხმობს არა მარტო პროფესიული ღირებულებითი შეხედულებების სისტემას სასამართლო ფუნქციების განხორციელებისას, არამედ აგრეთვე ხელისუფლების სხვა შტოებთან, განსაკუთრებით კი აღმასრულებელ ხელისუფლებასთან, მიმართებით გარკვეულ სტატუსს, რომელიც ობიექტურ პირობებსა თუ გარანტიებზეა დამყარებული.¹⁰⁰¹

დამოუკიდებლობა მიუკერძოებლობის აუცილებელი პირობა და მისი მიღწევის წინაპირობაა. მოსამართლე შეიძლება დამოუკიდებელი იყოს, თუმცა მიკერძოებული (კონკრეტულ საქმესთან მიმართებით), მაგრამ მოსამართლე, რომელიც დამოუკიდებელი არ არის, იმთავითვე ვერ იქნება მიუკერძოებელი.¹⁰⁰²

8. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებები დამოუკიდებლობის პრინციპის შესახებ

სამართლიანი სასამართლოს უფლება არა მხოლოდ სასამართლოსადმი მიმართვის შესაძლებლობას გულისხმობს, არამედ უზრუნველყოფს ადამიანის სრულყოფილ სამართლებრივ დაცვას. სამართლიანი სასამართლოს უფლების აუცილებელი კომპონენტია დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ განხილვის უფლება.

საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, დემოკრატიული და სამართლებრივი სახელმწიფოს ხელისუფლება უპირობოდ არის შეზღუდული

¹⁰⁰¹ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 24, 67 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

¹⁰⁰² იქვე, ველი 51, 90.

ვალდებულებით, უზრუნველყოს როგორც დამოუკიდებელი, ისე კვალი-
ფიციური და კომპეტენტური სასამართლო, თუმცა ამ პროცესში ფართოა
მისი მიხედულების ფარგლები, რა სამართლებრივი საშუალებების გამო-
ყენებით, როგორი სისტემის ფარგლებში მიაღწევს ამ მიზანს.¹⁰⁰³

სამართლიანი მართლმსაჯულება მოითხოვს არა მხოლოდ ყველა სა-
ჭირო, საკმარისი და ადეკვატური პროცედურითა თუ გარანტიით სა-
სამართლოს აღჭურვას, არამედ, იმავდროულად, გულისხმობს მის
ასეთად აღქმადობას საზოგადოების და დავის მონაწილეთა მხრიდან.
სასამართლოს სამართლიანობის აღქმადობას, ცხადია, პირველ რიგში,
განაპირობებს და უზრუნველყოფს სასამართლოს (მოსამართლეთა) ინ-
სტიტუციური და პერსონალური დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლო-
ბის, ამასთან, გადაწყვეტილებათა დასაბუთებულობის დამაჯერებელი
ხარისხი. ამ თვალსაზრისით, ასევე დიდი მნიშვნელობა აქვს სასამა-
რთლო ინსტიტუტისადმი მხარეთა და, ზოგადად, საზოგადოების ნდო-
ბას, რომელიც ზემოაღნიშნულის გარდა სხვა ფაქტორებზე დამოკიდე-
ბულებითაც იქმნება.¹⁰⁰⁴

მოსამართლის დამოუკიდებლობა, როგორც სამართლებრივი სახელ-
მწიფოს ერთ-ერთი მთავარი პრინციპი, მასზე ზეგავლენის მოხდენის
მიზნით, მის პროფესიულ საქმიანობაში ან/და პირად ცხოვრებაში ჩაუ-
რევლობასაც გულისხმობს. მოსამართლე თანაბრად დისტანცირებული
და დაცული უნდა იყოს როგორც ხელისუფლების, ასევე სხვადასხვა
საზოგადოებრივი თუ პოლიტიკური ჯგუფებისა ან/და პიროვნული
ინტერესებისაგან. ამავე დროს, მოსამართლის, სასამართლოს დამოუკი-
დებლობაზე ზრუნვა არ გულისხმობს მოსამართლის პროფესიული საქ-
მიანობის ან სასამართლო გადაწყვეტილების კრიტიკის აკრძალვას. სა-
კონსტიტუციო სასამართლო ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ სასამართლოს
საქმიანობის მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა, მათ
შორის, სასამართლოს სიახლოვეს შეკრებების (მანიფესტაციების) გზით,
აღადიანის კონსტიტუციური უფლებაა.¹⁰⁰⁵

¹⁰⁰³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 13.11.2014 წლის №1/4/557,571,576
გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ვალერიან გელაზახიანი, მამუკა
ნიკოლაიშვილი და ალექსანდრე სილაგაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“,
II-93.

¹⁰⁰⁴ იქვე, II-101.

¹⁰⁰⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 18.11.2011 წლის № 2/482,483,487,502
გადაწყვეტილება საქმეზე „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „მოდრობა“

სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და ჯეროვანი განხორციელებისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ინსტიტუციური, არამედ ფინანსური გარანტიები, რომლებიც უზრუნველყოფს მოსამართლის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ღირსეული პირობების შექმნას როგორც უფლებამოსილების განხორციელების პერიოდში, აგრეთვე, მოსამართლის უფლებამოსილების თავისებურებების გათვალისწინებით, უფლებამოსილების ამოწურვის შემდეგაც.¹⁰⁰⁶

მოსამართლის თანამდებობაზე უვადოდ დანიშვნა მნიშვნელოვან გარემოებას წარმოადგენს მის საქმიანობაში უკანონო ჩარევისაგან თავის დასაცავად. აღნიშნული მოსამართლეს განუმტკიცებს დამოუკიდებლობის შეგნებას, მისი საქმიანობის ხანგრძლივი დროის მანძილზე ხელშეუვალობის გამო.¹⁰⁰⁷

პირის ქმედებების მართლზომიერება დამოკიდებული უნდა იყოს კანონზე და კანონის მოთხოვნები არ უნდა იცვლებოდეს საქმის განმხილველი სასამართლოს შემადგენლობის მიხედვით. ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებლობა და შინაგანი რწმენით მოქმედება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სამართლის განვითარებაში, თუმცა, აღნიშნულის რეალიზება არ უნდა ხდებოდეს სამართლებრივი უსაფრთხოების მოთხოვნათა ხარჯზე. კანონის ინტერპრეტაციის თავისუფლება, მტკიცებულებათა შინაგანი რწმენით შეფასება მოსამართლის პიროვნული დამოუკიდებლობის აუცილებელი ელემენტია და სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია დამოუკიდებელი მართლმსაჯულების ჩამოყალიბებისთვის. მიუხედავად ამისა, პირმა საკმარისი სიცხადით უნდა იცოდეს, რას მოითხოვს მისგან კანონი, განსაკუთრებით თუ იგი ქმედების თავისუფლების შემზღუდავ და პასუხისმგებლობის დამდგენ

ერთიანი საქართველოსთვის“, მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „საქართველოს კონსერვატიული პარტია“, საქართველოს მოქალაქეები - ზვიად მიძიგური და კახა კუკავა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, მოქალაქეები დაჩი ცაგური და ჯაბა ჯიშყარიანი, საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-66.

¹⁰⁰⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 10.11.2017 წლის №3/6/642 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე – ლალი ლაზარაშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-8.

¹⁰⁰⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 26.02.2003 წლის №1/1/138,171,179,209 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ირაკლი ლეკვეიშვილი, კობა გოცირიძე, კობა კობახიძე და სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს პრეზიდენტის წინააღმდეგ“, IV.

ნორმებს შეეხება. ბუნებრივია, ვერ იარსებებს მოლოდინი, რომ ერთგვაროვანი პრაქტიკა არასდროს შეიცვლება, თუმცა, საპროცესო კანონმდებლობა არ უნდა აფერხებდეს პრობლემურ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით ერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრებას.¹⁰⁰⁸

9. დამოუკიდებლობა, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების არსებითი შემადგენელი და მისი განმარტება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკაში

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლით განმტკიცებულია სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლება, რომელიც სხვა კომპონენტებთან ერთად მოიცავს ისეთ უმნიშვნელოვანეს შემადგენელს, როგორიცაა საქმის სამართლიანი და საქვეყნო განხილვის უფლება კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ. ფრაზა „კანონით დადგენილი“ მოიცავს არა მხოლოდ თავად „სასამართლოს“ არსებობის სამართლებრივ საფუძველს, არამედ სასამართლო კოლეგიის შემადგენლობასაც თითოეულ საქმეში.¹⁰⁰⁹

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, გამონაკლის შემთხვევებში შესაძლოა შეუძლებელი იყოს მე-6 მუხლის ყველა მოთხოვნის დაკმაყოფილება, მაგრამ სასამართლოს ან მოსამართლის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა რჩება უცვლელ დაცვის მექანიზმად.¹⁰¹⁰

იმისათვის, რომ დადგინდეს არის თუ არა სასამართლო დამოუკიდებელი მე-6 მუხლის გაგებით, უნდა გაირკვეს, მათ შორის, რა ფორმით და რა ვადით ინიშნებიან მისი წევრები, არსებობს თუ არა გარანტიები გარე ზეწოლის წინააღმდეგ და რამდენად დამოუკიდებლად გამოიყუ-

¹⁰⁰⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 19.10.2018 წლის № 2/7/779 გადაწყვეტილება საქმეზე „დავით მაღანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-46.

¹⁰⁰⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.10.2012 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Pichugin v. Russia*, განაცხადი 38623/03.

¹⁰¹⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 15.10.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Micallef v. Malta*, განაცხადი 17056/06.

რება მოცემული ორგანო.¹⁰¹¹ დამოუკიდებლობისა და ობიექტური მიუკერძოებლობის ცნებები მჭიდროდ ურთიერთდაკავშირებულია და, გარემოებებიდან გამომდინარე, შესაძლოა ერთობლივ შესწავლას საჭიროებდეს.¹⁰¹²

სასამართლოს დამოუკიდებლობის, ისევე როგორც მიუკერძოებლობის, მოთხოვნა ემსახურება გადაწყვეტილებათა ლეგიტიმურობას. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო სწორად აკეთებს აქცენტს მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობასა და სასამართლოების მიმართ მოქალაქეების ნდობას შორის ურთიერთკავშირის არსებობაზე. ეს უკანასკნელი წარმოადგენს სამართლებრივი სახელმწიფოსა და დემოკრატიის არსებობის აუცილებელ პირობას.¹⁰¹³

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ის მნიშვნელობა, რაც ენიჭება სასამართლოს, როგორც სახელმწიფოს დამოუკიდებელი შტოს ბუნებასა და მოსამართლეთა შეუცვლელობის პრინციპს, რომელიც სასამართლოს კაზუსტიკისა და საერთაშორისო და ევროპის საბჭოს ინსტრუმენტების შესაბამისად – სასამართლო დამოუკიდებლობის შენარჩუნების ძირითად ელემენტს წარმოადგენს.¹⁰¹⁴

დამოუკიდებლობა, სხვა გარემოებებთან ერთად, შემდეგი კრიტერიუმებით ფასდება: მოსამართლეთა თანამდებობაზე დანიშვნის წესი, მათი სამოსამართლო ვადა, გარეშე ზეგავლენებისგან დამცავი გარანტიების არსებობა და დამოუკიდებლობის გარეგანი გამოვლინება.¹⁰¹⁵

¹⁰¹¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 09.01.2012 წლის (საბოლოო 27.05.2013) გადაწყვეტილება საქმეზე *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, განაცხადი 21722/11, 103.

¹⁰¹² იქვე, 107.

¹⁰¹³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 27.11.2008 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Miroshnik v. Ukraine*, განაცხადი 75804/01, 61, წიგნიდან – საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თავი მეორე, საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, გამომცემლობა შპს „პეტიტი“, თბილისი, 2013, 529.

¹⁰¹⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.06.2016 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Baka v. Hungary*, განაცხადი 20261/12, 172.

¹⁰¹⁵ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 05.02.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Olujic v. HRV*, განაცხადი 22330/05, 37, წიგნიდან – საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თავი მეორე, საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, გამომცემლობა შპს „პეტიტი“, თბილისი, 2013, 529.

10. გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) განმარტებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შესახებ¹⁰¹⁶

ოფიციალურ სამსახურებრივ დასკვნაში მოსამართლის მიერ საქმის მასალების დამუშავების მეთოდი ნეგატიურად შეფასდა, ითქვა რა, რომ მოსამართლემ გარკვეულ სამართალწარმოებებში დაარღვია საქმის მასალების სწრაფად დამუშავების სამსახურებრივი მოვალეობა. ეს დაუშვებლად იქნა მიჩნეული, რამეთუ ასეთი შეფასებები ლახავს მოსამართლის დამოუკიდებლობას. მოსამართლის გადაწყვეტილება იმის თაობაზე, რა სიხშირით, რა პერიოდებში და რის გადასამოწმებლად ითხოვს იგი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში საქმის მასალების მისთვის წარდგენას, განეკუთვნება სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანის სფეროს, რაც სრულად ჩამორთმეული აქვს სამსახურებრივ ზედამხედველობას. ღონისძიება დაუშვებელია თუ იგი შეეხება მითითებას, როგორ უნდა განიხილავდეს მოსამართლე საქმეებს. ყოველი ზედამხედველობის ფუნქციით აღჭურვილი ორგანო ვალდებულია, თავი შეიკავოს ფსიქოლოგიური ზემოქმედებისაგან. მოსამართლის კრიტიკული შეფასება ზედამხედველობის სამსახურის მიერ დაუშვებელია თუ იგი ამით წახალისებდა, სამომავლოდ მიღებული ყოფილიყო სხვაგვარი გადაწყვეტილება, ვიდრე ეს მიღებული იქნებოდა ასეთი კრიტიკის გარეშე. ზედამხედველობის ორგანოს არ აქვს უფლება შეეცადოს, შელახოს მოსამართლის გადაწყვეტილების მიღების თავისუფლება იმგვარად, რომ მას დაუდგინოს საქმეთა დამუშავების გარკვეული წესი.¹⁰¹⁷

მოსამართლის დამოუკიდებლობის შელახვად შეფასდა სასამართლოს თავმჯდომარის თხოვნა მოსამართლეებისადმი, დიდსულოვნად დაედგინათ შესაგებლის წარდგენის ვადა მიწის სადაზღვევო კომპანიისათ-

¹⁰¹⁶ დაწვრილებით იხ. გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH)

გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე/კრებული მომზადებულია თბილისის საპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის საპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანჯგალაძის თარგმანი, <<http://www.library.court.ge/upload/BGH.pdf>>, [21.04.2021].

¹⁰¹⁷ BGH, Urteil vom 27.01.1995 – RiZ (R) 3/94, კრებულიდან – გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე, მომზადებულია თბილისის საპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის საპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანჯგალაძის თარგმანი, <<http://www.library.court.ge/upload/BGH.pdf>>, [21.04.2021].

ვის, იქ საქმის მასალების დამუშავებისათვის დროის სიმცირის გამო. ზედამხედველობის ფედერალურმა სასამართლომ ეს დაუშვებლად მიიჩნია. იქვე განმარტა, რომ სამოსამართლო საქმიანობა ექვემდებარება სამსახურებრივ ზედამხედველობას თუ საქმე ეხება საქმიანობის კანონით განსაზღვრული წესით წარმოების უზრუნველყოფას, სამსახურებრივი საქმიანობის განხორციელების გარეგან ფორმას ან ისეთ საკითხებს, რომლებიც მართლმსაჯულების ცენტრალურ სფეროს (ე.წ. ბირთვს) იმდენად არის დამორებული, რომ ისინი გარეგან წესრიგს განეკუთვნება. ზედამხედველობის სფეროდან უნდა გაიმჯნოს როგორც საქმის მომზადების ეტაპზე, ისე შემდგომ მიღებული არსებითი და პროცედურული გადაწყვეტილებები.¹⁰¹⁸ მაგალითად, ასეთ საკითხად იქნა მიჩნეული მოსამართლის მიერ სხდომის თარიღის განსაზღვრა და დამოუკიდებლობის შელახვად დაკვალიფიცირდა სასამართლოს თავმჯდომარის ზეწოლა საქმის განმხილველ მოსამართლეზე კონკრეტულ საქმეზე სხდომის დანიშვნის თაობაზე.¹⁰¹⁹

თუ ოფიციალურ სამსახურებრივ შეფასებაში მოსამართლის მიერ საქმის განხილვის ფორმა ზოგადად უარყოფითად ფასდება, შემფასებლის კონკრეტულ დაკვირვებებთან კავშირის გარეშე, ეს შეიძლება გაგებულ იქნეს როგორც მოსამართლის მიერ საქმის განხილვის ზოგადი კრიტიკა და მივიდეს საქმე მითითებამდე, რომ მომავალში მან სხვაგვარად ან შემფასებლის თვალსაზრისის გათვალისწინებით, წარმართოს პროცესი, რაც ლახავს მოსამართლის დამოუკიდებლობას. მოსამართლე ასაჩივრებდა მის მიმართ გაკეთებულ შეფასებას, რომელშიც საუბარი იყო ზეპირი მოსმენის პროცესში მის პასიურობასა და მაღალხარისხიანი მართლმსაჯულებ-

¹⁰¹⁸ BGH, Urteil vom 27.01.1994 – RiZ (R) 6/94, კრებულიდან - გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე, მომზადებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის სააპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანჯგალაძის თარგმანი, <<http://www.library.court.ge/upload/BGH.pdf>>, [21.04.2021]; დამოუკიდებლობის ფარგლების საკითხზე, ასევე იხილეთ BGH, Urteil vom 3.11.2004 – RiZ (R) 4/03.

¹⁰¹⁹ BGH, Urteil vom 20.06.2001 – RiZ (R) 2/00, კრებულიდან - გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე, მომზადებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის სააპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანჯგალაძის თარგმანი, <<http://www.library.court.ge/upload/BGH.pdf>>, [21.04.2021].

ბის შეუსრულებლობაზე. ფედერალურმა სასამართლომ შეფასების ფორმულირებებში დაინახა სამოსამართლო დამოუკიდებლობის ხელყოფა. განიმარტა, რომ სამსახურებრივ შეფასებაში შესული საყვედური უნდა ამოწურავდეს ფაქტების დასახელებასა და არსებით შეფასებას. ამას ემატება მოსამართლის ბრალულობის ობიექტური დადგენა. ობიექტურად დადგენილი ბრალი არ უნდა იწვევდეს მოსამართლის პირად დამცირებას. თუ მოხდება ასეთი რამ, სახეზეა დაუშვებელი გაკიცხვა.¹⁰²⁰

შეფასების საგანი გახდა ასევე საკითხი, წარმოადგენდა თუ არა დამოუკიდებლობის საფრთხეს სასამართლოში მონაცემების ელექტრონული დამუშავების (Elektronische Datenverarbeitung – EDV) ქსელის ფუნქციონირება და ადმინისტრირება. რამდენიმე მოსამართლემ გააპროტესტა, რომ პასუხისმგებლობა მართლმსაჯულების სფეროში კომპიუტერული ქსელის ფუნქციონირებისა და ადმინისტრირებისათვის დაეკისრა არა სასამართლოებს, არამედ ფინანსური მენეჯმენტის ერთ-ერთ უწყებას. მათი აზრით, არსებობდა დაკვირვებისა და კონტროლის საფრთხე აღმასრულებელი ხელისუფლების მხრიდან. დამოუკიდებლობის ხელყოფა არ დადგინდა. განიმარტა, რომ მოსამართლეებს არ ჰქონდათ საბაზი ეფიქრათ, რომ კომპიუტერული ქსელი გამოყენებული იქნებოდა სასამართლო დოკუმენტების შინაარსობრივი მხარის კონტროლისათვის.¹⁰²¹

11. დამოუკიდებლობის პრინციპის დარღვევა, როგორც დისციპლინური პასუხისმგებლობის ერთ-ერთი სახე

სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას თითოეული მოსამართლე მოქმედებს არა მხოლოდ საკუთარი, არამედ მთლიანად სა-

¹⁰²⁰ BGH, Urteil vom 04.06.2009 – RiZ (R) 5/08, კრებულიდან – გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე, მომზადებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის სააპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანჯგალაძის თარგმანი, <<http://www.library.court.ge/upload/BGH.pdf>>, [21.04.2021].

¹⁰²¹ BGH, Urteil vom 06.10.2011 – RiZ (R) 7/10, კრებულიდან – გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე, მომზადებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის სააპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანჯგალაძის თარგმანი, <<http://www.library.court.ge/upload/BGH.pdf>>, [21.04.2021].

სამართლო ხელისუფლების სახელით. თითოეული მოსამართლის მიერ განხორციელებული ქმედება ზეგავლენას ახდენს სასამართლო სისტემის პრესტიჟზე, რაც პირდაპირ აისახება სასამართლო ხელისუფლების მიმართ საზოგადოების ნდობაზე. მოსამართლე უნდა ზრუნავდეს სასამართლო ხელისუფლების პროფესიონალიზმის, სამართლიანობის, მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობისადმი საზოგადოების რწმენის დამკვიდრებასა და ამაღლებაზე. თითოეული მოსამართლე უნდა უფრთხილდებოდეს არა მხოლოდ საკუთარ, როგორც ცალკე აღებული მოსამართლისა და პიროვნების ავტორიტეტსა და პრესტიჟს, არამედ მთლიანად სასამართლო ხელისუფლების ავტორიტეტს.¹⁰²²

მოსამართლისათვის მინიჭებული დიდი უფლებამოსილება და ნდობის მაღალი ხარისხი გარკვეულ დაბალანსებას მოითხოვს, მისი პასუხისმგებლობის სახით. ამასთან, ამ ინსტიტუტმა არ უნდა ხელყოს მართლმსაჯულების განხორციელების უმნიშვნელოვანესი ფუნქციის სათანადოდ შესრულება. როგორც ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს N3 დასკვნაში არის აღნიშნული, მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის განსაზღვრისას სიფრთხილის გამოჩენა განპირობებულია მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის მხარდაჭერით და მათი დაუსაბუთებელი ზეწოლისაგან დაცვით (პუნქტი 51).

სასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრირება და დისციპლინური მოქმედება მოსამართლის მიმართ უნდა იყოს ორგანიზებული, რომ მათ არ იქონიონ ზეგავლენა მოსამართლის დამოუკიდებლობაზე და მთელი ყურადღება მხოლოდ ობიექტურ და შესაბამის გარემოებებზე უნდა გამახვილდეს (მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტია, მუხლი 11).

ამდენად, დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრება არის უაღრესად საფრთხილო და მნიშვნელოვანი საკითხი. დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრება შეიცავს სასამართლოს დამოუკიდებლობაზე ზემოქმედების პოტენციურ საფრთხეს, ამიტომ, ყოველი კონკრეტული შემთხვევის დროს, ზუსტად უნდა დადგინდეს დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის ფაქტი და შესაბამისად განისაზღვროს დისციპლინური სახდელი, კერძოდ, მოსამართლეს დისციპლინური სახდელი ეკისრება თუ დადასტურდა მის მიერ იმ ქმედების ბრალეულად ჩადენა, რომე-

¹⁰²² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 21.07.2016 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №დს-შ/9-16.

ლიც წარმოადგენს დისციპლინურ გადაცდომას.¹⁰²³

მოსამართლე უნდა იცავდეს ეთიკის ნორმებს, ეთიკური ნორმების დაცვა და ეთიკური ნორმების დაცვის დემონსტრირება როგორც პროფესიული, ისე პირადი ასპექტით, მოსამართლის ცხოვრების მნიშვნელოვანი ელემენტებია. მთავარია არა ის თუ რას აკეთებს ან არ აკეთებს მოსამართლე, არამედ ის თუ რა გააკეთა ან რისი გაკეთება შეუძლია მოსამართლეს, გარშემოცოცხლდა აზრით. ფაქტია, რომ საზოგადოება მოსამართლისაგან ქცევის მაღალ სტანდარტებს მოელის. არაკორექტული ქცევის გამოსავლენი კრიტერიუმია იმის განსაზღვრა, ხომ არ ვნებს ასეთი ქცევა მოსამართლის უნარს, პატიოსნად, მიუკერძოებლად, დამოუკიდებლად და კვალიფიციურად შეასრულოს მოსამართლის მოვალეობები, თუ, გარეშე დამკვირვებლის აზრით, ქმნის შთაბეჭდილებას, რომ მოსამართლეს არ შეუძლია, ჯეროვნად შეასრულოს დაკისრებული მოვალეობები.¹⁰²⁴

მოსამართლეთა ქცევამ უნდა უზრუნველყოს პატივისცემა მათი თანამდებობისადმი და დაიცვას სასამართლო ორგანოების დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა. სასამართლო ხელისუფლებისადმი საზოგადოების ნდობა და პატივისცემა წარმოადგენს სასამართლო სისტემის ეფექტიანი მუშაობის გარანტიას.¹⁰²⁵

ორგანული კანონის 75¹ მუხლის მე-8 პუნქტით, დისციპლინურ გადაცდომად ჩაითვლება დამოუკიდებლობის პრინციპის ხელშეწყობის ქმედება, როგორცაა: მოსამართლის მიერ სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელება პირადი ინტერესის, პოლიტიკური ან სოციალური ზეგავლენით; ასევე, მოსამართლის მიერ სხვა მოსამართლის საქმიანობაში ჩარევა საქმის შედეგზე ზეგავლენის მოხდენის მიზნით.

მოსამართლის ქმედება, რომელსაც საფუძვლად უდევს შინაგანი რწმენა, არ შეიძლება გახდეს დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების

¹⁰²³ საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის 21.04.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №1/01-17; საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის 21.01.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №3/01-2018.

¹⁰²⁴ საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის 21.01.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №4/01-2018.

¹⁰²⁵ საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის 21.01.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №1/01-2015.

საფუძველი, კერძოდ თუ მოსამართლე დაუშვებს შეცდომას, მაგრამ დადგინდება, რომ იგი უფლებამოსილებას ახორციელებდა შინაგანი რწმენისა და კეთილსინდისიერების საფუძველზე, მიიჩნევა, რომ მოქმედებდა მართლზომიერად და არ გააჩნდა პირადი ინტერესი, მაშინ აღნიშნული საფუძველით მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისგებაში მიცემა დაუშვებელია, ვინაიდან ის პირდაპირ უქმნის საფრთხეს მოსამართლის ხელშეუხებლობას და მთლიანად სასამართლოს დამოუკიდებლობას, შესაბამისად, მოსამართლის ქმედება არ მიიჩნევა დისციპლინურ გადაცდომად და მას არ დაეკისრება დისციპლინური სახდელი. აღნიშნული წარმოადგენს სამართლებრივ შეცდომას. თუ დადგინდება, რომ შეცდომის დაშვებისას, მოსამართლემ უფლებამოსილება ბოროტად გამოიყენა ან/და ის მოქმედებდა არაკეთილსინდისიერად, მიკერძოებულად, მას გააჩნდა რაიმე პირადი ინტერესი ან მიიღო სარგებელი, მაშინ მის ქმედებას დისციპლინური გადაცდომის კვალიფიკაცია მიენიჭება. ამდენად, შეცდომის გამოსწორების შესაძლებლობა, მისი ხარისხი, განმეორებითი და არაერთგზისი ხასიათი, მოსამართლის კეთილსინდისიერება, მისი მოტივი – არის ძირითადი ფაქტორები, რაც ქმნის მიჯნას დისციპლინურ გადაცდომასა და სამართლებრივ შეცდომას შორის, შესაბამისად, ზემოაღნიშნული კრიტერიუმების გათვალისწინებით, ყოველი კონკრეტული შემთხვევის დროს მოსამართლის ქმედებას ზუსტად უნდა მიენიჭოს კვალიფიკაცია. მოსამართლე მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა მიეცეს დისციპლინურ პასუხისგებაში თუ დადგინდება, რომ მისი ქმედება წარმოადგენს დისციპლინურ გადაცდომას, ხოლო თუ ქმედება ექცევა სამართლებრივი შეცდომის ფარგლებში, მოსამართლე უნდა გათავისუფლდეს პასუხისმგებლობისაგან. აღნიშნული პრინციპის ურყევი შესრულება პირდაპირ არის დაკავშირებული მოსამართლის ხელშეუხებლობისა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის განმტკიცებასთან.¹⁰²⁶

ორგანული კანონის 75¹ მუხლის მე-6 პუნქტის თანახმად, მოსამართლის მიერ კანონის არასწორი განმარტება ან/და გამოყენება, რასაც საფუძველად უდევს მისი შინაგანი რწმენა, არ არის დისციპლინური გადაცდომა და აღნიშნული ქმედებისათვის მოსამართლეს არ ეკისრება დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

დისციპლინური სამართალწარმოების დროს აკრძალულია მოსამართლის

¹⁰²⁶ საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის 12.04.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №1/04-12.

მიერ გამოტანილი სასამართლო აქტის კანონიერების შემოწმება.¹⁰²⁷

12. დამოუკიდებლობა და მოსამართლის როლი სამართლის განვითარებაში

დამოუკიდებელი მოსამართლე სამართლის განვითარების უშუალო
თანამონაწილეა.

მართლწესრიგი არ შეიძლება იყოს იდეალურად სრულყოფილი. კანონი
ვერ გაითვალისწინებს კონკრეტული ურთიერთობის გადაწყვეტის
ყველა შესაძლო მოდელს. კანონის ტექსტი, ჩვეულებრივ, აბსტრაქტუ-
ლია, რომლის ზოგადი დებულებებიც განმარტებას მოითხოვს. გარდა
ამისა, მოსამართლეს ხშირად უწევს იმ ურთიერთობის გადაწყვეტა,
რომელიც არაა მოწესრიგებული სამართლის ნორმით.¹⁰²⁸ კონტინენ-
ტურ ევროპაში აღიარებულია, რომ სასამართლო ხელისუფლებას არ
შეუძლია განახორციელოს კანონშემოქმედებითი საქმიანობა. სამო-
სამართლო სამართალი განიხილება სამართლის შეფარდების და არა
სამართალშემოქმედების აქტად. მართლმსაჯულება მიიჩნევა არა სა-
მართლის წყაროდ, არამედ სამართლის შემცენების წყაროდ. ამასთან,
განსაკუთრებული პრაქტიკული მნიშვნელობა ენიჭება სასამართლო
გადაწყვეტილებას საკანონმდებლო ხარვეზის შევსებისას. ანგლო-ამე-
რიკული სამართლის სისტემის ქვეყნებში კი სამართალი არის ის, რასაც
ასეთად მიიჩნევენ მოსამართლე – *Law is what the judges say it is*. ანუ მარ-
თლმსაჯულება განიხილება სამართალშემოქმედებად. ე.წ. *judge-made
law* განიხილება როგორც სამართლის დამოუკიდებელი წყარო. სამოსა-
მართლო საქმიანობა ამ თვალსაზრისით მოიცავს როგორც სამართლის
შეფარდებას, ისე სამართალშემოქმედებასაც. სამართლებრივი აზროვ-
ნების ევროპული სტილი უფრო დედუქციურია, ვიდრე ინდუქციური,
ანგლო-ამერიკული კი პირიქით – უფრო ინდუქციური. საერთო სამა-
რთლის სისტემის ქვეყნებისაგან განსხვავებით კონტინენტური ევროპის
მოსამართლე უფრო მეტად ორიენტირებულია სისტემურ ცოდნასა და
პრინციპებზე.¹⁰²⁹ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სამართლებრივი სისტე-
მების დაახლოების ტენდენცია შეუქცევადი პროცესია. ანგლო-ამერი-

¹⁰²⁷ დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახური, წლიური ანგარიში, თბილისი, 2019, 20,
<<https://dis.court.ge/wp-content/uploads/2020/07/dis2.pdf>>, [21.04.2021].

¹⁰²⁸ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბილისი, 2004, 132.

¹⁰²⁹ იქვე, 135.

კული სისტემის ქვეყნებში აქტიურად მიმდინარეობს კოდიფიკაცია, კონტინენტური ევროპის ქვეყნებში კი სულ უფრო მეტი მნიშვნელობა ენიჭება პრეცედენტულ გადაწყვეტილებებს. სწორედ ასეთი გადაწყვეტილებებით ვითარდება სამართალი.

მოსამართლის დამოუკიდებლობის წინაპირობაა მოსამართლის დამოკიდებულება კონსტიტუციასა და კანონზე.¹⁰³⁰ მეტად საინტერესოა მოსამართლის როლი სამართლის განვითარებაში. სამოსამართლო სამართლის ფორმირების საშუალებაა კანონში ხარვეზის შემთხვევაში ანალოგიის პრინციპის (კანონის ანალოგია, სამართლის ანალოგია) გამოყენება, ასევე ნორმის განმარტება.

მოსამართლე თავის საქმიანობაში ემორჩილება არა მხოლოდ კანონს, არამედ იმ სამართლებრივ პრინციპებსაც, რომლებიც მოცემულია როგორც კონსტიტუციაში, აგრეთვე სხვა სამართლებრივ წყაროებში ან გამოხატულებას ჰპოვებს „საზოგადოების საყოველთაოდ აღიარებულ წარმოდგენებში სამართლიანობის შესახებ“. მოსამართლეებს უფლება ეძლევათ, ამ „მართალი სამართალით“ დაწერილი კანონები შემდგომ განავითარონ არა მხოლოდ კანონთა ინტერპრეტაციის გზით, არამედ, ასევე, კანონის ხარვეზის შევსებისა და რესტრიქციის გზითაც. „სამოსამართლო სამართლის“ მიერ სამართლის განვითარება დასაშვებია თუ კანონის სიტყვითი მნიშვნელობა იძლევა იმ დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას, რომ კანონმდებელმა ესა თუ ის პრობლემატური შემთხვევა არასაკმარისად გაიაზრა და ამიტომ იგი კანონის რეგულირების სფეროში არ გაითვალისწინა.¹⁰³¹

გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლო დადებითად აფასებს სასამართლოების მიერ სამართლის განვითარების იდეას. იგი მხოლოდ მაშინ მიიჩნევს სამართლის შემოქმედებითი განვითარების საზღვრებს გადაჭარბებულად, როდესაც არსებობს საკითხის კანონისმიერი მოწესრიგება, რომელიც შეესაბამება კონსტიტუციურ ფასეულობებს.¹⁰³²

¹⁰³⁰ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 8.

¹⁰³¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 04.12.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-559-2019.

¹⁰³² მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 9-10.

საქმის განხილვის პროცესში მოსამართლის დამოუკიდებლობა, პირველ რიგში, გულისხმობს დამოუკიდებლობას ნორმის განმარტების პროცესში. ნორმა შეიძლება განსხვავებულად იქნეს განმარტებული. ამავე დროს, მართლმსაჯულება უნდა იყოს ერთიანი. ნორმის ერთგვაროვანი შეფასება და ინტერპრეტაცია დემოკრატიული სახელმწიფოს პრინციპია. სამოსამართლო სამართალი ასეთი ერთიანობის მიღწევის საშუალებასაც იძლევა.¹⁰³³ კანონმდებელს აკისრია ვალდებულება, რომ მოსამართლე უზრუნველყოს სახელმძღვანელო მიმართულებებით, რომლებიც განჭვრეტადს ხდიან მის მიერ კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღების აუცილებლობას, გარდაუვალობას, იმავდროულად, მოქალაქეს უქმნიან წარმოდგენას თუ რა ზომები იქნება მის მიმართ გატარებული.¹⁰³⁴

კანონში მოცემული ზოგადი ცნებები ხშირად იძლევა განსხვავებული ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას. განმარტების ხერხები ემსახურება ნორმის ერთგვაროვანი შეფარდების მიზანს. სამართლის ნორმის განმარტება (ინტერპრეტაცია) გულისხმობს მისი შინაარსის გარკვევას, ე.ი. იმის დადგენას თუ რა აზრი ჩააქსოვა მასში კანონმდებელმა. განმარტების პროცესში ხდება იმის გარკვევა თუ კონკრეტული შემთხვევა რამდენად შეესაბამება ნორმით განსაზღვრულ ქცევის ზოგად წესს. სამართლის ნორმის განმარტება არ უნდა შემოიფარგლებოდეს მხოლოდ კონკრეტული შემთხვევით. ნორმის განმარტებას უნდა ჰქონდეს ზოგადი მნიშვნელობა – ნორმის განმარტებამ გონივრული შედეგი უნდა მოგვცეს სხვა, სავარაუდოდ შემთხვევების მიმართაც.

მოსამართლის კანონზე დამოკიდებულება, როგორც დემოკრატიული სამართლებრივი ქვეყნის აბსოლუტურად საჭირო ცნება, არანაირად არ ზღუდავს მოსამართლის დამოუკიდებლობას. პირიქით, კანონზე დამოკიდებულება მოსამართლეს იცავს დამარცხებული მხარის რისხვისაგან. თუმცა კანონზე დამოკიდებულება მოსამართლეს ავტომატად არ აქცევს, რომელშიც კანონი მონეტასავით ვარდება და შემდეგ მოსამართლე „ბი-

¹⁰³³ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბილისი, 2004, 135.

¹⁰³⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 02.07.2007 წლის №1/2/384 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – დავით ჯიმშელიშვილი, ტარიელ გვეტაძე და ნელი დალაიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-26.

ლეთივით“ იღებს იქიდან გადაწყვეტილებას.¹⁰³⁵ სასამართლომ ჯერ უნდა გამოიკვლიოს საქმის ფაქტობრივი გარემოებები პროცესში მონაწილე მხარეების მოსმენის, მოწმეების დაკითხვისა და სხვა მტკიცებულებების შეფასების გზით, რასაც მოსდევს სუბსუმცია. ნორმის განმარტება არ ხორციელდება თვითნებურად და სუბიექტური შეხედულების მიხედვით. მოსამართლე მიმართავს გრამატიკულ, ისტორიულ, ტელეოლოგიურ, სისტემურ განმარტებას.¹⁰³⁶

სამართლის ამოცანაა, უზრუნველყოს სამართლებრივი უსაფრთხოება და ინტერესთა ოპტიმალური და მიზანშეწონილი დაკმაყოფილება. სამართლის ფუნქცია, რომ პრობლემები სამართლიანად გადაწყვეტოს, არა მხოლოდ ინტერპრეტაციის გზით ხორციელდება, არამედ, ამავე დროს, წარმოადგენს კანონის გავრცობის საჭიროების შემოწმებას. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ერთ-ერთ საქმეზე განმარტა, რომ განმარტება *contra legem*-ის შემთხვევაში სახეზეა კონფლიქტი ნორმის სხვადასხვა მიზანს შორის. მართლწესრიგი უნდა იყოს სამართლიანი. განმარტება *contra legem* უპირატესობას ანიჭებს სამართალს, რომელიც გამომდინარეობს კონსტიტუციური მართლწესრიგიდან და უზრუნველყოფს კონკრეტული ურთიერთობის სწორ, სამართლიან გადაწყვეტას. ამ „სამართლის“ მოძიება და კონკრეტულ გადაწყვეტილებებში რეალიზაცია არის მართლმსაჯულების ფუნქცია. განმარტება *contra legem* შეუძლია არა „ჩვეულებრივ“ სამართლის შემფარდებელს, არამედ მხოლოდ მოსამართლეს. მოსამართლემ უნდა იმოქმედოს არა სამართლიანობის სუბიექტური შეხედულებების საფუძველზე, არამედ მხოლოდ მოქმედი მართლწესრიგის ფარგლებში, იმ ღირებულებების მიხედვით, რომელიც საფუძვლად უდევს სამართლის სისტემას.¹⁰³⁷

განმარტების ხერხების იერარქია არ არსებობს. სამართლის შეფარდება ხორციელდება „მეთოდური პლურალიზმის“ საფუძველზე. ამავე დროს, შესაძლებელია განისაზღვროს განმარტების „გონივრული“ თანმიმდევრობა. გასათვალისწინებელია, რომ განმარტების ცალკეული ხერხები

¹⁰³⁵ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 28.

¹⁰³⁶ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბილისი, 2004, 148-163.

¹⁰³⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 04.12.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-559-2019.

ერთმანეთს კი არ გამორიცხავენ, არამედ ავსებენ.¹⁰³⁸

13. დამოუკიდებლობის პრინციპი და კოლეგიის წევრის განსხვავებული აზრი

თითოეული მოსამართლე თავისი ინდივიდუალური დამოუკიდებლობის ფარგლებში იღებს გადაწყვეტილებას და განსხვავებული აზრი მისი ერთ-ერთი გამოხატულებაა. სამოსამართლო საქმიანობა გარკვეულ ავტონომიურობას მოითხოვს. პასუხისმგებლობა გამოტანილი გადაწყვეტილებისთვის ყოველ მოსამართლეს პირადად ეკისრება.¹⁰³⁹

კოლეგიურად საქმის განხილვის დროს შესაძლოა წარმოიქმნას სიტუაცია, როცა კოლეგიის სხვადასხვა წევრს განსხვავებული სამართლებრივი პოზიცია აქვს. თუ გადაწყვეტილება გამოაქვს კოლეგიურ სასამართლოს, იგი დადგენილ უნდა იქნეს ხმების უმრავლესობით. არც ერთ მოსამართლეს არა აქვს უფლება, თავი შეიკავოს ხმის მიცემისაგან. თავმჯდომარე ხმას აძლევს მოსამართლეების შემდეგ. მოსამართლეს, რომელიც არ ეთანხმება უმრავლესობას, შეუძლია წერილობით ჩამოაყალიბოს თავისი განსხვავებული აზრი. განსხვავებული აზრი დაერთვის საქმეს, მაგრამ სასამართლო სხდომის დარბაზში არ გამოცხადდება. მოსამართლეებს უფლება არა აქვთ, გაახმაურონ თათბირის დროს გამართული მსჯელობა. თუ გადაწყვეტილება გამოაქვს კოლეგიურ სასამართლოს, გადაწყვეტილებას აყალიბებს ამ სასამართლოს თავმჯდომარე ან ერთ-ერთი მოსამართლე, ხოლო ხელს აწერს ყველა მოსამართლე, რომლებიც მის დადგენაში მონაწილეობდნენ, მათ შორის, განსხვავებული აზრის მქონე მოსამართლე.

მნიშვნელოვანია განსხვავებული აზრის ფორმულირებისას მსჯელობის იმგვარად ჩამოყალიბება, რომ განსხვავებული აზრის მქონე მოსამართლე კი არ კიცხავდეს კოლეგა მოსამართლეებს, არამედ დამაჯერებლად აყალიბებდეს თავის განსხვავებულ პოზიციას რელევანტურ საკითხებზე. განსხვავებული აზრის მოტივაცია უნდა იყოს სამართლის შემდგომი

¹⁰³⁸ ზუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბილისი, 2004, 160.

¹⁰³⁹ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 39, 82, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

განვითარება.¹⁰⁴⁰

14. დამოუკიდებლობის საფრთხეები. დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის აუცილებელი პირობები

სასამართლო სისტემისადმი ნდობა შეირყევა თუ მოსამართლეების მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესი აღქმული იქნება, როგორც გარედან არასათანადო ზემოქმედების ობიექტი.¹⁰⁴¹

სასამართლოს დამოუკიდებლობაზე საუბრისას ისმის კითხვა – დამოუკიდებლობა ვისგან ან რისგან? სტანდარტული პასუხი ასეთია:

- ა) ხელისუფლების საკანონმდებლო და აღმასრულებელი შტოებისაგან;
- ბ) მხარეების, მათი წარმომადგენლებისა და საქმის შედეგით დაინტერესებული პირისაგან;
- გ) სხვა მოსამართლეებისა და ადმინისტრაციული თანამდებობის მქონე პირებისაგან;
- დ) მედიის, საზოგადოებრივი აზრის და ზეწოლის განმახორციელებელი ნებისმიერი პირისა თუ პირთა ჯგუფისაგან.

მოსამართლე არ უნდა უწევდეს ანგარიშს იმას, მოსწონს თუ არა საზოგადოებას, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებს, სახელმწიფო მოხელეებს ან, თუნდაც, თავისი ოჯახის წევრებსა თუ მეგობრებს, ის კანონები, რომელთა გამოყენებასაც იგი აპირებს, ასევე მოდავე მხარეებს, რომელთა საქმეზეც მან უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება. მოსამართლე არ უნდა აკყვეს კრიტიკის შიშს. მოსამართლის დამოუკიდებლობა გულისხმობს დამოუკიდებლობას ნებისმიერი ფორმის გარეშე ზემოქმედებისაგან.¹⁰⁴²

სასამართლო სისტემის საქმიანობასა და სასამართლოს დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებულ საკითხებში საზოგადოების მეტად გაცნობიერება როგორც აღმასრულებელი ხელისუფლების და მისი ინსტიტუტე-

¹⁰⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, რეკომენდაციები სასამართლოს გადაწყვეტილების შედგენისას გასათვალისწინებელი ძირითადი წესების შესახებ, თბილისი, 2010, 22 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/dasabuteba.pdf>>, [21.04.2021].

¹⁰⁴¹ მოსამართლეთა ქვევის ზანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, ველი 27, თბილისი, 2015, 70, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

¹⁰⁴² იქვე, ველი 28, 71.

ბის, ისე თავად სასამართლო ხელისუფლების მნიშვნელოვანი ფუნქცია ხდება, ვინაიდან ამ საკითხების არასწორი გაგება ზიანს აყენებს საზოგადოების ნდობას სასამართლოსადმი. საზოგადოებას შეიძლება არცთუ დაბალანსებული წარმოდგენა შეექმნას სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპის შესახებ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა წყალობით, რომლებმაც შეიძლება არასწორად წარმოადგინონ იგი, როგორც მოსამართლეების დაცვა მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გადასინჯვისა და მათი მოქმედებების თაობაზე დისკუსიებისაგან. ამიტომ, საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით, მოსამართლეებმა შესაბამისი შესაძლებლობები უნდა გამოიყენონ, რათა დაეხმარონ საზოგადოებას, სწორი წარმოდგენა ჰქონდეს სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის პირველხარისხოვან მნიშვნელობაზე.¹⁰⁴³

მოსამართლე უნდა აცნობიერებდეს თავისი თანამდებობის საჯარო ხასიათს და, შესაბამისად, არ იყოს მეტისმეტად მგრძნობიარე კრიტიკისადმი. კრიტიკა იმ პირებისა, რომლებსაც საჯარო თანამდებობა უკავიათ, ჩვეულებრივი ამბავია დემოკრატიულ სახელმწიფოში. კანონით დადგენილ ფარგლებში მოსამართლე შეიძლება გახდეს კრიტიკის ობიექტი მის მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებასთან, გამოყენებულ არგუმენტებსა და საქმის განხილვის მსვლელობასთან დაკავშირებით.¹⁰⁴⁴

დამოუკიდებლობის ერთ-ერთ საფრთხედ ხშირად მოიხსენიებენ გამოსაცდელ ვადას. არ შეიძლება ეს იყოს დაკავშირებული მოსამართლის შინაგანი დამოუკიდებლობის შეზღუდვასთან. საგამოცდო ვადის შემოღება მხოლოდ და მხოლოდ ერთ მიზანს უნდა ემსახურებოდეს, რომ მოსამართლედ უვადოდ არ განწესდეს ადამიანი, რომელიც პრაქტიკულად ვერ ახორციელებს სამოსამართლო საქმიანობას.¹⁰⁴⁵

მოსამართლეთა დამოუკიდებლობას მრავალი ფაქტორი უზრუნველყოფს, მათ შორის, დანიშვნის წესი, თანამდებობაზე ყოფნის ვადა, მუ-

¹⁰⁴³ მოსამართლეთა ქვევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 44, 84, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

¹⁰⁴⁴ იქვე, ველი 30, 72.

¹⁰⁴⁵ ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეზდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014, <http://www.tbappeal.court.ge/appealAllFiles/files/appeal_docs/1408027241_-115936280.pdf>, [20.04.2021].

შაობის პირობები, მოსამართლეებზე საქმეთა განაწილების წესი, გარეშე ზეწოლისაგან დაცვის გარანტიები.

დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის პირობებზე საუბრისას უნდა აღინიშნოს ევროპის კავშირის ერთ-ერთი ძირითადი ინსტიტუტის – ევროპული კომისიის როლი ევროპის კავშირის ქვეყნებში კანონის უზენაესობის პრინციპის, როგორც ფუნდამენტური ფასეულობის, დაცვაში.¹⁰⁴⁶ მეტად საინტერესოა ე.წ. „პოლონური მართლმსაჯულების საგა“. თავდაპირველად კომისიამ დაიწყო წარმოება პოლონეთის მიერ საკანონმდებლო ცვლილებებით სასამართლოს დამოუკიდებლობის შელახვის ორ საქმეზე, კერძოდ, ვადამდე პენსიაზე გასვლის დებულებებზე და სარჩელებით მიმართა ევროპის კავშირის სასამართლოს, რაც 05.11.2019 წ. და 24.06.2019 წ. გადაწყვეტილებით დაკმაყოფილდა. 03.04.2019 წ. კომისიამ კვლავ დაიწყო წარმოება იმ საფუძველით, რომ პოლონეთის დისციპლინური რეგულაციები ზეგავლენას ახდენდა პოლონელი მოსამართლეების დამოუკიდებლობაზე და არ სთავაზობდა მათ გარანტიებს პოლიტიკური ზეწოლისაგან დასაცავად. 10.10.2019 წ. კომისიამ მიმართა ევროპის კავშირის სასამართლოს, ასევე მოითხოვა დროებითი ღონისძიების სახით პოლონეთის უზენაესი სასამართლოს დისციპლინური პალატის საქმიანობის შეჩერება, რაც 08.04.2020 წ. განჩინებით დაკმაყოფილდა. მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის ხელყოფის საფრთხე დაინახა ევროპულმა კომისიამ პოლონეთის კანონმდებლობაში 20.12.2019 წ. შეტანილ (ძალაში შევიდა 14.02.2020 წ.) ცვლილებებშიც. კომისიამ განმარტა, რომ პოლონეთი არღვევს კანონის უზენაესობის პრინციპს, როდესაც მოსამართლეებს უზღუდავს დამოუკიდებლობას და უკრძალავს წარმოებაში არსებულ საქმეებთან დაკავშირებით ევროპის კავშირის სასამართლოსათვის მიმართვას. პოლონეთის უზენაესი სასამართლოს დისციპლინურ პალატას, რომლის დამოუკიდებლობაც კითხვებს ბადებს, აძლევს უფლებას გააგრძელოს გადაწყვეტილებების მიღება, რომლებიც პირდაპირ მოქმედებენ მოსამართლეებზე. აღნიშნული, სხვა საკითხებთან ერთად, მოიცავს მათთვის იმუნიტეტის მოხსნას, თანამდებობიდან დროებით ჩამოცილებას, ხელფასის შემცირებას. კანონმა ახალ პალატას მიანიჭა სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის საკითხებთან დაკავშირებით კონტროლის და გადაწყვეტილებების მი-

¹⁰⁴⁶ Infringement against Poland over measures affecting the judiciary, European Commission, Brussels, 2017, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/IP_17_2205>, [17.06.2021].

დების ექსკლუზიური უფლებამოსილება, გააფართოვა დისციპლინური გადაცდომის ცნება, რაც იძლევა მოსამართლის დამოუკიდებლობის სფეროსთან დაკავშირებული საკითხების დისციპლინურ გადაცდომად შეფასების და პოლონელი მოსამართლეების გადაწყვეტილებების კონტროლის საშუალებას.¹⁰⁴⁷ ამდენად, მყარი საკანონმდებლო გარანტიები, ასევე მათი დაცვა, უმნიშვნელოვანესია დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო სისტემის შექმნის, ფუნქციონირების და შენარჩუნებისათვის.

ამასთან, მაინც შეიძლება გამოიყოს ე.წ. მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის მინიმალური პირობები, რომლებსაც განეკუთვნება: ა) თანამდებობაზე ყოფნის დროის უზრუნველყოფა – ანუ მოსამართლე, რომელიც დაინიშნა ან არჩეულ იქნა თანამდებობაზე უვადოდ ან გარკვეული ვადით, უნდა სარგებლობდეს ამ თანამდებობაზე ყოფნისა და მოსამართლის დანიშვნაზე პასუხისმგებელი ორგანოს მხრიდან თვითნებური ჩარევისაგან დაცვის გარანტიებით; ბ) მატერიალური კეთილდღეობა – ანუ ხელფასისა და საპენსიო ანაზღაურების კანონით დადგენილი ოდენობით მიღების უფლება, რაც არ უნდა იქცეს აღმასრულებელი ხელისუფლების მხრიდან იმგვარი თვითნებური ჩარევის ობიექტად, რომელიც უარყოფითად აისახება მოსამართლის დამოუკიდებლობაზე; გ) ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა – ანუ დამოუკიდებლობა ადმინისტრაციულ საკითხებში, რომლებიც პირდაპირ კავშირშია სამოსამართლო ფუნქციის შესრულებასთან.¹⁰⁴⁸

რაც შეეხება საქართველოს კანონმდებლობას, დაცვის გარანტიებს შორის უმნიშვნელოვანესია კონსტიტუციით განმტკიცებული გარანტიები. კერძოდ, კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებით, მოსამართლე ხელშეუხებელია. დაუშვებელია მისი სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა, დაკავება ან დაპატიმრება, საცხოვრებელი ან სამუშაო ადგილის, მანქანის ან პირადი გაჩხრეკა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს, ხოლო საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლის შემთხვევაში – სა-

¹⁰⁴⁷ დაწვრილებით იხილეთ Rechtsstaatlichkeit: Europäische Kommission verklagt Polen vor dem Gerichtshof der Europäischen Union, um Unabhängigkeit polnischer Richterinnen und Richter zu schützen, und fordert einstweilige Anordnungen, Brussels, 2021, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/ip_21_1524>, [17.06.2021].

¹⁰⁴⁸ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 26, 68-69, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qceviswes2.pdf>>, [20.04.2021].

კონსტიტუციო სასამართლოს თანხმობის გარეშე. გამოწვევისა და ნაშა-
ულზე წასწრების შემთხვევა, რაც დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს შესაბა-
მისად იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს ან საკონსტიტუციო სასამართლოს.
თუ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ან საკონსტიტუციო სასამართლო არ
მისცემს თანხმობას, თავისუფლებაზე ზღუდული მოსამართლე დაუყო-
ვნებლივ უნდა გათავისუფლდეს. სახელმწიფო უზრუნველყოფს მოსა-
მართლის და მისი ოჯახის უსაფრთხოებას.

მოსამართლის დამოუკიდებლობის დაცვის მაღალ სტანდარტს აწესებს
კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მე-5 პუნქტით განმტკიცებული დებუ-
ლება, რომლითაც საერთო სასამართლოს მოსამართლის ჩამოცილება
საქმის განხილვისაგან, თანამდებობიდან მისი გათავისუფლება ან სხვა
თანამდებობაზე გადაყვანა დასაშვებია მხოლოდ ორგანული კანონით
განსაზღვრულ შემთხვევებში. მოსამართლის შეუცვლელიობა გარანტი-
რებულია ორგანული კანონით. სასამართლოს რეორგანიზაცია ან ლი-
კვიდაცია არ შეიძლება გახდეს უვადოდ განწესებული მოსამართლის
თანამდებობიდან გათავისუფლების საფუძველი.

დამოუკიდებლობის დაცვა და საკუთარი პასუხისმგებლობის ბოლო-
მდე გაცნობიერება ყოველი მოსამართლის ვალდებულებაა. თუ ეს ასეა,
დაცულია არა მხოლოდ ცალკეული მოსამართლის უფლებები, არამედ
ძლიერდება მოსამართლეთა კორპუსი, მისი თვითშეგნება და ინსტიტუ-
ციური დამოუკიდებლობა.¹⁰⁴⁹ მხოლოდ ის ფაქტი, რომ არსებობს მოსა-
მართლეთა დაცვის კანონით განმტკიცებული გარანტიები, არ არის საკ-
მარისი. მნიშვნელოვანია, რომ დამოუკიდებლობის ხელყოფის ყოველ
ფაქტზე თითოეულ მოსამართლეს ჰქონდეს სათანადო რეაგირება. მხო-
ლოდ ასე, ნაბიჯ-ნაბიჯ ყალიბდება სამოქალაქო საზოგადოება, რომლის
თითოეული წევრიც აცნობიერებს, რომ დაუშვებელია მოსამართლის
დამოუკიდებლობის ხელყოფის მიზნით მასზე ყოველგვარი ზემოქმე-
დება. დამოუკიდებელი სასამართლო ყოველი პირის უფლებების და-
ცვის გარანტიაა.

¹⁰⁴⁹ ფლური ა., ზეგველენისგან მოსამართლის დაცვის სამართლებრივი მექანიზმები,
სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მოსამართლის პროფესია, მოსამართლეთა
კონფერენციის მასალები, შპს „სიესტა“, თბილისი, 2013, 115-120,
<http://www.library.court.ge/upload/judicial_independence_and_judges_profession.pdf>,
[21.04.2021].

1. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება და საქმე დააბრუნა ხელახლა განსახილველად. იმავე დღეს, ერთ-ერთ ტელერახზე ნაჩვენები იქნა სიუჟეტი, რომელშიც სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გაშუქდა როგორც ტენდენციური, სახელმწიფო ინტერესების საზიანო. სიუჟეტი სრულდებოდა მთავრობის წევრის ინტერვიუთი, რომელმაც მოუწოდა პირველ ინსტანციას საქმის სწრაფად გადაწყვეტა, რადგან ქვეყნისთვის ამ პრეცედენტს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. სიუჟეტში ვრცლად იყო საუბარი პირველი ინსტანციის მოსამართლეზეც. საქმის დაბრუნების შემდეგ, მისმა თავდაპირველმა განმხილველმა მოსამართლემ აიცილა საქმე. ახალმა მოსამართლემ, რომელსაც გადაეცა საქმე, მიმართა სასამართლოს თავმჯდომარეს და განუმარტა, რომ ისიც აპირებდა საქმის თვითაცილებას, რადგან იმყოფებოდა გამოსაცდელი ვადის მოქმედების პერიოდში და ასეთი გახმაურებული საქმე, უმჯობესი იყო, რომ მასზე გამოცდილ სხვა მოსამართლეს განეხილა. სასამართლოს თავმჯდომარემ ურჩია, რომ საქმე არ აეცილებინა, რადგან არ არსებობდა აცილების საფუძველი. დაინიშნა სხდომის დღე. სხდომის წინა დღეს, კოლეგა მოსამართლემ მიმართა განმხილველ მოსამართლეს და განუმარტა, რომ მისი მეგობარი იყო ამ საქმეზე მოსარჩელის წარმომადგენელი, ვერ ასწრებდა პროცესისთვის სათანადოდ მომზადებას და სთხოვა სხდომა რამდენიმე დღით გადაედო. იქვე განუმარტა, რომ მისი თხოვნა არ შეეხებოდა საქმის არსებითი განხილვის შედეგს. გამოყავით და შეაფასეთ დამოუკიდებლობის ხელყოფის საფრთხეები.

2. იმნაძე სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეა. მას საქმეთა ელექტრონული განაწილების სისტემით განსახილველად დაეწერა კურსელის – ჩაჩუას სააპელაციო საჩივარი. მოსამართლემ სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების ეტაპზე თვითაცილება არ განაცხადა. რადგან საქმე სირთულით ხასიათდებოდა, მოსამართლე იმნაძემ კონსულტაცია გაიარა თავის ყოფილ ლექტორთან, პროფესორთან, რომელიც შესაბამის დარგში ყველაზე კომპეტენტურ პიროვნებად მიაჩნდა. პროცესამდე ორი დღით ადრე იმნაძეს დაუკავშირდა აღმასრულებელი ხელისუფლების წარმომადგენელი, რომელმაც სთხოვა საქმის შემჭიდროებულ ვადებში განხილვა, რაც გაითვალისწინა მოსამართლემ. სააპელაციო საჩივარი განხილულ იქნა კოლეგიურად, იმნაძისა და სააპელაციო სასამართლოს

ორი სხვა მოსამართლის მიერ. სააპელაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა სააპელაციო საჩივარი და დავა გადაწყვიტა ჩაჩუას საწინააღმდეგოდ. სააპელაციო საჩივრის განხილვიდან ერთი თვის შემდეგ, იმნაძე და ჩაჩუა ერთმანეთს შეხვდნენ, ერთად ისაუბრეს. იმნაძემ ჩაჩუას მისი ბიზნესის ირგვლივ რამდენიმე საკითხზე სამართლებრივი კონსულტაცია გაუწია. ასევე ისაუბრეს განხილულ საქმეზე. იმნაძის თქმით, მიუხედავად იმისა, რომ მისი კოლეგები საკმაოდ ზედაპირული ადამიანები არიან და ხშირად მასალებსაც სათანადოდ არ ეცნობიან, ჩაჩუას საქმე ზედმიწევნით დაბეჯითებით შეისწავლეს და ბევრი იფიქრეს დავის სწორად გადასაწყვეტად. ამავე საუბარში მოსამართლე იმნაძემ გააკრიტიკა ჩაჩუა მისი სააპელაციო საჩივრის არგუმენტების არადამაჯერებლობის გამო. ჩაჩუა კი მიხვდა, მისი აპელაცია რა არგუმენტებზე უნდა აგებულიყო და რა შეცდომები დაუშვა მისმა ადვოკატმა. მას შემდეგ, რაც სააპელაციო სასამართლოს განჩინება ძალაში დატოვა ზემდგომმა ინსტანციამ, მოსამართლე იმნაძემ გამოაქვეყნა სტატია აღნიშნულ საქმეზე იურიდიულ გამოცემაში, რომელშიც ვრცლად მიმოიხილა საქმის ფაქტობრივი და სამართლებრივი ასპექტები. შეაფასეთ მოსამართლის თითოეული ქმედების ეთიკური ასპექტები.

3. მოსამართლის მეუღლე ერთ-ერთი პოლიტიკური პარტიის წევრია. საპარლამენტო არჩევნების წინ მან საკუთარი სახლის აივანზე, რომელშიც მოსამართლე მეუღლესთან ერთად ცხოვრობს, გამოკიდა პარტიის მხარდამჭერი ლოზუნგი და სახლში გამართა საკუთარი პოლიტიკური პარტიის მხარდამჭერთა მიღება, სადაც მოიწვია საზოგადოებისათვის ცნობილი პიროვნებები. მოსამართლე წვეულების დროს იმყოფებოდა სახლში და მეუღლეს ეხმარებოდა სტუმრების მიღებაში. ღონისძიება გაშუქდა მასმედიის საშუალებით. იმსჯელეთ, მოსამართლის სახლში მსგავსი ღონისძიების გამართვა როგორ აისახება საზოგადოების მხრიდან მოსამართლის აღქმაზე. შეაფასეთ მოსამართლის ქცევის ეთიკური ასპექტები.

XX თავი. მიუკერძოებლობა, როგორც კანონისმიერი ვალდებულება და დემონტოლოგიური ღირებულება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. მიუკერძოებლობა, როგორც ცნება;
2. მიუკერძოებლობა, როგორც ღირებულება, საქართველოს კონსტიტუციაში;
3. მიუკერძოებლობა, როგორც კრიტერიუმში ან გარემოება ორგანული კანონის მიხედვით;
4. მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევა, როგორც დისციპლინური გადაცდომის ერთ-ერთი სახე;
5. მოსამართლის მიერ მიუკერძოებლობის პრინციპის დაცვა, როგორც საპროცესო კანონმდებლობის მოთხოვნა;
6. მიუკერძოებლობის პრეზუმფცია - სუბიექტური და ობიექტური ტესტები;
7. მოსამართლის მიუკერძოებლობის შემოწმება სუბიექტური და ობიექტური ტესტების მიხედვით საქართველოს საერთო სასამართლოების ცალკეული გადაწყვეტილების/განჩინების მაგალითზე;
8. მიუკერძოებლობა, როგორც დემონტოლოგიური ვალდებულება;
9. მოსამართლის აცილება/თვითააცილება და კავშირი მიუკერძოებლობის პრინციპთან;
10. საქმეთა განაწილება და მოსამართლის მიუკერძოებლობა;
11. მიუკერძოებლობის ეთიკური ვალდებულება და მოსამართლის ურთიერთობა საზოგადოებასთან;
12. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. მიუკერძოებლობა, როგორც ცნება

ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში მიუკერძოებლობა (ინგლისურად - *Impartiality*; გერმანულად - *Unparteilichkeit*; რუსულად - *Беспристрастность*), როგორც მორალურ-ზნეობრივი თვისება, არაერთგვაროვნად განიმარტება. საზოგადოების თითოეულ წევრს, როგორც ინდივიდს, აქვს საკუთარი განცდები და ემოციები, ხედვა და დამოკიდებულება ამა თუ იმ საკითხისა თუ მოვლენისადმი. ამდენად, არ არის ადვილი თითოეულ მათგანს კონკრეტულ შემთხვევაში მიუკერძოებლად მოქმედება მოეთხოვოს, თუმცა, ეს ცნება ალბათ ყველაზე მეტად მართლმსაჯულების განხორციელებასა და კონკრეტული მოსამართლის

სამოსამართლო საქმიანობასთან (ქცევასთან) ასოცირდება. სწორედ ამიტომ მოსამართლეს, პროფესიულად მოეთხოვება, იყოს მიუკერძოებელი, თავისუფალი წინასწარი დამოკიდებულებისა და განწყობებისაგან, რაც მოდავე მხარეთა საქმის ობიექტურად, სამართლიანად და კანონიერად გადაწყვეტას ემსახურება.

მართლმსაჯულების მიუკერძოებლად განხორციელების სიმბოლოდ ბერძნულ მითოლოგიაში თვალეზახვეული თემიდა (*Themidos*) მიიჩნევა, რაც მართლმსაჯულებისა და სამართლიანობის ქალღმერთის მიუმხრობლობასა და მოუსყიდველობაზე მიუთითებს. ასეთივე სიმბოლოდ არის აღიარებული რომაულ სამართალში იუსტიცია (*Justicia*).

მიუკერძოებლობა, როგორც ცნება, განიმარტება, როგორც მოსამართლის თვისება, გადაწყვეტილების მიღების დროს, იმოქმედოს, როგორც ნეიტრალურმა და ობიექტურმა მსაჯულმა, არ იყოს რამენაირად წინასწარგანწყობილი რომელიმე მხარისადმი და გადაწყვეტილების მიღებამდე რამდენიმე ვერსია განიხილოს, გამოკვეთოს სადავო გარემოებები, ორიენტირებული იყოს დავის სწორად და სამართლიანად გადაწყვეტაზე.

რა არის მიუკერძოებლობა?

- ობიექტურობა და პრინციპების უნივერსალურობა;
- სამართლიანობისაკენ სწრაფვა, მიუხედავად პირადი განწყობებისა (სიმპათიებისა);
- მიუმხრობლობა და მოუსყიდველობა;
- უმწიკვლობა და ზნეობრიობა.

დეონტოლოგიური მნიშვნელობით მიუკერძოებლობა სწორედ ერთ-ერთი იმ ფუნდამენტურ ღირებულებათაგანია, რომელიც განაპირობებს კონკრეტული მოსამართლის საქმიანობისა თუ ზოგადად მართლმსაჯულებისადმი საზოგადოებრივ ნდობას და ამყარებს დავის ობიექტურად და სამართლიანად გადაწყვეტის რწმენას.

„ობიექტურობა და მიუკერძოებლობა ძირითადი თვისებებია, რომლებიც მოსამართლეს უნდა ახასიათებდეს, და მისი პროფესიის განუყოფელი ატრიბუტი უნდა იყოს. მიუკერძოებლობა რეალურად უნდა არსებობდეს და ასეთად აღიქმებოდეს. მიუკერძოებისა და წინასწარი უარყოფითი განწყობის შეგრძნება უკმაყოფილებისა და უსამართლობის

განცდას იწვევს და სასამართლო ხელისუფლებისადმი ნდობას არყევს. იმის დადგენისას თუ რამდენად მიუკერძოებლად გამოიყურება მოსამართლე საზოგადოების თვალში, კრიტერიუმად გამოიყენება სალად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლის სტანდარტი. მოსამართლის მიუკერძოებლობა შეიძლება ეჭვქვეშ აღმოჩნდეს ზოგიერთი მიზეზის გამო, მაგალითად, ინტერესთა კონფლიქტის შესაძლო არსებობის, სასამართლო დარბაზში მოსამართლის ქცევის ან მისი საურთიერთობო წრის, ასევე, სასამართლოს ფარგლებს გარეთ მისი საქმიანობის გამო¹⁰⁵⁰.

ბანგალორის სამოსამართლო ქცევის საერთაშორისო პრინციპების (შემდგომში – „ბანგალორის პრინციპები“) კომენტარებისას განმარტებულია თუ რას ნიშნავს ეჭვი წინასწარ შექმნილი აზრის თაობაზე და მითითებულია, რომ არ არის საკმარისი, მოსამართლე თავისუფალი იყოს საქმის განხილვისა და გადაწყვეტის პროცესში წინასწარ შექმნილი დამოკიდებულების და აზრისაგან, არამედ მისი ქმედებით მიუკერძოებლად უნდა აღიქმებოდეს სამართალწარმოება და მართლმსაჯულების განხორციელება კონკრეტულ საქმეზე, ანუ მნიშვნელოვანია თუ რამდენად თვალსაჩინო და ცხადი იქნება მიუკერძოებლად და ობიექტურად განხორციელებული სამართალწარმოება საზოგადოებისათვის. თუმცა, საზოგადოებრივი შეფასება ძალზე ფართო ცნებაა და ასეთ ვითარებაში სალად მოაზროვნე, ობიექტური და კეთილსინდისიერი დამკვირვებლის მიერ აღქმული და დანახული საკითხებია განსჯის საგანი¹⁰⁵¹. ბანგალორის პრინციპების პროექტში საუბარი იყო „გონიერი, სალად მოაზროვნე და მცოდნე ადამიანის“ შესახებ, რომელმაც „შეიძლება ჩათვალოს“, რომ მოსამართლე ვერ მიიღებს მიუკერძოებელ გადაწყვეტილებას. ბანგალორის პრინციპებში ჩამოყალიბებული ფორმულირება – „გარეშე დამკვირვებელს შესაძლოა გაუჩნდეს ეჭვი“ – შეთანხმებულ იქნა 2002 წლის ნოემბერში ჰააგაში ჩატარებულ თათბირზე, იმის გათვალისწინებით, რომ ტერმინი „გარეშე დამკვირვებელი“ გულისხმობს „სალად მოაზროვნე და მცოდნე დამკვირვებელს“¹⁰⁵².

საგულისხმოა, რომ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პრო-

¹⁰⁵⁰ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 91 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [28.04.2021].

¹⁰⁵¹ იქვე, 92.

¹⁰⁵² იქვე, 105.

ექტით (შემდგომში „ეთიკის წესების“ პროექტი ან „ქართული ეთიკის წესების“ პროექტი) შემოთავაზებულია ინფორმირებული, ობიექტური და საღად მოაზროვნე დამკვირვებლის თვალთ დანახული და აღქმული მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესი.¹⁰⁵³ დასახელებული კომპონენტების მიხედვით დამკვირვებლის შესახებ დათქმა ეთიკის წესების პროექტის მესამე ნაწილში გვხვდება, რომელიც კეთილსინდისიერებას (შეუვალობას) უკავშირდება. სრულიად უდავოა, რომ მოსამართლის მიუკერძოებლობა წარმოდგენილია კეთილსინდისიერების (შეუვალობის) გარეშე, ამასთან, ამავე წესების პრეამბულა სავესებით მართებულად განმარტავს „...ეს წესები არ წარმოადგენს მოსამართლეთა ქცევის ამომწურავ სახელმძღვანელოს და მისი რომელიმე ნორმა, მოსამართლის ქცევის სათანადოობის შეფასებისას, გამოიყენება არა ცალკე მდგომი მნიშვნელობით, არამედ – ყველა სხვა ნორმასთან ერთობლიობაში“.

„ტერმინი „მიუკერძოებლობა“ აღწერს გონების ისეთ მდგომარეობას, რომელიც განსახილველი საკითხის მიმართ მხარეთა შორის სრული წონასწორობით ხასიათდება. ზოგადად მიუკერძოებლობა განიმარტება, საკმაოდ ლოგიკურადაც, ნეგატიური აზრით, როგორც წინასწარ ჩამოყალიბებული აზრის ან მიკერძოების არქონა. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა მიუკერძოებლობის შესახებ განაცხადა შემდეგი: „სასამართლოს მიუკერძოებლობა გულისხმობს, რომ მოსამართლეებს არ უნდა გააჩნდეთ წინასწარ ჩამოყალიბებული აზრი განსახილველ საკითხზე და არ უნდა მოქმედებდნენ ერთ-ერთი მხარის ინტერესების სასარგებლოდ“. მხარეებს უნდა ჰქონდეთ სასამართლოს წევრების მიმართ სრული ნდობის საფუძველი, რომ ისინი გადაწყვეტილებას მიიღებენ ექსკლუზიურად მტკიცებულებათა სამართლიანი შეფასებისა და კანონის გამოყენების შედეგად. არარეალურია იმის მოლოდინი, რომ სასამართლოები სრულიად უმეცდომოდ იმოქმედებენ, თუმცა დაშვებული შეცდომების მიზეზი არ უნდა იყოს მიკერძოებული პოზიცია რომელიმე მხარის ან განსახილველი საკითხისადმი“¹⁰⁵⁴. მიუკერძოებლობა მოსამართლის სუ-

¹⁰⁵³ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები (პროექტი), <<http://hcoj.gov.ge/files/news/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%98.pdf>>, [28.04.2021].

¹⁰⁵⁴ ტრექსელი შ., ადამიანის უფლებები სისხლის სამართალში, ნაწილი პირველი, ვ. გოგელიას, ე. ლომთათიძის, ე. ქარცივაძის, თ. ივანიშვილის და მ. ნარინდოშვილის თარგმანი, ვ. ვარძელაშვილის, ლ. ფაფიაშვილის, მ. ნარინდოშვილის, ნ. მჭედლიძისა და გ. მელაძის რედაქტორობით, თბილისი, 2009, 83-84.

ბიექტურ დამოკიდებულებაზე, შეხედულებაზე მალა დგას.

2. მიუკერძოებლობა, როგორც ღირებულება, საქართველოს კონსტიტუციაში

მიუკერძოებლობა მხოლოდ მოსამართლის ეთიკურ ვალდებულებას არ ასახავს. მოსამართლის მიუკერძოებლობა სასამართლო დავის კანონის წინაშე მხარეთა თანასწორობის საფუძველზე განხილვას უკავშირდება და სამართლიანი სასამართლოს განუყოფელ ნაწილად მოიაზრება, რაც მოსამართლის კანონისმიერი ვალდებულებაა, ამასთან, სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის დაცვა ქვეყნის უზენაესი კანონით არის განმტკიცებული.

საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლი აზრის, ინფორმაციის, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებსა და ინტერნეტის თავისუფლების უფლებებს ეხება, კერძოდ, აზრისა და მისი გამოხატვის თავისუფლების დაცვის, ინფორმაციის თავისუფლად მიღებისა და გავრცელების სტანდარტს ასახავს, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების თავისუფლებასა და მისი ცენზურის დაუშვებლობას ადგენს; სახელმწიფოს, ასევე, ცალკეული პირების მიერ მასობრივი ინფორმაციის ან მისი გავრცელების საშუალებების მონოპოლიზაციას კრძალავს; ინტერნეტზე წვდომისა და მისით თავისუფლად სარგებლობის უფლებას ადგენს.

ამავე მუხლის მე-5 ნაწილით დადგენილია ზემოთ დასახელებულ უფლებათა შეზღუდვა კანონის შესაბამისად, რაც საგამონაკლისო წესით შესაძლებელია მხოლოდ: ა) დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან ტერიტორიული მთლიანობის უზრუნველსაყოფად, ბ) სხვათა უფლებათა დასაცავად, გ) კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების ასაცილებლად ან დ) სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად. მოხმობილი კონსტიტუციური ნორმა განსაკუთრებით ყურადსაღებია იმით, რომ აზრის, ინფორმაციისა და სხვა უფლებები შესაძლოა, საგამონაკლისო წესით, შეიზღუდოს, თუკი ეს ემსახურება მართლმსაჯულების სანდოობას, რაც პირდაპირ სასამართლოს დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობასთან არის დაკავშირებული. ამდენად, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა მართლმსაჯულების განხორციელების ფუნდამენტური ღირებულებებია.

3. მიუკერძოებლობა, როგორც კრიტერიუმი ან გარემოება ორგანული კანონის მიხედვით

მოსამართლის მიუკერძოებლობის კანონისმიერი სტანდარტი განმტკიცებულია საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონით. მიუკერძოებლობა, ორგანული კანონის მიხედვით, როგორც თვისება, მახასიათებელი, გარემოება შეიძლება სხვადასხვა ასპექტის მიხედვით გამოვყოს.

მიუკერძოებლობა, როგორც მოსამართლეობის კანდიდატის, შერჩევის ერთ-ერთი კრიტერიუმი და მისი მახასიათებელი (35¹-ე მუხლის მესამე ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობას და სამართლიანობას, კეთილსინდისიერების კრიტერიუმად განიხილავს), რაც ამავე მუხლის მე-6 ნაწილის მიხედვით რამდენიმე მახასიათებლით ფასდება: კანდიდატის პრინციპულობა, გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღების უნარი და ზეგავლენის მიმართ მედეგობა, პიროვნული სიმტკიცე, შეუვალობა და სხვა.

მიუკერძოებლობა, როგორც, დასაბუთებული შუამდგომლობის საფუძველზე, საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილების წინაპირობა, როდესაც საკითხი ეხება ინტერესთა შეუთავსებლობას, კერძოდ, კი ისეთ გარემოებას, რომელიც საეჭვოს ხდის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის ობიექტურობას, დამოუკიდებლობას ან/და მიუკერძოებლობას (ორგანული კანონის 35³ - ე მუხლის პირველი ნაწილი).

მიუკერძოებლობა, როგორც, დასაბუთებული შუამდგომლობის საფუძველზე, ერთ-ერთი წინაპირობა, ინტერესთა შეუთავსებლობის მოტივით, მოსამართლის თანამდებობაზე დანიშვნის (არჩევის) დროს, მოსამართლემ მოითხოვოს იმ შემფასებლის/შემფასებლების აცილება, რომელმაც/რომლებმაც უნდა შეაფასონ მისი საქმიანობა სამოსამართლო საქმიანობის შესაბამის პერიოდში, კერძოდ, როდესაც არსებობს გარემოება, რომელიც მოსამართლის საქმიანობის შემფასებლის/შემფასებლების ობიექტურობაში, დამოუკიდებლობაში ან/და მიუკერძოებლობაში ეჭვის შეტანის სერიოზულ საფუძველს იძლევა (ორგანული კანონის 36-ე მუხლის 4⁵ ნაწილი).

მიუკერძოებლობა, როგორც მოსამართლის საქმიანობის შეფასებისა და პრინციპების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი, რომლის მიზანია თანამდებობაზე უვადოდ განსაწესებლად ღირსეული, კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი მოსამართლის შერჩევის გზით უზრუნველყოფილი იქნეს დამოუკიდებელი და კვალიფიციური მართლმსაჯულება. მოსამართლის საქმიანობა ფასდება ობიექტურად, დამოუკიდებლად და მიუკერძოებლად (ორგანული კანონის 36¹ მუხლი).

მიუკერძოებლობა, როგორც მოსამართლის შეფასების კრიტერიუმების ერთ-ერთი მახასიათებელი, კერძოდ, კი კეთილსინდისიერების კრიტერიუმის მახასიათებელი. მოსამართლის კეთილსინდისიერების კრიტერიუმით შესაფასებლად შემდეგი მახასიათებლები განსაზღვრა კანონმდებელმა:

- ა) პიროვნული კეთილსინდისიერება და პროფესიული სინდისი;
- ბ) დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა;
- გ) პიროვნული და პროფესიული ქცევა;
- დ) პიროვნული და პროფესიული რეპუტაცია;
- ე) ფინანსური ვალდებულება (ორგანული კანონის 36³-ე მუხლის პირველი ნაწილი).

ორგანული კანონის 36³-ე მუხლის მე-4 ნაწილით დაკონკრეტებულია, რომ დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სამართლიანობის მახასიათებლით მოსამართლის შეფასებისას მხედველობაში მიიღება მისი პრინციპულობა, გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღების უნარი და ზეგავლენის მიმართ მედეგობა, პიროვნული სიმყარე და შეუვალობა, პოლიტიკური ან სხვა ნიშნით მიუკერძოებლობა, სამართლიანობა და სხვა.

ორგანული კანონის ზემოხსენებული მუხლის მე-7 ნაწილი მოსამართლის შეფასებას განსაზღვრავს ფინანსური მახასიათებლით; კანონმდებელი ფინანსური ვალდებულების შემოწმების მიზანს უკავშირებს შეფასებას, რომლითაც უნდა გაირკვეს, ხომ არ არსებობს საფუძველი მოსამართლის ქონებრივ ინტერესებსა და მართლმსაჯულების ინტერესებს შორის შეუთავსებლობის (დაპირისპირების), რამაც შესაძლოა, საფრთხე შეუქმნას მოსამართლის მიუკერძოებლობას.

ორგანული კანონი ადგენს მოსამართლესთან კომუნიკაციის დაუშვებ-

ლობის წესს, რაც 72¹ მუხლის მიხედვით გულისხმობს იმას, რომ საქმის სასამართლოში შესვლის მომენტიდან ამ საქმეზე გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე, აგრეთვე სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების სტადიაზე აკრძალულია მოსამართლესთან პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირისა და პოლიტიკური თანამდებობის პირის კომუნიკაცია, რომელიც დაკავშირებულია კონკრეტული საქმის ან საკითხის განხილვასთან ან/და საქმის სავარაუდო შედეგთან და არღვევს სასამართლოს/მოსამართლის დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სასამართლო პროცესის შეჯიბრებითობის პრინციპებს.

4. მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევა, როგორც დისციპლინური გადაცდომის ერთ-ერთი სახე

ორგანული კანონის 75¹ -ე მუხლი, რომელიც მოსამართლის პასუხისმგებლობის საფუძველსა და დისციპლინური გადაცდომის სახეებს განსაზღვრავს, განმტკიცებს დებულებას, რომ მოსამართლეს დისციპლინური პასუხისმგებლობა (სახდელი) დაეკისრება მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ ამავე კანონით დადგენილი წესით განხორციელებული დისციპლინური სამართალწარმოების შედეგად დადგინდება მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენა, ამასთან, მოსამართლეს დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისრება მხოლოდ ბრალეული ქმედების ჩადენისათვის, რაც იმას ნიშნავს, რომ მას ობიექტურად შეეძლო, დისციპლინური გადაცდომის თავიდან ასაცილებლად სათანადო ქმედება განეხორციელებინა, მაგრამ არ განუხორციელებია ის. დისციპლინური გადაცდომა არის მხოლოდ ამავე ორგანული კანონით გათვალისწინებული, მოსამართლის მიერ ჩადენილი განზრახი ან გაუფრთხილებლობითი ქმედება.

დისციპლინური გადაცდომის ერთ-ერთ სახედ მიიჩნევა ქმედება, რომელიც არღვევს მიუკერძოებლობის პრინციპს (ორგანული კანონის 75¹ -ე მუხლის მე-8 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი). დასახელებული ქვეპუნქტით ამომწურავად არის ჩამოთვლილი თუ რა სახის ქმედება არღვევს მოსამართლის მიუკერძოებლობის პრინციპს და ამ ქმედებების ნუსხას აქვე ვუთითებთ კანონით განსაზღვრული ანბანური დასახელების პრინციპის მიხედვით:

- ბ.ა. მოსამართლის მიერ აზრის საჯაროდ გამოხატვა სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე. ამასთანავე, დისციპლინურ გადაცდომად არ ჩაითვლება მოსამართლის მიერ საზოგადოების ინფორმირების მიზნით ამ საქმესთან დაკავშირებულ საორგანიზაციო და ტექნიკურ საკითხებზე განმარტებების გაკეთება;
- ბ.ბ. მოსამართლის მიერ განსახილველი საქმის შედეგის წინასწარ გამჟღავნება, გარდა საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;
- ბ.გ. მოსამართლის მიერ ორგანული კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტის (მოსამართლესთან კომუნიკაციის დაუშვებლობა) ან 72² მუხლის პირველი პუნქტის (მოსამართლის /სასამართლოს თავმჯდომარის/ პასუხისმგებლობა) მოთხოვნათა დარღვევა;
- ბ.დ. მოსამართლის მიერ საქმის აცილებაზე/თვითაცილებაზე უარის თქმა, როცა არსებობს საქმის აცილების კანონით გათვალისწინებული აშკარა საფუძველი;
- ბ.ე. მოსამართლის პოლიტიკურ გაერთიანებაში გაწევრება, მის მიერ პოლიტიკური საქმიანობის განხორციელება, საარჩევნო სუბიექტის ნებისმიერი ფორმით მხარდაჭერა ან პოლიტიკური შეხედულების საჯაროდ გამოხატვა;
- ბ.ვ. მოსამართლის მიერ სასამართლოში საქმეთა განაწილებაში უკანონოდ ჩარევა.

5. მოსამართლის მიერ მიუკერძოებლობის პრინციპის დაცვა, როგორც საპროცესო კანონმდებლობის მოთხოვნა

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 31-ე მუხლი ადგენს მოსამართლის აცილების კანონისმიერ საფუძვლებს:

1. მოსამართლემ არ შეიძლება განიხილოს საქმე ან მონაწილეობა მიიღოს საქმის განხილვაში თუ ის:

- ა) ამ საქმეში თვითონ წარმoadგენს მხარეს ან მას ამა თუ იმ მხარესთან საერთო უფლებები და ვალდებულებები აკავშირებს;
- ბ) ამ საქმის ადრინდელ განხილვაში მონაწილეობდა მოწმედ, ექსპერტად, სპეციალისტად, თარჯიმნად, წარმომადგენლად ან სასამართლო სხდომის მდივნად;
- გ) მხარის ან მისი წარმომადგენლის ნათესავია;
- დ) პირადად, პირდაპირ ან არაპირდაპირ დაინტერესებულია საქმის შედეგით ან თუ არის სხვა ისეთი გარემოება, რომელიც ეჭვს იწვევს მის

მიუკერძოებლობაში;

ე) იყო მედიატორი იმავე საქმეზე ან ამ საქმესთან არსებითად დაკავშირებულ სხვა საქმეზე.

იმის მიუხედავად, რომ ზემოთ მოხმობილ საპროცესო ნორმაში სიტყვა „მიუკერძოებლობა“ მითითებულია მხოლოდ „გ“ ქვეპუნქტში, დანარჩენ პუნქტებში დასახელებული აცილების დამოუკიდებელი საფუძველიც სწორედ მოსამართლის მიუკერძოებლობას, მიუმხრობლობას და მოუსყიდველობას უკავშირდება, რადგან მოსამართლეს საზოგადოება უნდა ხედავდეს, როგორც სამართლიან, ობიექტურ, პატიოსან მსაჯულს, რომელსაც, თემიდას მსგავსად, მხოლოდ იმ შინაარსით აქვს „თვალები ახვეული“, რომ არის ნეიტრალური, წინასწარი განწყობებისა და დამოკიდებულებებისგან თავისუფალი არბიტრი, იმავდროულად გარანტი, რომელიც უზრუნველყოფს კანონის წინაშე მხარეთა თანასწორობას. მოსამართლე საქმეს ყოველმხრივ, სრულად და ობიექტურად განიხილავს, სწორედ ასეთი მიუკერძოებელი სამართალწარმოების შედეგი წარმოჩინდება მართლმსაჯულების განხორციელებით კონკრეტულ საქმეზე, რაც დასრულებდა კანონიერი და სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღებით.

საქართველოს ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსში მე-3 თავი სახელდებულია, როგორც მიუკერძოებლობა (აცილება), რომლის მე-7 მუხლი საქმის განხილვაში მოსამართლის განმეორებითი მონაწილეობის დაუშვებლობას ეხება: მოსამართლე ვერ მიიღებს მონაწილეობას საქმის განხილვაში თუ იგი ამ საქმესთან დაკავშირებით ადრეც მონაწილეობდა ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში. ამ შემთხვევაში დასახელებული საფუძველი, ცხადია, არ არის ერთადერთი, რომელიც მოსამართლის აცილების შესაძლებლობას იძლევა და მიუკერძოებლობის დაცვას უკავშირდება. ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრულია, რომ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დებულებანი, რაც იმას ნიშნავს, რომ ადმინისტრაციული სამართალწარმოება ეფუძნება მოსამართლის აცილების იმავე საფუძვლებს, როგორც ეს სამოქალაქო საქმეების განხილვისას არის დადგენილი საპროცესო კანონმდებლობით.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლი სისხლის სა-

მართლის პროცესში მოსამართლის, ნაფიცი მსაჯულის, პროკურორის, გამომძიებლის ან სასამართლოს სხდომის მდივნის მონაწილეობის გამომრიცხავ გარემოებებს ადგენს და განსაზღვრავს, რომ დასახელებული სუბიექტები ვერ მიიღებენ მონაწილეობას სისხლის სამართლის პროცესში, თუ:

- ა) კანონით დადგენილი წესით არ იყო თანამდებობაზე დანიშნული ან არჩეული;
- ბ) ამ საქმეში მონაწილეობს ან მონაწილეობდა, როგორც ბრალდებული, ადვოკატი, დაზარალებული, ექსპერტი, თარჯიმანი ან მოწმე;
- ბ¹) ამ საქმეზე გამომძიება მის მიერ დანაშაულის შესაძლო ჩადენის ფაქტზე მიმდინარეობს;
- გ) არის ბრალდებულის, ადვოკატის, დაზარალებულის ოჯახის წევრი ან ახლო ნათესავი;
- დ) ისინი ერთმანეთის ოჯახის წევრები ან ახლო ნათესავები არიან;
- დ¹) იყო მედიატორი იმავე საქმეზე ან ამ საქმეზე არსებითად დაკავშირებული სხვა საქმეზე;
- ე) არსებობს სხვა გარემოება, რომელიც საექვოს ხდის მის ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობას.

საგულისხმოა, რომ სისხლის სამართლის პროცესში სხვადასხვა საპროცესო სტატუსის მქონე პირთა მონაწილეობის გამომრიცხავი გარემოებები ამომწურავად არ არის განსაზღვრული, რადგან თუკი 59-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა, ბ, ბ¹, გ, დ, დ¹“ ქვეპუნქტები კონკრეტულ საფუძვლებს განსაზღვრავს, „ე“ ქვეპუნქტი ამ ჩამონათვალს იმით ასრულებს, რომ შესაძლებელია კიდევ არსებობდეს სხვა გარემოება, რომელიც მოსამართლის ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობას კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენებს. „კანონი არ განსაზღვრავს, რა შეიძლება იყოს ასეთი გარემოება. ასეთად შეიძლება განხილული იქნეს მეგობრული ან სხვა სახის ახლობლური ურთიერთობა ან ისეთი საფუძვლის არსებობა, რომელიც ექვს ბადებს პროცესის მონაწილის ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობაში. თითოეული ასეთი საფუძვლით აცილების გადაწყვეტილება საჭიროებს განსაკუთრებულად დასაბუთებას. მოსამართლის მიერ ასეთი საფუძვლით საქმის აცილებისას მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული საქართველოს კონსტიტუციისა და შესაბამისი კანონმდებლობის მოთხოვნები იმასთან დაკავშირებით, რომ მოსამართლე ვალდებულია იყოს ობიექტური და მიუკერძოებელი. არსებული პრაქტიკის მიხედვით, ერთ-ერთ საქმეში მოსამართლემ სსსკ-ის 59-ე მუხლის პირველი

ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ გარემოებად მიუთითა ის, რომ ბრალდებული უკანონოდ მიიჩნევდა პირველი წარდგენის სხდომაზე ამ მოსამართლის მიერ პატიმრობის შეფარდებას, იმ საფუძველით, რომ მოსამართლე არ იყო საქმის განხილვისას ობიექტური და მიუკერძოებელი, რადგანაც მისი შვილები მუშაობდნენ ძალოვან უწყებებში და მან ეს გადაწყვეტილება ამ გარემოების გათვალისწინებით მიიღო“¹⁰⁵⁵.

სისხლის სამართალწარმოების მიზნებისათვის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის დანაწესის გარდა, კანონმდებელმა განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიანიჭა დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპს, კერძოდ, კოდექსის 226-ე მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილია, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს შემადგენლობა უნდა უზრუნველყოფდეს მის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას. ნაფიც მსაჯულთა შერჩევის წესი, აცილებისა და თვითაცილების საფუძვლები საპროცესო კანონით განისაზღვრება. მსაჯულობის კანდიდატი, როგორც შესაძლო კვაზი მოსამართლე, ვალდებულია სწორი და ამომწურავი პასუხები გასცეს მისთვის დასმულ შეკითხვებს, წარმოადგინოს სხვა აუცილებელი ინფორმაცია მისი პიროვნებისა და განსახილველი საქმეების მონაწილეებთან მისი ურთიერთობის თაობაზე, აგრეთვე ყველა იმ გარემოების შესახებ მიაწოდოს სრული ინფორმაცია, რომელმაც შესაძლოა მას ხელი შეუშალოს საქმის ობიექტურად და მიუკერძოებლად განხილვაში (223-ე მუხლის მე-4 ნაწილი); კანონით უზრუნველყოფილია მსაჯულად შერჩეული პირის აცილებისა და თვითაცილების საკითხების დაყენება.

6. მიუკერძოებლობის პრეზუმფცია - სუბიექტური და ობიექტური ტესტები

მოსამართლედ ასარჩევი (დასანიშნი) პირის კრიტერიუმები, რომლებიც განსაზღვრულია საქართველოს კონსტიტუციითა და საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით, ქმნის პრეზუმფციას, რომ მოსამართლე არის დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი, სხვაგვარად უბრალოდ შეუძლებელია. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი – სამართლიანი სასამართლო, მკაფიოდ ადგენს, რომ სასამართლო უნდა იყოს მიუ-

¹⁰⁵⁵ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია (ABA ROLI), „მერიდიანი“, თბილისი, 2015, 230.

კერძოებელი, ეს კი სხვადასხვა გზით შეიძლება შემოწმდეს. საამისოდ ეფექტიანია ობიექტური და სუბიექტური ტესტის გამოყენება.

სუბიექტური ტესტი ნიშნავს მოსამართლის პირადი (სუბიექტური) დამოკიდებულების დადგენას კონკრეტული საქმის მიმართ. ამ დროს მხედველობაში მიიღება მოსამართლის პირადი დაინტერესება, რამდენად მიუმხრობელი (ნეიტრალურია) იგი, ხომ არ ვლინდება მის შინაგან რწმენაზე შესაძლო ზემოქმედების რაიმე ფაქტორი. სუბიექტური ტესტის გამოყენებისას ყველაზე ცხადად იკვეთება მიუკერძოებლობის პრეზუმფცია, რაც იმას ნიშნავს, რომ დაცული უნდა იყოს მოსამართლის პირადი (სუბიექტური) მიუკერძოებლობისადმი რწმენა, სანამ დაშვებული არ იქნება საწინააღმდეგო ვარაუდი, რასაც გარკვეული სახის მტკიცებულება სჭირდება (*Kyprianou v. Cyprus* [GC], § 119; *Hauschildt v. Denmark*, § 47). ასეთი მტკიცებულების სახით შესაძლებელია წარდგენილ იქნეს მოსამართლის მტრული დამოკიდებულების დამადასტურებელი მასალები ან მტკიცებულება, რომლითაც დასტურდება, რომ საქმის განსახილველად გადაცემა კონკრეტული მოსამართლისათვის განაპირობა პირადმა დაინტერესებამ (*De Cubber v. Belgium*, § 25). რეალურად არ არის ადვილი სასამართლოსათვის იმგვარი მტკიცებულებების წარდგენა, რომელიც შეარყევს მოსამართლის მიუკერძოებლობის პრეზუმფციას სუბიექტური ტესტის საფუძველზე. სწორედ ამიტომ არსებობს მეორე შესაძლებლობა – ობიექტური ტესტის სახით, რომლის გამოყენების საფუძველზე სასამართლომ უნდა იმსჯელოს და შეაფასოს, ხომ არ არსებობს მოსამართლის ქცევის მიღმა, ობიექტური გარემოებები, რაც შესაძლოა დასაბუთებულ ეჭვს აჩენდეს სასამართლოს მიუმხრობლობასთან დაკავშირებით. ობიექტურობის ტესტი ძირითადად შეეხება მოსამართლესა და სამართალწარმოებაში მონაწილე რომელიმე სხვა პირს შორის იერარქიულ ან სხვა კავშირებს, რომელთა გამო სასამართლოს მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებული ეჭვი შეიძლება გამართლებული იყოს, რის გამოც კონვენციის სტანდარტი ობიექტურობის ტესტის საფუძველზე არ იქნება მიჩნეული დაკმაყოფილებულად (*Micallef v. Malta* [GC], § 97)¹⁰⁵⁶.

სუბიექტური და ობიექტური ტესტების გამოყენებისას, ყოველ კონკრე-

¹⁰⁵⁶ სახელმძღვანელო პრინციპები ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლთან დაკავშირებით, თბილისი, 2014, 24-28, <[http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/samartliani-sasamartlo-ganxilvis-upleba\(sisxli\).pdf](http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/samartliani-sasamartlo-ganxilvis-upleba(sisxli).pdf)> [28.04.2021].

ტულ შემთხვევაში, ინდივიდუალურად ფასდება წარდგენილი საჩივრის შინაარსი, მასში მითითებული და აღწერილი ფაქტები, მტკიცებულებათა შესატყვისობა და სანდოობა, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლოა დადგინდეს მოსამართლის მიუკერძოებლობა.

მოსამართლის ქცევა, სამართალწარმოების პროცესში მის მიერ გამოხატული პოზიციების ნეიტრალურობა, ობიექტურობა და კანონიერება არის ის რამდენიმე კრიტერიუმი, რომელთა მიხედვით ფასდება სასამართლოს, როგორც დამოუკიდებელი ხელისუფლების, სანდოობა და საზოგადოებრივი რწმენა მართლმსაჯულებისადმი, ამდენად, მართლმსაჯულება არა მხოლოდ უნდა განხორციელდეს, არამედ უნდა ჩანდეს კიდეც, რომ განხორციელდა. ამ დროს სასწორზე დევს ის ნდობა, რომელსაც სასამართლოები ნერგავენ საზოგადოებაში¹⁰⁵⁷.

„ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს აზრით, მიუკერძოებლობის შესახებ მოთხოვნა ორ ასპექტს მოიცავს: პირველი, რომ სასამართლო მიუკერძოებელი უნდა იყოს სუბიექტური თვალსაზრისით, ანუ სასამართლოს არცერთ წევრს არ უნდა ჰქონდეს პირადი მიკერძოება ან წინასწარ შექმნილი წარმოდგენა. პირადი მიუკერძოებლობა იგულისხმება თუ არ არსებობს საწინააღმდეგო მტკიცებულებები; მეორე, რომ სასამართლო მიუკერძოებელი უნდა იყოს ობიექტური თვალსაზრისით, ანუ უნდა უზრუნველყოფდეს საკმარის გარანტიებს საიმისოდ, რომ გამოირიცხოს რაიმე ეჭვი მის მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით. ამ კრიტერიუმის თანახმად, აუცილებელია, განისაზღვროს მოსამართლის ქცევისაგან სრულიად დამოუკიდებლად არსებობს თუ არა სარწმუნო ფაქტები, რომლებიც მის მიუკერძოებლობაში დაეჭვების საფუძველს იძლევა. ამ თვალსაზრისით, დიდი მნიშვნელობა აქვს იმასაც თუ როგორ აღიქმება ეს საკითხები. სასწორზე ხომ ის ნდობა დევს, რომელიც დემოკრატიული საზოგადოების ყოველ წევრს, ბრალდებულების ჩათვლით, უნდა ჰქონდეს სასამართლოსადმი. შესაბამისად, მოსამართლემ, რომლის მიუკერძოებლობაში ეჭვის შეტანის საფუძველიც არსებობს, უნდა დატოვოს სასამართლოს შემადგენლობა“¹⁰⁵⁸.

¹⁰⁵⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 15.10.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Micallef v. Malta*, 98.

¹⁰⁵⁸ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 91; <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [28.04.2021].

7. მოსამართლის მიუკერძოებლობის შემოწმება ობიექტური და სუბიექტური ტესტების მიხედვით საქართველოს საერთო სასამართლოების ცალკეული გადაწყვეტილების/განჩინების მაგალითზე

საქართველოს საერთო სასამართლოების პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ მოსამართლის შესაძლო მიუკერძოებლობის საკითხზე მსჯელობისას, სასამართლოები ხელმძღვანელობენ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით დადგენილი სტანდარტითა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკით. „ის ფაქტი, რომ დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს გარანტია ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის ძირითადი ელემენტია, არის არა მხოლოდ თეორიული კონცეფცია, არამედ ასახულია პრეცედენტულ სამართალშიც. კერძოდ, ის არის პირველი ელემენტი, რომელსაც სასამართლო ამოწმებს მე-6 მუხლის საფუძველზე შემოსული განაცხადების განხილვისას. საქმის განხილვა წყდება თუ აღმოჩნდება, რომ ეროვნული სასამართლო არ შეესაბამებოდა მე-6 მუხლის მოთხოვნებს. იმ სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, რომელიც ვერ აკმაყოფილებს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის კრიტერიუმებს, შეუძლებელია იყოს სამართლიანი. შესაბამისად, აზრი ეკარგება იმის გარკვევას, სასამართლომ განიხილა თუ არა საქმე საჯაროდ ან გონივრულ ვადაში“¹⁰⁵⁹.

როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, მოსამართლის მიუკერძოებლობის პრეზუმფციიდან გამომდინარე, რთულია და სამართლებრივად მაღალი სტანდარტი სჭირდება მოსამართლის სუბიექტური დამოუკიდებულების შეფასებას, ამასთან სამართლიანი სასამართლოს უფლების დასაცავად, მომჩივნის პრეტენზიის შესასწავლად არსებობს ალტერნატიული შესაძლებლობა, რომელიც მოსამართლის მიუმხრობლობის ობიექტურ ტესტზე დაყრდნობით შემოწმებას ეხება.

ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო საჩივრის ავტორმა, სხვა პრეტენზიებთან ერთად, სადავო გახადა სააპელაციო სასამართლოში საქმის განმხილველი მოსამართლეების მიუკერძოებლობა იმ საფუძველით, რომ მისი ყოფილი მეუღლე ამავე სასამართლოში იყო დასაქმებული და ეს იყო

¹⁰⁵⁹ ტრექსელი შ., ადამიანის უფლებები სისხლის სამართალში, ნაწილი პირველი, ვ. გოგელიას, ე. ლომთათიძის, ე. ქარცივაძის, თ. ივანიშვილის და მ. ნარინდოშვილის თარგმანი, ვ. ვარძელაშვილის, ლ. ფაფიაშვილის, მ. ნარინდოშვილის, ნ. მჭედლიძისა და გ. მელაძის რედაქტორობით, თბილისი, 2009, 69-70.

მიზეზი სასამართლოს მიერ ნეიტრალურობის პრინციპის დარღვევის, მიკერძოების გამოვლენის (ამ შემთხვევაში დავის ძირითადი საგანი იყო არასრულწლოვანი შვილის სასარგებლოდ მოპასუხისათვის ალიმენტის დაკისრება). ამ საქმეზე საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული „მიუკერძოებლობის“ მოთხოვნა ორი ასპექტისაგან შედგება: პირველი – სასამართლო სუბიექტურად თავისუფალი უნდა იყოს პიროვნული ზრახვებისა და მიდრეკილებებისაგან; მეორე – იგი ასევე მიუკერძოებელი უნდა იყოს ობიექტური თვალსაზრისით, ანუ მან უნდა უზრუნველყოს საკმარისი გარანტიები ამ თვალსაზრისით ნებისმიერი კანონიერი ეჭვის გამოსარიცხად (*Gautrin and others v. France*, 38/1997/822/1025–1028, May 20, 1998; Reports of Judgments and Decisions 1998-III, p.1030– 31, §58; *Maurice v. France*, №38784/97, October 6, 2005, §58, ECHR 2002-I). რაც შეეხება სუბიექტურობას, მოსამართლე პიროვნულად მიუკერძოებლად უნდა იქნეს მიჩნეული, ვიდრე ამის საწინააღმდეგო არ დამტკიცდება (*Hauschildt v. Denmark*, May 24, 1989 A №154, გვ. 21, §47; *Daktaras v. Lithuania*, March 26, 2019; №42095/98, §30, ECHR 2000-X).

პრაქტიკაში დამკვიდრებული მოსაზრების თანახმად, მოსამართლის აცილების საკითხის განხილვისას, უფრო მნიშვნელოვან გარანტიებს აწესებს ობიექტური მიუკერძოებლობის მოთხოვნა, ამასთან, იმ საქმეების უდიდეს უმრავლესობაზე, რომლებიც მიკერძოებულობის საკითხს ეხება, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო აქცენტს სწორედ ობიექტურობის ტესტზე აკეთებს. ობიექტურობის ტესტით უნდა დადგინდეს თუ რამდენად აქვს ადგილი დადასტურებად ფაქტებს, მოსამართლის ქცევისაგან დამოუკიდებლად, რომლებიც ეჭვს ბადებს მის მიუკერძოებლობაში. იმის განსასაზღვრად, არსებობს თუ არა კონკრეტული საქმის განმხილველი მოსამართლის მიკერძოებულობისადმი ლეგიტიმური ეჭვი, პირის პოზიცია არ არის გადაწყვეტი. გადაწყვეტი ამ შემთხვევაში არის ის თუ რამდენად არის პირის ეჭვი მიკერძოების შესახებ ობიექტურად გამართლებადი, ანუ რამდენად აქვს მას შიშის საფუძველი (*Wettsstein v. Switzerland*, December 21, 2000; *Micallef v. Malta*, October 15, 2009; *Padovani v. Italy* February 26, 1993 წლის; *Pescador Valero v. Spain*, June 17, 2003). საკასაციო სასამართლოს შეფასებით მოცემულ შემთხვევაში, კასატორის მიერ მოხმობილი არგუმენტი მოწინააღმდეგე მხარის ამავე სასამართლოში დასაქმების თაობაზე, არ არის საკმარისი სასამართლოს მიკერძოებულად მიჩნევისათვის, ისევე,

როგორც ამ საკითხის გადასაწყვეტად მნიშვნელობა ვერ ექნება სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 6 ნოემბრის განჩინებას (რომლითაც გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულების შესახებ მოსარჩელის კერძო საჩივარი დაკმაყოფილდა) და ალიმენტის გადახდის კონკრეტული თარიღის განსაზღვრას, გარდა ამისა, ვინაიდან N-ის თბილისის სააპელაციო სასამართლოში მუშაობის ფაქტი კასატორისათვის, როგორც მოსარჩელის ყოფილი მეუღლისათვის, იმთავითვე იყო ცნობილი, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 33-ე მუხლის შესაბამისად, მას წარმოუშობდა ვალდებულებას, ჯერ კიდევ სააპელაციო განხილვის დაწყებამდე წარედგინა აცილების შესახებ შუამდგომლობა. საბოლოოდ, საკასაციო სასამართლომ დაასკვნა რომ საქმის არაკანონიერი შემადგენლობით განხილვის წინაპირობები არ დგინდებოდა, შესაბამისად, არ არსებობდა გადაწყვეტილების გაუქმების სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტით განსაზღვრული წინაპირობა (გადაწყვეტილება ყოველთვის ჩაითვლება კანონის დარღვევით მიღებულად თუ საქმე განიხილა სასამართლოს არაკანონიერმა შემადგენლობამ)¹⁰⁶⁰.

საკასაციო სასამართლომ განიხილა განცხადება, რომლის საფუძველზე იურიდიული პირი (უფლებამოსილი წარმომადგენლის სახით) მოითხოვდა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ მიღებული ერთ-ერთი განჩინების ბათილად ცნობას და საქმის წარმოების განახლებას¹⁰⁶¹. განმცხადებლის ძირითადი პრეტენზია შეეხებოდა იმას, რომ საქმის მომხსენებელ მოსამართლეს – A-ს არ უნდა მიეღო მონაწილეობა საქმის განხილვაში, რადგან იგი მოსამართლედ არჩევამდე, ერთ-ერთ საადვოკატო კომპანიაში მუშაობდა და მისი პარტნიორი იყო, ხოლო ეს კომპანია სამართლებრივ მომსახურებას უწევდა ერთ-ერთ ბანკს და, ასევე, მის შვილობილ კომპანიას, რომელიც განმცხადებელი იურიდიული პირის პროცესუალური მოწინააღმდეგე არის იმ დავაში, რომელზედაც გადაწყვეტილება მიიღო საკასაციო სასამართლომ და სწორედ ამ განჩინების ბათილად ცნობას ითხოვდა განმცხადებელი. მისი მტკიცებით, ზემოთ დასახელებული მიზეზის გამო, მოსამართლე ვერ იქნებოდა ობიექტური და მიუკერძოებელი განსახილველ დავაში, რაც სსკ-ის 31.1(ა, დ) მუხლის მიხედვით, მოსამართლის აცილების საფუძველია. განმცხადებ-

¹⁰⁶⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 12.09.2018 წლის განჩინება საქმეზე Nსს-619-619-2018, <www.supremecourt.ge>, [28.04.2021].

¹⁰⁶¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 30.08.2016 წლის განჩინება საქმეზე N ა-525-ბ-3-2016, <www.supremecourt.ge>, [17.06.2021].

ლის მითითებით, მოსამართლე A-ს მხარესთან ვალდებულებები აკავშირებდა. სწორედ ამიტომ, დაინტერესებული იყო საქმის შედეგით. ის გარემოება, რომ საქმის მომხსენებელი მოსამართლე წარმოადგენდა იმ იურიდიული კომპანიის პარტნიორს, რომელიც სამართლებრივ მომსახურებასა და კონსულტაციას უწევდა საქმეში მონაწილე ერთ-ერთ მხარეს, ეჭვს იწვევდა მოსამართლის მიუკერძოებლობაში. განმცხადებელმა მიუთითა, რომ საქმის მომხსენებელი მოსამართლის იურიდიული კომპანიაში პარტნიორობისა და ბანკისათვის სამართლებრივი მომსახურების გაწევის შესახებ, მისთვის ცნობილი გახდა ერთ-ერთი საგაზეთო რეპორტაჟის მომზადების დროს, რომელიც გამოქვეყნდა კიდეც და მხარემ საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ ერთთვიან ვადაში წარადგინა განცხადება საკასაციო სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული განჩინების ბათილად ცნობისა და საქმის წარმოების განახლების თაობაზე.

განმცხადებელმა რამდენიმე დღეში დამატებითი წერილობითი არგუმენტები წარადგინა საკასაციო სასამართლოში, სადაც მიუთითა, რომ მის მიერ შეტანილი განცხადების (კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილების ბათილად ცნობისა და საქმის წარმოების განახლების თაობაზე) განხილვაზე ამ ეტაპზე თვითაცილება განაცხადა იმ მომხსენებელმა მოსამართლემ, რომლის წინააღმდეგაც მიმართული იყო ძირითადი პრეტენზიები, ხოლო საქმის სხვა მოსამართლისათვის B-თვის გადაცემის შემდეგ, რომელიც იმ კოლეგიურ შემადგენლობაში შედიოდა, რომელმაც განიხილა საქმე და ამჟამად ამ საქმეზე მიღებული განჩინების ბათილად ცნობას ითხოვდა განმცხადებელი, ასევე თვითაცილება განაცხადა მეორე მოსამართლემაც. განმცხადებელმა დამატებით არგუმენტად მიუთითა, რომ მეორე მოსამართლის (B-ს) მიერ გაცხადებულმა თვითაცილებამ საქმის განხილვისაგან, კიდეც უფრო დაარწმუნა განცხადების ავტორი მხარე იმ განჩინების უკანონოებაში, რომლის ბათილად ცნობაც მოითხოვა. მისი მოსაზრებით, ორივე მოსამართლეს (როგორც A-ს, ისე - B-ს) იმთავითვე უნდა აეცილებინათ საქმის განხილვა. მხარემ ისიც მიუთითა, რომ მისთვის ცნობილი იყო, რომ მოსამართლე A-ს თვითაცილება აქვს გაცხადებული ერთ-ერთ საქმეზე სწორედ იმ საფუძვლით, რომ მასში ერთ-ერთ მხარედ მონაწილეობდა ის ბანკი, რომელსაც მომსახურებას ის იურიდიული კომპანია უწევდა, რომლის ერთ-ერთი პარტნიორი იყო პირი მის მოსამართლედ განწესებამდე. ამ განჩინების შესახებ ინფორმაციის მხარისათვის გადაცემაზე კი უზენაესმა სასამართლომ უარი განაცხადა მასში ასახული პერსონალური მონაცემების

საფუძვლით. განმცხადებლის მტკიცებით, დაირღვა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის სამართლიანი სასამართლოს უფლება.

ამ განცხადებაში ასახული პრეტენზიის დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად საკასაციო სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში განმცხადებლის პრეტენზია საქმის მომხსენებელი მოსამართლის (A-ს) მიკერძოებულობისა და საქმის განხილვის შედეგისადმი დაინტერესების შესახებ, დაუსაბუთებელი და უსაფუძვლო იყო, რადგან განმცხადებლის მოსაზრებები მართოდენ მხარის სუბიექტურ შეფასებასა და აღქმას ეფუძნებოდა და არ იყო გამყარებული საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 422-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით, „კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება დაინტერესებული პირის განცხადებით შეიძლება ბათილად იქნეს ცნობილი, თუ: „გადაწყვეტილების მიღებაში მონაწილეობდა მოსამართლე, რომელსაც კანონის თანახმად უფლება არ ჰქონდა, მონაწილეობა მიეღო ამ გადაწყვეტილების მიღებაში“. საკასაციო სასამართლომ ამ განჩინების მიღების სამართლებრივი მოტივაციის მითითებამდე, იმ ფაქტობრივ წინაპირობებზე იმსჯელა, რომლებიც სამართლებრივად მნიშვნელოვანი იყო განცხადების განხილვისას და რომელთა ერთობლიობამაც განაპირობა კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილების ბათილად ცნობა.

საკასაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ განმცხადებელი, რომლის ინიციატივითაც დაწყებული სასამართლო დავა წარმატებული აღმოჩნდა პირველი ინსტანციის სასამართლოში განხილვისას, სააპელაციო სასამართლოში აპელანტის (მოპასუხის) პროცესუალურ მოწინააღმდეგეს წარმოადგენდა და ამ ეტაპზე დავა აპელანტის სასარგებლოდ გადაწყდა. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა განმცხადებელმა (მოსარჩელემ) და საქმე საკასაციო სასამართლოში დარეგისტრირდა 2014 წლის 10 სექტემბერს. საკასაციო სასამართლოს იმავე წლის 16 სექტემბრის განჩინებით, მოსამართლე C-მ წარმოებაში მიიღო მოსარჩელის საკასაციო საჩივარი, სსკ-ის 391-ე მუხლის საფუძველზე, მისი დასაშვებობის წინაპირობების შესამოწმებლად. მოსამართლის რეფერენტმა 2014 წლის 16 სექტემბერს 15:35 საათზე სატელეფონო შეტყობინებით აცნობა კასატორს სასამართლოს მიერ ამავე დღეს მიღებული განჩინება (საფუძვლები და სარეზოლუციო ნაწილი), ხოლო მოწინააღმდეგეს გაუგზავნა სასამართლოს განჩინებისა და საკა-

საციო საჩივრის ასლები. საქმის მასალებში განთავსებული 10.03.2015 წ. ცნობის მიხედვით, აღნიშნულ საქმეზე მომხსენებელ მოსამართლე C-ს, 2015 წლის 25 თებერვალს ამოეწურა სამოსამართლო უფლებამოსილების ათწლიანი ვადა, რის გამოც საქმე განსახილველად გადაეცა მოსამართლე A-ს. საკასაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ, 2015 წლის 28 სექტემბერს, მოსამართლე A-ს თავმჯდომარეობით (იმავედროულად მომხსენებელი), მიიღო განჩინება, რომლითაც დაუშვებლად იქნა ცნობილი მოსარჩელის საკასაციო საჩივარი, ხოლო განჩინების საფუძვლები და სარეზოლუციო ნაწილი იმავე წლის 9 ოქტომბერს ეცნობა კასატორს. აღნიშნული განჩინების შინაარსის მხარისათვის შეტყობინების შემდეგ, კასატორმა 2016 წლის 10 თებერვალს მიმართა საკასაციო სასამართლოს. განცხადება, დადგენილი წესით, გადაეცა მომხსენებელ მოსამართლეს – A-ს, რომელმაც 2016 წლის 18 თებერვალს წერილობით მიმართა სამოქალაქო საქმეთა პალატის თავმჯდომარეს, სადაც მიუთითა, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 28 სექტემბრის განჩინების ბათილად ცნობას, განმცხადებელი ითხოვდა იმ საფუძვლით, რომ მომხსენებელ მოსამართლეს არ უნდა მიეღო მონაწილეობა საქმის განხილვაში, რაც განცხადების წარმოებაში მიღებისა და დასაშვებად ცნობის შემთხვევაში, სასამართლოს უნდა შეეფასებინა. ამ მოტივით მოსამართლემ მოითხოვა საქმის სხვა მოსამართლისათვის გადაცემა. სამოქალაქო საქმეთა პალატის მოსამართლემ B-მ, რომელიც მოსამართლე A-სთან ერთად იმ სამწევრიანი კოლეგიური შემადგენლობის წევრია, რომელმაც დაუშვებლად ცნო საკასაციო საჩივარი, 2016 წლის 3 მაისს წერილობით მიმართა სამოქალაქო პალატის თავმჯდომარეს და განმარტა, რომ მისთვის ცნობილი გახდა, რომ განმცხადებელი საწარმოს პარტნიორსა და ხელმძღვანელობაზე/წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილ პირთან აკავშირებს არა ერთი საერთო ნაცნობი. შესაბამისად, მოსამართლემ ამ გარემოების შეტყობიდან გამომდინარე, მიიჩნია, რომ არსებობდა მისი აცხადების სსსკ-ის 31.1. მუხლის „დ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული წინაპირობა („არის სხვა ისეთი გარემოება, რომელიც ეჭვს იწვევს მოსამართლის მიუკერძოებლობაში“) და მოითხოვა აღნიშნული საკითხის განხილვა. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის 3 მაისის განჩინებით საკასაციო სასამართლომ განიხილა მოსამართლე B-ს განცხადება და ააცილა იგი საქმის განხილვას.

საკასაციო სასამართლომ ამ საქმეში არსებული ფაქტობრივი წინაპირობების დეტალური გაანალიზების შედეგად რამდენიმე საკითხზე იმ-

სჯელა, რომელიც ფუნდამენტურია სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მოსამართლის მიუკერძოებლობის კონტექსტში. „მართლმსაჯულება არა მარტო უნდა განხორციელდეს, არამედ ასევე უნდა ჩანდეს, რომ ის ხორციელდება“ (იხ. *De Cubber v. Belgium*, 26.10, 1984, პარ. 26, სერია A no. 86). სასამართლო დამოუკიდებლობისა და მოსამართლის მიუკერძოებლობის ცნებები ურთიერთდაკავშირებულია, ამასთან, ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანია სამართალწარმოების მონაწილე მხარეთა უფლება, იცოდნენ, როგორც საქმის მომხსენებელი მოსამართლის ვინაობა, ისე განმხილველი კოლეგიური შემადგენლობა, რათა მიეცეთ შესაძლებლობა, მოიძიონ საჭირო ინფორმაცია, რათა თავად დარწმუნდნენ, არსებობს თუ არა კონკრეტული მოსამართლის აცილებისათვის, კანონით გათვალისწინებული ისეთი საფუძველი, რომლის დასაბუთებაც ობიექტური და არა სუბიექტური კრიტერიუმებით ხელეწიფება მხარეს.

საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ განსახილველ შემთხვევაში, ერთი მოსამართლისაგან C-გან მეორისათვის A-თვის საქმის გადაცემის დროს არ მომხდარა მხარეთა ინფორმირება საქმის მომხსენებელი მოსამართლის შეცვლის შესახებ, რაც შესაძლებლობას მისცემდა თითოეულ მათგანს, სცოდნოდათ მოსამართლის ვინაობა და კანონით გათვალისწინებული აცილების უფლება გამოეყენებინა, თუმცა, მარტოდენ ეს გარემოება არ არის სამართლებრივად მნიშვნელოვანი. საკასაციო სასამართლომ არ გაიზიარა განმცხადებლის მტკიცება, რომ 2015 წლის 28 სექტემბრის სადავო განჩინების მიმღები სასამართლო შემადგენლობიდან მომხსენებელი მოსამართლის – A-ს მიკერძოებულობასა და საქმის შედეგით დაინტერესებას ადასტურებდა ის გარემოება, რომ იგი კონკრეტული იურიდიული ფირმის პარტნიორი იყო და მოწინააღმდეგეს სამართლებრივ მომსახურებას უწევდა, რაც მხარისათვის ცნობილი გახდა საგაზეთო რეპორტაჟის მომზადებისას. საკასაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოსამართლეთა ბიოგრაფიული და პროფესიული მონაცემები საჯარო და ხელმისაწვდომია უზენაესი სასამართლოს ვებ-გვერდზე (www.supremecourt.ge), ამასთან, საგაზეთო პუბლიკაციებსა თუ მედიის სხვა საშუალებებში გავრცელებული ინფორმაცია, არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს სარწმუნო და უტყუარ მტკიცებულებად, რომელიც მოსამართლის აცილების საკითხს უპირობოდ განსაზღვრავს. წარსულში კონკრეტულ იურიდიულ კომპანიაში პარტნიორის თუ სხვა პოზიციაზე მუშაობა და ზოგადად კონკრეტული პირებისათვის სამართლებრივი რჩევის, კონსულტაციის გაწევა არ ადასტურებს, რომ სწორედ სასამარ-

თლოს მიერ განსახილველი დავითა და მისი შედეგით არის დაინტერესებული მოსამართლე. სასამართლომ საკასაციო სამართალწარმოების თავისებურებაზეც იმსჯელა და მიუთითა, რომ საკასაციო განაცხადის საროცესო კანონით გათვალისწინებული დასაშვებობის წინაპირობების შემოწმებისას, სასამართლო კოლეგიურად იღებს გადაწყვეტილებას (სსსკ-ის მე-400 მუხლის მე-3 ნაწილი), რაც იმას ნიშნავს, რომ თუკი არ არსებობს მოსამართლის განსხვავებული მოსაზრება, კოლეგებმა ერთხმად მიიღეს გადაწყვეტილება. ამასთან, თითოეული მოსამართლე დამოუკიდებელია გადაწყვეტილების მიღებისას და ეყრდნობა საქმის კონკრეტულ ფაქტობრივ გარემოებებს და სამართლის ნორმებს, რომლებიც განსახილველი ურთიერთობის მომწესრიგებელ იურიდიულ შედეგს განაპირობებენ. თუმცა, აღნიშნული მსჯელობის საჭიროება მხოლოდ საქმის კოლეგიური განხილვისა და გადაწყვეტის სპეციფიკურობაზე ხაზგასასმელად არის მნიშვნელოვანი, რადგან საკასაციო სასამართლოს შეფასებით განმცხადებლის არც ერთი არგუმენტი საქმის მომხსენებელი მოსამართლის A-ს მიკერძოებასა და კონკრეტული საქმის შედეგისადმი დაინტერესებაზე არ არის დასაბუთებული. ასევე, უსაფუძვლოდ იქნა მიჩნეული განმცხადებლის მითითება იმ ფაქტზე, რომ კონკრეტულ საქმეზე, სადაც ბანკი იყო ჩართული, მოსამართლემ თვითაცილება განაცხადა. განსახილველი საქმის თითოეული კომპონენტი თანაბრად მნიშვნელოვანია მოსამართლის მიერ კანონით დადგენილი წესით თვითაცილების საკითხის დასაყენებლად, რასაც პალატის კოლეგიური შემადგენლობის სხვა ორი წევრი იხილავს და, ინდივიდუალური შესწავლის საფუძველზე, კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, იღებს გადაწყვეტილებას მოსამართლის საქმის განხილვისაგან აცილების თაობაზე (იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 32-ე და 34 მუხლები).

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის კოდექსის პრეამბულა განამტკიცებს იმ ღირებულებებს, რომლითაც თითოეული მოსამართლე აცნობიერებს, რომ საზოგადოებრივი რწმენა სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობაში წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების უმთავრეს ღირებულებას; მოსამართლის ქცევა, როგორც სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას, ისე სხვა საქმიანობის განხორციელების დროს საზოგადოების სასამართლოსადმი ნდობის და სასამართლო ავტორიტეტის განმტკიცების მნიშვნელოვან საფუძველს წარმოადგენს. აღნიშნული ვალდებულებების, როგორც

ეთიკის წესების, მიზანია მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სასამართლო ხელისუფლების ერთიანობის განმტკიცება, სასამართლო ხელისუფლებისადმი საზოგადოების ნდობისა და რწმენის ამაღლება, მოსამართლის თანამდებობის პრესტიჟისა და ავტორიტეტის დაცვა. სასამართლოსადმი მიმართვის კონსტიტუციით გარანტირებული პრინციპი, უთუოდ გულისხმობს სასამართლოს, როგორც ინსტიტუციურ დამოუკიდებლობას, ისე თითოეული მოსამართლის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას. დამოუკიდებლობის კონტექსტში მნიშვნელოვანია, როგორც ხელისუფლების ორი დანარჩენი შტოსაგან, ისე, სამართალწარმოების მხარეებისაგან დამოუკიდებლობა.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობასა და სასამართლოსადმი საზოგადოების ნდობაზე მსჯელობისას, სამართლებრივი სახელმწიფოსა და დემოკრატიის არსებობის აუცილებელ პირობაზე უთითებს (იხ. *Miroshnik v Ukraine*, 27.11.2008წ., განაცხადი 75804/01, პარ. 61). მიუკერძოებლობის კრიტერიუმის შეფასებისას კი ორგვარი კრიტერიუმით ხელმძღვანელობს ევროპული სასამართლო, ესენია „სუბიექტური“ და „ობიექტური“ მიუკერძოებლობა. საქმეზე *Kypranou v. Cyprus* (15.12.2005წ. გადაწყვეტილება, განაცხადი №73797/01, პარ. 121), სასამართლომ „სუბიექტური“ მიკერძოებულობა უარყო იმგვარ ვითარებაში, როდესაც სასამართლოს ერთ-ერთი მსაჯული იყო ბრალდების მოწმის ფირმის თანამშრომელი. იმავე სასამართლომ, სწორედ „სუბიექტური“ მიკერძოებულობის საფუძველით, დარღვევად მიიჩნია, როდესაც მოსამართლე ერთ-ერთი მხარისადმი მტრულად იყო განწყობილი ან პერსონალური მოტივებით ცდილობდა, რომ საქმე მას გადასცემოდა განსახილველად (იხ. *Kypranou v. Cyprus*, 15.12.2005წ. გადაწყვეტილება, განაცხადი №73797/01, პარ. 119, NJW 59 (2006) 2901). „ობიექტური“ მიკერძოებულობის კვლევისას ევროპული სასამართლო შეისწავლის და აფასებს იმგვარ გარემოებებს, რომლებითაც დასტურდება საქმის შედეგით მოსამართლის დაინტერესებულობა (მაგ. *Haan v. NDL*, 26.08.1997წ., განაცხადი №22839/93, 51-55 პუნქტები).

ამ საქმეზე საკასაციო სასამართლომ განმცხადებლის მტკიცების საწინააღმდეგოდ, ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ ბათილად ცნობის მოთხოვნით წარმოდგენილი განცხადების სხვა მოსამართლის მიერ

განხილვა თავად მომხსენებელმა მოსამართლემ A-მ მოითხოვა, იმ პირობებში, როდესაც არ არსებობდა სსსკ-ის 428-ე მუხლით გათვალისწინებული წინაპირობები განცხადების განხილვისაგან ამ მოსამართლის ჩამოსაცილებლად. საკასაციო სასამართლომ საზგასმით აღნიშნა, რომ ზოგადად არ არის ადვილი მოსამართლის მიკერძოებულობის დამტკიცება, თუმცა, მინიმალური სტანდარტით დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის შემთხვევაშიც კი, სასამართლო იმსჯელებდა მხარის თითოეულ არგუმენტზე. საკასაციო სასამართლომ წინამდებარე განჩინების მიღებისას, იხელმძღვანელა მაღალი სტანდარტით, რომელიც უკავშირდება ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებულ სამართლიანი სასამართლოს უფლებას, რადგან კანონის უზენაესობის ფუნდამენტური ასპექტია უდავო სამართლებრივი რწმენა... და, შესაბამისად, სასამართლო საქმიანობა არ უნდა იქნეს დაყენებული კითხვის ნიშნის ქვეშ (*Driza v. Albania*, 13,11.2007). დემოკრატიულ საზოგადოებაში ფუნდამენტური მნიშვნელობის არის სასამართლოების მხრიდან საზოგადოებისთვის, მათ შორის, სამართალწარმოების მხარეთათვის ნდობის შთაგონება (*DN v. Switzerland*, 29.03.2001, No. 27154/95, 46-ე პარ.). იმ პირობებში, როდესაც საკასაციო სასამართლოს 28.09.2015 წ. განჩინების, რომლის ბათილად ცნობასაც განმცხადებელი მოითხოვს, შემადგენლობიდან ერთი მოსამართლის (საქმის განმხილველის A-ს) მიმართ მხარეს წამოყენებული აქვს პრეტენზია, ხოლო იმავე შემადგენლობის მეორე მოსამართლემ – B-მ თვითაცილება განაცხადა, მხარეთა თანასწორობის გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ განმცხადებლის პრეტენზიების მინიმალური სტანდარტით დასაბუთების არარსებობის პირობებშიც კი, სწორედ სასამართლო არის ვალდებული, უზრუნველყოს მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა სანდოობის, დამაჯერებლობისა და მაღალი ლეგიტიმაციისადმი ნებისმიერი ეჭვისა და ვარაუდის გაქარწყლება, რის გამოც ზემოხსენებულ ფაქტობრივ გარემოებათა ერთობლიობის გაანალიზებით მიიღო გადაწყვეტილება. განსახილველ კონკრეტულ საქმეზე, სსსკ-ის 422-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის ფართო განმარტებით, სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის საერთაშორისო პრინციპების, მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტიის მე-5 მუხლის საფუძველზე, საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის კოდექსის მე-3 მუხლში ასახული ღირებულების, როგორც სავალდებულო ქცევის წესის: „მოსამართლე ინსტიტუციონალურ და ინდივიდუალურ დონეზე უნდა განამტკიცებდეს საზოგადოებრივ

საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მართლმსაჯულებისადმი საზოგადოების ტესტი ვერ შეასრულებს საკუთარ ფუნქციას საზოგადოებაში, თუკი, არსებობს მინიმალური ეჭვიც კი გადაწყვეტილების ლეგიტიმურობასთან დაკავშირებით. ამგვარი ეჭვის არიდება სწორედ სასამართლოს დანიშნულებას, რაც ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, ზედმიწევნით, ინდივიდუალურად უნდა იქნეს გამოკვლეული და შეფასებული. ზემოხსენებულ საქმეზე კონკრეტულ ფაქტობრივ წანამდგართა ერთობლიობამ განაპირობა წარმოდგენილი განცხადების დაკმაყოფილება, მიუხედავად იმისა, რომ თავად განმცხადებლის არგუმენტები დაუსაბუთებელი იყო. სასამართლო კონტროლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი დანიშნულებაა მიღებული გადაწყვეტილებების ლეგიტიმაცია და მართლმსაჯულებისადმი სანდოობა, რაც წინამდებარე განჩინების მიღებას დაედო საფუძვლად.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის გადაწყვეტილებაში,¹⁰⁶² რომელიც საკასაციო საჩივრის ავტორთა მიერ გასაჩივრდა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში და ევროპული კონვენციის საფუძველზე დარღვევა არ დადგინდა¹⁰⁶³, ასევე ძალიან საინტერესო

¹⁰⁶² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 02.03.2017 წლის დიდი პალატის გადაწყვეტილება საქმეზე Nსს-664-635-2016, <www.supremecourt.ge>, [28.04.2021].

¹⁰⁶³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატის 18.07.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე RUSTAVI 2 Broadcasting Company LTD and Others v. Georgia, 330-363, <matsne.gov.ge/ka/document/view/4628665?publication=0>, (მოსამართლე დე გაეტანოს ნაწილობრივ განსხვავებული აზრით, რომლის მიხედვით მოსამართლეს მიაჩნია, რომ გამოვლინდა კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის დარღვევა პირველი ინსტანციის მოსამართლის (თ.უ.-ს) დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის კუთხით; ასევე, საკასაციო სასამართლოს დიდი პალატის შემადგენლობიდან საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარესთან ნ.გ.-სა და

მსჯელობაა ასახული კასატორების პრეტენზიასთან დაკავშირებით, რაც, მხარეთა მოსაზრებით, ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოების მოსამართლეთა მიკერძოებულობის რამდენიმე გარემოებას ეხებოდა. კერძოდ, მხარე უთითებდა: პირველი ინსტანციის მოსამართლის მე-უღლის მიერ გავრცელებულ განცხადებებზე ტელეკომპანიისა და მისი გენერალური დირექტორის წინააღმდეგ; მოსამართლის დედის მიმართ მიმდინარე სისხლისსამართლებრივი დევნის გააქტიურებაზე; სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების სახით არაპროპორციული ქონებრივი შეზღუდვების დაწესებაზე; ტელეკომპანიაში დროებითი მმართველების დანიშვნაზე; მოწოდებებზე, მოსამართლეს დროულად დაესრულებინა საქმის განხილვა; მოპასუხეთა მიმართ თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების შეზღუდვაზე; ასევე, სააპელაციო სასამართლოს ერთ-ერთი მოსამართლის მიერ „მოსამართლეთა ერთობის“ სახელით გაკეთებულ საჯარო განცხადებებზე; მის მიერვე სამოსამართლო ქცევის ზანგალორის პრინციპების 2.3; 2.5; 4.8; 4.9; 5.2 პუნქტების დარღვევაზე; სააპელაციო სასამართლოს სხვა მოსამართლეთა მიკერძოებულობასა და არაკვალიფიციურობაზე.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ იმსჯელა და შეაფასა კასატორების მიერ მითითებული გარემოებები და დაასკვნა, რომ არც ერთი მითითებული გარემოება მოსამართლის აცილების კანონით განსაზღვრულ საფუძველს არ წარმოადგენდა (საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 29-31-ე მუხლები); დიდმა პალატამ ყურადღება გაამახვილა მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპებზე, რომელიც ადგენს მოსამართლეთა ეთიკური ქცევის სტანდარტებს და, პირველ რიგში, ყურადღებას სწორედ მოსამართლის ქცევაზე ამახვილებს, როგორც სასამართლო პროცესზე, ისე – მის გარეთ. რაც შეეხება მოსამართლის ოჯახის წევრებს, მათი ქცევა იმ შემთხვევაში შეიძლება აცილების საფუძველი გახდეს თუ დადგინდება, რომ მათ საქმისადმი მატერიალური დაინტერესება გააჩნიათ; დიდმა პალატამ მიუთითა, რომ მოსამართლის მიმართ მხარის მიერ დაყენებული აცილების შუამდგომლობა დასაბუთებული უნდა იყოს, რაც იმას ნიშნავს, რომ

მოსამართლე მ.თ-ს ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით; საჩივარი დაუშვებლად მიიჩნია ევროპული სასამართლოს დიდმა პალატამ, რის შედეგადაც 2019 წლის 18 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე N16812/17 საბოლოო გახდა 2019 წლის 9 დეკემბერს, <[%https://hudoc.echr.coe.int/GEON%22fulltext%22:%22%22RUSTAVI%20%20BROADCASTING%20COMPANY%20LTDC%20AND%20OTHERS%20v.%20GEORGIA](https://hudoc.echr.coe.int/GEON%22fulltext%22:%22%22RUSTAVI%20%20BROADCASTING%20COMPANY%20LTDC%20AND%20OTHERS%20v.%20GEORGIA)%22%22> [28.04.2021].

მხარემ ისეთ გარემოებებზე უნდა მიუთითოს, რომლებიც ადასტურებენ საქმეში მონაწილე მხარესთან წარსულში ან ამჟამად მოსამართლის უშუალო კავშირზე (მაგ., არსებულ დავასთან დაკავშირებით კონსულტაციის გაწევა ან წარმომადგენლობა, მხარესთან მრავალწლიანი პროფესიული ან პარტნიორული ურთიერთობა, რაც ქმნის მხარისადმი განსაკუთრებული კეთილგანწყობის ან ლოიალური დამოკიდებულების საფუძველს და სხვ.) ან რაიმე ფორმით დამოკიდებულებაზე (მაგ., იერარქიული, ფინანსური, სამსახურებრივი და სხვ.) ან კონკრეტული საქმის შედეგის მიმართ მოსამართლის ინტერესზე (პირადი, ქონებრივი და სხვ.). აქედან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლოს დიდმა პალატამ ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში მოპასუხის მიერ დაყენებული შუამდგომლობები საქმის განმხილველი მოსამართლეების აცილების თაობაზე დაუსაბუთებლად მიიჩნია.

საკასაციო სასამართლოს დიდმა პალატამ მოპასუხეთა წარმომადგენლების (ადვოკატების) ქცევა შეაფასა, როგორც სასამართლოში, ისე მის გარეთ და აღნიშნა, რომ მათი ქცევა და ქმედებები მიზნად ისახავდა კონკრეტული მოსამართლეების საქმის განხილვისაგან ჩამოშორებას, ასევე, მართლმსაჯულების განხორციელებისათვის ხელის შეშლას, საამისოდ ხელოვნური საფუძვლების შექმნას და ამ საფუძვლების საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 31-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის რეგულაციებით შენიღბვას. მაგალითად, თბილისის საქალაქო სასამართლოში 2015 წლის 21 სექტემბერს გამართულ სხდომაზე, მოსამართლის აცილების შუამდგომლობის დასაბუთებისას, მოპასუხის წარმომადგენელს არ დაუმაღავს ის ფაქტი, რომ იგი ტელეეთერის საშუალებით, შეგნებულად დაესხა თავს მოსამართლეს, რათა შეექმნა მისი აცილების წინაპირობა. მოპასუხეთა წარმომადგენლებს არც სააპელაციო სასამართლოში შეუცვლიათ არჩეული ტაქტიკა, ისინი გამუდმებით თავს ესხმოდნენ მოსამართლეებს, როგორც სასამართლო სხდომებზე, ისე საჯაროდ, შემდეგი გამონათქვამებით: „უცივი... კორუმპირებული... დავალების შემსრულებელი... ნაჯახით შეიარაღებული თემიდას ფსევდომსახური... დაქირავებული... ნამირალა...“.

დიდმა პალატამ ასევე ყურადღება გაამახვილა ერთ-ერთ თავდაპირველ მოპასუხეზე, რომელიც მასმედიის საშუალებას წარმოადგენს და რომელმაც საქმის განხილვის მიმდინარეობისას ისარგებლა თავისი უპირატესობით და ტელეეთერის მეშვეობით ზეწოლას ახდენდა მო-

სამართლებზე, რათა მათ აეცილებინათ და არ განეხილათ მოცემული საქმე. ეს უპირატესობა გამოიხატა მიმდინარე საქმის საჯაროდ ტელე-ეთერით განხილვაში, სადაც მოპასუხე მისთვის ხელსაყრელი საკითხების აქცენტირებას და საზოგადოებრივი აზრის წინასწარ ფორმირებას ცდილობდა (ამავე კონტექსტში დიდმა პალატამ მიუთითა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს საქმეზე *Worm v. Austria*, 29.08.1997, 83/1996/702/894). საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ განმარტა, რომ მოპასუხის ასეთმა უპირატესობამ საზოგადოების ნაწილისთვის შესაძლოა, გარკვეულწილად, შექმნა კიდეც მოსამართლის (მოსამართლეების) მიკერძოებულობის აღქმა, მაგრამ აღნიშნული სასამართლოს უკანონო შემადგენლობის მტკიცების საფუძვლად ვერ გამოდგება. ამასთან, დიდა პალატამ, უზენაესი სასამართლოს სამივე პალატის ცხრა მოსამართლის მონაწილეობით, ერთხმად გააუქმა სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება (შესაბამისად, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება), მიიღო ახალი გადაწყვეტილება და გააქარწყლა ქვემდგომი ინსტანციის მოსამართლეების სავარაუდო მიკერძოებულობის ობიექტურობის ტესტი.

როგორც ზემოთ არის მითითებული, მიკერძოებულობის სუბიექტური ტესტის დამტკიცება ყოველთვის უფრო რთულია, თუმცა, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის შესაბამისად, საქართველოს საერთო სასამართლოების პრაქტიკაც იმას ადასტურებს, რომ მხარის პრეტენზიის დასაბუთებულობის შემოწმების დროს როგორც ევროპული, ისე ეროვნული სასამართლოები მიუკერძოებლობის შესამოწმებლად ობიექტურ ტესტს იყენებენ.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის ზემოხსენებულ გადაწყვეტილებაში ასევე ხაზგასმით არის განვითარებული მსჯელობა იმის შესახებ, რომ მოსამართლის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა სამართლიანი სასამართლოს უფლების ქვაკუთხედი და მართლმსაჯულების ფუნქციონირების უმთავრესი პრინციპია, ხოლო მის წარმოებაში არსებულ საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანა მოსამართლის უმთავრეს ფუნქციას წარმოადგენს. ამასთან, საქართველოს კონსტიტუციის 84-ე მუხლის პირველი ნაწილის (მხედველობაშია დიდი პალატის მიერ გადაწყვეტილების მიღების დროისათვის მოქმედი ნორმა) შესაბამისად, მოსამართლის დამოუკიდებლობა ნიშნავს, რომ იგი ემორჩილება მხოლოდ კონსტიტუციას და კანონს და რაიმე ზემოქმე-

დება მოსამართლეზე ან ჩარევა მის საქმიანობაში გადაწყვეტილების მიღებაზე ზეგავლენის მიზნით აკრძალულია. მოსამართლე ფაქტობრივ გარემოებებს აფასებს და გადაწყვეტილებას იღებს მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების, სხვა კანონების შესაბამისად და თავისი შინაგანი რწმენის საფუძველზე. თუ კონკრეტულ საქმეზე მოსამართლის მიერ კანონის შესაბამისად და თავისი შინაგანი რწმენის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება, ამ გადაწყვეტილებით უკმაყოფილო მხარის მიერ მოსამართლის აცილების საფუძველი გახდება, ეს მხარეს მისცემს მოსამართლის საქმიანობაში ჩარევის საშუალებას გადაწყვეტილების მიღებაზე ზეგავლენის მიზნით, რაც პირდაპირ და ცალსახად ეწინააღმდეგება სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპებს.

დიდი პალატის გადაწყვეტილებაში, ასევე, განვითარებულია მსჯელობა მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, რაც მოსამართლის მიუმხრობლობის, მიუკერძოებლობის კონტექსტში განიმარტა. დიდმა პალატამ არ გაიზიარა კასატორთა პრეტენზიები, რომ ქვემდგომმა სასამართლოებმა სამართალწარმოების დროს მათი საპროცესო უფლებები შეზღუდეს და ამით თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპები დაარღვიეს. მოპასუხეებმა თვითონვე განსაზღვრეს თუ რომელი მტკიცებულებებით უნდა ყოფილიყო დადასტურებული მათ მიერ მითითებული ფაქტები, მაგრამ ისინი ვალდებული იყვნენ, დაეცვათ საპროცესო კანონმდებლობის მოთხოვნები და წარედგინათ დასაბუთებული შესაგებლები და მხოლოდ ის მტკიცებულებები, რომლებიც დასაშვები და საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე იქნებოდა („სასამართლო არ მიიღებს, არ გამოითხოვს ან საქმიდან ამოიღებს მტკიცებულებებს, რომლებსაც საქმისათვის მნიშვნელობა არა აქვთ“, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 104.1-ე მუხლი). ამ თვალსაზრისით საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ განმარტა, რომ მხარეთა თანასწორობის პრინციპი გულისხმობს სასამართლოს, როგორც ნეიტრალური არბიტრის, მიერ მხარეთათვის შეჯიბრებითობის თანაბარი შესაძლებლობების შექმნას. ამასთან, დაუსაბუთებელი და საპროცესო ნორმების დარღვევით დაყენებული შუამდგომლობების სასამართლოს მიერ უარყოფა აღნიშნული პრინციპების დარღვევად ვერ იქნება მიჩნეული. დიდი პალატის შეფასებით, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით

გარანტირებული საქმის სამართლიანი განხილვის უფლების შეზღუდვად არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს იმგვარი შეზღუდვა, რომელიც კანონით დადგენილი წესიდან გამომდინარეობს. შესაბამისად, მხარეებს არ აქვთ უფლება იმოქმედონ აკრძალული მეთოდებით და ამ გზით მოახდინონ სასამართლოზე ზემოქმედება.

დიდი პალატის გადაწყვეტილებაში მოხმობილია საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის მე-9 მუხლი – „მხარეების, საქმეში მონაწილე სხვა პირების, აგრეთვე სასამართლო სხდომაზე დამსწრე და სასამართლოში მყოფ სხვა პირთა ისეთი ქმედება, რომელიც სასამართლოსადმი უპატივცემულობას გამოხატავს, იწვევს კანონით გათვალისწინებულ პასუხისმგებლობას“, რომელიც ადგენს პასუხისმგებლობას სასამართლოს უპატივცემულობისათვის. იმის გათვალისწინებით, რომ, საკასაციო პრეტენზიის ფარგლებში, სასარჩელო მოთხოვნის მატერიალურ-სამართლებრივი საფუძვლის გარდა, დიდი პალატის შეფასების საგანს წარმოადგენდა მოცემული საქმის ქვემდგომ სასამართლოებში განხილვისას შესაძლო პროცესუალური დარღვევები, რაც ქვემდგომი სასამართლოების სხდომების ოქმების შემოწმების გზით განხორციელდა, საკასაციო სასამართლოს დიდმა პალატამ არ გაიზიარა კასატორთა შედავება და დაასკვნა, მოპასუხეთა წარმომადგენლების, მათ შორის, ადვოკატების მხრიდან გამოვლინდა საპროცესო მოვალეობების დარღვევა. ისინი არ ემორჩილებოდნენ მოსამართლის (კოლეგიური შემადგენლობის თავმჯდომარის) კანონიერ მითითებებს, დაეცვათ სასამართლოში მოქმედი ქცევის წესები. მოპასუხეთა წარმომადგენლების ქმედებები, მათ შორის, ადვოკატთა არაეთიკური საქციელი და ცალკეული მოსამართლისა თუ სხდომის თავმჯდომარის მისამართით გამოხატული უპატივცემულობა მიმართული იყო სასამართლო პროცესების ჩაშლისკენ. სასამართლოს ევალუბოდა სხდომის დარბაზში წესრიგის დაცვა და მხარეთა თანასწორობის უზრუნველყოფა. დიდმა პალატამ დაასკვნა, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 212-ე მუხლის საფუძველზე, (სასამართლოში წესრიგის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობა), სასამართლომ გამოიყენა ადეკვატური ღონისძიებები და დააჯარიმა წარმომადგენლები, ამასთან, მხოლოდ უკიდურესი ღონისძიების სახით გამოიყენა წარმომადგენლების, მათ შორის, ადვოკატების გაძევება სხდომის დარბაზიდან. დიდმა პალატამ ასევე არ გაიზიარა კასატორთა ის პრეტენზიები, რომლებიც ეხებოდა სააპელაციო სასამართლოში საქმის განხილვისას სხდომის თავმჯდომარის მიერ

მოპასუხის წარმომადგენლისათვის სიტყვის შეწყვეტას. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 222-ე და 223-ე მუხლების თანახმად, დადგენილია მოსამართლის მიერ მხარეთათვის შეკითხვების დასმის წესი საქმის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა სრულად და ზუსტად განსაზღვრისა და ამ გარემოებების დასადასტურებლად მტკიცებულებათა გამოსავლენად, მათი უტყუარობის გამოსარკვევად. კანონით არის დადგენილი მოსამართლის მიერ მხარეთა შეჯიბრების ხელმძღვანელობა, რაც მოიცავს სასამართლოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას, მისცეს ან ჩამოართვას სიტყვა მხარეს, როდესაც ის არ უკავშირდება საქმეს და ემსახურება პროცესის გაჭიანურებას ან თუ მხარე გადააცილებს სასამართლოს მიერ მისთვის განსაზღვრულ დროს. სასამართლოს უფლება აქვს სიტყვის უფლება ჩამოართვას ყველას, ვინც არ ემორჩილება მას. სასამართლო ვალდებულია საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით გათვალისწინებული ზომები მიიღოს, რათა საქმე ყოველმხრივ იქნეს გამოკვლეული, მხარეთა პაექრობა ზედმეტად არ გაჭიანურდეს და საქმის განხილვა დამთავრდეს რაც შეიძლება სწრაფად.

დიდმა პალატამ დასკვნის სახით მიუთითა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მე-6 მუხლით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლებას უკავშირებს საქმის განხილვას გონივრულ ვადაში. ამ დანაწესით ხაზგასმულია მართლმსაჯულების ადმინისტრირების მნიშვნელობა მხარეთა თანასწორობის პრინციპის დაცვით, სხდომების გადადების გარეშე, რათა დარტყმის ქვეშ არ დადგეს მისი ეფექტიანობა და სანდოობა.

უნდა აღინიშნოს, რომ პროცედურული სამართლიანობის უზრუნველყოფა, უწინარესად, სწორედ სასამართლოს ვალდებულება და პასუხისმგებლობაა, ამასთან, მოსამართლეს კანონმდებლობით, პროფესიული ეთიკის წესებით მოეთხოვება, განაზოგადოს სამართალწარმოება მიუკერძოებლად, რომელიმე მხარისადმი წინასწარი განწყობისა და დამოკიდებულების პირდაპირ თუ ირიბად გამოვლენის გარეშე. სამართალწარმოების პროცესში არა მხოლოდ მართლმსაჯულების მესვეურებს – მოსამართლეებს აკისრიათ პასუხისმგებლობა პროცედურული სამართლიანობის დაცვაზე, არამედ, პროცესის მონაწილე თითოეულ პირს, განსაკუთრებით კი ადვოკატს, მისი პროფესიული სტატუსიდან გამომდინარე, ეკისრება საპროცესო სამართლებრივი ვალდებულება, მინიმალური სტანდარტით დაიცვას სასამართლოში მოქმედი ქცევის წესები,

ასევე – პროფესიული ეთიკური ვალდებულებები, რაც მართლმსაჯულების განხორციელების ინტერესებს ემსახურება.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის გადაწყვეტილებაზე მსჯელობისას¹⁰⁶⁴, ევროპულმა სასამართლომ კომპლექსურად იმსჯელა სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის სტანდარტზე და განმარტა: იმის დასადგენად, შესაძლოა თუ არა სასამართლო მიჩნეულ იქნეს დამოუკიდებლად კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის მნიშვნელობით, ყურადღება უნდა მიექცეს, *inter alia*, მისი წევრების დანიშვნის წესსა და საქმიანობის ვადას, გარე ზეწოლების მიმართ გარანტიების არსებობას და კითხვას – ქმნის თუ არა ორგანო დამოუკიდებლობის შთაბეჭდილებას (*Maktouf and Damjanovic v. Bosnia and Herzegovina* [დიდი პალატა], nos. 2312/08 და 34179/08, №49, ECHR 2013 (ამონარიდები). სასამართლოს წევრი დამოუკიდებელი უნდა იყოს, როგორც აღმასრულებლებისაგან, ისე ორივე მხარისაგან (მაგალითად, *Ringeisen v. Austria*, 16.07.2016, A, no.13. p.39, № 95; *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, 23.06.1981, A, no.43, p.24, № 55).

ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ მიუკერძოებლობა, ჩვეულებრივ, აღნიშნავს ცრურწმენის ან მიკერძოებულობის არარსებობას და მისი არსებობა შეიძლება შემოწმდეს სხვადასხვა გზით და მსჯელობას ავითარებს სასამართლოს პრეცედენტული სამართლოს მიხედვით სუბიექტურობისა და ობიექტურობის ტესტების გამოყენებაზე. დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის კონცეფციები მჭიდროდ არის დაკავშირებული ერთმანეთთან და დამოკიდებულია გარემოებებზე, რომლებიც შესაძლოა მოითხოვდეს ერთობლივ განხილვას (*Ramos Nunes de Carvalho e Sa v. Portugal* [დიდი პალატა], no. 55391/13 და 2 სხვა, № 150, 06.11.2018; *Cooper v. The United Kingdom* [დიდი პალატა], no. 48843/99, № 104, ECHR 2003-XII).

ევროპული სასამართლო მსჯელობს, რომ შიდა¹⁰⁶⁵ სასამართლოების ფუნქციაა, მართონ საკუთარი პროცესები, რათა უზრუნველყონ მა-

¹⁰⁶⁴ მომჩივნმა, სხვა პრეტენზიებთან ერთად, უზენაესი სასამართლოს სამართალწარმოების ეტაპზეც დააყენა შუამდგომლობა დიდი პალატის კოლეგიური შემადგენლობიდან კონკრეტული მოსამართლეების აცილების თაობაზე მათი მიკერძოებისა და საქმის შედეგისადმი დაინტერესების მოტივით.

¹⁰⁶⁵ იგულისხმება კონვენციის ხელშემკვრელი სახელმწიფოების ეროვნული სასამართლოები.

რთლმსაჯულების სათანადო განხორციელება, აქედან გამომდინარე, ხელშემკვრელი სახელმწიფოები სარგებლობენ თავისუფალი შეფასების გარკვეული ზღვრით, რათა შეიმუშაონ საჭირო მეთოდები საქმეების კონკრეტული სასამართლო შემადგენლობებისათვის გადასაცემად, რაც ბევრი სხვადასხვა ფაქტორის გათვალისწინებას მოითხოვს, მათ შორისაა, ხელმისაწვდომი რესურსები, მოსამართლეთა კვალიფიკაცია, ინტერესთა კონფლიქტები, სასამართლოს დატვირთულობა. ამდენად, ევროპული სასამართლო საქმის განაწილებასაც პროცედურული სამართლიანობისა და ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის, კერძოდ, დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის ჭრილში განიხილავს.

8. მიუკერძოებლობა, როგორც დეონტოლოგიური ვალდებულება

„დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო, ერთი მხრივ, საზოგადოებაში, თავისთავად ემიჯნება ხელისუფლების აღმასრულებელ და საკანონმდებლო შტოს, მეორე მხრივ კი იგი თავისი საქმიანობით, მთელი საზოგადოების სამართლებრივი კულტურის დონის ამაღლებაზე ახდენს გავლენას. ეს ზემოქმედება კი იმაში გამოიხატება, რომ საზოგადოებაში კანონის უზენაესობის დაცვის პრინციპი მკვიდრდება, საზოგადოებას უჩნდება ნდობა თავისი ქვეყნის სასამართლო ხელისუფლების მიმართ, პატივისცემა იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების მიმართ“¹⁰⁶⁶.

დეონტოლოგიური ნორმების თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი პროფესიის მიერ შეთანხმებული სოციალურ-ზნეობრივი ნორმებია, როგორც იტყვიან, თვითონ პროფესიიდან მომდინარეობს ამ ნორმების შემუშავება, რომელსაც წესების, კოდექსის სახე აქვს და პროფესიული გაერთიანება ამტკიცებს მას. პროფესიის თვითრეგულირების მიზნით შემუშავებული ეთიკის წესებიდან გადახვევა იწვევს პასუხისმგებლობას, ამდენად, დეონტოლოგიური ნორმები სხვა არჩევანს არ ტოვებს, თუკი დარღვეულია ეთიკური ნორმა, მასზე რეაგირებაც უნდა მოხდეს. საქართველოში იურიდიულ პროფესიაში მოსამართლეთა ეთიკის წესები დამტკიცებულია საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენციის მიერ; ადვოკატთა საერთო კრებას, როგორც საქართველოს ადვოკატთა

¹⁰⁶⁶ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 93-94.

ასოციაციის უმაღლესი წარმომადგენლობით ორგანოს, მიღებული აქვს ეთიკის კოდექსი; ასევე, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის საერთო კრებას აქვს მიღებული ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსი. აღსანიშნავია, რომ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის წესების (კოდექსის) მიზანი ზოგადად უკავშირდება კონკრეტული პროფესიისადმი საზოგადოებრივი ნდობის განმტკიცებას და ამ წესების პრეამბულებში ასახული სწრაფვა და სულისკვეთება ერთგვარად მსგავსია როგორც მოსამართლის, ისე თავისუფალი პროფესიის წარმომადგენლების – ადვოკატისა და ნოტარიუსის შემთხვევებშიც; თუმცა, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ იურიდიული პროფესიის კონკრეტული წარმომადგენლისათვის (მოსამართლის, ადვოკატის, ნოტარიუსისათვის) კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულების გათვალისწინებით, მიუხედავად თანმხვედრი დეონტოლოგიური ღირებულებებისა, სრულიად მკაფიოდ და ცალსახად იმიჯნება ის სოციალურ-ზნეობრივი პასუხისმგებლობა, რომელიც უკავშირდება სამოსამართლო, საადვოკატო და სანოტარო საქმიანობის განხორციელებას.

იმის გათვალისწინებით, რომ სახელმძღვანელოს ეს თავი მოსამართლის მიუკერძოებლობას ეხება, სწორედ ამ ღირებულების მაგალითზე იქნება განხილული იურიდიული პროფესიის სხვადასხვა წარმომადგენლის დეონტოლოგიური ვალდებულება. მოსამართლის შემთხვევაში, გარდა კანონით განსაზღვრული ვალდებულებებისა, საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების¹⁰⁶⁷ მე-3 მუხლი ადგენს, რომ მოსამართლე ინსტიტუციონალურ და ინდივიდუალურ დონეზე უნდა განამტკიცებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობისადმი. მოსამართლის დამოუკიდებლობა, სამართლიანობა და მიუკერძოებლობა პრაქტიკულად გაიგივებულია მართლმსაჯულებისადმი საზოგადოების რწმენასთან, რომელიც სასამართლო ხელისუფლებას სწორედ ასეთივე ღირებულებებით აღჭურვილს აღიქვამს. ხოლო ამავე წესების მე-5 მუხლის მიხედვით, „სამოსამართლო მოვალეობის შესრულებისას მოსამართლე თავისუფალი უნდა იყოს ყოველგვარი წინასწარ შექმნილი აზრის ან შეხედულებისაგან. იგი უნდა მოერიდოს ისეთ ქცევას, რომელსაც პროცესის მონაწილენი ან საზოგადოება აღიქვამს წინასწარ შექმნილ შეხედულებად“.

¹⁰⁶⁷ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები, <<http://www.supremecourt.ge/judges-self-governance/judges-ethics-code/>>, [28.04.2021].

საგულისხმოა ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებების მოხმობა. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, ადვოკატი თავისუფალი პირია, რომელიც ემორჩილება მხოლოდ კანონს და პროფესიული ეთიკის ნორმებს, ხოლო მე-3 მუხლი საადვოკატო საქმიანობის ჩამონათვალს გვთავაზობს, რომელთა შორისაა: ა) კანონიერება; ბ) სამართლის უზენაესობა და მართლმსაჯულების სამართლიანად განხორციელება; გ) პროფესიული კომპეტენტურობა; დ) ადვოკატის კეთილსინდისიერება, კარგი რეპუტაცია და იურიდიული პროფესიის პატივისცემა; ე) საადვოკატო საქმიანობის თავისუფლება და დამოუკიდებლობა; ვ) ადვოკატთა თანასწორობა და მათი დისკრიმინაციის დაუშვებლობა; ზ) საადვოკატო საქმიანობაში ჩაურევლობა; თ) ადვოკატის მიერ კლიენტის უფლებებისა და თავისუფლებების პატივისცემა და დაცვა; ი) ადვოკატის მიერ დაცვის უფლების განხორციელებაზე უარის თქმის დაუშვებლობა, გარდა ამ კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა; კ) ადვოკატის მიერ პროფესიული საიდუმლოების დაცვა; ლ) ადვოკატის მიერ პროფესიული ეთიკის ნორმების დაცვა.

საადვოკატო საქმიანობის პრინციპების ჩამონათვალის სრულად შემოთავაზების მიზანია, რომ ყურადღება გამახვილდეს საკანონმდებლო დანაწესზე, სადაც არსადაა მითითებული, რომ ადვოკატს მოეთხოვება საქმიანობის მიუკერძოებლად განხორციელება. ამასთან დაკავშირებით, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-3 მუხლი, რომელიც ნდობის პრინციპს განსაზღვრავს, 2012 წლის 8 დეკემბერს შეტანილი ცვლილების საფუძველზე, არა მხოლოდ რედაქციულად დაიხვეწა, არამედ შინაარსობრივადაც შეიცვალა, კერძოდ თუ მე-3 მუხლის თავდაპირველ რედაქციაში მითითებული იყო, რომ ადვოკატისადმი კლიენტის ნდობა ეფუძნება ადვოკატის პირად ღირსებას, პატიოსნებას, შეუვალობას, კომპეტენტურობას და მიუკერძოებლობას, ეს უკანასკნელი, როგორც პროფესიული თვისება, ამოღებული იქნა და შეიცვალა სიტყვით „დამოუკიდებლობა“. ამ ცვლილების საჭიროება ასე განიმარტა: „ადვოკატი, როგორც კლიენტის საუკეთესო ინტერესების ერთგული დამცველი ვერ იქნება იმავდროულად მიუკერძოებელი. ადვოკატი, როგორც მართლმსაჯულების მონაწილე პირი, ვალდებულია ყველა კანონიერი საშუალება გამოიყენოს საკუთარი კლიენტის ინტერესთა უპირატესად დასაცავად და საამისოდ არის კლიენტის ინტერესებისთვის მიკერძოებული, ამ სიტყვის პროფესიული თვისებისა და ვალდებულების განუყოფლობის დატვირთვით... ადვოკატი უნდა

იყოს კლიენტის ინტერესებისათვის მიკერძოებული, ერთგული და თავდადებული მებრძოლი ყველა კანონიერი საშუალების გამოყენებით. იმავდროულად ადვოკატის ამგვარი „მიკერძოებულობა“ ემსახურება ადვოკატის პროფესიისადმი საზოგადოების ნდობით გამსჭვალვას¹⁰⁶⁸;

ნოტარიუსი, ისევე როგორც ადვოკატი, თავისუფალი პროფესიის პირია, იმ განსხვავებით, რომ მასზე კანონით სახელმწიფოსაგან არის დელეგირებული საჯაროსამართლებრივი ფუნქციების განხორციელება, სწორედ ამიტომ, მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატის ეთიკური ვალდებულების მსგავსად, ნოტარიუსთა დეონტოლოგიის (ეთიკის) კოდექსის 2.4 ქვეპუნქტის მიხედვით პროფესიული დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა ის ფუნდამენტური საფუძვლებია, რასაც ნოტარიუსის ინსტიტუტი ემყარება, ნოტარიუსი ვალდებულია, იყოს მიუკერძოებელი. იგი უნდა იყოს თავისუფალი და არ მოექცეს არანაირი ზემოქმედების, თავისი პირადი ინტერესებისა და გარეშე ზეწოლის ქვეშ. ამავე კოდექსის 2.12 ქვეპუნქტში კიდევ ერთხელ ვხვდებით ხაზგასმას სანოტარო საქმიანობის მიუკერძოებლად განხორციელებაზე, კერძოდ, ნოტარიუსი სანოტარო აქტის შედგენამდე სანოტარო მოქმედების მონაწილე მხარეებს აძლევს მიუკერძოებელ რჩევას მათი უფლებებისა და ვალდებულებების შესახებ, აწვდის ობიექტურ ინფორმაციას იმ არჩევანის შესახებ, რომელსაც კანონმდებლობა მათ ანიჭებთ. სანოტარო აქტის შედგენამდე ნოტარიუსი შეამოწმებს ფაქტებსა და აუცილებელ მოთხოვნებს, რათა მის მიერ დამოწმებულ დოკუმენტს ჰქონდეს იურიდიული ძალა. ნოტარიუსის პროფესიული სტატუსი მის ნეიტრალურობას, დამოუკიდებლობას და მიუკერძოებლობას მოითხოვს.

ზოგადად ეთიკურ ნორმებს კიდევ ერთი თავისებურება გააჩნიათ, ისინი თანაარსებობენ, ერთმანეთს ავსებენ, ასაზრდოებენ და განამტკიცებენ. ამის ცხადი მაგალითია სამოსამართლო ეთიკაში დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპების (და არა მხოლოდ ამ პრინციპების) იმდენად მჭიდრო კავშირი, რომ ცალკეულ შემთხვევაში შესაძლებელია გაჭირდეს კიდევ მათი გამიჯვნა, თუმცა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ქართული სამოსამართლო ეთიკის წესები, რომელიც ბანგალორის საერთაშორისო სამოსამართლო პრინციპებს ეფუძნება, დამოუკიდებლო-

¹⁰⁶⁸ გასიტაშვილი ე., ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში შეტანილი ცვლილებადამატებების შესახებ, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ჟურნალი „ადვოკატი“ N 1, თბილისი, 2013, 31-32.

ბას და მიუკერძოებლობას, განცალკევებული ღირებულებების სახით აღწერს და ახასიათებს.

ქართულ სამოსამართლო ეთიკის წესებში¹⁰⁶⁹ პირველი თავი სახელდება ლია როგორც მოსამართლის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა და შვიდ მუხლს მოიცავს, რომელთა შესახებ ქვემოთ ვისაუბრებთ. აღსანიშნავია ისიც, რომ მომზადებულია საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების ახალი პროექტი¹⁰⁷⁰, რომელიც უფრო მკაფიოდ და სისრულით იზიარებს ბანგალორის პრინციპებს და კიდევ უფრო ცხად ჩანაწერებს შეიცავს მოსამართლის თითოეული კონკრეტული პროფესიული ეთიკური ვალდებულების, იმ ღირებულებების დაცვისა და განმტკიცების თაობაზე, რომლის მიზანია მართლმსაჯულებისადმი საზოგადოებრივი ნდობის გამყარება და სასამართლოს, როგორც ხელისუფლების დამოუკიდებელი შტოს, ასევე, ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი საქმიანობის წარმოჩენა, რაც თითოეული პირის კონსტიტუციით დაცული უფლებისა და კანონიერი ინტერესის განხორციელების საწინდარია უფლების სასამართლო წესით დაცვის დროს.

მიუკერძოებლობა განიხილება, როგორც პირადი და პროფესიული პატიოსნების დაცვის დამაბალანსებელი ღირებულება და ეთიკური ვალდებულება სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. მოსამართლემ საქმის განხილვისას უნდა იხელმძღვანელოს საქმის მასალებით, მხარეთა არგუმენტების შეჯერებით, კანონის მოთხოვნით, სასამართლო პრაქტიკით და არა რაიმე „სხვა“ მოსაზრებით ან განწყობით.

მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპების მიღება დაკავშირებულია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით აღიარებულ პირის ფუნდამენტურ უფლებასთან, მისი საქმე განიხილოს დამოუკიდებელმა სასამართლომ სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობის საწყისებზე; ასევე, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტთან, რომელიც თითოეული პირისათვის უზრუნველყოფს თანასწორობას სასამართლოს წინაშე, საქმის დროულ და ღია

¹⁰⁶⁹ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები, <<http://www.supremecourt.ge/judges-self-governance/judges-ethics-code/>>, [28.04.2021].

¹⁰⁷⁰ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები (პროექტი), <<http://hcoj.gov.ge/files/news/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%98.pdf>>, [28.04.2021].

განხილვას დადგენილი წესით, დამოუკიდებელი სასამართლოს მიერ სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობის საფუძველზე; პრეამბულაში ისიც არის ასახული, რომ სასამართლოს კომპეტენტურობას, დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხში, ვინაიდან ყველა დანარჩენი უფლების განხორციელება მთლიანად დამოკიდებულია მართლმსაჯულების სათანადო აღსრულებაზე¹⁰⁷¹. სწორედ სასამართლოს პატიოსნება, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა არის ადამიანის უფლებათა ეფექტიანი დაცვისა და ეკონომიკური განვითარების აუცილებელი პირობები.¹⁰⁷²

მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპების პრეამბულაში განმარტებულია, რომ ეს უნივერსალური პრინციპები „მიზნად ისახავს მოსამართლეთა ქცევის ეთიკური სტანდარტების დადგენას. ისინი განკუთვნილია მოსამართლეებისათვის სახელმძღვანელოდ, ასევე სასამართლოსათვის მოსამართლეთა ქცევის რეგლამენტირების საბაზისო პრინციპების გამოსაყენებლად. გარდა ამისა, მათ ხელი უნდა შეუწყონ მართლმსაჯულების აღსრულების პროცესის უკეთ გაგებასა და მხარდაჭერას აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების, ადვოკატებისა და მთლიანად საზოგადოების მხრიდან. ეს პრინციპები გულისხმობს, რომ თავიანთი ქცევებით მოსამართლეები ექვემდებარებიან შესაბამის ორგანოებს, რომლებიც სამოსამართლო სტანდარტების ხელშეწყობის მიზნითაა შექმნილი, ობიექტურად და დამოუკიდებლად მოქმედებენ და მიზნად ისახავენ მოსამართლეთა მიერ დასაცავი არსებული სამართლებრივი ნორმებისა და ქცევის წესების მნიშვნელობის არა დაკნინებას, არამედ ამაღლებას“.¹⁰⁷³

საგულისხმოა, რომ ბანგალორის საერთაშორისო პრინციპების მიხედვით დამოუკიდებლობის შემდეგ, შესაბამისად, რიგითობით მეორე ღირებულებას წარმოადგენს მიუკერძოებლობა, რომელიც შემდეგნაირად არის ფორმულირებული: მოსამართლის მიუკერძოებლობა მის მიერ თავისი მოვალეობების ჯეროვნად შესრულების აუცილებელი პირობაა. ის ვრცელდება არა მხოლოდ გამოტანილი გადაწყვეტილების შინაარსზე, არამედ

¹⁰⁷¹ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 33; <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [28.04.2021].

¹⁰⁷² იქვე, 24.

¹⁰⁷³ იქვე, 34.

იმ პროცესზე, რომელიც წინ უძღვის გადაწყვეტილების მიღებას.

პროცედურული სამართლიანობა და მისი აღქმა გონიერი, კეთილსინდისიერი დამკვირვებლის სტანდარტით მოსამართლის საქმიანობის შეფასების უმნიშვნელოვანესი კრიტერიუმია, რადგან მოსამართლის მიუმხრობლობა, ობიექტურობა, პატიოსნება, მედეგობა შესაძლო ზეგავლენის ფაქტორებისადმი თვალსაჩინო უნდა იყოს საზოგადოებისათვის, რომლის რწმენა მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობისადმი სწორედ ინდივიდუალური მოსამართლეების პროფესიული და ეთიკური ვალდებულებებისადმი ერთგულებას ემყარება.

ქართული სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის¹⁰⁷⁴ მიხედვით, როგორც ზემოთ აღინიშნა, უფრო ცხადად გამოიკვეთა სამოსამართლო საქმიანობაში მიუკერძოებლობის შინაარსი, კერძოდ, მეორეთა ვიმთლიანად ამ ღირებულებას ეთმობა, შვიდ მუხლს მოიცავს და პრაქტიკულად ჰარმონიზებულია ბანგალორის საერთაშორისო პრინციპებთან. პროექტის მიხედვით მიუკერძოებლობა, პრეამბულის შემდეგ, პირველ ნაწილშიც გვხვდება დამოუკიდებლობის პრინციპის განმარტებისას, კერძოდ, მე-3 მუხლი შემდეგი რედაქციით არის ჩამოყალიბებული: „მოსამართლე უნდა შთააგონებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობისადმი“. კიდევ ერთი დასტური დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის, როგორც ფუნდამენტური ღირებულებების, მჭიდრო ურთიერთკავშირისა და მართლმსაჯულების სამართლიანობისა და სანდოობისადმი საზომის აღსაქმელად. მიუკერძოებლობა განუყოფლად არის დაკავშირებული და მნიშვნელოვანია სასამართლო უფლებამოსილების ჯეროვნად განხორციელებასთან; ის ვრცელდება არა მხოლოდ გადაწყვეტილებაზე, არამედ პროცესზე, რომლის შედეგად გადაწყვეტილება მიიღება. პროექტის მე-6 მუხლი კიდევ უფრო აკონკრეტებს მოსამართლის ვალდებულებას, მართლმსაჯულება განახორციელოს რომელიმე მხარისადმი მიკერძოების, ფავორიტიზმის ან წინასწარი განწყობის გამოვლენის გარეშე. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია მოსამართლის ქმედება, რადგან იგი უნდა მოერიდოს ისეთ ქცევას, რომელიც პროცესის მონაწილეებს

¹⁰⁷⁴ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები (პროექტი), <<http://hcoj.gov.ge/files/news/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%98.pdf>> [28.04.2021].

ან საზოგადოებას შეუქმნის რწმენას, რომ მოსამართლემ გადაწყვეტილება მიიღო მტკიცებულებების წარდგენამდე და მხარეთა არგუმენტების მოსმენამდე. სწორედ აქ ვლინდება მოსამართლის ობიექტური ქცევის, საქმის მასალების ჯეროვნად გამოკვლევის, მტკიცებულებათა თანაბარი სტანდარტით შეფასების, მხარეთა განმარტებების გულისხმიერად მოსმენის, სასამართლო სხდომის კანონის წინაშე მხარეთა თანასწორობის საფუძველზე წარმართვის ვალდებულება. მოსამართლის ვალდებულებაა, ისევე, როგორც სამართალწარმოების მონაწილე მხარის, სასამართლო სხდომების ღიაობის პრინციპიდან (გარდა კანონით გათვალისწინებული საგამონაკლისო შემთხვევებისა) გამომდინარე მართლმსაჯულება აღიქმებოდეს სანდოდ, ტოვებდეს სამართლიანი მოპყრობისა და დამოუკიდებლობის განცდას. ერთი შეხედვით, ამდენად შეფასებითი კატეგორიებით მოსამართლის ქმედების (ქცევის) შეფასება თითქოს ძალიან რთულია, თუმცა, მოსამართლეს, მისი პროფესიული სტატუსიდან გამომდინარე, ევალება იყოს მართლმსაჯულების ღირსეული წარმომადგენელი, რაც სხვა პირებისაგან ან თუნდაც სხვა პროფესიების წარმომადგენელთაგან განსხვავებით, თმენის, თვითბოჭკისა და თვითკონტროლის განსაკუთრებულ ვალდებულებას მოითხოვს. მოსამართლის მიუკერძოებლობის შეფასებაზე სუბიექტური და ობიექტური ტესტების გამოყენებით, ზემოთ ასახულია როგორც ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიდგომა, ასევე, მოხმობილია პრეცედენტული გადაწყვეტილებები და მათ შესატყვისად მიღებული საქართველოს საერთო სასამართლოების გადაწყვეტილებები.

მიუკერძოებლობა, როგორც ღირებულება, სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტს მიხედვით, არაერთ იმპერატიულ დანაწესს შეიცავს, მათ შორისაა, მე-7 მუხლის პირველი ნაწილი, რომელიც კრძალავს პროცესის მხარეებთან ან საქმით დაინტერესებულ პირებთან ცალ-ცალკე (*ex parte*) შეხვედრას ან ნებისმიერი სხვა ფორმით კომუნიკაციას, როგორც სასამართლოში ან მის გარეთ, საქმის სასამართლოში შესვლის მომენტიდან საქმეზე გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე. ეს დანაწესი ჩვენ განვიხილეთ „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მაგალითზე, როდესაც სწორედ მოსამართლის ობიექტურობისა და მიუმხრობლობის საკითხი მიმოვიხილეთ მოსამართლესთან კომუნიკაციის წესის შესახებ არსებული საკანონმდებლო ჩანაწერის მიხედვით. ერთ-ერთი მხარის გვერდის ავლით (*ex parte*) მეორე მხარესთან კომუნიკაცია ნებისმიერი სხვა ფო-

რმით ნიშნავს თანამედროვე ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით უკანონო კომუნიკაციას. ტექნოლოგიური განვითარება და მეცნიერული პროგრესი ადამიანს შესაძლებლობას აძლევს არა მხოლოდ უშუალოდ შეხვედრით დაამყაროს, არამედ სხვა საკონტაქტო საშუალებები (ფიგურალურად რომ ვთქვათ, სახლიდან გაუსვლელად) გამოიყენოს მოსამართლესთან უკანონო კომუნიკაციის მიზნით, რაც დაუშვებელია და არა მხოლოდ კონკრეტული მოსამართლის მიერ კანონის მოთხოვნისა და ეთიკური ვალდებულების დარღვევას ნიშნავს, არამედ მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის მართლმსაჯულებისადმი სანდოობას, არყევს რწმენას დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოსადმი.

ეთიკის წესების პროექტის მე-7 მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით მიუკერძოებლობის პრინციპის დასაცავად უმნიშვნელოვანესი იმპერატიული დანაწესია, რომ მოსამართლეს ეკრძალება მის წარმოებაში არსებული საქმის შედეგების წინასწარ (გადაწყვეტილების/განჩინების გამოცხადებამდე) გამხელა, გარდა საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული (მაგ: მორიგების მიზნით დავის გადაწყვეტის შესაძლო შედეგებზე მითითება და სხვ.) განმარტებების მიცემისა. თათბირის საიდუმლოება, რომელიც სასამართლო გადაწყვეტილების მიღებამდე მოსამართლის (მოსამართლეთა კოლექტიური შემადგენლობის) ფიქრის, მსჯელობისა და გადაწყვეტილებამდე მისვლის პროცესს წარმოადგენს, სამართლიანი სასამართლოს განუყოფელი ნაწილია და ის შემადგენელი, რომელიც არ არის ღია, სასამართლოს სხდომის საქვეყნოობის პრინციპისაგან განსხვავებით, არამედ, მისი კონფიდენციალურობა დაცულია. რაც შეეხება მხარეთა მორიგებისათვის სასამართლოს მიერ განხორციელებულ ქმედებებს, ესეც კანონისა და პროფესიული ეთიკის ნორმების დაცვით, მიუკერძოებლად და რომელიმე მხარისადმი წინასწარი, გამორჩეული დამოკიდებულების გარეშე უნდა გადაწყდეს. საამისოდ, საპროცესო კანონმდებლობა ითვალისწინებს სასამართლოს მიერ მხარეთათვის სამართლებრივი განმარტებების მიცემას, რაც შესაძლოა საქმის იურიდიულ შედეგზე მინიშნებასაც შეიცავდეს, რათა მხარეებმა გააცნობიერონ ის სამართლებრივი რისკი, რომელიც სასამართლოს მიერ საქმის არსებითად განხილვას უკავშირდება და დიდწილად არის დამოკიდებული მხარეთა მიერ საკუთარი მტკიცების ტვირთის ეფექტიანად რეალიზებაზე, რაც შესაძლოა რომელიმე ან თუნდაც ორივე მხარისათვის მიუღებელი (არადადამაკმაყოფილებელი)

შედეგით¹⁰⁷⁵ დასრულდეს. ამის საპირისპიროდ კი, მორიგება მხარეთა შორის მიღწეული ურთიერთკომპრომისული შეთანხმების შედეგია და ორივე მხარისათვის უკეთესი გამოსავალი, ვიდრე სასამართლოს გადაწყვეტილებით მიკუთვნებული შედეგი. სწორედ ამგვარი საფრთხეების გასაანალიზებლად და ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღების მიზნით, სასამართლოს უფლება აქვს, საქმის სავარაუდო შედეგზე მიუთითოს მხარეებს, განუმარტოს მორიგების შედეგად მისაღები სარგებელი და შესთავაზოს კომპრომისული შეთანხმება, ინტერესების ურთიერთდაბალანსებით დავის დასრულება, რომელიც რეალურად მხარეთა შეთანხმებას, მათ მიერ ცხადად გამოვლენილ ნებას ასახავს. ასეთ ვითარებაში, სასამართლოს სამართლებრივი განმარტებები არ იქნება მიჩნეული აზრის წინასწარ გამოთქმად ან გადაწყვეტილების გამოცხადებამდე მისი შედეგების გამჟღავნებად.

„მოლაპარაკების პროცესში უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსამართლის მხრიდან გამოყენებულ მოლაპარაკების ხელოვნებას. მოლაპარაკების პროცესი უნდა ეფუძნებოდეს ფრთხილ ურთიერთობას, თავისუფალ (ნათელ) კომუნიკაციას, გამიზნულ (მიზანდასახულ) პერსპექტივას. წარმატებული სამომრიგებლო მოლაპარაკება ორმხრივ დათმობას ეფუძნება და, ასევე, ორმხრივი სარგებლის მიღებას ისახავს მიზნად. ისინი, არა მხოლოდ ფორმალურ სამართლებრივ საკითხებზეა დამოკიდებული, არამედ ადამიანური ურთიერთობის ტექნიკაზეც, რომელიც, ხშირად, ხანგრძლივი გამოცდილების მქონე მოსამართლეებისათვისაც კი აღმოჩენა ხდება ხოლმე“¹⁰⁷⁶. მოსამართლის მხრიდან გამოსაყენებელი მოლაპარაკების ხელოვნება კი, უწინარესად, უნდა ეფუძნებოდეს მხარეთა რწმენას, რომ მათი ნების თავისუფალი გამოვლენის, ორმხრივად სასარგებლო პოზიციების შეჯერებისა და ურთიერთკომპრომისული წინადადებების განხილვის გზით მისაღები შედეგი იქნება მიღწეული, ვიდრე ეს საქმის სასამართლოს მიერ არსებითად განხილვის გზით შეიძლება გადაწყდეს. სწორედ ამ მიზნით კანონმდებელმა მოსამა-

¹⁰⁷⁵ იგულისხმება ისეთი ვითარება, როდესაც რომელიმე მხარე მხოლოდ ნაწილობრივ აღწევს წარმატებას სასამართლოს მიერ საქმის არსებითად განხილვის იურიდიული შედეგის სახით.

¹⁰⁷⁶ მორიგება, როგორც სამოქალაქო საქმის წარმოების დასრულების სამართლებრივი საფუძველი, თამთა მამაიაშვილის სადისერტაციო ნაშრომი სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ხელმძღვანელი სამართლის დოქტორი, პროფესორი ზურაბ მლიერთშვილი, 2017, 86, <http://press.tsu.ge/data/image_db_innova/samartal/tamta_mamaiaashvili.pdf> [28.04.2021].

რთულე აღჭურვა უფლებამოსილებით, რომელიც ამ შემთხვევაში უფრო ვალდებულების შინაარსით უნდა იქნეს გაგებული, კონკრეტული საქმის სასამართლოს მიერ არსებითად განხილვის შემთხვევაში, მხარეებს მკაფიოდ განუმარტოს შესაძლო სამართლებრივი შედეგები და გასაგებ ენაზე მიაწოდოს ინფორმაცია არსებული სასამართლო პრაქტიკის შესახებ. მხარეთა შორის ამგვარი სამომრიგებლო მოლაპარაკების წარმოებისას კი მოსამართლის აქტიური როლი იმაშიც ვლინდება, რომ ის არის მიუკერძოებელი, მიუმხრობელი არბიტრი მოდავე მხარეთა შორის, მოწოდებულია დაპირისპირებული პოზიციების დაახლოებისა და მხარეთა შორის მორიგების შეთანხმების მიღწევისაკენ. „მოსამართლის მიუკერძოებლობა მის მიერ თავისი მოვალეობების ჯეროვნად შესრულების აუცილებელი პირობაა. ის ვრცელდება არა მხოლოდ გამოტანილი გადაწყვეტილების შინაარსზე, არამედ იმ პროცესზეც, რომელიც წინ უძღვის გადაწყვეტილების მიღებას“¹⁰⁷⁷. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 218-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, „სასამართლომ ყოველნაირად უნდა შეუწყოს ხელი და უნდა მიიღოს კანონით გათვალისწინებული ყველა ზომა, რათა მხარეებმა საქმე მორიგებით დაასრულონ. საქმის მორიგებით დამთავრების მიზნით, მოსამართლე უფლებამოსილია, თავისი ინიციატივით ან მხარის შუამდგომლობით გამოაცხადოს შესვენება სასამართლო სხდომის მიმდინარეობისას და სხვა პირთა დასწრების გარეშე მოუსმინოს მხოლოდ მხარეებს ან მხოლოდ მათ წარმომადგენლებს“.

მხარეთა მორიგების პროცესში მოსამართლის როლთან დაკავშირებით საინტერესო იქნება საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2018 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილების მოხმობა მოსამართლე A-ს მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების შეწყვეტის თაობაზე. ამ შემთხვევაში საჩივრის ავტორი – ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენელი იყო, რომლის პრეტენზია მოსამართლის მიმართ იმაში მდგომარეობდა, რომ მოსამართლემ აშკარა მიკერძოება გამოავლინა, როდესაც მხარეებს მიაწვდინა თუ როგორი იქნებოდა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილება, მისი ქმედება არ იყო მიმართული მორიგებისაკენ. საჩივრის შესწავლისას დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა¹⁰⁷⁸ დეტალურად

¹⁰⁷⁷ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 90; <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [28.04.2021].

¹⁰⁷⁸ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის საფუძველზე საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში შექმნილია დამოუკიდებელი ინსპექტორის

გაანალიზა სასამართლო სხდომის ოქმი და მოსამართლის წინააღმდეგ წარდგენილ საჩივარზე მსჯელობისას მიუთითა, რომ სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის სხდომაზე, მოსამართლე A-ს მხარეთათვის მიმართვის მიზანი იყო დავის მორიგებით დასრულება. იგი მხარეებს განუმარტავდა მორიგების შედეგებს და ესაუბრებოდა მორიგებით საქმის დასრულების შემთხვევაში მიღებულ სარგებელზე. მოსამართლე ყურადღებას ამახვილებდა პირობებზე, რომელიც ორივე მხარისათვის მისაღები უნდა ყოფილიყო. საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად, მოსამართლე არათუ უფლებამოსილია, არამედ ვალდებულიცაა, მხარეთა შორის მორიგების მიზნით მიიღოს ყველა საჭირო ზომა, რაც გათვალისწინებულია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით, კერძოდ, განუმარტოს მხარეებს საქმის მორიგებით დასრულების მნიშვნელობა და შესთავაზოს მხარეებს მორიგება, დააკმაყოფილოს მხარეთა შუამდგომლობა მათ შორის მორიგების პირობებზე შეთანხმების მიზნით საქმის განხილვის სხვა დროისათვის გადადების შესახებ, უფრო მეტიც, თვითონ შესთავაზოს მორიგების პირობები, მიუთითოს მხარეებს დავის გადაწყვეტის შესაძლო შედეგებზე. ამდენად, მოსამართლის განმარტებები, მიმართული როგორც მოსარჩელე ისე მოპასუხე მხარისადმი, განხილულ უნდა იქნეს ისეთ შემთხვევადა, როდესაც მოსამართლე ცდილობს მხარეებს შორის მორიგების მიღწევას. დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მიუთითა ევროპის სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობისა და პრაქტიკის (საფრანგეთი, იტალია, ესპანეთი და სხვა) თაობაზე და შედარებითი ანალიზის საფუძველზე დაასკვნა, რომ მოსამართლის მხრიდან მისი აზრის დაფიქსირება საქმის შესაძლო შედეგის მიმართ გამართლებულია თუ იგი ემსახურება მხარეთა მორიგებას. დასკვნის მიხედვით, კონკრეტული სხდომის ვიდეოჩანაწერის დეტალურად გაცნობის შედეგად, მარტივი აღსაქმელია, რომ მოსამართლე A-ს მიმართვა მხარეებისადმი ემსახურებოდა მხოლოდ მათ მორიგებას, ამასთან, მოსამართლის მხრიდან ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენელთა მიმართ არაკორექტული ან არაეთიკური მიმართვის ფაქტი ან უხეში დამოკიდებულება (აგრესია) არ გამოვლენილა. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გაიზიარა დამოუკიდებელი ინსპექტორის მიერ შესწავლილი და გამოკვლეული ფაქტობრივი გარემოებები და დაასკვნა,

სამსახური, რომლის მიზანია მოსამართლის სავარაუდო დისციპლინური გადაცდომის ობიექტური, სრულყოფილი გამოკვლევისა და წინასწარი შემოწმების ჩატარება. ამ სამსახურს ხელმძღვანელობს დამოუკიდებელი ინსპექტორი, რომელსაც კონკურსის საფუძველზე, 5 წლის ვადით, სრული შემაღენლობის უმრავლესობით ირჩევს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო (ორგანული კანონის 51 პრიმა მუხლი).

რომ მოსამართლის ქმედება არ შეიცავდა „საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის (იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების დროისათვის მოქმედი კანონი) მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტით განსაზღვრული დისციპლინური გადაცდომის ნიშნებს; იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ იხელმძღვანელა საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 50-ე მუხლით და საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური 7 სამართალწარმოების შესახებ საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით და შეწყვიტა მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოება.¹⁰⁷⁹

ერთ-ერთ საჩივარზე, სადაც მხარის სამდურავი იმას შეეხებოდა, რომ მოსამართლემ არ მისცა მხარეებს მორიგების შესაძლებლობა, დისციპლინური სამართალწარმოება შეწყვიტა საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ და განმარტა, რომ სხდომის ოქმის მოსმენის შედეგად გამოიკვეთა, რომ მოსამართლე ცდილობდა მხარეთა შორის დავის მორიგებით დასრულებას. მოსამართლე ცდილობდა, გარკვეულიყო მხარეთა მიერ განსაზღვრულ მორიგების პირობებში, რათა დაემტკიცებინა იგი. მხარემ, დეტალების დაზუსტების მიზნით, მოსამართლეს სთხოვა 5 წუთით შესვენების გამოცხადება, მოსამართლემ გამოაცხადა 10-წუთიანი შესვენება. გამომდინარე იქიდან, რომ მხარეთა შორის ვერ მოხდა მორიგების პირობებზე შეთანხმება, მოსამართლემ კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში მიიღო გადაწყვეტილება. კონკრეტულ შემთხვევაში, მოსამართლე მოქმედებდა კანონით გათვალისწინებული ნორმების დაცვით და მისი ქმედება არ შეიცავს დისციპლინურ გადაცდომის ჩადენის ნიშნებს.¹⁰⁸⁰ მოხმობილი მაგალითი კიდევ ერთხელ ცხადყოფს, რომ მოსამართლის ვალდებულება, ხელი შეუწყოს მხარეთა შორის მორიგების მიღწევას, მხოლოდ მხარეთა ნებაზეა დამოკიდებული და ორმხრივად მისაღებ შეთანხმებას გულისხმობს, რადგან მოსამართლე მი-

¹⁰⁷⁹ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 12.03.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N 63/17, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/1/დისციპლინური%20საქმე%20N%63-17.pdf>>, [14.05.2021].

¹⁰⁸⁰ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 16.07.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N 219/17, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/1/დისციპლინური%20საქმე%20N%219-17.pdf>>, [14.05.2021].

უკერძოებლად, მიუმხრობლად მოქმედებს, ის ვერ იხელმძღვანელებს რომელიმე მხარისადმი რაიმე სახის წინასწარი განწყობით, სიმპათიით, ფავორიტიზმით, თუნდაც ისეთი ჰუმანური მოსაზრებით, რომ უკეთესი ადვოკატი თუ ეყოლებოდა მხარეს, მას წარმატების უფრო დიდი შანსი ექნებოდა ან მხარეს, მართალია, სამართლებრივად არ აქვს დასაბუთებული პოზიცია, მაგრამ მოსამართლე განიცდის, რომ მხარე ფინანსურად შეჭირვებულია ან მძიმე ჯანმრთელობის თუ ოჯახური მდგომარეობა აქვს. მოსამართლის მიერ საკუთარი მოვალეობის შესრულებისას, მიუკერძოებლობის გარდა, უმთავრესი მნიშვნელობა აქვს მოსამართლის მიერ ყველა მხარესთან თანასწორი მოპყრობის¹⁰⁸¹ უზრუნველყოფას.¹⁰⁸²

9. მოსამართლის აცილება/თვითაცილება და კავშირი მიუკერძოებლობის პრინციპთან

ეთიკის წესების პროექტის მე-8 მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, მოსამართლემ უნდა აიცილოს საქმე, როცა არსებობს აცილების საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული საფუძველი. ეს სრულად ცხადი და არაორაზროვანი დანაწესია, თუმცა, ზემოთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განჩინების მაგალითზე განვიხილეთ კანონმდებლობით გათვალისწინებული ერთ-ერთი საფუძვლის ფართო განმარტება, რაც კონკრეტულ საქმეში ფაქტობრივ გარემოებათა არაორდინარული ერთობლიობით იყო განპირობებული და ობიექტური ტესტის მიხედვით შეფასდა, რადგან, მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადოების აღქმით მართლმსაჯულების სამართლიანად განხორციელება და აღსრულება ცხადი იყოს.

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის მოქმედი წესებისაგან განსხვავებით, სამოსამართლო წესების პროექტის მე-8 მუხლის მეორე ნაწილით შემოთავაზებულია სიახლე, რომლის მიხედვით მოსამართლემ უნდა იმოქმედოს იმგვარად, როცა ეს შესაძლებელია, რომ მინიმუმამდე დაიყვანოს საქმის აცილების აუცილებლობა. ეს დანაწესი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია, რადგან მოსამართლის მიუკერძოებლობა იმგვარადაც უნდა გაიზომოს, რომ მოსამართლემ ობიექტურად განიხილოს და კანონის მოთხოვნათა დაცვით გადაწყვიტოს თითოეული საქმე, ამასთან,

¹⁰⁸¹ სამოსამართლო ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები, V ღირებულება – თანასწორობა, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi15.pdf>>, [14.05.2021].

¹⁰⁸² საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლები 2-4.

არ ჰქონდეს მცდელობა, დაუსაბუთებელი აცილების გზით ჩამოშორდეს ე.წ. არასასურველი (საქმის მოცულობის, სამართლებრივი სირთულის, საჯარო ინტერესის და სხვათა გამო) საქმის განხილვას. ამასთან, საქმეთა განაწილების წესის მიხედვით მოსამართლისათვის გადაცემული საქმის განხილვის, დასაბუთებული აცილების საფუძვლის გარეშე, არიდება მნიშვნელოვნად შეარყევს მართლმსაჯულებისადმი ნდობას. სწორედ ამიტომ პროექტის მე-8 მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, მოსამართლემ მინიმუმადე უნდა დაიყვანოს საქმის განხილვის აცილება, გარდა ისეთი შემთხვევისა, როდესაც ეს აუცილებელია. ამ მიმართებით საგულისხმოა ბანგალორის პრინციპების კომენტარი მოსამართლის მიერ საქმის ხშირი აცილებებისაგან თავის შეკავებასთან დაკავშირებით. ცხადია, მოსამართლის მანდატი, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს, უწყებრივად სასამართლოს ქვემდებარე საქმეების განხილვას, თუმცა, შესაძლოა წარმოიშვას ისეთი შემთხვევები, როდესაც „მხარეთა უფლებების დასაცავად და სასამართლო ორგანოთა პატიოსნებისადმი საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად“ გარდაუვალი გახდება მოსამართლის კონკრეტული საქმის განხილვისაგან ჩამოშორება ანუ აცილება. თუმცა, ასეთ შემთხვევებს არ უნდა ჰქონდეს დაუსაბუთებელი და სისტემატიური ხასიათი, რადგან „მოსამართლეების ხშირმა დისკვალიფიკაციამ შეიძლება, ზოგადად მოსამართლეებისა და კონკრეტულად ამ მოსამართლისადმი არაკეთილგანწყობა გამოიწვიოს და, ამას გარდა, დამატებით ტვირთად დააწევს მის კოლეგებს. მოდავე მხარეებმა შეიძლება ჩათვალონ, რომ თავად შეუძლიათ აირჩიონ, რომელი მოსამართლე განიხილავს მათ საქმეს, რაც დაუშვებელია. ამიტომ მოსამართლემ ისე უნდა წარმართოს პირადი და საქმიანი ურთიერთობები, რომ მინიმუმამდე შეამციროს მათი სამოსამართლო მოვალეობებთან კოლიზიის შესაძლებლობა“¹⁰⁸³. მხარის მიერ მოსამართლის წინააღმდეგ დაყენებული აცილების შუამდგომლობა საჭიროებს დასაბუთებას, ისევე, როგორც მოსამართლის მიერ გაცხადებული თვითაცილება უნდა იყოს კანონიერი, თუმცა, ორივე შემთხვევა, მოითხოვს საკითხის ინდივიდუალურად შესწავლას, აცილების ფაქტობრივი საფუძვლების დასაბუთებულობის შემოწმებას და სამართლებრივი არგუმენტაციის სიცხადეს, რათა გამოირიცხოს, ერთი მხრივ, თვითნებური აცილება (თვითაცილება) მოსამართლის მხრიდან, მეორე მხრივ, მხარის მიერ ე.წ. „არასასურველი“

¹⁰⁸³ მოსამართლეთა ქვევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 98, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [28.04.2021].

მოსამართლის დაუსაბუთებელი აცილება და საქმის „ხელოვნურად“ გადანაწილება სხვა მოსამართლისათვის, რაც ზიანს მიაყენებს სასამართლოს დამოუკიდებლობას, მართლმსაჯულების მიუკერძოებლად განხორციელებას და შეარყევს საზოგადოების რწმენას დამოუკიდებელი, სამართლიანი, მიუკერძოებელი მართლმსაჯულებისადმი, რაც საღად მოაზროვნე, ობიექტური, ინფორმირებული და კეთილსინდისიერი დამკვირვებლის აღქმის სტანდარტით უნდა შეფასდეს.

„აცილების/თვითაცილების საკითხის შესწავლისას მხედველობაში მიიღება საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და რელევანტურ მტკიცებულებათა მოძიება უშუალოდ საქმის გარემოებების გათვალისწინებით ხდება. წინასწარი მოკვლევის დროს დამოუკიდებელი ინსპექტორი იკვლევს არა მხოლოდ ვიდეო და აუდიოოქმებს, არამედ საჭიროების შემთხვევაში გამოკითხავს მხარეებს და სწავლობს სხვადასხვა წერილობით მტკიცებულებას, ხოლო კონკრეტულ საქმეზე დისციპლინური გადაცდომის არსებობა მოკვლეული ფაქტობრივი გარემოებების ურთიერთშეჯერების შედეგად დგინდება.“¹⁰⁸⁴

ბანგალორის პრინციპების კომენტარი იმაზეც უთითებს, რომ მოსამართლე ზედმეტად მგრძნობიარე არ უნდა იყოს და არ უნდა მიიღოს აცილების მოთხოვნა პირად შეურაცხყოფად. თუკი მოსამართლე მისი აცილების შესახებ შუამდგომლობას პირად შეურაცხყოფად იღებს, ეს შეიძლება, უარყოფითად აისახოს მის მსჯელობაზე. იმ შემთხვევაში თუ მოსამართლე ღიად გამოხატავს მხარეთა მიმართ გაღიზიანებას, ეს კიდევ უფრო დაარწმუნებს აცილების თაობაზე განცხადების შემტანს ამ მოსამართლესთან დაკავშირებული თავისი ეჭვის სისწორეში. როდესაც მხარე მოსამართლის წინასწარი განწყობის შესახებ საფუძვლიან ვარაუდზე საუბრობს, მოსამართლემ უნდა გააცნობიეროს თუ როგორ აღიქვამს მას და მის მოქმედებებს პირი, რომელიც მის აცილებას მოითხოვს. არანაკლებ მნიშვნელოვანია მოსამართლის მოვალეობა, უზრუნველყოს ღია და ყოველგვარ ეჭვებს მოკლებული მართლმსაჯულების აღსრულება, რაც როგორც სამართლის, ისე საჯარო პოლიტიკის ფუძემდებლური პრინციპია. აქედან გამომდინარე, მოსამართლე ვალდებულია, სასამართლო განხილვა ისე წარმართოს, რომ მისი ობიექტურობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა თვალსაჩინო იყოს ყველასთვის,

¹⁰⁸⁴ 2020 წლის საქმიანობის ანგარიში, დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახური, თბილისი, 2021, <<https://dis.court.ge>>, [17.06.2021].

ვისაც სასამართლო განხილვასთან შეხება აქვს, განსაკუთრებით კი იმ პირისათვის, ვინც აცილება მოითხოვს. შესაბამისად, მოსამართლეს, რომლის აცილებასაც მოითხოვენ, უნდა ესმოდეს, რომ მისგან მოელიან აშკარა და ყოველგვარი ეჭვს მოკლებულ მიუკერძოებლობას, რაც, ცხადია, აცილების შუამდგომლობის მიუკერძოებლად, გადიზიანებისა და პირადი განწყობის გარეშე განხილვასაც გულისხმობს.¹⁰⁸⁵

10. საქმეთა განაწილება და მოსამართლის მიუკერძოებლობა

სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-9 მუხლით, მოსამართლის მიუკერძოებლობის თვალსაზრისით, ასევე, საგულისხმო საკითხია შემოთავაზებული, კერძოდ, მოსამართლე უკანონოდ არ უნდა ჩაერიოს სასამართლოში საქმეთა განაწილებაში. საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა განაწილების ახალი წესის (ელექტრონულად და შემთხვევითობის პრინციპით) დანერგვას ე.წ. სასამართლო რეფორმის „მესამე ტალღის“ ფარგლებში საკმაოდ ინტენსიური დისკუსია უძღოდა და, საბოლოოდ, საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 58¹ მუხლით¹⁰⁸⁶ გაჩნდა საკანონმდებლო ჩანაწერი (08.02.2017, ორგანული კანონი N 255- ვებგვერდი 13.02.2017) მოსამართლეთა შორის საქმეების განაწილებაზე:

1. რაიონულ (საქალაქო), სააპელაციო და უზენაეს სასამართლოებში მოსამართლეთა შორის საქმეები ნაწილდება ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით, შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით;
2. საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით განაწილების წესს ამტკიცებს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო;
3. საქმეთა ავტომატურად განაწილების ელექტრონული სისტემის დროებითი შეფერხებისას დასაშვებია მოსამართლეთა შორის საქმეების ელექტრონული სისტემის გარეშე, რიგითობის წესით განაწილება, რაც გულისხმობს საქმეების შემოსვლის რიგითობისა და მოსამართლეთა ანბანური რიგითობის მიხედვით მოსამართლეთა შორის საქმეების განაწილებას.

¹⁰⁸⁵ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 110, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [28.04.2021].

¹⁰⁸⁶ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/saerto-sasamartloebis-sesaxe.pdf>> [28.04.2021].

მოსამართლის აცილების დაუსაბუთებელი შუამდგომლობის დაკმაყოფილება, ისევე, როგორც არადამაჯერებელი თვითაცილება საქმის განხილვისაგან, ერთ-ერთი ხელშემწყობი და არაპირდაპირი ზემოქმედების ფაქტორია საქმეთა განაწილებაში არაპირდაპირი „ჩარევის“ თვალსაზრისით. იმ შემთხვევაში, თუკი საზოგადოებრივად გახმაურებული საქმის განხილვის არიდებას დაუსაბუთებელი „თვითაცილებით“ შეეცდება მოსამართლე, ცხადია, კიდევ უფრო მცირდება იმ მოსამართლეთა ოდენობა, რომელთა შორის საქმე ელექტრონული წესით გადანაწილდება.

საქართველოს სინამდვილეში, ჯერ კიდევ არსებობს შემთხვევები, სადაც მოსამართლეთა რაოდენობის სიმცირის გათვალისწინებით, პრაქტიკულად მარტივად გათვლადია საქმეთა განაწილების შედეგი. „იმის გათვალისწინებით, რომ რიგ რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოებში უფლებამოსილებას მხოლოდ 1 ან 2 მოსამართლე ახორციელებს (სულ 10 სასამართლო) ფაქტობრივად შეუძლებელია შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვა. საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესის მიხედვით შემთხვევითი განაწილების პრინციპით საქმეები ასევე ნაწილდება იმ შემთხვევაშიც, როდესაც არსებობს მოსამართლის აცილება/თვითაცილების საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული საფუძველი, ასევე, ობიექტური მიზეზების გამო შეუძლებელია მის მიერ საქმის განხილვა. ამ კონკრეტულ შემთხვევებში საქმეები აღნიშნული მოსამართლის მონაწილეობის გარეშე ნაწილდება. თუმცა ბუნდოვანია თუ რა პროცედურას გადის საქმე ხელახლა გასანაწილებლად, მოსამართლის აცილება/თვითაცილების შემთხვევაში. განსაკუთრებით კი იმ ფონზე, როდესაც საქართველოს სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად, აცილების მიღების ან თვითაცილების შემთხვევაში მოსამართლე საქმეს გადასცემს სასამართლოს თავმჯდომარეს, რომელიც შემდგომში საქმეს სხვა მოსამართლეზე ანაწილებს. საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესი კი, სასამართლოს თავმჯდომარის საქმეთა განაწილების პროცესში პირდაპირ ჩარევას გამოიცხადებს.“¹⁰⁸⁷ 2019 წელს ჩატარებულ კვლევაში მითითებულია: „საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით განაწილების წესით ბუნდოვნად არის დარეგულირებული მოსამართლის აცილების/თვითაცილების შემთხვევაში საქ-

¹⁰⁸⁷ საერთო სასამართლოებში საქმეთა განაწილების ახალი სისტემის სამართლებრივი და ტექნიკური ანალიზი, საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის (GDI) ანგარიში, თბილისი, 2019, 8, <<http://ewmi-prolog.org/images/files/3291საერთოსასამართლოებშისაქმეთაგანაწილებისახალსისტემისმონიტორინგისანგარიში.pdf>>, [14.05.2021].

მის ხელახალი განაწილების პროცედურა. წესის თანახმად, საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, მოსამართლის აცილების/თვითაცილების, ასევე ობიექტური მიზეზით მის მიერ საქმის განხილვის შეუძლებლობისას, საქმე ნაწილდება აღნიშნული მოსამართლის მონაწილეობის გარეშე, თუმცა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს აქტით განსაზღვრული არ არის დეტალური პროცედურები იმის თაობაზე თუ ვინ აბრუნებს აცილების შემთხვევაში საქმეს სასამართლოს კანცელარიაში, ვინ იღებს და რა ვადაში გადაწყვეტილებას საქმის ხელახალი განაწილების თაობაზე, წესი ამ შემთხვევაში მხოლოდ საქმის განაწილების ზოგადი წესის დამდგენ მუხლზე მიუთითებს“.¹⁰⁸⁸

საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ დაამტკიცა საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით განაწილების წესი, რომლის მიხედვით განსაზღვრულია განაწილების საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მოსამართლის აცილების/თვითაცილებისას, ასევე ობიექტური მიზეზით მის მიერ საქმის განხილვის შეუძლებლობისას, საქმე ნაწილდება აღნიშნული მოსამართლის მონაწილეობის გარეშე, ამ მუხლით დადგენილი წესით.¹⁰⁸⁹

ამ მიმართებით, ჯერ კიდევ არსებული გარკვეული ხარვეზები, ცხადია, მოითხოვს დახვეწას, აღმოფხვრას. თუმცა, ცალსახად მისასაღმებელია საქმეთა ანბანური რიგითობის მიხედვით განაწილების უარყოფა. რამდენადაც უფრო ცხადია და გამჭვირვალე პროცედურები, მათ შორის, საერთო სასამართლოებში მოსამართლეთა შორის საქმეთა განაწილების წესი, რაც უფრო ნაკლებია საგამონაკლისო შემთხვევა, მოწესრიგებულია და გაწერილია შესაძლო შემთხვევები საქმეთა განაწილების დროს ობიექტური საფუძვლით წარმოშობილი რაიმე შეფერხების ან მოსამართლის/მოსამართლეთა თვითაცილება/აცილების საკითხები,

¹⁰⁸⁸ სასამართლო რეფორმის შედეგების შეფასება – საქმეთა ელექტრონული განაწილება, დისციპლინური პასუხისმგებლობის სისტემა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC) და ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი (IDFI), თბილისი, 2019, 30, <https://idfi.ge/public/upload/IDFI_2019/rule_of_law/GEO_WEB.pdf> [28.04.2021].

¹⁰⁸⁹ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 01.05.2017 წლის №56

გადაწყვეტილებით დამტკიცებული საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით განაწილების წესი, მუხლი 4.11, <<http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/konsolidirebuli%20gadackvetilebebi/56-.pdf>>, [17.06.2021].

მეტია ნდობა თვითონ მოსამართლეებს შორის იმ წესისადმი, რომლის მიხედვითაც მათ განსახილველად გადაეცემათ საქმეები, მყარდება საზოგადოების, სამართალწარმოების მონაწილე პირთა რწმენა სამართალწარმოების პროცესის სამართლიანობისა და ობიექტურობისადმი.

საქმეთა განაწილების წესი პროცედურული სამართლიანობის ნაწილია, რომელიც სასამართლოში საქმის შესვლის (რეგისტრაციის) მომენტს უკავშირდება და კანონის საფუძველზე დადგენილ მოწესრიგებას, რომ საქმე ელექტრონულად და შემთხვევითობის პრინციპით განაწილდება მოსამართლეზე. ამდენად, ეთიკური თვალსაზრისით მოსამართლეთა შორის საქმეთა განაწილებაში ჩარევის დაუშვებლობა ძალზე მნიშვნელოვანი დანაწესია, რომელიც შემოთავაზებულია ეთიკის წესების პროექტით.

11. მიუკერძოებლობის ეთიკური ვალდებულება და მოსამართლის ურთიერთობა საზოგადოებასთან

სამოსამართლო ეთიკის მოქმედი წესების თავი III ეთმობა მოსამართლის მასმედიასთან და საზოგადოებასთან ურთიერთობას; ამ თავის მე-15 მუხლის მიხედვით მოსამართლემ აზრის გამოთქმის უფლებით სარგებლობისას არ უნდა შელახოს მართლმსაჯულების ღირსება, მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა; მე-16 მუხლი ადგენს, რომ მოსამართლე, მასმედიასთან ურთიერთობის დროს, უნდა მოერიდოს საკუთარი აზრის გამოთქმას განსახილველ, განხილვის პროცესში არსებულ ან უკვე განხილული საქმის თაობაზე თუ ეს არ ეხება საქმის წარმოების ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს. სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტით მეორე ნაწილის – მიუკერძოებლობა, შემადგენელი გახდა მოსამართლის თვითგამოხატვის ფარგლები. ამ პროექტის მე-10 მუხლი ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო დანაწესია, რომლის პირველი ნაწილის საფუძველზე მოსამართლემ თავისი უფლება გაერთიანების, გამოხატვის, შეკრების, რწმენის, აღმსარებლობისა და სინდისის თავისუფლებაზე ყოველთვის უნდა განახორციელოს იმგვარად, რომ ხელშეუხებლად დაიცვას მოსამართლის ღირსება, სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილით, მოსამართლემ აზრის გამოთქმის უფლებით სარგებლობისას ყურადღება უნდა მიაქციოს თუ სად და რა ვითარებაში აკეთებს განცხადებას, რათა საზოგადოებამ არ აღიქვას იგი ერთი პოლიტიკური პარტიის ან კონკრეტულ ინტერესთა

ჯგუფის მხარდაჭერად ან არ წარმოშვას საფუძვლიანი წინაპირობა იმ აზრის ჩამოსაყალიბებლად, რომ ეს განცხადება ხელს შეუშლის საქმეზე მიუკერძოებელი გადაწყვეტილების მიღებას. როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნე, სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტი უფრო მეტი სიცხადით ასახავს მოსამართლის ეთიკურ ვალდებულებებს, მათ შორის, მოსამართლის მიერ აზრის გამოხატვის სტანდარტს.

სრულიად ცხადია, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლი მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლებასაც იცავს, თუმცა, სწორედ მოსამართლის პროფესიული სტატუსი შემოსაზღვრავს იმ კანონისმიერ და ეთიკურ ჩარჩოს, რომლის ფარგლებსაც არ უნდა გასცდეს მოსამართლე, რათა არ შეექმნას საფრთხე მის მიუკერძოებლობას, წინასწარ მიუმხრობლობას, ნეიტრალურობას, ობიექტურობას, პატიოსნებას, სამართლიანობას და მოსამართლე აღქმული იქნეს, როგორც თანასწორობის დამცველი და გარანტი მართლმსაჯულების განხორციელებისას, რაც მნიშვნელოვანია საიმისოდ, რომ ზიანი არ მიადგეს სამართლოს ფუნქციონირებას ზოგადად, კონკრეტული საქმეების განხილვა არ დადგეს ეჭვქვეშ.

ადამიანის უფლებათა უნივერსალური დეკლარაციის თანახმად, მართლმსაჯულების წარმომადგენლებს, სხვა მოქალაქეთა მსგავსად, გააჩნიათ გამოხატვის, გაერთიანებისა და შეკრების თავისუფლება. მიუხედავად ამისა, მოსამართლეებმა თავი უნდა შეიკავონ მთავრობის საჯარო კრიტიკისაგან ან მისი გადაწყვეტილებების მოწონებისაგან ან საწინააღმდეგო პოლიტიკური საკითხების კომენტარებისაგან, რათა მოსამართლემ თავი აარიდოს მისი, როგორც რომელიმე მოსაზრების მხარდამჭერად, მიმდევრად აღქმას საზოგადოების მხრიდან. იმ საზოგადოებაში, სადაც რადიკალური ცვლილებები მიმდინარეობს, ზოგჯერ სერიოზული დამაბულობა წარმოიშობა სასამართლო ხელისუფლებასა და აღმასრულებელ ან საკანონმდებლო ხელისუფლებებს შორის. ასეთ ვითარებაში მოსამართლეებს ხშირად ეკისრებათ რთული როლის შესრულება, მიუკერძოებლობის უმაღლესი ხარისხით. ერთი მხრივ, მათ უნდა გააცნობიერონ და ანგარიში გაუწიონ ცვლილებების მოსურნე საზოგადოების მიზნებსა და ამოცანებს, კანონმდებლობის ან ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების სახით. მეორე მხრივ, მათ უნდა დაიცვან ინდივიდთა და ჯგუფების ის უფლებები, რომლებიც განმტკიცებულია კონსტიტუციით, კანონებით და, სადაც ეს შესატყვისია, საერთაშორისო

ინსტრუმენტებით, ან, რომლებიც ასახავს ხანგრძლივი გამოცდილების საფუძველზე საზოგადოებაში დამკვიდრებულ ღირებულებებს.¹⁰⁹⁰

საინტერესოდ მივიჩნიე სლოვენიის მოსამართლეების მიერ შემუშავებული ეთიკის კოდექსის კომენტარი, რომელიც ეფუძნება მოსამართლეების წინაშე წარმოშობილი მორალური და ეთიკური დილემის თაობაზე კვლევას (გამოკითხვას), რამდენადაც მოსამართლეთა ეთიკური ვალდებულებების შესახებ საზოგადოებასა და მოსამართლეებს შორის განსხვავებული აღქმა არსებობს. ასეთი ასიმეტრიული მოსაზრებები იმის მანიშნებელია, რომ მოსამართლეები უფრო თავშეკავებული, თვითშეზოქილები უნდა იყვნენ, როდესაც გადასაწყვეტია ტურბულენტური სოციალური სიტუაციები იმისათვის, რომ „იყიდონ“ სოციალური მშვიდობა? გადაწყვეტილებათა ხარისხი, რომლებშიც კონკრეტული საკითხი კარგია ან ცუდი, არ შეიძლება განზოგადდეს, რადგან ისინი დამოკიდებულია სპეციფიკურ გარემოებებზე – ერთმა განცალკევებულმა ნიუანსმა შესაძლოა სრულიად შეცვალოს ყველაფერი. დამატებით, ეთიკა და მორალი, კანონისაგან, როგორც რაციონალური დისციპლინისაგან განსხვავებით, არ არის განმტკიცებული, ჩამოყალიბებული ერთადერთი საფუძვლის მეშვეობით, მათ ასევე თან ახლავთ ირაციონალური და ემოციური კომპონენტი. „მოსამართლეობა მარტოსული პროფესიაა“. სანამ ყველა საკამათო საკითხზე იქნება ნაპოვნი პასუხები, იქნებ უფრო მნიშვნელოვანია მოსამართლისათვის, რომ ჩაებას და მონაწილეობა მიიღოს ტოლერანტულ და ღია დისკუსიაში, რომლებიც იმ დილემას წარმოადგენს, რომლითაც გარემოცულია მოსამართლე, მოისმინოს განსხვავებული მოსაზრებები და მონიშნოს შესაძლო გადაწყვეტები. სწორედ ამიტომ სლოვენიის ეთიკისა და პატიოსნების კომისიამ სცადა წვლილის შეტანა ასეთ დისკუსიაში სახელმძღვანელო რეკომენდაციების შეთავაზების სახით, რათა ამოიხსნას ის დილემები, რომლებიც სამოსამართლო და არასამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას წარმოიშობა.¹⁰⁹¹

ქართული რეალობისათვის შესაძლოა ცოტა უჩვეულოდ გამოჩნდეს და

¹⁰⁹⁰ Independence, Impartiality and Integrity of Justice: A Thematic Compilation of International Standards, Policies and Best Practices, CELLI Institute, Advancing Rule of Law, Prague, 2015, 409.

¹⁰⁹¹ Ethics and Integrity Commission, Code of Judicial Ethics Commentary, Ljubljana, 2016, Amended and updated version of January 2017, SODNI SVET, 4, <http://www.sodni-svet.si/images/stories/Kodeks_sodniske_etike_komentar_ang_sept_2017.pdf> [29.04.2021].

რიგ შემთხვევებში საკამათოც იყოს გარკვეულ საკითხებთან მიმართებით სლოვენიის სამოსამართლო ეთიკისა და პატიოსნების კომისიის კომენტარი მოსამართლის მიერ აზრის გამოხატვის ფორმებთან დაკავშირებით, თუმცა, იმის გათვალისწინებით, რომ ეთიკური ნორმები ძალზე ცოცხალია და დინამიკური, დროსა და სივრცეში იცვლება, ვითარდება, იხვეწება, მკაცრად არ იზღუდება თითოეული ღირებულების ინტერპრეტაცია, ვფიქრობ, ძალზე საინტერესოა. ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ მართლმსაჯულებისადმი საზოგადოებრივი ნდობის გაზრდა და დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი, ობიექტური, სამართლიანი, კომპეტენტური სამართალწარმოების წარმოჩენა, უპირველესად თავად მოსამართლეებზეა დამოკიდებული, თუმცა, არანაკლებ მნიშვნელოვანია მართლმსაჯულების მონაწილე პირთა წვლილი ამ საქმეში და საღად მოაზროვნე, კეთილსინდისიერი და კარგად ინფორმირებული დამკვირვებლის აღქმა. ამ საკითხებზე მსჯელობა კი ყოველთვის საგულისხმოა და ყურადსაღები.

სლოვენიის სამოსამართლო ეთიკისა და პატიოსნების კომისია ეთიკის კოდექსის კომენტარებისას უთითებს, რომ მოსამართლეები საკუთარ მოსაზრებებსა და შეხედულებებს გამოხატავენ სხვადასხვა საშუალებით, მაგალითად, როგორც იურიდიულ სფეროში წიგნის, სხვა ლიტერატურის, ავტობიოგრაფიების ავტორები; ისინი აქვეყნებენ სტატიებს გაზეთებსა და სხვა პერიოდულ გამოცემებში; ისინი უძღვებიან ლექციებსა და სემინარებს; მონაწილეობენ სხვადასხვა კონფერენციაში; ისინი ინიციატივებს იღებენ როგორც თავის გადაწყვეტილებებში, ისე – საჯაროდ წარმოთქმულ სიტყვასა თუ წერილობით მოთხოვნებში, კანონმდებლობაში ცვლილების შეტანის მიზნით; ისინი სატელევიზიო გადაცემებში მონაწილეობენ და მათგან ინტერვიუს იღებენ; მათ შეუძლიათ მხარდაჭერის გამოხატვა კონკრეტულ სოციალურ საკითხზე საზოგადოებრივ შეკრებაზე დასწრების სახით; მოსამართლეებს შეუძლიათ, გამოხატონ საკუთარი პოზიცია, მოსაზრება სხვადასხვა საკითხზე, თუნდაც საკუთარი თავის შესახებ (ავტობიოგრაფიული ცნობებით) ან კოლეგების შესახებ; მათ შეუძლიათ თვითგამოხატვა საგანმანათლებლო ან კულტურული მიზნებიდან გამომდინარე; მათ ხელოვნების საშუალებითაც შეუძლიათ საკუთარი პოზიციის წარმოჩენა; შეუძლიათ საკუთარი შეხედულების დაფიქსირება ზოგადად სოციალურ თუ პოლიტიკურ საკითხებზე, მათ შორის, მართლმსაჯულების, როგორც ინსტიტუციის, ფუნქციონირებასთან დაკავშირებით, კანონის როლისა და მისი გამოყე-

ნების შესახებ; სპეციფიკურ სასამართლო გადაწყვეტილებებზე და სხვ. საჯაროდ მოსაზრებების გამოთქმა ასევე შესაძლებელია სხვა გზებითაც (დამოკიდებულია გამოხატვის ენასა და წერის სტილზე). მოსამართლის მიერ აზრის გამოხატვა შეიძლება იყოს პროვოკაციული, ტენდენციური ან სუბიექტური; მას შეუძლია გამოიყენოს მკვეთრი ტონი მოდერაციის დროს, დამამშვიდებელი და პროფესიული ქცევით. ის გარემოებები და ვითარება, რა დროსაც მოსამართლე საჯაროდ გამოხატავს საკუთარ მოსაზრებას, რა თქმა უნდა, ძალზე მნიშვნელოვანია. ცხადია, ერთმანეთისაგან განსხვავდება შემთხვევები, როდესაც მოსამართლე სიმპოზიუმზე წარდგება სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით და როდესაც მოსამართლე პოპულარულ სატელევიზიო გადაცემაში მონაწილეობს ან როდესაც სამართლის ჟურნალში სამეცნიერო სტატიას აქვეყნებს და საავტორო „სვეტს“ წერს ტაბლოიდისათვის. ნებისმიერი მოხმობილი მაგალითისათვის მნიშვნელოვანია ის კონტექსტი, სადაც მოსამართლემ საკუთარი შეხედულება დააფიქსირა, მოსაზრების შინაარსი და ის ქცევის წესი (მანერა), რა გზითაც გამოხატა აზრი.¹⁰⁹²

შეიძლება ითქვას, რომ უნივერსალურია მიდგომა მოსამართლის მიერ საკუთარი მოსაზრების გამოხატვასთან დაკავშირებით, კონსტიტუციით გარანტირებული გამოხატვის, გაერთიანებისა და შეკრების უფლების საფუძველზე, თუმცა, მხედველობაში მისაღები მართლმსაჯულების ინტერესი. მაგ. სატელევიზიო დებატებში მონაწილეობის დროს მოსამართლემ უნდა გაითვალისწინოს თუ ობიექტური, გონიერი და საღი დამკვირვებლის თვალთ რამდენად იქნება აღქმული მოსამართლე, როგორც მიუკერძოებელი მსაჯული, ამასთან, მოსამართლის მიერ საჯაროდ გამოთქმული მოსაზრება ხომ არ ხსნის ასპარეზს პოლიტიკური „თავდასხმებისათვის“, ამასთან, ხომ არ აყენებს ჩრდილს მართლმსაჯულების ავტორიტეტს და აკნინებს მას. მოსამართლის მიერ მოსაზრების საჯაროდ გამოხატვისას არ არის ადვილი პერსონალური მოსაზრების დემონსტრირება, რადგან მოსამართლე სასამართლო ხელისუფლების ნაწილია. თუმცა, სწორედ ეთიკური ვალდებულებების დაცვით მართლმსაჯულებისათვის მნიშვნელოვან საკითხებზე საინტერესოა მოსამართლის პროფესიული მოსაზრება. ასეთ დროს მთავარია სიფრთხილისა და ზომიერების დაცვა იმგვარად, რომ კონკრეტული მოსამა-

¹⁰⁹² Ethics and Integrity Commission, Code of Judicial Ethics Commentary, Ljubljana, 2016, Amended and updated version of January 2017, SODNI SVET, 29, <http://www.sodni-svet.si/images/stories/Kodeks_sodniske_etike_komentar_ang_sept_2017.pdf> [29.04.2021].

რთლის მიერ გამოთქმული შეხედულება არ იქნეს მიჩნეული რომელიმე ჯგუფის (მათ შორის პოლიტიკური) ინტერესების ლობირებად. ამგვარი თვითბოჭვის მაგალითად გამოდგება ქართული სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილი, რომლის მიხედვით: „მოსამართლემ აზრის გამოთქმის უფლებით სარგებლობისას ყურადღება უნდა მიაქციოს თუ სად და რა ვითარებაში აკეთებს განცხადებას, რათა საზოგადოებამ არ აღიქვას იგი ერთი პოლიტიკური პარტიის ან კონკრეტულ ინტერესთა ჯგუფის მხარდაჭერად ან არ წარმოშვას საფუძვლიანი წინაპირობა იმ აზრის ჩამოსაყალიბებლად, რომ ეს განცხადება ხელს შეუშლის საქმეზე მიუკერძოებელი გადაწყვეტილების მიღებას“.

12. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. მოსამართლეს მხარე მიმართავს აცილების შუამდგომლობით, რომელშიც აცილების საფუძვლად მითითებულია ის გარემოება, რომ მხარისათვის ცნობილია, მოსამართლე მუსლიმი თემის წარმომადგენელია, ხოლო რადგან განსახილველი საქმე კათოლიკური ეკლესიის მიერ ერთ-ერთ საწარმოსთან გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულებას და ამ ხელშეკრულების საფუძველზე რიტუალური ნივთების შეძენას ეხება, შესაძლებელია, ამ გარემოებამ გავლენა იქონიოს მოსამართლის შინაგან რწმენაზე და განსხვავებული სარწმუნოების გამო, მიუკერძოებელი არ იყოს განსახილველი დავისადმი. უნდა დააკმაყოფილოს მოსამართლემ მხარის მიერ დაყენებული აცილების შუამდგომლობა? დაასაბუთეთ პასუხი.

2. სასამართლო სხდომაზე მოსამართლე მხარეებს სთავაზობს დავის მორიგებით დასრულებას და განუმარტავს, რომ ახლოვდება ქრისტიანობა, ყველა ქრისტიანისათვის უდიდესი დღესასწაული, ამიტომ კარგი იქნება თუ მხარეები კომპრომისული წინადადებების შეთანხმებით, მორიგდებიან და ცივილურად დაამთავრებენ დავას. არღვევს მოსამართლე პროფესიული ეთიკის წესებს? დაასაბუთეთ პასუხი.

3. სასამართლო სხდომაზე მოსამართლე მხარეებს სთავაზობს დავის მორიგებით დასრულებას და განუმარტავს, რომ საქართველოს უზენაეს სასამართლოს არაერთი გადაწყვეტილება აქვს მიღებული დავებზე, რომლებიც სახელმწიფოს მონაწილეობით დადებულ ჩუქების ხელშეკრულებას ეხება. განსახილველი დავა კი ეწინააღმდეგება არსებულ სა-

სამართლო პრაქტიკას, ამიტომ თუკი მხარეები მორიგებას მიაღწევენ, ეს ძალიან გონივრული გადაწყვეტილება იქნება, რაშიც სასამართლო დაეხმარება მხარეებს და შეუწყობს ხელს მორიგების პირობების ჩამოყალიბებაში. არღვევს მოსამართლე პროფესიული ეთიკის წესებს? დაასაბუთეთ პასუხი.

4. მოსამართლეს, მის წარმოებაში არსებულ ერთ-ერთ მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესის მქონე საქმეზე, ჟურნალისტი სახლის შესასვლელთან დახვდა და დაუსვა შეკითხვა: ჰპირდება თუ არა მოსამართლე საზოგადოებას, რომ საქმე სამართლიანად და მიუკერძოებლად იქნება განხილული? მოსამართლე პასუხობს:

- ვარიანტი ა) ის არ არის უფლებამოსილი მის წარმოებაში არსებულ საქმეზე ისაუბროს.
- ვარიანტი ბ) სასამართლო თითოეულ საქმეს იხილავს კანონის წინაშე მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საწყისებზე, სამართლიანად და მიუკერძოებლად, რაც მართლმსაჯულების განხორციელების კონსტიტუციური საფუძველია.

შეაფასეთ შემოთავაზებული პასუხები.

5. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეს, მის წარმოებაში არსებულ ერთ-ერთ მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესის მქონე საქმეზე, ჟურნალისტი სასამართლოს შესასვლელთან დახვდა და დაუსვა შეკითხვა: რა ვადებში განიხილავს სასამართლო ამ საქმეს? მოსამართლე პასუხობს:

- ვარიანტი ა) ის არ არის უფლებამოსილი მის წარმოებაში არსებულ საქმეზე ისაუბროს.
- ვარიანტი ბ) ჟურნალისტმა უნდა მიმართოს უზენაესი სასამართლოს პრესცენტრს ამ კითხვით, რადგან ის არ არის უფლებამოსილი მის წარმოებაში არსებულ საქმეზე ისაუბროს.
- ვარიანტი გ) საკასაციო სასამართლოსათვის საქმის განხილვის ექვსთვიანი ვადაა დადგენილი, საკასაციო საჩივარი დასაშვებად იქნა მიჩნეული, როგორც ეს საზოგადოებისათვის ცნობილია, შესაბამისად, განხილვის საერთო ექვსთვიან ვადაში იქნება საბოლოო გადაწყვეტილება მიღებული.

შეაფასეთ შემოთავაზებული პასუხები

6. სასამართლოს კოლეგიური შემადგენლობიდან საკასაციო საჩივრის

წარმომადგენელმა ადვოკატმა აცილება დაუყენა საქმის მომხსენებელ მოსამართლეს, რომელიც იმავდროულად სხდომის თავმჯდომარეა, იმ საფუძველით, რომ მოსამართლემ მორიგება შესთავაზა მხარეებს, თანაც იმ პირობებში, როდესაც ქვემდგომი ორივე ინსტანციის სასამართლოში ანალოგიურ შეთავაზებას არც ერთი მხარე არ დაეთანხმა. საქმის განმხილველი კოლეგიური შემადგენლობის ორმა მოსამართლემ განიხილა ადვოკატის შუამდგომლობა მომხსენებელი მოსამართლის აცილების თაობაზე და არ დააკმაყოფილა უსაფუძველობის გამო. შუამდგომლობის დასაბუთების განმარტების დროს ერთ-ერთმა მოსამართლემ, რომელიც ადგილზე თათბირით მიღებული განჩინების მოტივებს განუმარტავდა მხარეებს, გაღიზიანებით აღნიშნა, რომ კასატორის წარმომადგენელი, რომელიც ადვოკატია, არ უნდა აყენებდეს ისეთ აცილებას, რომელსაც სამართლებრივი საფუძველი არ გააჩნია. საერთოდ არ აქვს მნიშვნელობა, რა მოხდა ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში, რადგან მოსამართლეს შეეძლო და ვალდებულიც იყო, მორიგება შეეთავაზებინა მხარეებისათვის. მოსამართლემ ისიც თქვა, რომ ასეთი უსაფუძველო აცილება ადვოკატს არ ეკადრება, მხოლოდ კლიენტის წინაშე თავმოწონებას წარმოადგენს და სასამართლოს ართმევს ძვირფას დროს. შეაფასეთ, მოსამართლის მიერ მიცემული განმარტება შუამდგომლობის უარყოფის თაობაზე.

7. მხარემ, რომელიც იეჭოვას მოწმეა, მოსამართლის აცილება მოითხოვა იმ საფუძველით, რომ მოსამართლე სოციალურ ქსელში საჯაროდ აქვეყნებს მართლმადიდებლური ქრისტიანების რელიგიურ დღესასწაულებთან დაკავშირებულ მილოცვებს, ხოლო მის შვილს საჯაროდ, ასევე სოციალურ ქსელში აქვს გაკრიტიკებული შემთხვევა, როდესაც იეჭოვას მოწმე დედამ ავადმყოფი შვილისათვის სისხლის გადასხმა, გართულებული ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე, მიუღებლად მიიჩნია მისი რწმენისათვის. მხარეს მიაჩნია, რომ მოსამართლე, ცხადია, იზიარებს საკუთარი შვილის შეხედულებას, ამიტომ ის ვერ იქნება ობიექტური და მიუკერძოებელი განსახილველი დავის მიმართ, რადგან მკვეთრად უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს იეჭოვას მოწმეების მიმართ. უნდა დააკმაყოფილოს მოსამართლემ აცილების შუამდგომლობა?

8. საქმეს იხილავს მოსამართლეთა კოლეგიური შემადგენლობა, მომხსენებელი მოსამართლე ერთ-ერთ მხარეს უსვამს დამაზუსტებელ შეკითხვას, შემდეგ კოლეგიური შემადგენლობის სხვა მოსამართლე უსვამს

მხარეს შევითხვას. კოლეგიური შემადგენლობის მესამე მოსამართლე გამუდმებით რაღაცას წერს ისე, რომ დარბაზისკენ საერთოდ არ გაუხედავს და მხარეებთან ვიზუალური კონტაქტი არც ერთი წუთით არ დაუმყარებია. შეაფასეთ მესამე მოსამართლის მოქმედება სასამართლო დარბაზში.

9. მოსამართლეს ელექტრონული განაწილების წესით განსახილველად გადაეცა საქმე, რომლის მიმართ დიდი საჯარო ინტერესია და, პრაქტიკულად, ყოველდღიურად გადაიცემა ინფორმაცია მასმედიის საშუალებებში. საქმეში მონაწილე ერთ-ერთი მხარის ადვოკატს იცნობს მოსამართლე, თუმცა, მასთან რაიმე განსაკუთრებული მეგობრული ან პროფესიული ურთიერთობა არ აკავშირებს. მოსამართლე წერს საქმიდან თვითაცილების განცხადებას იმ საფუძველით, რომ საქმეში მონაწილე ადვოკატი მისი ბიძაშვილის თანაკურსელია, რამაც შესაძლოა მხარეებს მოსამართლის მიუკერძოებლობისადმი ეჭვი წარმოუშვას და ზიანი მიაყენოს სამართალწარმოებას. დასაბუთებულია მოსამართლის განცხადება თვითაცილების შესახებ?

10. მოსამართლე იხილავს საწარმოს წილებთან დაკავშირებულ დავას, რომლის მინორიტარი პარტნიორი მისი მმისშვილია; ეს ფაქტობრივი გარემოება დასტურდება ამონაწერით სამეწარმეო რეესტრიდან. უნდა აიცილოს მოსამართლემ საქმის განხილვა?

XXI თავი. კეთილსინდისიერება, შეშვალობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. კეთილსინდისიერება:

- ა) პიროვნული კეთილსინდისიერება და პროფესიული სინდისი;
- ბ) დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა;
- გ) პიროვნული და პროფესიული ქცევა;
- დ) პიროვნული და პროფესიული რეპუტაცია.

2. შეშვალობა;

3. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. კეთილსინდისიერება

მოსამართლეთა კეთილსინდისიერება (*Integrity*) ფართო ცნებაა. იგი ასახავს მოსამართლის სუბიექტურ დამოკიდებულებას სამოსამართლო საქმის მიმართ, მის პატიოსნებას, გულმოდგინებასა და მაღალი მორალური ღირებულებებისადმი ერთგულებას მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში.

არ არსებობს კეთილსინდისიერების უნივერსალური დეფინიცია, თუმცა, არსებობს საყოველთაო კონსენსუსი იმის თაობაზე, რომ კეთილსინდისიერება სამოსამართლო საქმის ქვაკუთხედი, ხოლო კეთილსინდისიერი მოსამართლე – სამართლებრივი სახელმწიფოს ღერძი.

ვერ მიიღწევა მართლმსაჯულება კეთილსინდისიერი მოსამართლის გარეშე. შესაბამისად, კეთილსინდისიერი მოსამართლის ეფექტი განუზომელია სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნაში. არაკეთილსინდისიერი მოსამართლის ხელში კარგი კანონიც შეიძლება გახდეს უსამართლობის ქმნის ბერკეტი და ცუდმა კანონმაც შეიძლება შეიძინოს კეთილშობილება თუ მოსამართლე პატიოსანი, გულმოდგინე და კეთილსინდისიერია.

სამოსამართლო საქმის ეფექტი კონკრეტული საქმის გადაწყვეტით არ შემოიფარგლება. მისი გავლენა გაცილებით მასშტაბურია. მოსამართლის ღირსმსახურება ქმნის სამართლიანობის განცდას, ამადლებს და-

ცულობის შეგრძნებას, ხელს უწყობს სახელმწიფო ინსტიტუციებისადმი ნდობის გაძლიერებას. შესაბამისად, რაც უფრო მეტი კეთილსინდისიერი მოსამართლე ჰყავს ქვეყანას, მით უფრო მეტი სიმშვიდე და კეთილდღეობა სუფევს საზოგადოებაში.

სამოსამართლო კეთილსინდისიერებას არ აქვს ხარისხი. არ არსებობს „ცოტა“ ან „ბევრი“ კეთილსინდისიერება. მოსამართლე ან არის ან არ არის კეთილსინდისიერი. ის „წვრილმან“ და „მსხვილმან“ საქმეში ერთნაირად პატიოსანია. სამოსამართლო კეთილსინდისიერება დეტალებში უფრო ხილული ხდება, განსაკუთრებით ისეთ საკითხებში, რომლის ექსკლუზიური თვალსაწიერი მხოლოდ მოსამართლეს გააჩნია და გარე დამკვირვებელი მას ძნელად თუ აღიქვამს. ამიტომაცაა, რომ ყველაზე მეტად თავად მოსამართლემ იცის თუ რაოდენ კეთილსინდისიერია იგი. სამოსამართლო კეთილსინდისიერება დიდწილად არის დამოკიდებული პიროვნულ თვისებებზე, კერძოდ, პიროვნულ ღირსებასა და შინაგან პატიოსნებაზე. მართლმსაჯულების ჯეროვანი განხორციელება ყოველთვის კეთილსინდისიერი სამოსამართლო საქმის შედეგი არ არის. მართლმსაჯულება ჯეროვნად შეიძლება კანონის შიშითა და ძალითაც განახორციელო. სამოსამართლო კეთილსინდისიერება სახეზეა მაშინ, როდესაც მართლმსაჯულებას დამოუკიდებლად, მიუკერძოებლად და კომპეტენტურად ახორციელებ, რადგან შინაგანი პატიოსნება და პიროვნული ღირსება სხვა არჩევანს არ გიტოვებს. თუ ჯეროვანი მართლმსაჯულება მარტოოდენ კანონის ძალითა და დისციპლინური პასუხისმგებლობის შიშით მიიღწევა, იქ ყოველთვის რჩება სივრცე გადაცდომებისათვის, მათ შორის, ისეთი უხეში დარღვევისთვისაც, როგორიც კორუფციაა, რადგან სამოსამართლო საქმიანობის განხორციელების დროს ყოველთვის არსებობს შიდა და გარე ზეწოლის საფრთხე, ადამიანური ფაქტორით განპირობებული პიროვნული მიკერძოებების ალბათობა, კანონის გვერდის ავლის ან მისი გამრუდებული განმარტების ცდუნება. აღნიშნული საფრთხეების დასაძლევად კანონი ყოველთვის ეფექტური არ არის, ასეთ დროს ყველაზე მსუსხავი ეფექტი მოსამართლის ადამიანურ კეთილ ზნესა და სინდისიერებას აქვს.

სამოსამართლო კეთილსინდისიერება, ალბათ, მოსამართლის როლისა და სამოსამართლო საქმის არსის გაცნობიერების შედეგად ყალიბდება. მოსამართლე, რომელიც მართლმსაჯულებას ანუ „სამართლის მსაჯულებას“ ახორციელებს, მისთვის კანონი ინსტრუმენტია სამართლი-

ანობის დასადგენად, ამიტომაც მოსამართლეს მეტი მორალური პასუხისმგებლობა აქვს სამართალშეფარდების პროცესში, შესაბამისად, საზოგადოებასაც მეტი მოლოდინი აქვთ იმ პირთა მიმართ, რომლებიც მათ განსჯიან და სჯიან. მართლმსაჯულების განხორციელება არ არის მარტოდენ სამართალშეფარდება, არც მართლმსაჯულების მიზანი არ არის ფორმალურად კანონიერი გადაწყვეტილების მიღება. მართლმსაჯულება მართალი, კეთილსინდისიერი მსაჯულის მიერ სამართლის ქმნაა. შესაბამისად, მართლმსაჯულების პროცესს ბევრი მორალური დილემის გადაწყვეტა ახლავს თან, რა დროსაც მოსამართლის პიროვნულ პატიოსნებას, რაც მის პროფესიულ კეთილსინდისიერებას განაპირობებს, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.

საქართველოს კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მიხედვით, მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ კონსტიტუციასა და კანონს. საქართველოს კონსტიტუციის მე-7 მუხლის შესაბამისად, მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია. მოსამართლე ფაქტობრივ გარემოებებს აფასებს და გადაწყვეტილებებს იღებს მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების, სხვა კანონების შესაბამისად და თავისი შინაგანი რწმენის საფუძველზე. ამდენად, კონსტიტუციისა და კანონის დონეზე უზრუნველყოფილია მოსამართლის დამოუკიდებლობა, ხოლო მიუკერძოებლობა, გულმოდგინება, პატიოსნება, შეუვალობა და კეთილსინდისიერება ის ეთიკური პრინციპებია, რომლის გარეშე მოსამართლის მიერ სამართალშეფარდების პროცესს მართლმსაჯულების განხორციელება არ ჰქვია. მოსამართლის მიერ მართლმსაჯულების კეთილსინდისიერად განხორციელების ვალდებულებას საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-8 მუხლი ეხება, რომლის მიხედვითაც, მოსამართლე ვალდებულია, მასზე დაკისრებული მოვალეობები განახორციელოს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად და სათანადო გულისხმიერებით.

კეთილსინდისიერების ზუსტ დეფინიციას არც კანონი და არც სამოსამართლო ეთიკის კოდექსი არ ითვალისწინებს. თუმცა, იგი, საერთაშორისო სტანდარტის მიხედვით, შინაგანი პატიოსნებით განპირობებულ პროფესიული ქცევის წესად განიმარტება. ამიტომაც, ხშირ შემთხვევაში, საერთაშორისო რეგულაციებში, კეთილსინდისიერებას ტერმინოლოგიურად პატიოსნება ენაცვლება. მაგალითისათვის, ბანგალორის პრი-

ნციპების შესაბამისად, დამოუკიდებლობისა (პირველი პრინციპი) და მიუკერძოებლობის (მეორე პრინციპი) შემდეგ, ანუ მესამე პრინციპად პატიოსნება (*Propriety*) სახელდება¹⁰⁹³. პატიოსნების დამახასიათებელი კრიტერიუმებია წესიერება, კანონმორჩილება, ზრდილობა, სათნოება, გულისხმიერება, სიმართლისმოყვარეობა, ერთგულება, საყოველთაოდ აღიარებულ ზნეობრივ ღირებულებათა დაცულობა, პიროვნული ღირსების პატივისცემა და ა. შ. შესაბამისად, წესიერება ზნეობრივი კატეგორიაა და ის, მეტწილად, პროფესიული სინდისის განმაპირობებელი ფაქტორია. მით უფრო, სამოსამართლო საქმის თავისებურების გათვალისწინებით, სადაც პატიოსნება მოსამართლის მიერ თავისი უფლებამოსილებების სათანადოდ შესრულების აუცილებელ პირობად მიიჩნევა. პატიოსანი ქცევა მოსამართლეს მარტო სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელების დროს არ მოეთხოვება, არამედ პირად ცხოვრებაშიც. მაგ. მოსამართლე, რომელიც ქრთამს აძლევს ლექტორს შვილის უმაღლეს სასწავლებელში მოსაწყობად ან მოსამართლე, რომელსაც სადისერტაციო ნაშრომი პლაგიატის საფუძველზე აქვს შექმნილი ან მოსამართლე, რომელიც ნასვამი ჯდება საჭესთან და სამსახურებრივი უფლებამოსილების გამოყენებით ცდილობს პასუხისმგებლობისაგან თავის დაღწევას, ყოველდღიურ ყოფა-ცხოვრებაში არაპატიოსანი ქცევის ნიმუშს ქმნის, რითაც სასამართლოს სანდოობას ეჭვქვეშ აყენებს. მოსამართლის პატიოსანი ქცევით იქმნება მართლმსაჯულების პატიოსნად განხორციელების პრეზუმფცია და პირიქით. თუმცა, პატიოსანი ქცევის განმარტება ფართოდ არ უნდა მოხდეს და შეფასებისას მხედველობაში ქცევის მარტოდენ ის ასპექტები უნდა იქნეს მიღებული, რომელიც სასამართლოს მიმართ ნდობის შესუსტებას ან პირიქით, სამოსამართლო საქმიანობის მიმართ რწმენის განმტკიცებას მოემსახურება. შესაბამისად, მოსამართლის პატიოსანი ქცევა სამოსამართლო საქმიანობის პრიზმაში ფასდება და დაკვირვება - შეფასებას მოსამართლის პირადი ცხოვრების ყველა დეტალი არ ექვემდებარება.

მიუხედავად იმისა, რომ პატიოსნება, ხშირ შემთხვევაში, კეთილსინდისიერების სინონიმად გამოიყენება, სამოსამართლო ეთიკა კეთილსინდისიერებას პატიოსნების იდენტურ ტერმინად არ განიხილავს. კეთილსინდისიერება უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე პატიოსნება და,

¹⁰⁹³ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 37, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

შესაბამისად, მასში პატიოსნებასთან ერთად, გულმოდგინება, ემპათია, გამბედაობა, გარკვეულწილად თავდადებაც კი მოიაზრება. შესაბამისად თუ მოსამართლე კეთილსინდისიერია, ის პრინციპებს არ უღალატებს, დამოუკიდებლობას არავის შეალახვინებს, მუდმივად საკუთარ თავზე იმუშავებს, საჭიროების შემთხვევაში, გამბედაობასაც გამოიჩენს, გაბატონებულ მოსაზრებას დაუპირისპირდება, განსხვავებულ აზრს დააფიქსირებს და ა. შ. კეთილსინდისიერი მოსამართლე არ დაუშვებს უსამართლობას. სხვა არცერთი ღირებულება თუ ეთიკური სტანდარტი ისე არ უზრუნველყოფს სამართლიანი სასამართლოს უფლების დაცვას თითოეული პირისათვის, როგორც სამოსამართლო კეთილსინდისიერება. მაგალითისათვის, გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღება ყოველთვის არ არის კანონიერი და სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღების გარანტია. უფრო მეტიც, სამოსამართლო თავისუფლება და სრული დამოუკიდებლობა, რიგ შემთხვევებში, ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების ბერკეტი ხდება. ამიტომ, დამოუკიდებლობა მარტოოდენ მაშინ არის ჯეროვანი მართლმსაჯულების განხორციელების წინაპირობა, როცა დამოუკიდებლობის გარანტიით კეთილსინდისიერი მოსამართლეა აღჭურვილი. მხოლოდ კომპეტენციაც არ იძლევა სწორი მართლმსაჯულების განხორციელების შესაძლებლობას, რადგან მაღალი კომპეტენცია არაკეთილსინდისიერი მოსამართლის ხელში ცუდი იარაღია. არც მიუკერძოებლობაა აბსოლუტური კატეგორია სამართლის ქმნის საქმეში. ადამიანური გონი იმდენ გაუცნობიერებელ მიკერძოებას იტევს, რომ თუ არა სამოსამართლო კეთილსინდისიერება, სახეზე იქნებოდა არაცნობიერი მიკერძოებით მიღებული გადაწყვეტილებები. კეთილსინდისიერება მოსამართლეს აიძულებს, გააცნობიეროს შინაგანი მიკერძოებულობანი, მოახდინოს მათი იდენტიფიცირება, იმუშაოს და დაძლიოს ისინი, ხოლო იმ შემთხვევაში თუ ვერ მოახერხა აღნიშნულ მიკერძოებათა გადალახვა, ასეთ შემთხვევაში, იგი აიცილებს საქმეს. მაგალითად თუ განსასჯელი მოსამართლის შვილის თანაკლასელია, ხოლო მოსამართლე საქმეზე მუშაობისას განსასჯელის მიმართ გადაჭარბებული ემპათიისაგან ვერ თავისუფლდება, სამოსამართლო კეთილსინდისიერება მოითხოვს, რომ მოსამართლემ საქმე აიცილოს.

და მაინც, რა არის სამოსამართლო კეთილსინდისიერება და რაში ვლინდება იგი?

ყოველივე ზემოაღწერილის გათვალისწინებით, სამოსამართლო კე-

თილსინდისიერება შინაგანი პატიოსნებით განპირობებული პროფესიული ქცევაა. კეთილსინდისიერებას ახასიათებს ჰუმანურობა, პატიოსნებით გამოწვეული შინაგანი მედეგობა, პრინციპების ერთგულება, სამოსამართლო ღირსების პატივისცემა, საქმისადმი ერთგულება, გულმოდგინე შრომა, მუდმივ თვითგანვითარებაზე ზრუნვა და, რაღა თქმა უნდა, სამოსამართლო ღირსების დაცვა, რაც დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობაში ვლინდება. კეთილსინდისიერი მოსამართლე განზრახ კანონს არ არღვევს, სამოსამართლო შეცდომების ასაცილებლად ბევრს მუშაობს, მუდმივ თვითგანვითარებაშია, უსამართლო გადაწყვეტილებას ფორმალური კანონიერებით არ ამართლებს. შესაბამისად, ის ნაკლებად ფორმალისტური და სამართლიან შედეგზე ორიენტირებულია, უფლებამოსილების პირადი სარგებლისა და შეღავათებისათვის გამოყენება უკიდევანო სირცხვილად და მანტიის შეურაცხყოფად მიაჩნია, თანამდებობის შესანარჩუნებლად თუ სხვა პრივილეგიების მოსაპოვებლად, პრინციპების ერთგულებაზე უარს არ ამბობს, დამოუკიდებლად გადაწყვეტილების მიღების შეუძლებლობის შემთხვევაში კანონით გათვალისწინებულ ზომებს მიმართავს და, რაც მთავარია, მისთვის კანონი ბერკეტია სწორი და სამართლიანი გადაწყვეტილების მისაღებად.

სამოსამართლო ეთიკის განვითარების ადრეულ ეტაპზე მოსამართლისათვის კეთილსინდისიერების სტანდარტად მიიჩნეოდა შეზღუდული სოციალიზაცია. აღნიშნული მიდგომა თანამედროვე ეთიკის წესების შესაბამისად მოძველებულად ითვლება, რადგან მოსამართლეს ფართო თვალსაწიერი უნდა ჰქონდეს. იგი ინფორმირებული უნდა იყოს საზოგადოებაში მიმდინარე პროცესების თაობაზე. მოსამართლე უნდა „ცოცხლობდეს, სუნთქავდეს, ფიქრობდეს და შეხება ჰქონდეს ამ სამყაროში გავრცელებულ სხვადასხვა შეხედულებებთან. უფრო მეტიც, მოსამართლე საკუთარი პასუხისმგებლობით უნდა იყოს თავისი დროის ვნებებისა და ქმედებების თანაზიარი“¹⁰⁹⁴. სწორედ ამ გზით შეძლებს იგი აზროვნების თვალსაწიერის გაფართოებას, სადავო საკითხების როგორც სამართლის, ასევე საზოგადოებრივ ჭრილში დანახვას, რაც არსებითად მნიშვნელოვანია მოსამართლისათვის ჰუმანური სახის შესანარჩუნებლად. მოსამართლის ადამიანური სახე კი სამოსამართლო კეთილსინდისიერების მნიშვნელოვანი ატრიბუტია. კეთილი ზნე და სუფთა სინდისი სწორედ

¹⁰⁹⁴ Oliver Wendell Holmes Jr. was an American jurist who served as an Associate Justice of the Supreme Court of the United States from 1902 to 1932, and as Acting Chief Justice of the United States in January–February 1930.

ადამიანური, თანაგრძნობის უნარის მქონე მოსამართლისთვისაა დამახასიათებელი. რაც შეეხება სოციალიზაციასთან დაკავშირებულ საფრთხეებს, კერძოდ, აქტიურ კომუნიკაციას, ფართო სამეგობრო თუ სანაცნობო წრეს, სოციალური ქსელებით სარგებლობას და, შესაბამისად, პროცესის პოტენციურ მონაწილეებთან *ex parte* კომუნიკაციის რისკსა თუ იმ საკითხებზე პოზიციის დაფიქსირებას, რომლისგან თავის შეკავებასაც მოსამართლეს ეთიკის წესები ავალდებულებს, აღნიშნული საფრთხე სრულად ნეიტრალდება მოსამართლის კეთილსინდისიერების პირობებში. არაკეთილსინდისიერი მოსამართლეს კი იზოლაცია და სოციალური აქტივობების აკრძალვა ვერ გააკეთილშობილებს. ამდენად, მოსამართლეთა აქტიური სოციალიზაცია არ წარმოადგენს საფრთხეს კეთილსინდისიერი მოსამართლისთვის, უფრო მეტიც, როგორც ზემოთ აღინიშნა, „საკუთარი დროის ვნებების გაზიარება“ მოსამართლის საზოგადოებრივი თვალსაწიერის გაზრდასა და ჰუმანური სახის შენარჩუნებას ემსახურება.

კეთილსინდისიერი მოსამართლის სახე „ორი ადამიანის სინთეზს“ უნდა წარმოადგენდეს; კერძოდ, „სანიმუშო პროფესიონალი მოსამართლისა“ და „ჩვეულებრივი ადამიანის“. „სანიმუშო პროფესიონალი მოსამართლე“ ისეთი თვისებების მატარებელი უნდა იყოს, როგორიცაა თავმდაბლობა, სიმტკიცე, შეუვალობა, გულისხმიერება, საღი აზრი, ინტელექტის ძალა, კომპეტენტურობა. თუმცა, იმისათვის, რომ იგი ადამიანად დარჩეს ადამიანებს შორის და მის მიერ განხორციელებული მართლმსაჯულება მისაღები და აღქმადი იყო საზოგადოების მიერ, სასურველია იყოს გულთბილი, მგრძნობიარე, იუმორის მქონე.

როგორც ზემოთ უკვე არაერთგზის აღინიშნა, სამოსამართლო კეთილსინდისიერება ფართო ცნებაა და იგი სამოსამართლო ეთიკის თითქმის ყველა ასპექტს ეხება, ამიტომაც მიიჩნევა, რომ თუ მოსამართლე კეთილსინდისიერია, ის დამოუკიდებელია, მიუკერძოებელიც, კომპეტენტურიც და გულმოდგინეც. შესაბამისად, სამოსამართლო კეთილსინდისიერების განხილვისას, ყველა იმ ეთიკური პრინციპის გადაფარვა ხდება, რომელსაც საქართველოს კონსტიტუცია, საერთო სასამართლოების შესახებ კანონი და სამოსამართლო ეთიკის კოდექსი მოსამართლეთა ქცევის სტანდარტად აწესებს. აღსანიშნავია, რომ მოსამართლის კანდიდატების შერჩევა, ძირითადად, სწორედ აღნიშნულ კრიტერიუმზე დაყრდნობით ხდება, კერძოდ, საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს კანონის მიხედვით, მოსამართლეობის კანდიდატი შეირჩევა ორი

ძირითადი კრიტერიუმის – კეთილსინდისიერებისა და კომპეტენტურობის – საფუძველზე.

კეთილსინდისიერების კრიტერიუმის მახასიათებლებია: ა) პიროვნული კეთილსინდისიერება და პროფესიული სინდისი; ბ) დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა; გ) პიროვნული და პროფესიული ქცევა; დ) პიროვნული და პროფესიული რეპუტაცია¹⁰⁹⁵.

ა) პიროვნული კეთილსინდისიერებისა და პროფესიული სინდისი

პიროვნული კეთილსინდისიერებისა და პროფესიული სინდისის მახასიათებლით მოსამართლეობის კანდიდატის შეფასებისას გაითვალისწინება მისი, როგორც მოქალაქის, პატიოსნება, კეთილსინდისიერება, მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობის შესაბამისი შეგნება, გამჭვირვალობა, კორექტულობა და სიზუსტე სამსახურებრივი ან სხვა მოვალეობების, ფინანსური ან სხვა ვალდებულებების შესრულებისას (მაგალითად, ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციის შევსებისას, ბანკის ან სხვა ვალის გადახდისას, კომუნალური ან სხვა გადასახადის გადახდისას, საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევისათვის ჯარიმის გადახდისას) და სხვა.

ბ) დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა

დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სამართლიანობის მახასიათებლით მოსამართლეობის კანდიდატის შეფასებისას გაითვალისწინება მისი პრინციპულობა, გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღების უნარი და ზეგავლენის მიმართ მედეგობა, პიროვნული სიმტკიცე, შეუვალობა და სხვა.

გ) პიროვნული და პროფესიული ქცევა

პიროვნული და პროფესიული ქცევის მახასიათებლით მოსამართლეობის კანდიდატის შეფასებისას გაითვალისწინება მისი კორექტულობა კოლეგებთან და სხვა პირებთან ურთიერთობისას, თავდაჭერილობა, საკუთარი ემოციების მართვის უნარი, სასამართლოში წარმართული დავები, რომლებშიც იგი მონაწილეობდა, როგორც მხარე, მის წინააღმდეგ სისხლისსამართლებრივი ბრალდების არსებობა და სხვა.

¹⁰⁹⁵ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 35.1.

დ) პიროვნული და პროფესიული რეპუტაცია

პიროვნული და პროფესიული რეპუტაციის მახასიათებლით მოსამართლეობის კანდიდატის შეფასებისას გაითვალისწინება მისი საქმიანი და მორალური რეპუტაცია და ავტორიტეტი იურიდიულ წრეებსა და საზოგადოებაში, იურიდიულ წრებთან ურთიერთობის ხასიათი და სხვა.

სამოსამართლო კეთილსინდისიერება ვლინდება, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, ქცევის შესაბამისობის შეფასების შედეგად. მოსამართლე ყოველთვის უნდა ეცადოს, რომ თავის მაღალ სტატუსთან შეუფერებელი ქცევა აირიდოს. ქცევა „შეუფერებელია“ თუ კონკრეტულ შემთხვევათა განხილვისას, მოსამართლის მოქმედება ან უმოქმედობა საზოგადოებაში მოსამართლის კეთილსინდისიერების ეჭვს აჩენს. მაგ. მოსამართლე, რომელიც არ ემორჩილება კანონს, იშვება პრეზუმფცია, რომ ის საქმის განხილვის დროსაც არ იყენებს კანონს¹⁰⁹⁶.

დაუშვებელია ზეგავლენით ვაჭრობა, ასევე თანამდებობრივი პოზიციის გამო რაიმე უპირატესობის მოპოვება¹⁰⁹⁷. მოსამართლეს არ აქვს უფლება გამოიყენოს საკუთარი თანამდებობრივი ავტორიტეტი ან დაუშვას მისი გამოყენება თავისი, თავისი ოჯახის წევრების ან ნებისმიერი სხვა პირების ინტერესების მისაღწევად¹⁰⁹⁸. უპირატესობის „ოდენობას“, „ზომას“, „წონას“ მნიშვნელობა არ აქვს. როდესაც რაიმე უპირატესობაზეა საუბარი, ყოველთვის ე.წ. „მსხვილმანი უპირატესობა“ არ იგულისხმება, მაგ., სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება. სურსათის მაღაზიის რიგში წინა ადგილას გადანაცვლებაც კი, იმის გამო, რომ მაღაზიის გამყიდველმა მოსამართლე იცნო, შეიძლება შეუფერებელ საქციელად იქნეს მიჩნეული. უფრო მეტიც, თანამდებობრივი მდგომარეობის გამო რაიმე უპირატესობის მიღება არამხოლოდ შეუფერებელი საქციელია, არამედ, რიგ შემთხვევაში, საფრთხის შემცველიცაა, რადგან, როგორც წესი, თანამდებობრივი უპირატესობანი „უფასო“ არ არის და ვის ხარჯზეც აღნიშნული უპირატესობის მოპოვება ხდება, მოსამართლეს მასთან, მაღლიერების გრძნობის გამო, გარკვეული დამოკიდებულება უჩნდება, რაც სამოსამართლო დამოუკიდებლობის ნებაყო-

¹⁰⁹⁶ Geyh Ch., Alfini J., Lubert S., Shaman J., Judicial Conduct and Ethics, LexisNexis, New York, 2013, 10.03.

¹⁰⁹⁷ იქვე, 10.04.

¹⁰⁹⁸ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები, IV ღირებულება, წესიერება, მუხლი 4.9, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi15.pdf>>, [14.05.2021].

ფლობითი ხელყოფის თვალსაჩინო მაგალითად გამოდგება.

სამოსამართლო კეთილსინდისიერებას ბევრი საერთო აქვს სასამართლოს ავტორიტეტთან. მართლმსაჯულების „ჩაკეტილი ბუნება“ ყოველთვის იწვევს კორპორაციული მიკერძოების ეჭვებს. კორპორაციულ ჩაკეტილობას კი იწვევს სასამართლო გადაწყვეტილებების გადასინჯვისა და მოსამართლეთა დისციპლინური საქმეების განხილვის შიდაკორპორაციული სისტემა. საზოგადოებას კი ისღა დარჩენია, ენდოს პრეზუმფციას, რომ მოსამართლე სამართლიანია. ჩაკეტილობის ფონზე სასამართლოს ნდობა, როგორც წესი, იმ ქვეყნებში არსებობს, სადაც მოსამართლეებად მხოლოდ მაღალი რეპუტაციის იურისტები ინიშნებიან¹⁰⁹⁹. სხვა შემთხვევაში, არსებობს მეტი გამჭირვალობისა და ანგარიშვალდებულების საჭიროება, რათა მართლმსაჯულების სისტემამ ნდობა მოიპოვოს. ამ მიმართებით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კეთილსინდისიერი მოსამართლის როლი. სამოსამართლო კეთილსინდისიერება ავალდებულებს მოსამართლეს მუდმივად ზრუნავდეს მართლმსაჯულების ავტორიტეტზე. შესაბამისად, მისი ქცევა სანიმუშოდ უნდა გამოიყურებოდეს არამარტო მაშინ, როდესაც იგი დაკვირვების არეალშია მოქცეული, არამედ მაშინაც, როდესაც ის ფიქრობს, რომ მისი საქციელი არ გასაჯაროვდება, არ გამჟღავნდება, ვერავინ შეიტყობს. ნიშანდობლივია აღნიშნოს, რომ მოსამართლის სანიმუშო ქცევა მარტოდენ აღნიშნული მოსამართლის ავტორიტეტის ამაღლებას არ ემსახურება, კარგი მოსამართლის სახე სანდო მართლმსაჯულების განხორციელების წინაპირობაა. ამიტომაც, ერთი მოსამართლის უხეში გადაცდომაც არ განიხილება მარტოდენ აღნიშნული მოსამართლის ნაკლად, აღნიშნული გადაცდომა ბრალად მთელ სისტემას ერაყება. შესაბამისად, სამოსამართლო კეთილსინდისიერება მოითხოვს მოსამართლის ქცევის მუდმივ თვითკონტროლს, რადგან მართლმსაჯულების ავტორიტეტს თითოეული მოსამართლე ქმნის. მართლმსაჯულების მიმართ ნდობის მოპოვებას დამსახურება სჭირდება. ნდობა კი კეთილსინდისიერი მოსამართლეების მიერ განხორციელებული მართლმსაჯულებით მოიპოვება. შესაბამისად, მართლმსაჯულების მიმართ საზოგადოებრივი ნდობის ჩამოყალიბება მოითხოვს, რომ მოსამართლე არამარტო უნდა იყოს კეთილსინდისიერი, არამედ უნდა გამოიყურებოდეს კიდევ ამგვარად. მოსამართლის ქცევა, როგორც მინიმუმ, ყოველთვის მორალურად

¹⁰⁹⁹ Soeharno J., Is Judicial integrity a norm? An inquiry into concept of judicial integrity in England and Netherlands, Utrecht Law Review, Volume 3, Issue 1, 2007, 3-4.

გამართლებული უნდა იყოს და ასეთადაც უნდა ჩანდეს გონიერი დამკვირვებლის თვალში. ქცევა მორალურად გამართლებულად მიიჩნევა თუ ის იმ საზოგადოებაში მისაღებ ქცევის სტანდარტს აკმაყოფილებს, რომელ საზოგადოებაშიც (ქვეყანაში) მოსამართლე ფუნქციონირებს. მოსამართლე, გარდა იმისა, რომ ყოველთვის კანონის შესაბამისად უნდა იქცეოდეს, მის ქცევას არ უნდა ჰქონდეს ფავორიტიზმისა და პირადი ინტერესის ელფერი¹¹⁰⁰. მოსამართლის კეთილსინდისიერი სახე უნდა ვლინდებოდეს არამარტო მის გადაწყვეტილებებში, არამედ მის სამოსამართლო თუ არასამოსამართლო (სასამართლოს გარე) ქცევაში¹¹⁰¹. სწორედ, ამგვარად გამოშვებული მოსამართლეების ერთობით არის შესაძლებელი საზოგადოების მხრიდან მართლმსაჯულების მიმართ ნდობის შექმნა და მისი შენარჩუნება.

მოსამართლე უფლებამოსილია, სამოსამართლო საქმიანობის გარდა, კანონით დაშვებული სხვა საქმიანობა განახორციელოს. საქართველოს კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მიხედვით, მოსამართლის თანამდებობა შეუთავსებელია სხვა თანამდებობასთან და ანაზღაურებად საქმიანობასთან, გარდა სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობისა. სამოსამართლო კეთილსინდისიერება მოითხოვს, რომ მოსამართლის საქციელმა და მისმა ყოველდღიურმა ყოფა-ცხოვრებამ იგი სამოსამართლო საქმეს არ დააშოროს, თავიდან აიცილოს ინტერესთა კონფლიქტები, სამომავლოდ საქმეთა თვითაცილების რისკები და ა. შ. მაგ. თუ მოსამართლე თავისუფლად გამოხატავს მიმდინარე მოვლენებზე აზრს სოციალურ მედიაში, რომელსაც კონფლიქტის ელფერი აქვს, ამით ის სამომავლოდ ასაცილებელ საქმეთა რაოდენობას ზრდის, რაც დაუშვებელია. როდესაც სამოსამართლო ქცევის შეზღუდვებზე ვსაუბრობთ, აღნიშნული შეზღუდვების ერთ-ერთი გამართლება (*rationale*) იმაში მდგომარეობს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლისათვის გარკვეული სახის დამატებითი სამუშაოების გაწევა დასაშვებია და, რიც შემთხვევებში, რეკომენდებულიცაა¹¹⁰², სამოსამართლო საქმე მოსამა-

¹¹⁰⁰ Geyh Ch., Alfini J., Lubert S., Shaman J., Judicial Conduct and Ethics, LexisNexis, New York, 2013, 10.03.

¹¹⁰¹ Soeharno J., Is Judicial integrity a norm? An inquiry into concept of judicial integrity in England and Netherlands, Utrecht Law Review, Volume 3, Issue 1 (June), 2007, 3-4.

¹¹⁰² საერთო სასამართლოების შესახებ კანონის მიხედვით, მოსამართლის კანდიდატების შეფასებისას მხედველობაში მიიღება სამართლებრივი სისტემისა და მართლმსაჯულების საკითხებზე სხვადასხვა ფორმატის დისკუსიებში, შეხვედრებსა და სემინარებში მისი მონაწილეობა, საკუთარი პოზიციისა და შეხედულებების ღიად და თავისუფლად

რთლისათვის უპირატესია, მიუხედავად იმისა, რაოდენ სასარგებლოც არ უნდა იყოს მოსამართლის სხვა დამატებითი საქმიანობა¹¹⁰³.

მოსამართლე უფლებამოსილია ეწეოდეს ლიტერატურულ, პედაგოგიურ საქმიანობას, კითხულობდეს ლექციებს, მონაწილეობდეს სამართალთან, კანონმდებლობასთან, მართლმსაჯულების აღსრულებასა და სხვა მსგავს საკითხებთან დაკავშირებულ საქმიანობაში¹¹⁰⁴; მოსამართლეს შეუძლია საქმის საჯარო განხილვისას ოფიციალური ორგანოების წინაშე წარდგეს სამართალთან, კანონმდებლობასთან, მართლმსაჯულების აღსრულებასა და მსგავს საკითხებთან დაკავშირებით¹¹⁰⁵. მოსამართლე ასევე უფლებამოსილია, იყოს ოფიციალური ორგანოს, სამთავრობო კომიტეტის, კომისიის, სათათბირო ორგანოს წევრი თუ ამგვარი წევრობა საშუალებას აძლევს მოსამართლეს, დარჩეს მიუკერძოებელი და შეინარჩუნოს პოლიტიკურად ნეიტრალური პოზიცია¹¹⁰⁶. ამდენად, მოსამართლისათვის ნებადართულ სამეცნიერო, პედაგოგიურ თუ მართლმსაჯულების აღსრულებასთან დაკავშირებულ საქმიანობაში მონაწილეობა ფართო სპექტრისაა. მოსამართლისათვის აღნიშნული უფლებამოსილების მინიჭება თავისთავად გულისხმობს, რომ მოსამართლემ მითითებული საქმიანობა უნდა გამოიყენოს საჯარო და არა კერძო ინტერესის გათვალისწინებით. ლექციის კითხვისას თუ საჯარო გამოსვლისას უნდა დაიცვას კოლეგიური ნეიტრალიტეტი, განხილულ თუ განსახილველ საქმეზე ისე არ უნდა დააფიქსიროს პოზიცია, რომ მართლმსაჯულების ავტორიტეტს საფრთხე შეექმნას. საჯარო დისკუსიებში მონაწილეობა, რაღა თქმა უნდა, დასაშვებია, თუმცა მონაწილეობის მასშტაბი სრულად უნდა ემსახურებოდეს მართლმსაჯულების ინტერესებს და აღნიშნულ დისკუსიაში მოსამართლე კომპეტენტურად და კეთილსინდისიერად უნდა გამოიყურებოდეს, რათა ყოველი ასეთი საჯარო გამოჩენის ინციდენტი ისევ მართლმსაჯულების საერთო ინტერესს მოემსახუროს. აღნიშნული თავისთავად არ ნიშნავს მოსამართლის

გამოხატვა, ინიციატივის გამოჩენის უნარი, იდეებისა და წინადადებების წამოყენება, სამეცნიერო და სხვა სახის პუბლიკაციები, დამსახურება იურიდიული პროფესიისა და საზოგადოების წინაშე და სხვა.

¹¹⁰³ Geyh Ch., Alfani J., Lubert S., Shaman J., *Judicial Conduct and Ethics*, LexisNexis, 2013, 10.05.

¹¹⁰⁴ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები, მეოთხე ღირებულება – წესიერება, მუხლი 4.11.1, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi15.pdf>>, [14.05.2021].

¹¹⁰⁵ იქვე, მუხლი 4.11.2.

¹¹⁰⁶ იქვე, მუხლი 4.11.3.

მხრიდან განსხვავებული თუ კრიტიკული აზრის დაფიქსირების აკრძალვას, რადგან, რიგ შემთხვევებში, მოსამართლის მხრიდან კრიტიკული პოზიციის დაფიქსირება, მართლმსაჯულების ნაკლოვანებების ხაზგასმა, მართლმსაჯულების გაჯანსაღებისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია¹¹⁰⁷, თუმცა, საგულისხმოა, რომ მოსამართლის თითოეული საჯარო გამოსვლა დიდი სიფრთხილით და მაღალი სამოსამართლო კეთილსინდისიერებით უნდა ხასიათდებოდეს.

კეთილსინდისიერებას აქვს სუბიექტური და ობიექტური განზომილება. კეთილსინდისიერების სუბიექტური განზომილება მოიცავს წესიერებას, პატიოსნებას, სუფთა სინდისს. სუბიექტური კეთილსინდისიერებით ადამიანები ჰარმონიაში არიან საკუთარ მორალურ ღირებულებებთან. თუმცა, კეთილსინდისიერებას აქვს ობიექტური მასშტაბიც, რომლის მიხედვითაც ხდება ფუძემდებლური ღირებულებების პატივისცემა, დაცვა, ერთგულება მაშინაც, როცა მათი ღალატი მოწონებული და წახალისებულია¹¹⁰⁸.

კანონის უზენაესობისა და დემოკრატიის იდეალების გათვალისწინებით, მართლმსაჯულებას ლეგიტიმაციისათვის სჭირდება კანონის სრული დაცვით დანიშნულ მოსამართლეთა ერთობა და საზოგადოების მხრიდან მართლმსაჯულების მიმდებლობა (ადიარება), რაც მის მიმართ ნდობაში გამოიხატება. სხვაგვარად თუ ვიტყვით თუ საზოგადოება სამართლოს ენდობა, ადიარებს კიდევ მას. შესაბამისად, საზოგადოების მხრიდან ნდობა ანიჭებს მართლმსაჯულებას ლეგიტიმურობას. თუმცა, მაშინაც კი, როდესაც მართლმსაჯულება კანონის სრული დაცვით დანიშნულ პროფესიონალ მოსამართლეთა ერთობას შეადგენს, მართლმსაჯულების მიმართ ნდობის ჩამოყალიბება გარკვეულ პრობლემებთან არის დაკავშირებული, კერძოდ, პირველი პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ სასამართლო გადაწყვეტილებას საფუძვლად უდევს შინაგანი რწმენა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოქალაქეებს ძნელად მიუწვდებათ ხელი, გაიგონ მოსამართლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების რეალური მოტივაცია, რომელიც შინაგანი რწმენით არის ნაკარნახევი და, მეორე, საზოგადოების ყველა წევრს არ აქვს იურიდიული განათლება

¹¹⁰⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 12.07.2016 წლის განჩინება საქმეზე *Baka v. Hungary*.

¹¹⁰⁸ Soeharno J., Is Judicial integrity a norm? An inquiry into concept of judicial integrity in England and Netherlands, *Utrecht Law Review*, Volume 3, Issue 1 (June), 2007, 3-4.

და მისთვის რთულად აღსაქმელი და გასაგებია სასამართლო გადაწყვეტილების დასაბუთება. ამიტომაც, მოსამართლის საქმიანობაში ყოველთვის რჩება რაღაც, საზოგადოებისათვის აუხსნელი და გაუგებარი. შესაბამისად, არსებობს საფრთხე ნდობის ჩამოყალიბების საქმეშიც, თუმცა, შედარების მიზნებისათვის, არც ექიმის საქმიანობის ყველა დეტალია აღქმადი და გასაგები პაციენტისა და გარე დამკვირვებლისათვის. მაშინ უნდა გაეცეს კითხვას პასუხი თუ რა იწვევს ნდობას იმ საქმიანობის განმახორციელებელ პირთა მიმართ, რომელთა საქმიანობა მაღალ პასუხისმგებლობასთან არის დაკავშირებული და რომელიც ბოლომდე შეუცნობადია ამ პროფესიის ბენეფიციარებისათვის. აღნიშნულ დილემას აქვს ერთი ჭეშმარიტი ახსნა, კერძოდ, ის რაც ბოლომდე შეუცნობადი და ძნელად აღსაქმელია, შეიძლება სრულ ნდობას იმსახურებდეს თუ აღნიშნული საქმე პროფესიონალურად და კეთილსინდისიერად ხორციელდება. ამგვარად, მოსამართლის გადაწყვეტილება შეიძლება ყველასთვის გასაგები ანდა ყველასთვის მოსაწონი არ იყოს, თუმცა თუ არსებობს მოსამართლის კეთილსინდისიერებისა და პროფესიონალიზმის მიმართ ნდობა, აღნიშნული გადაწყვეტილება ყველასთვის მისაღები ხდება¹¹⁰⁹.

სუბიექტური კეთილსინდისიერებისათვის სახასიათოა მუდმივი ჭიდილი მორალურ დილემებთან, თუმცა, მიღებული გადაწყვეტილებით კეთილსინდისიერი მოსამართლე ყოველთვის ღირებულებების ერთგული რჩება. სუბიექტური კეთილსინდისიერება სახეზეა, როდესაც მოსამართლეს აქვს სწორი ღირებულებებისა და ფასეულობების მიმართ მაღალი მგრძნობელობა. სწორედ ამით აიხსნება მოსამართლეთა პიროვნების მიმართ ინტერესი, კერძოდ, მათი განათლების, წარმომავლობის, ჰობის, ცხოვრების წესის და ა. შ. პიროვნული მახასიათებლები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს პიროვნების მოსამართლედ შედგომის საქმეში, რადგან მოსამართლეს ისეთი პიროვნული თვისებები და ღირებულებებისადმი ერთგულება უნდა ჰქონდეს, რომ იგი ერთი შეხედვითაც (*prima facie*) კეთილსინდისიერი მოსამართლეს სახეს ქმნიდეს. სამოსამართლო კეთილსინდისიერების, როგორც სუბიექტური კატეგორიის ჩამოყალიბებისა და განვითარებისათვის, უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსამართლის მიერ საკუთარი თავის პატივისცემას, რადგან მიიჩნევა, რომ საკუთარი თავის პატივისცემელი მოსამართლე არასოდეს უღალატებს

¹¹⁰⁹ Soeharno J., Is Judicial integrity a norm? An inquiry into concept of judicial integrity in England and Netherlands, *Utrecht Law Review*, Volume 3, Issue 1 (June), 2007, 5-6.

პროფესიულ ღირსებას, რაც სამოსამართლო კეთილსინდისიერების მნიშვნელოვანი წინაპირობაა¹¹¹⁰.

კეთილსინდისიერი მოსამართლის ქცევა შესაბამისობაში უნდა იყოს მაღალ მორალურ ღირებულებებთან. კეთილსინდისიერ მოსამართლეს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს თავისი მოვალეობა და მუდმივად ზრუნავდეს სასამართლოს რეპუტაციის დაცვაზე. სამართლებრივ სახელმწიფოში ივარაუდება, რომ კონსტიტუცია და კანონები მორალურ ღირებულებებს ეფუძნება, შესაბამისად, კონსტიტუციასა და კანონზე დაფუძნებული გადაწყვეტილება მორალურად გამართლებულია. იმ შემთხვევაში თუ კანონიერი გადაწყვეტილება მორალურ ღირებულებებთან წინააღმდეგობაშია, კეთილსინდისიერმა მოსამართლემ არჩევანი მორალურად გამართლებული გადაწყვეტილების მიღებაზე უნდა შეაჩეროს. ამისათვის, კონსტიტუციური პრინციპების ფართო მორალური განმარტება შეიძლება საკმარისი აღმოჩნდეს, თუმცა, იმისათვის, რომ სასამართლოს გადაწყვეტილება მორალურად გამართული და დასაბუთებული იყოს, აუცილებელია, თავად მოსამართლე იყოს მორალური ღირებულებების მატარებელი და კეთილსინდისიერი¹¹¹¹. ამდენად, დაწერილი პოზიტიური სამართალი კეთილსინდისიერი მოსამართლეების ხელში მუდმივ მორალურ თვითგანვითარებას განიცდის, შესაბამისად, კეთილსინდისიერი მოსამართლის ხელში გაკეთილშობილებულ კანონზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებაც საზოგადოებისათვის უფრო მისაღები და სანდო ხდება.

სამოსამართლო კეთილსინდისიერება ვლინდება არამარტო სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში, არამედ ჯეროვანი პროცესის წარმართვაშიც. მაგალითისათვის, სამოსამართლო კეთილსინდისიერებისათვის საფრთხედ განიხილება ისეთ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით გადაწყვეტილების მიღება, რომლებიც უკანონოდაა მოპოვებული. სამოსამართლო კეთილსინდისიერება მოითხოვს, რომ სასამართლო ხელისუფლებამ ხელი არ შეუწყოს და არ წახაალისოს მტკიცებულებების უკანონო მოპოვება. ასეთ შემთხვევაში, მიღებულ უნდა იქნეს ის გადაწყვეტილება, რომელიც მარტოოდენ კანონით მოპოვებულ მტკიცებულებებს დაე-

¹¹¹⁰ Guidance for Promoting Judicial Independence and Impartiality, USAID, 2002, 21-22, <https://www.ifes.org/sites/default/files/judicial_independence.pdf>, [14.05.2021].

¹¹¹¹ Keyes E., Two Conceptions of Judicial Integrity: Traditional and Perfectionist Approaches to issue of Morality and social Justice, Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy 2, no.2, 2008, 233-304.

ფუძნება, რაც შეიძლება განსხვავდებოდეს კიდევ ობიექტური ჭეშმარიტებისაგან, თუმცა, სასამართლო ხელისუფლებამ არ უნდა გამოიყენოს ისეთი „სულმდაბალი“ მეთოდები, როგორიცაა საკუთარი გადაწყვეტილების უკანონო მტკიცებულებებით გამყარება, რაც საბოლოო ჯამში, არა იმდენად მტკიცებულებების უკანონოდ მომპოვებელს, არამედ სასამართლოს შეერაცხება ბრალად, რადგან „უვარგისი“ მტკიცებულება მან გახადა „ვარგისი“ გადაწყვეტილების მიღების მიზნებისათვის, რაც დიდწილად ცუდად აისახება მოსამართლეების კეთილსინდისიერებასა და მართლმსაჯულების ავტორიტეტზე¹¹¹².

მოსამართლეებისათვის დამოუკიდებლობის მანდატის მინიჭებით, უკიდურესად აუცილებელია, რომ აღნიშნული მანდატით კეთილსინდისიერი მოსამართლეები სარგებლობდნენ¹¹¹³. სამოსამართლო პოზიცია არ არის იმისთვის შექმნილი, რომ აღნიშნული პოზიციის გამოყენებით მოსამართლემ ან მისმა ახლობელმა რაიმე პირადი სარგებელი ნახოს. მოსამართლის ქცევა ყოველთვის უნდა შეესაბამებოდეს მოსამართლის მაღალ სტატუსს, მოსამართლის ქცევა უნდა იყოს შინაგანი პატიოსნებით ნაკარნახევი, არ უნდა ისახავდეს მიზნად გამორჩენას ან რაიმე სახის უპირატესობის მიღებას. უფრო მეტიც, მოსამართლის საქმიანობა არ არის პრივილეგია, იგი უფრო მეტად მორალური სტანდარტებითა და მაღალი ანგარიშვალდებულებით დატვირთული პოზიციაა, რომელიც უამრავ ქცევით შეზღუდვასთან არის დაკავშირებული. თუმცა, მოსამართლეობის კანდიდატი თანხმდება რა მოსამართლის თანამდებობის დაკავებას, იგი ავტომატურად ხდება აღნიშნული შეზღუდვების თანაზიარი¹¹¹⁴. მიუხედავად იმისა, რომ რიგითი მოქალაქისათვის ეს შეზღუდვები შეიძლება მძიმე იყოს, მოსამართლე მათ ნებაყოფლობით და ხალისით უნდა იღებდეს¹¹¹⁵, რადგან ქცევითი შეზღუდვები მნიშვნელოვანია კეთილსინდისიერი სამოსამართლო სახის შესანარჩუნებლად. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში კი, თავად მოსამართლემ უნდა შეა-

¹¹¹² Bloom R.M., Fentin D.H., A More Majestic Conception: The Importance of Judicial Integrity in Preserving the Exclusionary Rule, University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law 13, no. 1, 2010, 47-80.

¹¹¹³ Sharman J.M., Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 17-18, <<https://publications.iadb.org/publications/english/document/Judicial-Ethics-Independence-Impartiality-and-Integrity.pdf>>, [14.05.2021].

¹¹¹⁴ იქვე, 20-21.

¹¹¹⁵ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები, IV ღირებულება, წესიერება, მუხლი 4.2, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi15.pdf>>, [14.05.2021].

ფასოს თუ რამდენად შესაფერისია თავისი ქცევა მოსამართლის მაღალ სტატუსთან, მაგალითად, მოსამართლე ფრთხილი უნდა იყოს ადვოკატებთან ურთიერთობის დროს, რათა არ შექმნას მათ მიმართ მიუკერძოებელი დამოკიდებულების შთაბეჭდილება; მოსამართლემ არ უნდა მიიღოს მონაწილეობა იმ საქმის განხილვაში, რომელშიც ერთ-ერთი მხარის წარმომადგენელი მისი ოჯახის წევრია ან სხვაგვარად არის დაკავშირებული აღნიშნულ საქმესთან. მითითებული წესი სავალდებულოდ დასაცავი კატეგორიაა მაშინაც, როდესაც მოსამართლე დარწმუნებულია თავის შინაგან მიუკერძოებლობაში და ობიექტური გადაწყვეტილების გამოსატანად შინაგანი დაბრკოლებების არარსებობაში, თუმცა, გარე ე.წ. „დამკვირვებლის სტანდარტი“ მოითხოვს, რომ მოსამართლე არამარტო უნდა იყოს დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი და კეთილსინდისიერი, არამედ უნდა გამოჩნდეს კიდევ ასეთად. შესაბამისად, ე.წ. „გარე დამკვირვებლის სტანდარტი“ მოითხოვს, რომ მოსამართლემ მაშინაც უნდა აიცილოს საქმე, როცა იგი სრულად მიუკერძოებელია, თუმცა, გარე დამკვირვებლის თვალში ის ვერ შეინარჩუნებს მიუკერძოებელი არბიტრის სტატუსს („ობიექტური მიუკერძოებლობის ტესტი“). თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კეთილსინდისიერების სტანდარტი დასაცავია მოსამართლის მიერ განხორციელებული ნებისმიერი ქმედების დროს, რაც იმას ნიშნავს, რომ, ერთი მხრივ, სასამართლოს ავტორიტეტისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლემ ის საქმეები აიცილოს, სადაც ის „გარე დამკვირვებლის თვალში“ „ობიექტური მიუკერძოებლობის“ ტესტს ვერ გაივლის, თუმცა, მეორე მხრივ, მოსამართლე კეთილსინდისიერად უნდა მიუდგეს საქმეთა აცილების საკითხს და მან „ობიექტური მიუკერძოებლობის“ ტესტი ბოროტად არ უნდა გამოიყენოს არასასურველი (გახმაურებული, პოლიტიკურად ანგაჟირებული, საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელი და ა. შ.) საქმეებისაგან თავის არიდების მიზნით.

მოსამართლის ქცევა წინდახედულებას მოითხოვს. ერთი შეხედვით, უწყინარი საქციელი, ფორმალურად კანონშესაბამისი ქმედება, შეიძლება მოსამართლის ავტორიტეტის დაკნინების საფუძველი გახდეს, მაგალითისათვის, მოსამართლის მიერ საქმეების იმ ადვოკატთან გადამისამართება, რომელთანაც ადრე იგი დაკავშირებული იყო და ჯერაც ინარჩუნებს ფინანსური ხასიათის ბმებს, მოსამართლის მხრიდან არაკეთილსინდისიერ საქციელად ითვლება¹¹¹⁶. მოსამართლის შეუფერებელ

¹¹¹⁶ In re Lawrence, 335 N.W.2d 456 (Mich.1983), seen in Sharman J. M., Judicial Ethics:

საქციელად იქნა მიჩნეული მოსამართლის მოთხოვნა, ყავის გამყიდველი მასთან ხელბორკილებით მიეყვანათ, რადგან მისგან წაყიდ ყავას არასასიამოვნო სუნი ასდიოდა¹¹¹⁷. აქვე ნიშანდობლივია აღნიშვნა, რომ სამოსამართლო კეთილსინდისიერება მოითხოვს, რომ მოსამართლე სასამართლოში თუ სასამართლოს გარეთ გულისხმიერი ქცევით გამოირჩეოდეს. აღნიშნული ვალდებულება არსებობს საქმიანობის იმ სპეციფიკის გათვალისწინებით, რასაც მოსამართლეები ახორციელებენ. ისინი, თავად ადამიანები, სხვა ადამიანებს განსჯიან, ამიტომ კეთილსინდისიერება მოითხოვს, რომ მათი ქცევა ყოველთვის ჰუმანური, სხვა ადამიანებისათვის მისაბამი და სანიმუშო იყოს. სხვაგვარად, მათ სხვათა განსჯის მორალური უფლება არ ექნებათ.

არაკეთილსინდისიერი ქცევის თვალსაჩინო მაგალითად განიხილება მოსამართლის ან მისი ოჯახის რომელიმე წევრის მიერ საჩუქრის ან რაიმე უპირატესობის მიღება. მოსამართლის დასაჩუქრება¹¹¹⁸ მესამე პირების თვალში ქმნის შთაბეჭდილებას, რომ მოსამართლე შეიძლება მოსყიდულ იქნეს, რომ მოსამართლის კეთილგანწყობის მოპოვება საჩუქრით დასაშვებია და ა. შ. აღნიშნული პრეზუმფციის გაქარწყლება რთულია, რადგან მოსამართლეს, როგორც ადამიანს, აქვს თავისი შინაგანი მიკერძოებები. საჩუქრით განპირობებული მადლიერება კი მიკერძოების ერთ-ერთი ნაირსახეობაა¹¹¹⁹.

ნიშანდობლივია აღნიშვნა, რომ მოსამართლე მარტო თავის საქციელზე კი არ არის პასუხისმგებელი, არამედ მისი აპარატის თანამშრომ-

Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 18-19.

¹¹¹⁷ In re Perry, 53, A.D. 2d 882 (N.Y.1976), seen in Sharman J. M., Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 20-21.

¹¹¹⁸ გარდა კანონით დაშვებული გამონაკლისი შემთხვევებისა. კერძოდ, ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ საქართველოს კანონის მიხედვით, საჩუქრად არ განიხილება სახელმწიფოს ან საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ გადაცემული გრანტი, სტიპენდია, ჯილდო, პრემია; „დიპლომატიური საჩუქარი“, რომელიც გადაეცემა საჯარო მოსამსახურეს ოფიციალური ან სამუშაო ვიზიტის დროს პროტოკოლით გათვალისწინებული წესით და რომლის საბაზრო ღირებულება არ აღემატება 300 ლარს; და ა. შ.

¹¹¹⁹ Sharman J.M., Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 18-19, <<https://publications.iadb.org/publications/english/document/Judicial-Ethics-Independence-Impartiality-and-Integrity.pdf>>, [14.05.2021].

ლებზეც. როგორც ერთი მოსამართლე მიიჩნევა მთელი მართლმსაჯულების სახედ, ისე მოსამართლის თანაშემწე, რეფერენტი თუ სხდომის მდივანი წარმოადგენს მოსამართლეს საზოგადოებაში, შესაბამისად, მოსამართლის თანაშემწის მიერ საჩუქრის მიღება ისევე შეერაცხება მოსამართლეს ბრალად, როგორც მის თანაშემწეს. საგულისხმოა, რომ აქ მართოდენ მორალურ პასუხისმგებლობაზე არ არის საუბარი. სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვა იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლის თანაშემწის თუ მოსამართლის აპარატის სხვა თანამშრომელთა გადაცდომის გამო შეიძლება მოსამართლე დაისაჯოს, რადგან მან სათანადო ინსტრუქტაჟითა თუ ზედამხედველობით თავის დაქვემდებარებაში მყოფ მოხელეთა კეთილსინდისიერი ქცევა ვერ უზრუნველყო, რაც ესოდენ მნიშვნელოვანია მართლმსაჯულების ავტორიტეტისთვის. მაგალითისათვის, მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლე სათანადო ინფორმაციას არ ფლობდა, მას მკაცრი საყვედური გამოეცხადა იმის გამო, რომ მისმა ორმა თანაშემწემ ლას-ვეგასში ორდღიანი საგზური საჩუქრად იმ იურიდიული ფირმისაგან მიიღო, რომელ იურიდიულ ფირმასაც აღნიშნულ მოსამართლესთან მიმდინარე საქმეები ჰქონდა¹¹²⁰.

მოსამართლის არაკეთილსინდისიერ ქმედებად განიხილება სახელმწიფო ფულითა თუ ქონებით უკანონოდ (დაუსაბუთებლად) სარგებლობა. მაგალითად, სამოგზაუროდ წასვლა სახელმწიფოს ხარჯზე და აღნიშნული მოგზაურობის საქმიან ვიზიტად „გაფორმება“. ასევე დაუშვებელია სასამართლო პერსონალის, მათ შორის, საკუთარი სამოხელეო აპარატის თანამშრომლების პირადი მიზნებისათვის გამოყენება და პირადი დავალებების მიცემა. მოსამართლის არაკეთილსინდისიერ ქცევად იქნა მიჩნეული მოსამართლის მიერ პატიმრისათვის დავალების მიცემა მისთვის ფერწერული ტილოს დახატვის, სახლში რემონტის გაკეთების და ა. შ. თაობაზე, ასევე დარღვევა დადგინდა მაშინ, როდესაც მოსამართლემ თავის თანაშემწეს დროდადრო თავისი შვილების მოვლა დაავალა¹¹²¹.

ის რაც ჩვეულებრივი ქცევაა სხვა ადამიანებისთვის, შეიძლება „შეუფერებლად“ იქნას მიჩნეული მოსამართლეებისათვის. აღნიშნული დასკვ-

¹¹²⁰ In re Kilgarin, Unreported Order (Texas Commission on Judicial Conduct, June 8, 1987), seen in Sharman J.M., Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C.

¹¹²¹ Sharman J.M., Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 21, <<https://publications.iadb.org/publications/english/document/Judicial-Ethics-Independence-Impartiality-and-Integrity.pdf>>, {14.05.2021}.

ნის საფუძველია ის მაღალი რეპუტაციული ზიანი, რაც მოსამართლის არაკეთილსინდისიერმა, გაუფრთხილებელმა ქმედებამ მთელ მართლმსაჯულების სისტემას შეიძლება მიაყენოს. მაგალითისათვის, მართლმსაჯულების ავტორიტეტის დაკნინებად მიიჩნევა მოსამართლის მეგობრობა კრიმინალებთან. კეთილსინდისიერი მოსამართლის სახეს აყენებს შეურაცხყოფას მოსამართლის გაერთიანება ისეთ ასოციაციებსა თუ ორგანიზაციებში, რომელთა საქმიანობის იდეა დისკრიმინაციულია. რატომ? იმიტომ, რომ არავინ ისე არ უნდა ზრუნავდეს ადამიანების თანაბარ მოპყრობაზე, მათთვის შესაძლებლობების თანაბარი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე, როგორც მოსამართლე, შესაბამისად, მისი ამგვარი ქმედებით „მართალი მსაჯულის“ როლი და ავტორიტეტი ილახება¹¹²². ამდენად, მოსამართლისათვის გარანტირებულია გამოხატვის, აღმსარებლობის, შეკრებებსა და ასოციაციებში მონაწილეობის თავისუფლება, თუმცა, ამ უფლებების რეალიზაციისას მოსამართლე ყოველთვის უნდა ზრუნავდეს მოსამართლის თანამდებობის მაღალი სტატუსის დაცვაზე და თავს იკავებდეს სასამართლოს მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობასთან შეუთავსებელი ქმედებებისაგან¹¹²³. მაგალითად, მოსამართლის გაერთიანებით ისეთ ასოციაციაში, რომელიც ძალადობრივი იდეების მატარებელია, თუნდაც, აღნიშნული მოსამართლე არ წარმოადგენდეს აღნიშნული იდეების გამტარებელ სუბიექტს, მოსამართლის მაღალ სტატუსს რეპუტაციული ზიანი ადგება. ასეთ მოსამართლეს საზოგადოება აღარ ენდობა, ხოლო იმ სასამართლოს რეპუტაცია კი, რომელიც ასეთ მოსამართლეს ინარჩუნებს, დღითიდღე დაბლა იწევს.

2. შეუვალობა

მოსამართლის დამოუკიდებლობა (შინაგანი მედეგობა, შეუვალობა) ბევრი საფრთხის შემცველია, როგორცაა მაგალითად, შიდა (კოლეგის, სასამართლოს თავმჯდომარის და ა. შ.) და გარე (აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების ორგანოების წარმომადგენლები, მასმედია, საზოგადოებრივი აზრი და ა. შ.) ზეწოლის რისკები. სახელმწიფომ როგორი ბერკეტიც არ უნდა შექმნას მოსამართლის დამოუკიდებ-

¹¹²² Sharman J.M., Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 22, <<https://publications.iadb.org/publications/english/document/Judicial-Ethics-Independence-Impartiality-and-Integrity.pdf>>, [14.05.2021].

¹¹²³ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები, IV ღირებულება, წესიერება, მუხლი 4.6, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi15.pdf>>, [14.05.2021].

ლობის დაცვის მიზნით, მოსამართლის დამოუკიდებლობის საუკეთესო გარანტი თავად მოსამართლეა. ისე, არავის არ შეუძლია მოსამართლის დამოუკიდებლობის დაცვა, როგორც თავად მოსამართლეს. არცერთი საკანონმდებლო ბერკეტი არ ქმნის მოსამართლეს შინაგანად ისეთ მედეგს, როგორც მისი შინაგანი კეთილსინდისიერება. ამიტომაც მიიჩნევა, რომ თუ მოსამართლე კეთილსინდისიერია, ის, არცერთ შემთხვევაში, თავისი დამოუკიდებლობის ხელყოფის პრეცედენტს არ დაუშვებს, მით უფრო, თავს შინაგანი დამოკიდებულების მდგომარეობაში არ ჩაიგდებს, რადგან იცის, რომ არ არსებობს მოსამართლისათვის იმაზე მეტი შეურაცხყოფა, ვიდრე მის საქმიანობაში გარე პირების ჩარევაა. კეთილსინდისიერმა მოსამართლემ ასევე იცის, რომ დამოუკიდებლობის ხელყოფა არ არის ფიქცია და ის აუცილებლად ერთ-ერთი მხარის ინტერესების ხელყოფის ხარჯზე ხდება. რატომ არის დამოუკიდებლობა ესოდენ დაკავშირებული სამოსამართლო კეთილსინდისიერებასთან? იმიტომ, რომ მოსამართლე დამოუკიდებლობის ხელყოფას იმის გამო უშვებს, რომ ემინია თანამდებობის დაკარგვის, მისი წინსვლის შეფერხების, ოჯახის წევრის სამსახურებრივი შევიწროების და ა. შ. კეთილსინდისიერი მოსამართლე კი აღნიშნული შიშებისაგან თავისუფალია, მას სამოსამართლო ღირსება და პირადი პატიოსნება უფრო ეძვირფასება, ვიდრე პირადი კეთილდღეობა.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, კანონის უზენაესი, უმთავრესი პრინციპია დამოუკიდებელი სასამართლო. დამოუკიდებელი მართლმსაჯულება ქმნის ბალანსს სახელმწიფოში, საკანონმდებლო და აღმასრულებელ შტოებს შორის, ის უზრუნველყოფს საზოგადოების დაცულობას და სამართლიანობის განცდას. მხოლოდ დამოუკიდებელ მოსამართლეს შეუძლია კანონის უზენაესობის დამკვიდრება ქვეყანაში. ჩვენ ვისაუბრეთ სამოსამართლო კეთილსინდისიერებაზე, როგორც მოსამართლის დამოუკიდებლობის აუცილებელ წინაპირობაზე, თუმცა, სასამართლოს დამოუკიდებლობისათვის სახელმწიფომაც უნდა შექმნას გარანტიები, კერძოდ, მოსამართლის ანგარიშვალდებულება მხოლოდ კანონის საფუძველზე, მოსამართლისაგან მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებისათვის ანგარიშის მოთხოვნის აკრძალვა და მათივე თანამდებობიდან გადაყენების დაუშვებლობა. მოსამართლის ხელში დამოუკიდებლობა ძლიერი იარაღია. შესაბამისად, მოსამართლის დამოუკიდებლობა სამართლებრივ სახელმწიფოში მაღალ ანგარიშვალდებულებასთანაცაა დაკავშირებული. თუ მოსამართლეს მინიჭებული აქვს დამოუკიდებლობის გარანტიები, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლე

აღნიშნულ გარანტიებს კომპეტენტურად და კეთილსინდისიერად იყენებდეს. დამოუკიდებელმა მოსამართლემ ყველა ზომა უნდა მიიღოს, რომ მისი საქციელი არ იყოს არაკეთილსინდისიერი და არც გამოჩნდეს არაკეთილსინდისიერად, წინააღმდეგ შემთხვევაში, საზოგადოებას შეეძლება განცდა, რომ მოსამართლე მისთვის საშიშია. დიახ, საშიშია, რადგან დამოუკიდებლობა არაკეთილსინდისიერი მოსამართლის ხელში საშიში იარაღია. მოსამართლეები მნიშვნელოვანი საჯარო მოხელეები არიან, რომელთაც ფართო უფლებამოსილება აქვთ საზოგადოების წევრებზე, ამიტომაც კრიტიკულად აუცილებელია, რომ საზოგადოება მათ ენდობოდეს. საზოგადოება კი სასამართლოს მაშინ ენდობა, როდესაც მოსამართლეები მაღალი კეთილსინდისიერებითა და ანგარიშვალდებულებით გამოირჩევიან¹¹²⁴.

„ყველა პირს, რომელსაც მნიშვნელოვანი ძალაუფლება აქვს, გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს რომ ძალაუფლება ნდობის შედეგია. ნდობისა, რომელიც მათ ანგარიშვალდებულებას იწვევს“¹¹²⁵. სახელმწიფოში, რომლის მართვის ფორმები კანონის უზენაესობასა და დემოკრატიულ პრინციპებს ეყრდნობა, თითოეული ძალაუფლების მატარებელი, საბოლოო ჯამში, საზოგადოების წინაშე პასუხისმგებელი, ვინაიდან ძალაუფლების წყარო ხალხია, რომელიც კონსტიტუციის მეშვეობით აღნიშნულ ძალაუფლებას სხვადასხვა პირებსა თუ ორგანოებზე ანაწილებს. აღნიშნული პირები, ძალაუფლების მატარებელნი რჩებიან იქამდე, სანამ ხალხი მათ მიმართ ნდობას ინარჩუნებს¹¹²⁶.

მოსამართლეებისათვის დამოუკიდებლობისა და ხელშეუვალობის უზრუნველყოფა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია კონსტიტუციურ დემოკრატიაში. მოსამართლის ხელშეუხებლობას კარგად ასახავს ავსტრალიელი მოსამართლის მიშელ კირბის (Justice Michael Kirby) მრავლისმთქმელი აფორიზმი, რომლის მიხედვითაც, „მოსამართლე, სანამ მოსამართლეა, ხელშეუხებელია, მაშინაც, როდესაც ის უხეშია, ნელა მუ-

¹¹²⁴ Sharman J.M., *Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity*, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996, 20, <<https://publications.iadb.org/publications/english/document/Judicial-Ethics-Independence-Impartiality-and-Integrity.pdf>>, {14.05.2021}.

¹¹²⁵ Edmund Burke, *Irish statesman and Philosopher* (1729 - 1797).

¹¹²⁶ Jayawickrama N., *Developing a Concept of Judicial Accountability – The Judicial Integrity Group and The Bangalore Principles of Judicial Conduct*, *Commonwealth Law Bulletin* 28, no.2, 2002, 1091-1108.

შაობს, გაუნათლებელია, მიკერძოებულია, ექსცენტრულია, მძინარაა“.¹¹²⁷ თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა აბსოლუტური კატეგორია არ არის და მას თან მაღალი ანგარიშვალდებულება ახლავს. ამავდროულად, ყოველთვის დისკუსიის საგანი ხდება თუ როგორ უნდა მოხდეს, ერთი მხრივ, მოსამართლის დამოუკიდებლობის, ხელშეუვალობის დაცვა და, მეორე მხრივ, მათი ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა ისე, რომ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა არ შეილახოს? აღნიშნულ კითხვაზე პასუხის გაცემის მიზნით, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ დამოუკიდებლობა არ არის მოსამართლეების პრივილეგია, ეს არის ხალხის პრივილეგია, რომელსაც ხალხი მოსამართლეს მართლმსაჯულების განსახორციელებლად ანიჭებს. ამდენად, დამოუკიდებლობა, როგორც ხალხის პრივილეგია, ყოველთვის კეთილსინდისიერი მოსამართლის ხელში უნდა იყოს, ვინაიდან არაკეთილსინდისიერი მოსამართლის ხელში დამოუკიდებლობა ხალხის საწინააღმდეგო იარაღად შეიძლება იქცეს.

სასამართლო დამოუკიდებელი უნდა იყოს, რადგან ის დგას ხალხსა და აღმასრულებელ ხელისუფლებას შორის და ამოწმებს კანონების ჯეროვნად შესრულების პროცესს, ის დგას ხალხსა და საკანონმდებლო ორგანოს შორის, რითაც უზრუნველყოფს პარლამენტის მიერ მიღებული კანონების შეფარდებასა და მათ ინციდენტურ კონტროლს, ის დგას ხალხსა და მზარდ კორპორაციულ სექტორს შორის, რომელიც პოტენციური დამსაქმებელი და ეროვნული დოვლათის შემქმნელია, და ბოლოს, სასამართლო დგას ხალხსა და გარე ძალაუფლებას შორის და ამოწმებს აღნიშნული ძალაუფლების კეთილსინდისიერად გამოყენებას, ამიტომაც ის დამოუკიდებელი და ხელშეუვალი უნდა იყოს, ხოლო მართლმსაჯულების განმახორციელებელი მოსამართლე მედეგი (შეუვალი) და კეთილსინდისიერი. სასამართლოს იმდენად დიდი როლი აქვს კანონის უზენაესობის დამკვიდრების საქმეში, რომ ნებისმიერი ეჭვი სასამართლო არაკეთილსინდისიერებისა თუ მიკერძოების მიმართ, რომ აღარაფერი ვთქვათ კორუფციაზე, მყისიერად რეაგირებული და გამოკვლეული უნდა იქნეს, მაშინაც, როდესაც საზოგადოების აღქმა სასამართლოს არაკეთილსინდისიერებასთან დაკავშირებით გადაჭარბებულია და მტკიცებულებებით არ არის გამყარებული. საზოგადოების ეჭვი, თუნდაც გადაჭარბებული, არასოდეს არ უნდა დარჩეს ყურადღე-

¹¹²⁷ Jayawickrama N., Developing a Concept of Judicial Accountability – The Judicial Integrity Group and The Bangalore Principles of Judicial Conduct, Commonwealth Law Bulletin 28, no.2, 2002, 1108.

ბის მიღმა¹¹²⁸.

ამდენად, სასამართლო ძალაუფლების რეალური წყარო საზოგადოების მხრიდან სასამართლოს მორალური ავტორიტეტისა და კეთილსინდისიერების საჯარო აღიარებაა¹¹²⁹, შესაბამისად, მოსამართლემ თავისი კეთილსინდისიერებით უნდა შექმნას პატიოსანი მოსამართლის სახე და თანამდებობა უნდა ეკავოს იქამდე, სანამ მის მიერ განხორციელებული მართლმსაჯულება საზოგადოების მხრიდან ნდობას იმსახურებს.

3. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. იმსჯელეთ, რა კავშირი შეიძლება ჰქონდეს სამოსამართლო კეთილსინდისიერებას დასახელებულ საკითხებთან. მოიყვანეთ კონკრეტული მაგალითები აღნიშნული ურთიერთკავშირის აღსაწერად.

- კეთილსინდისიერება და კომპეტენცია;
- კეთილსინდისიერება და სამუშაო დატვირთვის მოცულობა;
- კეთილსინდისიერება და დამოუკიდებლობა;
- კეთილსინდისიერება და ადამიანური ფაქტორები;
- კეთილსინდისიერება საქმის განხილვის პროცესში.

2. იმსჯელეთ, როგორ უნდა მოიქცეს კეთილსინდისიერი მოსამართლე, თუ:

- საკანონმდებლო ორგანოს წარმომადგენელი წერილობით მოსთხოვს მას საქმის მდგომარეობის თაობაზე ინფორმაციას და მისი გადაწყვეტის პერსპექტივებს;
- მოსამართლეს მიეცა წინადადება შვებულების განმავლობაში ექსპერტად იმუშაოს პარლამენტის კანონშემოქმედებით დეპარტამენტში;
- მეუღლე პოლიტიკოსია, ხოლო პოლიტიკოსისათვის მიზანშეწონილია, პოლიტიკურ შეკრებაში მეუღლესთან ერთად მონაწილეობა;
- პოლიტიკოსი მეუღლე პოლიტშეკრებებს ოჯახში ატარებს;
- მეუღლის კუთვნილი სამეწარმეო სუბიექტის იურიდიული მისამართია მოსამართლის სახლის მისამართი;
- მოსამართლეს იუსტიციის მინისტრი აჯილდოვებს ეფექტური სახელმწიფო სამსახურისთვის.

¹¹²⁸ Jayawickrama N., Developing a Concept of Judicial Accountability – The Judicial Integrity Group and The Bangalore Principles of Judicial Conduct, Commonwealth Law Bulletin 28, no.2, 2002, 1091-1108.

¹¹²⁹ იქვე.

XXII თავი. პატიოსნება, წესიერება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. პატიოსნება, წესიერება (შესაბამისობა);
2. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. პატიოსნება, წესიერება (შესაბამისობა)

ეთიკური ღირებულებები თანაარსებობენ, ერთმანეთს ავსებენ და ამყარებენ იმ სტანდარტებს, რაც სამოსამართლო საქმიანობისადმი ნდობას განამტკიცებს და მართლმსაჯულების ავტორიტეტის დაცვას უზრუნველყოფს. ბანგალორის პრინციპების მიხედვით მესამე ღირებულებაა პატიოსნება, რაც მოსამართლის მიერ თავისი მოვალეობების ჯეროვნად შესრულების აუცილებელი პირობაა. მოსამართლე უნდა იქცეოდეს სამაგალითოდ გარეშე დამკვირვებლისთვისაც კი. მოსამართლის ქმედებები და ქცევა უნდა განუმტკიცებდეს საზოგადოებას სასამართლოს პატიოსნების რწმენას. მართლმსაჯულება არა მხოლოდ უნდა აღსრულდეს, არამედ ასევე უნდა არსებობდეს აღქმა საზოგადოებაში, რომ მართლმსაჯულება აღსრულდა. სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მოსამართლის მიუკერძოებლობის შესახებ საუბრისას, სრულიად ბუნებრივია, მისი პატიოსნების, წესიერების პრეზუმფცია, რადგან საზოგადოების მოლოდინი სწორედ ის არის, რომ კონფლიქტურ მხარეთა შორის დავას გადაწყვეტს მიუკერძოებელი, წესიერი მოსამართლე, რომელიც თავისი პირადი, საზოგადოებრივი და პროფესიული ქცევით წარმოადგენს პატიოსან მსაჯულს, რომლის გადაწყვეტილებებისადმი არსებობს სამართლიანობისა და კანონიერების რწმენა.

პატიოსნების ცნების განმარტებისას ბანგალორის სამოსამართლო ქცევის წესების კომენტარი უთითებს, რომ „პატიოსნება ზნეობრიობისა და სამართლიანობის ნაწილია. პატიოსნების შემადგენელია მოსამართლის ალაღმართლობა და მორალური პრინციპები. მოსამართლე არა მხოლოდ თავისი ოფიციალური მოვალეობის შესრულებისას, არამედ ყოველთვის ღირსეულად და პატიოსნად იქცევა, როგორც შეეფერება ადამიანს, რომელსაც მოსამართლის თანამდებობა უკავია“¹¹³⁰.

¹¹³⁰ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი,

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტში დამოუკიდებელ მეოთხე ნაწილად არის ჩამოყალიბებული წესიერება (შესაბამისობა), რომელიც ფორმულირებულია შემდეგნაირად: წესიერება და წესიერების გამოჩენა არის არსებითი მოსამართლის ყოველგვარ საქმიანობაში. ეს თავი სულ ცხრა მუხლს მოიცავს და სამოსამართლო ქცევის სტანდარტს ადგენს როგორც სამოსამართლო, ისე არასამოსამართლო უფლებამოსილებების განხორციელებისას. იმის გათვალისწინებით, რომ სამოსამართლო საქმიანობის გარდა, სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობის უფლებაც აქვს მოსამართლეს, მნიშვნელოვანია, რომ მისი წესიერებისადმი რწმენა, დაკავებული პოზიციისადმი შესაბამისობა სარწმუნო და დამაჯერებელი იყოს საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლისათვის, რადგან მართლმსაჯულებისადმი ნდობა არის ის ფუნდამენტი, რასაც ეფუძნება სასამართლო ხელისუფლების საქმიანობა, ამართულ და საპასუხისმგებლო ამოცანას კი სწორედ ეთიკური ღირებულებებით შემკული მოსამართლე გაართმევს თავს.

და მაინც, როგორ არის რეგლამენტირებული სამოსამართლო ეთიკის წესებში წესიერება (შესაბამისობა) და რაზე მიუთითებს კანონი. თავისთავად ის ფაქტი, რომ წესიერების განმმარტავი ცნების სახით მიითითებულია შესაბამისობა, წარმოაჩენს ამ ეთიკური ვალდებულების, როგორც ღირებულების, სიღრმისეულ დატვირთვას. სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-16 მუხლის მიხედვით „მოსამართლე უნდა უფრთხილდებოდეს მართლმსაჯულების პრესტიჟს და სასამართლოს შენობაში თუ მის გარეთ არ იქცეოდეს სასამართლოს ავტორიტეტისა და მოსამართლის თანამდებობისათვის შეუფერებლად. მოსამართლის პირადი საზოგადოებრივი და პროფესიული ქცევა კარგად ინფორმირებული, ობიექტური, კეთილსინდისიერი დამკვირვებლის მიერ უნდა აღიქმებოდეს ღირსეულ, უმწიკვლო ქცევად. მოსამართლეთა ქცევის თვითობოჰვა პირად, საზოგადოებრივ და პროფესიულ ცხოვრებაში განუყოფლად არის დაკავშირებული მოსამართლის მიუკერძოებლობისა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის აღქმასთან საზოგადოების მხრიდან. საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 75¹ მუხლი, რომელიც ადგენს მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური გადაცდომის სახეებს, დისციპლინურ გადაცდომათა შორის უთითებს ქმედებას, რომელიც არღვევს (75¹.8(დ))

2015, 120, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

მუხლი) წესიერების პრინციპს, რაც რამდენიმე კრიტერიუმით განიმატება, კერძოდ:

- დ.ა. მოსამართლის მიერ პირადი და ინტენსიური (მეგობრული, ოჯახური) ურთიერთობის დამყარება მის მიერ განსახილველ საქმეში პროცესის მონაწილესთან, რაც იწვევს მოსამართლის მიკერძოებას ან/და პროცესის მონაწილისათვის უპირატესობის მინიჭებას თუ მას ჰქონდა ინფორმაცია მხარის შესახებ;
- დ.ბ. მოსამართლის მიერ სექსუალური შევიწროების განხორციელება;
- დ.გ. მოსამართლის მიერ სასამართლოს თათბირის საიდუმლოების გამჟღავნება.¹¹³¹

ორგანულ კანონში დასახელებული კონკრეტული გამოვლინებები მოსამართლის წესიერებისა ისეთ შემთხვევებზე მიუთითებს, რომელიც მოსამართლის მიუკერძოებლობას ხელყოფს, მის პატიოსნებას და წესიერებას ზღადავს, რაც მოსამართლის მაღალი პასუხისმგებლობისადმი შეუსაბამობას გულისხმობს და ზიანს აყენებს მართლმსაჯულებისადმი სანდოობას, სასამართლოს დამოუკიდებლობას.

ზემოთ ვისაუბრე მოსამართლის აცილებისა და თვითაცილების კანონით გათვალისწინებული საფუძვლების არაამომწურავი, სანიმუშო ჩამონათვალის შესახებ და სწორედ იმის გათვალისწინებით, რომ პრეზუმირებულია მოსამართლედ განწესებული პირის მიუკერძოებლობა, პატიოსნება, წესიერება და დაკავებული პოზიციისადმი შესაბამისობა, კანონით განსაზღვრული სანიმუშო კრიტერიუმების მიხედვით მოსამართლეს და მართლმსაჯულების მონაწილე პირებს თანაბრად ეკისრებათ ვალდებულება, აცილების შემთხვევა იყოს დასაბუთებული, აუცილებელი, რაც განპირობებულია კონკრეტული სამართალწარმოებისადმი და ზოგადად სასამართლოსადმი ნდობის შენარჩუნებით იმგვარად, რომ არიდებული იქნეს უსაფუძვლო და დაუსაბუთებელი აცილება/თვითაცილება;

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 75¹.8(დ.ა) მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევა ყურადღებას ამახვილებს მოსამართლის მიერ პირადი და ინტენსიური ურთიერთობის დამყარებაზე მის მიერ განსახილველ საქმეში პროცესის მონაწილესთან.

¹¹³¹ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 75 პრიმა.

ინტენსიური ურთიერთობა ლაკონიურად არის განმარტებული, როგორც მეგობრული, ოჯახური კავშირის დამყარება, თუმცა, ვფიქრობ, ეს ორი კომპონენტი თითოეულ ინდივიდუალურ შემთხვევაში მოითხოვს მკაფიო ინტერპრეტაციას და ამის დასტურია კანონის დანაწესშივე იმის მითითება, რომ ასეთ ინტენსიურ ურთიერთობად შესაძლოა მიჩნეული იქნეს ისეთი კავშირების ჩამოყალიბება, რომელიც მოსამართლის მიკერძოებას ან/და პროცესის მონაწილისათვის უპირატესობის მინიჭებას გამოიწვევს, ამასთან, ისიც მნიშვნელოვანია, რომ ჰქონდა თუ არა მოსამართლეს მის წარმოებაში (გულისხმობს მათ შორის მოსამართლეთა კოლეგიური შემადგენლობით საქმის განხილვასაც) არსებულ საქმეზე ინფორმაცია იმ მხარის შესახებ, რომელთანაც დამყარდა ურთიერთობა. ასეთივე შინაარსით არის ჩამოყალიბებული სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-19 მუხლი: „მოსამართლემ თავი უნდა შეიკავოს პირადი და ინტენსიური (მეგობრული, ოჯახური) ურთიერთობის დამყარებისაგან სასამართლოში საქმის წარმოების მონაწილე მხარესთან, რომლის საქმესაც განიხილავს ეს მოსამართლე, როდესაც ასეთი ურთიერთობა გამოიწვევს მოსამართლის მიკერძოებას და/ან უპირატესობის მინიჭებას მონაწილისთვის თუ მოსამართლისთვის ცნობილია მხარის ვინაობა“. „ეთიკური ნორმების დაცვა და ეთიკური ნორმების დაცვის დემონსტრირება როგორც პროფესიული, ისე პირადი ასპექტით მოსამართლის ცხოვრების მნიშვნელოვანი ელემენტებია. მთავარია არა ის თუ რას აკეთებს ან არ აკეთებს მოსამართლე, არამედ ის თუ რა გააკეთა ან რის გაკეთება შეუძლია მოსამართლეს გარშემო მყოფთა აზრით. მაგალითად, მოსამართლე, რომელიც ცალკე და ხანგრძლივად ესაუბრება პირს, რომელიც განსახილველი საქმის მხარეს წარმოადგენს, ისე გამოიყურება, თითქოს უპირატესობას აძლევდეს ერთ-ერთ მხარეს, მაშინაც კი თუ საუბარი საერთოდ არ შეეხება სასამართლო საქმეს. ვინაიდან საზოგადოება მოსამართლისაგან ქცევის მაღალ სტანდარტებს მოელის, მოსამართლემ, რომელსაც ვერ გადაუწყვეტია, წავიდეს თუ არა ამა თუ იმ ღონისძიებაზე ან მიიღოს თუ არა ესა თუ ის საჩუქარი, თუნდაც სრულიად უმნიშვნელო, თავს შემდეგი კითხვა უნდა დაუსვას: „როგორ გამოიყურება ეს საზოგადოების თვალში?“.¹¹³²

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის

¹¹³² მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 127, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

75'.8(დ.ზ) მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევა, შეიძლება ითქვას, სრულიად ახალი საფუძველია მოსამართლის ქმედების წესიერების კრიტერიუმით შეფასების ნაწილში. თვითონ ცნება „სექსუალური შევიწროება“ განიმარტება დისკრიმინაციის ყველა ფორმის შესახებ აღმოფხვრის შესახებ საქართველოს კანონით¹¹³³, როგორც დისკრიმინაციის განსაზღვრის ერთ-ერთი კომპონენტი. თავის მხრივ, ამ კანონში ტერმინი „სექსუალური შევიწროება“ 2019 წლის 19 თებერვლის (გებგვერდზე გამოქვეყნდა 25.02.2019 წ.) N 4281 II ცვლილებით დამკვიდრდა და შემდეგნაირად არის ჩამოყალიბებული: „სექსუალური შევიწროება არის სექსუალური ხასიათის ნებისმიერი არასასურველი სიტყვიერი, არასიტყვიერი ან ფიზიკური ქცევა, რომელიც მიზნად ისახავს ან იწვევს პირის ღირსების შელახვას ან მისთვის დამაშინებელი, მტრული, დამამცირებელი, ღირსების შემლახველი ან შეურაცხმყოფელი გარემოს შექმნას“. კიდევ უფრო მეტად რომ დავაკონკრეტოთ სექსუალური შევიწროების ცნება, მოვიხმობ ევროკავშირის დირექტივას N 2006/54/EC სექსუალური შევიწროების შესახებ, რომელიც შემდეგ ფორმულირებას შეიცავს: „შევიწროება არასასურველი ქმედება, რომელიც დაკავშირებულია პიროვნების სქესთან ან რომელიც მიზნად ისახავს ან იწვევს ღირსების შელახვას, მსხვერპლისთვის მტრული, დამამცირებელი, შეურაცხმყოფელი ან ძალადობრივი გარემოს შექმნას“; ასეთი სახის შევიწროება შეიძლება გამოიხატოს როგორც ვერბალური, ისე არავერბალური სექსუალური ხასიათის არასასურველი ქმედებით. დირექტივის ხასიათიდან და შინაარსიდან გამომდინარე, ის მიემართება სამუშაო ადგილზე სექსუალურ შევიწროებას და ამის დასტურია ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში სექსუალური ხასიათის შევიწროების რეგულაცია და ღიად არის დატოვებული საჯარო სივრცეში სექსუალური შევიწროების მოწესრიგება.¹¹³⁴ საგულისხმოა, რომ სექსუალური შევიწროება გენდერულ ნიშანს უკავშირდება.

საქართველოს სინამდვილეში ამ ეტაპზე მხოლოდ „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ კანონშია დასახელებული ცნების განმარტება და ეს არ არის სისხლის სამართლის წესით დასჯადი ქმედება, მაშინ როდესაც ავსტრიაში სისხლის სამართლის კოდექსში 2007 წლიდან გაჩნდა სექსუალური შევიწროების, მათ შორის როგორც სა-

¹¹³³ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ საქართველოს კანონი

¹¹³⁴ სექსუალური შევიწროება საჯარო სივრცეში: საკანონმდებლო პრაქტიკის ანალიზი, კავშირი „საფარი“, თბილისი, 2017, 23-24.

ჯარო სივრცეში განხორციელებულ ქმედების, რეგულაცია; ასევე, სისხლის სამართლის კანონმდებლობით რეგულირდება სექსუალური შევიწროება ბელგიაში, ბულგარეთში, დანიაში, კვიპროსში, გერმანიაში და ლატვიაში, თუმცა, თითოეული ქვეყნის კანონმდებლობაში ერთმანეთისაგან განსხვავდება ასეთი ხასიათის შევიწროების გამოვლენის ფორმები და ხასიათი.¹¹³⁵

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 75^{1.8(დ,გ)} მუხლის მიხედვით კი მოსამართლის მიერ წესიერების პრინციპის დარღვევის ერთ-ერთ გამოვლინებად მიიჩნევა სასამართლოს თათბირის საიდუმლოების გამჟღავნება. სამართალწარმოება თითოეულ საქმეზე სრულდება მართლმსაჯულების განხორციელების შედეგით, რომელიც საქართველოს სახელით გამოტანილ გადაწყვეტილებას წარმოადგენს, ღიად და საჯაროდ ცხადდება, მათ შორის, ისეთ საქმეებზეც კი, სადაც სამართალწარმოება ან მისი ნაწილი კანონით გათვალისწინებული წესით დახურული იყო და საჯაროდ არ განხილულა. დასახელებული ორგანული კანონის მე-5 მუხლის თანახმად, საქართველოს საერთო სასამართლოს გადაწყვეტილება გამოაქვს საქართველოს სახელით. ეს საკანონმდებლო მოწესრიგება კიდევ ერთხელ თვალსაჩინოს ხდის თუ რამდენად დიდია საზოგადოების მოლოდინი თითოეულ საქმეზე განხორციელებული მართლმსაჯულებისადმი, რომელიც ქვეყნის სახელით გამოტანილი გადაწყვეტილების მიხედვით უნდა აღსრულდეს და ამ პროცესში მოსამართლის როლი, მისი მიუკერძოებლობის, სამართლიანობის, ობიექტურობის, პატიოსნების, წესიერების კანონისმიერი და ეთიკური ვალდებულებების შინაარსი. ორგანული კანონის მე-11 მუხლის საფუძველზე მოსამართლე გადაწყვეტილებას იღებს ერთპიროვნულად, ხოლო მოსამართლეები - კოლეგიურად, ამასთან, არც ერთ მოსამართლეს არ აქვს უფლება, თავი შეიკავოს გადაწყვეტილების მიღებისაგან, ხოლო გადაწყვეტილება მიიღება ხმათა უმრავლესობით. ამავე კანონის მე-13 მუხლი კი განსაზღვრავს, რომ სასამართლოში ყველა საქმე განიხილება ღია სხდომაზე; საგამონაკლისო წესის გამოყენება, როდესაც საქმე ან მისი ნაწილი დახურულ სხდომაზე განიხილება, კანონით დადგენილ შემთხვევას განეკუთვნება და არა მოსამართლის თუ მოსამართლეთა კოლეგიური შემადგენლობის დისკრეციულ უფლებამოსილებას; სასამართლო გადაწყვეტილება კი ყველა შემთხვევაში საქვეყ-

¹¹³⁵ სექსუალური შევიწროება საჯარო სივრცეში: საკანონმდებლო პრაქტიკის ანალიზი, კავშირი „საფარი“, თბილისი, 2017, 24-25.

ნოდ ცხადდება. ქართული სამოსამართლო ეტიკის წესების პროექტის 21-ე მუხლი შემდეგ ფორმულირებას გვთავაზობს: „1. მოსამართლემ უნდა დაიცვას კონფიდენციალური ინფორმაცია და არ გაამჟღავნოს ან არ გამოიყენოს იგი სხვა ისეთი მიზნით, რაც არ უკავშირდება სამოსამართლო ფუნქციების შესრულებას; 2. მოსამართლეს ეკრძალება თათბირის საიდუმლოების გამჟღავნება“. სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილებამდე მისვლის პროცესი, რომელიც მოსამართლის/მოსამართლეთა კოლეგიური შემადგენლობის ფიქრის, განსჯისა და დასკვნის საბოლოო შედეგის სახით, სახელმწიფოს სახელით საქვეყნოდ ცხადდება, არის სწორედ ის ხელშეუვალი და თითოეულ საქმეზე ინდივიდუალური განსჯის პროცესის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილება, რომელსაც წინ უძღვის საქმის მომზადება, შესწავლა, მხარეთა მონაწილეობით ან მათი მონაწილეობის გარეშე, საბოლოო სამართლებრივ შედეგამდე მისვლის პროცესის მიმდინარეობა პროფესიული საიდუმლოებით არის შემოსილი და მისი გასაჯაროება, თათბირზე გამოთქმული მოსაზრებები, კამათი თუ მსჯელობა არავისთვისაა ხელმისაწვდომი, მხოლოდ იმ მოსამართლის/მოსამართლეთა ამარა რჩება, რომელმაც/რომლებმაც მიიღო/მიიღეს გადაწყვეტილება და სახელმწიფოს სახელით საქვეყნოდ გამოაცხადეს. ამასთან, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ საქმის კოლეგიური განხილვის დროს, თითოეული მოსამართლე დამოუკიდებელია და მიუკერძოებელი.

„პატიოსნების იდეალზე ზოგადად საუბარი რთული არ არის, თუმცა მისი უფრო კონკრეტულად ჩამოყალიბება ადვილი ამოცანა როდია და შესაძლოა, გამართლებულიც არ იყოს. ამისთვის საჭიროა იმის შეფასება თუ როგორ აღიქმება მოსამართლის ქცევა საზოგადოების საღად მოაზროვნე და გათვითცნობიერებული წარმომადგენლის – გარეშე დამკვირვებლის მიერ და ხომ არ არსებობს ამ აღქმის მიხედვით მოსამართლისა და, ზოგადად, სასამართლო ხელისუფლებისადმი პატივისცემის დაკნინების საშიშროება. ქცევისგან, რომელმაც, გარეშე დამკვირვებლის აზრით, შეიძლება ზიანი მიაყენოს სასამართლოსადმი პატივისცემას, მოსამართლემ თავი უნდა შეიკავოს“¹¹³⁶. ის თუ როგორ აღიქმება საზოგადოებაში მოსამართლის ქცევა, „მნიშვნელოვნად განპირობებულია საზოგადოებაში მიღებული ნორმებით, რომლებიც შეიძლება განსხვავდებოდეს ადგი-

¹¹³⁶ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 120, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

ლისა და დროის მიხედვით“. ზოგადად, როდესაც ქვევის წესზეა საუბარი და მიზანშეწონილობიდან გამომდინარე მისი შეფასებაა საჭირო, აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული თუ ვის ქვევაზეა საუბარი, რადგან ცხადია, თუკი თუნდაც იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების ეთიკურ ვალდებულებებს შევადარებთ, ერთმანეთისაგან განსხვავდება ის მოლოდინი, რაც საზოგადოებას გააჩნია მოსამართლის პირადი, საზოგადოებრივი თუ პროფესიული ქვევისადმი და ასეთივე მოლოდინი ადვოკატის, როგორც თავისუფალი პროფესიის წარმომადგენლის, პირადი, საზოგადოებრივი თუ პროფესიული ქმედებისადმი.

„მოსამართლე უნდა შეეფუოს, რომ ის მუდმივად იმყოფება საზოგადოების თვალყურის ქვეშ. ამიტომ, მან უნდა აღიაროს ქვევის ის წესები, რაც ჩვეულებრივი მოქალაქისათვის შეიძლება შემზღუდავი იყოს, მაგრამ მოსამართლისათვის - აუცილებელი, მისი წოდებისათვის შესაფერისი და მან ეს ნებაყოფლობით უნდა შეასრულოს. მან ყოველთვის უნდა გააკონტროლოს თავისი ქვევა, რათა არ იყოს შეუსაბამო სამოსამართლო ეთიკის წესების მოთხოვნებთან, როგორც სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებისას, ასევე პირად ცხოვრებაში“¹¹³⁷. მოსამართლის ქვევის შეფასების დროს არ არსებობს უნივერსალური სტანდარტი, რადგან საზოგადოების აღქმა დამოკიდებულია იმ კულტურულ ფენომენსა და ტრადიციებზე, გნებავთ, გეოგრაფიულ ადგილმდებარეობაზეც, რომლის წიაღშიც საზოგადოების მხრიდან ობიექტური და სადად მოაზროვნე დამკვირვებლის საზომით განხორციელდება შეფასება, რადგან საზოგადოების წევრთა გემოვნება და ხედვა განსხვავებულია სხვადასხვა ქვეყანაში, მისი ისტორიული, სამართლებრივი განვითარების, ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის ხარისხით, მათ შორის, მართლმსაჯულებისადმი ნდობის, სამართლებრივი კულტურის თვალსაზრისითაც. რაც უფრო დიდია რწმენა ქვეყნის სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და მისი მოსამართლეების მიუკერძოებლობის, სამართლიანობისა და ობიექტურობისადმი, მით უფრო დამაჯერებელია არა მხოლოდ სასამართლოს აქტები, არამედ ამ აქტის მიმღებ მოსამართლეთა პირადი, საზოგადოებრივი და პროფესიული ქმედებები და ისინი ნაკლებად ექვემდებარება კრიტიკას.

პატიოსნება სრულიად განცალკევებული ღირებულებაა ბანგალორის

¹¹³⁷ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის გამოცემა, კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 96.

საერთაშორისო სამოსამართლო ექვს ღირებულებას შორის, როგორც თითოეული ღირებულებისათვის სამირკვლის გამამყარებელი. პატიოსნება თავისთავად ისეთი ღირებულებაა, რომელიც არ მოიძრეკება ნია-ვზე, რადგან პირს, რომელიც პატიოსანია, აქვს მაღალი სტანდარტები და ძლიერია. პატიოსნების დემონსტრირება შესაძლებელია, თუკი პირს აქვს მაღალი ფასეულობები, რწმენა და პრინციპები და მოთხოვნა, დაიცვას ისინი. პატიოსნების საზომია იმგვარი ვითარება, როდესაც შენ არავინ გაკვირდება და არავინ მოითხოვს შენგან დაიცვა ის პრინციპები, რომლებიც შენთან შინაგანად თავსებადია, ორგანულია. ფრანგი მწერალი და ფილოსოფოსი ალბერ კამიუ ამბობდა: „პატიოსნება არის იმის ერთობლიობა, რაც ჩვენ გვწამს, რაღაც ჩვენ ვართ. პატიოსნებას არ სჭირდება წესები.“¹¹³⁸ ვფიქრობ, ეს ფრაზა მართლაც საუცხოოდ წარმოაჩენს პატიოსნებას, როგორც ღირებულებას.

„სათანადო წონასწორობის შენარჩუნების აუცილებლობიდან გამომდინარე, მოსამართლე მუდმივად უნდა უსვამდეს საკუთარ თავს კითხვას – ხომ არ დააყენებს ეჭვქვეშ მისი ქცევა, საზოგადოების საღად მოაზროვნე და გათვითცნობიერებული წარმომადგენლის, გარეშე დამკვირვებლის, აზრით, მის პატიოსნებას და ხომ არ შეასუსტებს მისადმი, როგორც მოსამართლისადმი, პატივისცემას“¹¹³⁹. სწორედ ეს არის საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლის ხედვა, რაც მოსამართლემ უნდა გაითვალისწინოს და საკუთარ თავს „უცხო“ თვალთ შებედოს და დააკვირდეს.

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-17 მუხლის თანახმად: „მოსამართლე უნდა მოერიდოს დამამცირებელი აზრის სა-ჯაროდ გამოხატვას სხვა მოსამართლის პროფესიონალიზმსა თუ პირად თვისებებზე. მოსამართლის კრიტიკას სამოსამართლო აზრის გამოთქმი-სას სხვა მოსამართლის გადაწყვეტილების შესახებ უნდა ჰქონდეს ისეთი ფორმა, რომელიც არ დააზიანებს საზოგადოებრივ ნდობას მართლმსა-ჯულების სისტემის მიმართ. მოსამართლეს უფლება აქვს – სასწავლო ან სამეცნიერო ხასიათის კომენტარი გააკეთოს სხვა მოსამართლეების გა-დაწყვეტილებების შესახებ“. არა მხოლოდ მოსამართლის პროფესიული ეთიკის გამო, არამედ ზოგადად კრიტიკული მოსაზრების გამოხატვის

¹¹³⁸ Independence, Impartiality and Integrity of Justice: A Thematic Compilation of International Standards, Policies and Best Practices, CELLI Institute, Advancing Rule of Law, Prague, 2015, 48.

¹¹³⁹ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 121, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

დროს მნიშვნელოვანია განსხვავებული მოსაზრების დასაბუთებულად გადმოცემა, რაც არა კონკრეტული პირის დამცირებისკენ იქნება მიმართული, არამედ კონკრეტული მოვლენის თუ ვითარების, საკითხის თაობაზე საქმიან და საჭირო ინფორმაციას ან მსჯელობას და დასკვნებს ასახავს. იმის გათვალისწინებით, რომ მოსამართლის როლი საზოგადოებაში განსაკუთრებულ მოლოდინს უკავშირდება და ამგვარი მოლოდინის გამართლებას კი მოსამართლის შესაფერისი, ღირსი ქცევა - როგორც პირად, ისე საზოგადოებრივ და პროფესიულ ასპარეზზე, კოლეგის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების თუ მისი პროფესიული ან პირადი თვისებების შესახებ საუბარი გარკვეული სტანდარტების დაცვას მოითხოვს. განსხვავებული მოსაზრების არსებობა თავისთავად უმნიშვნელოვანესია და ასეთი მოსაზრების გამოხატვას ეთიკური ვალდებულებების დაცვა სჭირდება. განსხვავებული მოსაზრება მოსამართლემ შესაძლოა დააფიქსიროს მოსამართლეთა თვითმმართველი ორგანოს - მოსამართლეთა კონფერენციის წინაშე, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლემ - უზენაესი სასამართლოს პლენუმზე, სხვა პროფესიულ თუ არაპროფესიულ ფორუმებზე, თუმცა არიდებული უნდა იქნეს დამამცირებელი შეფასებები, რაც არა მხოლოდ კონკრეტულ კოლეგას მიემართება, არამედ მართლმსაჯულების ინტერესებსაც აკნინებს. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების სტანდარტსა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს კონკრეტული გადაწყვეტილებების შესახებ ზემოთ უკვე ვისაუბრე, ამიტომ აღარ განვმეორდები. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-17 მუხლის მეორე წინადადება განსაზღვრავს სასწავლო ან სამეცნიერო ხასიათის კომენტარის გაკეთების შესაძლებლობას სხვა მოსამართლეთა გადაწყვეტილებების თაობაზე, რაც აკადემიური სწავლების თუ პროფესიული რეალიზაციის შემადგენელი კომპონენტია და მნიშვნელოვანია იმ კონკრეტული მიზნიდან გამომდინარე, რაც სასწავლო თუ სამეცნიერო კომენტარიდან გამომდინარეობს. როგორც წესი, ასეთ დროს მოსამართლის/მოსამართლეთა ვინაობის მითითება არ ხდება, არამედ სასწავლო ან სამეცნიერო მიზნებისათვის განიხილება სასამართლო გადაწყვეტილებები, დოქტრინასა და პრაქტიკაში არსებული თანხვედრის თუ შეუსაბამობის თვალსაზრისით და ამგვარი პროფესიული კრიტიკა არამც და არამც არ შეიძლება წესიერების პრინციპის დარღვევად და არაეთიკურ მოქმედებად იქნეს მიჩნეული.

მოსამართლის მიერ საჯარო მოხელის, ასევე, განსაკუთრებით კოლეგის

კრიტიკის დროს ეთიკური ვალდებულებით თვითმოქცევის თვალსაზრისით საინტერესოა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს საქმე *Di Giovanni v. Italy*¹⁴⁰. ევროპულ სასამართლოში მომჩივნა იყო ნეაპოლის სასამართლოს თავმჯდომარე, რომელმაც ერთ-ერთ მედია საშუალებასთან ინტერვიუში განაცხადა, რომ მოსამართლეთა შერჩევის კომისიის ერთ-ერთმა წევრმა (მოსამართლემ) საკუთარ ნათესავს გაუწია დახმარება კონკურსის დროს. იმ დროს, როდესაც მოსამართლემ ეს განცხადება გააკეთა, კომისიის იმ წევრის წინააღმდეგ ჯერ კიდევ მიმდინარეობდა სისხლისსამართლებრივი მოკვლევა კონკრეტული კანდიდატის სასარგებლოდ საკონკურსო შედეგების ფალსიფიკაციის ფაქტის თაობაზე. სხვა სტატიებიც გამოქვეყნდა, რომლებშიც სწორედ ამ ნეაპოლელი მოსამართლის (კომისიის წევრის) გვართან ასოცირდებოდა კონკურსთან დაკავშირებით განხორციელებული სავარაუდო არამართლზომიერი ქმედებები. იტალიის მაგისტრატურის უმაღლესმა საბჭომ ნაწილობრივ დამრღვევად მიიჩნია ნეაპოლის სასამართლოს თავმჯდომარის, ქალბატონი ჯიოვანის, მიერ გამოთქმული მოსაზრება იმის გამო, რომ მან დაარღვია მაგისტრატურის უმაღლესი საბჭოს წევრებისა და კოლეგისადმი ლოიალურობისა და პატივისცემის ვალდებულება, რადგან ქალბატონი ჯიოვანის მიერ გამოთქმული მოსაზრებების შემდეგ გამოქვეყნებულ საგაზეთო პუბლიკაციებში ადვილად იდენტიფიცირებადი იყო კონკრეტული მოსამართლის ვინაობა. მაგისტრატურის უმაღლესმა საბჭომ დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიების სახით ნეაპოლის სასამართლოს თავმჯდომარეს სახდელის სახით გაფრთხილება მისცა.

ამ საქმეზე მსჯელობისას ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ, უპირველეს ყოვლისა, ის განმარტა, რომ მოსამართლეებს ეკისრებათ კოლეგების მიმართ კრიტიკის გამოთქმის დროს თავშეკავების გამოვლენა; მოცემულ შემთხვევაში, ევროპულმა სასამართლომ დაასკვნა, რომ ნეაპოლის სასამართლოს თავმჯდომარის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა იყო თანაზომიერი, რადგან სერიოზული ბრალდებები, რომელიც ქალბატონმა ჯიოვანიმ გამოთქვა კოლეგა მოსამართლის მიმართ, რომლის ვინაობა ადვილად ამოსაცნობი გახდა და არ დაუტოვა ამ უკანასკნელს შესაძლებლობა, სხვა განმარტებები გაეკეთებინა თავის სასარგებლოდ, მოგვიანებით სრულიად უსაფუძვლო აღმოჩნდა, ხოლო ნეაპოლის სასამართლოს თავმჯდომარის წინააღმდეგ დისციპლინური

¹⁴⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 09.07.2013 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Di Giovanni v. Italy*.

სახდელის სახით მხოლოდ გაფრთხილება იყო გამოყენებული. ევროპულმა სასამართლომ არ დაადგინა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით დაცული გამოხატვის თავისუფლების დარღვევა.

საქმეზე *Simić v. Bosnia and Herzegovina*¹¹⁴¹ მომჩივნის პრეტენზია იმას ეხებოდა, რომ ის გაათავისუფლეს ბოსნიისა და ჰერცეგოვინის საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობიდან და თავის საჩივარს აფუძნებდა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი ნაწილისა და მე-10 მუხლის დარღვევას. სიმჩის პრეტენზიის მიხედვით, მისი გაათავისუფლება მოხდა იმის გამო, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოს წარმომადგენლებს მისწერა წერილი, მასმედიის საშუალებებს ინტერვიუ მისცა (ასევე გამართა არასანქცირებული პრესკონფერენცია), სადაც გაკრიტიკებული იყო ქვეყნის საკონსტიტუციო სასამართლო კორუმპირებულობის გამო.

ევროპულმა სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმაზე, რომ ბატონ სიმჩს ქვეყნის შიგნით მიეცა ადეკვატური დრო და ყველა შესაძლებლობა, შესაბამისი პროცედურების დაცვით, რათა საკუთარი კრიტიკული პოზიციის გამოხატვის შემდეგ დაედასტურებინა, რომ ნამდვილად მის მიერ იყო დაწერილი წერილი, მას ეკუთვნოდა მოსაზრებები საკონსტიტუციო სასამართლოს კორუმპირებულობასთან დაკავშირებით და განემარტა საკუთარი კრიტიკული პოზიცია. ევროპულმა სასამართლომ დაუშვებლად ცნო სიმჩის საჩივარი და აღნიშნა, რომ მის მიერ გამოთქმული პოზიცია იყო არა კრიტიკა, არამედ თავდასხმა საკონსტიტუციო სასამართლოს ავტორიტეტზე, ასევე - მოსამართლის რეპუტაციაზე. ეთიკური ვალდებულებების დაცვა ხელს უწყობს პროფესიის თვითრეგულირებას და პროფესიული ღირებულებების სტანდარტების განვითარებას.

სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-18 მუხლი წესიერების (შესაბამისობის) კომპონენტად განიხილავს მოსამართლის ურთიერთობას იურიდიული პროფესიის ცალკეულ წარმომადგენლებთან და შემდეგი რედაქციით არის ჩამოყალიბებული: „იურიდიული პროფესიის ცალკეულ წარმომადგენლებთან პირადი ურთიერთობებისას, რომლებიც რეგულარულად გამოდიან მოსამართლის წინაშე სასამართლოში, მოსა-

¹¹⁴¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 08.12.2006 წლის განჩინება საქმეზე *Simić v. Bosnia and Herzegovina*, 31-37.

მართლე უნდა მოერიდოს ისეთ სიტუაციებს, რომლებმაც გონივრულია, შექმნან მიკერძოების ან უპირატესობის მინიჭების ეჭვი“. მოსამართლის ურთიერთობა პროფესიული იურიდიული წრის წარმომადგენლებთან თავისთავად არ არის მიუღებელი და რეალურად წარმოუდგენელიც კია ასეთი ურთიერთობების არარსებობა, რადგან იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლების მეგობრული თუ კოლეგიური წრე სულ უფრო ფართოვდება მას შემდეგ, რაც მომავალი იურისტი უმაღლეს სასწავლებელში, სამართლის სკოლაში ეუფლება ცოდნას, სხვადასხვა სამეცნიერო თუ სასწავლო ღონისძიებაში მონაწილეობს; შემდეგ არაერთ პოზიციაზე მუშაობს და ა.შ. წლების მანძილზე „მდიდრდება“ და ფართოვდება ის პროფესიული წრე, რომლის წარმომადგენლებთან სხვადასხვა ეტაპზე, განსხვავებული ინტენსივობით უწევს მოსამართლედ განწესებულ პირს ურთიერთობა, შეხვედრა სხვადასხვა ვითარებაში და საუბარი. მოხმობილი დანაწესი არა ყოველგვარ ასეთ ურთიერთობას აყენებს ეჭვქვეშ, არამედ ისეთს, რომელმაც გონივრული და საღად მოაზროვნე დამკვირვებლის თვალში სავარაუდოა, რომ შექმნას ერთგვარი მიკერძოების ან უპირატესობის მინიჭების ეჭვი. ზემოთ ვისაუბრეთ თუ რამდენად მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივი აღქმა მოსამართლის პირადი, საზოგადოებრივი თუ პროფესიული საქმიანობის სანდოობის თვალსაზრისით. ყველა ისეთ ვითარებაში, როდესაც მოსამართლეს უწევს იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლებთან ურთიერთობა, საჭიროა თვითონ მოსამართლის მიერ საკუთარი თავის დანახვა გარეშე დამკვირვებლის თვალთ, რაც უთუოდ დაეხმარება მას შეაფასოს კონკრეტული სიტუაცია და სიფრთხილე, წინდახედულება გამოიჩინოს ასეთი ურთიერთობების დროს. ცხადია, მნიშვნელოვანია, რა ვითარებაში შედგა მოსამართლისა და იურიდიული პროფესიის ამა თუ იმ წარმომადგენლის ურთიერთობა, სრულიად განსხვავებულად შეაფასებს საზოგადოება ასეთ შეხვედრას, მოსამართლესა და ადვოკატს შორის მაგალითად: ა) სამეცნიერო კონფერენციაზე; ბ) მოსამართლის დღისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაზე; გ) ადვოკატთა ასოციაციის საიუბილეო თარიღისადმი მიძღვნილ ოფიციალურ მიღებაზე ან ვახშამზე; დ) საერთო ნაცნობის დაბადების დღეზე ან საქორწინო ცერემონიაზე. თითოეულ დასახელებულ სანიმუშო შემთხვევაში უთუოდ ექნება მნიშვნელობა იმ გარემოებას, მოსამართლეს ამ ადვოკატის მონაწილეობით აქვს თუ არა მიმდინარე სამართალწარმოების ფარგლებში განსახილველი დავა და ამასაც განსხვავებულად შეაფასებს გარეშე დამკვირვებელი; მოსამართლისა და ადვოკატის შეხვედრა მისალმებით და თავაზიანი მოკი-

თხვით, ხანმოკლე საუბრით შემოიფარგლა თუ ისინი ხანგრძლივად საუბრობდნენ და არაერთი სხვა დათქმის მოხმობა შეიძლება. თითოეული დათქმა შეცვლის ვითარების აღქმას გონიერი დამკვირვებლის თვალით. ცხადია, არ არსებობს და შეუძლებელიცაა ყველა შესაძლო შემთხვევის აღწერა, მეტიც - ჩამოთვლაც კი, მაგრამ ეს არ არის მნიშვნელოვანი. თითოეული გარემოება ინდივიდუალურად უნდა შეფასდეს, რათა არიდებულ იქნას მოსამართლის მიკერძოება ან არ შეიქმნას ერთ-ერთი მხარისათვის უპირატესობის მინიჭების ვარაუდი.

2. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეს კონფერენციაზე დაუსვეს შეკითხვა იმ გადაწყვეტილებაზე, რომელიც მან მიიღო პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გაუქმებისა და ახალი გადაწყვეტილების მიღების გზით. ამ გადაწყვეტილებით რამდენიმე მნიშვნელოვანი სამართლებრივი საკითხი განიმარტა, ხოლო საკასაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა და დასკვნები, საქმის არსებითი განხილვის შედეგად არ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი და უცვლელად დატოვა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება.

მოსამართლის განმარტება N 1 - მოსამართლემ განმარტა თუ რა საკითხებზე გაამახვილა სასამართლომ ყურადღება, ამასთან მიუთითა დოქტრინაში გამოთქმულ მოსაზრებებზეც და აღნიშნა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმის განმხილველი მოსამართლე ახლად განწყობილია, სრულიად ახალგაზრდა, კეთილსინდისიერი, თუმცა, ასეთი რთული საკითხების განხილვის დროს, როგორც ჩანს, არასაკმაირის აღმოჩნდა მისი სამოსამართლო გამოცდილება.

მოსამართლის განმარტება N 2 - მოსამართლემ განმარტა თუ რა საკითხებზე გაამახვილა სასამართლომ ყურადღება, ამასთან მიუთითა დოქტრინაში გამოთქმულ მოსაზრებებზეც და აღნიშნა, რომ თითოეული მოსამართლე დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელია საქმის განხილვისას. არაერთი შემთხვევაა, როდესაც ზემდგომი ინსტანციის სასამართლო აუქმებს და ცვლის ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებას ან თუნდაც, საქმეს ხელახლა განსახილველად აბრუნებს სავალდებულო სამართლებრივი მითითებებით. სამართლებრივი საკი-

თხები ყოველთვის მსჯელობისა და კამათის საგანია, ასე იქმნება ახალი პრეცედენტები, რაც მნიშვნელოვანია სამართლის განვითარებისათვის. შეაფასეთ სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლის პასუხი (განმარტება N 1 და განმარტება N 2).

2. მოსამართლე მონაწილეობს იურიდიულ ფორუმში, რომელსაც ადვოკატებიც ესწრებიან. ერთ-ერთ საკითხზე ადვოკატმა დასვა შეკითხვა, რასაც მოსამართლემ უპასუხა და შეახსენა, რომ დიდი ხანი არ იყო გასული, რაც სწორედ ამ ადვოკატის მონაწილეობით განიხილა მოსამართლემ მსგავსი საქმე, სადაც ადვოკატს სამართლებრივად სუსტი პოზიცია ჰქონდა. მოსამართლემ შეკითხვის ავტორ ადვოკატს და სხვა ადვოკატებსაც მოუწოდა, რომ ყურადღებით მიადევნონ თვალი სასამართლო პრაქტიკას, რადგან სასამართლო გადაწყვეტილებები სწორედ იმიტომ ქვეყნდება, რომ ადვოკატებმა წაიკითხონ და კვალიფიციურად დაიცვან კლიენტების ინტერესები. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

3. მოსამართლე მონაწილეობს იურიდიულ ფორუმში, რომელსაც ადვოკატებიც ესწრებიან. ერთ-ერთ საკითხზე ადვოკატმა დასვა შეკითხვა, რასაც მოსამართლემ უპასუხა და მიუთითა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ განხილულ რამდენიმე მსგავს საქმეზე, რომლებიც შესაძლებელია საინტერესო იყოს ადვოკატებისათვის. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

4. მოსამართლე იხილავს საქმეს, სადაც ერთ-ერთი მხარის გვარი ეცნო, თუმცა, ბევრი იფიქრა და კონკრეტულად ვერაფერი გაიხსენა ამ სახელისა და გვარის მქონე პიროვნებასთან დაკავშირებით. ამ საქმეზე ზეპირი განხილვით ჩატარებულ სხდომაზე მხოლოდ მხარეთა ადვოკატები მონაწილეობდნენ. გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ, მაშინ როდესაც მოსამართლეს უკვე დასრულებული ჰქონდა ამ საქმის განხილვა, საკუთარმა დეიდაშვილმა უთხრა მოსამართლეს, რომ მისი (დეიდაშვილის) კარის მეზობლის საქმე განუხილავს მოსამართლეს, რომელიც რამდენჯერმე ნანახი ჰყავდა მოსამართლეს დეიდაშვილის დაბადების დღეზე და დაუსახელა კარის მეზობლის გვარი, რომელიც საქმის განხილვის დროს ეცნო მოსამართლეს, თუმცა, იმხანად ვერ მოახდინა პიროვნების იდენტიფიცირება. მოსამართლეს დეიდაშვილმა უთხრა, რომ მისი მეზობელი აღფრთოვანებით ჰყვებოდა ყველგან, რომ სასამართლო დავაზე მიაღწია სამართლიანობას და ობიექტურად გადაწყდა მისი საქმე.

შეაფასეთ მოსამართლის ქმედება იმ ეტაპზე, როდესაც მას ეცნო საქმეში მონაწილე მხარის სახელი და გვარი.

5. მოსამართლე იხილავს საქმეს, რომლის მონაწილე ერთ-ერთი ადვოკატი კონფერენციაზე ხვდება. მოსამართლე და ადვოკატი განცალკევებით დგანან და ხანგრძლივად საუბრობენ სასამართლო პრაქტიკისათვის მნიშვნელოვან საკითხებზე. შეაფასეთ არსებული ვითარება გარეშე დამკვირვებლის თვალით.

6. მოსამართლე და ადვოკატი კონფერენციაზე შეხვდნენ ერთმანეთს და „ყავის შესვენებაზე“, სხვა კოლეგებთან ერთად ისაუბრეს „მეწარმეთა შესახებ“ შესატანი საკანონმდებლო ცვლილებების შესახებ. შეაფასეთ არსებული ვითარება გარეშე დამკვირვებლის თვალით.

XXIII თავი. თანასწორობა, როგორც კონსტიტუციური გარანტია და ეთიკური ღირებულება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. თანასწორობა, როგორც კონსტიტუციური გარანტია და ეთიკური ღირებულება;
2. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. თანასწორობა, როგორც კონსტიტუციური გარანტია და ეთიკური ღირებულება

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-10 მუხლის (რომელიც მოსამართლის დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის თავს განეკუთვნება) მიხედვით, „მოსამართლე ვალდებულია, უზრუნველყოს პროცესის მონაწილეთა კანონის წინაშე თანასწორობა. დაუშვებელია, რომ პროცესის მონაწილის რასობრივი, ეროვნული, ეთნიკური, ენობრივი, წოდებრივი, თანამდებობრივი, ქონებრივი, რელიგიური, სქესობრივი კუთვნილება ან სხვა გარემოება გავლენას ახდენდეს მოსამართლის გადაწყვეტილების კანონიერებასა და მისი უფლებამოსილებების სათანადო განხორციელებაზე.“ თანასწორობა ერთ-ერთი ფუნდამენტური ღირებულებაა, რაც განსაკუთრებით ამყარებს მოსამართლის მიუკერძოებლობის, ობიექტურობის, სამართლიანობისა და წესიერებისადმი საზოგადოების რწმენას, მართლმსაჯულების სანდოობას. თანასწორობა კონსტიტუციური უფლებაა და საქართველოს უზენაესი კანონის მე-11 მუხლის პირველი ნაწილი განსაზღვრავს: „ყველა ადამიანი სამართლის წინაშე თანასწორია. აკრძალულია დისკრიმინაცია რასის, კანის ფერის, სქესის, წარმოშობის, ეთნიკური კუთვნილების, ენის რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებების, სოციალური კუთვნილების, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის ან სხვა ნიშნის მიხედვით.“ საქართველოს კონსტიტუციური კანონის 62-ე მუხლის მე-5 ნაწილის თანახმად: „სამართალწარმოება ხორციელდება მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საფუძველზე“, სწორედ ეს კონსტიტუციური დებულება წარმოადგენს პროცესუალურ წინაპირობას, რომელსაც ეფუძნება სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართალწარმოების წესით საქმეთა განხილვა. საქართველოს სამოქა-

ლაქო საპროცესო კოდექსის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად: „მართლმსაჯულებას სამოქალაქო საქმეებზე ახორციელებს მხოლოდ სასამართლო კანონისა და სასამართლოს წინაშე ყველა პირის თანასწორობის საწყისებზე“. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დებულებანი. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-9 მუხლი ადგენს ყველას თანასწორობას კანონისა და სასამართლოს წინაშე; მე-15 მუხლის პირველი ნაწილის საფუძველზე სისხლის სამართლის პროცესი ხორციელდება მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საფუძველზე; 437-ე მუხლით სასამართლოს სხდომის თავმჯდომარის უფლებამოსილებას განეკუთვნება, სამართალწარმოებისას უზრუნველყოს მხარეთა თანასწორობა.

ქართული სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-5 ნაწილი თანასწორობას ეძღვნება და განსაზღვრავს, რომ „სასამართლოს წინაშე ყველას მიმართ თანასწორი მოპყრობის უზრუნველყოფას არსებითი მნიშვნელობა აქვს სასამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას“. ეს თავი სულ ორ მუხლს მოიცავს, რომელთაგან 25-ე მუხლით მოსამართლის ვალდებულებად არის განსაზღვრული - უზრუნველყოს პროცესის მონაწილეთა კანონის წინაშე თანასწორობა. „დაუშვებელია, რომ პროცესის მონაწილის რასობრივი, ეროვნული, ეთნიკური, ენობრივი, წოდებრივი, თანამდებობრივი, ქონებრივი, რელიგიური, სქესობრივი კუთვნილება ან სხვა გარემოება გავლენას ახდენდნენ მოსამართლის უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ეს გარემოება წარმოადგენს საქმის საგანს.“

საქართველოს უზენაესი სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში განმარტავს: „დემოკრატიული წესწყობილების უმთავრეს ამოცანას მართლმსაჯულების მხარეთა თანასწორობის საწყისზე განხორციელება წარმოადგენს, რაც სამართალში სამართლიანი სასამართლოს კონცეფციითაა დამკვიდრებული და იგი გარანტირებულია არაერთი შიდასახელმწიფოებრივი თუ საერთაშორისო სამართლებრივი აქტით. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლით აღიარებულია რა სასამართლო წესით უფლების დაცვის საყოველთაო პრინციპი, მისი კონკრეტული რეალიზაცია ასახულია საპროცესო კანონმდებლობაში. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 (1) მუხლი ადგენს სამართალწა-

რმოების ისეთ ფუნდამენტურ პრინციპს, როგორიცაა შეჯიბრებითობა და განსაზღვრავს, რომ სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები. ამ წესისაგან გამონაკლისი (ნორმის მე-2 ნაწილი) გამართლებულია თუ ეს შესაბამისი საპროცესო მოქმედების მარეგულირებელი ნორმითაა გათვალისწინებული, ასევე, მხარეთა თანასწორობის საყოველთაო უფლების დაცვის მიზანს ემსახურება. შეჯიბრებითობა, როგორც სამართლიანი სამართლოს ქვაკუთხედი, არა ერთ საპროცესო ნორმაშია გადმოცემული და იგი, ბუნებრივია, მათ შორის მტკიცების ტვირთზე ახდენს გავლენას. სამოქალაქო სამართალწარმოების ეტაპებს კანონმდებელი ორ ძირითად ნაწილად ყოფს, ესაა საქმის მომზადება სასამართლოს მთავარ სხდომაზე განსახილველად (სსსკ-ის 203-ე მუხლი) და სასამართლოს მთავარი სხდომის სტადია (სსსკ-ის 207-ე მუხლი).¹¹⁴²

ბანგალორის პრინციპების მიხედვით, მეხუთე ღირებულებად განიხილება თანასწორობა და მისი კომენტარი არაერთი კომპონენტის მიხედვით არის შემოთავაზებული. როდესაც საუბარია თანასწორობაზე, არა ამ ცნების ღრმა ფილოსოფიური დატვირთვით, რაც ცალკე მსჯელობისა და კამათის საგანია თუ რამდენად არსებობს თანასწორობა, რას ნიშნავს და რეალურად არსებობს თუ არა, მნიშვნელოვანია სამოსამართლო საქმიანობის განხორციელების ქრილში განვიხილოთ იგი და, ალბათ, რაც პირველ რიგში გასათვალისწინებელია, საზოგადოებრივი ურთიერთობების მრავალფეროვნება და, რაღა თქმა უნდა ის, რომ თითოეულ მოსამართლეს, როგორც ინდივიდს აქვს საკუთარი მსოფლმხედველობა, შეხედულებები, ოჯახური, სამეგობრო გარემო, რაც გარკვეულწილად განაპირობებს პიროვნების დამოკიდებულებას ამა თუ იმ მოვლენისა და გარემოებისადმი. ცხადია, მოსამართლეებს, მსგავსად სხვა ადამიანებისა, გააჩნიათ არაერთი დაფარული და აშკარა სტერეოტიპი, რასაც მრავალი განსხვავებული ფაქტორი განაპირობებს. მოსამართლის ეთიკური ვალდებულებაა, საკუთარი პროფესიული საქმიანობის განხორცი-

¹¹⁴² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 04.12.2019 წლის განჩინება საქმეზე Nას-559-2019 და 29.05.2020 წლის განჩინება საქმეზე Nას-1768-2019.

ელეზისას (ისე, როგორც არასამოსამართლო მოდერნიზაციის), მხარეთა კანონისა და სასამართლოს წინაშე თანასწორი მოპყრობის უზრუნველყოფის მიზნით, დაფიქრდეს, რაიმე სახის მყარად ჩამოყალიბებული შეხედულება, მოსაზრება ხომ არ ახდენს ცნობიერ ან ქვეცნობიერ გავლენას განსახილველი საქმის მხარისადმი დამოკიდებულებაზე, საქმეში წარმოდგენილ ფაქტობრივ გარემოებებზე. სტერეოტიპული ხედვა შესაძლებელია სხვადასხვა ფორმით გამოვლინდეს და აღიქვას საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებელმა.

მოქმედი სამოსამართლო წესებისაგან განსხვავებით, ქართული სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის 26-ე მუხლის პირველი ნაწილი გაცილებით უფრო მკაფიოდ აყალიბებს თანასწორობის ეთიკური ღირებულების შინაარსობრივ ნაწილს: „სამოსამართლო ფუნქციების შესრულებისას მოსამართლემ არც სიტყვიერად და არც ქმედებით არ უნდა გამოხატოს მიკერძოება და წინასწარ შექმნილი აზრი ნებისმიერი პირის ან პირთა ჯგუფის მიმართ არასათანადო საფუძვლით. მოსამართლე არ ჩაებმება სექსუალურ შევიწროებაში.“ მოხმობილი დებულება წარმოაჩენს, რომ არა მხოლოდ სიტყვიერად, არამედ ქმედებითაც კი შესაძლოა დაირღვეს თანასწორობა მოსამართლის მიერ. სიტყვიერი მიკერძოების გამოხატულება ბევრი მიმართებით შეიძლება არათანასწორ მოპყრობად იქნეს განხილული, მაგალითად, მოსამართლის მიერ შეუსაბამო ვითარებაში ყურადღების გამახვილება მხარის, მისი წარმომადგენელი ადვოკატის ახალგაზრდა ასაკზე, გამოუცდელობაზე, სქესზე, მათ შორის მხარეთა კნინობითი ფორმით ან გარკვეული წოდებით მოხსენიება; განსაკუთრებულ სიტყვიერ გამოვლინებაზე შესაძლებელია ვიმსჯელოთ ისეთ შემთხვევაში, როდესაც მოსამართლე ერთ-ერთი რომელიმე მხარის წარმომადგენლის/ადვოკატის, როგორც ყოფილი მოსამართლის, გამოცდილებაზე, ამახვილებს ყურადღებას; ქმედებაში უნდა ვიგულისხმოთ მაგალითად, მოსამართლის არათავაზიანი გამომეტყველებაც, დამცინავი ღიმილიც, მიუღებელი ჟესტიკულაცია და სხვ.

„მოსამართლეს არა მარტო წარმოდგენა უნდა ჰქონდეს და აცნობიერებდეს საზოგადოების მრავალგვაროვნებას და იმ განსხვავებებს, რომლებიც განსხვავებული კულტურით, რასობრივი კუთვნილებითა და აღმსარებლობითაა განპირობებული, არამედ თავისუფალი უნდა იყოს ყოველგვარი წინასწარი განწყობის ან წინასწარი აზრისაგან, რომელთა საფუძველიც საქმესთან დაკავშირებული არ არის. მოსამართლე ყველა

მისაწვდომი საშუალების გამოყენებით უნდა ცდილობდეს, არ ჩამორჩეს საზოგადოების ცვალებად შეხედულებებსა და ფასეულობებს, ასევე იყენებდეს განათლების მიღების შესაფერ შესაძლებლობას (ისინი შესაბამისად უზრუნველყოფილი უნდა იყოს), რომლებიც დაეხმარება მას, იყოს მიუკერძოებელი და აღიქმებოდეს ასეთად. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ასეთი ძალისხმევა უნდა განამტკიცებდეს, და არა ამცირებდეს, საზოგადოების თვალში მოსამართლის მიუკერძოებლობას.¹¹⁴³ მოსამართლის მიერ მხარეთა თანასწორი მოპყრობა სასამართლო სხდომაზე, დიდწილად განაპირობებს არა მხოლოდ სამართალწარმოებისადმი ნდობას, არამედ, თვითონ მოდავე მხარეთა/მათი წარმომადგენლების ერთმანეთისადმი პატივისცემის იმ მინიმალური სტანდარტებით მოქმედებას, რასაც ითვალისწინებს სასამართლოში მოქმედი წესები; კანონის წინაშე თანასწორი მოპყრობა არის წინაპირობა, რომელიც ხელს უწყობს მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპის საფუძველზე სასამართლო სხდომის წარმართვას და სასამართლო განხილვის განხორციელებას, განსახილველი სადავო ურთიერთობის ფაქტობრივად და სამართლებრივად მნიშვნელოვანი არგუმენტების მიხედვით შესწავლას და გამოკვლევას. ასეთ დროს მხარეები, მათი წარმომადგენლები, როგორც წესი, ორიენტირებული არიან მიმდინარე დავის განხილვისადმი საქმიან მიდგომაზე, რადგან მხარეთათვის მოსამართლის მიერ უზრუნველყოფილი თანასწორი გარემო, ხელს უწყობს მნიშვნელოვან გარემოებებზე ფოკუსირებას და მსჯელობას, მხარეთა მოსაზრებების წარმოდგენას.

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის 26-ე მუხლის პირველი ნაწილის მეორე წინადადებაა „მოსამართლე არ ჩაებმება სექსუალურ შევიწროებაში“. ცნების „სექსუალური შევიწროება“ შესახებ ვისაუბრეთ, თუმცა, მისი ეთიკური ვალდებულების სახით თვითბოჭვის სტანდარტის მიმოხილვისას, მნიშვნელოვანია, ყურადღების გამახვილება იმაზე, რომ სექსუალური შევიწროება წესიერების (შესაბამისობის) წესს ეწინააღმდეგება. ზემოხსენებული პროექტის მე-16 მუხლის მოთხოვნას წარმოადგენს, რომ მოსამართლის პირადი, საზოგადოებრივი და პროფესიული ქცევა კარგად ინფორმირებული, ობიექტური, კეთილსინდისიერი დამკვირვებლის მიერ უნდა აღიქმებოდეს ღირსეულ და უმწიკვლო ქცევად. სექსუალური დისკრიმინაცია ხელყოფს მოსამა-

¹¹⁴³ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 175, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

რთლის მიუკერძოებლობას; გენდერული ნიშნით მოქმედება ზღალავს მოსამართლის მიუკერძოებლობას; გენდერული ნიშნით სტერეოტიპის არსებობა ზიანს აყენებს მოსამართლის მიუკერძოებლობას; სექსუალური ძალადობა არღვევს მოსამართლის დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობის, წესიერების (შესაბამისობის) ეთიკურ ვალდებულებებს.¹¹⁴⁴

სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის 26-ე მუხლის მეორე ნაწილი ადგენს, რომ „მოსამართლემ წინასწარი შეგნებით არ უნდა დაუშვას, რომ სასამართლოს მოხელეები ან სხვა პირები, რომლებიც ექვემდებარებიან მოსამართლეს ან მის განკარგულებებს, განსხვავებულად მოექცნენ სასამართლოში წარმოდგენილ პირებს არასათანადო საფუძვლით ანდა სიტყვიერად ან ქმედებით გამოხატონ მიკერძოება ან წინასწარ შექმნილი აზრი ნებისმიერი პირის ან პირთა ჯგუფის მიმართ არასათანადო საფუძვლით“, ხოლო მე-3 ნაწილის თანახმად, თუკი მოსამართლე 26-ე მუხლის პირველი ან მეორე პუნქტით გათვალისწინებული ქმედების მოწმე გახდა, იგი ვალდებულია - განახორციელოს შესაბამისი რეაგირება. ეთიკის წესების 26-ე მუხლის პირველი ნაწილით (სამოსამართლო ფუნქციების შესრულებისას მოსამართლემ არც სიტყვიერად და არც ქმედებით არ უნდა გამოხატოს მიკერძოება და წინასწარ შექმნილი აზრი ნებისმიერი პირის ან პირთა ჯგუფის მიმართ არასათანადო საფუძვლით. მოსამართლე არ ჩაებმება სექსუალურ შევიწროებაში), განსაზღვრული ქმედების თაობაზე მოსამართლის მიერ ჩადენილი დარღვევის გამო რეაგირება გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც მოსამართლეთა კოლეგიური შემადგენლობის რომელიმე წევრი არღვევს თანასწორობის ეთიკურ ვალდებულებას, ხოლო იმავე მუხლის მე-2 ნაწილი მოსამართლისაგან რეაგირებას მოითხოვს და სასამართლოს მოხელეების ან სხვა პირების მიერ გამოვლენილი უთანასწორო მოპყრობის გამო შესაბამისი ღონისძიებების მიღებას.

იმისათვის, რომ მოსამართლის საქმიანობა აღქმული იქნეს მიუკერძოებლად, მან უნდა შეინარჩუნოს ნეიტრალური არბიტრის როლი საქმის წარმოებაში მიღებიდან, გადაწყვეტილების გამოცხადებისა და საქმის დასრულების შემდეგაც კი. არავის აქვს უფლება, მოსთხოვოს მოსამართლეს ანგარიში კონკრეტულ საქმეზე. მოსამართლემ უნდა უზრუნველყოს მის წარმოებაში არსებულ საქმეზე მონაწილე პირთა თანაბრად

¹¹⁴⁴ Independence, Impartiality and Integrity of Justice: A Thematic Compilation of International Standards, Policies and Best Practices, CELLI Institute; Prague, Advancing Rule of Law, 2015, 70.

ღირსეულად მოპყრობა, რაც მისი ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაციის ფორმებით სწორედ ასე აღიქმება საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლის თვალით.

სამოსამართლო საქმიანობის კონსტიტუციური და ეთიკური ღირებულებები საუცხოოდ არის განსხეულებული მოსამართლის ფიცში:

„ღვთისა და ერის წინაშე ვფიცავ, ყოველივეს ვიღონებ, რათა:

- ღირსეულობაზე სიმართლესა და სამართლიანობას;
- ერთგულად ვიცავდე ადამიანის უფლებებს, საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონებს;
- განვსჯიდე უანგაროდ, ცოდნითა და რწმენით;
- ვიყო დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი;
- პირნათლად ვასრულებდე მოსამართლის მაღალ დანიშნულებას!“

2. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. მოსამართლე იხილავს საქმეს, რომელშიც ერთ-ერთ მხარეს წარმოადგენს ადვოკატი, რომელსაც 10-წლიანი სამოსამართლო გამოცდილება აქვს. საქმის განხილვის მსვლელობის განმავლობაში, მოსამართლე არაერთხელ აღნიშნავს, რომ, როგორც იტყვიან „ყოფილი მოსამართლეები“ არ არსებობენ, მისი კვალიფიციურობა და განსწავლულობა ყველა საქმეში გამორჩეულია, თვითონაც ახსოვს, როგორც ყოფილ ადვოკატს, ყოფილი მოსამართლის მიერ განხილული არაერთი საქმე და დღესაც ახსოვს ის მნიშვნელოვანი სამართლებრივი განმარტებები, რომელიც არაერთ გადაწყვეტილებაშია გაკეთებული ყოფილი მოსამართლის მიერ სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების დროს. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

2. მოსამართლე იხილავს საქმეს, სადაც ერთ-ერთ მხარეს წარმოადგენს ადვოკატი, რომელსაც სამოსამართლო საქმიანობის 15-წლიანი გამოცდილება აქვს. ეს ადვოკატი საკუთარი პოზიციის ჩამოყალიბებისას, მუდმივად უსვამს ხაზს, თავის პროფესიულ გამოცდილებას მოსამართლედ მუშაობის დროს და აღნიშნავს, რომ სულ სხვაგვარად ესმის მოსამართლეების საუბარი, როგორც ყოფილ მოსამართლეს და რამდენჯერმე მიმართა მოსამართლეს: „ჩვენ უსიტყვოდ გვესმის ერთმანეთის“. საქმის განმხილველმა მოსამართლემ აღნიშნა, რომ ორივე მხარეს წა-

რმოადგენენ ძალზე კვალიფიციური ადვოკატები, სასამართლო ვალდებულება მხარეთა თანასწორობა უზრუნველყოს სამართლისა და კანონის წინაშე, ამდენად, მოსამართლისათვის პატივსაცემია როგორც ყოფილი მოსამართლის გამოცდილება, ისე საადვოკატო საქმიანობის გამოცდილება, რადგან მართლმსაჯულების მონაწილე პირებისადმი თანასწორი მოპყრობა ფუნდამენტური პრინციპია სამართალწარმოების დროს. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

3. მოსარჩელე სასულიერო პირია სამოქალაქო დავაში, ხოლო მოპასუხე იურიდიული პირია, რომლის ინტერესებსაც წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილ დირექტორთან ერთად იცავს ადვოკატი. სასამართლოს სხდომაზე მოსამართლე მოსარჩელეს შემდეგნაირად მიმართავს: „მაშაო“, რაც მოპასუხე მხარემ, როგორც მხარეთა არათანასწორი მოპყრობა, გააპროტესტა. შეაფასეთ მოსამართლის ქმედება.

XXIV თავი. კომპეტენტურობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. ზოგადი დებულებები;
2. კომპეტენტურობა, როგორც მოსამართლეობის კანდიდატის შერჩევის კრიტერიუმი;
3. კომპეტენტურობის შენარჩუნება და გაღრმავება, როგორც მოქმედი მოსამართლის დენტოლოგიური ვალდებულება;
4. მაგალითი დისკუსიისათვის.

1. ზოგადი დებულებები

მხოლოდ სათანადო თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის, უნარ-ჩვევების მქონე მოსამართლეებს შეუძლიათ მართლმსაჯულების დამოუკიდებლად და ჯეროვნად განხორციელება.

სამართლიანი სასამართლოს უფლების რეალიზების ერთადერთი უპირობო საშუალება მისი სათანადო მოსამართლეებით დაკომპლექტებაა. აღნიშნული, თავისთავად, გულისხმობს სასამართლოს იმ კანდიდატებით დაკომპლექტებას, რომლებიც სრულად აკმაყოფილებენ მოსამართლისათვის წაყენებულ კომპეტენტურობისა და კეთილსინდისიერების კრიტერიუმებს.¹¹⁴⁵

სასამართლო სისტემის ეფექტიანობა მოსამართლეებისაგან პროფესიული ცოდნის მაღალ დონეს მოითხოვს და ამ დონის შენარჩუნებას, გაღრმავებას მომზადებისა და გადამზადების საშუალებით.¹¹⁴⁶

რამდენადაც კვალიფიციურია მოსამართლე, იმდენად დიდია მისი შინაგანი დამოუკიდებლობა¹¹⁴⁷ და რთულია დამოუკიდებლობის ხელყო-

¹¹⁴⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პლენუმის 30.07.2020 წლის №3/1/1459,1491 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ II-66.

¹¹⁴⁶ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2009, 105.

¹¹⁴⁷ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ,

ფის მიზნით კომპეტენტურ მოსამართლეზე ზემოქმედება.

ამდენად, კომპეტენტურობა და გულმოდგინება (გულისხმიერება) მოსამართლის მიერ თავისი მოვალეობების შესრულების აუცილებელი პირობებია (ბანგალორის პრინციპების მეექვსე ღირებულება).

კომპეტენტურობა მოსამართლის მიერ მისი მოვალეობების შესრულებისას მოითხოვს სამართლის სფეროში ცოდნას, სათანადო გამოცდილებას, სკრუპულოზურობასა და მომზადებას. მოსამართლის პროფესიული კომპეტენტურობა თვალსაჩინო უნდა იყოს მის მიერ სამოსამართლო მოვალეობების შესრულებისას.¹¹⁴⁸

სასამართლო სისტემისადმი საზოგადოების ნდობა ამდლდება თუ მოსამართლეს ექნება ფართო და ღრმა ცოდნა არა მარტო სამართლის სფეროში, არამედ საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვან და აქტუალურ სხვა სფეროებშიც; თუ ის გამოამჟღავნებს ისეთ პირად თვისებებსა და ინტელექტს (როგორც სასამართლო სხდომისას, ისე სასამართლოს გარეთ), რომლებიც მას საშუალებას აძლევს, გადაწყვიტოს საქმეები სასამართლო პროცესის ყველა მონაწილის მიმართ სათანადო დამოკიდებულების უზრუნველყოფით.¹¹⁴⁹

2. კომპეტენტურობა, როგორც მოსამართლეობის კანდიდატის შერჩევის კრიტერიუმი

კომპეტენტურობა მოიცავს სათანადო ცოდნას, კვალიფიკაციას, უნარებს, რომლებიც აუცილებელია სამოსამართლო უფლებამოსილების განსახორციელებლად. გაეროს სასამართლოს დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინციპების მე-10 პუნქტით, მოსამართლეებად შერჩეულ პირები უნდა იყვნენ მაღალი მორალური ღირებულებების და უნარების მქონე ადამიანები, რომლებსაც სამართლის სფეროში მიღებული აქვთ შესაბამისი მომზადება და კვალიფიკაცია. მოსამართლეთა შერჩევის მეტოდი უნდა იძლეოდეს მოსამართლეთა არასწორი მოტივებით დანიშ-

თბილისი, 2003, 30.

¹¹⁴⁸ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 192, 181, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁴⁹ იქვე, ველი 200, 186.

ენისგან დაცვის საშუალებას. მოსამართლეთა შერჩევისას დაუშვებელია დისკრიმინაცია რასის, ფერის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, ეროვნული ან სოციალური წარმომავლობის, ქონებრივი ცენზის ან წარმოშობის გამო, გარდა იმ მოთხოვნისა, რომ მოსამართლეობის კანდიდატი ქვეყნის მოქალაქე უნდა იყოს, რაც არ განიხილება დისკრიმინაციად.

მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტიის მე-9 მუხლით, მოსამართლის შერჩევა და თითოეული მოსამართლის თანამდებობაზე დანიშვნა უნდა ხორციელდებოდეს ობიექტური, გამჭვირვალე კრიტერიუმების მიხედვით და სწორი პროფესიული კვალიფიკაციის საფუძველზე. იმავე ასპექტზე ამახვილებს ყურადღებას ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო თავის N1 დასკვნის 37-ე პუნქტში, კერძოდ, მოსამართლის დანიშვნასთან ან კარიერასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილება უნდა ემყარებოდეს ობიექტურ კრიტერიუმებს და მიღებულ უნდა იქნას დამოუკიდებელი ორგანოს მიერ.

კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მე-6 პუნქტით, საერთო სასამართლოს მოსამართლე შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე 30 წლის ასაკიდან თუ მას აქვს შესაბამისი უმაღლესი იურიდიული განათლება და სპეციალობით მუშაობის არანაკლებ 5 წლის გამოცდილება. საერთო სასამართლოს მოსამართლის დამატებითი საკვალიფიკაციო მოთხოვნები განისაზღვრება ორგანული კანონით. საერთო სასამართლოს მოსამართლე თანამდებობაზე განწესდება უვადოდ, ორგანული კანონით დადგენილი ასაკის მიღწევამდე. მოსამართლე შეირჩევა კეთილსინდისიერებისა და კომპეტენტურობის ნიშნით. გადაწყვეტილებას მოსამართლის თანამდებობაზე განწესების შესახებ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო იღებს სრული შემადგენლობის არანაკლებ ორი მესამედის უმრავლესობით. მოსამართლის თანამდებობაზე განწესებისა და თანამდებობიდან გათავისუფლების წესი განისაზღვრება ორგანული კანონით. ამდენად, კომპეტენტურობა სწორედ ის კრიტერიუმია, რომელიც ფასდება თანამდებობაზე განწესების დროს.

ორგანული კანონის 34-ე მუხლი დეტალურად განსაზღვრავს იმ მოთხოვნებს, რომლებიც წაეყენება მოსამართლეობის კანდიდატს. კერძოდ, მოსამართლედ შეიძლება დაინიშნოს (აირჩეს) საქართველოს ქმედუნარიანი მოქალაქე 30 წლის ასაკიდან, რომელსაც აქვს უმაღლესი იური-

დიული განათლება არანაკლებ მაგისტრის ან მასთან გათანაბრებული აკადემიური ხარისხით/უმაღლესი განათლების დიპლომით, სპეციალობით მუშაობის სულ ცოტა 5 წლის გამოცდილება, ფლობს სახელმწიფო ენას, ჩაბარებული აქვს მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდა, გავლილი აქვს იუსტიციის უმაღლესი სკოლის სრული სასწავლო კურსი და შეყვანილია იუსტიციის მსმენელთა საკვალიფიკაციო სიაში. მოსამართლის თანამდებობაზე არ შეიძლება დაინიშნოს/აირჩეს ნასამართლევი პირი, აგრეთვე პირი, რომელიც გათავისუფლებული იყო მოსამართლის თანამდებობიდან დისციპლინური გადაცდომის ჩადენისათვის. მოსამართლის თანამდებობის დასაკავებლად იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სწავლისაგან თავისუფლდება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე ასარჩევად წარდგენილი პირი, ასევე ყოფილი მოსამართლე, რომელსაც ჩაბარებული აქვს მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდა, განწესებული იყო მოსამართლის თანამდებობაზე უზენაეს სასამართლოში ან რაიონულ (საქალაქო) ანდა სააპელაციო სასამართლოში კონკურსის წესით და აქვს მოსამართლედ მუშაობის არანაკლებ 18 თვის გამოცდილება. პირი, რომელმაც გაიარა იუსტიციის უმაღლესი სკოლის სრული სასწავლო კურსი და შეყვანილ იქნა იუსტიციის მსმენელთა საკვალიფიკაციო სიაში, მოსამართლის თანამდებობის დასაკავებლად თავისუფლდება იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სწავლისაგან, მიუხედავად იმისა, რა ვადით ეკავა მას მოსამართლის თანამდებობა ან იუსტიციის უმაღლესი სკოლის დამთავრების შემდეგ დაინიშნა თუ არა იგი ამ თანამდებობაზე. უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე ასარჩევი პირი თავისუფლდება მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარებისგან. მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარებისაგან ასევე თავისუფლდება საქართველოს საერთო სასამართლოების ყოფილი მოსამართლე სამოსამართლო უფლებამოსილების შეწყვეტიდან 10 წლის გასვლამდე. მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩაბარებისაგან და იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სწავლისაგან თავისუფლდებიან საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს და უზენაესი სასამართლოს როგორც მოქმედი, ისე ყოფილი წევრები.

როგორც ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის №R (94) 12 რეკომენდაციის (წევრი სახელმწიფოებისათვის მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის, ეფექტიანობის და როლის შესახებ) განმარტებითი ბარათის 28-ე პუნქტშია აღნიშნული, არ არის აუცილებელი, რომ მოსამართლეობის კანდიდატი ყველა მოთხოვნას აკმაყოფილებდეს შერჩევის სტადიაზე,

ვინაიდან მნიშვნელოვანია, მოხდეს მისი დატრენინგება როგორც თანამდებობაზე დანიშვნამდე, ასევე ამის შემდეგაც. სასწავლო პროგრამების და ამ პროგრამების განმახორციელებელი უწყებების კომპეტენტურობის, საჯაროობის და მიუკერძოებლობის მოთხოვნებზე ამახვილებს ყურადღებას მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ ევროპული ქარტიის 2.3. პუნქტი.

საერთო სასამართლოების სისტემაში მოსამართლედ დასანიშნი პირის – იუსტიციის მსმენელის პროფესიული მომზადების და მოქმედი მოსამართლეების პროფესიული სრულყოფის მიზნით საქართველოში ფუნქციონირებს იუსტიციის უმაღლესი სკოლა. კერძოდ, ორგანული კანონის 66¹ მუხლით, სკოლის მიზანია, უზრუნველყოს იუსტიციის მსმენელის თეორიული ცოდნის გაღრმავება და მისთვის პრაქტიკული მუშაობისათვის აუცილებელი უნარ-ჩვევების გამომუშავება, აგრეთვე იუსტიციის მსმენელის მიერ მომავალი პასუხისმგებლობისა და კანონით დადგენილ ფარგლებში მოქმედების თავისუფლების შეცნობა, ხელი შეუწყოს იუსტიციის მსმენელის თანდათანობით ინტეგრაციას იმ სოციალურ გარემოში, რომელშიც მას, როგორც მოსამართლეს, მომავალში მოუწევს საქმიანობა. სკოლის დანიშნულებაა ასევე მოქმედი მოსამართლის პროფესიული სრულყოფისათვის მისი გადამზადება.

ახალი მოსამართლეების პროფესიული გამოცდილების დონის მიხედვით, მათი სასწავლო მომზადება უნდა შეიცავდეს არა მხოლოდ სასამართლოში საქმეთა განხილვის ხერხებისა და მეთოდების სწავლებას, არამედ ითვალისწინებდეს საზოგადოების სოციალურ პრობლემებში გაცნობიერებულობას და გააზრებას იმ საკითხთა ფართო სპექტრისა, რომლებიც ასახავს საზოგადოებრივი ცხოვრების სირთულეს და მრავალმხრივობას. სასწავლო პროგრამები სათანადოდ უნდა იქნეს ადაპტირებული.¹¹⁵⁰

ორგანული კანონის 35¹ მუხლით, მოსამართლეობის კანდიდატი შეირჩევა ორი ძირითადი კრიტერიუმის – კეთილსინდისიერებისა და კომპეტენტურობის – საფუძველზე. მითითებული ნორმა განსაზღვრავს ამ კრიტერიუმების შეფასების წესსაც. კომპეტენტურობის კრიტერიუმის

¹¹⁵⁰ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 202, 187-188, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

მახასიათებლებია:

- ა) სამართლის ნორმების ცოდნა - მატერიალური და საპროცესო კანონმდებლობების, ადამიანის უფლებების სამართლის (მათ შორის, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის) ცოდნის დონე. აღნიშნული მახასიათებლით მოსამართლეობის კანდიდატის შესაფასებლად საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო უფლებამოსილია გამოითხოვოს მოსამართლეობის კანდიდატის მიერ ჩაბარებული მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის შედეგები და იუსტიციის უმაღლესი სკოლის დამოუკიდებელი საბჭოს შეფასება;
- ბ) სამართლებრივი დასაბუთების უნარი და კომპეტენცია - მისი ანალიტიკური აზროვნების უნარი და პროფესიული გამოცდილება;
- გ) წერისა და ზეპირი კომუნიკაციის უნარი - წერილობით აზრის ნათლად და გასაგებად გადმოცემის, ლოგიკური მსჯელობისა და ანალიზის უნარი, გამართულად მეტყველების უნარი, სხვისი აზრის მოთმინებით მოსმენის უნარი, ღიაობა, განსხვავებული აზრის მოსმენის შესაძლებლობა და სხვა;
- დ) პროფესიული თვისებები - პუნქტუალობა, შრომისმოყვარეობა, დამოუკიდებელი აზროვნების უნარი, სტრესულ სიტუაციაში მუშაობის უნარი, მიზანდასახულობა, მენეჯერული უნარ-ჩვევები და სხვა;
- ე) აკადემიური მიღწევები და პროფესიული წვრთნა - სიახლეების მიმართ მისი ღიაობა, თვითგანვითარების უნარი, საოფისე კულტურა, ახალი ცოდნისა და უნარების შეძენის ინტერესი, პროფესიული წვრთნის პროგრამებში მონაწილეობა, შეძენილი ცოდნისა და უნარების პრაქტიკულ საქმიანობაში გამოყენება და სხვა;
- ვ) პროფესიული აქტივობა - ინიციატივის გამოჩენის უნარი, იდეებისა და წინადადებების წამოყენება, მისი სამეცნიერო და სხვა პუბლიკაციები, იურიდიული პროფესიისა და საზოგადოების წინაშე დამსახურება და სხვა. კომპეტენტურობის კრიტერიუმით მოსამართლეობის კანდიდატი ფასდება ქულებით. ორგანული კანონი ადგენს თითოეული მახასიათებლის მიხედვით მოსაპოვებელ ქულათა მაქსიმალურ რაოდენობას.

ორგანული კანონის 36-ე მუხლი განსაზღვრავს მოსამართლის თანამდებობაზე დანიშვნის (არჩევის) წესს. უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარდგინებით უვადოდ, ამ კანონით დადგენილი ასაკის მიღწევამდე, სრული შემადგენლობის უმრავლესობით ირჩევს საქართველოს პარლამენტი. სააპელაციო და რაიონული (საქალაქო) სასამართლოების მოსამართლეს

თანამდებობაზე ნიშნავს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო. სააპელაციო ან რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს მოსამართლე თანამდებობაზე განწესდება 3 წლის ვადით, კონკურსის საფუძველზე. ამ ვადის გასვლამდე არაუადრეს 2 თვისა და არაუგვიანეს 1 თვისა საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო შეფასების შედეგების ანალიზის საფუძველზე მსჯელობს და იღებს გადაწყვეტილებას, განაწესოს თუ არა აღნიშნული მოსამართლე თანამდებობაზე უვადოდ. მოსამართლის თანამდებობაზე განწესების 3-წლიანი ვადა არ ვრცელდება საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ან უზენაესი სასამართლოს მოქმედ ან ყოფილ წევრზე, სააპელაციო ან რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს მოქმედ ან ყოფილ მოსამართლეზე თუ მას აქვს მოსამართლედ მუშაობის არანაკლებ 3 წლის გამოცდილება და ყოფილი მოსამართლის სამოსამართლო უფლებამოსილების შეწყვეტიდან 10 წელი არ გასულა. ეს მოსამართლეები თანამდებობაზე უვადოდ განწესდებიან შესაბამისი კონკურსის წარმატებით გავლის და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს საჭირო რაოდენობის ხმების (საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სრული შემადგენლობის არანაკლებ 2/3-ის) ფარული კენჭისყრით მიღების შემთხვევაში.

3. კომპეტენტურობის შენარჩუნება და გაღრმავება, როგორც მოქმედი მოსამართლის დეონტოლოგიური ვალდებულება

მოსამართლეობა მეტად რთული და საპასუხისმგებლო პროფესიაა. ზოგჯერ ამ საქმიანობას სიზიფეს შრომასაც კი ადარებენ.¹¹⁵¹ თუ მოსამართლემ მუდმივად არ იზრუნა თავის პროფესიულ განვითარებაზე, მას გაუჭირდება კომპეტენტურობის შენარჩუნება. ბანგალორის წესების 6.3. პუნქტით, მოსამართლემ გონივრული ზომები უნდა მიიღოს, რომ შეინარჩუნოს და გაიღრმავოს ცოდნა, უნარ-ჩვევები და პიროვნული თვისებები, რომლებიც აუცილებელია სამოსამართლო მოვალეობების ჯეროვნად შესრულებისათვის, ისარგებლებს რა იმ ტრენინგის შესაძლებლობებითა და სხვა საშუალებებით, რომლებიც მოსამართლეებისათვის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს და ექვემდებარებოდეს სამოსამართლო კონტროლს.

ამავე პრინციპს განამტკიცებს ეთიკის წესების მე-14 და პროექტის 31-ე

¹¹⁵¹ მოსამართლეთა ქვევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 56, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

მუხლები. კერძოდ, სამოსამართლო ფუნქციების სათანადო კომპეტენტურობით განხორციელების მიზნით, მოსამართლე ვალდებულია პერიოდულად იმაღლებდეს პროფესიული ცოდნის დონეს და სისტემატურად ეცნობოდეს მის სფეროში მიმდინარე სიახლეებს. იგი აგრეთვე ხელს უნდა უწყობდეს სასამართლოს მოხელეთა პროფესიონალიზმისა და კომპეტენტურობის ამაღლებას, აძლევდეს მათ საჭირო რჩევა-დარიგებას.

ამდენად, მოსამართლის ზნეობრივი მოვალეობაა პროფესიული ცოდნის დონის მუდმივად ამაღლება. მოსამართლეს არ უნდა გამორჩეს არცერთი საკანონმდებლო ცვლილება. იგი კარგად უნდა ერკვეოდეს ახალ კანონმდებლობაში, მონაწილეობა მიიღოს სამოსამართლო სწავლების პროგრამებისათვის თემატიკის შერჩევაში. მოსამართლეს შეუძლია ინდივიდუალურად შეარჩიოს პროფესიული ცოდნის ამაღლების საშუალებები.¹¹⁵²

მოსამართლეს სოლიდური პროფესიული კვალიფიკაცია უნდა ჰქონდეს, რომლის შეძენა, შენარჩუნება და რეგულარული განვითარება ხდება შემდგომი სწავლებისა და მომზადების შესაძლებლობის წყალობით.¹¹⁵³ გარესამყარო სწრაფად იცვლება. იგივე შეიძლება ითქვას კანონმდებლობასა და პრეცედენტულ სამართალზე, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე გარეთ. სწორედ ამით არის განპირობებული განგრძობადი სწავლების აუცილებლობა, რომლის ფარგლებშიც მოიაზრება: სიახლეების შესახებ ინფორმაცია (კანონმდებლობა და პრეცედენტული სამართალი), სამართლის ახალი ინსტიტუტები (მაგ.: კიბერდანაშაული), ქცევის წესები და კომუნიკაციის სტანდარტები, მედიასთან ურთიერთობა, საგარეო ურთიერთობები, სასამართლოს მენეჯმენტი.¹¹⁵⁴

ეთიკის წესების მე-8 მუხლით, მოსამართლე ვალდებულია, მასზე დაკისრებული მოვალეობები განახორციელოს ჯეროვნად, კეთილსინდის-

¹¹⁵² სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2008, 24.

¹¹⁵³ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, ველი 199, თბილისი, 2015, 186, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartileta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021]

¹¹⁵⁴ მანი ბ., სამოსამართლო სწავლება და სასწავლო დაწესებულებები, სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მოსამართლის პროფესია, მოსამართლეთა კონფერენციის მასალები, თბილისი, 27/28 სექტემბერი, 2013, 105-109, <http://www.library.court.ge/upload/judicial_independence_and_judges_profession.pdf> [29.04.2021].

სიერად და სათანადო გულისხმიერებით. ასევე, პროექტის 27-ე მუხლი მოსამართლეს ავალდებულებს თავისი მოვალეობების გულისხმიერად და სამართლიანად შესრულებას. ყოველივე აღნიშნული კი მოითხოვს მაღალ კომპეტენციას.

მოსამართლე, უპირველეს ყოვლისა, უნდა იყოს ძალიან კარგი იურისტი, რა თქმა უნდა არა სამართლის წმინდა თეორეტიკოსი, არამედ - პრაქტიკოსი. მხოლოდ კვალიფიციური მოსამართლე არის იმის გარანტი, რომ მართლმსაჯულება იყოს ობიექტური. მნიშვნელოვანია დარგობრივი კვალიფიკაცია, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მართლმსაჯულების ეფექტიანად ფუნქციონირების დამაბრკოლებელი გარემოებები. მხოლოდ სათანადო ცოდნით და უნარებით აღჭურვილ მოსამართლეს შეუძლია ყურადღების საქმის არსებით გარემოებებზე მიქცევა და მისი დროული, კვალიფიციური გადაწყვეტა,¹¹⁵⁵ ასევე გადაწყვეტილების სათანადოდ დასაბუთება. მართლმსაჯულების ეფექტიანობისა და სამართლიანობის უზრუნველყოფის მიზნით, მოსამართლემ გადაწყვეტილება უნდა ჩამოაყალიბოს ნათლად და სრულყოფილად, რომელიც რაც შეიძლება გასაგები უნდა იყოს მხარეებისათვის.¹¹⁵⁶

მოსამართლეთა პროფესიული გადამზადება ცხოვრებისეულ აუცილებლობად იქცა, რასაც განაპირობებს კანონმდებლობისა და ტექნოლოგიების მუდმივი ცვლილებები, ასევე ის გარემოება, რომ მოსამართლემ შეიძლება შეიცვალოს სპეციალიზაცია. ამიტომ, კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამებში გათვალისწინებული უნდა იყოს სწავლების შესაძლებლობა სამსახურებრივ კარიერაში ცვლილებების შემთხვევაში. სასამართლო სისტემის სხვადასხვა ინსტანციის წარმომადგენლები შეძლებისდაგვარად უნდა მონაწილეობდნენ ერთობლივ მეცადინეობებში, რაც უზრუნველყოფს აზრთა გაცვლის შესაძლებლობას და ხელს უწყობს ზედმეტად ხისტი იერარქიული ბარიერების გადალახვას. აღნიშნული საშუალებას აძლევს მოსამართლეებს, გააცნობიერონ ერთმანეთის პრობლემები და საჭიროებები, ხელს უწყობს მათ შეკავშირებასა და საქმიანობის თანამიმდევრულობას.¹¹⁵⁷

¹¹⁵⁵ ჰაგენლოხი უ., გერმანელი მოსამართლის თვლით დანახული მართლმსაჯულების რეფორმა საქართველოში, სამართლის ჟურნალი N2, თბილისი, 2015, 219.

¹¹⁵⁶ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2009, 105.

¹¹⁵⁷ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი,

მოსამართლე, რომელსაც აქვს სპეციალიზაცია სამართლის კონკრეტულ დარგებში, ბევრად უფრო სწრაფად გამოაცალკევებს საქმისათვის რელევანტურ ასპექტებს ირელევანტურისაგან და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ირჩევს პრობლემის გადაჭრის სწორ გზას. მას შეუძლია საქმის განხილვისას იმოქმედოს ბევრად უფრო დამაჯერებლად და უფრო მარტივად მიაღწიოს მხარეთა შორის მორიგებას, ვიდრე მოსამართლე, რომელიც ორჭოფობს გადაწყვეტილების მიღებისას და ვერ ართმევს თავს საქმეს შესაბამისი ცოდნის არქონის გამო.¹¹⁵⁸

ბანგალორის პრინციპების 6.4. პუნქტით, მოსამართლე ყოველთვის ინფორმირებული უნდა იყოს საერთაშორისო სამართლის სფეროში მიმდინარე მოვლენების შესახებ, მათ შორის, საერთაშორისო კონვენციების და ადამიანის უფლებების ნორმების განმსაზღვრელი სხვა ინსტრუმენტების თაობაზე. საზოგადოების მხარდი ინტერნაციონალიზაციის, ინდივიდისა და სახელმწიფოს ურთიერთობებში საერთაშორისო სამართლის როლის განუხრელად ზრდის პირობებში მოსამართლემ მასზე დაკისრებული მოვალეობები უნდა შეასრულოს არა მარტო შიდა-სახელმწიფოებრივი, არამედ საერთაშორისო სამართლის პრინციპებისა და ნორმების შესაბამისად, იმ ფარგლებში, რომლებიც შიდასახელმწიფოებრივი სამართლით არის გათვალისწინებული და აღიარებულია თანამედროვე დემოკრატიულ საზოგადოებებში.¹¹⁵⁹

მოსამართლემ უნდა იზრუნოს არა მხოლოდ თავის, არამედ სასამართლოს მოხელეთა კომპეტენციაზეც, რათა მათ ჩამოუყალიბდეთ შრომის სწორი ორგანიზაციის უნარ-ჩვევები. მოსამართლემ სასამართლოს მოხელეს, მაგალითად, თანაშემწეს, უნდა ჰკითხოვს მოსაზრება განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით, უნდა აგრძნობინოს, რომ მეტად მნიშვნელოვანია მისი მოსაზრებების მოსმენა. მოსამართლე უნდა ზრუნავდეს სასამართლო მოხელეთა პროფესიულ ზრდასა და მათ კარიერულ წინსვლაზე.¹¹⁶⁰

2015, ველი 203, 188-189, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁵⁸ ჰაგენლოხი უ., გერმანელი მოსამართლის თვალთშეპყრობით მართლმსაჯულების რეფორმა საქართველოში, სამართლის ჟურნალი N2, თბილისი, 2015, 222.

¹¹⁵⁹ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 206, 191, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁶⁰ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის

კომპეტენციების სათანადო გამიჯვნის უზრუნველსაყოფად მოსამართლეთა პროფესიული მომზადებისათვის პასუხისმგებელი ორგანო იმ ორგანოებისაგან განცალკევებით უნდა არსებობდეს, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინურ წარმოებაზე, მათ დანიშვნასა თუ სამსახურებრივ წინსვლაზე.¹¹⁶¹ მოქმედი მოსამართლეების პროფესიული სრულყოფის მიზნით მათი გადამზადება საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი სკოლის ერთ-ერთი მიზანია. საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის¹¹⁶² თანახმად, მოქმედი მოსამართლე ვალდებულია 3 წელიწადში 5 დღე მაინც დაუთმოს სკოლაში კვალიფიკაციის ამაღლებას. მოსამართლის კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამა მის საჭიროებებს უნდა შეესაბამებოდეს.

მოქმედი მოსამართლეების გადამზადების მიზანია მოსამართლეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საკანონმდებლო და სხვა სახის სამართლებრივი, სამეცნიერო სიახლეების გაცნობის, ახალ სოციალურ და სამართლებრივ რეალობებთან ადაპტაციის, პრაქტიკული გამოცდილების, მათ შორის, უცხო ქვეყნების სასამართლო პრაქტიკის განზოგადებისა და გაზიარების გზით. გადამზადება მიმდინარეობს სხვადასხვა სახის სემინარის, სასწავლო კურსისა და კონფერენციის, თეორიული და პრაქტიკული მეცადინეობების ჩატარების, აგრეთვე დისკუსიის მოწყობის გზით.¹¹⁶³

4. მაგალითი დისკუსიისათვის

1. გორგაძე გორის რაიონული სასამართლოს მოსამართლეა. მას წარმოებაში აქვს ძალიან ბევრი საქმე და უჭირს საქმეთა ნაკადის მართვა. უკვე ორი წელია, გორგაძე არ დასწრებია იუსტიციის უმაღლესი სკოლის ორგანიზებით ჩატარებულ არცერთ ტრენინგს, მათ შორის, არც კანონმდებლობაში შეტანილი ცვლილებების ახსნისა და პრაქტიკული გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით დაგეგმილ სპეციალურ სწავლებას.

სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2008, 24.

¹¹⁶¹ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, ველი 205, თბილისი, 2015, 189, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁶² საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 66³⁸.

¹¹⁶³ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2009, 108.

გორგაძეს ერთ-ერთ საქმეზე მოუწია სწორედ იმ კანონის გამოყენებამ, რომელშიც მნიშვნელოვანი ცვლილებებია შეტანილი. იგი ცვლილებებს არ იცნობდა. მოსარჩელის წარმომადგენელს გაუკვირდა, როცა პროცესის მიმდინარეობის დროს მოსამართლემ ნორმის ძველი რედაქცია გააჟღერა, მაგრამ ეს უნებლიე შეცდომად მიიჩნია. მოსამართლე გორგაძემ დავა გადაწყვიტა ნორმის ძველი რედაქციის გამოყენებით, რამაც განაპირობა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გაუქმება. შეაფასეთ მოსამართლის ქცევის ეთიკური ასპექტები.

XXV თავი. გულმოდგინება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. გულმოდგინება;
2. მაგალითი დისკუსიისათვის.

1. გულმოდგინება

კომპეტენტურობა და გულმოდგინება მოსამართლის მიერ თავისი მოვალეობების შესრულების აუცილებელი პირობებია¹¹⁶⁴.

გულმოდგინება შეიძლება სამოსამართლო კეთილსინდისიერების კომპონენტადაც იქნას განხილული. თუ მოსამართლე კეთილსინდისიერია, ის აუცილებლად გულმოდგინეცაა. გულმოდგინებაში იგულისხმება სათანადო გულისყურით, სიღრმისეულად, გულისხმიერად საქმისადმი მოპყრობა. გულმოდგინე მოსამართლე არ არის ზედაპირული, ის საქმის გაჭიანურების გამართლებას საქმეთა სიმრავლესა თუ სხვა მიზეზებში არ ეძებს, იგი საკუთარ ძალებს არ ზოგავს და სამოსამართლო საქმე მიაჩნია თავის „პირად“ საქმედ, ხოლო მისი ჯეროვანი შესრულება „პირად ღირსებად“, და არა „სხვის“ საქმედ, რომელიც შეიძლება არ გაკეთდეს ან არასათანადოდ გაკეთდეს ან დაგვიანდეს და... არა უშავს. მისი გულმოდგინების შედეგია საქმის ყველა დეტალის სიღრმისეულად შესწავლა, მხარეთა თანაბარი მოპყრობა, მათი გულისყურით მოსმენა, მაშინაც, როდესაც მხარის ახსნა - განმარტება საქმის შედეგს არსებითად ვერ ცვლის. გულმოდგინე მოსამართლე ყველა ზომას იღებს, რომ პროცესის წარმართვისას მხარეებს დარჩეთ განცდა, რომ მოსამართლემ საქმე იცის, მოსამართლე მათ უსმენს, მოსამართლე ფიქრობს და განიცდის მათ ზედს. გულმოდგინე მოსამართლის ხელში ყოველი ახალი საქმე ახალი გამოწვევაა, რათა უფრო მეტი იფიქროს, იაზროვნოს, კიდევ მეტი ისწავლოს და მუდმივ თვითგანვითარებაში იყოს. გულმოდგინე მოსამართლის მიერ წარმართული პროცესის შედეგად მხარემ იცის მისი პოზიციის ფაქტობრივი თუ სამართლებრივი ნაკლოვანებები,

¹¹⁶⁴ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, გვ. 41, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [20.04.2021].

აღნიშნული დავის გადაწყვეტის კანონით გათვალისწინებული შედეგი. გულმოდგინე მოსამართლის მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება გულმოდგინედ დასაბუთებულია, რათა მხარეს მისთვის სადავო საკითხზე სამართლიანი გადაწყვეტილების განცდა შეექმნას და არ დარჩეს შთაბეჭდილება, რომ სასამართლომ დამოუკიდებლობა თვითნებობისათვის გამოიყენა, მისი უფლებები დაარღვია და არასწორი გადაწყვეტილება გამოიტანა. მოსამართლის საქმიანობის ზედმიწევნით გულმოდგინედ განხორციელება მოითხოვს, რომ მოსამართლე იყოს მომთმენი, თავაზიანი, ღირსებით აღსავსე, გაწონასწორებული.

რიგ შემთხვევებში გულმოდგინების ალტერნატიულ ტერმინად გულისხმიერება გამოიყენება, რაც იმავე შინაარსობრივი დატვირთვისაა, რაც გულმოდგინება. სამოსამართლო ეთიკის კოდექსი, განსხვავებით ბანგალორის პრინციპებისაგან, გულმოდგინების ტერმინის ნაცვლად სამოსამართლო გულისხმიერებას იყენებს. სამოსამართლო ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მიხედვით, მოსამართლე ვალდებულია მასზე დაკისრებული მოვალეობები განახორციელოს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად და სათანადო გულისხმიერებით. გულისხმიერებაში, რაღა თქმა უნდა, იგულისხმება, პროცესის მონაწილეთა და დამსწრე საზოგადოების მიმართ ღირსებითა და სათანადო თავაზიანობით მოპყრობა, პროცესზე კანონისა და ეტიკეტის შესაბამისი მოქმედება, წესრიგის დაცვა, პროცესის მონაწილეთა თანაბარი უფლებებით აღჭურვა, დისკრიმინაციული გამონათქვამებისა თუ დისკრიმინაციული მოპყრობის დაუშვებლობა. მოსამართლე ასევე გულისხმიერი და თავაზიანი უნდა იყოს აპარატის თანამშრომლების მიმართ, აპარატის თანამშრომლების მიმართ დამოკიდებულება გულისხმიერი მოპყრობის სათანადო მაგალითს უნდა წარმოადგენდეს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, დასკვნის სახით მაინც უნდა ითქვას, რომ როდესაც სამოსამართლო კეთილსინდისიერებასა და გულისხმიერებაზე ვსაუბრობთ, მნელად წარმოსადგენია მოსამართლე „დასწავლილი“ კეთილსინდისიერებითა და გულისხმიერებით. ალბათ, უფრო გულწრფელი იქნება შეფასება თუ ვიტყვით, რომ მოსამართლე კეთილსინდისიერებას ეთიკის კოდექსების შესწავლის შედეგად ვერ შეიძენს. ისევე როგორც სამართლიანობის იდეა არ არსებობს ადამიანური ღირებულებების გარეშე, არ არსებობს კარგი მოსამართლე კარგი ადამიანური თვისებების გარეშე. თუ ადამიანს აქვს შინაგანი პატიოსნება, უყ-

ვარს ადამიანები და ზრუნავს მათ ზედზე თუ იგი საკუთარ თავს იმდენად პატივს სცემს, რომ სიცოცხლეს უფრო მარტივად დათმობს, ვიდრე ღირსებას, ის აუცილებლად კარგი მოსამართლე იქნება...

2. მაგალითი დისკუსიისათვის

1. გიორგი 11 წელია მოსამართლეა. იგი ერთ-ერთ გამოცდილ და კომპეტენტურ მოსამართლედ ითვლება. წლების მატებასთან ერთად, გიორგი დარწმუნდა რა საკუთარ ძალებში, გადაწყვიტა, რომ საქმეებს წინასწარ აღარ გაეცნოს და პროცესზე მხარეთა მოსმენითა და მტკიცებულებების გამოკვლევით შემოიფარგლოს, რაც მას სავსებით საკმარისად მიაჩნია. იგი ფიქრობს, რომ გამოცდილება და კომპეტენცია მას ამის უფლებას აძლევს, თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ გიორგი მსგავსი მიდგომით ზოგავს დროს არა პირადი ცხოვრებისათვის, არამედ მიღებული გადაწყვეტილებების დასაბუთებისათვის, რადგან მიიჩნევს, რომ დასაბუთებული გადაწყვეტილება ქმნის სასამართლოს ნდობას საზოგადოების თვალში. აღნიშნული მეთოდით გიორგიმ ერთი რთული და მრავალტომიანი საქმე განიხილა. წინასწარ საქმეს არ გაეცნო, ერთი სხდომა დაუთმო, გადაწყვეტილების გამოცხადება არ გადადო და შესაბამისად, საქმე ძალიან სწრაფად, ერთი სხდომის ფარგლებში დაასრულა. გიორგიმ მიღებული გადაწყვეტილების დასაბუთებული (სამოტივაციო) ნაწილის წერისას აღმოაჩინა, რომ მას მხედველობის მიღმა დარჩა ერთი მტკიცებულება, რომელიც საქმეზე შექმნილ ფაქტობრივ-სამართლებრივ სურათს საკვებით ცვლიდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ გიორგის აღნიშნული მტკიცებულებისათვის ყურადღება გადაწყვეტილების გამოტანამდე რომ მიექცია, საქმეზე სხვაგვარი შედეგი დადგებოდა. გიორგი ძალიან შეწუხდა, რადგან იგი მიხვდა, რომ შეცდომა კომპეტენციური თვითიმედოვნებით მოუვიდა. შესაბამისად, დადგა შემდეგი დილემის წინაშე:

- დასაბუთოს მიღებული გადაწყვეტილება გულმოდგინედ და ყველა სამართლებრივი მეთოდი გამოიყენოს მიღებული გადაწყვეტილების გასამართლებლად?!
- დასაბუთოს მიღებული გადაწყვეტილება იმდაგვარად, რომ გამოჩნდეს მიღებული გადაწყვეტილების უკანონობა, სამართლებრივი ხარვეზი, რითაც შექმნის აღნიშნული გადაწყვეტილების უპირობოდ გაუქმების საფუძველს?!
- იმსჯელეთ მესამე დასაშვებ პროცესუალურ შესაძლებლობაზე;
- სად დაინახეთ გიორგის გულმოდგინების ნაკლი?

XXVI თავი. მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტი

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტი;
2. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტი

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის მოქმედი წესების მე-7 მუხლი, ხოლო წესების პროექტის მე-7 მუხლის მე-3 ნაწილი მოსამართლეს ავალდებულებს, რომ კანონით აკრძალული ფორმით კომუნიკაციის მცდელობის თაობაზე დაუყოვნებლივ წერილობით შეატყობინოს შესაბამისი სასამართლოს თავმჯდომარეს ან მის მიერ უფლებამოსილ მოსამართლეს, ასევე შეატყობინოს კომუნიკაციის ფაქტისა და შინაარსის შესახებ სხვა მხარეებს და ადვოკატებს, როგორც კი ეს პრაქტიკულად შესაძლებელი გახდება. ეს იმპერატიული დანაწესი ასევე ემსახურება მოსამართლის მიუკერძოებლობის დაცვას, რაც არა მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ მოსამართლე არ უნდა შეხვდეს ან ნებისმიერი სხვა სახით არ დაამყაროს კომუნიკაცია საქმეში მონაწილე ერთ-ერთ მხარესთან, არამედ მოსამართლემ მყისიერი რეაგირება უნდა მოახდინოს იმ შემთხვევაში, თუკი მას ნებისმიერი ფორმით პირი უკავშირდება ისეთ საკითხზე, რაც სამართალწარმოებას და მართლმსაჯულების განხორციელებას ეხება. ასეთ ვითარებაში კანონით დადგენილი (ასევე, ეთიკის წესების პროექტით შემოთავაზებული) დაუყოვნებლივი წერილობითი რეაგირება, ერთი მხრივ, შესაბამისი სასამართლოს თავმჯდომარესთან ან მის მიერ უფლებამოსილ მოსამართლესთან, ხოლო, მეორე მხრივ, პირველი შესაძლებლობისთანავე ასეთი უკანონო კომუნიკაციის ფაქტისა და მისი შინაარსის შესახებ მხარეებისა და ადვოკატების ინფორმირება, არა მხოლოდ კონკრეტული მოსამართლის ერთგვარი „თავდაცვის“ ინსტრუმენტი, რათა არიდებულ იქნეს მოსამართლის ობიექტურობაში, სამართლიანობაში, მოუსყიდველობასა და მიუმხრობლობაში ეჭვის შეტანა, არამედ პრევენციულ მიზანსაც ემსახურება და შემაკავებელ ეფექტს იქონიებს უკანონო კომუნიკაციის დაუშვებლობისა და აცილებისათვის.

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, გა-

რდა იმისა, რომ განსაზღვრავს საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემასა და ორგანიზაციას, მოსამართლეთა სამართლებრივ სტატუსს, მათი შერჩევის, თანამდებობაზე დანიშვნის (არჩევის) და თანამდებობიდან გათავისუფლების წესს, ასევე ადგენს მოსამართლეთა სოციალური და სამართლებრივი დაცვის გარანტიებს, საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეებთან პროცესის მონაწილეთა, დაინტერესებულ პირთა, საჯარო მოსამსახურეთა, სახელმწიფო მოსამსახურეთა, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირთა და პოლიტიკური თანამდებობის პირთა კომუნიკაციის წესს და ამ წესის დარღვევისთვის მათ პასუხისმგებლობას (პირველი მუხლის მესამე ნაწილი). ორგანული კანონის XII პრიმა თავი განსაზღვრავს მოსამართლესთან კომუნიკაციის წესს, რაც იმას ნიშნავს, რომ არა მხოლოდ მოსამართლეს ეკრძალება პროცესის მხარეებთან ან საქმით დაინტერესებულ პირებთან ცალ-ცალკე ნებისმიერი სახით კომუნიკაცია, რაც სამოსამართლო ეთიკის წესებში¹¹⁶⁵ გვხვდება, არამედ კანონი მოსამართლესთან უკანონო კომუნიკაციად განიხილავს და დაუშვებლად მიიჩნევს საქმის სასამართლოში შესვლის მომენტიდან ამ საქმეზე გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე, აგრეთვე სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების სტადიაზე, მოსამართლესთან პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირისა და პოლიტიკური თანამდებობის პირის კომუნიკაციას, რომელიც დაკავშირებულია კონკრეტული საქმის ან საკითხის განხილვასთან ან/და საქმის სავარაუდო შედეგთან და არღვევს სასამართლოს/ მოსამართლის დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სასამართლო შეჯიბრებითობის პრინციპებს¹¹⁶⁶. ორგანული კანონის XII თავში გამოყენებულ ტერმინებს აქვს შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) მოსამართლესთან კომუნიკაცია – საერთო სასამართლოს მოსამართლესთან ნებისმიერი ფორმით ურთიერთობა, მათ შორის, მიმოწერა, საუბარი ტელეფონით ან სხვა ტექნიკური საშუალებით;

ბ) პროცესის მონაწილე – პროკურატურის თანამშრომელი, გამომძიებელი, ადვოკატი, წარმომადგენელი, მხარე, მესამე პირი, აგრეთვე სის-

¹¹⁶⁵ საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 7, <<http://www.supremecourt.ge/judges-self-governance/judges-ethics-code/>>; სამოსამართლო ეთიკის წესები (პროექტი), მუხლი 7, <<http://hcoj.gov.ge/files/news/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%98.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁶⁶ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 72'.1.

ხლის სამართლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული საქმის განხილვაში მონაწილე სხვა პირი;

გ) დაინტერესებული პირი – პირი, რომელიც დაინტერესებულია განსახილველი საქმის შედეგით და ამ მიზნით ცდილობს მოსამართლესთან კომუნიკაციას.

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 72¹ მუხლის მეორე ნაწილი განსაზღვრავს, რომ XII¹ თავით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობა არ დგება იმ ქმედებისთვის, რომელიც შეიცავს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებს. მაგალითად, თუკი მოსამართლეს სატელეფონო შეტყობინებით, ელ-ფოსტით ან სოციალურ ქსელში პირად შეტყობინებაში მოუვა გზავნილი, რომლის შინაარსია, რომ მოსამართლე თავისი სიცოცხლით აგებს პასუხს მის წარმოებაში არსებულ ერთ-ერთ საქმეზე, ეს უკვე განიხილება არა როგორც მოსამართლესთან უკანონო კომუნიკაციად, არამედ მუქარად. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 365-ე მუხლით დასჯადად არის მიჩნეული მუქარა ან ძალადობა სამართალწარმოების განხორციელებასთან, გამოძიებასთან ან დაცვის განხორციელებასთან დაკავშირებით. დასახელებული მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით: „საკონსტიტუციო სასამართლოს წევრის, მოსამართლის, მსაჯულის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ სიცოცხლის მოსპობის, ჯანმრთელობის დაზიანების ანდა ქონების განადგურების ან დაზიანების მუქარა სასამართლოში საქმის ან მასალის განხილვასთან დაკავშირებით ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამ წლამდე“.

მოსამართლესთან პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის ორგანული კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული კომუნიკაციის შემთხვევაში მოსამართლეს ეკისრება ვალდებულება, რომ ასეთი კომუნიკაციის შესახებ დაუყოვნებლივ და აუცილებლად წერილობით შეატყობინოს სასამართლოს თავმჯდომარეს ან მის მიერ უფლებამოსილ მოსამართლეს. კანონი ითვალისწინებს განსხვავებულ შემთხვევებს იმ შემთხვევაში თუ სასამართლო ხელისუფლების რომელ წარმომადგენელთან მოხდა უკანონო კომუნიკაცია, თუკი ეს სასამართლოს თავმჯდომარესთან განხორციელდა, სასამართლოს თავმჯდომარესთან

მარე ამის თაობაზე დაუყოვნებლივ, წერილობით ატყობინებს ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს თავმჯდომარეს ან მის მიერ უფლებამოსილ მოსამართლეს; თუკი კომუნიკაცია უზენაესი სასამართლოს მოსამართლესთან განხორციელდა, იგი ამის თაობაზე დაუყოვნებლივ, წერილობით ატყობინებს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის პირველ მოადგილეს ან უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის მიერ უფლებამოსილ მოადგილეს; იმ შემთხვევაში თუ კომუნიკაცია უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარესთან განხორციელდა, იგი ამის თაობაზე დაუყოვნებლივ, წერილობით ატყობინებს საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს.

მოსამართლესთან კომუნიკაციის თაობაზე წერილობითი შეტყობინების განხილვის უფლებამოსილების მქონე მოსამართლე, აგრეთვე ორგანული კანონით განსაზღვრული წესით – საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, მოსამართლესთან უკანონო კომუნიკაციის შემთხვევაში უფლებამოსილია პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიმართ გამოიყენოს შემდეგი ღონისძიებები:

- ა) მიიღოს გადაწყვეტილება მისი დაჯარიმების შესახებ;
- ბ) საჯარო მოსამსახურის შემთხვევაში – საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივნის წინაშე დასვას მისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საკითხი.

მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობისა და მოსამართლის მიუკერძოებლობის შენარჩუნებისა და დაცვის ინტერესებიდან გამომდინარე ორგანული კანონის სპეციალური მოწესრიგება – მოსამართლესთან კომუნიკაციის თავი – ადგენს, რომ თუ მოსამართლე (სასამართლოს თავმჯდომარე) დაარღვევს ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით და ამ მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტებით განსაზღვრულ მოთხოვნებს, ეს გამოიწვევს ამავე კანონის XIII¹ თავით გათვალისწინებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის ამავე კანონით დადგენილი წესით დაკისრებას.

ორგანული კანონი მოსამართლესთან კომუნიკაციის სტანდარტის დიფერენცირებას ახდენს იმის მიხედვით თუ ვინ დაარღვია მოსამართლესთან კომუნიკაციის კანონით დადგენილი წესი და პროკურატურის

თანამშრომლის მიერ ასეთი დარღვევის შემთხვევაში პასუხისმგებლობა პროკურატურის თანამშრომლისათვის შეუფერებელ საქციელად განიხილავს ამ დარღვევას, რაც, გამოიწვევს „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით გათვალისწინებულ დისციპლინურ პასუხისმგებლობას და დაჯარიმებას ამ თავით დადგენილი წესით (მუხლის 72³). კანონი ადვოკატის პასუხისმგებლობასაც ითვალისწინებს და ასეთ დარღვევას ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის ნორმების დარღვევად განიხილავს, რაც „ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას და ამ თავით დადგენილი წესით დაჯარიმებას გამოიწვევს (მუხლის 72⁴). ორგანული კანონით გათვალისწინებულია გამომძიებლის პასუხისმგებლობაც, რაც საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას და ამ თავით დადგენილი წესით დაჯარიმებას გამოიწვევს (მუხლის 72⁵). საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ მოსამართლესთან კანონით დადგენილი კომუნიკაციის წესის დაუცველობა გამოიწვევს ამავე თავით დადგენილი წესით დაჯარიმებას, ხოლო საჯარო მოსამსახურის შემთხვევაში – აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას (მუხლის 72⁶). მოსამართლესთან კომუნიკაციის წესის დამრღვევი სუბიექტის გათვალისწინებით დიფერენცირებულია ჯარიმის ოდენობაც, კერძოდ, პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის მიერ ამ თავით განსაზღვრული მოთხოვნის დარღვევას, გამოიწვევს დაჯარიმებას არაუმეტეს 5 000 ლარისა, ხოლო სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ იმავე მოთხოვნის დარღვევა – დაჯარიმებას არაუმეტეს 10 000 ლარისა (მუხლი 72⁷). კანონმდებლის მიერ ამგვარი დაყოფის მიზანია, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის უფრო მაღალი პასუხისმგებლობის წარმოჩენა დაკავებული თანამდებობისა და ვალდებულებების გათვალისწინებით.

მოსამართლესთან აკრძალული ფორმით კომუნიკაციის ფაქტის განხილვა კონკრეტული ვადით განისაზღვრება, კერძოდ, საერთო სასამართლოს მოსამართლის წერილობით შეტყობინებას უფლებამოსილი მოსამართლე განიხილავს მისი მიღებიდან 14 დღის ვადაში და იღებს

გადაწყვეტილებას პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის დაჯარიმების შესახებ და საჯარო მოსამსახურის შემთხვევაში – გადაწყვეტილებას საჯარო მოსამსახურისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საკითხის საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივნის წინაშე დასმის თაობაზე. საგულისხმოა, რომ მოსამართლესთან დაუშვებელი კომუნიკაციის თაობაზე წერილობითი შეტყობინების განხილვაში მონაწილეობის უფლება აქვს პირს, რომელსაც, მოსამართლის წერილობითი შეტყობინების თანახმად, ჰქონდა ასეთი კომუნიკაცია. მოსამართლესთან უკანონო კომუნიკაციაში „ბრალდებულ“ პირს უფლება აქვს იყოლიოს ადვოკატი (კანონიერი წარმომადგენელი), რომელსაც აქვს უფლება, მონაწილეობა მიიღოს მოსამართლის წერილობითი შეტყობინების განხილვაში. მოსამართლესთან დაუშვებელი კომუნიკაციის თაობაზე წერილობითი შეტყობინების განხილვის უფლებამოსილების მქონე მოსამართლეს უფლება აქვს, გამოიძახოს და დაკითხოს პირი, რომლის ჩვენებასაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს წერილობითი შეტყობინების განხილვისთვის, წინადადება მისცეს მხარეებს, წარმოადგინონ წერილობით შეტყობინებაში მითითებული ინფორმაციის შემოწმებისთვის საჭირო დოკუმენტები და სხვა მტკიცებულებანი; „საქმის განმხილველი“ მოსამართლე წყვეტს, ჩაატარებს თუ არა ზეპირ მოსმენას მხარეთა მონაწილეობით. ამასთან, მხარეთა გამოუცხადებლობა არ აბრკოლებს მოსამართლესთან კომუნიკაციის თაობაზე წერილობითი შეტყობინების განხილვას. იმ შემთხვევაში თუ მხარეები ზეპირ მოსმენაში მონაწილეობენ, მათ უფლება აქვთ, განმარტებები მისცენ შეტყობინების განხილვის უფლებამოსილების მქონე მოსამართლეს და ჩამოაყალიბონ თავიანთი მოსაზრებები. კანონი განსაზღვრავს, რომ დაჯარიმების შესახებ განკარგულება დასაბუთებული უნდა იყოს და უნდა შეიცავდეს მითითებას ორგანული კანონის მოსამართლესთან კომუნიკაციის თავით განსაზღვრულ მოთხოვნათა დარღვევასა და იმ გარემოებებზე, რომლებითაც დასტურდება აღნიშნული დარღვევის ჩადენის ფაქტი. დაჯარიმების შესახებ განკარგულება დაუყოვნებლივ ეგზავნებათ მხარეებს და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანს.

მოსამართლესთან აკრძალული ფორმით კომუნიკაციის თაობაზე წერილობით შეტყობინებას საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი განიხილავს მისი მიღებიდან 1 თვის ვადაში. ორგანული კანონ-

ნის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი უფლებამოსილია:

ა) სათანადო რეაგირების მიზნით წარდგინებით მიმართოს ამ კანონის 72⁹ მუხლის პირველი-მე-4 პუნქტებით გათვალისწინებულ შესაბამის თანამდებობის პირს (პროკურატურის თანამშრომლის მიერ მოსამართლესთან კომუნიკაციის დარღვევის წესის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი რეაგირების მიზნით წარდგინებით მიმართავს და შესაბამის მასალებს უგზავნის საქართველოს გენერალურ პროკურორს; ადვოკატის მიერ იმავე წესის დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი რეაგირების მიზნით წარდგინებით მიმართავს და შესაბამის მასალებს უგზავნის საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის თავმჯდომარეს; გამომძიებლის მიერ იმავე წესით განსაზღვრულ მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი რეაგირების მიზნით წარდგინებით მიმართავს და მასალებს უგზავნის შესაბამის თანამდებობის პირს; საჯარო მოსამსახურის მიერ იმავე წესით განსაზღვრულ მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი რეაგირების მიზნით წარდგინებით მიმართავს და მასალებს უგზავნის შესაბამის უფლებამოსილ ორგანოს ან თანამდებობის პირს);

ბ) წარმოდგენილი საქმის მასალები ქვემდებარეობის მიხედვით გაუგზავნოს შესაბამის საგამომიებო ორგანოებს თუ ამ მასალების განხილვის შედეგად დაასკვნის, რომ ქმედება შეიძლება შეიცავდეს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებს.

თავის მხრივ, ზემოთ დასახელებული თანამდებობის პირები საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივნის წარდგინებას განიხილვენ მისი მიღებიდან 1 თვის ვადაში და მიღებული გადაწყვეტილების თაობაზე აცნობებენ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანს. ამ ვალდებულების შეუსრულებლობა ჩაითვლება დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების თაობაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილებად.

საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი უფლებამოსილია დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების თაობაზე უარის

თქმის შესახებ გადაწყვეტილება გაასაჩივროს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრებისთვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 72⁸ მუხლი ითვალისწინებს, რომ თუ მოსამართლესთან კომუნიკაციის თაობაზე წერილობითი შეტყობინების განხილვის უფლებამოსილების მქონე მოსამართლე ამავე მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილ ვადაში არ განიხილავს მოსამართლესთან ამ კანონის კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული უკანონო კომუნიკაციის თაობაზე წერილობით შეტყობინებას, ამ შეტყობინების ავტორი მოსამართლე უფლებამოსილია მიმართოს საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს.

მოსამართლესთან ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული კომუნიკაციის თაობაზე წერილობით შეტყობინებას საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო განიხილავს მისი მიღებიდან 1 თვის ვადაში და იღებს გადაწყვეტილებას პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის დაჯარიმების შესახებ და საჯარო მოსამსახურის შემთხვევაში – გადაწყვეტილებას საჯარო მოსამსახურისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საკითხზე სათანადო რეგირებისთვის ამ კანონის 72⁹ მუხლის პირველი-მე-4 პუნქტებით გათვალისწინებული შესაბამისი თანამდებობის პირისათვის მიმართვის თაობაზე. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო მოსამართლესთან ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული კომუნიკაციის თაობაზე წერილობით შეტყობინებას განიხილავს ამავე მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილი წესით.

ორგანული კანონი ითვალისწინებს დაჯარიმების შესახებ განკარგულების ერთჯერადად გასაჩივრების შესაძლებლობას პროცესის მონაწილის, დაინტერესებული პირის, საჯარო მოსამსახურის, სახელმწიფო მოსამსახურის, სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირის, პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ, რაც 3 დღის ვადაში შეუძლია პირს, რომელსაც ჯარიმა შეეფარდა ან მის ადვოკატს (კანონიერ წარმომადგენელს). ასეთივე უფლება აქვს იმ მოსამართლესაც, რომელთანაც,

მისი შეტყობინების თანახმად, განხორციელდა ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული კომუნიკაცია. შეტყობინების ავტორს გასაჩივრების უფლების გამოყენება შეუძლია ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს თავმჯდომარესთან ან მის მიერ უფლებამოსილ მოსამართლესთან, ხოლო უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის განკარგულება გასაჩივრდება უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარესთან (მუხლი 72¹⁰).

საჩივრის განმხილველი პირი საჩივრის განხილვისას ამოწმებს, მოსამართლესთან კომუნიკაციის თაობაზე დაჯარიმების შესახებ განკარგულების გამოტანისას, წერილობითი შეტყობინების განხილვის უფლებამოსილების მქონე მოსამართლემ დაიცვა თუ არა საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონის 72⁸ მუხლით განსაზღვრული მოთხოვნები. ასეთი საჩივარი განიხილება 7 დღის ვადაში და საჩივრის განმხილველი პირი იღებს ერთ-ერთ შემდეგ გადაწყვეტილებას:

- ა) გასაჩივრებული განკარგულების ძალაში დატოვებისა და საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ;
- ბ) გასაჩივრებული განკარგულების გაუქმების, შეცვლის ან საჩივრის სრულად ან ნაწილობრივ დაკმაყოფილების შესახებ.

საჩივრის განხილვის შედეგად გამოტანილი დადგენილების ასლები გადაეცემათ მხარეებს და ეგზავნება საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს. ეს დადგენილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონის 72¹¹ მუხლის მიხედვით მოსამართლესთან ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული კომუნიკაციის თაობაზე წერილობითი შეტყობინების განხილვის უფლებამოსილების მქონე მოსამართლე ვალდებულია დაჯარიმების შესახებ განკარგულება, აგრეთვე ამ თავის გამოყენების შესახებ ნებისმიერი სხვა სტატისტიკური ინფორმაცია დაუყოვნებლივ მიაწოდოს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანს. მოსამართლესთან დაუშვებელი კომუნიკაციის შესახებ ინფორმაცია საჯაროა, გარდა ინფორმაციისა იმ მოსამართლის ვინაობის შესახებ, რომელთანაც განხორციელდა კომუნიკაცია და, ინფორმაციისა იმ საქმის შესახებ, რომლის თაობაზედაც განხორციელდა კომუნიკაცია. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეებთან ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტით გათვა-

ლისწინებული კომუნიკაციის თაობაზე ინფორმაციის საჯაროობის უზრუნველსაყოფად საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით აწარმოებს ამ თავის გამოყენების შესახებ სტატისტიკური ინფორმაციის ერთიან ბაზას, რომელიც შეიცავს აგრეთვე ინფორმაციას ამ თავით დადგენილი წესით დაჯარიმებულ პირთა ვინაობის თაობაზე.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ განიხილა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიმართვა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლესთან ადვოკატთა ასოციაციის წევრის მიერ კომუნიკაციის წესის დარღვევის თაობაზე; მოცემულ შემთხვევაში, მოსამართლეს ადვოკატმა ტელეფონით მისწერა შეტყობინებები კონკრეტული მხარის, რომლის ინტერესებსაც ადვოკატი წარმოადგენდა, ვინაობისა და განსახილველი საქმის სასურველი შედეგის მითითებით. ეთიკის კომისიამ მსჯელობა შემდეგნაირად განავითარა: „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 72¹-ე მუხლის პირველ ნაწილში კონკრეტულად არის მითითება, პროცესის მონაწილის მხრიდან კომუნიკაციის აკრძალვაზე „იმ მოსამართლესთან, რომელიც დაკავშირებულია კონკრეტული საქმის ან საკითხის განხილვასთან ან/და საქმის სავარაუდო შედეგთან და არღვევს სასამართლოს/მოსამართლის დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სასამართლო პროცესის შეჯიბრებითობის პრინციპს“. მოსამართლესთან კომუნიკაციის დაუშვებლობის პრინციპი ზოგადი ხასიათისაა და ნებისმიერ შემთხვევაზე უნდა გავრცელდეს, იქნება ეს რჩევის მიღება თუ დახმარების თხოვნა ან უბრალოდ ინფორმაციის მიწოდება საქმესთან დაკავშირებულ არსებით საკითხებზე. ეთიკის კომისიის განმარტებით, „არ აქვს მნიშვნელობა, კომუნიკაცია ცალმხრივია თუ ორმხრივი, ის განხორციელდა თუ ადგილი ჰქონდა მხოლოდ მის მცდელობას. ზოგადად სავარაუდოა მოსამართლესთან კომუნიკაციის მხოლოდ ცალმხრივი ხასიათი, რადგან მოსამართლეებს ეკრძალებათ უკანონო კომუნიკაციაში ჩართვა“. ეთიკის კომისია კიდევ უფრო აკონკრეტებს: „საუბარია არა მარტო საქმიან შეხვედრებზე, არამედ მეგობრულ და არასაქმიან გარემოში შეხვედრებზეც, რომლის დროსაც ადვოკატმა თავი უნდა შეიკავოს მოსამართლესთან კონკრეტული საქმის განხილვისა და მასზე საუბრისგან“¹¹⁶⁷ და განმარტავს: „ადვოკატმა განსაკუთრებით უნდა დაიცვას საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს კანონით დადგენილი ზოგადი სტანდარტი და ამ

¹¹⁶⁷ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 119.

ვალდებულების დაცვას დამატებით უზრუნველყოფს ეთიკის კოდექსი, რომელიც საერთო სასამართლოების შესახებ კანონით გათვალისწინებულ მოსამართლესთან კომუნიკაციის წესის დარღვევას აფასებს ადვოკატის ეთიკურ გადაცდომად. შესაბამისად, ზოგადი აკრძალვა *ex parte* კომუნიკაციის კიდევ უფრო მკაცრია ადვოკატებთან მიმართებით, ვინაიდან ის უკავშირდება ადვოკატის მაღალ სტატუსს და მის უშუალო მონაწილეობას მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში. ადვოკატები წარმოადგენენ თვითრეგულირებად პროფესიას, ისინი მონაწილეობენ განგრძობადი იურიდიული განათლების პროგრამაში და მათთვის კარგად ცნობილი უნდა იყოს მოსამართლესთან *ex parte* კომუნიკაციის დაუშვებლობა და საქმის შეჯიბრებითობის და თანასწორობის პრინციპის დაცვით განხილვის მნიშვნელობა¹¹⁶⁸. ეთიკის კომისიამ ადვოკატის წინააღმდეგ აღძრული დისციპლინური სამართალწარმოების საქმეში წარმოდგენილი ფაქტები უდავოდ მიიჩნია.

ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ დადასტურებული იყო, რომ საქმის განმხილველი კოლეგიის თავმჯდომარეა მოსამართლე X, ხოლო მოსამართლე Y, რომელსაც სატელეფონო შეტყობინებები გაუგზავნა ადვოკატმა, წარმოადგენს საქმის განმხილველი კოლეგიის ერთ-ერთ წევრს. გასაზიარებელია ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილებაში ასახული მსჯელობა: „იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ საქართველოს უზენაეს სასამართლოში საქმე განიხილება კოლეგიურად - სამი მოსამართლის შემადგენლობით და გადაწყვეტილება მიიღება კოლეგიურად, პროცესის მონაწილის მხრიდან კომუნიკაციის დაუშვებლობა ვრცელდება თითოეულ მათგანთან. მიუხედავად ამისა, ადვოკატი Z მოსამართლე Y-თან გაგზავნილ შეტყობინებებში, პირდაპირ მიუთითებს საქართველოს უზენაეს სასამართლოში წარდგენილი საკასაციო საჩივრის მხარეებს და მისთვის სასურველ შედეგს. შესაბამისად, ეთიკის კომისიამ დაასკვნა, რომ ადვოკატის მიზანი ამ მოქმედებების განხორციელების დროს იყო კონკრეტულ საქმეზე მოსამართლისთვის ინფორმაციის მიწოდება და მისი დახმარება საქმეზე ადვოკატისთვის სასურველი შედეგის მისაღწევად“¹¹⁶⁹. ეთიკის კომისიის დასახელებული გადაწყვეტილების მსჯელობის მიხედვით, მნიშ-

¹¹⁶⁸ ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013, 119.

¹¹⁶⁹ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 27.02.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N027/19, <<https://gba.ge/pdf/5e2ff0dfec614.pdf/027.19%20%20kerdzo%20sarekomendacio%2017.09.2019.pdf>> [29.04.2021].

ვნელოვანია გამოვყოთ თავისუფალი პროფესიის თვითრეგულირების მიზნიდან გამომდინარე დანახული ადვოკატის როლი, როგორც მართლმსაჯულების მონაწილე პირისა, რომელსაც ადვოკატთა ასოციაციის წევრის სტატუსი ეთიკურ სტანდარტებს უწესებს, რომელიც თანაბრად მნიშვნელოვანია ადვოკატის, როგორც კლიენტის საუკეთესო ინტერესების დამცველი პროფესიონალის, ისე, ადვოკატთა ასოციაციის ერთ-ერთი წევრისა და იმავდროულად სამართალწარმოების მონაწილე მხარის წარმომადგენლის როლის წარმოსაჩენად. მოსამართლესთან კომუნიკაციის წესის განმარტებისათვის, ასევე, მნიშვნელოვნად მიმაჩნია ეთიკის კომისიის განმარტება, რომ არ აქვს მნიშვნელობა ადვოკატის მიერ კომუნიკაცია მოსამართლესთან რეალურად განხორციელდა თუ არა, ანუ კომუნიკაციის მცდელობაც კი ეთიკის ნორმის დარღვევად ფასდება; ამავე გადაწყვეტილების მაგალითზე, ასევე საგულისხმოა მსჯელობა იმის თაობაზე, რომ საქმის კოლეგიური შემადგენლობით განმხილველ მოსამართლეთაგან ერთ-ერთ მოსამართლესთან დაუშვებელი კომუნიკაცია თუ ასეთის მცდელობაც კი, თანაბრად მიემართება სხვა მოსამართლეებსაც, რაც უკანონოდ მიიჩნევა და პროფესიული ეთიკის დარღვევას წარმოადგენს.

2. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ადვოკატი მოსამართლეს, რომელსაც დიდი ხანია იცნობს, ელფოსტაზე უგზავნის წერილს, სადაც სთხოვს ერთ-ერთი კონკრეტული გადაწყვეტილების გადაგზავნას, რომელიც ადვოკატმა ვერ მოიძია სასამართლო გადაწყვეტილებათა საძიებო სისტემაში? როგორ უნდა მოიქცეს მოსამართლე, დაასაბუთეთ.

2. ადვოკატი მოსამართლეს, რომელსაც დიდი ხანია იცნობს, სოციალურ ქსელში, პირად შეტყობინებაში უგზავნის წერილს, სადაც სთხოვს ერთ-ერთი სამართლებრივი კაზუსის შესახებ მოსაზრების გამოთქმას.

დამატებითი დათქმა: ა) მოსამართლეს ამ კაზუსის მსგავსი საქმე აქვს წარმოებაში განსახილველად, თუმცა, ეს ადვოკატი არც ერთ მხარეს არ წარმოადგენს.

დამატებითი დათქმა: ბ) კოლეგას ამ კაზუსის მსგავსი საქმე აქვს წარმოებაში განსახილველად.

დამატებითი დათქმა: გ) კაზუსში აღწერილი შემთხვევა ერთ-ერთ ძალიან გახმაურებულ საქმეს უკავშირდება, რომელზედაც რამდენიმე დღის წინ მასმედიის საშუალებებში გადაიკა ინფორმაცია, თუმცა, ამ ინფორმაციის მიხედვით არ დგინდება და არც მოსამართლემ იცის, საქმისწარმოება დაწყებულია თუ არა სასამართლოში. იმსჯელეთ და დაასაბუთეთ, როგორ უნდა მოიქცეს მოსამართლე შემოთავაზებული თითოეული დათქმის მიხედვით.

3. კონფერენციაზე გამოცხადებულ შესვენებაზე მოსამართლესთან მიდის ადვოკატი და ეკითხება, რომ ამას წინათ საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა ფულის დეპოზიტზე განთავსებისას ნოტარიუსის საზღაურის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, თუმცა ვერ შეძლო ამ გადაწყვეტილების საიტზე მოძიება და ხომ ვერ დაეხმარებოდა მოსამართლე? მოსამართლე ელფოსტის მისამართს გამოართმევს ადვოკატს და ჰპირდება, რომ მისი თანაშემწე გადაუგზავნის ამ გადაწყვეტილებას ადვოკატს. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

4. კონფერენციაზე გამოცხადებულ შესვენებაზე მოსამართლესთან მიდის უნივერსიტეტის პროფესორი და ეუბნება: „ძალიან კი მერიდება, მაგრამ თქვენ ჩემი ერთი ახლობლის საქმეს იხილავთ...“ მოსამართლე სიტყვას აწყვეტინებს პროფესორს: „უკაცრავად, ვერ გავაგრძელებთ საუბარს, რადგან, წინააღმდეგ შემთხვევაში მომიწევს უკანონო კომუნიკაციის თაობაზე გავაკეთო შეტყობინება“ და ამ სიტყვებით შორდება პროფესორს. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

XXVII თავი. სპიკერი მოსამართლის როლი სასამართლოსა და საზოგადოებას შორის კომუნიკაციის პროცესში

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. ზოგადი დებულებები;
2. სპიკერი მოსამართლის უფლებამოსილება;
3. მაგალითი დისკუსიისათვის.

1. ზოგადი დებულებები

თითოეული მოსამართლის სამოსამართლო საქმიანობა განაპირობებს საზოგადოების ნდობის ხარისხს სასამართლო ხელისუფლებისადმი. როგორც ბანგალორის პრინციპების 3.2. პუნქტში აღნიშნული, მოსამართლის ქმედებები და ქცევა უნდა განუმტკიცებდეს საზოგადოებას სასამართლოს პატიოსნების რწმენას. მართლმსაჯულება არა მხოლოდ უნდა აღსრულდეს, არამედ საზოგადოებამ უნდა აღიქვას, რომ მართლმსაჯულება აღსრულდა.

შესაბამისად, ის თუ როგორ აღიქმება მოსამართლის საქმიანობა, არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ვიდრე თავად საქმიანობა. მოსამართლე ყოველგვარ ეჭვს მიღმა უნდა იყოს. მოსამართლის ვალი მხოლოდ ის კი არ არის, რომ სამართლიანი და ობიექტური გადაწყვეტილება გამოიტანოს, მან ეს ისე უნდა გააკეთოს, რომ გადაწყვეტილების სამართლიანობასა და ობიექტურობაში, ასევე მოსამართლის პატიოსნებაში ყველა დაარწმუნოს.¹¹⁷⁰

მართლმსაჯულების გამჭვირვალობა, ღიაობა საზოგადოების ერთ-ერთი მთავარი ინტერესის სფეროა. სასამართლო დარბაზში მიღებული გადაწყვეტილების მიმართ ინტერესი გააჩნია, როგორც უშუალოდ დავის მხარეებს, ასევე სხვა დაინტერესებულ ადამიანებს, მონიტორინგის განმახორციელებელ ორგანიზაციებს, მედიას და რიგ შემთხვევებში პოლიტიკოსებსაც, ისევე როგორც სხვა მოსამართლეებს.¹¹⁷¹

¹¹⁷⁰ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 110, 125-126, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁷¹ გამოხატვის თავისუფლება და სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და

„სასამართლოს ავტორიტეტი... საბოლოო ჯამში, განისაზღვრება იმით, რამდენად სჯერა საზოგადოებას, რომ მას აქვს გადაწყვეტილების მიღების მორალური უფლება.“¹¹⁷² ასეთ პირობებში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რამდენად არის ინფორმირებული საზოგადოება სასამართლოს საქმიანობის შესახებ. აღნიშნული, უპირველეს ყოვლისა, მიიღწევა სასამართლოს დასაბუთებული გადაწყვეტილებებით, ამ მიზანს ემსახურება ასევე სასამართლო სხდომების მასობრივი ინფორმაციის საშუალებით გაშუქების შესაძლებლობა,¹¹⁷³ მაგრამ ყოველივე ეს ზოგჯერ საკმარისი არ არის.

საზოგადოებისათვის მარტივი და გასაგები ენით არსებითი ინფორმაციის მიწოდება სასამართლო პროცესების, გადაწყვეტილებების და ზოგადად, სასამართლოს თაობაზე, წარმოადგენს სამართალწარმოების საჯაროობის პრინციპის აუცილებელ ელემენტს. მხოლოდ მაშინ, როცა პირი ფლობს ინფორმაციას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლად, მიუკერძოებლად განხორციელებაზე, დარწმუნებულია თავისი უფლებების დაცვის სამართლებრივ გარანტიებში და აქვს ნდობა სასამართლოსადმი.¹¹⁷⁴

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო N3 (2002) დასკვნის მე-40 პუნქტში ყურადღებას ამახვილებს საზოგადოებისათვის სასამართლოს გადაწყვეტილების განმარტების მნიშვნელობაზე, ასევე ინტერესით მსჯელობს იმ ქვეყნების პრაქტიკაზე, სადაც გამოყოფენ მოსამართლეებს, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან საზოგადოებასთან და პრესასთან ურთიერთობაზე. ანუ საუბარია ე.წ. სპიკერ მოსამართლეზე (*die Pressesprecher*¹¹⁷⁵), რომლის საქმიანობის ძირითადი მიმართულება მიუკერძოებლობის დაცვა, საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივა (GDI), 2020, 52, <<http://ewmi-prolog.org/images/files/2691კვლევა.pdf>>, [14.05.2021].

¹¹⁷² Baker v. Carr, Supreme Court of the United States of America, 1962, 369 US 186, per Justice Frankfurter; მოსამართლეთა ქვეყის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 13, 54, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [14.05.2021].

¹¹⁷³ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 13¹.

¹¹⁷⁴ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის ოურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2008, 27.

¹¹⁷⁵ გერმანიაში, საქსონიაში (Land Sachsen) სასამართლოს და მედიის ურთიერთობის შესახებ იხილეთ Verwaltungsvorschrift des Sächsischen Staatsministeriums der Justiz über das Justizpressewesen, vom 5. Dezember 1994, <<https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/3329-VwV-JustizpressewesenNp1>>, [14.05.2021].

მედიასთან ურთიერთობა.¹¹⁷⁶

სპიკერი მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლები განსაზღვრულია ეთიკის წესების მე-17 და პროექტის 32-ე მუხლებში.

2. სპიკერი მოსამართლის უფლებამოსილება

მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა ფუნქცია, ისევე, როგორც მათი უფლება, ინფორმაციის შეგროვება და საზოგადოებისათვის წარდგენა, ასევე მართლმსაჯულების განხორციელების კომენტირება, მათ შორის, იმ საქმეებთან დაკავშირებით, რომელთა სასამართლო განხილვაც იგეგმება, მიმდინარეობს ან დასრულებულია.¹¹⁷⁷ პრესამსახური, მედიის მოთხოვნით ან ამ მოთხოვნის გარეშე, გასცემს ინფორმაციას სასამართლოს საქმიანობაზე,¹¹⁷⁸ აგრეთვე, საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით აშუქებს სასამართლო გადაწყვეტილებებს.

სპიკერი მოსამართლე მოქმედი მოსამართლეა.¹¹⁷⁹ სპეციალიზაციის მიხედვით სასამართლოში შეიძლება იყოს რამდენიმე სპიკერი მოსამართლე.¹¹⁸⁰ მნიშვნელოვანია, რომ დიდ სასამართლოებში, უპირველეს ყოვლისა საკასაციო სასამართლოში, იყოს პრესამსახური, რომელიც უზრუნველყოფს მედიისათვის ინფორმაციის მიწოდებას.¹¹⁸¹

¹¹⁷⁶ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2009, 125.

¹¹⁷⁷ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 74, 102, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

¹¹⁷⁸ Verwaltungsvorschrift des Sächsischen Staatsministeriums der Justiz über das Justizpressewesen, vom 5. Dezember 1994, §5.2, <<https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/3329-VwV-JustizpressewesenNp1>> [29.04.2021].

¹¹⁷⁹ რადგან პრესასთან ურთიერთობა საკმაოდ დროს მოითხოვს, მაგალითად, გერმანიაში სასამართლოს თავმჯდომარეები განსაზღვრავენ, რამდენი პროცენტით ნაკლები საქმე დაეწერება მოსამართლეს, რომელსაც მედიასთან ურთიერთობა ევალება. ეს მაჩვენებელი საშუალოდ არის 20%-30%, თუმცა ერთიანი კვოტა არ არსებობს და დამოკიდებულია იმაზე, რამდენად დიდი სასამართლოა, რამდენად ბევრი საქმე აქვს სპიკერ მოსამართლეს.

¹¹⁸⁰ სპიკერი მოსამართლის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები, <<http://www.supremecourt.ge/public-relation-department/speaker-judges/regulations>> [29.04.2021].

¹¹⁸¹ მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003, 29.

მართლმსაჯულების განხორციელების თაობაზე საზოგადოების ინფორმირება მიიღწევა სასამართლოსა და მედიას (პრესა, რადიო, ტელევიზია) შორის კონსტრუქციული თანამშრომლობით.¹¹⁸² სპიკერი მოსამართლე პატივისცემით და ყურადღებით უნდა მოევიდოს პრესისა და მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებების წარმომადგენელთა ინტერესს, მოიპოვონ და გაავრცელონ ინფორმაცია მართლმსაჯულების განხორციელების, სასამართლოს საქმიანობის ან კონკრეტული საქმის შესახებ.

სპიკერი მოსამართლე უნდა ფლობდეს სრულყოფილ ინფორმაციას სასამართლოში არსებულ იმ საქმეებზე, რომელთა შესახებაც მედიას შეიძლება გარკვეული დაინტერესება ჰქონდეს.

ინფორმაცია გაიცემა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-10 მუხლის შესაბამისად, ამავე კონვენციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებული პრინციპის დაცვით. აუცილებელია წონასწორობის დაცვა ინფორმაციის თავისუფლებას, კონფიდენციალურობას და უდანაშაულობის პრეზუმფციას შორის, რაც გულისხმობს საერთაშორისო აქტებითა და ქვეყნის კანონმდებლობით აღიარებული უფლებების დარღვევის გარეშე, საზოგადოების ლეგიტიმური, საჯარო ინტერესების დაკმაყოფილებას.

სპიკერი მოსამართლის ფუნქცია არა კომენტირება, არამედ ობიექტური ინფორმაციის მიწოდებაა. მან არ შეიძლება გაავრცელოს სუბიექტური შეხედულება, გააკრიტიკოს კოლეგების მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება ან შეაფასოს პოლიტიკური მოვლენები.

იმ შემთხვევაში თუ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები არაზუსტ ან არასწორ ცნობებს ავრცელებენ სასამართლო პროცესის ან გამოტანილი გადაწყვეტილების შესახებ, სპიკერმა მოსამართლემ შეიძლება გაავრცელოს პრესრელიზი, რათა წარმოაჩინოს საქმის ნამდვილი ვითარება ან სხვა ნაბიჯები გადადგას და შესაბამისი კორექტივები შეიტანოს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში გამოქვეყნებულ ინფორმაციაში,¹¹⁸³

¹¹⁸² Verwaltungsvorschrift des Sächsischen Staatsministeriums der Justiz über das Justizpressewesen, vom 5. Dezember 1994, §1. <<https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/3329-VwV-Justizpressewesen№1>> [29.04.2021].

¹¹⁸³ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 75, 103, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [29.04.2021].

მაგალითად, მოითხოვოს ინფორმაციის ჩასწორება.¹¹⁸⁴

ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა რედაქციისათვის, რომლისთვისაც ამ ინფორმაციას რაიმე მნიშვნელობა აქვს. სპიკერი მოსამართლის მიერ ინფორმაციის გავრცელება შესაძლებელია როგორც პრესრელიზების სახით, ასევე პრესკონფერენციის (ბრიფინგის) საშუალებით. მთავარია მოქმედება შეძლებისდაგვარად სწრაფად, ინფორმაციის მიწოდება გასაგები ენით და არსებით გარემოებებზე აქცენტირებით.¹¹⁸⁵ ამდენად, სპიკერმა მოსამართლემ უნდა შეძლოს ამა თუ იმ სასამართლო განაჩენის, გადაწყვეტილების თაობაზე ინფორმაციის მიწოდება მოკლე დროში და რაც მთავარია, ისეთი ფორმით, რომ გასაგები იყოს იმ პირთათვისაც, რომლებსაც არა აქვთ სპეციალური იურიდიული განათლება. მედიისათვის ინფორმაციის დროულად მიწოდება აკმაყოფილებს საზოგადოების ლეგიტიმურ ინტერესს და უზრუნველყოფს სასამართლოსა და მედიას შორის ბალანსირებულ ურთიერთობას.¹¹⁸⁶

მედიისათვის ინფორმაციის მიწოდების დროს სპიკერი მოსამართლე არ უნდა ხელმძღვანელობდეს ამა თუ იმ მხარის პოპულარობით ან ამ საკითხით მასმედიის თუ ხელისუფლების ორგანოს დაინტერესებით. მისი ყოველი განცხადება უნდა იყოს დაბალანსებული, კორექტული და განამტკიცებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, შეუვალობის, სამართლიანობის და მიუკერძოებლობისადმი.¹¹⁸⁷

თანამედროვე პირობებში ინფორმაციის გავრცელების ძირითადი და ყველაზე სწრაფი საშუალება ონლაინ პლატფორმებია. მოსამართლეებმა უნდა გააცნობიერონ და მხედველობაში მიიღონ გამოხატვის ონლაინ ფორმების პრაქტიკული მხარეები.¹¹⁸⁸ სასამართლოსთვის ინსტიტუციუ-

¹¹⁸⁴ Verwaltungsvorschrift des Sächsischen Staatsministeriums der Justiz über das Justizpressewesen, vom 5. Dezember 1994, §8, <<https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/3329-VwV-Justizpressewesen№p1>> [29.04.2021].

¹¹⁸⁵ Verwaltungsvorschrift des Sächsischen Staatsministeriums der Justiz über das Justizpressewesen, vom 5. Dezember 1994, §10.2, <<https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/3329-VwV-Justizpressewesen№p1>> [21.04.2021].

¹¹⁸⁶ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, 2009, 126.

¹¹⁸⁷ იქვე, 28.

¹¹⁸⁸ დაწვრილებით იხ. Non-Binding Guidelines on the Use of Social media by Judges/

რად სოციალური მედიის გამოყენება ზევრი სიკეთის მომტანი შეიძლება იყოს. სოციალურ ქსელში ამა თუ იმ სასამართლოს გვერდის შექმნით და მართებულად მართვით შესაძლებელია ფართო მასების ინფორმირება, საზოგადოების ცნობიერების, მართლშეგნების ამაღლება (მაგალითად, მნიშვნელოვანი სამართლებრივი განმარტებების გაცნობა). ყოველივე ეს უზრუნველყოფს სასამართლო სისტემის გამჭვირვალობას და ზრდის საზოგადოების ნდობას სასამართლოსადმი.

3. მაგალითი დისკუსიისათვის

1. დოლიძე თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეა. მან განიხილა გახმაურებული საქმე, რასაც საზოგადოებაში აზრთა სხვადასხვაობა, მათ შორის, ნეგატიური შეფასებები მოჰყვა. ტელევიზიამ არასწორი ცნობები გაავრცელა სასამართლო პროცესის და გამოტანილი გადაწყვეტილების შესახებ, რის შემდეგაც მოსამართლე დოლიძემ მიმართა სპიკერ მოსამართლეს და სთხოვა ამ საკითხზე პრესკონფერენციის ჩატარება, საზოგადოებისათვის საქმის ნამდვილი ვითარების ახსნა. უარის მიღების შემდეგ დოლიძემ თავად გადაწყვიტა პრესკონფერენციის ჩატარება. სასამართლო პროცესებს შორის შესვენების დროს, მოწვეული მეგობრების, კოლეგებისა და რამდენიმე „ნარჩევი“ ჟურნალისტის წინაშე, მოსამართლე მანტიაში გამოწყობილი ტრიბუნის წინ დადგა და წინასწარ მომზადებული განცხადების კითხვა დაიწყო. განცხადებაში უარყო გახმოვანებული ბრალდებები, დაასაბუთა გადაწყვეტილების კანონიერება და მკაცრად გააკრიტიკა ჟურნალისტები გადაუმოწმებელი ინფორმაციის გავრცელებისათვის. შეაფასეთ მოსამართლის და სპიკერი მოსამართლის ქცევის ეთიკური ასპექტები.

XXVIII თავი. გამოხატვის თავისუფლება

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. სოციალური მოსამართლის როლი და მნიშვნელობა;
2. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების ზოგადი მიმოხილვა;
3. მოსამართლე და სოციალური მედია;
4. მოსამართლეთა სოც.ქსელში აქტიურობის თაობაზე შექმნილი საერთაშორისო სტანდარტები;
5. მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლების დაცვის განსაკუთრებული შემთხვევები;
6. მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლება და სოციალური ქსელები;
7. მოსამართლეების მიერ სოციალური მედიის გამოყენება:
 - ა) მოსამართლეთა იდენტიფიცირება სოციალურ ქსელში;
 - ბ) მოსამართლის მიერ სოციალურ მედიაში გამოქვეყნებული, გაზიარებული, მოწონებული ან კომენტირებული სტატუსები, მოსაზრებები, ინფორმაცია, აუდიო-ვიზუალური მასალა და სხვ.;
 - გ) სოციალურ მედიაში დამეგობრება და ურთიერთობები;
 - დ) სოციალურ მედიაში სამართლებრივი ხასიათის კომენტარის თუ მოსაზრების გამოქვეყნება;
 - ე) კომენტარი პროკურორის ან ადვოკატის/წარმომადგენლის კომპეტენციის თაობაზე;
 - ვ) მოსამართლის მიერ კოლეგა მოსამართლის/მოსამართლეების მხარდაჭერის მიზნით სოციალური მედიის გამოყენება;
 - ზ) მოსამართლის მიერ სასამართლო ხელისუფლების ფუნქციონირებასთან, საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლებების მიერ მისაღებ ან უკვე მიღებულ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით მოსაზრების გამოხატვა სოციალური ქსელით.
8. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ზოგიერთი პრეცედენტი:
 - ა) *Harabin v. Slovakia*;
 - ბ) *Kudeshkina v. Russia*;
 - გ) *Pitkevich v. Russia*;
 - დ) *Baka v. Hungary*.
9. მოსამართლის მიერ სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე აზრის საჯაროდ გამოხატვა;
10. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. სოციალური მოსამართლის როლი და მნიშვნელობა

გვჭირდება თუ არა „ა“ სოციალური მოსამართლე? სამოსამართლო ეთიკის ჩამოყალიბების ადრეულ ეტაპზე ასოციალური მოსამართლის დოქტრინა განსაკუთრებით მხარდაჭერილი იყო. აღნიშნული დოქტრინის მიხედვით, მოსამართლე, რომელიც აქტიურად სოციალური არ იყო, აღქმითი მიკერძოების ნაკლებ რისკს ქმნიდა; მასზე სოციუმის წევრებისაგან ზემოქმედების ნაკლები შესაძლებლობები არსებობდა და, რაც მთავარია, შეზღუდული იყო ფაქტებისა და მტკიცებულებების ალტერნატიული წყარო, რითაც მოსამართლეს საქმის განხილვის დროს შეეძლო ეხელმძღვანელა. დროთა განმავლობაში ე.წ. „ასოციალური“ მოსამართლის დოქტრინამ აქტუალობა დაკარგა, რადგან მოსამართლის ასოციალობა იმ სიკეთეების დაცვას არ უზრუნველყოფდა, რის გამოც აღნიშნული დოქტრინა მხარდაჭერილი იყო. უფრო მეტიც, ასოციალური მოსამართლის დოქტრინის გაფერმკრთალების პარალელურად აქტიური მოსამართლის როლმა წამოიწია, შესაბამისად, მისი ძლიერი მხარეების წარმოჩინებამაც არ დააყოვნა. ოლივერ ვენდელ ჰოლმსის მიხედვით, „მოსამართლე საკუთარი პასუხისმგებლობით უნდა იყოს თავისი დროის ვნებებისა და ქმედებების თანაზიარი...“ მისივე თქმით, „მოსამართლე უნდა ცოცხლობდეს, სუნთქავდეს, ფიქრობდეს და შეხება ჰქონდეს ამ სამყაროში გავრცელებულ სხვადასხვა შეხედულებებთან“.

ამჟამად, მოსამართლეთა „განყენებული“ ცხოვრების ტენდენცია უკვე მოძველებულია. მოსამართლე ინფორმირებული უნდა იყოს საზოგადოებაში მიმდინარე პროცესების თაობაზე. ამის მიზეზი კი ის არის, რომ მოსამართლე არ უნდა იყოს მოწყვეტილი იმ რეალობას, რომელშიც ის ცხოვრობს. მას აღნიშნული რეალობის ფართო თვალსაწიერით შეფასების შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეს, რადგან მოსამართლის როლი და ფუნქცია უფრო მეტია, ვიდრე კონკრეტული საქმეების გადაწყვეტა. მოსამართლეების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები საზოგადოების მშვიდობიანი განვითარებისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბების მყარ ფუნდამენტს ქმნის, ამიტომაც ვამბობთ, რომ მოსამართლის მოქმედება აწმყოში განაპირობებს ქვეყნის დემოკრატიულ ბედს მომავალში. აღნიშნულის გააზრებით, სამოსამართლო ფუნქცია - მოვალეობები სწორედ იმ მოსამართლეების მიერ უნდა განხორციელდეს, რომლებსაც „რეალურ დროში“ მოქმედების უნარი შესწევთ, ამავე „რეალური დროის“ გამოწვევებითა და სირთულეებით. ხაზგასმით უნდა

აღინიშნოს, რომ მოსამართლის შეზღუდვა, იყოს სოციუმის აქტიური წევრი და სამოსამართლო ეთიკის ფარგლებში ისარგებლოს გამოხატვის თავისუფლებით, არ ქმნის მოსამართლის მხრიდან ეთიკის დაცვის უპირობო გარანტიებს, ანუ სხვაგვარად თუ ვიტყვით, მოსამართლის „გაჩუმებითა“ და „გადამალვით“ უფრო მეტად ეთიკურ ან უფრო მეტად პატიოსან მოსამართლეს არ ვიღებთ. ამდენად თუ მოსამართლეს იძულებით პასიურ როლს მოვარგებთ, ამით არც მისი ავტორიტეტი გაიზრდება საზოგადოებაში და არც მისადმი საზოგადოებრივი ნდობა მოიმატებს. სასამართლო ხელისუფლება კი, რომელიც ინდივიდუალური მოსამართლეებისაგან შედგება, საზოგადოებრივი ნდობის გარეშე, იურიდიულ ფიქციად და სახელისუფლებო დეკორაციად იქცევა.

მოსამართლე, რაღა თქმა უნდა, აზრისა და მისი გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობს¹¹⁸⁹. ამ მიმართებით სამოსამართლო ეთიკის წესები გარკვეულ შეზღუდვებს ითვალისწინებს. თუმცა, სამოსამართლო ეთიკით შეზღუდულია არა აზრის თავისუფლება, არამედ მისი გამოხატვის ფორმა და ფარგლები, კერძოდ, შეზღუდვა იმაში მდგომარეობს, რომ გამოხატულმა აზრმა არ უნდა შელახოს მართლმსაჯულების ღირსება, მიუკერძოებლობა, დამოუკიდებლობა. ამდენად, მოსამართლის მიერ აზრის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის გზით დასაცავი სიკეთე მართლმსაჯულების ღირსება, მიუკერძოებლობა და ავტორიტეტი. აღნიშნული შეზღუდვის დასაბუთება (rationale) იმაში მდგომარეობს, რომ მოსამართლის ქცევასა და მოსამართლის მიერ გამოხატულ აზრს დეპერსონიფიცირებისა და განზოგადოების მძლავრი ეფექტი აქვს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ხშირ შემთხვევაში, მოსამართლის ქცევა სასამართლოს სახედ, ხოლო გამოხატული აზრი სასამართლოს შეხედულებად აღიქმება. შესაბამისად, მოსამართლის ქცევასა თუ მის მიერ გამოხატულ პოზიციას სასამართლო ავტორიტეტის სასიკეთოდ და საუარესოდაც ძლიერი გავლენა შეიძლება ჰქონდეს.

გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის ძირითადი ასპექტები მოსამართლის მასმედიასთან ურთიერთობასა და სოციალურ ქსელებში მის ქცევას ეხება.

¹¹⁸⁹ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 17.1; შდრ. სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 15. <<http://www.supremecourt.ge/judges-self-governance/judges-ethics-code>> [29.04.2021].

2. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების ზოგადი მიმოხილვა

მოსამართლე მასმედიასთან ურთიერთობის დროს უნდა მოერიდოს საკუთარი აზრის გამოთქმას განსახილველ, განხილვის პროცესში არსებულ ან უკვე განხილული საქმის თაობაზე თუ ეს არ ეხება საქმის წარმოების ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს. საზოგადოების წინაშე მოსამართლის ანგარიშვალდებულება ნიშნავს მოსამართლის ვალდებულებას, სამოსამართლო საქმე განახორციელოს დამოუკიდებლად, მიუკერძოებლად და კეთილსინდისიერად, ამავდროულად, აჩვენოს, რომ იგი ამ საქმეს აღნიშნულ პრინციპებზე დაყრდნობით ახორციელებს. ანგარიშვალდებულების ხერხებია სასამართლო პროცესების ღიაობა და გამჭვირვალობა, სასამართლო გადაწყვეტილებების განჭვრეტადობა და დასაბუთებულობა, და არამცდარაშინაობა, მიღებული გადაწყვეტილების თაობაზე სასამართლო პროცესისა და გადაწყვეტილების ფორმატს მიღმა იმის ახსნა (ვინმესთვის ანგარიშის ჩაბარება) თუ რატომ მიიღო მან ამგვარი გადაწყვეტილება. კონკრეტულ საქმეზე ანგარიშის ჩაბარება, მიუხედავად იმისა თუ ვინ არის ანგარიშის მიმღები სუბიექტი, არათუ სამოსამართლო ანგარიშვალდებულების კომპონენტად განიხილება, არამედ აკრძალულია და სამოსამართლო ავტონომიის ხელყოფად ითვლება. საზოგადოების ინფორმირება მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხებთან დაკავშირებით უნდა მოხდეს პრესსპიკერების, პრესრელიზებისა და სხვა დასაშვები ფორმების მეშვეობით და არა სასამართლო გადაწყვეტილებების ონლაინ, სოციალური ქსელებითა თუ სატელევიზიო გადაცემებით ახსნის გზით, რა დროსაც მაღალია თათბირის საიდუმლოების დარღვევის, მიღებული გადაწყვეტილებების სუბიექტური ინტერპრეტაციისა და მოსამართლის მოდავე მხარედ, კერძოდ, მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აპოლოგეტად წარმოჩენის საფრთხე.

მოსამართლემ გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობის დროს არ უნდა გამოიყენოს შეურაცხმყოფელი, დამამცირებელი სიტყვები და გამოთქმები ან დისკრიმინაციული ტერმინოლოგია. აღნიშნული შეზღუდვა მოქმედებს, მიუხედავად იმისა თუ სად აკეთებს მოსამართლე განცხადებას ან რამხელა აუდიტორია უსმენს მას. განცხადების გაკეთების ადგილსა და საშუალებას მნიშვნელობა აქვს არა სამოსამართლო ეთიკის დარღვევის თვალსაზრისით, არამედ დარღვევის მასშტაბის შეფასების მიზნით. ამდენად, მოსამართლემ გამოხატვის თავისუფლე-

ბით სარგებლობისას, ნებისმიერი შეხედულებისა თუ განცხადების სა-
 ჯაროდ გავრცელების დროს უნდა გამოიჩინოს კორექტულობა და ყუ-
 რადღება უნდა მიაქციოს განცხადების გაკეთების ფორმას, საშუალებასა
 და ადგილს. ამასთან, მხედველობაში უნდა მიიღოს, რომ ონლაინ გამო-
 ხატვას მძლავრი ეფექტი აქვს, რადგან ონლაინ გამოხატვის აუდიტორია
 არაგანჭკურეტადია, ონლაინ ინფორმაცია ძალიან სწრაფად ვრცელდება
 და, რაც მთავარია, „ინტერნეტი ყველაფერს იმახსოვრებს“. შესაბამი-
 სად, აზრის ონლაინ გამოხატვის დროს მოსამართლის ეთიკური მოვა-
 ლეობები და პასუხისმგებლობები უფრო მაღალია. ამასთან, აღნიშვნის
 ღირსია, რომ გამოხატვის თავისუფლებით მოსარგებლე მოსამართლე
 საკუთარ მოსაზრებას ეთიკურად უნდა გამოხატავდეს, მიუხედავად
 იმისა თუ რა რანგში გამოხატავს იგი თავის პოზიციას, როგორც კერძო
 პირი, მართლმსაჯულების ადმინისტრირების ფუნქციით აღჭურვილი
 სუბიექტი, ამა თუ იმ ასოციაციის, გაერთიანებისა თუ საბჭოს წევრი,
 პროფესორი, ლექტორი, მეცნიერი თუ უზრალოდ ქვეყნის მოქალაქე. მა-
 ნტიის ღირსება ავალდებულებს მოსამართლეს, რომ იგი მანტიითა თუ
 მანტიის გარეშე შესაბამისი ღირსებით იქცეოდეს და გამოხატვის თავი-
 სუფლებით სარგებლობისას სასამართლო ავტორიტეტზე ზრუნავდეს.
 მოსამართლისთვის საზეპიროა, რომ მაშინაც, როდესაც ის, გამოხატვის
 თავისუფლებით როგორც კერძო პირი ისე სარგებლობს, ხშირ შემთხვე-
 ვაში, მის მიერ გამოხატული აზრი, „მანტიის მიღმა“ არ აღიქმება და, რო-
 გორც წესი, სასამართლოს (მოსამართლის) მოსაზრებად ტრანსფორმირ-
 დება. განსაკუთრებით აღნიშვნის ღირსია მოსამართლის პოლიტიკური
 კონოტაციით გამოხატული აზრის მავნებლური ეფექტი სასამართლო
 ავტორიტეტზე. არანაკლებ საზიანოა გამოხატვის არატოლერანტული
 ფორმები, სიძულვილის ენა, საწინააღმდეგო აზრის დაკნინება, უფრო
 მეტიც, საწინააღმდეგო აზრის დაკნინების მცდელობაც კი, სახელმწიფო
 ინსტიტუტების წარმომადგენელთა შეურაცხყოფელად მოხსენიება, სა-
 ზოგადოებრივი კონტროლის განმახორციელებელ პირთა მიმართ (მას-
 მედია, არასამთავრობო ორგანიზაციები, სამოქალაქო აქტივისტები და
 ა. შ.) არასერიოზული დამოკიდებულება, და. ა. შ. გამოხატვის ამგვარი
 ფორმები დაუშვებელია მაშინაც, როდესაც გამოხატვას ისეთი „კეთილ-
 შობილური მიზანი“ აქვს, როგორიცაა მართლმსაჯულების მიმართ კრი-
 ტიკის აღკვეთა მართლმსაჯულების ავტორიტეტის დაცვის მიზნით.
 ამ მიმართებით, ნიშანდობლივია აღინიშნოს, რომ მართლმსაჯულების
 მიმართ კრიტიკის აღკვეთა სასამართლო ავტორიტეტს არ აძლიერებს,
 უფრო მეტიც, აღნიშნული მიდგომა გამოუმზეურებელი პრობლემების

მიჩქმალვას უფრო ემგვანება და განვითარებას აფერხებს. მართლმსაჯულების გამოწვევებზე დისკუსიის რეჟიმი პროცესს დემოკრატიულს ხდის და სასამართლო ხელისუფლებას აჯანსაღებს. ამიტომ, სასამართლოს ჯანსაღი კრიტიკა, მიმართული ხელისუფლების აღნიშნული შტოს გაჯანსაღებისათვის, მოსამართლეების მხრიდან ჩვეული გონიერებით, სიმშვიდითა და პროგრესული ხედვით განსჯას მოითხოვს და არა, კრიტიკული აზრის ჩახშობას.

მნიშვნელოვანია, აღინიშნოს, რომ მართლმსაჯულების გამოწვევების მიმართ კრიტიკულ აზრი თავად მოსართლეებსაც შეიძლება ჰქონდეთ, რაც აღნიშნული მოსამართლეების დევნის საფუძველი შეიძლება გახდეს. მოსამართლეების დევნა კრიტიკული აზრის გამო მართლმსაჯულების არადემოკრატიული განვითარების ტენდენციებზე შეიძლება მიუთითებდეს, რაც სახიფათო სიგნალია სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბების გზაზე. ამდენად, ერთი მხრივ, მოსამართლემ თავის განცხადებაში უნდა გამოიჩინოს სათანადო კორექტულობა, არ გამოიყენოს შეურაცხყოფელი, დამამცირებელი სიტყვები და გამოთქმები ან დისკრიმინაციული ტერმინოლოგია. მეორე მხრივ, მოსამართლის გამოხატვა მოითხოვს განსაკუთრებულ დაცვას, როდესაც იგი სასამართლოს ინსტიტუციურ დამოუკიდებლობას, მოსამართლის ინდივიდუალური როლის გაძლიერებას, დამოუკიდებლობის სისტემურ გამოწვევებს ეხება. მართლმსაჯულების გამოწვევებზე საჯარო საუბრის გამო მოსამართლეთა დისციპლინური დევნა მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევად ჩაითვალა და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლის (გამოხატვის თავისუფლება) დარღვევა დადგინდა საქმეებში: ბაკა უნგრეთის წინააღმდეგ¹¹⁹⁰, ვილი ლიხტენშტაინის წინააღმდეგ¹¹⁹¹, კუდშკინა რუსეთის წინააღმდეგ¹¹⁹² (განსხვავებით ჰარაბინი სლოვაკეთის წინააღმდეგ¹¹⁹³). აღნიშნულ საქმეებში სამოსამართლო უფლებამოსილების შეზღუდვა დაკავშირებული იყო სასამარ-

¹¹⁹⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.06.2016 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Baka v. Hungary*.

¹¹⁹¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 28.10.1999 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Wille v. Liechtenstein*.

¹¹⁹² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 26.02.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Kudeshkina v. Russia*.

¹¹⁹³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 29.06.2004 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Harabini v. Slovakia*.

თლოსთან მიმართებით მოსამართლეთა მიერ გაკეთებულ საჯარო კრიტიკულ განცხადებებთან, შესაბამისად, რადგან სახელმწიფო ამ მოსამართლეებს სხვა დისციპლინურ დარღვევებს არ ედავებოდა, ამიტომ დადგენილ იქნა გამოხატვის თავისუფლებით მოსამართლის მიერ სარგებლობის გამო დაწესებული გაუმართლებელი შეზღუდვა, განსხვავებით, *Harabini v. Slovakia* საქმეზე, სადაც სამოსამართლო უფლებამოსილების დარღვევას ჰქონდა ადგილი და მისი გათავისუფლება საჯაროდ გამოხატულ მოსაზრებებს არ უკავშირდებოდა.

3. მოსამართლე და სოციალური მედია

მოსამართლეთა მიერ სოციალური ქსელებით სარგებლობის უფლება მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების კომპონენტია, თუმცა, სოციალური ქსელებით სარგებლობისას მოსამართლე კიდევ უფრო მეტად არის ვალდებული, დაიცვას სამოსამართლო ეთიკა და თავიდან აიცილოს ნებისმიერი ისეთი კომენტარი, რეაქცია თუ ემოცია, რომელიც შეუთავსებელია სამოსამართლო საქმესთან, მოსამართლის ნეიტრალურ პოზიციასთან, მოსამართლის, როგორც ნეიტრალური არბიტრის როლთან. მისი ყველა ქცევა თუ კომენტარი უნდა განამტკიცებდეს მოსამართლის დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობას, კეთილსინდისიერებას და წესიერებას. შესაბამისად, მოსამართლის ყველა ქცევა სოციალურ მედიაში კიდევ უფრო უნდა ზრდიდეს მოსამართლის მიმართ პატივიცემის შეგრძნებას და მისი ღირსების აღქმას. თუ მოსამართლე, რიგი გარემოებების გამო, აღნიშნულ შედეგს ვერ უზრუნველყოფს, მაგ. ემოციებს ვერ აკონტროლებს, უხამსი გამოხატვამებისაგან თავს ვერ იკავებს, პოლიტიკურ მიკერძოებებს ავლენს და ა. შ. მაშინ მან თავის უნდა შეიკავოს სოციალურ ქსელში აქტიურობისაგან.

ამდენად, სოციალური მედიის მძლავრი ეფექტის გათვალისწინებით, მოსამართლის ქცევა სოციალურ მედიაში უფრო მეტ ეთიკურ თვითკონტროლს საჭიროებს. თვითკონტროლის მასშტაბი ღირსეული ქცევის კრიტერიუმებს უნდა შეესაბამებოდეს. მოსამართლის გამოხატვა, რომელიც უღირსად, უხამსად ითვლება და მოსამართლისათვის შეუფერებლად მიიჩნევა, ნეგატიური შედეგის თვალსაზრისით, სოციალურ მედიაში მომეტებული საფრთხის მატარებელია, რადგან სოციალურ მედიაში გამოხატული მოსაზრება სწრაფად ვრცელდება, განუქვრეტად აუდიტორიამდე აღწევს და, რაც მთავარია, „ის, რაც სოციალურ ქსელში

იწერება, სოციალურ ქსელში რჩება“ მაშინაც, როდესაც ავტორი გამოხატულ მოსაზრებას შლის. ამიტომაც, ბუნებრივია, რომ 5-10 კაციან აუდიტორიაში საჯარო გამოსვლისას მოსამართლის არაეთიკური გამოხატვა უფრო ნაკლები ზიანის მომტანია სასამართლოს ავტორიტეტისათვის, ვიდრე სოციალურ ქსელში გამოხატული არაეთიკური მოსაზრება, თუმცა, აქვე ისიც აღსანიშნავია, რომ მოსამართლის კომპეტენტური მოსაზრება, ღირსეული გამოსვლა თუ მიუკერძოებელი პოზიციონირება ასევე პირდაპირ პროპორციულად დადებითად აისახება სასამართლოს ავტორიტეტზე.

მოსამართლეს სოციალურ ქსელში აქტიურობისას უნდა ახსოვდეს, რომ მისი თითოეული კომენტარი საჯარო პირის მიერ გამოხატულ მოსაზრებად აღიქმება. მოსამართლემ ყურადღება უნდა მიაქციოს, რომ ქცევის მაღალი სტანდარტი მისი მხრიდან ნებისმიერ სიტუაციაში უნდა იქნეს დაცული, კერძოდ მაშინაც, როდესაც ის სოციალურ ქსელში კერძო პირის სტატუსით პოზიციონირებს და მაშინაც, როდესაც ის ფსევდონიმითაა წარმოდგენილი. მან თავი უნდა აარიდოს იმ პირებთან, როგორც აშკარა, ასევე ფარულ ურთიერთობას, რომლებიც განსახილველი საქმის მხარეები არიან. გაუცნობიერებლად დაშვებული კომუნიკაციის პირობებში, მან უნდა გაამჟღავნოს აღნიშნული ინფორმაცია პროცესზე, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, აიცილოს საქმე. მოსამართლე უნდა მოერიდოს სოციალურ ქსელში ინფორმაციის შეგროვებას და მის ცნობიერად თუ არაცნობიერად საქმეში გამოყენებას. არსებობს პრინციპი, რომლის მიხედვითაც, „თუ მტკიცებულება საქმეში არ დევს, ის საერთოდაც არ არსებობს“, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოსამართლე ვერ დაეყრდნობა სოცქსელში, ინტერნეტში და სხვ. დამატებით წყაროებში მოძიებულ ან, თუნდაც, შემთხვევით გაგებულ ინფორმაციას. მხარეებმა უნდა იცოდნენ რას დავობენ ანდა ვის, რას, რის საფუძველზე ედავებიან. შესაბამისად, მათ აქვთ კანონიერი მოლოდინი, რომ სასამართლო, გადაწყვეტილების მიღებისას, მარტოდენ იმ მტკიცებულებებით იხელმძღვანელებს, რომლებიც საქმეშია წარმოდგენილი, რომელთა დამტკიცება თუ გაქარწყლება სასამართლო განხილვის საგანი იყო და რომელთა შედავების შესაძლებლობაც მხარეებს თანაბარ პირობებში ჰქონდათ. დაუშვებელია მოსამართლის მიერ შინაგანი რწმენის იმ მტკიცებულებებსა თუ ინფორმაციის საფუძველზე ჩამოყალიბება, რომელიც საქმეში წარმოდგენილი არ არის. მოსამართლის ასეთი ქცევა სამოსამართლო თვითნებობად აღიქმება.

4. მოსამართლეთა სოციალურ ქსელში აქტიურობის თაობაზე შექმნილი საერთაშორისო სტანდარტები

იურისტთა საერთაშორისო კომისიამ¹¹⁹⁴ მოსამართლეების გამოხატვის თავისუფლების ძირითადი სტანდარტები შეიმუშავა¹¹⁹⁵. აღნიშნული სტანდარტები მოსამართლეთა და პროკურორთა გამოხატვის სფეროში ყველაზე გამოყენებად რბილ სამართლად (*soft law*) იქცა, რომელსაც რეგიონალურ დონეზე არაერთი ნორმატიული წყარო ეფუძნება.

სტანდარტები შემდეგნაირად გამოიყურება:

- მოსამართლეებს აქვთ გამოხატვის თავისუფლება;
- მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლება შეიძლება დაექვემდებაროს შეზღუდვას, რომელიც უნდა იყოს პროპორციული და ემსახურებოდეს ლეგიტიმურ მიზანს;
- მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა სამოსამართლო ფუნქციების განხორციელებასთან არის დაკავშირებული და მართლმსაჯულების ავტორიტეტის დაცვას ემსახურება.
- მოსამართლისათვის გამოხატვის ეთიკური შეზღუდვები თავად სამართლო ხელისუფლებამ უნდა დააწესოს ან დამოუკიდებელმა ორგანომ, რომლის შემადგენლობაში უმრავლესობა მოსამართლეები არიან;
- ნებისმიერი პროცედურა, დაკავშირებული მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების დარღვევასთან, საერთაშორისო სტანდარტებს უნდა შეესაბამებოდეს, რა დროსაც მოსამართლის დამოუკიდებლობა არ უნდა შეილახოს;
- მოსამართლემ საქმე უნდა აიცილოს თუ მან გამოხატვის თავისუფლებით ისარგებლა და გამოხატა პოზიცია, რამაც მოსამართლის მიუკერძოებლობა შეიძლება, ეჭვქვეშ დააყენოს;
- მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების იმ მასშტაბით შეზღუდვა, რომ მან არასოდეს გამოხატოს პოზიცია საკითხთან დაკავშირებით, რომელიც მისი განხილვის საგანი შეიძლება გახდეს, არც რეალისტურია და არც სასურველი;
- მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება განსაკუთრებულად უნდა იქნეს წახალისებული (დაცული) ისეთ საკითხებზე, რაც სამოსამართლო

¹¹⁹⁴ The International Commission of Jurists (ICJ).

¹¹⁹⁵ Judges' and Prosecutors' Freedoms of Expression, Association and Peaceful Assembly, Submission to the United Nations Special Rapporteur on Independence of Judges and Lawyers for his upcoming report to the Human Rights Council, February, 2019.

რთლო დამოუკიდებლობას, დამოუკიდებლობის ხელშეუხებლობას, მართლმსაჯულების, როგორც დამოუკიდებელი ინსტიტუციის ადმინისტრირებას ან სხვა საყოველთაოდ აღიარებულ უფლებებსა და თავისუფლებებს ეხება, რაც ქვეყანაში კანონის უზენაესობის დამკვიდრების ანდა ხელშეწყობისათვის არის მნიშვნელოვანი;

- ეთიკის სტანდარტები კიდევ უფრო მაღალი მოვალეობისა და პასუხისმგებლობის შეგრძნებით უნდა იქნეს დაცული ონლაინ სივრცეში, მისი გავრცელების მასშტაბის გათვალისწინებით;
- ის ლეგიტიმური მიზანი, რატომაც შეიძლება შეიზღუდოს მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება, არის სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა, ასევე სასამართლო დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის აღქმის უზრუნველყოფა.

გაეროს ადამიანის უფლებათა დეკლარაციით აღიარებულია, ერთი მხრივ, გამოხატვის თავისუფლება¹¹⁹⁶, მეორე მხრივ კი, სახელმწიფოში დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს (ტრიბუნალის) არსებობის აუცილებლობა¹¹⁹⁷. სამართლიანი სასამართლოს უფლებიდან გამონაკლისის დაშვება შეუძლებელია, შესაბამისად, ის უფრო მეტად აბსოლუტური უფლების კატეგორიას განეკუთვნება, ხოლო, რაც შეეხება გამოხატვის თავისუფლებას, ის ლეგიტიმური მიზნითა და დასაშვები ფარგლებით შეიძლება შეიზღუდოს. იმავე წესს შეიცავს სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ კონვენცია¹¹⁹⁸. ორივე საერთაშორისო დოკუმენტის დათქმა მასზედ, რომ სასამართლო უნდა იყოს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი, გულისხმობს იმას, რომ სასამართლო არამარტო უნდა იყოს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი, არამედ უნდა გამოიყურებოდეს კიდევ ასეთად. შესაბამისად, მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვაც მხოლოდ იმ მიზნითაა დასაშვები, რომ დაცული იყოს დამოუკიდებლად და მიუკერძოებლად აღქმული სამართლიანი სასამართლოს უფლება. აღნიშნული მიზნით მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური სანქციის გამოყენებაც კი დასაშვებია, თუმცა,

¹¹⁹⁶ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია, გაერო, 1948, საქართველოსთვის ძალაშია საქართველოს უზენაესი საბჭოს 1991 წლის 15 სექტემბრის დადგენილებით, მუხლები 19-20, <<http://www.parliament.ge>>, [17.06.2021].

¹¹⁹⁷ იქვე, მუხლები: 8, 10, 11.

¹¹⁹⁸ სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტი, გაერო, გენერალური ასამბლეა, 1966, საქართველოსთვის ძალაშია 1994 წლის 3 აგვისტოდან, მუხლები 9, 14, 19, <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1398335?publication=0>> [04.05.2021].

სანქცირება ადეკვატური და პროპორციული უნდა იყოს და მოსამართლის დამოუკიდებლობის უფლების ხელყოფასა და თავისუფალი სიტყვისთვის მის დასჯას არ უნდა ემსახურებოდეს¹¹⁹⁹.

სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და გამოხატვის თავისუფლების თაობაზე გაეროს მთავარი პრინციპი (სტანდარტი) შემდეგი სახით ჩამოყალიბდა: „ადამიანის უფლებათა უნივერსალური დეკლარაციის მიხედვით, მოსამართლეები, სხვა მოქალაქეების მსგავსად, სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობენ, თუმცა, აღნიშნული უფლებებით სარგებლობისას ისინი, ამავდროულად, სამოსამართლო ღირსების დაცვასა და სასამართლო სისტემის მიუკერძოებელი იერსახის შენარჩუნებას უნდა ემსახურებოდნენ“¹²⁰⁰. გაეროს ადამიანის უფლებათა საბჭოს მიერ მიღებული რეზოლუციით განიმარტა, რომ ადამიანები რა უფლებებითაც სარგებლობენ ოფლაინ, იმავე უფლებებით სარგებლობენ ონლაინ¹²⁰¹. ამგვარად, მოსამართლეები, სხვა მოქალაქეთა მსგავსად, სარგებლობენ რა გამოხატვის თავისუფლებით, მათ მიერ აზრის გამოხატვის უფლება დაცულია როგორც ოფლაინ, ასევე ონლაინ, თუმცა, ორივე შემთხვევაში მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება შეზღუდულია სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის დაცვის მაღალი სტანდარტით. აქვე ისიც აღსანიშნავია, რომ მოსამართლეებისათვის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის მასშტაბი ონლაინ აზრის გამოხატვის დროს უფრო მაღალია, რადგან ონლაინ სივრცეში აზრი უფრო სწრაფად ვრცელდება და, შესაბამისად, მოსამართლის მიერ ონლაინ გამოხატული აზრის სასიკეთო თუ მავნებლური ეფექტიც უფრო მძლავრი ხდება.

კიდევ ერთი საერთაშორისო სტანდარტი, რომელიც მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისას სამოსამართლო ღირსების დაცვას ეხება ე.წ. „ბანგალორის პრინციპებია“¹²⁰². ბანგალორის

¹¹⁹⁹ Council of Europe Recommendation CM/Rec (2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities, par. 21, 19.

¹²⁰⁰ იქვე.

¹²⁰¹ Judges' and Prosecutors' Freedoms of Expression, Association and Peaceful Assembly, Submission to the United Nations Special Rapporteur on Independence of Judges and Lawyers for his upcoming report to the Human Rights Council, February, 2019.

¹²⁰² Commentary on the Bangalore Principles of judicial Conduct, UNODC, 2007, 95-96, 102, <https://www.unodc.org/documents/nigeria/publications/Otherpublications/Commentry_on_the_Bangalore_principles_of_Judicial_Conduct.pdf> [04.05.2021].

პრინციპები და მისი ოფიციალური კომენტარი ვრცელდება მოსამართლეთა მხრიდან აზრის როგორც ონლაინ, ასევე ოფლაინ გამოხატვის ფორმებზე, ამასთან, საგულისხმოა, რომ ბანგალორის პრინციპები დასაცავი კატეგორიაა, არა საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ორგანოების მიერ, არამედ უშუალოდ სასამართლო ხელისუფლების მხრიდან.

ბანგალორის პრინციპები მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებას სამოსამართლო დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და წესიერების ჭრილში იხილავს.

სამოსამართლო დამოუკიდებლობის მიმართება მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებასთან მდგომარეობს იმაში, რომ მოსამართლე უნდა იყოს დამოუკიდებელი როგორც ინსტიტუციურად, ასევე შინაგანად, როგორც საზოგადოებისაგან, ასევე განსახილველი დავის მხარეებისაგან. თუმცა, აღნიშნული არ ნიშნავს იმას, რომ მოსამართლე უნდა იყოს გარიყული და საზოგადოებრივი ცხოვრებიდან იზოლირებული. უფრო მეტიც, იგი აქტიურად უნდა იყოს ჩართული იმ საზოგადოების ყოფა-ცხოვრებაში, რომელსაც ის ემსახურება¹²⁰³.

აზრი სუბიექტური კატეგორიაა, შესაბამისად, მისი გამოხატვით ამა თუ იმ პირის, ფაქტის, მოვლენისა თუ ხდომილების მიმართ სუბიექტური დამოკიდებულების დაფიქსირება ხდება. ამიტომ, მოსამართლეთა მხრიდან გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისა განსაკუთრებულად დასაცავი კატეგორია სწორედ სამოსამართლო მიუკერძოებლობაა. მოსამართლის მიუკერძოებლობა სხვადასხვა გზით ვლინდება, ის განსაკუთრებულად თვალსაჩინო სასამართლოს გარე ურთიერთობებში ხდება. მოსამართლემ, საკუთარი ქცევით, როგორც სასამართლოს შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ უნდა უზრუნველყოს, რომ მისი ქცევა, გამოხატვა სამოსამართლო ღირსებისა და ავტორიტეტის დაცვას ემსახურება. მოსამართლემ გარდა იმისა, რომ თავიდან უნდა აიცილოს *ex parte* კომუნიკაცია, მან, ასევე, თავი უნდა შეიკავოს გამოხატვის ისეთ ფორმებისაგან, რაც მოსამართლის მიკერძოებულობის განცდას შექმნის, ანდა შთაბეჭდილებას დატოვებს, რომ მოსამართლე ემოციებს ვერ მართავს. ხუმრობით ნათქვამი უწყინარი ნათქვამიც კი შეიძლება შეუთავსებელი აღმოჩნდეს სასამართლო მიუკერძოებლობის გარეგნულ აღქმასა და ავტორიტეტთან. თუმცა, არსებობს გამონაკლისი შემთხვევები, როცა

¹²⁰³ Commentary on the Bangalore Principles of judicial Conduct, UNODC, 2007, 44-45.

მოსამართლის გამოხატვა დასაშვებზე უფრო მეტად, შეიძლება მიზანშეწონილიც კი იყოს, ასეთია, მაგალითად, ნორმის შინაარსის ახსნა, გადაწყვეტილების მოტივაციის გათვალსაზრისება, ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა, ანდა კანონის უზენაესობის დასაცავად გაკეთებული განმარტება, მართლმსაჯულებაში არსებული გამოწვევების გამოაშკარავება, სასამართლოში არსებული სისტემური დარღვევების წარმოჩენა, რაც საზოგადოების მხრიდან სამართლიანი სასამართლოს უფლების განხორციელებას აფერხებს ანდა მართლმსაჯულების არადემოკრატიულ განვითარებას უწყობს ხელს და ა. შ. თუმცა, აქაც სიფრთხილეა საჭირო, რომ მოსამართლის განმარტებამ დაბნეულობა არ გამოიწვიოს, მდგომარეობის ექსკალაცია არ მოხდინოს. ამ მიმართებით აღსანიშნავია, რომ მოსამართლის საჯარო პოლემიკაში ჩართვამ შეიძლება შეფარული პოლიტიკური სახეც კი მიიღოს. ამიტომ, მოსამართლეს გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისას განსაკუთრებული სიფრთხილე მოეთხოვება, მით უფრო მაშინ, როდესაც გამოხატვა მგრძნობიარე თემას ეხება ანდა საზოგადოებას აღნიშნული თემატიკის მიმართ დასაბუთებულად მაღალი ინტერესი აქვს.

მოსამართლე გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისას ვალდებულია ასევე მიზანმიმართულად არ მოამრავლოს ასაცილებელ საქმეთა რაოდენობა, ანუ წინასწარ არ უნდა გამოხატოს აზრი მის წინაშე გადასაწყვეტ საკითხთან დაკავშირებით. აღნიშნული საფრთხის აცილება ყოველთვის შეუძლებელია, რადგან მოსამართლემ ყოველთვის არ იცის, აღნიშნული საკითხი მისი განხილვის საგანი გახდება თუ არა. თუმცა, მოსამართლემ ეს უნდა შეძლოს მაშინ და იქ, როცა და სადაც ეს განჭვრეტადი და შესაძლებელია. ბანგალორის წესების კომენტარის მიხედვით, როდესაც სასამართლო გადაწყვეტილების საჯარო კრიტიკა ხდება, მოსამართლე უნდა მოერიდოს პრესისა თუ ტელევიზიის მეშვეობით საკუთარი გადაწყვეტილების დაცვას. უფრო მეტიც, პრესა ანდა მედია არ უნდა ემსახურებოდეს მოსამართლის იმიჯის მიზანმიმართულ გაკეთილშობილებას, რაღა თქმა უნდა, არც მიზანმიმართულ დისკრედიტაციასაც. ასევე მიზანშეწონილი არ არის, მოსამართლემ კომენტარი გააკეთოს საქმეზე, რომელსაც თვითონ ან მისი კოლეგა იხილავს. კომენტარის გაკეთება დასაშვებია საქმის მარტოოდენ წმინდა სამართლებრივ კონტექსტზე, ისიც იმ შემთხვევაში თუ აღნიშნულ სამართლებრივ საკითხზე მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესი არსებობს და/ან როდესაც კომენტარი აკადემიურ (სასწავლო) მიზნებს ემსახურება.

ბანგალორის პრინციპების შესაბამისად, ძალიან მაღალია კორელაცია მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებასა და სამოსამართლო წესიერებას შორის. მოსამართლე ყოველთვის საზოგადოებრივი დაკვირვების ობიექტია. მის მიმართ მაღალია საზოგადოებრივი ცნობისმოყვარეობა. შესაბამისად, მოსამართლემ გარკვეული თვითშეზღუდვები უნდა დაიწესოს, რომელიც სხვა ადამიანებისათვის მძიმედ სატარებელია. აღნიშნული თვითშეზღუდვის ფარგლებში, მოსამართლემ შეიძლება თავი შეიკავოს საზოგადოებისათვის სენსიტიურ თემაზე აზრის დაფიქსირებისაგან, კლუბის ან გაერთიანების წევრობისაგან, რომელიც საზოგადოების თვალში მიკერძოების ექვს ბადებს. მოსამართლე არ უნდა ჩაებას საჯარო დებატებში, მით უფრო, ისეთი სახის დებატებში, რომელიც შეფარულად პოლიტიკური კონტექსტის მატარებელია, რადგან საჯარო დებატი ყოველთვის პოლიტსენსიტიურ საკითხებს ეხება და რაც არ უნდა კეთილშობილური მიზნებით იყოს მოსამართლე ჩართული აღნიშნულ დებატებში, მას მაინც მოუწევს აზრის გამოხატვა, რაც სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის იმიჯს მნიშვნელოვანწილად აზარალებს.

5. მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლების დაცვის განსაკუთრებული შემთხვევები

მართლმსაჯულებათა განვითარების ისტორია აჩვენებს, რომ მოსამართლეები, განსხვავებული აზრის გამო ხშირად იდევენებიან, მათ უვადო გადანიშნვაზე უარს ეუბნებიან, ისინი, როგორც წესი, არ წინაურდებიან და, უფრო მეტიც, ხშირად დისციპლინური წესითაც ისჯებიან. კრიტიკული აზრის მქონე მოსამართლეების მიმართ ამგვარი დამოკიდებულება, ძირითადად, სახელმწიფოს არადემოკრატიული განვითარების პირობებში ხდება, ამიტომაც, მიიჩნევა, რომ მოსამართლეთა მხრიდან გამოხატვის უფლებით სარგებლობა განსაკუთრებით დაცულია მაშინ, როდესაც მოსამართლე მართლმსაჯულების წინაშე არსებულ გამოწვევებზე საუბრობს, მით უფრო თუ საკითხი სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და კანონის უზენაესობის ასპექტებს ეხება. თუმცა, ამავდროულად ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მართლმსაჯულების სისტემაში პრობლემების წარმოჩინებისას მოსამართლემ გამოხატვის თავისუფლებით ისე უნდა ისარგებლოს, რომ დაიცვას სამართლიანი ბალანსი გამოხატვის თავისუფლებასა და მართლმსაჯულების ავტორიტეტს შორის და ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, შეაფასოს მისი მხრიდან განხი-

რციელებული კრიტიკა იმ ეტაპისთვის უფრო მნიშვნელოვანია თუ სასამართლო ავტორიტეტის შესანარჩუნებლად კრიტიკისაგან თავის შეკავება.

ამ მიმართებით საინტერესოა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება, საქმეზე *Baka v. Hungary*¹²⁰⁴. საქმის ფაზულის მიხედვით, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარემ საჯაროდ ისაუბრა საკანონმდებლო ცვლილებების უარყოფით ეფექტზე მართლმსაჯულების სისტემის დამოუკიდებლობის კონტექსტში, რის გამოც, იგი დროზე ადრე გადაყენებულ იქნა თანამდებობიდან (ახალი საკანონმდებლო ცვლილებით შეუწყდა უფლებამოსილება, რადგან მას ეროვნულ სასამართლოში მუშაობის გამოცდილება არ ჰქონდა. იგი სტრასბურგის სასამართლოს ყოფილი მოსამართლე იყო). ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევა დაადგინა, რადგან მიიჩნია, რომ განსახილველ საქმეში მოსამართლის სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლება დაცვის ღირსი იყო და მასში ჩარევა დაუშვებლად ლახავდა მოსამართლის უფლებას, მართლმსაჯულების გამოწვევების თაობაზე საკუთარი პოზიცია დაეფიქსირებინა¹²⁰⁵. ყურადსაღებია ის მნიშვნელოვანი განმარტებებიც, რაც სტრასბურგის სასამართლომ წინამდებარე საქმეში გააკეთა, კერძოდ, ევროპული სასამართლოს აზრით, „სასამართლო ქვეყანაში კანონის უზენაესობის პრინციპის დაცვას ემსახურება, შესაბამისად, სასამართლოს მიმართ ნდობის არსებობა სახელმწიფოში კრიტიკულად აუცილებელია... მოსამართლეებმა ყოველთვის თავშეკავება უნდა გამოიჩინონ, როდესაც სასამართლოს ავტორიტეტი და მიუკერძოებლობა ეჭვქვეშ დგება. ზუსტი ინფორმაციის გავრცელებაც კი ზომიერად და მართებულად უნდა მოხდეს... სასამართლო სახელმწიფოში კანონის უზენაესობის გარანტიაა, ამიტომ სასამართლო თავის ფუნქციას ვერ შეასრულებს თუ სასამართლოს მიმართ საზოგადოებას ნდობა არ ექნება. სწორედ ამიტომ, მოსამართლეებს განსაკუთრებული

¹²⁰⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.06.2016 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Baka v. Hungary*.

¹²⁰⁵ მსგავსი საქმეებია *Wille v Liechtenstein* და *Kudeshkina v Russia*, სადაც სამოსამართლო უფლებამოსილების შეზღუდვა დაკავშირებული იყო სასამართლოსთან მიმართებით მოსამართლეთა მიერ გაკეთებულ საჯარო კრიტიკულ განცხადებებთან. შესაბამისად, რადგან სახელმწიფო ამ მოსამართლეებს სხვა დისციპლინურ დარღვევებს არ ედავებოდა, ამიტომ დადგენილ იქნა გამოხატვის თავისუფლებით მოსამართლის მიერ სარგებლობის გამო დაწესებული გაუმართლებელი შეზღუდვა, განსხვავებით, *Harabini v. Slovakia* სადაც სამოსამართლო უფლებამოსილების დარღვევას ჰქონდა ადგილი და მისი გათავისუფლება საჯაროდ გამოხატულ მოსაზრებებს არ უკავშირდებოდა.

წინდახედულება მოეთხოვებათ, რათა შენარჩუნებულ იქნეს მიუკერძოებელი მოსამართლეების რეპუტაცია. თუმცა, მოსამართლის გამოხატვა, რომელიც ხელისუფლების დანაწილების პრინციპიდან გამომდინარე გარკვეულ საკითხების მიმოხილვას ემსახურება, მაგალითისათვის, სასამართლოს ინსტიტუციონალურ დამოუკიდებლობას, მოსამართლის როლის გაძლიერებას და ა. შ. ასეთ შემთხვევაში, მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება განსაკუთრებულად დაცულია“. წინამდებარე საქმეში, მოსამართლე ბაკას შეფასებები ეხებოდა მოსამართლეთა უცვლელობის დაცვას, მოსამართლეთა შეუცვლელობის პრინციპის განხორციელებას, ასევე საპენსიო ასაკის შემცირების დაუშვებლობას, რაც მკაცრად ინსტიტუციონალური საკითხებია და მისი გამოსვლები პროფესიულ კრიტიკას არ გასცილებია, ამიტომ მისი გამოხატვა მაქსიმალურად უნდა ყოფილიყო დაცული. ბაკას პრეცედენტს ქვეყნის შიგნით, დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი სხვა მოსამართლეებისთვის ე.წ. „მსუსხავი ეფექტი“ ჰქონდა.

მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება განსაკუთრებულ დაცვას საჭიროებს მაშინაც, როდესაც მოსამართლე აზრის გამოხატვას თავის მორალურ ვალდებულებად მიიჩნევს, ასე მაგალითად, შეუერთდეს პეტიციას ომის შესახებ, დააფიქსროს მოსაზრება მშვიდობის შესანარჩუნებლად, შიმშილის დასაძლევად, ტერიტორიული მთლიანობის აღსადგენად და ა.შ.

მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებას ეხება ევროპის საბჭოს რეკომენდაცია მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის, ეფექტურობისა და პასუხისმგებლობის თაობაზე, რომლის მიხედვითაც, მოსამართლემ გამოხატვის უფლებით სასამართლოს მიღმა ისე უნდა ისარგებლოს, რომ მოსამართლის მიკერძოებისა და ინტერესთა კონფლიქტის ეჭვი არ შეიქმნას¹²⁰⁶. მედიასთან ურთიერთობაში მოსამართლეთა თვითბოჭვაზე საუბრობს ასევე ევროპული ქარტია „მოსამართლის სტატუსის“ შესახებ (1998)¹²⁰⁷. საგულისხმოა ევროპელ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (CCJE) მოსაზრება მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლებასა და პროფესიული ეთიკის დაცვის თაობაზე, კერძოდ, საბჭო მიიჩნევს, რომ

¹²⁰⁶ Council of Europe Recommendation CM/Rec (2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities, par. 21, 19.

¹²⁰⁷ European Charter on the statute for judges and Explanatory Memorandum, CE, Strasbourg, 8-10, July 1998, < <https://rm.coe.int/16807473ef>, [14.05.2021].

მოსამართლის საქმიანობის მთავარი მახასიათებელი ნეიტრალიტე-ტია. შესაბამისად, ამ მახასიათებლის შეზღუდვა იწვევს დამოუკიდებ-ლობისა და მიუკერძოებლობის ექვექვე დაყენებას. შესაბამისად, მოსა-მართლე არ უნდა ჩაებას პოლიტიკურ დებატებში ან ნებისმიერ ისეთ კომუნიკაციაში, რომელიც მოსამართლის იმიჯს, მის ნეიტრალიტეტს, არბიტრის ფუნქციურ დანიშნულებას ექვექვე დააყენებს. ნებისმიერ პო-ლემიკაში ჩართვა, რომელიც მოითხოვს კომპრომისის დამოუკიდებლო-ბასთან ან მიუკერძოებლობასთან, წარმოადგენს საფრთხის შემცველს სამოსამართლო ეთიკის კონტექსტში. მიუღებელია, მოსამართლემ პრე-სისა და მედიის საშუალებით დაიცვას თავისი გადაწყვეტილებები. სა-ზოგადოების უფლება, ინფორმირებული იყოს სასამართლოში მიმდი-ნარე საქმეებზე, სასამართლომ უნდა უპასუხოს ძალიან დასაბუთებული გადაწყვეტილებებით, პრესრელიზით, კომუნიკეთი, პრეს სპიკერის გა-ნმარტებით, და არამც და არამც მოსამართლის ახსნა-განმარტებით¹²⁰⁸. თითქმის იდენტური შინაარსისაა ვენეციის კომისიის დასკვნა მოსამა-რთლეთა გამოხატვის თავისუფლებაზე. კომისია მიიჩნევს, რომ მოსამა-რთლის გამოხატვის თავისუფლება იზღუდება იმდენად, რამდენადაც გამოხატვა შესაბამისობაში უნდა იყოს მოსამართლის მოვალეობებთან და პასუხისმგებლობებთან. აღნიშნული შეზღუდვა მოქმედებს მაშინაც, როდესაც მოსამართლე თავის სამოსამართლო მოვალეობას არ ასრუ-ლებს. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა უნდა იყოს ლეგიტიმური და პროპორციული; მოსამართლის მონაწილეობა პოლი-ტიკური ელფერის მქონე დებატებში დაუშვებელია. დასაშვებია თუ სა-ფრთხის ქვეშაა მოსამართლის დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა, სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა და ა. შ.

6. მოსამართლეთა გამოხატვის თავისუფლება და სოციალური ქსელები

როგორც ზემოთ არაერთგზის აღინიშნა, მოსამართლის გამოხატვის თავი-სუფლებასთან დაკავშირებული სტანდარტები ვრცელდება გამოხატვის ონლაინ ფორმებზეც, იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ ონლაინ გა-მოხატვას გავრცელების მეტი მასშტაბი აქვს. შესაბამისად, სახეზეა უფრო მძლავრი ეფექტი, რაც იმას ნიშნავს, რომ ონლაინ გამოხატვა უფრო მეტ სიფრთხილესა და პასუხისმგებლობას მოითხოვს, ვიდრე, მაგალითად,

¹²⁰⁸ The Consultative Council of European Judges (CCJE), in its Opinion no. 3 on “the Principles and Rules Governing Judges’ Professional Conduct, in Particular Ethics, Incompatible Behaviour and Impartiality“, 19.11.2002, 27-40, < <https://rm.coe.int/16807475bb>>, [14.05.2021].

საჯარო სივრცეში (შეხვედრაზე, კონფერენციაზე და ა. შ.) აზრის გამოთქმა, სადაც აუდიტორია ასე თუ ისე განჭვრეტადია. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ როდესაც საკითხი სოციალურ ქსელში აზრის გამოხატვას ეხება, საგულისხმოა, რომ გამოხატვის ფორმებად მიიჩნევა ნებისმიერი სახის „ემოცია“, „მოწონება“, „გაზიარება“ და ა. შ. შესაბამისად, გამოხატვის აღნიშნული ფორმები სოციალურ ქსელებში ვერბალურ ჟესტიკულაციას აქტიურად ანაცვლებს. რაც შეეხება ემოციით გამოხატული აზრის შინაარსს, იგი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში კონტექსტურად განიმარტება, მაგალითსათვის, სხვისი მოსაზრების ტექსტობრივი გაზიარება ყოველთვის მისი შინაარსის გაზიარებას არ ნიშნავს და აღნიშნული ქმედება მარტოდენ საზოგადოებისათვის ინფორმაციის მიწოდების მიზანს შეიძლება ემსახურებოდეს. ასევე, სოციალურ ქსელებში ჩართული პირების „დამეგობრება“ ან „მიდევნება“ ყოველთვის არ ნიშნავს მათთან მეგობრობას სოციალურ-კულტურული გაგებით. საგულისხმოა, რომ ე.წ. „მიდევნებაც“ მისი (ე.წ. „მიდევნებული პირის“) შეხედულებების გაზიარებას არ ნიშნავს და მით უფრო, მის მიმართ ცალსახა კეთილგანწყობაზე არ მიუთითებს. ამდენად, სოციალურ ქსელში არავერბალური ჟესტიკულაცია სხვა არაფერია თუ არა აზრის გამოხატვა, თუმცა, ამგვარი ფორმით გამოხატული აზრის შინაარსი, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, კონტექსტსა და ვითარებაზე არის დამოკიდებული.

სოციალურ მედიაში მოსამართლეთა მონაწილეობის თაობაზე მიდგომა, დიდი ხნის განმავლობაში, არაერთგვაროვანი იყო. განსხვავებულ მოსაზრებათა გენერირების საფუძველს წარმოადგენდა *per se* სოციალური მედიის ნოვატორული ხასიათი და მისი წარმოშობისა და განვითარების არც თუ დიდი ხნის ისტორია, ამიტომ, მოსამართლეთა სოციალურ ქსელებში მონაწილეობა თავიდან იურისტებს შორისაც სკეპტიციზმს იწვევდა, რომ არაფერი ვთქვათ საზოგადოების მხრიდან იმ მოსამართლეთა მიმართ კრიტიკულ დამოკიდებულებაზე, რომლებიც სოციალური ქსელებით სარგებლობდნენ, თუმცა, დისტანციური სოციალური კომუნიკაცია 21-ე საუკუნის ორგანულ მხარედ იქცა, რამაც საზოგადოებრივი ურთიერთობები უფრო აქტიური გახადა, ამიტომაც საზოგადოებრივი განვითარების აღნიშნული საფეხურიდან მოსამართლეთა დისტანცირება, მათ ყოველდღიურ ყოფა-ცხოვრებაში ხელოვნური ჩარევა და მათთვის ეპოქის გამოწვევებისათვის შეუსაბამო შეზღუდვების დაწესება იქნებოდა, ამიტომაც ჩაითვალა, რომ მარტოდენ facebook-ზე მეგობრობა მოსამართლეთა მიკერძოებისა ინდიკატორი არ უნდა გამხდარ-

რიყო და აღნიშნული საფუძვლით არც მათი საქმიდან ჩამოცილება არ უნდა მომხდარიყო¹²⁰⁹.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, მოსამართლეებს აქვთ გამოხატვის თავისუფლება, თუმცა, აღნიშნული თავისუფლება შეზღუდულია მოვალეობებითა და პასუხისმგებლობით, დაცული იყოს მაღალი ეთიკური სტანდარტი მოსამართლის გამოხატვის ყოველი გამოვლინებისას, რათა მოსამართლის მიერ გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობა ზიანის მომტანი არ აღმოჩნდეს სასამართლოს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი იერსახისათვის.

7. მოსამართლეების მიერ სოციალური მედიის გამოყენება

საზოგადოებრივი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი გახდა სოციალური მედია, განუზომლად დიდია მისი როლი და მნიშვნელობა ინფორმაციის გავრცელებისა და გასაჯაროების თვალსაზრისით, რაც, თავის მხრივ, თითოეული პირის უფლებას ემსახურება, მიიღოს ინფორმაცია, მათ შორის გამოიყენოს სოციალური მედია საკუთარი მოსაზრებების გამოსატყვევებლად თუ მისთვის მისაღები ან მოსაწონი ან გასაკრიტიკებელი საკითხების საჯაროდ გასაზიარებლად. ადამიანის ძირითად უფლებათა და თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით დაცული გამოხატვის თავისუფლება მოსამართლეებსაც რომ იცავს სამოსამართლო საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით, ამაზე უკვე ვისაუბრეთ, თუმცა, რადგან საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტში სოციალური მედიის გამოყენებასთან დაკავშირებით გაჩნდა კონკრეტული ჩანაწერი 24-ე მუხლის სახით, მნიშვნელოვანია, რომ მოკლედ მიმოვიხილოთ თუ რას გვთავაზობს პროექტის ეს დებულება.

ქართული სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის 24-ე მუხლის მიხედვით: „სოციალური მედიის გამოყენებისას მოსამართლე უნდა დაემორჩილოს ამ წესების ყველა მოთხოვნას“, ამასთან, საგულისხმოა, რომ სოციალური მედიით სარგებლობა სწორედ წესიერების (შესაბამისობის) ეთიკური ვალდებულების დაცვის შემადგენელი კომპონენტია. ეს ლაპორიული დებულება, პირველ რიგში, იმითაა მნიშვნელოვანი, რომ ცალ-

¹²⁰⁹ Hudson D. L. JR. If Your Judge is Your Facebook Friend, should that be Disqualifying? 2019, <[HTTPS://WWW.ABAJOURNAL.COM/MAGAZINE/ARTICLE/JUDGE-FACEBOOK-FRIEND-FLORIDA](https://www.abajournal.com/magazine/article/judge-facebook-friend-florida)> [04.05.2021].

სახად ადგენს, მოსამართლეს შეუძლია სოციალური მედიის გამოყენება; მოსამართლის მიერ სოციალური მედიის გამოყენება კი, ბუნებრივია, მოითხოვს პროფესიული თვითბოჰვის წესების დაცვას, რაც უზრუნველყოფს მოსამართლის მიუკერძოებლობის, პატიოსნების, წესიერების მიმართ საზოგადოებრივი ნდობისა და მართლმსაჯულების ავტორიტეტის დაცვას, არ ხელყოფს ამ რწმენას.

ზოგადად, საკამათოა მოსამართლის მიერ სოციალური მედიის გამოყენება, თუმცა, თუკი ამერიკის იურისტთა ასოციაციას დავესესხებით, ყველა სახის სოციალურ ინტერაქციას, სოციალური მედიის ვებსაიტების გამოყენების ჩათვლით, შეუძლია აარიდოს მოსამართლეებზე იმგვარი შეხედულება, რომ ისინი იზოლირებული ან არაინფორმირებული არიან.¹²¹⁰ ამ მხრივ, უაღრესად საინტერესოა ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნის 27-ე პუნქტი, რომლის მიხედვით, მოსამართლეები არ უნდა იყვნენ იზოლირებული საზოგადოებისაგან, რომელშიც ისინი ცხოვრობენ, რადგან სასამართლო სისტემა სათანადო დონეზე მხოლოდ მაშინ ფუნქციონირებს თუ მოსამართლეებს რეალურ ცხოვრებასთან კავშირი აქვთ. უფრო მეტიც, მოსამართლეები, როგორც მოქალაქეები, სარგებლობენ ფუნდამენტური უფლებებითა და თავისუფლებებით, რომლებიც, პირველ რიგში, დაცულია, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით (გამოხატვის თავისუფლება, რელიგიური თავისუფლება და სხვ.). აქედან გამომდინარე, მოსამართლეებს ზოგადად უნდა ჰქონდეთ თავისუფლება განახორციელონ არასამოსამართლო საქმიანობა თავიანთი არჩევანი-სამებრ.¹²¹¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 და მე-10 მუხლების მიხედვით, სასამართლო სისტემის წევრები სარგებლობენ გამოხატვის თავისუფლების, ასევე, პირადი ცხოვრებისა და მიმოწერის დაცულობის უფლებით. ეთიკური მოვალეობები არ უნდა იქნეს აღქმული როგორც საზოგადოებისაგან მოსამართლის გარიცხვა.¹²¹²

¹²¹⁰ American Bar Association (ABA), Formal Opinion №462, 2013, <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/formal_opinion_462.authcheckdam.pdf>, [14.05.2021].

¹²¹¹ ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (CCJE) დასკვნა N3 (2002), მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის მარეგულირებელი პრინციპებისა და წესების, კერძოდ, ეთიკის ნორმების, თანამდებობასთან შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის შესახებ, პუნქტი 27, <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20files/aqtebi/CCJE%282001%29OPINION%203_GEO-revised%20final.pdf> [04.05.2021].

¹²¹² Tsatsos D. Th., Constitutional Law (in Greek), Vol.2, A. Sakkoulas Athens-Komotini, 1993, 552.

სოციალური მედია საჯარო ინტერაქციის ახალ ფორმას წარმოადგენს, რომელიც ყოველდღიური ცხოვრებისა და კულტურის ნაწილი გახდა. მოსამართლეები, რაღა თქმა უნდა, მხარს უჭერენ სოციალური ცხოვრების განვითარებას და ჯანსაღად ვერ იქნება აღქმული იმგვარი მოლოდინი, რომ მოსამართლეები „იზოლირებული“ უნდა იყვნენ და განიკვეთონ იმ საზოგადოებისაგან, რომელშიც ისინი ცხოვრობენ და მოღვაწეობენ. შეიძლება ითქვას, გამოთქმამ „მოსამართლე ასკეტივით უნდა ცხოვრობდესო“, დროთა განმავლობაში შინაარსობრივი დატვირთვა შეიცვალა და საზოგადოებისაგან მოსამართლის სრულად გარიყვას აღარ გულისხმობს. გაეროს ნარკოტიკებთან და დანაშაულთან ბრძოლის ბიუროს მიერ მომზადებულია მოსამართლეთა მიერ სოციალური მედიის გამოყენების არასავალდებულო სახელმძღვანელო პრინციპები¹²¹³, რომელიც მიღებულია ექსპერტთა ჯგუფის შეხვედრაზე ავსტრიაში, 2018 წელს. ამ პრინციპების პრეამბულაში მითითებულია, რომ სოციალური მედია ბევრი ადამიანისა და თემის სოციალური ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი გახდა, რომელმაც შეცვალა მათ შესახებ ინფორმაციის შეგროვების, გადაცემისა და გავრცელების გზა. მოსამართლეების მიერ სოციალური მედიის გამოყენება კომპლექსური საკითხია. ერთი მხრივ, კონკრეტული სასამართლო ინსტანციის მოსამართლეების მიერ სოციალური მედიის გამოყენებამ შესაძლოა წარმოქმნას სიტუაციები, როდესაც მოსამართლე აღიქმება მიკერძოებულად ან არასათანადო ზემოქმედების ქვეშ მყოფად; მეორე მხრივ, სოციალური მედია ქმნის შესაძლებლობებს, რომ უფრო ხელმისაწვდომი გახდეს მოსამართლის კომპეტენტურობა, აამაღლოს კანონისადმი საზოგადოებრივი ცოდნა, გაზარდოს მართლმსაჯულების ღიაობის გარემო და მოსამართლე დაუახლოვოს საზოგადოებას, რომელსაც ის ემსახურება. იმავდროულად სოციალური მედიის გამოყენება მოსამართლეთა ონლაინ შეურაცხყოფისა და შევიწროების რისკებს შეიცავს.

სოციალური მედიის გამოყენებისას მოსამართლეებს ევალებათ პასუხისმგებლობის გამოვლენა, რაც უკავშირდება მართლმსაჯულების ინტერსებს, მოსამართლის საქმიანობისადმი მიუკერძოებლობის, სამართლიანობის, ობიექტურობის, წესიერების რწმენის შენარჩუნებას. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ მოსამართლემ უნდა იხელმძღვანელოს პროფესიული ეთიკური სტანდარტების დაცვით და, პირადი უფლებისა და გამოხატ-

¹²¹³ Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges, UNODC, 2019, <<https://www.unodc.org/ji/en/knowledge-products/social-media-use.html>>, [14.05.2021].

ვის თავისუფლებით სარგებლობისას, არ შექმნას საფრთხეები, რომელიც მოსამართლისადმი ნდობას შეარყევს ან სასამართლო ხელისუფლების, როგორც დამოუკიდებელი ინსტიტუციის, ფუნქციონირებას და ავტორიტეტს დააყენებს საფრთხის ქვეშ, რამენაირად ჩრდილს მიაყენებს ან დააყენებს მართლმსაჯულებას. პირად უფლებასა და სასამართლოს ინტერესებს შორის ბალანსის დაცვა და წონასწორობის შენარჩუნება სწორედ მოსამართლის საზრუნავია. „მოსამართლემ განსაკუთრებული სიფრთხილითა და წინდახედულებით უნდა იმოქმედოს საჯარო ფორუმის გამოყენებისას, რადგან სასამართლო სისტემის ავტორიტეტი მის ქმედებებს ეფუძნება.“¹²¹⁴

მოსამართლის მიერ სოციალური მედიის გამოყენებისას მიზანშეწონილია სრულიად კონკრეტული საკითხების გათვალისწინება:

ა) მოსამართლეთა იდენტიფიცირება სოციალურ ქსელში

მოსამართლემ უნდა გამოიყენოს საკუთარი სამოქალაქო სახელი (სახელი და გვარი), თავი უნდა აარიდოს ზედმეტსახელის ან გამოგონილი სახელის გამოყენებას. ასევე, შესაძლებელია, თუმცა არაა სავალდებულო მიუთითოს მოსამართლის სტატუსი.

ბ) მოსამართლის მიერ სოციალურ მედიაში გამოქვეყნებული, გაზიარებული, მოწონებული ან კომენტირებული სტატუსები, მოსაზრებები, ინფორმაცია, აუდიო-ვიზუალური მასალა და სხვ.

მოსამართლე განსაკუთრებული სიფრთხილით, წინდახედულებით და საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლის სტანდარტით უნდა უდგებოდეს სოციალურ მედიაში სტატუსების, მოსაზრებების გამოქვეყნებას, მოწონებას, სხვა პირების მიერ გამოქვეყნებული შეხედულებების კომენტირებას, მათი შინაარსისა და გამოხატვის ფორმების გათვალისწინებით, რამაც შესაძლოა მისი პიროვნული, პროფესიული, პოლიტიკური, რელიგიური და სხვა საკითხებისადმი განსაკუთრებული მგრძნობელობის, ამ მხრივ მიკერძოების ან განსაკუთრებული (დადებითი ან უარყოფითი) დამოკიდებულება დააყენოს კითხვის ნიშნის ქვეშ. როდესაც მოსამართლე „მოიწონე“ (like) ღილაკს აჭერს თითს ან აზიარებს სოციალურ მედიაში ინფორმაციას, ის გამოხატავს საკუთარ მოსაზრებას.¹²¹⁵

¹²¹⁴ Use of Social Media by Judges, Vienna, 2018, <https://www.venice.coe.int/files/un_social_media/unodc.pdf>, 7.

¹²¹⁵ Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges, UNODC, 2019, <<https://www.>

მოსამართლე იხილავს სხვადასხვა კატეგორიის დავას, რომელიც არაერთ საკითხს, მათ შორის არა მხოლოდ სამართლებრივს ეხება. უპირველეს ყოვლისა, თითოეული დავა შედგება ფაქტობრივი გარემოებებისგან, რომელთა სამართლებრივ კვალიფიკაციამდე შესაძლებელია მოსამართლის მიუკერძოებლობა, წესიერება (შესაბამისობა) ექვეყნუ დადგეს მის მიერ გამოქვეყნებული ან სხვა პირის მიერ პუბლიცირებული შეხედულების, მოსაზრების, ნებისმიერი ინფორმაციის, მათ შორის ფოტო და ვიდეო მასალის მოწონების თუ კომენტარების გამო. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში აუცილებელია სოციალურ მედიაში გამოსაქვეყნებული თუ უკვე გამოქვეყნებული ინფორმაციის შინაარსის, მისი გამოხატვის ფორმისა და საშუალებების თავისებურებათა გათვალისწინება მოსამართლის მიერ.

მოსამართლემ ყურადღება უნდა მიაქციოს სტატუსის თუ სხვა ინფორმაციის გამოქვეყნებისას თუ პირთა რომელი წრისადმი არის ის განკუთვნილი, საჯაროა, მხოლოდ მეგობრები ნახავენ თუ - მეგობრების მეგობრებიც.

გ) სოციალურ მედიაში დამეგობრება და ურთიერთობები

მოსამართლემ აუცილებლად უნდა იცოდეს „დამეგობრების“ (*friendship*), „მიმდევრობის“ (*following*) და სხვ. ინსტრუმენტების კონცეფცია. მიზანშეწონილია არიდებული იქნეს უცნობ პირებთან „დამეგობრება“. მიზანშეწონილია არიდებული იქნეს სამართალწარმოების მიმდინარეობის დროს საქმეში მონაწილე პირთან (იგულისხმება მხარე, მისი წარმომადგენელი, ადვოკატი, პროკურორი) „დამეგობრება“. მოსამართლეს არ მოეთხოვება, ავტომატურად აიცილოს იმ საქმეთა განხილვა, რომელშიც მხარის წარმომადგენელი ადვოკატი მისი მეგობარია სოციალურ ქსელში, თუმცა, მან ინდივიდუალურად უნდა შეაფასოს თითოეული სიტუაცია.¹²¹⁶

დ) სოციალურ მედიაში სამართლებრივი ხასიათის კომენტარის თუ მოსაზრების გამოქვეყნება

განსაკუთრებულ სიფრთხილეს და წინდახედულებას მოითხოვს მო-

unodc.org/ji/en/knowledge-products/social-media-use.html>, [14.05.2021]; ასევე, პუერტო-რიკოს უზენაესი სასამართლოს 26.04.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე - In Re: Mercado Santaella, 197 P.R. Dec. 1032, < <https://cite.case.law/pr-dec/197/1032/> >, [14.05.2021].

¹²¹⁶ The Arizona Supreme Court Judicial Ethics Advisory Committee, Advisory Opinion 14-01, 5, August, 2014, <[www.azcourts.gov/Portals/137/ethics_opinions/2014/Revised%20Advisory%20Opinion%2014-01%20\(8-5-14\).pdf?ver=2014-08-05-154033-003](http://www.azcourts.gov/Portals/137/ethics_opinions/2014/Revised%20Advisory%20Opinion%2014-01%20(8-5-14).pdf?ver=2014-08-05-154033-003)>, [17.06.2021].

სამართლის მიერ სამართლებრივი ხასიათის კომენტარის თუ შეხედულების გამოქვეყნება, რადგან თუნდაც ეს არ უკავშირდებოდეს მოსამართლის მიერ განსახილველ საქმეს, შესაძლოა, მას მომავალში მოუწიოს ანალოგიური ან მასთან დაკავშირებული საკითხის საქმის განხილვამ.

შესაძლოა მოსამართლის მიერ გამოქვეყნებული სამართლებრივი შინაარსის შეხედულება რომელიმე კოლეგა მოსამართლის მიერ განსახილველ ან თუნდაც უკვე განხილულ საქმეს ეხებოდეს ან მას დაუკავშიროს დაინტერესებულმა პირმა და ამით მოსამართლის მიუკერძოებელი საქმიანობა, სასამართლოს დამოუკიდებლობა დააყენოს ეჭვქვეშ.

გახმაურებულ საქმეზე, თუნდაც სხვა მოსამართლის წარმოებაში იყოს ან ჯერ კიდევ საგამოძიებო, პროკურატურის ორგანოების კომპეტენციის ფარგლებში მიმდინარე სამართალწარმოებაზე მოსამართლემ არ უნდა გააკეთოს რაიმე სახის კომენტარი.

ე) კომენტარი პროკურორის ან ადვოკატის/წარმომადგენლის კომპეტენციის თაობაზე

მოსამართლემ არ უნდა გააკეთოს რაიმე სახის კომენტარი პროკურორის ან ადვოკატის კომპეტენციის, მისი პროფესიული უნარ-ჩვევების შესახებ; ამასთან, არ აქვს მნიშვნელობა, უკვე დასრულებულია თუ არა საქმის განხილვა, უშუალოდ ამ მოსამართლემ განიხილა თუ მისმა კოლეგამ საქმე, რომელშიც საჯაროდ გაკრიტიკებული პროკურორი, ადვოკატი ან მხარის წარმომადგენელი მონაწილეობდა. ასეთი კომენტარის დაუშვებლობა ეხება არა მხოლოდ ისეთ შემთხვევას, როდესაც პირდაპირ დასახელებულია მხარის ვინაობა, არამედ, არც განზოგადებულად არის მიზანშეწონილი რაიმე კომენტარი, მათ შორის კონკრეტული პირის დაუსახელებლად. ზოგჯერ საქმე იმდენად გახმაურებულია, რომ მისი მონაწილის იდენტიფიცირების გარეშეც ცხადია თუ ვისზე შეიძლება იყოს საუბარი. მოსამართლემ ასევე უნდა აირიდოს ისეთი შემთხვევა, როდესაც განზოგადებულად ადვოკატთა გაერთიანებას და პროკურატურის ორგანოებს გააკრიტიკებს სოციალურ მედიაში, თუმცა, შესაძლებელია ასეთი აუცილებლობა ნაკარნახევი იყოს სასამართლოს ავტორიტეტისა და მოსამართლის რეპუტაციის დაცვის მიზნით, ამასთან, გასათვალისწინებელი იქნება ისიც, ხომ არ არსებობდა იურიდიული პროფესიის სხვა წარმომადგენელთა მიმართ საყვედურის თუ პრეტენზიის გამოთქმის უკეთესი ფორუმი, რათა ასეთი კრიტიკა მიზანმიმ-

როთულ ბრალდებად ან თავდასხმად არ იქნეს შეფასებული.

ვ) მოსამართლის მიერ კოლეგა მოსამართლის/მოსამართლეების მხარდაჭერის მიზნით სოციალური მედიის გამოყენება

მოსამართლემ შესაძლოა მოსამართლის/მოსამართლეების თანადგომის გამოხატვის მიზნით გამოიყენოს სოციალური მედია, როგორც ყველაზე ეფექტიანი და ფართო გავრცელების მასშტაბის მქონე საჯარო ფორუმი. პროფესიული ეთიკის დაცვით კოლეგის/კოლეგების მიმართ მხარდაჭერის გამოხატვა შესაძლებელია სწორედ სოციალური მედიის გამოყენებითაც მოხდეს, რადგან მოსამართლეების საქმიანობასთან დაკავშირებით ყოველთვის მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესი არსებობს და ასეთ ვითარებაში შესაძლოა პროფესიული ფორუმის, როგორც უფრო ვიწრო საზოგადოებრივი წრის, გამოყენება არც კი მოხდეს.

იგივე სტანდარტი შეიძლება იქნეს გამოყენებული, როდესაც მოსამართლეს სურს მართლმსაჯულებასთან ან პირადად მასთან, როგორც მოსამართლესთან, დაკავშირებით საკუთარი მოსაზრება მიაწოდოს კოლეგებს; ეს არ ეხება მხოლოდ ვინმეს მხარდამჭერ განცხადებას ან კოლეგებისაგან მხარდაჭერის მოთხოვნას, მთავარია, დაცული იქნეს სამოსამართლო ეთიკის წესებით დადგენილი ღირებულებები.

ზ) მოსამართლის მიერ სასამართლო ხელისუფლების ფუნქციონირებასთან, საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლებების მიერ მისაღებ ან უკვე მიღებულ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით მოსაზრების გამოხატვა სოციალური ქსელით

მოსამართლის მიერ სასამართლოს ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ პრობლემურ საკითხებზე მსჯელობა თუ კრიტიკული მოსაზრებების საჯაროდ გამოხატვა შეფასებული, მხარდაჭერილი და განმარტებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით; იგივე შეიძლება ითქვას იმ საკანონმდებლო პროცესზეც, რომელიც უკავშირდება სასამართლოს მიერ გამოსაყენებელი სამართლებრივი ნორმების ვარგისიანობის, სასამართლო პრაქტიკაში მოსალოდნელი გამოწვევების შესახებ აზრის გამოთქმას, ასევე, აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ სასამართლოების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებით მისაღებ თუ უკვე მიღებულ გადაწყვეტილებებსა და მათ შედეგებზე სარეკომენდაციო თუ კრიტიკული მოსაზრებების გამოხატვას სოციალური

მედიის გამოყენებით. ცხადია, ასეთი გამოხატვა განპირობებული უნდა იყოს მართლმსაჯულების ჯეროვნად განხორციელების ინტერესებით და არ ეწინააღმდეგებოდეს სასამართლოს გამართულ ფუნქციონირებას, ამასთან, უნდა იყოს საქმიანი, დასაბუთებული და არ ისახავდეს მიზნად უსაფუძვლო შეტევას თუ თავდასხმას. სამისოდ ერთ-ერთი ეფექტიანი საზომია ის პირუთვნელი და ობიექტური გარეშე დამკვირვებელი, რომელიც განზოგადებული აღქმით რეაგირებს ასეთ პროცესებზე.

მოსამართლეთა მიერ სოციალური მედიის გამოყენების დროს ეთიკური პრინციპების დაცვისა და მართლმსაჯულების ავტორიტეტის შენარჩუნებისათვის, რეკომენდებულია სპეციალური სწავლების ჩატარება დაცვითი და უსაფრთხოების პარამეტრების მართებულად გამოსაყენებლად, რაც გაუადვილებს მოსამართლეს სოციალური მედიით სარგებლობის დროს უსაფუძვლო ონლაინ თავდასხმისაგან, შევიწროებისა და შეურაცხყოფისაგან თავდაცვის ინსტრუმენტების გამოყენებას. ამ და სხვა საკითხებზე ძალზე საგულისხმო რეკომენდაციებს შეიცავს გაეროს ნარკოტიკებთან და დანაშაულთან ბრძოლის ბიუროს მიერ მომზადებული მოსამართლეთა მიერ სოციალური მედიის გამოყენების არასავალდებულო სახელმძღვანელო პრინციპები.¹²¹⁷ ამავე სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით ასევე სწავლება უტარდებათ მოსამართლის ოჯახის წევრებს, რადგან მათი ურთიერთობა და მათთან ურთიერთობა სოციალურ მედიაში სამოსამართლო საქმიანობისათვის გარკვეულ წინდახედულებას საჭიროებს, ზოგჯერ შეიძლება საფრთხის შემცველიც აღმოჩნდეს. შესაბამისად, მიზანშეწონილია გონივრული ზომების გატარება პირდაპირი თუ ირიბი რისკების აღსაკვეთად, რაც მოსამართლის (მისი ოჯახის წევრის) მიერ სოციალური მედიის გამოყენებას უკავშირდება, მით უმეტეს, რომ მეცნიერულ-ტექნოლოგიური განვითარების კვალობაზე, ასეთი გამოწვევები იზრდება, სახეს იცვლის და ტრანსფორმირდება.

მოსამართლეებმა უნდა გააცნობიერონ, რომ ისინი არ არიან მარტო სოციალური მედიის გამოყენებისას და უნდა ახსოვდეთ, რომ ვერასდროს განჭვრეტენ თუ სად გამოქვეყნდება მათი სტატუსი (გზავნილი), თუნდაც ის ადრესატთა ვიწრო წრისაკენ ყოფილიყო მიმართული.¹²¹⁸ არ-

¹²¹⁷ Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges, UNODC, 2019, <<https://www.unodc.org/ji/en/knowledge-products/social-media-use.html>>, [14.05.2021].

¹²¹⁸ The Union of Judges of the Czech Republic, Six Conclusions with regards to use of social

სებობს გამოთქმა *Verba Volant, scripta manet*¹²¹⁹ /“Spoken words fly away, written words remain“, რაც იმას ნიშნავს, რომ წარმოთქმული სიტყვები გაფრინდებიან, ხოლო დაწერილი - დარჩება, რაც სავსებით მიესადაგება მოსამართლის ეთიკურ ვალდებულებას, სოციალური მედიის გამოყენებისას დაიცვას ყველა ის ღირებულება, რაც პროფესიული წიაღიდან არის წამოსული.

8. მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ზოგიერთი პრეცედენტი

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საკმაოდ მკაფიო პრაქტიკა დაადგინა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლის (გამოხატვის თავისუფლება) გამოყენებასთან დაკავშირებით. ხელშემკვრელი სახელმწიფოების ყველა წარმომადგენელს აქვს უფლება, ისარგებლოს მე-10 მუხლით მინიჭებული თავისუფლებით, ნებისმიერი საფუძვლით დისკრიმინაციის გარეშე. კონვენციის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის მიზნებისათვის მნიშვნელოვანია, რომ გამოხატვის თავისუფლება შეიძლება დაექვემდებაროს შეზღუდვას, თუმცა ასეთი შეზღუდვა არ მიემართება რომელიმე კატეგორიის პირებზე /no *ratione personae* restrictions/, მაგრამ კონკრეტული ლეგიტიმური მიზნებისათვის /*ratione materiae* restrictions/ დასაშვებია მოხდეს გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა, რაც უნდა გამომდინარეობდეს კანონიდან და განპირობებული უნდა იყოს საჭიროებით დემოკრატიული საზოგადოებისათვის. კონვენციის მე-11 მუხლის (შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება) მეორე ნაწილი უფლებას აძლევს ხელშემკვრელ სახელმწიფოებს, დააწესოს კანონიერი შეზღუდვები შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლების განხორციელებასთან დაკავშირებით, შეიარაღებული ძალების, პოლიციის ან სახელმწიფო ადმინისტრაციის წარმომადგენლების მიმართ.

მოსამართლეს, თავისი სტატუსი, არ ართმევს უფლებას, გამოიყენოს კონვენციის მე-10 მუხლით განსაზღვრული თავისუფლება.

media by Judges, Prague, May, 2017.

¹²¹⁹ ეს ფრაზა მიეწერება გაიუს ტიტუსს, რომელმაც მიმართა რომის სენატს სიტყვით და აღნიშნა, რომ წარმოთქმული სიტყვები ადვილად მიეცემოდა დავიწყებას, ხოლო დაწერილი დოკუმენტები უცვილობელი და სარწმუნო იქნებოდა დროის მსვლელობის მიუხედავად.

a) *Harabin v. Slovakia*¹²²⁰

ბატონი სტეფან ჰარაბინი 1998 წლეს აირჩიეს სლოვაკეთის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარედ. დაახლოებით ორი წლის გასვლის შემდეგ, სასამართლოს თავმჯდომარის წინააღმდეგ სახელმწიფომ დაიწყო პროცედურები იმ საფუძველით, რომ ბატონი ჰარაბინის ქცევა და ქმედებები შეუფერებელი იყო მის მიერ დაკავებული თანამდებობასთან.

იუსტიციის მინისტრმა მოამზადა მოხსენება, რომელშიც სასამართლოს თავმჯდომარე გაკრიტიკებული იყო მის მიერ გამოხატული პოზიციისათვის საკონსტიტუციო კანონსა და სასამართლო ხელისუფლების შესახებ კანონში შესატანი ცვლილებების გამო გამოთქმული მოსაზრებებისა და შეხედულებებისათვის. მინისტრის მოხსენების მიხედვით, სასამართლოს თავმჯდომარე საკუთარი ძალაუფლების გაძლიერებისათვის იბრძოდა და მის მიერ გამოთქმული მოსაზრებები საკანონმდებლო ცვლილებებთან დაკავშირებით სრულებითაც არ იყო მიმართული სასამართლო ხელისუფლების პროფესიული თუ ეთიკური საკითხებისაკენ. ხელისუფლების ამ ქმედებებზე სასამართლოს თავმჯდომარემ საკონსტიტუციო სასამართლოს მიმართა, რომელმაც არ დააკმაყოფილა მომჩივნის პრეტენზია იმ არგუმენტაციით, რომ არ იყო დარღვეული მისი კონსტიტუციური უფლებები. აღსანიშნავია, რომ მთავრობის ინიციატივა არ დაკმაყოფილდა და სასამართლოს თავმჯდომარე ჰარაბინი არ გათავისუფლებულა დაკავებული პოზიციიდან, შესაბამისად იგი კანონით განსაზღვრული უფლებამოსილების ვადის ამოწურვამდე ინარჩუნებდა თანამდებობას.

კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევის საფუძველით ჰარაბინის საჩივარი ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ არ მიიღო წარმოებაში და განმარტა, რომ მომჩივნის ძირითადი პრეტენზია იმას ეფუძნებოდა, რომ მთავრობის მიერ სასამართლოს თავმჯდომარის წინააღმდეგ ინიცირებული პროცედურა შესაძლებლობას ართმევდა მოსამართლეს, ჯეროვნად შეესრულებინა თავისი მოვალეობანი. აქედან გამომდინარე, სასამართლოს თავმჯდომარე საკუთარ პრეტენზიას უკავშირებდა არა კონვენციის მე-10 მუხლით უზრუნველყოფილი გამოხატვის თავისუფლების დარღვევას, არამედ - მართლმსაჯულების სათანადოდ განხორციელების ინტერესს. ამ შემთხვევაში ევროპულ

¹²²⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 29.06.2004 წლის განჩინება საქმეზე *Harabin v. Slovakia*.

სასამართლოს არც კი შეუმოწმებია სლოვაკეთის იუსტიციის მინისტრის მოხსენებაში ჰარაზინის წინააღმდეგ გამოთქმული ბრალდებების ნამდვილობა, თუმცა, ყურადღება გაამახვილა იმაზე, რომ მთავრობის ინიციატივა სასამართლოს თავმჯდომარისათვის უფლებამოსილების ჩამორთმევაზე, სავარაუდოდ, მისი გამოხატვის თავისუფლებასთან მიმართებით „მსუსხავ ეფექტს“ იქონიებდა. ევროპულმა სასამართლომ შეაფასა ის ფაქტობრივი გარემოებაც, რომ მთავრობის მიერ ინიცირებული პროცედურები დროის მხოლოდ მცირე მონაკვეთს მოიცავდა და ხელისუფლების მცდელობა სასამართლოს თავმჯდომარის დაკავებული პოზიციიდან გათავისუფლების თაობაზე უარყოფილი იქნა, შესაბამისად, მას საკუთარი მოსაზრების გამო თავმჯდომარეობიდან გათავისუფლების საშიშროება აღარ ემუქრებოდა. სწორედ ეს ფაქტობრივი გარემოებები დაედო საფუძვლად ჰარაზინის საჩივრის დაუმეგბლად ცნობას. ამ გადაწყვეტილებაში მთავარი მაინც ის განმარტებაა, რომ მოსამართლეს საკუთარი მოსაზრების გამოთქმის გამო არ შეიძლება ჩამოერთვას კანონით მინიჭებული მანდატი, რადგან აზრის გამოხატვის თავისუფლება დაცულია და ასეთი შეზღუდვა „მსუსხავ ეფექტს“ იქონიებდა.

ბ) *Kudeshkina v. Russia*¹²²¹

ქალბატონი ოლგა კუდეშკინა, 18 - წლიანი გამოცდილების მოსამართლე, იხილავდა პოლიციის გამომძიებლის ზაიცევის გახმაურებულ საქმეს, რომელსაც ბრალად ედებოდა სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება. საქმის განმხილველ მოსამართლეს დაუკავშირდა მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარე ეგოროვა, დაიბარა საკუთარ კაბინეტში და მოსამართლე კუდეშკინას წარმოებაში არსებულ გამომძიებლის საქმეზე კონკრეტული საკითხები გამოჰკითხა. გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარემ მოსამართლე კუდეშკინა ჩამოცილა გამომძიებლის საქმის განხილვას და სხვა მოსამართლეს გადასცა საქმე იმ დასაბუთებით, რომ არ იყო კმაყოფილი საქმის წარმოებისა და განხილვის ორგანიზაციული საკითხებით.

აღსანიშნავია, რომ მოსამართლე კუდეშკინამ ვერ შეძლო მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარის მიერ მის მიმართ განხორციელებულ ფაქტზე დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყება, რადგან

¹²²¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 26.02.2005 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Kudeshkina v. Russia*.

უფლებამოსილმა ორგანომ მიიჩნია, რომ მოსამართლე კუდეშკინას ჩამოშორება საქმის განხილვისაგან დასაბუთებული იყო.

რამდენიმე თვის გასვლის შემდეგ ქალბატონმა კუდეშკინამ მონაწილეობა მიიღო რუსეთის ფედერაციის სახელმწიფო დუმას¹²²² არჩევნებში (ამ დროს მას შეჩერებული ჰქონდა სამოსამართლო უფლებამოსილება); წინასაარჩევნო პერიოდში კუდეშკინამ მედიაში წარადგინა საკუთარი პროგრამა სასამართლო სისტემის რეფორმასთან დაკავშირებით, ამასთან, მკაცრად გააკრიტიკა სასამართლო სისტემა, ეჭვი გამოთქვა რუსეთის სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით და გამოთქვა შიში სასამართლოში არსებული უკანონობის გამო.

ქალბატონი კუდეშკინა არ აირჩიეს რუსეთის დუმას წევრად, შესაბამისად მას აღუდგა სამოსამართლო უფლებამოსილება. გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარემ მოითხოვა მოსამართლე კუდეშკინას გათავისუფლება იმ არგუმენტაციით, რომ საჯარო გამოსვლების დროს კუდეშკინა დისკრედიტაციას უწევდა სასამართლო ხელისუფლებას და მისი ქმედებები არ შეეფერებოდა მოსამართლის პოზიციას, საფრთხეს უქმნიდა სასამართლოს ავტორიტეტს, რადგან გავრცელებული ინფორმაცია ვარაუდებს ემყარებოდა, არ გამომდინარეობდა საქმის გარემოებებიდან და დამახინჯებული იყო ფაქტები. კუდეშკინას იმაშიც დასდეს ბრალი, რომ მან გაახმაურა ზაიცევის საქმესთან დაკავშირებული კონკრეტული ფაქტობრივი ინფორმაცია მაშინ, როდესაც საქმეზე ჯერ კიდევ არ იყო განაჩენი კანონიერ ძალაში შესული.

მოსამართლე კუდეშკინა 2004 წელს გაათავისუფლეს თანამდებობიდან. ქვეყნის შიგნით მოსამართლე კუდეშკინას მიერ წარდგენილმა საჩივარმა ვერ მოიპოვა წარმატება, შესაბამისად, მისი საჩივარი ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ განიხილა.

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დარღვევა დაადგინა ამ საქმეზე და მორალური კომპენსაციის სახით, რუსეთის ფედერაციას 10 000 ევროს გადახდა დააკისრა ქალბატონი კუდეშკინას სასარგებლოდ.

ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ კონვენციის მე-10 მუხლი გა-

¹²²² რუსეთის ფედერაციის ფედერალური კრების ქვედა პალატა.

მოიყენება სამსახურებრივი მოვალებების განხორციელების მიმართ, სამოქალაქო მოსამსახურეებიც სარგებლობენ საკუთარი მოსაზრების გამოთქმის უფლებით და სამსახურებრივი მოვალების შესრულების დროს მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების უფლებითაც, მათ შორის ისეთისაც კი, რომელიც წარმოადგენს საჯარო ინტერესის საგანს, რაც ნებისმიერ შემთხვევაში მოითხოვს შეფასებას მათი ლოიალურობისა და წინდახედულების გათვალისწინებით. რაც შეეხება სამართალწარმოების პროცესში არსებულ საქმესთან დაკავშირებით მოსამართლის მიერ გამჟღავნებულ ფაქტებს, ევროპულმა სასამართლომ მიუთითა, რომ რაიმე კონკრეტულ განცხადებებზე არ მიუთითებია მოპასუხე სახელმწიფოს, ხოლო მედიაში (ინტერვიუების სახით) გამოთქმულ მოსაზრებებთან დაკავშირებით, ევროპულმა სასამართლომ ვერ დაინახა ისეთი საფუძვლები, რაც მოპასუხე სახელმწიფოს პრეტენზიას გაამართლებდა სამართალწარმოების ეტაპზე არსებული საქმის გარემოებების „გათქმის“ თაობაზე. ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ სასამართლოს თავმჯდომარის როლის შესახებ კრიტიკულ განცხადებებში მოსამართლე კუდეშკინა უთითებდა საკუთარ სამოსამართლო გამოცდილებაზე, ასევე, იმაზე, რომ გამომძიებელ ზაიცევის სისხლის სამართლის საქმის განხილვისას სასამართლო ზეწოლის ქვეშ იყო სხვადასხვა თანამდებობის პირის, მათ შორის, მოსკოვის სასამართლოს თავმჯდომარის მხრიდან, რაც არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნებად.

ევროპული სასამართლოს შეფასებით, მომჩივანი კუდეშკინას განცხადებები მიჩნეულ უნდა იქნეს, როგორც იმ ფაქტების გასაჯაროებად, რაც ხდებოდა მოსამართლის მიერ განსახილველ საქმეზე და, ცხადია, ამ შემთხვევაში, კონტექსტის გათვალისწინებით, ვერ გაიმძღვნებოდა მოსამართლის აზრისაგან.

ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოსამართლის მიერ გამოთქმული კრიტიკული მოსაზრებები იმ ფართომასშტაბიან კორუფციაზე, რაც მის მიერ განსახილველ საქმეზე გამოიკვეთა, საზოგადოებრივი ინტერესისათვის ძალზე მნიშვნელოვან საკითხზე ამახვილებდა ყურადღების, წარმოადგენდა მგრძნობიარე თემაზე საჯარო კრიტიკას, რაც უნდა დაექვემდებაროს თავისუფალ დებატებს დემოკრატიულ საზოგადოებაში. ამ შემთხვევაში მოსამართლის მიერ საჯაროდ გამხელილი ფაქტები მის პერსონალურ გამოცდილებას ეფუძნებოდა.

საგულისხმოა, რომ კუდეშკინას საქმეში ევროპულმა სასამართლომ მკაფიოდ განმარტა, რომ ქცევა, რომელიც მოტივირებულია პერსონალური პრეტენზიით ან პერსონალური დაპირისპირებით, ანდა პერსონალური სარგებლის მიღების მოლოდინით, მათ შორის, მატერიალური სარგებლით, ვერ გაამართლებს გამოხატვის თავისუფლებას მაღალი დონით. ამის საპირისპიროდ კი პოლიტიკური გამოხატვა კონვენციის მე-10 მუხლით სპეციალური დაცვის საგანია. სასამართლომ განმარტა, რომ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც დებატებს შეიძლება პოლიტიკური შედეგები გააჩნდეს, ეს ვერ გახდება მოსამართლისათვის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის საკმარისი საფუძველი. ამ საქმეში, სადავო არ იყო, რომ სამოსამართლო უფლებამოსილების შეჩერების პერიოდში, წინასაარჩევნო ეტაპზე, სასამართლო რეფორმის პროგრამის წარდგენის კონტექსტში გამოქვეყნდა კუდეშკინას ინტერვიუები. ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ იმ დაშვებითაც, რომ მომჩივნმა თავს უფლება მისცა, გარკვეულწილად გადაეჭარბებინა ან განეზოგადებინა საკუთარი მოსაზრებები, ეს წინასააგიტაციო პერიოდისათვის ბუნებრივად დამახასიათებელია, ამასთან, მომჩივნის განცხადებები სრულად არ იყო მოკლებული ფაქტობრივ საფუძველს, შესაბამისად, არ უნდა იქნეს მიჩნეული, დაუსაბუთებელ პერსონალურ თავდასხმად, არამედ ეს არის კომენტარი მაღალი საჯარო ინტერესის საკითხზე.

კუდეშკინას საქმეში უმნიშვნელოვანესი განმარტებაა იმის თაობაზე, რომ სასამართლო სისტემის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული საკითხები, რომლებიც საჯარო ინტერესის საგანია, დაცულია კონვენციის მე-10 მუხლით. სასამართლო ხელისუფლების, როგორც სამართლის უზენაესობით მართულ სახელმწიფოში სამართლიანობის უმთავრესი გარანტის, ჯეროვანი ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია, რომ ის სარგებლობდეს საზოგადოებრივი ნდობით და მტკიცე რეპუტაციით, ამიტომ თუკი გაჩნდება საფუძველი სასამართლოსადმი ნდობის გამანადგურებელი თავდასხმებისაგან, რომელიც არ არის გამყარებული ფაქტებით, დაცვის აუცილებლობისათვის, ასეც მოხდება. მოსამართლეები, რომელთაც აკრიტიკებენ, სამსახურებრივ დისკრეციას ექვემდებარებიან, შესაბამისად, მათ არ შეუძლიათ კრიტიკის საპასუხო ქმედებების განხორციელება, პასუხის გაცემა.

სასამართლოს ავტორიტეტი გულისხმობს იმ ნდობის დაცვასა და განმტკიცებას, რომელიც სასამართლოს უნდა ჰქონდეს დემოკრატიულ

საზოგადოებაში. სასამართლოები არის სწორედ ის ფორუმი, რომელიც კონფლიქტის გადაწყვეტად ეგულებათ პირებს, ამდენად, საჯარო სისტემაში მომუშავე პირები უნდა ეცადონ, გამოხატვის თავისუფლების სრული სარგებლობისაგან თავი შეიკავონ, როდესაც ეჭვქვეშ დგება სასამართლოს ნდობა ან საფრთხე ემუქრება სასამართლოს ავტორიტეტს და მის მიუკერძოებლობას.

გ) *Pitkevich v. Russia*¹²²³

გალინა პიტკევიჩი 1987 წლიდან იყო ეკლესიის Живая Вера წევრი, რომელიც რუსეთის ევანგელისტურ-ორმოცდაათიანელთა სარწმუნოების ქრისტიანთა კავშირის შემადგენლობაშია. იმავდროულად ქალბატონი პიტკევიჩი იყო რუსეთის ფედერაციის იამალო-ნენეცკის ავტონომიური ოლქის¹²²⁴ მოსამართლე.

1997 წლის თებერვალ - მარტში გალინა პიტკევიჩი მონაწილეობდა ქ. ნო-იაბრსკის მერის არჩევნებში, რა დროსაც მის ოპონენტთაგან ერთ-ერთმა, რომელიც საარჩევნო კამპანიაში მონაწილეობდა (მოგვიანებით კი სწორედ ამ ქალაქის მერად აირჩიეს), მასმედიის საშუალებებში, არაერთხელ გააკრიტიკა მერობის კანდიდატი პიტკევიჩი, რომელსაც „ძალაუფლებისათვის მებრძოლ სექტანტს“ უწოდებდა, ხოლო ეკლესიას, რომლის წევრიც იყო პიტკევიჩი, „ტოტალიტარულ სექტად“ მოიხსენიებდა.

1997 წლის 9 სექტემბერს ახალარჩეულმა მერმა წერილობით მიმართა ქ. ნოიაბრსკის რაიონული სასამართლოს თავმჯდომარეს და მოსამართლე პიტკევიჩის ჩამოშორება მოითხოვა სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისაგან იმ საფუძველით, რომ ის „სექტანტი“ იყო, ამასთან, მის წინააღმდეგ არსებობდა არაერთი საჩივარი იმის თაობაზე, რომ ჯეროვნად არ ახორციელებდა სამოსამართლო ფუნქციებს.

1997 წლის 9 დეკემბერს იამალო-ნენეცკის ავტონომიური ოლქის მოსამართლეთა საბჭომ, მოსამართლეთა ადგილობრივმა ასოციაციამ განიხილა მოსამართლე პიტკევიჩის მიერ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების საკითხი და საქმე გადაეცა საკვალიფიკაციო კოლეგიას, რომელმაც მოსამართლე პიტკევიჩი გაათავისუფლა მოსამართლის თა-

¹²²³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 08.02.2001 წლის განჩინება საქმეზე *Pitkevich v. Russia*.

¹²²⁴ ტიუმენის მხარეს განეკუთვნება.

ნამდებობიდან და ჩამოართვა მას მოსამართლის საკვალიფიკაციო მესამე კლასის ჩინი. გათავისუფლების საფუძველი გახდა მოსამართლის მიერ სასამართლოს ავტორიტეტისათვის ზიანის მიყენება და პროფესიის დაკნინება.

მოსამართლეთა საკვალიფიკაციო კოლეგიამ დაადგინა მოსამართლის მიერ რუსეთის ფედერაციის კონსტიტუციის, რუსეთის ფედერაციაში მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ კანონის, სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური გაერთიანებების შესახებ კანონის, მოსამართლეთა ღირსების კოდექსის დარღვევა. კოლეგიამ დაადგინა, რომ მოსამართლემ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებით რაიონული სასამართლოს რამდენიმე თანამდებობის პირი, ასევე, სამართალწარმოების მონაწილე მხარეები (იმ საქმეზე, სადაც პიტკევიჩი იყო მოსამართლე) დაიყოლია და ჩააბა თავისი ეკლესიის ინტერესებისათვის რელიგიურ მსახურებაში. ამას გარდა, დადგინდა, რომ მოსამართლე ძალისხმევას არ იმუშრებდა, რათა ეკლესიასთან დაეკავშირებინა სხვა არაერთი პირი, ის საჯაროდ ლოცულობდა სასამართლო სხდომების მსვლელობისას, ასევე, კეთილსაიმედო შედეგებს ჰპირდებოდა მოდავე მხარეებს იმ შემთხვევაში, თუკი ისინი ეკლესიის წევრები გახდებოდნენ. მოსამართლის ამგვარმა ქმედებებმა მის წინააღმდეგ არაერთი საჩივრის შეტანა განაპირობა და დაყენებული იქნა აცილების შუამდგომლობებიც.

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ პიტკევიჩის საჩივრის განხილვისას აღნიშნა, რომ საზედამხედველო ფუნქციის განხორციელებისას ევროპულმა სასამართლომ არ უნდა ჩაანაცვლოს კომპეტენტური შიდასახელმწიფოებრივი ორგანოები, არამედ საკითხი უნდა განხილოს მხოლოდ კონვენციის მე-10 მუხლის (გამოხატვის თავისუფლება) პრიზმაში, შეფასებითი მსჯელობის დასაბუთებულობის, სახელმწიფოს მიერ საკუთარი დისკრეციული უფლებამოსილების გონივრულად, ფრთხილად და კეთილსინდისიერად განხორციელების თვალსაზრისით. ევროპული სასამართლოს ამოცანაა, გაარკვიოს, რამდენად აუცილებელი და პროპორციული იყო ჩარევა მომჩივნის გამოხატვის თავისუფლებაში და ითვალისწინებდა თუ არა ამას კანონი.

დემოკრატიულ სახელმწიფოში სახელმწიფო ხელისუფლების სისტემაში სასამართლოს განსაკუთრებული როლის გათვალისწინებით, ევროპული სასამართლო მხარს უჭერს იმ მოსაზრებას, რომ გამოხატვის

თავისუფლების შეზღუდვის საქმეებზე განსაკუთრებით მოწმდება მოსამართლეთა თავისუფლება საკუთარი სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების დროს, მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლეები არ განეკუთვნებიან ჩვეულებრივ სამოქალაქო მოსამსახურეებს.

მომჩივნმა პიტკევიჩმა არავითარი კომენტარი არ გააკეთა მის მიერ სამოსამართლო ფუნქციების შესრულების დროს ზნეობრივი და რელიგიური საკითხების განხილვაზე სასამართლოში, მეტიც, მან განმარტა, რომ „რელიგიურ ზნეობრიობაზე სრულიად გაცნობიერებულად და წინასწარი განზრახვით აკეთებდა აქცენტებს, რათა მის განხილვაში არსებულ მოდავე მხარეებს დახმარებოდა“. ევროპული სასამართლოს შეფასებით მოსამართლის ასეთ საქციელი მხოლოდ მის მიკერძოებას შეიძლება ადასტურებდეს, თუკი ეს არ უკავშირდებოდა და აუცილებელი არ იყო განსახილველი საქმის განხილვასა და გადაწყვეტასთან.

ევროპულმა სასამართლომ დაასკვნა, რომ პიტკევიჩი მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლდა სპეციფიკური საქმიანობის გამო, რომელიც შეუსაბამო იყო მოსამართლის უფლებამოსილებასთან და მოსამართლისადმი წაყენებულ მოთხოვნებს არ შეეფერებოდა. თავისთავად მომჩივნის ეკლესიის წევრობა და მისი რელიგიური შეხედულებები არ გამხდარა სამოსამართლო უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძველი. პიტკევიჩს მერობის კანდიდატად მონაწილეობის შესაძლებლობაც მიეცა, რა დროსაც შეეძლო საკუთარი პოლიტიკური მოსაზრებების გამოხატვა.

საქმეზე დადგენილი გარემოებებით გამოიკვეთა, რომ მოსამართლე პიტკევიჩი სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას ამინებდა მოდავე მხარეებს, ეკლესიის ინტერესებს აყენებდა სახელმწიფოს ინტერესებზე მაღლა მართლმსაჯულების განხორციელების დროს. ამან შედეგად მართლმსაჯულების ავტორიტეტის შეზღავდა, მოსამართლის მიუკერძოებლობის ეჭვქვეშ დაყენება გამოიწვია, რაც გასცდა გამოხატვის თავისუფლების, როგორც პირადი უფლების, დაცულ ფარგლებს.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოსამართლის გათავისუფლება დაკავებული პოზიციიდან იყო აუცილებელი და პროპორციული ჩარევა მომჩივნის ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით განსაზღვრულ უფლებაში, ამიტომ ამ მუხლის დარღვევის არარსებობის გამო დაუშვებლად

ცნო საჩივარი. იმავე საფუძველით, ევროპულმა სასამართლომ დაუშვებლად ცნო საჩივარი მოცემულ საქმეზე კონვენციის მე-9 მუხლის (აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება) დარღვევის მოტივით. კონვენციის მე-14 მუხლის (დისკრიმინაციის აკრძალვა) დარღვევასთან დაკავშირებით მომჩივნის მიერ გამოთქმულ პრეტენზიაზე ევროპულმა სასამართლომ გაიმეორა თავისი მსჯელობა, რომ მომჩივნის ეკლესიის წევრობა და მისი რელიგიური შეხედულებები არ გამხდარა ქალბატონი პიტკევიჩისათვის სამოსამართლო უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძველი.

დ) *Baka v. Hungary*¹²²⁵

საინტერესოა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის გადაწყვეტილება მოსამართლე ანდრამ ბაკას საქმეზე, რომელიც 1991-2008 წლებში არჩეულ იქნა უნგრეთიდან ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლედ. ევროპულ სასამართლოში სამოსამართლო უფლებამოსილების ამოწურვის შემდეგ, უნგრეთის პარლამენტში 2009 წლის ივნისში გამართული კენჭისყრის შედეგად, ანდრამ ბაკა არჩეულ იქნა უნგრეთის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარედ 6 წლის ვადით. ამავე თანამდებობიდან გამომდინარე მოსამართლე ბაკა სათავეში ჩაუდგა უნგრეთის იუსტიციის ეროვნულ საბჭოს, რომლის კომპეტენციას განეკუთვნება ქვეყნის სასამართლო სისტემის ორგანიზაციულ-საკადრო პოლიტიკის წარმართვა. ეროვნული საბჭოს ხელმძღვანელის მოვალეობებს განეკუთვნებოდა, ასევე, ეროვნული სასამართლო სისტემის შესახებ საკანონმდებლო პროექტებზე სავალდებულო დასკვნების მომზადება და წარდგენა.

უნგრეთის უზენაესი სასამართლოსა და იმავდროულად იუსტიციის ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარე ანდრამ ბაკა არაერთხელ გამოვიდა უნგრეთის პარლამენტში კრიტიკული შენიშვნებით 2011 წლის დასაწყისში მმართველი საპარლამენტო კოალიციის მიერ წარდგენილ კანონპროექტთან დაკავშირებით, რომელიც შეეხებოდა უნგრეთის მოსამართლეთა საპენსიო ასაკის, რაც სამოსამართლო უფლებამოსილების შეწყვეტას უკავშირდება, შემცირებას 70 წლიდან 62 წლამდე, რადგან ეს გამოიწვევდა მოსამართლეთა მასობრივ გადადგომას საპენსიო ასაკის მიღწევის საფუძველზე, ამასთან კანონში ასეთი ცვლილების შეტანა, სა-

¹²²⁵ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 23.06.2016 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Baka v. Hungary*.

სამართლოს თავმჯდომარის შეფასებით დამამცირებელი იქნებოდა იმ მოსამართლეებისათვის, რომელთა სამოსამართლო უფლებამოსილების ვადა 70 წლის ასაკამდე იყო განსაზღვრული.

ზემოხსენებული კანონპროექტის გარდა, უნგრეთის პოლიტიკური პარტიების კოალიციამ „უნგრეთის სამოქალაქო კავშირმა“ და „ქრისტიან-დემოკრატიულმა სახალხო პარტიამ“ ქვეყანაში საკონსტიტუციო რეფორმის ინიცირება მოახდინა, რომელიც, სხვა ცვლილებებთან ერთად, ითვალისწინებდა უნგრეთის სასამართლოსათვის მისი ისტორიული სახელწოდების „კურიას“ (*Curia of Hungary*; უნგრულად: *Kuria*) დაბრუნებას, რომელიც 1948 წლამდე არსებობდა, ასევე გულისხმობდა უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარისა და იუსტიციის ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარეების ფუნქციების გამიჯვნას.

უნგრეთის პარლამენტის მიერ 2011 წლის დეკემბერში საკონსტიტუციო ცვლილებების მიღებისა და 2012 წლის იანვრიდან მათი ამოქმედების შემდეგ, ანდრამ ბაკა ჩამოაშორეს როგორც უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის, ისე იუსტიციის ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარის ფუნქციების განხორციელებას. იმავდროულად ბაკას შეეზღუდა უფლება, განმეორებით წარედგინა საკუთარი კანდიდატურა უნგრეთის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის პოზიციაზე, რადგან ახალი საკონსტიტუციო შესწორებების მიხედვით, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის პოზიციის დასაკავებლად სავალდებულო წინაპირობად განისაზღვრა კანდიდატისათვის უნგრეთის სასამართლოებში არა ნაკლებ 5 წლიანი სამოსამართლო გამოცდილების არსებობა, რაც არ გულისხმობდა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში ან სხვა საერთაშორისო სასამართლოში ანალოგიური უფლებამოსილების განხორციელების გათვალისწინებას.

უნგრეთის პარლამენტმა 2011 წლის დეკემბერში უნგრეთის „კურიას“ თავმჯდომარედ განაწესა პეტერ დაკარო, ხოლო უნგრეთის იუსტიციის ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარედ - ტუნდე ხანდო. საკონსტიტუციო ცვლილებების გამო, ანდრამ ბაკას მოუწია საკუთარი უფლებამოსილების (როგორც სასამართლოს თავმჯდომარის, ისე - იუსტიციის ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარის) მოხსნა 2012 იანვარში ისე, რომ იმ ვადის ნახევარიც კი არ შეუსრულებია, რა ვადითაც განწესდა ამ პოზიციებზე. სასამართლოს ყოფილ თავმჯდომარეს უნგრეთის სახელმწიფოსაგან არ

მიუღია რაიმე სახის კომპენსაცია საპენსიო ან სხვა შეღავათების სახით, რაც მას უვადოდ ეკუთვნოდა, თუკი იმ ვადის მიხედვით დაასრულებდა უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის უფლებამოსილებას, საიდანაც ვადამდე მოუწია გადადგომა.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსადმი წარგზავნილ საჩივარში ანდრაშ ბაკა უთითებდა, რომ უნგრეთის ხელისუფლების მიერ განხორციელებულ ქმედებათა შედეგად, რომელიც ეხებოდა ხელისუფლების მიერ ორგანიზებულ საკონსტიტუციო რეფორმას იმ პერიოდში, როდესაც ბაკა ხელმძღვანელობდა უნგრეთის უზენაეს სასამართლოს, იგი არა მხოლოდ უკანონოდ ჩამოაშორეს სამოსამართლო უფლებამოსილების შესრულებას და მასთან დაკავშირებულ მატერიალურ შეღავათებს, არამედ მას არ მიეცა შესაძლებლობა, გაესაჩივრებინა სახელმწიფოს ეს ქმედებები ეროვნულ სასამართლო ორგანოებში. ამის გარდა, მომჩივნი უთითებდა, რომ სასამართლოს თავმჯდომარეობიდან მისი ვადამდე გათავისუფლების გარდა, იმ პირობებში, როდესაც შეუძლებელი იყო ხელმეორედ კანდიდატურის დაყენება იმავე პოზიციაზე და ამ გზით თავმჯდომარის უფლებამოსილების განხორციელება, წარმოადგენდა მის წინააღმდეგ სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ განხორციელებულ დევნას უნგრეთის ეროვნული სასამართლო სისტემის რეფორმასთან დაკავშირებით საჯაროდ გამოთქმული თანმიმდევრული კრიტიკული პოზიციის გამო.

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ 2014 წლის 27 მაისს ერთხმად დაადგინა, რომ უნგრეთის ხელისუფლებამ დაარღვია კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი ნაწილი, რამდენადაც უნგრეთის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის უფლებამოსილების შეწყვეტის ფორმალურ საფუძველად გამოიყენა 2011 წლის საკონსტიტუციო რეფორმის შედეგად განხორციელებული ცვლილებები, რომელთა გასაჩივრების შესაძლებლობა შეუძლებელი იყო რომელიმე ეროვნულ სასამართლო ორგანოში. ევროპულმა სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ ანდრაშ ბაკას უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეობიდან ჩამოშორება ფაქტობრივად მის მიერ სასამართლო რეფორმასთან დაკავშირებით გამოხატული კრიტიკული მოსაზრებების შედეგი გახდა, რომელიც უნგრეთის ახალ ხელისუფლებას მიემართებოდა, ეს კი კონვენციის მე-10 მუხლის ჭრილში განიხილება.

ანდრაშ ბაკას, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის თანამდებობის გარდა, ჩამოერთვა ჩვიდმეტი სახის სოციალური შეღავათით სარგებლობის უფლება, რაც წარმოადგენდა უნგრეთში განხორციელებული ძალზე საკამათო საკონსტიტუციო რეფორმის შედეგს, რომლის კანონიერების გასაჩივრების შესაძლებლობა შიდასახელმწიფოებრივ დონეზე მომჩივანს არ მიეცა.

ევროპულმა სასამართლომ ბაკას საქმეზე მიიჩნია, რომ მოვლენათა განვითარების თანმიმდევრობის გათვალისწინებით, არსებობს *prima facie* (ერთი შეხედვით; ეხება მტკიცებულებებს, რომლებიც თვითკმარია, თუკი ისინი არ არის ბათილი ან შედავებული) მტკიცებულება, რომლის მიხედვით მომჩივნის მიერ საჯაროდ გამოთქმულ კრიტიკულ მოსაზრებებსა და მისთვის სასამართლოს თავმჯდომარის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტას შორის მიზეზობრივი კავშირი იკვეთება, რაც საქმეში არსებული არაერთი მტკიცებულებით დასტურდება. სასამართლოს შეფასებით, იმის გათვალისწინებით, რომ არსებობს მომჩივნის მხრიდან წარმოდგენილი *prima facie* მტკიცებულება განვითარებულ მოვლენათა შესახებ, მტკიცების ტვირთი უნდა გადავიდეს სახელმწიფოზე და ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია განსახილველ საქმეზე. სასამართლომ ისიც აღნიშნა, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებს არასდროს დაუყენებია ექვექვემ ანდრაშ ბაკას, როგორც უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის, მიერ საკუთარი მოვალეობებისა და ფუნქციების განხორციელების უნარი, არც მისი პროფესიონალიზმი.

ევროპულმა სასამართლომ გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევის ზოგად პრინციპებთან მიმართებით მიუთითა თავის პრაქტიკაზე: ჰანდისაიდი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ /*Handisye v. United Kingdom*; 5492/72; 7 December, 1967/; მორისი საფრანგეთის წინააღმდეგ /*Maurice v. France*; *Grand Chamber*; 11810/03; 6 October, 2005/; დელფი ეს ესტონეთის წინააღმდეგ /*Delfi As v. Estonia*; *Grand Chamber*; 645/69; 16 June, 2015/; პერინჩეკი შვეიცარიის წინააღმდეგ /*Perincek v. Switzerland*; *Grand Chamber*; 7510/08; 15 October, 2015/ და განმარტა: გამოხატვის თავისუფლება წარმოადგენს ერთ-ერთ არსებით საფუძველს დემოკრატიულ საზოგადოებაში და მისი პროგრესის ძირითად პირობას თითოეული პირის თვითრეალიზაციისათვის. კონვენციის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილი ეხება არა მხოლოდ „ინფორმაციას“ ან „იდებებს“, რომლებიც პოზიტიურია და არ არის შეურაცხმყოფელი, არამედ ისეთსაც, რომელიც არ არის დადებითი,

შეურაცხყოფელია, შემაშფოთებელია და შოკისმომგვრელიც შეიძლება იყოს. ასეთია პლურალიზმის, შემწყნარებლობისა და ტოლერანტობის მოთხოვნები, რომელთა გარეშე დემოკრატიული საზოგადოება ვერ იარსებებს. მე-10 მუხლის საფუძველზე, ეს თავისუფლება შეიძლება საგამონაკლისო შემთხვევებში შეიზღუდოს და როდესაც ეს ხდება, უნდა განიმარტოს მკაფიოდ და დამაჯერებლად.

ევროპული სასამართლოს სტანდარტი ძალზე მაღალია, როდესაც უნდა მოხდეს გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის აუცილებლობის დასაბუთება; კონვენციის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის მნიშვნელობით ასეთი აუცილებლობა გულისხმობს „გადაუდებელი სოციალური საჭიროების“ არსებობას. ხელშემკვრელ სახელმწიფოებს გარკვეული დისკრეციული უფლებამოსილება გააჩნიათ ასეთი საჭიროების შეფასებისას, რაც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ევროპულ ზედამხედველობასთან, რომელიც ეხება როგორც კანონმდებლობას, ისე კანონმდებლობის გამოყენების თაობაზე გადაწყვეტილებებს, თუნდაც დამოუკიდებელი სასამართლოს მიერ მიღებულს. აქედან გამომდინარე ევროპული სასამართლო უფლებამოსილია მიიღოს საბოლოო განჩინება იმის თაობაზე თუ რამდენად თავსებადია გამოხატვის თავისუფლების „შეზღუდვა“ კონვენციის მე-10 მუხლით დადგენილ რეგულაციასთან. ასეთ დროს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მსჯელობს იმაზე თუ რამდენად პროპორციულია გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა და აუცილებელია თუ არა ასეთი შეზღუდვა ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად; მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილი არ იძლევა დიდ ასპარეზს გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვისათვის პოლიტიკური დებატების თუ მაღალი საჯარო ინტერესის მქონე საქმეებზე, განსაკუთრებით კი სასამართლოს ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ საქმეებზე.

კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევის ჭრილში ევროპული სასამართლოს დიდმა პალატამ მიუთითა მისსავე პრეცედენტებზე: ვილი ლიხტენშტაინის წინააღმდეგ / *Wille v. Liechtenstein*; 28396/95/, ჰარაბინი სლოვაკეთის წინააღმდეგ / *Harabin v. Slovakia*; 58688/11 და განმარტა, რომ მოსამართლე ბაკას მიერ გამოთქმული კრიტიკა საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვან საკითხს, საკონსტიტუციო რეფორმას ეხებოდა და არ არსებობდა გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის საჭიროება დემოკრატიულ საზოგადოებაში. საბოლოოდ დიდმა პალატამ 15 ხმით 2-ის წინააღმდეგ დაადგინა მე-10 მუხლის დარღვევა და მომჩივნის სასარგებ-

ლოდ სახელმწიფოს კომპენსაციის სახით 70 000 ევროს გადახდა დააკისრა, ხოლო სასამართლო ხარჯების ასანაზღაურებლად - 30 000 ევროს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილი საქმეების მაგალითებზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ მოსამართლის მიერ საკუთარი გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისას, მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ თუკი საჯაროდ გამოთქმული კრიტიკა სასამართლოს ფუნქციონირების საკითხებს უკავშირდება, რის შესახებაც ინფორმაციის, მათ შორის, მწვავე და კრიტიკულის, მიღების უფლება და მაღალი ინტერესი აქვს საზოგადოებას, ასეთი გამოხატვა დაცულია კონვენციით; ამასთან, მნიშვნელოვანია მოსამართლის ღირსების ხელშეუხებლად დაცვა, სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობისათვის ზიანის მიუყენებლად;

გამოხატვის თავისუფლებისათვის განსაზღვრული ფარგლებია გამოყენებადი მოსამართლის მიერ გაერთიანების, შეკრების, რწმენის, აღმსარებლობისა და სინდისის თავისუფლების უფლების რეალიზაციის დროს. პიტკევიჩის საქმემ ცხადად წარმოაჩინა, რომ თავისთავად რომელიმე რელიგიური ჯგუფისადმი კუთვნილება არ გამბდარა სამოსამართლო უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძველი; ამ შემთხვევაში მოსამართლემ სასამართლოს ავტორიტეტს მიაყენა ზიანი და მოსამართლის მანდატისათვის შეუფერებელი ქცევა და ქმედებები დაედო მის გათავისუფლებას საფუძველად.

9. მოსამართლის მიერ სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე აზრის საჯაროდ გამოხატვა

გამოხატვის თავისუფლებისაგან განსხვავებით, რომლის ფარგლებსა და დასაშვებ სტანდარტზე ზემოთ უკვე ვისაუბრეთ, სრულიად განსხვავებული ვითარებაა, როდესაც სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე ეკითხებიან მოსამართლეს აზრს. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის მოქმედი წესების მესამე თავის (მოსამართლის მასმედიასთან და საზოგადოებასთან ურთიერთობა) მე-16 მუხლის მიხედვით, „მოსამართლე, მასმედიასთან ურთიერთობის დროს, უნდა მოერიდოს საკუთარი აზრის გამოთქმას განსახილველ, განხილვის პროცესში არსებულ ან უკვე განხილული საქმის თაობაზე თუ ეს არ ეხება საქმის წარმოების ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს“. საგულისხმოა, რომ სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-11 მუხლი, რომელიც მეორე თავში - მი-

უკერძოებლობა, არის მოთავსებული, ადგენს: მოსამართლემ საჯაროდ არ უნდა გამოხატოს აზრი სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე. ამასთან, დასაშვებია საზოგადოების ინფორმირების მიზნით საქმესთან დაკავშირებულ საორგანიზაციო და ტექნიკურ საკითხებზე განმარტებების გაკეთება. ამ შემთხვევაში საინტერესოა ის გარემოება, რომ მე-10 და მე-11 მუხლებში გადანაწილდა მოსამართლის მიუკერძოებლობისა და ობიექტურობის დამცველი ღირებულებების აღწერა, თუმცა ეთიკის წესების პროექტის მე-11 მუხლი დაუშვებლად მიიჩნევს მოსამართლის მიერ აზრის საჯაროდ გამოხატვას სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმეზე მაშინ, როდესაც მოქმედი ეთიკის წესების მე-16 მუხლის მიხედვით მოსამართლე მასმედიასთან ურთიერთობის დროს უნდა მოერიდოს საკუთარი აზრის გამოთქმას განსახილველ, განხილვის პროცესში არსებულ ან უკვე განხილული საქმის თაობაზე, თუკი ეს არ ეხება საქმის წარმოების ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს.

როგორც ვხედავთ, ეთიკის წესების პროექტი არ შეიცავს დანაწესს მოსამართლის მიერ უკვე განხილულ საქმეზე საჯარო კომენტარის შესახებ, რადგან სასამართლოს წარმოებაში არსებული საქმის ქვეშ შესაძლოა როგორც განსახილველი, ისე განხილვის პროცესში არსებული საქმის მოაზრება, თუმცა, არ არის მართებული უკვე განხილულ საქმეზე მოსამართლის მიერ აზრის საჯაროდ გამოხატვა, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, რაც სასამართლო პრაქტიკის თვალსაზრისით არის საყურადღებო და კონკრეტულ სამართლებრივ განმარტებებს ეხება. სასამართლო საქმეებთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილება არის ის წერილობითი დოკუმენტი, სახელმწიფოს სახელით მიღებული გადაწყვეტილება, რომელიც ასახავს სასამართლოს მსჯელობასა და მოსაზრებებს, სამართლებრივ დასკვნებს სადავო ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით, რომლებიც დგინდება მხარეთა კანონის წინაშე თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საწყისებზე, მათ მიერ წარდგენილი მტკიცებისა და მტკიცებულებების შეფასების საფუძველზე, ამიტომ დამატებითი კომენტარები, როდესაც ეს არ ეხება სასამართლო დავის ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს, მიზანშეწონილი არ არის და არ უწყობს ხელს ნდობის ჩამოყალიბებას კონკრეტული მოსამართლის საქმიანობისა თუ ზოგადად მართლმსაჯულებისადმი.

10. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. მოსამართლე, რომელიც, ამავდროულად იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრია, სოციალური ქსელის აქტიური მომხმარებელია. მას, როგორც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრს, თავის პირად ვალდებულებად მიიჩნია სასამართლო ავტორიტეტის დაცვა, ამიტომ იგი მოურიდებლად შედის პოლემიკაში სოციალური ქსელის მომხმარებლებთან, იცავს და ამართლებს სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს. იგი მიიჩნევს, რომ საზოგადოებას არ უნდა დარჩეს სასამართლო გადაწყვეტილების უსწორობის აღქმა, ამიტომ ცდილობს, არგუმენტებით გაამყაროს სასამართლოს გადაწყვეტილებები. სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვის მიზნით, აღნიშნული მოსამართლე „მდაბიო იურისტებად“ მოიხსენიებს ყველა არასამთავრობო ორგანიზაციას, რომლებიც სასამართლო გადაწყვეტილებას საჯაროდ აკრიტიკებენ.

- შეაფასეთ მოსამართლის აქტივობა სოციალურ ქსელში;
- იმსჯელეთ მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლებაზე;
- შეადარეთ მოსამართლისა და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მოსამართლე წევრის გამოხატვის თავისუფლების ფარგლები;
- იმსჯელეთ სასამართლოს ავტორიტეტის დაცვის ალტერნატიულ გზებზე, რაც უფრო ეთიკური და კანონშესაბამისი იქნება.

2. მოსამართლემ კომენტარი გააკეთა კონფერენციაზე, რომელიც სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შესატან ცვლილებებს ეხება და განმარტა, რომ ასეთი ცვლილების შემუშავების დროს მიზანშეწონილია კონსულტაციის გავლა საერთო სასამართლოების მოსამართლეებთან, რადგან სასამართლო პრაქტიკა უნდა ეფუძნებოდეს მკაფიო საპროცესოსამართლებრივ ნორმებს; მატერიალური ნორმის განმარტებისაგან განსხვავებით, საპროცესო ნორმები, რომლებსაც სასამართლო და მხარეები ეყრდნობიან სამოქალაქო დავის სამართალწარმოების პროცესში, უნდა იყოს ცხადი, არ უნდა საჭიროებდეს ისეთ ინტერპრეტაციას, რომელიც რომელიმე მხარეს არათანაბარ მდგომარეობაში ჩააყენებს. შეაფასეთ მოსამართლის კომენტარი.

3. მოსამართლე იხილავს საქმეს, რომლის მონაწილე ერთ-ერთი ადვოკატი სოციალურ ქსელში „დამეგობრების“ მოთხოვნას უგზავნის მოსამართლეს? როგორ უნდა მოიქცეს მოსამართლე?

4. მოსამართლე იხილავს საქმეს, რომლის მონაწილე ერთ-ერთი ადვოკატი სოციალურ ქსელში მისი მეგობარია, ისევე, როგორც სხვა არაერთი ადვოკატი, პროკურორი, ნოტარიუსი. როგორ უნდა მოიქცეს მოსამართლე?

5. მოსამართლე „ფეისბუქის“ პირად გვერდზე აზიარებს გაეროს ბავშვთა ორგანიზაციის კვლევას საქართველოში არსებულ გამოწვევებზე ბავშვის უფლებასთან მიმართებით. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

6. მოსამართლემ სოციალურ ქსელში გამოქვეყნა კოლეგებთან ერთად გადაღებული სამახსოვრო ფოტო, სადაც აღბეჭდილი არიან საახალწლო კორპორაციულ ღონისძიებაზე, საკარნავალო ფორმებში გამოწყობილი მოსამართლეები. საქმის განხილვის დროს ერთ-ერთმა მხარემ აცილება დაუყენა მოსამართლეს იმ საფუძვლით, რომ მოსამართლის მიერ გამოქვეყნებული ფოტო იმას ადასტურებს, რომ მოსამართლე სერიოზულად არ ეკიდება საკუთარ პასუხისმგებლობას, თავი „მეფედ“ მიაჩნია (ფოტოზე მოსამართლე სამეფო სამოსშია გამოწყობილი და გვირგვინი ადგას თავზე) და იმის მაგივრად, რომ საქმე განიხილოს, გართობაში ხარჯავს დროს; მოსამართლეს მეტი პასუხისმგებლობა მოეთხოვება და ის არ არის მსახიობი, რომ სხვადასხვა ფორმაში გამოეწყოს. დაასაბუთეთ, უნდა დააკმაყოფილოს მოსამართლემ მისი აცილების შუამდგომლობა?

XXIX თავი. მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობა, ინტერესთა კონფლიქტი

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. ზოგადი დებულებები;
2. მოსამართლისთვის ნებადართული არასამოსამართლო საქმიანობა;
3. მოსამართლისთვის აკრძალული საქმიანობა;
4. მოსამართლე და პოლიტიკური საქმიანობა;
5. ინტერესთა კონფლიქტი;
6. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. ზოგადი დებულებები

მართლმსაჯულების განხორციელება რთული და მეტად საპასუხისმგებლო საქმეა, რომელიც უკავშირდება ადამიანის უფლებებს, თავისუფლებებს, განსაზღვრავს დავის მხარეთა მომავალს. სწორედ ამიტომ, სამოსამართლო საქმიანობა მოსამართლისთვის უპირველესია, რის ჯეროვან განხორციელებასაც უნდა ეძღვნებოდეს მისი პროფესიული მოდ-ვაწეობა და შესაბამისი დროის ძირითადი ნაწილი.

სამოსამართლო ეთიკის წესები ადგენს ეთიკურ სტანდარტებს, რომლითაც მოსამართლემ უნდა იხელმძღვანელოს როგორც სამოსამართლო, ისე სხვა საქმიანობის დროს და პირად ცხოვრებაში, რათა თავისი ქცევით, ნებისთი თუ უნებლიეთ საფრთხე არ შეუქმნას სამსახურებრივი მოვალეობების სათანადოდ განხორციელებას, მართლმსაჯულების ინტერესებს.¹²²⁶ ეთიკური სტანდარტები განაპირობებს მოსამართლის მიერ არასამოსამართლო საქმიანობის ისე წარმართვას, რომ მისი პირადი ინტერესები მართლმსაჯულების ინტერესებს არ დაუპირისპირდეს. სამოსამართლო ეთიკის მიზანია, მოსამართლეებისათვის ქცევის წესების დაწესებით უზრუნველყოს სასამართლო სისტემისადმი საზოგადოების ნდობა და მინიმუმამდე დაიყვანოს ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევები. ამ მიზნით მოსამართლეებმა უარი უნდა თქვან დამატებით პროფესიულ საქმიანობაზე, რომელმაც შეიძლება შეზღუდოს მათი დამოუკიდებლობა და მათ მიუკერძოებლობას საფრთხე შეუქმნას.¹²²⁷

¹²²⁶ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2008, 32.

¹²²⁷ იგივე, 127, 129.

ამასთან, მოსამართლე საზოგადოებისაგან არ უნდა იყოს იზოლირებული. მოსამართლე უნდა „ცოცხლობდეს, სუნთქავდეს, ფიქრობდეს და შეხება ჰქონდეს ამ სამყაროში გავრცელებულ სხვადასხვაგვარ შეხედულებასთან“¹²²⁸. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს N3 (2002) დასკვნის 27-ე პუნქტით, მოსამართლე, როგორც ყოველი ადამიანი, სარგებლობს ძირითადი უფლებებითა და თავისუფლებებით, რომლებიც, პირველ რიგში, დაცულია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციით. ამისათვის მოსამართლეებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა, თავიანი არჩევანის მიხედვით, განახორციელონ არასამოსამართლო საქმიანობა.

მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობით რომ არ მოხდეს მართლმსაჯულების ინტერესების ხელყოფა, აუცილებელია წონასწორობის დაცვა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ჩართულობის დასაშვებ დონესა და თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებისას დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობის, კომპეტენტურობის შენარჩუნებას შორის.

მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობის ეთიკური სტანდარტებს განამტკიცებს ეთიკის წესების 22-28-ე მუხლები, ასევე პროექტის 37-41-ე მუხლები.

2. მოსამართლისთვის ნებადართული არასამოსამართლო საქმიანობა

მოსამართლის საქმიანობა, რომელიც არ უკავშირდება სამოსამართლო ფუნქციების შესრულებას, დასაშვებია თუ იგი არ ეწინააღმდეგება მოსამართლისა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპებს, არ უქმნის საფრთხეს სასამართლოს ავტორიტეტს, არ ქმნის ეჭვის საფუძველს სამოსამართლო საქმიანობის განხორციელებისას მის ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობაში.

როგორც ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს N3 (2002) დასკვნის 39-ე პუნქტშია აღნიშნული, აუცილებელია, რომ მოსამართლეებმა მათი დროის ძირითადი ნაწილი სწორედ სამოსამართლო სამუშაოს დაუთმონ და არ დახარჯონ დროის დიდი რესურსი არასამოსამართლო

¹²²⁸ United States of America, Supreme Court of Wisconsin, Judicial Conduct Advisory Committee, Opinion 1998-10R; მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, გვლი 32, 74, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>>, [14.05.2021].

საქმიანობაზე. ასეთი საქმიანობისადმი ზედმეტი ყურადღების რისკი წარმოიშობა მაშინ, როდესაც ის ანაზღაურებადია. თითოეულმა სახელმწიფომ თავად უნდა განსაზღვროს, რა სახის საქმიანობაა მოსამართლეებისათვის დასაშვები და რა სახის – არა.

კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მე-4 პუნქტი განსაზღვრავს მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობის ფარგლებს, კერძოდ, მოსამართლის თანამდებობა შეუთავსებელია სხვა თანამდებობასთან და ანაზღაურებად საქმიანობასთან, გარდა სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობისა.

ყოველთვის უნდა გაირკვეს, ხომ არ არის ჩაბმული მოსამართლე ისეთ საქმიანობაში, რომელმაც შესაძლოა მისი დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის კომპრომეტირება გამოიწვიოს.¹²²⁹ ამასთან, მოსამართლის პედაგოგიური, სამეცნიერო ან შემოქმედებითი საქმიანობა ხელშეწყობასა და წახალისებას საჭიროებს თუ ეს გავლენას არ მოახდენს მის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებაზე.¹²³⁰ აღნიშნული ხელს უწყობს საზოგადოებაში მოსამართლის ინტეგრაციას და სასამართლო სისტემის საზოგადოების მხრიდან უკეთ აღქმას.

მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნა, რომ სასამართლოს შენობა, პერსონალი და საკანცელარიო ნივთები მოსამართლემ არასამოსამართლო საქმიანობისათვის არ უნდა გამოიყენოს, სასამართლო მოხელეებს არ უნდა დაავალოს იმ ფუნქციების შესრულება, რაც მათ სამსახურებრივ უფლებამოსილებაში არ შედის.

თუ მოსამართლე მართებულად ანაწილებს თავის დროის რესურსს, ახერხებს როგორც სამოსამართლო, ისე ნებადართული არასამოსამართლო ფუნქციების ჯეროვნად განხორციელებას, ეს დადებითად აისახება მართლმსაჯულების განხორციელების ხარისხზე, ასევე ზრდის მართლმსაჯულების სისტემისადმი საზოგადოების ნდობას. სასამართლო პრაქტიკა და იურიდიული მეცნიერება სისტემატიურად ურთიერთქმედებს ერთმანეთზე. პრაქტიკა ქმნის ნიადაგს მეცნიერული კვლევებისათვის. ის წარმოაჩენს, რამდენად ეფექტიანია ესა თუ ის ნორმატიული

¹²²⁹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 129.

¹²³⁰ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 156, 153, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

აქტი და არსებობს თუ არა ხარვეზი კანონმდებლობაში. თავის მხრივ, პრაქტიკის განზოგადების საფუძველზე, იურიდიული მეცნიერება შეიმუშავებს წინადადებებს მოქმედი კანონმდებლობისა თუ სასამართლო პრაქტიკის სრულყოფისათვის, ასაზრდოებს მოსამართლეს იმ ცოდნითა და უნარით, რაც მართლმსაჯულების სათანადოდ განხორციელებისათვის არის აუცილებელი. თეორიისა და პრაქტიკის შერწყმა კი, თავისთავად, წარმატებული პედაგოგიური საქმიანობის საწინდარია, რადგან იურიდიული განათლების მიზანია სტუდენტის (მსმენელის) არა მხოლოდ თეორიული მომზადება, არამედ, ცოდნის პრაქტიკული გამოყენება - მან უნდა შეძლოს სამართლებრივი საკითხების პრაქტიკული გაგება-გაანალიზება, სამართლებრივი პრობლემების დამოუკიდებლად გადაჭრა. მოსამართლის პრაქტიკული გამოცდილება მეტად მნიშვნელოვანია პედაგოგიური და სამეცნიერო საქმიანობისათვის. ამასთან, როგორც უკვე აღინიშნა, ნებადართულ არასამოსამართლო საქმიანობას მოსამართლემ შეიძლება დაუთმოს მხოლოდ იმდენი დრო, რაც უარყოფითად არ იმოქმედებს მისი უმთავრესი ფუნქციის - მართლმსაჯულების განხორციელებაზე.¹²³¹ სხვადასხვა სფეროში მუშაობა მოსამართლეს შესაძლებლობას აძლევს, გაიფართოოს თვალსაწიერი და გაერკვეს საზოგადოების პრობლემებში, მაგრამ საჭიროა გონივრული თანაფარდობის დამყარება საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობასა და მოსამართლის დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობას შორის.¹²³²

მოსამართლემ არასამოსამართლო საქმიანობა უნდა განახორციელოს იმ ფარგლებში, რაც არ შელახავს მოსამართლის მაღალ წოდებას ან სხვაგვარად უარყოფითად არ იმოქმედებს მართლმსაჯულების ინტერესებზე.¹²³³ მაგალითად, პედაგოგიური საქმიანობის დროს, შესაძლოა, მოსამართლეს მიმართონ შეკითხვით, რაზე პასუხიც აღქმული იქნეს სამართლებრივ საკითხზე კონსულტაციად. საჭიროების შემთხვევაში მოსამართლემ უნდა განმარტოს, რომ მის მიერ საგანმანათლებლო ფორუმის ფარგლებში გამოთქმული მოსაზრებები არ უნდა განიხილებოდეს როგორც საკონსულტაციო დასკვნა ან სასამართლო პროცესში რაიმე კონკრეტული იუ-

¹²³¹ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 130-131.

¹²³² მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 166, 160, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qceviswes2.pdf>> [04.05.2021].

¹²³³ იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 130.

რიდიული პოზიციის დაცვის ვალდებულება, რადგან მოსამართლე არ გამოთქვამს მოსაზრებებს იმ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც ჯერ არ არის სასამართლოს მიერ განხილული.¹²³⁴

3. მოსამართლისთვის აკრძალული საქმიანობა

მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტიის მე-7 მუხლის თანახმად, მოსამართლეს ეკრძალება საქმიანობა, იქნება ეს საჯარო თუ კერძო, ანაზღაურებადი თუ ანაზღაურების გარეშე, რომელიც სრულად არ შეესაბამება მოსამართლის მოვალეობებს და მის სტატუსს.

მოსამართლეს არა აქვს უფლება ეწეოდეს საადვოკატო პრაქტიკას, იყოს არბიტრი კერძო არბიტრაჟში, ეკავოს ნებისმიერი სხვა თანამდებობა ან ასრულებდეს სხვა ანაზღაურებად საქმიანობას, გარდა დადგენილი გამონაკლისებისა. ასევე, არ შეიძლება მოსამართლემ შეასრულოს მის სტატუსთან შეუთავსებელი არაანაზღაურებადი ფუნქციები.¹²³⁵ ბანგალორის პრინციპების 4.12. პუნქტის თანახმად, მოსამართლეს უფლება არ აქვს, ეწეოდეს იურიდიულ პრაქტიკას მოსამართლის თანამდებობაზე ყოფნის პერიოდში. ამასთან, იურიდიულ პრაქტიკასთან დაკავშირებული აკრძალვები განსხვავდება ამა თუ იმ ქვეყანაში არსებული ტრადიციების მიხედვით. მოსამართლეს ეკრძალება იურიდიული კონსულტაციების გაწევა, მაგრამ თუ საუბარია მეგობრებსა და ახლობლებზე, მას შეუძლია, მეგობრული და არაფორმალური სახით ყოველგვარი ანაზღაურების გარეშე მისცეს რჩევა და იქვე განმარტოს, რომ ეს რჩევა არ უნდა განიხილებოდეს როგორც იურისტის საკონსულტაციო დასკვნა.¹²³⁶

მოსამართლემ მონაწილეობა არ უნდა მიიღოს თავის სამსახურებრივ სტატუსსა და მოვალეობასთან შეუთავსებელ გარიგებაში, რაც შელახავს სასამართლოს ავტორიტეტს და უარყოფითად იმოქმედებს მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობაზე, ხელს შეუშ-

¹²³⁴ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 157, 153, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

¹²³⁵ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2008, 33.

¹²³⁶ მოსამართლეთა ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 172, 174, 164-165 <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

ლის სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებას. მაგალითად, მან არ უნდა დადოს ისეთი ხელშეკრულება, რომლითაც უპირატესობა მიენიჭება თავისი თანამდებობის გამო, არ უნდა გამოიყენოს მოსამართლის თანამდებობა სარგებლის მიღების მიზნით.

ბანგალორის პრინციპების 4.14. პუნქტის თანახმად, მოსამართლემ და მოსამართლის ოჯახის წევრებმა არ უნდა მოითხოვონ და მიიღონ რაიმე სახის საჩუქარი, სესხი ან პრივილეგია, რომელიც უკავშირდება მოსამართლის ქმედებას ან უმოქმედობას სამოსამართლო მოვალეობის განხორციელების დროს. მოსამართლის ოჯახის წევრთან ასეთი გარიგების დადება შეიძლება მიზნად ისახავდეს მოსამართლეზე ზეგავლენას ან გამოიყურებოდეს ამგვარად. შესაბამისად, მოსამართლემ იმაზეც უნდა იზრუნოს, რომ მისი ოჯახის წევრებმა არ დადონ მსგავსი გარიგებები, რათა არ შეიქმნას ისეთი შთაბეჭდილება, თითქოს მოსამართლე ვინმეს მფარველობს ან თავის სამსახურებრივ მდგომარეობას ბოროტად იყენებს. ბანგალორის პრინციპების 4.7 პუნქტით, მოსამართლეს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს თავისი პირადი და მატერიალური კონფიდენციალური ხასიათის ინტერესები და იღებდეს გონივრულ ზომებს საკუთარი ოჯახის წევრების მატერიალური ინტერესების თაობაზე ინფორმაციის მოსაპოვებლად.

მოსამართლემ არ უნდა დადოს ისეთი გარიგება, რომლითაც თავისი თანამდებობის გამო უსასყიდლოდ ან შეღავათიანი პირობებით მიიღებს ნებისმიერ ქონებას ან განთავისუფლდება ქონებრივი ვალდებულებებისაგან, აშკარად შეღავათიანი პირობებით ისარგებლებს მომსახურებით. ასეთი გარიგება აღიქმება როგორც მოსამართლის მიუკერძოებლობაზე ზემოქმედების საშუალება. ამასთან, მოსამართლე უფლებამოსილია ისარგებლოს იმ შეღავათით, რომლებიც მას ენიჭება თანამდებობის გათვალისწინების გარეშე, საზოგადოების ნებისმიერი სხვა წევრის მსგავსად. ასე მაგალითად, სხვადასხვა კომპანია ხშირად სთავაზობს კლიენტებს ფასდაკლებებს გარკვეულ დღეებში ან გარიგების მოცულობის მიხედვით. მოსამართლეს თავისუფლად შეუძლია, ისარგებლოს ასეთი სპეციალური ფასებით იმ შემთხვევაში თუ ისინი ხელმისაწვდომია საზოგადოების სხვა წევრებისათვის და თუ მოსამართლე ამ შეღავათს იღებს იმავე კრიტერიუმების საფუძველზე, როგორც ის პირები, რომლებიც მოსამართლეები არ არიან.¹²³⁷ ამდენად, აკრძალვა არ შეეხება გარიგებას თუ მისი პირობები გა-

¹²³⁷ ოურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის ოურისტთა ასოციაციის

ნისაზღვრება მოსამართლის სტატუსისაგან დამოუკიდებლად.¹²³⁸

საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ საქართველოს კანონი განსაზღვრავს ასეთი დარღვევების თავიდან აცილების, გამოვლენის, აღკვეთის და კორუფციული სამართალდარღვევის ჩამდენ პირთა პასუხისმგებლობის ძირითად პრინციპებს, სამართლებრივი რეგლამენტაციის საფუძვლებსა და მექანიზმებს, არეგულირებს თანამდებობის პირთა ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების წარდგენის, წარდგენილი დეკლარაციების მონიტორინგის პირობებსა და მექანიზმებს, აგრეთვე მამხილებელთა დაცვის, ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების ძირითად საფუძვლებს. შესაბამისად, მოსამართლის და მისი ოჯახის წევრების ქონებრივი მდგომარეობა, ასევე მათ მიერ დადებული დეკლარირებას დაქვემდებარებული გარიგებები აისახება მოსამართლის მიერ შევსებულ დეკლარაციაში.

მოსამართლე არ შეიძლება გახდეს ისეთი გაერთიანების წევრი, რომელიც ერთგულების ფიცის დადებას (ლოიალობის დადასტურებას) მოითხოვს, ანდა ექვემდებარება აყენებს მოსამართლის რეპუტაციას, ზიანს აყენებს სასამართლოს ავტორიტეტს. ის არ უნდა გაწევრიანდეს ისეთ ორგანიზაციაში, რომელიც თავისი საიდუმლო ხასიათიდან გამომდინარე, არ უზრუნველყოფს წევრების თაობაზე ინფორმაციის გამჭვირვალობას, ანდა ექვემდებარება აყენებს მოსამართლის რეპუტაციას.

ბანგალორის პრინციპების 4.6. პუნქტით, მოსამართლე, როგორც ნებისმიერი სხვა მოქალაქე, სარგებლობს გაერთიანების და თავშეყრის თავისუფლებით, თუმცა, ამ უფლებებით სარგებლობისას, მოსამართლე ვალდებულია ყოველთვის მოიქცეს ისე, რომ შეინარჩუნოს მოსამართლის ღირსება და სასამართლო კორპუსის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა. თანამდებობის დაკავებამდე მოსამართლე, რომელსაც პირველად ნიშნავენ თანამდებობაზე, დებს ფიცს, რომლის დაცვაც მისთვის უმთავრესია. მოსამართლე უნდა იყოს კანონის, მოსამართლის ფიცისა და მოვალეობის ერთგული.¹²³⁹ მოსამართლე არ უნდა იყოს ისეთი ორკანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 133.

¹²³⁸ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 179, 167-168, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

¹²³⁹ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2008, 35.

განიზაციის წევრი, რომელიც დისკრიმინაციულ მიდგომას იჩენს. მაგალითად, მიდგომა დისკრიმინაციულია თუ საზოგადოება უარს ეუბნება წევრობაზე პირებს მათი რასის, აღმსარებლობის, სქესის, ეროვნების, ეთნიკური წარმომავლობის ან სექსუალური ორიენტაციის გამო, მაშინ, როცა სხვა შემთხვევაში მათ მისცემდნენ გაწევრიანების უფლებას.¹²⁴⁰

შეზღუდვები შეეხება მოსამართლეთა პოლიტიკურ აქტივობასაც, ამასთან, ამ საკითხთან დაკავშირებით არ არსებობს საერთაშორისო კონსენსუსი.¹²⁴¹ ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს N3 (2002) დასკვნის 30-ე პუნქტის თანახმად, რა თქმა უნდა, მოსამართლეები მოქალაქეებად რჩებიან და მათ უნდა მიეცეთ თავიანთი პოლიტიკური უფლებების რეალიზების საშუალება, რომლებიც ყველა მოქალაქეს გააჩნია, თუმცა, სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლებისა და საზოგადოების კანონიერი მოლოდინის გათვალისწინებით, საჯარო პოლიტიკური საქმიანობის კუთხით მოსამართლეებმა უნდა გამოიჩინონ თავშეკავება. ზოგიერთმა ქვეყანამ ეს პრინციპი დისციპლინურ წესებში შეიტანა და ნებისმიერი საქციელისათვის, რომელიც მოსამართლის თავშეკავების ვალდებულებას არ შეესაბამება, დისციპლინურ სანქციებს აწესებს. საქართველოში ეს პრინციპი განმტკიცებულია როგორც კონსტიტუციის 63-ე მუხლის მე-4 პუნქტში - მოსამართლე არ შეიძლება იყოს პოლიტიკური პარტიის წევრი, მონაწილეობდეს პოლიტიკურ საქმიანობაში, - ისე დეონტოლოგიური ვალდებულების სახით.

მოსამართლე ვალდებულია, თავისი საქმიანობით და მიღებული გადაწყვეტილებებით დაიცვას კანონის უზენაესობის პრინციპი. იგი არ უნდა მოექცეს რაიმე ისეთი ფაქტორის თუ გარემოების გავლენის ქვეშ, რაც ექვევემ დააყენებს მის დამოუკიდებლობას.¹²⁴² მოსამართლე არ შეიძლება იყოს პოლიტიკური ორგანიზაციის წევრი ან ასრულებდეს პოლიტიკურ დავალებას ან პოლიტიკური ორგანიზაციის სახელით გამოდიოდეს სიტყვით. ამდენად, მოსამართლე არ უნდა ეწეოდეს პოლიტიკურ

¹²⁴⁰ მოსამართლეთა ქვევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 168, 161, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

¹²⁴¹ მოსამართლეთა ქვევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 15, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

¹²⁴² იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009, 135.

1243 ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატის 18.07.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე RUSTAVI 2 Broadcasting Company LTD and Others v. Georgia, 356-357, <<https://hudoc.echr.coe.int/GEON%22fulltext%22%22%22RUSTAVI%202%20BROADCASTING%20COMPANY%20LTD%20AND%20OTHERS%20v.%20GEORGIA%22%22%22itemid%22%222001-194445%22%22>> [28.04.2021].

ლეობები.¹²⁴⁴ მოსამართლემ სასამართლო მოხელესაც უნდა ურჩიოს, თავი შეიკავოს პოლიტიკური საქმიანობის ან პოლიტიკური შეხედულების დემონსტრირებისაგან. მოსამართლის გამოხატული აზრი არ უნდა იძლეოდეს იმის საფუძველს, რომ საზოგადოებამ აღიქვას იგი მხოლოდ ერთ ჯგუფთან მიმართებაში. მოსამართლემ ყურადღება უნდა მიაქციოს თუ სად და რა ვითარებაში აკეთებს განცხადებას, რომ მისი მოსაზრებები არ ჩაითვალოს პოლიტიკურ მხარდაჭერად ან მიკერძოებად. მოსამართლისა და პოლიტიკური საქმიანობის ურთიერთმიმართება ვრცლად იქნება განხილული ამავე თავში.

მოსამართლეთა თანამდებობრივი უფლებამოსილებების კონსტიტუციური ხასიათის გათვალისწინებით, მათ ეკრძალებათ გაფიცვა. მართლმსაჯულების განხორციელების შეფერხება, თუნდაც უმნიშვნელო დროით, დაუშვებელია. ილია ჭავჭავაძის სიტყვებს თუ გავიხსენებთ: „მართლმსაჯულება, სამართლის ქმნა ერთი იმისთანა არსებითი საჭიროებაა, ურომლისოდაც ერთი დღეც არ შეუძლია იცხოვროს ქვეყანამ და ერმა“.¹²⁴⁵ მოსამართლეს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს, რომ ის სასამართლო ხელისუფლების, როგორც ხელისუფლების დამოუკიდებელი შტოს, ნაწილია და მართლმსაჯულების შეფერხება ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირებს ართმევს მათ უფლებათა და თავისუფლებათა სასამართლო წესით დაცვის უფლებას. სწორედ ამიტომ, მოსამართლეს არ აქვს უფლება, რაიმე მოტივით, კოლექტიურად თუ ინდივიდუალურად, უარი თქვას ან სხვას მოუწოდოს სამსახურებრივი და პროფესიული მოვალეობის შეუსრულებლობისაკენ. საზოგადოებას უნდა ჰქონდეს იმის რწმენა, რომ თითოეული პირის უფლებები დაცული იქნება სამართლიანი, მიუკერძოებელი და დამოუკიდებელი სასამართლოს მიერ, რომელიც ჯეროვნად და შეუფერხებლად განახორციელებს მართლმსაჯულებას.

4. მოსამართლე და პოლიტიკური საქმიანობა

ეთიკის წესების პროექტის მე-12 მუხლით მოსამართლეს ეკრძალება პოლიტიკურ გაერთიანებაში გაწევრება, პოლიტიკური საქმიანობა, სარჩევნო სუბიექტის საჯარო მხარდაჭერა ნებისმიერი ფორმით ან პო-

¹²⁴⁴ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, ველი 136, 141, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

¹²⁴⁵ სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2008, 37.

ლიტიკური შეხედულების საჯაროდ გამოხატვა, პოლიტიკური პროპაგანდა როგორც სასამართლო დარბაზში, ისე მის გარეთ, მონაწილეობა საარჩევნო კამპანიებში, დემონსტრაციებში, ფონდების მოძიებაში ან სხვა მსგავსი ხასიათის ინიციატივებში საჯაროდ ან კერძოდ. აკრძალვა არ ვრცელდება იმ პოლიტიკურ პროცესში ჩაბმასა და აზრის გამოთქმაზე, რომელიც უკავშირდება სასამართლოს ფუნქციონირების შესახებ საკანონმდებლო ჩარჩოს შექმნას.

პოლიტიკური ნეიტრალიტეტისა და მიუმხრობლობის შენარჩუნება, მოსამართლის სწორედ ის ვალდებულებაა, რომელიც არ არის დაცული აზრის გამოხატვის თავისუფლებით. სამოსამართლო საქმიანობის მანძილზე მოსამართლე იხილავს სხვადასხვა პოლიტიკური შეხედულებისა თუ მოსაზრების მქონე პირის დავას, კანონის წინაშე თანასწორობის, რომელიმე მხარისადმი წინასწარ ჩამოყალიბებული განწყობისა და დამოკიდებულების გამოვლენის გარეშე. ცხადია, მოსამართლე, როგორც მოქალაქე, პოლიტიკურ მოსაზრებას აფიქსირებს არჩევნების დროს, თუმცა, ეს თითოეული მოქალაქისათვის გარანტირებული კონფიდენციალურობის დაცვით ხორციელდება. არჩევნების დროს, საარჩევნო კანონმდებლობის წესების დაცვით, მხარდაჭერილი პოლიტიკური სუბიექტის საქმის განხილვის დროს არ შეიძლება მოსამართლემ განსხვავებული და უფრო კეთილგანწყობილი დამოკიდებულება გამოავლინოს და უგულვებლყოს თანასწორობის დაცვა. ამავე თვალსაზრისით მოსამართლეს, როგორც სოციალურ პიროვნებას, რომელიც სარგებლობს სხვადასხვა სოციალური ქსელით, განსაკუთრებული სიფრთხილე და წინდახედულება მოეთხოვება, რათა არ იმოქმედოს იმგვარად, რაც მის პოლიტიკურ ნეიტრალიტეტს ეჭვქვეშ დააყენებს და მიუკერძოებლობის ეთიკურ ვალდებულებას საფრთხეს შეუქმნის. ასეთი საფრთხე შესაძლოა დაუკავშირდეს მოსამართლის მიერ რომელიმე პოლიტიკური პარტიის, პოლიტიკური ლიდერის ფოტოს, სლოგანის, სიმბოლოს და სხვათა გამოქვეყნებას საჯაროდ ან მათ კომენტირებას. ცხადია, პოლიტიკურ ნეიტრალიტეტს არ ხელყოფს მაგალითად ზოგადი ხასიათის საჯარო განცხადება, რომ არჩევნებში თითოეული მოქალაქის მონაწილეობა მნიშვნელოვანია და სამოქალაქო პასუხისმგებლობაა, თუმცა, ამის მიღმა, პირდაპირი თუ ირიბი სახით მოწოდება ან მხარდაჭერა რომელიმე პოლიტიკური ორგანიზაციისადმი ეთიკური სტანდარტის - მიუკერძოებლობის დარღვევად შეფასდება და მნიშვნელოვან ზიანს მიაყენებს როგორც მოსამართლეს, ისე ზოგადად მართლმსაჯუ-

ლებას. უპრიანია, პოლიტიკური ხასიათისა და შინაარსის შეტყობინებების, ფოტოებისა თუ სხვა სიმბოლოების გამოქვეყნების, გაზიარების, მოწონებისა და ტირაჟირებისაგან თავის შეკავება, რაც მოსამართლის შემთხვევაში, მიზანშეწონილობის პრინციპს კი არ ეფუძნება, არამედ დაუშვებელია კანონითა და პროფესიული ეთიკის წესებით.

„ამა თუ იმ პარტიის ან პოლიტიკური ძალის მხარდასაჭერი მოქმედება თუ განცხადება იმთავითვე ნიშნავს, რომ მოსამართლე საჯაროდ იკავებს ერთ რომელიმე მხარეს. მიკერძოების შთაბეჭდილება მით უფრო იზრდება თუ მოსამართლის მოქმედებები კრიტიკის ან გაკიცხვის ობიექტად იქცევა, რაც, როგორც წესი, გარდაუვალია. სხვაგვარად რომ ითქვას, მოსამართლე, რომელიც თავის პრივილეგიურებულ თანამდებობრივ მდგომარეობას იმისთვის იყენებს, რომ პოლიტიკურ სარბიელზე გამოვიდეს, ამით ზიანს აყენებს საზოგადოების რწმენას სასამართლო ხელისუფლების მიუკერძოებლობისადმი. თუმცა არსებობს გამონაკლისები. მათ, კერძოდ, განეკუთვნება მოსამართლის მიერ შესაბამის დროს გამოთქმული კომენტარები სასამართლო ხელისუფლების ინსტიტუტის დასაცავად ან საზოგადოებისა თუ სპეციალიზებული აუდიტორიისათვის სამართლის კონკრეტული საკითხებისა და კონკრეტული გადაწყვეტილებების განმარტება, ასევე საქმიანობა, რომლის მიზანიცაა ადამიანის ძირითადი უფლებების დაცვა და სამართლის უზენაესობის მხარდაჭერა. თუმცა ასეთ შემთხვევებშიც მოსამართლემ შეძლებისდაგვარად თავი უნდა აარიდოს ისეთ დავებსა და პოლემიკაში ჩართვას, რომლებიც შეიძლება, პოლიტიკურად მიკერძოებულად ჩაითვალოს. მოსამართლე განურჩევლად ყველას უნდა ემსახუროს, იმის მიუხედავად თუ რა პოლიტიკური ან სოციალური მრწამსის მატარებლები არიან ისინი. სწორედ ამიტომ მოსამართლე შეძლებისდაგვარად უნდა იღვწოდეს საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად“¹²⁴⁶.

ცხადია, სრულიად განსხვავებულ ვითარებასთან გვაქვს საქმე, როდესაც საკითხი უკავშირდება მართლმსაჯულების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებით მიმდინარე საკანონმდებლო პროცესს, რომელიც იმავდროულად პოლიტიკური პროცესია იმ შინაარსით, რომ პარლამენტი უძღვება და პასუხისმგებელია მასზე. თუმცა, მოსამართლეთა მონაწილეობა ასეთ

¹²⁴⁶ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 97, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

დისკუსიაში არ არღვევს პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის პრინციპს და არ უქმნის საფრთხეს მიუკერძოებლობას, რადგან ვინ თუ არა პროფესიული წრის წარმომადგენლებმა უნდა გამოხატონ პოზიცია მისაღები საკანონმდებლო აქტის მოსალოდნელ შედეგებთან და ეფექტთან დაკავშირებით. მოსამართლეები სწორედ სამოსამართლო საქმიანობიდან გამომდინარე განჭვრეტენ იმ სასარგებლო შედეგებს თუ მოსალოდნელ საფრთხეებს, რომელიც სასამართლო ხელისუფლებას, მართლმსაჯულების განვითარებას, სასამართლო პრატიკას, კონკრეტულ პირთა უფლებებს ეხება.

ასევე, გამოხატვის თავისუფლება იცავს მოსამართლეს, როდესაც ის საჯაროდ საუბრობს იმ პრობლემებზე, რომლებიც მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას უკავშირდება, სასამართლო ხელისუფლების გამოწვევებს ეხება. ზემოთ განხილული საქმეების გარდა, უპრიანია, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკიდან რამდენიმე მაგალითი მოვიხმოთ ამ თემის შეჯამების სახით. საქმეში *Guja v. Moldova* ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ საჯარო მოხელეთა გამოხატვის თავისუფლება შეზღუდულია დემოკრატიულ საზოგადოებაში, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს მათი ერთგულების და წინდახედულობის ვალდებულება.¹²⁴⁷ აქედან გამომდინარე თუ საჯარო მოხელე გააშლავნებს ინფორმაციას მისი საჯარო სამსახურის უფლებამოსილების ფარგლებში გადაცდომის ან დანაშაულის თაობაზე, ამგვარი გააშლავნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება კონვენციის მე-10 მუხლის დაცვის ფარგლებში თუ შენარჩუნებული იქნება ბალანსი პროფესიული ვალდებულებების შესრულებასა და საჯარო ინტერესს შორის.¹²⁴⁸ საჯარო მოხელის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევის პროპორციულობის დასადგენად სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს რამდენიმე სხვა ფაქტორიც: ა) პირველ რიგში, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს საზოგადოების ინტერესს გასაჯაროებული ინფორმაციის მიმართ. სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ კონვენციის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, საჯარო ინტერესის მომცველი თემების განხილვაზე შეზღუდვის მცირე მარჟაა დადგენილი.¹²⁴⁹ დემოკრატიულ

¹²⁴⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 18.02.2008 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Guja v. Moldova*, 70-72.

¹²⁴⁸ იქვე, 74.

¹²⁴⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 08.07.1999 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Süreç v. Turkey*, 61.

სისტემაში მთავრობის მოქმედება ან უმოქმედობა კრიტიკულად უნდა იხილებოდეს არა მხოლოდ საკანონმდებლო და სასამართლო ხელისუფლების, არამედ მედიის და საზოგადოების აზრის მიერაც. საზოგადოების ინტერესი გარკვეული ინფორმაციის მიმართ შეიძლება იმდენად დიდი იყოს, რომ გადაწონოს კანონიერად დადგენილი კონფიდენციალურობის ვალდებულება;¹²⁵⁰ ბ) მეორე დამაბალანსებელ ფაქტორს წარმოადგენს გასაჯაროებული ინფორმაციის ნამდვილობა. შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოები უფლებამოსილი არიან მიიღონ სათანადო ზომები და მოახდინონ შესატყვისი და გადაუჭარბებელი რეაგირება ცილისმწამებლურ ბრალდებებზე, რომლებსაც არ გააჩნიათ საფუძველი ან რომლებიც არაკეთილსინდისიერად არის ფორმულირებული.¹²⁵¹ ამასთან, გამოხატვის თავისუფლება მოიცავს ვალდებულებებსა და პასუხისმგებლობებს, რაც იმას გულისხმობს, რომ ინფორმაციის გამცემმა ნებისმიერმა პირმა, მის ხელთ არსებული პირობების გათვალისწინებით, უნდა დაადასტუროს რომ ინფორმაცია ზუსტი და სანდოა; გ) სასამართლომ უნდა აწონ-დაწონოს ის ზიანი, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, რომელიც მიადგა საჯარო დაწესებულებას ასეთი ინფორმაციის გაჟღერებით და შეაფასოს, მიყენებული ზიანი გადაწონის თუ არა იმ სარგებელს, რაც საზოგადოებამ მიიღო გაჟღერებული ინფორმაციით. ამ მხრივ, შესაძლებელია მნიშვნელოვანი იყოს გასაჯაროებული ინფორმაციის შინაარსი და ადმინისტრაციული ორგანოს ტიპი (*Haseldine v. the United Kingdom*, no. 18957/91, კომისიის გადაწყვეტილება, 1992 წლის 13 მაისი, Decisions and Reports (DR)73); დ) ინფორმაციის გამცემი თანამშრომლის ქმედების მოტივი კიდევ ერთი საგულისხმო ფაქტორია იმის გადასაწყვეტად, დაცული უნდა იყოს თუ არა. მაგალითად პირადი უკმაყოფილება, დაპირისპირება ან პიროვნული სარგებლის მოლოდინი, მათ შორის ფინანსურისაც, ვერ იქნება დაცვის მაღალი ხარისხის გამამართლებელი. მნიშვნელოვანია იმის დადგენა, რომ გამჟღავნების ჟამს, ინდივიდი მოქმედებდა კეთილსინდისიერად, სჯეროდა, რომ ინფორმაცია იყო მართალი, მიაჩნდა, რომ საზოგადოების ინტერესებში იყო მისი გამჟღავნება და რომ მის ხელთ არ არსებობდა სხვა, უფრო კეთილგო-

¹²⁵⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 21.01.1999 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Fressoz and Roire v. France*, 53-56; ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.12.2006 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Radio Twist A.S. v. Slovakia* (საბოლოო გახდა 19.03.2007 წელს), 56-64.

¹²⁵¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.04.1992 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Castells v. Spain*, 46.

ნიერი საშუალება უკანონობის გამოსასწორებლად.¹²⁵² ამ ტესტის გამოყენებისას ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ დისციპლინური სასჯელი, რომელიც მოსამართლეს დაედო სასამართლოს თავმჯდომარის შესაძლო არასათანადო ქცევის საჯაროდ გამოჟღავნების გამო, წარმოადგენდა მე-10 მუხლის დარღვევას.¹²⁵³

მიუკერძოებლობისა და ობიექტურობის საზომი არის მართლმსაჯულებისადმი სანდოობა, სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა, რომლის თითოეული მოსამართლე ინდივიდუალური დამოუკიდებლობითა და მიუმხრობლობით, მოუსყიდველობით, ობიექტურობით, პატიოსნებითა და სამართლიანი ქმედებით უზრუნველყოფს კანონის წინაშე მხარეთა თანასწორობას, რაც მეტად საპასუხისმგებლო გამოწვევაა ხელისუფლების გადანაწილებისა და ბალანსის შენარჩუნების მიზნით.

როგორც ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო უთითებს, „დამოუკიდებლობა“ და „მიუკერძოებლობა“ ერთმანეთთან ძალზე მჭიდრო კავშირშია და ამის მიუხედავად თითოეული მათგანი მაინც დამოუკიდებელი და ერთი მეორისაგან განსხვავებული ცნებაა. „მიუკერძოებლობა“ კავშირშია იმასთან თუ რა დამოკიდებულება აქვს სასამართლოს კონკრეტული საქმის საკითხებისადმი და ამ საქმის მხარეებისადმი. სიტყვა „მიუკერძოებელი“ ნიშნავს, წინასწარი განწყობის არმქონეს, როგორც სინამდვილეში, ისე გარშემომყოფთა წარმოდგენაში. სიტყვა „დამოუკიდებლობა“ გამოხატავს, ანუ მოიცავს ერთ-ერთ ტრადიციულ კონსტიტუციურ თავისუფლებას - დამოუკიდებლობას. შესაბამისად, ეს ცნება ნიშნავს არა მარტო პროფესიული ღირებულებითი შეხედულებების სისტემას სასამართლო ფუნქციონირების განხორციელებისას, არამედ აგრეთვე ხელისუფლების სხვა შტოებთან, განსაკუთრებით აღმასრულებელ ხელისუფლებასთან მიმართებით გარკვეულ სტატუსს, რომელიც ობიექტურ პირობებისა თუ გარანტიებზეა დამოკიდებული.¹²⁵⁴

დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის ცნებების ცალ-ცალკე გან-

¹²⁵² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 18.02.2008 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Guja v. Moldova*, 74-77.

¹²⁵³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 26.02.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Kudeshkina v. Russia*, 101-102.

¹²⁵⁴ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 67, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

მარტება შესაძლებელია. „დამოუკიდებლობა“ რომელიმე სახელმწიფო, განსაკუთრებით აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოსადმი სუბორდინაციის არარსებობას ნიშნავს. დამოუკიდებლობის არსებობა აუცილებელია ზემდგომ სასამართლო ორგანოებთან მიმართებაშიც. სირთულეს არ წარმოადგენს, როდესაც სასამართლოს ევალება ზემდგომი სასამართლოების პრეცედენტების პატივისცემა. თუმცა დამოუკიდებლობის პრინციპთან შეუსაბამოა თუ ზემდგომ სასამართლოს უფლება აქვს, გასცეს ბრძანება ქვემდგომი სასამართლოების მისამართით კონკრეტული საქმის გადაწყვეტასთან დაკავშირებით. „მიუკერძოებლობა“ უკავშირდება კონკრეტულ განსახილველ საქმეს და არსებითად გარანტიის ის ნაწილია, რომელიც ადამიანის უფლებებს იცავს: ანუ მოსამართლე არ უნდა იყოს მიკერძოებული რომელიმე მხარის მიმართ. მას უნდა შეეძლოს მხარეთა პოზიციებისა და შეხედულებების თავისუფალი განხილვა და ისეთი გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც სამართლის ნორმების სწორი გამოყენების საფუძველზე, წარმოადგენს საქმის სამართლიან გადაწყვეტას. შესაბამისად, ინდივიდისთვის მოსამართლის ძირითადი დამახასიათებელი ნიშანი არა მისი დამოუკიდებლობა, არამედ მიუკერძოებლობაა. როდესაც მოსამართლე არ არის დამოუკიდებელი ყოველთვის არსებობს ეჭვი, რომ ვერც მიუკერძოებელი იქნება. თუმცა სინამდვილეში სხვაზე დამოკიდებულება შეიძლება არ იყოს გადამწყვეტი ფაქტორი. მაშინ, როცა მიკერძოებული მოსამართლე ყოველთვის შეუფერებელია თანამდებობისათვის, იმის მიუხედავად დამოუკიდებელია თუ არა.¹²⁵⁵

5. ინტერესთა შეუთავსებლობა

სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის მე-20 მუხლი ადგენს: „მოსამართლემ უნდა გაარკვიოს საკუთარი ფინანსური ინტერესების (როგორც პირადის, ისე მინდობილის) არსებობა, ასევე - მიიღოს გონივრული ზომები, რათა გამოარკვიოს მისი ოჯახის წევრების ფინანსური ინტერესების არსებობა“. საგულისხმოა, როგორ განმარტავს ბანგალორის საერთაშორისო სამოსამართლო წესების კომენტარი „მატერიალურ ინტერესს“. ეს არის საწარმოს ან ორგანიზაციის კანონიერი ან სამართლიანობის უფლების შესაბამისად განსაზღვრული წილის მფლობე-

¹²⁵⁵ ტრექსელი შ., ადამიანის უფლებები სისხლის სამართალში, ნაწილი პირველი, ვ. გოგელიას, ე. ლომთათიძის, ე. ქარცივაძის, თ. ივანიშვილის და მ. ნარინდოშვილის თარგმანი, ვ. ვარძელაშვილის, ლ. ფაფიაშვილის, მ. ნარინდოშვილის, ნ. მჭედლიძისა და გ. მელაძის რედაქტორობით, თბილისი, 2009. 72-73.

ლობა ან ამ საწარმოსა თუ ორგანიზაციის საქმიანობაში მონაწილეობა დირექტორის, მრჩეველის ან სხვა აქტიური მხარის სახით. გამოწვევის შემთხვევებია: 1. საკუთრება იმ საზიარო ან საერთო საინვესტიციო ფონდში, რომელიც ფასიანი ქაღალდების მფლობელია, არ ნიშნავს „მატერიალური ინტერესის“ არსებობას იმ ფასიანი ქაღალდების მიმართ, რომელთა მფლობელიცაა ეს ორგანიზაცია; 2. საგანმანათლებლო, რელიგიურ, საქველმოქმედო, საზოგადოებრივ ორგანიზაციაში ან სხვა სახის გაერთიანებაში რაიმე თანამდებობა არ ნიშნავს „მატერიალური ინტერესის“ არსებობას იმ აქტივების მიმართ, რომელთა მფლობელიცაა ეს ორგანიზაცია; 3. სადაზღვევო პოლისის მფლობელის უფლება საერთო სადაზღვევო კომპანიაში, მეანაზრისა – საერთო შემნახველ ასოციაციაში ან სხვა ინტერესი ნიშნავს „მატერიალური ინტერესის“ არსებობას ამ ორგანიზაციის მიმართ მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ რაიმე საქმის გადაწყვეტას მნიშვნელოვანი გავლენის მოხდენა შეუძლია ამ საკუთრების ღირებულებაზე; 4. სამთავრობო ფასიანი ქაღალდების მფლობელობა ნიშნავს „მატერიალური ინტერესის“ არსებობას ემიტენტის მიმართ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა რაიმე საქმის გადაწყვეტას მნიშვნელოვანი გავლენის მოხდენა შეუძლია ამ საკუთრების ღირებულებაზე.¹²⁵⁶

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 36³ მუხლით დადგენილია მოსამართლის საქმიანობის შეფასების კრიტერიუმები და დასახელებული მუხლის პირველი ნაწილით კეთილსინდისიერების კომპონენტით მოსამართლის შეფასება ეფუძნება: ა) პიროვნულ კეთილსინდისიერებას და პროფესიულ სინდისს; ბ) პიროვნულ და პროფესიულ ქცევას; გ) პიროვნულ და პროფესიულ რეპუტაციას; დ) ფინანსურ ვალდებულებას. ამავე მუხლის მესამე ნაწილი ადგენს: „პიროვნული კეთილსინდისიერებისა და პროფესიული სინდისის მახასიათებლით მოსამართლის შეფასებისას გაითვალისწინება პირის - როგორც მოსამართლისა და მოქალაქის - პატიოსნება, კეთილსინდისიერება, მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობის შესაბამისი შეგნება, სიმართლისმოყვარეობა, გამჭვირვალობა, კორექტულობა და სიზუსტე სამსახურებრივი თუ სხვა მოვალეობების, ფინანსური და სხვა ვალდებულებების შესრულებისას (მაგალითად, ქონებრივი დეკლარაციის შევსებისას, ბანკის ან სხვა ვალის, კომუნალური ან სხვა გადასახადის

¹²⁵⁶ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 144-145, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

გადახდისას, საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევისათვის ჯარიმის გადახდისას) და სხვა.“ ამავე მუხლის მე-7 ნაწილში კი უფრო დაკონკრეტებულია: „ფინანსური ვალდებულების მახასიათებლით მოსამართლის შეფასებისას გათვალისწინება ინფორმაცია მისი შემოსავლის წყაროს, აქტივების, საკუთრებაში ან/და სარგებლობაში არსებული ქონების და ამ ქონებისა და შემოსავლის შესაბამისი ვალისა და ვალდებულების შესახებ. ფინანსური ვალდებულების შემოწმების მიზანია, შეფასდეს არსებობს თუ არა საფუძველი მოსამართლის ქონებრივი ინტერესების მართლმსაჯულების ინტერესებთან დაპირისპირებისა, რამაც შესაძლოა საფრთხე შეუქმნას მოსამართლის მიუკერძოებლობას“. ორგანული კანონი მართლმსაჯულების ინტერესებთან შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევის პრევენციის მიზნით იმ პირის, რომელსაც არ აქვს სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების გამოცდილება, მიმართაც იმავე სტანდარტს ადგენს 35¹ მუხლის მე-5 ნაწილით.

საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ საქართველოს კანონი (N 982; მიღებულია 17.10.1997 წ.; გამოქვეყნებულია 11.11.1997 წ.), რომელიც განსაზღვრავს საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის თავიდან აცილების, გამოვლენისა და აღკვეთის და კორუფციული სამართალდარღვევის ჩამდენ პირთა პასუხისმგებლობის ძირითად პრინციპებს, სამართლებრივი რეგლამენტაციის საფუძვლებსა და მექანიზმებს, აგრეთვე არეგულირებს თანამდებობის პირთა ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების წარდგენის, წარდგენილი დეკლარაციების მონიტორინგის პრობებსა და მექანიზმებს, აგრეთვე მამხილებელთა დაცვის, ეთიკისა ქცევის ზოგადი წესების ძირითად საფუძვლებს. ამ კანონის მიზნებისათვის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „ღ“ ქვეპუნქტის მიხედვით „თანამდებობის პირის“ ცნების ვრცელ ჩამონათვალს განეკუთვნება მოსამართლე; კანონით განისაზღვრება მოსამართლეობის კანდიდატის მიერ ქონებრივი დეკლარაციის წარდგენის ვალდებულება და დეკლარაციაში კონკრეტული ფინანსური სახსრების ასახვის წესი. კანონის მე-15 მუხლი დეტალურად აწესრიგებს თანამდებობის პირისა და მისი ოჯახის წევრების შესახებ ქონებრივ დეკლარაციაში შესატან ინფორმაციას და რადგან ფინანსურ ვალდებულებებზეა საუბარი, ამ კუთხით საგულისხმო მონაცემებს გამოვყოფ ისეთივე ანბანური მითითებით, როგორც ეს კანონშია მითითებული:

დ) პირის, მისი ოჯახის წევრის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება - მესაკუთრის ვინაობა (თუ ნივთი საერთო საკუთრებაშია - აგრეთვე თანამესაკუთრის ვინაობა და პირის, მისი ოჯახის წევრის წილის ოდენობა), შეძენის თარიღი, შეძენის ფორმა, გადახდილი საფასურის ოდენობა, საერთო ფართობის და ადგილმდებარეობა;

ე) პირის, მისი ოჯახის წევრის საკუთრებაში არსებული მოძრავი ქონება (ფასიანი ქაღალდების, საბანკო ანგარიშის ან/და შენატანის, ნაღდი ფულადი თანხის გარდა), რომელთაგან თითოეულის ღირებულება 10 000 ლარს აღემატება, - მესაკუთრის ვინაობა (თუ ნივთი საერთო საკუთრებაშია - აგრეთვე თანამესაკუთრის ვინაობა და პირის, მისი ოჯახის წევრის წილის ოდენობა), შეძენის თარიღი, შეძენის ფორმა და გადახდილი საფასურის ოდენობა;

ვ) პირის, მისი ოჯახის წევრის საკუთრებაში არსებული ფასიანი ქაღალდები - ფასიანი ქაღალდის ემიტენტი, მესაკუთრის ვინაობა, ფასიანი ქაღალდის სახეობა, გადახდილი საფასურის ოდენობა, ნომინალი და რაოდენობა, შეძენის თარიღი, შეძენის ფორმა;

ზ) საქართველოს ან სხვა ქვეყნის საბანკო ან/და სხვა საკრედიტო დაწესებულებაში ანგარიში ან/და შენატანი, რომლის განკარგვის უფლებაც აქვს პირს ან მისი ოჯახის წევრს, - ანგარიშის ან/და შენატანის განმკარგავი პირის ვინაობა, საბანკო ან/და სხვა საკრედიტო დაწესებულების დასახელება, ანგარიშის ან/და შენატანის სახეობა, ანგარიშზე ან/და შენატანზე არსებული ნაშთი (კრედიტი ან დებეტი);

თ) პირის, მისი ოჯახის წევრის საკუთრებაში არსებული ნაღდი ფულადი თანხა, რომლის ოდენობა 4 000 ლარს აღემატება, - ფულადი თანხის მესაკუთრის ვინაობა, ფულადი თანხის წყარო და ფულადი თანხის ოდენობა შესაბამის ვალუტაში;

ი) საქართველოში ან სხვა ქვეყანაში სამეწარმეო საქმიანობაში პირის, მისი ოჯახის წევრის პირდაპირი მონაწილეობა. საწარმოს საქმიანობაში პირდაპირი მონაწილეობისას: საწარმოს საქმიანობაში მონაწილე პირი და მონაწილეობის ფორმა, პარტნიორების სახელები და გვარები (იურიდიული პირის შემთხვევაში - სრული საფირმო სახელწოდება და იურიდიული მისამართი), საწარმოს სრული საფირმო სახელწოდება და იუ-

რიდიული მისამართი, მარეგისტრირებული ორგანო და რეგისტრაციის თარიღი, წილის პროცენტული ოდენობა, მონაწილეობის პერიოდი და საანგარიშო წლის განმავლობაში საწარმოდან მიღებული შემოსავლის ოდენობა (საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული გადასახადების გარეშე); საწარმოს საქმიანობაში არაპირდაპირი მონაწილეობისას: სხვა საწარმოს სრული საფირმო სახელწოდება, საქმიანობის სახეობა, პარტნიორების სახელები და გვარები (იურიდიული პირის შემთხვევაში - სრული საფირმო სახელწოდება და იურიდიული მისამართი), სხვა საწარმოს კაპიტალში ძირითადი საწარმოს წილის პროცენტული ოდენობა;

კ) საქართველოში ან სხვა ქვეყანაში პირის, მისი ოჯახის წევრის მიერ შესრულებული ნებისმიერი ანაზღაურებადი სამუშაო, სამეწარმეო საქმიანობაში მონაწილეობის გარდა, - სამუშაოს შემსრულებელი პირის ვინაობა, სამსახური, რომელშიც პირს უკავია/ეკავა თანამდებობა ან ასრულებს/ასრულებდა სამუშაოს, თანამდებობის დასახელება ან სამუშაოს შინაარსი, საანგარიშო პერიოდში სამუშაოს შესრულებით მიღებული შემოსავალი (საშემოსავლო გადასახადის გარეშე);

ლ) საქართველოში ან სხვა ქვეყანაში პირის, მისი ოჯახის წევრის მიერ დადებული ნებისმიერი ხელშეკრულება (გარდა მიღებული საჩუქრისა), რომლის საგნის ღირებულება აღემატება 10 000 ლარს (მათ შორის, წილის მინდობის ხელშეკრულება, ღირებულების მიუხედავად), - ხელშეკრულების სახეობა, ხელშეკრულებაში მონაწილე პირის ვინაობა, ხელშეკრულების საგანი და მისი ღირებულება, ხელშეკრულების დადების თარიღი და მოქმედების ვადა, ორგანო, რომელმაც მოახდინა ხელშეკრულების სახელმწიფო რეგისტრაცია ან დამოწმება, საანგარიშო პერიოდში ხელშეკრულებით მიღებული მატერიალური შედეგი (საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული გადასახადების გარეშე);

მ) პირის, მისი ოჯახის წევრის მიერ საანგარიშო პერიოდში მიღებული საჩუქარი, რომლის ღირებულება აღემატება 500 ლარს - საჩუქრის მიმღების ვინაობა, საჩუქრის გადამცემი, გადამცემის მიმღებთან კავშირი, საჩუქრის სახეობა, მისი საბაზრო ღირებულება;

ნ) საანგარიშო პერიოდში პირის, მისი ოჯახის წევრის ნებისმიერი შემოსავალი, რომლის ოდენობა (ღირებულება) თითოეულ შემთხვევაში აღე-

მატება 3 000 ლარს, ან/და გასავალი, რომლის ოდენობა (ღირებულება) თითოეულ შემთხვევაში აღემატება 5 000 ლარს, ამ მუხლში აღნიშნული სხვა შემოსავლის ან/და გასავლის გარდა, - პირი, მისი ოჯახის წევრი, რომელსაც ჰქონდა შემოსავალი ან/და გასავალი, შემოსავლის ან/და გასავლის სახეობა და ოდენობა (ღირებულება);

ო) საიდუმლო გრაფა - ქონების სახეობა (შინაარსი) და ქონებასთან დაკავშირებული პირის, მისი ოჯახის წევრის ვინაობა, ქონებასთან პირის, მისი ოჯახის წევრის კავშირი ქონების საბაზრო ღირებულება ან/და ოდენობა.

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრება მოსამართლის ფინანსური ვალდებულების შემოწმების მიზნის შესახებ მართლმსაჯულების ინტერესებთან მოსამართლის შესაბამისობას ეხება და ავალდებულებს მოსამართლეს, არ დაუშვას ისეთი ფაქტორების წარმოშობა ან არსებობა, რომელიც მის მიუკერძოებლობას დააყენებს ეჭვქვეშ. სწორედ ამ მიზნით ხდება მოსამართლის შემოსავლის წყაროს, აქტივების, სხვა ქონებისა და ვალდებულებების შესახებ ინფორმაციის შესწავლა და შემოწმება. ვფიქრობ, აქვე უნდა მოვიხილო სა-მოსამართლო ეთიკის წესების 23-ე მუხლის პირველი ნაწილი, რომლის მიხედვით: „1. მოსამართლემ არ უნდა მიიღოს საჩუქარი, მემკვიდრეობა, სესხი განსაკუთრებით შეღავათიანი პირობებით ან სხვა სარგებელი, თუ: ა) მისი მიღება აკრძალულია კანონით; ბ) მას იღებს იმგვარი მოქმედების/უმოქმედობისათვის, რაც ისედაც ევალებოდა საკუთარი სამოსამართლო მოვალეობების განხორციელების ფარგლებში“. აღსანიშნავია, რომ საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ საქართველოს კანონის მიზნებისათვის განმარტებულია თუ რას ნიშნავს „საჩუქარი“. დასახელებული კანონის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით საჩუქარი არის საჯარო მოსამსახურისათვის, მისი ოჯახის წევრისათვის უსასყიდლოდ ან შეღავათიანი პირობებით გადაცემული ქონება ან გაწეული მომსახურება, ქონებრივი ვალდებულებებისაგან სრულად ან ნაწილობრივ გათავისუფლება, რომელიც წარმოადგენს საერთო წესიდან გამონაკლისს. ამავე მუხლის მეორე ნაწილი განსაზღვრავს, რომ საჯარო მოსამსახურის მიერ საანგარიშო წლის განმავლობაში მიღებული საჩუქრების ჯამური ღირებულება არ უნდა აღემატებოდეს მისი თანამდებობრივი სარგოს წლიური ოდენობის 15%-ს, ხოლო ერთჯერადად მიღებული საჩუქრებისა - 5 %-ს თუ ეს საჩუქრები

მიღებული არ არის ერთი წყაროდან. საჩუქრის ღირებულების კანონის-
მიერი განსაზღვრება პირის დაკავებულ თანამდებობასთან და სამსა-
ხურებრივად განსახორციელებელ ფუნქციებთან შესაძლო ინტერესთა
კონფლიქტის დაზღვევას ისახავს მიზნად. იმავე კანონის მე-5 მუხლის
მესამე ნაწილი კი საჯარო მოსამსახურის ოჯახის წევრების მიერ მიღე-
ბული საჩუქრების შესახებაც შეიცავს საკანონმდებლო მოწესრიგებას და
განსაზღვრავს, რომ საჯარო მოსამსახურის ოჯახის თითოეული წევრის
მიერ საანგარიშო წლის განმავლობაში მიღებული საჩუქრების ჯამური
ღირებულება ოჯახის თითოეული წევრის შემთხვევაში, ანუ ინდივი-
დუალურად არ უნდა აღემატებოდეს 1 000 ლარს, ხოლო ერთჯერადად
მიღებული საჩუქრების - 500 ლარს თუ ეს საჩუქრების არ არის მიღე-
ბული ერთი წყაროდან. კანონის ამგვარი მოწესრიგება განპირობებულია
იმით, რომ მოსამართლეზე არაკეთილსინდისიერი ზემოქმედება შესაძ-
ლოა მოხდეს არა მხოლოდ უშუალოდ მოსამართლისათვის კანონით
განსაზღვრულზე მეტი ღირებულების საჩუქრის გადაცემით, არამედ -
არაპირდაპირი ზემოქმედების ერთგვარ იარაღად შესაძლოა გამოყენე-
ბული იქნეს მოსამართლის ოჯახის წევრიც. საჯარო დაწესებულებაში
ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ საქართველოს
კანონის მე-4 მუხლი ამავე კანონის მიზნებისათვის ოჯახის წევრს გა-
ნმარტავს, როგორც პირის მეუღლეს, მის არასრულწლოვან შვილსა და
გერს, ასევე, მასთან მუდმივად მცხოვრებ პირს. ამდენად, მოსამართლის
ოჯახის წევრისათვის კანონით გათვალისწინებულზე მეტი ღირებუ-
ლების (ოდენობის) საჩუქრის გადაცემა მოსამართლეზე არამართლზო-
მიერი ზეგავლენის საფრთხეს შეიცავს. სწორედ ამიტომ მოსამართლის
თანამდებობა, სხვა არაერთ პასუხისმგებლობასთან ერთად, მისი ფინა-
ნსური სახსრების მატერიალური ფასეულობების, მართვისა და განკარ-
გვის კუთხით, რომელთა შორის საჩუქრის მიღებაც იგულისხმება, მოი-
თხოვს კანონის მოთხოვნების დაცვას, როგორც თვითონ მოსამართლის,
ისე მისი ოჯახის წევრების მხრიდანაც.

სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის 23-ე მუხლის მესამე ნაწილი
მოსამართლის პასუხისმგებლობად განიხილავს იმასაც, რომ წინასწარი
შეგნებით არ დაუშვას ისეთი ვითარება, რომ სასამართლოს თანამშრომ-
ლებმა ან სხვა პირებმა, რომლებიც უშუალოდ ექვემდებარებიან მოსა-
მართლეს ან მის განკარგულებებს, მისცენ ან მიიღონ ნებისმიერი საჩუ-
ქარი, მემკვიდრეობა, სესხი განსაკუთრებით შეღავათიანი პირობებით
ან სხვა სარგებელი ნებისმიერ ისეთ რამესთან დაკავშირებით, რაც მო-

სამართლეს უნდა გაეკეთებინა ან არ უნდა გაეკეთებინა მისი სამოსამართლო მოვალეობების შესრულების ფარგლებში. როგორც ვხედავთ, სამოსამართლო წესების მოქმედება ვრცელდება მოსამართლეზე, მისი ოჯახის წევრებზე, საურთიერთობო წრეზე, მოსამართლის დაქვემდებარებაში მყოფ პირებზე და ეთიკური ვალდებულებებით ბოჭვის ამგვარი გაფართოების მიზანია არა მხოლოდ კონკრეტული მოსამართლის წესიერების, პატიოსნების, კეთილსინდისიერების რწმენა და ასეთი ნდობის განმტკიცება, არამედ მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების სამართლიანობისა და ობიექტურობისადმი, ასევე, ზოგადად მართლმსაჯულებისადმი რწმენის შენარჩუნება და გაძლიერება გონიერი და საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლის შეფასების საფუძველზე.

ბანგალორის საერთაშორისო სამოსამართლო ქცევის კომენტარი უთითებს, რომ მოსამართლის ოჯახის წევრები, მეგობრები, კოლეგები და მოსამართლის საურთიერთობო წრიდან სხვა პირები, რომლებსაც ის რეგულარულად ხვდება და რომლებთანაც მსჯელობს, კამათობს ამა თუ იმ საკითხზე, აქვს საერთო ინტერესები და საზრუნავი, ენდობა, მათ მოსაზრებებს ითვალისწინებს, შესაძლოა არასათანადო გავლენას ახდენდნენ მოსამართლის იმ ქმედებებზე, რომლებიც მისი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას უკავშირდება ან ასეთი ზემოქმედების შთაბეჭდილებას ქმნიდეს. არსებობს საფრთხე, რომ მოსამართლის საურთიერთობო წრის რომელიმე წარმომადგენელს პირადი ინტერესი ამოძრავებდეს ან მხარეთა თუ ადვოკატის ინტერესებითაც კი მოქმედებდეს. სწორედ ამიტომ მოსამართლემ განსაკუთრებული სიფრთხილე და წინადახედულება უნდა გამოიჩინოს, რომ ასეთი მჭიდრო ოჯახური, მეგობრული, კოლეგიური, ნათესაური ურთიერთობები არ მოქმედებდეს მასზე ან თუნდაც გაუცნობიერებლად არ ახდენდეს ზეგავლენას მისი სამოსამართლო ფუნქციების განხორციელებაზე ან მის მიერ მისაღებ გადაწყვეტილებაზე.¹²⁵⁷

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პროექტის 22-ე მუხლი ადგენს: „მოსამართლემ არ უნდა გამოიყენოს და დაამციროს სასამართლოს პრესტიჟი თავისი პირადი, მისი ოჯახის წევრის ან ნებისმიერი სხვა პირის პირადი ინტერესების სასარგებლოდ. მან არ უნდა დაუშვას,

¹²⁵⁷ მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015, 146, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/mosamartleta.qcevis-wes2.pdf>> [04.05.2021].

რომ მისმა ოჯახურმა, სოციალურმა თუ სხვაგვარმა ურთიერთობამ არასათანადო გავლენა მოახდინოს მის, როგორც მოსამართლის ქცევაზე და მის, როგორც მოსამართლის გადაწყვეტილებაზე. მოსამართლემ არც თვითონ უნდა დატოვოს შთაბეჭდილება და არც სხვებს უნდა მისცეს საშუალება - დატოვონ შთაბეჭდილება, რომ ვინმეს შეუძლია არასათანადო გავლენა იქონიოს მოსამართლეზე მის მიერ სამოსამართლო ფუნქციების განხორციელებისას“. დასახელებულ მუხლშიც საუბარია ისევ და ისევ საზოგადოებრივ აღქმაზე, კეთილსინდისიერი და საღად მოაზროვნე გარეშე დამკვირვებლის შთაბეჭდილებაზე მოსამართლის წესიერების, მისი კეთილსინდისიერების, დაკავებულ საპასუხისმგებლო თანამდებობასთან შესაბამისობის თაობაზე.

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 35³ მუხლი ინტერესთა შეუთავსებლობას ეძღვნება და მისი პირველი ნაწილის მიხედვით მოსამართლის ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებელი კონკურსის ჩატარებისას მოსამართლეობის კანდიდატს უფლება აქვს, დასაბუთებული შუამდგომლობით მოითხოვოს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილება თუ არსებობს ინტერესთა შეუთავსებლობა, კერძოდ, გარემოება, რომელიც საეჭვოს ხდის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ამ წევრის ობიექტურობას, დამოუკიდებლობას ან/და მიუკერძოებლობას. თუ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი არის მოსამართლეობის კანდიდატის ოჯახის წევრი, პირდაპირი აღმავალი ან დაღმავალი შტოს ნათესავი, და, ძმა, მშობლის ან შვილის გერი, მეუღლის და, ძმა ან მშობელი, იგი არ მონაწილეობს მოსამართლის ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებელი კონკურსის პროცედურაში (ეს ცვლილება მიღებულია 2019 წლის 12 დეკემბერს, ორგანული კანონი №5569 ამოქმედდა 2020 წლის 1 იანვრიდან). ინტერესთა შეუთავსებლობის არიდება არის წინაპირობა, მართლმსაჯულების გამართული ფუნქციონირებისათვის, იმავდროულად ინდივიდუალურ მოსამართლეთა პატიოსნების, წესიერების, დაკავებულ თანამდებობასთან შესაბამისობის გამოვლინება. ორგანული კანონის ზემოთ დასახელებული მუხლის მეორე ნაწილი ადგენს, რომ ინტერესთა შეუთავსებლობის არსებობის შემთხვევაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრს ეკისრება ვალდებულება, წინასწარ განაცხადოს ამის შესახებ და მონაწილეობა არ მიიღოს შესაბამისი მოსამართლეობის კანდიდატის მოსამართლის თანამდებობაზე დანიშვნის საკითხზე გადაწყვეტილების მიღებაში. ამავე მუხლის მესამე ნაწილი სა-

ქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის მონაწილეობას დაუშვებლად მიიჩნევს მოსამართლის ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებელი კონკურსის პროცედურებში, როგორც საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის, თუ იგი თავად მონაწილეობს მოსამართლის ამ ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებელ კონკურსში. მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ხმათა უმრავლესობით. კენჭისყრაში არ მონაწილეობს საბჭოს ის წევრი, რომლის აცილების საკითხიც განიხილება. იგივე წესები მოქმედებს აგრეთვე საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მოსამართლის დაწინაურებისა და მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხების გადაწყვეტისას, იუსტიციის უმაღლესი სკოლის დამოუკიდებელ საბჭოში, საპროკურორო საბჭოში, საჯარო სამსახურის საბჭოში ან კანონით დადგენილ სხვა უწყებაში იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის არჩევისას და სხვა საკითხზე იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს განკარგულების მიღებისას. ინტერესთა შეუთავსებლობასთან დაკავშირებული წესი არ ვრცელდება საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს იმ განკარგულებაზე, რომელიც არ ეხება სახელობით განსაზღვრულ პირთა წრეს (ეს ცვლილება მიღებულია 2019 წლის 12 დეკემბერს, ორგანული კანონი №5569 ამოქმედდა 2020 წლის 1 იანვრიდან). ორგანული კანონი ითვალისწინებს დაუსაბუთებელი აცილების რისკსაც და ადგენს, რომ დაუშვებელია საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილება მის მიერ აბსტრაქტულად განსაზღვრულ პირთა წრის მიმართ გამოთქმული მოსაზრების გამო.

6. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლე ნადირაძე ორი უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების მიწვეული ლექტორია და საკმაოდ დიდი საათობრივი დატვირთვა აქვს. მას უჭირს სამოსამართლო და პედაგოგიური საქმიანობის დროში დაბალანსება და ხშირად არღვევს საქმეთა განხილვის ვადებს, ვერ ახერხებს დასაბუთებული გადაწყვეტილების დროულად დაწერას. აღნიშნული იწვევს მხარეთა უკმაყოფილებას. გამოცდების პერიოდში მოსამართლე ნადირაძემ თავის თანაშემწეს დაავალა სტუდენტების ნაშრომების უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებიდან მოტანა, რასაც, გზების გადატვირთულობის გამო, თანაშემწის სამუშაო დღის დიდი რესურსი დასჭირდა. მან ველარ

მოასწრო თავისი ვალდებულებების შესრულება და მოუწია არასამუშაო დროს (შაბათს) სამსახურში მისვლამ და მუშაობამ. შეაფასეთ მოსამართლის ქცევის ეთიკური ასპექტები.

2. მოსამართლე სოციალურ ქსელში იწონებს ერთ-ერთი პოლიტიკური გაერთიანების მიერ ჩატარებული საჯარო ღონისძიების ამსახველ ფოტოებს, საიდანაც მკაფიოდ იკვეთება პოლიტიკური გზავნილები და მოწოდებები. შეაფასეთ მოსამართლის მოქმედება.

3. მოსამართლეს საკუთარი ოჯახის წევრი ეუბნება, რომ დღეს ბანკში იყო მისული და ახსენა, რომ მამა ჰყავს მოსამართლე, ამის შემდეგ საკრედიტო ოფიცერმა შესთავაზა მას, ხელშეკრულების გაფორმება განსაკუთრებული საშელავათო პირობებით, რაზედაც პოტენციურ კლიენტს არ გაუცია საბოლოო თანხმობა, რადგან აინტერესებს მამის (მოსამართლის) მოსაზრება? იმსჯელეთ დასახელებულ შემთხვევაზე, რა უნდა ურჩიოს მამამ შვილს?

4. მოსამართლის მეუღლეს უკავშირდება ნათესავი და სთხოვს, რომ გამოახოს მოსამართლემ დრო ნათესავისათვის იურიდიული კონსულტაციის გასაწევად. მოსამართლის თხოვნით, მისი მეუღლე ნათესავთან ცდილობს გაარკვიოს თუ რა საკითხზე სჭირდება კონსულტაცია ნათესავს, რაზედაც ეს უკანასკნელი პასუხობს, რომ მისი სიძე ერთ-ერთი საწარმოს პარტნიორია და ამ საწარმოსთან დაკავშირებულ დავას იხილავს მოსამართლის კოლეგა იმავე სასამართლოში, ამიტომ აინტერესებდა გარკვეული საკითხების წინასწარ გარკვევა? როგორ უნდა მოიქცეს მოსამართლე? (შემოთავაზებულ მაგალითში თუ შეიცვლება ერთი პირობა, რომ საწარმოსთან დაკავშირებულ დავას იხილავს მოსამართლის კოლეგა სხვა სასამართლოში, ექნება რაიმე მნიშვნელობა? დაასაბუთეთ პასუხი).

XXX თავი. მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობა

ამ თავში მოცემულია შემდეგი საკითხები:

1. მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის არსი და დანიშნულება;
2. მოსამართლისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძვლები და პროცედურა საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს კანონის მაგალითზე;
3. მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის წარმოების განზოგადება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს პრაქტიკის მიხედვით;
4. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის არსი და დანიშნულება

მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა, კეთილსინდისიერება, წესიერება და თანასწორობა იმ პრინციპულ ღირებულებათა ღერძია, საიდანაც მოსამართლეს გადახვევა არ ეპატიება. მოსამართლის მხრიდან ნებისმიერი კომპრომისი, პირველ რიგში, საკუთარ სინდისთან და შემდეგ კანონთან, რეაგირებას საჭიროებს. ამიტომაც, მოსამართლის ნებისმიერი ბრალეული გადაცდომა, რამაც სამოსამართლო დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობის, კეთილსინდისიერების, წესიერებისა თუ თანასწორობის პრინციპები დაარღვია, შესაბამისი საჩივრისა თუ არაანონიმური ინფორმაციული წყაროს საფუძველზე, დისციპლინური განხილვის ფარგლებში, რეაგირებას საჭიროებს. მოსამართლე, მართალია, დამოუკიდებლობის მაღალი სტანდარტით სარგებლობს, თუმცა, აღნიშნული დამოუკიდებლობა არ არის უსაზღვრო. მოსამართლის დამოუკიდებლობის მორალური ჩარჩო მის კეთილსინდისიერებაზე გადის. აბსოლუტურად დამოუკიდებელი, მაგრამ თვითნებურად მოქმედი მოსამართლის ხელში კანონის გამრუდების მეტი საფრთხე არსებობს თუ დამოუკიდებლობა შესაბამისი ანგარიშვალდებულებით არ იქნება შემოფარგლული.

სამოსამართლო დამოუკიდებლობისა და მისი ხელშეუხებლობის ერთ-ერთი გარანტია მოსამართლეთა მუდმივი (სიცოცხლის ან საპენსიო

ვადით) დანიშნაა. მანდატის მუდმივობის საპირწონედ, უფლებამოსილების ვადის ფარგლებში, მოსამართლის მხრიდან პროფესიული პატიოსნების შენარჩუნებას, პროფესიულ თვითგანვითარებაზე ზრუნვასა და სამოსამართლო საქმის თვითნებობის ინსტრუმენტად გამოყენების დაუშვებლობას, ეფექტური დისციპლინური სამართალწარმოება უზრუნველყოფს. თუმცა, ისევე, როგორც დამოუკიდებლობის მზღუდავი ყველა მექანიზმი, მოსამართლეთა დისციპლინური საქმის წარმოებაც მარტოდენ მოსამართლეთა კანონისა და ხალხის წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფ ეფექტურ მექანიზმად უნდა იქნეს გამოყენებული და არა დამოუკიდებელ მოსამართლეთა დევნის ინსტრუმენტად. ამიტომ, რაოდენ საჭიროცაა მოსამართლეთა დისციპლინური დასჯის მექანიზმის ეფექტური გამოყენება, იმდენად მაღალია მისი დამოუკიდებელ მოსამართლეთა დევნის იარაღად სარგებლობის რისკიც. შესაბამისად, მოსამართლეთა დისციპლინური წარმოება მარტოდენ მაშინ ემსახურება დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მართლმსაჯულების ფუნქციონირების იდეას, როდესაც თავად მისი გამოყენებელია აღნიშნული იდეის მატარებელი.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, მოსამართლეთა დისციპლინური დევნის უფლების მქონე ორგანო მაღალი ლეგიტიმურობით უნდა სარგებლობდეს, უნდა ესმოდეს მოსამართლეთა დისციპლინური დასჯის ფუნქცია და მიზანი და, რაც მთავარია, კეთილსინდისიერად უნდა ისარგებლოს აღნიშნული უფლებამოსილებით, რათა, მოსამართლეთა დისციპლინური დევნა, ერთი მხრივ, მართლმსაჯულების გაჯანსაღებისა და კანონის უზენაესობის დაცვის იდეას მოემსახუროს და, მეორე მხრივ, არ გახდეს დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ მოსამართლეთა ეფექტური დასჯის მექანიზმი და სასამართლოდან მათი განდევნის „ლეგიტიმური“ წყარო. შესაბამისად, აუცილებელია, მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური პროცედურების წარმართვა კანონის უზენაესობას ეფუძნებოდეს და წარიმართოს იმგვარად, რომ არ გადაიკვეთოს სამოსამართლო დამოუკიდებლობისათვის დაწესებული კონსტიტუციური „წითელი ხაზები“. ამ მიმართებით აღსანიშნავია მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის უზრუნველყოფი საერთაშორისო სტანდარტები, რომელთა მიხედვითაც: ა) დისციპლინური სამართალწარმოების წესები გაწერილი უნდა იყოს კანონით; ამასთან, კანონი უნდა იყოს ცალმხრივი, არაორაზროვანი, განჭვრეტადი; ბ) სამოსამართლო ქცევა, რომელიც დისციპლინურ პასუხისმგებლობას იწვევს, ექსპლიცი-

ტურად უნდა იყოს გაწერილი კანონით, რათა არ დარჩეს სივრცე ორაზროვნებისათვის; გ) დისციპლინური პასუხისმგებლობის განმახორციელებელი ორგანო (პირი) უნდა იყოს დამოუკიდებელი და თავისუფალი ზეგავლენებისაგან; გ) დისციპლინური სამართალწარმოება მოსამართლეს საკუთარი უფლებების დაცვის ადეკვატურ ზომებს უნდა სთავაზობდეს; დ) დისციპლინური წარმოების განმახორციელებელი ორგანოს (პირის) გადაწყვეტილება დასაბუთებული უნდა იყოს და ზემდგომ ორგანოში უნდა საჩივრდებოდეს; ე) დისციპლინური სანქციები კანონით უნდა იყოს გათვალისწინებული; ვ) დისციპლინური სანქციების გამოყენება უნდა იყოს ლოგიკური და პროპორციული.

„პლატონი საკუთარ ნამუშევრებში აღნიშნავდა, რომ მოსამართლეებს უფლებამოსილების გადამეტებისას პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროთ.“¹²⁵⁸ თუმცა, სამოსამართლო დამოუკიდებლობა მოითხოვს მოსამართლეების აღჭურვას იმუნიტეტით, რათა სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელების შედეგად მათ მიმართ არ მოხდეს სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეთა წარმოება, მაგრამ აქვე აღსანიშნავია ისიც, რომ აღნიშნული იმუნიტეტი აბსოლუტური არ არის და დაცვის გარანტიებს მარტოდენ კეთილსინდისიერი მოსამართლისათვის ქმნის.

მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმისწარმოება ეფექტური მექანიზმია, როგორც კანონის უზენაესობის დასაცავად და მოსამართლეთა კანონის წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველსაყოფად, ასევე კანონიერი და სამართლიანი მართლმსაჯულების სისტემის შესაქმნელად და სასამართლოს მიმართ ნდობის გასაზრდელად. საზოგადოების წევრებს, იმის განცდა, რომ განზრახ მართლსაწინააღმდეგოდ მოქმედი მოსამართლე დაისჯება, მეტ იმედს უჩენს სასამართლო სისტემის მიმართ. თუმცა, აქვე ისიც აღსანიშნავია, რომ არადემოკრატიულ ანდა გარდამავალი დემოკრატიის ქვეყნებში მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობა მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შეზღუდვისა და დამოუკიდებელ მოსამართლეთა დევნის ეფექტურ ინსტრუმენტად მიიჩნევა. მაგალითად, აღნიშნული რისკის მატარებლებად პოლიტიკურად სენსიტიური საქმეების განმხილველი მოსამართლეები ითვლებიან, რომელთა მიმართაც დისციპლინურმა წარმოებამ მათი და-

¹²⁵⁸ The Civil Liability for Wrongful Judgement System Applicable. In Greece, in Xenion Zepos (1111, 973) 93 etseq. [in Greek].

მოუკიდებლობის შეზღუდვის ფუნქცია უფრო შეიძლება შეასრულოს, ვიდრე კანონდამრღვევი მოსამართლის დასჯის. ეს არის თვალნათელი მაგალითი იმისა თუ როგორ შეიძლება თავისი წარმოშობის ისტორიით კეთილშობილურმა მექანიზმმა თავისივე ბუნებითი დანიშნულების საწინააღმდეგო ფუნქცია შეასრულოს. ამიტომ, საერთაშორისო სტანდარტის მიხედვით, სახელმწიფოებს რეკომენდაცია ეძლევათ, რომ მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური წარმოება განახორციელონ ნათელ, მკაფიო და განჭვრეტად კანონებზე დაყრდნობით და დასაჯონ მოსამართლეები მართოდ იმ პროფესიული გადაცდომებისათვის, რომლებიც, თავისი შინაარსით, უხეში, უპატივბედი და სასამართლო ავტორიტეტის შემლახველია¹²⁵⁹.

მოსამართლეთა დისციპლინურ პასუხისმგებლობაზე მსჯელობა მისი არსისა და დანიშნულების გააზრების შუქზე უნდა მოხდეს. ამ მიზნით აღსანიშნავია, რომ იურიდიულ ლიტერატურაში მოსამართლეთა დისციპლინური გადაცდომა განიხილება, როგორც პროფესიული საქმიანობის ნაგულისხმევი წესების, პატივისა და ღირსების მოვალეობის დარღვევა. ვალდებულებების დარღვევაში იგულისხმება მოსამართლის მიერ იმგვარი პროცედურული წესის სერიოზული და განზრახი დარღვევა, რომელიც, საბოლოოდ, მხარეთა უფლებების არსებით დარღვევას იწვევს.¹²⁶⁰

საერთაშორისო სამართლის წყაროები, რომელიც მოსამართლის მიერ იმგვარი ქმედების განხორციელებას შეეხება, რაც შეიძლება მისთვის დისციპლინური სახდელის შეფარდების საფუძველი გახდეს, შეიძლება შემდეგი სახით შეჯამდეს¹²⁶¹:

- მოსამართლეებს არ შეიძლება სამოქალაქო ან დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისროთ მათ მიერ კანონის განმარტების, ფაქტების შეფასების, მტკიცებულებათა ძალის განსაზღვრის/შეფასების გამო, თუმცა, აღნიშნული არ ეხება შემთხვევებს, როდესაც ამ საქ-

¹²⁵⁹ Independence of Judges and Lawyers, report, 17.06.2020, UN Human Rights Office of the High Commissioner, 6, <<https://undocs.org/A/75/172>> [05.05.2021].

¹²⁶⁰ Puran A., Brief Consideration on the Disciplinary Liability of the French Magistrates, Journal of Law and Administrative Sciences, 2016, 3-4.

¹²⁶¹ Minimum Judicial Standards V Disciplinary Proceedings and Liability of Judges, ENCI Report, 2014-2015, 1-2.

მიანობის განხორციელებისას მოსამართლის ბოროტი განზრახვით მოქმედება სახეზე;

- მოსამართლეები უნდა ხელმძღვანელობდნენ ეთიკური სტანდარტების მიხედვით და დისციპლინური საქმისწარმოებაც ეთიკური საქმიანობისთვის დადგენილ სტანდარტებს უნდა ეფუძნებოდეს;
- როდესაც მოსამართლე თავის პროფესიულ საქმიანობას არ ახორციელებს, მას პასუხისმგებლობა ნებისმიერი სხვა ადამიანის მსგავსად ეკისრება.

ამდენად, მოსამართლე არ არის უშეცდომო, მას შეიძლება მოუვიდეს შეცდომა. მოსამართლის ყველა სახის შეცდომა არ შეიძლება გახდეს ამავე მოსამართლის დისციპლინური დევნის საფუძველი, განსხვავებით პროფესიული გადაცდომისაგან, რაც დისციპლინური წესით მოსამართლეთა დევნის ლეგიტიმური წინაპირობა შეიძლება იყოს.

ამ მიმართებით კი მნიშვნელოვანია, განიმარტოს თუ სად გადის ზღვარი მოსამართლის შეცდომასა და პროფესიულ გადაცდომას შორის?¹²⁶²

„უბრალო სამართლებრივი შეცდომის“ დოქტრინა გულისხმობს, რომ შეცდომის დაშვება ადამიანური მომენტი და სამართალწარმოების პროცესში მისი დაშვება ვერ იქნება თავიდან აცილებული. არ იყო უნაკლო - არ არის არაეთიკური, შესაბამისად, უსამართლო იქნებოდა მოსამართლისთვის სანქციის დაკისრება იმისათვის, რომ ასობით საქმის სტრესის ქვეშ განხილვისას არ იყო შეუმცდარი. ყველა სახის სამართალწარმოებაში არსებობს უსწორობის გასწორების, ასევე ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ ზემდგომ ინსტანციებში სასამართლო გადაწყვეტილებების, განაჩენებისა თუ განჩინებების გასაჩივრების მექანიზმები. შესაბამისად, კანონმდებელი იმთავითვე უშვებს მოსამართლის მიერ შეცდომის დაშვების შესაძლებლობას და იძლევა მისი გამოსწორების კანონით გათვალისწინებულ ინსტრუმენტებს. ის, რაც შეიძლება გამოსწორდეს უსწორობის გასწორების, სასამართლოს განმარტების, დამატებითი გადაწყვეტილების მიღებისა თუ სასამართლო აქტების ზემდგომ სასამართლოში გასაჩივრების გზით, არ შეიძლება მოსამართლეთა დისციპლინური დევნის საგანი გახდეს. წინააღმდეგ

¹²⁶² Gray C., *The Line Between Legal Error and Judicial Misconduct: Balancing Judicial Independence and Accountability*, Hofstra Law Review, 2004, <<http://scholarlycommons.law.hofstra.edu/hlr/vol32/iss4/11>> [14.05.2021].

შემთხვევაში, მივიღებთ დამატებით ინსტანციას საერთო სასამართლოების სისტემაში დისციპლინური ორგანოს სახით, რაც დაუშვებელია. თუმცა, არის შემთხვევები, როდესაც, მოსამართლის სამართლებრივი შეცდომისა და პროფესიული გადაცდომის ურთიერთგამიჯვნა უკიდურესად რთულია, რიგ შემთხვევებში კი, მართალია, მოსამართლის სამართლებრივი შეცდომა სახეზე, თუმცა, აღნიშნული შეცდომა, თავის შინაარსით, ანდა მხარეთა დარღვეული უფლებების მასშტაბით, პროფესიულ გადაცდომას უთანაბრდება. ამიტომ, ერთ-ერთ საკვანძო საკითხს სწორედ ის წარმოადგენს თუ რა საზომით უნდა მოხდეს მოსამართლის სამართლებრივი შეცდომისა და პროფესიული გადაცდომის ურთიერთგამიჯვნა, როცა მოსამართლის ქმედება კომპლექსურია და ერთი მეორეს ფარავს. აღნიშნულ საზომად, ხშირ შემთხვევაში, ე.წ. „გონიერი მოსამართლის“ ტესტს იყენებენ, რაც იმას ნიშნავს, შეფასების საგანი ხდება იმავე ვითარებაში „გონიერი მოსამართლე“ როგორ მოიქცეოდა. თავის მხრივ, არსებობს ე.წ. „მოსამართლის გონიერების“ საზომიც, რომლის მიხედვითაც, მოსამართლე გონიერი უნდა იყოს, როგორც სამოსამართლო საქმიანობის ფრთხილი/წინდახედული განხორციელების მხრივ, ასევე მისი პროფესიული კომპეტენტურობის შენარჩუნების თვალსაზრისითაც. ამდენად, მოსამართლის „გონიერების“ საზომად მისი სიფრთხილე, წინდახედულობა და კომპეტენტურობა მიიჩნევა. შესაბამისად, ნებისმიერი სამართლებრივი შეცდომა, რომელიც შეუძლებელია თვით „გონიერი“, ანუ ფრთხილი, წინდახედული, კომპეტენტური მოსამართლის მიერაც კი ვერ იქნეს თავიდან აცილებული ან წარმოადგენს *de minimis* სამართლებრივ შეცდომას, დისციპლინური წარმოების საფუძველი არ შეიძლება გახდეს.¹²⁶³ ასევე დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველი არ შეიძლება გახდეს მოსამართლის მიერ არასწორი გადაწყვეტილების მიღება. თუმცა, აქედანაც არსებობს გამონაკლისი, კერძოდ, არასწორი გადაწყვეტილება მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველი შეიძლება მხოლოდ მაშინ გახდეს თუ იგი ეწინააღმდეგება, მარტივ, განსაზღვრად/განჭვრეტად და გამართულ ნორმას/კანონს, რომლის განმარტებაც არანაირ დაბნეულობას ან ორაზროვნებას არ წარმოშობს. ასევე მაშინ, როდესაც, „უსწორო“ გადაწყვეტილების მიღება გამოწვეული იყო შემაშფოთებელი სამართლებრივი შეცდომის ან არაკეთილსინდისიერი ქმედების გამო.¹²⁶⁴ დისციპ-

¹²⁶³ Stern G., Judicial Error That Is Subject to Discipline in New York, 32 Hofstra Law Review, 2004, 1546.

¹²⁶⁴ იქვე, 1547.

ლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველი შეიძლება გახდეს ასევე მოსამართლის განმეორებით, განზრახ დაშვებული სამართლებრივი შეცდომები (*pattern of legal errors*), რა დროსაც აუცილებელი არ არის, რომ განმეორებითი შეცდომა ერთიდაიგივე იყოს. სასამართლომ მიუთითა, რომ შეცდომები არ იყო შოკისმომგვრელი, გამიზნული, ან/და არაკეთილსინდისიერი, თუმცა ისინი ერთად აღებული ამკარას ხდიდა, რომ მოსამართლე არ/ვერ მისდევდა/იყენებდა კანონს.¹²⁶⁵

მაშინ, როდესაც უკიდურეს სიფრთხილეს საჭიროებს და საგამონაკლისო აუცილებლობას წარმოადგენს სამართლებრივი შეცდომის გამო მოსამართლეთა დისციპლინური დევნა, მოსამართლის არაკეთილსინდისიერი ქმედების შედეგად მიღებული გადაწყვეტილება ყოველთვის უნდა გახდეს მისი დისციპლინური დევნის საფუძველი. არაკეთილსინდისიერ ქმედებაში იგულისხმება ნებისმიერი პირადი დაინტერესება, კორუფციული თუ ინტერესთა კონფლიქტით განპირობებული ქცევა, რომელიც მოსამართლის მიერ სამოსამართლო საქმიანობის კეთილსინდისიერ განხორციელებას არ მიემართება. მცირედი სამართლებრივი შეცდომაც კი, იწვევს სამოსამართლო გადაცდომის დადგენას თუ მოსამართლე არაკეთილსინდისიერად მოქმედებდა, ანდა წინასწარ შეცნობით (განზრახ) არ გამოიყენა კანონი, რომელიც უნდა გამოეყენებინა.¹²⁶⁶ მოსამართლის დისციპლინური დევნის საფუძველს ასევე წარმოადგენს შეუწყნარებელი/შოკისმომგვრელი/გამოუსწორებადი სამართლებრივი შეცდომა (*egregious legal error*). ამ ტიპის გადაცდომის ყველაზე ამკარა მაგალითი კონსტიტუციური უფლებების უგულებელყოფაა.¹²⁶⁷

კეთილსინდისიერი სამოსამართლო საქმე დაცვას საჭიროებს. ამიტომ, როგორც წესი, სამართლებრივი თუ ტექნიკური ხასიათის შეცდომა, რომელიც „გონიერი“ მოსამართლის ტესტით, ნებისმიერ ფრთხილ, წინდახედულ, კომპეტენტურ მოსამართლეს შეიძლება მოსვლოდა, სასამართლო სისტემაშივე, საქმეთა გასაჩივრების წესით ან სხვა მექანიზმით შეიძლება გამოსწორდეს და დისციპლინური განხილვის საგანი არ უნდა გახდეს. დისციპლინურ განხილვას არ უნდა დაექვემდებაროს ასევე მოსამართლის კეთილსინდისიერი ქმედების საფუძველზე დაშვებული

¹²⁶⁵ Stern G., Judicial Error That Is Subject to Discipline in New York, 32 Hofstra Law Review, 2004, 1548.

¹²⁶⁶ იქვე.

¹²⁶⁷ Shaman J., Et Al., Judicial Conduct and Ethics, New York, 1995, 2.02.

შეცდომა, იქნება ეს შინაარსობრივი თუ ფორმალური ხასიათის.

ამდენად, იმისათვის, რომ მოსამართლეთა დისციპლინური დევნა სასამართლო სისტემის გაჯანსაღებას და კონსტიტუციისა და კანონის წინაშე მოსამართლეთა მაღალ ანგარიშვალდებულებას მოემსახუროს, ამიტომ მოსამართლეთა დისციპლინური დევნა უნდა განხორციელდეს განსაკუთრებული სიფრთხილით. დისციპლინური განხილვის საგანი შეიძლება იყოს პროფესიული გადაცდომა და არა სამოსამართლო შეცდომა. სამოსამართლო შეცდომა მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება გახდეს დისციპლინური დევნის საგანი თუ სამოსამართლო შეცდომის ხარისხი, მასშტაბი და მხარეებისათვის ზიანის მიყენების ფაქტი, თავისი არსით, პროფესიულ გადაცდომას წარმოადგენს. ასეთ ვითარებაში, მხედველობაში მიიღება კეთილსინდისიერი მოსამართლის სტანდარტი და ე.წ. „გონიერი მოსამართლის“ ტესტი, რაც, თავის მხრივ, სამოსამართლო შეცდომასა და პროფესიულ გადაცდომას შორის წითელ ხაზებს ადგენს. ამიტომ, იმისათვის, რომ აღნიშნული ხაზები არ გადაიკვეთოს და დისციპლინური საქმის წარმოება კეთილსინდისიერი და გონიერი მოსამართლეების დევნის იარაღად არ იქცეს, აუცილებელია, რამდენიმე გახმაურებული შემთხვევის მიმოხილვა და მოსამართლეთა დისციპლინური დევნის საერთაშორისოდ აღიარებული მოდელური წესების გაცნობა.

მაგალითისათვის, ნიუ იორკის მოსამართლეთა ქცევის სახელმწიფო კომისიას რამდენიმე გადაწყვეტილება აქვს მიღებული, სადაც გავლებულია ზღვარი თუ სად მთავრდება სამოსამართლო შეცდომა და როგორი ქმედება შეიძლება დაკვალიფიცირდეს იმგვარ გადაცდომად, რომელსაც მოსამართლისთვის დისციპლინური სახდელის დაკისრება მოჰყვება.¹²⁶⁸

მოსამართლე, რომელმაც მხარეს განუცხადა, რომ სამუდამო სასჯელს მიუსჯიდა თუ დაკისრებულ ჯარიმებსა და გადასახადებს არ გადაიხდიდა, ამერიკის უზენაესმა სასამართლომ დისციპლინური წესით დასაჯა (*censure and six-month suspension without pay*)., ვინაიდან მოსამართლემ იცოდა, რომ კანონი მას ამგვარი სანქციის გამოყენების უფლებას არ აძლევდა. დისციპლინური საქმისწარმოებისას მოსამართლემ განმარტა, რომ ეს უზრალო გაზვიადების ტექნიკა იყო, რათა მხარეებს მოსალოდნელი სამართლებრივი შედეგების მიმართ მეტი ყურადღება

¹²⁶⁸ Stern G., Judicial Error That Is Subject to Discipline in New York, 32 Hofstra Law Review, 2004, 1547.

გამოეჩინათ. სასამართლომ განმარტა, რომ, მართალია, მოსამართლეს სამოსამართლო საქმიანობის განხორციელებისას უნდა ჰქონდეს გარკვეული თავისუფლება, თუმცა მხარის დაშინება, რომელიც სამოსამართლო უფლებამოსილებას სცდება, ამ თავისუფლების ფარგლებში მაშინაც კი არ ექცევა, თუ მოსამართლეს სჯერა, რომ ასეთი მოქმედება მხარეთა „დამორჩილების“ ერთადერთი საშუალებაა. მოსამართლის თავისუფლება დაუოკებელ და უსაზღვრო დისკრეციას არ უთანაბრდება, იგი მხარის დაშინებას, დაჩაგვრას, კონსტიტუციური უფლებებისა და კანონის უგულებელყოფას არ მოიაზრებს.¹²⁶⁹

საქმეზე სადაც მოსამართლე განიხილავდა 13 წლის არასრულწლოვანისა და მისი მასწავლებლის სექსუალური კავშირისთვის ბრალდებას, მოსამართლემ არასაპატიმრო სასჯელი გამოიყენა (მიუხედავად იმისა, რომ ბრალდებული საპატიმრო სასჯელს ეთანხმებოდა). დისციპლინური საქმისწარმოება განაპირობა პროცესის მიმდინარეობისას მოსამართლის იმგვარმა კომენტარებმა, როგორებიცაა: იქნებ სექსუალური კავშირი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მოტივით მოხდა? ყველა განსხვავებულ ასაკში „მწიფდება სექსუალურად“ და ა.შ. დისციპლინურმა კომიტეტმა განმარტა და სასამართლოც დაეთანხმა, რომ მოსამართლის კომენტარები „პრობლემური და საეჭვო“ იყო, რადგან იგი აბსოლუტურ წინააღმდეგობაში მოდიოდა იმ კანონთან, რომელიც არასრულწლოვანთან სექსუალურ კავშირს ინკრიმინირებულს ხდიდა. ამიტომ დადგინდა, რომ მხოლოდ მოსამართლის „უბრალო სამართლებრივი შეცდომა“ სახეზე არ იყო.¹²⁷⁰

მოსამართლე ჯ. რიჩარდ სარდინო, რომელიც გამუდმებით (62 საქმეში) არ უმარტავდა მხარეებს დაცვის უფლებას და სულ მცირე ძალისხმევასაც კი არ ხარჯავდა იმის გამოსარკვევად, მხარეს ჰქონდა თუ არა, უფლება/შესაძლებლობა დაცვის უფლებით ესარგებლა, ასევე უარს ამბობდა აღკვეთის ღონისძიების სახით გირაოს გამოყენებაზე, დამცინავად ესაუბრებოდა დაცვის გარეშე წარმოდგენილ ბრალდებულებს, იგი დაკავებული თანამდებობიდან დისციპლინური წესით გათავისუფლდა. ამ დისციპლინურ წარმოებაზე ნიუ იორკის სააპელაციო სასამა-

¹²⁶⁹ Stern G., Judicial Error That Is Subject to Discipline in New York, 32 Hofstra Law Review, 2004, 1547.

¹²⁷⁰ New Jersey Supreme Court Advisory Committee on Judicial Conduct, Gaeta, No. ACJC 2002-171, Presentment at 5-6.

რთლომ აღნიშნა, რომ მოსამართლემ სამართლიანი სასამართლოს/სამართლიანობის უფლების მიმართ შოკისმომგვრელი უპატივცემულობა გამოიჩინა (*judge's conduct showed a shocking disregard for due process of law*). ამავსე საქმეზე განმარტა, რომ მოსამართლის მიერ მხარეთა კონსტიტუციური უფლებების განმარტებაზე უარი (მრავალჯერადი) სერიოზული გადაცდომაა, მიუხედავად იმისა, რომ ასეთი განმარტების არ მიცემა სამოსამართლო შეცდომაა, ასეთი შეცდომის გამუდმებით გამოვრება უკვე გადაცდომად კვალიფიცირდება.¹²⁷¹

სხვა საქმეზე საოჯახო საქმეების განმხილველი მოსამართლე თანამდებობიდან დისციპლინური წესით გათავისუფლდა იმგვარი ტერმინოლოგიის გამოყენებისთვის, რომელიც მისი მიკერძოებულობის თაობაზე ეჭვს ბადებდა, ასევე მან მხარეებს არ განუმარტა დაცვის უფლების შესახებ, მეტიც, მან მხარეებზე ზეწოლა მოახდინა, რათა აღიარებითი განმარტებები მოესმინა. ზეწოლა გამოიხატა მოსამართლის მიერ იმგვარი ქმედებების განხორციელების მითითებაზე, რომლის კანონისმიერი უფლებამოსილებაც მას რეალურად არ გააჩნდა. სადისციპლინო კომისიამ განმარტა, რომ მოსამართლის ქმედება უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებას უთანაბრდებოდა, რომელიც უარყოფითად აისახებოდა საზოგადოების ნდობასა და სასამართლოს ავტორიტეტზე.¹²⁷²

ერთ-ერთ საქმეზე წინასასამართლო სხდომის მოსამართლემ უწყებაზე გააკეთა წარწერა „გირაო არა“ (*no bail*), დისციპლინური წარმოების ფარგლებში მომჩივანი მიუთითებდა, რომ ამგვარი *ex parte* მითითება საქმის არსებითად განმხილველი მოსამართლისთვის მითითების მიცემას ემსახურებოდა. ნიუ იორკის სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მართალია ასეთი წარწერის გაკეთება არასასურველია, თუმცა, იგი კანონის დარღვევას არ წარმოადგენს, რადგან იგი გირაოს შეფარდების სამართლებრივი საფუძვლების კვლევის არც უფლებას და არც შესაძლებლობას არ ზღუდავს. სასამართლომ დაასკვნა, რომ მოსამართლე, რომელმაც მიიღო მითითება და დაემორჩილა მას, უნდა დასჯილიყო დისციპლინური წესით, ხოლო მითითების გამკეთებელი მოსამართლის ქმედება დისციპლინური სახდელის შეფარდებას არ საჭიროებდა.¹²⁷³

¹²⁷¹ Wolf J.R., Judicial Discipline in Florida: The Cost of Misconduct, 30, Nova Law Review, 2006, 349.

¹²⁷² იქვე.

¹²⁷³ იქვე.

LaBelle-ის საქმეზე სააპელაციო სასამართლოს მიერ მიღებულმა გადაწყვეტილებამ, ძლიერი მესიჯი გაუგზავნა ნიუ იორკის შტატის სადისციპლინო კომისიას, მასზედ, რომ ყოველთვის, როდესაც ის რაიმე ქმედებას გადაცდომად შეაფასებს, ქმედება უნდა იყოს განსაზღვრული კანონის ან/და სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკით დადგენილი წესიდან გადახვევის შედეგი. რომელი წესი ან რომელი კანონი დაარღვია მოსამართლემ? ეს უნდა იყოს პირველი შეკითხვა, იმ შემთხვევაში თუკი არსებობს ეჭვი, რომ კანონდარღვევას ადგილი არ ჰქონია, მაშინ დისციპლინური წარმოების გაგრძელების უფლებამოსილება არ არსებობს. თუ დადგინდა დარღვევა, ამ შემთხვევაშიც არა ყოველგვარი სამოსამართლო შეცდომა იწვევს მოსამართლისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას, არამედ მოსამართლის მიერ პირთა ფუნდამენტური უფლებების უგულებელყოფა, რამაც მხარეთა ინტერესების/უფლებების შელახვა გამოიწვია. მოსამართლის სამოსამართლო შეცდომა, რომელიც კეთილსინდისიერი ქმედების შედეგადაა ჩადენილი, თუმცა, მხარეთა ფუნდამენტური უფლებების დარღვევა გამოიწვია, შესაძლებელია დისციპლინური სახდელის ნაკლებად მკაცრი ზომის გამოყენების საფუძველი გახდეს, მაგრამ კეთილსინდისიერება ყველანაირი სამოსამართლო შეცდომის „გამართლებას“ ვერ დაედება საფუძვლად, რადგან მოსამართლის არაკომპეტენტურობა არ შეიძლება შეწყნარებულ იქნეს.¹²⁷⁴

აშშ-ში, ფლორიდის შტატში, ფლორიდის მოსამართლეთა ქცევის კოდექსი¹²⁷⁵ იმ გადაცდომების სხვადასხვა სახეს გამოყოფს, რომლებიც შესაძლებელია დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას დაექვემდებაროს, ასეთი გადაცდომებია¹²⁷⁶:

1) სამოსამართლო თმენის ვალდებულების დარღვევა - რომელშიც კანონი მოიაზრებს, პროცესის მონაწილეების ან სასამართლო მოხელეების მიმართ გაუწონასწორებელ მიმართვის ფორმას, ღირსების შემლახავ საქციელს, კოლეგების მიმართ დამამცირებელი, კრიტიკული და შეურაცხმყოფელი კომენტარების გაკეთებას, სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას ხმის მაღალი ტონალობის გამოყენებას (ყვირილს), შეუსაბამო

¹²⁷⁴ Stern G., Judicial Error That Is Subject to Discipline in New York, 32 Hofstra Law Review, 2004, 1547.

¹²⁷⁵ The Florida Code of Judicial Conduct, Canon 3B(3).

¹²⁷⁶ Wolf J.R., Judicial Discipline in Florida: The Cost of Misconduct, 30, Nova Law Review, 2006, 349.

და უადგილო სარკაზმის ან/და იუმორის გამოყენებას, სასამართლო სხდომის დარბაზში მყოფების საუბრის უბემ შეწყვეტას. ძირითადად მასში ადამიანების მიმართ არაკორექტული/არაეთიკური მოპყრობა მოიაზრება. აღნიშნული საფუძვლით მიმდინარე ერთ-ერთი დისციპლინური საქმე უკავშირდებოდა მოსამართლის ქმედებას, როდესაც მან პროცესზე შერიგის მოადგილე გააკრიტიკა ქორწინების გარეშე შვილის შობისთვის. ფლორიდის შტატში სამოსამართლო თემენის ვალდებულების დარღვევისთვის მოსამართლეებს, ძირითადად, დისციპლინური სახდელის სახედ, საყვედურის გამოცხადება განესაზღვრება¹²⁷⁷, ხოლო იშვიათ შემთხვევებში, საყვედურის გამოცხადებასთან ერთად პროფესიული გადამზადების/კონსულტაციის მიღების ვალდებულებაც (*professional counseling*) ეკისრებათ.

2) მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევა - ფლორიდის უზენაესმა სასამართლომ ერთ-ერთი დისციპლინური წარმოებისას მიუთითა, რომ სამართლიანი მართლმსაჯულების მისაღწევად არცერთი სხვა პრინციპი ისეთი მნიშვნელობის არაა, როგორც მოსამართლის მიერ მიუკერძოებლობის ვალდებულების დაცვა. საქმეებზე, სადაც მოსამართლის გადაცდომად მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევა მიიჩნეოდა, ფლორიდის უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ მოსამართლის მიერ ბრალდებულის უფლებებისა და ვალდებულებების საკუთარ თავზე აღება, უადგილო იყო. ასევე, მოსამართლემ საქმეზე სადაც მხარედ მისი ყოფილი რძალი მონაწილეობდა, იურიდიული მნიშვნელობის დოკუმენტაცია შეადგინა, მისი უნაკლო რეპუტაციის, წარსულში დისციპლინური გადაცდომის არარსებობისა და მის მიერ განხორციელებული საქციელის მონანიების გათვალისწინებით, დისციპლინური სახდელის სახით საჯარო საყვედურის გამოცხადება განესაზღვრა.¹²⁷⁸ სხვა საქმეზე, მოსამართლემ წინასწარ განზრახვით, ბრალდებულის პირველი გამოკითხვის სხდომა პირადად ჩაატარა, რათა ინტოქსიკაციის ქვეშ მანქანის მართვისთვის დაპატიმრებულ პირს „დახმარებოდა“, ასევე მან ამავე საქმეზე გაუმართლებლად მაღალი/არაგონივრული გირაოს ოდენობაც გამოიყენა. უზენაესმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოსამართლის სხვა დისციპლინური გადაცდომებისა და მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევის ხარისხის გათვალისწინებით, სახდელის სახით, მოსამართლის

¹²⁷⁷ Wolf J.R., Judicial Discipline in Florida: The Cost of Misconduct, 30, Nova Law Review, 2006, 21-22.

¹²⁷⁸ იქვე.

თანამდებობიდან გათავისუფლების შეფარდება გამართლებული იყო.¹²⁷⁹

3) მოსამართლის *Ex parte* კომუნიკაცია - საქმეზე, სადაც მოსამართლის *Ex parte* კომუნიკაცია ბავშვის საუკეთესო ინტერესისა და კეთილდღეობის დაცვას მიემართებოდა, უზენაესმა სასამართლომ შესაფერის სასჯელის სახედ საყვედურის გამოცხადება მიიჩნია. ასევე, სხვა საქმეზე, მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლეებს *Ex parte* კომუნიკაციის გამამართლებელი გარემოებები ჰქონდათ მითითებული, სასამართლომ მაინც დაადგინა გადაცდომა და სახდელის სახედ საყვედურის გამოცხადება განუსაზღვრა. ერთ-ერთ საქმეზე, სადაც მოსამართლე მხარეთა წინასწარ შეუტყობინებლად და მათი თანხმობის გარეშე გაესაუბრა კომპიუტერის ექსპერტებს, რათა საქმის არსი უკეთ გამოეკვლია, ამ საქმეზე სასამართლომ სახდელის სახედ მხოლოდ გაფრთხილება გამოიყენა.¹²⁸⁰

4) აცილებისა და თვითაცილების მოთხოვნის დარღვევა - ერთ-ერთ საქმეზე მოსამართლემ თვითაცილება არ განახორციელა საქმეზე იმ ადვოკატის მონაწილეობის გამო, რომელიც ამავე დროს მისი შვილის განქორწინების საქმეში ადვოკატად მონაწილეობდა, დისციპლინური სახდელის სახით გაფრთხილება შეეფარდა.

5) პრესასთან არასათანადო კომუნიკაცია - საქმეზე *In re Andrews*¹²⁸¹, სადაც მოსამართლემ საჯაროდ განაცხადა საქმეში მონაწილე პირის შესახებ, რამაც მისდამი საზოგადოებაში წინასწარ შექმნილი ცუდი აზრი ჩამოაყალიბა, მოსამართლეს საჯარო საყვედური გამოეცხადა.

6) კანონისადმი მორჩილების ვალდებულების დარღვევა - ეს შემთხვევა არ გულისხმობს იმგვარ სამართლებრივ შეცდომებს, რომელიც გასაჩივრების უფლებით შეიძლება აღმოიფხვრას. თუმცა, მოსამართლის მიერ, წინასწარ შეცნობით მარტივი, გასაგები და ცხადი კანონის გამოუყენებლობა, რამაც მხარეთა უფლებების სერიოზული შელახვა გამოიწვია, შესაძლებელია დისციპლინური წარმოების საფუძველი გახდეს. მაგალითად, ერთ-ერთი მოსამართლე, რომელიც გამუდმებით იყენებდა

¹²⁷⁹ Wolf J.R., Judicial Discipline in Florida: The Cost of Misconduct, 30, Nova Law Review, 2006, 21-22.

¹²⁸⁰ იქვე, 20.

¹²⁸¹ *In re Andrews*, Case No. 04-13543 (Bankr. N.D. Miss. May. 19, 2005).

არავტორიზებულ სასჯელის სახეს, თანამდებობიდან გათავისუფლდა. ასევე, მოსამართლის მიერ მხარეთა კონსტიტუციური უფლებების აშკარა უგულვებელყოფა მის მიმართ დისციპლინური წარმოების დაწყების საფუძველია, მაგალითად ერთ-ერთ საქმეზე მოსამართლეს გამოეცხადა საჯარო შენიშვნა, რადგან იგი მხარის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში, ხელახალი სხდომის ჩატარების გარეშე, მხარეს ბრალდებულად ცნობდა.¹²⁸² სხვა საქმეზე, სადაც მოსამართლემ ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის საქმე სხდომაზე დედის წინასწარი მოწვევის გარეშე განიხილა, დისციპლინური სახდელის სახით საჯარო შენიშვნის გამოცხადება შეეფარდა.

7) მოსამართლის სტატუსის პირადი ინტერესებისთვის გამოყენება - რეპორტიორის უწყებით დაბარება, რათა მოსამართლეს მასთან პირადი საკითხი გაერკვია დისციპლინური სახდელის - საჯარო შენიშვნის, გამოცხადების საფუძველი გახდა. ასევე, მოსამართლეს დისციპლინური სახდელის სახით, გაფრთხილება გამოეცხადა, საქმეზე სადაც მან პარკირების ჯარიმის მიღების შემდგომ, პოლიციის დეპარტამენტს განუცხადა/დაემუქრა, რომ მათთვის მუდმივ დონაციას შეწყვეტდა.

8) მოსამართლის სტატუსის სხვათა ინტერესებისთვის/სასარგებლოდ გამოყენება - *In re Holloway* საქმეზე მოსამართლეს უფლებამოსილება 30 დღით შეუჩერდა, რადგან მან კოლეგა მოსამართლესთან მეგობრის შვილის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის საქმეზე დაინტერესება გამოხატა. სხვა საქმეზე, მოსამართლემ თავის ახალგაზრდა კოლეგას აიძულა საქმე ხელახლა განსახილველად დაებრუნებინა, რათა თავის მმას, რომელიც საქმეზე ადვოკატად გამოდიოდა, შეხვედრის ჩანიშვნა შეძლებოდა.

2. მოსამართლისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველები და პროცედურა

საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონის პირველი მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, ეს კანონი განსაზღვრავს საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველებს, დისციპლინური სახდელის სახეებს, დისციპლინური სა-

¹²⁸² Wolf J.R., Judicial Discipline in Florida: The Cost of Misconduct, 30, Nova Law Review, 2006, 21-22.

მართალწარმოებისა და მოსამართლეთათვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების წესს. შესაბამისად, საერთო სასამართლოების შესახებ კანონი მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების მთავარი ნორმატიული ბაზაა, რაც ერთგვარი სიახლეა, რადგან მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხს ცალკე კანონი, კერძოდ, საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ საქართველოს კანონი აწესრიგებდა, რომელიც ორგანულ კანონს არ წარმოადგენდა. აღნიშნული კანონი 2018 წლის 20 აპრილიდან ძალადაკარგულად იქნა ცნობილი, რის შედეგადაც მოსამართლეთა დისციპლინური სამართალწარმოების მომწესრიგებელი საკითხები საერთო სასამართლოების შესახებ კანონის მოქმედების სფეროში მოექცა.

მოსამართლეს დისციპლინური პასუხისმგებლობა (სახდელი) დაეკისრება მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ დისციპლინური სამართალწარმოების შედეგად, რომლის კონფიდენციალურობაც, კანონითაა განმტკიცებული, მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენა დადგინდება. მოსამართლეს დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისრება მხოლოდ ბრალეული ქმედების ჩადენისთვის, ანუ მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ მას ობიექტურად შეეძლო დისციპლინური გადაცდომის თავიდან ასაცილებლად სათანადო ქმედების განხორციელება, მაგრამ ის არ განუხორციელებია. დისციპლინური გადაცდომა არის მხოლოდ კანონით გათვალისწინებული, მოსამართლის მიერ ჩადენილი განზრახი ან გაუფრთხილებლობითი ქმედება. განზრახ დისციპლინურ გადაცდომად ჩაითვლება ქმედება, რომლის ჩადენისას მოსამართლე აცნობიერებდა მისი ქმედებით ზიანის დადგომის შესაძლებლობას. გაუფრთხილებლობით დისციპლინურ გადაცდომად ჩაითვლება ქმედება, რომლის ჩადენისას მოსამართლე არ ითვალისწინებდა მისი ქმედებით ზიანის დადგომის შესაძლებლობას, თუმცა უნდა გაეთვალისწინებინა და შეეძლო კიდევ გაეთვალისწინებინა ის. მოსამართლის მიერ კანონის არასწორი განმარტება ან/და გამოყენება, რასაც საფუძვლად უდევს მისი შინაგანი რწმენა, არ არის დისციპლინური გადაცდომა და აღნიშნული ქმედებისათვის მოსამართლეს არ ეკისრება დისციპლინური პასუხისმგებლობა.

მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველს შვიდი სხვადასხვა ტიპის გადაცდომა წარმოადგენს, კერძოდ, მოსამართლის

დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველი შეიძლება გახდეს ქმედება, რომელიც არღვევს დამოუკიდებლობის პრინციპს¹²⁸³, ქმედება, რომელიც არღვევს მიუკერძოებლობის პრინციპს¹²⁸⁴, ქმედება, რომელიც არღვევს კეთილსინდისიერების პრინციპს¹²⁸⁵, ქმედება, რომელიც არღვევს წესიერების პრინციპს¹²⁸⁶, ქმედება, რომელიც არღვევს თანასწორობის პრინციპს¹²⁸⁷, ქმედება, რომელიც არღვევს კომპეტენციისა და გულისხმიერების პრინციპს¹²⁸⁸ და მოსამართლის სხვა ქმედება, რომელიც

¹²⁸³ დამოუკიდებლობის პრინციპის დარღვევა შეიძლება მოიაზრებდეს: ა) ქმედება, რომელიც არღვევს დამოუკიდებლობის პრინციპს, კერძოდ: ა.ა) მოსამართლის მიერ სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელება პირადი ინტერესის, პოლიტიკური ან სოციალური ზეგავლენით; ა.ბ) მოსამართლის მიერ სხვა მოსამართლის საქმიანობაში ჩარევა საქმის შედეგზე ზეგავლენის მოხდენის მიზნით.

¹²⁸⁴ მიუკერძოებლობის პრინციპის დარღვევა შეიძლება მოიაზრებდეს: ბ.ა) მოსამართლის მიერ აზრის საჯაროდ გამოხატვა სასამართლოს წარმომებაში არსებულ საქმეზე. ბ.ბ) მოსამართლის მიერ განსახილველი საქმის შედეგის წინასწარ გამჟღავნება, ბ.გ) მოსამართლის მიერ ამ კანონის 72¹ მუხლის პირველი პუნქტის ან 72² მუხლის პირველი პუნქტის მოთხოვნათა დარღვევა; ბ.დ) მოსამართლის მიერ საქმის აცილებაზე/თვითაცილებაზე უარის თქმა, როცა არსებობს საქმის აცილების კანონით გათვალისწინებული აშკარად საფუძველი; ბ.ე) მოსამართლის პოლიტიკურ გაერთიანებაში გაწევრება, მის მიერ პოლიტიკური საქმიანობის განხორციელება, საარჩევნო სუბიექტის ნებისმიერი ფორმით საჯაროდ მხარდაჭერა ან პოლიტიკური შეხედულების საჯაროდ გამოხატვა; ბ.ვ) მოსამართლის მიერ სასამართლოში საქმეთა განაწილებაში უკანონო ჩარევა.

¹²⁸⁵ კეთილსინდისიერების პრინციპის დარღვევა შეიძლება მოიაზრებდეს: გ.ა) მოსამართლის მიერ კორუფციული სამართალდარღვევის, ანუ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5, 52, მე-7, მე-8, მე-10, მე-11, მე-13, 134, 135 ან 204 მუხლით გათვალისწინებული სამართალდარღვევის ჩადენას; გ.ბ) მოსამართლის მიერ დისციპლინური სამართალწარმოების განხორციელებისათვის ხელის შეშლა.

¹²⁸⁶ წესიერების პრინციპის დარღვევა შეიძლება მოიაზრებდეს: დ.ა) მოსამართლის მიერ პირადი და ინტენსიური (მეგობრული, ოჯახური) ურთიერთობის დამყარება უშუალოდ მის მიერ განსახილველ საქმეში პროცესის მონაწილესთან, რაც იწვევს მოსამართლის მიკერძოებას ან/და პროცესის მონაწილისთვის უპირატესობის მინიჭებას თუ მას ჰქონდა ინფორმაცია მხარის შესახებ; დ.ბ) მოსამართლის მიერ სექსუალური შევიწროების განხორციელება; დ.გ) მოსამართლის მიერ სასამართლოს თათბირის საიდუმლოების გამჟღავნება.

¹²⁸⁷ თანასწორობის პრინციპის დარღვევა შეიძლება მოიაზრებდეს: ე.ა) სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას მოსამართლის სიტყვიერად ან სხვაგვარი ფორმით გამოხატული დისკრიმინაციული ქმედება ნებისმიერი პირის მიმართ ამა თუ იმ საფუძველით; ე.ბ) სასამართლოს აპარატის თანამშრომლის ან სასამართლო პროცესის მონაწილის მიერ სასამართლო პროცესის სხვა მონაწილის მიმართ სიტყვიერად ან სხვაგვარი ფორმით გამოხატული დისკრიმინაციული ქმედების მოსამართლის მიერ რეაგირების გარეშე დატოვება თუ მოსამართლე ამ ფაქტის თვითმხილველია.

¹²⁸⁸ საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონის თანახმად, კომპეტენციისა

არ შეეფერება მოსამართლის მაღალ სტატუსს¹²⁸⁹.

მოსამართლეთა დისციპლინური გადაცდომის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებაზე, ე.წ. „ღია კარის“ პრინციპი მოქმედებს, რაც იმას ნიშნავს, რომ, ზემოაღნიშნული პრინციპების დარღვევის მოტივით (იგულისხმება მოსამართლის მიერ დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობის, კეთილსინდისიერების, წესიერების და თანასწორობის პრინციპების დარღვევა), მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების მიზეზი შეიძლება იყოს ნებისმიერი პირის საჩივარი ან განცხადება, გარდა ანონიმური საჩივრისა ან განცხადებისა; სხვა მოსამართლის, სასამართლოს ან საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის ან აპარატის მოხელის მოხსენებითი ბარათი მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის შესახებ; გამოძიების ორგანოს შეტყობინება; მასობრივი ინფორმაციის საშუალებით გავრცელებული ინფორმაცია, აგრეთვე საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშში ან/და წინადადებაში მოცემული ინფორმაცია მოსამართლის მიერ ისეთი ქმედების ჩადენის შესახებ, რომელიც შეიძლება დისციპლინურ გადაცდომად ჩაითვალოს¹²⁹⁰.

მოსამართლის დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების მიზნით წარდგენილი თითოეული დოკუმენტი ფორმალურად გამართული

და გულისხმობს პრინციპის დარღვევა შეიძლება მოიაზრებდეს: ვ.ა) მოსამართლის მიერ საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი ვადის არასაპატიო მიზეზით არსებითად დარღვევა. ამ ვადის დარღვევის მიზეზი არასაპატიოდ არ ჩაითვლება თუ მოსამართლემ აღნიშნული ვადის დაცვა ობიექტურ გარემოებათა (საქმეთა სიმრავლე, საქმის სირთულე და სხვ.) გამო ვერ შეძლო; ვ.ბ) მოსამართლის მიერ სხვა მოსამართლის, სასამართლოს აპარატის თანამშრომლის ან სასამართლო პროცესის მონაწილის მიმართ აშკარა უპატივცემულობის გამოხატვა; ვ.გ) სხვა მოსამართლის, სასამართლოს აპარატის თანამშრომლის ან სასამართლო პროცესის მონაწილის მიერ კანონის დარღვევისა და ამ პუნქტით გათვალისწინებული შესაძლო დისციპლინური გადაცდომის ფაქტის მოსამართლის მიერ რეაგირების გარეშე დატოვება თუ მოსამართლე ამ ფაქტის თვითმხილველია; ვ.დ) მოსამართლის მიერ შესაბამისი ადმინისტრაციული უფლებამოსილების, კერძოდ, სასამართლოს, სასამართლო კოლეგიის ან პალატის ხელმძღვანელის მოვალეობების შეუსრულებლობა ან არაჯეროვნად შესრულება.

¹²⁸⁹ საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონის თანახმად, მოსამართლის სხვა ქმედება, რომელიც არ შეეფერება მოსამართლის მაღალ სტატუსს შეიძლება მოიაზრებდეს: მოსამართლის მაღალი სტატუსისათვის შეუფერებელი ქმედება (ქცევა), ჩადენილი სასამართლოში ან მის გარეთ, რომელიც აშკარად არღვევს საზოგადოებრივ წესრიგს ან საყოველთაოდ აღიარებულ ზნეობრივ ნორმებს და ამით ლახავს სასამართლოს ავტორიტეტს ან ზიანს აყენებს სასამართლოსადმი ნდობას.

¹²⁹⁰ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 75'.

უნდა იყოს ანუ, იგი კანონით განსაზღვრულ ფორმალურ მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს, კერძოდ, საჩივარი (განცხადება) უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ დამტკიცებული ფორმის ნიმუშს და შედგენილი უნდა იყოს, როგორც წესი, ნაბეჭდი სახით, თუმცა აღნიშნული ფორმალური წესის დარღვევა არ შეიძლება გახდეს მის მიღებაზე (რეგისტრაციაზე) უარის თქმის საფუძველი, იგი დაექვემდებარება ხარვეზის დადგენას, რომლის შედეგადაც დოკუმენტის წარმდგენი ვალდებული იქნება მისი ფორმალური გამართულობა უზრუნველყოს. საჩივრის (განცხადების) წარდგენა შესაძლებელია ელექტრონული ფორმითაც.

მოსამართლის დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების მიზნით წარდგენილი კანონით განსაზღვრული დოკუმენტი დამოუკიდებელ ინსპექტორს წარედგინება¹²⁹¹. დამოუკიდებელი ინსპექტორი ვალდებულია, მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის შესახებ საჩივრის, განცხადების ან სხვა ინფორმაციის მიღების თაობაზე დაუყოვნებლივ აცნობოს შესაბამის მოსამართლეს, ხოლო თუ დოკუმენტაციიდან მოსამართლის ვინაობა არ იკვეთება, დოკუმენტის ინსპექტორი ვალდებულია დოკუმენტის წარმდგენს დაუდგინოს ხარვეზი და ხარვეზის აღმოსაფხვრელად მას 10 დღიანი ვადა მისცეს.

მას შემდეგ, რაც მოსამართლის დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების მიზნით წარდგენილი კანონით განსაზღვრული დოკუმენტის ფორმალური გამართულობა დადგინდება და შესაბამისი მოსამართლის ინფორმირება მოხდება, დამოუკიდებელი ინსპექტორი იწყებს მოკვლევას. ამ პროცესის ფარგლებში დამოუკიდებელი ინსპექტორი მის დაქვემდებარებაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულების დახმარებითა და საშუალებით შემდეგ მოქმედებებს ახორციელებს: იგი უფლებამოსილია მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის შესახებ საჩივრის, განცხადების ან სხვა ინფორმაციის შემოწმებისას უშუალოდ

¹²⁹¹ საქართველოს 2019 წლის 13 დეკემბრის ორგანული კანონი №5569 – ვებგვერდი, 25.12.2019 წ. 2017 წლის 8 თებერვალს „საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონში განხორციელებული ცვლილების შედეგად, საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემაში შემოვიდა დამოუკიდებელი ინსპექტორის ინსტიტუტი, რომელსაც მიენიჭა საქართველოს იუსტიციის საბჭოსგან დამოუკიდებლად, მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყებისა და დისციპლინური საქმის წინასწარ შემოწმება/გამოკვლევის უფლებამოსილება.

გამოიყენოს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მონაცემთა ელექტრონული ბაზა, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მონაცემთა ელექტრონული ბაზა, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის მონაცემთა ელექტრონული ბაზა, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – აღსრულების ეროვნული ბიუროს მონაცემთა ელექტრონული ბაზა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურის მონაცემთა ელექტრონული ბაზა; ამასთანავე, იგი უფლებამოსილია შემოწმებისას ინტერაქტიური ელექტრონული სისტემის მეშვეობით, მიმართვიდან 10 დღის ვადაში საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსგან გამოითხოვოს ადმინისტრაციული სახდელის დადებისა და ნასამართლობის შესახებ ინფორმაცია, ხოლო სახელმწიფო საზღვრის კვეთის, ავტოსატრანსპორტო საშუალებისა და ცეცხლსასროლი იარაღის სარეგისტრაციო მონაცემები მოიძიოს უშუალოდ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ავტომატიზირებული საძიებო რესურსის მეშვეობით; დამოუკიდებელი ინსპექტორი ასევე უფლებამოსილია დასაბუთებული წერილით მიმართოს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დამატებით სხვა ინფორმაციის გამოთხოვის შესახებ, რომლის გაცემაზე გადაწყვეტილებას საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო იღებს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

დამოუკიდებელ ინსპექტორ წარდგენილი დოკუმენტაციის წინასწარი შემოწმებისთვის და მისი საფუძვლიანობის დადგენისთვის 2 თვიანი ვადა აქვს, რომელიც, წინასწარი შემოწმების შეუძლებლობის შემთხვევაში, შეიძლება ერთჯერადად 2 კვირით გაგრძელდეს ან შეჩერდეს. მითითებული პროცედურების განხორციელებისას დამოუკიდებელი ინსპექტორი დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტს ეყრდნობა, რაც კანონის თანახმად მოიაზრებს ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობას, რომელიც მოცემული დისციპლინური საქმის წარმოების მასალების მიხედვით დააკმაყოფილებდა ნეიტრალურ მეთვალყურეს, რათა დაესკვნა მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის შესაძლო ჩადენა.

დამოუკიდებელი ინსპექტორი არ არის შეზღუდული საჩივარში მითითებული გარემოებებით. მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისმგებლაში მიცემას შეიძლება საფუძვლად დაედოს ის გარემოებები, რომლებიც მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის შესახებ საჩივა-

რში, განცხადებაში ან სხვა ინფორმაციაში მითითებული არ ყოფილა და რომლებიც წინასწარი შემოწმების დროს დამოუკიდებელი ინსპექტორის მიერ გამოვლინდა. მას შემდეგ რაც დამოუკიდებელი ინსპექტორი წინასწარ მოკვლევას ჩაატარებს, მას ორი ძირითადი გადაწყვეტილების მიღება შეუძლია, პირველი - იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს წარუდგინოს დასკვნა/მოსაზრება დისციპლინური გადაცდომის არსებობის ან მისი არარსებობის თაობაზე¹²⁹² და მეორე - თუ დამოუკიდებელი ინსპექტორი დისციპლინური საქმის წინასწარი შემოწმებისა და გამოკვლევის განხორციელებისას დარწმუნდება, რომ ამ საქმეში იკვეთება სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნები, იგი საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს მიმართავს დასაბუთებული წარდგინებით აღნიშნული საქმის მასალების საქართველოს პროკურატურისათვის გადაცემის თაობაზე გადაწყვეტილების მისაღებად. აგრეთვე, დამოუკიდებელი ინსპექტორი უფლებამოსილია, მიიღოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყებაზე უარის თქმის შესახებ ან მოსამართლის მიმართ დაწყებული დისციპლინური სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ¹²⁹³.

მას შემდეგ რაც, დამოუკიდებელი ინსპექტორის მიერ დასკვნა/მოსაზრება გადაეგზავნება იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს, იგი 2 თვის ვადაში, რომელიც წინასწარი შემოწმების შეუძლებლობის შემთხვევაში, შეიძლება ერთჯერადად 2 კვირით გაგრძელდეს ან შეჩერდეს, წინასწარი შემოწმების შედეგად, იღებს ორ შესაძლო გადაწყვეტილებას, კერძოდ, ა) ადგენს მოსამართლის მიმართ დისციპლინური დევნის დაწყებისა და მოსამართლისათვის ახსნა-განმარტების ჩამორთმევის შესახებ¹²⁹⁴ ან

¹²⁹² საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს 2019 წლის 13 დეკემბრის ორგანული კანონი №5569 თანახმად, 75^ა-ე მუხლის რედაქცია შეიცვალა და იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს დასოცუდიბელი ინსპექტორის მოსაზრების/დასკვნის საფუძველზე მოსამართლის დისციპლინური გადაცდომის წინასწარი შეფასების შესაძლებლობა მიეცა.

¹²⁹³ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 75^ბ-ე მუხლის თანახმად, აღნიშნული შეიძლება განხორციელდეს თუ: ა) მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისმგებაში მიცემის ან მისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის (დისციპლინური სახდელის) დაკისრების ვადა ამოიწურა; ბ) არსებობს დისციპლინური სამართალწარმოების განმახორციელებელი ორგანოს მიერ იმავე მოსამართლის მიმართ, იმავე ქმედების გამო გამოტანილი გადაწყვეტილება; გ) მოსამართლეს შეუწყდა სამოსამართლო უფლებამოსილება; დ) საჩივარი ეხება მოსამართლის მიერ გამოტანილი აქტის კანონიერებას.

¹²⁹⁴ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო მოსამართლის მიმართ დისციპლინური დევნის დაწყების საფუძვლიანობას აფასებს და სრული შემადგენლობის 2/3-ის უმრავლესობით

საბჭო ასკვნის, რომ არ არსებობს დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების საფუძველი და სამართალწარმოებას წყვეტს. ამ გადაწყვეტილების მიღებისას საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, მსგავსად დამოუკიდებელი ინსპექტორისა, დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტს ეყრდნობა. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მოსამართლისათვის ახსნა-განმარტების ჩამორთმევის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში ამ გადაწყვეტილებაში დისციპლინური დევნის საფუძველი უნდა აღინიშნოს, ახსნა-განმარტების მიცემა მოსამართლის უფლებაა.

წინასწარი გამოკვლევის შემდგომ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო უფლებამოსილია არსობრივად შეისწავლოს საკითხი რა დროსაც, თავისი გადაწყვეტილებით საბჭოს შეუძლია ერთ წარმოებად გააერთიანოს ერთი მოსამართლის მიმართ სხვადასხვა საფუძველით წარმოებული ორი ან ორზე მეტი დისციპლინური საქმე, საბჭო ასევე უფლებამოსილია დამოუკიდებელ ინსპექტორს დაავალოს დისციპლინურ საქმეზე დამატებითი გამოკვლევის ჩატარება და მისცეს მას შესაბამისი მითითებები, მოუსმინოს მოსამართლეს, მიიღოს წერილობითი ახსნა-განმარტებები. არსობრივი მოკვლევის შედეგად საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ან იღებს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ (თუ დისციპლინური საქმის გამოკვლევის შედეგად მოსამართლის მიერ ამ კანონით გათვალისწინებული დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის ფაქტი ან ბრალეული ჩადენა არ დადასტურდა) ან იღებს გადაწყვეტილებას მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისმგებებაში მიცემის შესახებ.

იმ შემთხვევაში, როდესაც საბჭოს მიერ მიიღება გადაწყვეტილება მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისმგებებაში მიცემის შესახებ¹²⁹⁵, დასაბუთებულ გადაწყვეტილებაში გადმოცემული უნდა იყოს მოსამართლისათვის წაყენებული დისციპლინური ბრალდების შინაარსი, ამ

იღებს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას მოსამართლის მიმართ დისციპლინური დევნის დაწყებისა და მოსამართლისათვის ახსნა-განმარტების ჩამორთმევის შესახებ.

¹²⁹⁵ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო დისციპლინურ საკითხებზე გადაწყვეტილებას იღებს საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტით დადგენილი წესით. დისციპლინური საკითხის განხილვისას სხდომას თავმჯდომარეობს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე. დისციპლინური საკითხის განხილვის მიზნით საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სხდომას იწვევს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი.

გადაწყვეტილების მიღებისას საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ალბათობის მაღალი ხარისხის სტანდარტს ეყრდნობა, რომელიც ორგანული კანონის თანახმად განმარტებულია, როგორც ურთიერთშეთავსებადი და დამაჯერებელი მტკიცებულებათა ერთობლიობა, რომელიც საკმარისია ვარაუდის მაღალი ხარისხისათვის, რომ მოცემულ დისციპლინურ საქმეზე შეფარდებული იქნება შესაბამისი სახდელი. ამავე გადაწყვეტილებით საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიაში ნიშნავს თავის წარმომადგენელს საქმის განხილვის დროს დისციპლინური ბრალდების მხარდასაჭერად.

გადაწყვეტილების ასლი მისი მიღებიდან 5 დღის ვადაში, საქმის მასალების ასლებთან ერთად გადაეცემა დისციპლინურ პასუხისმგებლობაში მიცემულ მოსამართლეს. ამის შემდეგ, დისციპლინურ პასუხისმგებლობაში მიცემულ მოსამართლეს უფლება აქვს, გადაწყვეტილების ასლის მიღებიდან 10 დღის ვადაში საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს წარუდგინოს მისი დისციპლინურ პასუხისმგებლობაში მიცემის შესახებ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებაზე წერილობითი შეპასუხება და სათანადო მტკიცებულებები. მოსამართლის მიერ შეპასუხების წარდგენიდან ან შეპასუხების წარდგენისათვის დადგენილი ვადის გასვლიდან 3 დღეში დისციპლინური საქმის მასალები მოსამართლის მიერ წარდგენილ დოკუმენტებთან ერთად ეგზავნება საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიას.

მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის განსაზღვრის პროცესში შემდგომ საფეხურს საკითხის საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის მიერ განხილვაა. საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინურ საქმეებს განიხილავს საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგია (შემდგომ – სადისციპლინო კოლეგია). სადისციპლინო კოლეგია საქმიანობას ახორციელებს ამ კანონითა და სადისციპლინო კოლეგიის წარდგინებით, საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენციის მიერ დადგენილი წესით¹²⁹⁶.

¹²⁹⁶ საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგია შედგება 5 წევრიგან, რომელთაგან 3 საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეა, ხოლო 2 არის მოსამართლე. სადისციპლინო კოლეგიის მოსამართლე წევრებს ირჩევს საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენცია. საქართველოს

საქართველოს კანონმდებლობით სადისციპლინო კომისიას, საქმის განხილვისას, განსაზღვრული აქვს მოქმედების ფარგლები, კერძოდ, სადისციპლინო კოლეგიას უფლება არა აქვს, გასცდეს დისციპლინური ბრალდების ფარგლებს (ბრალდების ფაქტობრივ მხარეს). მას აგრეთვე არა აქვს უფლება, სადისციპლინო კოლეგიის სხდომაზე არსებითი მსჯელობის საგნად აქციოს ის ფაქტები ან გარემოებები, რომლებიც უშუალოდ არ უკავშირდება მოსამართლისათვის წაყენებულ დისციპლინურ ბრალდებას, ანდა ცნოს მოსამართლე ბრალეულად ისეთი დისციპლინური გადაცდომის ჩადენისათვის, რომლის გამოც დისციპლინური ბრა-

მოსამართლეთა კონფერენციის წინაშე სადისციპლინო კოლეგიის მოსამართლე წევრის კანდიდატურის დასახელება შეუძლია მოსამართლეთა კონფერენციაზე დამსწრე ნებისმიერ მოსამართლეს. სადისციპლინო კოლეგიის იმ წევრებს, რომლებიც არ არიან მოსამართლეები, ირჩევს საქართველოს პარლამენტი. კანდიდატურების საქართველოს პარლამენტისთვის წარდგენის, დადგენილ მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადგენის, მათი განხილვის, პარლამენტის პლენარული სხდომისთვის წარდგენისა და სადისციპლინო კოლეგიის წევრად არჩევის წესი და ვადა განისაზღვრება საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტით. სადისციპლინო კოლეგიის წევრი აირჩევა 2 წლის ვადით. საქართველოს პარლამენტმა სადისციპლინო კოლეგიის წევრად შეიძლება აირჩიოს საქართველოს მოქალაქე, რომელსაც აქვს უმაღლესი იურიდიული განათლება, სპეციალობით მუშაობის არანაკლებ 10 წლის გამოცდილება, მაღალი რეპუტაცია და რომელიც სამართლის დარგის აღიარებული სპეციალისტია. სადისციპლინო კოლეგიის წევრად არჩევისას საჭიროა წევრობის კანდიდატის წინასწარი წერილობითი თანხმობა. საქართველოს პარლამენტის მიერ არჩეულ სადისციპლინო კოლეგიის წევრს არ შეიძლება ეკავოს რაიმე სხვა თანამდებობა საჯარო სამსახურში ან ეწოდეს სამეწარმეო საქმიანობას, უშუალოდ ახორციელებდეს სამეწარმეო საქმიანობის სუბიექტის მუდმივმოქმედი ხელმძღვანელი, სამეთვალყურეო, საკონტროლო, სარევიზიო ან საკონსულტაციო ორგანოს წევრის უფლებამოსილებას ან ეწოდეს სხვა ანაზღაურებად საქმიანობას, გარდა სამეცნიერო, პედაგოგიური და შემოქმედებითი საქმიანობისა. იგი არ შეიძლება იყოს პოლიტიკური გაერთიანების წევრი ან/და მონაწილეობდეს პოლიტიკურ საქმიანობაში. დისციპლინო კოლეგიის წევრი არ შეიძლება იყოს: ა) უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე, მისი პირველი მოადგილე ან მოადგილე, სასამართლოს თავმჯდომარე, მისი პირველი მოადგილე ან მოადგილე, კოლეგიის ან პალატის თავმჯდომარე, ან პირი, რომელსაც ბოლო 1 წლის განმავლობაში ეკავა რომელიმე ასეთი თანამდებობა; ბ) საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი; 5. მოსამართლე არ შეიძლება იყოს სადისციპლინო კოლეგიის წევრი თუ მას ბოლო 5 წლის განმავლობაში დისციპლინური გადაცდომის ჩადენისათვის დაეკისრა დისციპლინური პასუხისმგებლობა და სახდელი. სადისციპლინო კოლეგიის წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს შესაბამისად საქართველოს პარლამენტი ან საქართველოს მოსამართლეთა კონფერენცია, რომლებიც ვალდებული არიან შეამოწმონ სადისციპლინო კოლეგიის წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძველი. სადისციპლინო კოლეგიის თავმჯდომარეს კოლეგიის მოსამართლე წევრებისგან ირჩევს სადისციპლინო კოლეგია. სადისციპლინო კოლეგიის თავმჯდომარე თავმჯდომარეობს კოლეგიის სხდომებს და ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ სხვა უფლებამოსილებებს. სადისციპლინო კოლეგიის საქმიანობის ადგილია საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ან ამისთვის სპეციალურად გამოყოფილი ადგილსამყოფელი.

ლდება მისთვის არ წაუყენებიათ, და დააკისროს მას დისციპლინური პასუხისმგებლობა და სახდელი.

სადისციპლინო კოლეგია დისციპლინურ საქმეს განიხილავს მისი მიღებიდან არაუგვიანეს 2 თვისა. სადისციპლინო კოლეგია, რომელსაც დაევალა დისციპლინური საქმის განხილვა, წინასწარ ეცნობა მას და ნიშნავს კოლეგიაში საქმის განხილვის დღეს. სადისციპლინო კოლეგიამ დისციპლინური საქმის განხილვის ადგილი, დღე და საათი დროულად უნდა აცნობოს საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს და მის წარმომადგენელს, აგრეთვე იმ მოსამართლეს, რომლის მიმართაც წარმოებს დისციპლინური საქმე. სადისციპლინო კოლეგია იწვევს მოწმეებსა და სხვა პირებს საქმის განხილვაში მონაწილეობის მისაღებად და აცნობებს მათ საქმის განხილვის ადგილს, დღესა და საათს.

სადისციპლინო კოლეგია დისციპლინურ საქმეს განიხილავს სადისციპლინო კოლეგიის სხდომაზე. მოხსენების მოსმენის შემდეგ სიტყვა ეძლევათ მხარეებს: ჯერ – საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარმომადგენელს დისციპლინური ბრალდების წასაყენებლად, შემდეგ – დისციპლინურ პასუხისგებაში მიცემულ მოსამართლეს წაყენებულ ბრალდებაზე საპასუხოდ. დისციპლინურ პასუხისგებაში მიცემულ მოსამართლეს უფლება აქვს, დამცველის დახმარებით ისარგებლოს. მას შეუძლია დამცველად მიიწვიოს ადვოკატი ან სხვა მოსამართლე ან სხვა წარმომადგენელი. სადისციპლინო კოლეგიის სხდომაზე დგება ოქმი. დისციპლინური საქმის განხილვისას სადისციპლინო კოლეგიის სხდომაში დისციპლინურ პასუხისგებაში მიცემული მოსამართლისა და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარმომადგენლის მონაწილეობა სავალდებულოა. თუ რომელიმე მხარე არ გამოცხადდა სადისციპლინო კოლეგიის სხდომაზე, სადისციპლინო კოლეგია ვალდებულია გადადოს დისციპლინური საქმის განხილვა არაუმეტეს 2 კვირით.

სადისციპლინო კოლეგიის მიზანს წარმოადგენს იმის დადგენა, ჩაიდინა თუ არა მოსამართლემ ქმედება, რომლისთვისაც მას დისციპლინური ბრალდება წარედგინა და არის თუ არა ეს ქმედება დისციპლინური გადაცდომა. სადისციპლინო კოლეგია ასევე ადგენს, მიუძღვის თუ არა მოსამართლეს ბრალი დისციპლინური გადაცდომის ჩადენაში. მხოლოდ ზემოაღნიშნული სამივე ამ გარემოების არსებობისას არის სა-

დისციპლინო კოლეგია უფლებამოსილი, მიიღოს გადაწყვეტილება მოსამართლის ბრალეულად ცნობისა და მისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და სახდელის დაკისრების შესახებ¹²⁹⁷.

რაც შეეხება სადისციპლინო კოლეგიის მიერ მისაღები გადაწყვეტილების სახეებს, კანონის თანახმად სადისციპლინო კოლეგია უფლებამოსილია გამოიტანოს ერთ-ერთი შემდეგი გადაწყვეტილება: ა) დისციპლინური საქმის წარმოების შეჩერების შესახებ; ბ) დისციპლინური საქმის წარმოების შეწყვეტის შესახებ; გ) მოსამართლის დისციპლინური გადაცდომის ჩადენაში ბრალეულად ცნობისა და მისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და სახდელის დაკისრების შესახებ; დ) მოსამართლის დისციპლინური გადაცდომის ჩადენაში ბრალეულად ცნობის, დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებისა და მოსამართლისათვის კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვის შესახებ; ე) მოსამართლის გამართლების შესახებ.

მოსამართლეს დისციპლინური გადაცდომის დადგენისას შეიძლება ერთ-ერთი ქვემოთ ჩამოთვლილი სახდელი შეეფარდოს: ა) შენიშვნა; ბ) საყვედური; გ) მკაცრი საყვედური; დ) ხელფასის 5%-დან 20%-მდე დაქვითვა არაუმეტეს 6 თვის განმავლობაში; ე) სასამართლოს თავმჯდომარის, სასამართლოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილის ან მოადგილის, სასამართლო კოლეგიის ან პალატის თავმჯდომარის თანამდებობიდან გათავისუფლება; ვ) მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლება. დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიება მოსამართლისათვის კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვა. ნიშანდობლივია აღინიშნოს, რომ სადისციპლინო კომისიის მიერ მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სახდელების გამოყენება უნდა მოხდეს იმ თანმიმდევრობით, როგორც ეს კანონშია ჩამოყალიბებული. გამონაკლისია ისეთი შემთხვევა, როდესაც დისციპლინური გადაცდომის სახე უფრო მკაცრი დისციპლინური სახდელის გამოყენებას მოითხოვს¹²⁹⁸.

¹²⁹⁷ სადისციპლინო კოლეგია გადაწყვეტილებას იღებს სათათბირო ოთახში.

სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილება მიღებულად ითვლება თუ მას მხარს დაუჭერს კოლეგიის დამსწრე წევრთა უმრავლესობა, სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილება ფორმდება წერილობით და მას ხელს აწერენ კოლეგიის წევრები. სადისციპლინო კოლეგიის წევრი, რომელიც არ ეთანხმება დისციპლინური საქმის შესახებ მიღებულ გადაწყვეტილებას, წერილობით აცხადებს თავის აზრს, რომელიც თან ერთვის საქმეს.

¹²⁹⁸ საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, მუხლი 75³.

სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების გადასინჯვა შეიძლება უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში¹²⁹⁹ მისი გასაჩივრებით. გასაჩივრებას ექვემდებარება სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილება საქმის წარმოების შეწყვეტის შესახებ; მოსამართლის დისციპლინური გადაცდომის ჩადენაში ბრალეულად ცნობისა და მისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და სახდელის დაკისრების შესახებ; მოსამართლის დისციპლინური გადაცდომის ჩადენაში ბრალეულად ცნობის, დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებისა და მოსამართლისათვის კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართვის შესახებ; და მოსამართლის გამართლების შესახებ გადაწყვეტილებები. გასაჩივრების უფლება აქვთ დისციპლინური საქმის ყველა მხარეს.¹³⁰⁰

სადისციპლინო პალატა სადისციპლინო საქმეს განიხილავს საჩივრის წარმოებაში მიღებიდან 1 თვის განმავლობაში. ობიექტური გარემოებების არსებობის შემთხვევაში საქმის განხილვა უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარემ შეიძლება გააგრძელოს 1 თვით. სადისციპლინო პალატა სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილებას ამოწმებს საჩივრის ფარგლებში, როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი და დაკისრებული სახდელის სამართლიანობის თვალსაზრისით. სადისციპლინო პალატა გადაწყვეტილებას იღებს საქმის ზეპირი და არსებითი განხილვის შედეგად, ხმათა უმრავლესობით. სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილებაში აღინიშნება სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილებისა და მიღებული საჩივრების შინაარსი, სადისციპლინო პალატაში საკითხის განხილვის შედეგები, მიღებული გადაწყვეტილების არსი და დასაბუთება.

სადისციპლინო პალატა უფლებამოსილია ქვემოთ ჩამოთვლილი ერთ-

¹²⁹⁹ უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატას 3 წევრის შემადგენლობით, 3 წლის ვადით ირჩევს უზენაესი სასამართლოს პლენუმი. უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის წევრთა ასარჩევად მათ კანდიდატურებს, მათ შორის, სადისციპლინო პალატის თავმჯდომარის კანდიდატურას, უზენაესი სასამართლოს წევრთაგან უზენაესი სასამართლოს პლენუმს წარუდგენს პლენუმის წევრი.

¹³⁰⁰ სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო თავის სხდომაზე, სრული შემადგენლობის 2/3-ის უმრავლესობით. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილებას თავისი წარმომადგენლის მეშვეობით ასაჩივრებს. მოსამართლე, რომელსაც დაეკისრა დისციპლინური პასუხისმგებლობა, სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილებას ასაჩივრებს პირადად ან თავისი დამცველის, ანდა სხვა წარმომადგენლის მეშვეობით.

ერთი გადაწყვეტილება მიიღოს: სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების შესახებ, სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების შეცვლის შესახებ, სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების გაუქმებისა და ახალი გადაწყვეტილების მიღების შესახებ, და სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების შესახებ. სადისციპლინო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება.

3. მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის წარმოების განზოგადებული პრაქტიკა

დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურის ანგარიშებში განზოგადებულია მოსამართლეთა მიმართ წარმოადგენილ საჩივრებში ყველაზე ხშირად მითითებული დისციპლინური გადაცდომის სახეები და მათზე რეაგირების სამართლებრივი შედეგები¹³⁰¹.

ანგარიშში მითითებულია, რომ გადაცდომის სახედ საჩივრის ავტორები უმეტესად უთითებენ: ა) მოსამართლის მოვალეობის არაჯეროვანი შესრულების შესაძლო ჩადენის ფაქტზე; ბ) საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურებაზე; გ) სამოსამართლო ეთიკის წესების დარღვევაზე; გ) დისციპლინური უფლებამოსილების მქონე ორგანოს საქმიანობისათვის ხელის შეშლაზე; ე) მოსამართლის მიუკერძოებლობასა და შინაგან რწმენას შორის ზღვარის დაუცველობაზე; ვ) საჯარო შეტყობინებით განხილების მხარისათვის გაცნობაზე, როგორც მოსამართლის მოვალეობის არაჯეროვანი შესრულების შესაძლო ჩადენაზე; ზ) თათბირის ან პროფესიული საიდუმლოების გამჟღავნებაზე; თ) საქმეზე უსწორობის გასწორებით სამოსამართლო თვითნებობაზე და ა. შ. თითოეულ მათგანთან დაკავშირებით, მოსამართლეთა დისციპლინური საქმეების განმხილველმა ორგანომ შემდეგი მნიშვნელოვანი განმარტებები გააკეთა, კერძოდ:

ა) მოსამართლის მოვალეობების შეუსრულებლობა ან არაჯეროვნად შესრულება მიუხედავად იმისა, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი დასაბუთებული გადაწყვეტილების მხარეთათვის გაგზავნის კანონით დადგენილი ვადა მოსამართლის მიერ დარღვეულ იქნა და დასაბუთებული გადაწყვეტილება მხარეს გაეგზავნა 9 თვის შემდეგ, სა-

¹³⁰¹ დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურის წლიური ანგარიშები, <<https://dis.court.ge/category/annual-reports/>>, [14.05.2021].

ქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოსამართლის მიმართ შეწყვიტა დისციპლინური სამართალწარმოება არსებული სტატისტიკური მონაცემებისა და მოსამართლის დატვირთვის გათვალისწინებით¹³⁰².

მოცემულ შემთხვევაში საჩივარი შეეხებოდა დასაბუთებული გადაწყვეტილების მხარეთათვის გაგზავნის კანონით დადგენილი ვადის დარღვევას. მოსამართლემ გადაწყვეტილება გამოაცხადა 2017 წლის 14 ივლისს, ამდენად მხარისათვის გადაწყვეტილების გასაჩივრების ვადის ათვლა დაიწყო 2017 წლის 14 აგვისტოდან და დასრულდა 2017 წლის 29 აგვისტოს. ამ დროისთვისაც მხარეებს სასამართლოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება ჩაბარებული არ ქონდათ. მხარემ არაერთხელ მიმართა სასამართლოს გადაწყვეტილების ასლის ჩაბარების თაობაზე (3.08.2017; 14.08.2017; 5.09.2018), თუმცა, საქმეში მხარისათვის გადაწყვეტილების ჩაბარების დამადასტურებელი ხელწერილი არ დევს. მოპასუხეებმა სააპელაციო საჩივარი წარადგინეს ფორმალურად, რათა გასაჩივრების ვადა არ გაეშვათ. პირველი ინსტანციის სასამართლომ 2017 წლის 14 ივლისის გადაწყვეტილება მხარეს 2018 წლის 5 აპრილს, 9 თვის დაგვიანებით გადაუგზავნა.

საბჭომ განმარტა, რომ სამართლებრივი შეცდომისა და დისციპლინური გადაცდომის გამიჯვნის კრიტერიუმებთან დაკავშირებით. სადისციპლინო პალატის განმარტებით, კანონის შესაბამისი დანაწესი უნდა განიმარტოს ორი უმნიშვნელოვანესი პრინციპის, კანონიერების პრინციპის და მოსამართლის დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელების წესის დაცვით. კანონიერების პრინციპი კანონის უზენაესობას ეფუძნება. ეს კონსტიტუციური პრინციპია, რომლის თანახმად, არავის არა აქვს უფლება კანონმდებლობის მოთხოვნათა საწინააღმდეგოდ განახორციელოს რაიმე ქმედება. დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას კი მოსამართლე ვალდებულია ეს უფლებამოსილება განახორციელოს კანონით დადგენილ ფარგლებში და არ გასცდეს კანონს. სასამართლო ვალდებულია მისთვის კანონით მინიჭებული დისკრეციული უფლებამოსილება განახორციელოს კანონის ფარგლებში. ამდენად, უნდა განიმარტოს, რომ არსებული პრაქტიკის შესაბამისად, მოსამართლის არასწორი მოქმედება/უმოქმედობა, მხოლოდ მაშინ მიიჩ-

¹³⁰² საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 17.12.2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №49-18, <[http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/49-18\(17.12.18\).pdf](http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/49-18(17.12.18).pdf)>, [14.05.2021].

ნევა დისციპლინურ გადაცდომად თუ ის სცდება მოსამართლისათვის კანონით მინიჭებულ ფარგლებს და არღვევს შესაბამისი კანონის იმპერატიულ მოთხოვნებს.

საბჭომ დაადგინა, რომ 2017 წლის სტატისტიკური მონაცემებით მოსამართლეს განსახილველად ეწერა 1674 სამოქალაქო საქმე, ხოლო ამათგან დაასრულა 888 სამოქალაქო საქმე (53%). არსებულ მოცემულობაში, საპროცესო ვადის დარღვევა განაპირობა მოსამართლის წარმოებაში არსებულმა საქმეთა სიმრავლემ და ობიექტურმა ხელშემშლელმა გარემოებებმა. შესაბამისად, საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ, 2018 წლის 17 დეკემბრის სადისციპლინო სხდომაზე ჩატარებული ფარული კენჭისყრის შედეგად (სადისციპლინო სხდომაზე დამსწრე იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13 წევრთაგან 8 წევრმა ხმა მისცა შეწყვეტას, ხოლო 6 წევრმა - ახსნა-განმარტებას) მიიჩნია, რომ მოსამართლის მიმართ უნდა შეწყდეს დისციპლინური სამართალწარმოება.

ბ) საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურება.

საქმის განხილვის გაჭიანურებას ეხება საქმე, რომლის მიხედვითაც, 2016 წლის 30 მარტს ვინდიკაციური სარჩელი აღიმდრა. სასამართლომ, მოპასუხეთა მიერ შესაგებლის წარუდგენლობის გამო, 2016 წლის 5 მაისს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება მიიღო, რომელიც მხარეებს ნოემბრის თვეში ჩაბარდათ. ამასთან, მოპასუხეებმა აღნიშნული დაუსწრებელი გადაწყვეტილება საჩივრით გაასაჩივრეს, რაც დაკმაყოფილდა და 2017 წლის 25 იანვარს მოცემულ საქმეზე მოსამზადებელი სხდომა დაინიშნა. საჩივრის ავტორის მითითებით, შესაგებელი წარდგენილი იყო მხოლოდ ერთი მოპასუხის მიერ, რის გამოც, არსებობდა სხვა ექვსი მოპასუხის მიმართ დაუსწრებელი გადაწყვეტილების მიღების საფუძველი. მოსამართლემ, 2017 წლის 25 იანვარს მოსარჩელის წარმომადგენლის შუამდგომლობა დააკმაყოფილა და ექვსი მოპასუხის მიმართ გამოიტანა დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, თუმცა ეს გადაწყვეტილება მხარეებს საჩივრის წარდგენის ეტაპზე არ აქვთ ჩაბარებული. გარდა ამისა, მოსარჩელის წარმომადგენლის მიერ დაზუსტდა სასარჩელო მოთხოვნა და მოპასუხეთა წრეს დაემატა სამი პირი, რის გამოც, მოსარჩელემ სასამართლოს წარუდგინა დაზუსტებული სარჩელი, რასაც მოსამართლის მხრიდან კანონით დადგენილ ვადაში შესაბამისი რეაგირება არ მოჰყოლია.

საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგიის

სხდომაზე მოსამართლემ განაცხადა, რომ აღიარებდა ვადის დარღვევას, განიცდიდა, რომ მხარემ ვერ მიიღო სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულება და ითხოვდა, რომ ის გარემოებები, რაც საფუძველი გახდა ამ დარღვევებისა, ობიექტურად შეფასებულიყო.

საბჭომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა დისციპლინურ გადაცდომას. საბჭოს განმარტების მიხედვით, იმისთვის, რომ სრულყოფილად შეფასდეს საჩივრის/საჩივრების საფუძველზე გამოკვლეული ფაქტობრივი გარემოებები შეიცავენ თუ არა მოსამართლის მიერ შესაბამისი პუნქტით განსაზღვრული დისციპლინური გადაცდომის ნიშნებს, აუცილებელია განისაზღვროს, თუ, თავისი არსით რას წარმოადგენს საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურება, როდიდან უნდა ჩაითვალოს საქმე გაჭიანურებულად და რას გულისხმობს ტერმინი „უსაფუძვლო“. მოსამართლის მიერ საქმის განხილვის შესაძლო უსაფუძვლო გაჭიანურებაზე მსჯელობისას, აუცილებელია ყურადღება მიექცეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლს (რომელიც მოიცავს სამართლიანი სასამართლოს მიერ საქმის გონივრულ ვადაში განხილვის უფლებას) და იმ კრიტერიუმებს, რასაც ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო იყენებს მე-6 მუხლის დარღვევის დადგენის დროს (საქმის განხილვის გონივრული ვადის დარღვევის გამო). ამასთან, იყო თუ არა საქმის განხილვის ვადები არაგონივრული, სასურველია შეფასდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს სასამართლო პრაქტიკით დადგენილი კრიტერიუმების შესაბამისად, კერძოდ, ეს კრიტერიუმებია : 1) საქმის სირთულე, რომელიც შეიძლება დაკავშირებული იყოს, როგორც საქმის ფაქტობრივ, ისე სამართლებრივ სირთულესთან (*Katte Klitsche de la Grande v. Italy*, §55; *Papachelas v. Greece*, §39); რომელიც შეიძლება დაკავშირებული იყოს რამდენიმე მხარის საქმეში ჩაბმასთან (*H.V. United Kingdom*, §72); მტკიცებულებების გამოკვლევასთან (*Human v. Poland*, §63) და ა.შ. ამასთან, იმ შემთხვევაშიც როდესაც საქმე თავისი არსით სირთულით არ ხასიათდება, თუმცა ეროვნული კანონმდებლობა არ არის ნათელი, ამ გარემოებამაც შეიძლება საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურება გამოიწვიოს (*Pupeni Greeck Catholic Parish and others v. Romania*, §150); 2) მხარეთა მოქმედებები, რაც გულისხმობს მაგალითად, ადვოკატთა ხშირ ცვლილებას (*König Germany*, §103), შუამდგომლობებს, რომლებიც გამიზნულია პროცესის გასაჭიანურებლად ან უბრალოდ დაკავშირებულია გარკვეულ ვადებთან (*Acquaviva v. Franco*, §61), ასევე სხვა მოქმედებები, რომლებიც უკავშირდება ვადის გაგრძელებას;

3) საქმის განმხილველი მოსამართლის მოქმედებები; ყურადღება უნდა მიექცეს ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მოსამართლის მიერ საპროცესო მოქმედების შეუსრულებლობას/ჩაუტარებლობას (*Pafitis and others v. Greece*; §93; *Tiece v. San Marino*; §31; *Sürmeli v. Germany*, §129) თუმცა, აქვე ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ გარემოებაზე, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, საქმის განხილვის ვადა იყო გონივრული თუ არა, უნდა შეფასდეს ყოველ საქმეზე ინდივიდუალურად, საქმის კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით (*Frydlender v. France*, §43) და ერთიანობაში ყველა საპროცესო მოქმედების მხედველობაში მიღების შედეგად (*König Germany*, §98).

ამდენად, წინამდებარე საჩივართან დაკავშირებით საბჭომ მხედველობაში მიიღო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები, კერძოდ, სარჩელი სასამართლოს 2016 წლის 30 მარტს წარედგინა; მოსამართლემ დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, შესაგებლის წარუდგენლობის გამო, 2016 წლის 5 მაისს გამოიტანა, თუმცა, დაუსწრებელი გადაწყვეტილება მხარეებს 2016 წლის 15 ნოემბერს, ანუ 6 თვის შემდეგ გაეგზავნა; 2016 წლის 26 დეკემბრის განჩინებით, მოპასუხეთა საჩივრის საფუძველზე, დაუსწრებელი გადაწყვეტილება გაუქმდა. საქმეზე მოსამზადებელი სხდომა 2017 წლის 25 იანვარს დაინიშნა. აღნიშნულ სხდომაზე მოსამართლემ მოსარჩელის წარმომადგენლის შუამდგომლობა დააკმაყოფილა და მოპასუხეთა გარკვეული ნაწილის მიმართ დაუსწრებელი გადაწყვეტილება გამოიტანა. 2017 წლის 25 იანვრის გადაწყვეტილება მხარეებს 2017 წლის 4 მაისს ანუ გადაწყვეტილების გამოტანიდან მეოთხე თვეს გაეგზავნა. ასევე, 2017 წლის 22 მაისს მოსამართლემ მოპასუხეთა ნაწილის მიმართ დაუსწრებელი გადაწყვეტილება გამოიტანა და ეს გადაწყვეტილება მხარეებს 2017 წლის 29 დეკემბერს ანუ 7 თვის შემდეგ გაუგზავნა. ამასთან, განსახილველი საქმის არსებითი განხილვა დისციპლინური საქმის განხილვამდე არ დასრულებულა. ამდენად, მოცემულ საქმეზე სამართალწარმოება 2 წელი და 4 თვე გრძელდება. ამასთან, მხარეებს დაუსწრებელი გადაწყვეტილებები (სხვადასხვა) გაეგზავნა ექვსი თვის, სამი თვის და შვიდი თვის შემდეგ. აღნიშნული გარემოებები, მიუხედავად, რაიონულ სასამართლოში, მათ შორის, კონკრეტული მოსამართლის წარმოებაში არსებული საქმეთა სიმრავლისა, მხარეთა მიერ განხორციელებული საპროცესო მოქმედებების მრავალფეროვნებისა და თავად მოსამართლის მიერ განხორციელებული არაერთი საპროცესო მოქმედებისა, შეიცავს მოსამართლის მიერ აღნიშნულ საქმეზე საერთო სასამართლოების შესა-

ხებ საქართველოს ორგანული კანონის 75¹.2(დ) მუხლით გათვალისწინებული დისციპლინური გადაცდომის ნიშნებს.

მოსამართლეს საბჭომ დისციპლინური გადაცდომის (საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურება) ჩადენისათვის კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიმართა.

დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მოსამართლის მოვალეობის არაჯეროვნად შესრულებად შეაფასა ქმედება, როდესაც მოსამართლემ მტკიცებულებების გამოთხოვის შესახებ განჩინება მოპასუხე მხარეს 1 წლის, 1 თვისა და 18 დღის შემდეგ გაუგზავნა, რაც, თავის მხრივ, შეიცავს მოსამართლის მოვალეობის არაჯეროვანი შესრულების შესაძლო ჩადენის ნიშნებს¹³⁰³.

საჩივრის ავტორი მიუთითებდა, რომ საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს არც მტკიცებულებები და არც შესაგებელი წარუდგენია სასამართლოში, თუმცა მოსამართლეს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-5 მუხლის დანაწესი არ გამოუყენებია.

დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა განმარტა: დადგენილია, რომ მოპასუხე მხარეს საქმეზე შესაგებელი არ წარუდგენია, თუმცა გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ შესაგებლის არსებობა მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც სასამართლოს ეძლევა შესაძლებლობა იცოდეს თუ რა პოზიცია გააჩნია მოპასუხეს სადავო საკითხებთან მიმართებაში, ხოლო ორივე მხარის პოზიციის ცოდნა სასამართლოს აძლევს შესაძლებლობას ფაქტობრივად და სამართლებრივად სწორად გადაწყვიტოს საქმე. მართალია, ადმინისტრაციული პროცესი ავალდებულებს მხარეს წარადგინოს შესაგებელი სასამართლოში, თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ განსხვავებით სამოქალაქო სამართალწარმოებისაგან ადმინისტრაციული პროცესი არ ითვალისწინებს სასამართლოს მხრიდან რაიმე საპროცესო ღონისძიების გამოყენებას იმ შემთხვევისათვის, თუკი მოპასუხე მხარის მიერ შესაგებელი არ იქნება წარდგენილი ან დაგვიანებით იქნება შეტანილი. კერძოდ, არ მიიღება დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, ვინაიდან ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი იმპერატი-

¹³⁰³ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №204-18, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%20204-18-2.pdf>>, [14.05.2021].

ულად განსაზღვრავს, რომ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში არ გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXVI თავის დებულებები დაუსწრებელ გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით (ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 261 მუხლის პირველი ნაწილი). აგრეთვე, აღნიშნული შემთხვევა არ განიხილება მტკიცებულებების წარუდგენლობად, რა დროსაც კანონმდებლობა ითვალისწინებს ჯარიმის დაკისრებას (ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-19 მუხლის მე-3 ნაწილი). საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის მე-5 ნაწილის თანახმად თუ ადმინისტრაციულმა ორგანომ არასაპატიო მიზეზით ვერ უზრუნველყო მტკიცებულებათა წარდგენა, სასამართლო ადმინისტრაციული ორგანოს შესაბამის თანამდებობის პირს აჯარიმებს 200 ლარით, რაც არ ათავისუფლებს მას მტკიცებულებათა შემდგომში წარდგენის ვალდებულებისაგან. ასეთ შემთხვევაში სასამართლო უფლებამოსილია ადმინისტრაციული ორგანოს ხელმძღვანელს ან ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოს მმართველს წარდგინებით სასამართლოში მტკიცებულებათა წარუდგენლობის მიზეზების დადგენისა და შესაბამისი თანამდებობის პირის მიმართ დისციპლინური ღონისძიებების გატარების თაობაზე. რაც შეეხება მტკიცებულებების წარუდგენლობას, დადგენილია, რომ რაიონული სასამართლოს 2017 წლის 21 აგვისტოს განჩინებით სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს დაევალა ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებული ადმინისტრაციული წარმოების მასალების სასამართლოში სრულად წარდგენა. აღნიშნული განჩინება საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს 2018 წლის 10 ოქტომბერს ჩაბარდა. 2018 წლის 19 ოქტომბერს რაიონულ სასამართლოში საჯარო რეესტრის ეროვნულმა სააგენტომ ადმინისტრაციულ საქმისწარმოებასთან დაკავშირებული მასალები წარადგინა. ამდენად, ინსპექტორის განმარტებით, მხარის მტკიცება ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მასალების წარუდგენლობის თაობაზე არ დასტურდებოდა.

საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოსამართლის მოვალეობის არაჯეროვანი შესრულება დადასტურებულად არ ჩათვალა საქმის ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში, კანონით დადგენილი ვადის გასვლიდან, 5 დღის შემდეგ გაგზავნის ფაქტი. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მიიჩნია, რომ საჩივრის ავტორის განცხადება მისი საჩივრის სააპელაციო სასამართლოში დაგვიანებით გადაგზავნის თაობაზე, არ შეესაბამებოდა საქმეში არსებულ მასალებს, ხოლო ვადის

დარღვევის უმნიშვნელო ხასიათის გამო, საქმის გაგზავნის პერიოდი არაგონივრულ ვადად არ ჩათვალა¹³⁰⁴.

საბჭოს განმარტებით, საქმის მასალების გამოკვლევის შედეგად დგინდება, რომ მოსამართლემ განჩინება საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმისა და სააპელაციო სასამართლოში გადაგზავნის შესახებ 2018 წლის 3 აპრილს მიიღო. საქმე სააპელაციო სასამართლოს 2018 წლის 13 აპრილს, 5 დღის დაგვიანებით გადაეგზავნა. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მიიჩნია, რომ საჩივრის ავტორის განცხადება მისი საჩივრის სააპელაციო სასამართლოში დაგვიანებით გადაგზავნის თაობაზე არ შეესაბამება საქმეში არსებულ მასალებს. შესაბამისად, ვადის დარღვევის უმნიშვნელო ხასიათის გამო, საქმის გაგზავნის პერიოდი ვერ ჩაითვლებოდა არაგონივრულ ვადად. შესაბამისად, დისციპლინურ საქმეზე №91/18 მოსამართლის მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოება შეწყდა.

ზოგადი განმარტების მიზნებისათვის, მხედველობაშია მისაღები, რომ საქმის შესაძლო გაჭიანურების ფაქტზე მსჯელობისას, დამოუკიდებელი ინსპექტორი ყურადღებას ამახვილებს საქმის სირთულეზე, საქმეზე მოსამართლისა და მხარეთა მიერ განხორციელებულ მოქმედებებზე, ჩატარებულ სხდომებსა და სხვადასხვა საპროცესო ღონისძიებებზე, ასევე საქმის კონკრეტული მოსამართლის წარმოებაში ყოფნის ვადაზე, მოსამართლის დატვირთულობასა და ინდივიდუალურ პასუხისმგებლობაზე.¹³⁰⁵

სამოქალაქო/ადმინისტრაციული საქმე სასამართლოს წარმოებაში შეიძლება იმყოფებოდეს 3 წლამდე ვადით, თუმცა კონკრეტული მოსამართლე, რომლის მიმართაც საჩივარია წარმოდგენილი, საქმეს განიხილავდეს არა მისი წარმოების მთელი პერიოდის, არამედ 8-9 თვის განმავლობაში. მაგალითისათვის, საქალაქო სასამართლოში ადმინისტრაციული საქმე განიხილებოდა 1 წელი, 6 თვე და 28 დღე (დაზუსტებული სარჩელის წარდგენამდე), ხოლო დაზუსტებული სარჩე-

¹³⁰⁴ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 11.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №91-18, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%20204-18-2.pdf>>, [14.05.2021].

¹³⁰⁵ დეტალური კრიტერიუმები მოცემულია დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურის პირველ წლიურ ანგარიშში, 28, <<https://dis.court.ge/wp-content/uploads/2020/07/dis2.pdf>>, [17.06.2021].

ლის წარმოებაში მიღებიდან – 6 თვე და 7 დღე (სულ 2 წელი, 1 თვე და 5 დღე). აღნიშნულ პერიოდში ერთ მოსამართლეს საქმე განსახილველად ჰქონდა 11 თვე და 19 დღე, ხოლო მეორე მოსამართლეს – 8 თვე და 9 დღე. სასამართლოს სხდომებს შორის შუალედი მერყეობდა 5-დან 8 თვემდე. მართალია, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა დაადგინა, რომ საქმე ზოგადად გაჭიანურებული იყო, თუმცა საქმის განხილვის კანონით დადგენილი ვადების ბრალეულად დარღვევის კუთხით, თითოეულ მოსამართლესთან მიმართებით ინდივიდუალურად იმსჯელა.¹³⁰⁶

დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა დისციპლინური გადაცდომის შესაძლო ჩადენის ფაქტად მიიჩნია ისეთი შემთხვევაც, როდესაც საქმის განხილვის ვადა შეადგინა 1 წელი და 3 თვე. მოცემულ შემთხვევაში, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა ყურადღება გამახვილა მოსამართლის ქმედებებზე, ასევე, შეფასდა მოსამართლის მიერ საქმესთან მიმართებით ჩატარებული საპროცესო მოქმედებები. გათვალისწინებულ იქნა მოსამართლის დროებითი შრომისუუნარობა (საავადმყოფო ფურცელი) და შვებულებაში ყოფნის პერიოდი (საერთო ჯამში, 2 თვე და 25 დღე), ასევე მოსამართლის დატვირთულობა, მასზე განსახილველად გადაცემული და მის მიერ დასრულებული საქმიეების რაოდენობა. (საანგარიშო პერიოდში მოსამართლეს განსახილველად გადაეცა 652 საქმე, საიდანაც დაასრულა 530 (81%)). შესაბამისად, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მიიჩნია, რომ არ ვლინდებოდა მოსამართლის მიერ საქმის განხილვის ვადის უსაფუძვლო, ბრალეული გაჭიანურების ნიშნები.¹³⁰⁷

მხარეთა ქმედებებზე გამახვილდა ყურადღება საქმეში, სადაც განხილვის 2-თვიანი ვადა 8 თვეზე მეტი დროით დაირღვა. აღნიშნული გაჭიანურების საფუძვლიანობის შეფასებისას ყურადღება მიექცა საპროცესო მოქმედებებს. საქმის მასალებით მტკიცდებოდა, რომ სარჩელი და შეგებებული სარჩელი რამდენიმეჯერ შეიცვალა, მხარეებმა სასამართლოს წინაშე იშუამდგომლეს ბავშვის ფსიქიკური მდგომარეობის დადგენის გამო შესაბამისი დასკვნის მომზადების შესახებ, მხარეებმა რამოდენიმეჯერ მოითხოვეს დროებითი განკარგულების მიღება და შემდგომ,

¹³⁰⁶ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №123-19, <<https://dis.court.ge/wp-content/uploads/2020/07/dis2.pdf>>, [21.06.2021].

¹³⁰⁷ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 11.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №72-18, <[http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/72-18\(11.03.19\).pdf](http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/72-18(11.03.19).pdf)>, [14.05.2021].

დროებითი განკარგულების შეცვლა და გაუქმება. მოსამართლემ ჩაატარა 8 სასამართლო სხდომა, რითაც ხელი შეუწყო საქმის განხილვის მაქსიმალურად შემჭიდროებულ ვადებში დასრულებას. შედეგად, მიუხედავად საქმის 8 თვეზე მეტი დროით გაჭიანურებისა, დამოუკიდებელი ინსპექტორის მიერ მხარეთა მოქმედებებისა და საქმის სირთულიდან გამომდინარე, მოსამართლის ქმედება არ შეფასდა დისციპლინურ გადაცდომად.¹³⁰⁸

დისციპლინურ გადაცდომად არ იქნა შეფასებული მოსამართლის მიერ საქმის განსახილველად გადაცემიდან დაუსწრებელი გადაწყვეტილების 1 თვისა და 24 დღის შემდეგ მიღება.¹³⁰⁹

საქმის სირთულის მიუხედავად, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მიიჩნია, რომ სახეზე იყო დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის ნიშნები ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მოსამართლეთა მიერ სამოქალაქო საქმეზე სასამართლო სხდომა არ გამართულა 1 წლისა და 11 თვის განმავლობაში, ხოლო საქმის განხილვა გაგრძელდა 2 წლამდე ვადით.¹³¹⁰

ერთ-ერთ დისციპლინურ საქმეში, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მიიჩნია, რომ სახეზე იყო საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურების შესაძლო ჩადენის ნიშნები და აღნიშნა, რომ ადმინისტრაციული საქმის განხილვა 2 წლისა და 3 თვემდე ვადით არ წარმოადგენდა გონივრულ ვადას. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, საჩივარზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების შეფასების შემდეგ, არ დაეთანხმა დამოუკიდებელი ინსპექტორის მოსაზრებას მოსამართლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ბრალეულად ჩადენის ფაქტთან დაკავშირებით, მხედველობაში მიიღო მოსამართლის დატვირთულობა და ის გარემოებები, რომ მოსამართლემ საქმეზე განახორციელა საპროცესო მოქმედებები. მიიჩნია, რომ არ იკვეთებოდა საქმის განხილვის ბრალეული უსა-

¹³⁰⁸ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №116-18, <[http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/116-18\(13.03.19\).pdf](http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/116-18(13.03.19).pdf)>, [14.05.2021].

¹³⁰⁹ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 11.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №81-18-2, <[http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/81-18-2\(11.03.19\).pdf](http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/81-18-2(11.03.19).pdf)>, [14.05.2021].

¹³¹⁰ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №161-18.

ფუძვლო გაჭიანურების ნიშნები.¹³¹¹

დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა საქმის განხილვის უსაფუძვლო გაჭიანურებად არ ჩათვალა ფაქტი, როდესაც სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეს 1 წლის განმავლობაში ჰქონდა წარმოებაში საქმე, ვინაიდან საქმის მოკვლევის შედეგების თანახმად, სასამართლო სხდომები ყოველთვიურად ინიშნებოდა. კონკრეტულ მოცემულობაში, დაცვის ინტერესებიდან გამომდინარე დაცვის მხარის ქმედებამ გარკვეული დროით საქმის განხილვის გაჭიანურება გამოიწვია, თუმცა მისი შუამდგომლობები დასაბუთებული იყო. შესაბამისად, პროცესის იმ ვადით დაყოვნება, რაც საჭიროა დაცვის ეფექტიანად განხორციელებისთვის, შეიძლება მიჩნეულიყო გამონაკლის შემთხვევად.¹³¹²

გ) სამოსამართლო ეთიკის ნორმების დარღვევა.

სასამართლოსადმი საზოგადოების ნდობისთვის ეთიკისა და კეთილსინდისიერების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მოსამართლეთა ქცევა უნდა იყოს კეთილსინდისიერი როგორც ოფიციალური ფუნქციების შესრულებისას, ისე პირად ცხოვრებაში. ეთიკის წესების დარღვევის დასადგენად დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახური შეისწავლის როგორც აუდიო-, ისე ვიდეოჩემებს (როგორც სხდომათა დარბაზის, ისე გარე პერიმეტრის) და, ფაქტების სრულყოფილი მოკვლევის შედეგად, კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით დგინდება, დაირღვა თუ არა ეთიკის ნორმები.¹³¹³

დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა ეთიკის ნორმების დარღვევად მიიჩნია მოსამართლის მიმართვა ადვოკატისადმი: „თქვენ თუ არ შეგიძლიათ მოვალეობის შესრულება, ეს ჩემს პრობლემას არ წარმოადგენს...“ და ასევე მოსამართლის გამონათქვამი: „...5 თვე გავიდა ისე, რომ სასამართლოს ამ საქმეში არაფერი არ გაუკეთებია“. დამოუკიდებელი ინსპექტორის

¹³¹¹ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №110-18, <[http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/110-18\(13.03.19\).pdf](http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/110-18(13.03.19).pdf)>, [14.05.2021].

¹³¹² საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №93-18, <[http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/93-18-1\(13.03.19\).pdf](http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/93-18-1(13.03.19).pdf)>, [14.05.2021].

¹³¹³ დეტალური კრიტერიუმები მოცემულია დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურის პირველ წლიურ ანგარიშში. 33, <https://dis.court.ge/wp-content/uploads/2020/07/inspektori_new.indd_.pdf>, [21.06.2021].

შეფასებით, მოსამართლის მიერ მსგავსი სახის განცხადება სცდებოდა კორექტულობისა და ეთიკურობის ფარგლებს და წარმოადგენდა უარყოფითი აზრის საჯაროდ გამოხატვას სასამართლოს მიერ წარსულში განხორციელებული ქმედებების მიმართ, გარდა ამისა, მოსამართლის ეს განცხადება ეჭვქვეშ აყენებდა ადვოკატის პროფესიონალიზმს და ამით, მას უკარგავდა ნდობასა და ავტორიტეტს ბრალდებულის თვალში.¹³¹⁴

ეთიკის ნორმების დარღვევად არ იქნა მიჩნეული ისეთი შემთხვევა, როდესაც მოსამართლემ სხდომაზე მიმოიხილა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განჩინება კონკრეტულ აქტთან მიმართებით. აღნიშნული განჩინების ხსენებას მხარეთა მიერ მოჰყვა სამართლებრივი დისკუსია და განხილვა აქტის სამართლებრივი ბუნების თაობაზე. მხარემ სხდომაზე აღნიშნა, რომ უზენაესი სასამართლო არ არის კანონმდებელი და არ არის უფლებამოსილი შეცვალოს კანონი, რაზეც მოსამართლემ მიუთითა: „აი, ეს არგუმენტები უზენაეს სასამართლოში შეგიძლიათ... ნუ თუ გააგრძელებთ დავას, დაასაბუთებთ თქვენს საქმეს“... ამდენად, სხდომის აუდიოოქმის მოსმენის შედეგად დადგენილია, რომ მოსამართლე ცდილობდა მხოლოდ უზენაესი სასამართლოს განჩინება გაეცნო მხარეთათვის და აღნიშნული ფრაზა წარმოთქმულ კონტექსტში არ შეიძლება განხილულიყო, როგორც მოსამართლის მიერ პოზიციის წინასწარ დაფიქსირება.¹³¹⁵

სამოსამართლო ეთიკის ნორმების დარღვევად იქნა მიჩნეული მოსამართლის ხმამაღალი ტონით მიმართვა მოსარჩელისადმი, რომელიც, მოსამართლის შეფასებით, არ საუბრობდა საქმესთან კავშირში, არ პასუხობდა მის კითხვებს ადეკვატურად და აკარგვინებდა დროს.¹³¹⁶

დისციპლინურ გადაცდომად არ შეფასდა მოსამართლის მიერ მრავალტომიანი საქმის განხილვისას ბრძანების ნომრ(ებ)ის და საქმეში და-

¹³¹⁴ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №178-19.

¹³¹⁵ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 26.06.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №155-18, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%20155-18.pdf>>, [14.05.2021].

¹³¹⁶ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 12.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №57-19, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/3/დისციპლინური%20საქმე%2057-19.pdf>>, [14.05.2021].

სახელეუბლო გვარების შემლის ფაქტი.¹³¹⁷

ეთიკის ნორმების დარღვევასთან მიმართებით საგულისხმოა *ex parte*¹³¹⁸ კომუნიკაციის საკითხი. კერძოდ, ერთ-ერთ შემთხვევაში, საჩივრის ავტორი მიუთითებდა, რომ მოსამართლემ სხდომის დასრულების შემდეგ მოპასუხის წარმომადგენელს სთხოვა დარბაზში დარჩენა „რაც საკითხთან დაკავშირებით“. ამ საკითხზე დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურის მიერ გამოკითხულმა პირმა (წარმომადგენელმა) განმარტა, რომ პროცესის დასრულების შემდეგ სხდომის დარბაზში მოსამართლესთან პირისპირ საუბრის ფაქტი არ ახსენებოდა, თუმცა აღნიშნა, რომ მოსამართლეს ბევრი ასეთი საქმე ჰქონდა და მათ ტექნიკურ დეტალებთან დაკავშირებით ზოგჯერ საუბრობდნენ (სხდომათა დარბაზში). ამდენად, საყურადღებოა მოპასუხის წარმომადგენლის განმარტება, მოსამართლესთან საქმის ტექნიკურ დეტალებზე შესაძლო საუბართან მიმართებით, რაც, თავის მხრივ, ქმნიდა ეჭვს იმის თაობაზე, რომ მოსამართლის მხრიდან შესაძლოა ადგილი ჰქონოდა *ex parte* კომუნიკაციის ფაქტს, ეს კი, თავის მხრივ, სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-7 მუხლის დარღვევაა.¹³¹⁹

დ) დისციპლინური უფლებამოსილების მქონე ორგანოს საქმიანობისათვის ხელის შეშლა.

ერთ-ერთი საქმე შეეხებოდა დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურისათვის საქმიანობის განხორციელებაში ხელშეშლას, რაც საერთო სამართალოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 75¹ მუხლის მე-2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დისციპლინური გადაცდომის ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს – „დისციპლინური უფლებამოსილების მქონე ორგანოს საქმიანობისათვის ხელის შეშლა ან მისდამი უპატივცემულობა“.

¹³¹⁷ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №114-19.

¹³¹⁸ *Ex parte* კომუნიკაცია ეს არის – განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით, საქმეში მონაწილე მხარის, ან მასთან დაკავშირებული პირის, ნებისმიერი სახის კომუნიკაცია საქმის განმხილველ მოსამართლესთან, მეორე მხარის მონაწილეობის გარეშე. მსგავსი კომუნიკაცია მოსამართლესთან აკრძალულია.

¹³¹⁹ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №89/18-2, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%2089-18-2.pdf>>, [14.05.2021].

მოცემულ შემთხვევაში, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მოსამართლეს მის მიმართ არსებულ დისციპლინურ საჩივართან დაკავშირებით საქმის მასალების გაგზავნის თაობაზე წერილით 2018 წლის დეკემბერში მიმართა. განმეორებითი წერილი საქმის მასალების დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურისათვის მიწოდების თაობაზე მოსამართლეს გაეგზავნა 2019 წლის 10 იანვარს – პირველი წერილის გაგზავნიდან 28 დღის შემდეგ, თუმცა მოსამართლემ საქმის მასალები დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურში გადმოგზავნა მხოლოდ 2019 წლის თებერვლის დასაწყისში, 1 თვისა და 25 დღის შემდეგ, მაშინ როდესაც დამოუკიდებელ ინსპექტორს საქმის მოკვლევისა და დასკვნის მომზადებისათვის მხოლოდ 2 თვე აქვს. ამასთან, საქმის მასალები მხოლოდ მას შემდეგ იქნა გამოგზავნილი დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურში, რაც გამოთხოვილ იქნა ინფორმაცია კონფიდენციალური წერილების მოსამართლისთვის ჩაბარების შესახებ. ამდენად, მოსამართლის აღნიშნული ქმედება მიმართული იყო დისციპლინური საქმის განმახორციელებელი ორგანოსათვის ხელის შეშლისაკენ, რადგან არაერთი მიმართვის მიუხედავად, საქმის მასალები, რაც აუცილებელი იყო დისციპლინური საქმის მოკვლევისათვის, დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურს გონივრულ ვადაში არ გადაეგზავნა, ამან კი დისციპლინური საქმის წინასწარ შემოწმებისა და გამოკვლევის პროცესი დააბრკოლა. აღნიშნული კი, თავის მხრივ, (დისციპლინური სამართალწარმოების განმახორციელებელი ორგანოსათვის ხელის შეშლა) დისციპლინური გადაცდომას წარმოადგენს.

ზემოაღნიშნულ საქმეზე მსჯელობისას, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა ყურადღება გაამახვილა ეფექტიანი დისციპლინური სამართალწარმოების მნიშვნელობაზე, როგორც დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს არსებობის ერთ-ერთ აუცილებელ პირობაზე და აღნიშნა, რომ მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის ინსტიტუტი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მოსამართლეთა პროფესიულ საქმიანობაზე. მოსამართლეთა დისციპლინურ პასუხისმგებლობაში მიცემის ეფექტიანი სისტემა არსებითია სასამართლო სისტემის ფუნქციონირებისათვის. დასკვნაში, ასევე, ყურადღება გაამახვილა სხვა ქვეყნის პრაქტიკაზე. მაგალითად, ინსპექტორის სამუშაოს ხელის შეშლა, „სასამართლო ხელისუფლების შესახებ“ ესპანეთის ორგანული კანონის 418-ე მუხლის თანახმად, მძიმე გადაცდომის სახეს წარმოადგენს. მსგავსად ესპანეთში არსებული დისციპლინური სამართალწარმოების სისტემისა,

საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონით, დისციპლინური გადაცდომის ერთ-ერთი სახე დისციპლინური სამართალწარმოების განმახორციელებელი ორგანოსათვის ხელის შეშლაა. ასევე, კანონმდებლის ნების დადგენისათვის გამოყენებულ იქნა კანონის განმარტების ისტორიული მეთოდი. „საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონით (23/02/2000) და მისი განმარტებითი ბარათით, რომელმაც საკანონმდებლო დონეზე პირველად დაარეგულირა დისციპლინური სამართალწარმოების პროცედურები საერთო სასამართლოების სისტემაში, დისციპლინური გადაცდომის სახედ მიიჩნეოდა „დისციპლინური უფლებამოსილებით აღჭურვილი ორგანოების საქმიანობის ხელის შეშლა ან მისდამი უპატივცემულობა“. „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 75¹ მუხლის მე-2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტი ადრე მოქმედი კანონის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის იდენტურია და დისციპლინურ გადაცდომად მიიჩნევს დისციპლინური უფლებამოსილების მქონე ორგანოს საქმიანობისათვის ხელის შეშლას ან მისდამი უპატივცემულობას.

შესაბამისად, ნორმის განმარტებისათვის მნიშვნელოვანია კანონმდებლის ნების დადგენა, რაც კანონის განმარტებითი ბარათის მეშვეობით არის შესაძლებელი. განმარტებითი ბარათის დანართის (კანონში მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლების აღმნიშვნელი და სხვა შეფასებითი ცნებების განმარტება) მიხედვით, დისციპლინური უფლებამოსილებით აღჭურვილი ორგანოების საქმიანობის ხელის შეშლად ან მისდამი უპატივცემულობად ჩაითვლება მოსამართლის მიერ დისციპლინური საქმის გამოძიებისათვის ხელოვნური დაბრკოლებების შექმნა; დისციპლინური უფლებამოსილებით აღჭურვილი ორგანოს თუ თანამდებობის პირის წარმომადგენლისათვის არასწორი ინფორმაციის მიწოდება; მათი შეცდომაში შეყვანა; სასამართლოს აპარატის თანამშრომლების ან სხვა პირთა დაყოლიება დისციპლინური უფლებამოსილების განმხორციელებელი ორგანოების თანამდებობის პირთა და მათი წარმომადგენლებისადმი ან მათი აუგად მოხსენიება და სხვა. აღნიშნული დისციპლინური გადაცდომა შეიძლება გამოიხატოს არა მარტო იმ მოსამართლის მოქმედებით, ვის წინააღმდეგაც არის აღძრული დისციპლინური დევნა ან/და მოქმედება დევნის აღძვრის საკითხი, აგრეთვე სხვა მოსამართლის მოქმედებითაც, რომელსაც კონკრე-

ტული დისციპლინური საქმე არ ეხება.

ამდენად, ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ეროვნული კანონმდებლობისა თუ საერთაშორისო სამართლებრივი აქტების შესაბამისად, მოსამართლის ქმედება დამოუკიდებელი ინსპექტორის მიერ შეფასდა დისციპლინურ გადაცდომად¹³²⁰.

ე) ზღვარი მოსამართლის მიუკერძოებლობასა და შინაგან რწმენას შორის.

საჩივრის ავტორი მიუთითებდა მოსამართლის მიკერძოებულ დამოკიდებულებაზე, კერძოდ, ორ იდენტურ შემთხვევაში განსხვავებულ მიდგომაზე. წინასწარი მოკვლევის შედეგად დადგინდა, რომ სახეზე იყო ორი იდენტური შემთხვევა, თუმცა, ერთ შემთხვევაში, მოსამართლემ არსებითად იმსჯელა საჩივარზე, ხოლო, მეორე შემთხვევაში, დაუშვებლად ცნო იგი გასაჩივრების ვადის დარღვევის გამო. მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლემ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის 268-ე მუხლის დანაწესი განსხვავებულად განმარტა და, ერთ შემთხვევაში, გასაჩივრების ვადის დაწყების დროდ მიიჩნია განჩინების ჩაბარების მომენტი, ხოლო მეორე შემთხვევაში – განჩინების გამოცხადების მომენტი. კანონის გამოყენების სწორი და ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბება მნიშვნელოვანია კანონის ბუნდოვანების თავიდან ასაცილებლად და მხარეთა თანასწორუფლებიანობის უზრუნველსაყოფად. სამართლიანი სასამართლო განხილვის არსებით ასპექტს წარმოადგენს მხარეთა თანასწორუფლებიანობის პრინციპი, რაც გულისხმობს თანაბარ შესაძლებლობას ყველა მხარისათვის, რაც მოცემულ შემთხვევაში სახეზე არ იყო.

მიუკერძოებლობასთან მიმართებით, მნიშვნელოვანია ასევე გამოვყოთ საქმე, სადაც მოსამართლემ არა იმპერატიული, არამედ დისპოზიციური ნორმა განმარტა და გადაწყვეტილება შინაგანი რწმენის საფუძველზე და მტკიცებულებათა შეფასების შედეგად მიიღო. კერძოდ, საჩივრის ავტორის განცხადებით, მოსამართლემ სრულიად უსაფუძვლოდ უთხრა უარი კერძო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად გადაცემის ნაწილში. საჩივრის ავტორი აღნიშნავს,

¹³²⁰ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 12.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N27/19, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%2027-19.pdf>>, [14.05.2021].

რომ მოსამართლეს მსგავს საქმეზე განსხვავებული გადაწყვეტილება აქვს მიღებული, რაც მისი მხრიდან თანასწორობის პრინციპის დარღვევაა. აღნიშნულ საქმეში დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მიიჩნია, რომ შესაბამისი განჩინების მიღებისას მოსამართლე მოქმედებდა მისთვის საპროცესო კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილებების ფარგლებში და კერძო საჩივრის დაკმაყოფილება/არდაკმაყოფილების საკითხის შეფასება მის უფლებამოსილებას წარმოადგენდა. საქმეზე მსჯელობისას, დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა იხელმძღვანელა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტებით, რომლის თანახმადაც, მხარეთა თანასწორობის პრინციპი გულისხმობს სასამართლოს, როგორც ნეიტრალური არბიტრის მიერ მხარეთათვის შეჯიბრებითობის თანაბარი შესაძლებლობების შექმნას. ამასთან, დაუსაბუთებელი შუამდგომლობების სასამართლოს მიერ უარყოფა ამ პრინციპების დარღვევად ვერ იქნება მიჩნეული. დიდი პალატის მოსაზრებით, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებული საქმის სამართლიანი განხილვის უფლების შეზღუდვად არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს იმგვარი შეზღუდვა, რომელიც კანონით დადგენილი წესიდან გამომდინარეობს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ინტერპრეტაციით, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება ასევე გულისხმობს კანონის ერთგვაროვან გამოყენებას. განსხვავებული ინტერპრეტაცია – როგორც სასამართლო სისტემის დამახასიათებელი თავისებურება – დასაშვებია. ამდენად, დასკვნის სახით უნდა აღინიშნოს, რომ დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა განიხილა ორი ერთმანეთისაგან არსებითად განსხვავებული დისციპლინური საქმე, სადაც ორივე შემთხვევაში საჩივრის ავტორები მოსამართლეთა მიკერძოებულ დამოკიდებულებაზე მიუთითებდნენ. დამოუკიდებელმა ინსპექტორმა მიიჩნია, რომ პირველ საქმეში მოსამართლემ სხვადასხვაგვარად განმარტა ნორმის აშკარა იმპერატიული დანაწესი, რა შემთხვევაშიც შესაძლოა სახეზე ყოფილიყო გარკვეული მიკერძოებულობის ნიშნები, ხოლო მეორე საქმეში სასამართლომ განმარტა ნორმა და შინაგანი რწმენის საფუძველზე და მტკიცებულებათა შეფასების შედეგად მიიღო გადაწყვეტილება, რაც გამორიცხავდა მოსამართლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შეფასების შესაძლებლობას¹³²¹.

¹³²¹ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 02.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N50/271-18, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%2050-271-18-1.pdf>>, [14.05.2021] და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2018 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N277-18, ზღვარი მოსამართლის მიუკერძოებლობასა და შინაგან რწმენას შორის.

ვ) საჯარო შეტყობინებით განჩინების მხარისათვის გაცნობა, როგორც მოსამართლის მოვალეობის არაჯეროვანი შესრულების შესაძლო ჩადენა მოსამართლემ საჯარო შეტყობინების გზით გააცნო მხარეს განჩინება, მაშინ როცა სასამართლოსათვის უკვე ცნობილი იყო მოპასუხის ახალი მისამართი და ტელეფონის ნომერი. ამასთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვანია სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე *Gakharia v. Georgia*¹³²², სადაც სასამართლომ განმარტა, რომ „სამართლიანი სამართალწარმოება მოითხოვს, რომ სამოქალაქო სამართალწარმოების ყველა მხარე ინფორმირებული იყოს და შესაძლებლობა ჰქონდეს გამოთქვას მოსაზრება წარდგენილ დასკვნებსა და მტკიცებულებებზე, რათა გავლენა მოახდინოს სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე“. მოცემულ შემთხვევაში საქმეში არსებული მტკიცებულება მოსამართლეს არ აძლევდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 232¹ მუხლით გათვალისწინებული დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანის უფლებამოსილებას, რადგან არ არსებობდა საკმარისი პროცესუალური შემაღენლობის ნიშნები, მოპასუხე მხარეს გზავნილი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 70-78-ე მუხლების მოთხოვნათა დაცვით არ ჩაბარებია. ამასთან, განსახილველ საქმეზე სასამართლოს მიერ დაუსწრებელი გადაწყვეტილების მიღებამ მხარის უფლებასა და ინტერესს არსებითი ზიანი მიაყენა¹³²³.

ზ) თათბირის ან პროფესიული საიდუმლოების გამჟღავნება.

საჩივრის ავტორი აღნიშნავდა, რომ მოსამართლის თანაშემწემ გადაწყვეტილების გამოცხადებამდე წარმომადგენელს სატელეფონო საუბრისას დაუდასტურა, რომ მათ საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარი ეთქვათ. ყურადსაღებია, რომ თათბირის საიდუმლოება უზრუნველყოფს მოსამართლის თავისუფლებას, მშვიდად და ყოველგვარი შებოჭილობის გარეშე გამოთქვას თავისი მოსაზრება როგორც ცალკეული საკითხების, ისე გადაწყვეტილების შესახებ. თათბირის საიდუმლოება წარმოადგენს მოსამართლეთა შორის გამართულ მსჯელობას.

მოცემულ შემთხვევაში, აღნიშნული ფაქტი ვერ ჩაითვლება თათბირის საიდუმლოების დარღვევად, რამდენადაც, მოქმედი კანონმდებლობით,

¹³²² ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა ევროპული სასამართლოს 17.01.2017 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Gakharia v. Georgia*.

¹³²³ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N195-18, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%20195-18.pdf>>, [14.05.2021].

მოსამართლის დავალებით თანაშემწე ამზადებს საქმეს, ადგენს გადაწყვეტილების/განჩინების პროექტს, შესაბამისად, საქმიანობის არსიდან გამომდინარე, თანაშემწე ფლობს საქმესთან დაკავშირებით არსებულ ყველა ინფორმაციას. ამდენად, აღნიშნული გარემოება არ შეფასდა მოსამართლის მიერ თათბირის საიდუმლოების გამჟღავნების ფაქტად, ხოლო მოსამართლის თანაშემწის ქმედების შეფასება სცდება დამოუკიდებელი ინსპექტორის უფლებამოსილების ფარგლებს¹³²⁴.

თ) სისხლის სამართლის საქმეზე უსწორობის გასწორება.

საქმე ეხებოდა მოსამართლის მხრიდან განაჩენის სარეზოლუციო ნაწილში დაშვებული უზუსტობის აღმოფხვრის საკითხს. კერძოდ, მოსამართლემ სსკ-ის 287-ე მუხლის საფუძველზე, განაჩენის სარეზოლუციო ნაწილში შეცვალა ქმედების კვალიფიკაცია. კერძოდ, განჩინებაში განხორციელებული უზუსტობის აღმოფხვრის შედეგად, მსჯავრდებული საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქ/პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის ნაცვლად, ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქ/პუნქტით და ამავე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქ/პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის. საქმის გამოკვლევის შედეგად არ დადგინდა დისციპლინური გადაცდომის შესაძლო ჩადენის ფაქტი, რადგან უზუსტობის აღმოფხვრით რეალურად არ შეცვლილა სასჯელის სახე და ზომა. ამასთან, არ შეცვლილა განაჩენის სამოტივაციო ნაწილში სასამართლოს მიერ წარმოდგენილი მსჯელობა. ამდენად, მოსამართლის მიერ განაჩენში უზუსტობის აღმოფხვრა ზემოაღნიშნული სახით, არ შეიძლება შეფასდეს ისეთ გარემოებად, რომელიც გავლენას ახდენს სასამართლოს დასკვნაზე მსჯავრდებულის ქმედების კვალიფიკაციის და სასჯელის ღონისძიების შესახებ და არ წარმოადგენს დისციპლინურ გადაცდომას.

4. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. ლელა კახიძე გამოცდილი მოსამართლეა. მას სამოსამართლო საქმიანობის 7 წლიანი გამოცდილება აქვს. ლელა კახიძეს წლების განმავლობაში აწუხებდა მის გვერდით კორპუსში მცხოვრების ქალბატონის ბედი, რომელიც მისი ქმრის მხრიდან მუდმივად ძალადობის მსხვერპლი იყო.

¹³²⁴ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N160-18, <<http://hcoj.gov.ge/Uploads/2021/2/დისციპლინური%20საქმე%20160-18-1.pdf>>, [14.05.2021].

თავად ქალბატონი კი საწარმოო ტრავმის შედეგად, შრომისუუნარო იყო. ლელა კახიძემ არ იცოდა ოჯახის საიდენტიფიკაციო მონაცემები. ლელა კახიძემ პროცესზე გასვლის დროს აღმოაჩინა, რომ მის წარმოებაში არსებული საქმე ქორწინების შეწყვეტისა და ბავშვების ადგილსამყოფელის განსაზღვრის თაობაზე სწორედ ზემოაღწერილ ოჯახს ეხებოდა. მოსამართლემ პროცესზე არ გაამჟღავნა თავისი პირადი დამოკიდებულება ოჯახის მიმართ, მან არც ის თქვა, რომ ფარულად ყოველთვის ინტერესდებოდა მეზობელი ოჯახის დიასახლისის ბედიტა და მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობით. იგი ამავდროულად მეზობლებს ურჩევდა, რომ ძალადობის დროს პატრული გამოეძახებინათ და მოძალადე ემხილებინათ. მოსამართლე მეზობელი ქალბატონის ახსნა-განმარტებას ცრემლიანი თვალებით ისმენდა. მან რამდენიმეჯერ პროცესიც კი შეწყვიტა ემოციების გამო. მოსამართლისათვის განსაკუთრებით მძიმე იყო საქმეში არსებული დასკვნა, რომლის მიხედვითაც, ფსიქოლოგი ბავშვების გამოკითხვის შედეგად მიიჩნევდა, რომ ბავშვების ცხოვრება მამასთან უკეთესი იყო, რადგან ბავშვები მამასთან უფრო დაცულები იქნებოდნენ. შრომისუუნარო დედა კი ბავშვების აღზრდას ვერ უზრუნველყოფდა. მოსამართლე სამეზობლოდან კი აბსოლუტურად განსხვავებულ ინფორმაციას ფლობდა. მეზობლებისაგან მიღებული ინფორმაციით ქალბატონი შრომისუუნარო იყო, თუმცა, იგი შვილებზე ზრუნვასა და მათ მოვლას ჯეროვნად უზრუნველყოფდა.

მოსამართლემ კულუარულად ისიც კი იცოდა, რომ ქალბატონის შრომისუუნარობა ქმრის მხრიდან ძალადობით შეიძლება ყოფილიყო გამოწვეული. მოსამართლემ პირველი სხდომა გადადო, რათა ოჯახის თაობაზე მეტი ინფორმაცია მოეპოვებინა. მან ნაცნობი მეზობლები გამოჰკითხა. ამავდროულად დაუკავშირდა იმ ფსიქოლოგს, რომლის დასკვნაც საქმეში იდო. საგულისხმოა, რომ მოსამართლე მითითებულ ფსიქოლოგს წლებია იცნობდა. ფსიქოლოგის განმარტებით, მამაკაცი ცუდი ქმარი, მაგრამ ძალიან კარგი მამა იყო. მოსამართლემ, მას შემდეგ, რაც პროცესზე მამაკაცის ახსნა-განმარტება მოისმინა, მას უპასუხისმგებლო და მოძალადე უწოდა. ამასთან, ისიც უთხრა, რომ კარგი მამობა არ ამართლებდა მის ძალადობას ცოლის მიმართ. მისნაირი ადამიანები კი ციხეში უნდა იყვნენ და მათ ყველა უფლება შეზღუდული უნდა ჰქონდეთ, მათ შორის, საყვარელ შვილებთან ურთიერთობის უფლება, რათა გაიგონ რა არის ტკივილი. მოსამართლემ მამაკაცს ასევე უთხრა, რომ თუ მოთხოვნას თავადვე არ დააკორექტირებდა და თვითონვე არ მო-

ითხოვდა, რომ ბავშვები დედასთან ყოფილიყვნენ, იგი მისი ძალადობის თაობაზე პოლიციას შეატყობინებდა. მოსამართლის მითითებულმა განმარტებამ მამაკაცზე ზეგავლენა იქონია. მან საქმე მორიგებით დაასრულა. მისი თანხმობით, ბავშვების ადგილსამყოფელად დედის მისამართი განისაზღვრა. მამამ აიღო ვალდებულება, რომ არასრულწლოვანი შვილებისა და შრომისუნარო ცოლის სასარგებლოდ ყოველთვიურად 500 ლარს გადაიხდიდა. სასამართლომ მიუხედავად მორიგებისა, ბაჟი მხოლოდ მამაკაცს დააკისრა. ლელა კახიძე პროცესის მორიგებით დასრულების შემდეგ თავს ბედნიერად გრძნობდა და ფიქრობდა, რომ სამართლიანობამ იზეიმა.

კითხვები:

- იმსჯელეთ მოსამართლის მიერ ეთიკური სტანდარტების დაცვაზე;
- მოსამართლეთა ეთიკის კოდექსის შესაბამისად მოსამართლის რომელი ქმედება გეჩვენებათ არაეთიკურად;
- მოსამართლის რომელი ქმედება წარმოადგენს პროფესიულ გადაცდომას;
- რომელი ქმედების გამო ჩაითვლება მოსამართლის დისციპლინური დევნა გამართლებულად?

2. მოსამართლე მია ანთაძის ერთი დღე: მია 35 წლის ქალია. მისი ყოველი დილა იწყება სალონ „მზის სხივის“ სტუმრობით. არც 2020 წლის 15 სექტემბერი იყო გამონაკლისი. იგი დილით 9 საათზე სალონში შევიდა, მოწესრიგდა, თმის დავარცხნაში სტილისტმა კვლავ არ გამოართვა ფული. სალონიდან გამოსვლისას კარებში უცნობი პიროვნება შეხვდა, რომელმაც მასში თავისი საქმის განმხილველი მოსამართლე ამოიცნო. იგი მიას გამოეცნაურა, ამასთან აუხსნა, რომ მოპასუხე მას საშინელ მდგომარეობაში აგდებს, ყოველდღიურად თავს ესხმის და აწიოკებს. მიამ მოსარჩელეს სიმშვიდის შენარჩუნება ურჩია. მიამ როგორც იქნა მოსარჩელეს თავი დააღწია და სალონიდან გავიდა. მიამ თავისი 10 წლის ქალიშვილი სკოლაში მიიყვანა, სადაც მას მშობლები დახვდნენ და სკოლის მასწავლებლის სამსახურიდან დათხოვნის მიზნით საპროტესტო წერილზე ხელი მოაწერინეს. მიამ 6 პროცესი ჩაატარა, მე-7 პროცესზე კი სწორედ ის ქალბატონი გამოდიოდა, რომელიც დილით სალონში შეხვდა. დადლილმა მიამ მოპასუხეს აუხსნა, რომ დეტალებზე აღარ ესაუბრა, რადგან მოსარჩელისაგან უკვე ინფორმირებული იყო. დადლილმა მიამ აღარც მოსარჩელის ახსნა-განმარტება მოისმინა, იმ

მიზეზით, რომ სალონში ეს ამბავი უკვე მოსმენილი ჰქონდა. მიაშ პირდაპირ გადაწყვეტილება გამოაცხადა. ამასთან, განმარტა, რომ ამ გადაწყვეტილების გასაჩივრებას აზრი არ ჰქონდა, რადგან ზემდგომი ინსტანციის მოსამართლეები ამგვარი კატეგორიის დავების განხილვაზე თავს არ იწუხებენ. გადაწყვეტილებით უკმაყოფილო მოპასუხემ მიას უთხრა, რომ ასეთი კატეგორიის საქმეებზე ერთ მოსამართლეს სხვაგვარი გადაწყვეტილება აქვს მიღებული. მია მოპასუხის კომენტარზე გაღიზიანდა. მან მოპასუხეს განუმარტა, რომ სხვების აზრი არ აინტერესებდა და საქართველოში განათლებამიღებული კოლეგები მისთვის ავტორიტეტს არ წარმოადგენდნენ. მიაშ მოსარჩელეს განუმარტა, რომ მან საქმე მოიგო, იმიტომ რომ მისი ადვოკატი გენიოსია, ხოლო მოპასუხეს უთხრა, რომ მისი ადვოკატის უვიცობამ გააოგნა. მძიმე დღის შემდეგ მია სახლში დაბრუნდა, სადაც მეუღლესთან კონფლიქტი მოუვიდა. მიაშ მეგობარს დაურეკა და ბარში წასვლა შესთავაზა. ბარში შესულმა აღმოაჩინა კოლეგა ადვოკატები, რომლებთანაც მე-2 დღეს პროცესები ჰქონდა. ამიტომ, საქმის წინ წაგდება გადაწყვიტა, მათთან დაჯდა, ცოტა ისაუბრა, ზომიერად მიირთვა ალკოჰოლიანი სასმელი, ადვოკატებთან შემდეგი დღის საქმეები მიმოიხილა, ერთ-ერთი საქმის გამო ცოტა გაცხარდა კიდეც, ამიტომ მიაშ ბარის დატოვება გადაწყვიტა.

მიაშ ბარიდან ერთ-ერთ კაფეში გადაინაცვლა, სადაც ბავშვობის მეგობრებს შეხვდა. მიაშ მათთან კარგი დრო გაატარა, ისაუბრა პოლიტიკურ პროცესებზე, სამართლის განვითარების საკითხებზე, ტკბილ მოგონებებზე და ა. შ. საუბრისას აღმოაჩინა, რომ მეორე დღეს იხილავს ერთ-ერთი მეგობრის დისშვილის საქმეს. მიაშ მეგობარი დაამშვიდა და უთხრა, რომ არ ინერვიულოს. სასამართლო საქმეს სამართლიანად გადაწყვეტს. მიაშ დღე კაზინოში სტუმრობით დაასრულა. თვითონ არ უთამაშია. მეგობარს ახლდა. მეორე დღეს მიაშ დღე ჩვეულებისამებრ დაიწყო. იმ პროცესზე, რომელზეც მისი მეგობრის დისშვილი გამოდიოდა, თვითაცილება გააკეთა, რადგა მისთვის მეგობრის დისშვილი იმდენად ახლობელი იყო, რომ მიუკერძოებელი ვერ იქნებოდა.

კითხვები:

- იმსჯელეთ მიას მიერ ჩადენილ პროფესიულ გადაცდომებზე;
- შეაფასეთ მიას პროფესიული გადაცდომები დისციპლინური პასუხისმგებლობის კონტექსტში, კერძოდ, მიუთითეთ, კონკრეტულად რომელი პრინციპი დაარღვია მიაშ?

- რა სახის დისციპლინური სანქცია იქნებოდა თითოეული ქმედებისათვის მიზანშეწონილი, რელევანტური და პროპორციული?

მესამე კარი - პროკურორების ეთიკა

XXXI თავი. პროკურორების ეთიკა, რეგულაციები

ამ თავში მოცემულია ამონარიდები პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის მარეგულირებელი სამართლებრივი ნორმებიდან [2021 წლის ივნისის თვის მდგომარეობით]

1. ამონარიდები პროკურატურის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონიდან;
2. საქართველოს გენერალური პროკურორის 26.08.2020 წლის N038 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსი;
3. საქართველოს გენერალური პროკურორის 29.10.2019 წლის N6 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს გენერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექციის (დეპარტამენტი) დებულება;
4. საქართველოს საპროკურორო საბჭოს 16.01.2019 წლის N1 განკარგულებით დამტკიცებული - საპროკურორო საბჭოს დებულება;
5. სახელმძღვანელო პრინციპები პროკურორთა როლის შესახებ, გაეროს მერვე კონგრესი დანაშაულის პრევენციისა და დამნაშავეთა მიმართ მოპყრობის შესახებ, ჰავანა, 1990;
6. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია [REC(2000) 19] წევრი სახელმწიფოებისათვის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში საჯარო პროკურორთა როლის შესახებ;
7. მაგალითები დისკუსიისათვის.

1. ამონარიდები პროკურატურის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონიდან

მუხლი 1. კანონის მიზანი

1. ეს კანონი, საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად, განსაზღვრავს საქართველოს პროკურატურის სტატუსს და დამოუკიდებლობის გარანტიებს.
2. საქართველოს პროკურატურის უფლებამოსილება, სტრუქტურა და საქმიანობის წესი განისაზღვრება ამ კანონით.

მუხლი 2. ძირითად ტერმინთა განმარტება

3. პროკურატურის თანამშრომელი – პროკურორი, პროკურატურის გამომძიებელი, პროკურატურის პროფესიული საჯარო მოხელე, პროკურატურის სტაჟიორი, პროკურატურაში შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებული პირი.

მუხლი 3. პროკურატურის საქმიანობის სამართლებრივი საფუძვლები

პროკურატურის საქმიანობის სამართლებრივი საფუძვლებია: საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები, ეს კანონი და სხვა სამართლებრივი აქტები.

მუხლი 5. პროკურატურის საქმიანობის პრინციპები

პროკურატურის საქმიანობის პრინციპებია:

- ა) კანონიერება და სამართლიანობა;
- ბ) ობიექტურობა და მიუკერძოებლობა;
- გ) პროფესიონალიზმი და კომპეტენტურობა;
- დ) ერთიანობა და ცენტრალიზაცია, ყველა ქვემდგომი პროკურორისა და პროკურატურის სხვა თანამშრომლის გენერალური პროკურორისადმი დაქვემდებარება;
- ე) პირის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა და ღირსების ხელშეუხებლობა;
- ვ) პოლიტიკური ნეიტრალიტეტი.

მუხლი 6. პროკურატურის სტატუსი და დამოუკიდებლობა

1. საქართველოს პროკურატურა არის ერთიანი, ცენტრალიზებული სისტემა, რომელიც თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ კანონს. დაუშვებელია პროკურატურის საქმიანობაში ჩარევა, აგრეთვე ნებისმიერი სხვა ქმედება, რომელმაც შეიძლება ხელყოს მისი დამოუკიდებლობა.

2. დაუშვებელია პროკურატურის საქმიანობასთან დაკავშირებით ანგარიშის მოთხოვნა, თუ ეს პირდაპირ არ არის გათვალისწინებული საქართველოს კონსტიტუციითა და ამ კანონით.

3. პროკურატურას უფლება აქვს, კანონმდებლობით დადგენილი წესით დადოს ხელშეკრულება, შეიძინოს ქონება, ფლობდეს და განკარგავდეს მას, გამოვიდეს სასამართლოში მოსარჩელედ და მოპასუხედ, შეასრულოს საქართველოს კანონმდებლობით დაკისრებული სხვა უფლება-მოვალეობები.

მუხლი 15. გენერალური პროკურორი

1. საქართველოს პროკურატურას ხელმძღვანელობს გენერალური პროკურორი.

2. გენერალური პროკურორი:

ა) თანამდებობაზე ნიშნავს, აწინაურებს, ათავისუფლებს და პროკურატურიდან ითხოვს პროკურატურის თანამშრომლებს;

ს) ამტკიცებს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსს და წყვეტს პროკურატურის თანამშრომლის მიმართ დისციპლინური სახდელის გამოყენების საკითხს, გარდა ამ კანონით დადგენილი გამონაკლისისა.

მუხლი 19. საპროკურორო საბჭო

1. პროკურატურის დამოუკიდებლობის, გამჭვირვალობისა და ეფექტიანობის უზრუნველსაყოფად იქმნება დამოუკიდებელი კოლეგიური ორგანო – საპროკურორო საბჭო.

2. საპროკურორო საბჭო შედგება 15 წევრისაგან:

ა) 8 წევრი, რომელთაც ირჩევს საქართველოს პროკურორთა კონფერენცია ამ კანონის მე-20 მუხლით დადგენილი წესით და რომელთა მინიმუმ ერთი მეოთხედი მაინც განსხვავებულ სქესს უნდა წარმოადგენდეს;

ბ) 2 წევრი, რომელთაც ირჩევს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო თავისი რეგლამენტიტ დადგენილი წესით, საქართველოს საერთო სასამართლოების იმ მოსამართლეთაგან, რომელთაც აქვთ მოსამართლედ მუშაობის არანაკლებ 5 წლის გამოცდილება;

გ) 2 წევრი საქართველოს პარლამენტიდან, რომელთაგან ერთი უნდა იყოს საპარლამენტო უმრავლესობის წარმომადგენელი, ხოლო ერთი – საპარლამენტო ოპოზიციის წარმომადგენელი და რომელთაც ირჩევს საქართველოს პარლამენტი საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტიტ დადგენილი წესით;

დ) 1 წევრი, რომელსაც ირჩევს საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს იუსტიციის მინისტრის წარდგინების საფუძველზე, სრული შემადგენლობის უმრავლესობით, საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტიტ დადგენილი წესით. საპროკურორო საბჭოს წევრობის კანდიდატად შეირჩევა პირი, რომელსაც აქვს უმაღლესი იურიდიული განათლება მაგისტრის ან მასთან გათანაბრებული აკადემიური ხარისხით და იურიდიული სპეციალობით მუშაობის არანაკლებ 5 წლის გამოცდილება;

ე) 2 წევრი, რომელთაც ირჩევს საქართველოს პარლამენტი სრული შემადგენლობის უმრავლესობით, საქართველოს პარლამენტის რეგ-

ლამენტით დადგენილი წესით. საპროკურორო საბჭოს წევრობის კანდიდატები შეირჩევიან საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრობის კანდიდატების შერჩევისათვის „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 47-ე მუხლის მე-5 და მე-6 პუნქტებით განსაზღვრული პირობებით და დადგენილი წესით.

3. საპროკურორო საბჭოს წევრის უფლებამოსილების ვადაა 4 წელი და აღნიშნული ვადის ამოწურვისთანავე უწყდება საპროკურორო საბჭოს წევრის უფლებამოსილება.

4. ერთი და იგივე პირი საპროკურორო საბჭოს წევრად არ შეიძლება არჩეულ იქნეს ზედიზედ ორჯერ.

5. საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარეს თავის წევრთაგან, 2 წლის ვადით, ფარული კენჭისყრით ირჩევს საპროკურორო საბჭო სხდომაზე დამსწრე წევრთა ხმათა უმრავლესობით. კანდიდატების მიერ ხმების თანაბარი რაოდენობის მიღების შემთხვევაში კენჭისყრა გრძელდება უფრო მეტი ხმის მქონე კანდიდატის გამოვლენამდე.

9. ამ მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევის გარდა, საპროკურორო საბჭოს წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძვლებია:

ა) პირადი განცხადება;

ბ) სასამართლოს მიერ მხარდაჭერის მიძღვრად ცნობა, თუ სასამართლოს გადაწყვეტილებით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული, შეზღუდულქმედუნარიანად ან უგზო-უკვლოდ დაკარგულად აღიარება ან გარდაცვლილად გამოცხადება;

გ) კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენი;

დ) სახელმწიფო მოსამსახურის თანამდებობის დაკავება;

ე) საქართველოს მოქალაქეობის დაკარგვა;

ვ) გარდაცვალება.

10. საპროკურორო საბჭოს ახალი წევრი უნდა აირჩეს ჩასანაცვლებელი წევრის უფლებამოსილების ვადის ამოწურვამდე არაუადრეს 30 კალენდარული დღისა და ამ ვადის ამოწურვიდან არაუგვიანეს 7 კალენდარული დღისა, ხოლო მისი უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში – უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტიდან არაუგვიანეს 2 თვისა. თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ საბჭოს ახალი წევრის არჩევისას ეს ვადები მთლიანად ან ნაწილობრივ დაემთხვა საქართველოს პარლამენტის სესიებს შორის პერიოდს, მისი არჩევის პროცესი დაიწყება ან გაგრძელდება მორიგი სესიის დაწყებისთანავე ან მორიგი სესიის დაწყებამდე, რიგგარეშე სესიაზე.

11. ამ მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტით განსაზღვრული საპროკურორო საბჭოს წევრი შეიძლება იყოს პროკურორი/პროკურატურის გამომძიებელი, რომელსაც აქვს იურისტად მუშაობის არანაკლებ 5 წლის გამოცდილება, მათ შორის, პროკურორად ან პროკურატურის გამომძიებლად მუშაობის არანაკლებ 3 წლის გამოცდილება.

12. საპროკურორო საბჭოს წევრის საქმიანობა არ არის ანაზღაურებადი.

13. საპროკურორო საბჭოს უფლებამოსილებებია:

ბ) გენერალური პროკურორის პირველი მოადგილისა და მოადგილეების მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების განხორციელება;

გ) საპროკურორო საბჭოს იმ წევრის მიმართ დისციპლინური სახდელის გამოყენების, სახდელის ვადამდე მოხსნის საკითხის გადაწყვეტა, რომელიც ამ კანონით დადგენილი წესით აირჩია საქართველოს პროკურორთა კონფერენციამ;

ვ) სისხლის სამართლის პოლიტიკიდან გამომდინარე, მისი სახელმძღვანელო პრინციპების განსაზღვრის, პროკურატურის საქმიანობის ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და განვითარებისათვის ხელის შეშწყობი რეკომენდაციების შემუშავება და გენერალური პროკურორისათვის წარდგენა.

14. საპროკურორო საბჭო არ ერევა პროკურატურის თანამშრომელთა საპროკურორო და საგამომძიებო უფლებამოსილებათა განხორციელებაში.

15. საპროკურორო საბჭო იკრიბება 6 თვეში ერთხელ, ან საპროკურორო საბჭოს სრული შემადგენლობის არანაკლებ ერთი მესამედის მოთხოვნით, რომელიც დაუყოვნებლივ უნდა შესრულდეს. საპროკურორო საბჭო უფლებამოსილია, თუ სხდომას ესწრება წევრთა სრული შემადგენლობის ნახევარზე მეტი.

16. თუ ამ კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, საპროკურორო საბჭოს გადაწყვეტილება მიღებულად ჩაითვლება, თუ მას მხარს დაუჭერს სხდომაზე დამსწრე წევრთა უმრავლესობა.

17. გენერალური პროკურორის პირველი მოადგილის ან მოადგილის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ჩადენის შემთხვევაში საპროკურორო საბჭო იღებს მისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილებას.

18. საპროკურორო საბჭოს მიერ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე გენერალური პროკურორის პირველი მოადგილე, მოადგილე, პროკურორთა კონფერენციის მიერ არჩეული წევრები უფლებამოსილი არიან საპროკურორო

საბჭოს წინაშე წარდგენენ ახსნა-განმარტებით და წარადგინონ თავისი პოზიციის დამადასტურებელი ინფორმაცია.

19. დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილებას საპროკურორო საბჭო იღებს ფარული კენჭისყრით, წევრთა სრული შემადგენლობის არანაკლებ ორი მესამედით.

20. საპროკურორო საბჭო გადაწყვეტილებას გამოსცემს განკარგულების სახით.

21. გენერალური პროკურორი უფლებამოსილია სათათბირო ხმის უფლებით დაესწროს საპროკურორო საბჭოს სხდომას.

22. საპროკურორო საბჭოს აქვს თავისი ვებგვერდი.

23. საპროკურორო საბჭოს საქმიანობის ორგანიზაციულ-ტექნიკურ უზრუნველყოფას ახორციელებს გენერალური პროკურატურა.

24. საპროკურორო საბჭოს საქმიანობის წესი განისაზღვრება დებულებით, რომელსაც საპროკურორო საბჭოს წევრთა ხმათა უმრავლესობით ამტკიცებს საპროკურორო საბჭო.

მუხლი 21. სათათბირო ორგანოები

1. პროკურატურის საქმიანობის ხელშეწყობის მიზნით იქმნება გენერალური პროკურორის მუდმივმოქმედი სათათბირო ორგანოები – კარიერის მართვის, ეთიკისა და წახალისების საბჭო და სტრატეგიული განვითარებისა და სისხლის სამართლის პოლიტიკის საბჭო, რომელთაც ხელმძღვანელობს გენერალური პროკურორი.

2. კარიერის მართვის, ეთიკისა და წახალისების საბჭოს უფლებამოსილებებია:

ა) პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსში, პროკურორთა/პროკურატურის გამომძიებელთა შეფასების სისტემაში ცვლილებების თაობაზე წინადადებების შემუშავება და რეკომენდაციის გაცემა და შემფასებელთა შესაბამისობის საკითხების განხილვა და რეკომენდაციის გაცემა;

ბ) გენერალური პროკურორის მიერ განსაზღვრული წესის შესაბამისად დისციპლინური გადაცდომის (გარდა ამ კანონით დადგენილი გამონაკლისებისა), წახალისებისა და დაწინაურების საკითხების განხილვა და რეკომენდაციის გაცემა;

გ) საპრეტენზიო საბჭოს გადაწყვეტილებაზე საჩივრის განხილვა და საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება.

3. პროკურატურის თანამშრომელს უფლება აქვს, ახსნა-განმარტების მიმართ დაესწროს კარიერის მართვის, ეთიკისა და წახალისების საბჭოს

სხდომას.

7. სათათბირო ორგანოების გადაწყვეტილება, როგორც წესი, სარეკომენდაციო ხასიათისაა და გენერალური პროკურორისთვის შესასრულებლად სავალდებულო არ არის.

8. სათათბირო ორგანოების საქმიანობის წესს და შემადგენლობას (გარდა ამ მუხლით პირდაპირ განსაზღვრული გამონაკლისებისა) განსაზღვრავს გენერალური პროკურორი.

მუხლი 37. დათხოვნის საფუძვლები

1. პროკურატურის თანამშრომელი პროკურატურიდან შეიძლება დაითხოვონ:

ე) კანონით დაკისრებული მოვალეობების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების გამო;

ზ) სამსახურებრივი დისციპლინის უხეშად ან სისტემატურად დარღვევის გამო;

თ) სამსახურებრივი შეუსაბამობის გამო;

ი) ინტერესთა ან თანამდებობრივი შეუთავსებლობის გამო;

ლ) პროფესიული საიდუმლოების გამჟღავნების ან სხვა შეუფერებელი საქციელის ჩადენის გამო;

მ) შეფასების შედეგად კომპეტენციის კრიტიკული ზღვრის დაუკმაყოფილებლობის გამო;

ნ) შეფასების შედეგად კომპეტენციის მინიმალური ზღვრის დაუკმაყოფილებლობისას პროკურორის/პროკურატურის გამომძიებლის შესაბამისობის გამოცდაში მიღებული უარყოფითი შედეგის გამო;

ო) ზედიზედ ორჯერ, შეფასების შედეგად კომპეტენციის მინიმალური ზღვრის დაუკმაყოფილებლობის გამო;

პ) კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენის გამო;

ჟ) დისციპლინური წესით სახდელდადებულის მიერ ახალი გადაცდომის ჩადენის გამო.

მუხლი 41. გასაჩივრების წესი

პროკურატურის თანამშრომელს კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად, უფლება აქვს, თანამდებობაზე დანიშვნასთან, დაქვეითებასთან, დათხოვნასთან და უფლებამოსილების შეჩერებასთან დაკავშირებით ერთი თვის ვადაში მიმართოს სასამართლოს.

მუხლი 44. პროკურატურის თანამშრომლის ფიცი

1. პროკურატურის თანამშრომელი თანამდებობაზე გამწესებისთანავე წერილობით დებს ფიცს: „მე (სახელი, გვარი) ღვთისა და ერის წინაშე ვფიცავ, კეთილსინდისიერად აღვასრულო საქართველოს პროკურატურის თანამშრომლის მოვალეობა და მისი აღსრულებისას დავემორჩილო მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონს“.
2. ფიცის დადება შეიძლება რელიგიური ფიცის დადების გარეშეც. ფიცის დამდების მიერ ხელმოწერილი ფიცი ინახება მის პირად საქმეში.

მუხლი 45. ინტერესთა და თანამდებობრივი შეუთავსებლობა

1. პროკურატურის თანამშრომლის თანამდებობა შეუთავსებელია სხვა სახელმწიფო დაწესებულების ან მუნიციპალიტეტის ორგანოს ნებისმიერ თანამდებობასთან, ასევე სამეწარმეო ან სხვა ანაზღაურებად საქმიანობასთან, გარდა სამეცნიერო, შემოქმედებითი და პედაგოგიური საქმიანობისა.
2. პროკურატურის თანამშრომელს უფლება აქვს, იმავდროულად ასრულებდეს სხვა ანაზღაურებად სამუშაოს ან/და შეთავსებით ეკავოს სხვა თანამდებობა პროკურატურის სისტემაში.
3. პროკურატურის თანამშრომელი (გარდა პროკურატურაში შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებული პირისა) არ შეიძლება იყოს პოლიტიკური გაერთიანების წევრი ან ეწეოდეს პოლიტიკურ საქმიანობას.
4. პროკურატურის თანამშრომელს უფლება არა აქვს, გამოიყენოს თანამდებობა ან მასთან დაკავშირებული შესაძლებლობა ქონებრივი ან სხვა სიკეთის მიღების მიზნით და მიიღოს ეს სიკეთე.
5. პროკურატურის თანამშრომელს უფლება არა აქვს, იყოს რომელიმე ფიზიკური ან იურიდიული პირის წარმომადგენელი ან რწმუნებული, ან განახორციელოს წარმომადგენლობა ან დაცვა სისხლის სამართლის, სამოქალაქო სამართლის ან ადმინისტრაციული სამართლის საქმეზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც იგი ამ ფიზიკური პირის მეურვე, მზრუნველი ან მხარდამჭერია ან შესაბამისი ორგანოს წარმომადგენელია.
6. პროკურატურის თანამშრომელს (გარდა პროკურატურაში შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებული პირისა) ეკრძალება შეკრებაში მონაწილეობა, გაფიცვის მოწყობა ან გაფიცვაში მონაწილეობა.

თავი 20. პროკურატურის თანამშრომელთა სამართლებრივი დაცვა და პასუხისმგებლობა

მუხლი 74. სამართლებრივი დაცვა

1. პროკურატურის თანამშრომელს უფლება აქვს, კანონმდებლობით დადგენილი წესით, საკუთარი უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.
2. პროკურატურის თანამშრომელი სამსახურებრივ საქმიანობაში დამოუკიდებელია. იგი არ შეიძლება გათავისუფლდეს დაკავებული თანამდებობიდან, გარდა ამ კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა და დადგენილი წესისა.
3. პროკურატურის თანამშრომლისათვის სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებაში ხელის შეშლა, მისი ღირსების შელახვა, მის მიმართ მუქარა, წინააღმდეგობა, ძალადობა, მისი ოჯახის წევრის სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და ქონების ხელყოფა იწვევს კანონით გათვალისწინებულ პასუხისმგებლობას.

მუხლი 75. საქმიანობაში ჩარევის დაუშვებლობა

პროკურატურის თანამშრომლის საქმიანობაში ჩარევა თანამდებობის პირების, საზოგადოებრივი და პოლიტიკური გაერთიანებების, მათი წარმომადგენლების ან სხვა პირების მიერ, რომლებიც კანონით არ არიან უფლებამოსილი, ჩაერიონ პროკურატურის თანამშრომლის საქმიანობაში ან ნებისმიერი ფორმით მოახდინონ მასზე ზემოქმედება, აგრეთვე პროკურატურის თანამშრომლის საქმიანობისათვის ხელის შეშლა ისჯება კანონით.

მუხლი 76. პროკურატურის თანამშრომლის პასუხისმგებლობა

1. პროკურატურის თანამშრომელი დანაშაულისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენისათვის პასუხს აგებს საერთო წესით.
6. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევისათვის, შეუფერებელი საქციელის ჩადენისათვის ანდა კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობისათვის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის მის მიმართ გამოიყენება დისციპლინური სახდელი.
7. დისციპლინური გადაცდომა იყოფა კატეგორიებად:
 - ა) მსუბუქი გადაცდომა;
 - ბ) საშუალო გადაცდომა;

გ) მძიმე გადაცდომა.

8. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ:

ა) კანონით დაკისრებული მოვალეობის არაჯეროვნად შესრულება, გარემოებათა გათვალისწინებით, ფასდება მსუბუქ გადაცდომად;

ბ) სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევა, გარემოებათა გათვალისწინებით, ფასდება მსუბუქ ან საშუალო გადაცდომად;

გ) პროკურატურის თანამშრომლისათვის შეუფერებელი საქციელის ჩადენა ფასდება მძიმე გადაცდომად;

დ) კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობა ფასდება მძიმე გადაცდომად.

9. დისციპლინური სახდელის სახეები:

ა) შენიშვნა;

ბ) საყვედური;

გ) თანამდებობრივი სარგოს 30%-მდე ოდენობით დაკავება 1-დან 6 თვემდე ვადით;

დ) უფრო დაბალ რანგზე გადაყვანა;

ე) დაქვეითება;

ვ) დათხოვნა.

10. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ:

ა) კანონით დაკისრებული მოვალეობის არაჯეროვნად შესრულება, გარემოებათა გათვალისწინებით, ფასდება მსუბუქ გადაცდომად და დისციპლინური სახდელის სახედ გამოიყენება შენიშვნა ან საყვედური;

ბ) სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევა, გარემოებათა გათვალისწინებით, ფასდება მსუბუქ ან საშუალო გადაცდომად და დისციპლინური სახდელის სახედ გამოიყენება შენიშვნა, საყვედური ან თანამდებობრივი სარგოს 30%-მდე ოდენობით დაკავება 1-დან 6 თვემდე ვადით;

გ) შეუფერებელი საქციელის ჩადენა ფასდება მძიმე გადაცდომად და, გარემოებათა გათვალისწინებით, დისციპლინური სახდელის სახედ გამოიყენება საყვედური, უფრო დაბალ რანგზე გადაყვანა, თანამდებობრივი სარგოს 30%-მდე ოდენობით დაკავება 1-დან 6 თვემდე ვადით ან პროკურატურიდან დათხოვნა;

დ) კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობა მიიჩნევა მძიმე გადაცდომად და, გარემოებათა გათვალისწინებით, დისციპლინური სახდელის სახედ გამოიყენება საყვედური, უფრო დაბალ რანგზე გადაყვანა, თანამდებობრივი სარგოს 30%-მდე ოდენობით დაკავება 1-დან 6 თვემდე ვადით ან პროკურატურიდან დათხოვნა.

11. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ჩადენილი ერთი და იმავე გადაცდომისათვის შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მხოლოდ ერთი დისციპლინური სახდელი.
12. დისციპლინური სახდელის გაქარწყლებამდე ახალი დისციპლინური გადაცდომის ჩადენისას შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ამ მუხლის მე-10 პუნქტში მითითებულზე უფრო მძიმე დისციპლინური სახდელი.
13. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ორი ან მეტი დისციპლინური გადაცდომის ჩადენისათვის დისციპლინური სახდელის სახედ შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს პროკურატურიდან დათხოვნა.
14. გენერალური პროკურორი უფლებამოსილია გააუქმოს პროკურატურის თანამშრომლის მიმართ გამოყენებული დისციპლინური სახდელი.
15. დისციპლინური სახდელი გამოიყენება გადაცდომის ფაქტის დადგენის (აღმოჩენის) დღიდან არაუგვიანეს 1 წლისა. ამ ვადაში არ შედის პროკურატურის თანამშრომლის ავადმყოფობისა და შვებულებაში ყოფნის დრო. დისციპლინური სახდელი არ გამოიყენება, თუ გადაცდომის ჩადენის დღიდან გასულია 3 წელი.
16. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ განზრახი ან გაუფრთხილებელი დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში პროკურატურიდან მისი დათხოვნის საკითხს წყვეტს გენერალური პროკურორი, ამ ქმედების ჩადენიდან გასული დროის მიუხედავად, გარდა საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.
17. დისციპლინური სახდელის დადება ხდება გენერალური პროკურორის ბრძანებით, გარდა ამ კანონით დადგენილი იმ შემთხვევებისა, როდესაც ამ გადაწყვეტილებას იღებს საპროკურორო საბჭო. გენერალური პროკურორის ბრძანება/საპროკურორო საბჭოს განკარგულება უნდა გაეცნოს პროკურატურის იმ თანამშრომელს, რომელსაც დისციპლინური სახდელი დაედო. დისციპლინური სახდელის დადების შესახებ გენერალური პროკურორის ბრძანება/საპროკურორო საბჭოს განკარგულება იწახება პროკურატურის თანამშრომლის პირად საქმეში.
18. პროკურატურის თანამშრომელი დისციპლინური სახდელის არმქონედ ითვლება, თუ სახდელის დადებიდან გასულია 1 წელი და მას არ შეეფარდა ახალი დისციპლინური სახდელი.
19. დისციპლინური სახდელის სახედ დაქვეითების ან უფრო დაბალ რანგზე გადაყვანის გამოყენების შემთხვევაში სახდელის მოხდის ვადის გასვლა არ იწვევს სახდელის დადებამდე არსებული თანამდებობრივი მდგომარეობისა და რანგის აღდგენას.
20. დისციპლინური სახდელის დადების შესახებ გენერალური პროკუ-

რორის ბრძანება/საპროკურორო საბჭოს განკარგულება შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში ბრძანების/განკარგულების კანონმდებლობით დადგენილი წესით გაცნობიდან 1 თვის ვადაში.

21. დისციპლინური სახდელის დადების შესახებ ბრძანების/განკარგულების გასაჩივრება არ იწვევს გამოყენებული სახდელის აღსრულების შეჩერებას.

22. სახდელდადებული პროკურატურის თანამშრომლის მიმართ არ გამოიყენება წახალისების ღონისძიებები, გარდა ამ კანონის 78-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ღონისძიებისა.

23. სახდელდადებულ პროკურატურის თანამშრომელს:

- ა) არ ენიჭება მორიგი სახელმწიფო სპეციალური წოდება;
- ბ) არ ემატება რანგი ანდა კლასი;
- გ) არ მიეცემა სახელფასო დანამატი.

24. დაუშვებელია სახდელდადებული პროკურატურის თანამშრომლის დაწინაურება.

25. პროკურატურის თანამშრომელს დისციპლინური სახდელი შეიძლება ვადამდე მოეხსნას ამ კანონის 78-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. დისციპლინური სახდელი იხსნება შესაბამისი ბრძანებით/განკარგულებით. ეს ბრძანება/განკარგულება უნდა გაეცნოს პროკურატურის იმ თანამშრომელს, რომელსაც დისციპლინური სახდელი დაედო.

26. დისციპლინური სახდელის ვადამდე მოხსნის შესახებ ბრძანება/განკარგულება ინახება პროკურატურის თანამშრომლის პირად საქმეში.

მუხლი 77. დისციპლინური წარმოება

1. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევის, შეუფერებელი საქციელის ჩადენის ანდა კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში გენერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექცია (შემდგომ – გენერალური ინსპექცია) ატარებს სამსახურებრივ შემოწმებას.

2. გენერალური ინსპექცია ანგარიშვალდებულია გენერალური პროკურორის წინაშე.

3. სამსახურებრივი შემოწმების საფუძველი შეიძლება იყოს ნებისმიერი სახის ინფორმაცია პროკურატურის თანამშრომლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ან სხვა სამართალდარღვევის ჩადენის შესახებ.

4. სამსახურებრივი შემოწმების ფარგლებში გენერალური ინსპექცია უფლებამოსილია:

- ა) მოიწვიოს პროკურატურის თანამშრომელი ან ნებისმიერი პირი და მიიღოს ახსნა-განმარტება შესაძლებელი ფაქტის ირგვლივ;
 - ბ) განუმარტოს პირს მისი უფლება, უარი თქვას ახსნა-განმარტების მიცემაზე;
 - გ) გამოითხოვოს საკითხის შესასწავლად საჭირო ყველა მასალა, დოკუმენტი ან ინფორმაცია;
 - დ) სპეციალური ცოდნის საჭიროების შემთხვევაში მოიწვიოს და მიიღოს კონსულტაცია სპეციალისტისგან;
 - ე) შეადგინოს დასკვნა სამსახურებრივი შემოწმების თაობაზე;
 - ვ) განახორციელოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილებები.
5. დასკვნა სამსახურებრივი შემოწმების შედეგად დისციპლინური სახდელის გამოყენების თაობაზე წარედგინება გენერალურ პროკურორს.
6. გენერალური პროკურორი პროკურატურის თანამშრომლის მიმართ დისციპლინური სახდელის გამოყენების თაობაზე დასკვნას განსახილველად გადასცემს კარიერის მართვის, ეთიკისა და წახალისების საბჭოს.
7. პროკურატურის თანამშრომელი, რომლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხიც განიხილება, უფლებამოსილია ახსნა-განმარტების მისაცემად დაესწროს საბჭოს სხდომას.
8. საბჭოს გადაწყვეტილებით და დამსწრე პირთა თანხმობით შესაძლებელია საბჭოს სხდომის აუდიო/ვიდეო ჩაწერა.
9. საბჭოს გადაწყვეტილება მიიღება ხმათა უმრავლესობით, ღია კენჭისყრით. გენერალური პროკურორი კენჭისყრაში არ მონაწილეობს. საბჭოს წევრი უფლებამოსილია თავი შეიკავოს კენჭისყრაში მონაწილეობისაგან.
10. საბჭოს გადაწყვეტილება, რომელიც სარეკომენდაციო ხასიათისაა, წარედგინება გენერალურ პროკურორს.

მუხლი 78. წახალისების ფორმები

სამსახურებრივი მოვალეობის სანიმუშოდ შესრულებისა და სხვა მიღწევებისათვის პროკურატურის თანამშრომლის წასახალისებლად გამოიყენება შემდეგი ღონისძიებები:

- ა) მადლობის გამოცხადება;
- ბ) ფულადი ჯილდოს მიცემა ან ფასიანი საჩუქრით დაჯილდოება;
- გ) 10 კალენდარული დღის ოდენობით დამატებითი ანაზღაურებადი შვებულების მიცემა;
- დ) მორიგი სახელმწიფო სპეციალური წოდების ვადამდე მინიჭება;

- ე) დისციპლინური სახდელის ვადამდე მოხსნა;
- ვ) ცეცხლსასროლი იარაღის ჯილდოდ გადაცემა;
- ზ) „პროკურატურის საპატიო თანამშრომლის“ წოდების მინიჭება და შე-
საბამისი სამკერდე ნიშნით დაჯილდოება;
- თ) უმაღლეს სახელმწიფო სპეციალურ წოდებაზე წარდგენა;
- ი) საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოზე წარდგენა.

საქართველოს პრეზიდენტი გიორგი მარგველაშვილი
ქუთაისი,
30 ნოემბერი 2018 წ.
N3794-IX

2. საქართველოს გენერალური პროკურორის 26.08.2020 წლის N038 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსი

თავი I

ზოგადი დებულებები

მუხლი 1. კოდექსის მიზანი

1. საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსი (შემდგომში – კოდექსი) აყალიბებს პროკურატურის თანამშრომელთა ქცევის ისეთ სტანდარტებს, რომლებიც შეესაბამება საჯარო ინტერესს.
2. კოდექსის მიზანია პროკურატურის თანამშრომელთა ქცევის ისეთი ნორმების დამკვიდრება, რომლებიც ხელს უწყობს:
 - ა) თანამდებობის შესაბამისი პასუხისმგებლობისა და სამართლიანობის პრინციპების განმტკიცებას პროკურატურის თანამშრომლის საქმიანობაში;
 - ბ) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივ მოვალეობათა პროფესიონალურად შესრულებას;
 - გ) ადამიანის უფლებათა დაცვას საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების შესაბამისად;
 - დ) სამართლიანი, ეფექტიანი, მიუკერძოებელი და კვალიფიციური გამოძიების ჩატარებას, სისხლისსამართლებრივი დევნისა და სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის განხორციელებას;
 - ე) პროფესიულ და პირად საქმიანობაში პროკურატურის თანამშრომლის მიერ კანონის მოთხოვნების განუხრელად დაცვას;
 - ვ) საქართველოს პროკურატურის მიმართ საზოგადოების ნდობისა და პატივისცემის განმტკიცებას;
 - ზ) პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დაცვას.

მუხლი 2. კოდექსის განმარტება

კოდექსი არ შეიძლება შეზღუდულად იქნეს განმარტებული. მისი დებულებები სრულად გამოიყენება პროკურატურის თანამშრომლის ისეთი ქცევის მიმართ, რომელიც კოდექსში არ არის მოხსენიებული, მაგრამ თავისთავად გამომდინარეობს ამ კოდექსის პრინციპებიდან.

მუხლი 3. კოდექსის მოქმედების სფერო

კოდექსის მოქმედება თანაბრად ვრცელდება საქართველოს პროკურატურის თანამშრომლებზე მათთვის მინიჭებულ უფლებამოსილებათა ფარგლებში და მის ფარგლებს გარეთ.

თავი II. ზოგადი ეთიკური ნორმები

მუხლი 4. მორალური სტანდარტები

1. საჯარო სამსახური საზოგადოების მიერ გამოცხადებულ ნდობას გულისხმობს. პროკურატურის თანამშრომელს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს, რომ მისი სამსახურებრივი მდგომარეობის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მას საზოგადოების წინაშე აქვს ვალდებულებები, რომლებიც პროკურატურის მიმართ საზოგადოების ნდობასა და პროკურატურის იმიჯზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს.
2. პროკურატურის თანამშრომელი უნდა მოქმედებდეს პასუხისმგებლობის მაღალი სტანდარტებით, ხელმძღვანელობდეს მიუკერძოებლობის, სამართლიანობის, ობიექტურობის, პოლიტიკური ნეიტრალობის, წესიერების, პატიოსნების, თავაზიანობის, ღირსების, ურთიერთპატივისცემის, ნდობის, საზოგადოდ მიღებული კულტურის, ზნეობისა და ეთიკის ნორმებით. პროკურატურის თანამშრომელი საკუთარი ქმედებით ხელს უნდა უწყობდეს პროკურატურის მიმართ საზოგადოების რწმენისა და ნდობის განმტკიცებას.

მუხლი 5. ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა, დისკრიმინაციის დაუშვებლობა

1. პროკურატურის თანამშრომელი პატივს უნდა სცემდეს და იცავდეს საქართველოს კონსტიტუციით, საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტებით აღიარებულ ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს. პიროვნების ღირსების პატივისცემის საყოველთაო პრინციპი სავალდებულოა პროკურატურის თანამშრომლისთვის.
2. პროკურატურის თანამშრომელმა პერსონალური მონაცემის დამუშავებისას უნდა უზრუნველყოს ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა, მათ შორის, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვა.
3. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია ხელი შეუწყოს ნებისმიერი სახის დისკრიმინაციის აღმოფხვრას. ვალდებულია დაიცვას ყველა კანონი და რეგულაცია, რომლითაც უზრუნველყოფილია თანა-

ბარი შესაძლებლობები ყველა პირისთვის, განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, სქესისა, წარმოშობისა, ეთნიკური კუთვნილებისა, ენისა, რელიგიისა, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებებისა, სოციალური კუთვნილებისა, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილის ან სხვა ნიშნისა. ამავე დროს დაუშვებელია პროკურატურის თანამშრომელმა განახორციელოს რაიმე სახის დისკრიმინაციული ქმედება.

მუხლი 6. საზოგადოებასთან ურთიერთობა

1. საზოგადოებასთან ურთიერთობისას პროკურატურის თანამშრომელი მუდამ უნდა ხელმძღვანელობდეს პროკურატურის, როგორც ინსტიტუტის საუკეთესო რეპუტაციის პრიორიტეტით. ის პატივისცემით უნდა მოეპყროს თანამოსაუბრეებს, საკუთარი მოსაზრებების გამოთქმისას ტაქტიკურად უნდა გამოხატავდეს დასაბუთებულ კრიტიკას. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია პატივი სცეს სხვა პირის სიტყვის, აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებას, თუ ამით არ ილაზხება მესამე პირთა უფლებები და თავისუფლებები.

2. დაუშვებელია ისეთი შეხედულებების გამოხატვა, რომლებიც მიზნად ისახავს პირის შეზღუდვას ან შეურაცხყოფას რასის, კანის ფერის, სქესის, წარმოშობის, ეთნიკური კუთვნილების, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებების, სოციალური კუთვნილების, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის ან სხვა ნიშნის მიხედვით.

მუხლი 7. დამოუკიდებლობა და გავლენისაგან თავისუფლება

1. პროკურატურის თანამშრომელი თავისუფალი უნდა იყოს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების და ცალკეულ პირთა გავლენისაგან და დამოკიდებულებისგან.

2. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია სრული პასუხისმგებლობა აიღოს თავის ქმედებებზე. დაუშვებელია საკუთარ გადაწყვეტილებებზე პასუხისმგებლობის მოხსნა ზემდგომი თანამდებობის პირის მიერ გაცემულ დავალებებზე მითითებით.

3. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია დაიცვას პოლიტიკური ნეიტრალიტეტი. მან თავი უნდა შეიკავოს რომელიმე პოლიტიკური პარტიისა თუ გაერთიანების მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების საჯაროდ გამოხატვისაგან. დაუშვებელია პროკურატურის თანამშრომლის მიერ პოლიტიკური მრწამსის ნიშნების აშკარა დემონსტრირება.

თავი III. პროკურატურის თანამშრომელი პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას

მუხლი 8. სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება

1. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილება გამოიყენოს მხოლოდ კანონით მკაცრად განსაზღვრული მიზნებისათვის და კანონით დადგენილი წესით. პროკურატურის თანამშრომელმა კეთილსინდისიერად უნდა შეასრულოს სამსახურებრივი მოვალეობები.

2. დაუშვებელია:

ა) სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება პირადი სარგებლისთვის, მათ შორის, ფინანსური და სხვა კანონიერი ვალდებულებებისთვის თავის არიდება;

ბ) სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება ნებისმიერ პირზე უკანონო ზემოქმედებისთვის;

გ) სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება პროდუქციისა თუ მომსახურების რეკლამისათვის;

დ) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით შეღავათებით სარგებლობა პროდუქციისა და მომსახურების შეძენისას;

ე) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ისეთი პირობის დადება ან ვალდებულების აღება, რომლის განხორციელებაც არ შედის მის უფლებამოსილებაში და შესაძლოა ლახავდეს პროკურატურის ინტერესს;

ვ) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ნებისმიერი პირისთვის უპირატესობის მინიჭება;

ზ) პროკურატურის თანამშრომელმა, სამსახურებრივი სტატუსის ან/და სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, მოითხოვოს ან/და მიიღოს უშუალოდ ან/და მესამე პირის მეშვეობით, ისეთი სარგებელი, რომელიც არსებითად წინააღმდეგობაში მოდის პროკურატურის საქმიანობასთან ან/და ზიანს აყენებს პროკურატურის იმიჯს;

თ) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ პროკურატურის ქონებისადმი გაუფრთხილებელი მოპყრობა;

ი) პროკურატურის თანამშრომლის თანამდებობაზე დანიშვნის ან დაწინაურების საფუძველი იყოს მისი პროკურატურის სხვა თანამშრომელთან ნათესაური კავშირი;

კ) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დროის არასამსახურებრივი მიზნებისთვის გამოყენება არასაპატიო მიზეზით.

მუხლი 9. დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა

1. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას პროკურატურის თანამშრომელი მკაცრად უნდა იცავდეს კერძო ინტერესებისაგან დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სამართლიანობის პრინციპებს. მან უნდა გადადგას ქმედითი ნაბიჯები, რათა თავიდან აიცილოს, თუნდაც შთაბეჭდილების შექმნა მის მიუკერძოებულობასთან დაკავშირებით. კონკრეტულ სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით იგი არ უნდა მოექცეს ცალკეული პირების (მათ შორის, თანამდებობის პირთა და პოლიტიკოსთა), მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებისა თუ საზოგადოებრივი აზრის გავლენის ქვეშ. პროკურატურის თანამშრომლის მუშაობა ნებისმიერ სისხლის სამართლის საქმეზე უნდა აკმაყოფილებდეს სამართლიანობის, მიუკერძოებლობისა და ეფექტიანობის სტანდარტებს.

2. პროკურატურის თანამშრომელი პატივს უნდა სცემდეს უდანაშაულობის პრეზუმფციისა და კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპებს, როგორც უზენაეს სამართლებრივ ღირებულებებს.

მუხლი 10. ეფექტიანობა და პროფესიონალიზმი

პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია ეფექტიანად, პოლიტიკური ნეიტრალობის დაცვით, პროფესიონალიზმის მაღალი ხარისხითა და მაღალი პასუხისმგებლობით შეასრულოს მასზე კანონით დაკისრებული მოვალეობები.

მუხლი 11. იურიდიული დახმარება

პროკურატურის თანამშრომელმა თავი უნდა შეიკავოს სამართლებრივი კონსულტაციების მიცემის ან/და იურიდიული დახმარების გაწევისაგან ნებისმიერი პირისათვის, თუ ეს ეწინააღმდეგება კანონმდებლობის მოთხოვნებს ან/და საქართველოს პროკურატურის ინტერესებს.

მუხლი 12. კოლეგებთან ურთიერთობა

1. კოლეგებთან ურთიერთობისას პროკურატურის თანამშრომელი უნდა ხელმძღვანელობდეს პატივისცემისა და პროფესიული სოლიდარობის პრინციპით.

2. პროკურატურის თანამშრომელი:

- ა) ხელს უნდა უწყობდეს კოლეგებს შორის პატივისცემისა და ურთიერთნდობის დამკვიდრებას და თავს უნდა არიდებდეს პირადი თუ სხვა სახის კონფლიქტების წარმოშობას ან გაღვივებას;
- ბ) საკუთარ გამოცდილებას უნდა უზიარებდეს იმ კოლეგებს, რომელთა

კვალიფიკაცია და სამუშაო გამოცდილება ამას საჭიროებს;

გ) თავს უნდა იკავებდეს კოლეგის საქმიანობაში თვითნებური ჩარევისაგან;

დ) არ უნდა ითხოვდეს კოლეგისაგან ისეთი მომსახურების გაწევას, რომელიც გაართულებს ან შეაფერხებს მისთვის დაკისრებული მოვალეობის შესრულებას;

ე) ვალდებულია, წინასწარგანზრახულად არ შეიყვანოს კოლეგა შეცდომაში;

ვ) ტაქტიკადა უნდა გამოხატავდეს უკმაყოფილებას კოლეგის შეცდომასა და ხარვეზებზე;

ზ) უნდა ითვალისწინებდეს პროფესიული სოლიდარობის და ჯანსაღი სამუშაო გარემოს შექმნისათვის აუცილებელ სხვა პრინციპებსა და ნორმებს.

მუხლი 13. სამსახურებრივი ინფორმაცია

დაუშვებელია პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით ინფორმაციის, მათ შორის ელექტრონული ან/და არაელექტრონული საშუალებით, მოპოვება გავრცელების მიზნით, გავრცელება ან/და არასამსახურებრივი მიზნით გამოყენება.

მუხლი 14. პერსონალური ინფორმაცია

დაუშვებელია პერსონალური მონაცემის დამუშავებისას „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და სხვა სამართლებრივი აქტების მოთხოვნათა დარღვევა ან/და პერსონალური ინფორმაციის კანონით დადგენილი წესის უგულვებელყოფით მესამე პირთათვის გამჟღავნება.

მუხლი 15. კომენტარები სისხლის სამართლის საქმეზე

1. დაუშვებელია პროკურატურის თანამშრომლის მიერ მისი ან პროკურატურის სხვა თანამშრომლის წარმოებაში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარების გაკეთება, თუ ეს ზიანს მიაყენებს გამოძიების ინტერესებს.

2. დაუშვებელია პროკურატურის თანამშრომლის მიერ მისი ან პროკურატურის სხვა თანამშრომლის წარმოებაში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარების გაკეთება, თუ ეს ზიანს მიაყენებს პროცესის რომელიმე მონაწილეს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საჯარო ინტერესი მოითხოვს საზოგადოების ინფორმირებას მოცემულ საკი-

თხზე ან ინფორმაციის გამოქვეყნება ემსახურება სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის მიზანს.

3. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია საჯაროდ არ გამოხატოს ისეთი შეხედულება, რომელიც ეწინააღმდეგება პროკურატურის მიერ გატარებულ პოლიტიკას ან/და ბრალდების მხარის პოზიციას კონკრეტულ სისხლის სამართლის საქმეზე.

მუხლი 16. სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილეებთან

ურთიერთობა

1. სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილეებთან ურთიერთობისას პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია იხელმძღვანელოს ამ კოდექსით და გენერალური პროკურორის მიერ მიღებული სხვა სამართლებრივი აქტებით, რომლებიც მიმართულია სისხლის სამართლის პროცესში მონაწილე მხარეთა მიმართ ეთიკური და პროფესიონალური ქცევის უზრუნველყოფისაკენ.

2. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია საქმის განხილვის ყველა სტადიაზე თავი შეიკავოს საქმის განმხილველ მოსამართლესთან როგორც პროფესიული, ისე არაპროფესიული მოტივით ურთიერთობისაგან (საქმის სასამართლო განხილვის მიღმა), დროულად გამოცხადდეს სასამართლოს სხდომაზე, დაიცვას ჩაცმულობის ოფიციალური სტილი სასამართლოში, თავი შეიკავოს დამამცირებელი, შეურაცხმყოფელი ქმედებებისაგან ან/და განცხადებების გაკეთებისაგან, პროცესის ნებისმიერი მონაწილის მიმართ განსაკუთრებით კეთილგანწყობილი ან აშკარად ნეგატიური დამოკიდებულების გამოხატვისაგან, ასევე საქმისადმი პირადი დამოკიდებულების გამოვლენისაგან.

მუხლი 17. შეუფერებელი მდგომარეობა

1. პროკურატურის თანამშრომელი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას არ უნდა იმყოფებოდეს ალკოჰოლური ზემოქმედების ქვეშ, ან სხვა მდგომარეობაში, რომელიც შეუფერებელია პროკურატურის თანამშრომლის ღირსებისათვის. ამასთან, პროკურატურის თანამშრომლის ვალია, ღირსეულად იქცეოდეს სამსახურებრივი საქმიანობის მიღმაც და უფრთხილდებოდეს პროკურატურის რეპუტაციასა და სახელს.

2. პროკურატურის ორგანოების შენობებში ალკოჰოლური სასმელის მიღება დასაშვებია მხოლოდ ოფიციალურ ღონისძიებათა ფარგლებში.

3. პროკურატურის თანამშრომელი არ უნდა ჩაერთოს არაკეთილსინდისიერ, ამორალურ ან ნებისმიერ სხვა შეუფერებელ ქმედებაში, რომელიც

ზიანს აყენებს პროკურატურის ინტერესებს ან/და იმიჯს.

4. პროკურატურის თანამშრომელს ეკრძალება ნებისმიერი სახის აზარტულ თამაშებში ჩართვა, თუმცა გამონაკლისს წარმოადგენს შემთხვევები, როდესაც ამგვარი ქმედების საჭიროება დგება პროკურატურის თანამშრომლის სამსახურებრივი მოვალეობებიდან გამომდინარე.

მუხლი 18. სამსახურებრივ-საშტატო იარაღისა და სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მოწმობის გამოყენება

1. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია, დაიცვას საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნები სამსახურებრივ-საშტატო იარაღისა და სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მოწმობის შენახვისა და ტარებისას.

2. პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია, თავი შეიკავოს სამსახურებრივ-საშტატო იარაღისა და სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მოწმობის საზოგადოებაში დემონსტრირებისაგან, თუკი არ არსებობს ამის საჭიროება.

3. პროკურატურის თანამშრომელს ეკრძალება მასზე გაპიროვნებული სამსახურებრივ-საშტატო იარაღის ან სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მოწმობის კანონმდებლობით დადგენილი წესის დარღვევით სხვა პირისათვის გადაცემა.

თავი IV. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან ურთიერთობა

მუხლი 19. საჯარო განცხადება

1. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებითა და საჯარო გამოსვლების დროს გაკეთებული ოფიციალური წერილობითი ან სიტყვიერი განცხადებები უნდა იყოს საქმიანი, კორექტული და არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს პროკურატურის ინტერესებს. მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ის ფაქტი, რომ ეს განცხადებები შეიძლება აღქმულ იქნეს, როგორც საქართველოს პროკურატურის პოზიცია.

2. პროკურატურის თანამშრომელს, რომელიც აკეთებს განცხადებას მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებისათვის, უფლება აქვს, საქმის გარემოებათა გათვალისწინებით, მიაწოდოს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებს იმ მოცულობის ობიექტური ინფორმაცია, რომელიც მოცემული დროისათვის მისთვის არის ცნობილი.

მუხლი 20. აქტიუობა ინტერნეტსა და სოციალურ ქსელებში

პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ინტერნეტ სივრცეში განხორცი-

ელებული ქმედებები უნდა იყოს კორექტული და თავისი შინაარსით არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონითა და ამ კოდექსით დადგენილ პრინციპებს.

თავი V. ინტერესთა შეუთავსებლობა

მუხლი 21. შეუფერებელი საქმიანობა

პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია, თავი შეიკავოს ნებისმიერი ქმედების განხორციელებისაგან, რამაც შეიძლება ობიექტურად ეჭვქვეშ დააყენოს მისი დამოუკიდებლობა ან გავლენა იქონიოს მის სამსახურებრივ საქმიანობაზე, ასევე პროკურატურის ავტორიტეტსა და სახელზე.

მუხლი 22. ინტერესთა შეუთავსებლობა

1. პროკურატურის თანამშრომელმა უნდა დაიცვას „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნები.
2. პროკურატურის თანამშრომელს არ უნდა ჰქონდეს კერძო ინტერესები, რომლებიც შეუთავსებელია სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან.
3. პროკურატურის თანამშრომელი, რომელსაც გააჩნია საქართველოს პროკურატურის კომპეტენციას მიკუთვნებული საკითხის მიმართ ქონებრივი ან სხვა პირადი ინტერესი, ვალდებულია კანონით დადგენილი წესით განაცხადოს თვითაცილების შესახებ და არ მიიღოს მონაწილეობა ასეთი საკითხის განხილვასა და გადაწყვეტაში.
4. დაუშვებელია სამსახურში ან/და მის ფარგლებს გარეთ პროკურატურის თანამშრომელი ახორციელებდეს ისეთ საქმიანობას, რომელიც შეუთავსებელია პროკურატურის ინტერესებთან.

მუხლი 23. საჩუქარი

1. კანონით აკრძალული საჩუქრის მიღება ისჯება საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობით.
2. პროკურატურის თანამშრომელმა არ უნდა მოითხოვოს ან/და არ უნდა მიიღოს ნებისმიერი სახის მატერიალური სიკეთე იმ პირისგან, რომელიც დაინტერესებულია მისი, როგორც პროკურატურის თანამშრომლის მხრიდან რაიმე ქმედების განხორციელებით.
3. პროკურატურის თანამშრომელმა თავი უნდა შეიკავოს საჩუქრის მი-

ღებისაგან ყველა იმ პირის მხრიდან, რომელიც რაიმე ფორმით დაინტერესებულია პროკურატურის თანამშრომლის წარმოებაში ან საპროცესო ხელმძღვანელობის ქვეშ არსებული საქმით, ან თუ ამგვარი ქმედება წარმოადგენს პროკურატურის თანამშრომელზე ზეგავლენის მოხდენის მცდელობას, ან შესაძლოა მომავალში მოახდინოს ასეთი ზეგავლენა.

თავი VI. დისციპლინური წარმოება

მუხლი 24. დისციპლინური პასუხისმგებლობა

1. ამ კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევისთვის პროკურატურის თანამშრომელს, შესაძლოა, დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა და მის მიმართ გამოყენებულ იქნეს დისციპლინური სახდელი.
2. პროკურატურის თანამშრომლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლები განსაზღვრულია „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონითა და სხვა სამართლებრივი აქტებით.

მუხლი 25. დისციპლინურ გადაცდომაზე რეაგირება

პროკურატურის თანამშრომლის მიერ დისციპლინური გადაცდომის ნიშნების არსებობის შემთხვევაში მის მიმართ ტარდება სამსახურებრივი შემოწმება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საქართველოს გენერალური პროკურორი
ირაკლი შოთაძე

3.საქართველოს გენერალური პროკურორის 29.10.2019 წლის N6 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს გენერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექციის (დეპარტამენტი) დებულება

მუხლი 1. ზოგადი დებულებანი

1. ეს დებულება განსაზღვრავს საქართველოს გენერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექციის (დეპარტამენტის) (შემდგომში – გენერალური ინსპექცია) სამართლებრივ სტატუსს, სტრუქტურას, უფლებამოსილებას, ანგარიშვალდებულებას და აწესრიგებს მის საქმიანობასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებს.
2. გენერალური ინსპექცია არის საქართველოს გენერალური პროკურატურის (შემდგომში – გენერალური პროკურატურა) სტრუქტურული დანაყოფი და საკუთარი უფლებამოსილების განხორციელებისას წარმოადგენს გენერალურ პროკურატურას. გენერალურ ინსპექციას აქვს ბეჭედი, რომლის აღწერილობას, შენახვისა და გამოყენების წესს განსაზღვრავს საქართველოს გენერალური პროკურორი (შემდგომში – გენერალური პროკურორი).
3. გენერალური ინსპექცია თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შეთანხმებებით, „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსითა და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით, ამ დებულებით და სხვა სამართლებრივი აქტებით.
4. გენერალური ინსპექციის საქმიანობა ეფუძნება კანონიერებისა და სამართლიანობის, ობიექტურობისა და მიუკერძოებლობის, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების, პატივისა და ღირსების დაცვის, საჯაროობის, პროკურატურის ორგანოების ერთიანობისა და ცენტრალიზაციის, აგრეთვე პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის დაცვის პრინციპებს.
5. გენერალური ინსპექცია ანგარიშვალდებულია გენერალური პროკურორის წინაშე, რომელიც კანონმდებლობით დადგენილი წესით ახორციელებს მასზე სამსახურებრივ ზედამხედველობას. დაუშვებელია გენერალური ინსპექციის საქმიანობაში სხვა პირთა ნებისმიერი ფორმით ჩარევა.

მუხლი 2. გენერალური ინსპექციის ძირითადი ამოცანები და ფუნქციები გენერალური ინსპექციის ძირითადი ამოცანები და ფუნქციებია:

ა) პროკურატურის ორგანოებში დისციპლინისა და კანონიერების დაცვის სამსახურებრივი კონტროლი. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევის, შეუფერებელი საქციელის ჩადენის ანდა კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების ფაქტის, ასევე „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 37-ე მუხლის პირველი პუნქტის „თ“, „ი“ და „ს“ ქვეპუნქტებით განსაზღვრული დათხოვნის საფუძვლების გამოვლენა და რეაგირება. აღნიშნულ ფაქტებთან დაკავშირებული განცხადებებისა და საჩივრების შესწავლა და შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღება;

ბ) პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ დისციპლინური გადაცდომის, ასევე „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 37-ე მუხლის პირველი პუნქტის „თ“, „ი“ და „ს“ ქვეპუნქტებით განსაზღვრული დათხოვნის საფუძვლების გამოვლენის დროს სამსახურებრივი შემოწმების ჩატარება, შემოწმების შედეგების შესახებ დასკვნის შედგენა და გენერალური პროკურორისთვის წარდგენა;

გ) პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტების ხელშემწყობი მიზეზების დადგენისა და პრევენციის, პროკურატურის ორგანოების საქმიანობაში აღმოჩენილი ხარვეზებისა და მათი გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრის მიზნით გენერალური პროკურორისა ან/და პროკურატურის თანამშრომლისთვის შესაბამისი რეკომენდაციების მიწოდება;

დ) პროკურატურის ორგანოებში საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობის შემოწმება, საბიუჯეტო და არასაბიუჯეტო სახსრების განაწილებისა და ხარჯვის კანონიერებასა და მიზანშეწონილობაზე კონტროლის განხორციელება;

ე) პროკურატურის თანამშრომლის მიერ დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით, გამოძიების ჩატარება, გარდა სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის საგამოძიებო ქვემდებარეობას მიკუთვნებული დანაშაულებისა;

ვ) გენერალური პროკურატურის გენერალურ ინსპექციაში გამოძიებაზე საპროცესო ხელმძღვანელობის განხორციელება, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობა და სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერა;

ზ) იუსტიციის სამინისტროს გენერალური ინსპექციის სამოხელეო დანაშაულის გამოძიების სამმართველოში გამოძიებაზე საპროცესო ხელ-

მძღვანელობის განხორციელება, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობა და სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერა;

თ) საპროცესო ხელმძღვანელობის, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობის განხორციელება და სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერა სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის მიერ გამოსადიებელ იმ დანაშაულის საქმეზე, რომელიც პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ არის ჩადენილი;

ი) პროკურატურის საქმიანობის საჯაროობის, გამჭვირვალობისა და საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმების ჩამოყალიბებისათვის ხელშეწყობა;

კ) გენერალური პროკურორის მიერ განსაზღვრულ სხვა უფლებამოსილებათა განხორციელება.

საქართველოს გენერალური პროკურორის 2019 წლის 26 დეკემბრის ბრძანება №10 - ვებგვერდი, 26.12.2019 წ.

მუხლი 3. გენერალური ინსპექციის უფლებამოსილებები

1. დაკისრებული ამოცანებისა და ფუნქციების განხორციელებისას გენერალური ინსპექცია უფლებამოსილია:

ა) ჩაატაროს სამსახურებრივი შემოწმება პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევის, შეუფერებელი საქციელის ჩადენის, ანდა კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების ფაქტებზე, ასევე „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 37-ე მუხლის პირველი პუნქტის „თ“, „ი“ და „ს“ ქვეპუნქტებით განსაზღვრული დათხოვნის საფუძვლების არსებობისას;

ბ) ჩაატაროს გამოძიება კანონმდებლობით დადგენილი წესით პროკურატურის თანამშრომლის მიერ დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში, გარდა სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის საგამოძიებო ქვემდებარეობას მიკუთვნებული დანაშაულებისა;

გ) განახორციელოს გენერალური პროკურატურის გენერალურ ინსპექციაში გამოძიებაზე საპროცესო ხელმძღვანელობა, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობა და სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერა;

დ) განახორციელოს იუსტიციის სამინისტროს გენერალურ ინსპექციის

სამოხელეო დანაშაულის გამოძიების სამმართველოში გამოძიებაზე საპროცესო ხელმძღვანელობა, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობა და სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერა;

ე) განახორციელოს საპროცესო ხელმძღვანელობა, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობა და სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერა სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის მიერ გამოსაძიებელ იმ დანაშაულის საქმეზე, რომელიც პროკურატურის თანამშრომლის მიერ არის ჩადენილი;

ვ) საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში მიიღოს და განიხილოს იურიდიულ ან/და ფიზიკურ პირთა, ადმინისტრაციულ ორგანოთა, საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენელთა საჩივრები და განცხადებები;

ზ) საკუთარ კომპეტენციაში შემავალ საკითხებზე პროკურატურის თანამშრომელს მიმართოს მოთხოვნით, წერილობით ან ზეპირი ფორმით მისთვის აუცილებელი ინფორმაციისა ან/და დოკუმენტაციის ადგილზე გაცნობისათვის პირობების შექმნის ან/და წარდგენის თაობაზე, აგრეთვე გენერალურ ინსპექციაში (ინსპექციის უფლებამოსილ თანამშრომელთან) გამოცხადების ან/და ახსნა-განმარტების მიცემის თაობაზე;

თ) სამსახურებრივი შემოწმების პროცესში მოითხოვოს და დაუყოვნებლივ მიიღოს (მათ შორის, ადგილზე გაცნობით) პროკურატურის თანამშრომლისგან სამსახურებრივი შემოწმების ჩატარებისათვის აუცილებელი ან/და მის წარმოებაში არსებულ საქმესთან დაკავშირებული ნებისმიერი ინფორმაცია ან/და დოკუმენტაცია;

ი) საჭიროებისამებრ, განსახილველი საკითხის სრულყოფილად შესწავლის მიზნით, გამოიძახოს პროკურატურის ნებისმიერი თანამშრომელი და მიიღოს მისგან ახსნა-განმარტება, რა დროსაც პროკურატურის თანამშრომელი ვალდებულია გამოცხადდეს და ახსნა-განმარტება გააკეთოს გენერალური ინსპექციის უფლებამოსილ თანამშრომელთან გენერალური პროკურორის სახელზე;

კ) ჩამოართვას ახსნა-განმარტება, ანდა მიიღოს ინფორმაცია იმ პირებისაგან, რომლებიც არ არიან პროკურატურის თანამშრომლები, მხოლოდ ნებაყოფლობით საწყისებზე;

ლ) ახსნა-განმარტების პროცესი ხორციელდება წერილობით ფორმით ან/და კეთდება ვიდეო/აუდიო ჩანაწერი. ახსნა-განმარტების ვიდეო/აუდიო ჩაწერა ხორციელდება ინფორმაციის მომწოდებელი პირის თანხმობით;

მ) სამსახურებრივი შემოწმების/შესწავლის წარმოებისას, ასევე განსა-

ხილველ საკითხზე კონსულტაციებისა და საექსპერტო დასკვნების მოსაპოვებლად, მოითხოვოს პროკურატურის თანამშრომლის ან მოწვეული სპეციალისტის მონაწილეობა, აგრეთვე ისარგებლოს სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს დახმარებით, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით დადგენილი წესით;

ნ) სამსახურებრივი საჭიროების შესაბამისად, საჯარო და კერძო დაწესებულებებიდან გამოითხოვოს საჭირო ინფორმაცია;

ო) სამსახურებრივი შემოწმების შედეგებზე დაყრდნობით, გენერალურ პროკურორს წარუდგინოს წინადადება გადაცდომის ჩამდენი პირის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების შესახებ;

პ) პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტების ხელშემწყობი მიზეზების დადგენისა და პრევენციის, პროკურატურის ორგანოების საქმიანობაში აღმოჩენილი ხარვეზებისა და მათი გამოწვევი მიზეზების აღმოფხვრის მიზნით შეისწავლოს და გააანალიზოს მის მიერ განხორციელებული შემოწმების/შესწავლის პროცესში მოპოვებული მასალები და გენერალურ პროკურორს ან/და პროკურატურის თანამშრომლებს წარუდგინოს სათანადო რეკომენდაციები;

ჟ) საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში რეკომენდაციით მიმართოს პროკურატურის ორგანოს/სტრუქტურული დანაყოფის ხელმძღვანელს შესაბამისი ორგანოს/სტრუქტურული დანაყოფის საქმიანობის ფორმებისა და მეთოდების სრულყოფის მიზნით;

რ) განახორციელოს პროკურატურის ორგანოების საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობის კომპლექსური და თემატური შემოწმება, პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ ფინანსების მიზნობრივი განკარგვის, მატერიალურ ფასეულობათა და სხვა საშუალებების დაცვის და მათი ეფექტური გამოყენების მიზნით; განახორციელოს პროკურატურის ორგანოებში საბიუჯეტო და არასაბიუჯეტო სახსრების განაწილებისა და ხარჯვის კანონიერების კონტროლი;

ს) სამსახურებრივი უფლებამოსილებების განხორციელების პროცესში გენერალური ინსპექციის თანამშრომლები საშვამატარი ან სხვა შემზღუდავი რეჟიმის გვერდის ავლით დაუყოვნებლივ შევიდნენ პროკურატურის ორგანოების როგორც ადმინისტრაციულ, ასევე სამსახურებრივ შენობა-ნაგებობებში;

ტ) განახორციელოს მონიტორინგი პროკურატურის ორგანოების ადმინისტრაციულ შენობებში არსებულ ელექტრონული სამსახურებრივი მოწმობის წამკითხველებზე დაფიქსირებულ მონაცემებზე, რომელთა შენახვის ვადა განისაზღვრება მათი ფიქსაციიდან 3 თვემდე ვადით;

უ) განახორციელოს მონიტორინგი პროკურატურის ორგანოების ადმინისტრაციულ შენობებში არსებულ სათვალთვალო ვიდეოკამერების მიერ დაფიქსირებულ ვიდეოჩანაწერებზე, რომელთა შენახვის ვადა განისაზღვრება მათი ფიქსაციიდან 1 თვემდე ვადით;

ფ) განახორციელოს გენერალურ პროკურატურაში არსებული „ცხელი ხაზის“ მონიტორინგი;

ქ) ითანამშრომლოს სამართალდამცავ ორგანოებთან და საზოგადოების წარმომადგენლებთან პროკურატურის თანამშრომელთა კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა ან დისციპლინურ გადაცდომათა გამოვლენის მიზნით;

ღ) სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ერთად მიიღოს მონაწილეობა პროკურატურის ორგანოებში კანონიერების დარღვევისა და სხვა არამართლზომიერი ქმედებების აღმოფხვრისაკენ მიმართული კომპლექსური ღონისძიებების შემუშავებაში;

ყ) განახორციელოს ამ დებულებითა და მოქმედი კანონმდებლობით მინიჭებული სხვა უფლებამოსილებები.

2. სამსახურებრივი შემოწმების ან/და შესწავლის პერიოდში გენერალური ინსპექციის კანონშესაბამისი მოთხოვნა, მითითება ან დავალება პროკურატურის თანამშრომელთათვის სავალდებულოდ შესასრულებელია. მისი გასაჩივრება შეიძლება კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საქართველოს გენერალური პროკურორის 2019 წლის 26 დეკემბრის ბრძანება №10 - ვებგვერდი, 26.12.2019 წ.

მუხლი 4. გენერალური ინსპექციის მოვალეობები

გენერალური ინსპექცია ვალდებულია:

ა) ჩაატაროს სამსახურებრივი შემოწმება კანონით დადგენილ ვადებში და დადგენილი წესით;

ბ) განიხილოს შემოსული შეტყობინებები საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში;

გ) აწარმოოს პროკურატურის თანამშრომლის მიერ დისციპლინურ გადაცდომათა შემთხვევების სტატისტიკა, რეგულარულად მოახდინოს მისი კომპლექსური და თემატური ანალიზი, მოამზადოს სათანადო რეკომენდაციები გენერალური პროკურორის ან/და პროკურატურის თანამშრომლისთვის წარსადგენად;

დ) უზრუნველყოს პროკურატურის ორგანოებში გენერალური პროკურორის სამართლებრივი აქტების მოთხოვნათა განუხრელ შესრულებ-

ბაზე კონტროლის განხორციელება;

ე) შეასრულოს ამ დებულებითა და მოქმედი კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა მოვალეობები.

მუხლი 5. დისციპლინური წარმოება

1. პროკურატურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევის, პროკურატურის თანამშრომლისთვის შეუფერებელი საქციელის ჩადენის, ანდა კანონით დაკისრებული მოვალეობის შეუსრულებლობისა ან არაჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში, ასევე „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 37-ე მუხლის პირველი პუნქტის „თ“, „ი“ და „ს“ ქვეპუნქტებით განსაზღვრული დათხოვნის საფუძვლების არსებობის დროს გენერალური ინსპექცია ატარებს სამსახურებრივ შემოწმებას.

2. სამსახურებრივი შემოწმების საფუძველი შეიძლება იყოს ცნობები პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ჩადენილი სამართალდარღვევის ან დისციპლინური გადაცდომის შესახებ, მათ შორის, სასამართლოს (მოსამართლის) კერძო განჩინებები, გენერალური პროკურორის ცალკეული დავალებები; პროკურატურის „ცხელი ხაზით“ შემოსული შეტყობინებები, გენერალური ინსპექციის საქმიანობის პროცესში გამორკვეული ფაქტები, მიღებული შეტყობინებები, გეგმური შემოწმების გრაფიკი; ადმინისტრაციული ორგანოებიდან მიღებული შეტყობინებები და მასალები, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით გამოქვეყნებული ინფორმაცია, მოქალაქეთა წერილობითი საჩივრები/განცხადებები.

3. სამსახურებრივი შემოწმების ჩატარების თაობაზე გადაწყვეტილებას იღებს გენერალური ინსპექციის უფროსი.

4. გენერალური ინსპექციის თანამშრომელი საჭიროების შემთხვევაში სრული მოცულობით ატარებს სამსახურებრივ შემოწმებას, ადგენს სამსახურებრივი შემოწმების თაობაზე დასკვნას, რომელსაც ხელმოწერით ადასტურებს გენერალური ინსპექციის უფროსი.

5. სამსახურებრივი შემოწმების ვადა არის სამი თვე. შემოწმების ვადის ამოწურვამდე არაუგვიანეს 5 დღისა, გენერალური ინსპექციის ხელმძღვანელთან შეთანხმებით, ეს ვადა შეიძლება გაგრძელდეს ერთ თვემდე ვადით.

6. საჭიროების შემთხვევაში სამსახურებრივი შემოწმების ვადა შესაძლებელია გაგრძელდეს დამატებით ერთი თვით, რის თაობაზეც გენერალური ინსპექციის უფროსს წარედგინება მოტივირებული მოხსენებითი ბარათი შემოწმების ვადის ამოწურვამდე არაუგვიანეს 5 დღისა.

7. სამსახურებრივი შემოწმება, მოტივირებული მოხსენებითი ბარათის საფუძველზე, გენერალური ინსპექციის უფროსის თანხმობით შეიძლება შეჩერდეს იმ გადაულახავი გარემოებების აღმოფხვრამდე, რომელთა გარეშე ობიექტური გადაწყვეტილების მიღება ვერ ხერხდება, მაგრამ არაუმეტეს კანონმდებლობით დადგენილი ხანდაზმულობის ვადის ამოწურვისა.

8. სამსახურებრივი შემოწმების დროს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელი უფლებამოსილია დაათვალიეროს პროკურატურის თანამშრომლის სამუშაო ოთახი და ინვენტარი.

9. სამსახურებრივი შემოწმების ფარგლებში გენერალური ინსპექცია უფლებამოსილია:

ა) მოიწვიოს პროკურატურის თანამშრომელი ან ნებისმიერი გარეშე პირი და მიიღოს ახსნა-განმარტება მოსამძიებელი ფაქტის ირგვლივ. ასეთ შემთხვევაში გარეშე პირს წინასწარ განემარტება უფლება, უარი თქვას ახსნა-განმარტების მიცემაზე;

ბ) გამოითხოვოს ყველა მასალა, დოკუმენტი ან ინფორმაცია, რომელიც უზრუნველყოფს საკითხის სრულყოფილად შესწავლას;

გ) სპეციალური ცოდნის საჭიროების შემთხვევაში მოიწვიოს და მიიღოს კონსულტაციები სპეციალისტებისაგან; აგრეთვე დანიშნოს სათანადო ექსპერტიზა და მიიღოს დასკვნა/რევიზიის აქტი;

დ) შეადგინოს დასკვნა სამსახურებრივი შემოწმების თაობაზე;

ე) სამსახურებრივი შემოწმების შედეგების მიხედვით, გენერალურ პროკურორს წარუდგინოს წინადადებები გამოვლენილი დარღვევების გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრის მიზნით და დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების მიზანშეწონილობის თაობაზე, ან გენერალური ინსპექციის უფროსმა პროკურატურის თანამშრომელს მიმართოს სათანადო რეკომენდაციით;

ვ) შეამოწმოს პროკურატურის სხვადასხვა დანაყოფში საშემსრულებლო და შრომითი დისციპლინის დაცვის მდგომარეობა ნებისმიერ დროს და გენერალურ პროკურორს განსახილველად წარუდგინოს წინადადებები გამოვლენილ დარღვევებზე რეაგირების მიზანშეწონილობასთან დაკავშირებით.

10. გენერალური ინსპექცია გენერალური პროკურორის დავალებით:

ა) ატარებს ან/და მონაწილეობს პროკურატურის ორგანოების კომპლექსურ შემოწმებაში და შედეგების მიხედვით ამზადებს ან/და მონაწილეობს სათანადო დასკვნის შედგენაში;

ბ) პროკურატურის სისტემაში ატარებს მატერიალურ-ტექნიკურ ფასეულობათა აუდიტს;

გ) კანონით გათვალისწინებული საფუძვლების არსებობისას ატარებს შემოწმებას პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ექიმის დანიშნულების გარეშე ნარკოტიკულ, ფსიქოტროპულ ან ძლიერმოქმედ საშუალებათა მოხმარების, ასევე ალკოჰოლური საშუალების სამსახურებრივი მოვალობის შესრულების ან სამუშაო საათების განმავლობაში მოხმარების ფაქტების დადგენის მიზნით.

11. გენერალური ინსპექციის მოთხოვნა არ უნდა ზღუდავდეს პირის კანონიერ უფლებებსა და ინტერესებს. გენერალური ინსპექციის მიერ სახელმწიფო ან კომერციული საიდუმლოების, აგრეთვე, პერსონალური მონაცემების შემცველი ინფორმაციის გამოთხოვა, მიღება და გაცნობა ხორციელდება კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

12. გენერალური ინსპექციის მოთხოვნა პროკურატურის თანამშრომლის მიერ შეიძლება გასაჩივრდეს გენერალურ პროკურორთან. მოთხოვნის გასაჩივრება არ ათავისუფლებს პირს ამ მოთხოვნის დადგენილ ვადაში შესრულების ვალდებულებისაგან, თუ გენერალური პროკურორი არ მიიღებს ამგვარ გადაწყვეტილებას.

13. გენერალური ინსპექციის დასკვნა სამსახურებრივი შემოწმების შეწყვეტის შესახებ უნდა შეთანხმდეს გენერალურ პროკურორთან; ასევე თანხმდება პროკურატურის თანამშრომლისთვის რეკომენდაციის მიცემის მიზანშეწონილობის საკითხი.

14. საბოლოო შედეგის თაობაზე ინფორმაცია უნდა მიეწოდოს იმ პირს (გარეშე პირს), რომლის განცხადების საფუძველზეც დაიწყო სამსახურებრივი შემოწმება.

მუხლი 6. გენერალური ინსპექციის უფროსი

1. გენერალურ ინსპექციას ხელმძღვანელობს გენერალური ინსპექციის უფროსი, რომელსაც თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს გენერალური პროკურორი.

2. გენერალური ინსპექციის უფროსი ანგარიშვალდებულია გენერალური პროკურორის წინაშე.

3. გენერალური ინსპექციის უფროსი:

ა) ახორციელებს გენერალური ინსპექციის საქმიანობის საერთო ხელმძღვანელობას;

ბ) ანაწილებს მოვალეობებს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა შორის;

გ) აკონტროლებს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა მიერ მათთვის დაკისრებულ სამსახურებრივ მოვალეობათა შესრულებასა და სა-

შემსრულებლო დისციპლინის დაცვას;

დ) ხელს აწერს გენერალურ ინსპექციაში მომზადებულ დოკუმენტებს;

ე) წლიური შედეგების მიხედვით გენერალურ პროკურორს წარუდგენს ანგარიშს გენერალური ინსპექციის მიერ გაწეული მუშაობის შესახებ;

ვ) გენერალური პროკურორის წინაშე აყენებს საკითხებს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა სამსახურებრივი წახალისებისა და დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ;

ზ) შუამდგომლობს გენერალური ინსპექციის ამოცანების შესასრულებლად აუცილებელი სახსრების, მოწყობილობებისა და ინვენტარის გამოყოფის თაობაზე;

თ) შუამდგომლობს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლებისა და გადამზადების შესახებ;

ი) გასცემს მითითებებს სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების, ცალკეულ საგამოძიებო მოქმედებათა ჩატარების თაობაზე;

კ) იღებს გადაწყვეტილებებს ცალკეული პროკურორების და გამოძიებლების კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის გამოძიებიდან/საპროცესო ხელმძღვანელობიდან ჩამოცილების შესახებ;

ლ) ახორციელებს ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობას, უშუალოდ მონაწილეობს სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიებაში, პირადად ატარებს ცალკეულ საგამოძიებო მოქმედებებს, საჭიროების შემთხვევაში სრული მოცულობით აწარმოებს საქმის გამოძიებას/საპროცესო ხელმძღვანელობას/მხარს უჭერს სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდებას;

მ) უზრუნველყოფს გენერალური ინსპექციის პროკურორების მონაწილეობას სასამართლოში საქმეების განხილვისას;

ნ) ამოწმებს ქვემდგომი პროკურორების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების კანონიერებას და იღებს შესაბამის გადაწყვეტილებებს, შეაქვს საჩივრები სასამართლოს გადაწყვეტილებებზე;

ო) იხილავს გენერალურ ინსპექციაში შემოსულ წერილებს, განცხადებებსა და საჩივრებს, აწარმოებს მოქალაქეთა მიღებას;

პ) გენერალურ პროკურორს წარუდგენს წინადადებებს გამოძიების საპროცესო ხელმძღვანელობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის სრულყოფის ღონისძიებათა და სხვა აქტუალურ საკითხებთან დაკავშირებით;

ჟ) შესასწავლად და შესამოწმებლად გამოითხოვს სისხლის სამართლის საქმეებს, მასალებს და სხვა მონაცემებს დანაშაულის ჩადენის, გამოძიების მიმდინარეობის და საპროკურორო უფლებამოსილების განხორციე-

ლების თაობაზე;

რ) აკონტროლებს გენერალური პროკურორის ბრძანებების, მითითებებისა და დავალებების შესრულებას;

ს) ასრულებს გენერალური პროკურორის ცალკეულ დავალებებს;

ტ) ახორციელებს „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონითა და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით მინიჭებულ სხვა ფუნქციებს.

4. გენერალური ინსპექციის უფროსის კანონშესაბამისი მოთხოვნა, მითითება ან დავალება სავალდებულოა შესასრულებლად პროკურატურის ნებისმიერი სტრუქტურული ქვედანაყოფის/ორგანოს ხელმძღვანელისათვის და მისი გასაჩივრება შეიძლება გენერალურ პროკურორთან.

მუხლი 7. გენერალური ინსპექციის უფროსის ანგარიში

1. გენერალური ინსპექციის უფროსი წელიწადში ერთხელ – არაუგვიანეს 15 იანვრისა, გენერალურ პროკურორს წარუდგენს გასული წლის განმავლობაში გენერალური ინსპექციის მიერ გაწეული საქმიანობის შემაჯამებელ ანგარიშს.

2. გენერალური ინსპექციის უფროსის ანგარიში უნდა შეიცავდეს:

ა) განზოგადებულ სტატისტიკურ მონაცემებს, კანონმდებლობით დაკისრებული მოვალეობების შესრულების უზრუნველსაყოფად განხორციელებული საქმიანობის შესახებ, მათ შორის, ჩატარებული სამსახურებრივი შემოწმების თაობაზე;

ბ) განზოგადებულ მონაცემებს საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში პროკურატურის ორგანოებში გამოვლენილი მნიშვნელოვანი პრობლემების, პროკურატურის თანამშრომელთა მიერ ჩადენილი სამართალდარღვევების, მათ შორის, კორუფციის ფაქტების თაობაზე;

გ) ინფორმაციას საანგარიშო პერიოდში გენერალური ინსპექციის მიერ გაცემული რეკომენდაციებისა და წარდგინებების თაობაზე, გამოვლენილი ნაკლოვანებების გამოსწორების თვალსაზრისით;

დ) ინფორმაციას გაცემულ რეკომენდაციებსა და წარდგინებებზე განხორციელებული რეაგირების თაობაზე, აგრეთვე მონაცემებს სათანადო რეაგირების გარეშე დარჩენილი წინადადებებისა და რეკომენდაციების თაობაზე.

მუხლი 8. გენერალური ინსპექციის უფროსის მოადგილე

1. გენერალური ინსპექციის უფროსს ჰყავს მოადგილე, რომელსაც თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს გენერალური

პროკურორი.

2. გენერალური ინსპექციის უფროსის მოადგილე:

- ა) გენერალური ინსპექციის უფროსთან შეთანხმებით, ანაწილებს მოვალეობებს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა შორის;
- ბ) ხელს აწერს გენერალურ ინსპექციაში მომზადებულ დოკუმენტებს;
- გ) ორგანიზებას უწევს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა პროფესიულ მომზადებას;
- დ) უზრუნველყოფს საშემსრულებლო დისციპლინის დაცვის კონტროლს, გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა მიერ სამსახურებრივ მოვალეობათა შესრულებისას;
- ე) გენერალური ინსპექციის უფროსის წინაშე აყენებს საკითხებს გენერალური ინსპექციის თანამშრომელთა სამსახურებრივი წახალისებისა და დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ;
- ვ) გენერალური ინსპექციის უფროსს წარუდგენს წინადადებებს ცალკეული პროკურორების და გამომძიებლების კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის გამოძიებიდან/საპროცესო ხელმძღვანელობიდან ჩამოცილების შესახებ;
- ზ) ახორციელებს ოპერატიულ-სამმებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობას, უშუალოდ მონაწილეობს სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიებაში, პირადად ატარებს ცალკეულ საგამომძიებო მოქმედებებს, საჭიროების შემთხვევაში სრული მოცულობით აწარმოებს საქმის გამოძიებას/საპროცესო ხელმძღვანელობას/ მხარს უჭერს სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდებას;
- თ) გენერალური ინსპექციის უფროსის გადაწყვეტილებით, სრული მოცულობით ატარებს სამსახურებრივ შემოწმებას;
- ი) შესასწავლად და შესამოწმებლად გამოითხოვს სისხლის სამართლის საქმეებს, მასალებს და სხვა მონაცემებს დანაშაულის ჩადენის, გამომძიების მიმდინარეობის და საპროკურორო უფლებამოსილების განხორციელების თაობაზე;
- კ) ამოწმებს გენერალური ინსპექციის პროკურორების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების კანონიერებას და იღებს ზომებს გამოვლენილ დარღვევათა აღმოსაფხვრელად;
- ლ) გასცემს მითითებებს სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების, ცალკეულ საგამომძიებო/საპროცესო მოქმედებათა ჩატარების თაობაზე;
- მ) კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში შეაქვს საჩივრები სასამართლოს გადაწყვეტილებებზე;
- ნ) გენერალური ინსპექციის უფროსს წარუდგენს წინადადებებს გამო-

მიების საპროცესო ხელმძღვანელობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის სრულყოფის ღონისძიებათა და სხვა აქტუალურ საკითხთან დაკავშირებით;

ო) აკონტროლებს გენერალური პროკურორის ბრძანებების, მითითებების, დავალებების, აგრეთვე, გენერალური ინსპექციის უფროსის დავალებების შესრულებას;

პ) იხილავს გენერალურ ინსპექციაში შემოსულ წერილებს, განცხადებებსა და საჩივრებს, აწარმოებს მოქალაქეთა მიღებას;

ჟ) ასრულებს გენერალური პროკურორის და გენერალური ინსპექციის უფროსის ცალკეულ დავალებებს;

რ) ახორციელებს „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონითა და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით მინიჭებულ ფუნქციებს.

3. გენერალური ინსპექციის უფროსის მოადგილე ასრულებს გენერალური ინსპექციის უფროსის მოვალეობას, მისი არყოფნის შემთხვევაში.

მუხლი 9. გენერალური ინსპექციის თანამშრომლები

1. გენერალურ ინსპექციაში, გენერალური პროკურორის მიერ დამტკიცებული სამტატო ნუსხის შესაბამისად, შრომით საქმიანობას ეწევიან:

ა) გენერალური ინსპექციის უფროსი პროკურორები;

ბ) გენერალური ინსპექციის პროკურორები;

გ) გენერალური ინსპექციის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა უფროსი გამომძიებლები;

დ) გენერალური ინსპექციის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა გამომძიებლები;

ე) გენერალური ინსპექციის სპეციალისტი.

2. გენერალური ინსპექციის თანამშრომლებს, დადგენილი წესით, თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს გენერალური პროკურორი.

3. გენერალური ინსპექციის უფროსი პროკურორები და პროკურორები:

ა) მონაწილეობენ გენერალური პროკურატურის სამუშაო გეგმით გათვალისწინებული საკითხების მომზადებაში;

ბ) საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში, ახორციელებენ გენერალური პროკურატურის გენერალურ ინსპექციაში, იუსტიციის სამინისტროს გენერალურ ინსპექციაში და სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურში ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაზე საპროკურორო ზედამხედველობას, გამომძიების საპროცესო ხელმძღვანელობას და მხარს უჭერენ სახე-

ლმწიფო ბრალდებას სასამართლოში;

გ) გასცემენ მითითებებს სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების, ცალკეულ საგამოძიებო მოქმედებათა ჩატარების თაობაზე;

დ) გენერალური ინსპექციის უფროსის დავალებით, მონაწილეობენ სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიებაში, პირადად აწარმოებენ ცალკეულ საგამოძიებო მოქმედებებს, იძიებენ სისხლის სამართლის საქმეებს;

ე) გენერალური ინსპექციის უფროსის დავალებით, მონაწილეობენ სხვადასხვა სასამართლო ინსტანციებში სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვაში, მხარს უჭერენ სახელმწიფო ბრალდებას სასამართლოში;

ვ) ამზადებენ საჩივრებს სასამართლო გადაწყვეტილებებზე;

ზ) უწევენ მონიტორინგს სასამართლო სხდომებს და ცნობას ადგენენ პროკურორების მიერ სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების განხორციელების შედეგებზე;

თ) გენერალური ინსპექციის უფროსის გადაწყვეტილებით იღებენ მონაწილეობას ან სრული მოცულობით თავად ატარებენ სამსახურებრივ შემოწმებას.

ი) განიხილავენ განცხადება-საჩივრებს და იღებენ კანონშესაბამის გადაწყვეტილებას.

კ) გენერალური ინსპექციის უფროსს წარუდგენენ წინადადებებს დაქვემდებარებულ უწყებებში გამოძიების ეფექტურობისა და სრულყოფის შესახებ;

ლ) გენერალური ინსპექციის უფროსის თანხმობით, შესასწავლად და შესამოწმებლად გამოითხოვენ სისხლის სამართლის საქმეებს, მასალებს და სხვა მონაცემებს დანაშაულის ჩადენის, გამოძიების მიმდინარეობის და საპროკურორო უფლებამოსილების განხორციელების თაობაზე;

მ) აწარმოებენ გაწეული მუშაობის აღრიცხვას და გენერალური ინსპექციის უფროსს წარუდგენენ ანგარიშს;

ნ) აანალიზებენ და განაზოგადებენ სტატისტიკურ მონაცემებს გამოძიებაზე საპროცესო ხელმძღვანელობის შესახებ; გენერალური ინსპექციის უფროსის წინაშე აყენებენ წინადადებებს მუშაობის გაუმჯობესების მიზნით;

ო) აანალიზებენ მოქალაქეთა კანონიერი უფლებების დაცვის მდგომარეობას გამოძიების საპროცესო ხელმძღვანელობის წარმოებისას;

პ) ასრულებენ გენერალური ინსპექციის უფროსის ან/და გენერალური ინსპექციის უფროსის მოადგილის ცალკეულ დავალებებს;

ჟ) ახორციელებენ „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონითა და სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით მათ-

თვის მინიჭებულ სხვა ფუნქციებს.

4. გენერალური ინსპექციის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა უფროსი გამომძიებლები და განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა გამომძიებლები:

ა) გენერალური ინსპექციის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა უფროსი გამომძიებლები და განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა გამომძიებლები უშუალოდ იძიებენ სისხლის სამართლის საქმეებს და ახორციელებენ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით და სხვა სამართლებრივი აქტებით გათვალისწინებულ მოქმედებებს;

ბ) გენერალური ინსპექციის უფროსის გადაწყვეტილებით სრული მოცულობით ატარებენ სამსახურებრივ შემოწმებას.

გ) ასრულებენ გენერალური ინსპექციის უფროსის და გენერალური ინსპექციის უფროსის მოადგილის ცალკეულ დავალებებს;

დ) გენერალური ინსპექციის უფროსის თანხმობით, შესასწავლად და შესამოწმებლად გამოითხოვენ სისხლის სამართლის საქმეებს, მასალებს და სხვა მონაცემებს დანაშაულის ჩადენის, გამოძიების მიმდინარეობის და საპროკურორო უფლებამოსილების განხორციელების თაობაზე;

ე) აწარმოებენ გაწეული მუშაობის აღრიცხვას და გენერალური ინსპექციის უფროსს წარუდგენენ ანგარიშს;

ვ) განიხილავენ განცხადება-საჩივრებს და იღებენ კანონშესაბამის გადაწყვეტილებას.

5. გენერალური ინსპექციის სპეციალისტი:

გენერალური ინსპექციის სპეციალისტი უზრუნველყოფს საქმისწარმოებისა და დოკუმენტბრუნვის ორგანიზებას, ახდენს სამსახურებრივი შემოწმების მასალების (დასრულებული წარმოება), შემოსული და გასული დოკუმენტების, ინფორმაციების და სხვა მასალების სისტემატიზაციას, კომპიუტერიზაციას, სისხლის სამართლის საქმეთა სტატისტიკასა და გენერალური ინსპექციის წინაშე მდგარი ამოცანების შესასრულებლად შესაბამისი მხარდაჭერის განხორციელებას.

მუხლი 10. გენერალური ინსპექციის თანამშრომლის აცილების საფუძვლები

1. გენერალური ინსპექციის თანამშრომელი არ მონაწილეობს გენერალურ ინსპექციაში შემოსული საჩივარი/განცხადება ან/და სხვა სახის შეტყობინებების განხილვაში, აგრეთვე შემოწმების წარმოებაში, თუ შემოწმების ობიექტი არის მისი ნათესავი ან არსებობს სხვა გარემოება,

რომელიც იძლევა ვარაუდის საფუძველს ამ თანამშრომლის დაინტერესებაში შემოწმების შედეგებისადმი.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოებების არსებობისას გენერალური ინსპექციის თანამშრომელი ვალდებულია განაცხადოს თვითაცილების შესახებ. ამ ვალდებულების შეუსრულებლობა გამოიწვევს თანამშრომლის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას, თუ არ არის სახეზე დანაშაულის ნიშნები.

3. გენერალური ინსპექციის თანამშრომლის აცილების საკითხს წყვეტს გენერალური ინსპექციის უფროსი. გენერალური ინსპექციის უფროსის აცილების საკითხს წყვეტს გენერალური პროკურორი.

მუხლი 11. გენერალურ ინსპექციასთან თანამშრომლობის წესი

პროკურატურის სტრუქტურული ქვედანაყოფისა და ტერიტორიული ორგანოს ხელმძღვანელი ვალდებულია მის დაქვემდებარებაში მყოფი პროკურატურის თანამშრომლის მიერ ჩადენილი დისციპლინური გადაცდომისა და კანონდარღვევის ფაქტების შესახებ მის ხელთ არსებული ინფორმაცია დაუყოვნებლივ მიაწოდოს გენერალურ ინსპექციას. ინფორმაციის მიუწოდებლობა, თუ ეს ინფორმაცია მისთვის ცნობილი იყო ან ცნობილი უნდა ყოფილიყო საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე, იწვევს შესაბამისი თანამდებობის პირის პასუხისმგებლობას კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საქართველოს გენერალური პროკურორი

შალვა თადუმაძე

4.საქართველოს საპროკურორო საბჭოს 16.01.2019 წლის N1 განკარგულებით დამტკიცებული - საპროკურორო საბჭოს დებულება

მუხლი 1

1. საპროკურორო საბჭო საქართველოს კონსტიტუციით და „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით შექმნილი დამოუკიდებელი კოლეგიური ორგანოა, რომლის ძირითადი მიზანია საქართველოს პროკურატურის დამოუკიდებლობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, მისი ფუნქციების ეფექტიანად განხორციელების ხელშეწყობა.
2. თავის საქმიანობაში საპროკურორო საბჭო ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და შეთანხმებებით, „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით, სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით და ამ დებულებით.
3. საპროკურორო საბჭოს შემადგენლობა და უფლებამოსილება განისაზღვრება საქართველოს კონსტიტუციით, „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით. საპროკურორო საბჭოს საქმიანობის წესი განისაზღვრება „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით და ამ დებულებით.

მუხლი 2

1. კანონით განსაზღვრული ფუნქციების შესასრულებლად საპროკურორო საბჭო იკრიბება ექვს თვეში ერთხელ, საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის მოწვევით. საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარე ასევე ვალდებულია მოიწვიოს საბჭოს სხდომა, საბჭოს წევრთა 1/3-ის მოთხოვნით. ასეთ შემთხვევაში, საბჭოს სხდომა უნდა ჩატარდეს მოთხოვნის მიღებიდან 3 დღის ვადაში.
2. საპროკურორო საბჭოს წევრებს საბჭოს სხდომამდე არანაკლებ 3 დღით ადრე წერილობით ეგზავნებათ შეტყობინება საბჭოს სხდომის თარიღისა და ადგილის შესახებ. შეტყობინება უნდა გაიგზავნოს ელექტრონული ფოსტით ან/და სხვა ტექნიკური საშუალებებით. წერილობით შეტყობინებას თან უნდა დაერთოს საპროკურორო საბჭოს სხდომის დღის წესრიგის პროექტი.
3. საპროკურორო საბჭოს წევრთა 1/3-ის მოთხოვნით საბჭოს სხდომის მოწვევის შემთხვევაში საბჭოს წევრებს სხდომამდე არაუგვიანეს 1 დღით

ადრე ეგზავნებათ საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის დასტური სხდომის მოწვევაზე, რომელიც ასევე უნდა შეიცავდეს ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ ინფორმაციას.

4. საპროკურორო საბჭოს სხდომები იმართება საქართველოს გენერალური პროკურორის შენობაში ან საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის მიერ განსაზღვრულ სხვა ადგილას.

მუხლი 3

1. საპროკურორო საბჭოს ხელმძღვანელობს და მის სხდომებს წარმართავს საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარე, რომელსაც ორი წლის ვადით, საბჭოს წევრთაგან, ფარული კენჭისყრით, ირჩევს საპროკურორო საბჭო, სხდომაზე დამსწრე წევრთა ხმათა უმრავლესობით. კანდიდატების მიერ ხმების თანაბარი რაოდენობის მიღების შემთხვევაში კენჭისყრა გრძელდება უფრო მეტი ხმის მქონე კანდიდატის გამოვლენამდე.

2. საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის არყოფნის ან მის მიერ უფლებამოსილების განხორციელების შეუძლებლობის შემთხვევაში, მის უფლებამოსილებას ასრულებს თავმჯდომარის მიერ განსაზღვრული საპროკურორო საბჭოს სხვა წევრი.

3. საპროკურორო საბჭოს სხდომის დღის წესრიგს სხდომის დაწყებამდე ამტკიცებენ სხდომაზე დამსწრე საპროკურორო საბჭოს წევრები.

4. საქართველოს გენერალური პროკურორი (შემდგომ – გენერალური პროკურორი) უფლებამოსილია სათათბირო ხმის უფლებით დაესწროს საპროკურორო საბჭოს სხდომას.

5. საპროკურორო საბჭო უფლებამოსილია შეუდგეს მუშაობას, თუ სხდომას ესწრება საბჭოს წევრთა ნახევარზე მეტი. თუ საპროკურორო საბჭოს სხდომას არ ესწრება საბჭოს წევრთა ნახევარზე მეტი, სხდომიდან ერთი კვირის ვადაში საბჭოს თავმჯდომარე ხელახლა მოიწვევს საპროკურორო საბჭოს სხდომას, რის შესახებაც საბჭოს წევრებს შეტყობინება ეგზავნებათ საბჭოს სხდომამდე არაუგვიანეს 1 დღით ადრე. შეტყობინება უნდა შეიცავდეს ამ დებულების მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ ინფორმაციას.

6. საპროკურორო საბჭოს უფლებამოსილებებია:

ა) კომპეტენციის ფარგლებში გენერალური პროკურორის კანდიდატურის დამტკიცება;

ბ) გენერალური პროკურორის პირველი მოადგილისა და მოადგილეების მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების განხორციელება;

გ) საპროკურორო საბჭოს იმ წევრის მიმართ დისციპლინური სახდელის

გამოყენების, სახდელის ვადამდე მოხსნის საკითხის გადაწყვეტა, რომელიც ამ კანონით დადგენილი წესით აირჩია საქართველოს პროკურორთა კონფერენციამ;

დ) 6 თვეში ერთხელ, ხოლო საპროკურორო საბჭოს წევრთა უმრავლესობის გადაწყვეტილებით – დაუყოვნებლივ, პროკურატურის საქმიანობის შესახებ გენერალური პროკურორის, მისი პირველი მოადგილის ან მოადგილის ანგარიშის მოსმენა, რომელიც ეხება სისხლის სამართლის პოლიტიკის განხორციელების შედეგებს, ქვეყანაში ზოგადი კრიმინოგენური ვითარების შეფასებას, მათ შორის, გავრცელებული დანაშაულების სტატისტიკურ მაჩვენებლებს, მათი კატეგორიებისა და ტენდენციების მითითებით, სამართალწარმოების პროცესში ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვას, პროკურატურის საქმიანობის პრიორიტეტულ მიმართულებებს, პროკურორთა პროფესიული გადამზადებისა და განვითარების პროგრამებს და არ შეიცავს კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის გამოძიებასთან, სასამართლოში მის განხილვასთან ან/და საქმის ცალკეულ გარემოებებთან დაკავშირებულ საკითხებს;

ე) ამ პუნქტის „დ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ საკითხებზე რეკომენდაციების შემუშავება და გენერალური პროკურორისათვის წარდგენა;

ვ) სისხლის სამართლის პოლიტიკიდან გამომდინარე, მისი სახელმძღვანელო პრინციპების განსაზღვრის, პროკურატურის საქმიანობის ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და განვითარებისათვის ხელის შეშწყობი რეკომენდაციების შემუშავება და გენერალური პროკურორისათვის წარდგენა;

ზ) საპროკურორო საბჭოს წევრის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება.

7. საპროკურორო საბჭოს გადაწყვეტილება მიღებულად ჩაითვლება, თუ მას მხარს დაუჭერს სხდომაზე დამსწრე საბჭოს წევრთა უმრავლესობა, გარდა ამ მუხლის მე-9 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა.

8. საპროკურორო საბჭო, სხდომაზე დამსწრე საბჭოს წევრთა უმრავლესობით, გადაწყვეტილებას იღებს შემდეგ საკითხებზე:

ა) საპროკურორო საბჭოს დებულების დამტკიცება;

ბ) საპროკურორო საბჭოს იმ წევრის მიმართ დისციპლინური სახდელის ვადამდე მოხსნის საკითხის გადაწყვეტა, რომელიც ამ კანონით დადგენილი წესით აირჩია საქართველოს პროკურორთა კონფერენციამ;

გ) 6 თვეში ერთხელ, ხოლო საპროკურორო საბჭოს წევრთა უმრავლესობის გადაწყვეტილებით – დაუყოვნებლივ, პროკურატურის საქმიანობის შესახებ გენერალური პროკურორის, მისი პირველი მოადგილის ან

მოადგილის ანგარიშის მოსმენა, რომელიც ეხება სისხლის სამართლის პოლიტიკის განხორციელების შედეგებს, ქვეყანაში ზოგადი კრიმინოგენური ვითარების შეფასებას, მათ შორის, გავრცელებული დანაშაულების სტატისტიკურ მაჩვენებლებს, მათი კატეგორიებისა და ტენდენციების მითითებით, სამართალწარმოების პროცესში ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვას, პროკურატურის საქმიანობის პრიორიტეტულ მიმართულებებს, პროკურორთა პროფესიული გადამზადებისა და განვითარების პროგრამებს და არ შეიცავს კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის გამოძიებასთან, სასამართლოში მის განხილვასთან ან/და საქმის ცალკეულ გარემოებებთან დაკავშირებულ საკითხებს;

დ) ამ პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ საკითხებზე რეკომენდაციების შემუშავება და გენერალური პროკურორისათვის წარდგენა;

ე) სისხლის სამართლის პოლიტიკიდან გამომდინარე, მისი სახელმძღვანელო პრინციპების განსაზღვრის, პროკურატურის საქმიანობის ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და განვითარებისათვის ხელის შეწყობი რეკომენდაციების შემუშავება და გენერალური პროკურორისათვის წარდგენა;

ვ) საპროკურორო საბჭოს წევრის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება.

9. საპროკურორო საბჭო წევრთა სრული შემადგენლობის არანაკლებ 2/3-ით გადაწყვეტილებას იღებს შემდეგ საკითხებზე:

ა) კომპეტენციის ფარგლებში გენერალური პროკურორის კანდიდატურის დამტკიცება;

ბ) გენერალური პროკურორის პირველი მოადგილისა და მოადგილეების მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრება;

გ) საპროკურორო საბჭოს იმ წევრის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საკითხის გადაწყვეტა, რომელიც ამ კანონით დადგენილი წესით აირჩია საქართველოს პროკურორთა კონფერენციამ.

10. საპროკურორო საბჭოს მიერ „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-16 მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული უფლებამოსილების განხორციელებისას, საპროკურორო საბჭო, გენერალური პროკურორობის კანდიდატის წერილობითი თანხმობის შემთხვევაში, ამოწმებს მის შესაბამისობას „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-16 მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილ მოთხოვნებთან.

11. საპროკურორო საბჭოს სხდომა დახურულია. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები უფლებამოსილი არიან განახორციელონ საპროკუ-

რორო საბჭოს სხდომის საწყისი ეტაპის ფოტოგადაღება, კინო-, ვიდეო-, აუდიოჩაწერა და ტრანსლაცია, რის შემდეგაც, საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის მითითებით, ვალდებული არიან დატოვონ საბჭოს სხდომა.

12. საპროკურორო საბჭოს სხდომის დამსწრე წევრთა უმრავლესობის გადაწყვეტილებით, საბჭოს სხდომა შეიძლება ჩატარდეს საჯაროდ.

13. საპროკურორო საბჭოს სხდომის შესაბამის ნაწილზე დასასწრებად, საბჭოს წევრთა უმრავლესობის გადაწყვეტილებით, შეიძლება მოწვეულ იქნენ გარეშე პირებიც, როცა მათი მონაწილეობა აუცილებელია საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებისათვის.

14. თუ საპროკურორო საბჭოს ერთ სხდომაზე სრულად ვერ განიხილება დღის წესრიგით გათვალისწინებული საკითხები, საბჭოს სხდომა მომდევნო დღეს უნდა გაგრძელდეს, რის შესახებაც საბჭოს წევრებს საბჭოს თავმჯდომარემ იმავე დღეს უნდა შეატყობინოს და მიაწოდოს ამ დებულების მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია.

15. საპროკურორო საბჭოს სხდომა ფორმდება ოქმით, რომელსაც ხელს აწერენ საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარე და სხდომაზე დამსწრე წევრები. თუ სხდომაზე დამსწრე საპროკურორო საბჭოს რომელიმე წევრი უარს აცხადებს ოქმის ხელმოწერაზე, ოქმში კეთდება სათანადო აღნიშვნა, ხელმოწერაზე უარის მიზეზის მითითებით.

16. საპროკურორო საბჭოს საქმიანობის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის მიზნით, საპროკურორო საბჭოს სხდომაზე მიმდინარეობს აუდიოჩაწერა.

17. საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის გადაწყვეტილებით შეიძლება მოხდეს საბჭოს სხდომის ვიდეოჩაწერა.

მუხლი 4

1. საპროკურორო საბჭო მის უფლებამოსილებას მიკუთვნებულ საკითხებზე გამოსცემს განკარგულებას.

2. საპროკურორო საბჭო უფლებამოსილია სახელმწიფო ორგანოებიდან და დაწესებულებებიდან გამოითხოვოს თავისი ფუნქციების განხორციელებისათვის საჭირო ინფორმაცია.

3. საპროკურორო საბჭოს მიერ მიღებული განკარგულებები, აგრეთვე საბჭოს სხდომის ოქმები, საპროკურორო საბჭოს ვებგვერდზე ქვეყნდება. საპროკურორო საბჭოს სხდომის ვიდეო და აუდიოჩაწერები ხელმისაწვდომია დაინტერესებული პირებისათვის და ისინი კანონით დადგენილი წესით საქართველოს პროკურატურაში ინახება.

4. საპროკურორო საბჭოს სამდივნოს ფუნქციას და მისი საქმიანობის ორგანიზაციულ-ტექნიკურ უზრუნველყოფას ახორციელებს საქართველოს გენერალური პროკურატურის ადმინისტრაცია (დეპარტამენტი).

5. საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარის დავალებით, სამდივნო, კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი ზოგადი წესით განიხილავს საპროკურორო საბჭოს სახელზე შემოსულ კორესპონდენციას, აგრეთვე საპროკურორო საბჭოს წევრის მიერ თავმჯდომარის სახელზე წარმოდგენილ მოქალაქეთა კორესპონდენციას, რომლებზე რეაგირებაც სცილდება საპროკურორო საბჭოს უფლებამოსილებას.

საპროკურორო საბჭოს თავმჯდომარე
ნანა ხუნჯუა

5. სახელმძღვანელო პრინციპები პროკურორთა როლის შესახებ, გაეროს მერვე კონგრესი დანაშაულის პრევენციისა და დამნაშავეთა მიმართ მოპყრობის შესახებ, ჰავანა, 1990¹³²⁵
(არაოფიციალური თარგმანი)

Guidelines on the Role of Prosecutors, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990

ვინაიდან, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებაში მსოფლიოს ხალხები, კერძოდ, გამოხატავენ მზადყოფნას შექმნან პირობები, რომელთა დროსაც შესაძლებელი იქნება სამართლიანობის დაცვა და თავიანთ ერთ-ერთ მიზნად აღიარებენ საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარებას ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების პატივისცემის ხელშეწყობასა და განვითარებაში რაიმე განსხვავების გარეშე რასის, სქესის ან რელიგიის ნიშნით,

ვინაიდან, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში გათვალისწინებულია კანონის წინაშე თანასწორობის, უდანაშაულობის პრეზუმფციის პრინციპები და საქმის დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ განხილვის უფლება,

ვინაიდან, ჯერ კიდევ არსებობს შეუსაბამობა ამ პრინციპების ძირითად ხედვასა და რეალურ მდგომარეობას შორის,

ვინაიდან, მართლმსაჯულების ორგანიზება და განხორციელება თითოეულ ქვეყანაში ამ პრინციპების საფუძველზე უნდა მოხდეს და ძალისხმევა უნდა იქნეს გამოჩენილი რეალურ ცხოვრებაში მათი სრული დანერგვის მიზნით,

ვინაიდან, პროკურორები გადაწყვეტ როლს ასრულებენ მართლმსაჯულების განხორციელებაში და წესები, რომლებიც მათი მნიშვნელოვანი ფუნქციების შესრულებას არეგულირებს ხელს უნდა უწყობდეს პროკურორთა მიერ ზემოაღნიშნული პრინციპების პატივისცემას და დაცვას,

¹³²⁵ სახელმძღვანელო პრინციპები პროკურორთა როლის შესახებ, გაეროს მერვე კონგრესი დანაშაულის პრევენციისა და დამნაშავეთა მიმართ მოპყრობის შესახებ, ჰავანა, 1990 (Guidelines on the Role of Prosecutors, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990), <<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/roleofprosecutors.aspx>>, [20.06.2021].

რითაც წვლილს შეიტანენ სამართლიანი და თანასწორუფლებიანი სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების განხორციელებაში და მოქალაქეთა დამნაშავეობისგან ეფექტიან დაცვაში,

ვინაიდან, მნიშვნელოვანია, რომ პროკურორებს ჰქონდეთ მათი ფუნქციების განხორციელებისათვის საჭირო სათანადო პროფესიული მომზადება, რაც მიღწეულ უნდა იქნეს კადრების დანიშვნის მეთოდების სრულყოფით და იურიდიული და პროფესიული მომზადებით, ასევე ყველა აუცილებელი საშუალების უზრუნველყოფით, რომელიც საჭიროა დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში მათი ფუნქციების სათანადოდ განხორციელებისთვის, განსაკუთრებით დანაშაულის ახალი ფორმებისა და მასშტაბების გათვალისწინებით,

ვინაიდან, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მეხუთე კონგრესის, რომელიც დანაშაულის პრევენციისა და სამართალდამრღვევთა მიმართ მოპყრობის საკითხებს მიემდვნა, რეკომენდაციით გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ 1979 წლის 17 დეკემბრის 34/169 რეზოლუციით მიიღო სამართალდამცავი ორგანოების თანამდებობის პირთა ქცევის კოდექსი,

ვინაიდან, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დანაშაულის პრევენციისა და სამართალდამრღვევთა მიმართ მოპყრობის მეექვსე კონგრესის მე-16 რეზოლუციით დანაშაულის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის კომიტეტს მოუწოდეს, თავის პრიორიტეტებში ჩართოს სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავება, რომლებიც დაკავშირებული იქნება მოსამართლეთა დამოუკიდებლობისა და მოსამართლეთა და პროკურორთა შერჩევის, პროფესიული მომზადების და სტატუსის საკითხებთან,

ვინაიდან, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დანაშაულის პრევენციისა და სამართალდამრღვევთა მიმართ მოპყრობის მეშვიდე კონგრესმა მიიღო ძირითადი პრინციპები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ, რომლებიც შემდეგ გენერალურმა ასამბლეამ მოიწონა თავის რეზოლუციებში, 1985 წლის 29 ნოემბრის 40/32 და 1985 წლის 13 დეკემბრის 40/146, ვინაიდან, დეკლარაცია დანაშაულის და ხელისუფლების ბოროტად გამოყენების შედეგად დაზარალებულთა მართლმსაჯულების ძირითადი პრინციპების შესახებ რეკომენდაციას იძლევა, საერთაშორისო

და ეროვნულ დონეზე მიღებულ იქნეს ზომები, რომლებიც ხელს შეუწყობს დანაშაულის შედეგად დაზარალებულთა სასამართლოზე ხელმისაწვდომობას, მათ მიმართ სამართლიან მოპყრობას, რესტიტუციას, კომპენსაციასა და დახმარებას,

ვინაიდან, მეშვიდე კონგრესის რეზოლუციამ კომიტეტს მოუწოდა, განიხილოს სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავების საკითხი, რომლებიც, კერძოდ, დაკავშირებული იქნება პროკურორთა შერჩევის, პროფესიული მომზადების და სტატუსის საკითხებთან, მათ მოვალეობებთან და ქცევასთან, სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების ჯეროვანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფაში მათი წვლილის გაზრდის გზებთან და მათი პოლიციასთან თანამშრომლობის, დისკრეციული უფლებების და სისხლის სამართლის წარმოებაში მათი როლის გაფართოებასთან; ასევე კომიტეტს მოუწოდა, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მომავალ კონგრესებს წარუდგინოს მოხსენებები ამ საკითხზე,

ქვემოთ მოცემულ სახელმძღვანელო პრინციპებს, რომლებიც შემუშავებულია წევრი სახელმწიფოების დასახმარებლად სისხლის სამართლის პროცესში პროკურორთა საქმიანობის ეფექტიანობის, დამოუკიდებლობის და სამართლიანობის უზრუნველყოფაში მთავრობებმა პატივი უნდა სცენ და უნდა გაითვალისწინონ ისინი თავიანთ ეროვნულ კანონმდებლობასა და პრაქტიკაში, და მათ შესახებ უნდა აცნობონ პროკურორებს, ასევე სხვა პირებს, კერძოდ, მოსამართლეებს, ადვოკატებს, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ორგანოების თანამდებობის პირებს და, ზოგადად, საზოგადოებას. ეს სახელმძღვანელო პრინციპები კონკრეტულად საჯარო პროკურორებზე ორიენტირებით შემუშავდა, მაგრამ ისინი, შესაბამის შემთხვევებში, თანაბრად გამოიყენება საზოგადოებრივი ბრალმდებელებისთვისაც, რომლებიც სპეციალური საფუძვლით არიან დანიშნული.

კვალიფიკაცია, შერჩევა და მომზადება

1. პირებს, რომლებიც შერჩეული არიან პროკურორებად, უნდა ჰქონდეთ მაღალი მორალური თვისებები და უნარი, ასევე სათანადო მომზადება და კვალიფიკაცია.

2. სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ:

(ა) პროკურორთა შერჩევის კრიტერიუმები მოიცავდნენ დამცავ მექანიზმებს, რომლებიც არ დაუშვებს მიკერძოებულ ან წინასწარ გამიზნულ

დანიშვნას, პირის მიმართ დისკრიმინაციას რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნების, სოციალური ან ეთნიკური წარმოშობის, ქონების, წარმომავლობის, ეკონომიკური ან სხვა მდგომარეობის ნიშნით, იმ გამონაკლისით, რომ დისკრიმინაციად არ განიხილება დევნის ორგანოებში დასანიშნი კანდიდატისთვის მოცემული ქვეყნის მოქალაქეობის მოთხოვნა;

(b) პროკურორებს ჰქონდეთ შესაბამისი განათლება და მომზადება, აცნობიერებდნენ მათი თანამდებობისთვის დამახასიათებელ იდეალებსა და ეთიკურ ნორმებს, იცნობდნენ ბრალდებულთა და დაზარალებულთა დაცვის კონსტიტუციურ და ნორმატიულ ღონისძიებებს და ეროვნული და საერთაშორისო სამართლით აღიარებულ ადამიანის უფლებებსა და ძირითად თავისუფლებებს.

სტატუსი და სამუშაო პირობები

3. პროკურორები, როგორც სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების განხორციელების უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლები, განუხრელად იცავენ მათი პროფესიის პატივსა და ღირსებას.

4. სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ პროკურორებს თავიანთი პროფესიული მოვალეობების შესრულება შეეძლოთ დამინების, დაბრკოლებების, მუქარის, არასათანადო ჩარევის ან სამოქალაქო, სისხლის სამართლის ან სხვა სახის პასუხისმგებლობის გაუმართლებელი დაკისრების გარეშე.

5. პროკურორებს და მათი ოჯახის წევრებს ფიზიკურად იცავს ხელისუფლება, როცა მათი პირადი უსაფრთხოება საშიშროების წინაშე დგას სისხლისსამართლებრივი დევნის ფუნქციის განხორციელების შედეგად.

6. პროკურორთა სამუშაო პირობები, შესაბამისი ანაზღაურება და, სადაც ეს შესაძლებელია, უფლებამოსილების ვადა, საპენსიო უზრუნველყოფა და პენსიაზე გასვლის ასაკი დგინდება კანონით, ან ქვეყნდება წესებისა და ნორმატიული აქტების სახით.

7. პროკურორთა დაწინაურება, სადაც ასეთი სისტემა არსებობს, ეფუძნება ობიექტურ ფაქტორებს, კერძოდ, პროფესიულ კვალიფიკაციას, უნარს, მორალურ თვისებებს და გამოცდილებას, ხოლო დაწინაურების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება ხდება სამართლიანი და მიუკერძოებელი პროცედურების შესაბამისად.

გამოხატვის და გაერთიანების თავისუფლება

8. პროკურორებს, სხვა მოქალაქეთა მსგავსად, აქვთ გამოხატვის, აზრის

და გაერთიანების თავისუფლების უფლება. კერძოდ, მათ უფლება აქვთ, მონაწილეობა მიიღონ სამართლის, მართლმსაჯულების და ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობისა და დაცვის საკითხებზე გამართულ საჯარო დისკუსიებში და გაერთიანდნენ ადგილობრივ, ეროვნულ და საერთაშორისო ორგანიზაციებში, ან შექმნან ასეთი ორგანიზაციები და დაესწრონ მათ შეკრებებს, კანონიერი მოქმედებების ან კანონიერ ორგანიზაციებში გაერთიანების გამო მათი პროფესიული საქმიანობის შეზღუდვის გარეშე. პროკურორები, ამ უფლებათა განხორციელებისას, განუხრელად ხელმძღვანელობენ კანონით და აღიარებული ნორმებით და მათი პროფესიული ეთიკით.

9. პროკურორებს უფლება აქვთ, შექმნან ან გაწევრიანდნენ პროფესიულ გაერთიანებებში ან სხვა ორგანიზაციებში, რათა შეძლონ თავიანთი ინტერესების წარმოდგენა, პროფესიული მომზადების სრულყოფა და საკუთარი სტატუსის დაცვა.

როლი სისხლის სამართლის პროცესში

10. პროკურორთა თანამდებობა მკვეთრადაა გამიჯნული სასამართლოს ფუნქციებისგან.

11. პროკურორები აქტიურ როლს ასრულებენ სისხლის სამართლის პროცესში, დევნის დაწყების ჩათვლით, ხოლო იქ, სადაც ეს კანონითაა განსაზღვრული ან ადგილობრივ პრაქტიკას შეესაბამება, დანაშაულის გამოძიებაში, გამოძიების კანონიერების ზედამხედველობაში, სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულების ზედამხედველობაში და სხვა ფუნქციების განხორციელებაში, როგორც სახელმწიფოს ინტერესების წარმომადგენელი.

12. პროკურორები, კანონის შესაბამისად, თავიანთ მოვალეობებს ასრულებენ ობიექტურად, თანმიმდევრულად და სწრაფად, და პატივს სცემენ და იცავენ ადამიანის ღირსებას და ადამიანის უფლებებს, რითაც საკუთარი წვლილი შეაქვთ სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის სათანადო პროცესისა და მისი დაუბრკოლებელი ფუნქციონირების უზრუნველყოფაში.

13. თავიანთი მოვალეობების შესრულებისას პროკურორები:

(a) თავიანთ მოვალეობებს ასრულებენ მიუკერძოებლად და ყველა სახის პოლიტიკური, სოციალური, რელიგიური, რასობრივი, კულტურული, სქესობრივი ან ნებისმიერი სხვა ნიშნით დისკრიმინაციის გარეშე;

(b) იცავენ სახელმწიფო ინტერესებს, მოქმედებენ ობიექტურად, ჯეროვნად ითვალისწინებენ ექვიტანციისა და დაზარალებულის მდგომარეობას.

რობას და ყურადღებას აქცევენ საქმესთან დაკავშირებულ ყველა გარემოებას, იმის მიუხედავად, ეს ექვმიტანილისთვის სასარგებლოა თუ არა; (c) იცავენ პროფესიულ საიდუმლოებას, თუ სხვაგვარად არ მოითხოვს მათი მოვალეობების შესრულება ან მართლმსაჯულების ინტერესები; (d) განიხილავენ დაზარალებულთა მოსაზრებებსა და პრობლემებს, როდესაც საქმე მათ პირად ინტერესებს ეხება, და უზრუნველყოფენ, რომ დაზარალებულები ინფორმირებული იყვნენ საკუთარი უფლებების შესახებ, დანაშაულის და უფლებამოსილების გადამეტების შედეგად დაზარალებულთა მართლმსაჯულების ძირითადი პრინციპების დეკლარაციის შესაბამისად.

14. პროკურორები არ იწყებენ ან არ აგრძელებენ სისხლისსამართლებრივ დევნას, ან ყველაფერს აკეთებენ იმისთვის, რომ შეწყდეს პროცესი, როდესაც მიუკერძოებელი გამოძიება უჩვენებს, რომ ბრალდება დაუსაბუთებელია.

15. პროკურორები ჯეროვან ყურადღებას უთმობენ სახელმწიფო თანამდებობის პირთა მიერ ჩადენილი დანაშაულის სისხლისსამართლებრივ დევნას, კერძოდ, კორუფციის, თანამდებობის ბოროტად გამოყენების, ადამიანის უფლებათა უხეში დარღვევის და საერთაშორისო სამართლით აღიარებული სხვა დანაშაულებისა, ხოლო იქ, სადაც ეს კანონითაა ნებადართული ან ადგილობრივ პრაქტიკას შეესაბამება, ასეთი დანაშაულების გამოძიებას.

16. როდესაც პროკურორები ღებულობენ ექვმიტანილის საწინააღმდეგო მტკიცებულებას, რომლის შესახებაც იციან ან საკმაო საფუძველი აქვთ ირწმუნონ, რომ იგი უკანონო მეთოდებითაა მოპოვებული, რაც ექვმიტანილის უფლებების უხეში დარღვევაა, განსაკუთრებით, თუ მისი მოპოვების დროს გამოყენებულ იქნა წამება ან სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობა ან დასჯა, ან ადამიანის უფლებების დარღვევის რაიმე სხვა ფორმა, ისინი უარს ამბობენ ასეთი მტკიცებულების გამოყენებაზე ნებისმიერი პირის წინააღმდეგ, გარდა იმ პირებისა, რომლებმაც ასეთი მეთოდები გამოიყენეს, ან, შესაბამისად, აცნობებენ სასამართლოს და საჭირო ზომებს იღებენ ასეთი მეთოდების გამოყენებაზე პასუხისმგებელი პირების მართლმსაჯულების წინაშე წარდგენის მიზნით.

დისკრეციული ფუნქცია

17. ქვეყნებში, სადაც პროკურორებს დისკრეციული ფუნქციის უფლებამოსილება აქვთ, კანონი ან გამოქვეყნებული ნორმები ან მარეგული-

რეგული აქტები უზრუნველყოფენ სახელმძღვანელო პრინციპებს სისხლისსამართლებრივი დევნის პროცესში გადაწყვეტილების მიღების სამართლიანობისა და თანმიმდევრულობის განმტკიცებისათვის, დევნის დაწყების ან გაუქმების ჩათვლით.

სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატივები

18. პროკურორები, ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, სათანადოდ ითვალისწინებენ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებაზე უარის თქმის, საქმის განხილვის პირობითი ან უპირობო შეწყვეტის ან ალტერნატიული სქემების გამოყენების შესაძლებლობას, ამასთანავე სრულად იცავენ ექვმიტანილის (ექვმიტანილების) და დაზარალებულის (დაზარალებულების) ადამიანის უფლებებს. ამ მიზნით სახელმწიფოებმა სრულად უნდა შეისწავლონ ალტერნატიული სქემების შესაძლებლობები, არა მხოლოდ სასამართლოების დიდი დატვირთულობის გამო, არამედ იმ მიზნითაც, რომ თავიდან იქნეს აცილებული წინასწარი პატიმრობით, ბრალდებით ან მსჯავრდებით გამოწვეული სტიგმა, ასევე პატიმრობის უარყოფითი ზემოქმედება.

19. ქვეყნებში, სადაც პროკურორებს აქვთ დისკრეციული უფლება, გადაწყვეტილება მიიღონ არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებაზე ან არდაწყებაზე, განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა სამართალდარღვევის ბუნებასა და სიმძიმეს, საზოგადოების და პიროვნების დაცვას და არასრულწლოვნის ბიოგრაფიას. ამ გადაწყვეტილების მიღებისას პროკურორები განსაკუთრებით ითვალისწინებენ დევნის ალტერნატიული საშუალებების გამოყენებას, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების შესაბამისი კანონებისა და პროცედურების საფუძველზე. პროკურორები ყველაფერს აკეთებენ, რათა არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის ღონისძიებები განხორციელდეს მხოლოდ მკაცრად აუცილებელ ფარგლებში.

ურთიერთობები სხვა სამთავრობო ორგანოებთან ან დაწესებულებებთან
20. პირის მიმართ სამართლიანი და ეფექტიანი სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელების მიზნით, პროკურორები ისწრაფვიან ითანამშრომლონ პოლიციასთან, სასამართლოებთან, იურისტებთან, სახალხო დამცველებთან, საზოგადოებრივ ბრალმძებლებთან და სხვა სამთავრობო ორგანოებთან და დაწესებულებებთან.

დისციპლინური სასჯელები

21. პროკურორთა დისციპლინური დასჯის საკითხები კანონით ან ნო-

რმატიული აქტებითაა დადგენილი. პროკურორთა წინააღმდეგ შემოსული საჩივრები, სადაც აცხადებენ, რომ მათ თავიანთი მოქმედებით აშკარად დაარღვიეს პროფესიული სტანდარტები, დაუყოვნებლივ და მიუკერძოებლად უნდა იქნეს განხილული სათანადო პროცედურების შესაბამისად. პროკურორებს უფლება აქვთ, მათი საქმე განხილული იქნეს სამართლიანად. მიღებული გადაწყვეტილება ექვემდებარება დამოუკიდებელი უწყების შეფასებას.

22. პროკურორთა მიმართ დისციპლინური სასჯელის გამოყენების საკითხის განხილვა უზრუნველყოფს ობიექტურ შეფასებას და ობიექტური გადაწყვეტილების მიღებას. იგი ხორციელდება კანონის, პროფესიული ქცევის კოდექსის და სხვა დადგენილი სტანდარტებისა და ეთიკური ნორმების შესაბამისად, ამ სახელმძღვანელო პრინციპების შუქზე.

სახელმძღვანელო პრინციპების დაცვა

23. პროკურორები იცავენ ამ სახელმძღვანელო პრინციპებს. ისინი ასევე, თავიანთი შესაძლებლობის ფარგლებში, აღკვეთენ სახელმძღვანელო პრინციპების დარღვევის შემთხვევებს და აქტიურად იბრძვიან ასეთი დარღვევების წინააღმდეგ.

24. პროკურორები, რომლებსაც მიაჩნიათ, რომ მოხდა ამ სახელმძღვანელო პრინციპების დარღვევა, ან შეიძლება ასეთი რამ მოხდეს, ამის შესახებ ატყობინებენ თავიანთ ზემდგომ ხელმძღვანელობას, ხოლო, აუცილებლობის შემთხვევაში, სხვა შესაბამის ორგანოებს ან ხელისუფლებას, რომლებსაც ასეთი დარღვევების განხილვის ან გამოსწორების უფლებამოსილება აქვთ.

**6. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია
[REC (2000) 19] წევრი სახელმწიფოებისათვის სისხლის
სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში საჯარო
პროკურორთა როლის შესახებ¹³²⁶
(არაოფიციალური თარგმანი)**

**Recommendation Rec (2000)19 of the Committee of Ministers to
member states on the role of public prosecution in the criminal
justice system, COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MIN-
ISTERS (Adopted by the Committee of Ministers on 6 October
2000 at the 724th meeting of the Ministers' Deputies)**

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი, ევროპის საბჭოს წესდების 15(b)
მუხლის საფუძველზე,

შეახსენებს, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია მის წევრ სახელმწიფოთა შო-
რის ერთიანობის კიდევ უფრო განმტკიცება,

ითვალისწინებს, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია კანონის უზენაესობის
ხელშეწყობა, რომელიც ყველა ჭეშმარიტი დემოკრატიის საფუძველია;
მიაჩნია, რომ სისხლის სამართლის მართლმსაჯულება გადამწყვეტ
როლს ასრულებს კანონის უზენაესობის დაცვაში;

ათვითცნობიერებს საერთო მოთხოვნას ყველა წევრი სახელმწიფოსთვის
უკეთ იბრძოლონ კრიმინალურ სიტუაციასთან როგორც ეროვნულ ისე
საერთაშორისო დონეზე;

თვლის, რომ ამ მიზნით მიზანშეწონილია როგორც ეროვნული სისხლის
სამართლის მართლმსაჯულების ეფექტიანობის გაზრდა, ისე სისხლის
სამართლის მართლმსაჯულების საკითხებზე საერთაშორისო თანამ-
შრომლობის განმტკიცება, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავი-

¹³²⁶ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია [REC(2000) 19] წევრი
სახელმწიფოებისათვის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში საჯარო
პროკურორთა როლის შესახებ, Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers
to member states on the role of public prosecution in the criminal justice system, COUNCIL
OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS (Adopted by the Committee of Ministers on 6
October 2000 at the 724th meeting of the Ministers' Deputies), <<https://rm.coe.int/16804be55a>>,
[20.06.2021].

სუფლებათა დაცვის კონვენციით დაცული პრინციპების შესაბამისად; ათვითცნობიერებს, რომ პროკურატურა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში და ასევე საერთაშორისო თანამშრომლობაში;

დარწმუნებულია, რომ, ამ მიზნით, ხელი უნდა შეეწყოს წევრ სახელმწიფოებში საჯარო პროკურორებისთვის საერთო პრინციპების განსაზღვრას;

მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2000 წლის 6 ოქტომბერს, მინისტრთა მოადგილეების 724-ე შეხვედრაზე.

ადამიანის უფლებათა სახელმძღვანელო პროკურორებისთვის ითვალისწინებს მინისტრთა კომიტეტის მიერ სისხლის სამართლის საკითხებთან დაკავშირებით მიღებულ ტექსტებში მოცემულ პრინციპებსა და ნორმებს;

რეკომენდაციას აძლევს წევრ სახელმწიფოებს, თავიანთ კანონმდებლობასა და სასამართლო პრაქტიკაში სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში პროკურატურის როლთან მიმართებით, იხელმძღვანელონ შემდეგი პრინციპებით:

საჯარო პროკურორთა ფუნქციები

1. „საჯარო პროკურორები“ არიან სახელმწიფო ხელისუფლების თანამდებობის პირები, რომლებიც, საზოგადოების სახელით და მისი ინტერესების დაცვით, უზრუნველყოფენ კანონის შესრულებას, როდესაც ეს სისხლის სამართლის წესითაა სანქცირებული, ამასთან ითვალისწინებენ როგორც ინდივიდუალურ პირთა უფლებებს, ისე სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის საჭირო ეფექტიანობას.

2. სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების ყველა სისტემაში პროკურორები:

- ღებულობენ გადაწყვეტილებას დევნის დაწყების ან გაგრძელების თაობაზე;
- ახორციელებენ ბრალდებას სასამართლოს წინაშე;
- შეუძლიათ წარადგინონ სარჩელი სასამართლო ორგანოს მიერ მიღებულ ყველა, ან ზოგიერთი გადაწყვეტილების წინააღმდეგ.

3. სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების ზოგიერთ სისტემაში საჯარო პროკურორები ასევე:

- ახორციელებენ ეროვნულ პოლიტიკას სისხლის სამართლის სფეროში, საჭიროების შემთხვევაში ახდენენ მის ადაპტირებას რეგიონული და ადგილობრივი რეალობის შესაბამისად;
- უშუალოდ აწარმოებენ გამოძიებას ან ზედამხედველობას უწევენ გამოძიების პროცესს;
- ზრუნავენ, რომ დაზარალებულებმა მიიღონ ეფექტიანი დახმარება;
- გადაწყვეტილებას ღებულობენ დევნის ალტერნატიული ღონისძიებების გამოყენების თაობაზე;
- და სხვა.

პროკურორთა აღიარებული გარანტიები მათი ფუნქციების განსახორციელებლად

4. სახელმწიფოებმა სათანადო ზომები უნდა მიიღონ, რათა პროკურორებმა თავიანთი უფლებები და პროფესიული ვალდებულებები განხორციელონ სათანადო სამართლებრივ და ორგანიზაციულ პირობებში, ასევე შესაბამისი საშუალებების უზრუნველყოფის პირობებში, როგორიცაა საბიუჯეტო სახსრები. ეს პირობები უნდა განისაზღვროს პროკურატურასთან მჭიდრო თანამშრომლობით.

5. სახელმწიფოებმა ზომები უნდა მიიღონ, რათა:

(a) პროკურორთა დანიშვნა, დაწინაურება და გადაყვანა ხორციელდებოდეს ზუსტი და მიუკერძოებელი პროცედურების საფუძველზე, რომლებიც მოიცავს დამცავ მექანიზმებს ნებისმიერი მიდგომის წინააღმდეგ, რომელიც ხელს უწყობს კონკრეტული ჯგუფების ინტერესებს და ამოორიცხავს დისკრიმინაციას ნებისმიერი ნიშნით, როგორიცაა სქესი, რასა, კანის ფერი, ენა, რელიგია, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებები, ეროვნული ან სოციალური წარმოშობა, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილება, ქონებრივი, წოდებრივი ან სხვა მდგომარეობა;

(b) საჯარო პროკურორთა კარიერის განვითარება, დაწინაურება და შეცვლა დაფუძნებული იყოს საყოველთაოდ ცნობილ და ობიექტურ კრიტერიუმებზე, როგორიცაა კომპეტენტურობა და გამოცდილება;

(c) პროკურორთა შეცვლა ასევე ხდებოდეს სამსახურის მოთხოვნებიდან გამომდინარე;

(d) ამ ფუნქციების შესასრულებლად კანონით იყოს გარანტირებული გონივრული პირობები, კერძოდ, ხელფასი, თანამდებობაზე ყოფნის ვადა და პენსია – დაკისრებული ამოცანების სირთულის შესაბამისად, ასევე სათანადო საპენსიო ასაკი;

(e) პროკურორებისათვის დისციპლინური ღონისძიებები კანონით იყოს

გათვალისწინებული, რომელიც შეფასების და ზუსტი და ობიექტური გადაწყვეტილების მიღების საშუალებას იძლევა და დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ კონტროლს ექვემდებარება;

(f) საჯარო პროკურორებს ხელი მიუწვდებოდეთ კანონით დადგენილ გასაჩივრების პროცედურებზე, მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში, საქმის სასამართლოში განხილვაზე, თუ საქმე მათ სამართლებრივ სტატუსს ეხება;

(g) საჯარო პროკურორები, თავიანთ ოჯახებთან ერთად, ფიზიკურად იყვნენ დაცული ხელისუფლების მიერ, როცა მათი პირადი უსაფრთხოება საშიშროების წინაშე დგას სისხლისსამართლებრივი დევნის ფუნქციის განხორციელების შედეგად.

6. სახელმწიფოებმა ასევე ზომები უნდა მიიღონ, რათა პროკურორებს ჰქონდეთ სიტყვის, რელიგიის და გაერთიანების თავისუფლების ეფექტიანი უფლება. კერძოდ, მათ უფლება აქვთ მონაწილეობა მიიღონ სამართლის, მართლმსაჯულების განხორციელების და ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობის და დაცვის საკითხებზე გამართულ ნებისმიერ საჯარო დისკუსიაში, გაერთიანდნენ ან დააფუძნონ ნებისმიერი ადგილობრივი, ეროვნული ან საერთაშორისო ორგანიზაცია და მონაწილეობა მიიღონ მის შეკრებებში როგორც კერძო პირებმა, მათი კანონიერი მოქმედების ან კანონიერ ორგანიზაციაში გაწევრიანების ნიადაგზე მათი პროფესიული ზრდის ხელშეშლის გარეშე. ზემოაღნიშნული უფლებები შეიძლება შეიზღუდოს მხოლოდ კანონით დადგენილ ფარგლებში და რამდენადაც ეს აუცილებელია საჯარო პროკურორთა კონსტიტუციური¹³²⁷ როლის უზრუნველსაყოფად. როდესაც ადგილი აქვს ზემოაღნიშნული ნებისმიერი უფლების დარღვევას, უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს ეფექტიანი სამართლიანი დაცვის საშუალება.

7. პროკურორებისთვის განათლება ერთდროულად არის მოვალეობაც და უფლებაც, როგორც მათ დანიშვნამდე, ისე მუდმივად, მათი ფუნქციების შესრულების განმავლობაში. აქედან გამომდინარე, სახელმწიფოებმა სათანადო ზომები უნდა მიიღონ პროკურორთა ადეკვატური განათლებისათვის, როგორც თანამდებობაზე დანიშვნამდე, ისე მათი მუშაობის პერიოდში. პროკურორებმა, კერძოდ, სათანადოდ უნდა იცოდნენ:

(a) მათ ფუნქციებთან დაკავშირებული პრინციპები და ეთიკური მოთხოვნები;

¹³²⁷ სიტყვა „კონსტიტუციური“ აქ გამოყენებულია საჯარო პროკურორთა სამართლებრივად დადგენილ მიზნებსა და უფლებამოსილებებზე მითითებისთვის და არა რომელიმე სახელმწიფოს კონსტიტუციაზე.

- (b) ექვმიტანილთა, დაზარალებულთა და მოწმეთა დაცვის კონსტიტუციითა და კანონით გარანტირებული საშუალებები;
- (c) ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციით დაცული უფლებები და თავისუფლებები, განსაკუთრებით მე-5 და მე-6 მუხლებში აღნიშნული უფლებები;
- (d) იურიდიულ კონტექსტში შრომის ორგანიზების, მართვის და ადამიანური რესურსების თეორია და პრაქტიკა;
- (e) მათი შეთანხმებული საქმიანობის ხელშემწყობი მექანიზმები და ელემენტები.

გარდა ამისა, სახელმწიფოებმა ეფექტიანი ზომები უნდა მიიღონ კონკრეტული საკითხების ან კონკრეტული სექტორების სწავლების მიზნით, მათი აქტუალობის შესაბამისად, და განსაკუთრებით უნდა გაითვალისწინონ დამნაშავეობის მახასიათებლები და განვითარება, ასევე სისხლის სამართლის საკითხებში საერთაშორისო თანამშრომლობა.

8. დანაშაულის მზარდ ფორმებზე, განსაკუთრებით ორგანიზებულ დანაშაულზე უკეთ რეაგირების მიზნით, სპეციალიზაცია პრიორიტეტად უნდა იქნეს მიჩნეული პროკურატურის ორგანიზების თვალსაზრისით, ასევე განათლებისა და კარიერული ზრდის კუთხით. ასევე უნდა განვითარდეს სპეციალისტთა ჯგუფების შექმნის სისტემა, პროკურორთა დახმარების მიზნით შექმნილი მრავალდისციპლინური ჯგუფების ჩათვლით.

9. პროკურატურის ორგანიზებისა და შიდა ფუნქციონირების ასპექტები; კერძოდ, საქმეების განაწილება და გადაცემა მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობის მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს და მაქსიმალურად უნდა უწყობდეს ხელს სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის ჯეროვან ფუნქციონირებას, კერძოდ, თითოეულ გამოკვეთილ სფეროში იურიდიული კვალიფიკაციისა და სპეციალიზაციის ამაღლებას.

10. ყველა საჯარო პროკურორს უფლება აქვს მოითხოვოს მისთვის განკუთვნილი ინსტრუქცია მიიღოს წერილობით. როდესაც იგი დარწმუნებულია, რომ ინსტრუქცია უკანონოა ან მის სინდისს ეწინააღმდეგება, უნდა არსებობდეს მისი შესაძლო შეცვლის ადეკვატური შიდა პროცედურა.

საჯარო პროკურორთა ურთიერთობა აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებასთან

11. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ სათანადო ზომები, რათა პროკურორებმა თავიანთი პროფესიული მოვალეობების შესრულება შეძლონ გაუმართლებელი ჩარევის ან სამოქალაქო, სისხლისსამართლებრივი ან სხვა

პასუხისმგებლობის გაუმართლებელი დაკისრების გარეშე. თუმცა პროკურორმა პერიოდულად და საჯაროდ ანგარიში უნდა ჩააბაროს თავისი საქმიანობის შესახებ, კერძოდ, იმ გზების შესახებ, რომლის მეშვეობითაც მისი პრიორიტეტები განხორციელდა.

12. პროკურორები არ უნდა ჩაერიონ საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების კომპეტენციებში.

13. იქ, სადაც პროკურატურა არის მთავრობის შემადგენელი ნაწილი ან მას ექვემდებარება, სახელმწიფოებმა ეფექტიანი ზომები უნდა მიიღონ, რათა უზრუნველყონ, რომ:

(a) პროკურატურის მიმართ მთავრობის უფლებამოსილების ბუნება და ფარგლები დადგენილი იყოს კანონით;

(b) მთავრობა თავის უფლებამოსილებას ახორციელებდეს გამჭვირვალედ და საერთაშორისო ხელშეკრულებების, ეროვნული კანონმდებლობის და სამართლის ზოგადი პრინციპების შესაბამისად;

(c) იქ, სადაც მთავრობა ზოგადი ხასიათის მითითებებს იძლევა, ასეთი მითითებები უნდა გაკეთდეს წერილობით და შესაბამისი სახით გამოქვეყნდეს;

(d) იქ სადაც მთავრობა უფლებამოსილია მითითება მისცეს კონკრეტულ საქმეზე სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებასთან დაკავშირებით, ასეთი მითითებები აღჭურვილი იყოს ადეკვატური გარანტიებით, რომლებიც იცავს გამჭვირვალებას და ობიექტურობას ეროვნული კანონის შესაბამისად; მთავრობას ევალება, მაგალითად:

- წინასწარ მოიპოვოს წერილობითი რჩევა კომპეტენტური საჯარო პროკურორისაგან, ან ორგანოსგან, რომელიც დევნას ახორციელებს;
- ჯეროვნად ახსნას თავისი მითითებები, განსაკუთრებით, როცა ისინი განსხვავდება საჯარო პროკურორის რჩევისაგან, და გადასცეს ისინი იერარქიული არხების მეშვეობით;
- სასამართლო პროცესის დაწყებამდე უზრუნველყოს, რომ რჩევები და მითითებები დაერთოს საქმეს, რათა მათ შესახებ ინფორმაცია ჰქონდეთ სხვა მხარეებს და კომენტარის გაკეთება შეეძლოთ;

(e) საჯარო პროკურორებს თავისუფლად შეეძლოთ სასამართლოს წარუდგინონ ნებისმიერი სამართლებრივი არგუმენტი თავიანთი შეხედულებისამებრ, მაშინაც კი, როდესაც ისინი ვალდებული არიან წერილობით წარადგინონ ინფორმაცია მიღებული მითითების შესახებ;

(f) მითითება სისხლისსამართლებრივი დევნის არდაწყების შესახებ პრინციპში აკრძალულ იქნეს. თუ საკითხი ამგვარად არ დგას, მაშინ ამგვარი მითითება უნდა იყოს გამონაკლისი და იგი უნდა დაექვემდებაროს არა

მხოლოდ ზემოთ (d) და (e) ქვეპუნქტებში განსაზღვრულ მოთხოვნებს, არამედ აგრეთვე შესაბამის კონტროლს, იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს გამჭვირვალება.

14. ქვეყნებში, სადაც პროკურატურა მთავრობისგან დამოუკიდებელია, სახელმწიფომ ეფექტიანი ზომები უნდა მიიღოს, რათა უზრუნველყოს, რომ პროკურატურის დამოუკიდებლობის ბუნება და ფარგლები კანონით იქნეს დადგენილი.

15. დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის პოლიტიკის სამართლიანობისა და ეფექტიანობის უზრუნველსაყოფად პროკურორებმა უნდა ითანამშრომლონ სახელმწიფო ორგანოებთან და ინსტიტუტებთან, კანონით დადგენილ ფარგლებში.

16. საჯარო პროკურორები, ნებისმიერ შემთხვევაში, ისეთ მდგომარეობაში უნდა იყვნენ, რომ მათ შეძლონ დევნა განახორციელონ ოფიციალურ პირთა მიერ ჩადენილ დანაშაულზე ამ პირებისაგან ხელშეშლის გარეშე, განსაკუთრებით კორუფციასთან, ძალაუფლების არამართლზომიერ გამოყენებასთან, ადამიანის უფლებათა უხეშ დარღვევებთან და სხვა სახის დანაშაულთან დაკავშირებულ საქმეებზე, რომლებიც საერთაშორისო სამართლით არის აღიარებული.

საჯარო პროკურორებისა და მოსამართლეთა ურთიერთობა

17. სახელმწიფოებმა ზომები უნდა მიიღონ, რათა საჯარო პროკურორთა სამართლებრივი სტატუსი, კომპეტენციები და მათი საპროცესო როლი კანონით იქნეს დადგენილი, იმგვარად, რომ რაიმე მართლზომიერ ეჭვს არ იწვევდეს მოსამართლეთა დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის მიმართ. სახელმწიფოებმა განსაკუთრებით უნდა უზრუნველყონ, რომ ერთი და იმავე პირი ერთდროულად არ ასრულებდეს პროკურორისა და მოსამართლის მოვალეობებს.

18. თუმცა, თუ სამართლებრივი სისტემა ამის უფლებას იძლევა, სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა ერთმა და იმავე პირმა შეძლოს ერთმანეთის მიმდევრობით განახორციელოს პროკურორის და მოსამართლის ფუნქციები, ან პირიქით. ფუნქციათა ასეთი მონაცვლეობა შესაძლებელია მხოლოდ მოცემული პირის პირდაპირი მოთხოვნით და დაცვის მექანიზმების გათვალისწინებით.

19. საჯარო პროკურორები განუხრელად უნდა იცავდნენ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობას და მიუკერძოებლობას; კერძოდ, მათ ეჭვი არ უნდა შეიტანონ სასამართლოს გადაწყვეტილებებში, ან ხელი არ უნდა შეუშალონ მათ აღსრულებას, გარდა გასაჩივრების საშუალებების ან სხვა ოფი-

ციალური პროცედურების გამოყენებისას.

20. სასამართლო პროცესის განმავლობაში საჯარო პროკურორები უნდა იყვნენ ობიექტური და სამართლიანი. კერძოდ, მათ სასამართლო უნდა უზრუნველყონ ყველა შესაბამისი ფაქტითა და სამართლებრივი არგუმენტით, რომლებიც აუცილებელია მართლმსაჯულების სამართლიანი განხორციელებისთვის.

საჯარო პროკურორებისა და პოლიციის ურთიერთობა

21. ზოგადად, საჯარო პროკურორები, უნდა ამოწმებდნენ პოლიციის გამოძიების კანონიერებას სულ ცოტა იმ სტადიიდან, როდესაც ხდება გადაწყვეტილების მიღება, დაიწყოს თუ გაგრძელდეს სისხლისსამართლებრივი დევნა. ამ თვალსაზრისით საჯარო პროკურორებმა ასევე მონიტორინგი უნდა განახორციელონ პოლიციის მიერ ადამიანის უფლებათა დაცვაზე.

22. იმ ქვეყნებში, სადაც პოლიცია სისხლის სამართლებრივი დევნის ორგანოს ექვემდებარება, ან სადაც საპოლიციო გამოძიებას პროკურორი ახორციელებს ან ზედამხედველობს, ასეთმა სახელმწიფომ ეფექტიანი ზომები უნდა მიიღოს რათა უზრუნველყოს, რომ საჯარო პროკურორმა შეძლოს:

(ა) პოლიციას მისცეს შესაბამისი მითითებები დანაშაულთან ბრძოლის პოლიტიკის პრიორიტეტების გათვალისწინებით, განსაკუთრებით გადაწყვეტილების მისაღებად ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა, პირველ რიგში განსახილველი საქმეების კატეგორია, მტკიცებულების მოსაპოვებლად გამოყენებული საშუალებები, გამოძიებაში ჩართული თანამშრომლები, გამოძიების ხანგრძლივობა, საჯარო პროკურორისათვის მისაწოდებელი ინფორმაცია და სხვა;

(ბ) როდესაც გამოძიების წარმოება სხვადასხვა საპოლიციო დაწესებულებებს ევალებათ, კონკრეტული საქმეები გადასცეს დაწესებულებას, რომელიც უკეთ შეესაბამება მოცემული საქმის წარმოებას;

(ც) განახორციელოს შეფასება და კონტროლი იმ ფარგლებში, რამდენადაც ეს საჭიროა მის მიერ გაცემულ მითითებებთან და კანონთან შესაბამისობის მონიტორინგისთვის;

(დ) სათანადო შემთხვევაში განსაზღვროს სასჯელი ან ხელი შეუწყოს შესაძლო დარღვევების დასჯას.

23. სახელმწიფოებმა, სადაც პოლიცია საზოგადოებრივი დევნის ორგანოსგან დამოუკიდებელია, ეფექტიანი ზომები უნდა მიიღონ დევნის ორგანოებსა და პოლიციას შორის სათანადო და ქმედითი თანამშრომ-

ლობის უზრუნველსაყოფად.

პროკურორთა მოვალეობები ინდივიდუალურ პირთა მიმართ

24. კერძოდ, თავიანთი მოვალეობების შესრულებისას, საჯარო პროკურორებმა:

(a) თავიანთი ფუნქციები უნდა განახორციელონ სამართლიანად, მიუკერძოებლად და ობიექტურად;

(b) პატივი უნდა სცენ და დაიცვან ადამიანის უფლებები, როგორც ეს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპულ კონვენციაშია ჩამოყალიბებული;

(c) უნდა უზრუნველყონ, რომ სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემა შეძლებისდაგვარად სწრაფად ფუნქციონირებდეს.

25. საჯარო პროკურორებმა თავი უნდა შეიკავონ ნებისმიერი დისკრიმინაციისაგან სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებების, ეროვნული ან სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობებისადმი კუთვნილების, ქონების, წარმომავლობის, ჯანმრთელობის, უნარშეზღუდულობის ან სხვა მდგომარეობის საფუძველზე.

26. საჯარო პროკურორებმა უნდა უზრუნველყონ კანონის წინაშე თანასწორობა, ასევე ჯეროვანი ყურადღება უნდა მიაქციონ ექვმიტანილთან დაკავშირებულ ყველა გარემოებას, რომელმაც შეიძლება ამ უკანასკნელზე იმოქმედოს როგორც დადებითად, ისე უარყოფითად.

27. საჯარო პროკურორებმა არ უნდა დაიწყონ ან გააგრძელონ სისხლის სამართლებრივი დევნა როდესაც მიუკერძოებელი გამოძიება უჩვენებს, რომ ბრალდება დასაბუთებული არ არის.

28. საჯარო პროკურორებმა ექვმიტანილის წინააღმდეგ არ უნდა წარმოადგინონ მტკიცებულება, რომლის შესახებ იციან ან გონივრული საფუძვლები აქვთ ირწმუნონ, რომ იგი მოპოვებულია მეთოდით, რომელიც კანონს ეწინააღმდეგება. ნებისმიერი ექვის შემთხვევაში საჯარო პროკურორმა სასამართლოს უნდა სთხოვოს გადაწყვეტილება მიიღოს ასეთი მტკიცებულების დასაშვებობის საკითხზე.

29. საჯარო პროკურორებმა უნდა დაიცვან იარაღთა თანასწორობის პრინციპი, კერძოდ, სხვა მხარეებს გადასცენ კანონით გათვალისწინებული გამოწვევის შემთხვევების გარდა მათ ხელთ არსებული ინფორმაცია, რომელსაც შეუძლია ზემოქმედება იქონიოს პროცესის სამართლიანობაზე.

30. საჯარო პროკურორებმა საიდუმლოდ უნდა შეინახონ მათ მიერ მე-

სამე მხარისაგან მოპოვებული ინფორმაცია, განსაკუთრებით როდესაც საქმე უდანაშაულობის პრეზუმფციას, თუ მისი გამჟღავნება აუცილებელი არ არის მართლმსაჯულების ინტერესებისთვის ან კანონითაა მოთხოვნილი.

31. როდესაც საჯარო პროკურორები უფლებამოსილი არიან განახორციელონ ღონისძიებები, რომლებიც ექვემდებარებიან მხარეთა უფლებებსა და თავისუფლებებში ჩარევას იწვევს, ეს ღონისძიებები სამართლებრივ კონტროლს უნდა ექვემდებარებოდეს.

32. საჯარო პროკურორებმა ჯეროვნად უნდა გაითვალისწინონ მოწმეთა ინტერესები, კერძოდ, მიიღონ ან ხელი შეუწყონ ზომების მიღებას მათი სიცოცხლის, უსაფრთხოებისა და პირადი ცხოვრების დაცვის მიზნით, ან იზრუნონ, რომ ასეთი ზომები მიღებული იქნეს.

33. საჯარო პროკურორებმა ჯეროვნად უნდა გაითვალისწინონ დაზარალებულის ინტერესები, როდესაც საქმე ეხება მის პირად ინტერესებს, და მიიღონ ან ხელი შეუწყონ ზომების მიღებას, რომლებიც უზრუნველყოფს დაზარალებულის ინფორმირებას მისი უფლებებისა და პროცესის მიმდინარეობის შესახებ.

34. დადგენილი ან ამოცნობადი სტატუსის მქონე დაინტერესებულ მხარეებს, განსაკუთრებით დაზარალებულებს, უფლება უნდა ჰქონდეთ გასაჩივრონ პროკურორთა მიერ დევნის არდაწყების თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილება; ასეთი გასაჩივრება, სათანადო შემთხვევაში, შეიძლება განხორციელდეს იერარქიული კონტროლის შემდეგ, ან სასამართლო განხილვის მეშვეობით, ან უფლებამოსილ მხარეთა მიერ კერძო გამოძიების გზით.

35. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ პროკურორები, თავიანთი მოვალეობების შესრულებისას, იცავდნენ „ქვეყნის კოდექსს“. ამ კოდექსის დარღვევამ შეიძლება გამოიწვიოს შესაბამისი სანქციები, ზემოთ მოცემული მე-5 პუნქტის შესაბამისად. პროკურორთა საქმიანობა რეგულარულ შიდა კონტროლს უნდა ექვემდებარებოდეს.

36. a) საჯარო პროკურორთა საქმიანობის სამართლიანობის, თანმიმდევრულობისა და ეფექტიანობის ხელშეწყობის მიზნით, სახელმწიფოები უნდა ისწრაფვოდნენ:

- განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ ორგანიზების იერარქიულ მეთოდებს, ამასთანავე, ეს მეთოდები ხელს არ უნდა უწყობდეს არაქმედითი ან ხელშემშლელი ბიუროკრატიული სტრუქტურების შექმნას;
- განსაზღვრონ სისხლის სამართლის პოლიტიკის განხორციელების

ძირითადი მიმართულებები;

- განსაზღვრონ ზოგადი პრინციპები და კრიტერიუმები, რომლებზე-
დაც გაკეთდება მითითება ინდივიდუალური საქმეების გადაწყვე-
ტისას; ასეთი მიდგომა ხელს შეუწყობს გადაწყვეტილების მიღების
პროცესში რაიმე თვითნებობის თავიდან აცილებას;
- b) ორგანიზების ზემოაღნიშნული მეთოდები, სახელმძღვანელო პრი-
ნციპები და კრიტერიუმები პარლამენტმა ან მთავრობამ უნდა დადგი-
ნოს, ან, თუ ეროვნული კანონი საჯარო პროკურორთა დამოუკიდებლო-
ბას ითვალისწინებს, – პროკურატურამ.
- c) საზოგადოებისთვის ცნობილი უნდა იყოს ზემოაღნიშნული ორგანი-
ზაციული სტრუქტურის, სახელმძღვანელო პრინციპებისა და კრიტერი-
უმების შესახებ; მათ შესახებ უნდა ეცნობოს ყოველ პირს, მოთხოვნის
შესაბამისად.

საერთაშორისო თანამშრომლობა

37. საერთაშორისო სამართლებრივ თანამშრომლობაში სხვა ორგანოებზე დაკისრებული როლის მიუხედავად, საჭიროა პირდაპირი კონტაქტების შემდგომი განმტკიცება სხვადასხვა ქვეყნის საჯარო პროკურორებს შო-
რის, საერთაშორისო ხელშეკრულებების ფარგლებში სადაც ისინი არსე-
ბობენ, ან სხვაგვარად, კონკრეტული შეთანხმებების საფუძველზე.

38. საერთაშორისო სამართლებრივი თანამშრომლობის კონტექსტში შე-
მდგომი ღონისძიებები უნდა გატარდეს მთელ რიგ სფეროებში პროკუ-
რორთა თანამშრომლობის გაღრმავების მიზნით. კერძოდ, ეს ღონისძიე-
ბები უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- a) დოკუმენტების გავრცელება;
- b) საკონტაქტო პირთა სიებისა და მისამართების დადგენა, სხვადასხვა
პროკურატურებში სათანადო საკონტაქტო პირთა გვარების და ასევე
მათი საქმიანობის კონკრეტული სფეროების, პასუხისმგებლობის ხა-
რისხის და სხვა მონაცემების მითითებით;
- c) სხვადასხვა ქვეყნის საჯარო პროკურორებს შორის რეგულარული პი-
რადი კონტაქტების დამყარება, კერძოდ, გენერალური პროკურორების
რეგულარული შეხვედრების ორგანიზების გზით;
- d) ტრენინგებისა და საგანმანათლებლო სესიების ორგანიზება;
- e) უცხო ქვეყნებში იურისტი მოკავშირე ოფიცრის დანიშვნის პრაქტიკის
შემოღება და განვითარება;
- f) უცხოური ენების სწავლება;
- g) მონაცემთა ელექტრონული სახით გადაცემის მეთოდების გამოყენება;

h) სხვა სახელმწიფოებთან ერთად სამუშაო სემინარების ორგანიზება სისხლის სამართლის სფეროში ურთიერთდახმარების და გამოცდილების გაზიარების საკითხებზე.

39. ურთიერთდახმარების პროცედურების რაციონალიზაციისა და კო-ორდინაციის გაუმჯობესების მიზნით, საჭიროა ძალისხმევა, რათა ხელი შეეწყოს:

a) ზოგადად პროკურორებს შორის საერთაშორისო თანამშრომლობაში ჩართვის საჭიროების გაცნობიერებას, და

b) ზოგიერთი პროკურორის მომზადებას საერთაშორისო თანამშრომლობის სფეროში.

ამ მიზნით სახელმწიფოებმა ზომები უნდა მიიღონ, რათა მოცემული სახელმწიფოს საჯარო პროკურორს, რომელიც საერთაშორისო თანამშრომლობაზე პასუხისმგებელი, შეეძლოს ურთიერთდახმარებისთვის პირდაპირ მიმართოს შესაბამისი სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოს, რომელსაც შეუძლია მოთხოვნის შესაბამისი მოქმედებების განხორციელება, და რომ ამ უკანასკნელს შეეძლოს პირდაპირ მას დაუბრუნოს მოპოვებული მტკიცებულება.

7. მაგალითები დისკუსიისათვის

1. თქვენ ხართ პროკურორი. უკიდურესად გახმაურებული შემთხვევისას, ცნობილი მსახიობის მეგობარი გოგო მოკლეს. მსახიობი ხშირად ასახიერებს ნეგატიურ გმირებს და ამან შეიძლება ხელი შეუწყოს ხალხის აღშფოთებას, საიმისოდ რომ ის დააპატიმრონ. ასევე, არსებობს რასობრივი ელემენტი, მსახიობი თეთრკანიანია, ხოლო მისი შეყვარებული გოგო - ბოშა. სამართლიანობის სახელით, ხალხი დაჟინებით ითხოვს მსახიობის დაკავებას. ამასთან, თქვენ გაქვთ უმნიშვნელო, ან საერთოდ არ გაქვთ, მის წინააღმდეგ მტკიცებულება, გარდა საზოგადოების აზრისა. საზოგადოების და შესაძლო რასობრივი ფაქტორის გამო, შეგიძლიათ ბრალი წაუყენოთ მსახიობს იმ შემთხვევაში, თუ გამოძიებისას მის წინააღმდეგ არაფერი გამოვლენილა?

2. პროკურორ ნიკას აქვს მყარი და ზუსტი მტკიცებულებების, სანდო მოწმეების მქონე საქმე ბრალდებულის წინააღმდეგ. ნიკა ფიქრობს, რომ საქმეს უფრო გაამძაფრებს (ნიკას სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ბოლო ლურსმანი იქნებოდ კუბოში“), ბრალდებულის ყოფილი ადვოკატის ჩვენება ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის გამოყენების გარეშე. შეუძლია თუ

არა ნიკას სასამართლოში დაიბაროს ბრალდებულის ყოფილი ადვოკატი?

3. ზურაბი დაინიშნა ლადოს წინააღმდეგ აღძრული საქმის პროკურორად. ლადო ბრალდებული იყო სასურსათო მაღაზიის გაძარცვაში. ლადომ უარყო ამ საქმესთან კავშირის ქონა და ამტკიცებდა, რომ დანაშაულის ჩადენის დროს იგი დედასთან ერთად ტელევიზორს უყურებდა. სასამართლოში, მიშამ, სასურსათო მაღაზიის მომხმარებელმა ჩვენება მისცა, რომ ლადო პოლიციაში ამოცნობისას ამოიგნო და ლადოს დანაშაულებრივი ქმედების შესახებ სხვა ჩვენებაც მიაწოდა. გარდა ამისა, პროკურორმა მტკიცებულებებში შეიტანა დანაშაულის ამსახველი მაღაზიის კამერის უხარისხო ვიდეო-ჩანაწერი. ნაფიცმა მსაჯულებმა ლადო დამნაშავედ სცნეს. ლადოს ადვოკატისთვის, რომელიც სახელმწიფომ დაუნიშნა, უცნობი იყო, რომ მიშამ თავდაპირველად სხვა პირი ამოიგნო და ლადოს იდენტიფიცირება მხოლოდ მას შემდეგ მოახდინა, რაც დეტექტივმა მასზე მიუთითა. ზურაბმა იცოდა ამის შესახებ, მაგრამ არ აცნობა ლადოს ადვოკატს, რომელსაც ამოცნობის შესახებ ინფორმაცია არც მოუთხოვია. ზურაბის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობა უნდა დადგეს?

ბიბლიოგრაფია**(1) საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობა**

1. საქართველოს კონსტიტუცია;
2. საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი;
3. პროკურატურის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი;
4. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი;
5. იურიდიული დახმარების შესახებ საქართველოს კანონი;
6. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი;
7. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი;
8. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი;
9. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი;
10. ნორმატიული აქტების შესახებ საქართველოს კანონი;
11. სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ საქართველოს კანონი;
12. დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ საქართველოს კანონი;
13. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 01.05.2017 წლის №ა/56 გადაწყვეტილებით დამტკიცებული საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით განაწილების წესი;
14. ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონი;
15. საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის უფროსის 05.06.2020 წლის №1 ბრძანებით დამტკიცებული - „ანგარიშვალდებული პირის მიერ გარიგების თაობაზე ინფორმაციის აღრიცხვის, შენახვისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურისთვის წარდგენის წესი“;
16. საქართველოს მთავრობის მიერ 30.10.2019 წლის №2257 განკარგულებით დამტკიცებული - „საქართველოში ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების რისკების შეფასების 2019 წლის ანგარიში“;
17. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 7 დეკემბრის №267/04 ბრძანება „საბანკო დაწესებულებებში ანგარიშების გახსნის შესახებ ინსტრუქციაში“ შესული ცვლილებების თაობაზე;
18. საქართველოს გენერალური პროკურორის 26.08.2020 წლის №038 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსი;
19. საქართველოს გენერალური პროკურორის 29.10.2019 წლის №6 ბრძანებით დამტკიცებული - საქართველოს გენერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექციის (დეპარტამენტი) დებულება;
20. საქართველოს საპროკურორო საბჭოს 16.01.2019 წლის №1 განკარგულებით დამტკიცებული - საპროკურორო საბჭოს დებულება;

21. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი;
22. ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება;
23. სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ადაპტაციის პროგრამის დებულება;
24. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები;
25. ეთიკის კომისიის 09.07.2018 წლის სხდომის ოქმი;
26. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.06.2013 წლის სხდომის ოქმი 05/13;
27. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 16.05.2013 წლის სხდომის ოქმი 04/13.

(2) საერთაშორისო რეგულაციები

28. European Convention on Human Rights;
29. The Universal Declaration of Human Rights (UDHR), 1948;
30. The International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), 1966;
31. Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990;
32. Guidelines on the Role of Prosecutors, adopted by the 8th UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 1990;
33. Recommendation No. R(2000)21 on the freedom of exercise of the profession of lawyer;
34. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers to member states on the role of public prosecution in the criminal justice system, COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS (Adopted by the Committee of Ministers on 6 October 2000 at the 724th meeting of the Ministers' Deputies);
35. The Code of Conduct for European Lawyers, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE);
36. Council of Europe Recommendation CM/Rec (2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities;
37. Model Rules of Professional Conduct (MRPC), the American Bar Association;
38. Model Rules for Client Trust Account Records, American Bar Association;
39. New York Code of Professional Responsibility: Canons and Disciplinary rules, the American Bar Association, 1990;
40. The Florida Code of Judicial Conduct;
41. Bangalore Principles of Judicial Conduct;
42. Penal Code of Japan;
43. Penal Code of France;
44. The Code of Conduct for Italian Lawyers;

45. European Charter on the statute for judges and Explanatory Memorandum, CE, Strasbourg, 1998;
46. Non-Binding Guidelines on the Use of Social media by Judges/PRODUCED BY THE GLOBAL JUDICIAL INTEGRITY NETWORK/UNODC.

(3) სასამართლო პრაქტიკა

(3.1) საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები

47. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პლენუმის 30.07.2020 წლის №3/1/1459,1491 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
48. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 19.10.2018 წლის № 2/7/779 გადაწყვეტილება საქმეზე „დავით მალანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
49. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 16.11.2017 წლის №2/5/658 გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ომარ ჯორბენაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
50. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 10.11.2017 წლის №3/6/642 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე – ლალი ლაზარაშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
51. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 30.09.2016 წლის N1/8/594 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ხ.შ. საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
52. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 30.09.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე იური ვაზაგაშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
53. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 13.11.2014 წლის №1/4/557,571,576 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ვალერიან გელაზიანი, მამუკა ნიკოლაიშვილი და ალექსანდრე სილაგაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
54. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 14.05.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ალექსანდრე ბარამიძე, ლაშა ტულუში, ვახტანგ ხმაღაძე და ვახტანგ მაისაია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;
55. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 18.11.2011 წლის № 2/482,483,487,502 გადაწყვეტილება საქმეზე „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „მოძრაობა ერთიანი საქართველოსთვის“, მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „საქართველოს კონსერვატიული პარტია“, საქართველოს მოქალაქეები - ზვიად ძიძიგური და კახა კუკავა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა

ასოციაცია, მოქალაქეები დაჩივებულა და ჯაბა ჯიშკარიანი, საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;

56. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 02.07.2007 წლის №1/2/384 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – დავით ჯიმშელიშვილი, ტარიელ გვეტაძე და ნელი დალაღიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“;

57. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 26.02.2003 წლის №1/1/138,171,179,209 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ირაკლი ლევკიშვილი, კობა გოცირიძე, კობა კობახიძე და სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს პრეზიდენტის წინააღმდეგ“;

58. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 29.01.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ფირუზ ბერიაშვილი, რევაზ ჯიმშერიშვილი და საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

(3.2) საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებები

59. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 19.11.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1077-2019;

60. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 29.05.2020 წლის განჩინება საქმეზე №ას-1768-2019;

61. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-31-19;

62. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 15.01.2020 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-32-19;

63. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 04.12.2019 წლის განჩინება საქმეზე №ას-559-2019;

64. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 25.09.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-24-19;

65. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 28.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-589-2019;

66. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 07.06.2019 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სსდ-13-19;

67. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 12.09.2018 წლის განჩინება საქმეზე №ას-619-619-2018;

68. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 16.04.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-591-591-2018;

69. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 17.01.2018 წლის განჩინება, საქმე №ას-790-739-2017.

70. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 22.11.2017

წლის გადაწყვეტილება, საქმე №სპ-09-17;

71. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 12.10.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1161-1116-2016.

72. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 22.05.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/3-17;

73. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 31.03.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/1-17;

74. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის 02.03.2017 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე №ს-664-635-2016;

75. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 21.11.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/17-16;

76. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 30.08.2016 წლის განჩინება საქმეზე N ა-525-ბ-3-2016;

77. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 21.07.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/9-16;

78. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 09.03.2016 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-23-23-2016;

79. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 06.05.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/5-15;

80. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 01.04.2015 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №დს-შ/3-15;

81. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 28.01.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/5-14;

82. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 11.03.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-1252-1181-2012;

83. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 16.10.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს/შ10-13;

84. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 26.07.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №დს-შ/3-13;

85. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 26.03.2010 წლის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-899-1185-09.

(3.3) ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები

86. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 18.07.2019 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე RUSTAVI 2 Broadcasting Company LTD and Others v. Georgia;

87. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 06.11.2018 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე Ramos Nunes de Carvalho e Sa v. Portugal.

88. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 30.01.2018 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Sekmadienis Ltd. vs. Lithuania.

89. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.06.2016 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Baka v. Hungary*;
90. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 23.04.2015 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Morice v. France*.
91. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 18.07.2013 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Maktouf and Damjanovic v. Bosnia and Herzegovina*;
92. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 09.07.2013 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Di Giovanni v. Italy*.
93. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 06.12.2012 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე – *Michaud v. France*,
94. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.10.2012 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Pichugin v. Russia*;
95. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 09.01.2012 წლის (საბოლოო 27.05.2013) გადაწყვეტილება საქმეზე *Oleksandr Volkov v. Ukraine*;
96. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 15.10.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Micallef v. Malta*;
97. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 26.02.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Kudeshkina v. Russia*.
98. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 05.02.2009 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Olujic v. HRV*;
99. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 27.11.2008 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Miroshnik v. Ukraine*,
100. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.07.2008 გადაწყვეტილება, საქმეზე - *André and Another v. France*
101. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 18.02.2008 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Guja v. Moldova*;
102. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 13.11.2007 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Driza v. Albania*;
103. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 16.10.2007 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე – *Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria*
104. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.12.2006 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Radio Twist A.S. v. Slovakia*;
105. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 08.12.2006 წლის განჩინება საქმეზე *Simić v. Bosnia and Herzegovina*;
106. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 15.12.2005 წლის განჩინება, საქმეზე *Kyprianou v. Cyprus*.
107. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 06.10.2005 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Maurice v. France*;
108. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 20.07.2004 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Amihalachioaie v. Moldova*.

109. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 29.06.2004 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Harabini v. Slovakia*.
110. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 16.12.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Cooper v. The United Kingdom*.
111. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 28.10.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Steur v. the Netherlands*.
112. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 17.06.2003 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Pescador Valero v. Spain*;
113. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 27.05.2003 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Skalka v. Poland*;
114. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 21.03.2002 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Nikula v. Finland*;
115. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 29.03.2001 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *DN v. Switzerland*;
116. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 08.02.2001 წლის განჩინება საქმეზე *Pitkevich v. Russia*;
117. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 21.12.2000 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Wettstein v Switzerland*;
118. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 10.10.2000 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Daktaras v. Lithuania*;
119. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 28.10.1999 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Wille v Liechtenstein*;
120. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 08.07.1999 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Sürek v. Turkey*;
121. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 21.01.1999 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Fressoz and Roire v. France*;
122. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 20.05.1998 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Gautrin and others v. France*;
123. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 20.05.1998 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Schöpfer v. Switzerland*;
124. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 25.03.1998 გადაწყვეტილება, საქმეზე - *Kopp v. Switzerland*;
125. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 26.08.1997 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Haan v. NDL*;
126. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1994 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Casado Coca v. Spain*;
127. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 26.02.1993 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *Padovani v. Italy*;
128. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.02.1993 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე *Fey v. Austria*;

129. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.04.1992 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე Castells v. Spain;
130. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.12.1989 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Kamasinski v Austria;
131. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 24.05.1989 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Hauschildt v. Denmark;
132. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.06.1981 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium;
133. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 23.06.1973 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Ringelsen v. Austria.

(3.4) სხვა ქვეყნების სასამართლო გადაწყვეტილებები/რეკომენდაციები

134. ინგლისისა და უელსის უმაღლესი სასამართლოს 03.02.2021 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე ALAN EDWARDS & CO SOLICITORS and TWM SOLICITORS LLP, EWHC 176 (Ch), Case No: BL-2020-000593;
135. პუერტო-რიკოს უზენაესი სასამართლოს 26.04.2017 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე - In Re: Mercado Santaella, 197 P.R. Dec. 1032;
136. Three Rivers District Council and others (Respondents) v. Governor and Company of the Bank of England (Appellants), გაერთიანებული სამეფოს ლორდთა პალატა [2005], A.C.610;
137. ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლოს 26.06.2007 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Ordre des barreaux francophones et germanophone and Others v. Conseil des ministres, №C-305/05;
138. მართლმსაჯულების ევროპული სასამართლოს 19.02.2002 წლის გადაწყვეტილება, საქმეზე Wouters and others vs Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, განაცხადი №C309/99;
139. New Jersey Supreme Court Advisory Committee on Judicial Conduct, Gaeta, No. ACJC 2002;
140. Robert L. Wheeler, INC. v. Scott, Supreme Court of Oklahoma, 1989, 777 P.2d, 394;
141. The matter of ARNOLD M. WARHAFTIG - an attorney at law, the Supreme Court of New Jersey, 106 N.J. 529 (1987);
142. In re Kilgarin, Unreported Order (Texas Commission on Judicial Conduct, June 8, 1987);
143. In re Lawrence, 335 N.W.2d 456 (Mich.1983);
144. The Matter of the Disciplinary Proceeding Against JOHN M. ROSELLINI - an Attorney at Law. No. C.D. 7768, the Supreme Court of Washington, En Banc. (1982);
145. Upjohn v. United States, 449 U.S. 383, 391, 101 S.Ct. 677. 683 (1981);
146. In re Perry, 53, A.D. 2d 882 (N.Y.1976);

147. Baker v. Carr, Supreme Court of the United States of America, 1962, 369 US 186, per Justice Frankfurter;
148. Dupree v. Better Way, Inc., 86 So.2d 425 (Fla.1956),
149. The Consultative Council of European Judges (CCJE), in its Opinion no. 3 on “the Principles and Rules Governing Judges’ Professional Conduct, in Particular Ethics, Incompatible Behaviour and Impartiality”, 19.11.2002;
150. The Arizona Supreme Court Judicial Ethics Advisory Committee, Advisory Opinion 14-01, 5, August, 2014;
151. American Bar Association (ABA), Formal Opinion №462, 2013;
152. United States of America, Supreme Court of Wisconsin, Judicial Conduct Advisory Committee, Opinion 1998-10R;
153. The Formal Opinions of the ABA Committee on Professional Ethics, opinion 23, 1930.

(4) სხვა გადაწყვეტილებები/რეკომენდაციები

(4.1) საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებები

154. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 12.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №57-19;
155. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 12.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N27/19;
156. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 02.10.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N50/271-18;
157. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №89/18-2;
158. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N195-18;
159. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე N160-18;
160. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 09.09.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №204-18;
161. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 26.06.2020 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №155-18;
162. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №110-18;
163. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №93-18;
164. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 13.03.2019 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №116-18;

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

303. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 29.11.2007 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №3091/11/07;
304. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 10.10.2007 წლის გადაწყვეტილება, დისციპლინური საქმე №3030/10/07;

(4.3) საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის რეკომენდაციები

305. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 05.01.2021 წლის რეკომენდაცია №012/19;
306. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 30.06.2020 წლის რეკომენდაცია №003/20;
307. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.11.2019 წლის რეკომენდაცია №008/19;
308. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 27.05.2019 წლის რეკომენდაცია №016/18;
309. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.12.2018 წლის რეკომენდაცია №013/18;
310. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 09.03.2018 წლის №004/18 რეკომენდაცია;
311. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 03.01.2017 წლის №013/16 რეკომენდაცია;
312. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის სრული შემადგენლობის 08.01.2015 წლის რეკომენდაცია №012/14;
313. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 28.11.2014 წლის რეკომენდაცია №013/14;
314. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 17.11.2014 წლის რეკომენდაცია №009/14;
315. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 22.08.2014 წლის რეკომენდაცია №006/14;
316. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 08.05.2014 წლის რეკომენდაცია №004/14;
317. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.01.2014 წლის რეკომენდაცია №016/14;
318. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 11.11.2013 წლის რეკომენდაცია №019/13;
319. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 07.08.2013 წლის რეკომენდაცია №011/13;
320. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 07.08.2013 წლის რეკომენდაცია №012/13;
321. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 06.06.2013 წლის

რეკომენდაცია №005/13;

322. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 19.04.2013 წლის რეკომენდაცია №001/13.

(5) ქართულენოვანი ლიტერატურა

323. 2020 წლის საქმიანობის ანგარიში, დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახური, თბილისი, 2021;

324. გამოხატვის თავისუფლება და სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის დაცვა, საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივა (GDI), 2020;

325. ლორია ა., ჰონორარი, მინდობილი თანხები და ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები, თბილისი, 2019;

326. საერთო სასამართლოებში საქმეთა განაწილების ახალი სისტემის სამართლებრივი და ტექნიკური ანალიზი, საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის (GDI) ანგარიში, თბილისი, 2019;

327. სასამართლო რეფორმის შედეგების შეფასება - საქმეთა ელექტრონული განაწილება, დისციპლინური პასუხისმგებლობის სისტემა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC) და ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი (IDFI), თბილისი, 2019;

328. დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახური, წლიური ანგარიში, თბილისი, 2019;

329. ტურაზაშვილი გ., ყანდაშვილი ი., პროფესია ადვოკატი, GIZ, თბილისი 2018;

330. ლორია ა., უცხო ქვეყანაში ლიცენზირებულ ადვოკატზე ადვოკატ-კლიენტის პრივილეგიის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესების გავრცელება, ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბილისი 2018;

331. ახალაძე მ., მტკიცეების ტვირთი - საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის პრაქტიკის ანალიზი, საქართველოს უზენაესი სასამართლო, თბილისი, 2018;

332. დამოუკიდებელი ინსპექტორის სამსახურის პირველი წლიურ ანგარიში, 2017-2018;

333. ჯორბენაძე ს., ხელშეკრულების თავისუფლება სამოქალაქო სამართალში, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტი, თბილისი, 2017;

334. მორიგება, როგორც სამოქალაქო საქმის წარმოების დასრულების სამართლებრივი საფუძველი, თამთა მამაიაშვილის სადისერტაციო ნაშრომი სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ხელმძღვანელი სამართლის დოქტორი, პროფესორი ზურაბ ძლიერიშვილი, 2017;

335. ხუბულური თ., ინასარიძე მ., ჩოგოვაძე ხ., ადვოკატთა დისციპლინური წარმოების დებულების ცვლილებებისთვის დისციპლინური წარმოების სისტემების კვლევა, 2017;

336. სექსუალური შევიწროება საჯარო სივრცეში: საკანონმდებლო პრაქტიკის ანალიზი, კავშირი „საფარი“, თბილისი, 2017;
337. ხუბულური თ., ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2014-2016, თბილისი, 2016;
338. მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპები და მისი კომენტარები, თბილისი, 2015;
339. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაცია (ABA ROLI), „მერიდიანი“, თბილისი, 2015;
340. ჰაგენლოხი უ., გერმანელი მოსამართლის თვალთ დანახული მართლმსაჯულების რეფორმა საქართველოში, სამართლის ჟურნალი N2, თბილისი, 2015;
341. მოლიტერნო ჯ. და ჰარისი ჯ. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის გლობალური საკითხები, ი. ჯაფარიძის თარგმანი, ე. გასიტაშვილის და ი. კორმახიას რედაქტორობით, თბილისი, 2014;
342. სახელმძღვანელო პრინციპები ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლთან დაკავშირებით, თბილისი, 2014;
343. ჰაგენლოხი უ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა, დრეზდენის უმაღლესი სამხარეო სასამართლოს პრეზიდენტის საჯარო ლექციის ტრანსკრიპტი, თბილისი, 2014;
344. საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, თავი მეორე, საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, გამომცემლობა შპს „პეტეტი“, თბილისი, 2013;
345. ფლური ა., ზეგავლენისგან მოსამართლის დაცვის სამართლებრივი მექანიზმები, სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მოსამართლის პროფესია, მოსამართლეთა კონფერენციის მასალები, შპს „სიესტა“, თბილისი, 2013;
346. ეთიკის კომისიის საქმიანობა, პრეცედენტები, რეკომენდაციები 2010-2013, ე. გასიტაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2013;
347. გასიტაშვილი ე., ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში შეტანილი ცვლილება-დამატებების შესახებ, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ჟურნალი „ადვოკატი“ N 1, თბილისი, 2013;
348. მანი ბ., სამოსამართლო სწავლება და სასწავლო დაწესებულებები, სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მოსამართლის პროფესია, მოსამართლეთა კონფერენციის მასალები, თბილისი, 2013;
349. ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, გამომცემლობა „სამართალი“, 2011;
350. საქართველოს უზენაესი სასამართლო, რეკომენდაციები სასამართლოს გადაწყვეტილების შედგენისას გასათვალისწინებელი ძირითადი წესების შესახებ, თბილისი, 2010;
351. იურიდიულ პროფესიათა ეთიკის საკითხები, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის კანონის უზენაესობის ინიციატივა ABA ROLI, თბილისი, 2009;
352. ტრექსელი შ., ადამიანის უფლებები სისხლის სამართალში, ნაწილი პირ-

- ველი, ვ. გოგელიას, ე. ლომთათიძის, ე. ქარცივაძის, თ. ივანიშვილის და მ. ნარინდოშვილის თარგმანი, კ. ვარძელაშვილის, ლ. ფაფიაშვილის, მ. ნარინდოშვილის, ნ. მჭედლიძისა და გ. მელაძის რედაქტორობით, თბილისი, 2009;
353. კერესელიძე დ., კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, ევროპული და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტის გამომცემლობა, თბილისი, 2009;
354. სამოსამართლო ეთიკის წესები, კომენტარი, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის სამართლის უზენაესობის ინიციატივა, თბილისი, 2008;
355. ალინკი მ., ადამიანის უფლებათა სახელმძღვანელო პროკურორებისათვის, პროკურორთა საერთაშორისო ასოციაცია, ჰააგა, 2003, ლალი კერესელიძის თარგმანი, გამომცემლობა „პეტიტი“, თბილისი, 2008;
356. ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მერიდიანი, თბილისი, 2004;
357. მიუნჰი ი.ფ., მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოკიდებულება, GTZ, თბილისი, 2003;
358. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები (პროექტი);
359. გერმანიის უმაღლესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) გადაწყვეტილებები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის თემაზე/კრებული მომზადებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ GIZ-ის მხარდაჭერით, თბილისის სააპელაციო სასამართლოსა და დრეზდენის უმაღლეს სამხარეო სასამართლოს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში, მ. მანუგაშაძის თარგმანი.

(6) უცხოენოვანი ლიტერატურა

360. Rechtsstaatlichkeit: Europäische Kommission verklagt Polen vor dem Gerichtshof der Europäischen Union, um Unabhängigkeit polnischer Richterinnen und Richter zu schützen, und fordert einstweilige Anordnungen, Brussels, 2021;
361. Independence of Judges and Lawyers, report, 17.06.2020, UN Human Rights Office of the High Commissioner;
362. A Commentary on the Charter of Core Principles of the European Legal Profession, 2019;
363. Non-Binding Guidelines on the Use of Social Media by Judges, UNODC, 2019;
364. Judges' and Prosecutors' Freedoms of Expression, Association and Peaceful Assembly, Submission to the United Nations Special Rapporteur on Independence of Judges and Lawyers for his upcoming report to the Human Rights Council, February, 2019;
365. Hudson D. L. JR. If Your Judge is Your Facebook Friend, should that be Disqualifying? 2019;
366. Use of Social Media by Judges, Vienna, 2018;
367. Klatka J., The Scope and Content of Rules of Ethics: Independence, Confidentiality

- and Conflict of Interest: The Practice of Council of Europe Member States, Yerevan, 2018;
368. The Union of Judges of the Czech Republic, Six Conclusions with regards to use of social media by Judges, Prague, May, 2017;
369. Infringement against Poland over measures affecting the judiciary, European Commission, Brussels, 2017;
370. Ethics and Integrity Commission, Code of Judicial Ethics Commentary, Ljubljana, 2016, Amended and updated version of January 2017;
371. Charter of Core Principles of the European Legal Profession, 2016;
372. Bradley Wendel W., professional responsibility, fifth edition, Wolters Kluwer, New York, 2016;
373. Wendel W.B., Professional Responsibility, fifth edition, Wolters Kluwer publishing, New York, USA, 2016;
374. Puran A., Brief Consideration on the Disciplinary Liability of the French Magistrates, Journal of Law and Administrative Sciences, 2016;
375. Independence, Impartiality and Integrity of Justice: A Thematic Compilation of International Standards, Policies and Best Practices, CELLI Institute, Advancing Rule of Law, Prague, 2015;
376. Minimum Judicial Standards V Disciplinary Proceedings and Liability of Judges, ENCJ Report, 2014-2015;
377. Kent D. Kauffman – Legal Ethics, third edition, Cengage Learning, NY, USA, 2014;
378. Geyh Ch., Alfini J., Lubert S., Shaman J., Judicial Conduct and Ethics, LexisNexis, New York, 2013;
379. Moliterno J.E., Cases and Materials on the Law Governing Lawyers, Lexis Law Publishing, United States, 2012;
380. Moliterno J.E., Professional Responsibility, 3rd ed. The Crunchtime Series, Aspen Publishers, New York, 2010;
381. Bloom R.M., Fentin D.H., A More Majestic Conception: The Importance of Judicial Integrity in Preserving the Exclusionary Rule, University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law 13, no. 1, 2010;
382. Fellmeth A. X. and Horwitz M., Guide to Latin in International Law, Oxford University Press, UK, 2009;
383. Di Fabio U., Sicherheit in Freiheit, NJW, Heft 7, Verlag C.H. Beck, München, 2008;
384. Keyes E., Two Conceptions of Judicial Integrity: Traditional and Perfectionist Approaches to issue of Morality and social Justice, Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy 2, no.2, 2008;
385. Commentary on the Bangalore Principles of judicial Conduct, UNODC, 2007;
386. Michmerhuizen S., Confidentiality, Privilege: A Basic Value in Two Different Applications, American Bar Association, Center for Professional Responsibility, 2007;
387. Soeharno J., Is Judicial integrity a norm? An inquiry into concept of judicial

- integrity in England and Netherlands, *Utrecht Law Review*, Volume 3, Issue 1, 2007;
388. Wolf J.R., *Judicial Discipline in Florida: The Cost of Misconduct*, 30, *Nova Law Review*, 2006;
389. Freedman M.H., Smith A., *Understanding Lawyers' Ethics*, 3rd edition, LexisNexis, United States, 2004;
390. Stern G., *Judicial Error That Is Subject to Discipline in New York*, 32 *Hofstra Law Review*, 2004;
391. Gray C., *The Line Between Legal Error and Judicial Misconduct: Balancing Judicial Independence and Accountability*, *Hofstra Law Review*, 2004;
392. Schwartz M.D., Wydick R.C., Perschbacher R.R., Bassett D.L., *Problems in Legal Ethics*, sixth edition, Tomson West, St. Paul, MN, 2003;
393. Moliterno J., *Ethics of the Lawyers Work*, West Publishing, United States, 2003;
394. *Professional Responsibility Standards, Rules & Statutes, 2003-2004 Abridged Edition*, Selected and Edited by Dzienkowski J.S., Thomson West Publication, 2003;
395. Jayawickrama N., *Developing a Concept of Judicial Accountability – The Judicial Integrity Group and The Bangalore Principles of Judicial Conduct*, *Commonwealth Law Bulletin* 28, no.2, 2002;
396. *Guidance for Promoting Judicial Independence and Impartiality*, USAID, 2002;
397. Hazard G.C. Jr., Hodes W., *The Law of Lawyering*, 3rd ed., Aspen Law & Business, USA, 2001;
398. Wolfram Ch. W., *Modern Legal Ethics*, Student Edition, West Group, New York, 1999;
399. Moliterno J.E., *Professional Responsibility*, Law Course Outlines, Aspen Law and Business, New York, 1999;
400. Sharman J.M., *Judicial Ethics: Independence, Impartiality and Integrity*, Inter – American Development Bank, Washinhton, D.C, 1996;
401. Shaman J., Et AL, *Judicial Conduct and Ethics*, New York, 1995;
402. *Verwaltungsvorschrift des Sächsischen Staatsministeriums der Justiz über das Justizpressewesen*, vom 5. Dezember 1994;
403. Atkinson R., *Neutrral Partisan Lawyering and International Human Rights Violators*, *Fordham International Law Journal*, 17(3), 1993;
404. Tsatsos D. Th., *Constitutional Law (in Greek)*, Vol.2, A. Sakkoulas Athens-Komotini, 1993;
405. Kevin McMunigal, *Rethinking Attorney Conflict of Interest Doctrine*, 5Geo. J. Legal Ethics 823, USA, 1992;
406. Luban D., *Partisanship, Betrayal and Autonomy in the Lawyer-Client Relationship*, *Columbia Law Review* 90(4), 1990;
407. Bellow G., Moulton B., *Lawyering Process: Ethics and Professional Responsibility*, the Foundation Press, Inc., New York, 1981;
408. Bellow G., Moulton B., *The Lawyering Process: Ethics and Professional*

Responsibility, Mineola, New York, 1981;

409. Fried Ch., the Lawyer as Friend; the Moral Foundations of the Lawyer-Clients Relation, Yale L. J. 1976;

410. William K. Frankena, Ethics, second edition, 1973.

(7) ელექტრონული რესურსები

411. <www.matsne.gov.ge>

412. <<http://hcoj.gov.ge>>

413. <<https://www.constcourt.ge/ka>>

414. <<http://www.supremecourt.ge>>

415. <<http://www.tbappeal.court.ge>>

416. <<https://www.coe.int>>

417. <<https://hudoc.echr.coe.int/>>

418. <<https://www.venice.coe.int>>

419. <<https://www.ccbe.eu>>

420. <<https://www.americanbar.org>>

421. <<https://www.abajournal.com>>

422. <<https://www.unodc.org>>

423. <<https://gba.ge>>

424. <<https://dis.court.ge>>

425. <<https://home.heinonline.org>>

426. <www.azcourts.gov>

427. <<https://cite.case.law>>

428. <<http://legalethicschair.newvision.ge>>

429. <<http://ewmi-prolog.org>>

430. <<https://idfi.ge>>

431. <<http://www.library.court.ge>>

432. <<http://scholarlycommons.law.hofstra.edu>>

433. <<https://ec.europa.eu>>

434. <<https://undocs.org>>

435. <<http://www.sodni-svet.si>>

436. <<http://ir.lawnet.fordham.edu>>

437. <<https://dash.harvard.edu>>

438. <<https://www.ifes.org>>

439. <<https://www.revosax.sachsen.de>>

440. <<https://publications.iadb.org>>

